Ra 'Ra'yo Testamento

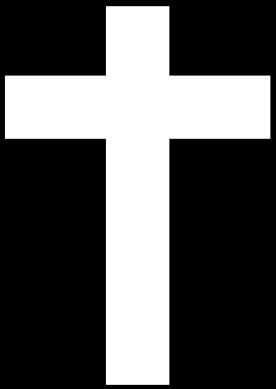

New Testament in Otomi, Mezquital (MX:ote:Otomi, Mezquital)

Ra 'Ra'yo Testamento

New Testament in Otomi, Mezquital (MX:ote:Otomi, Mezquital)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Otomi, Mezquital

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otomi, Mezquital

ote

Mexico

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Otomi, Mezquital

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 29 Jan 2022
c6437f19-566b-5232-8b2a-5c88e5a5622b

Contents

NSAN MATEO . . 1
NSAN MARCO . . 75
NSAN LUCA . . . 121
NSANJUA 200
RA ECHO 257
RA ROMANU . . 331
RÁ MUDI RA CORINTIO 364
RÁ ÑOHO RA CORINTIO 397
RA GALATA . . . 419
RA EFESIO 432
RA FILIPENSE . . 444
RA COLOSENSE . 452
RÁ MUDI RA TESALONICENSE 460
RÁ ÑOHO RA TESALONICENSE 466
RÁ MUDI RA TIMOTEO 470
RÁ ÑOHO RA TIMOTEO 478
RA TITO 484
RA FILEMÓN . . 488
RA EBREO 490
RA SANTIAGO . . 514
RÁ MUDI RA PEDRO 522
RÁ ÑOHO RA PEDRO 531
RÁ MUDI RA XUUA 537
RÁ ÑOHO RA XUUA 545
RÁ HÑU RA XUUA 547
RA JUDA 549
RA APOCALIPSI 552

NSAN MATEO RA MA̱CA HOGA T'ØDE NÚ'A̱ BI 'YOFO NSA̱N MATEO

Yá mʉdi ja̱'i de ra Jesucristo (Lc. 3:23-38)

1 Nurá mʉdi nuna t'ofona̱ ma da ma̱ to'o gue'ʉ yá mbøxita ra Jesucristo. 'Na de gue'ʉ ndu ra Davi ne ndu ra Abrá.

2 Ra Abrá bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Isaac, y ra Isaac bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Cobo, y ra Cobo bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Judá co ma'ra yá cu.

3 Ra Judá co rá 'bɛhña̱ rá thuhu ra Tamar bi mɛ'tsa yoho yá t'ʉ yá thuhu ra Fare ne ra Sara. Y ra Fare bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Esrom, y ra Esrom bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Aram.

4 Y ra Aram bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Aminadab, y ra Aminadab bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Naasón, y ra Naasón bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Salmón.

5 Y ra Salmón co rá 'bɛhña̱ rá thuhu ra Raab bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Boos, y ra Boos co rá 'bɛhña̱ rá thuhu ra Rut bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Obed, y ra Obed bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Isaí.

6 Y ra Isaí bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Davi nú'a̱ bi nda̱ de ya me Israel. Y ra nda̱ Davi bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Salomó, y nurá na̱na̱ ra Salomó go gue'a̱ mrá 'bɛhña̱ hma̱ha̱ ndu ra Uría.

7 Y ra Salomó bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Roboam, y ra Roboam bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Abías, y ra Abías bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Asa.

8 Y ra Asa bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Josafa, y ra Josafa bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Joram, y ra Joram bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Usía.

9 Y ra Usía bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Jotam, y ra Jotam bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Acás, y ra Acás bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Esequía.

10 Y ra Esequía bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Manase, y ra Manase bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Amón, y ra Amón bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Josía.

11 Y ra Josía bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Jeconía co ma'ra yá cu. Y nuya pa'ʉ mi ts'ixa nts'a̱hni ya me Israel pa ja ra hnini Babilonia.

12 Ha nuya pa'ʉ ra Jeconía bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Salatiel, y ra Salatiel bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Sorobabel.

13 Y ra Sorobabel bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Abiu, y ra Abiu bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Eliaquim, y ra Eliaquim bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Asor.

14 Y ra Asor bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Sadoc, y ra Sadoc bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Aquim, y ra Aquim bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Eliud.

15 Y ra Eliud bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Eleasar, y ra Eleasar bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Matán, y ra Matán bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Cobo.

16 Y ra Cobo bi mɛ'tsa 'nará
t'ʉ rá thuhu ra Jose nú'ą̱ to'o
rá dąme ra Maria. Y ra Maria
go gue'ą̱ rá nąną ra Jesu nú'ą̱
bi thu'mbabi nehe ra Cristo
nú'ą̱ rá 'mɛhni Ajuą̱ pa e da
ndą̱.

17 Y de gatho yá mbøxita,
yá dąnga xita ne yá xita'ą̱,
desde ra Abrá asta ra Davi
mi 'rɛt'amagoho'ʉ. Nepʉ yá
mbøxita, yá dąnga xita ne yá
xita'ą̱, desde ra Davi asta nu
mi ts'ixa nts'ą̱hni ya me Is-
rael pa ja ra hnini Babilo-
nia mi 'rɛt'amagoho ya xita.
Y yá mbøxita, yá dąnga xita
ne yá xita'ą̱, desde mi ts'ixa
nts'ą̱hni asta bi 'mʉi ra Je-
sucristo mi 'rɛt'amagoho ya
xita.

Rá 'bʉi ra Jesucristo
(Lc. 2:1-7)

18 Y nunabya go guehna
ra 'bede de rá 'bʉi ra Jesu-
cristo: Ra Maria xqui t'adi pa
da nthą̱tui ra Jose, pe himbi
'mʉhui 'bestho. Nepʉ nu'ą̱ bi
nda'thi co rá ts'ɛdi rá Mą̱ca
Ndą̱hi Ajuą̱.

19 Pe ra Jose mrá hoją̱'i
hangue himbi ne da 'bɛtua rá
tsa ra Maria co ya ją̱'i, mi ne
da hyɛpʉ mant'ą̱guitho pa ya
hinxa nthą̱tuihmą̱.

20 Nu'ą̱ bi beni gue ya hinda
nthą̱tui ngue'ą̱ bi bą̱di gue ya
mi da'thi'ą̱. Pe Ajuą̱ bi mɛhna
'nará ɛnxɛ pa bi zofo dega t'i
ne bi 'ñembabi:

—Nu'i nugue Jose rá t'ʉ'i
ra ndą̱ Davi, oguí beni gui
hyɛpʉ. Oguí tsu gui nthą̱tui ra
Maria, ngue'ą̱ nu'ą̱ da'thi pe
co rá ts'ɛdi ra Mą̱ca Ndą̱hi.

21 Nu'ą̱ ma da mɛ'tsa 'nara
zi bą̱tsi, y nura zi bą̱tsi'ą̱
gui hñu'mbabi drá thuhu ra
JESU, ngue'ą̱ go gue'ą̱ ma da
pøhø yá ją̱'i de yá ts'oqui.

22 Bi njabʉ pa bi nja ngu
nú'ą̱ xqui mąnga 'na de nuyá
'mɛhni Ajuą̱ maya'bʉ gue bi
'ñena:

23 'Nara nxutsi ma da nda'thi
da 'mʉ rá bą̱tsi
ne da thu'mbabi rá thuhu
Emanuel.

Nú'ą̱ ra thuhu'ą̱ rí bøni da
'ñena, Ajuą̱ 'bʉi con guecjʉ.

24 Nepʉ bi nuhu ra Jose, ne
bi nthą̱tui ra Maria ngu nú'ą̱
xqui xipa rá ɛnxɛ Ajuą̱.

25 Pe himbi hñuxui asta
himbi 'mʉi rá mʉdi t'ʉ, ne bi
hñu'mbabi rá thuhu ra Jesu.

2

'Raya bą̱di e bi c'ą̱'tsa ra zi
bą̱tsi

1 Nú'ʉ ya pa mrá ndą̱ ra
Erode, gue'bʉ bi 'mʉi ra Jesu
ja ra hnini Belé de ra hai
Judea. Ne de nuya pa'ʉ 'raya
hoga bą̱di bi 'ñehe de yabʉ
ya hai ngue mbøxhyadi. Bi
'ñehe'ʉ ne bi zøhø ja ra hnini
Jerusale.

2 Nepʉ bi 'ñani'ʉ bi 'ñena:

—¿Habʉ de guecua di 'bʉi
rá ndą̱ ya xodyo nú'ą̱ ja gue-
hya xa 'mʉi? Ngue'ą̱ stá han-
the 'nara tsø de bøxhyadi y
dí pą̱he gue go gue'ą̱ 'nara
nt'udi gue xa 'mʉi 'nara ndą̱,
hangue stá ehehe pa ga nsun-
dahe'ą̱.

3 Y nu mi 'yøde ra ndą̱ Erode
njabʉ, xi bi ntsu ne bi du rá
mʉi, ne gatho ya me Jerusale
bi ntsu nehe, ne bi du yá mʉi.

4 Ra ndạ̱ Erode 'bestho bi zohna ya ndạ̱ gá macjạ̱ ne ya xahnate de rá ley ra Moise pa bi 'yambabi'ʉ te mi mạ̱nga yá hɛ'mi, habʉ dí 'mʉi ra Cristo nú'ạ̱ ma da ndạ̱.

5 Y nu'ʉ́ bi 'ñembi:

—Ma da 'mʉi Belé de ra hai Judea, ngue'ạ̱ njabʉ bi 'yofo rá 'mɛhni Ajuạ̱ gue bi 'ñena:

6 Nú'ahʉ gyá menguhʉ Belé de ra hai Judá,
ma'na xa t'e'ts'a ri nsuhʉ de gatho ma'ra ya hnini de ra hai Judá,
ngue'ạ̱ de gue'ahʉ ma da bønga 'nara ndạ̱
nú'ạ̱ da supa rá hnini Ajuạ̱ nú'ạ̱ rá thuhu Israel.

7 Nu'bʉ́ ra Erode bi ñạ̱sɛui 'ramats'ʉ ya bạ̱di ne bi 'yambabi'ʉ ha'mʉ xqui hyanda ra tsø.

8 Nepʉ bi 'ñembi:

—Rí maha Belé, 'yohʉ gui 'ñanihʉ xá hño habʉ di 'bʉi ra bạ̱tsi, y nu xcrí tsʉhʉ güi penjʉ gui xicaguihʉ pa ga ma ga nsundaga nehe.

9 Y nu mi 'yøde nú'ạ̱ bi mạ̱nga ra ndạ̱, nu'ʉ́ bi ma. Nepʉ nú'ạ̱ ra tsø xqui hyant'ʉ mbøxhyadi mi 'bɛt'o de gue'ʉ mi utua ra 'ñu asta himbi tsøni habʉ mi 'bʉi ra zi bạ̱tsi ja bi 'maini ra tsø.

10 Nepʉ ya bạ̱di bi hyanda ra tsø bi 'mai ja 'nara zi ngu, ne xi bi johya'ʉ.

11 Y bi yʉt'i'ʉ ja ra ngu ne bi hyanda ra zi bạ̱tsi co ra Maria nurá nạ̱nạ̱'ạ̱, ne bi ndandiñạ̱hmu'ʉ pa bi nsunda ra zi bạ̱tsi, ne bi xo'tsa yá 'mɛ'tsi mi hñạ̱, ne bi umba ya 'baha dega oro ne ra t'uts'i ne 'nara ñʉni mi yʉni xá cʉhi mrá thuhu ra mirra.

12 Ha nuya bạ̱di bi xipabi Ajuạ̱ dega t'i gue hinda mengui'ʉ pa da xipabi ra Erode habʉ xqui zʉdi ra zi bạ̱tsi. Hangue nu'ʉ́ bi pacua ra 'ñu pa bi mengui ja yá hai.

Ra Jose bi zixa ra bạ̱tsi co rá nạ̱nạ̱ pa Egipto

13 Nu mi menga ya bạ̱di, Ajuạ̱ bi mɛhna 'nará ɛnxɛ pa bi zofo ra Jose dega t'i ne bi 'ñembi:

—Nangui ne tsixa ra zi bạ̱tsi co rá nạ̱nạ̱, pøñhʉ yabʉ de guecua. Rí maha ja ra hai Egipto gui 'ba'tuahʉ ra ndạ̱ Erode ngue'ạ̱ nu'ạ̱́ ma da hyonga ra zi bạ̱tsi pa da hyo, y ja bá 'bʉhʉni asta hinga xi'a'i güi penjʉ.

14 Nu'bʉ́ ra Jose bi nangui 'bestho ra xuui'ạ̱ ne bi zixa ra zi bạ̱tsi co rá nạ̱nạ̱ pa bi ma Egipto.

15 Y ja bá 'bʉhni'ʉ asta himbi du ra Erode. Hangue bi nja ngu nú'ạ̱ xqui mạ̱nga rá 'mɛhni Ajuạ̱ gue Ajuạ̱ bi 'ñena: “Dá pɛnpa ra noya ma T'ʉ pa da bøni de Egipto.”

Ra ndạ̱ Erode bi manda da tho ya t'ʉca ts'ʉnt'ʉ nú'ʉ mi 'bʉ Belé

16 Nepʉ ra Erode xi bi bø rá cuɛ nts'ɛdi ngue'ạ̱ xqui hyat'a ya bạ̱di. Hangue bi manda da tho gatho ya zi bạ̱tsi nú'ʉ mi 'bʉi gatho rá ngʉni Belé, nú'ʉ mi pɛ'tsa yo njɛya pa rí gạ̱i, ngue'ạ̱ xqui xipa ya bạ̱di gue ya mi pɛ'tsa ngu yo njɛya de xqui hyanda ra tsø.

17 Y bi njabʉ ngu nú'ą̱ xqui
mą̱nga ra Jeremía rá 'mɛhni
Ajuą̱ ne bi 'ñena:
18 Bi nt'øde ya dą̱nga ts'oni ja
ra hai de Ramá ne ya
hmafi,
ngue'ą̱ ra Raque xqui thopabi
gatho yá zi bą̱tsi,
hangue mi zoni ne himbi za
to bi hyo'ti.
19 Nepʉ ya de bi du ra
Erode, nu'bʉ́ Ajuą̱ bi mɛhna
ma'na'qui 'nará ɛnxɛ pa bi
zofo ra Jose dega t'i nuni
Egipto, ne bi 'ñembi:
20 —Nangui ne tsixa ra zi
bą̱tsi co rá nąną̱ ne rí maha
ja ri haihʉ Israel ngue'ą̱ ya xa
du nú'ą̱ to'o mi honga ra zi
bą̱tsi pa xa hyo hmą̱hą̱.
21 Nu'bʉ́ nu'ą́ bi nangui bi
zixa ra zi bą̱tsi co rá nąną̱ y bi
mengui pa ja yá hai Israel.
22 Pe ra Jose bi 'yøde gue
ra Arquelao rá t'ʉ ra Erode
go mrá mpøte de rá 'bɛfi rá
dada ne bi ndą̱ ja ra hai Judea,
hangue mi tsu da zøni ja nú'ą̱
ra hai'ą̱. Nu'bʉ́ Ajuą̱ bi xipi
dega t'i gue da ma ja ra hai
Galilea.
23 Y bi zøni'ʉ bi 'mʉhni ja
'nara hnini rá thuhu Nasare,
pa bi njabʉ ngu nú'ą̱ xqui
mą̱nga 'rayá 'mɛhni Ajuą̱ gue
ra Jesu ma da t'embabi gue ra
me Nasare.

3

Ra Xuua Xi'tsate mi zofo ya ja̱'i ja ra mbonthi

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

1 'Mɛfa bi mʉdi ra Xuua
Xi'tsate bi zofo ya ja̱'i ja 'nara
mbonthi nuni Judea.
2 Ne mi xipa ya ja̱'i mi ena:
—Ntsø'mhʉ ne ñobrihʉ
ngue'ą̱ ra ndą̱ de mahets'i ya
'bestho xa 'ñepʉ pa da ndą̱.
3 Nura Xuua go gue'ą̱ ra
ja̱'i xqui mą̱nga ra bą̱di Isaía
maya'bʉ gue ma da 'ñehe, ne
bi 'ñena:
'Nara ja̱'i ma da ñą̱ nts'ɛdi ja
ra mbonthi ne ma da
'ñena:
“Hocuahʉ xá hño rá 'ñu ra zi
Hmu,
juą̱nhʉ gatho ya ts'aca'ñu.”
4 Y nu'ą̱ mrá he ra Xuua,
mri hñe dega xicameyo, ne
mri ngʉt'a 'nara ngʉt'i dega
xifri. Y numrá hñuni'ą̱, mi tsi
ya hoga nc'oto ne ya t'afi dega
sefi.
5 Y xi mi tsøni ndunthi
ya ja̱'i habʉ mi 'bʉ'ą̱ pa da
'yøde nú'ą̱ mi mą̱ñ'ą̱, nuya
me Jerusale ne gatho ya me
Judea, ne gatho nuya ja̱'i mi
'bʉi ja rá nthets'i ra dą̱the
Jordá.
6 Nepʉ ra Xuua mi xi'tsa ya
ja̱'i ja ra dą̱the Jordá nú'ʉ mi
njuą̱ni de yá ts'oqui.
7 Y ndunthi ya fariseo ne
ya saduceo mi tsøni habʉ mi
xi'tsate ra Xuua. Nu'ʉ́ mi
t'embi gue ya fariseo ne ya
saduceo po nú'ą̱ ra jamfri mi
pɛ'tsi'ʉ. Ora bi hyanda ra
Xuua mi tsønini'ʉ bi 'ñembabi:
—¡Nú'ahʉ gyá ts'o'mʉihʉ
guí njahʉ ngu ya zate qu'eñą̱!
¿Hanja xcá ehehʉua? ¿Ha guí
ne gui 'ba'tuabihʉ hmą̱hą̱ rá
cuɛ Ajuą̱ xa 'ñepʉ?
8 Mahyoni gui 'yøthʉ nú'ą̱
xá hño pa da hnequi gue xi
majuą̱ni ya xcá ntsø'mhʉ de
ri ts'oquihʉ.

9 Ogrí 'ñetsʹihʉ gui 'ñeñhʉ
gue ngueʹa̱ yá tʹʉʹaʹihʉ ra
Abrá hinda ma da zʉʹahʉ rá
cuɛ Aju̱a̱. Ngueʹa̱ nuga dí
xiʹahʉ gue Aju̱a̱ tsa da 'yøtʹe
asta nuya ya do nehe da nja̱ʹi
y da ntʹʉ de ra Abrá.
10 Y dí xiʹahʉ gue nubya ya
'bʉi 'na toʹo ha̱ ra tʹégui pa da
zɛcua yá 'yʉ ya za. Gatho núʹʉ
ya za hingui unga yá hoga
fruta da tsʹɛqui pa da thøtʹa ja
ra tsibi.
11 Nuga dí xiʹtsʹaʹihʉ co ra
dehe ngueʹa̱ ya gá ntsøʹmhʉ
de ri tsʹoquihʉ, pe xa 'ñepʉ
maʹna bra 'bɛfa de gueque
núʹa̱ toʹo ma da xiʹtsʹaʹihʉ co
ra Ma̱ca Ndạhi núʹa̱ ma da
'mʉi ja ri corasohʉ ne xi di ja
rá tsʹɛdi ngu ra tsibi. Núʹa̱ bra
'bɛfa de guecagui xi maʹna ja
rá tsʹɛdi y hindí 'ñepcagui nixi
ga ha̱ʹtsuabi yá thiza.
12 Y nuʹá̱ ha̱, go gueʹa̱ tsa da
mica ra trigo ne da muntsʹa
núʹa̱ xá hño pa da mɛʹtsi, y
nura paha da 'ueque pa da
tsạtʹa ja ra tsibi núʹa̱ hin-
hyaʹmʉ ma da huetʹi.

Rá sistehe ra Jesu
(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

13 'Mɛfa ra Jesu xqui 'ñehe
de Galilea pa mri ma ja ra
dạthe Jordá habʉ mi 'bʉ ra
Xuua pa da nxistehe'a̱.
14 Pe ra Xuua himi ne da
xiʹtsa ra Jesu, ne bi 'ñembi:
—¿Ha xcá ehe pa go ga
xiʹtsʹaʹi? Nuʹi go rí 'ñepi gui
xiscagui.
15 Nepʉ ra Jesu bi dạdi bi
'ñembi:
—Go da xiscaguigue pa
njabʉ ga øʹtuabihʉ gatho yá
hmanda Aju̱a̱.
Nuʹbʉ́ ra Xuua bi xiʹtsa ra
Jesu.
16 Y nu mi uadi bi nxistehe,
bi bøtsʹe de ja ra dehe, nepʉ bi
xogui mahetsʹi ne bi hyanda
rá Ma̱ca Ndạhi Aju̱a̱ bá cại
ngu 'nara zi domitsu ne bi 'ñe
bi zøhø ja gueʹa̱.
17 Y bi ntʹøde 'nara noya de
mahetsʹi ne bi 'ñena:
—Nuni go guehni ma
hma̱ca Tʹʉ, ne xi dí hopa rá
'mʉi.

4

Ra tsʹondạhi mi xaxa ra Jesu
(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

1 Nepʉ rá Ma̱ca Ndạhi Aju̱a̱
bi zixa ra Jesu ja ra 'yoʹmtha
pa ja da nthɛuini ra tsʹondạhi
pa da japi hma̱ha̱ da 'yøtʹa
'nara tsʹotʹøtʹe.
2 Nuni ja bi beheni ra Jesu
hinte bi zi ñote ma pa ne ñote
xuui, ne 'mɛfa bi zʉ ra thuhu.
3 Nepʉ de gueʹa̱ bi zøni ra
tsʹondạhi há mi 'bʉiʹa̱, ne bi
mʉdi bi xaxi ne bi 'ñembabi:
—'Bʉ go gueʹe rá Tʹʉʹi Aju̱a̱,
japa nuya ya do da nthuhme
xa̱.
4 Pe nuʹá̱ bi dạti ne bi
'ñembabi:
—Xa ntʹofo ja ra Ma̱ca Tʹofo
gue ra ja̱ʹi hingue hønsɛ po ra
thuhme da 'mʉi, gatho núʹa̱
ma̱ Aju̱a̱ go gueʹa̱ umba rá te
ra ja̱ʹi.
5 Nepʉ ra tsʹondạhi bi zixa
ra Jesu ja ra ma̱ca hnini
Jerusale, ne bi pøʹtsa maṉ̃a̱
ja ra ndạnija̱.
6 Ne bi 'ñembabi:
—'Bʉ xi maju̱ani rá Tʹʉʹi
Aju̱a̱, 'yɛnga ra sagui pa njaʹti,

ngue'ạ xa nt'ofo ja ra Mạca
T'ofo ne ena njaua:
Ajuạ da pɛhna yá ɛnxɛ pa da
su'a'i
ne da mip'a ri 'yɛ
pa njabʉ hingui tsama'ñʉ ri
ua nu xcrí tsønga ja ra
hai.
7 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi'ạ:
—Xa nt'ofo nehe ja ra Mạca
T'ofo: "Oguí xaxa Ajuạ ri
Hmu pa gui 'ñena gue da
max'a'i."
8 Nepʉ ma'na'qui ra
ts'ondạhi bi zixa ra Jesu ja
'nara t'øhø xi mrá hñets'i pa
bi yopa xaxi, ne bi 'ñutuabi
gatho ya hnini de rá ngʉni ra
ximhai con gatho yá hño nú'ạ
mi ja.
9 Y bi 'ñembi:
—Gatho nuyʉ ya hnini
guí handi ga 'ra'i 'bʉ
gui ndandiñạhmu ne gui
nsundagui.
10 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembi:
—'Uegue de gueque Satá.
Xa nt'ofo ja ra Mạca T'ofo
gue Ajuạ ri Hmu go gue'ạ
gui nsunda, ne hønsɛ'ạ gui
pɛpabi.
11 Nepʉ ra ts'ondạhi 'bestho
bi 'uegue de ra Jesu, ne bi zø
yá ɛnxɛ Ajuạ bi umbabi te da
zi.

Ra Jesu bi mʉdi rá 'bɛfi nuni Galilea
(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

12 'Mɛfa bi 'yøde ra Jesu
gue ra Xuua Xi'tsate mi ofadi.
Nu'bʉ́ nu'ạ́ 'bestho bi mengui
pa ja ra hai Galilea.
13 Y ja bá 'bʉhni ja ra hnini
Nasare. Nepʉ de guehni bi
ma bá 'bʉ Ncapernau guetbʉ
ja rá ñạni ra ndehe habʉ mi ja
yá hai ra Sabuló ne ra Neftalí.
14 Y bi njabʉ ngu nú'ạ xqui
mạnga ra bạdi Isaía de nú'ạ ra
hai'ạ ne bi 'ñena:
15 De yʉhyadi de ra dạthe
Jordá ja jani rá hai ra
Sabuló ne rá hai ra
Neftalí,
ja thohnitho ra 'ñu rí ma pa ja
ra ndehe,
ja guehni ra hai Galilea habʉ
'bʉi ndunthi ya jạ'i
nú'ʉ hingyá xodyo.
16 Y nuya mengu de nú'ạ
ra hai'ạ xqui 'mɛdi
hmạhạ
ja 'nara dạnga 'bɛxuui,
pe nubyá hạ, ya bi nja ra hy-
ats'i ja nú'ạ ra hai'ạ.
Njabʉ gue'ạ xqui mạnga ra
bạdi Isaía.
17 Desde ya pa'ʉ ra Jesu bi
mʉdi bi zofo ya jạ'i ne bi
'ñembabi:
—Ntsø'mhʉ ne ñobrihʉ
ngue'ạ ya xa zøhø ra Ndạ de
mahets'i pa da ndạ.

Ra Jesu bi zofo goho ya mɛhuạ pa dyá nxadi'ạ
(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

18 Y ra Jesu mi 'yo ja ra
ñạnga ndehe Galilea y bi
hyandi mi 'yoni yoho ya
'ñøhø mri ncu, 'na de gue'ʉ
rá thuhu ra Simu nú'ạ bi
thu'mbabi nehe ra Pedro,
ha nu'ạ ma'na rá thuhu
ra Andre, nú'ʉ́ mi ɛnt'a yá
xit'ạ ja ra ndehe ngue'ạ myá
mɛhuạ.
19 Nepʉ ra Jesu bi zofo'ʉ ne
bi 'ñembi:
—Bá ehʉ tɛngaguihʉ y ga
u't'a'ihʉ gui mpɛhuạhʉ dega
jạ'i.

20 Nu'bɨ́ 'bestho nu'ɨ́ bi zopʉ yá xit'ą̱ nepʉ bi dɛni.
21 Y bi 'ño 'na tʉi'ʉ nepʉ bi hyandi mi 'yoni má yoho ya 'ñøhø mri ncu, 'na rá thuhu ra Cobo y nu ma'na rá thuhu ra Xuua yá t'ʉ ra Sebedeo, mi o mbo ra motsa co yá dada mi pø'ta yá xit'ą̱. De guehni ra Jesu bi zofo'ʉ.
22 Nepʉ 'bestho bi zohni'ʉ yá motsa ne yá dada ne bi dɛna ra Jesu.

Ra Jesu mi xahna ndunthi ya ją̱'i
(Lc. 6:17-19)

23 Nu'bɨ́ ra Jesu bi ma bá gat'i gatho rá ngʉni Galilea y mi cʉt'a ja yá niją̱ ya mengu de guehni pa mi xahni, y mi hącuabi gatho nu'ą̱raza ra hñeni mi pɛ'tsi'ʉ, y mi 'yo mi zofo'ʉ mi embi gue ya xqui zøhø ra Ndą̱ de mahets'i pa da ndą̱.
24 Y bi ntʉnga ra noya gatho ja ra hai Siria, y bá ts'impabi gatho ya da'thi nú'ʉ mi pɛ'tsa nu'ą̱raza ra hñeni ne nú'ʉ mi pɛ'tsa ya ts'ondą̱hi ne nú'ʉ xqui 'bɛ yá mfeni ne nú'ʉ mi doua, y gatho mi øthe'ą̱.
25 Y ndunthi ya ją̱'i bi dɛna ra Jesu, ya me Galilea, ya me Decapoli, ya me Jerusale, ya me Judea, ne ya me ri'nandi ra dą̱the Jordá.

5

Ra Jesu bi nxahnate ja 'nara t'øhø

1 Ha nu mi hyanda ra Jesu gue ndunthi ya ją̱'i mi 'ñoui, nu'bɨ́ nu'ą̱́ bi 'uegue de gue'ʉ ne bi bøxa ja 'nara t'øhø ne ja bá hudini'ą̱. Nepʉ bi zønga yá nxadi ne ja bi munts'iuini.
2 Y ra Jesu bi mʉdi bi xahni'ʉ ne bi 'ñembi:

Nú'ʉ to'o di johya
(Lc. 6:20-23)

3 —Nją̱pi nú'ʉ to'o hingui 'ñets'i ja yá mfeni; nú'ɨ́ go gue'ʉ ma da 'mʉi habʉ ri manda Ajuą̱, ne da hñą̱ni'ʉ gatho ya ją̱pi nú'ʉ yá mɛti Ajuą̱.
4 Nją̱pi nú'ʉ to'o tu yá mʉi; nú'ɨ́ go gue'ʉ ma da thu'mba yá mʉi.
5 Nją̱pi nú'ʉ to'o tsɛtatho gatho nú'ą̱ te epabi; nú'ɨ́ go gue'ʉ ma da t'umbabi ra ximhai pa go dyá mɛti'ʉ.
6 Nją̱pi nú'ʉ to'o ne da 'yøt'e nú'ą̱ xá hño con gatho yá mʉi; nú'ɨ́ go gue'ʉ da umba Ajuą̱ ngu nú'ą̱ ne'ʉ.
7 Nją̱pi nú'ʉ to'o ja yá nthecate; nú'ɨ́ ma da zʉtua rá nthecate Ajuą̱ nehe.
8 Nją̱pi nú'ʉ to'o xá nt'axi yá mfeni; nú'ɨ́ ma da hyanda Ajuą̱.
9 Nją̱pi nú'ʉ to'o utua yá miqu'eiui hanja da 'mʉi te rá entho; nú'ɨ́ go gue'ʉ ma da thu'mbabi dyá bą̱tsi Ajuą̱.
10 Nją̱pi nú'ʉ to'o thogui ya nt'ʉtsate ngue'ą̱ øt'e nú'ą̱ xá hño; nú'ɨ́ go gue'ʉ ma da 'mʉi habʉ ri manda Ajuą̱, ne da hñą̱ni'ʉ gatho ya ją̱pi nú'ʉ yá mɛti Ajuą̱.
11 Ha nu'ahɨ́ Ajuą̱ da ją̱p'a'ihʉ ora tsañ'ahʉ ya ją̱'i ne ʉtsa'ihʉ ne jʉ'ts'ahʉ ya nc'uamba ngue'ą̱ guí tɛngaguihʉ.

12 Xi da johyahʉ ngueˈa̱ Ajua̱ ma da ˈraˈahʉ ˈnara da̱nga tha̱ha̱ nuni mahetsˈi. Njabʉ nehe bi tˈʉtsa yá ˈmɛhni Ajua̱ núˈʉ mi ˈbʉi ante de gueˈahʉ.

Nuˈahʉ guí njahʉ ngu ra u ne ra ñotˈi pa ya meximhai
(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

13 Nuˈahʉ guí njahʉ ngu ra u ri cʉqui habʉ tˈʉˈtsi, ngueˈa̱ guí utuahʉ ra hoga ntˈudi ri miquˈeihʉ. Ha nuˈbʉ ra u di otho rá ˈñu, nuˈbʉ́ ¿hanja strá cʉhi ˈbʉ? Nuˈa̱ ga øthʉ, ga føthʉbʉ pa da netˈa ya ja̱ˈi ngueˈa̱ hinte ri muui.

14 Nuˈahʉ guí njahʉ ngu ˈnara ñotˈi grí yoˈtuahʉ ri miquˈeihʉ. Nja ngu ˈnara hnini bí tø maṉ̃a de ˈnara tˈøhø hinda za da tˈa̱gui, njabʉ nuˈahʉ nehe, hinda za gui ˈṉ̃aguihʉ ra hogaˈmʉi.

15 Nehe ˈbʉ ga tsøguehʉ ˈnara ñotˈi ne ga coˈmhʉ co ˈnara caho, nuˈbʉ́ hinte da yotˈi. Pe nuˈbʉ ga tøtehʉ habʉ ga tøtehʉ, nuˈbʉ́ ha̱, da yotˈi gatho mbo ra ngu.

16 Nehe njahʉbʉ gui udihʉ ˈnara hogaˈmʉi ja yá thandi ri miquˈeihʉ pa da hyantˈa ri hogaˈmʉihʉ, ne njabʉ nuˈʉ́ da nsunda Ajua̱ ra Dada núˈa̱ bí ˈbʉi mahetsˈi.

Ra Jesu bi ma̱ de rá ley ra Moise

17 Oguí beñhʉ gue stá ehe pa ga huata ra ley núˈa̱ bi zogui ra Moise, nixi pa ga huata núˈa̱ bi ˈyofo maˈra yá ˈmɛhni Ajua̱ ma Dada. Nuga stá ehe pa ga øtˈe gatho núˈa̱ bi ˈyofoˈʉ, ne pa ga xiˈahʉ te rí bønga núˈa̱ bi ˈyofoˈʉ.

18 Xi majua̱ni dí xiˈahʉ gue hinda nhuata mahetsˈi ni ra ximhai asta gueˈbʉ hinda tˈøtˈe gatho núˈa̱ ma̱nga ra Ma̱ca Tˈofo, ni ˈnara noya ni ˈnara letra hinda ma da gotho.

19 Nuˈa̱ tóˈo hinda ˈyøtˈa gatho nuya hmanda ma̱nga ra Ma̱ca Tˈofo, masque núˈʉ xi ya tˈʉca hmanda, ne njabʉ nehe da ˈñutua maˈra ya ja̱ˈi pa hinda ˈyøtˈe, núˈa̱ ra ja̱ˈiˈa̱ hinte ma da muui ja rá hmanda Ajua̱. Pe nuˈa̱ tóˈo da ˈyøtˈa gatho nuya ya hmanda ne njabʉ da ˈñutua maˈra ya ja̱ˈi pa da ˈyøtˈe, núˈa̱ ra ja̱ˈiˈa̱ ma da muui ja rá hmanda Ajua̱.

20 Dí xiˈahʉ, oxqui ma gui øthʉ ngu øtˈa ya fariseo ne ya xahnate de ra ley, núˈʉ́ hu yá mʉi gue øtˈa gatho núˈa̱ ma̱nga ra ley pe ya yohmi, ngueˈa̱ njabʉ hinda za gui ˈbʉhʉ ja rá hmanda Ajua̱.

Ra Jesu bi ma̱ de ra cuɛ
(Lc. 12:57-59)

21 Ya xa tˈuˈtˈahʉ ngu núˈa̱ xqui tˈutuabi ndu ri xitahʉ mayaˈbʉ, gue oxqui hñotehʉ, ngueˈa̱ nuˈa̱ tóˈo hote ma da duxa ra tsˈoqui ne pɛˈtsi te da da̱di.

22 Pe nuga dí xiˈahʉ gue nuˈa̱ tóˈo da bø rá cuɛ co rá miquˈeiui, núˈá̱ ya bi duxa ra tsˈoqui ne pɛˈtsi te da da̱di. Ne nuˈa̱ tóˈo da zanga rá miquˈeiui ne da ˈñembi gue ra ˈbɛmfeni, núˈá̱ ya bi duxa ra tsˈoqui ne pɛˈtsi te da da̱di ja

ra ts'ʉtbi. Y nu'ą tó'o ri ʉtsa rá miqu'eiui ne ni pa dí hyandi ne da 'ñembi gue hinte rá fądi, nú'ą́ ma dí gut'i ja ra nidu habʉ bí zø ra tsibi pa nzą̱ntho.

23 'Bʉ 'na de gue'ahʉ gui hą̱mpahʉ 'nara 'baha Ajuą̱ ja ra niją̱ ne ja gui beñhʉni gue xcá tsø'tuahʉ rá mʉi 'nari miqu'eihʉ,

24 ja da tsohʉni hmą̱hą̱ ri 'bahahʉ ne penjʉ rí maha gui 'yaphʉ ra pumbate ri miqu'eihʉ, ne nu'bʉ́ hą̱, bá e gui umfʉ ri 'bahahʉ Ajuą̱.

25 Nu'bʉ 'nari ncontrahʉ da ñą̱p'ahʉ ne da zix'ahʉ ja ra ts'ʉtbi, cohʉ 'nara cohi ja ra 'ñu pa ya hingui tsøñhʉ ja ra nzaya, ngue'ą̱ nu'bʉ gui tsøñhʉni da manda'ą̱ da jo'ahʉ fadi.

26 Majuą̱ni dí xi'ahʉ gue hinda za gui pøñhʉ de ra fadi asta hingui juthʉ gatho ra thai nú'ą̱ guí tuhʉ.

Ra Jesu bi mą̱ de ra nts'inga medinthą̱ti

27 Ya xa t'u't'ahʉ ngu nú'ą̱ xqui t'utuabi ndu ri xitahʉ maya'bʉ, gue oxqui nzinga medinthą̱tihʉ.

28 Pe nuga dí xi'ahʉ gue nu'ą̱ tó'o da hyanda 'nara 'bɛhñą̱ ne da hyøque, ya bi duxa ra ts'oqui, ja ra uɛnda ya bi zinga 'nara medinthą̱ti masque hønsɛ te bi beni de gue'ą̱.

29 'Bʉ nuri dahʉ ra 'ñɛi da ja'ahʉ gui 'yøthʉ 'nara ts'oqui, ma'na xá hño gui hñą̱ihʉ ne gui føthʉbʉ pa hingui 'yøthʉ 'nara ts'oqui. Ngue'ą̱ ma'na xá hño da 'mɛdi 'na xɛni de ri ndo'yohʉ que da t'ɛnt'a gatho ri ndo'yohʉ ja ra nidu.

30 'Bʉ nuri 'yɛhʉ ra 'ñɛi da ja'ahʉ gui 'yøthʉ 'nara ts'oqui, ma'na xá hño gui hyɛcjʉ ne gui føthʉbʉ pa hingui 'yøthʉ 'nara ts'oqui. Ngue'ą̱ ma'na xá hño da 'mɛdi 'na xɛni de ri ndo'yohʉ que da t'ɛnt'a gatho ri ndo'yohʉ ja ra nidu.

Ra Jesu bi mą̱ de ra nxuni
(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

31 Ya xa t'u't'ahʉ ngu nú'ą̱ xqui t'utua ndu ri xitahʉ maya'bʉ, gue nu'ą̱ tó'o da hyɛpʉ rá 'bɛhñą̱ mahyoni da hoca 'nara hɛ'mi dega nxuni.

32 Pe nuga dí xi'ahʉ gue nu'ą̱ tó'o da hyɛpʉ rá 'bɛhñą̱ ne hinxa dimba 'nara ts'oqui xa 'yøt'e co ma'na ra ją̱'i, nu'bʉ́ nurá dą̱me'ą̱ ri japi da 'yøt'a 'nara ts'oqui 'bʉ da hñuxui ma'na ra 'ñøhø. Nehe nura 'ñøhø to'o da nthą̱tui nura 'bɛhñą̱'ą̱, ya ra zinga medinthą̱ti.

Ra Jesu bi mą̱ de nú'ʉ ri jura

33 Nehe ya xa t'u't'ahʉ ngu nú'ą̱ xqui t'utua ndu ri xitahʉ maya'bʉ, gue oxqui jurahʉ nú'ą̱ hingo majuą̱ni, ngue'ą̱ nú'ą̱ guí jurahʉ ja rá thandi Ajuą̱ pɛ'tsi te gui 'yøthʉ.

34 Pe nuga dí xi'ahʉ, oxqui jurahʉ de 'na ni de ma'na, nixi por mahets'i ngue'ą̱ ja bí 'bʉhni Ajuą̱,

35 nixi po ra ximhai ngue'ą̱ ja guecua net'a Ajuą̱, nixi por Jerusale ngue'ą̱ go gue'ą̱ rá mą̱ca hnini ra Ndą̱ de mahets'i.

36 Nixi gui jurahʉ po ri
ñąxuhʉ, ngue'ą hinda za gui
japhʉ ni 'nari stąhʉ da t'axqui
o da po'tsi.
37 Hingue mahyoni gui ju-
rahʉ. 'Bʉ gui mąñhʉ ra hñą
hą, nu'bʉ hina hina, ngue'ą
'bʉ gui jurahʉ go bí ehe de ra
ts'ondąhi.

Ra Jesu bi mą gue hingui ho
to da 'ñɛcate
(Lc. 6:29-30)

38 Ya xa t'u't'ahʉ ngu nú'ą
xqui t'utua ndu ri xitahʉ
maya'bʉ, gue nu'ą tó'o da
zɛmba rá da 'na, nehe'ą da
ts'ɛmba rá da, y nu'ą tó'o da
do'tua 'narа ts'i 'na, nehe'ą da
tho'tua 'narа ts'i.
39 Pe nuga dí xi'ahʉ, oxqui
nø'tuabihʉ ya ts'o'mʉi. Nu'bʉ
da mɛ't'ahʉ ri hmihʉ ra
'ñɛi, umfʉ nehe ra ngąhą da
mɛ't'ahʉ.
40 'Bʉ 'nara ją'i da ne da
ñąp'a'i pa da hñąn'a ri pah-
nihʉ, umfʉ ri pat'ihʉ nehe.
41 'Bʉ 'nara ją'i da ne
da tu't'ahʉ 'nara 'bats'i pa
gui 'yohʉ 'na kilometro,
hñą'tsuahʉ ma'na kilometro.
42 'Bʉ 'nara ją'i te da 'ya'ahʉ,
umfʉ, ne 'bʉ 'nara ją'i da ne te
gui hmiphʉ, oxqui cømbahʉ,
hmiphʉ.

Mądihʉ nú'ʉ to'o ri ʉtsa'ihʉ
(Lc. 6:27-28, 32-36)

43 Ya xa t'u't'ahʉ ngu nú'ą
xqui t'utua ndu ri xitahʉ
maya'bʉ, gue gui mądihʉ ri
miqu'eihʉ ne gui ʉtsahʉ nú'ʉ
to'o ri ʉtsa'ihʉ.
44 Pe nuga dí xi'ahʉ gue gui
mądihʉ nú'ʉ to'o ri ʉtsa'ihʉ.
'Yaphʉ Ajuą da ją̨pi nú'ʉ
to'o tsañ'ahʉ. 'Yø't'uahʉ ra
hño nú'ʉ to'o ʉtsa'ihʉ, ne
'yapabihʉ Ajuą po nú'ʉ to'o
nøñ'ahʉ ne ɛc'ahʉ.
45 Ngue'ą nu'bʉ gui øthʉ
njabʉ, nu'bʉ́ hą, grí hñąts'ihʉ
Ajuą ra Dada bí 'bʉi mahets'i
nú'ą to'o ri japi da bøxa ra
hyadi pa ya hoją'i ne pa ya
ts'o'mʉi, ne ri japi da 'uąi pa
ya hoją'i ne pa ya ts'o'mʉi.
46 'Bʉ grí mądihʉ hønsɛ nú'ʉ
to'o ri mą'ahʉ, ne nu ma'ra
ya ją'i hingrí mądihʉ, hinte
ma thąhą ma gui hñąnihʉ.
¿Ha gue hingui øt'a njabʉ ya
ts'o'mʉi gá ją'i nehe?
47 'Bʉ hønsɛ ri cuhʉ guí
zɛnguahʉ ne nu ma'ra ya ją'i
hingui umfʉ ra nzɛngua, ¿te
ma hño guí øthʉ 'bʉ? ¿Ha gue
hingui øt'a njabʉ nehe nú'ʉ
hingyá gamfri?
48 Mahyoni gui hñoją'ihʉ
con gatho ri miqu'eihʉ, ngu
Ajuą ra Dada bí 'bʉi mahets'i
ra hoją'i con gathoguihʉ.

6

Ra Jesu bi mą de ya hoga
'bɛfi

1 'Yøthʉ ya hoga 'bɛfi, pe
oguí øthʉ pa gui pønga ri
hmihʉ, ngue'ą 'bʉ gui øthʉ
njabʉ, hinte ma thąhą da
'ra'ahʉ Ajuą ra Dada nú'ą bí
'bʉi mahets'i.
2 Hangue ora guí uñhʉ
'nara mfats'i pa ya hyoya,
oguí xiphʉ ma'ra te xcá øthʉ
ngu øt'a ya 'ñets'i. Nú'ʉ́ ne
dra zʉnt'ua ra trompeta ja
yá thandi, ja ya nija̧ ne ja ya
tai pa da pønga yá hmi. Xi
majuąni dí xi'ahʉ gue nu'ʉ
øt'a njabʉ ya bi hñąnga yá

thạhạ, hangue ya hinte ma thạhạ tø'mi.
3 Pe nu'ahы́, 'bн gui uñhн
'nara mfats'i pa ya hyoya, osti
pạdi ri 'yɛhн ra ngạhạ te pɛ
ri 'ñɛihн. Pạsɛhɛhн, oto xqui
petuahн.
4 Ha masque mant'ạgui gui
unga ri mfats'ihн, pạhн gue
Ajuạ ra Dada handi te xcá
øt'ehн mant'ạgui, y nu'ạ́ ma
da gu't'ahн, pe hinda gu't'ahн
mant'ạgui.

Ra Jesu bi 'ñudi hanja da t'apa Ajuạ
(Lc. 11:2-4)

5 Ora guí aphн Ajuạ, oxqui
'yaphн ja yá thandi ya jạ'i ngu
øt'a ya 'ñets'i pa da pønga yá
hmi. Nu'ы́ ri ho da 'yapa Ajuạ
má 'bai ja ya nijạ ne ja ya
tai. Xi majuạni dí xi'ahн, ya bi
hñạnga yá thạhạ, hangue ya
hinte ma thạhạ tø'mi.
6 Pe nu'ahы́, ora guí aphн
Ajuạ, cнthн mbo ri nguhн
ne gui cot'a ri gosthihн, ne
njabн hạ, gui 'yaphн Ajuạ ra
Dada nú'ạ 'bнi habн hindi
hnequi. Y nu'ạ́ da 'yøde nú'ạ
guí aphн mant'ạgui, ne ma
da gu't'ahн, pe hinda ma da
gu't'ahн mant'ạgui.
7 Ora guí aphн Ajuạ, oxi
xqui yoptahн ya noya ngu
øt'a nú'н ma'ra ya jạ'i hingyá
gamfri, ngue'ạ nu'ы́ hu yá mнi
gue 'bн da 'yøt'a njabн, Ajuạ
da 'yøde ne da umbabi nú'ạ
adi'н.
8 Pe nu'ahы́ oxqui ma gui
njahнbн ngu øt'e'н, ngue'ạ
Ajuạ ra Dada ya pạdi te
ø't'ahн ra 'bɛdi.
9 Nu'ahы́ 'yaphн Ajuạ
njaua:
Ma zi Dada'ihe guí 'bнi ma-
hets'i,
drá nsunda ri mạca thuhu.
10 Bá ehe gui ndạ,
ne dá t'øt'a ri paha nuua ja
ra ximhai ngu bí t'øt'e
nubн mahets'i.
11 'Racje te ga tsihe nubya ra-
paya.
12 Ne pungaguihe ma thaihe
ngu dí pumbahe nehe
nú'н to'o tucje.
13 Ne oxqui hocje ga øthe ya
ts'oqui. Ñạngaguihe de
ra nts'o,
ngue'ạ go gue'e grá ndạ, ne ja
ri ts'ɛdi ne ri nsunda pa
nzạntho. Njabн gue'ạ.
14 Nu'bн gui pumbahн nú'н
to'o ø't'ahн ra nts'o'mнi, Ajuạ
ra Dada bí 'bнi mahets'i nehe
ma da pun'a ri ts'oquihн.
15 Pe 'bн hingui pumbahн
nú'н to'o ø't'ahн ra nts'o'mнi,
nu'bы́ nixi Ajuạ ra Dada
hinda pun'a'ihн ri ts'oquihн
nehe.

Ra Jesu bi mạ de ra ayuno

16 Ora grí ayunahн, oguí
øt'ehн co ra dumнi ngu øt'a ya
'ñets'i pa da fạdi gue ri ayuna.
Majuạni dí xi'ahн gue ya bi
hñạnga yá thạhạ, hangue ya
hinte ma thạhạ tø'mi.
17 Pe nu'ahы́, ora grí ayu-
nahн, eca ri ñạxuhн ne xнca ri
hmihн ngu xcá nzạihн,
18 pa hinda fạdi ua grí ayu-
nahн.Ønsɛ Ajuạ ra Dada
nú'ạ 'bнi habн hindi hnequi,
go gue'ạ da bạdi nú'ạ guí
øt'asɛhɛhн. Nu'ạ́ go handi
nú'ạ guí øthн mant'ạgui, y ma
da gu't'ahн, pe hinda ma da
gu't'ahн mant'ạgui.

Pɛ'tsa ri hñohʉ nuni mahets'i
(Lc. 12:33-34)

19 Oguí nehʉ gui pɛ'tshʉ ndunthi ya hño nuua ja ra ximhai habʉ da zip'ahʉ ya zu'ue ne da dec'ahʉ ra mboxcua ne da bep'ahʉ ya be.

20 Pɛ'tsa ri hñohʉ nuni mahets'i habʉ bí jo'o ya zu'ue, ne otho ra mboxcua, nixi ya be hinda za da yʉt'ini da bep'ahʉ.

21 Ngue'ą̱ habʉ guí pɛ'tsa ri hñohʉ, ja guehni oda ri mfenihʉ.

Ra ñot'i de ma ndo'yohʉ
(Lc. 11:34-36)

22 Nuri dahʉ go gue'ʉ di yot'a gatho ri ndo'yohʉ. Hangue nu'bʉ ri dahʉ 'bʉi xá hño, nu'bʉ́ di yot'a xá hño gatho ri ndo'yohʉ.

23 Pe nu'bʉ ri dahʉ hingui 'bʉi xá hño, nu'bʉ́ gatho ri ndo'yohʉ 'bʉi ja ra 'bɛxuui. Nehe guí njahʉbʉ guí 'bʉhʉ ja ra 'bɛxuui 'bʉ hinguí huxa ri thandihʉ xá hño ja Ajuą̱.

Hingui tsa to da mɛpa yoho ya hmu
(Lc. 16:13)

24 Hinda za gui pɛphʉ yoho ya hmu, ngue'ą̱ njabʉ 'na grí ʉtsahʉ ha nu ma'na guí mą̱dihʉ, y 'na de gue'ʉ guí pɛphʉ xá hño ha nu ma'na hina. Njabʉ nehe hinda za gui pɛphʉ Ajuą̱ 'bʉ hønsɛ oda ri mfenihʉ ya hño de ra ximhai.

Ajuą̱ su gatho yá bą̱tsi'ą̱
(Lc. 12:22-31)

25 Hangue dí xi'ahʉ oguí tu ri mʉihʉ 'bʉ otho te gui tsihʉ ne 'bʉ otho te gui hyehʉ, ngue'ą̱ ma'na ri muui da 'yoda ri mfenihʉ Ajuą̱ que da 'yoda ri mfenihʉ nú'ą̱ te gui tsihʉ ne nú'ą̱ te gui hyehʉ.

26 Hyanthmą̱hʉ ya zi ts'ints'ʉ, nu'ʉ́ hingui pot'i nixi xofo ni pɛ'tsa yá 'mɛ'tsi, pe Ajuą̱ ra Dada go gue'ą̱ umbi te da zi'ʉ. Xihmą̱'ihʉ, ¿ha gue hingue ma'na gyá hmą̱dihʉ que gue'ʉ?

27 ¿To'o 'na de gue'ahʉ tsa gui japhʉ ma'na strá hñets'i ri ndo'yohʉ co ri mfenisɛhɛhʉ? Jo'o ni 'na.

28 Nu'bʉ́, ¿hanja guí tu ri mʉihʉ 'bʉ otho te gui hyehʉ? Hyanthʉ hanja gra nhye ya zi døni 'bai ja ra mbonthi y jo'o to'o ri jamasu. Nu'ʉ́ hindi mpɛfi nixi tu yá mʉi.

29 Dí xi'ahʉ gue nixi ra ndą̱ Salomó masque mi he ya hoga he ne xi mi jababi, pe hints'ʉ mi hnequi mahotho'ą̱ ngu ya zi døni.

30 'Bʉ Ajuą̱ heta ya døni de ra mbonthi nú'ʉ xá nc'amibya pe dixudi ya da 'yot'i nepʉ da ts'ą̱t'i, xi nu'ahʉ, ¿hanja hinguí camfrihʉ gue Ajuą̱ ma'na da jamasu'ihʉ que ya døni?

31 Hangue odi tu ri mʉihʉ gui 'ñeñhʉ: "¿Te ga tsihʉbya? o ¿te ga hehʉbya?"

32 Ngue'ą̱ nuya 'ñą̱gamfri nzą̱ntho tu yá mʉi 'bʉ othobi te da zi ne te da hye. Pe nu'ahʉ odi tu ri mʉihʉ, ngue'ą̱ Ajuą̱ ra Dada bí 'bʉ mahets'i ya go pą̱'ą̱ te gatho ø't'ahʉ ra 'bɛdi.

33 Hyoñhʉ 'mɛt'o hanja da za gui 'bʉhʉ xá hño ja rá hmanda Ajuą̱ ne gui 'yohʉ

ngu nú'ą ri ho'ą, y njabʉ Ajuą hinda 'bɛ't'ahʉ gatho nú'ą te guí hoñhʉ.
34 Hangue oguí tu ri mʉihʉ de nú'ą te da 'ñe'ahʉ dixudi, nguetho nu'bʉ gui pąhmąhʉ te 'bɛ gui thohʉ dixudi, nu'bʉ́ ma'na da du ri mʉihʉ, ngue'ą hyastho dí thohʉ te dí thohʉ.

7

Oguí 'yøhʉ ri miqu'eihʉ
(Lc. 6:37-38, 41-42)

1 Oguí 'yøhʉ ri miqu'eihʉ pa njabʉ hinto da 'yø'a'ihʉ nehe.
2 Ngue'ą 'bʉ guí 'yøhʉ ri miqu'eihʉ, nu'bʉ́ Ajuą ma da hñąp'ahʉ nguɛnda de gatho nú'ą ri 'ñøtehʉ ne hinda yo rá mʉi'ą de gue'ahʉ.
3 Nu'ahʉ́ guí 'yøhʉ de nú'ą øt'a ri miqu'eihʉ, ¿hanja hingo guí jamasuhʉ nú'ą te guí øtqu'ehʉ? Nu'ahʉ́ go guí hanthʉ nura t'ʉca paxi o ja rá da ri miqu'eihʉ, ¿hanja hingo guí hanthʉ nú'ą ra xɛca za o ja ri dahʉ?
4 ¿Hanja da za gui 'ñemfʉ ri miqu'eihʉ: “Hoqui ga hąp'a ra paxi o ja ri da,” 'bʉ hingo xcá hąhʉ 'mɛt'o nú'ą ra xɛca za o ja ri dahʉ?
5 Nu'ahʉ gyá 'ñets'ihʉ, go da hñąihʉ 'mɛt'o nú'ą ra xɛca za o ja ri dahʉ, pa njabʉ ma'na gui hyanthʉ xá hño pa gui hñąmfʉ nú'ą ra paxi o ja rá da ri miqu'eihʉ.
6 Oxqui umfʉ ra mąca noya nú'ʉ ya ją'i hingui pą da su, ngue'ą nu'ʉ́ nja ngu ya zate tsat'yo ne da 'yø't'ahʉ ra nts'o'mʉi, nehe nja ngu ya ts'ʉdi ts'ontho nú'ą t'umbi.

'Yadihʉ ne da t'a'ahʉ
(Lc. 11:9-13; 6:31)

7 'Yadihʉ ne da t'a'ahʉ. Hyonihʉ ne gui tsʉdihʉ. Oxqui tsaya gui 'yapabihʉ Ajuą y nu'ą́ ma da 'yøde ri nt'adihʉ.
8 Ngue'ą nu'ą tó'o adi da t'umbabi, ne nu'ą tó'o honi da zʉdi, y nu'ą tó'o apabi Ajuą da 'yøtua rá nt'adi.
9 ¿To'o 'na de gue'ahʉ nú'ahʉ gyá dadahʉ 'bʉ ri bątsihʉ da 'ya'ahʉ 'nara thuhme y go gui umfʉ 'nara do? Jo'o.
10 ¿O 'bʉ da 'ya'ahʉ 'nara huą y go gui umfʉ 'nara qu'eñą? Hina ¿ngue hą?
11 Tsatho nu'ahʉ́ xi gyá ts'o'mʉihʉ pe guí pąhʉ gui umfʉ te da zi xá hño ri bątsihʉ, xihmą Ajuą ra Dada bí 'bʉi mahets'i, ¿ha gue hinda 'ra'ahʉ gatho nú'ą xá hño 'bʉ gui apabihʉ?
12 Nu'ą guí nehʉ da 'yø't'ahʉ ya ją'i, 'yø'tuahʉ njabʉ nehe'ʉ. Guehna mąnga njabʉ nú'ą bi 'yofo ra Moise ne nú'ą bi 'yofo nú'ʉ ma'ra yá 'mɛhni Ajuą.

Cʉthʉ ja ra ts'i'ma gosthi
(Lc. 13:24)

13 Cʉthʉ ja ra gosthi nú'ą xá nts'i'mi pa grí maha habʉ ja ra te pa nząntho. Ngue'ą nu'ʉ tó'o cʉt'a ja ra gosthi xá ngʉni gue'ʉ rí ma ja ra nidu, y nura 'ñu de nú'ą ra gosthi'ą xi rá ngʉni, y ndunthi to'o cʉt'a ja nura gosthi'ą.
14 Pe xi rá nts'i'mi nura gosthi habʉ cʉt'i nú'ʉ to'o rí ma ja ra te, y nura 'ñu de nú'ą ra gosthi'ą xi rá nts'i'mi, ha

ts'ʉtho nú'ʉ to'o cʉt'a ja nura gosthi'ą.

Ya 'bai gá za fąditho po yá fruta
(Lc. 6:43-44)

15 Jamasuhʉ hinda ts'oc'a ri mfenihʉ nú'ʉ ri 'ñɐt'a mɛfi de Ajuą, nú'ʉ ma da 'ñɐpʉ pa da ne da hya'ahʉ, ngue'ą nu'ʉ́ ri 'ñɐt'a hoją'i ne ri 'yo ngu ya zi dɛti, pe de mbo yá mfeni nja ngu ra dumanthuhu gá mi'ño.

16 Nu'ahʉ ma gui pąhʉ to'o'ʉ ngue'ą da hnequi ja yá ts'o'bɛfi øt'e'ʉ. Ngue'ą nuya ts'o'mʉi hingui tsa da 'ñudi ya hoga 'bɛfi, nja ngu ya xin'mini hingui tsa da unga ya obxi, ne ya 'bint'o hingui tsa da unga ya igo.

17 Gatho ya hoga 'bai gá za unga ya hoga fruta, pe nuya ts'o 'bai gá za hingui tsa da unga ya hoga fruta.

18 Y 'nara hoga 'bai gá za hingui tsa da unga nú'ą hingrá hoga fruta, nixi nú'ą hingrá hoga 'bai gá za hingui tsa da unga ya hoga fruta.

19 Y gatho nuya 'bai gá za hingui unga ya hoga fruta ma da ts'ɛt'i ne da ts'ąt'i.

20 Y njabʉ ma gui pąhʉ to'o gue'ʉ ri 'ñɐt'a mɛfi de Ajuą co nuyá ts'o'bɛfi di øt'e'ʉ.

Hinga gatho ya ją'i ma da yʉt'a habʉ bí manda Ajuą
(Lc. 13:25-27)

21 'Bʉi ndunthi to'o engagui: "Ma zi Hmu'i, ma zi Hmu'i", pe nu'ʉ́ hinda za da yʉt'a mahets'i habʉ bí manda Ajuą ma Dada 'bʉ hinda 'yø'tua rá paha'ą.

22 Nu sta zø rá ngąts'i ra pa ndunthi ma da 'ñengagui: "Ma zi Hmu'ihe, ma zi Hmu'ihe, nuje dá xañhe ri noya, ne co ri ts'ɛdigue dá ɛñhe ya ts'ondąhi, ne co ri ts'ɛdigue dá øthe ndunthi ya dąnga nt'udi."

23 Pe nuga ma ga thątuabi'ʉ ne ga embabi: "Hinstá pą'agahʉ, 'uehʉ de gueque nú'ahʉ gyá ts'oją'ihʉ."

Ra 'bede de yoho ya 'ñøhø bi hyoca 'ra 'nayá ngu
(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

24 Nu'ą tó'o da 'yøde nuya ya noya dí xi'ahʉ ne da 'øt'e njabʉ, nú'ą́ ri nhyɛcuaui 'nara ją'i xi bi nja rá mfeni bi hyoca rá ngu ja ra medo.

25 Ne 'mɛfa bi da ndunthi ya dą'ye, bi zø ya nzøthe, bi nja ndunthi ya bʉnthi, pe nurá ngu'ą himbi øt'e ngue'ą xqui hyoca ja ra medo.

26 Pe nu'ą tó'o da 'yøde nuya ya noya ne hinda 'øt'e, nú'ą́ ri nhyɛcuaui 'nara ją'i nú'ą bi 'ñotho rá mfeni bi hyoca rá ngu ja ra 'bomu.

27 Ne 'mɛfa bi da ndunthi ya dą'ye, bi zø ya nzøthe, bi nja ndunthi ya bʉnthi, nepʉ nurá ngu'ą bi øt'e ne bi 'mɛdi gatho.

28 Ha nu mi uadi ra Jesu bi mąnga nuya ya noya, nuya ją'i xi bi 'yø nts'ɛdi de nú'ą xqui xipabi'ʉ,

29 ngue'ą mi zofo'ʉ co rá ts'ɛdi Ajuą, hingue ngu mi øt'a ya xahnate de ra ley.

8

Ra Jesu bi 'yøthe 'na mi henga ra lepra
(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

1 Nu mi gại ra Jesu de ja ra t'øhø habʉ mi utuate, xi bi dɛna ndunthi ya jạ'i.
2 Ne bi nthɛui 'nara jạ'i mi tsʉ 'nara hñeni rá thuhu ra lepra nú'ạ tsit'atho ra ngø. Nura jạ'i'ạ bi ndandiñạhmu ja rá ua ra Jesu ne bi 'ñembi:
—Ndada, 'bʉ gui nehmạ, da za gui 'yøthegui.
3 Nu'bʉ́ ra Jesu bi hñuxa rá 'yɛ ne bi 'ñembi:
—Hạhạ dí ne ga øthe'i, y ya gá ñạni.
Y ngu bi uadi bi mạnga njabʉ, 'bestho bi ñạni ra da'thi.
4 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembi:
—Oto xqui ma gui xipi. Rí ma ja ra nijạ hạ, pa da hyant'a ra macjạ, ne gui unga ri 'baha nú'ạ bi mạnga ra Moise, pa njabʉ da bạdi ya jạ'i gue ya xcá ñạni.

Ra Jesu bi 'yøthebi 'nará 'bɛgo 'nara ndạ gá soldado me Nroma
(Lc. 7:1-10)

5 Nepʉ ra Jesu bi yʉt'i ja ra hnini Ncapernau y ja bi nthɛuini 'nara ndạ gá soldado de ra hai Nroma.
6 Y nura ndạ'ạ bi bạntebi ra Jesu ne bi 'ñembi:
—Ndada, 'nama 'bɛgo bi nts'onate ne hingui tsa da 'ñạni, ne xi tsi'ti.
7 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dạtuabi ne bi 'ñembi:
—Maha, ma ga øthe.
8 Nu'bʉ́ nura ndạ gá soldado bi dạtui ne bi 'ñembi:
—Hina, hiní 'ñepcagui gui cʉt'a mbo ma ngu. Nugui nu'ạ dí pạdi gueønsɛ co ri noya gui mạ, numa 'bɛgo da ñạni.
9 Ngue'ạ nugui 'bʉi to'o ri mandagui nehe, pe nequi drí manda. Dí pɛ'tsa ya soldado ja ma hmanda, y 'bʉ ga emba 'na de gue'ʉ: "Rí mani", da ma, o 'bʉ ga emba ma'na: "Bá ehe", nu'ạ́ da 'ñehe. Ha nu'bʉ ma 'bɛgo ga embi: "Pɛ nuna 'bɛfinạ", nu'ạ́ da mɛfi.
10 Mi 'yøde njabʉ ra Jesu xi bi 'yø ndunthi ne bi 'ñembabi nú'ʉ mri dɛni:
—Majuạni dí xi'ahʉ, nugui hinstá tsʉdi ni 'nara me Israel nú'ạ xi di ja rá jamfri ngu nura jamfri pɛ'tsa nuna 'ñøhøni.
11 Dí xi'ahʉ gue ndunthi ya jạ'i maxøgue ra ximhai nú'ʉ hingyá me Israel ma da yʉt'a mahets'i habʉ bí manda Ajuạ ne da hñu ja ra mexa mahyɛgui co ra Abrá, co ra Isaac, ne co ra Cobo.
12 Pe ya me Israel nú'ʉ rí 'ñepa hmạhạ da hñu ja ra mexa, Ajuạ hinda ma da hopi da yʉt'a mahets'i. Nu'ạ ma da nja, ma da mɛhni'ʉ ja ra 'bɛxuui, y nuni ja di zohmạni ne ja di gusthmạni yá ts'i.
13 Nepʉ ra Jesu bi 'ñemba ra ndạ gá soldado:
—Rí ma ri ngu ngue'ạ nuri jamfri xa muui ndunthi, ne xa njabʉ ngu xcá ne.
Y nurá 'bɛgo ra ndạ gá soldado 'bestho bi ñạni nura ora'ạ.

Ra Jesu bi ˈyøthebi rá to ra Pedro
(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

14 ˈMɛfa de gueˈa̱ ra Jesu bi
ma ja rá ngu ra Pedro, y ja
mi ˈbɛnini rá to ra Pedro mi
umba ra nzø.
15 Nepʉ ra Jesu bi hñuˈtsua
rá ˈyɛ y ˈbestho bi tsaya ra
nzø mi tsʉdi. Nepʉ ˈbestho bi
nangui ra ˈbɛhña̱ ne bi hyocui
te bi ziˈʉ.

Ra Jesu bi ˈyøthe ndunthi ya daˈthi
(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

16 Ya de mi putˈa nde ra
Jesu bá tsˈimpabi ndunthi
ya daˈthi, ˈra mi pɛˈtsa ya
tsˈonda̱hi. Y co ˈnada ra
noya bi ma̱ bi ˈyɛnga núˈʉ
ya tsˈonda̱hi mi pɛˈtsiˈʉ, ne
bi ˈyøthe gatho núˈʉ toˈo mi
hñeni.
17 Gatho nuya bi ˈyøtˈa ra
Jesu pa bi nja ngu núˈa̱ xqui
ma̱nga mayaˈbʉ ra ba̱di Isaía
ja ra Ma̱ca Tˈofo bi ˈñena:
“Nuˈá̱ go gueˈa̱ bi hña̱ga ma
hñenihʉ, ne bi hña̱sca gatho
ma ʉguihʉ.”

Yoho ya ja̱ˈi toˈo mi ne da dɛna ra Jesu
(Lc. 9:57-62)

18 Ne ˈmɛfa bi hyanda ra
Jesu ndunthi ya ja̱ˈi xqui
theˈtsiˈa̱. Nuˈbʉ́ nuˈá̱ bi ˈñemba
yá nxadi:
—Maha riˈnandi ra ndehe.
19 Y ante da maˈʉ, ˈnara
xahnate de ra ley bi joni habʉ
mi ˈbai ra Jesu ne bi ˈñembabi:
—Xahnate, nugui dí ne ga
tɛnˈaˈi pa habʉ gatho gui ma
ga ma nehe.
20 Ra Jesu bi da̱tui bi ˈñembi:
—Ya haho ja yá hña̱do, ne
ya tsˈintsˈʉ ja yá ˈbafi, pe Núˈa̱
Toˈo bi e bi Nja̱ˈi otho ni habʉ
da mɛ rá ña̱xu.
21 Nepʉ ˈna de yá nxadi ra
Jesu bi ˈñembi:
—Ma zi Hmuˈi, ˈraca nsɛqui
ga ma ga agui ma dada, nepʉ
ga pengui ga tɛnˈaˈi.
22 Ra Jesu bi da̱tui bi ˈñembi:
—Bá ehe tɛngagui, tsopʉ
núˈʉ xa du go dá ˈyagui núˈʉ
yá miˈña̱gamfriui.

Ra Jesu bi japi bi tsaya ra bʉnthi
(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

23 Nepʉ de gueˈa̱ ra Jesu bi
bøxa ja ra motsa co yá nxadi
pa bi ma riˈnandi ra ndehe.
24 Ne de mi ˈyoˈʉ ja ra ndehe
mi da̱mfriˈʉ bi nja ˈnara
da̱nga bʉnthi xi ntsˈɛdi asta
mi ne da pʉntsˈa ra motsa ne
mi tontsˈa ra dehe pa mbo.
Ha nura Jesu mi a̱ha̱.
25 Nuˈbʉ́ yá nxadi ˈbestho bi
ma bá atsˈi ne bi ˈñembi:
—Ma zi Hmuˈihe, ña̱ngaguihe
ngueˈa̱ ya ma da mpʉntsˈa ra
motsa mbo ra dehe.
26 Y nuˈá̱ bi ˈñembabiˈʉ:
—¿Pa te guí tsuhʉ? ¿Ha gue
otho ri jamfrihʉ?
Nuˈbʉ́ ra Jesu bi ˈmai pa bi
zʉi ra bʉnthi ne ra ndehe. Y
ˈbestho ra oraˈa̱ bi ntsaya.
27 Nu mi hyanda njabʉ yá
nxadi xi bi ˈyø ne mi ˈñembiˈʉ:
—¡Te ma tsˈɛdi ha̱ní gue
asta ra nda̱hi ne ra dehe øtua
rá noya!

Ra Jesu bi ˈyɛmba ya tsˈonda̱hi yoho ya ˈñøhø myá me Gadara
(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

28 Nepʉ bi zønga ra Jesu ri'nandi ra ndehe co yá nxadi ja 'nara hai rá thuhu Gadara, y ja bi nthɛuini yoho ya 'ñøhø bi bønga habʉ mi ja ya nt'agui. Nú'ʉ ya 'ñøhø'ʉ mi pɛ'tsa ya ts'ondạhi xi xmá nts'o, ha xi mi pite ndunthi, nixi mi tsa to da 'ranga nú'ạ ra 'ñu'ạ habʉ mi 'bʉ'ʉ.

29 Nuya 'ñøhø'ʉ bi ñạ nts'ɛdi ne bi 'ñemba ra Jesu:

—¿Te guí hongua habʉ dí 'bʉhe nú'i Jesu rá T'ʉ'i Ajuạ? Hingui tsøta ra ora pa gui huatcahe, nu'bʉ́ ¿hanja xcá ehe gui xaxcahe?

30 Guetbʉ de guehni mi 'yoni 'na tax'o ya ts'ʉdi mi ñuni.

31 Y ya ts'ondạhi bi 'yapa nsɛqui ra Jesu ne bi 'ñembi:

—'Bʉ ma gui 'yɛnje de guecua, 'racje nsɛqui ga cʉthe ja nuyʉ ya ts'ʉdi bí 'yoni.

32 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembi:

—Hạhạ, rí maha, ja da bá cʉthʉni.

Nu'bʉ́ 'bestho ya ts'ondạhi bi bøni de nú'ʉ yoho ya 'ñøhø ne bi ma bá cʉt'a ja ya ts'ʉdi. Nepʉ nura ora'ạ gatho ya ts'ʉdi bi nest'ihi bi hñøt'a ja 'nara ma'ye pa bi ma bá zo ja ra ndehe y gatho bi jạt'i.

33 Y nuya mapts'ʉdi bi nest'ihi co ra ntsu asta bi zønga ja ra hnini ne bi xipa ya jạ'i te bi 'yø'tua ra Jesu nú'ʉ yoho ya 'ñøhø xqui 'yɛmbabi'ʉ ya ts'ondạhi.

34 Nu'bʉ́ gatho ya mengu de nú'ạ ra hnini'ạ bi ma bá c'ạ'tsa ra Jesu pa bi 'yapa ra favo da ma de guehni pa da ma ma'na ra hnini.

9

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara da'thi himi tsa da 'ñạni
(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

1 Nu'bʉ́ ra Jesu bi yopa bøxa ja ra motsa ne bi 'raxa ri'nandi ra ndehe pa bi yopa menga ja rá hai.

2 Mi zønga rá hai bi ts'i'tsua 'nara 'ñøhø mrá ts'onate himi tsa da 'ñạni ne xqui t'ɛnts'a ja 'nara 'bebo. Y nu mi hyanda ra Jesu gue xi mi ja yá jamfri nú'ʉ ya jạ'i to'o mi ndude ra da'thi, nu'bʉ́ bi 'ñembabi ra da'thi:

—Ma zi t'ʉ'i, johyabya ngue'ạ ya stá pun'a'i ri ts'oqui.

3 Nu'bʉ́ nu 'raya xahnate de ra ley mi 'bʉhni bi mʉdi bi benga ya ts'omfeni ne mi 'ñémbi 'na ngu ma'na: “Nuna 'ñøhøni ri 'ñet'a Ajuạ.”

4 Ra Jesu bi bạtho nú'ạ mi beñ'ʉ y bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí beñhʉ nú'ʉ ya ts'omfeni de guequi?

5 Pa guequi hinte rá hñei ga pumba yá ts'oqui nuna 'ñøhø nixi pa ga embi: “Nangui ne 'ño”.

6 Pe pa gui pạhʉ gue Nú'ạ To'o e bi Njạ'i ja rá ts'ɛdi nuua ja ra ximhai pa da pumba yá ts'oqui ya jạ'i, ma ga øt'a njaua pa gui pạhʉ.

Nepʉ bi 'ñemba nú'ạ ra da'thi:

—Nangui, jʉxa ri mfidi rí ma ri ngu.

7 Nu'bʉ́ ra da'thi 'bestho bi nangui bi ma rá ngu.

8 Y mi hyanda ya jạ'i nú'ạ bi nja, nu'ʉ́ xi bi 'yø, ne bi xøcambeni Ajuạ ngue'ạ nú'ạ́

xqui umba ra ts'ɛdi 'nara jạ'i pa bi 'yøt'e njabʉ.

Ra Jesu bi zofo ra Mateo pa drá nxadi
(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

9 Nepʉ ra Jesu bi ma de guehni y bi hyanda 'nara 'ñøhø rá thuhu ra Teo mrá ngʉxbojạ mi hudi ja rá mexa. Y ra Jesu bi 'ñembabi:

—Bá ehe tɛngagui.

Nepʉ ra Teo 'bestho bi 'mai ne bi dɛni'ạ.

10 Nepʉ ra Jesu bi ma ja rá ngu ra Teo ne ja bi hñudini bi ñuniui yá nxadi co ma'ra ya 'ñạtsa ngʉxbojạ ne ma'ra ya ts'ojạ'i xqui zønini.

11 Y mi hyanda ya fariseo gue ra Jesu bi hñuhui bi ñuniui ya ts'ojạ'i, nu'bʉ́ nuya fariseo'ʉ bi 'yambabi yá nxadi ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Xi ri xahnatehʉ ¿hanja ri ñuniui gatho nuyʉ ya ts'ojạ'i?

12 Nu mi 'yøde ra Jesu bi mạnga njabʉ ya fariseo, nu'bʉ́ bi 'ñembabi:

—Nura jạ'i hinte ma hñeni pɛ'tsi hingui øt'a ra thoni pa ra 'ñethi, pe nu'ʉ tó'o ri hñeni hạ, honga ra 'ñethi.

13 Rí ma gui nxadihʉ pa gui pạhʉ te mạnga ja ra Mạca T'ofo nu habʉ bi 'ñena Ajuạ: "Nugui ma'na dí ne gui mpɛ'tsuahʉ ra nthecate 'na ngu 'na que gui tsincahʉ ya mbo'ni pa gui hyohʉ gui 'bahaguihʉ." Nugui hinstuá ehe pa ga zofo ya hojạ'i, nugui stuá ehe pa ga zofo ya 'yøt'ats'oqui pa da ñobri'ʉ.

Ra Jesu bi t'ambabi de ra ayuno
(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

14 Nepʉ de gue'ạ yá nxadi ra Xuua Xi'tsate bi 'ñehe bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja nuje ne ya fariseo dí ayunahe ndunthi ya i'qui, ha nuri nxadigue hinhya'mʉ ri ayuna'ʉ?

15 Y ra Jesu bi 'ñembi:

—'Bʉ da nja 'nara nthạti ne ra nạvio da mbitabi yá amigo, nuyá amigo rí 'ñepi da johyaui ra nạvio ne hinda du yá mʉi. Nehe numa nxadi nja ngu nuyá amigo ra nạvio. Pe sta zø ra pa ga ma de guecua, nu'bʉ́ hạ, da za da ayuna ma amigo co ya dumʉi.

16 Hinxá hño da 'bø'ta 'nara zɛdutu co 'nara 'ra'yo dutu, ngue'ạ 'mɛfa da nunts'a ra 'ra'yo dutu ne da gʉt'a ra zɛdutu, nepʉ njabʉ ma'na da ntʉnga ra zɛdutu.

17 Nehe hinxá hño da sit'a ra vinu ja 'nara zɛbota, ngue'ạ nu'bʉ di tsɛdi ra vinu, nu'bʉ́ da ntʉ́nga ra zɛbota ne nú'ạ te di po da mfani ne ma'na da ts'oca ra zɛbota. Hangue mahyoni da sit'a ra vinu ja 'nara 'ra'yo bota pa njabʉ masque xi di ja rá ts'ɛdi ra vinu, hinda ntʉ́nga ra bota.

Bi ñạni rá t'ixu ra Jairo, nehe bi ñạni nú'ạ ra 'bɛhñạ bi dʉnba rá he ra Jesu
(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

18 Ngu bi uadi bi mạnga njabʉ ra Jesu, bi zøhø habʉ mi 'bʉi'ạ 'nara ndạ de ja yá nijạ ya xodyo, ne bi ndandiñạhmu ne bi 'ñembi:

—Dá e ga xi'i gue ja ts'ʉ rí du ma t'ixu. Hangue dí bạnte'i gui ma gui hñu'tsua ts'ʉ ri 'yɛ pa da yopa nte.

19 Nu'bʉ́ ra Jesu 'bestho bi ma co yá nxadi ne bi mɛui nú'ạ ra ndạ'ạ.

20 Y de mi 'yo'ʉ ja ra 'ñu mi pani 'nara 'bɛhñạ mi hena 'nara hñeni mi xo'tua ya ji y ya mi pɛ'tsa 'rɛt'amayoho njɛya mi njabʉ. Nu'ạ́ bi joni ja rá xʉtha ra Jesu pa bi dʉnbabi rá he.

21 Ngue'ạ mi bensɛ ja rá mfeni nura 'bɛhñạ'ạ ne mi ena: "Dí camfri gue 'bʉ høns ɛ ga thʉnbabi rá ñạni rá he ga ñạni 'bestho de ma hñeni."

22 Ha ra Jesu bi mpʉnts'i bi hyandi ne bi 'ñembi:

—Ma zi t'ixu'i, johyabya ngue'ạ co ri jamfri xcá ñạni.

Y nura 'bɛhñạ 'bestho bi ñạni ra ora'ạ.

23 Nepʉ bi zønga ra Jesu co yá nxadi ja rá ngu nú'ạ ra ndạ ja xqui du rá t'ixu. Y mi 'bʉhni ya mɛ'mda mi pɛ'mda, ne ndunthi ya jạ'i xi mi zoni.

24 Y ra Jesu bi 'ñemba ya jạ'i:

—Pøñhʉ ts'ʉ pa thi. Nura nxutsi ạhạ, hingue xa du.

Pe ya jạ'i mi thentho ra Jesu.

25 Pe ngu bi bøni'ʉ pa thi, ra Jesu bi yʉt'i habʉ mi 'bɛnga ra nxutsi ne bi mipa rá 'yɛ, nepʉ nu'ạ́ 'bestho bi nangui.

26 Y gatho nú'ạ ra hai de guehni bi ntʉnga ra noya de nú'ạ ra nxutsi xqui yopa nte de ra du.

Ra Jesu bi 'yøthe yoho ya goda

27 Nepʉ nu mi ma ra Jesu de guehni, yoho ya goda bi dɛni'ạ ne bi ñạ nts'ɛdi'ʉ bi 'ñena:

—¡Nú'i rá T'ʉ'i ra ndạ Davi, pɛscahe ra nthecate!

28 Pe ra Jesu bi thotho ne bi ma bá cʉt'a ja 'nara ngu, ha nuya goda bi dɛni'ạ y bi yʉt'i'ʉ nehe. Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—¿Ha guí camfrihʉ gue da za ga øthe'ihʉ?

Nu'ʉ́ bi 'ñembi:

—Hạhạ, Ndada, da za.

29 Nu'bʉ́ ra Jesu bi hñu'tsua rá 'yɛ ja yá da'ʉ ne bi 'ñembi:

—Dá njabʉ ngu nú'ạ xcá camfrihʉ.

30 Y 'bestho ra ora'ạ bi xogui yá da'ʉ. Nepʉ ra Jesu bi hñu'mba ra hñạ ne bi 'ñembi:

—Oxqui ma gui mạñhʉ to'o bi 'øthe'ihʉ.

31 Pe nu mi bøni de guehni'ʉ bi xipa gatho nuya mengu de guehni gue go ra Jesu xqui 'øthe'ʉ.

Ra Jesu bi 'øthe 'nara gone

32 Y ngu bi bønga ya goda de guehni, bá ts'impa ra Jesu 'nara gone mi pɛ'tsa 'nara ts'ondạhi.

33 Nepʉ ra Jesu bi 'yɛmba nú'ạ ra ts'ondạhi mi pɛ'tsa nura gone, ne nu'ạ́ 'bestho bi za bi ñạ. Nuya jạ'i xi bi 'yø, ne mi 'ñémbi'ʉ 'na ngu ma'na:

—Masque nújʉ go guecjʉ rá hniniguihʉ Ajuạ, pe hinhya'mʉ stá hanthʉ 'nara nt'udi xi ra dạngui ngu nú'ạ stá hanthʉbya.

34 Pe nuya fariseo bi 'ñena'ʉ:

—Nuní hạnpa rá ts'ɛdi ra ndạ de ya ts'ondạhi pa ɛnga ya ts'ondạhi.

Ra Jesu xi bi hueca ya jạ'i

35 Nura Jesu mi 'yo gatho ja ya dạnga hnini ne ya t'ʉca hnini, ne mi cʉt'a ja ya nijạ pa ja mi utuateni, ne mi øthe gatho ya da'thi, ne mi zofo ya jạ'i mi embi gue ya xqui zøhø ra Ndạ de mahets'i pa da ndạ.

36 Y mi hyanda ra Jesu gatho nuya jạ'i, xi bi huequi'ʉ ngue'ạ 'ñena ya zi dɛti jo'o to'o da su y mi tu yá mʉi ngue'ạ himi pạdi to'o da dɛni'ʉ.

37 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Majuạni dí xi'ahʉ, nuua xi ja ndunthi ra sofo pe jo'o ya mɛfi.

38 Hangue 'yapabihʉ Ajuạ nú'ạ to'o rá mɛti nuna ra 'bɛfi pa da mɛhna ya mɛfi da gʉxa nuna sofonạ.

10

Ra Jesu bi zohna nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

1 Nu'bʉ́ ra Jesu bi zohna nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi xqui huahni, ne bi umba ra ts'ɛdi'ʉ pa da 'yɛnga ya ts'ondạhi ne da 'yøthe gatho ya hñeni.

2 Nuya guehya yá thuhu nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá apostol xqui hñuts'i: rá mʉdi ra Simu nú'ạ bi hñu'mbabi drá thuhu ra Pedro, ne ra Andre rá cu, ne ra Cobo, ne ra Xuua rá cu, di yoho'ʉ yá t'ʉ ra Sebedeo.

3 Nepʉ ra Lipe, ne ra Tolo, ra Toma, ne ra Teo nú'ạ mrá ngʉxbojạ, ne nú'ạ ma'na ra Cobo rá t'ʉ ra Alfeo, ne ra Lebeo nú'ạ bi thu'mbabi nehe ra Tadeo.

4 Nepʉ nú'ạ ma'na ra Simu nú'ạ xqui 'ñoui ya cananista, ne ra Juda Iscariote nú'ạ to'o bi da ra Jesu.

Ra Jesu bi mɛhna yá nxadi pa da zofo ya jạ'i

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

5 Nu'bʉ́ gatho nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi ra Jesu bi mɛhni ne bi 'ñembi'ʉ:

—Nubyá oxqui ma gui zohʉ nú'ʉ hingyá me Israel, nixi ya me Nsamaria.

6 Rí maha go da bá zohʉ ya me Israel nú'ʉ go gue'ʉ rá hnini Ajuạ xa 'mɛdi ngu ya zi dɛti.

7 Rí maha gui umfʉ nt'øde gue ya xa zøhø ra Ndạ de mahets'i pa da ndạ.

8 'Yøthehʉ nú'ʉ to'o di tsʉ ra lepra, ne nú'ʉ di pɛ'tsa ma'ra ya hñeni, ne japhʉ da nte ma'na'qui nú'ʉ xa du, ne 'yɛmbahʉ ya ts'ondạhi nú'ʉ to'o di pɛ'tsi. Ngu stá 'ra'athohʉ nuna ts'ɛdinạ, njabʉ nehe ma gui fats'ithohohʉ ya jạ'i.

9 Oxqui ma gui hạxhʉ ra bojạ pa ja ra 'ñu, nixi ra t'axi nixi ra oro nixi ra cobre.

10 Ne oxqui hạxhʉ ni 'nara 'bats'i, ni ri mponga dutuhʉ ni ri mponga zɛxthihʉ nixi ri bordohʉ, ngue'ạ ra mɛfi rí 'ñepi da t'umbabi nú'ạ te ø'tua ra 'bɛdi.

11 Ne nu xcrí tsøñhʉ ja 'nara dạnga hnini o 'nara t'ʉca hnini, gui hyoñhʉ 'nara jạ'i nú'ạ dra hojạ'i, ne ja

gui 'bʉhʉni ja rá ngu'ą asta hingui pøñhʉ de nú'ą ra hnini'ą.

12 Y nu xcrí cʉthʉ ja nú'ą ra ngu'ą, gui 'yapabihʉ Ajuą da jąpi nuya mengu de nú'ą ra ngu'ą.

13 'Bʉ nuya mengu de nura ngu'ą da 'ra'ahʉ ntsaya, nu'bʉ́ Ajuą ma da jąpi'ʉ. Pe nu'bʉ hinda 'ra'ahʉ ntsaya, Ajuą hinda ma da jąpi'ʉ.

14 'Bʉ ni 'nara mengu de nú'ą ra hnini'ą hinda gamfri nú'ą gui xiphʉ ne hinda hñuxa nt'øde, nu'bʉ́ pøñhʉ de nú'ą ra ngu'ą o de nú'ą ra hnini'ą ne gui fɛ'ma ri uahʉ pa da hyø nú'ą ra hai xa nthu'ti de nú'ą ra hnini'ą.

15 Majuąni dí xi'ahʉ, ra pa de ra ngąxhmai nú'ą ra hnini hinda hñuxa nt'øde nú'ą gui xiphʉ, ma'na ma da ndąngui yá ts'oqui nura hnini'ą que ra hnini Sodoma ne Gomorra.

Ya nt'ʉtsate ne ya nts'o'mʉi

16 Nubyá dí pɛhn'a'ihʉ gui maha gui 'yohʉ ngu ya zi dɛti madetho ja ya zate. Hangue xi da nsuhʉ ngu 'nara qu'eñą, pe oguí øthʉ ra nts'o'mʉi, njahʉ ngu 'nara zi domitsu hingui øt'a ra nts'o'mʉi.

17 Ne xi da nsuhʉ, ngue'ą ya jąi ma da zix'ahʉ ja ya ts'ʉtbi, ne ma da zix'ahʉ ja yá nijąi'ʉ pa ja dí nap'a'ihʉni.

18 Nú'ʉ́ ma da zix'ahʉ ja ya ts'ʉtbi y asta ja ya dąnga ndą po rá nguecagui. Hangue njabʉ da za gui damajuąnihʉ de guecagui ja yá thandi ya ndą ne nú'ʉ hingyá me Israel.

19 Nu sta ts'ix'ahʉ nts'ąhni, osta ma da du ri mʉihʉ de nú'ą te ma gui mąñhʉ, nixi gui beñhʉ 'mɛt'o nú'ą ma gui mąñhʉ, ngue'ą nura ora ma gui ñąhʉ, Ajuą go da 'ra'ahʉ ya noya.

20 Nu'ahʉ́ hingo ma gui ñąsɛhʉ; nurá Mąca Ndąhi Ajuą ra Dada go gue'ą ma da xi'ahʉ te ma gui mąñhʉ.

21 Nuya pa'ʉ nuya jąi ma da 'ñʉtsasɛui yá cu ne da da pa da tho. Ya dada ma da da yá bątsi y ya bątsi ma da nø'tua yá dada, ne da da pa da tho nehe.

22 Gatho ya meximhai ma da ʉtsa'ihʉ ngue'ą guí mąñhʉ ma noya. Pe nu'ą tó'o da zɛti asta rá ngąts'i, nú'ą́ go gue'ą da mpøhø.

23 Nu'bʉ da t'ʉtsa'ihʉ ja 'nara hnini, pøñhʉ de guehni, rí maha ma'na ra hnini. Majuąni dí xi'ahʉ, hingri juatho gui 'yohʉ gatho ya hnini de ra hai Israel ha Nú'ą To'o bi e bi Njąi ya da yopa zøhø ma'na'qui.

24 'Nara xahnate ma'na ja rá nsu que rá nxadi; 'nara hmu ma'na ja rá nsu que rá 'bɛgo.

25 Nura nxadi mahyoni da thogui ngu tho rá xahnate, nehe ra 'bɛgo mahyoni da thogui ngu tho rá hmu. Nja ngu 'nara dada 'bʉ da t'embabi gue go ra Beelsebú, nu'bʉ́ ya mengu rá ngu da t'embabi'ʉ mahyɛgui nehe.

To'o mahyoni gui tsuhʉ (Lc. 12:2-9)

26 Hangue dí xi'ahʉ oxqui tsuhʉ nú'ą ma gui thoguihʉ.

Masque ˈbʉ te da tˈøˈtˈaˈihʉ mantˈa̱gui, pe rá nga̱tsˈi ra pa ja ma da hnequini gatho núˈa̱ te xa tˈøˈtˈahʉ, nguеˈa̱ gatho núˈa̱ te tˈøtˈe mantˈa̱gui ma da fa̱di.

27 Núˈa̱ dí uˈtˈaˈihʉ sɛhɛ mantˈa̱gui ma gui utuahʉ gatho ya ja̱ˈi. Nehe núˈa̱ dí xiˈasɛhʉ zi njante ma gui ma̱ñhʉ ntsˈɛdi pa da ˈyøde gatho ya ja̱ˈi.

28 Oxqui tsuhʉ toˈo da hyoˈahʉ, nguеˈa̱ nuri almahʉ hinda za to da hyopˈahʉ. Nuˈa̱ tóˈo mahyoni gui tsuhʉ, nu Ajua̱, nguеˈa̱ nuˈá̱ ha̱, tsa da mɛhnˈa ri almahʉ ne ri ngøquˈeihʉ ja ra nidu.

29 Nuya zi tsˈintsˈʉ hintsˈʉ ri muui asta ˈba yoho por ñodmi, ne hingui tagui tusɛˈʉ ˈbʉ hingo rá paha Ajua̱ ra Dada.

30 ¿Xihma̱ˈihʉ? Nuˈahʉ maˈna grí muuihʉ ja rá thandi Ajua̱, nguеˈa̱ asta nuri sta̱hʉ ˈmede.

31 Hangue oxqui ma gui ntsuhʉ, nguеˈa̱ maˈna grí muuihʉ que ya zi tsˈintsˈʉ.

Núˈʉ toˈo damaju̱ni de ra Jesu ja yá thandi ya ja̱ˈi
(Lc. 12:8-9)

32 Nuˈa̱ tóˈo ma da damaju̱ni de guequi ja yá thandi ya ja̱ˈi, nequi nehe ma ga damaju̱ni de guеˈa̱ ja rá thandi ma Dada bí ˈbʉi mahetsˈi.

33 Pe nuˈa̱ tóˈo da ncøni de guequi ja yá thandi ya ja̱ˈi, nequi nehe ma ga xipa ma Dada núˈa̱ bí ˈbʉi mahetsˈi gue himbi ne bi gamfrigui.

Ma da hegue ya ja̱ˈi po rá ngue ra Jesu
(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

34 Oguí hu ri mʉihʉ gue nguеˈa̱ stá ehe ya hinda nja ra tuhni ja ra ximhai; nuˈá̱ ma da nja nguеˈa̱ stá ehe.

35 Nuya tˈʉ da nøˈtua yá dada, ne ya tˈixu da nøˈtua yá na̱na̱, ha nuya tsˈihuɛ da nøˈtua yá suegra.

36 Y njabʉ nuyá ncontra ya ja̱ˈi ma da bønsɛ de ja yá nguˈʉ.

37 Nuˈa̱ tóˈo maˈna go ri ma̱di rá dada o rá na̱na̱ que guecagui, núˈá̱ hinda za da dɛngagui. Nehe nuˈa̱ tóˈo maˈna go ri ma̱di rá tˈʉ o rá tˈixu que guecagui, neˈa̱ hinda za da dɛngagui.

38 Nehe nuˈa̱ tóˈo hinda ˈñɛi pa da dɛngagui masque da tho ya ntˈʉtsate ne ya ˈbɛtsa, núˈá̱ hinda za da dɛngagui.

39 Nuˈa̱ tóˈo ri ma̱di rá te nuua ja ra ximhai, ma da ˈbɛdi rá te pa nza̱ntho, pe nuˈa̱ tóˈo da dɛngagui masque da du po rá nguequi, ma da zʉdi rá te pa nza̱ntho.

Ya hoga tha̱ha̱ de mahetsˈi
(Mr. 9:41)

40 Nuˈʉ tóˈo da ˈraˈahʉ ntsaya, go guequi ri ˈraca ntsaya. Ha nuˈʉ tóˈo da ˈraca ntsaya, go ri umba ntsaya ma Dada núˈa̱ toˈo bá pɛncagui.

41 Nuˈa̱ tóˈo da umba ntsaya ˈnará ˈmɛhni Ajua̱, ma da hña̱nga ra tha̱ha̱ nehe ngu ma da hña̱ni ˈnará ˈmɛhni Ajua̱. Ha nuˈa̱ tóˈo da umba ntsaya ˈnara ja̱ˈi nguеˈa̱ øte Ajua̱, neˈa̱ ma da hña̱nga ra tha̱ha̱ ngu

núˈa̱ ma da hña̱ni núˈa̱ øte
Ajua̱.
42 Núˈahʉ ma nxadiˈihʉ,
ˈbʉ tóˈo da ˈraˈahʉ ma̱di tsˈʉ
ra dehe gui tsihʉ ngueˈa̱ ma
nxadiˈihʉ, majua̱ni dí xiˈahʉ
gue nura ja̱ˈiˈa̱ hinda ma da
ˈbɛdi rá tha̱ha̱.

11

Ra Xuua Xiˈtsate bi mɛhna yoho yá nxadi pa bá cˈa̱ˈtsa ra Jesu

(Lc. 7:18-35)

1 Nu mi uadi ra Jesu bi
xipabi te ma da mɛfi núˈʉ
ˈrɛtˈamayoho yá nxadi, núˈá̱
bi ma ja ya hnini de núˈa̱ ra
haiˈa̱ pa da ma̱nga ra ma̱ca
noya.
2 Y de mi ofadi nura Xuua
Xiˈtsate bi ˈyøde de núˈa̱ mi
øtˈa ra Jesu. Nuˈbʉ́ bi mɛhna
yoho yá nxadi núˈʉ mri ˈñoui
pa da ˈyambabiˈa̱,
3 ne bi ˈñembi:
—¿Ha go gueˈi rá ˈmɛhniˈi
Ajua̱ núˈa̱ dí tøˈmhe, o ga
tøˈmhe maˈna da ˈñepʉ?
4 Ra Jesu bi da̱di ne bi
ˈñembi:
—Rí maha gui xiphʉ ra
Xuua de núˈa̱ guí ødehʉ ne
núˈa̱ guí hanthʉ.
5 Bá xiphʉ gue ya goda xo
yá da, ya doua ri ˈyo, ya gogu
øde, nuˈʉ tsʉ ra lepra ña̱ni,
nuˈʉ xa du ri yopa nte, ha
nuya zi hyoya nehe øde ra
ma̱ca noya.
6 Nja̱pi núˈa̱ toˈo camfri
gue go guecagui rá ˈmɛhnigui
Ajua̱.
7 De mi menga yá nxadi ra
Xuua Xiˈtsate, ra Jesu bi mʉdi
bi xipa ya ja̱ˈi de rá ˈbɛfi ra
Xuua, ne bi ˈyøˈtua ya ntˈani
bi ˈñembabi:
—Xi de gá maha ja ra
mbonthi, ¿te rá ˈbɛ uá
hanthʉni? ¿Ha gue uá hanthʉ
ˈnara ˈñøhø mi otho rá tsˈɛdi
ˈñena ˈnara doxˈo ri ndudetho
ra nda̱hi? Hina ¿ngue ha̱?
8 Nuˈbʉ́, ¿te rá ˈbɛ ma uá
hanthʉ? ¿Ha gue uá hanthʉ
ˈnara ˈñøhø xqui hye ˈraya
dutu mahotho? Hina ¿ngue
ha̱? Ngueˈa̱ nuˈʉ tóˈo pɛpa
ya nda̱ nuua ja ra ximhai, go
gueˈʉ ˈbʉi ja yá da̱nga ngu ya
nda̱ ne go gueˈʉ ri nhye xi xá
hño.
9 Nuˈbʉ́, ¿te rá ˈbɛ gá ma uá
hanthʉ? ¿Ha gue hingue ˈnará
ˈmɛhni Ajua̱? Ha̱ha̱, ˈnará
ˈmɛhni Ajua̱. Y hingue hønsɛ
gueˈa̱ rá ˈbɛfiˈa̱.
10 Nura Xuua Xiˈtsate go
gueˈa̱ bá ehe bá ˈbɛtˈo de gue-
qui, ne gueˈa̱ xqui ma̱ Ajua̱
ma Dada ja ra Ma̱ca Tˈofo ne
bi ˈñena:
Nugui dí pɛhna ˈna toˈo ri
ˈbɛtˈo de gueˈi
pa da hyocˈa ri ˈñu.
11 Xi majua̱ni dí xiˈahʉ de
gatho nuya ja̱ˈi xa ˈmʉiua ja
ra ximhai xa njoˈo ni ˈna di ja
rá nsu ngu ra Xuua Xiˈtsate,
pe nuˈa̱ tóˈo xa yʉtˈa ja rá
hmanda Ajua̱, maˈna xa nja̱pi
que ra Xuua.
12 Nu mi mʉdi bi nxiˈtsate
ra Xuua, núˈá̱ bi da̱ma nupa
yá mfeni ya ja̱ˈi pa da da̱ma
ñobri pa da yʉthma̱ˈʉ ja rá
hmanda Ajua̱. Y nuˈʉ tóˈo øtˈa
ra tsˈɛdi pa da yʉtˈi, cʉtˈi ja rá
hmanda Ajua̱.
13 Ngueˈa̱ nu mi zøhø ra
Xuua, gueˈbʉ bi nja ngu núˈa̱

xqui mạnga ra Moise ne
ma'ra yá 'mɛhni Ajuạ nú'bʉ
mi mạ gue da 'ñehe ra Ndạ de
mahets'i pa da ndạ.
14 Nehe bi mạñ'ʉ gue ra
bạdi Elía mi pɛ'tsi da yopa
mengui, y ya bi njabʉ ngu
nú'ạ xqui mạñ'ʉ ngue'ạ ra
Xuua go gue'ạ rá mpøte ra
Elía. Camfrihʉ nú'ạ dí xi'ahʉ.
15 Nu'ạ tó'o pɛ'tsa ra paha
da gamfri nuya ya noya dí
xi'ahʉ, dá gamfri.

16 ¿Ngu to'o ga hyɛcuabihʉ
nú'ʉ ya jạ'i hingui camfrigui?
Nu'ʉ́ ri nhyɛcuaui ya bạtsi
nú'ʉ hu ja ra tai 'ñeni ne
pɛ'mda, ne ri ntsʉhui ma'ra
yá mibạtsiui.
17 Ne embabi: "Nuje dá
mpɛ'mdahe ne hingá ne gá
neihʉ. Dá maha ja ra nt'agui
dá nzonihe, pe nu'ahʉ nixi
himbi du ri mʉihʉ. Nu'bʉ́ ¿te
guí nehʉ?" Njabʉtho nehe
nú'ʉ ya dạnga jạ'ibya, nú'ʉ́ ni
'nara t'øt'e hingui ho.
18 Nura Xuua Xi'tsate mi
t'embi gue mi pɛ'tsa ra
ts'ondạhi ngue'ạ hinto mri
ñuniui nixi mri ntsiui ya
tixfani.
19 Nepʉ 'mɛfa de ra Xuua
bi zø Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i,
nu'ạ́ hạ, to'oraza ri ñuniui ne
ri ntsiui, hangue ya jạ'i bi
'ñena: "Ndi, nuni ra 'ñøhø xi
ra ts'o'yo y ra tixfani, xi ri
ñuniui ne xi ri ntsiui ya tix-
fani ne ya ts'ojạ'i." Pe nugui
dí xi'ahʉ gue nuya jạ'i beni
njabʉ, hinte yá fạdi'ʉ, ngue'ạ
ri hnequitho nú'ʉ to'o pɛ'tsa
ra mfạdi, ngue'ạ ri hnequitho
ja yá 'bɛfi.

Ya hnini dega ts'o'yøde
(Lc. 10:13-15)

20 Nepʉ ra Jesu bi mạ nehe
de nú'ʉ ya hnini habʉ xqui
thogui xqui 'yøt'a ya dạnga
nt'udi. Y bi zʉi nú'ʉ ya jạ'i
de nuya hnini'ʉ ngue'ạ himbi
ntsø'mi de yá ts'oqui masque
bi hyanthmạ'ʉ rá ts'ɛdi Ajuạ.
Bi 'ñembi:
21 —¡Huecate'ihʉ nú'ahʉ
gyá menguhʉ Corasí ne gyá
me Betsaidahʉ! Ma xi dra
castiga'ihʉ ngue'ạ masque
xcá hyanduahʉ rá ts'ɛdi
Ajuạ pe hinxcá ñobrihʉ de
ri ts'oquihʉ. 'Bʉ nuya me
Tiro ne ya me Sidó xqui
hyanthmạhạ'ʉ gatho nú'ạ
xcá hyanthʉbya, nú'ʉ́ xa
ntsø'ma hmạhạ de yá ts'oqui,
ne xa hñehmạ'ʉ dega dumʉi
ne xa ncoxa ra 'bospi.
22 Hangue dí xi'ahʉ gue
nú'ạ ra pa de ra ngạxhmai
ma'na dya dạngui ri
ts'oquihʉ que ra hnini Tiro
ne ra hnini Sidó.
23 ¡Huecate'ihʉ nú'ahʉ gyá
menguhʉ Ncapernau! Guí
hu ri mʉihʉ gue ra dạngui
ri nsuhʉ, pe hina, ngue'ạ ma
gui nhuatihʉ ngue'ạ hinxcá
ñobrihʉ de ri ts'oquihʉ. 'Bʉ
nuya me Sodoma xqui hyan-
thmạhạ nuya ya dạnga nt'udi
ngu nú'ạ xcá hyanthʉbya,
nu'bʉ́ hinxra huatihmạ, di
jatho nú'ạ ra hninihmạ.
24 Hangue dí xi'ahʉ gue
nú'ạ ra pa yá ngạts'i ya
pa ma'na dya dạngui ri
ts'oquihʉ que ra hnini
Sodoma.

Bá ehʉ pa gui tsayahʉ
(Lc. 10:21-22)

25 Nepн ra Jesu bi 'yapa Ajuạ rá Dada ne bi 'ñena:

—Dí xøcambeni'i ma Dada'i
nú'i grá Ndạ de mahets'i
ne de ra ximhai. Dí 'ra'a
njamạdi ngue'ạ xcá utua
ri noya nú'н to'o hingyá
bạmhyạ, y nu'н tó'o ya
bạmhyạ ne ya 'ñets'i himbi
zo yá mfeni.

26 Y gatho nú'ạ xcá øt'e go
gue'ạ ri paha, ma Dada'i.

27 'Mεfa ra Jesu bi 'ñemba yá
nxadi:

—Ma Dada bi 'racagui
gatho ra mfạdi. Jo'o to'o
pạtca ma mfeni, hønsε ma
Dada bí 'bнi mahets'i, nú'ạ́
hạ, go gue'ạ pạtca ma mfeni.
Nehe jo'o to'o xa bạtua rá
mfeni ma Dada, hønsε nuga
hạ, ngue'ạ go gueque rá
T'нgui, nehe nú'н to'o stá
huahni, ne'н pạtuabi rá
mfeni ma Dada ngue'ạ go stá
utuabi'н.

28 Bá ehн gatho nú'ahн grí
mpεfihн ne xi grí nduhн pa
ga tsнc'a ri 'bats'ihн pa gui
tsayahн.

29 Ngu 'nara nt'εi dega
ndạmfri thu'tsua ra yugo pa
da t'εi, njabн nehe nu'ahн
gui hñạñhн nú'ạ ra yugo
ga hu'ts'ahн pa da za ga
u't'ahн ma hoga'mнi, pa da za
gui nhyojạ'ihн nehe ngugui,
ngue'ạ nuga drá hojạ'i y
hindrá 'ñets'i, y njabн ya
hinda zabi'ihн nixi da du ri
mнihн.

30 Ngue'ạ nura yugo dí
hu'ts'ahн hinda нñ'ahн, y
nú'ạ ra 'bats'i dí tu't'ahн
hingui ma gui tsamahñнhн.

12

Ya nxadi bi doca ya ngạhạ gá trigo ra pa dega tsaya
(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

1 'Nara pa ra Jesu co yá
nxadi bi 'ranga ja 'nara
uạtrigo. Y nura pa'ạ mi
nsabdo, y gue'ạ ra pa dega
tsaya. Ne nuya nxadi mi tsн
ra thuhu hangue bi mнdi bi
docua yá ngạhạ ya trigo pa bi
zi'н.

2 Y mi hyanda njabн ya
fariseo bi 'ñemba ra Jesu:

—¿Hanja øt'a njabн ri
nxadi? Nuyн hindí 'ñepi da
'øt'a njabн nú'ạ ra pa dega
tsaya.

3 Pe ra Jesu bi dạtuabi'н bi
'ñembi:

—¿Ha hinxcá hñe'thн habн
mạ de nú'ạ bi 'øt'a ra Davi
nú'bн mi tsн ra thuhu co nú'н
mri 'ñoui?

4 Nu'ạ́ bi yнt'a mbo rá nijạ
Ajuạ ne bi zi nú'н ya thuhme
xqui njạpi. Ha nú'ạ́ ne nú'н
mri 'ñoui hingo mri 'ñepa
hmạhạ xa zi nura thuhme'ạ,
hønsε ya macjạ hạ.

5 ¿Ha hinxcá hñe'tihн nehe
ja rá ley ra Moise gue nuya
macjạ di mpεfi ja ra ndạnijạ
masque ya pa dega tsaya pe
hinte ma ts'oqui øt'e?

6 Ha nuga dí xi'ahн gue
'bнcua nú'ạ to'o ma'na ja rá
nsu que ra ndạnijạ.

7 Mahyoni gui pạhн te rí
bønga nuya ya noya bi mạnga
Ajuạ ma Dada ja ra Mạca
T'ofo ne bi 'ñena: "Nuga
ma'na dí ne gui mpε'tsuahн
ra nthecate 'na ngu 'na que
gui tsincahн ya mbo'oni pa
gui hyohн gui 'bahaguihн."

'Bʉ gri pa̱hma̱hʉ te rí bønga nuya ya noya, nu'bʉ́ hinxcá ña̱pahma̱hʉ nú'ʉ hinte ma ts'oqui tu.

8 Nú'a̱ To'o bi e bi Nja̱'i go gue'a̱ pɛ'tsa ra ts'ɛdi pa da manda masque ra pa dega tsaya.

'Nara 'ñøhø xqui 'yot'a 'nará 'yɛ
(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

9 Y ra Jesu bi thogui de guehni ne bi ma bá cʉt'a ja ra nija̱.

10 Y ja mi 'bʉhni 'nara 'ñøhø xqui 'yot'a 'nará 'yɛ. Y nuya fariseo mi 'bʉhni bi 'yamba ra Jesu ne bi 'ñembi:

—¿Ha gue rí 'ñepi gui 'yøthe 'nara ja̱'i nura pa dega tsaya?

Nu'ʉ́ mi ambabi njabʉ pa da ña̱pahma̱'a̱.

11 Pe ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—¿To'o 'na de gue'ahʉ gri pɛ'tshʉ 'nara zi dɛti, nepʉ da zo ja 'nara o'tsi ne hingui hña̱ihʉ ngue'a̱ ra pa dega tsaya? Pɛ'tsi gui hña̱ihʉ.

12 ¿Ha gue hingue ma'na di muui 'nara ja̱'i que 'nara dɛti? Hangue mahyoni ga øthʉ ya hoga 'bɛfi masque ra pa dega tsaya.

13 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi nú'a̱ ra 'ñøhø to'o xqui 'yot'a rá 'yɛ:

—Ha̱ua ri 'yɛ.

Nu'bʉ́ nu'á̱ bi tʉnga rá 'yɛ, nepʉ 'bestho bi ña̱ni ne bi gohi ngu mi nja nú'a̱ ma'na rá 'yɛ.

14 Nu'bʉ́ ya fariseo bi bøni de guehni pa bi 'ñʉ'ti hanja da za da hyohma̱ ra Jesu.

Ra ba̱di Isaía xqui ma̱ de ra Jesu

15 Pe nu'á̱ bi ba̱tho te mi beni'ʉ ne bi ma de guehni y bi dɛna ndunthi ya ja̱'i. Y mi øthebi gatho nú'ʉ to'o mi hñeni.

16 Ne bi hñu'mba ra hña̱ ya da'thi nú'ʉ xqui 'yøthe gue hinto da xipabi de nú'a̱ xqui 'yø'tuabi'ʉ.

17 Bi ma̱nga ra Jesu njabʉ pa bi nja ngu nú'a̱ xqui ma̱nga ra ba̱di Isaía gue Ajua̱ bi 'ñena:

18 Guehna ma hoga 'mɛhni stá pɛhni
ne guehna ma hma̱di ne xi dí hopa rá 'mʉi.
Ga umbabi ma Ma̱ca Nda̱hi pa da zofo gatho ya ja̱'i 'bʉ ja rá ngʉni ra ximhai,
pa da ba̱di'ʉ gue ma ga ha̱'mba nguɛnda.

19 Nu'á̱ hinto ma da ntsanoyaui,
nixi to'o ma da ma'tiui ja ya 'ñu.

20 Ma hoga 'mɛhni ma da nupa yá mfeni nú'ʉ to'o hints'ʉ tsɛdi yá jamfri, ngu 'ñena 'nara dox'o xa dehmi,
ne ma da mɛ'tsua ra nthecate nú'ʉ to'o ja xa gamfri, ngu 'ñena 'nara t'ʉca ñot'i hints'ʉ di yot'atho.
Ne ma da 'ñudi ra hoga'mʉi asta hinda 'mɛdi ra nts'o'mʉi.

21 Y ya ja̱'i de gatho rá ngʉni ra ximhai ma da gamfribi rá noya'a̱.

Bi tˈembabi ra Jesu gue mi hạnpa rá tsˈɛdi ra ndạ de ya tsˈondạhi
(Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

22 Nepʉ ra Jesu bá tsˈimpabi ˈnara jạˈi mrá gone ne mrá goda ngueˈạ mi pɛˈtsa ˈnara tsˈondạhi, y nuˈạ́ bi ˈyɛmbabi. Y ˈbestho ra oraˈạ bi za bi ñạ ne bi hyandi.

23 Hangue gatho ya jạˈi mi ˈbahni xi bi ˈyø ne bi ˈñémbabiˈʉ ˈna ngu maˈna:

—¿Ha go guehni rá tˈʉ ra ndạ Davi núˈạ toˈo xqui mɛhni Ajuạ pa da ndạ ˈbʉ?

24 Y nu mi ˈyøde ya fariseo bi mạnga ya jạˈi njabʉ, nuˈbʉ́ nuˈʉ́ bi ˈñémsɛˈʉ:

—Nuní hingue co rá tsˈɛdisɛ ɛnga ya tsˈondạhi, nuní hạnpa rá tsˈɛdi ra Beelsebú núˈạ ra ndạ de ya tsˈondạhi.

25 Pe ra Jesu bi bạtuatho yá mfeniˈʉ ne bi ˈñembabi:

—Nuˈbʉ ˈnara hnini da hyegue ne da ntunsɛhɛ, nuˈbʉ́ da ˈmɛtho núˈạ xa mɛfiˈʉ. Ha nuˈbʉ ˈnara ˈmʉi da ntunsɛhɛ, hinda za da ˈmʉi xá hño, da nhuata ra ˈmʉi.

26 Xi ra tsˈondạhi, ¿hanja da za da ˈyɛnga rá mitsˈondạhiui? Hinda za, ngueˈạ nuˈbʉ njabʉ da ˈñotho yá tsˈɛdi ˈna ngu ˈna ne da nhuati gatho.

27 Guí eñhʉ gue nuga dí ɛnga ya tsˈondạhi co rá tsˈɛdi ra ndạ de ya tsˈondạhi. Xi ri ˈmɛhnihʉ, ¿con toˈo rá tsˈɛdi ɛnga ya tsˈondạhi ˈbʉ? Go dá xiˈahʉˈʉ.

28 Nuga dí ɛnga ya tsˈondạhi co rá tsˈɛdi rá Mạca Ndạhi Ajuạ ma Dada, hangue njabʉ pạhʉ gue ya xa zøhø ra Ndạ de mahetsˈi pa da ndạ.

29 Hinda za da yʉtˈa ˈnara be ja rá ngu ˈnara jạˈi núˈạ xi di o rá tsˈɛdi ˈbʉ hingue ˈmɛtˈo da mihi ne da duˈti pa da bepi núˈạ te pɛˈtsi.

30 Nuˈʉ toˈo hingui ˈyo con gueque, núˈʉ́ di ʉtsagui. Nehe nuˈʉ toˈo hingui faxqui ga muntsˈa ma sofo, núˈʉ́ go xantho.

31 Dí xiˈahʉ gue gatho ya tsˈoqui øtˈa ya jạˈi ne gatho ya tsˈone mạñˈʉ, ma dra pumbabiˈʉ. Pe nuˈạ toˈo da zamba rá Mạca Ndạhi Ajuạ, nura jạˈiˈạ hindra pumbabi.

32 Nuˈạ toˈo da zani Núˈạ Toˈo bi e bi Njạˈi, nuˈạ́ dra pumbabi, pe nuˈạ toˈo da zanga ra Mạca Ndạhi hindra pumbabi nixi nubya ni pa nzạntho.

Ya ˈbai gá za fạditho po yá fruta
(Lc. 6:43-45)

33 ˈNara hoga ˈbai gá za unga ya hoga fruta, ha ˈnara tsˈo ˈbai gá za unga ya tsˈo fruta. Hangue njabʉ da za gui pạdihʉ ndaˈạ ra hoga ˈbai gá za y ndaˈạ hingrá hoga ˈbai gá za.

34 Nuˈahʉ xi gyá tsˈoˈmʉihʉ guí njahʉ ngu ya quˈeñạ tsate. ¿Hanja da za gui mạñhʉ ya hoga noya ˈbʉ guí beñhʉ ya tsˈomfeni? Ngueˈạ núˈạ guí beñhʉ ja ri mfenihʉ go gueˈạ guí mạñhʉ nehe.

35 Nuˈạ toˈo benga ya hoga mfeni mạnga ya hoga noya, ha nuˈạ toˈo benga ya tsˈomfeni mạnga ya tsˈonoya.

36 Nuga dí xi'ahʉ gue gatho nú'ą te gui mąñhʉ ne hingui jamasuhʉ, pɛ'tsi te gui thądihʉ nura pa'ą ma da thąp'ahʉ nguɛnda.
37 Ngue'ą Ajuą go gue'ą ma da hñąp'ahʉ nguɛnda de gatho nú'ą guí mąñhʉ, ne ja ma da hnequini tengu ri hñojąʼihʉ ne tengu ri nts'o'mʉihʉ.

Ya tsʼojąʼi adi ʼnara ntʼudi
(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

38 Nepʉ 'raya xahnate de ra ley ne ya fariseo mi 'bʉhni bi 'ñembabi ra Jesu:
—Xahnate, dí nehe gui 'ñutcahe 'raya nt'udi pa ga pąhe ua xi majuąni go xpá mɛñ'a'i Ajuą.
39 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dątuabi ne bi 'ñembi:
—Nu'ahʉ́ gyá ts'ojąʼihʉ ne gyá 'ñągamfrihʉ hangue guí adihʉ 'nara nt'udi gui hyanthʉ pa gui camfrihʉ. Pe nuga, hinga ma ga u't'a'ihʉ ni 'nara nt'udi. Hønsɛ ndaʼą da t'u't'ahʉ, nú'ą ra nt'udi de ra Joná rá 'mɛhni Ajuą.
40 Nu'ą́ bi 'yo hñu pa ne hñu xuui mbo rá mʉi 'nara dąnga huą. Njabʉ nehe Nú'ą To'o bi e bi Njąʼi ma da 'mʉi hñu pa ne hñu xuui mbo ra hai.
41 Ha 'mɛfa bi ma ra Joná bá zofo ya jąʼi de ra hnini Ninive, ha nu'ʉ́ 'bestho bi ntsø'mi de yá ts'oqui. Ha nubyá 'bʉcua 'na to'o ma'na xi ja rá nsu que ra Joná, pe nu'ahʉ hinxcá camfrihʉ. Hangue ja rá ngąts'i ra pa ma xi da ñąp'a'ihʉ ya me Ninive, ngue'ą masque xcá hyanduabihʉ rá ts'ɛdi Ajuą pe hinxcá camfrihʉ.
42 Nehe nú'ą ra 'bɛhñą mrá ndą de ra hai Arabia mi 'yøde gue ra Salomó xi mi ja ndunthi rá mfądi. Nú'ą́ bá ehe bi c'ą'tsi'ą masque xi nts'ɛdi mi yabʉ rá hai, pa da 'yøde nú'ą mi mąñ'ą. Pe nubyá 'bʉcua 'na to'o ma'na xi ja rá nsu que ra Salomó, pe nu'ahʉ hinxcá camfrihʉ. Hangue ja rá ngąts'i ra pa ma da ñąp'ahʉ nú'ą ra 'bɛhñąʼą ngue'ą masque xcá hyanduabihʉ rá ts'ɛdi Ajuą pe hinxcá camfrihʉ.

Ra Jesu bi mą ʼnara ʼbede de ra tsʼondąhi bi mengui
(Lc. 11:24-26)

43 Nepʉ ra Jesu bi 'ñena:
—Nu'bʉ 'nara ts'ondąhi da bønga de ja 'nara jąʼi, nura ts'ondąhi'ą 'yo habʉraza ja ya mbonthi honi hmąhą habʉ da 'mʉi, pe hingui tsʉdi. Nu'bʉ́ ma da mąnsɛ'ą ne da 'ñena:
44 "Pøde ma ga pengui habʉ dá pøni pa ja ga yopa 'bʉhni." Ha nu stí mengui'ą da zʉdi nú'ą ra 'ñøhø ne guet'atho rá mfeni ngu bi zogui ra ts'ondąhi, nu'bʉ́ nja ngu 'nara ngu xa 'bast'i ne xá nt'axi pe hinto 'bʉi.
45 Nu'bʉ́ nú'ą ra ts'ondąhi'ą da ma da tsi má yoto ya ts'ondąhi nú'ʉ ma'na xi strá nts'o que gue'ą, nepʉ da yʉt'a ja nú'ą ra 'ñøhø nú'ą mi guet'atho rá mfeni. Nu'bʉ́ nu'ą́ ma'na strá nts'o rá mfeni que rá mʉdi. Hangue nú'ahʉ gyá ts'ojąʼihʉ ma

gui njahʉbʉ nehe 'bʉ hingui ñobrihʉ.

Rá nạnạ ne yá cu ra Jesu
(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

46 Y de mi utuate ra Jesu, bi zøhø rá nạnạ ne yá cu mi 'bai møte ra ngu habʉ mi utuate'ạ ne mi ne da ñạui'ạ.
47 Nu'bʉ́ 'nara jạ'i bi 'ñemba ra Jesu:
—'Bacua møte ri nạnạ co ri cu hoñ'i gui ñạui 'nạ.
48 Pe nura Jesu bi dạtuabi nú'ạ to'o bi xipabi njabʉ ne bi 'ñembi:
—¿To'o ma nạnạga, ne to'o ma cuga?
49 Nepʉ co rá 'yɛ bi 'ñudi yá nxadi ne bi 'ñena:
—Nuya go guehya ma nạnạ ne ma cu.
50 Nu'ạ tó'o ø'tua rá paha ma Dada bí 'bʉi mahets'i, go gue'ạ ma cu ne ma nju ne ma nạnạ.

13

Ra 'bede de ra mot'i
(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

1 Nepʉ ra pa'ạ ra Jesu bi bøni de nú'ạ ra ngu habʉ mi 'bʉi, ne bi ma bá hudi ja ra ñạnga ndehe.
2 Nepʉ bi ma ndunthi ya jạ'i bá c'ạ'tsi'ạ, nu'bʉ́ nu'ạ́ bi bøxa ja 'nara motsa ne ja bi hñudini, ne gatho ya jạ'i bi gohini ja ra ñạnga ndehe.
3 Nepʉ bi metuabi'ʉ 'raya 'bede pa bi 'ñutuabi. Nurá mʉdi ra 'bede bi mede, bi mạ de 'nara mot'i ne bi 'ñena:
—'Nara mot'i bi ma da mpot'a ja rá huạhi.
4 Y nu mi mʉdi bi mpot'i, bi dagui 'raya zi nda ja ra 'ñu. Y nuya nda'ʉ bi zi ya ts'ints'ʉ.
5 Y nu ma'ra ya nda bi dagui ja ya 'bodo habʉ mi otho ndunthi ra hai, y nuya nda'ʉ 'bestho bi føts'e ngue'ạ hinxmá pidi ra hai.
6 Y nu mi pat'a ra hyadi bi huixqui ne bi 'yot'i ngue'ạ mi otho yá 'yʉ.
7 Nu ma'ra ya nda bi dagui mbo ja ya 'mini, ne mi te ya 'mini bi xumi ne bi hyo nú'ạ xqui 'bot'i.
8 Ha nu ma'ra ya nda bi dagui ja ra hoga hai, y nú'ʉ ya nda'ʉ xi bi c'onts'i xá hño ne bi hogui, 'raya 'bai bi unga 'na nthebe ya nda, nu ma'ra ya 'bai bi unga hñu'rate, ha nu ma'ra ya 'bai bi unga 'natema'rɛt'a ya nda.
9 Nu'ạ tó'o pɛ'tsa ra paha da 'yøde nuya ya noya dí mạ, dá 'yøde.

Hanja ra Jesu bi zofo ya jạ'i dega 'bede
(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

10 Nepʉ yá nxadi bi joni habʉ mi hudi ra Jesu pa bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:
—¿Hanja guí zofo ya jạ'i njabʉ co nú'ʉ ya 'bede?
11 Ra Jesu bi dạtuabi'ʉ ne bi 'ñembi:
—Nuga dí mạnga njabʉ ngue'ạ nuyʉ́ hingui tsa da zo yá mfeni nú'ạ dí mạ de hanja ri ndạ Ajuạ, nú'ạ hinxqui fạdi ma'mɛt'o. Ngue'ạ nuyʉ́ hinxa t'umba ra mfạdi pa da bạdi, pe nu'ahʉ hạ, xa t'a'ahʉ ra mfạdi pa gui pạhʉ.
12 Y nu'ahʉ ma'na ma gui pạhʉ ngue'ạ xa t'a'ahʉ ra mfạdi, nja ngu xa hmạ gue nu'ạ tó'o jababi, ma'na ma da

mɛ'tsi, ha nu'ạ tó'o othobi, ma
da thạcuabi nú'ạ ts'ʉ pɛ'tsi.
13 Nuyʉ́ dí petuabi njabʉ
ngue'ạ ja yá thandi pe hingui
handi, ja yá nt'øde pe hingui
øde, ne ja yá mfeni pe hinte yá
fạdi.
14 Hangue bi njabʉ ngu
nú'ạ xqui mạnga ra bạdi Isaía
maya'bʉ ne bi 'ñena:
Ma gui 'yødehʉ pe hinda zo ri
mfenihʉ.
Ma gui hyanthʉ pe hingui ma
gui pạdihʉ te rí bøni
nú'ạ guí hanthʉ.
15 Ngue'ạ xi xa megui ri
mfenihʉ,
ne hinguí ne gui hñuxhʉ
nt'øde nú'ạ guí ødehʉ,
ne hinguí ne gui pạhʉ nú'ạ
guí hanthʉ.
Nu'ahʉ hinguí ne gui hanthʉ,
nixi gui 'yødehʉ,
nixi gui pạhʉ,
ngue'ạ hinguí ne gui
ntsø'mhʉ pa ga pun'a
ri ts'oquihʉ.
Nuna guehna bi mạnga ra
bạdi Isaía de ya 'ñạgamfri jạ'i.
16 Pe nu'ahʉ xa jạp'ahʉ
Ajuạ, ngue'ạ xcá hyanthʉ co
ri thandihʉ, ne xcá 'yøhʉ co ri
nt'ødehʉ.
17 Xi majuạni dí xi'ahʉ gue
ndunthi yá 'mɛhni Ajuạ nú'ʉ
mi 'bʉi maya'bʉ ne ma'ra ya
hojạ'i mi nehmạ'ʉ xa hyandi
ngu nú'ạ guí hanthʉbya, pe
himbi za bi hyandi'ʉ. Ne mi
nehmạ da 'yøde nuya ya noya
guí ødehʉbya, pe himbi za bi
'yøde'ʉ.

Ra Jesu bi mạ te rí bønga
nura 'bede de ra mot'i
(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

18 Nubyá 'yøhʉ xá hño te rí
bønga nú'ạ ra 'bede stá xi'ahʉ
de ra mot'i.
19 Nu'ʉ ya nda bi dagui ja ra
'ñu go gue'ʉ ngu nú'ʉ to'o bi
'yøde ra noya de hanja ri ndạ
Ajuạ ne himbi zo yá mfeni.
Nu'bʉ́ bi yʉt'a ra ts'ondạhi ja
yá mfeni pa bi pu'tua gatho
nú'ạ xqui bạhmạ'ʉ.
20 Nu'ʉ ya nda bi dagui ja ra
'bodo go gue'ʉ ngu nú'ʉ to'o bi
'yøde ra mạca noya ne 'bestho
bi gamfrihmạ co 'nara johya,
21 pe hinxqui zɛ yá jam-
fri, hangue nu mi tho ya
ts'othogui ne ya nt'ʉtsate po
rá ngue ra mạca noya, nu'ʉ́
'bestho bi 'uegue.
22 Nu'ʉ ya nda bi dagui ja
ya 'mini go gue'ʉ ngu nú'ʉ
to'o bi 'yøde ra mạca noya pe
'bestho bi 'bɛ yá jamfri ne bi
'uegue ngue'ạ nsøctho mi oda
yá mfeni ra bojạ ne ma'ra ya
t'øt'e de ra ximhai.
23 Pe nu'ʉ ya nda bi dagui ja
ra hoga hai go gue'ʉ ngu nú'ʉ
to'o bi 'yøde ra mạca noya ne
bi zo yá mfeni, ne xi bi zɛdi
yá jamfri. Nu'bʉ́ go gue'ʉ xi bi
unga ra sofo nja ngu ya nda,
'ra bi unga 'na nthebe, ha nu
ma'ra bi unga hñu'rate, ha nu
ma'ra bi unga 'natema'rɛt'a.

Ra 'bede de ya ts'ondạpo ja
ra huạhi dega trigo

24 Nepʉ ra Jesu bi metuabi'ʉ
ma'na ra 'bede ne bi 'ñembi:
—Nurá hmanda ra Ndạ de
mahets'i nja ngu 'nara mot'i
bi mot'a ra trigo ja rá huạhi.
25 Pe nu mi 'ñạhạ yá mɛfi,
bi zø 'nará ncontra'ạ ne bi
mo'tua 'raya ts'ondạpo ja rá

huạhi. Nepн de gue'ạ 'bestho bi ma.
26 Ha nu mi føxa ra trigo, nehe bi føxa ya ts'ondạpo.
27 Nepн ya 'bɛgo bi ma bá ambabi ra mehuạhi ne bi 'ñembi: “Ndada, ¿ha gue hingo ra trigo gá pot'a ja ri huạhi? ¿Hanja go bi c'onts'a nehe 'raya ts'ondạpo?”
28 Nu'bы́ ra mehuạhi bi dạtuabi yá 'bɛgo bi 'ñembabi: “Zại 'nama ncontra to'o bi mot'a nú'н ya ts'ondạpo.” Nu'bы́ ya 'bɛgo bi 'ñemba ra mehuạhi: “¿Ha guí ne ga ma ga c'н'tshe nú'н ya ts'ondạpo?”
29 Nu'bы́ bi dạdi ra mehuạhi bi 'ñena: “Hina, oxqui ma gui c'н'tshн ya ts'ondạpo, ngue'ạ nu'bн gui c'н'tshн ya ts'ondạpo, ¿xi'bн gui c'н'tshн nehe ra trigo?
30 Hophн da te mahyɛgui, cabo gue nú'ạ ra pa de ra sofo ga 'bɛpa ya xofo da hyɛts'i 'mɛt'o nú'н ya ts'ondạpo, ne da du'ti pa da tsạt'i, ha nura trigo da munts'i pa da mɛ'tsa ja ra troha.”

Ra 'bede de ra nda gá mostasa
(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)
31 Nepн ra Jesu bi metuabi'н ma'na ra 'bede ne bi 'ñembi:
—Rá hmanda Ajuạ mahets'i nja ngu 'nara nda dega mostasa nú'ạ bi mot'a 'nara jạ'i ja rá huạhi.
32 Nú'ạ ra nda'ạ ma'na xi ra zi lotsi de gatho ma'ra yá nda ya ndạpo, pe nu sta nte'ạ, ma'na ra dạngui de gatho ma'ra ya ndạpo, ne da nte xi ra dạngui ngu 'nara 'bai gá za, y asta ja da hyocni yá 'bafi ya ts'ints'н.

Ra 'bede de ra nzoi
(Lc. 13:20-21)
33 Nepн bi xipa ma'na ra 'bede bi 'ñembi:
—Nurá hmanda Ajuạ mahets'i nja ngu 'nara 'bɛhñạ bi hyoca ra thuhme ne bi 'yɛnts'ua ra nzoi nú'ạ ri japi da nets'i ra thuhme, ne mi ngu 'nate kilo ra arina bi mant'i, ne masque 'na zi tнqui bi japi, pe bi nets'i gatho.

Ra Jesu bi zofo ya jạ'i dega 'bede
(Mr. 4:33-34)
34 Gatho nú'ạ mi xipa ya jạ'i ra Jesu bi xipabi dega 'bede.
35 Hangue bi njabн ngu nú'ạ xqui mạnga 'nará 'mɛhni Ajuạ maya'bн bi 'ñena:
Ma ga petuabi 'raya 'bede ya jạ'i,
pa ga utuabi nú'ạ hinto xa bạdi desde bi mнdi ra ximhai.

Ra Jesu bi mạ te rí bønga ra 'bede de ya ts'ondạpo ja ra huạhi dega trigo
36 Nepн ra Jesu bi 'ñedi ya jạ'i pa da ma ja yá ngu, y nehe'ạ bi ma ja nú'ạ ra ngu habн mi 'bнi. Nepн yá nxadi bi ma bá tsнdi ne bi 'ñembabi:
—Xi da xicje xá hño te rí bønga nú'ạ ra 'bede de ya ts'ondạpo bi føxa ja ra huạhi.
37 Nu'bы́ ra Jesu bi dạdi ne bi 'ñembabi'н:
—Nú'ạ ra mehuạhi bi mot'a ra trigo ja rá huạhi go gue'ạ Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i.
38 Ha nura huạhi go gue'ạ ra ximhai, ha nura trigo go

gueˈʉ nú'ʉ 'bʉi ja rá hmanda Ajuạ, ha nuya ts'ondạpo go gueˈʉ nú'ʉ øtua rá hmanda ra ts'ondạhi.

39 Nura ncontra to'o bi mot'a ya ts'ondạpo go gueˈạ ra ts'ondạhi. Ha nura pa de ra sofo go gueˈạ rá ngạts'i ra ximhai, ha nu'ʉ ya xofo go yá ɛnxɛ Ajuạ.

40 Nja ngu ya xofo da 'ueca ya ts'ondạpo pa da tsạt'i, njabʉ nehe ja rá ngạts'i ra ximhai ya ɛnxɛ da 'ueca nú'ʉ ya jạ'i øtua rá hmanda ra ts'ondạhi.

41 Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i ma da mɛhna yá ɛnxɛ pa da 'ueca gatho ya 'yøt'ats'oqui ne gatho ya ts'o'mʉi gá jạ'i pa hinda yʉt'a mahets'i.

42 Nu'ʉ́ ma da t'eque pa da thøt'a ja ra tsibi nú'ạ ma da nzø pa nzạntho, y nuni ja di zohmạni ne ja di gusthmạni yá ts'i.

43 Nepʉ nu'ʉ tó'o 'yo xá hño ja rá thandi Ajuạ ma da yot'i'ʉ ngu 'nara dạnga ñot'i nuni mahets'i habʉ bí manda'ạ. Nu'ạ tó'o pɛ'tsa ra paha da 'yøde nuya ya noya dí mạ, dá 'yøde.

Ra 'bede de ra bojạ t'agui

44 Rá hmanda ra Ndạ de mahets'i nja ngu ra bojạ xa t'agui mbo ja ra hai, y nura bojạ'ạ bi dini 'nara jạ'i ne bi yopa go'mithoni ma'na'qui. Nu'bʉ́ nu'ạ́ co ra johya bi dạma pa gatho nú'ạ te mi pɛ'tsi pa da danga nú'ạ ra hai habʉ xqui dinga ra bojạ.

Ra 'bede de 'nara perhla xi di muui ndunthi

45 Nehe rá hmanda ra Ndạ de mahets'i nja ngu 'nara duqui nú'ạ mi tuca ya hoga t'axa do yá thuhu ya perhla.

46 Nu mi zʉdi 'nara hoga perhla xi mi muui ndunthi, nu'bʉ́ nu'ạ́ bi dạma pa gatho nú'ạ te mi pɛ'tsi pa bi danga nú'ạ ra perhla'ạ.

Ra 'bede de ya huạ ja ra xit'ạ

47 Nehe rá hmanda ra Ndạ de mahets'i nja ngu 'nara xit'ạ bi t'ɛnt'a ja ra ndehe ne bi gʉ 'rama'na'ño ya huạ.

48 Y nu mi ñuts'i ra xit'ạ, ya mɛhuạ bi hñại pa ja ra ñạnthe. Ne bi hñudi'ʉ pa bi huahna ya hoga huạ pa bi yʉt'a ja ra 'bøts'e; ha nu'ʉ himyá hoga huạ bi føtbʉ.

49 Ma da njabʉ nehe ja rá ngạts'i ra ximhai, ma da 'ñehe ya ɛnxɛ pa da 'ueca ya ts'o'mʉi de ja ya hojạ'i.

50 Ne nú'ʉ ya ts'o'mʉi ma da thøt'a ja ra tsibi nú'ạ ma da nzø pa nzạntho, y nuni ja di zohmạni ne ja di gusthmạni yá ts'i.

Ya ndạxjua t'øt'e ne ya 'ra'yo t'øt'e

51 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—¿Ha gue xa zo ri mfenihʉ gatho nú'ạ stá xi'ahʉ?

Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi dạtuabi ne bi 'ñembi:

—Hạhạ, ma zi Hmu'ihe.

52 Nu'bʉ́ nu'ạ́ bi 'ñembabi'ʉ:

—Xá hño 'bʉ. Nubyá da za gui 'ñudihʉ hingue hønsɛ nú'ạ bi mạnga ra Moise ne ma'ra yá 'mɛhni Ajuạ, pe nehe da za gui 'ñudihʉ ma

'ra'yo nt'utuate dí u't'a'ihʉ de hanja ri ndạ Ajuạ, gui njahʉ ngu 'nara dada de 'nara ngu jʉqui nura ora honi gatho nú'ạ te xa mɛ'tsa maya'bʉ ne ja guehya.

Ra Jesu mi 'bʉhni Nasare
(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

53 Ha nu mi uadi ra Jesu bi mạnga nuya ya zi 'bede, bi ma de guehni.

54 Ne bi ma pa ja rá hai'ạ, y de mi 'bʉhni mi pa ja ra nijạ de guehni pa mi xahna ya jạ'i. Y nu'ʉ́ xi bi 'yø ne bi 'ñena:

—¿Habʉ xuá pạdi nú'ạ ra mfạdi pạhni? ¿Ne há xqui bạhni 'bʉ nuya ya dạnga nt'udi øt'e?

55 ¿Ha gue hingo guehni rá t'ʉ nú'ạ ra yaxi? ¿Ha gue hingo guehni rá t'ʉ ra Maria? ¿Ha gue hingo guehni rá cu ra Cobo ne ra Jose, ne ra Simu ne ra Juda?

56 ¿Ha gue hingyá menguua yá nju nehe? ¿Habʉ xuá bạdini gatho nú'ạ mạ ne gatho nú'ạ øt'e?

57 Y ya jạ'i de guehni mi pø yá cuɛ con gue'ạ ne himbi ne bi gamfri. Hangue nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—'Nará 'mɛhni Ajuạ habʉraza ri 'yo ri hnumansu, pe ja rá haisɛ hina, nixi ja rá ngu.

58 Hangue ra Jesu himbi 'yøt'a ndunthi ya dạnga nt'udi de guehni ngue'ạ ya jạ'i himbi ne bi gamfri.

14

Ra Xuua Xi'tsate bi thɛcua rá ñạxu
(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

1 Ha nuya pa'ʉ ra ndạ Erode bi 'yøde de gatho nú'ạ te mi øt'a ra Jesu.

2 Ne bi 'ñembabi yá mfats'i:

—Nura 'ñøhø'ạ go gue'ạ ra Xuua Xi'tsate xa yopa nte, hangue pɛ'tsa ra ts'ɛdi pa da 'yøt'a nuya ya nt'udi.

3 Ra Erode bi benga njabʉ ngue'ạ 'na'qui bi gʉ ra Xuua bi du'ti ne bi got'a fadi ngue'ạ ra Xuua mi hạcua hmạhạ ra Erode gue hinda zimba rá 'bɛhñạ rá cu nú'ạ rá thuhu ra Lipe, ha nura 'bɛhñạ rá thuhu ra Erodía.

4 Ngue'ạ ra Xuua xqui 'ñemba ra Erode:

—Hindí 'ñepi gui 'bʉhui ra Erodía.

5 Hangue ra Erode bi bø rá cuɛ ne mi nehmạ da hyo ra Xuua, pe himbi za bi hyo'ạ ngue'ạ mi tsu ya jạ'i ngue'ạ mi camfri'ʉ gue ra Xuua go 'nara hoga bạdi.

6 Pe 'na'qui bi t'umba rá pa ra Erode, ne nurá t'ixu ra Erodía bi nei ja yá thandi gatho nú'ʉ mi 'bʉhni, y ra Erode xi bi hopa rá hnei.

7 Hangue bi ñạtuabi da umbabi gatho nú'ạ go da 'yadi.

8 Nu'bʉ́ nú'ạ ra nxutsi bi 'ñembabi ra Erode:

—Dí ne gui 'racagui rá ñạxu ra Xuua Xi'tsate ja 'nara manza.

Gue'ạ bi 'yadi'ạ ngue'ạ njabʉ ya xqui xipabi rá nạnạ nú'ạ ra nxutsi.

9 Nu'bʉ́ ra Erode xi bi du rá mʉi, pe himbi za bi gømbi ngue'ạ njabʉ xqui ñạtuabi ne xqui 'yøde nú'ʉ mi huhuini ja ra mexa.

10 Nu'bы́ bi manda da thɛcua rá ña̱xu ra Xuua nú'a̱
mi jot'a fadi.
11 Nepн bá tha̱ ra ña̱xu ja
'nara manza pa bi t'umbabi
nú'a̱ ra nxutsi, ne nu'á̱ bi
hña̱'tsuabi rá na̱na̱.
12 Nepн yá nxadi ra Xuua
bi ma ja ra fadi habн mi jot'i
hma̱ha̱'a̱ pa bi du'tsuabi rá
ngøqu'ei pa bi ma bá agui.
Nepн bi ma'н bá xipa ra Jesu.

Ra Jesu bi 'uinga thogui cнt'a 'mo ya ja̱'i
(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

13 Ha nu mi 'yøde ra Jesu
de nú'a̱ xqui nja, nu'á̱ bi bøxa
ja 'nara motsa bi 'ranga ja
ra ndehe pa gá ma ja 'nara
mbonthi habн mi jo'o ra ja̱'i.
Pe ya ja̱'i bi 'yøde gue xqui ma
ra Jesu, hangue nu'ы́ bi ma
'ñoua desde ja ya hnini pa bi
ma bá c'a̱'tsi'a̱.
14 Ha mi zønga ja ra mbon-
thi ra Jesu bi hyanda xica ja̱'i
ya mi 'bнhni, hangue nu'á̱ bi
huequi'н ne bi 'yøthe gatho
nú'н mi hñeni.
15 Y nu mi nde bi joni yá
nxadi ra Jesu habн mi 'bai'a̱
ne bi 'ñembabi:
—Pɛhna nuyн ya ja̱'i da ma
ja ya hnini pa da dai te da zi,
ngue'a̱ nuua habн dí 'bнhн go
ra mbonthi, ¿te ga umfн da
ziyн? ne ya 'yo rí nde nehe.
16 Nu'bы́ ra Jesu bi
da̱tuabi'н ne bi 'ñembi:
—Hingo mahyoni ga pɛhni
da dai te da ziyн. Go da umfн
te da zi.
17 Nu'bы́ nuya nxadi bi da̱di
ne bi 'ñena:
—Hønsɛ cнt'a ya thuhme ne
yoho ya hua̱ dí ha̱he, hinda
uadi pa gathoyн.
18 Nu'bы́ ra Jesu bi 'ñembi'н:
—Bá ha̱ncahнua.
19 Nepн bi japabi ya ja̱'i da
hñudi ja ya zi 'bot'ɛi. Ne mri
hña̱ nú'н cнt'a ya thuhme ne
nú'н yoho ya hua̱, bi nøts'e pa
mahets'i bi 'yapabi Aju̱a̱ da
ja̱pi. Ne bi hyeca ya thuhme,
ne bi umba yá nxadi pa bi
hyecua ya ja̱'i.
20 Gatho ya ja̱'i bi ñuni ne bi
niña̱'н. Y gatho nuya zi xɛni bi
bongui bi hmunts'i ne bi ñuxa
'rɛt'amayoho ya 'bøts'e.
21 Mi ngu cнt'a 'mo ya 'ñøhø
nú'н bi ñuni, y nuya 'bɛhña̱ ne
ya ba̱tsi himbi ma 'mede.

Ra Jesu bi 'ño maṉ̃a̱ ra ndehe
(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

22 Nepн ra Jesu bi 'bɛpa yá
nxadi da yнt'a ja ra motsa
pa da 'mɛt'o'н pa ri'nandi, ha
nu'á̱ bi gohni pa bi 'ñedi ya
ja̱'i.
23 Y nu mi uadi bi 'ñehui ya
ja̱'i bi bøxa ja ra t'øhø pa bá
apabi Aju̱a̱ 'nambнsɛ. Y ya bi
nxuui mi 'bнhnitho sɛhɛ'a̱.
24 Ha nura motsa habн mi
pa yá nxadi ya mi pa made-
tho ra ndehe, ne xi mi fɛt'a
nts'ɛdi ra bнnthi ja ra ndehe,
ne mi ne da mpнnts'i'н.
25 Ne himi hats'itho ra Jesu
mi 'yo maṉ̃a̱ ja ra dehe pa bi
ma bá tsнdi yá nxadi.
26 Ne nu mi hyanda ya
nxadi ra Jesu mi 'yo maṉ̃a̱ ja
ra dehe, nu'ы́ xi bi ntsu ne bi
'ñena:
—¡Ay! ¡Ndi hyanthн 'nara
pite!

27 Pe ra Jesu 'bestho bi
'ñembabi'ʉ:
—Oguí tsuhʉ, go guecagui.
28 Nu'bʉ́ ra Pedro bi dạdi ne
bi 'ñembi:
—Ma zi Hmu'i, nu'bʉ xi go
gue'a'i, 'bɛpcagui ga 'yo mañạ
ja ra dehe pa ga mabʉ habʉ
guí 'yo.
29 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi:
—Bá ehe 'bʉ.
Ra Pedro bi gại de ra motsa
ne bi mʉdi bi 'ño mañạ ja ra
dehe pa bi ma hmạhạ habʉ
mi 'yo ra Jesu.
30 Pe nu mi hyanda ra
bʉnthi bi ntsu, nepʉ bi mʉdi
bi yʉi ja ra dehe, nu'bʉ́ bi mafi
ne bi 'ñena:
—Ma zi Hmu'i, faxcagui pa
hinga jạt'i.
31 Nu'bʉ́ ra Jesu 'bestho bi
mipa rá 'yɛ ne bi 'ñembabi:
—Xi ts'ʉtho ri jamfri. ¿Pa te
gá ntsu?
32 Nepʉ nu'ʉ́ bi bøxa ja ra
motsa ne 'bestho bi tsaya ra
bʉnthi.
33 Ne de ya mi 'bʉi mbo ra
motsa, ya nxadi bi nsunda ra
Jesu, bi ndandiñạhmu ne bi
'ñena'ʉ:
—Xi majuạni go gue'i rá
T'ʉ'i Ajuạ.

Ra Jesu bi 'yøthe ya da'thi
nuni Genesare
(Mr. 6:53-56)

34 Nepʉ bi zøñ'ʉ ja ra hai
Genesare ri'nandi de ra
ndehe.
35 Ha nu mi hyanda ya
mengu de guehni gue bi
zønga ra Jesu ja yá hai'ʉ,
nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi dạma xanga
ra noya pa bi sipa gatho ya
jạ'i de nú'ạ ra hai'ạ. Nepʉ bá
ts'impabi ra Jesu ndunthi ya
da'thi.
36 Ne nuya da'thi mi adi
hønsɛ qué da danbabi rá he, y
gatho nú'ʉ to'o bi 'yøt'a njabʉ
'bestho bi ñạni.

15

Hanja gra nts'oca ya jạ'i
(Mr. 7:1-23)

1 Nu'bʉ́ 'raya xahnate de
ra ley ne 'raya fariseo xqui
'ñehe de Jerusale pa da c'ạ'tsa
ra Jesu, ne bi 'yambabi 'nara
nt'ani bi 'ñembi:
2 —¿Hanja nuyʉ ri nxadi
hingui øt'e ngu mi øt'a ndu
ma xitahʉ? Ngue'ạ nuyʉ́ hin-
gui xʉ'yɛ 'mɛt'o pa da ñuni.
3 Y ra Jesu bi dạtuabi'ʉ ne bi
'ñembi:
—Nequi ma ga an'ahʉ 'nara
nt'ani. ¿Hanja go guí øthʉ
nú'ʉ ri nzạihʉ ne hingo guí
øtuabihʉ yá hmanda Ajuạ?
4 Ngue'ạ Ajuạ bi manda
njaua ne bi 'ñena: “Umba ra
t'equ'ei ri dada ne ri nạnạ ne
su'ʉ.” Nehe bi 'ñena: “Nu'ạ
tó'o da zanga rá dada ne rá
nạnạ, nu'ạ́ pɛ'tsi da du.”
5 Pe nu'ahʉ́ guí eñhʉ gue xá
hño to'o da 'ñemba rá dada
o rá nạnạ: “Ya hinda za ga
fax'a'i, ngue'ạ nú'ạ ma stá
'ra'ahmạ, ya stá ñạ'tuabi Ajuạ
ga umbi.”
6 Hangue guí eñhʉ gue
njabʉ hinguá hyoni da ja-
masu rá dada o rá nạnạ 'na.
Hangue hinguí øthʉ nú'ạ ri
manda Ajuạ, go guí øt'asɛhʉ
nú'ạ go ri nzạihʉ.
7 Nu'ahʉ xi gyá yohmihʉ.
Hangue majuạni nú'ạ xqui

mạnga ra bạdi Isaía de
gue'ahʉ ne bi 'ñena:
8 Nuna ra hnininạ ri xøcambenigui dega netho,
pe nuyá mfeni go bí 'yo yabʉ de guequi.
9 Hinte ri muui yá søcambeni
nú'ạ øt'e,
ngue'ạ nu'ʉ yá nt'utuate udi'ʉ go de yá mfenisɛ,
ne mạñ'ʉ gue go stá utua'ʉ.
10 Nepʉ ra Jesu bi zofo ra hmuntsjạ'i ne bi 'ñembi:
—Hñuxhʉ nt'øde xá hño ne dá zo ri mfenihʉ nú'ạ ma ga xi'ahʉ:
11 Hingue co nú'ạ te cʉt'a ja rá ne ra jạ'i ri nts'oqui, pe co nú'ạ te pønga ja rá ne, con gue'ạ hạ, ri nts'oqui.
12 'Mɛfa yá nxadi bi joni habʉ mi 'bai ra Jesu ne bi 'ñembi:
—¿Ha gue hinguí pạdi gue xi bi bø yá cuɛ ya fariseo co nuya noya gá mạ?
13 Pe ra Jesu bi dạtuabi yá nxadi ne bi 'ñembi:
—Gatho nú'ʉ ya ndạpo hingo bi mot'a numa Dada bí 'bʉi mahets'i, ma dra c'ʉ'tsi.
14 Hyɛhʉbʉ ya fariseo dí 'yobʉ co yá ngoda, nu'ʉ́ ri zi yá migodaui. Nu'bʉ 'nara goda da gʉhna rá migodaui, da ma ri yoho'ʉ da zoui mahyɛgui ja ra o'tsi.
15 Ra Pedro bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembabi:
—Xicje te rí bønga nú'ạ ra 'bede gá mạ de hanja ri nts'oca 'na.
16 Ra Jesu bi dạdi bi 'ñembi:
—¿Ha gue ni gue'ahʉ hingui tsoda ri mfenihʉ?
17 ¿Ha hinguí pạhʉ gue gatho nú'ạ guí tsihʉ rí ma ja ri mʉihʉ ne thoguitho?
18 Pe nu'bʉ guí beñhʉ ya ts'omfeni, go gue'ʉ da bønga ja ri nehʉ, y nú'ạ go gue'ạ da ja'ahʉ gui nts'oquihʉ.
19 Ngue'ạ ja yá ne ya jạ'i ja guehni pønga yá ts'omfeni, ngu ra nthote, ra nzinga medinthạti, ra nt'ejạ'i, ra mfe, ra nt'e'tsate, ra nts'ante.
20 Gatho nuyá hạ, go guehya ri japi da nts'oca ra jạ'i. Pe nu'ạ tó'o hingui xʉ'yɛ 'mɛt'o pa da ñuni, hingo gue'ạ 'nara ts'oqui øt'e.

'Nara 'bɛhñạ himrá me Israel bi gamfri ra Jesu
(Mr. 7:24-30)

21 Nepʉ ra Jesu bi ma de guehni pa ja ra hai guetbʉ ra hnini Tiro ne Sidó.
22 Ne ja bá nthɛuini 'nara 'bɛhñạ mrá me Canaán y himrá me Israel. Mi mafi ne mi ena:
—Huegagui nú'i Ndada, rá T'ʉ'i ra ndạ Davi. 'Nama t'ixu pɛ'tsa 'nara ts'ondạhi ne xi nts'ɛdi.
23 Pe ra Jesu hinte bi dạdi. Nu'bʉ́ ya nxadi bi joni habʉ mi 'bai ra Jesu ne bi bạntebi bi 'ñembi:
—Pɛhni dá ma, ngue'ạ xi mafiua møte ja ma xʉthahe.
24 Ra Jesu bi dạdi ne bi 'ñembi'ʉ:
—Nuga xpá 'bɛncagui hønsɛ pa ga munts'a ya me Israel nja ngu ya zi dɛti xa 'mɛdi.
25 Nepʉ nú'ạ ra zi 'bɛhñạ bi ndandiñạhmu ja yá ua ra Jesu ne bi 'ñembi:
—Faxcagui, Ndada.

26 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dạtuabi bi 'ñembi:
—Hindí 'ñepi da thạmba yá thuhme ya bạtsi pa go da t'umba ya tsat'yo.
27 Nu'bʉ́ ra 'bɛhñạ bi dạdi ne bi 'ñena:
—Majuạni guí mạ, Ndada, pe nuya tsat'yo tsi ya xɛca thuhme nú'ʉ tagui de ja yá mexa yá hmu.
28 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dạdi ne bi 'ñembi:
—Nu'i nạnạ́, xi ra dạngui ri jamfri, dá njabʉ ngu nú'ạ xcá 'yadi.
Nu'bʉ́ nurá t'ixu nura 'bɛhñạ'ạ 'bestho bi ñạni nura ora'ạ.

Ra Jesu bi 'yøthe ndunthi ya da'thi

29 Ra Jesu bi ma de guehni ne bi zøni ja rá ñạni ra ndehe Galilea. De guehni bi bøxa mañạ ra t'øhø ne ja bá hudini'ạ.
30 Y bi mani ndunthi ya jạ'i mi zi ya doua, ya do'yɛ, ya goda, ya gone, ne ndunthi ma'ra ya da'thi. Gatho'ʉ bi t'egui ja rá ua ra Jesu ne nu'ạ́ bi 'yøthe'ʉ.
31 Hangue nura hmuntsjạ'i mi 'bʉhni xi bi 'yø nu mi 'yøde bi ñạ ya gone, ne mi hyandi bi nxøgue yá 'yɛ ya do'yɛ, ne bi 'ño ya doua, y ya goda bi hyandi. Hangue ra hmuntsjạ'i bi xøcambeni Ajuạ nú'ạ xøcambeni ya me Israel.

Ra Jesu bi 'uinga thogui goho 'mo ya jạ'i
(Mr. 8:1-10)

32 Nepʉ ra Jesu bi zohna yá nxadi ne bi 'ñembabi:
—Xi drí hueca nuyʉ ya jạ'i ngue'ạ pɛ'tsa hñu pa drí 'ñohʉ ha hinte xa ziyʉ. Hindí ne da mayʉ co ra thuhu, ngue'ạ xi'bʉ da uent'a má 'ñu.
33 Nepʉ yá nxadi bi 'ñemba ra Jesu:
—Xi nuua ja ra mbonthi ¿habʉ ga tsʉhʉua ra thuhme pa ga 'uiñhʉ gatho nuyʉ ya jạ'i xi ri ndunthi?
34 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'yambabi'ʉ ne bi 'ñembi:
—¿Hangu ya thuhme guí pɛ'tshʉ?
Nu'ʉ́ bi dạdi ne bi 'ñena:
—Hønda yoto ya thuhme dí pɛ'tshe ne 'raya t'ʉhuạ.
35 Nu'bʉ́ ra Jesu bi japa ya jạ'i da hñudi.
36 Ne mri hñạ nú'ʉ yoto ya thuhme ne nú'ʉ ya t'ʉhuạ, nepʉ bi umba njamạdi Ajuạ, nepʉ bi heque bi umba yá nxadi pa da hyecua ya jạ'i.
37 Gatho bi ñuni ne bi niñạ, y gatho nuya xɛni bi bongui bi hmunts'i ne bi ñuxa yoto ya 'bøts'e.
38 Mi ngu goho 'mo ya 'ñøhø nú'ʉ bi ñuni, y nuya 'bɛhñạ ne ya bạtsi himbi ma 'mede.
39 Nepʉ ra Jesu bi 'ñehui ya jạ'i, ne bi bøxa ja ra motsa pa bi ma ja ra hai Magdala.

16

Ya fariseo ne ya saduceo mi adi da t'utua 'nara dạnga nt'udi
(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

1 Ya fariseo ne ya saduceo bi ma'ʉ bá honga ra Jesu pa da xaxi. Ha nu mi zʉdi bi xipabi da 'ñutuabi 'nara nt'udi

pa da gamfri'ʉ ua xi xqui 'ñehe'ą̱ de mahets'i.

2 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dą̱di ne bi 'ñembi'ʉ:

—Nu'ahʉ 'bʉ guí hanthʉ xa thɛnga mahets'i dega nde, nu'bʉ́ guí eñhʉ: "Xudi ma da hñoga pa."

3 Y nu'bʉ guí hanthʉ dega xudi xa thɛnga ya guui, nu'bʉ́ guí eñhʉ gue ma da nja ra bʉnthi 'ye. 'Nagyá yohmihʉ, ¿hanja go guí pą̱ gui hyanthʉ mahets'i pa gui pą̱hʉ te 'bɛ ma da nja hyastho, y hanja hingo guí huxhʉ nguɛnda de ya nt'udi nú'ʉ xqui 'ñehe de mahets'i pa gui pą̱hʉ gue ra Ndą̱ de mahets'i ya xa zøhø?

4 Nu'ahʉ́ gyá ts'oją̱'ihʉ xcá 'ueguehʉ de Ajuą̱, hangue guí adihʉ 'nara nt'udi gui hyanthʉ pa gui camfrihʉ. Pe nuga hinga ma ga u't'a'ihʉ 'nara nt'udi ngu nú'ą̱ guí adihʉ. Nura nt'udi ma gui hyanthʉ, høns̱ɛ de ra Joná rá 'mɛhni Ajuą̱.

Ha nu mi uadi ra Jesu bi mą̱nga njabʉ, nu'ą̱ bi 'uegue de gue'ʉ ne bi ma de guehni.

Ra nzoi de ya fariseo
(Mr. 8:14-21)

5 Nepʉ ra Jesu ne yá nxadi bi 'raxa ja ra ndehe pa ri'nandi, y yá nxadi bi pumfri da hñą̱ts'i te da zi'ʉ.

6 Ne ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Jamasuhʉ de yá nzoi ya fariseo ne ya saduceo.

7 Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi 'ñémsɛ'ʉ 'na ngu 'na:

—Nuní bi mą̱nga njabʉ ngue'ą̱ hindá hą̱hʉ ra thuhme pa ga tsihʉ.

8 Ha nura Jesu bi bą̱di nú'ą̱ mi mą̱ñ'ʉ ne bi 'ñembabi:

—Nu'ahʉ xi ts'ʉtho ri jamfrihʉ. ¿Hanja guí tu ri mʉihʉ de nú'ą̱ te gui tsihʉ?

9 ¿Hanja hingo tso ri mfenihʉ nú'ą̱ dá xi'ahʉ? ¿Ha hinguí beñhʉ nú'ʉ cʉt'a ya thuhme dá hecuabi nú'ʉ cʉt'a 'mo ya 'ñøhø, ne hangu bi bongui xą̱?

10 Nehe ¿ha gue hinguí beñhʉ nú'ʉ má yoto ya thuhme dá hecuabi nú'ʉ má goho 'mo ya 'ñøhø, ne hangu bi bongui xą̱?

11 ¿Hanja hingo bi zo ri mfenihʉ de ra nzoi dá xi'ahʉ? Hindá xi'ahʉ de ra thuhme ngu guí beñhʉ. Dá xi'ahʉ gue gui jamasuhʉ de yá nzoi ya fariseo ne ya saduceo.

12 Nu'bʉ́ hą̱, ja bi zo yá mfeni'ʉ gue ra Jesu mi xipabi da jamasu de yá nt'utuate ya fariseo ne ya saduceo, hingo mi xipabi de yá nzoi ya thuhme.

Ra Pedro bi mą̱ gue ra Jesu go gue'ą̱ ra Cristo
(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

13 Mi zøngüi yá nxadi ja ra hai guetbʉ Cesarea de Filipo, ra Jesu bi 'yambabi'ʉ bi 'ñembi:

—Xi ya ją̱'i ¿te mą̱ de Nú'ą̱ To'o bi e bi Nją̱'i, to'o gue'ą̱ ena?

14 Nu'ʉ́ bi dą̱di bi 'ñena:

—'Ra ena gue go gue'a'i grá Xuua Xi'tsate, ma'ra ena gue go gue'a'i grá bą̱di Elía, ha nu ma'ra ena gue go gue'a'i grá Jeremía o 'na de gue nú'ʉ ma'ra yá 'mɛhni Ajuą̱.

15 Nepʉ bi yopa 'yambabi'ʉ
ma'na'qui ne bi 'ñembi:
—Xi'ahʉ, ¿to'o guí beñhʉ go
gueque?
16 Ra Pedro bi dạdi ne bi
'ñena:
—Nu'i go gue'a'i grá Cristo
nú'i bá pɛñ'a'i Ajuạ pa gui
ndạ, ne go rá T'ʉ'i Ajuạ nú'ạ
te.
17 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi:
—Nu'i Simu rá t'ʉ'i ra Joná,
xa jạp'a'i ma Dada bí 'bʉi ma-
hets'i, ngue'ạ go bi xi'asɛhɛ'ạ
to'ogui, hingo bi xi'a'i 'nara
jạ'i.
18 Nubyá dí xi'i gue grá Pe-
dro, ne nuri thuhu rí bøni da
'ñena 'nara do. Ne nu'i guí nja
ngu ra do habʉ ma ga hoca
ma nijạ. Y numa nijạ ma'na
ma da nja rá ts'ɛdi que ra du.
19 Nu'i go ma ga hux'a'i
ngu grá hñạnsoqui pa gui
xocua ra gosthi to'o da
yʉt'a ja rá hmanda Ajuạ, pa
njabʉ nu'ạ gui 'yøt'a nuua
ja ra ximhai, gue'ạ rí t'øt'e
mahets'i, ne nu'ạ gui mạ
gue hinda t'øt'e nuua ja ra
ximhai, gue'ạ hinda t'øt'e
nehe nuni mahets'i.
20 Nu'bʉ́ nu'ạ́ bi hñu'mba
ra hñạ yá nxadi gue hinda
mạñ'ʉ gue go mi gue'ạ ra
Cristo nú'ạ bá pɛhna Ajuạ pa
da ndạ.

Ra Jesu bi mạ de rá du
(Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27)

21 Desde gue'bʉ ra Jesu
bi mʉdi bi xipabi yá nxadi
gue mi mahyoni da ma'ạ pa
Jerusale nuni habʉ mi pɛ'tsi
da sufri ja yá 'yɛ ya ndạxjua
ndạ ne ya ndạ gá macjạ ne
ya xahnate de ra ley. Nehe bi
xip'ʉ gue mi pɛ'tsi da du'ạ, pe
rá hñupa mi pɛ'tsi te da yopa
nte.
22 Nu'bʉ́ ra Pedro bi
njʉquiui ra Jesu 'nambʉ, ne
bi mʉdi bi zʉi ne bi 'ñembi:
—Hina, ma zi Hmu'i, Ajuạ
hinda ne gui thogui njabʉ.
23 Nu'bʉ́ ra Jesu bi mpʉnts'i
ne bi 'ñemba ra Pedro:
—¡'Uegue de gueque nu'i
Satá! Ngue'ạ nu'i guí ne gui
hñạgagui ga ø'tua rá paha ma
Dada. Nura mfeni guí beni go
yá mɛti ya jạ'i, hingo rá mɛti
Ajuạ.
24 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi
yá nxadi:
—Nu'ạ tó'o ne da dɛngui
pa dua nxadi, hingui tsa da
'yøt'a rá paha sɛhɛ. Nú'ạ́
mahyoni da 'ñɛi pa da
dɛngagui masque da tho ya
nt'ʉtsate ne ya 'bɛtsa.
25 Ngue'ạ nu'ạ tó'o mạdi rá
te ne hinda zɛta ya nt'ʉtsate,
nú'ạ́ da 'bɛdi rá te pa nzạntho,
ha nu'ạ tó'o da zɛta ya
nt'ʉtsate po rá ngueque, nu'ạ́
ma da zʉdi rá te pa nzạntho.
26 ¿Ne te di muui 'nara jạ'i
'bʉ drá mɛti gatho nú'ạ te ja
ja ra ximhai ne nu'ạ́ go da
'mɛdi? Ngue'ạ ni 'na de nuya
hño'ʉ hinda za da pøhøbi rá
te.
27 Nu'ạ Tó'o bi e bi Njạ'i ma
da yopa 'ñehe co rá nsunda rá
Dada, ne ma da tsi yá ɛnxɛ. Y
nú'ạ ra pa'ạ ma da gu'tuabi
'na ngu 'na ngu tengu nú'ạ xa
'yøt'e.
28 Xi majuạni dí xi'ahʉ gue
'ra de gue'ahʉ hingui ma gui
tuhʉ asta hingui hyanduahʉ
rá nsunda ra Ndạ de mahets'i
Nú'ạ bi e bi Njạ'i.

17

Bi mpadi rá 'bai ra Jesu
(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

1 Nurá 'rato ma pa ra Jesu
bi zixa ra Pedro, ra Cobo, ne
ra Xuua rá cu, ne bi ma ja
'nara t'øhø xá hñets'i pa da
'mɯsɛuini.
2 Nu'bɯ́ nu'ɯ́ bi hyanda ra
Jesu bi mpadi, nurá hmi'ą xi
bi yot'i ngu ra hyadi y rá he xi
xmá nt'axi ngu 'nara ñot'i.
3 Ne 'bestho ra ora'ą ya
nxadi bi hyandi bi zøhø ndu
ra Moise ne ndu ra Elía nú'ɯ
myá 'mɛhni Ajuą ne bi ñąui ra
Jesu.
4 Nu'bɯ́ ra Pedro bi 'ñembabi
ra Jesu:
—Ma zi Hmu'i, xi xá hño ga
'bɯhɯua. 'Bɯ gui nehmą, ga
hoca hñu ya zi ją'tsi, 'na pa
gue'e, 'na pa ra Moise, ha nu
ma'na pa ra Elía.
5 Y de mi ñą ra Pedro bi
go'mi'ɯ 'nara t'axaguui mri
huɛxqui, y nu ja ra guui'ą bi
nt'øde 'nara noya bi 'ñena:
—Nuni go guehni ma
hmąca T'ɯ, ne xi dí hopa rá
'mɯi. 'Yødehɯ nú'ą da mąni.
6 Y nu mi 'yøde ya nxadi
nuna noyaną xi bi ntsu, ne co
ra ntsu bi dagui ma'mɛmfo.
7 Nu'bɯ́ ra Jesu bi joni pa bi
dani'ɯ ne bi 'ñembi:
—Nanjɯ, oguí tsuhɯ.
8 Y nu mi gɯxa yá da ya
nxadi, ya hønsɛ ra Jesu bi
hyandi mi 'bahni sɛhɛ.
9 Ha nu mi gąi'ɯ de ja ra
t'øhø ra Jesu bi hñu'mba ra
hñą yá nxadi bi 'ñembi:
—Oto ma gui xiphɯ de nú'ą
gá hyanthɯ bi nja, asta nú'ą ra
pa da yopa nte Nú'ą To'o bi e
bi Nją'i, nu'bɯ́ hą, gue'bɯ gui
mąñhɯ.
10 Nu'bɯ́ yá nxadi bi
'yambabi ne bi 'ñembi:
—¿Hanja enga ya xahnate
de ra ley gue 'mɛt'o ma da
'ñehe ra Elía ne 'mɛfa da
'ñehe Nú'ą To'o ma da 'ñe da
Nją'iua?
11 Nu'bɯ́ ra Jesu bi dądi:
—Xi majuąni ra Elía ma da
'ñehe pa da hyocua yá mfeni
ya ją'i.
12 Pe nubyá dí xi'ahɯ gue
ra Elía ya bi 'ñehe, pe himbi
gamfri ya ją'i ua go mi gue'ą,
y nu'ą́ bi 'yø'tuabi gatho nú'ą
go bi ne ya ją'i. Nehe ya
ją'i ma da jabɯ Nú'ą To'o bi
e bi Nją'i, ngue'ą nu'ɯ́ ma da
'yø'tuabi ra 'ñɯ'ą.
13 Nu'bɯ́ ya nxadi bi bądi
gue mi xipabi de ra Xuua
Xi'tsate.

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara
bąsją'i mrá ndusɛhɛ
(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

14 Nepɯ mi zønga ra Jesu
co yá nxadi habɯ mi 'bɯ
ra hmuntsją'i, bá ehe 'nara
'ñøhø bi ndandiñąhmu habɯ
mi 'bɯ ra Jesu ne bi 'ñembi:
15 —Ndada, huega ma t'ɯ
ngue'ą ra ndusɛhɛ ne xi
nts'ɛdi. Ndunthi ya 'mi'qui
tso ja ra tsibi ne tso ja ra dehe.
16 Hangue por gue'ą stá
tsimpabi ri nxadi pa da 'yøthe
hmąhą, pe nuyɯ́ hinxa za xa
'yøthe.
17 Nu'bɯ́ ra Jesu bi dądi ne
bi 'ñena:
—¡Nu'ahɯ 'nagyá 'ñągamfrihɯ
ne 'nagyá ts'ją'ihɯ! ¡Asta
ha'mɯ gui camfrihɯ! ¡Asta

ha'mʉ ma ga tsɛ't'a'ihʉ ri 'mʉihʉ! Bá tsincahʉua xa̱.

18 Nu'bʉ́ ra Jesu bi zʉi ra ts'ondạhi, ne 'bestho bøni de nú'ạ ra ts'ʉnt'ʉ'ạ, ne nu'ạ́ bi ña̱ni 'bestho.

19 'Mɛfa ya nxadi bi ña̱sɛui ra Jesu 'nambʉ ne bi 'ñembi:

—¿Hanja nuje himbi za dá ɛñhe nú'ạ ra ts'ondạhi?

20 Ra Jesu bi dạdi bi 'ñembi:

—Ngue'ạ 'na tʉqui ri jamfrihʉ. Xi majuạni dí xi'ahʉ gue nu'bʉ gri pɛ'tshmạhʉ ri jamfrihʉ masque ngu drá ndạngui 'nara zi nda gá mostasa, nu'bʉ́ asta da za gui 'ñembahmạhʉ nuna t'øhø da mponi de guecua pa rí ma ma'na lado, y 'bestho da mponi de habʉ ja. 'Bʉ di ja ri jamfrihʉ, da za gui 'yøthʉ gatho nú'ạ go gui nehʉ.

21 Pe pa da bønga ya ts'ondạhi ngu nú'ạ dá ɛni, mahyoni gui 'yaphʉ Ajuạ ne gui ayunahʉ.

Ra Jesu bi yopa mạ de rá du
(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

22 Ne de ya mi 'bʉhni ra Jesu nuni Galilea bi 'ñemba yá nxadi:

—Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i ma da t'ɛnt'ua ja yá 'yɛ ya jạ'i,

23 nepʉ nu'ʉ́ ma da hyo. Pe rá hñupa'ạ ma da yopa nte.

Pe mi 'yøpya'ʉ xi bi du yá mʉi nts'ɛdi.

Ra Jesu bi gut'a ra bojạ pa ja ra nijạ

24 Nu mi zønga ra Jesu co yá nxadi ja ra hnini Ncapernau, nú'ʉ to'o mi cobra ra bojạ de ra nijạ bi 'ñe bi 'yamba ra Pedro bi 'ñembi:

—Xi ri xahnatehʉ, ¿ha gue hingui jut'a ra bojạ pa ra nijạ?

25 Ra Pedro bi dạdi ne bi 'ñembi:

—Hạhạ, jut'i.

Nepʉ ra Jesu co yá nxadi bi yʉt'a mbo ra ngu habʉ mi nzại mi oxi'ʉ. Y ra Jesu bi 'yambabi ra Pedro bi 'ñembi:

—Nu'i Pedro, xi nú'ạ ra bojạ ri cobra nú'ʉ ya ndạ de ya hnini, ¿ha gue go ri cobrabi nú'ʉ ja te yá njaui o nú'ʉ hinte yá njaui?

26 Ra Pedro bi 'ñembabi ra Jesu:

—Nú'ʉ hinte yá njaui go gue'ʉ ri cobrabi.

Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:

—Nu'bʉ́ nú'ʉ ja te yá njaui ya ndạ hingui jut'i.

27 Pe pa hinda bø yá cuɛ nú'ʉ to'o cobra ra bojạ, grí ma ja ra ndehe, hña̱xa ri ansuelo ne 'yɛnt'a ja ra dehe, y nurá mʉdi ra huạ gui jʉ, xocua rá ne, y ja gui hña̱hni nú'ạ ra bojạ rí 'ñepi ga juthʉ.

18

Nú'ạ to'o ma'na ma da nja rá nsu
(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

1 Ha nuya pa'ʉ yá nxadi bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—¿To'o ma dra dạngui nuni mahets'i habʉ bí manda Ajuạ?

2 Nu'bʉ́ ra Jesu bi ma'ta 'nara zi bạtsi ne bi 'ba'ma madetho de gue'ʉ,

3 ne bi 'ñembabi yá nxadi:

—'Bʉ hingui pata ri 'mʉihʉ ne gui njahʉ ngu nuna ra zi bạtsi, nu'bʉ́ hinda za

gui cɯthɯ mahets'i habɯ bí manda Ajuą ma Dada.

4 Nu'ą tó'o ne dra dąngui nuni mahets'i habɯ bí manda Ajuą, mahyoni da nt'ɯqui ngu nuna ra zi bątsi hingrá 'ñets'i.

5 Ha nu'ą tó'o da umba ntsaya 'na ngu nuna ra zi bątsi de ma thuhuga, ja ra uɛnda go guecagui ri 'raca ntsaya.

Ra Jesu bi mą gue ga nsuhɯ pa hinga øthɯ ya ts'oqui
(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

6 Nu'ą tó'o da 'yɯ'ta 'na de gue nuya ya zi bątsi cam-frigui, nura ją'i'ą ma'na xá hño dra ts'ɯtua 'nara do strá hñɯ ja rá 'yɯga ne da thøt'a ja ra dehe.

7 ¡Huecate ra meximhai ngue'ą xi ja ya nt'ɯ'tate! Nzą̨ntho ma da nja ya nt'ɯ'tate, pe ¡huecate ya 'yɯ'tate!

8 Hangue nu'bɯ 'nari ua o 'nari 'yɛ da ja'i gui 'yøt'a 'nara ts'oqui, ma'na xá hño hyɛqui ne 'yɛmbɯ. Ngue'ą ma'na xá hño gri doua o gri do'yɛ gui tsønga mahets'i habɯ bí ja ra te pa nzą̨ntho que dri xøgue gatho ri ndo'yo ne da t'ɛnt'a'i ja ra nidu habɯ zø ra tsibi nú'ą hinhya'mɯ da huet'i.

9 Nehe nu'bɯ 'nari da da ja'i gui 'yøt'a 'nara ts'oqui, ma'na xá hño hñą̨i ne 'yɛmbɯ. Ngue'ą ma'na xá hño dri 'bɛdi 'nari da gui tsønga mahets'i habɯ bí ja ra te pa nzą̨ntho que dri xøgue ri da ne da t'ɛnt'a'i ja ra nidu habɯ zø ra tsibi.

Ra 'bede de 'nara zi dɛti xqui 'mɛdi
(Lc. 15:3-7)

10 Jamasuhɯ hingui ɯtsahɯ nuyɯ ya zi bątsi, ngue'ą nzą̨ntho 'bɯi yá ɛnxɛyɯ ja rá thandi ma Dada bí 'bɯ mahets'i.

11 Nú'ą To'o bi e bi Nją'i bá ehe pa da pøhø nú'ɯ xa 'mɛdi.

12 Te guí beñhɯ 'bɯ 'nara ma'yo pɛ'tsa 'na nthebe ya dɛti ne da 'mɛdi 'na de gue'ɯ, ¿ha gue hingue da zohmą̨ni ja ra t'øhø nú'ɯ goho'rate ne 'rɛt'amagɯto ya dɛti pa da ma da hyonga nú'ą ma'na xa 'mɛdi?

13 Y nu sta zɯdi, nu'bɯ́ nú'ą ra ma'yo xi da johya ngue'ą bi zɯdi nú'ą 'nará dɛti xqui 'mɛdi, y nixi hingui oda rá mfeni nú'ɯ goho'rate ne 'rɛt'amagɯto hinxa 'mɛdi.

14 Njabɯ nehe nuri Dadahɯ bí 'bɯi mahets'i hingui ne da 'mɛdi ni 'na de gue nuya ya zi bątsi.

Ra mpunbi de ya cu
(Lc. 17:3)

15 Nubyá ma ga xi'ahɯ, nu'bɯ 'nari cu da 'yø't'a'i 'nara ts'ocate, grí ma gui c'ą̨tsi ne gui ñąsɛui. 'Bɯ da 'yøde nú'ą gui xipi, nu'bɯ́ ya xcá yopa mą́hui ri cu.

16 Pe nu'bɯ hinda 'yø't'a'i, nu'bɯ́ tsixa yoho o hñu ya cu pa da 'yøde nú'ą ma gui mąñhɯ, pa njabɯ nú'ɯ́ go gue'ɯ da za da damajuąni.

17 Ha nu'bɯ nú'ą ra cu'ą̨ hinda 'yøte nú'ɯ yoho o hñu gui tsits'i, nu'bɯ́ xipabi gatho ya gamfri ja ra nija̱. Y nu'bɯ nixi con gue'ɯ hinda 'yøte'ą̨,

nu'bʉ́ dá t'øt'a ra uɛnda gue ya hingrá gamfri ne dá thandi ngu 'nara dạga 'øt'ats'oqui.

18 Xi majuạni dí xi'ahʉ gue nu'ạ gui 'øthʉ nuua ja ra ximhai, gue'ạ rí t'øt'e mahets'i, ne nu'ạ gui mạñhʉ gue hinda t'øt'e nuua ja ra ximhai, gue'ạ hinda t'øt'e nehe nuni mahets'i.

19 Nehe ma ga xi'ahʉ gue nu'bʉ yoho de gue'ahʉ gui 'øthʉ 'nara cohi nuua ja ra ximhai de nú'ạ ma gui 'yadihʉ, nu'bʉ́ da 'ra'ahʉ ma Dada bí 'bʉi mahets'i nú'ạ gui 'yadihʉ.

20 Ngue'ạ nu habʉ di 'bʉ yoho o hñu di xøcambenigui, nuni ja dí 'bʉhni madetho de gue'ʉ.

21 Nu'bʉ́ ra Pedro bi joni habʉ mi 'bai ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, ¿hangu ya 'mi'qui mahyoni ga pumbabi 'nama miqu'ei'be 'bʉ da 'øtca 'nara ts'ocate? ¿Ha gue asta rá yoto 'mi'qui?

22 Ra Jesu bi dạdi ne bi 'ñembi:

—Hindí eñ'i gue hønsɛ yoto 'mi'qui gui pumba ri miqu'eiui, nuga dí eñ'i gue asta hñu'rate ma 'rɛt'a 'mi'qui ya yoto pɛ'tsi gui pumbi, ne ya nixi gui 'øthʉ ra uɛnda rá ndunthi ya 'mi'qui gui mpumbahʉ.

Ra 'bede de ra ts'o'bɛgo himbi mɛ'tsa ra nthecate

23 Nubyá ma ga xi'ahʉ 'nara 'bede. Nura Ndạ de mahets'i nja ngu 'nara hmu bi 'ñʉt'uɛndaui yá 'bɛgo.

24 Y nu mi mʉdi ra hmu da 'øt'a ra uɛnda, bi zønga 'nará 'bɛgo xi mi tupabi ndunthi ra bojạ.

25 Ha nura 'bɛgo'ạ himi tsa da gu'tuabi nú'ạ mi tupabi rá hmu, hangue ra hmu bi manda da 'ba nura 'bɛgo co rá 'bɛhñạ ne yá bạtsi ne gatho nú'ạ te mi pɛ'tsi pa dra jo'tsuabi rá bojạ.

26 Nu'bʉ́ nura 'bɛgo'ạ bi ndandiñạhmu ja rá ua rá hmu ne bi bạntebi bi 'ñembi: "'Yøtca ra mạte gui tøbgagui ne ga ju't'a'i gatho nú'ạ dí tu'a'i."

27 Nu'bʉ́ ra hmu bi yo rá mʉi de rá 'bɛgo, bi pumba gatho nú'ạ mi tupi, ne bi hyɛgui bi ma.

28 Ha nu mi ma de guehni nura 'bɛgo'ạ bi nthɛui 'nará mi'bɛgoui nú'ạ mi tupa 'na zi tʉquitho ra bojạ. Bi dạma mihi ne bi mʉdi bi mi'tua rá 'yʉga ne bi 'ñembi: "Nubyá ma gui jutqui gatho nú'ạ guí tuqui."

29 Nu'bʉ́ nú'ạ rá mi'bɛgoui mi tupabi, bi ndandiñạhmu ja rá ua'ạ ne bi bạntebi bi 'ñembi: "'Yøtca ra mạte gui tøbgagui ne ga ju't'a'i gatho nú'ạ dí tu'a'i."

30 Pe nu'ạ́ himbi ne, bi zixa fadi asta himbi gu'tua gatho rá bojạ nú'ạ mi tupi.

31 Nu'bʉ́ nu mi hyanda ma'ra yá mi'bɛgoui xi bi ʉ yá mfeni'ʉ ne bi ma bá xipabi yá hmu de gatho nú'ạ xqui hyandi'ʉ.

32 Nu'bʉ́ ra hmu bi zohna nú'ạ ra nduthai xqui pumbabi ne bi 'ñembi: "Nu'i, 'na xi grá ts'ojạ'i. Gatho nú'ạ

ra bojạ nguí tucagui go dá
pun'a'i ngue'ạ gá bạntegui ga
tøp'a'i.
33 ¿Ha gue himri 'ñep'a'i
nehe xcá yo ri mʉi co ri
mi'bɛgoui ngu dá yo ma
mʉiga con gue'e?”
34 Nu'bʉ́ nura hmu co rá
cuɛ bi manda da ts'ixa fadi
nú'ạ ra ts'o'mʉi gá 'bɛgo pa da
hna'mbabi asta hinda gu'tua
gatho nú'ạ mi tupa rá hmu.
35 Nehe njabʉ ma Dada
bí 'bʉ mahets'i ma da 'yøt'e
con gue'ahʉ 'bʉ hingui pum-
babihʉ nuri miqu'eihʉ 'bʉ da
'yø't'a'ihʉ 'nara ts'ocate.

19

Ra Jesu bi mạ de ra nxuni
(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

1 Nu mi uadi ra Jesu bi
mạnga nuya noyaya, bi bøni
de guehni Galilea ne bi ma
ri'nandi ra dạthe Jordá pa
habʉ mi o 'na xɛni rá hai
Judea.
2 Ne xi bi dɛni ndunthi ya
jạ'i ne ja bá øtheni ndunthi ya
da'thi.
3 Nepʉ ya fariseo bi ma bá
c'ạ'tsa ra Jesu pa da xaxi ne bi
'ñembabi:
—¿Ha gue po nu'ạraza ra
t'øt'e da za da nxungüi rá
'bɛhñạ 'nara 'ñøhø?
4 Ne ra Jesu bi dạtuabi ne bi
'ñembi:
—¿Ha gue hinxcá hñe'thʉ ja
ri leyhʉ gue Ajuạ go gue'ạ bi
hyoca ra 'ñøhø ne ra 'bɛhñạ
desde rá mʉdi?
5 Nehe mạ gue ra 'ñøhø da
'uegue de rá dada ne rá nạnạ
pa go da 'mʉhui rá 'bɛhñạ, y
de ri yoho'ʉ da 'natho.
6 Hangue dí xi'ahʉ gue nu'ʉ́
di 'natho, hingue di yoho.
Hangue nu'ạ da pɛhna Ajuạ,
hinda za go da 'ueca 'nara jạ'i.
7 Ya fariseo bi 'ñembabi ra
Jesu:
—Nu'bʉ́ ¿hanja ra Moise bi
manda da thoca 'nara t'ofo
dega nxuni pa da za da hyɛpʉ
rá 'bɛhñạ 'nara 'ñøhø?
8 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi:
—Ra Moise bi unga nsɛqui
da njabʉ ngue'ạ xi xá me ri
corasohʉ, pe Ajuạ desde rá
mʉdi hingá njabʉ mi ne'ạ.
9 Nuga dí xi'ahʉ gue nu'ạ
tó'o da nxungüi rá 'bɛhñạ ne
hinxa dimba 'nara ts'oqui
xa 'yøt'e co ma'na ra jạ'i,
nu'bʉ́ nurá dạme nú'ạ ra
'bɛhñạ 'bʉ da nthạtui ma'na
ra 'bɛhñạ, nu'bʉ́ ya bi 'yøt'a
'nara ts'oqui. Nehe nú'ạ to'o
da nthạtui nú'ạ ra 'bɛhñạ xa
thɛpʉ, nú'ạ ra 'ñøhø ya ra
zinga medinthạti.
10 Nu'bʉ́ yá nxadi bi
'ñembabi ra Jesu:
—Nu'bʉ njabʉ, ma'na xá
hño hinda nthạta 'na 'bʉ.
11 Bi dạdi ra Jesu ne bi
'ñembabi:
—Pe hinda za gatho da
'yøt'a njabʉ, hønsɛ nú'ʉ to'o
xa 'mʉi pa hinda nthạti.
12 'Bʉi 'raya 'ñøhø hingui
tsa da nthạti ngue'ạ desde bi
'mʉi ya mi njabʉ. Nehe 'bʉi
ma'ra ya 'ñøhø hingui tsa da
nthạti ngue'ạ nu'ʉ́ 'mɛfa ja xa
njabʉ. Ne 'bʉi ma'ra ya 'ñøhø
hingui nthạti ngue'ạ ma'na
ri ho da mɛpabi Ajuạ to'o ra
Ndạ de mahets'i. Nu'ạ tó'o
tsa da hñạni nuna ts'ofonạ,
dá hñạni.

Ra Jesu bi jąpa ya bątsi
(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

13 Nepн bá ts'impabi 'raya zi bątsi ra Jesu pa da hñuxa yá 'yɛ ja gue'н ne da 'yapa Ajuą da jąp'н. Pe nuyá nxadi bi zнi nú'н to'o mri zi ya zi bątsi.
14 Nu'bн́ ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:
—Hophн da 'ñehe ya zi bątsi, oguí hącuabihн da 'ñe da zнcagui, ngue'ą gatho nú'н to'o 'bнi ja rá hmanda Ajuą go gue'н nja ngu nuya ya zi bątsi.
15 Y nu mi uadi ra Jesu bi hñuxa yá 'yɛ ja ya zi bątsi, nu'ą́ bi ma de guehni.

'Nara bąsjąʼi mrá rico bi ñąui ra Jesu
(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

16 'Mɛfa bi 'ñe 'nara bąsjąʼi pa da 'yø'tua 'nara nt'ani ra Jesu ne bi 'ñembi:
—Nu'i Xahnate, 'nagrá hojąʼi, ¿te 'bɛ da za ga øt'e pa da za ga pɛ'tsa ra te pa nzą̨ntho?
17 Bi dądi ra Jesu ne bi 'ñembi:
—¿Hanja guí engui gue drá hojąʼi? Hønsɛ Ajuą go gue'ą ra hojąʼi. Pe nu'bн guí ne gui pɛ'tsa ra te pa nzą̨ntho, 'øt'a gatho nú'ą ri manda Ajuą.
18 Bi dądi ra bąsjąʼi ne bi 'ñena:
—¿Te ma hmanda'н?
Ra Jesu bi 'ñembi:
—Oxqui hñote, oxqui nzinga medinthąti, oxqui mpe, oxqui jнxa ya nc'uamba.
19 Umba ra t'equ'ei ri dada ne ri nąną ne su'н, mądi ri miqu'eiui ne gui su ngu grí nsu sɛhɛ.
20 Bi dądi ra bąsjąʼi ne bi 'ñembi:
—Desde stá mbątsi stá øt'a gatho núya guí xiqui. Xibya, ¿te ma'na ri 'bɛdi ga øt'ebya?
21 Nepн ra Jesu bi 'ñembabi:
—Nu'bн guí ne gui 'bнi xá hño, grí ma bá pa gatho nú'ą guí pɛ'tsi ne hecua ya hyoya, pa njabн da za gui hñą̨nga 'nari dą̨nga thąhą nuni mahets'i. Nepн bá ehe gui tɛngagui.
22 Nu mi 'yøde njabн nú'ą ra bąsjąʼi bi ma xi mi tu rá mнi ngue'ą xi mrá rico.
23 Nu'bн́ ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:
—Xi majuą̨ni xi xá hñei da yнt'a 'nara rico ja rá hmanda Ajuą.
24 Xi majuą̨ni dí xi'ahн gue ma'na xá hñei da yнt'a 'nara rico ja rá hmanda Ajuą que da thogui 'nara cameyo ja rá gu 'nara 'yofri.
25 Y nu mi 'yøde njabн ya nxadi xi bi 'yø ne bi 'ñena:
—Nu'bн njabн, ¿to'o ja da za da mpøhø?
26 Ha ra Jesu bi nhyandui yá nxadi ne bi 'ñembabi:
—Co yá mfenisɛ ya jąʼi hingui tsa da mpøhø, pe co rá ts'ɛdi Ajuą hą, hinte rá hñei.
27 Nepн ra Pedro bi 'ñembi:
—Nu'i guí pądi gue nuje stá tsoguihe gatho nú'ą te ndí pɛ'tshe pa ga tɛn'ahe. Nu'bн́ ¿te ma thąhą ma ga hą̨ñhe 'mɛfa?
28 Nu'bн́ ra Jesu bi 'ñembabi:
—Xi majuą̨ni dí xi'ahн gue nurá ñoho ra 'mнi nu

sta yopa ˈñehe Núˈą̱ Toˈo bi e bi Njąˈi pa da manda co rá nsunda, nuˈbʉ́ gueˈbʉ̵ núˈahʉ̵ xcá tɛngaguihʉ̵ ma da thuxˈahʉ̵ gui mandahʉ̵ nehe núˈʉ̵ ˈrɛtˈamayoho ya ˈmʉ̵i de Israel.

29 Y gatho núˈʉ̵ toˈo xa zogui yá ngu o yá cu o yá nju o yá dada o yá nąną̱ o yá ˈbɛhñą̱ o yá bą̱tsi o yá hai po rá nguecagui, nuˈʉ́ ma da hñą̱nga maˈna nthebe rá ndunthi de núˈą̱ xa zogui, ne ma da ˈmʉ̵i pa nzą̱ntho.

30 Ha nuˈʉ̵ tóˈo ya dą̱nguibya, nura paˈą̱ ma da notsiˈʉ̵, ha nuˈʉ̵ tóˈo ya notsibya, nura paˈą̱ ma da ndą̱nguiˈʉ̵.

20

Ra ˈbede de ˈraya mɛfi bi yʉ̵tˈa mi xudi, maˈra mi nde ma pa, ha nu maˈra mi nde

1 Nurá hmanda Ajuą̱ ma ga hyɛcuahʉ̵ ngu ˈnara me uą̱ˈobxi. Nura me uą̱ˈobxiˈą̱ xi mi pɛˈtsa ndunthi ya uą̱ˈobxi. Ne ˈnara pa xi ˈnitho bi ma bi hyonga ˈraya mɛfi.

2 Y bi gohui ra cohi nuya mɛfi gue da guˈtuabi núˈą̱ tą̱hą̱ ˈnara mɛmapa. Nepʉ̵ bi mɛhni da mpɛfi ja yá uą̱ˈobxi.

3 Y mi nzʉ̵nga gʉ̵to bi ma maˈnaˈqui bá honga maˈra ya mɛfi ne bi zʉ̵di ˈraya ją̱ˈi mi ˈbahni ja ra tai mi otho yá ˈbɛfi.

4 Ne bi ˈñembabi: “¿Ha hinguí ne gui faxcahʉ̵ ra ˈbɛfi ne ga juˈtˈahʉ̵ núˈą̱ rí ˈñepi gui tą̱hʉ̵?” Nepʉ̵ nuˈʉ́ bi mɛui ˈbestho.

5 Nepʉ̵ mi nde ma pa nura ˈñøhø bi ma maˈnaˈqui bá honga maˈra ya mɛfi, nepʉ̵ ngu nzʉ̵nga hñu bi yopa ma maˈnaˈqui bá tsi maˈra ya mɛfi ne bi ncohui da guˈtui núˈą̱ rí ˈñepi.

6 Ngu nzʉ̵nga cʉ̵tˈa bi ma maˈnaˈqui ne bi nthɛui maˈra ya ją̱ˈi mi otho yá ˈbɛfi ne bi ˈñembabi: “¿Hanja guí ˈbathʉ̵ua gatho ra pa? ¿Ha gue otho ri ˈbɛfihʉ̵?”

7 Nuˈʉ́ bi dą̱di ne bi ˈñembi: “Ngueˈą̱ hinto xa ˈracje ra ˈbɛfi.” Nura hmu bi ˈñembabi: “Nuˈbʉ́ faxcahʉ̵ ra ˈbɛfi nepʉ̵ ga juˈtˈahʉ̵ núˈą̱ rí ˈñepi gui tą̱hʉ̵.”

8 Ha nu mi yʉ̵ ra hyadi nura hmu bi ˈñemba ra ˈbɛtri: “Zohna gatho ya mɛfi, ne gatho gui juˈtuabi maxøgue ˈna pa. Juˈtuabi ˈmɛtˈo núˈʉ̵ bi yʉ̵tˈa ˈmɛfa, nepʉ̵ ˈmɛfa gui juˈtuabi núˈʉ̵ bi yʉ̵tˈa rá mʉ̵di.”

9 Ha nu mi zøhø núˈʉ̵ xqui yʉ̵tˈa ra ˈbɛfi nzʉ̵nga cʉ̵tˈa nde, nuˈʉ́ bri juˈtuabi maxøgue ˈna pa.

10 Ne mi zøhø núˈʉ̵ xqui yʉ̵tˈa ra ˈbɛfi desde mi xudi, nuˈʉ́ mi hu yá mʉ̵i gue ma xa dą̱hą̱ maˈna ndunthi, pe nuˈʉ́ bri juˈtuabi mahyɛgui ngu núˈʉ̵ xqui yʉ̵tˈa mi nde.

11 Y nu mi hñą̱nga yá thą̱hą̱, xi bi bø yá cuɛ co ra hmu,

12 ne bi ˈñembi: “Núyʉ́ bi yʉ̵tˈa ˈmɛfa ne hønsɛ ˈna ora bi mpɛfi ne gá juˈtuabi ngu núˈą̱ dí tą̱he, ha nuje xi stá mpɛhe gatho ra pa co ra pahyadi.”

13 Nuˈbʉ́ ra hmu bi ˈñembabi ˈna de gueˈʉ̵: “Xiˈague, ¿ha

gue dí øˈtˈa ˈnara ntsˈoˈmʉi? ¿Ha gue hindá cohʉ ra cohi gue ga juˈtˈa núˈa̱ ta̱ha̱ ˈnara mɛmapa?

14 Hña̱xa núˈa̱ rí ˈñeˈaˈi y grí ma. Nuga dá juˈtuabi núyʉ bi yʉtˈa ˈmɛfa ngu núˈa̱ gá ta̱ha̱ ngueˈa̱ dá ne dá øtˈe njabʉ.

15 ¿Ha go ma gui hña̱gaguigue núˈa̱ ga ne ga øtˈe co ma boja̱? ¿Hanja grí hyøcuabi rá tha̱ha̱ ri mimɛfiui ngueˈa̱ nuga drá hoja̱ˈi con guehyʉ?”

16 Ngueˈa̱ nuˈʉ dri ˈbɛfa go gueˈʉ dya mʉdi, y nuˈʉ ya mʉdi go gueˈʉ da ˈmɛfa. Ndunthi da tsˈofo, pe tsˈʉtho núˈʉ xa thahni.

Ra Jesu bi yopa ma̱ de rá du

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

17 Nepʉ ra Jesu bi ma pa Jerusale, ne de má ˈñu bi ˈueque ˈnambʉ núˈʉ ˈrɛtˈamayoho yá nxadi pa bi umba ntˈøde ne bi ˈñembi:

18 —Pa̱hʉ gue nu xcrá tsøñhʉ Jerusale, ja ma dra jʉni Núˈa̱ Toˈo bi e bi Nja̱ˈi, ne dra tˈɛntˈua ja yá ˈyɛ ya nda̱ gá macja̱ ne ya xahnate de ra ley, ne nuˈʉ́ ma da hyøxa ra thai pa da tho.

19 Nepʉ ma da ˈyɛntˈua ja yá ˈyɛ nuya ja̱ˈi hingyá xodyo pa da ˈyøˈtua ra ntˈeni ne da ˈnaˈmbi, ne da pontˈi, ne ja da duni, pe rá hñupa ma da yopa nteˈa̱ maˈnaˈqui.

Rá na̱na̱ ra Cobo ne ra Xuua bi ˈyapa ˈnara favo ra Jesu

(Mr. 10:35-45)

20 Nepʉ rá na̱na̱ ra Cobo ne ra Xuua yá tˈʉ ra Sebedeo, bá ˈñoui yá tˈʉ habʉ mi ˈbai ra Jesu ne bi ndandiña̱hmu pa da ˈyadi núˈa̱ mi beni da ˈyadi núˈa̱ ra ˈbɛhña̱.

21 Nuˈbʉ́ ra Jesu bi ˈñemba nura ˈbɛhña̱:

—¿Te rá ˈbɛ guí ne gui ˈyadi?

Nepʉ ra ˈbɛhña̱ bi da̱di bi ˈñena:

—Dí ne gue nuya yoho ma tˈʉ da hñudi con gueˈe nu xcrí nda̱, ˈna da hñudi ja ri ˈñɛi ha nu maˈna ja ri nga̱ha̱.

22 Nuˈbʉ́ ra Jesu bi da̱tuabi núˈa̱ ra ˈbɛhña̱ ne bi ˈñemba ra Cobo ne ra Xuua:

—Nixi guí pa̱hʉ núˈa̱ guí ahʉ. ¿Ha guí hanthʉ gui tsɛthʉ ya tsˈothogui ngu núˈa̱ ma ga tsɛtiga?

Nuˈʉ́ bi da̱di:

—Ha̱ha̱, da za ga tsɛthe nehe.

23 Nuˈbʉ́ ra Jesu bi ˈñembabi:

—Xi majua̱ni ma gui thohʉ nehe ya tsˈothogui ngu núˈʉ ma ga thoguiga, pe nuˈa̱ guí nehʉ gue gui hñudihʉ ja ma ˈñɛi ne ja ma nga̱ha̱, hingo tsa ga ma̱ngá. Numa Dada ha̱, go gueˈa̱ tsa da ma̱ ne pa̱di toˈo ma da umbabi nuya hudiˈʉ.

24 Nu mi ba̱di núˈʉ má ˈrɛtˈa ya nxadi de núˈa̱ te xqui ˈyadi núˈʉ má yoho ya nxadi mri ncu, nuˈbʉ́ bi bø yá cuɛˈʉ co núˈʉ yoho mri ncu.

25 Nepʉ ra Jesu bi zofo yá nxadi ne bi ˈñembi:

—Guí pa̱hʉ gue nuya nda̱ de ja ya hnini, nuˈʉ́ go ri da̱ma ˈñexasɛ pa da manda gatho ya ja̱ˈi, nehe nuyá mfatsˈiˈʉ øtˈe njabʉ nehe.

26 Pe nuˈahʉ oxqui njahʉbʉ. Ngueˈa̱ ˈbʉ ˈna de gueˈahʉ gui

nehʉ gui ndąnguihʉ, mahyoni gui 'mɛgohʉ.
27 Ha nu'ą̱ tó'o ne gue go dra mʉdi de gue'ahʉ, nu'ą́ go gue'ą̱ mahyoni da 'mɛgo.
28 Gui njahʉ ngu Nú'ą̱ To'o bi e bi Nją̱'i, nú'ą́ himbá ehe pa da 'ñe ya 'bɛgo, nu'ą́ bá ehe pa go bi 'mɛgo, ne pa da unga rá te pa da pumba yá ts'oqui ya ją̱'i.

Ra Jesu bi 'yøthe yoho ya goda
(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

29 Y de mi bønga de Jericó ra Jesu co yá nxadi, xi ndunthi ya ją̱'i bi dɛni'ʉ.
30 Y de má 'ñu mi huhni yoho ya zi goda. Ha nu mi 'yøde'ʉ gue mi pani ra Jesu, bi mafi ne bi 'ñembabi:
—Nu'i Ndada, rá T'ʉ'i ra ndą̱ Davi, huegaguihe.
31 Ya ją̱'i bi go'tuabi yá ne pa ya hinda sigui da mafi hmą̱hą̱. Pe nu'ʉ́ ma'na xi mi mafi ne mi ena:
—Nu'i Ndada, rá T'ʉ'i ra ndą̱ Davi, huegaguihe.
32 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'mai ne bi 'ñembabi:
—¿Te 'bɛ guí ne ga ø't'ahʉ?
33 Nu'ʉ́ bi dądi ne bi 'ñena:
—Dí ne gui xoga ma dahe, Ndada.
34 Nu'bʉ́ ra Jesu xi bi huequi'ʉ, ne bi hñu'tsua yá 'yɛ ja yá da, ne nu'ʉ́ 'bestho bi xo yá da ne bi hyandi. Nepʉ nu'ʉ́ bi dɛni'ą̱.

21

Ra Jesu bi yʉt'a Jerusale
(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

1 Nu mi zøni ra Jesu co yá nxadi nuni Betfagué ja rá ua ra t'øhø 'bo Olivo ya mi guetbʉ pa Jerusale, nú'ą́ bi mɛhna yoho yá nxadi da 'mɛt'o,
2 ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Rí maha pa nuna t'ʉca hnini bí jani. Ha nu xcrí tsøñhʉni ma gui tsʉhʉni 'nara zi burru di thą̱tni ne dri zi rá bą̱tsi. Xcrí tsʉhʉ güi xo'thʉ ne güi tsincahʉ gatho yoho.
3 'Bʉ di 'bʉpʉ 'na, ne da nja te da xi'ahʉ, 'ñembabihʉ njaua: “Ra zi Hmu bí honi.” Nu'bʉ́ nura ją̱'i 'bestho da ho'ahʉ güi tsincahʉ.
4 Gatho bi njabʉ pa bi nja ngu xqui mąnga rá 'mɛhni Ajuą̱ bi 'ñena:
5 Rí maha Jerusale nú'ą̱ ra hnini thu'mbabi nehe gue rá thuhu Sion, ne xiphʉ ya mengu de guehni:
“Ndi hyanthʉ bra 'ñehni ri Ndąhʉ, e da zʉ'ahʉ,
ne hingrá 'ñets'i ngue'ą̱ bra tøgue 'nara zi t'ʉbru rá bą̱tsi 'nara burru nú'ą̱ ya pą̱ ra ndu.”
6 Nu'bʉ́ yá nxadi bi ma ne bi 'yøt'a nú'ą̱ xqui 'bɛpabi.
7 Nepʉ bá tsimpabi nú'ą̱ ra zi burru mri 'ñoui rá bą̱tsi. De guehni ya nxadi bi xi'tsua yá pat'i'ʉ, nepʉ ra Jesu bi tøgue.
8 Y nura hmuntsją̱'i, 'ra mi hąnca yá pat'i pa mi pøgue ja ra 'ñu, ha nu ma'ra mi tot'a ya 'yɛza pa mi pøgue nehe ja ra 'ñu.
9 Ne ndunthi mri 'bɛt'o ne ndunthi mi 'bɛfa, mi mafi'ʉ ne mi ena:

—¡Xá nsunda rá 'ñehe rá T'ʉ ra ndą Davi! ¡Ajuą da jąpi núni xpá mɛhni pa da ndą ja guecjʉ! ¡Xá nsunda Ajuą bí 'bʉi mahets'i!

10 Y ngu bi yʉt'a ja ra hnini Jerusale xi bi nthøxni ya ją'i ne mri 'ñémbabi'ʉ 'na ngu 'na:

—¿To'oni 'bʉ?

11 Nu'bʉ́ nú'ʉ to'o mi dɛni, bi dądi ne bi 'ñena:

—Nuni go guehni ra Jesu rá 'mɛhni Ajuą ne ra me Nasare de Galilea.

Ra Jesu bi 'yɛnga nú'ʉ mri mpa mbo ra ndąnijąą

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

12 Nepʉ ra Jesu bi yʉt'a ja ra ndąnijąą, ne bi 'yɛni gatho nú'ʉ to'o mri mpa ne mri ntai, ne bi pʉnts'ua yá mexa ya mpatabojąą, ne bi pʉnts'ua yá thuhni ya ma domitsu.

13 Y bi 'ñembabi:

—Xa nt'ofo gue ma ngu ra ngu dega søcambeni, pe nu'ahʉ́ xcá 'yøt'athohʉ ra ngu dega mfe.

14 Ne mi 'bʉhni 'raya goda ne ya doua ja ra ndąnijąą. Nú'ʉ́ bi joni habʉ mi 'bai ra Jesu, y nu'ą́ bi 'yøthe'ʉ, ne bi ñąni.

15 Ha nuya ndą gá macją ne ya xahnate de ra ley bi hyanda nuya dąnga t'øt'e bi 'yøt'a ra Jesu. Ne bi 'yøde nuya bątsi mi mafi ja ra ndąnijąą ne mi eñ'ʉ: "¡Xá nsunda rá 'ñehe rá T'ʉ ra ndą Davi!" Nu'bʉ́ nuya ndą gá macją ne ya xahnate de ra ley xi bi bø yá cuɛ'ʉ.

16 Ne bi xipabi ra Jesu bi 'ñembi:

—¿Ha gue hinguí øde nú'ą te mąnga nuyʉ ya bątsi?

Nu'bʉ́ ra Jesu bi dątuabi'ʉ ne bi 'ñembi:

—Hąhą, dí øde. Xi nu'ahʉ ¿ha gue hinxcá hñe'thʉ ja ra Mąca T'ofo habʉ ena njaua?:

Asta ya bątsi ne ya 'uɛne nú'ʉ tsʉtho,
Ajuą bi 'yøt'e pa bi xøcambeni'ą xi xá hño.

17 Nu'bʉ́ ra Jesu bi zoguini ya ndą gá macją ne ya xahnate de ra ley, ne bi ma Betania pa ja bá oxini.

Ra Jesu bi japi bi 'yot'a 'nara 'bai gá igo

(Mr. 11:12-14, 20-26)

18 Rá hyax'ą bi menga pa Jerusale, ne de má 'ñu bi zʉ ra thuhu.

19 Y ja rá hyo ra 'ñu bi hyandi mi 'bahni 'nara 'bai gá igo, ne bi ma pa habʉ mi 'bai pa bi hyonga 'raya igo pa da zihmą, pe hinte mi tøgue ni 'na, hønsɛ yá xi mi c'amtho. Nu'bʉ́ bi 'ñembabi ra 'bai gá igo:

—Hinhya'mʉ ma da nøgue ri igo.

Y 'bestho nura ora'ą bi 'yot'a nú'ą ra 'bai gá igo.

20 Y nu mi hyanda ya nxadi nú'ą xqui nja, xi bi 'yø ne bi 'ñemba ra Jesu:

—¿Hanja 'bestho bi 'yot'a nuna 'bai gá igo?

21 Ra Jesu bi dątuabi ne bi 'ñembi:

—Xi majuąni dí xi'ahʉ, 'bʉ xi gri pɛ'tshʉ ndunthi ra jamfri ne hingri dʉhʉhʉ, nu'bʉ́ da za gui 'yøthʉ ya t'øt'e ngu núna dá øt'e. Nehe da za gui 'ñemfʉ nuna ra t'øhø da

mponi rí ma pa ja ra ndehe, ne da mponi.

22 Gatho nú'ạ gui 'yadihʉ ne guí camfrihʉ, gatho da za gui hñạñhʉ.

Ra Jesu bi t'ambabi te ma nsɛqui mi hạ

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

23 Nepʉ ra Jesu bi yʉt'a ma'na'qui ja ra ndạnijạ Jerusale, ne bi nxahnate. Y nura ora mi xahnate, bi joni habʉ mi 'bai'ạ yá ndạxjua ndạ ya xodyo ne ya ndạ gá macjạ, ne bi 'yambabi:

—¿To'o rá 'mɛhni'i pa gui 'yøt'a nuya ya t'øt'eya? ¿To'o bi 'ra'a nsɛqui pa gui 'yøt'a njabʉ?

24 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dạdi ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Nequi ma ga ø't'ahʉ 'nara nt'ani. Nu'bʉ gui xicjʉ, nequi ga xi'ahʉ to'o rá 'mɛhnigui pa dí øt'a njaua.

25 Xi nú'ạ ra sistehe mi øt'a ra Xuua Xi'tsate, xi'ạ ¿to'o go bá pɛhn'ạ, Ajuạ o ya jạ'i?

Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi mʉdi bi 'ñámbasɛ'ʉ ne mri 'ñémbabi:

—¿Te ga thạtuahʉbya? Nu'bʉ ga emfʉ gue Ajuạ go bá pɛhni, nu'bʉ́ nu'ạ́ da 'ñengaguihʉ: "Nu'bʉ́ ¿hanja hingá camfrihʉ nú'ạ mi mạñ'ạ?"

26 Ha nu'bʉ xi ga emfʉ gue ra Xuua go bá pɛhna ya jạ'i, nu'bʉ́ nu'ʉ́ da nja te da 'yøtcahʉ, ngue'ạ gatho'ʉ beni gue ra Xuua go mrá 'mɛhni Ajuạ.

27 Nu'bʉ́ ya ndạ gá macjạ ne ya ndạxjua ndạ bi dạtuabi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—Hindí pạhe.

Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nequi hinga xi'ahʉ to'o bá pɛncagui pa dí øt'a nuya ya t'øt'e.

Ra 'bede de yoho ya t'ʉ bi 'bɛhna 'bɛfi

28 Nepʉ ra Jesu bi yopa 'ñembabi ya ndạ gá macjạ:

—¿Te guí nuhmạguehʉ? 'Nara 'ñøhø mi pɛ'tsa yoho yá t'ʉ, ne bi 'ñemba 'na de gue'ʉ: "Rí ma ra 'bɛfibya ja ra uạ'obxi."

29 Nu'bʉ́ nura t'ʉ'ạ bi dạdi ne bi 'ñena: "Hina, papá, hinga ma." Pe 'mɛfa bi ntsø'msɛ ne bi ma ra 'bɛfi.

30 Nepʉ ra dada bi 'ñembabi nú'ạ ma'na rá t'ʉ: "Rí ma ra 'bɛfibya ja ra uạ'obxi." "Hạhạ, papá, ga ma", bi 'ñembi. Pe nixi himbi ma.

31 Hangue de ri yoho ya t'ʉ, ¿nda'ạ gue'ạ bi 'yøtua nú'ạ bi 'bɛpabi rá dada?

Bi dạdi ya ndạ gá macjạ ne bi 'ñena:

—Nú'ạ ra t'ʉ bi mɛhna rá mʉdi.

Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Xi majuạni dí xi'ahʉ gue ya dạga 'yøt'ats'oqui ne ya ts'ojạ'i go gue'ʉ ri 'bɛt'o que gue'ahʉ pa da yʉt'a ja rá hmanda Ajuạ.

32 Ngue'ạ ra Xuua Xi'tsate bi 'ñehe bi 'ñu't'ahʉ ra hñojạ'i, pe nu'ahʉ́ hingá ne gá camfrihʉ nú'ạ bi mạñ'ạ. Pe nuya dạga 'yøt'ats'oqui ne ya ts'ojạ'i, nu'ʉ́ hạ, bi gamfri nú'ạ bi mạnga ra Xuua ne bi ñobri'ʉ. Pe nu'ahʉ́ masque gá hyanthʉ bi ñobri'ʉ, pe hingá ne gá ñobrihʉ y nixi gá camfrihʉ nú'ạ bi mạñ'ạ.

Ra 'bede de ya ts'omɛfi
(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

33 Nepн ra Jesu bi yopa
'ñemba ya ndạ gá macjạ:

—'Yøhн ma'na ra 'bede ma
ga xi'ahн: Mi 'bн 'nara 'ñøhø
xi mi pɛ'tsa ndunthi ya hai, y
nuya hai'н ja bi gạxni ndun-
thi ya obxi ne bi guts'i. Nepн
ja bi hyocni yoho ya ngu, 'na
pa habн da thɛ'ma ra ngui
gá obxi, ha nu'ạ ma'na pa ra
dø'ma huạhi.

Y nepн bi umba hñandi yá
uạ'obxi 'rayá mɛfi. Nepн nu'ạ́
bi ma yabн.

34 Ha nu mi nja ra nthнqui,
nura me uạ'obxi bi mɛhna
'rayá 'bɛgo pa da c'ạ'tsa ya
hyanthuạhi pa da hñạnga
nú'ạ made mri 'ñepabi.

35 Pe nú'н ya hyanthuạhi
bi gнmpa yá 'bɛgo ra me
uạ'obxi, 'na bi na'mbabi, nu
ma'na bi hyo, ha nu ma'na bi
tɛdo.

36 Nepн rá ño'qui, ra me
uạ'obxi bi mɛhna ma'na
ndunthi yá 'bɛgo, pe nehe'н
bri jabн ngu bi t'ø'tuabi nú'н
yá mнdi.

37 Rá ngạts'i ra me uạ'obxi
bi mɛhnasɛ rá t'н ne bi 'ñena:
"Numa t'н hạ, ma da t'øte."

38 Pe nu mi hyanda ya
hyanthuạhi nura t'н, nu'ы́ bi
'ñémbi 'na ngu 'na: "Nuni go
guehni ma da ts'ocuabi ya
hai. Maha ga hohн pa go ga
cohн nuya hai."

39 Nu'bы́ ya hyanthuạhi bi
gн ra t'н ne bi gнqui de ra
uạ'obxi, ne bi hyo.

40 Xi nura me uạ'obxi, ¿te
ma da 'yø'tuabi nú'н ya hyan-
thuạhi nu sta yopa mengui ja
rá hai?

41 Nu'bы́ ya ndạ gá macjạ bi
dạdi ne bi 'ñena:

—Ra me uạ'obxi hinda
hueca nuya ts'ojạ'i. Ma da
hyo'н, y nuya uạ'obxi ma da
umba hñandi ma'ra yá mɛfi.
Ne nu'ы́ hạ, ma da umba
ra me uạ'obxi made nú'ạ rí
'ñepabi.

42 Nu'bы́ ra Jesu bi 'ñembabi
ya ndạ gá macjạ:

—Ha gue hinxcá hñe'thн ja
ra Mạca T'ofo nú'ạ mi mạnga
rá 'mɛhni Ajuạ ma'mɛt'o ne bi
'ñena:

Nú'ạ ra do bi føthmạbн 'na
lado nuya hyøngu,
nubya gue'ạ ra mнdi do de rá
nijạ Ajuạ.

Y nusɛ'ạ go bi mɛgui nura
do'ạ pa da hyø rá nijạ,
ne dí hanthн gue xi rá nsunda
nú'ạ bi 'yøt'e.

43 Hangue dí xi'ahн gue ma
da thạn'ahн nú'ạ ra ts'ɛdi guí
pɛ'tshн pa gui cнthmạhн ja rá
hmanda Ajuạ, ne ma go da
t'umbabi ma'ra ya jạ'i nú'н
to'o ma da 'yø'tua nú'ạ da
'bɛpabi Ajuạ.

44 Nu'ạ tó'o da fe'tsa nura do'ạ
da cuent'ua yá ndo'yo, y nu'ạ
tó'o da zɛ'mi da qu'ɛ'ti.

45 Y nu mi 'yøde ya ndạ
gá macjạ ne ya fariseo nuya
ya noyaya, nu'ы́ bi unga
nguɛnda gue go mi sipabi'н.

46 Hangue nu'ы́ mi ne da
gнhmạ ra Jesu, pe mi tsu ya
jạ'i ngue'ạ nuya jạ'i mi beni
gue ra Jesu go 'nará 'mɛhni
Ajuạ.

22

Ra 'bede de ra nthąti

1 Ra Jesu bi yopa zofo ya
ndą gá macją ne ya ndąxjua
ndą, ne bi xipa ma'na ra
'bede, ne bi 'ñembi:
2 —Ra Ndą de mahets'i ma
ga hyɛcuahʉ ngu 'nara ndą
bi 'yøt'a 'nara ngo ngue'ą bi
nthąta rá t'ʉ.
3 Bi mɛhna yá 'bɛgo pa da
tsi nú'ʉ mi thø'mi da 'mʉ ja
ra ngo. Pe nu'ą́ himbi ne bi
'mʉhni.
4 Nepʉ nú'ą ra ndą bi
mɛhna ma'na'qui ma'ra yá
'bɛgo ne bi 'ñembi: "Bá xiphʉ
nú'ʉ to'o dí tø'mhe gue ya
stá hñocje, ne ya stá hohe
ya ndąmfri ne ma'ra ya
hnoca mbo'oni. Ya gatho xa
nthoqui, 'ñemfʉ da 'ñehe ra
ngo."
5 Pe nú'ʉ to'o mi thø'mi
hingo bi jamasu nú'ą bi xipa
nuya 'mɛhni, 'na bi mada ra
'bɛfi ja yá huąhi, ha nu ma'na
bi ma da nu rá 'bɛfi ja ra
hnini,
6 ha nu ma'ra bi gʉmpa yá
'mɛhni ra ndą, bi na'mbi nepʉ
bi hyo.
7 Ha nu mi bądi ra ndą nú'ą
te xqui t'ø'tuabi yá 'mɛhni, xi
bi bø rá cuɛ. Hangue nu'ą́
bi mɛhna yá soldado pa bi
hyo nú'ʉ ya hyote, nepʉ bi
ts'ą'tuabi yá hnini'ʉ.
8 Nepʉ ra ndą bi 'ñembabi yá
'bɛgo: "Ya ja gatho pa ra ngo,
pe nú'ʉ to'o ndí tø'mi himbi
ne bi 'ñehe, bi nts'oc'baha.
9 Hangue nubyá grí maha
ja ya dą'ñu, ne bá tsihʉ gatho
nú'ʉ gui tsʉhʉbʉ."
10 Nu'bʉ́ bi ma ya 'bɛgo bá
munts'a gatho nú'ʉ bi zʉdi ja
ya 'ñu, ya ts'o'mʉi ne ya hoją'i.
Njabʉ bi ñuxa nura dąnga ngu
habʉ bi nja ra ngo.
11 Nu'bʉ́ ra ndą bi yʉt'a
mbo habʉ mi ja ra ngo pa bi
zɛngua nú'ʉ xqui zøhø. Ne
bi hyanda 'na mi 'bʉhni nú'ą
hinxqui hye ra he dega ngo.
12 Hangue nu'ą́ bi 'ñembabi:
"Amigo, ¿hanja gá cʉt'iua
hingá he nú'ą ra he dega
ngo?" Pe nu'ą́ hinte bi dądi.
13 Nu'bʉ́ ra ndą bi 'ñembabi
yá 'bɛgo: "Thą'tuahʉ yá ua ne
yá 'yɛ nuna ją'i, ne bá føthʉbʉ
møte ja ra 'bɛxuui pa ja dí
nzonini ne ja dí gustri yá ts'i."
14 Nu mi uadi ra Jesu bi
metuabi ra 'bede'ʉ bi 'ñembi:
—Ngue'ą ndunthi da ts'ofo,
pe ts'ʉtho nú'ʉ xa thahni.

Ra Jesu bi mą de ra boją nú'ą adi ya ndą de ya hnini
(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

15 Nu'bʉ́ nu mi 'yøde ya
fariseo nuya noyaya, nu'ʉ́ bi
njʉqui pa bi mąmbi hanja da
za da xaxa ra Jesu dega noya.
16 Nu'bʉ́ bi mɛhna yá
mfats'i'ʉ mahyɛgui co 'rayá
mfats'i ra ndą Erode pa bá
ø'tua 'nara nt'ani ne bi 'ñembi:
—Xahnate, dí pąhe gue nu'i
guí mąnga nú'ą majuąni, ne
guí udi xi xá hño rá noya
Ajuą, ne hinto guí tsu, nixi guí
huahna ya ją'i.
17 Hangue dá e ga an'ahe te
guí xicje, ¿ha gue xá hño ga
juthe nú'ą ra boją adi ra ndą
Cesa, o hina?
18 Pe ra Jesu bi bątuatho yá
ts'omfeni'ʉ, hangue bi 'ñembi:

—Nu'ahɨ́ 'nagyá yohmihʉ, ¿pa te guí xaxcahʉ?
19 'Ñutcahʉua nú'ą ra bojąą adi ra ndą Cesa.
Nu'bɨ́ nu'ɨ́ bi 'ñutuabi nú'ą ra bojąą mi adi.
20 Ha ra Jesu bi hyandi bi 'ñembabi:
—¿To'o rá c'oi núna huxcua ja ra bojąą, ne te rá 'bɛ mąngua?
21 Ha nu'ɨ́ bi dądi ne bi 'ñena:
—Rá c'oi ra ndą Cesa.
Nu'bɨ́ ra Jesu bi 'ñembabi:
—Umfʉ ra ndą Cesa nú'ą rí 'ñepabi'ą, y nehe umfʉ Ajuą nú'ą rí 'ñepabi.
22 Nu mi 'yøde njabʉ'ʉ, xi bi 'yø nts'ɛdi. Nepʉ bi zohni ra Jesu, bi ma'ʉ.

Ya saduceo bi 'yamba ra Jesu de rá ñoho ra te
(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

23 Nú'ą ra pa'ą, bi zøhø habʉ mi 'bʉ ra Jesu 'raya saduceo nú'ʉ mi camfri gue hinda yopa nte nú'ʉ xa du. Nu'ɨ́ bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembi:
24 —Xahnate, ra Moise bi mą gue 'bʉ 'nara 'ñøhø da du ne hinda zogui ni 'nará bątsi, nu'bɨ́ 'na de gue nú'ʉ yá cu nú'ą ra 'ñøhø bi du da nthątui nú'ą ra 'bɛhñą bi gohi sɛhɛ pa da pøtua rá 'bai ndu rá cu, ne da mɛ'tsua ya bątsi pa da thu'mbabi rá thuhu ndu rá cu.
25 Nuje dá pąhe yoto ya 'ñøhø mri ncu, nu'ą rá mʉdi bi nthąti pe 'mɛfa bi du, ne himbi zocuabi ni 'nara bątsi. Nepʉ 'mɛfa nurá 'bɛhñą bi nthątui 'nará cu ndu rá dąme.
26 Nehe bi du nú'ą rá ñoho ra 'ñøhø, nehe nú'ą rá hñu, ne bi njabʉ gatho nú'ʉ yoto ya 'ñøhø bi nthątui 'nadra 'bɛhñą, ne 'mɛfa bi uadi bi du 'rama'na gatho nú'ʉ yoto.
27 Y rá ngąts'i bi du ra 'bɛhñą nehe.
28 Nu'bɨ́ xi sta yopa nte gatho nú'ʉ xa du, ¿to'o xi majuąni drá 'bɛhñą nú'ą ra 'bɛhñą bi nthątui gatho nú'ʉ yoto ya 'ñøhø mri ncu?
29 Nu'bɨ́ ra Jesu bi dątuabi ne bi 'ñembi:
—Xi xá nts'o ri mfenihʉ ngue'ą hinguí pąhʉ ra Mąca T'ofo nixi rá ts'ɛdi Ajuą.
30 Ngue'ą nura pa da yopa nte nú'ʉ xa du, ya hinda ma da nthąti ya jąą'i, ngue'ą nu'ɨ́ ma da nja ngu ya ɛnxɛ nú'ʉ bí 'bʉi mahets'i.
31 Pe de nú'ą rá ñoho ra 'mʉi, ¿ha gue hinxcá hñe'thʉ nú'ą bi mąnga Ajuą ne bi 'ñena?:
32 "Nuga go rá Ajuągui ra Abrá, ne ra Isaac, ne ra Cobo." Ajuą go gue'ą ra Ajuą de nú'ʉ te, hingue de nú'ʉ xa du. Hangue ra Abrá ne ra Isaac ne ra Cobo bí te ja rá thandi Ajuą.
33 Ne nu mi 'yøde ya jąą'i nurá nt'utuate ra Jesu, xi bi 'yø.

Ra hmanda nú'ą ma'na ra dąngui
(Mr. 12:28-34)

34 Nu mi bądi ya fariseo gue ra Jesu xqui go'tua yá ne ya saduceo, nu'bɨ́ bi munts'i'ʉ pa da nu te da 'yøt'e.
35 Nepʉ 'na de gue'ʉ mrá xahnate de ra ley bi ma bá

xaxa ra Jesu, bi 'yø'tua 'nara nt'ani ne bi 'ñembi:
36 —Xahnate, ¿ndaˈą̱ gueˈą̱ ra hmanda maˈna ra dą̱ngui de gatho núˈʉ ya hmanda huxa ja ra ley?
37 Ha ra Jesu bi dą̱di ne bi 'ñembi:
—"Mą̱di Ajuą̱ ri Hmu con gatho ri mʉi, con gatho ri tsˈɛdi, ne con gatho ri mfeni."
38 Nuna go guehna xi ra dą̱ngui ne ra mʉdi hmanda.
39 Y nurá ñoho ra hmanda ngutˈatho, núˈą̱ ena gui mą̱di ri miquˈeiui ne gui su ngu grí nsu sɛhɛ.
40 Ne gatho núˈą̱ bi mą̱nga ra Moise ja ra ley, ne núˈą̱ bi mą̱nga maˈra yá 'mɛhni Ajuą̱, ne nuya yoho ya dą̱nga hmanda, go ri 'natho.

¿Ha gue ra Cristo go rá tˈʉ ra ndą̱ Davi?

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

41 De mi 'bʉhnitho ya fariseo, ra Jesu bi 'yø'tuabi 'nara nt'ani nehe,
42 ne bi 'ñembabi:
—Xiˈahʉ, ¿te xi guí mą̱ñhʉ de ra Cristo rá 'mɛhni Ajuą̱ núˈą̱ ma da ndą̱? ¿Toˈo guí emfʉ gue rá tˈʉˈą̱?
Ya fariseo bi dą̱di ne bi 'ñena:
—Rá tˈʉ ra ndą̱ Davi.
43 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabiˈʉ:
—Nuˈbʉ́ ¿hanja ra Davi po rá tsˈɛdi ra Mą̱ca Ndą̱hi bi mą̱ gue ra Cristo go gueˈą̱ rá Hmu? Ngueˈą̱ ra Davi bi 'ñena:
44 Ajuą̱ ra Dada bi 'ñembabi ma zi Hmu:
"Bá ehe gui hñudiua ja ma 'ñɛi asta hinga tsiñˈaˈi gatho ri ncontra pa da gohiˈʉ de njaˈti ri ua."
45 Ha nuˈbʉ go drá tˈʉhmą̱ ra Davi nura Cristo, nuˈbʉ́ ¿hanja bi 'ñenga ra Davi gue go rá Hmu?
46 Nuˈbʉ́ ya fariseo himbi za te bi dą̱di, y desde ra paˈą̱ ya ni 'na de gueˈʉ himbi za bi 'yø'tua maˈra ya nt'ani ra Jesu.

23

Ra Jesu bi mą̱ de yá tsˈoˈbɛfi ya fariseo ne ya xahnate de ra ley

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

1 Nepʉ ra Jesu bi zofo yá nxadi ne ra hmuntsją̱ˈi ne bi 'ñembabi:
2 —Nubya ya fariseo ne ya xahnate de ra ley uˈtˈaˈihʉ te rí bøni da mą̱nga ra ley núˈą̱ bi 'yofo ra Moise.
3 Hangue gatho núˈą̱ da xiˈahʉˈʉ 'øtˈehʉ, ne ostí ma da zabiˈihʉ gui 'øthʉ. Pe nehe oxqui tɛnbahʉ yá tsˈoˈbɛfiˈʉ. Nuˈą̱ udiˈʉ gueˈą̱ xá hño, pe nuˈʉ́ hingo øtˈe núˈą̱ udiˈʉ.
4 Nuˈʉ́ tutua ya ją̱ˈi ya 'batsˈi xi xá hñʉ, pe nuˈʉ́ ni tsˈʉ yá mfatsˈi.
5 Nuˈʉ́ øtˈa yá 'bɛfi ja yá thandi ya ją̱ˈi pa da pønga yá hmi, asta cueta ya tˈofo ja yá de ne tsʉta ya pantsˈa xifri ja yá 'yɛ y ja xa ntˈofoni 'raya xɛni de ra Mą̱ca Tˈofo, ne nuyá he maˈna xá ma de yá he maˈra ya ją̱ˈi pe yá ntˈetsˈitho.
6 Nuˈʉ́ de ja 'nara ngo ri ho da hñudi ja ya mʉdi hudi pa

da ñuni, ne ri ho da hñudi ja ya
hoga hudi nuni ja yá nija pa
da t'e'tsua yá nsu.
7 Nu'ы́ ri ho dra zɛnjua ja ra
tai co ndunthi ra t'equ'ei, ne
ri ho da t'embabi gue go gue'ы
xi ya hoga xahnate.
8 Pe nu'ahы́ oxqui hohы
to'o da 'ñe'ts'a ri nsuhы
da 'ñeñ'ahы gue go gyá
xahnatehы, ngue'a gatho'ihы
grí ncuhы, ne 'natho ri
xahnatehы 'bыi, y nú'á go
gue'a ra Cristo nú'a to'o bá
pɛhna Ajua pa da nda.
9 Y nixi nú'ы to'o xahn'a'ihы
nuua ja ra ximhai, oxqui
emfы gue go gue'ы ri dadahы,
ngue'a 'natho ri Dadahы
'bыi, y nú'á go gue'a bí 'bыi
mahets'i.
10 Y nixi oxqui ma gui hohы
da t'eñ'ahы gue go gyá ndahы,
ngue'a 'natho ri ndahы 'bыi, y
nú'á go gue'a ra Cristo nú'a
to'o bá pɛhna Ajua pa da nda.
11 'Bы 'na de gue'ahы da ne
to'o da ndangui, mahyoni go
gue'a dri 'bɛgohы.
12 Ngue'a nu'a tó'o ri
'ñexasɛbya, 'mɛfa da ua rá
nt'ets'i, pe nu'a tó'o hingrá
'ñets'ibya, 'mɛfa go ma da
t'e'tsua rá nsu ja rá thandi
Ajua.
13 ¡Nú'ahы xahnatehы de ra
ley ne nú'ahы gyá fariseohы,
'nagyá yohmihы, huecate'ihы
ngue'a ma xi dra castiga'ihы!
Xcá co'thы ra gosthi pa hinto
da yыt'a ja rá hmanda Ajua,
nixi guí cыthы, ha nixi guí
hophы to'o da yыt'i.
14 ¡Nú'ahы xahnatehы de ra
ley ne nú'ahы gyá fariseohы,
huecate'ihы ngue'a ma xi dra
castiga'ihы! Xi grí xadihmahы
ja ri nijahы ja yá thandi ya
ja'i 'ñena hinte guí øthы, pe
'nagyá yohmihы ngue'a guí
hanbahы yá ngu ya 'bɛnte vi-
uda, hangue Ajua ma'na ma
da castiga'ihы.
15 ¡Nú'ahы xahnatehы de ra
ley ne nú'ahы gyá fariseohы,
'nagyá yohmihы, huecate'ihы
ngue'a ma xi dra castiga'ihы!
Nu'ahы grí mahыua grí
mahыni guí hoñhы ya ja'i
pa gui 'ñutuabihы nú'a ri
jamfrihы, y nu'bы ya bi
gamfri'ihы, nu'bы́ ma'na guí
ts'ocuahы yá mfeni, ne ma'na
ya gá 'yɛnthы ja ra nidu ngu
nú'a habы grí maha nehe.
16 ¡Nu'ahы́ guí ne gui
'ñuhma̱hы ra 'ñu, pe nixi guí
pahы habы grí maha nehe,
huecate'ihы ngue'a ma xi dra
castiga'ihы! Ngue'a guí eñhы
gue 'bы 'nara ja'i da jura po
ra nija, hinte ri muui nú'a bi
jura. Pe 'bы da jura po ra oro
nú'a ja mbo ra nija, nu'bы́ ha,
guí eñhы gue ri muui nú'a bi
jura.
17 ¡'Nagyá 'bɛmfenihы, ya
xcá 'bɛhы ra 'ñu! ¿Nda'a ma'na
ri muui, ra nija o nú'a ra oro
ja mbo ra nija? Ra nija gue'a
ma'na ri muui, ngue'a ja xra
japini ra oro.
18 Nehe guí eñhы gue 'bы
to'o da jura po ra ata hinte ri
muui nú'a bi jura. Pe nu'bы
da jura por nú'a ra 'baha xa
thuxa ja ra ata, nu'bы́ ha guí
eñhы gue ri muui nú'a bi jura.
19 ¡'Nagyá 'bɛmfenihы, ya
ma'na xcá 'bɛhы ra 'ñu! ¿Nda'a
ma'na ri muui, ra ata o nú'a

ra 'baha xa thuxni ja ra ata? Ra ata gue'ą ma'na ri muui ngue'ą ja bri jąpini nú'ą ra 'baha'ą.

20 Hangue nu'ą tó'o ri jura po ra ata, hingue hønsɛ po ra ata ri jura, nehe ri jura po gatho nú'ą ra 'baha xa thuxni nehe.

21 Ne nu'ą tó'o ri jura po ra nijąą, hingue hønsɛ po ra nijąą ri jura, nehe ri jura po Ajuą ngue'ą nu'ą́ ja 'bʉhni'ą.

22 Nu'ą tó'o ri jura po mahets'i, hingue hønsɛ po mahets'i ri jura, nehe ri jura po rá hudi Ajuą ne por guesɛ Ajuą ngue'ą go gue'ą rá hudi'ą.

23 ¡Nú'ahʉ xahnatehʉ de ra ley ne nú'ahʉ gyá fariseohʉ, 'nagyá yohmihʉ, huecate'ihʉ ngue'ą ma xi dra castiga'ihʉ! Nu'ahʉ́ guí 'uecjʉ 'rɛt'a de ra bɛxo pa Ajuą de nú'ą guí tąhʉ 'bʉ guí pahʉ ra zi xąc'ri, o ra zi ani, o ra zi cominu. Pe hingo guí øthʉ nú'ą ma'na mahyoni ngu mąnga ra ley, hinguí udihʉ ra hoga'mʉi, nixi otho ri nthecatehʉ, ne hinguí øthʉ nú'ą guí mąñhʉ.

24 Nu'ahʉ́ guí ne gui 'ñuhmąhʉ ra 'ñu, pe nixi guí pąhʉ habʉ grí maha nehe. Nu'ahʉ́ guí njahʉ ngu 'nara jąą'i nú'ą faxa ra t'afi pa hinda tho ya t'ʉca zu'ue, pe sta zi, tut'atho ya dąnga zu'ue, y nixi bi za te 'bɛ bi dut'i.

25 ¡Nú'ahʉ xahnatehʉ de ra ley ne nú'ahʉ gyá fariseohʉ, 'nagyá yohmihʉ, huecate'ihʉ ngue'ą ma xi dra castiga'ihʉ! Guí njahʉ ngu ra xʉt'a vaso ne ra xʉt'a manza, xʉqui hønsɛ de thi ha nu de mbo xi rá nts'o. Njabʉ mbo ri mfenihʉ nehe hinxá nt'axi ngue'ą gyá ndustehʉ ne gyá ts'o'yohʉ.

26 'Nagyá godahʉ. Hyɛhʉbʉ 'mɛt'o ya ts'omfeni pa njabʉ strá nt'axi'ihʉ ne pa da za gui 'yøthʉ nú'ą xá hño.

27 ¡Nú'ahʉ xahnatehʉ de ra ley ne nú'ahʉ gyá fariseohʉ, 'nagyá yohmihʉ, huecate'ihʉ ngue'ą ma xi dra castiga'ihʉ! Guí njahʉ ngu ya pantyo xi xá nt'axi de thi ne ri hnequi mahotho, pe mbo xi rá dąma nts'o.

28 Hangue nu'ahʉ́ guí njahʉbʉ nehe ngue'ą guí 'ñet'a hojąą'ihʉ pe guí beñhʉ ya ts'omfeni ne gyá yohmihʉ.

29 ¡Nú'ahʉ xahnatehʉ de ra ley ne nú'ahʉ gyá fariseohʉ, 'nagyá yohmihʉ, huecate'ihʉ ngue'ą ma xi dra castiga'ihʉ! Guí jamasubihʉ yá pantyo nú'ʉ yá 'mɛhni Ajuą xa du, ne guí cąthʉ mahotho nuyá pantyo nu ma'ra ya hojąą'i xa du.

30 Ne guí eñhʉ: “Nu'bʉ ya gra 'bʉhmąhe nuya pa'ʉ, nu'bʉ́ hinstá faxhe ndu ma xitahe pa xa hyopa nú'ʉ yá 'mɛhni Ajuą.”

31 Hangue nu'ahʉ́ guí mąnsɛhʉ gue go gue'a'ihʉ gyá t'ʉhʉ de nú'ʉ to'o bi hyopa yá 'mɛhni Ajuą.

32 Hangue nú'ą hingo bi juata ndu ri xitahʉ, ma go gui juadi gui 'yøthʉbya.

33 ¡Nu'ahʉ́ guí njahʉ ngu ya qu'eñą, hingui ma gui c'othʉ de ya dąnga ʉgui nú'ʉ ma gui thohʉ ja ra nidu!

34 Ma ga pɛhn'ahʉ ma'ra ya
'mɛhni ne ma'ra ya bạmhyạ
ne ma'ra ya xahnate. 'Ra de
gue'ʉ ma gui hyohʉ, nu ma'ra
ma gui tsʉthʉ ja ra pont'i, ha
nu ma'ra ma gui na'mbabihʉ
ja ri nijạhʉ, ne hinhyabʉ ma
gui hophʉ da 'mʉi'ʉ.
35 Y njabʉ ma go gui juthʉ
nehe de nú'ʉ ya hojạ'i xa
tho, bi mʉdi co ra Abé asta
ra Sacaría nú'ạ mrá t'ʉ ra
Berequía. Nura Sacaría go
gue'ạ gá hyohʉ mbo ri nijạhʉ
guetbʉ ja ra ata.
36 Xi majuạni dí xi'ahʉ gue
nu'ahʉ́ ma go gui tuxhʉ gatho
nuya thaiya.

Ra Jesu bi du rá mʉi po ya me Jerusale
(Lc. 13:34-35)

37 Nu'ahʉ me Jerusale,
guí tɛdohʉ ne guí hophʉ yá
'mɛhni Ajuạ nú'ʉ bí pɛhn'ahʉ.
¡Hangu ya i'qui dá ne ga
munts'ahmạ'ihʉ ngu 'nara
zi øni huixa yá zi t'ʉ'ni, pe
nu'ahʉ́ hingá nehʉ!
38 Nu'bʉ́ nuri nguhʉ ma da
gosɛ.
39 Ngue'ạ dí xi'ahʉ gue
ya hingui ma gui yopa
hyandgaguihʉ asta hinga
yopa pengui. Nu'bʉ́ hạ,
nu'ahʉ́ ma gui 'ñeñhʉ: "Xá
nsunda nú'ạ to'o bá pɛhna
Ajuạ pa da ndạ ja guecjʉ."

24

Ra Jesu bi mạ gue da nhuata ra ndạnijạ
(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

1 Nepʉ ra Jesu bi bøni de
ra ndạnijạ, ne ya mi 'ba'ñu'ạ
yá nxadi bi e bi zʉdi pa bi
'ñutuabi gatho nuya ngu de ra
ndạnijạ.
2 Nu'bʉ́ ra Jesu bi
'ñembabi'ʉ:
—Xi majuạni dí xi'ahʉ,
gatho nuya nguyʉ ma da
nhuati ne hinda ma da gohi
ni 'nara do mañạ co ma'na rá
midoui.

Ya nt'udi ante rá uadi ra ximhai
(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

3 De guehni bi ma ra Jesu
co yá nxadi pa ja ra t'øhø 'bo
Olivo, ne ja bá huhni ra Jesu.
Nepʉ bi joni yá nxadi pa bi
'yamba sɛhɛ'ạ ne bi 'ñembi:
—Dí ne xi gui xicje ha'mʉ
ma da nja nú'ạ gá mạ, ne
te ma nt'udi ma ga hanthe
pa ga pạhe gue ya ma gui
yopa penguiua ma'na'qui, ne
pa ga pạhe ha'mʉ rá uadi ra
ximhai.
4 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dạtuabi
ne bi 'ñembi:
—Jamasuhʉ oto sti ma da
hya'ahʉ.
5 Ngue'ạ ma da 'ñehe ndun-
thi nú'ʉ to'o di ñạ de ma
thuhu ne di eñ'ʉ: "Nugui go
drá Cristo bá pɛncagui Ajuạ
pa ga ndạ." Y njabʉ ma da
hyat'a ndunthi ya jạ'i.
6 Nehe ma gui 'yødehʉ da
hmạ de ya tuhni nú'ʉ ya ja, ne
nú'ʉ hingui jatho. Pe nu'ahʉ́
osti ma da du ri mʉihʉ,
ngue'ạ pɛ'tsi te da njabʉ. Pe
hingo gue'ạ rá uadi ra ximhai
ngue'ạ ri 'bɛtho ma'ra te da
nja.
7 Ngue'ạ ma da ntuhna ya
hnini co ma'ra ya hnini. Ma
da nja ra dạnga thuhu ne ya

dạnga hñeni, ne ma da nja ya mbimhai habʉraza.
8 Y gatho nuya dumʉiya, guehya ya mʉdi ʉgui.
9 Nú'ʉ hingyá gamfri ma da gʉ'ahʉ da nap'ahʉ o da hyo'ahʉ, ne toraza da ʉtsa'ihʉ ngue'ạ xcá camfriguihʉ.
10 Ha nuya pa'ʉ ndunthi ma da 'bɛdi yá jamfri, ne ma da 'ñʉtsa 'na ngu ma'na, ne ndunthi ma da da yá miqu'eiui.
11 Y ma da 'mʉ ndunthi ya hyate bạdi, da 'ñena gue go xuá mɛhna Ajuạ, ne ma da hyat'a ndunthi ya jạ'i.
12 Ndunthi ya jạ'i ma da 'bɛdi ra hmạte ngue'ạ ma'na xi ma da ndạngui ra ts'oqui gatho ja ra ximhai.
13 Pe nu'ạ tó'o hinda 'uegue de Ajuạ, nú'ạ́ go gue'ạ ma da mpøhø.
14 Ma da nt'øde ra noya gue ra Ndạ de mahets'i ma da 'ñehe pa da ndạ. Nuná ma da nt'øde ja gatho rá ngʉni ra ximhai pa njabʉ da 'yøde gatho ya jạ'i de gatho ya hnini. Nepʉ de gue'ạ ja dí uadi ra ximhai.
15 Ra Dañe nú'ạ mrá 'mɛhni Ajuạ bi 'yofo de nú'ạ ra ts'ot'øt'e ma da nja mbo ja ra ndạniją de Jerusale pa da nts'onga ra ndạniją. —Nu'ạ tó'o da hñe'ta nuna t'ofonạ mahyoni da bạdi xá hño te mạ.— Ha nu xcrí hyanthʉ da t'øt'a njabʉ mbo ra ndạniją, nu'bʉ́ njabʉ gui pạhʉ gue ya bi zø ra ora.
16 Nu'bʉ́ nu'ahʉ me Judeahʉ, ma gui 'bathʉ grí maha ja ya t'øhø.
17 Y 'bʉ gri 'yohʉ ja rá patio ri nguhʉ, oxqui ma gui cʉthʉ 'mɛt'o pa te gui hñạxhʉ, ngue'ạ mahyoni gui dạma maha.
18 'Bʉ gri 'yohʉ ra 'bɛfi ja ya huạhi, oxqui penjʉ ja ri nguhʉ pa gui hñạxa ri hehʉ.
19 Huecazite nú'ʉ ya 'bɛhñạ di da'thi ne dya nzʉ nuya pa'ʉ.
20 'Yaphʉ Ajuạ gue nú'ạ ra pa xcrí 'bathʉ, hindi ta ya tsɛ nixi dra pa dega tsaya.
21 Ngue'ạ nuya pa'ʉ ma da nja ndunthi ya ts'othogui nú'ʉ hinhya'mʉ xa hnequi desde bi mʉdi ra ximhai, ne nixi hinda ma da yopa nja ma'na'qui.
22 Ajuạ ma da 'yøt'e pa hinda njabʉ ndunthi ya pa, ngue'ạ nu'bʉ da njabʉ ndunthi ya pa, nu'bʉ́ da du gatho. Pe po rá ngue ya gamfri, Ajuạ ma da 'yøt'e pa da thogui 'bestho nú'ʉ ya pa dega ts'othogui.
23 Nu'bʉ 'na to'o da 'ñeñ'ahʉ gue nuua ja 'bʉcua ra Cristo nú'ạ bá pɛhna Ajuạ pa da ndạ, o bí 'bʉi ringuehni, oxqui ma gui camfribihʉ.
24 Ngue'ạ ma da 'mʉi 'raya jạ'i da 'ñena gue go di gue'ʉ ra Cristo nú'ạ bá pɛhna Ajuạ pa da ndạ, ne ma da 'mʉ ma'ra ya hyate bạdi. Nú'ʉ́ ma da 'ñudi ndunthi ya dạnga nt'udi ne da 'yøt'a ya t'øt'e 'ñena xi majuạni pa da hyat'a ya jạ'i, ne da nehmạ'ʉ da hyat'a ya gamfri nehe.
25 Ya stá 'bɛt'o'ihʉ ra noya de nú'ạ ma da nja, hangue ostí ma da tha'ahʉ.

26 Hangue 'bʉ da t'eñ'ahʉ gue ra Cristo bí 'bʉi ja ra mbonthi, oxqui ma gui mahani. O 'bʉ da t'eñ'ahʉ: “Ndi bá ehʉ ja 'bʉcua mbo ra ngu”, oxqui ma gui camfribihʉ.

27 Ngue'ą nurá yo'ñehe Nú'ą To'o bi e bi Nją'i xcrá thąmfrihʉ da dąma zøhø ne da hnequi gatho ja ra ximhai nja ngu 'nara huɛi ri yot'a mbøxhyadi ne asta yʉhyadi.

28 Nuya pa'ʉ ma da nja ngu ya pada ri munts'i habʉ 'bɛni nú'ą te xa du.

Ra Jesu bi mą hanja ma da yopa mengui ja ra ximhai
(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

29 Ngu da thogui nuya pa'ʉ dega ts'othogui, 'bestho ma da 'mɛxuui ra hyadi, ne ra zą̨ną̨ hinda ma da yot'i. Ya tsø ma da dagui de mahets'i, y mahets'i ma da huąt'i nts'ɛdi.

30 Nepʉ ma da hnequi 'nara nt'udi nuni mahets'i de rá yo'ñehe Nú'ą To'o bi e bi Nją'i, ne gatho ya ją'i de ra ximhai ma da nzoni nu stí hyandi da zøhø, nu sta 'ñehe ja 'nara guui con gatho rá ts'ɛdi ne co rá nsunda pa da e da ndą.

31 Ma da nt'øde 'nara trompeta, nepʉ Nú'ą To'o bi e bi Nją'i ma da mɛhna yá ɛnxɛ gatho ja rá ngʉni ra ximhai pa da munts'a gatho nú'ʉ xa huahni'ą.

32 'Yøhʉ nuna ra 'bede de ra igo: Nu xcrí hyanthʉ gue ya ja yá 'roho ne ya ja yá xi, nu'bú gui pąhʉ gue ya ma da zøhø ya pa dega pahyadi.

33 Hangue nu xcrí hyanthʉ da nja gatho ngu nú'ą dí xi'ahʉ, pąhʉ gue Nú'ą To'o bi e bi Nją'i ya ma dua yopa pengui.

34 Xi majuąni dí xi'ahʉ gue gatho nuya ma da mʉdi da nja ante da du nuya ją'i 'bʉibya ja ra ximhai.

35 Mąhets'i ne ra ximhai ma da uadi da thogui, pe numa noya hinhya'mʉ da uadi, ma da nja pa nzą̨ntho.

36 Ni 'na hinto pądi ra pa nixi ra ora nurá yo'ñehe Nú'ą To'o bi e bi Nją'i, nixi nú'ą́, nixi ya ɛnxɛ bí 'bʉ mahets'i hingui pądi, høns̄ɛ ma Dada hą, go pądi ha'mʉ da 'ñehe.

37 Ha nu sta yopa 'ñehe Nú'ą To'o bi e bi Nją'i, ma da nja ngu nú'ʉ ya pa de ra Noé.

38 Nuya pa'ʉ ante da ñuxa ra dehe ja ra ximhai, ya ją'i mi ñuni mi tsithe ne mi øt'anthąti ngu xi yá nzą̨i. Mi øt'a njabʉ asta nú'ą ra pa bi yʉt'a ra Noé ja ra dąnga motsa nú'ą xqui hyoqui.

39 Nepʉ mi dąmfri'ʉ bi ñuxa ra dehe ja ra ximhai ne bi ją̨t'i gatho nú'ʉ ya ts'ojąi. Ma da njabʉ nehe nú'ą ra pa rá yo'ñehe Nú'ą To'o bi e bi Nją'i.

40 Nuya pa'ʉ, 'bʉ yoho ya 'ñøhø di 'yo ra 'bɛfi 'nadbʉ ja ra huąhi, sta dąmfri da ts'ixa 'na de gue'ʉ, ha nu ma'na da gohni.

41 'Bʉ yoho ya gʉni di 'bʉ 'nadbʉ, sta dąmfri da ts'ixa 'na de gue'ʉ, ha nu ma'na da gohni.

42 Hangue ndø'mhʉ, ngue'ą hinguí pąhʉ ha'mʉ ma da zøhø ri Hmuhʉ.

43 Ya guí pąhʉ, 'bʉ 'nara me ngu di pąhmą te ma ora da

zøhø 'nara be, nu'bɨ́ hinda 'ña̱ha̱'a̱ pa hinda hopa ra be da xocua rá ngu pa da bepabi.
44 Hangue ne'ahɨ xi da ndø'mhɨ, ngue'a̱ xcrí tha̱mfrihɨ da zøhø Nú'a̱ To'o bi e bi Nja̱'i.

Ra hoga 'bɛgo ne ra ts'o'bɛgo
(Lc. 12:41-48)

45 Nu'a̱ tó'o ra hoga 'bɛgo ne xi ra hoja̱'i tsa da t'ɛnt'ua rá 'yɛ rá ngu rá hmu, nehe da t'ɛnt'ua rá 'yɛ ya 'bɛgo nú'ɨ hoqui te da ts'i ora mahyoni.
46 Nu'bɨ́ xi da johya nú'a̱ ra hoga 'bɛgo nu sta zøhø rá hmu da zɨdi di øt'a ngu nú'a̱ rí 'ñehe.
47 Xi majua̱ni dí xi'ahɨ, nura hmu'a̱ ma da hñuxa dega 'bɛtri nú'a̱ ra 'bɛgo pa da supa gatho nú'a̱ te pɛ'tsi.
48 Pe xi'bɨ nura 'bɛgo'a̱ da bøni dra ts'o'mɨi y da beni gue rá hmu hinga 'bestho da da̱ma mengui,
49 nepɨ nu'á̱ da mɨdi da na'mba yá mi'bɛgoui, ne da ma da ñuniui ne da ntsiui ya tixfani.
50 Ha sta da̱mfri da zøhø rá hmu nú'a̱ ra ora hindi tø'mi.
51 Nu'bɨ́ nura hmu'a̱ ma xi da ncuɛ co nurá 'bɛgo'a̱, hangue da umba 'nara da̱nga castigo, ne da mɛhna habɨ 'bɨ ya yohmi pa ja dí nzonini ne ja dí gustri yá ts'i.

25

Ra 'bede de 'rɛt'a ya nxutsi

1 Nurá yo'ñehe ra Nda̱ de mahets'i ma ga hyɛcuahɨ ngu ra 'bede de 'nara ntha̱ti bi nja. 'Rɛt'a ya nxutsi bi hña̱xa yá ñot'i dega aceite pa bi ma bá tha̱di nú'a̱ ra 'ñøhø mi ma da ntha̱ti.
2 Ha de nú'ɨ 'rɛt'a ya nxutsi, cɨt'a xqui hñoqui co yá ñot'i, pe nú'ɨ má cɨt'a hinxqui hñoqui.
3 Ha nú'ɨ cɨt'a hinxqui hñoqui, himbi hña̱xa ndunthi ra aceite pa da xit'a ja yá ñot'i.
4 Pe nu'ɨ má cɨt'a xqui hñoqui ha̱, bi ñu'tsa yá ñot'i co ra aceite, nehe bi hña̱xa 'nara xito mi ñuts'i pa sta thegue nú'a̱ mi po ja ra ñot'i da xit'a ma'na.
5 Hinga 'me bi zøhø nú'a̱ mi ma da ntha̱ti, hangue gatho nú'ɨ 'rɛt'a ya nxutsi bi zɨ ra t'a̱ha̱ ne bi 'ña̱ha̱.
6 Y ngu made ra xuui bi nt'øde 'nara hmafi ne bi t'emba ya nxutsi: “¡Ya xa 'ñecua núni ma da ntha̱ti, bá ehɨ gui tha̱dihɨ!”
7 Nu'bɨ́ 'bestho bi nuhu gatho nú'ɨ 'rɛt'a ya nxutsi ne bi mɨdi bi tsøgue yá ñot'i.
8 Ha nú'ɨ cɨt'a hinxqui hñoqui, 'bestho bi 'ñembabi nú'ɨ má cɨt'a xqui hñoqui: “Xɛcje ts'ɨ ri zi aceitehɨ ngue'a̱ ya huet'atho ma ñot'ihe.”
9 Ne nú'ɨ ya nxutsi xqui hñoqui bi da̱tuabi nú'ɨ má cɨt'a ne bi 'ñembi: “Hina, hinga xɛ'ahe, xi'bɨ ga nja-hebɨ ngu'ahɨ. Ma'na xá hño grí maha gui tañhɨ habɨ bí 'ba. Bá tañhɨ pa gue'ahɨ.”
10 Pe de bi ma'ɨ da danga ra aceite, nura ora'a̱ bi zøhø nú'a̱ mi ma da ntha̱ti. Nu'bɨ́ nú'ɨ cɨt'a ya nxutsi xqui hñoqui bi mɛui ne bi yɨt'ui'ɨ mbo habɨ mi ma da nja

ra ngo dega nthạti. Nepʉ
'bestho bi jot'a ra gosthi.
11 Ha 'mɛfa bi zøhø nú'ʉ
ma'ra ya nxutsi ne bi 'ñeñ'ʉ:
"¡Xogaguihe ra gosthi, zi Hmu,
xogaguihe!"
12 Pe nú'ạ to'o mi ma da
nthạti bi dạtuabi'ʉ ne bi
'ñembi: "Xi majuạni dí xi'ahʉ
gue hindí pạ'ahʉ to'o'ihʉ."
13 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñena:
—Hangue nu'ahʉ hñocjʉ ne
xi da ndø'mhʉ, ngue'ạ hinguí
pạhʉ te ma pa ni te ma ora ma
da zøhø Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i.

Ra 'bede de 'nara hmu bi zocua ra bojạ yá 'bɛgo

14 Nehe rá yo'ñehe ra Ndạ
de mahets'i ma ga hyɛcuahʉ
ngu rá 'bede 'nara hmu co yá
'bɛgo. Nú'ạ ra hmu ya mi
'ba'ñu da ma ja ma'na ra hai
yabʉ, ne bi zohna 'rayá nzại
'bɛgo pa bi zocuabi rá bojạ pa
da xu de da pengui.
15 'Na de gue'ʉ bi zocuabi
cʉt'a 'mo, ma'na bi zocuabi
yo 'mo, ha nu'ạ ma'na bi
zocuabi 'na 'mo. Ngu rá
ndạngui rá mfạdi cada 'na,
gue'ạ rá ndunthi ra bojạ bi
ts'ocuabi. nepʉ ra hmu bi gʉ
rá 'ñu bi ma.
16 Nú'ạ ra 'bɛgo xqui
ts'ocuabi cʉt'a 'mo, nu'ạ́ bi
ma bi pʉnts'a nura bojạ'ạ ne
bi dạhạ má cʉt'a 'mo.
17 Ha nu'ạ tó'o xqui ts'ocua
yo 'mo mbɛxo, bi pʉnts'a nú'ạ
ra bojạ'ạ, ne bi dạhạ má yo
'mo.
18 Pe nu'ạ tó'o xqui ts'ocua
'na 'mo mbɛxo, nu'ạ́ bi ma
bá xei 'nara o'tsi ne bi 'yagui
nú'ạ ra bojạ xqui zocuabi rá
hmu.
19 Bi thogui ndunthi ya
pa, nepʉ bi zøhø ra hmu bi
'ñʉt'uɛndaui yá 'bɛgo.
20 Bi zøhø 'mɛt'o nú'ạ xqui
ts'ocua cʉt'a 'mo, ne bi umba
rá hmu nú'ạ má cʉt'a 'mo
xqui dạhạ de nú'ạ xqui
ts'ocuabi, ne bi 'ñembabi: "Gá
tsogagui cʉt'a 'mo, pe nubyá
jaua nuna má cʉt'a 'mo stá
tạhạ de nú'ạ gá tsogagui."
21 Nu'bʉ́ ra hmu bi dạdi
ne bi 'ñena: "Xi xá hño ri
'bɛfi. Nu'i xi 'nagrá hoga
'bɛgo. Nubyá ma ga tsoc'a'i
ma'na ndunthi ra bojạ pa gui
japi da xu, ngue'ạ xi xcá pạdi
xcá japi da xu nú'ạ 'na tʉi dá
tsoc'a'i. Nubyá bá ehe pa ga
johyahʉ."
22 'Mɛfa bi zøhø nú'ạ to'o
xqui ts'ocua yo 'mo, ne bi
'ñemba rá hmu: "Gá tsogagui
yo 'mo, pe nubyá jaua nuna
má yo 'mo stá tạhạ de nú'ạ yo
'mo gá tsogagui."
23 Nu'bʉ́ ra hmu bi dạdi
ne bi 'ñembabi: "Xi xá hño
ri 'bɛfi. Nu'i xi 'nagrá hoga
'bɛgo. Nubyá ma ga tsoc'a'i
ma'na ndunthi ra bojạ pa gui
japi da xu, ngue'ạ xi xcá pạdi
xcá japi da xu nú'ạ 'na tʉi dá
tsoc'a'i. Nubyá bá ehe pa ga
johyahʉ."
24 Pe nu mi zøhø nú'ạ ra
'bɛgo xqui ts'ocua 'na 'mo,
nu'ạ́ bi 'ñembabi rá hmu:
"Nuga dí pạdi gue xi grí japa
ri 'bɛgo da mpɛfi nts'ɛdi ne
guí xofo habʉ hingo xcá pot'i,
ne guí munts'a ra trigo habʉ
hingo xcá piqui.
25 Hangue nuga dá tsu'i,
xi'bʉ ga tuxa ra thai, hangue
dá ma dá agui ri bojạ ja ra

hai. Pe nubyá jaua núna gá
tsogagui.”
26 Bi dạdi ra hmu ne
bi 'ñembabi: “Nu'i 'nagrá
ts'o'mʉi ne 'nagrá dạhñe
'bɛgo, 'bʉ guí beni gue dí xofo
habʉ hingo stá pot'i ne dí
munts'i habʉ hingo stá piqui,
27 nu'bʉ́ ¿ha gue himi tsa
xcá nu te xcá 'yøt'e pa xa
xu ma bojạ dá tsoc'a'i pa
xa t'acagui rá thạhạ ma bojạ
núbya dá tsøhø?”
28 Nepʉ ra hmu bi
'ñembabi nú'ʉ to'o mi 'ñoui:
“Hñạmbabihʉ nú'ạ ra bojạ dá
tsocuabi nuni ra dạhñe 'bɛgo,
ne umfʉ nú'ạ to'o pɛ'tsa 'rɛt'a
'mo.
29 Ngue'ạ nu'ạ tó'o pɛ'tsi,
ma'na ma da t'umbabi pa
asta da bonguabi. Pe nu'ạ
tó'o ts'ʉtho pɛ'tsi, nu'ạ́ da
thạmbabi nú'ạ ts'ʉ pɛ'tsi pa
ya hinte da mɛ'tsi.
30 Hangue nú'ạ ra 'bɛgo
hinte rá 'bɛfi, ma'na xá hño
jʉhʉ ne 'yɛnthʉ ja ra 'bɛxuui
pa ja dí nzonini ne ja dí gustri
yá ts'i.”

Ra Jesu ma da hñạ'mba nguɛnda ya jạ'i de ra ximhai

31 Nu sta 'ñehe pa da ndạ
Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i, ma
da 'ñoui gatho yá ɛnxɛ, ne ma
da hñudi ja rá mạca hudi con
gatho rá nsunda.
32 Nuni ja ma da munts'ini
gatho ya jạ'i de gatho rá ngʉni
ra ximhai, y nura Ndạ ma da
'ueca 'na ngu 'na, ngu øt'a ya
ma'yo co ya zi dɛti ne ya t'ạxi.
33 Nu'ạ́ ma da 'ba'ma ja rá
'ñɛi gatho ya zi dɛti, ne nu
ja rá ngạhạ ja ma da 'bam'ni
gatho ya t'ạxi.
34 Nu'bʉ́ ma da 'ñembabi
nú'ʉ di 'bai ja rá 'ñɛi: “Bá
ehʉ nu'ahʉ xa jạp'ahʉ ma
Dada. Ma gui cʉthʉbya nuni
mahets'i habʉ bí manda ma
Dada nuni habʉ xqui thoqui
pa gue'ahʉ de ante da thoca
ra ximhai.
35 Dí 'ñepi gui cʉthʉni
ngue'ạ nú'bʉ mi tsʉca ra
thuhu, go gue'ahʉ gá 'racjʉ
te dá tsi. Ne nú'bʉ mi tsʉca ra
nduthe, go gue'ahʉ gá 'racjʉ
ra dehe dá tsi. Ne nú'bʉ ndí
ne'ñu, go gue'ahʉ gá 'racjʉ
ntsaya dá oxi.
36 Ne nú'bʉ mi otho te ga
he, go gue'ahʉ gá 'racjʉ te dá
he. Ne nú'bʉ ndrí hñeni ne
dá ofadi, go gue'ahʉ gá ma gá
c'ạscahʉ.”
37 Nu'bʉ́ nú'ʉ to'o xa 'yøt'e
xá hño ma da dạdi ne da
'ñena: “Ma zi Hmu'ihe, ¿ha'mʉ
dá hant'ahe gue mi tsʉ'a ra
thuhu nepʉ dá 'ra'ahe te gá
tsi? O ¿ha'mʉ dá hant'ahe gue
mi tsʉ'a ra nduthe nepʉ dá
'ra'ahe ra dehe?
38 O ¿ha'mʉ dá hant'ahe gue
ngrí ne'ñu nepʉ dá 'ra'ahe
ntsaya gá oxi? O ¿ha'mʉ dá
hant'ahe gue mi otho te gui
hye, nepʉ dá 'ra'ahe te gui
hye?
39 O ¿ha'mʉ dá hant'ahe
ngrí hñeni o nguí ofadi nepʉ
dá ma dá c'ạ'ts'ahe?”
40 Nu'bʉ́ ra Ndạ da dạtuabi
ne da 'ñena: “Xi majuạni dí
xi'ahʉ gue nu'bʉ gá faxhʉ 'na
de guehyʉ ma cu hinte mri
muui ja yá thandi ya jạ'i,
pạhʉ gue go guecagui gá fax-
cahʉ.”

41 Nepн ra Ndạ da 'ñembabi
nú'н di 'bai ja rá ngạhạ:
“Nu'ahн 'uehн de gueque.
Nu'ahн xa zн'ahн rá cuɛ
Ajuạ, grí maha pa ja ra nidu
habн zø ra tsibi pa nzạntho,
nuni habн xa thoqui pa ra
ts'ondạhi ne yá ts'o'ɛnxɛ.
42 Ngue'ạ mi tsнca ra thuhu
pe nu'ahн́ hingá 'racjн te dá
tsi. Ne mi tsнca ra nduthe pe
nu'ahн́ hingá 'racjн ra dehe
dá tsi.
43 Ne nú'bн ndí ne'ñu,
nu'ahн́ hingá 'racjн ntsaya
dá oxi. Ne mi otho te ga he
pe nu'ahн́ hingá 'racjн te dá
he. Ne nú'bн ndí hñeni ne
ndí ofadi, nu'ahн́ hingá ma
gá c'ạscahн.”
44 Nu'bн́ nú'н ya ts'ojạ'i ma
da dạdi ne ma da 'ñena: “Ma
zi Hmu'i, ¿ha'mн dá hant'ahe
mi tsн'a ra thuhu o ra nduthe,
o ngrá ne'ñu, o bi 'ñotho te
gui hye o gá hñeni o gá ofadi,
nepн hindá fax'ahe?”
45 Nepн ra Ndạ da dạtuabi
ne da 'ñembi: “Xi majuạni dí
xi'ahн, nu'bн hingá faxhн 'na
de nuyн ma zi cu hinte mri
muui pa ja ri thandihн, pạhн
gue go guecagui hingo gá fax-
cahн.”
46 Nu'bн́ nuya ts'ojạ'i ma
da ma pa ja ra nidu habн da
'mнi pa nzạntho. Ha nu'н tó'o
xa 'yøt'e xá hño ma da yнt'a
mahets'i habн bí ja ra te pa
nzạntho.

26

Ya ndạ gá xodyo bi 'ñн'ti pa hanja da za da gн ra Jesu
(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

1 Nu mi uadi ra Jesu bi
mạnga gatho nuya noyaya, bi
'ñembabi yá nxadi:
2 —Ngu guí pạhн gue høns ɛ
yo pa ri 'bɛdi pa da t'øt'a ra
ngo dega pascua, ne nuya
pa'н gue'bн ma dra da Nú'ạ
To'o bi e bi Njạ'i pa dra pont'i
ne da tho.
3 Ne nura pa'ạ bi mạnga
njabн ra Jesu, nuyá ndạxjua
ndạ ya xodyo ne ya ndạ gá
macjạ ne ya xahnate de ra
ley, bi munts'i'н ja rá ngu ra
Caifá nú'ạ to'o xi mrá dạnga
ndạ gá macjạ.
4 Nuni ja guehni bi 'ñн'ti'н
pa hanja da za da hyat'a ra
Jesu pa da za da gн ne da hyo.
5 Ne bi bensɛ'н bi 'ñémbi'н:
—Nubyá hinga ma ga øthн
núna dí beñhн ga øthн ngue'ạ
ra ngo, pa hinda ñнnts'a ya
jạ'i.

'Nara 'bɛhñạ bi go'tsua ja rá ñạxu ra Jesu 'nara hoga ñнni
(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

6 Ha nura Jesu mi 'bнhni ja
ra t'нca hnini Betania ja rá
ngu ra Simu nú'ạ to'o xqui
ñạni de ra lepra nú'ạ ra hñeni
tsit'atho ra ngø.
7 Ha ra Jesu mi hudi ja ra
mexa, ne de gue'ạ bi zønga
'nara 'bɛhñạ mi hạ 'na ngu ra
zi xito xqui thoqui de 'nara
hoga do rá thuhu ra alabas-
tro, mi po 'nara dehe xi mi
yнni xá cнhi ne xi mri muui
ndunthi, ne bi go'tsua ja rá
ñạxu ra Jesu nú'ạ ra dehe'ạ.
8 Ha nu mi hyanda ya nxadi
nú'ạ mi øt'a nú'ạ ra 'bɛhñạ'ạ,
bi bø yá cuɛ ne bi 'ñena:

—¿Hanja bri fantho nuna dehe xi rá mạdi?

9 Nuna deheni xa za xa 'ba hmạhạ, ngue'ạ ri muui ndunthi ra bojạ, ne xa t'umba hmạhạ 'nara mfats'i ya hyoya.

10 Nu'bứ ra Jesu bi 'yøde nú'ạ mi mạñ'ʉ ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí mạñhʉ njabʉ de nú'ạ bi 'yøt'a nuni ra zi 'bɛhñạ? Nuní xa 'yøt'a 'nara hño pa guequi.

11 Oguí hyøcjʉ nú'ạ xa goxcagui, ngue'ạ nuya hyoya ma gui 'bʉhʉ nzạntho con gue'ʉ, pe nugui hingá nzạntho ma ga 'bʉi con gue'ahʉ.

12 Nuní bi goxcagui nú'ạ ra dehe yʉni xá cʉhi pa nu xcrá nt'agui.

13 Xi majuạni dí xi'ahʉ gue habʉraza de ra ximhai da hmạnga ma noya, nehe da hmạ de nú'ạ xa 'yøtcagui nuni ra zi 'bɛhñạ pa 'nara feni de guehni.

Ra Juda bi pa ra Jesu
(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

14 Nepʉ 'na de gue nú'ʉ 'rɛt'amayoho ya nxadi mrá thuhu ra Juda Iscariote bi ma bá c'ạ'tsa ya ndạ gá macjạ,

15 y nu'ạ́ bi 'ñembabi'ʉ:

—¿Hangu guí 'racjʉ pa ga da'a'ihʉ ja ri 'yɛhʉ ra Jesu?

Nu'bứ 'bestho ra ora'ạ bi gohui'ʉ 'nara cohi, ne ya ndạ gá macjạ bi umbabi ra Juda Iscariote 'natema'rɛt'a ya t'axbojạ.

16 Y desde ra pa'ạ ra Juda mi honi hanja da za da da ra Jesu ja yá 'yɛ'ʉ.

Ra nt'oxi nú'ạ bi zi ra Jesu co yá nxadi ante da du
(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26)

17 Nepʉ bi dat'a ya pa de 'nayá ngo ya xodyo, gue'ạ ra ngo de ya thuhme nsi ra nzoi. Y nú'ạ ra mʉdi pa de ra ngo, yá nxadi ra Jesu bi ma bá tsʉdi pa bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—¿Habʉ guí ne ga hocje ra hñuni dega pascua?

18 Ha ra Jesu bi dạtuabi ne bi 'ñembabi:

—Rí maha ja ra hnini bá c'ạ'tshʉ 'nara 'ñøhø ne gui 'ñembabihʉ: "Bá pɛncahe ra Xahnate gue ga xi'ahe njaua ngu nú'ạ bá mạ: Ya ma da dat'a ma ora, ne pɛ'tsi te ga øthe ra hñuni dega pascua co ma nxadi ja ri ngu."

19 Nu'bứ ya nxadi bi 'yøt'e ngu nú'ạ xqui 'bɛpabi ra Jesu, hangue nu'ứ ja bá hocni ra hñuni dega pascua.

20 Nu mi nxuui ra Jesu bi hñudi ja ra mexa con gatho nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi.

21 Ha de mri ñuñ'ʉ, ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Xi majuạni dí xi'ahʉ gue 'na de gue'ahʉ ma gui dagaguihʉ.

22 Nu'bứ gatho yá nxadi bi du yá mʉi, ne nu'ứ 'na ngu 'na bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—Ma zi Hmu'i, ¿ha gue go guecagui?

23 Y ra Jesu bi dạtuabi'ʉ ne bi 'ñembabi:

—Nú'ạ to'o drí ñu'mebya ja 'nadra manza, nú'ạ́ go gue'ạ ma da dagagui.

24 Nú'ą̱ To'o bi e bi Nją̱'i
ya 'yo ra 'ñu pa da t'øt'e ngu
nú'ą̱ mą̱nga ra Mą̱ca T'ofo, pe
huecate nú'ą̱ ra ją̱'i to'o ma
da da'ą̱. Ma'na xá hño hinxa
'mɨhmą̱ nú'ą̱ ra ją̱'i'ą̱.
25 Nepɨ ra Juda nú'ą̱ to'o mi
ma da da ra Jesu bi 'yambabi
ne bi 'ñembi:
—Xahnate, ¿ha gue go
guecagui?
Ra Jesu bi dą̱tuabi ne bi
'ñembi:
—Hą̱hą̱, go nu'i.
26 Nura ora mri ñuni'ɨ, ra
Jesu bi gɨ ra thuhme, bi 'yapa
Ajuą̱ rá Dada da jąpi, ne bi
heque, nepɨ bi umbabi yá
nxadi, ne bi 'ñembabi:
—Tsihɨ nuna thuhme,
nuna go guehna ma ndo'yo.
27 Nepɨ bi gɨ ra vaso nú'ą̱
mi po ra vinu, ne bi umba
njamą̱di Ajuą̱ rá Dada, nepɨ
bi umba yá nxadi ne bi
'ñembi:
—Tsihɨ nuna vinu grí
gathohɨ.
28 Nuna go guehna ma ji
ma da mfani pa da put'a yá
ts'oqui gatho ya ją̱'i. Nehe go
guehna ra seña de ra 'ra'yo
cohi.
29 Pe dí xi'ahɨ gue ya hinga
ma ga yopa tsi ma'na'qui
nuna ra vinu dega obxi con
gue'ahɨ nuua ja ra ximhai.
Ma ga yopa tsi ma'na ra 'ra'yo
vinu con gue'ahɨ, pe nuni
mahets'i habɨ bí manda ma
Dada.

Ra Jesu bi mą̱ gue ra Pedro mi ma da gøni'ą̱

(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

30 Ha nu mi uadi bi duta
'nara jąhñą̱, bi ma'ɨ pa ja ra
t'øhø 'bo Olivo.
31 Nu'bɨ́ ra Jesu bi
'ñembabi'ɨ:
—Nura nxuuibya gatho'ihɨ
ma da du ri mɨihɨ ne ma gui
tsogasɛhɨua. Ngue'ą̱ Ajuą̱ ma
Dada mą̱nga njaua ja ra Mą̱ca
T'ofo: "Ma ga ho ra ma'yo, y
nuyá dɛti ri su'ą̱ ma da nxani
habɨraza," njabɨ ena.
32 Hangue nugui ma da
thogagui, pe nu xcrá yopa
nte, ma ga 'bɛt'o de gue'ahɨ
pa Galilea.
33 Nu'bɨ́ ra Pedro bi
dą̱tuabi ne bi 'ñembi:
—Masque gatho ma'ra da
'uegue de gue'a'i, pe nugui
hinhya'mɨ ga 'uegue de
gue'a'i.
34 Ra Jesu bi 'ñembabi ra Pe-
dro:
—Xi majuą̱ni dí xi'a'i
gue núbya dí nxuui ma gui
cøngagui hñu'qui ante da mafi
ra me'nją̱.
35 Nu'bɨ́ ra Pedro bi dą̱di ne
bi 'ñena:
—Masque ga tuui mahyɛgui
pe hinhya'mɨ ga cøñ'a'i.
Y gatho ma'ra ya nxadi bi
mą̱ njabɨ nehe.

Ra Jesu mi apabi Ajuą̱ rá Dada nuni Getsemani

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

36 Nepɨ ra Jesu bi zøhøni
co yá nxadi ja nú'ą̱ ra luga
rá thuhu Getsemani, ne bi
'ñembabi'ɨ:
—Cohɨua, nugui ma ga
thogui má ts'ɨ ringuehni pa
ga apabi Ajuą̱ ma Dada.
37 Nu'bɨ́ nu'ą̱́ bi zixa hñu yá
nxadi, ra Pedro ne nú'ɨ yoho

yá tʼʉ ra Sebedeo, bi thogui má tsʼʉ ringuehni. De guehni ra Jesu bi mʉdi bi ntsøʼmi ne xi bi du rá mʉi.
38 Ne bi ʼñembabi núʼʉ hñu yá nxadi:
—Xi tu ma mʉiga asta dí ne ga tu co ra dumʉi. Cohʉua, oxqui ạhạhʉ, ma ga aphʉ Ajuạ mahyɛgui.
39 Y ra Jesu bi thogui má tsʼʉ de habʉ bi gohi yá nxadi, nepʉ bi mɛ rá hmi ja ra hai, ne bi ʼyapa Ajuạ rá Dada ne bi ʼñembi:
—Ma Dadaʼi, nuʼbʉ da zahmạ, dá thoguitho nuna tsʼothogui ma ga thogui, pe nuʼbʉ hina, ʼyøtʼe núʼạ go ri pahague, hingo núʼạ go ga nega.
40 Nuʼbʉ́ ra Jesu bi mengui pa habʉ xqui gohi núʼʉ hñu yá nxadi, ne nuʼʉ́ bi zʉdi mi ạhạ, hangue ra Jesu bi ʼñembabi ra Pedro:
—¿Ha gue hinxa za xcá tsɛthʉ ra tʼạhạ mạdi ʼna ora mahyɛgui con guequi?
41 Nuhuhʉ ne ʼyaphʉ Ajuạ pa gui tsɛthʉ ya tsʼothogui. Xi majuạni dí xiʼahʉ gue ri mfenihʉ ja rá tsʼɛdi, pe nuri ndoʼyohʉ otho rá tsʼɛdi pa gui tsɛthʉ.
42 Ra Jesu bi menga maʼnaʼqui habʉ xqui ʼyapa Ajuạ rá mʉdi, ne bi ʼñena maʼnaʼqui njaua:
—Ma Dadaʼi, ʼbʉ hinda za da thoguitho núʼʉ ya tsʼothogui ma ga thogui, nuʼbʉ́ ʼyøtʼe núʼạ go ri pahague.
43 Nepʉ ra Jesu bi yopa mengui maʼnaʼqui habʉ xqui zogui núʼʉ hñu yá nxadi, ne bi zʉdi mi ạhạ ne nixi mi tsa da zøtʼa yá da ngueʼạ xi mi tsɛdi ra tʼạhạ.
44 Nuʼbʉ́ ra Jesu bi zoguiniʼʉ maʼnaʼqui, ne nuʼạ́ bi yopa menga rá hñuʼqui pa habʉ mi apabi Ajuạ, ne guetʼạtho ya noya bi mạ ngu núʼʉ xqui mạñʼạ.
45 Nepʉ bi yopa menga maʼnaʼqui pa habʉ xqui zogui núʼʉ hñu yá nxadi ne bi ʼñembabiʼʉ:
—Nubyá hạ, dá zʉ ri tʼạhạhʉ ne tsayahʉ xá hño. Ya bi zø ra ora gue ya ma dra da ja yá ʼyɛ ya ʼyøtʼatsʼoqui Núʼạ Toʼo bi e bi Njạʼi.
46 Nanjʉ maha, ngueʼạ ya xa ʼñepʉ núʼạ toʼo ma da dagagui.

Bri jʉ nts'ạhni ra Jesu
(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

47 Tsʼa ra ora mi mạnga njabʉ ra Jesu, bi zøhø ra Juda ʼna de núʼʉ ʼrɛtʼamayoho ya nxadi, mbra ʼñoui ndunthi ya jạʼi, ʼra mbra hñạ ya huai ha nu maʼra mbra hñạ ya za. Nuya jạʼiʼʉ bá pɛhna yá ndạxjua ndạ ya xodyo ne ya ndạ gá macjạ.
48 Ra Juda núʼạ toʼo xqui pa ra Jesu ya xqui umba ʼnara señа nuya jạʼi ne xqui ʼñembabi:
—Núʼạ gui hyanthʉ ga tsʉʼtsuabi rá hmi, núʼạ́ go di gueʼạ, ne gui dạma jʉhʉ.
49 Nuʼbʉ́ ra Juda bi ma bá tsʉdi ra Jesu. Nepʉ bi zɛnjua ne bi ʼñembi:
—¡Ajuạ da jạpʼaʼi, Xahnate!
Ne ʼbestho bi zʉʼtsi.

50 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dạtuabi ne bi 'ñembi:
—Xi'ague, ¿te rá 'bɛ xqui 'ñeque?
Nu'bʉ́ ya jạ'i 'bestho bi gʉ ra Jesu pa bi zixa nts'ạhni.
51 Y ngu bri jʉ ra Jesu, 'na de gue nú'ʉ mri 'ñoui'ạ bi c'o'tsa rá mahuai ne bi hyɛcua 'nará gu 'nará 'bɛgo ra ndạ gá macjạ.
52 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi nú'ạ mi hạ ra mahuai:
—Pɛ'tsa ri huai ja rá nt'o, ngue'ạ gatho nú'ʉ to'o hote co ra huai, co ra huai dí tho nehe.
53 Nugui da zahmạ ga apa ma Dada dua pɛncagui ya 'motho gá ɛnxɛ, y nu'ạ́ dua pɛncahmạ 'bestho.
54 Pe nu'bʉ́, ya hinda za da nja ngu nú'ạ mạnga ra Mạca T'ofo nú'ạ ena gue mahyoni ga thogui ngu nú'ạ dí thoguibya.
55 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi ya jạ'i:
—¿Sague drá be pa e gui jʉgaguihʉ co ya huai ne ya za? Hyastho ndí 'bʉi ja ra nijạ pa ndí xahn'a'ihʉ ne hinhya'mʉ gá jʉgaguihʉ.
56 Pe pɛ'tsi gatho da njabʉ pa da nja ngu nú'ạ bi mạnga yá 'mɛhni Ajuạ ja ra Mạca T'ofo.
Nu'bʉ́ gatho yá nxadi bi hyɛhni ra Jesu ne bi 'bat'i'ʉ.

Ra Jesu ja yá thandi ra hmunts'a ndạ gá xodyo

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

57 Nu'bʉ́ nú'ʉ to'o xqui gʉ ra Jesu bi zits'i pa habʉ mi 'bʉi ra dạnga ndạ gá macjạ nú'ạ mrá thuhu ra Caifá, nehe ja xqui munts'ini nuya xahnate de ra ley ne ya ndạxjua ndạ.
58 Ha nura Pedro mi 'bɛfatho zi yabʉ mri dɛna ra Jesu, bi zøni asta ja rá patio rá ngu ra dạnga ndạ gá macjạ. Nuni ja bi gohni'ạ habʉ mi 'bʉi ya gʉnts'ạhni pa da hyandi'ạ te da t'ø'tua ra Jesu.
59 Ha nuya ndạ gá macjạ ne ya ndạxjua ndạ mahyɛgui con gatho ma'ra ya ndạ gá xodyo mi honi to'o da mạnbabi ra Jesu masque dega nc'uamba, pa da za da tho.
60 Pe himbi za te bi ts'ʉtuabi, masque ndunthi ya jạ'i bi gʉ'tsua ya nc'uamba.
61 Pe 'mɛfa bi 'mʉhni yoho ya c'uamba jạ'i bi 'ñena:
—Nuna 'ñøhøni bi 'ñena gue da za da yø'tuabi rá nijạ Ajuạ ne rá hñupa da za da yopa 'ba'ma ma'na'qui.
62 Nu'bʉ́ nura dạnga ndạ gá macjạ bi 'mai ne bi 'ñemba ra Jesu:
—¿Ha gue hinte gui thạdi? ¿Ha gue majuạni nú'ạ hmạ de gue'i?
63 Pe ra Jesu hinte bi dạdi. Nu'bʉ́ nura dạnga ndạ gá macjạ bi 'ñembabi:
—De rá thuhu Ajuạ nú'ạ te, xi da xicje, ¿ha gue go gue'i grá Cristo rá T'ʉ'i Ajuạ bá pɛhn'a'i pa gui ndạ?
64 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dạtuabi ne bi 'ñena:
—Hạhạ go guecagui, ngu nú'ạ gá mạ. Nehe dí xi'ahʉ gue nuya pa xa 'ñepʉ ma gui hyanthʉ Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i

ma da hñudi ja rá 'ñɛi Ajuạ
núʼạ ja rá tsʼɛdi. Y nehe ma
gui hyanthʉ dua ehe ja ya
guui.
65 Nuʼbʉ́ nura dạnga ndạ
gá macjạ bi dʉnga yá he
ngueʼạ bi beni gue ra Jesu
xqui ñạmaʼñʉ de Ajuạ, ne bi
ʼñena:
—Nuna ʼñøhøni ri ʼñetʼa
Ajuạ. ¿Te ga ʼbɛphʉ maʼra
toʼo da xicjʉ de guehni? Ya
gá ʼyøsɛhʉ núʼạ te bi mạ.
66 ¿Te guí mạñhʉ?
Ha nuʼʉ maʼra bi dạdi ne bi
ʼñena:
—Nuní go ʼnara dạnga
nduthai, hangue rí ʼñepi da
tho.
67 Nuʼbʉ́ ʼra de gueʼʉ bi
zoʼtsuabi rá hmi ne bi naʼmbi,
ha nu maʼra bi mɛʼti,
68 ne bi ʼñembabi:
—Nuʼi guí ena gue go gueʼi
grá Cristo xuá mɛhnʼaʼi Ajuạ
pa gui ndạ. Nuʼbʉ́, ʼbʉ grá
bạdi, xicje xạ, ¿toʼo núʼạ bi
napʼaʼi?

Ra Pedro bi gønga ra Jesu
(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

69 Nura oraʼạ, ra Pedro mi
huhnitho ja ra patio, nepʉ
ʼnara nxutsi mrá ʼbɛgo bi ma
bá tsʉdiʼạ ne bi ʼñembabi:
—Neʼi go gueʼi nguí ʼñoui ra
Jesu núʼạ ra me Galilea, ¿ha
ngue hạ?
70 Ha nura Pedro bi ncøni
de ja yá thandi gatho ya jạʼi
mi ʼbʉhni ne bi ʼñena:
—Nixi dí pạdi núʼạ guí mạ.
71 Nepʉ nuʼá̱ ya mi pa ja
ra gosthi, ne maʼna ra nxutsi
mrá ʼbɛgo bi hyandiʼạ ne bi
ʼñembabi núʼʉ maʼra ya jạʼi mi
ʼbahni:
—Nuna dạmeni mri ʼñoui
ra Jesu me Nasare nehe.
72 Nepʉ ra Pedro bi yopa
ncøni maʼnaʼqui, ne bi jura bi
ʼñena:
—Nixi stá pạdi núʼạ ra
ʼñøhø guí mạ.
73 ʼMɛfa bi joni ya jạʼi habʉ
mi ʼbaiʼạ ne bi ʼñembabi:
—Xi majuạni neʼaʼi go gueʼi
ʼna de gueʼʉ, ngueʼạ mfạta ri
noya gri ñạ.
74 Nuʼbʉ́ ra Pedro bi mʉdi bi
jura ne bi ntsante ne bi ʼñena:
—Hindí pạ núʼạ ra ʼñøhø
guí mạñhʉ.
Y ʼbestho nura oraʼạ bi mafi
ra menjạ.
75 Nuʼbʉ́ ra Pedro bi zo rá
mfeni de núʼạ xqui xipa ra
Jesu ne xqui ʼñembi: “Nuʼi ma
gui c

gagui hñuʼqui ante da
mafi ra menjạ.” Nuʼbʉ́ ra Pe-
dro bi bøni pa thi ne xi bi
nzoni con gatho rá mʉi.

27

Ra Jesu bi tsʼixa habʉ mi ja rá tsʼʉtbi ra Pilato
(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

1 Nurá hyaxʼạ gatho yá
ndạxjua ndạ ya xodyo ne ya
ndạ gá macjạ bi gohi ʼnara
cohi pa hanja da za da hyo ra
Jesu.
2 Nepʉ bi duʼtiʼʉ pa bi zitsʼi
bá ɛntʼua ja rá ʼyɛ ra Poncio
Pilato núʼạ toʼo mrá ndạ de
Judea.

Rá du ra Juda

3 Ra Juda núʼạ toʼo xqui
da ra Jesu, nu mi hyandiʼạ
gue ma da tho ra Jesu, xi
bi du rá mʉi ne bi ma bá
coʼtsua yá bojạ nuya ndạ gá

macja̱ ne ya nda̱xjua nda̱, nú'a̱ 'natema'rɛt'a ya t'axboja̱ xqui t'umbi.

4 Ne bi 'ñena:

—Nugui stá øt'a 'nara da̱nga ts'oqui, ngue'a̱ stá da 'nara 'ñøhø nú'a̱ hinte tu, ma da tho, da manga rá ji.

Nepʉ nu'ʉ́ bi da̱di ne bi 'ñembi:

—¿Nu'á̱ te go tsa ga pa̱cahe de gue'a̱? Nu'á̱ go rí ma ri uɛndague.

5 Nu'bʉ́ ra Juda bi føta nú'a̱ ra boja̱ mbo ra nija̱, nepʉ bi ma bá nzʉdisɛ dega 'yʉga pa bi nhyo sɛhɛ.

6 Nu'bʉ́ nuya nda̱ gá macja̱ bi munts'a nú'a̱ ra boja̱'a̱ ne bi 'ñeñ'ʉ:

—Nuna boja̱na̱ hingui tsa ga ʉthʉ ja ra 'mɛ'tsboja̱ de ra nija̱, ngue'a̱ guehna 'nara njut'i de rá ji 'nara ja̱'i.

7 Nepʉ bi go 'nara cohi gue con gue nura boja̱'a̱ da dañ'ʉ 'nara hai rá thuhu ra Hai dega Hyoca Traste, pa ja da t'aguini ya nzøhøja̱'i.

8 Hangue asta mapaya nura hai'a̱ rá thuhu ra Hai dega Ji.

9-10 Njabʉ bi nja ngu nú'a̱ xqui ma̱nga ra ba̱di Jeremía bi 'ñena: "Bri jʉ nú'a̱ 'natema'rɛt'a ya t'axboja̱ pa bi thanga 'nara hai nú'a̱ mrá mɛti 'nara hyoca traste. Njabʉ bi 'bɛpcagui Ajua̱ ga øt'e. Ngue'a̱ ya me Israel bi 'ñena gue nú'a̱ ra ja̱'i'a̱ da 'ba po 'natema'rɛt'a ya t'axboja̱."

Ra Jesu bi 'mai ja rá thandi ra Pilato

(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

11 Ra Jesu ya mi 'bahni ja rá thandi ra Pilato nú'a̱ to'o mrá nda̱ de Judea. Ha ra Pilato bi 'ñani, bi 'ñembabi:

—¿Ha go gue'i grá da̱nga Nda̱ de ya xodyo?

Ha ra Jesu bi da̱tuabi:

—Ha̱ha̱ go guecagui, ngu nú'a̱ gá ma̱.

12 Nepʉ ya nda̱ gá macja̱ ne ya nda̱xjua nda̱ bi ña̱pabi ra Jesu, pe nu'á̱ hinte bi da̱di.

13 Nu'bʉ́ ra Pilato bi 'ñembabi ra Jesu:

—¿Ha hinguí øde gatho nú'a̱ te hma̱ de gue'i?

14 Pe ra Jesu hinte bi da̱tuabi. Por guehna ra Pilato xi bi 'yø.

Ra Jesu bi sɛcuabi gue da tho

(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

15 Nú'a̱ ra nza̱i de Judea gue ra nda̱ pɛ'tsi da hyɛgui 'nara 'yofadi nú'ʉ go da huahna ya ja̱'i nú'ʉ ya pa de rá ngo ra pascua.

16 Ha nuya pa'ʉ mi ofadi 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Barraba nú'a̱ xqui t'øde ndunthi de gue'a̱ ngue'a̱ xi mrá ts'oja̱'i.

17 Y nu'bʉ́ nura ora bi munts'a ya ja̱'i, ra Pilato bi 'yambabi'ʉ ne bi 'ñembi:

—¿To'o guí nehʉ ga hɛgui, ra Barraba o nuni ra Jesu t'embi ra Cristo ra nda̱?

18 Ngue'a̱ ra Pilato mi pa̱di hanja ya nda̱ gá xodyo xqui zi'tsuabi ra Jesu ngue'a̱ mi tsu da hña̱nbabi'a̱ yá nsu.

19 Ha nu de mi huhni ra Pilato ja rá hudi, nurá 'bɛhña̱ bá pɛnpa ra noya ne bi 'ñembi:

“Ote xqui ma gui hñøtˈe de gue núˈa̱ ra hoga ja̱ˈiˈa̱, ngueˈa̱ manxuui dá ˈuipa ˈnará tˈi xi xá ntsˈo.”

20 Pe ya nda̱ gá macja̱ ne ya nda̱xjua nda̱ bi ˈyʉˈta gatho ya ja̱ˈi pa da ˈyadiˈʉ gue go da thɛgui ra Barraba, ne go da tho ra Jesu.

21 Nuˈbʉ́ ra Pilato bi ˈyambabi maˈnaˈqui ya ja̱ˈi ne bi ˈñembi:

—¿Ndaˈa̱ de ri yoho guí nehʉ ga hɛgui?

Nuˈbʉ́ ya ja̱ˈi bi da̱di ne bi ˈñena:

—Nura Barraba.

22 Hangue ra Pilato bi yopa ˈyambabiˈʉ ne bi ˈñembi:

—Nuˈbʉ́ ¿te ga øtˈe co nuni ra Jesu xa thuˈmbi ra Cristo ra nda̱?

Nuˈbʉ́ ya ja̱ˈi bi da̱di ne bi ˈñena:

—¡Manda da tho ja ra pontˈi!

23 Nuˈbʉ́ ra Pilato bi ˈñembabiˈʉ:

—¿Pe te ma tsˈoqui xa ˈøtˈni?

Pe nuˈʉ́ maˈna xi mi mafi ntsˈɛdi mi ena:

—¡Manda da tho ja ra pontˈi!

24 Nu mi hyanda ra Pilato gue maˈna ˈyo mri ñʉntsˈi ya ja̱ˈi ne himi tsa te da ˈøtˈeˈa̱, nuˈbʉ́ bi manda da tha̱mpa tsˈʉ ra dehe, ne bi nxʉˈyɛ ja yá thandi gatho ya ja̱ˈi, ne bi ˈñena:

—Nugui hingo ma ga tha̱di de nurá ji ma da manga nuna ra hoga ˈñøhø nu stí du. Nuˈahʉ ya go guí pa̱hʉ te ma gui tha̱dihʉ.

25 Nuˈbʉ́ bi da̱di gatho ya ja̱ˈi ne bi ˈñena:

—¡Nuje ne gatho ma ba̱tsihe ma go ga tha̱dihe de núˈa̱ ra ji ma da mfani!

26 Nuˈbʉ́ ra Pilato bi hyɛgui ra Barraba, ne bi manda bri fɛtˈa ra Jesu, nepʉ bi ˈyɛntˈuabiˈa̱ ja yá ˈyɛ yá soldado pa da hyoˈʉ.

27 Nuˈbʉ́ ya soldado bi zixa ra Jesu pa habʉ mi ˈbʉi ra da̱nga tsˈʉtbi, ne ja bá cotˈathoni gatho ya soldado.

28 Nepʉ bi møqueˈʉ ne bi hyetuabi ˈnara thɛnga he.

29 Ne bi hñuˈtsuabi ja rá ña̱xu ˈnara corona dega ˈmini xqui ˈbetˈe, ne bi ˈyɛntˈua ja rá ˈyɛ ra ˈñɛi ˈnara tsˈʉtˈo. Nepʉ bi ndandiña̱hmuˈʉ ja rá thandiˈa̱, ne mi øˈtuatho ra ntˈeni mi embi:

—¡ˈBʉi pa nza̱ntho, nuˈi ri tˈequˈei rá Nda̱ˈi ya xodyo!

30 Nepʉ bi zotsˈiˈʉ ne bi hña̱mba núˈa̱ ra tsˈʉtˈo mi o ja rá ˈyɛ ne con gueˈa̱ bi naˈmba ja rá ña̱xu.

31 Nepʉ de mi uadiˈʉ bi ˈyøˈtua ra ntˈeni ra Jesu, bi møcuabi núˈa̱ ra thɛnga he xqui hyetuabi, nepʉ bi yopa hyetua núˈʉ yá dutu xi mi he. Nepʉ bi zitsˈiˈʉ pa da pontˈi ja ra pontˈi pa ja dí duni.

Ra Jesu bri thøta ja ra pontˈi (Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

32 Ne de má ˈñu bi nthɛuiˈʉ ˈnara ˈñøhø mrá thuhu ra Simu mrá me Cirene. Nepʉ núˈa̱ ra ˈñøhøˈa̱ bri japi bi duxa núˈa̱ ra pontˈi habʉ mi ma da tsˈʉta ra Jesu.

33 Njabʉ bi zøni ja ra luga rá thuhu Golgota núˈa̱ rí bøni da ˈñena Ña̱xmadu.

34 Nuni ja bá t'umbabini ra
Jesu ra vinu xqui nthạnts'i co
'nara ndạpo xi xmá nju, pe mi
za gue xmá nju himbi ne bi zi.
35 Nu mi uadi ya soldado bi
pont'a ra Jesu, nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi
rifabi yá dutu pa bi hñegue'ʉ.
Njabʉ bi nja ngu nú'ạ xqui
mạnga rá 'mɛhni Ajuạ nú'ạ
bi 'ñena: "Nú'ʉ́ bi rifagui ma
dutu pa bi hñegue'ʉ."
36 Nepʉ ya soldado ja bi
hñudini pa bi su ra Jesu.
37 Y xqui t'ofo ja ra pont'i
mañạ de ja rá ñạxu nda'ạ
ra ts'oqui xqui 'yøt'e ngu mi
mạñ'ʉ pa ja bi duni. Y nú'ạ
xqui t'ofoni mi mạ gue nu'ạ́
go ra Ndạ de ya xodyo.
38 Nehe bri pont'a yoho ya
be habʉ bri pont'a ra Jesu, 'na
ja rá 'ñɛi, ne nú'ạ ma'na ja rá
ngạhạ.
39 Y nú'ʉ to'o mi thoguini mi
bʉt'a yá ñạxu ne mi xaxi,
40 mi embabi:
—Nú'i xcá mạ gue gui
yø'ta ra nijạ, nepʉ rá hñupa
gui yopa 'ba'mi, mpøhø de
gue'asɛ, ne cại de ra pont'i
'bʉ xi majuạni go gue'i rá T'ʉ'i
Ajuạ.
41 Nehe ya ndạ gá macjạ ne
ya xahnate de ra ley, co ya
fariseo ne ya ndạxjua ndạ mi
nønga ra Jesu ne mi 'ñémsɛ'ʉ:
42 —Ma'ra hạ, bi za bi
pøhø, pe nubyani hinda za
da mpøhø sɛhɛ. Nu'bʉ go
xi guehmạni yá Ndạ ya me
Israel, dá gạibya de ra pont'i
pa ga camfrihʉ.
43 Nuni xa hñuxa rá jamfri
ja Ajuạ, hangue dá ñạmbya
Ajuạ 'bʉ gue xi majuạni Ajuạ
ri mạdi, cabo xa xicsɛhʉni ne
xa 'ñena gue go guehni rá T'ʉ
Ajuạ.
44 Nehe nú'ʉ yoho ya be
xcrí pont'i mahyɛgui co ra
Jesu bi xaxi'ʉ nehe.

Ra Jesu bi du
(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

45 Y ngu mi 'nɛt'yoho ra
hyadi, bi mʉdi bi 'mɛxuui
gatho ra ximhai ne asta mi
nzʉnga hñu nde ja bi yopa
hnequi ma'na'qui.
46 Ne nura ora'ạ ra Jesu bi
ñạ nts'ɛdi ne bi 'ñena:
—Elí, Elí, ¿lama sabactani?
—Rí bøni da 'ñena, ma
Dada'i, ma Dada'i, ¿hanja xcá
hyɛgasɛua?
47 Nu'bʉ́ 'ra de gue nú'ʉ mi
'bʉhni bi 'yøde ne bi 'ñena'ʉ:
—Nuni ra 'ñøhø ma'ta ndu
ra bạdi Elía.
48 Nu'bʉ́ 'na de gue nú'ʉ mi
'bʉhni 'bestho bi nest'ihi bá
hạ 'nara zi sponja ne bi pobo
co ra ju'tsa vinu. De guehni
bi tøta ja 'nara ts'ʉt'o, nepʉ bi
go'tsuabi ja rá ne.
49 Pe nu ma'ra bi 'ñena:
—Tsopʉ, ma ga nuhʉ ua da
zø ra Elía pa da ñạni.
50 Nu'bʉ́ bi yopa ñạ nts'ɛdi
ma'na'qui ra Jesu, nepʉ ra
ora'ạ 'bestho bi du.
51 Nura ora'ạ bi xø nú'ạ ra
dutu mi naxa mbo ra ndạnijạ
pa mi cot'a habʉ xi xmá
nsunda, bi mʉdi de mañạ pa
rí ga'ti. Ne xi bi nja 'nara
mbimhai nts'ɛdi y asta bi xø
ya do.
52 (Nehe bi xoxa ya nt'agui
ne bi yopa nte ndunthi ya
gamfri nú'ʉ ya xqui du.

53 Ne nu de ya xqui yopa
nte ra Jesu, nu'bʉ́ nú'ʉ xqui
bønga de ja ya nt'agui, bi 'ño
ja ra hnini Jerusale habʉ bá
handa ndunthi ya ja̱'i.)
54 Ngu bi du ra Jesu, ra nda̱
gá soldado ne yá mfats'i nú'ʉ
mi su'a̱ bi za'ʉ ra mbimhai
ne bi hyanda gatho nú'ʉ te bi
nja, hangue xi bi ntsu'ʉ ne bi
'ñena:
—Xi majua̱ni nuni ra 'ñøhø
go mi guehni rá T'ʉ Ajua̱.
55 De zi yabʉtho mi 'bahni
ndunthi ya 'bɛhña̱ mi handa
nú'a̱ te bi nja. Nuya 'bɛhña̱'ʉ
go gue'ʉ xqui mɛpabi ra Jesu
ne xqui 'ñoui de Galilea.
56 'Ra de gue'ʉ, ra Maria
Magdalena, ne ra Maria nurá
na̱na̱ ra Cobo ne ra Jose, ne
rá na̱na̱ nú'ʉ yoho yá t'ʉ ra
Sebedeo.

Ra Jesu bi t'agui
(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

57 De ya mi ma da yʉ ra
hyadi 'nará nxadi ra Jesu mrá
me Arimatea mrá thuhu ra
Jose ne xi mrá rico,
58 bi ma bá c'a̱'tsa ra Pilato
pa bi 'yapa nsɛqui da ma da
'yacuabi rá ndo'yo ra Jesu.
Nu'bʉ́ ra Pilato bi manda da
t'umbabi nsɛqui pa da ma da
'yagui.
59 Nu'bʉ́ ra Jose bi ma bá
tumpa rá ndo'yo ra Jesu, ne bi
mant'i co 'nara t'axa dutu.
60 Nepʉ bi ma bá agui ja ra
nt'agui nú'a̱ xqui hyoqui'a̱
ja 'nara hña̱do pa go xa
nt'aguini hma̱ha̱'a̱. Nepʉ
bi got'a ra nt'agui co 'nara
da̱nga do, ne bi ma'a̱.
61 Ne guetbʉ ja ra nt'agui mi
huhni ra Maria Magdalena
ne nú'a̱ ma'na ra Maria.

Ya nsute ja rá nt'agui ra Jesu

62 Rá hyax'a̱, ya xqui thogui
nú'a̱ ra pa de ra nthoqui, bi
ma ya nda̱ gá macja̱ ne ya
fariseo bá c'a̱'tsa ra Pilato,
63 ne bi 'ñembi:
—Nú'i ma nda̱'ihe, dí beñhe
gue nú'a̱ ra hyate 'ñøhø nú'bʉ
mi tetho bi 'ñena gue rá hñupa
mi ma da yopa nte.
64 Hangue dí nehe gui
pɛhna to'o da su ra nt'agui
hñu pa, pa hinda 'ñehe yá
nxadi dega xuui ne da be.
Nu'bʉ́ ha̱, nuya nxadi ma da
'ñembabi ya ja̱'i gue xa yopa
nte'a̱, ne ma'na strá nts'o
nuna nc'uambana̱ de nú'a̱ rá
mʉdi.
65 Bi da̱di ra Pilato ne bi
'ñena:
—Ma ga 'ra'ahʉ ya soldado
gui tsixhʉ pa gui suhʉ xá hño
ra nt'agui asta habʉ da za.
66 Nu'bʉ́ nuya nda̱ gá macja̱
co ya fariseo bi ma bá su ra
nt'agui ne bi hñu'tsua 'nara
seyo ra do, ne bi zohni'ʉ ya
soldado pa bi su.

28

Ra Jesu bi yopa nte de ra du
(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

1 Rá hyax'a̱ de ya xqui
thogui ra pa dega tsaya ne
ya mi fʉdi da hyats'i de ra
mʉdi pa de ra semana, ra
Maria Magdalena ne ma'na
ra Maria bi ma da c'a̱'tsa ra
nt'agui.

2 Y nura ora'ą bi nja 'nara dąnga mbimhai, ngue'ą bá cąi 'nara ɛnxɛ de mahets'i, ne ngu bi zøhø habʉ xqui t'agui ra Jesu, bi 'yent'a nú'ą ra do xqui jot'a ra nt'agui, nepʉ bi hñudi'ą mañą de nura do'ą.

3 Nura ɛnxɛ'ą xi mri yot'i ngu 'nara huɛi, ne nurá he xi xmá nt'axi ngu ra tsɛ.

4 Y nu mi hyanda ya soldado njabʉ, nu'ʉ́ bi umba ra nhuąt'i co ra ntsu ne bi dagui bi høduˌ

5 Nu'bʉ́ ra ɛnxɛ bi zofo nú'ʉ ya 'bɛhñą ne bi 'ñembi:

—Oguí tsuhʉ. Nuga dí pądi gue guí hoñhʉ ra Jesu nú'ą bi tho ja ra pont'i.

6 Nu'ą́ ya jo'oua, ngue'ą ya bi yopa nte ngu nú'ą xqui mąñ'ą. Bá ehʉ gui hyanthʉ habʉ mi t'agui.

7 Nepʉ grí maha 'bestho bá xiphʉ yá nxadi'ą gue nu'ą́ ya bi yopa nte, ne nubyá ya bi 'mɛt'o'ą pa Galilea, nuni ja ma grí hyanthʉni ma'na'qui. Pa gue'ą dá ehe ga xi'ahʉ.

8 Nu'bʉ́ bi ma hnest'ihi nú'ʉ yoho ya Maria, ngu ts'ʉ mi tsu y ngu ts'ʉ mi johya. Bi ma'ʉ pa bá xipa ya nxadi nú'ą bi mąnga ra ɛnxɛ.

9 Ne nura ora mi 'yo ra 'ñu'ʉ mi dąmfri bi nthɛui ra Jesu ne nu'ą́ bi zɛngua'ʉ. Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi joni habʉ mi 'bai pa bi nsunda'ʉ, ne bi hyʉpabi yá ua.

10 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi:

—Oguí tsuhʉ. Grí maha gui xiphʉ nú'ʉ ma cu da ma pa Galilea ne ja grá nthɛ'beni'ʉ ma'na'qui.

Ya soldado bi xipabi ya ndą gá macją nú'ą xqui nja

11 De ya xqui ma nú'ʉ ya 'bɛhñą, 'ra de gue nú'ʉ ya soldado mri su ra nt'agui bi ma pa ja ra hnini pa bá xipa ya ndą gá macją de gatho nú'ą te xqui nja.

12 Nu'bʉ́ ya ndą gá macją bi 'ñʉ'tiui ya ndąxjua ndą pa da umbabi'ʉ ndunthi ra boją ya soldado pa da mąnga 'nara nc'uamba,

13 ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Nu'ahʉ pɛ'tsi te gui mąñhʉ gue de mi nxuui gá ąhąhʉ, hangue nura ora'ą nuyá nxadi ra Jesu bi zøhø ne bi du'tsua'ʉ rá ndo'yo.

14 Ha nu'bʉ da nja ra pa da bądi ra ndą de núna xa nja, odi tu ri mʉihʉ, ngue'ą nuje go ma ga ñąhe con gue'ą.

15 Nu'bʉ́ ya soldado bi hñąnga ra boją, nepʉ bi ma'ʉ bi 'yøt'e ngu nú'ą xqui sipabi. Hangue asta mapaya nuya xodyo camfri gue xi bi njabʉ ngu nú'ą ra nc'uamba bi mąnga ya soldado.

Ra Jesu bi umba yá 'bɛfi yá nxadi
(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

16 Nu'bʉ́ nú'ʉ 'rɛt'ama'ra ya nxadi bi ma pa Galilea nuni ja ra t'øhø habʉ xqui xipabi ra Jesu da nthɛui.

17 Y ngu bi hyant'ʉ ra Jesu xi bi nsunda, masque 'ra de gue'ʉ hints'ʉ mi camfri.

18 Nu'bʉ́ ra Jesu bi joni pa habʉ mi 'bʉi'ʉ ne bi 'ñembi:

—Gatho ra ts'ʉtbi xa t'ɛndgagui ja ma 'yɛ pa ga ndą

nuni mahets'i ne nuua ja ra
ximhai.
19 Hangue grí maha bá zo-
fohʉ gatho ya jạ'i nú'ʉ 'bʉi
ja rá ngʉni ra ximhai pa dua
nxadi nehe'ʉ, ne xi'tshʉ'ʉ de
rá thuhu ra Dada, ne de ra T'ʉ,
ne de ra Mạca Ndạhi.
20 Nehe 'ñutuabihʉ'ʉ da
'yøt'e gatho ngu nú'ạ stá
'bɛp'a'ihʉ. Y nuga nzạntho
ma ga 'bʉi con gue'ahʉ asta rá
uadi ra ximhai. Njabʉ gue'ạ.

NSAN MARCO
RA MA̱CA HOGA T'ØDE NÚ'A̱ BI 'YOFO NSAN MARCO

Ra Xuua Xi'tsate mi zofo ya ja̱'i ja ra mbonthi
(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

1 Rá ma̱ca hoga t'øde ra Jesucristo rá T'ʉ Ajua̱ bi mʉdi njaua:
2 Ra ba̱di Isaía bi 'yofo nuya ya noya ya maya'bʉ gue Ajua̱ bi xipabi da 'yofo:
Ndi, nuga drá Ajua̱ dí pɛhna ma 'mɛhni pa da 'mɛt'o de gue'e
pa da hyoc'a ri 'ñu.
3 Nuna ra 'mɛhni go guehna ma da ña̱ nts'ɛdi ja ra mbonthi ne da 'ñembabi ya ja̱'i njaua:
"Hyocjʉ ra 'ñu pa da tho ma Hmuhʉ, ne jua̱ñhʉ ya ts'aca'ñu."
4 Y nu mi 'ñehe ra Xuua Xi'tsate bi njabʉ ngu nú'a̱ xqui ma̱nga Ajua̱, bi 'mʉ ja ra mbonthi ne mi xipa ya ja̱'i mi ena: "Ñobrihʉ ne nxistehehʉ y Ajua̱ da pun'ahʉ ri ts'oquihʉ."
5 Ha gatho nuya ja̱'i mi 'bʉ ja ra hnini Jerusale ne gatho rá ngʉni de ra hai Judea mi pa habʉ mi 'bʉ ra Xuua pa mi øde'ʉ nuya noya mi ma̱ñ'a̱ ne pa mri njua̱ni de yá ts'oqui ja rá thandi Ajua̱. Y ra Xuua mi xi'tsi'ʉ ja ra da̱the Jordá.
6 Y nú'a̱ mi nhye dega xicameyo, ne mi ngʉt'a 'nara ngʉt'i dega xifri. Mi tsi ya hoga nc'oto ne ra t'afi dega sefi.
7 Y mi zofo ya ja̱'i ne mi embabi'ʉ:
—Ya xa 'ñepʉ bra 'bɛfa de gueque 'na to'o ma'na ja rá ts'ɛdi de gueque nú'a̱ hindí 'ñepcagui ngugui ga xo'tua yá ntha̱sthi yá thiza.
8 Xi maju̱ani nuga dí xi'ts'a'ihʉ co ra dehe, pe nu'a̱ ma da xi'ts'a'ihʉ co ra Ma̱ca Nda̱hi.

Rá sistehe ra Jesu
(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

9 Y nú'bʉ mi x̱i'tsate ra Xuua, bi 'ñehe ra Jesu de ra hnini Nasare de ra hai Galilea ne bi ma ja ra da̱the Jordá, ne ja bá xi'tsini ra Xuua.
10 Y ngu mi bøxa ra Jesu de ja ra dehe habʉ xqui nxistehe, bi hyandi bi xogui mahets'i y bá ca̱i rá Ma̱ca Nda̱hi Ajua̱ ngu 'nara zi domitsu, ne bi zøhø ja gue'a̱.
11 Nepʉ bi nt'øde 'nara noya de mahets'i ne bi 'ñena:
—Go gue'e ma hma̱ca T'ʉ'i, ne xi dí hop'a ri 'mʉi.

Ra Satá mi xaxa ra Jesu
(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

12 Nu'bʉ́ 'bestho ra Ma̱ca Nda̱hi bi zixa ra Jesu ja ra mbonthi.
13 Y nuni ja bá 'bʉhni ñote ma pa habʉ mi 'bʉ ya mba̱nga zu'ue. Ne ra Satá mi xaxa ra Jesu pa da nts'ocjhma̱ha̱. Y nu mi uadi nú'ʉ ñote ma pa, ya ɛnxɛ bá ha̱mpi te da zi.

Ra Jesu bi mʉdi rá 'bɛfi nuni Galilea
(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

14 Ha nú'bʉ mi jot'a fadi ra Xuua, ra Jesu bi zøhø ja ra hai

Galilea, ne mi mạnga ra hoga
noya gue ya xa zøhø ra Ndạ de
mahets'i xpá e pa da ndạ de
guecua ja ra ximhai.
15 Ne mi ena:
—Ya bi zø ya pa ne 'bestho
ma da ndạ de guecua ra Ndạ
de mahets'i, hangue ñobrihʉ
ne camfrihʉ ra mạca noya.

Ra Jesu bi zofo goho ya
mɛhuạ pa dyá nxadi'ạ
(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

16 'Nara pa mi 'yoni ra Jesu
ja ra ñạnga ndehe Galilea ne
ja bá handri ra Simu ne ra An-
dre rá cu mi ɛnt'a yá xit'ạ ja ra
ndehe pa da mpɛhuạ ngue'ạ
nu'ɨ́ myá mɛhuạ'ʉ.
17 Nu'bɨ́ ra Jesu bi 'ñembi'ʉ:
—Bá ehʉ, tɛngaguihʉ
y nuga ga u't'ahʉ gui
mpɛhuạhʉ dega jạ'i.
18 Hangue nu'ɨ́ 'bestho bi
zohni yá xit'ạ ne bi dɛna ra
Jesu.
19 Nepʉ ra Jesu bi thogui má
ts'ʉ ringuehni ne bi hyanda
ra Cobo ne ra Xuua yá t'ʉ ra
Sebedeo mi o mbo ra motsa
mi pø'ta yá xit'ạ.
20 Nu'bɨ́ bi zofo'ʉ, y nu'ɨ́ bi
zohni yá dada ja ra motsa co
yá 'bɛgo ne bi dɛni'ʉ ra Jesu.

'Nara 'ñøhø mi pɛ'tsa 'nara
ts'ondạhi
(Lc. 4:31-37)

21 Nepʉ bi ma'ʉ ja ra hnini
Ncapernau, ne nu mi dat'a
nsabdo ra pa dega tsaya, ra
Jesu bi yʉt'a ja ra nijạ ne mi
xahna ya jạ'i.
22 Ha nu'ɨ́ bi 'yø de nú'ạ mi
mạ ngue'ạ mi xahni'ʉ ngu 'na
to'o mi hạ ra ts'ɛdi pa da t'øt'e
nú'ạ mạ, y hingue ngu nú'ʉ ya
xahnate de yá ley'ʉ.
23 Ne ja xqui zøhni ja yá
nijạ'ʉ 'nara 'ñøhø mi pɛ'tsa
'nara ts'ondạhi, ne nu'ạ́ bi
mafi bi 'ñena:
24 —Nu'i Jesu grá me
Nasare, ¿te ma gui 'yøtcahe?
¿Ha gue xcá ehe pa gui
huatcahe? Dí pạhe to'o'i, nu'i
go gue'e rá Mạca T'ʉ'i Ajuạ.
25 Nu'bɨ́ ra Jesu bi zʉi nura
ts'ondạhi ne bi 'ñembi:
—¡Co'ta ri ne, pøni de nuna
ra 'ñøhø!
26 Nepʉ nura ts'ondạhi bi
japa nú'ạ ra 'ñøhø da ndusɛ,
ne bi mafi nts'ɛdi, ne bi bøni
de gue'ạ.
27 Hangue gatho ya jạ'i bi
'yø ne bi 'ñémsɛ'ʉ 'na ngu
ma'na:
—¿Te rí bønga nuna? ¿Te
ma 'ra'yo nt'udibyanạ? ¿Te
ma ts'ɛdi hạni? ¡Ngue'ạ nuní
'bɛpa ya ts'ondạhi da bøni y
nu'ɨ́ øtuabi!
28 Hangue habʉraza ja ra
hai Galilea xi bi dạma 'ño ra
noya de nú'ạ xqui 'yøt'a ra
Jesu.

Ra Jesu bi 'yøthebi rá to ra
Simu Pedro
(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

29 Y mi bønga ra Jesu de ra
nijạ bi ma ja rá ngu ra Simu
ne ra Andre nú'ʉ mi 'ñoui, bi
mɛui'ʉ ra Cobo ne ra Xuua.
30 Ha nurá to ra Simu mi
'bɛni mi umba ra nzø, ne nu'ɨ́
'bestho bi xipa ra Jesu gue mi
hñeni'ạ.
31 Nu'bɨ́ ra Jesu bi ma bi
gʉts'i de 'nará 'yɛ, bi 'ba'mi,
ne 'bestho ra ora'ạ bi tsayabi
ra nzø, nepʉ nú'ạ ra 'bɛhñạ bi
umbabi te da zi'ʉ.

Ra Jesu bi 'yøthe ndunthi ya da'thi
(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

32 Ha nura pa'ą de mi nde
bá ts'impabi ra Jesu gatho
nú'ʉ to'o mi hñeni ne nuto mi
pɛ'tsa ya ts'ondąhi.
33 Y gatho ya ją'i de ra hnini
bi munts'a ja ra gosthingu
habʉ mi 'bʉ ra Jesu.
34 Y nu'ą́ bi 'yøthe ndun-
thi ya ją'i to'o mi pɛ'tsa
'rama'na'ño ya hñeni, ne bi
'yɛni ndunthi ya ts'ondąhi, ne
himi hopi da ñą ya ts'ondąhi
ngue'ą nu'ʉ́ mi pądi to'o'ą.

Ra Jesu bi zofo ya ją'i nuni Galilea
(Lc. 4:42-44)

35 Rá hyax'ą ra Jesu bi nan-
gui hamxuditho ne bøni bi
ma ja ra mbonthi ne ja bá
apabini Ajuą rá Dada.
36 'Mɛfa bi ma ra Simu ne
nú'ʉ to'o mi 'ñoui, bi ma bá
honi'ą.
37 Y nu mi zʉdi'ą bi 'ñembi:
—Ndunthi ya ją'i hoñ'a'i.
38 Pe ra Jesu bi 'ñena:
—Maha ja ya t'ʉca hnini
nú'ʉ ja nthets'i de guecua
pa ga zofo'ʉ nehe, ngue'ą pa
gue'ą stá ehe.
39 Nu'bʉ́ bi ma gatho ja rá
nthets'i ra hai Galilea, ne ra
Jesu bi zofo ya ją'i ja yá niją,
ne bi 'yɛnga ya ts'ondąhi.

Ra Jesu bi 'yøthe 'na mi henga ra lepra
(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

40 'Nara 'ñøhø mi tsʉ 'nara
hñeni rá thuhu ra lepra nú'ą
tsit'atho ra ngø, bi 'ñehe bi
ndandiñąhmu ja rá thandi ra
Jesu ne bi bąntebi bi 'ñembi:
—Nu'bʉ gui nehmą, nu'í ja
ri ts'ɛdi pa gui 'yøthegui de
nuna hñeni tsʉqui.
41 Nu'bʉ́ ra Jesu bi huequi
ne bi hñu'tsuabi rá 'yɛ ne bi
'ñembabi:
—Hąhą dí ne, y ya gá ñąni.
42 Ha nu mi mąnga ra Jesu
njabʉ, nu habʉ xqui 'ya,
'bestho bi 'yostho ne bi 'mʉi
xi xá hño rá ndo'yo.
43-44 Nu'bʉ́ ra Jesu bi
hñu'mba ra hñą ne bi 'ñembi:
—Jamasu gue ni 'na hinto
gui xipi. Hønsɛ nu'ą dí ne,
grí ma ja ra niją gui 'ñudi ja
ra macją ne ja guehni ma gui
unga ra 'baha nú'ą bi mąnga
ra Moise da t'uni, y njabʉ da
fądi gue ya xcá ñąni de ri
hñeni.
Nepʉ bi 'bɛpa nú'ą ra 'ñøhø
da ma.
45 Pe nu mi ma nú'ą ra
'ñøhø bi mʉdi bi xipa gatho
ya ją'i nú'ą xqui t'ø'tuabi ne
xi bi 'yonga ra 'bede. Hangue
ra Jesu ya himi tsa da yʉt'a
ja ya hnini pa da zofo ya
ją'i ngue'ą xi xqui munts'a
ndunthi. Ne hangue nu'ą́ mi
'bʉitho ja ya mbonthi, y nehe
mi pani ndunthi ya ją'i de
habʉraza pa mi c'ą'tsi'ą.

2

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara ts'onate himi tsa da 'ñąni
(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

1 Ne mi thogui 'raya pa ra
Jesu bi mengui pa Ncaper-
nau, y ya ją'i bi 'yøde gue xqui
zøni'ą ja nú'ą ra ngu habʉ
xqui mihi'ą.
2 Hangue 'bestho ndunthi
ya ją'i bi ma habʉ mi 'bʉ'ą y

asta himbi 'ñɛni gatho mbo ja ra ngu. Hangue 'ra mi 'baitho møte ra gosthi, y ra Jesu mi xipabi ra mạca noya.

3 Nepʉ bi zøhø 'raya jạ'i y goho de gue'ʉ mbra ndude 'nara ts'onate.

4 Y himbi za bi yʉt'i'ʉ habʉ mi 'bʉ ra Jesu ngue'ạ xqui munts'ini ndunthi ya jạ'i. Hangue bi bøx'ʉ mañạ, bi xø'tsa 'nara xɛni de ra xʉngu pa bi cạ'ma ra ts'onate co rá 'bebo asta habʉ mi 'bai ra Jesu.

5 Nu'bʉ́ ra Jesu bi bạdi gue nu'ʉ́ xi mi ja yá jamfri hangue bi 'ñemba ra ts'onate:

—Ma t'ʉ'i, dí pun'a'i gatho ri ts'oqui.

6 Ha mi huhni 'raya xahnate de ra ley, ne mi bensɛ njaua ja yá mfeni'ʉ:

7 "¿Hanja mạnga njabʉni gue ri 'ñet'a Ajuạ? Ngue'ạ hønsɛ Ajuạ go gue'ạ tsa da punga ya ts'oqui, y hinto ma'na."

8 Pe ra Jesu 'bestho bi bạtho nú'ạ mi beñ'ʉ ne bi 'ñembi'ʉ:

—¿Hanja guí beñhʉ njabʉ?

9 ¿Nda'ạ ma'na hinxá hñei pa ga xipa ra ts'onate: "Dí pun'a'i ri ts'oqui", o ga embabi: "'Bai, jʉxa ri mfidi ne 'yo"?

10 Nde, pa gui pạhʉ gue Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i pɛ'tsa ra ts'ɛdi ja ra ximhai pa da pumba yá ts'oqui ya jạ'i, ma ga øt'a njaua:

Nu'bʉ́ bi 'ñemba ra ts'onate:

11 —Dí xi'a'i, 'bai, jʉxa ri mfidi ne grí ma ri ngu.

12 Nu'bʉ́ 'bestho bi 'mai ra ts'onate, ne bi gʉxa rá mfidi ne bi bøni ja yá thandi gatho ya jạ'i. Hangue nu'ʉ́ xi bi 'yø ne bi nsunda Ajuạ ne bi 'ñena'ʉ:

—Ni 'na'qui hinstá hanthʉ 'nara t'øt'e ngu núna stá hanthʉbya.

Ra Jesu bi zofo ra Leví pa drá nxadi
(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

13 Nepʉ ra Jesu bi yo mengui ja ra ñạnga ndehe ne ja bá munts'ini ndunthi ya jạ'i ne ja guehni bi xahni'ʉ.

14 Nepʉ bi ma de guehni'ạ, ne 'mɛfa bi hyanda ra Leví rá t'ʉ ra Alfeo mi hudi ja rá mexa mi pɛ rá 'bɛfi dega ngʉxbojạ. Ne bi 'ñembabi:

—Bá ehe tɛngagui.

Nu'bʉ́ ra Leví bi 'mai bi dɛni'ạ.

15 Ne 'na'qui ra Jesu ne yá nxadi mi huhni ja rá ngu ra Leví mi ñungüi ya 'ñạtsa ngʉxbojạ ne ma'ra ya ts'ojạ'i to'o himi øt'e ngu nú'ạ mạnga rá ley ra Moise. Gatho mi huhuini'ʉ ngue'ạ ndunthi de gue'ʉ xqui dɛni'ạ.

16 Nu'bʉ́ 'raya xahnate de ra ley ne 'raya fariseo nú'ʉ ya jạ'i to'o nts'ɛdi jamasu rá ley ra Moise, bi hyanda ra Jesu mi ñungüi ya ngʉxbojạ ne nú'ʉ ma'ra ya ts'ojạ'i. Hangue nu'ʉ́ bi 'yambabi yá nxadi ra Jesu bi 'ñembi:

—¿Hanja di ñungüi núyʉ ya 'ñạtsa ngʉxbojạ ne núyʉ ma'ra ya ts'ojạ'i?

17 Pe ra Jesu bi 'yøde nú'ạ mi mạñ'ʉ ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Nu'ʉ tó'o 'yo má hño hingui honga ra medico, pe nu'ʉ tó'o di hñeni hạ. Nuga stá ehe pa ga zofo ya 'yøt'ats'oqui pa

da ñobri, hingue stá ehe ga zofo nú'ʉ øt'e xá hño.

Ra Jesu bi t'ambabi de ra ayuno
(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

18 'Nara 'mi'qui mri ayuna yá nxadi ra Xuua ne yá nxadi ya fariseo, bi 'ñehe 'raya ja̱'i bi c'a̱'tsa ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja nuyá nxadi ra Xuua ne yá nxadi ya fariseo di ayuna'ʉ, pe nuri nxadigue hingui ayuna?

19 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—¿Ha gue dí 'ñepi da ayuna nuya ja̱'i to'o xa ts'ohna ja 'nara ntha̱ti? Hina. Nu'ʉ́ da ñuni xá hño ngue'a̱ 'bʉ'ʉ co nú'a̱ to'o ma da nthatui rá 'bɛhña̱. Mientra 'bʉ'ʉ co ra na̱vio hindí 'ñepi da ayuna.

20 Pe ma da zø ra pa gue sta da̱mfri'ʉ da ts'ixa ra na̱vio, nu'bʉ́ ha̱, gue'bʉ da ayuna nú'ʉ yá amigo'a̱.

21 Hindí 'ñepi da 'bø'ta 'nara zɛdutu co 'nara 'ra'yo dutu, ngue'a̱ nura 'ra'yo dutu'a̱ da gʉt'a nura zɛdutu y ma'na da ntʉni.

22 Nixi hingui tsa da sit'a ra 'ra'yo vinu ja 'nara zɛbota, ngue'a̱ ra 'ra'yo vinu da føca ra zɛbota, y njabʉ da ts'oca ra bota y da mfanga ra vinu. Ma'na xá hño da sit'a ra 'ra'yo vinu ja 'nara 'ra'yo bota pa njabʉ hinte da ja.

Ya nxadi bi doca ya ngahą gá trigo ra pa dega tsaya
(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

23 'Nara sabdo ra pa dega tsaya ra Jesu bi thogui co yá nxadi ja 'raya huąhi, y nuyá nxadi bi mʉdi bi doca ya ngąhą dega trigo.

24 Hangue ya fariseo bi 'ñemba ra Jesu:

—Ndi, ri nxadi thoca ya ngąhą gá trigo, y nubyá go ra pa dega tsaya, y ra ley mą gue hinda t'øt'e njabʉ.

25 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dądi ne bi 'ñena:

—¿Ha hinxcá hñe'thʉ nú'ą bi 'yøt'a ra Davi ne nú'ʉ mi 'ñoui nú'bʉ mi zʉ ra thuhu y mi otho te da zi'ʉ?

26 Nu'ą́ bi yʉt'a ja rá niją Ajuą ne bi zi nuya thuhme xqui thuxni ja rá thandi Ajuą, ne bi umba nú'ʉ to'o mi 'ñoui pa da ziui. Y nuya thuhme'ʉ himrí 'ñepi to'oraza da zi, hønsɛ ya macją. Bi t'øt'a njabʉ nuya pa'ʉ nú'bʉ mrá ndąmacją ra Abiatar. Y hingrá ts'oqui nú'ą bi 'yøt'a ra Davi.

27 Nehe ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Ra pa dega tsaya bi thuts'i pa rá hño ya ją'i, hingo bi thoca ya ją'i pa da 'mʉi ja rá hmanda ra pa dega tsaya.

28 Hangue Nú'ą To'o bi e bi Ną'i ha̱ ra ts'ɛdi pa da manda masque ra pa dega tsaya.

3

'Nara 'ñøhø xqui 'yot'a 'nará 'yɛ
(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

1 Ra Jesu bi yʉt'a ma'na'qui ja ra nija̱, ne xqui zønini 'nara 'ñøhø xqui 'yot'a 'nará 'yɛ.

2 Y ya fariseo mi aca ra Jesu ua da 'yøthebi rá 'yɛ nura pa dega tsaya, pa da za da ña̱pabi.

3 Nu'bɨ́ ra Jesu bi 'ñemba
nú'ạ ra 'ñøhø xqui 'yot'a rá
'yɛ:
—Bá ecua, 'bai ja yá thandi
ya jạ'i.
4 Nepɨ bi 'yamba ya fariseo
ne bi 'ñembi:
—¿Ha dí 'ñepi 'nara jạ'i da
'øt'a 'nara hño ra pa dega
tsaya, o da 'øt'a nú'ạ hinxá
hño? ¿Ha gue xá hño da
ñạmba rá te 'nara jạ'i, o da
hyo'ạ?
Pe ya fariseo hinte bi
dạtuabi.
5 Nu'bɨ́ ra Jesu bi bø rá
cuɛ, ne bi du rá mɨi ndunthi
ngue'ạ nuya fariseo'ɨ himi
ja yá nthecate. Hangue bi
'ñemba ra da'thi:
—Tɨnga ri 'yɛ.
Y nu'ạ́ bi 'øt'a njabɨ ne
'bestho bi ñạnga rá 'yɛ.
6 Nu'bɨ́ bi bønga ya fariseo
ne bi ma bá c'ạ'tsua yá mfats'i
ra ndạ Erode pa bi 'ñɨ'ti'ɨ
hanja da za da hyohmạ'ɨ ra
Jesu.

Ndunthi ya jạ'i mi 'bɨi ja ra ñạnga ndehe

7 Pe nura Jesu bi ma ja ra
ñạnga ndehe co yá nxadi, ne
bi dɛni'ạ ndunthi ya jạ'i me
Galilea.
8 Nehe mi dɛni'ạ ya me
Judea, ne ya me Jerusale,
ne ya me Idumea, ne ya me
Tiro, ne ya me Sidó co nú'ɨ ya
me ri'nandi ra dạthe Jordá.
Mi ehe da c'ạ'tsi'ạ ngue'ạ
xqui 'øde'ɨ de nú'ɨ ya dạnga
nt'udi mi øt'e.
9 Ha ra Jesu bi xipa yá nxadi
gue da dạt'a 'nara motsa
guetbɨ ja ra ñạnga ndehe,
ngue'ạ xi xmá nts'i'mi ja ra
hmunts'i co rá ndunthi ya
jạ'i.
10 Ra Jesu xqui 'øthe ndun-
thi ya da'thi, hangue ringue'ạ
gatho nú'ɨ to'o mri hñeni mri
'ñent'i pa da zɨdi da dani'ạ.
11 Y nu'ɨ tó'o mi pɛ'tsa
ya ts'ondạhi, mi hyanda ra
Jesu bi ndandiñạhmu'ɨ ja rá
thandi, ne mi mafi mi ena'ɨ:
—Nu'i go gue'e rá T'ɨ'i Ajuạ.
12 Nu'bɨ́ ra Jesu bi 'bɛpabi
nú'ɨ ya ts'ondạhi gue hinda
xipa ya jạ'i mi to'o'ạ.

Ra Jesu bi zohna nú'ɨ 'rɛt'amayoho yá nxadi
(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

13 Nepɨ ra Jesu bi bøxa ja
'nara t'øhø ne bi zohna nú'ɨ
to'o xqui huahni, ne nu'ạ́ bi
ma bá munts'ini con gue'ạ.
14 Y nu'ạ́ bi hñuxa
'rɛt'amayoho ya nxadi pa da
'ñoui, ne pa da mɛhni da zofo
ya jạ'i.
15 Ne bi umba ra ts'ɛdi pa da
'øthe ya da'thi ne da 'yɛnga
ya ts'ondạhi.
16 Y nuya guehya yá
thuhu nú'ɨ 'rɛt'amayoho yá
nxadi: ra Simu nú'ạ 'mɛfa bi
thu'mbabi ra Pedro;
17 ra Cobo ne ra Xuua yá t'ɨ
ra Sebedeo nú'ɨ bi thu'mbabi
ya Boanerge nú'ạ ne da 'ñena
xi ja yá ts'ɛdi ngu ra ngani.
18 Bi thuts'i nehe ra Andre,
ra Lipe, ra Tolo, ra Teo, ra
Toma, ra Cobo rá t'ɨ ra Alfeo,
ra Tadeo, ne ra Simu nú'ạ
xqui 'ñoui nú'ạ ra hmunts'i rá
thuhu ya cananista,
19 ne ra Juda Iscariote nú'ạ
to'o bi da ra Jesu.

Ra Jesu bi t'embabi gue mi hąmpa rá ts'εdi ra ndą de ya ts'ondąhi
(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

Nu mi gąi ja ra t'øhø ra Jesu ne yá nxadi bi yʉt'i'ʉ ja nú'ą ra ngu xqui mihi.
20 Nu'bʉ́ bi yopa munts'a ma'na'qui ndunthi ya jąʼi asta himi tsa da ñunga ra Jesu ne yá nxadi.
21 Nepʉ bi 'yøde nuya mengu rá ngu ra Jesu gue hinte xqui zi'ą, hangue bi 'ñehe'ʉ pa da zits'i'ą ngue'ą mi eñ'ʉ gue xqui 'bε rá mfeni.
22 Nehe 'raya xahnate de ra ley xqui 'ñehe de Jerusale mi 'ñémbi'ʉ:
—Nuni ra Jesu pε'tsa ra Beelsebú nú'ą ra ndą de ya ts'ondąhi, ne hąmpa rá ts'εdi'ą pa da 'yεnga nú'ʉ ma'ra yá mits'ondąhiui.
23 Hangue ra Jesu bi ma'ta nuya xahnate'ʉ pa bi xipa 'nara 'bede ne bi 'ñembi:
—¿Ha gue da za ra ts'ondąhi da 'yεnga yá mits'ondąhiui?
24 Nu'bʉ 'nara hnini da hegue sεhε, da nhuata gatho ra ts'ʉtbi.
25 Y nu'bʉ 'nara 'mʉi da 'ñʉtsa 'na ngu ma'na, hinda za da 'mʉi 'nadbʉ'ʉ.
26 Y nu'bʉ ra ts'ondąhi da ntuhni co yá mits'ondąhiui, nu'bʉ́ da nhuata yá ts'ʉtbi'ʉ.
27 Nixi hinto da za da yʉt'a ja rá ngu 'nara 'ñøhø nú'ą xi o rá ts'εdi, ne da bepabi nú'ą te pε'tsi nu'bʉ hingue 'mεt'o da du'ti. Njabʉ hą, da za da bepabi.
28 Majuąni dí xi'ahʉ, gatho ya ts'oqui ne ya ts'one da za dra punbabi ya jąʼi,
29 pe nu'ą tó'o da ñąma'ñʉ de nú'ą øt'a ra Mąca Ndąhi, otho rá pumbate, ne da duxa rá ts'oqui pa nząntho.
30 Bi mą njabʉ ngue'ą ya xahnate de ra ley ya mi ñąma'ñʉ de rá 'bεfi ra Mąca Ndąhi, ngue'ą xqui mąñ'ʉ gue ra Jesu mi pε'tsa 'nara ts'ondąhi.

Rá nąnąne yá cu ra Jesu
(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

31 Ne 'mεfa bi zøhø rá nąnąne ra Jesu co yá høcu, bi 'mai'ʉ møte ne bi mεhni to da tsi'ą.
32 Ne ndunthi ya jąʼi xqui munts'i ja ra ngu ne mi huhni ja rá nthets'i ra Jesu. Nepʉ ra 'mεhni bi xipabi ne bi 'ñembi:
—'Bahni ri nąnąne ri cu møte bí tøp'a'i.
33 Ha nu'ą́ bi dądi:
—¿To'o ma nąnąga, ne to'o ma cuga?
34 Nu'bʉ́ bi nhyani ne bi hyanda gatho nú'ʉ mi huhni ja rá nthets'i ne bi 'ñena:
—Nuyʉ go guehyʉ ma nąnąne ma cu.
35 Ngue'ą nu'ʉ tó'o da 'yø'tua rá paha Ajuą, go gue'ʉ ma cu, ma nju ne ma nąnąne.

4

Ra 'bede de ra mot'i
(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

1 Ra Jesu bi yopa mʉdi da xahna ya jąʼi ja ra ñąnga ndehe, ne ja bi thets'ini ndunthi ya jąʼi, hangue nu'ą bi 'yøt'e, bi bøts'e bi hñudi ja 'nara motsa mbo ja ra dehe,

ne gatho ra hmuntsja̱'i bi gohi ja ra ña̱nga ndehe.
2 Ne mi utua ya ja̱'i ndunthi ya t'øt'e co ya 'bede, ne bi 'ñembabi'ʉ:
3 —'Yødehʉ núna ma ga xi'ahʉ de 'nara mot'i.
4 De nu mi xanga ya nda, 'ra bi zo ja ra 'ñu y ya ts'ints'ʉ bi 'ñehe bi gondi.
5 Ma'ra ya nda bi zo ja ra 'bodo habʉ xmá nxini ra hai hangue bi da̱ma føts'e.
6 Pe nu mi nzø ra hyadi bi huixqui ne bi 'yot'i'ʉ ngue'a̱ mi otho ndunthi yá 'yʉ.
7 Ma'ra ya nda bi zo ja ya 'bo'bini, y ya 'bini bi da̱ma nte ne bi xumi nú'ʉ ya nda xqui føts'e, hangue bi 'yot'i ne himbi hogui.
8 Pe nu ma'ra ya nda bi zo ja ra hoga hai, bi føts'e ne bi nte, ne bi unga yá sofo, 'ra bi unga 'natema'rɛt'a ya nda, ma'ra bi unga hñu'rate, ha nu ma'ra asta bi unga 'na nthebe ya nda.
9 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembi'ʉ:
—Nu'a̱ tó'o ja rá nt'øde pa da 'yøde, dá 'yøde núna dí ma̱.

Te rí bøni nuya nt'udi
(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

10 Y nu de ya xqui ma ra hmuntsja̱'i, nu'bʉ́ nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi ne nú'ʉ ma'ra xqui gohi, bi 'yambabi'ʉ ra Jesu bi 'ñembi:
—¿Te ne da ma̱ nú'a̱ ra 'bede gá xicje?
11 Y nu'á̱ bi 'ñembi'ʉ:
—Go rá paha Ajua̱ gui pa̱hʉ nú'a̱ himi fa̱di maya'bʉ de hanja ri manda Ajua̱, pe nu'ʉ ma'ra ya ja̱'i nú'ʉ hingui dɛna Ajua̱ ma da 'yøde co ya 'bedetho.
12 Ma da nja ngu ma̱nga ra Ma̱ca T'ofo, gue masque da hyandi'ʉ, pe hinda zo yá mfeni, masque xi da 'yøde, pe hinda ba̱di'ʉ, hangue hinda ma da ñobri pa hindra pumbabi yá ts'oqui.

Ra Jesu bi ma̱ te rí bønga nura 'bede de ra mot'i
(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

13 Nehe bi 'ñembabi'ʉ:
—¿Ha gue himbi zo ri mfenihʉ nuna ra 'bede de ra mot'i? Nu'bʉ́ ¿hanja da za gui pa̱hʉ ma'ra ya 'bede nú'ʉ ma ga xi'ahʉ?
14 Nu'a̱ ra mot'i go gue'a̱ to'o ma̱nga ra ma̱ca noya.
15 Y nu'ʉ ya nda bi zo ja ra 'ñu go gue'ʉ to'o bi 'yøde ra ma̱ca noya, y ra Satá 'bestho bi 'ñehe bi patua yá mfeni pa da pumfri nú'a̱ ra ma̱ca noya xqui sipabi.
16 Ha nu'ʉ ya nda bi zo ja ra 'bodo go gue'ʉ to'o bi 'yøde ra ma̱ca noya y 'bestho bi da̱ma gamfri y ne xi bi johya.
17 Pe ngu nú'ʉ bi 'ñotho yá 'yʉ, go gue'ʉ to'o camfri 'raya zi patho, ne sta tho ya nt'ʉtsate o ya ts'othogui po rá ngue ra ma̱ca noya, nu'bʉ́ 'bestho da 'uegue'ʉ.
18 Ha nu'ʉ ya nda bi zo ja ya 'bo'bini go gue'ʉ to'o bi 'yøde ra ma̱ca noya,
19 pe nu'ʉ́ ri ho ndunthi ya ts'ojohya de ra ximhai, ne beni hanja da za da mɛ'tsa ndunthi ya t'øt'e ne da da̱ha̱ ndunthi ra boja̱. Hangue nuya ya ts'onc'at'i hingui

hopi da te yá jamfri, ne nú'ą̱
bi 'yøde da 'mɛditho.
20 Ha nu'ʉ ya nda bi zo ja ra
hoga hai bi unga yá sofo, 'ra
bi unga 'natema'rɛt'a ya nda,
ne ma'ra bi unga hñu'rate, ha
nu ma'ra 'na nthebe, nu'ʉ́ go
gue'ʉ to'o bi gamfri ra mą̱ca
noya ne xi bi hnequi yá hoga
'bɛfi.

Ra 'bede de ra ñot'i
(Lc. 8:16-18)

21 Ra Jesu bi yopa zofo ra
hmuntsją̱'i ne bi 'ñembabi:
—Hinto da tsøgue 'nara
ñot'i ne da ye'mba 'nara
'bøts'e o da ja nja'ti de ra fidi.
Hina, dra tøte habʉ da nøgue
pa da yot'i xá hño.
22 Njabʉ nehe nú'ą̱ ja
mant'ą̱guibya, 'mɛfa ma da
hnequi, ne nú'ą̱ hingui tsa da
fą̱dibya, 'mɛfa ma da fą̱di.
23 Nu'ą̱ tó'o ja rá nt'øde pa
da 'yøde, dá 'yøde núna dí mą̱.
24 Nehe bi 'ñembi'ʉ:
—Ngu t'ena, co nura t'ɛni
guí ɛñhʉ, con guet'atho ma
da t'ɛñ'ahʉ, y asta ma'na da
thu'ts'a'ihʉ ri t'ɛnihʉ. Hangue
dí xi'ahʉ, jamasuhʉ hanja gui
'yødehʉ nú'ą̱ dí mą̱, ngue'ą̱
nu'bʉ gui jamasuhʉ, ma da zo
ri mfenihʉ, pe nu'bʉ hingui
jamasuhʉ, hinda za gui pą̱hʉ.
25 Ngue'ą̱ nu'ą̱ tó'o da
bą̱di nú'ą̱ dí mą̱, ma'na da
t'umbabi ra mfą̱di, pe nu'ą̱
tó'o hinxa bą̱di, nú'ą́ ma da
thą̱cuabi nú'ą̱ ra mfą̱di pɛ'tsi.

Ra 'bede de ra nda nú'ą̱ 'yo rá te

26 Nehe bi xipabi'ʉ:
—Rá hmanda Ajuą̱ nja ngu
'nara 'ñøhø pot'a ya nda.
27 Y nú'ą̱ ra mot'anda'ą̱ ą̱hą̱
dega xuui ne nangui dega
xudi bí c'ą̱'tsa rá 'bot'i. Ne
nú'ą̱ ra 'bot'i'ą̱ da føts'e ne da
nte, pe nú'ą̱ ra 'ñøhø hingui
pą̱di hanja xa njabʉ.
28 Ra hai øt'e pa da føts'e, da
nte, da hneca rá 'bai, ne 'mɛfa
da bø yá dą̱xi.
29 Ne ya sta ñą̱ts'i, 'bestho
nura mot'i'ą̱ da ma da xofo
ngue'ą̱ ya bi zø ra pa dega
sofo.

Ra 'bede de ra nda dega mostasa
(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

30 Nepʉ ra Jesu bi 'ñena:
—Ma ga xi'ahʉ ma'na
ra 'bede ri nhyɛcuaui rá
hmanda Ajuą̱.
31 Rá hmanda Ajuą̱ nja ngu
'nara nda dega mostasa, nú'ą́
ma'na go ra zi notsi de gatho
ma'ra ya nda.
32 Pe nu sta 'bot'a nú'ą̱ ra
nda, ma'na da nte ne da
ntʉngui que gatho ma'ra ya
ndą̱po, ne da nja yá dą̱nga
'yɛza asta ya ts'ints'ʉ da za da
nøhni.

Ra Jesu bi zofo ya ją̱'i dega 'bede
(Mt. 13:34-35)

33 Ra Jesu mi xipabi'ʉ ra
mą̱ca noya co ndunthi ya
'bede asta habʉ bi za bi zo yá
mfeni'ʉ.
34 Mi zofo ya hmuntsją̱'i co
ya 'bedetho nú'ʉ ri nhyɛcuaui
rá hmanda Ajuą̱, pe nu'bʉ mi
'bʉsɛui yá nxadi mi xipabi'ʉ
te rí bøni nú'ʉ ya 'bede xqui
xipabi'ʉ.

Ra Jesu bi japi bi tsaya ra bʉnthi
(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

35 Y nu mi put'a ra nde ra pa'ą, ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Ma ga 'raxhʉ ri'nandi ra ndehe.

36 Hangue bi 'ñedi'ą de ra hmuntsją'i, ne nu'ą́ ne yá nxadi bi gʉ ra motsa habʉ mi o'ą pa da 'rax'ʉ ri'nandi, ne ma'ra ya ją'i bi dɛni'ʉ co ya t'ʉca motsa.

37 Y ya de mi 'yo'ʉ ja ra ndehe, bi mʉ 'nara dąnga bʉnthi ne mi tonts'a ra dehe ja ra motsa asta mi ne xa ñuxhmą.

38 Ha ra Jesu mi ąhą ja ra ts'ąt'a motsa ne xqui 'yɛnts'a rá ñąxu ja 'nara nthuhñą, ne yá nxadi bi ma bá a, ne bi 'ñembabi:

—¡Xahnate! 'Matho hinguí tu ri mʉi gue ma ga cʉihʉ ja ra dehe.

39 Nu'bʉ́ ra Jesu bi nangui ne bi zʉi ra bʉnthi, ne bi 'ñemba ra ndehe:

—¡'Bʉtho!

Y 'bestho bi tsaya ra bʉnthi ne ya himbi 'ñąni ra ndehe.

40 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—¿Hanja guí tsuhʉ? ¿Ha gue otho ri jamfrihʉ?

41 Nu'bʉ́ nuyá nxadi'ą bi 'yø'ʉ, ne mi 'ñémsɛ'ʉ 'na ngu ma'na:

—¿Te ma ts'ɛdi hąni 'bʉ? ngue'ą asta ra ndąhi ne ra ndehe øtuabi.

5

Ra Jesu bi 'yɛmba ya ts'ondąhi 'nara 'ñøhø me Gadara
(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

1 Nepʉ ra Jesu ne yá nxadi bi zøni ja ra hai Gadara de ri'nandi ra ndehe.

2 Y ra Jesu bi gąi de ra motsa, y 'bestho bi nthɛui 'nara 'ñøhø xqui 'ñehe de habʉ ja ya nt'agui ne mi pɛ'tsa ya ts'ondąhi.

3 Nura 'ñøhø'ą ya xi ja mi 'bʉhni ja ya nt'agui, ne hinto mi tsa da zą́mi masque dra thąt'i co ya cadena.

4 Ndunthi ya 'mi'qui xcrí thąt'i co ya cadena ja yá 'yɛ ne ja yá ua, pe nu'ą́ mi c'ʉctho ne mi øt'e ya xɛnitho, ne hinto mi ja rá ts'ɛdi pa da zą́mi.

5 Ma pa ra xuui mi 'yo ja ya t'øhø ne ja ya nt'agui ne nzą́ntho mi mafi ne mi ntsɛni sɛhɛ co ya do.

6 Pe nú'ą ra 'ñøhø mi hyanda ra Jesu de yabʉ, bi nest'ihi bi ma bá tsʉdi ne bi ndandiñąhmu.

7 Nepʉ bi mafi nts'ɛdi ne bi 'ñena:

—Nu'i Jesu, rá T'ʉ'i Ajuą de mahets'i, ¿te 'bɛ guí ne con guecje? Dí bąnte'ihe ja rá thuhu Ajuą gue ote xqui ma gui 'yøtcahe.

8 Bi mą njabʉ ngue'ą ra Jesu ya xqui 'ñembabi:

—¡Nu'ahʉ ts'ondąhihʉ, pøñhʉ de nuna ra 'ñøhø!

9 Nepʉ ra Jesu bi 'yambi:

—¿Te rá hu'ahʉ?

Y nu'ʉ́ bi dądi bi 'ñena:

—Xa thu'mgahe ya 'motho ngue'ą xi dí ndunthihe.

10 Nepʉ nuya ts'ondạhi'ʉ xi bi bạntebi ra Jesu gue hinda 'yɛni de ra hai Gadara.
11 Ne guetbʉ ja ra t'øhø mi 'yoni 'nara dạnga taxo ya ts'ʉdi mi ñuni.
12 Hangue nú'ʉ ya ts'ondạhi bi bạntebi ra Jesu ne bi 'ñembi:
—'Racje nsɛqui ga ma ga cʉtheni ja ya ts'ʉdi.
13 Nu'bʉ́ ra Jesu bi umba nsɛqui bi ma'ʉ pa bi yʉt'a ja ya taxo ts'ʉdi. Y nuya taxo ts'ʉdi'ʉ bi nest'ihi bi nhyøt'a ja ra ndehe ne bi jạt'i'ʉ. Ne nú'ạ ra taxo mi ngu yo 'mo.
14 Nu'bʉ́ nú'ʉ ya mapts'ʉdi bi nest'ihi bi ma'ʉ pa mbo ra hnini ne gatho rá nthets'i pa mi xipa ya jạ'i de nú'ạ te xqui nja. Nepʉ ndunthi ya jạ'i bi 'ñehe pa da hyandi te xqui nja.
15 Nú'ʉ́ bi zøhø habʉ mi 'bʉi ra Jesu ne mi 'bʉhni nehe nú'ạ ra 'ñøhø to'o mi pɛ'tshmạ ya ts'ondạhi, ne bi hyandi'ʉ mi huhni, ya mi he rá dutu ne ya mi ja rá mfeni. Nu'bʉ́ xi bi 'yø'ʉ ngue'ạ nu'ʉ́ mi pạdi gue nura 'ñøhø'ạ xi mi pɛ'tsa ndunthi ya ts'ondạhi hmạhạ.
16 Nepʉ nuya jạ'i to'o xqui hyandi te bi tho ya ts'ʉdi ne ra 'ñøhø to'o mi pɛ'tsa ya ts'ondạhi, bi metuabi ma'ra, ne xi bi 'ño ra 'bede.
17 Hangue ya me Gadara bi mʉdi bi bạntebi ra Jesu gue da bøni de guehni.
18 Y nu mi yopa bøxa ra Jesu ja ra motsa, ra 'ñøhø nú'ạ to'o mi pɛ'tsa ya ts'ondạhi bi bạntebi'ạ gue da hopi da mɛui.
19 Pe ra Jesu himbi hopi, bi 'ñembi:
—Grí ma ri ngu ne bá xipa gatho ri jạ'i de gatho nú'ʉ ya t'øt'e xa 'yø't'a'i Ajuạ ngue'ạ bi huec'a'i.
20 Hangue bi ma nú'ạ ra 'ñøhø nuni ja ra hai Decápoli ne ja bi 'mʉhni bi xipa ya jạ'i de nú'ạ te xqui 'yø'tuabi ra Jesu, ne gatho to'o bi 'yøde xi bi 'yø'ʉ.

Bi ñạni rá t'ixu ra Jairo, nehe bi ñạni nú'ạ ra 'bɛhñạ bi damba rá he ra Jesu
(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

21 Ra Jesu ne yá nxadi bi yopa 'raxa ma'na'qui pa ri'nandi ra ndehe, ne ja bi mani 'nara hmuntsjạ'i pa bá tsʉdi'ạ ja ra ñạnga ndehe habʉ bi zøhø.
22 Nehe bi zønini 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Jairo y mi gue'ạ 'na de nuya ndạ de ja yá nijạ'ʉ. Y nu mi hyanda ra Jesu bi ndandiñạhmu ja yá ua'ạ.
23 Nepʉ bi bạntebi bi 'ñembi:
—Ma zi t'ixu ya ma da du. Maha pa gui hñu'tsua ri 'yɛ pa nu'ạ́ da ñạni y hinda du.
24 Hangue ra Jesu bi mɛui'ạ, ne 'nara dạnga hmunts'i bi dɛni ne xi xmá nts'i'mi.
25 Nehe mi pani 'nara 'bɛhñạ mi xo'tua ya ji, ya mi pɛ'tsa 'rɛt'amayoho njɛya mi tsʉ nura hñeni'ạ.
26 Xqui degue gatho rá bojạ ja ya medico y ni ts'ʉ hinxqui zamahño, ma'na mi 'yo mri za'yɛ.

27 Nú'ą ra 'bɛhñą'ą xqui
'yøde nú'ą mi øt'a ra
Jesu, hangue bi dɛni ja ra
hmuntsją'i, bi joni ne bi
dambabi rá he.
28 Ngue'ą mi bensɛ'ą gue
masque høns̄ɛ rá he da
dambabi, nu'ą́ da ñąni.
29 Y nu mi dambabi rá he,
'bestho bi tsaya ra ji, ne bi za
gue ya xqui ñąni de rá hñeni.
30 Y ra Jesu 'bestho bi bątho
gue co rá ts'ɛdi xqui ñąnga
'nara da'thi, hangue bi ñegui
ne bi 'ñena:
—¿To'o xa dangagui ma he?
31 Pe yá nxadi bi 'ñembabi:
—Guí handi gue ra
hmuntsją'i ri ts'ip'a'i ne guí
ena gue to xa dañ'a'i.
32 Nu'bы́ ra Jesu bi nhyani
ja gatho ra hmuntsją'i pa da
bądi to'o xqui dambabi rá he.
33 Y nura 'bɛhñą'ą ya mi
pądi te xqui nja, hangue
bi joni co ndunthi ra ntsu
ne mi huąt'i'ą, nepы bi
ndandiñąhmu ja yá ua ra Jesu
ne bi xipabi te xqui ja'ą.
34 Nepы ra Jesu bi 'ñembi:
—Ma zi t'ixu'i, ya guí 'bы̨i xá
hño ngue'ą xi xcá camfrigui.
Grí ma te rá 'ñentho ne ya
hinda ma da yopa menga ri
hñeni.
35 Y de mi ñąui ra Jesu nura
'bɛhñą, bi zøhø 'nara 'mɛhni
xqui 'ñehe de rá ngu nú'ą ra
ndą de ra niją, ne bi 'ñembi:
—Ya bi du ri t'ixu. ¿Pa te gui
xuhña ra xahnate gui tsixa ja
ri ngubya?
36 Pe ra Jesu ngu mi 'yøde
nú'ы ya noya bi mąnga ra
'mɛhni, bi 'ñemba ra Jairo:
—Odi tu ri mы̨i, høns̄ɛ xi da
camfrigui.
37 Nepы bi zixa ra Pedro,
ra Cobo ne ra Xuua rá cu ra
Cobo, ne himbi hopa ma'ra
ya ją'i da dɛni.
38 Y nu mi zøni'ы ja rá ngu
nú'ą ra ndą, bi hyandi mi
'bы̨hni ndunthi ya ją'i mi
mąntho ne xi mi zoñ'ы.
39 Nu'bы́ ra Jesu bi yы̨t'a ja ra
ngu ne bi 'ñemba ya ją'i:
—¿Hanja guí zoñhы ne guí
manthohы̨? Nura nxutsi
ąhątho, hingue xa du.
40 Pe ya ją'i bi dentho.
Nu'bы́ ra Jesu bi 'bɛpa gatho
ya ją'i da bøni de ra ngu, nepы
bi zixa rá nąną ne rá dada ra
nxutsi, ne co nú'ы mi 'ñoui bi
yы̨t'a habы mi 'bɛni.
41 Y bi mipa rá 'yɛ, ne bi
'ñembi:
—Talitha, cumi. —Nura
noya'ą ne da 'ñena: Ma zi
t'ixu'i, dí xi'a'i gui nangui.
42 Nepы 'bestho bi nangui
ne bi 'ño. Hangue ya ją'i xi bi
'yø nts'ɛdi. Y nú'ą ra nxutsi'ą
mi pɛ'tsa 'rɛt'amayoho njɛya.
43 Pe ra Jesu bi hñu'mba ra
hñą gatho nú'ы mi 'bы̨hni gue
ni 'na hinto da xipi de nú'ą
xqui 'yøt'ą. Nepы bi manda
gue da t'umba te da zi nú'ą ra
nxutsi.

6

Ra Jesu mi 'bы̨hni Nasare
(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

1 Ra Jesu bi bøni de guehni
bi ma ja rá hai, bi mɛui yá
nxadi.
2 Ne ja ra pa dega tsaya bi
yы̨t'a ja ra niją pa bi nxah-
nate, ne ndunthi nú'ы to'o mi
øde, mi 'yø ne mi ena:

—¿Habʉ xa bạdi núˈạ mạni?
¿Toˈo xa umbabi ra dạnga
mfạdi? ¿Habʉ xpá hñạ núˈạ
ra tsˈɛdi pa da ˈyøtˈa núˈʉ ya
dạnga ntˈudi øtˈe?
3 Nuni go guehni ra yaxi,
nurá tˈʉ ra Maria, ne go yá cu
ra Cobo, ra Jose, ra Juda ne
ra Simu, ne yá nju ˈbʉcua con
guecjʉ.
Ne nuˈʉ́ mri ˈyøtho, himbi
gamfri.
4 Hangue ra Jesu bi
ˈñembabiˈʉ:
—ˈNará ˈmɛhni Ajuạ da
tˈumba ra tˈequˈei habʉ hingo
rá hai, ha nu go rá hai hinto
umba ra tˈequˈei, nixi ya
mengu rá ngu.
5 Ra Jesu himbi za bi ˈyøtˈa
ndunthi ya ntˈudi ja rá hai
ngueˈạ hinto mi ne da gam-
fri. Hønsɛ bi hñuxa yá ˈyɛ ja
tsˈʉtho ya daˈthi pa bi ñạniˈʉ.
6 Y nuˈạ́ bi ˈyø ngueˈạ ni
ˈna tʉqui himbi ne bi gamfri
nuya jạˈi, ne bi bøni de guehni
bi ma ja maˈra ya tˈʉca hnini
pa da xahna ya jạˈi.

Ra Jesu bi mɛhna yá nxadi
pa da zofo ya jạˈi
(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

7 ˈMɛfa ra Jesu bi zohna
núˈʉ ˈrɛtˈamayoho yá nxadi
ne bi umba ra tsˈɛdi pa da
ˈyɛmba ya tsˈondạhi toˈo di
pɛˈtsi. Nepʉ bi mɛhniˈʉ dega
yoho.
8 Ne bi xipabiˈʉ gue hinte
da hñạtsˈi pa ja ra ˈñu, nixi yá
ˈrøzạ, nixi núˈạ te da zi, ni ra
bojạ, hønsɛ yá bordo hạ.
9 Nehe bi xipi gue da diˈta
yá thiza ne da hñạxa ˈnada ra
patˈi.
10 Nehe bi ˈñembabi:
—Nu xcrí tsøñhʉ ja ˈnara
ngu, ja gui ˈbʉthʉni asta hin-
gui pøñhʉ de núˈạ ra hniniˈạ.
11 Y nuˈbʉ gui tsøñhʉ ja
ˈnara hnini ne hinto da
ˈraˈahʉ ntsaya nixi da ˈyøde
núˈạ gui mạñhʉ, nuˈbʉ́ pøñhʉ
de guehni. Y de xcrí pøñhʉ,
gui huạtˈa ri thizahʉ pa
hingui hñạxhʉ nixi ra hai
de nura hniniˈạ, y njabʉ
da bạdiˈʉ de núˈạ xa ˈyøtˈʉ.
Majuạni dí xiˈahʉ gue nu
sta zø ra pa da nja ra nsʉca
uɛnda, nura paˈạ ya mengu
de guehni maˈna ma da
ncastiga que ya mengu de
ra tsˈohnini Sodoma ne
Gomorra.
12 Mi uadi bi mạnga ra Jesu
njabʉ, yá nxadi bi ma de
guehni pa da zo ya jạˈi pa da
ñobriˈʉ de yá tsˈoqui.
13 Ne mi ɛni ndunthi ya
tsˈondạhi, ne mi coˈtsua ra
aceite ya daˈthi ne mi ñạniˈʉ.

Ra Xuua Xiˈtsate bi thacua
rá ñạxu
(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

14 Ha nuya paˈʉ habʉraza xi
xqui ntˈøde de núˈʉ ya dạnga
tˈøtˈe mi øtˈa ra Jesu, asta ra
ndạ Erode bi zo rá gu nehe.
Hangue bi ˈñena:
—Go gueˈạ ra Xuua Xiˈtsate
ya xa yopa nte de ra du,
hangue nubyá maˈna ja rá
tsˈɛdi pa da za da ˈyøtˈa nuya
dạnga ntˈudi.
15 Maˈra ya jạˈi mi ena:
—Go gueˈạ ra bạdi Elía.
Y nu maˈra mi ena:
—Go gueˈạ ˈnará ˈmɛhni
Ajuạ ngu núˈʉ mi ˈbʉi
mayaˈbʉ.

16 Ha nu mi 'yøde ra ndạ
Erode njabʉ, bi 'ñena:
—Gue'ạ ra Xuua nú'ạ dá
tacua rá ñạxu ne ya xa yopa
nte ma'na'qui.
17 Bi beni njabʉ ngue'ạ
xqui mɛhni to bi gʉ ra Xuua
pa bi got'a fadi, ngue'ạ xqui
hñạcuabi hmạhạ gue hinda
'yøt'e drá 'bɛhñạ ra Erodía,
ngue'ạ ra Erodía mrá 'bɛhñạ
ra Lipe nú'ạ to'o mrá cu ra
Erode.
18 Ra Xuua xqui hñạcuahmạ
ra Erode ne xqui 'ñembi:
—Hingui ho gui tsimba rá
'bɛhñạ ri cu.
19 Hangue ra Erodía xi bi
ʉtsa ra Xuua ne mi ne to da
gats'i pa da hyo, pe himi tsa,
20 ngue'ạ ra Erode mi su ra
Xuua pa hinte da t'ø'tuabi,
ngue'ạ mi pạdi gue mrá
hojạ'i ne xmá nt'axi rá mfeni
hangue mi pɛ'tsua ra t'equ'ei.
Ne mi ho da 'yøde nú'ạ mi mạ,
pe himi tso rá mfeni nú'ạ mi
øde hangue himi pạdi te da
beni.
21 Pe bi zø ra pa bi nja ngu
nú'ạ mi ne ra Erodía. Nu mi
da rá pa ra Erode bi 'yøt'a
'nara ngo ne bi 'ñehe gatho
yá mfats'i ne ya nzaya ne ya
t'ʉca ndạ to'o mi manda ra
hai Galilea.
22 Nuni ja ra ngo bi yʉt'a rá
t'ixu ra Erodía ne bi nei ja yá
thandi'ʉ. Ha ra ndạ Erode ne
nú'ʉ to'o mi huhui ja ra mexa
bi hopa rá hnei. Hangue ra
Erode bi 'ñemba ra nxutsi:
—'Yacagui gatho nú'ạ gui
ne y ga 'ra'a'i.
23 Ne bi jurabi ne bi
ñạ'tuabi da umbi asta made
de habʉ gatho mri manda 'bʉ
da 'yadi.
24 Nepʉ bi bønga ra nxutsi
ne bá amba ra Erodía nurá
nạnạ'ạ ne bi 'ñembi:
—¿Te ga adi 'bʉ?
Y rá nạnạ bi 'ñembi:
—Xipi da 'ra'i rá ñạxu ra
Xuua Xi'tsate.
25 Nu'bʉ́ nu'ạ́ bi dạma men-
gui ja ra ndạ ne bi 'ñembi:
—Dí ne gui 'racagui nubya
'bestho rá ñạxu ra Xuua
Xi'tsate ja 'nara manza.
26 Nu'bʉ́ ra ndạ bi du rá mʉi
nts'ɛdi. Pe ya xqui jurabi nú'ạ
ra nxutsi ne xqui 'yøde gatho
to'o mi huhuini ja ra mexa,
hangue mi pɛ'tsi te da 'yøt'e
nú'ạ xqui mạ.
27 Hangue bi dạma mɛhna
'nara soldado pa da hñạmpa
rá ñạxu ra Xuua.
28 Nepʉ nú'ạ ra soldado bi
ma ja ra fadi bá tacua rá
ñạxu ra Xuua, ne bi 'yɛnts'a
ja 'nara manza pa bá hạmpa
ra nxutsi, nepʉ ra nxutsi bi
hñạ'tsua rá nạnạ.
29 Y nu mi 'yøde yá nxadi
ra Xuua bi ma ja ra fadi pa
bi du'tsua rá ndo'yo pa bá
agui'ʉ.

Ra Jesu bi 'uinga thogui
cʉt'a 'mo ya jạ'i
(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17;
Jn. 6:1-14)

30 Nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá
nxadi ra Jesu xqui mɛhni da
ma da zofo ya jạ'i, 'mɛfa bá
pengui de habʉ xqui ma, ne
bi munts'i'ʉ habʉ mi 'bʉi ra
Jesu, ne bi xipi gatho te xqui
'yøt'e'ʉ ne nú'ạ xqui 'ñudi'ʉ.
31 Nu'bʉ́ ra Jesu bi xipabi'ʉ:

—Maha ga 'ueguehʉ 'nambʉ sɛhɛ pa ga ntsayahʉ.

Mi mạnga njabʉ ngue'ạ ndunthi ya jạ'i mi pa y mi tsøhø habʉ mi 'bʉi'ʉ ne mi otho ra pongui pa da ntsaya nixi pa da ñuni.

32 Hangue bi ma'ʉ co 'nara motsa pa bi 'rani ri'nandi habʉ hinto mi 'bʉi.

33 Pe ndunthi ya jạ'i bi hyandi mi ma'ʉ ne bi hyandatho'ʉ ra Jesu habʉ rí zøni, hangue nu'ʉ́ ne ndunthi de nú'ʉ mi 'bʉ ja ya t'ʉhnini bi nest'ihi bá gat'i ja rá hyo ra ndehe ne go rá mʉdi bi zøñ'ʉ.

34 Y nu mi zønga ra motsa ja ra ñạnga ndehe, bi gại ra Jesu ne bi hyanda nú'ạ ra hmuntsjạ'i xqui zønini, ne xi bi huequi'ʉ ngue'ạ mi ngu ya dɛti joʼo yá ma'yo, hangue nu'ạ́ bi mʉdi bi xahni'ʉ ndunthi ya t'øt'e.

35 Ha nu de ya mi nde, ya nxadi bi joni habʉ mi 'bai ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Ya bi nde ne nuua habʉ dí 'bʉhʉ go ra mbonthi.

36 Xipa ya jạ'i da ma da dai te da zi ja ya ngu ne ja ya hnini nú'ʉ ja guetbʉ de guecua, ngue'ạ otho te da ziuayʉ.

37 Pe ra Jesu bi dạdi:

—Go da umfʉ te da ziyʉ.

Nu'bʉ́ ya nxadi bi 'ñembi:

—¿Ha gue ga mahe ga tañhe yo nthebe denario dega thuhme pa ga 'uiñheyʉ?

38 Pe ra Jesu bi 'yambabi'ʉ ne bi 'ñembi:

—¿Hangu ya thuhme guí hạhʉ? Nuhʉ xạ.

Y nu mi hyandi'ʉ bi 'ñembabi:

—Nsøcta cʉt'a ya thuhme ne yoho ya zi huạ dí hạhe.

39 Nu'bʉ́ ra Jesu bi xipa ya jạ'i da 'yøt'a ya t'ʉca hmunts'i ne da hñudi'ʉ ja ra 'bot'ɛi.

40 Hangue bi 'yøt'a ya t'ʉca hmunts'i dega nthebe ne dega ndenthebe, ne bi hñudi'ʉ.

41 Nu'bʉ́ ra Jesu bi gʉ nú'ʉ cʉt'a ya thuhme ne nú'ʉ yoho ya huạ, ne bi nøts'e mahets'i ne bi umba njamạdi Ajuạ rá Dada. Nepʉ bi hyeca ya thuhme ne bi hyecua yá nxadi pa da umba ya jạ'i, ne bi xɛni nú'ʉ yoho ya huạ pa bi thecua gatho nú'ʉ ya hmuntsjạ'i.

42 Y gatho bi ñuni asta bi niñạ'ʉ.

43 Nepʉ bi hmunts'a gatho ya xɛca thuhme ne ya xɛca huạ nú'ʉ bi bongui, ne bi ñuxa 'rɛt'amayoho ya 'bøts'e.

44 Ha mi ngu cʉt'a 'mo ya 'ñøhø nú'ʉ bi ñuni, y nuya 'bɛhñạ ne ya bạtsi himbi ma 'mede.

Ra Jesu bi 'ño mañạ ra ndehe
(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

45 Nepʉ ra Jesu bi xipa yá nxadi gue da 'mɛt'o'ʉ co ra motsa pa ri'nandi pa rí mani ja ra hnini Betsaida, y nu'ạ́ bi gohini mi edi ya jạ'i pa da ma ja yá ngu.

46 Y mi uadi bi 'ñedi'ạ, bi bøxa ja ra t'øhø pa bá apabi Ajuạ rá Dada.

47 Y ya mi 'mɛxuui ra pa'ạ ra motsa ya mi 'yo madetho ra ndehe, ha nura Jesu mi 'bʉtritho ja ra t'øhø sɛhɛ.

48 Y bi hyanda yá nxadi gue
ya xqui zabi'ʉ de mi 'yonga
ra motsa ngue'ą mi tsɛdi ra
bʉnthi ne himi hopi da 'ño.
Y nurá hyax'ą hamxuditho
ra Jesu bi ma pa ri'nandi mi
'yotho mañą ja ra dehe, ne mi
ma da tho'tshmą yá nxadi.
49 Pe yá nxadi bi hyandi mi
'yo mañą ja ra dehe ne xi bi
mafi'ʉ ngue'ą mi hu yá mʉi
gue mi 'nara pite.
50 Ri gatho'ʉ bi hyandi ne xi
mi tsu'ʉ. Pe ra Jesu 'bestho bi
zofo ne bi 'ñembi'ʉ:
—¡Oguí tsuhʉ, go gueque,
oguí tu ri mʉihʉ!
51 Nepʉ bi bøxa ja ra motsa
con gue'ʉ ne 'bestho bi ntsaya
ra bʉnthi, hangue yá nxadi xi
bi 'yø nts'ɛdi.
52 Himi pą̱di'ʉ te ma ts'ɛdi
mi hą, nixi xqui zoda yá
mfeni hanja xqui japi da xu
ya thuhme, ngue'ą xmá me
yá coraso'ʉ.

Ra Jesu bi 'yøthe ya da'thi nuni Genesare
(Mt. 14:34-36)

53 Nu mi 'rats'i'ʉ pa ri'nandi
bi zøni ja ra hai Genesare ne
ja bi dą̱t'ni yá motsa.
54 Y ngu bi gą̱i'ʉ de ra
motsa, ya ją̱'i 'bestho bi bą̱di
gue go mi gue'ą ra Jesu.
55 Nepʉ nu'ʉ́ bi dą̱ma ma ja
ya ngu gatho rá nthets'i nura
hai'ą pa bá tsi ya da'thi co
yá 'bebo ne bi ts'its'i pa habʉ
xqui t'øde mi 'bʉ ra Jesu.
56 Y habʉraza mi pa'ą ja
ya dą̱nga hnini o ja ya t'ʉca
hnini, ya ją̱'i mi tsi ya da'thi
mi pɛgui ja ya 'ñu, ne ora
mi thohni ra Jesu mi bą̱ntebi
ya ją̱'i gue da hopa ya da'thi
da dambabi masque hønsɛ rá
ñą̱ni rá he. Ne toraza mi
thambabi, 'bestho mi ñą̱ni de
yá hñeni.

7

Hanja gra nts'oca ya ją̱'i
(Mt. 15:1-20)

1 'Raya fariseo ne 'raya xah-
nate de ra ley nú'ʉ xqui 'ñehe
de Jerusale bi munts'i ne bi
ma bá c'ą̱'tsa ra Jesu.
2 Ne bi hyandi gue 'rayá
nxadi ra Jesu bi ñuni nsinque
xqui nxʉ'yɛ ngu yá nzą̱i'ʉ,
hangue bi ñą̱ma'ñʉ'ʉ.
3 (Ngue'ą ya fariseo ne
gatho ma'ra ya xodyo xi xqui
nzą̱i da nxʉ'yɛ ante da ñuni
ngue'ą njabʉ yá nzą̱i ndu yá
xita, y nu'bʉ hinda nxʉ'yɛ ngu
yá nzą̱i hinda ñuni.
4 Ne 'bʉ ora da menga tai'ʉ,
'bʉ hinda nxʉ'yɛ hinda ñuni.
Nehe mi ja ma'ra yá nzą̱i nú'ʉ
xqui 'ñutui ndu yá xita: da
xʉt'a yá ntsi, nuya 'bada ne
nuya ts'øe dega bøją̱, ne da
mɛ'tsa yá mfidi pa da gohi
strá nt'axi. Ngue'ą mi hu yá
mʉi'ʉ gue co nú'ʉ ya t'øt'e mi
øt'e da t'axca yá mfeni ja rá
thandi Ajuą̱.)
5 Hangue nuya fariseo
ne ya xahnate de ra ley bi
'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembi:
—¿Hanja nuyʉ ri nxadi hin-
gui øt'e ngu yá nzą̱i ndu ma
xitahʉ maya'bʉ? Nuyʉ́ ri ñuni
masque hinxa nxʉ'yɛ.
6 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dą̱tuabi'ʉ:
—Nu'ahʉ gyá yohmihʉ. Ra
bą̱di Isaía bi mą̱ de gue'ahʉ

maya'bʉ gue Ajuạ bi 'ñena
njaua:
Nuna hnininạ ri nsundagui
hønsɛ dega noyatho,
pe nuyá mfeni go bí 'yo yabʉ
de gueque.
7 Nu'ʉ́ xøcambenigui pe hinte ri
muui yá søcambeni,
nguetho nu'ʉ yá hmanda ri
manda'ʉ go yá hman-
dasɛ, ne mạñ'ʉ gue go
stá 'bɛpca'ʉ.
8 Xi majuạni ngu bi mạnga
ra Isaía de gue'ahʉ, ngue'ạ
nu'ahʉ xcá tsocuahʉ yá
hmanda Ajuạ pa go grí
dɛnbahʉ yá hmanda ndu ri
xitahʉ. Nu'ahʉ nu'ạ ri 'bɛfihʉ,
hønsɛ ra nsʉt'a 'bada ne ma'ra
ya ntsi, y ma'ra ya t'øt'e de ra
nt'axqui.
9 Nehe bi 'ñembabi'ʉ:
—Guí hu ri mʉihʉ gue xá
hño núʼạ xcá tsocuahʉbʉ
yá hmanda Ajuạ pa go guí
ø'tuahʉ yá nzại ndu ri xitahʉ.
10 Nura Moise bi 'ñena:
“Umba ra t'equ'ei ri dada ne
ri nạnạ ne gui su'ʉ”, ne “nu'ạ
tó'o da zanga rá dada o rá
nạnạ dá tho.”
11 Pe nu'ahʉ guí eñhʉ gue
xá hño to'o da xipa rá nạnạ ne
rá dada njaua: “Nuna ra bojạ
ndí 'ra'ahʉ hmạhạ, nubya go
ma ga umba Ajuạ ngue'ạ ra
Corbán.” (Ra Corbán rí bøni
da 'ñena 'nara 'baha xa t'eque
pa Ajuạ.)
12 Y njabʉ guí emfʉ ya jạ'i
gue ya hinte da umba yá dada
ne yá nạnạ, ne ya hinda su'ʉ.
13 Njabʉ guí pumfrithohʉ
núʼạ bi mạ Ajuạ, ne hønsɛ go
guí ø'tuahʉ yá nzại ndu ri xi-
tahʉ, y nehe njabʉ guí utua ri
bạtsihʉ. Ne ndunthi ma'ra ya
t'øt'e guí øthʉ mahyɛgui ngu
nuna.
14 Nu'bʉ́ ra Jesu bi yo zofo
ra hmuntsjạ'i ma'na'qui ne bi
'ñembi'ʉ:
—'Yødehʉ guí gathohʉ ne dá
zo ri mfenihʉ núna ma ga mạ.
15 Nu'ạ cʉt'a ja rá ne ra jạ'i
hingo gue'ạ japi da nts'oqui,
pe núʼạ pøni de rá mfeni hạ,
go gue'ạ japi da nts'oqui.
16 Nu'ạ tó'o ja rá t'øde pa da
'yøde, dá 'yøde núna dí mạ.
17 Nepʉ bi 'uegue'ạ de ra
hmuntsjạ'i, ne bi yʉt'a ja ra
ngu núʼạ xqui mihi, y nuni ja
bi 'yambani sɛhɛ yá nxadi te
rí bønga núʼạ xqui xipa ya jạ'i.
18 Nu'bʉ́ ra Jesu bi
'ñembabi'ʉ:
—¿Ha gue ne'ahʉ hinte ri
fạdihʉ? ¿Ha hinguí pạhʉ gue
hingue núʼạ da zi ra jạ'i go
gue'ạ da japi da nts'oqui?
19 Ngue'ạ núʼạ ts'i cʉt'atho
ja rá mʉi 'na, ne pøni ne hin-
gui ts'ocua rá mfeni.
Njabʉ bi mạnga ra Jesu gue
xá hño da ts'i gatho ya nza-
qui.
20 Nepʉ bi 'ñena:
—Nu'ạ ri japi da nts'ocạ ra
jạ'i, núʼʉ ya ts'omfeni beni.
21 Ngue'ạ de ja rá ts'omfeni
'na, ja bí ehni gatho nuya
ya ts'ot'øt'e: ra nts'inga
medinthạti, ra nt'e'bɛhñạ, ra
nthote,
22 ra mfe, ra ts'onc'at'i,
ra nts'o'mʉi, ra nthate, ra
nts'o'yo, ra nts'ante, ra
nt'ets'i, ne núʼʉ to'o ri hyøcua
núʼạ te pɛ'tsa ma'na, ne núʼʉ
hingui pạdi nda'ạ ra hño
nda'ạ ra 'ñʉ.

23 Gatho nuya ya tsˈoqui bí
ehe de yá tsˈomfeni ya ja̱ˈi, ne
go guehya japi da ntsˈoqui.

ˈNara ˈbɛhña̱ himrá me Israel bi gamfri ra Jesu
(Mt. 15:21-28)

24 Nepʉ ra Jesu bi bøni de
guehni ne bi ma ja ra hai
guetbʉ ra hnini Tiro ne Sidó.
Ne ja bá cʉtˈini ja ˈnara ngu, y
himi ne to xa ba̱di hma̱ha̱, pe
ˈbestho bi fa̱tho.

25 Ha guetbʉ de guehni
mi ˈbʉhni ˈnara ˈbɛhña̱ núˈa̱
mi pɛˈtsa ˈnará tˈixu gue mi
pɛˈtsa ˈnara tsˈonda̱hi. Ne bi
ˈyøde gue xqui zøhni ra Jesu,
hangue nuˈá̱ ˈbestho bi ma bá
cˈa̱ˈtsi ne bi ndandiña̱hmu ja
yá uaˈa̱.

26 Nura ˈbɛhña̱ˈa̱ himrá
me Israel ngueˈa̱ mrá me
Sirofenicia. Nuˈá̱ bi ba̱ntebi
ra Jesu pa da ˈyɛmba ra
tsˈonda̱hi núˈa̱ mi pɛˈtsa rá
tˈixu.

27 Pe ra Jesu bi ˈñembabi:
—ˈMɛtˈo mahyoni ga øˈtua
ra hño ya me Israel, ngueˈa̱
nuˈbʉ ˈmɛtˈo ga øˈtua ra hño
ya ˈraˈñoja̱ˈi nguˈi, nuˈbʉ́ ga
nja ngu núˈa̱ toˈo ha̱mba yá
hñuni ya ba̱tsi pa da umba ya
tsatˈyo.

28 Nuˈbʉ́ núˈa̱ ra ˈbɛhña̱ bi
da̱tuabi ne bi ˈñembi:
—Majua̱ni núˈa̱ guí ma̱
Ndada, pe ya tsatˈyo tøˈmtho
njaˈti de ra mexa pa da gʉxa
ya hangui núˈʉ da dagui de
habʉ ri ñuni ya ba̱tsi.

29 Nuˈbʉ́ ra Jesu bi da̱tuabi:
—Xcá tha̱di xá hño, hangue
pengui, grí ma ri ngu ne bá
nu ri tˈixu gue ya xa bønga ra
tsˈonda̱hi de gueˈa̱.

30 Y nu mi zønga rá ngu núˈa̱
ra ˈbɛhña̱, bi zʉdi rá tˈixu mi
ˈbɛnga ja rá fidi ne ya xqui
bønga ra tsˈonda̱hi de gueˈa̱.

Ra Jesu bi ˈyøthe ˈnara gogu

31 Nepʉ ra Jesu bi ma de
guehni habʉ mi ˈbʉ guetbʉ ra
hnini Tiro, ne bi gatˈa ja ra
hnini Sidó ne bi thogui ja ra
hai Decapoli pa bi yo menga
ja ra ndehe Galilea.

32 Ne nuni ja bá tsˈimpani
ˈnara ˈñøhø mrá gogu ne mrá
ˈbane, y núˈʉ toˈo mri ziˈa̱ bi
ba̱ntebi ra Jesu da hñuxa rá
ˈyɛ ja gueˈa̱ pa da ña̱ni.

33 Nuˈbʉ́ ra Jesu bi gʉca
núˈa̱ ra daˈthi ˈnambʉ de ra
hmuntsja̱ˈi, ne bi dintˈua yá
dedo ja yá gu, nepʉ bi zotsˈi
yá dedo ne bi damba rá ja̱ne
núˈa̱ ra ˈñøhø.

34 Nepʉ bi nøtsˈe pa ma-
hetsˈi bi ˈyɛnga rá nga̱ˈtsi ne bi
ˈñembi:
—¡Efata! —núˈá̱ ne da ˈñena:
¡Dá xogui ri gu ne ri ne!

35 Y ˈbestho bi xo yá gu ne bi
za bi ˈyøde xá hño, ne bi tuqui
rá ja̱ne ne bi za bi ña̱ xá hño.

36 Ha ra Jesu bi hñuˈmba
ra hña̱ ya ja̱ˈi gue hinto da
xipi, pe nuˈʉ́ maˈna bi ma bá
ˈyonga ra ˈbede.

37 Y maˈna xi mri ˈyø ya ja̱ˈi
ne bi ˈñenaˈʉ:
—Gatho núˈa̱ øtˈe xi xá hño,
asta japi ya gogu da ˈyøde, ne
ya gone da ña̱.

8

Ra Jesu bi ˈuinga thogui goho ˈmo ya ja̱ˈi
(Mt. 15:32-39)

1 Ja nuya paˈʉ xi bi muntsˈa
ndunthi ya ja̱ˈi maˈnaˈqui, ne
mi otho te da ziˈʉ, hangue ra
Jesu bi zofo yá nxadi ne bi
ˈñembabi:
2 —Xi dí hueca nuya ya ja̱ˈi
ngueˈa̱ ya xa ˈmʉi hñu pa con
gueque ne otho te da zi.
3 ˈBʉ ga pɛhni da ma yá ngu
njabʉtho co ra thuhu, xiˈbʉ rí
umba ra hødu má ˈñu ngueˈa̱
ˈra xqui ˈñehe de yabʉ.
4 Pe yá nxadi bi ˈñembabi:
—¿Hanja da za ga ˈuiñhʉ
nuyʉ ya ja̱ˈi gue nuua habʉ dí
ˈbʉhʉ go ra mbonthi?
5 Nuˈbʉ́ ra Jesu bi ˈyambabi
yá nxadi ne bi ˈñembi:
—¿Hangu ya thuhme guí
ha̱hʉ?
Nuˈʉ́ bi da̱tbi ne bi ˈñembi:
—Hønsɛ yoto.
6 Nuˈbʉ́ ra Jesu bi xipa ya
ja̱ˈi da hñudi. Nepʉ bi gʉ
núˈʉ yoto ya thuhme ne bi
umba njama̱di Ajua̱ rá Dada.
Nepʉ bi hyeque ne bi umba
yá nxadi pa da xɛnbabi ya
hmuntsja̱ˈi.
7 Nehe mi ha̱ˈʉ ˈraya tˈʉca
hua̱ ne bi umba ra Jesu. Nepʉ
nuˈá̱ bi ˈyapa Ajua̱ da ja̱pi, ne
bi xipa yá nxadi da umba ya
ja̱ˈi ya zi xɛca hua̱.
8 Y gatho ya ja̱ˈi bi ñuni
asta xi bi niña̱. Nepʉ ya
nxadi bi muntsˈa ya xɛni núˈʉ
bi bongui y bi ñuxa yoto ya
ˈbøtsˈe.
9 Ha mi ngu goho ˈmo ya
ˈñøhø núˈʉ bi ñuni, y nuya
ˈbɛhña̱ ne ya ba̱tsi himbi ma
ˈmede. Nepʉ ra Jesu bi ˈñediˈʉ.
10 Ne nuˈá̱ ˈbestho bi bøxa
ja ra motsa co yá nxadi ne
bi ˈratsˈi bi ma ja ra hai Dal-
manuta.

Ya fariseo mi adi da tˈutua
ˈnara ntˈudi dega milagro
(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

11 Nepʉ ˈraya fariseo bi ma
bá tsʉdi ra Jesu ne bi mʉdi bi
xaxi, ne bi xipi gue da ˈyøtˈe
pa da hnequi ˈnara ntˈudi de
mahetsˈi pa da hyandiˈʉ ua xi
majua̱ni mrá ˈmɛhni Ajua̱.
12 Nuˈbʉ́ ra Jesu xi bi ˈyɛnga
ˈnara nga̱ˈtsi ne bi ˈñena:
—¿Hanja núˈahʉ guí ˈbʉhʉ
mapaya guí ahʉ ga øtˈa ˈnara
ntˈudi? Xi majua̱ni dí xiˈahʉ
gue nuga hinga uˈtˈahʉ ni
ˈnara ntˈudi.
13 Nuˈbʉ́ nuˈá̱ ˈbestho bi
zohniˈʉ ne bi yopa bøxa ja ra
motsa pa bi ma riˈnandi ra
ndehe.

Ra nzoi de ya fariseo
(Mt. 16:5-12)

14 Ha nuyá nxadi xqui pum-
fri da hña̱xa ˈraya thuhme,
hønsɛ ˈnatho mi hña̱ˈʉ ja ra
motsa.
15 Nepʉ ra Jesu bi zofoˈʉ ne
bi ˈñembi:
—Jamasuhʉ de yá nzoi ya
fariseo ne rá nzoi ra Erode.
16 Nuˈbʉ́ yá nxadi bi
ˈñémsɛˈʉ ˈna ngu ˈna:
—Nuní xicjʉ njabʉ ngueˈa̱
hindí ha̱hʉ ra thuhme.
17 Pe ra Jesu bi ba̱tho te mi
beñˈʉ ne bi ˈñembabiˈʉ:
—¿Hanja guí ˈñémfʉ gue
otho ra thuhme? ¿Ha gue
nsøctho̱ˈa̱ oda ri mfenihʉ? ¿Ha
gue hingui tsoda ri mfenihʉ
de núˈa̱ ra tsˈɛdi dí pɛˈtsi? Xi
xá me ri corasohʉ.
18 Ja ri dahʉ pe hinguí
hanthʉ, ne ja ri guhʉ pe
hinguí øhʉ, nixi guí beñhʉ

núˈą stá øtˈe co núˈʉ ya thuhme.
19 Xi núˈbʉ ndá xɛni núˈʉ cʉtˈa ya thuhme ne dá ˈuinga cʉtˈa ˈmo ya jąˈi, ¿hangu ya ˈbøtsˈe gá xɛca thuhme bi bongui xą?
Y nuˈʉ́ bi dądi bi ˈñena:
—ˈRɛtˈamayoho ˈbøtsˈe.
20 Nepʉ bi ˈñena:
—Nehe xi núˈbʉ ndá xɛni núˈʉ yoto ya thuhme ne dá ˈuinga goho ˈmo ya jąˈi, ¿hangu ya ˈbøtsˈe gá xɛca thuhme bi bongui xą?
Y nuˈʉ́ bi ˈñena:
—Yoto ˈbøtsˈe.
21 Nuˈbʉ́ ra Jesu bi ˈñembiˈʉ:
—¿Y ne njabʉ hinxa zoda ri mfenihʉ de nuna ra tsˈɛdi dí hñą?

Ra Jesu bi ˈyøthe ˈnara goda nuni Betsaida

22 Nuˈbʉ́ ra Jesu ne yá nxadi bi zøni ja ra hai Betsaida, ne ja guehni bá tsˈimpabi ˈnara goda, y núˈʉ toˈo bá tsi bi bąntebi gue da hñuxa rá ˈyɛ ja gueˈą pa da ñąni.
23 Nuˈbʉ́ ra Jesu bi cʉhna ra goda pa bi gʉca møte de ra hnini, ne bi goˈtsuabi rá jini ja yá da, ne bi hñuxa yá ˈyɛ ja gueˈą, ne bi ˈñembi:
—¿Ha gue ja te guí handi?
24 Y nuˈą́ bi zøtˈa yá da ne bi ˈñena:
—Dí handa ya jąˈi di ˈyo pe di hnequi ngu ya za.
25 Nuˈbʉ́ ra Jesu bi yopa hñuˈtsua yá ˈyɛ ja yá da núˈą ra goda, ne nuˈą́ bi ñąni ne xi bi hyandi xá hño gatho.
26 Nepʉ ra Jesu bi mɛhni da ma rá ngu, ne bi hñącuabi gue hinda yʉtˈa ja ra hnini pa hinda xipa ya jąˈi de guehni.

Ra Pedro bi mą gue ra Jesu go gueˈą ra Cristo
(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

27 ˈMɛfa ra Jesu bi ma co yá nxadi ja ya tˈʉca hnini núˈʉ mi ja guetbʉ ra dąhni Cesarea de Filipo. Y de má ˈñu núˈą́ bi ˈyamba yá nxadi ne bi ˈñembi:
—¿Ha hingá øhʉ ya jąˈi mą toˈoguiga?
28 Nuˈbʉ́ nuˈʉ́ bi dądi ne bi ˈñena:
—ˈRa ena gue go gueˈe grá Xuua Xiˈtsate, maˈra ena grá bądi Elía, ha nu maˈra ena gue go gueˈe ˈna de núˈʉ maˈra yá ˈmɛhni Ajuą núˈʉ mi ˈbʉi mayaˈbʉ.
29 Nuˈbʉ́ ra Jesu bi ˈyambiˈʉ ne bi ˈñembi:
—Xiˈahʉ, ¿te guí mąñhʉ de gueque?
Y ra Pedro bi dądi ne bi ˈñembi:
—Nuˈi go gueˈe grá Cristo xpá mɛñˈaˈi Ajuą pa gui ndą.
30 Nuˈbʉ́ ra Jesu bi hñuˈmba ra hñą gue hinda xipa maˈra ya jąˈi mi toˈoˈą.

Ra Jesu bi mą de rá du
(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

31 Nepʉ ra Jesu bi mʉdi bi xipabi yá nxadi núˈą ma da tˈøˈtuabi, ne bi ˈñembiˈʉ:
—Núˈą To'o bi e bi Njąˈi pɛˈtsi ma da sufri ndunthi. Ya ndąxjua ndą ne ya ndą gá macją ne ya xahnate de ra ley ma da ʉtsa asta da hñu yá mʉi da hyo, pe rá hñupa da yopa nte de rá du.
32 Bi xipiˈʉ co ya noya hinxá hñei, hangue ra Pedro bi gʉqui ˈnambʉ ne bi mʉdi bi zʉi pa hinda ˈyøtˈe njabʉ.

33 Nu'bɨ́ ra Jesu bi mpɨnts'i
ne bi hyanda gatho yá nxadi
ne bi zɨi ra Pedro bi 'ñembi:
—¡'Uegue de gueque, nu'i
guí hąmpa rá ts'ɛdi ra Satá
hangue guí xica njabɨ!
Ngue'ą nu'í hinguí mą ngu
nú'ą mąnga Ajuą, nu'í guí øt'a
nú'ą go yá paha ya jąʼi.
34 Nepɨ bi zohna yá nxadi
ne ya jąʼi ne bi 'ñembabi'ɨ:
—Nu'ą tó'o da ne da
dɛngagui, hinda za da 'yøt'e
nú'ą go rá paha sɛhɛ. Mahy-
oni da dɛngagui masque da
tho ya nt'ɨtsate ne ya 'bɛtsa
asta rá du.
35 Nu'ą tó'o da ñąnga rá te
por hinda dɛngagui, nú'ą́ ma
da 'bɛdi rá te. Pe nu'ą tó'o da
'ñɛi pa da du po rá ngueque
ne po ra mąca noya, nú'ą́ da
zɨ rá te pa nzą́ntho.
36 ¿Te rá 'bɛ da dąhą 'nara
jąʼi 'bɨ da mɛ'tsa gatho ya hño
de ra ximhai, y ne da 'mɛdi rá
te? Otho.
37 Ngue'ą ni 'na de nuya
hño'ɨ hinda za da pøhøbi rá
te.
38 Nu'ą tó'o da gøngagui ne
da ntsa da mąnga ma noya
ja yá thandi ya 'yøt'ats'oqui
gá jąʼi ne ya 'ñą́gamfri, 'mɛfa
necagui ma ga mą gue hindí
pądi'ą nehe nu xcrá yopa
pengaua. Nura pa'ą ma ga
'ño'be ya ɛnxɛ, ne ga hnequi
co rá nsunda Ajuą ma Dada.

9

1 Nehe ra Jesu bi 'ñembabi'ɨ:
—Xi majuąni dí xi'ahɨ, 'ra
de gue'ahɨ guí 'bɨhɨua gri
tethohɨ ma gui hyanduahɨ rá
ts'ɛdi ra Ndą de mahets'i sta
'ñehe.

Bi mpadi rá 'bai ra Jesu
(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

2 Rá 'rato ma pa, ra Jesu
bi zixa ra Pedro, ra Cobo ne
ra Xuua, ne bi ma sɛhɛ'ɨ ja
'nara t'øhø xá hñets'i. Y ne de
guehni ja bi mpadini rá 'bai
ra Jesu ja yá thandi'ɨ.
3 Nurá he xi bi huɛxqui ne
xi bi t'axqui ngu ra tsɛ, y
jo'o ni 'nara meni nuua ja ra
ximhai da japi da t'axca 'nara
he ngu'ą.
4 Nepɨ de guehni nuyá
nxadi bi hyandi'ɨ gue mi
ñąui'ą ndu ra Elía ne ndu ra
Moise nú'ɨ myá 'mɛhni Ajuą.
5 Hangue nura Pedro bi
'ñembabi ra Jesu:
—Ma Xahnate'i, ¡pøde xá
hño ga 'bɨhɨua! Xi'bɨ ga
hocje hñu ya zi jąʼtsi, 'na pa
gue'e, ma'na pa ra Moise, ha
nu ma'na pa ra Elía.
6 Nuya nxadi xi bi ntsu,
hangue ra Pedro ngu bi 'bɛ rá
mfeni ne himi pą nú'ą mi mą.
7 Nepɨ bi go'mi'ɨ 'nara
guui, ne de guehni ja ra guui
bi nt'øde 'nara noya bi 'ñena:
—Nuna guehna ma hmąca
T'ɨ. 'Yøhɨ nú'ą mą.
8 Y 'mɛfa ya nxadi bi hyandi
gue ya mi jo'oni nú'ɨ ma'ra,
hønsɛ ra Jesu mi 'basɛni.
9 Y nu mi gąi'ɨ de ra t'øhø, ra
Jesu bi hñu'mba ra hñą nú'ɨ
hñu yá nxadi, ne bi 'ñembi:
—Oto xqui ma gui xiphɨ de
nú'ą xcá hyanthɨ asta hinda
yopa nte de rá du Nú'ą To'o bi
e bi Njąʼi.
10 Hangue nú'ɨ hñu ya
nxadi hinto bi xipabi de nú'ą
xqui hyant'ɨ. Pe nu'ɨ́ mri

'ñámbi 'na ngu ma'na, ne mi eñ'ʉ:

—¿Te rí bønga nú'ą ra noya bi 'ñena gue asta hinda yopa nte'ą de rá du?

11 Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi 'yambabi'ą ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja enga ya xahnate de ra ley gue 'mɛt'o ma da 'ñehe ra Elía nepʉ ja da 'ñehe ra Cristo nú'ą rá 'mɛhni Ajuą pa da e da ndą?

12 Nu'bʉ́ nura Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Hąhą, go rá mʉdi ma da 'ñehe ra Elía pa da zofo ya ją'i da ñobri de yá ts'oqui ja rá thandi Ajuą, nepʉ ja da 'ñehe Nú'ą To'o bi e bi Nją'i. ¿Xi te mąnga ja ra Mąca T'ofo de Nú'ą To'o bi e bi Nją'i? Nu'ą mą, mą gue ma da tho ya ʉgui ne da t'ʉtsa.

13 Pe de nú'ą gá 'yangahʉ de ra Elía, dí xi'ahʉ gue ya xa zøhø'ą, y nuya ją'i bi 'yø'tuabi nú'ą go bi ne'ʉ, ngu xa nt'ofo ja ra Mąca T'ofo njabʉ bi t'ø'tuabi'ą.

Ra Jesu bi 'yɛmba 'nara ts'ondąhi 'nara ts'ʉnt'ʉ

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

14 Nu de ya xqui menc'ʉ de ja ra t'øhø y ya mi ma da zøhø habʉ mi 'bʉi nú'ʉ ma'ra ya nxadi, bi hyanda 'nara dąnga hmuntsją'i xqui got'atho nú'ʉ ma'ra ya nxadi, ne mi 'bahuini ya xahnate de ra ley mri ntsanoyaui'ʉ.

15 Ha nu mi hyanda ya ją'i bi zønga ra Jesu, himi pądi te da beñ'ʉ, ne bi nest'ihi bi ma bá zɛngua.

16 Ha nura Jesu bi 'yambabi yá nxadi ne bi 'ñembi:

—¿Te ma noya nguí mąñhʉ con guehyʉ?

17 Nepʉ 'nara ją'i nú'ą mi 'ba ja ra hmuntsją'i bi dądi ne bi 'ñena:

—Ma Xahnate'i, dra zin'aua 'nama t'ʉ pɛ'tsa 'nara ts'ondąhi xa japi xa ngone.

18 Y nura ora da 'ñąmbabi ri japi da dagui habʉraza, ne asta ri gust'a yá ts'i ne ɛnts'a ra fʉgui ja rá ne, y ya xi xa papa rá mʉi. Ya stá xipa ri nxadi pa da 'yɛmbahmą nura ts'ondąhi'ą, pe nuyʉ hinxa za xa 'yɛmbabi.

19 Nu'bʉ́ nura Jesu bi dądi ne bi 'ñena:

—¡Gyá 'ñągamfrihʉ! ¿Asta ha'mʉ gui camfrihʉ? ¿Asta ha'mʉ ma ga tsɛ't'a ri 'mʉihʉ? Bá tsincahʉua nú'ą ra ts'ʉnt'ʉ.

20 Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi zi'tsuabi nú'ą ra ts'ʉnt'ʉ, ha nura ts'ondąhi nu mi hyanda ra Jesu mi 'bahni, bi japa nú'ą ra ts'ʉnt'ʉ bi dagui ne mi tąni ne mi ɛnts'a ra fʉgui ja rá ne.

21 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'yamba rá dada nú'ą ra ts'ʉnt'ʉ ne bi 'ñembi:

—¿Hangu pɛ'tsi de xa mʉdi njani?

Ha nu'ą́ bi 'ñena:

—Desde mi notsi ya mi njani.

22 Ndunthi ya 'mi'qui ra ts'ondąhi høt'a ja ra tsibi o ja ya mothe pa da hyo hmąhą. Hangue 'bʉ da za te gui 'yø'tuahmą, huegahe gui faxcahe.

23 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'i guí ena: 'Bʉ da za. 'Bʉ ja ri jamfri hą, gatho da za.

24 Nu'bʉ́ rá dada nú'ą̱ ra
ts'ʉnt'ʉ bi dą̱di nts'ɛdi ne bi
'ñena:
—¡Dí camfri, pe faxcagui pa
ma'na ga camfri!
25 Nu'bʉ́ ra Jesu bi hyandi
gue ra hmuntsją̱'i mi 'yo rí
ts'i'mi'ą̱, hangue nu'ą́ 'bestho
bi 'ñembabi ra ts'ondą̱hi:
—Nú'i ts'ondą̱hi go xcá japi
xa ngone ne xa ngogu nuna
ts'ʉnt'ʉ, pe nubyá nuga dí
'bɛp'a'i gui pøni de guehni
ne hinhya'mʉ gui yopa cʉt'a
ma'na'qui.
26 Nepʉ nú'ą̱ ra ts'ondą̱hi
bi mafi, ha nú'ą̱ ra ts'ʉnt'ʉ bi
'ñą́mba ra ndusɛ ma'na'qui, y
ra ora'ą̱ bi bønga ra ts'ondą̱hi.
Ha nú'ą̱ ra ts'ʉnt'ʉ mi 'bɛni
'ñena xqui du. Ne ndunthi ya
ją̱'i bi 'ñena gue xqui du.
27 Pe ra Jesu bi mipa rá
'yɛ pa bi gʉts'i'ą̱, nepʉ nura
ts'ʉnt'ʉ 'bestho bi 'mai.
28 Y nu mi yʉt'a ra Jesu ja ra
ngu nú'ą̱ xqui mihi, yá nxadi
bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:
—¿Hanja himbi za dá ɛñhe
nú'ą̱ ra ts'ondą̱hi?
29 Nu'bʉ́ nu'ą́ bi 'ñembabi'ʉ:
—Ya ts'ondą̱hi ngu nú'ą̱ dá
ɛnibya, nu'ʉ́ da za da 'yɛni 'na,
pe mahyoni da ayuna 'na ne
da 'yapabi Ajuą̱ con gatho rá
mʉi.

Ra Jesu bi yopa mą̱ de rá du
(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

30 Nepʉ nu'ʉ́ bi bøni de
guehni, bi gat'i ja ra hai
Galilea, y ra Jesu himi ne to
xa bą̱di ua mi 'yoni,
31 ngue'ą̱ mi xahna yá
nxadi, mi embabi'ʉ:
—Nú'ą̱ To'o bi e bi Ną̱'i ma
da t'ɛnt'ua ja yá 'yɛ ya ją̱'i, ha
nu'ʉ́ ma da hyo, pe rá hñupa
ma da yopa nte de rá du.
32 Pe nuyá nxadi himbi
bą̱di te mri bønga nuya noya
bi xipabi'ʉ, ne mi tsu da
'yambabi.

Nú'ą̱ to'o ma'na ma da nja
rá nsu
(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

33 Nepʉ bi yopa mengui'ʉ
pa Ncapernau ne bi yʉt'i mbo
ja ra ngu nú'ą̱ xqui mihi.
Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'yambabi yá
nxadi ne bi 'ñembi:
—¿Te rá 'bɛ nguí mą̱ñhʉ má
'ñu?
34 Pe nu'ʉ́ hinte bi dą̱di,
ngue'ą̱ de má 'ñu mi
ntsanoyasɛ'ʉ ne mri 'ñámbi
to'o 'na de gue'ʉ da ua'ą̱ da
mą̱.
35 Nu'bʉ́ ra Jesu bi hñudi ne
bi zofo nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá
nxadi ne bi 'ñembabi:
—Nu'ą̱ tó'o da ne da
ndą̱ngui, osta ma da 'ñets'i.
Nu'ą̱ da 'yøt'e, dá mɛpa nú'ʉ
ma'ra.
36 Nepʉ bi 'ba'ma 'nara zi
bą̱tsi madetho de yá nxadi,
nepʉ bi dɛts'i ne bi 'ñembabi'ʉ:
37 —Nu'ą̱ tó'o da umba
ntsaya de ja ma thuhu 'nara
zi bą̱tsi ngu núna drí dɛts'i,
ja ra uɛnda go 'raca ntsaya.
Y nu'ą̱ tó'o 'raca ntsaya, ja
ra uɛnda go umba ntsaya
Ajuą̱ ma Dada nú'ą̱ to'o bá
pɛncaguiua.

Nu'ʉ tó'o hingui ʉtsaguihʉ,
go gue'ʉ 'bʉi con guecjʉ
(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

38 Nu'bʉ́ ra Xuua bi 'ñembi:
—Ma Xahnate'i, stá hanthe
'nara ją̱'i gue de ri thuhu mi
ɛnga ya ts'ondą̱hi, y nuje dá

hạcuahe gue ya hinda 'yøt'a njabʉ, ngue'ạ nura jạ'i'ạ hingui 'yo 'nadbʉ con guecjʉ.

39 Pe ra Jesu bi dạdi:

—Oguí hạcuahʉ, ngue'ạ nu'ạ tó'o da 'yøt'a 'nara nt'udi de ma thuhuga, nu'ạ́ hinga 'bestho ma da pata rá mfeni nixi da ñạma'ñʉ de gueque.

40 Ngue'ạ nú'ʉ hingui ʉtsaguihʉ, go gue'ʉ 'bʉi con guecjʉ.

41 Ha nu'ạ tó'o da 'ra'ahʉ mạdi ts'ʉ ra zi dehe de ja ma thuhu ngue'ạ guí tɛngahʉ, nura jạ'i'ạ ma da hñạnga rá thạhạ.

Ra Jesu bi mạ gue ga nsuhʉ pa hinga øthʉ ya ts'oqui
(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

42 Nu'ạ tó'o da ts'ocua rá mfeni 'na de gue nuya ya zi bạtsi xa gamfrigui, nú'ạ ra jạ'i'ạ ma'na xá hño da ts'ʉtua ja rá 'yʉga 'nara do strá hñʉ ne dra thøt'a ja ra ndehe.

43 Nu'bʉ 'nari 'yɛ ja'a'i gui 'yøt'a 'nara ts'oqui, ma'na xá hño hyɛqui, ngue'ạ ma'na xá hño gui cʉt'a habʉ bí ja ra te pa nzạntho co 'nada ri 'yɛ, que di ja yoho ri 'yɛ ne gui ma ja ra nidu habʉ hinhya'mʉ ma da huet'a ra tsibi.

44 Y nuni ja bí 'bʉhni nehe ya zu'ue nú'ʉ da zipa yá ngø nú'ʉ to'o da zønini, ne bí zø ra tsibi pa nzạntho.

45 Ha nu'bʉ 'nari ua ja'a'i gui 'yøt'a 'nara ts'oqui, ma'na xá hño hyɛqui, ngue'ạ ma'na xá hño gui cʉt'a habʉ bí ja ra te pa nzạntho co 'nada ri ua, que di ja yoho ri ua ne gui ma ja ra nidu habʉ hinhya'mʉ ma da huet'a ra tsibi.

46 Y nuni ja bí 'bʉhni nehe ya zu'ue nú'ʉ da zipa yá ngø nú'ʉ to'o da zønini, ne bí zø ra tsibi pa nzạntho.

47 Ha nu'bʉ 'nari da ja'a'i gui 'yøt'a 'nara ts'oqui, ma'na xá hño hñại, ngue'ạ ma'na xá hño gui cʉt'a habʉ bí manda Ajuạ co 'nada ri da, que di ja yoho ri da ne gui ma ja ra nidu habʉ hinhya'mʉ ma da huet'a ra tsibi.

48 Y nuni ja bí 'bʉhni nehe ya zu'ue nú'ʉ da zipa yá ngø nú'ʉ to'o da zønini, ne bí zø ra tsibi pa nzạntho.

49 Ngue'ạ gatho'ihʉ mahyoni gui tsɛthʉ ya ts'othogui ne hingui 'yøthʉ nú'ạ go ri hnesɛhʉ, pa njabʉ gui pøñhʉ xá hño ja rá thandi Ajuạ. Ma gui njahʉ nehe ngu ya 'baha nú'ʉ t'umbabi Ajuạ, nú'ʉ́ pɛ'tsi da dạ ja ra tsibi pa da hogui ne t'ʉ'tsua ra u.

50 Xá hño ra u, pe nu'bʉ ya da 'bɛ rá hño, ¿hanja da za da cʉqui? Hingui tsa. Nu'ahʉ njahʉ ngu ra hoga u, 'yøthʉ xá hño, ne 'bʉhʉ co 'nara hoga'mʉi 'na ngu 'na.

10

Ra Jesu bi mạ de ra nxuni
(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

1 Nepʉ ra Jesu bi bønga de Ncapernau, ne bi 'ño ja ra hai Judea ne ja ra hai ri'nandi ra dạthe Jordá. Y nehe ja guehni bi munts'ni ndunthi ya jạ'i, ne ra Jesu bi mʉdi bi xahni ngu mrá nzại'ạ.

2 Nu'bʉ́ bi jonga 'raya fariseo pa da xaxi, hangue

bi 'yamba 'nara nt'ani bi 'ñembabi:

—¿Ha gue ja ra nsɛqui da hyɛpʉ rá 'bɛhña̱ 'nara 'ñøhø?

3 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'yambabi'ʉ nehe, ne bi 'ñembabi:

—Xi ra Moise, ¿te bi xi'ahʉ de gue'a̱?

4 Y ya fariseo bi da̱di ne bi 'ñena:

—Nura Moise bi unga nsɛqui gue da thoca 'nara t'ofo dega nxuni, ne njabʉ ha̱, da za da nxungüi rá 'bɛhña̱ 'nara 'ñøhø.

5 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Nura Moise bi unga nsɛqui gue da t'øt'a njabʉ ngue'a̱ nu'ahʉ́ xi xa megui ri corasohʉ.

6 Pe desde rá mʉdi himi njabʉ, ngue'a̱ ra Ma̱ca T'ofo ena gue Aju̱a̱ "bi hyoca ra 'ñøhø ne ra 'bɛhña̱".

7 "Hangue 'nara 'ñøhø da zopʉ rá dada ne rá na̱na̱ pa go da 'mʉhui rá 'bɛhña̱,

8 y de ri yoho, ya da 'natho." Njabʉ ma̱nga ra Ma̱ca T'ofo. Hangue nú'a̱ ra 'ñøhø ne nú'a̱ ra 'bɛhña̱ ya ri 'natho, hingue ri yoho.

9 Hangue nú'ʉ xa pɛhna Aju̱a̱, ni 'nara ja̱'i hinda za da 'ueque'ʉ.

10 Y nu mi menc'ʉ pa ja ra ngu habʉ xqui mihi, yá nxadi ra Jesu bi 'yambi'ʉ nehe de ra nxuni.

11 Hangue nu'á̱ bi 'ñembabi'ʉ:

—Nu'a̱ tó'o da hyɛpʉ rá 'bɛhña̱ ne da ntha̱tui ma'na, ya bi 'øt'a 'nara ts'oqui ngue'a̱ xa hyɛpʉ nú'a̱ rá mʉdi 'bɛhña̱ xa ntha̱tui.

12 Ha nu'bʉ 'nara 'bɛhña̱ da hyɛpʉ rá da̱me ne da ntha̱tui ma'na ra 'ñøhø, ya bi 'øt'a 'nara ts'oqui ngue'a̱ xa hyɛpʉ nú'a̱ rá mʉdi da̱me xa ntha̱tui.

Ra Jesu bi ja̱pa ya ba̱tsi
(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

13 'Mɛfa, bi ts'i'tsua ya ba̱tsi ra Jesu pa da hñuxa rá 'yɛ ja gue'ʉ pa da ja̱pi. Pe nuyá nxadi bi mʉdi bi guui nú'ʉ to'o mri zi ya ba̱tsi.

14 Pe nu mi hyanda ra Jesu gue mi øt'a njabʉ yá nxadi, nu'á̱ bi bø rá cuɛ ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Oguí ha̱cuahʉ ya zi ba̱tsi da 'ñe da zʉcagui, ngue'a̱ nu'ʉ tó'o da 'mʉi ja rá hmanda Aju̱a̱, mahyoni da nja ngu nuya ya zi ba̱tsi.

15 Xi maju̱ani dí xi'ahʉ, nu'a̱ tó'o hinda nja ngu 'nara zi ba̱tsi pa da 'mʉi ja rá hmanda Aju̱a̱, hinda za da yʉt'a ja rá hmanda Aju̱a̱.

16 Nepʉ ra Jesu bi dɛxa ya zi ba̱tsi ne bi hñuxa yá 'yɛ ja gue'ʉ ne bi 'yapabi Aju̱a̱ rá Dada da ja̱pi'ʉ.

'Nara ba̱sja̱'i mrá rico bi ña̱ui ra Jesu
(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

17 Y de ya mi 'ba'ñu ra Jesu, bi zøhø 'nara 'ñøhø mbra nest'ihi, ne bi ndandiña̱hmu ja yá ua'a̱ ne bi 'ñembabi:

—Nu'i Xahnate, 'nagrá hoja̱'i, ¿te 'bɛ da za ga øt'e pa da za ga tsʉ ra te pa nza̱ntho?

18 Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí engagui drá hoja̱'i? Høns̱ɛ 'natho to'o ra hoja̱'i, y nú'á̱ go gue'a̱ Ajua̱.

19 Ya guí pa̱di nda'ʉ gue'ʉ ya hmanda: “Oxqui ntsinga medinthạti, oxqui hñote, oxqui mpe, oxqui jʉ'tsua ya nc'uamba ri miqu'eiui, oxqui hat'a ri miqu'eiui, umba ra t'equ'ei ri dada ne ri na̱na̱ ne su'ʉ.”

20 Nu'bʉ́ nú'a̱ ra 'ñøhø bi da̱di ne bi 'ñena:

—Xahnate, gatho nuya hmandaya stá øt'e desde stá mbạtsi.

21 Nu'bʉ́ ra Jesu bi hyandi dega hmạte ne bi 'ñembabi:

—'Natho nú'a̱ grí 'bɛdi gui 'øøt'e. Guí ma gui pa gatho nú'a̱ guí pɛ'tsi ne gui hyecuabi ya hyoya. Njabʉ ha̱, da za gui hña̱nga ya hoga hño de mahets'i. Nepʉ gui ehe gui tɛngagui ne gui tsɛta gatho nú'a̱ da 'ñe'a'i asta ri du.

22 Pe nu mi 'yøde'a̱ nú'ʉ ya noya bi xipa ra Jesu, xi bi du rá mʉi y bi ma njabʉ co ra dumʉi, ngue'a̱ xi mrá rico.

23 Nu'bʉ́ ra Jesu bi mpʉnts'i ne bi hyanda yá nxadi, nepʉ bi 'ñembabi'ʉ:

—¡Xi rá hñei da yʉt'a 'nara rico ja rá hmanda Ajua̱!

24 Ha nuyá nxadi himi pa̱di te da beni de nú'a̱ xqui ma̱ñ'a̱. Hangue nu'á̱ bi yopa xipa ma'na'qui ne bi 'ñembi:

—Ma zi t'ʉ'ihʉ, ¡xi rá hñei da yʉt'a ja rá hmanda Ajua̱ nú'ʉ to'o hu yá mʉi gue co nú'a̱ te pɛ'tsi ma da mpøhø!

25 Ma'na hinxá hñei da thogui 'nara cameyo ja rá gu 'nara 'yofri que 'nara rico da yʉt'a ja rá hmanda Ajua̱.

26 Hangue nuyá nxadi'a̱ ma'na himi pa̱di te da beni, ne mri 'ñémbabi 'na ngu ma'na:

—Nu'bʉ njabʉ, ¿to'o ja da za da mpøhø?

27 Nu'bʉ́ ra Jesu bi nhyandui'ʉ ne bi 'ñembi:

—Ya ja̱'i hingui tsa da mpøhø sɛhɛ, pe co rá mfats'i Ajua̱ ha̱, ngue'a̱ pa Ajua̱ hinte rá hñei.

28 Nepʉ de gue'a̱ bi da̱di ra Pedro ne bi 'ñembabi:

—Nuje stá tsohebʉ gatho nú'a̱ te ndí pɛ'tshe pa dá tɛn'ahe.

29 Nu'bʉ́ ra Jesu bi da̱di ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Xi majua̱ni dí xi'ahʉ, nu'ʉ tó'o da zogui yá ngu, yá cu, yá nju, yá dada, yá na̱na̱, yá ba̱tsi, ne yá hai po rá ngueque ne po rá ngue ra ma̱ca noya,

30 nu'ʉ́ ma da hña̱nga núbya mapaya 'na nthebe de nú'a̱ te xa zogui, ngu yá ngu, yá cu, yá nju, yá na̱na̱, yá ba̱tsi, yá hai, masque co ndunthi ra nt'ʉtsate, y nepʉ rá ñoho ra 'mʉi ma da hña̱nga 'nara hoga te pa nza̱ntho.

31 Pe nu'ʉ tó'o ya da̱nguibya, nura pa'a̱ ma da notsi'ʉ, ha nu'ʉ tó'o ya notsibya, nura pa'a̱ ma da nda̱ngui'ʉ.

Ra Jesu bi yopa ma̱ de rá du (Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

32 Nura Jesu bi ne ra 'ñu co yá nxadi pa bi ma Jerusale. Y nú'á̱ go bi 'mɛt'o'a̱ de gue'ʉ, y nu'ʉ́ himi pa̱di te da beni de

gueˈa̱. Hangue nuˈɨ́ ngu mi tsu, ne mri ˈbɛfatho de gueˈa̱. Nepʉ nura Jesu bi ˈueca ˈnambʉ núˈʉ ˈrɛtˈamayoho yá nxadi pa bi yopa xipabi gatho núˈa̱ mi ma da thoguiˈa̱.

33 Ne bi ˈñembabiˈʉ:

—Nubya drá maha Jerusale, ne dí ne ga ˈraˈahʉ ntˈøde de Núˈa̱ Toˈo bi e bi Nja̱ˈi. Núˈá̱ ma dra da de guehni ja yá ˈyɛ ya nda̱ gá macja̱ ne ya xahnate de ra ley, ne nuˈɨ́ ma da ˈyɛˈmbi da hyo, ne ma da ˈyɛntˈuabi ja yá ˈyɛ núˈʉ hingyá xodyo pa da hyoˈa̱.

34 Nuˈɨ́ ma da ˈyøˈtua ra buhla ne da naˈmbi ne da zotsˈi, nepʉ ja da hyoˈa̱. Pe rá hñupa ma da yopa nte de rá du.

Ra Cobo ne ra Xuua bi ˈyadi ˈnara favo

(Mt. 20:20-28)

35 Nepʉ nura Cobo ne ra Xuua núˈʉ yá tˈʉ ra Sebedeo bi joni ja ra Jesu ne bi ˈñembabi:

—Ma zi Xahnateˈihe, dí ne gui øtcahe ra ma̱te gui ˈracje núˈa̱ ma ga aˈaˈihe.

36 Nuˈbɨ́ nuˈá̱ bi da̱tuabiˈʉ ne bi ˈñembabi:

—¿Te rá ˈbɛ guí ne ga øˈtˈahʉ?

37 Y nuˈɨ́ bi ˈñena:

—Dí nehe ga hudihe ˈna ja ri ˈñɛi, ˈna ja ri nga̱ha̱, nu xcrí hñudi ja ri hudi de ri tsˈʉtbi.

38 Pe ra Jesu bi ˈñembabiˈʉ:

—Nixi hinguí pa̱hʉ núˈa̱ guí ahʉ. ˈBʉ guí ahʉ njabʉ, ¿ha guí hanthʉ gui tsɛthʉ ya tsˈothogui ngu núˈʉ ma ga thoguiga, ne gui tsɛthʉ ya ʉgui ngu núˈʉ ma ga tsɛtca?

39 Ha nuˈɨ́ bi da̱di ne bi ˈñembabi:

—Ha̱ha̱, ga tsɛthe.

Nuˈbɨ́ ra Jesu bi ˈñembabiˈʉ:

—Majua̱ni ma gui tsɛthʉ ya tsˈothogui ne ma gui tsɛthʉ ya ʉgui ngu núˈʉ ma ga tsɛtca.

40 Pe nuga hingo ma ga huancá toˈo ma da hñudi ja ma ˈñɛi ne ja ma nga̱ha̱. Numa Dada go gueˈa̱ pa̱di toˈo ma da hñudini.

41 Pe nu mi ˈøde núˈʉ má ˈrɛtˈa ya nxadi gue ra Cobo ne ra Xuua mi adi da hñuhui ra Jesu, nuˈɨ́ bi bø yá cuɛ ngueˈa̱ hanja go mi adi da hñuhniˈʉ.

42 Nuˈbɨ́ ra Jesu bi zohna yá nxadi ne bi ˈñembabi:

—Guí pa̱hʉ xá hño gue nuya da̱nga nda̱ de guecua ja ra ximhai ri manda gatho yá hnini, ne núˈa̱ go da ma̱ñˈʉ go gueˈa̱ da tˈøtˈe.

43 Pe nuˈahɨ́ oxqui ma gui ˈøthʉ njabʉ. ˈBʉ ˈna de gueˈahʉ guí ne gui nda̱nguihʉ, mahyoni go gui pɛphʉ nuyʉ maˈra.

44 Ne nuˈbʉ ˈna de gueˈahʉ guí ne gui nda̱hʉ de nuyʉ maˈra, mahyoni go gui ˈmɛgohʉ.

45 Núˈa̱ Toˈo bi e bi Nja̱ˈi, nuˈá̱ hinxpá ˈñehe pa go da ˈbɛpabi, nuˈá̱ xpá ˈñehe pa go da ˈmɛgo ne pa da unga rá te pa da guˈtua gatho yá tsˈoqui ya ja̱ˈi.

Ra Jesu bi ˈøthe ra Bartimeo mrá goda

(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

46 Nepʉ ra Jesu bi zønga Jericó co yá nxadi, ne ˈbestho bøni de guehni ne bi dɛni

'nara hmuntsjạ'i. Y nuni ja ra ñạnga 'ñu mi huhni 'nara goda mrá thuhu ra Bartimeo mrá t'ʉ ra Timeo, mi huhni mi pɛti.

47 Y nu mi 'yøde gue go mi gue'ạ ra Jesu me Nasare nú'ạ ya mi ma da thohni, nu'bʉ́ nu'ạ́ bi mʉdi bi mafi ne bi 'ñena:

—¡Nu'i Jesu, rá T'ʉ'i ndu ra ndạ Davi, huegagui!

48 Pe ndunthi ya jạ'i bi zʉi ne bi 'ñembabi da go'ta rá ne. Pe nu'ạ́ ma'na xi mi mafi nts'ɛdi mi ena:

—¡Nu'i rá T'ʉ'i ndu ra ndạ Davi, huegagui!

49 Mi 'yøde ra Jesu 'bestho bi 'mai, ne bi mɛhni to da tsimpa nú'ạ ra goda. Y nu'ʉ́ bá ma'ti'ạ ne bi 'ñembabi:

—'Bai bá ehe, oguí tu ri mʉi, bí tøp'a'i 'nạ.

50 Nu'bʉ́ nu'ạ́ 'bestho bi hñạca rá pat'i ne bi dạma 'mai bi ma bá tsʉ ra Jesu.

51 Y ra Jesu bi 'ñembabi:

—¿Te 'bɛ guí ne ga ø't'a'i?

Ha nura goda bi dạdi ne bi 'ñembabi:

—Ma Xahnate'i, dí ne ga yopa handi ma'na'qui.

52 Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—Grí ma, co ri jamfri ya xcá ñạni.

Y 'bestho ra ora'ạ bi za bi hyandi, ne bi dɛna ra Jesu.

11

Ra Jesu bi yʉt'a Jerusale
(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

1 Ra Jesu ne yá nxadi ya mi ma da zønga Jerusale, ne mi 'yo guetbʉ de Betfage ne Betania, nehe guetbʉ ra t'øhø 'bo Olivo, hangue ra Jesu bi mɛhna yoho yá nxadi pa da 'mɛt'o,

2 ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Grí maha ja nuni ra t'ʉca hnini bí jani, ne nu xcrí tsøñhʉni gui tsʉhʉ 'nara zi burru di thạt'i nú'ạ hinto xa tøguetho. Bá xo'thʉ ne bá tsincahʉua.

3 Ha nu'bʉ to'o da 'yañ'ahʉ ne da 'ñeñ'ahʉ hanja guí øthʉ njabʉ, 'ñembabihʉ: "Ra zi Hmu bí honi, nepʉ 'mɛfa ma ga yopa tsin'ahe ma'na'qui," gui 'ñembabihʉ njabʉ.

4 Nu'bʉ́ nú'ʉ yoho yá nxadi bi ma ja nú'ạ ra t'ʉca hnini, ne ja bá tsʉhni 'nara zi burru mi thạt'a møte ja 'nara gosthi ja rá hyo ra 'ñu, ne bá xo'ti'ʉ.

5 Y mi 'bahni 'raya jạ'i bi 'ñembabi'ʉ:

—¿Te gui japhʉ nú'ạ ra burru guí xo'thʉ?

6 Ha nuya nxadi bi dạdi ngu xqui xipa ra Jesu, hangue nú'ʉ ya jạ'i bi hyopi bi zits'i.

7 Nepʉ nu'ʉ́ bá tsimpa ra Jesu nú'ạ ra burru, y bi hñạca yá pat'i'ʉ pa bi xi'tsua ra burru pa bi tøgue'ạ.

8 Nepʉ ra hmuntsjạ'i bi hñạca yá pat'i pa bi mø ja ra 'ñu, ha nu ma'ra mi toca ya 'yɛza pa mi pøgue nehe ja ra 'ñu.

9 Y nú'ʉ to'o mri 'bɛfa ne mri 'bɛt'o mi thø ya hmafi mi ena:

—¡Xá nsunda núni xpá mɛncahʉ Ajuạ! ¡Ajuạ da jạpni!

10 ¡Ajuạ da jạpi núni ma da ndạ! Nuni go guehni ra ndạ xqui hñạ'tuabi ndu ma dadahʉ ra ndạ Davi. ¡Xá nsunda Ajuạ bí 'bʉi mahets'i!

11 Nepʉ ra Jesu bi yʉt'a
Jerusale ne gá yʉt'a ja ra
ndạniją, ne bi hyanda xá hño
gatho nú'ạ mi jani mbo ra
ndạniją. Y coñ'a ya bi nde,
nu'ą́ bi bøni de guehni bi ma
Betania co nú'ʉ 'rɛt'amayoho
yá nxadi.

Ra Jesu bi zʉi 'nara 'bai gá igo
(Mt. 21:18-19)

12 Y rá hyax'ạ ra Jesu ne yá
nxadi bi bønga de Betania, y
de má 'ñu bi zʉ ra thuhu'ạ.
13 Ne dega yabʉ bi hyanda
'nara 'bai gá igo mi c'amtho,
hangue bi ma bá c'ạ'tshmạ ua
mi tø yá igo. Pe nu mi zønini
hinte bi zʉdi, mi 'ra'ta yá xi
ngue'ạ mri 'bɛtho da nøgue.
14 Hangue ra Jesu bi
'ñembabi ra 'bai gá igo:
—Hinhya'mʉ ma da yopa
nøgue ri igo.
Ha yá nxadi bi 'yøde nú'ạ bi
mạ.

Ra Jesu bi 'yɛnga nú'ʉ mri mpa mbo ra ndạniją
(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

15 Nepʉ bi yopa zøñ'ʉ
Jerusale, y ra Jesu bi yopa
yʉt'a ja ra ndạniją ne bi
mʉdi bi 'yɛnga gatho nú'ʉ mi
'bʉhni mri mpa ne mri ntai
mbo ra nią. Bi pʉnts'ua yá
mexa nú'ʉ ya mpatboją ne
yá thuhni nú'ʉ to'o mi pa ya
domitsu.
16 Ne ya himbi hopi to bi
thoguini pa da hñạxa ya t'øt'e.
17 Nepʉ nu'ą́ bi xipabi ya
ją'i ne bi 'ñembabi:
—¿Ha hinguí pạhʉ gue xa
nt'ofo ja ra Mạca T'ofo ne
ena: "Numa ngu rá thuhu ra
ngu dega nsadi pa gatho ya
hnini"? Ha nu'ahʉ́ go xcá
'øt'athohʉ ra ngu dega mfe.
18 Nu'bʉ́ ya xahnate de ra
ley ne ya ndạ gá macją bi
'yøde nú'ạ bi mạnga ra Jesu,
hangue nu'ʉ́ bi 'ñʉ'ti pa da
hyohmạ'ạ, ngue'ạ mi tsu'ʉ da
hñạnba yá nsu, ngue'ạ gatho
ya ją'i xi mri ho nú'ʉ ya noya
mi udi'ạ.
19 Ha nu mi put'a ra nde, ra
Jesu ne yá nxadi bi bønga de
guehni Jerusale.

Ra 'bai gá igo bi 'yot'i
(Mt. 21:20-22)

20 Ha nurá hyax'ạ de mi
xudi bi thoguini ma'na'qui
habʉ mi 'bai nú'ạ ra igo xqui
zʉi ra Jesu, ne bi hyandi'ʉ gue
ya xqui 'yot'i gatho, asta yá
'yʉ.
21 Ra ora'ạ ra Pedro
bi benga nú'ʉ ya noya
xqui mạnga ra Jesu, ne bi
'ñembabi'ạ:
—Ma Xahnate'i, handi,
nuna 'bai gá igo gá xipi gue ya
hinhya'mʉ ma da yopa nøgue
yá igo, ya xa 'yot'i.
22 Nu'bʉ́ ra Jesu bi
'ñembabi'ʉ:
—Camfrihʉ Ajuạ.
23 Xi majuạni dí xi'ahʉ gue
'bʉ to'o ja ndunthi rá jam-
fri ne hinda dʉhʉ, da za da
'ñembabi nuna ra t'øhø gue da
mponi dí ma ja ra ndehe, ne
da njabʉ ngu nú'ạ da 'yadi.
24 Hangue nuga dí xi'ahʉ
gue nu'ạ gatho gui 'yaphʉ
Ajuạ ra Dada, camfrihʉ gue
nu'ą́ xa 'yø't'ahʉ ri t'adihʉ, y
nú'ạ gui 'yaphʉ da 'ra'ahʉ.

25 Pe ora gui 'yaphʉ'ạ, 'bʉ to
xa 'yø't'ahʉ 'nara nts'o'mʉi,
pumbahʉ, pa njabʉ Ajuạ
ra Dada bí 'bʉi mahets'i da
pun'a ri ts'oquihʉ nehe nú'ạ
xcá 'yøthʉ.
26 Ngue'ạ nu'bʉ hingui
pumbahʉ nú'ʉ to'o xa
'yø't'ahʉ 'nara nts'o'mʉi, Ajuạ
ra Dada bí 'bʉi mahets'i
hinda pun'a ri ts'oquihʉ
nehe.

Bi t'ambabi ra Jesu te ma nsɛqui mi hạ
(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

27 Nepʉ bi yopa mengui'ʉ
pa Jerusale, y ra Jesu bi yopa
yʉt'a ja ra ndạnijạ, ne bi
joni habʉ mi 'bai'ạ ya ndạ gá
macjạ ne ya xahnate de ra ley
ne ya ndạxjua ndạ.
28 Nepʉ nu'ʉ́ bi 'yambabi ne
bi 'ñembabi:
—¿To'o rá hmanda'ạ pa gui
'yøt'a nuya ya t'øt'eya? ¿O to'o
xa 'ra'a nsɛqui?
29 Ha nura Jesu bi dạdi ne bi
'ñembabi'ʉ:
—Dí ne ga an'ahʉ 'nara
nt'ani nehe. Nu'bʉ gui xi-
caguihʉ, necagui ga xi'ahʉ
to'o rá hmanda'ạ pa dá øt'a
njabʉ.
30 ¿Xi to'o bi hñuxa ra Xuua
pa bi nxi'tsate? ¿Ha gue Ajuạ
o ya jạ'i?
31 Nu'bʉ́ nu'ʉ́ mri 'ñémsɛ 'na
ngu ma'na:
—Nu'bʉ ga emfʉ gue go
Ajuạ bi hñuxa ra Xuua, nu'bʉ́
nuní da 'ñenjʉ gue hanja
hindá camfrihʉ nú'ạ mi
mạñ'ạ.
32 Ha nu'bʉ ga emfʉ gue go
ya jạ'i xa hñuts'i, xi'bʉ da bø
rá cuɛ ra hnini.
Mi mạñ'ʉ njabʉ ngue'ạ mi
tsu ya jạ'i, ngue'ạ gatho'ʉ mi
ena gue nura Xuua go mi
gue'ạ 'nará 'mɛhni Ajuạ.
33 Hangue nu'ʉ́ bi dạdi ne bi
'ñembabi ra Jesu:
—Hina hindí pạhe.
Nu'bʉ́ ra Jesu bi dạdi ne bi
'ñena:
—Nu'bʉ́ nixi gueque hinga
xi'ahʉ nehe to'o rá hmanda
pa dá øt'a njabʉ.

12

Ra 'bede de ya ts'omɛfi
(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

1 Ra Jesu bi sigui bi ñạui ya
ndạ gá macjạ ne ya xahnate
de ra ley ne ya ndạxjua ndạ,
ne bi mʉdi bi xipa 'raya 'bede,
ne bi 'ñembabi:
—'Nara pa 'nara 'ñøhø bi
gạxa 'raya 'bai gá obxi, ne bi
guts'i xá hño. Ne bi hyoqui
habʉ da sit'a ra ngui gá obxi
nú'ạ da thɛ'mi, ne bi hyoca
'nara nthø'ma uạ'obxi xi rá
hñets'i.
Nepʉ nú'ạ ra uạ'obxi'ạ bi
umba nhyandi 'raya jạ'i, ha
nú'ạ ra me uạ'obxi bi bøni bi
ma yabʉ ya hai.
2 Ha nu mi zøhø ra pa de
ya xqui dạ ya obxi, ra me
uạ'obxi bi mɛhna 'nara 'bɛgo
pa ma da c'ạ'tsa nú'ʉ to mi
hạ nhyandi ra uạ'obxi pa da
hyeca nú'ạ ra sofo ya xqui
gʉts'i.
3 Pe nú'ʉ to'o mi hạ nhyandi
ra uạ'obxi bi gʉ nú'ạ ra 'bɛgo
bi na'mbi ne bi co'tsi bi men-
gui, hinte bi umbabi de ra
sofo.
4 Nu'bʉ́ nura me uạ'obxi
bi mɛhna ma'na rá 'bɛgo,
pe nú'ʉ ya hyanthuạhi bi

mfats'i bi tɛdo nú'ạ ra 'bɛgo
asta bi zɛmba rá ñạxu, ne bi
xipa ndunthi ya ts'onoya, ne
himbi umba nú'ạ mri 'ñepabi
rá hmu.
5 Nepʉ ra me uạ'obxi bi
yopa mɛhna ma'na rá 'bɛgo,
pe nú'ʉ ya hyanthuạhi bi gʉ
nú'ạ ra 'bɛgo ne bi hyo. Nepʉ
'mɛfa ra me uạ'obxi bi mɛhna
má ndunthi ya 'bɛgo. Pe 'ra
de gue'ʉ bi hna'mbabi, ha nu
ma'ra bi tho.
6 Y ya xi rá ngạts'i bi
mɛnsɛ rá hmạca 'ra t'ʉ, ne
bi 'ñena: "Nuga dí pạdi gue
nu'bʉ ga pɛnsɛ ma t'ʉ, nuya
hyanthuạhi ma da mɛ'tsua ra
t'equ'ei."
7 Pe nu mi hyanda ya hyan-
thuạhi gue bi zønga rá t'ʉ ra
me uạ'obxi, nu'ʉ́ bi 'ñʉ'ti ne
bi 'ñémsɛ'ʉ: "Go guehni ma da
gohui yá hai rá dada. Pe ma
ga hohʉ pa njabʉ go da gocjʉ
ya hai."
8 Hangue nu'ʉ́ bi gʉmpa rá
t'ʉ nú'ạ ra me uạ'obxi bi hyo'ʉ
ne bá føta møte de ra uạ'obxi.
9 ¿Pe te guí beñhʉ ma da
'øt'a nú'ạ ra me uạ'obxi
co nú'ʉ ya ts'o hyanthuạhi?
Nu'ạ́ 'nara pa ma da zøhø
ne ma da hyo gatho nú'ʉ ya
ts'o hyanthuạhi ne go ma da
umba nhyandi ma'ra ya jạ'i
nura uạ'obxi'ạ.
10 ¿Ha gue hinxcá hñe'thʉ
ja ra Mạca T'ofo habʉ enga
njaua?:
Nú'ạ ra do bi føtbʉhmạ 'na
lado nuya hyøngu,
nubya gue'ạ ra mʉdi do de rá
nijạ Ajuạ.
11 Y nusɛ'ạ go bi mɛgui nura
do'ạ pa da hyø rá nijạ,
ne dí hanthʉ gue xi rá
nsunda nú'ạ bi 'øt'e.
12 Nepʉ nuya ndạ gá macjạ
ne ya xahnate de ra ley ne
ya ndạxjua ndạ bi beñ'ʉ
gue da gʉhmạ ra Jesu pa da
got'a fadi ngue'ạ bi bạdi'ʉ
gue nu'ạ́ mi ñạ de gue'ʉ ora
mi xipa ra 'bede de ya ts'o
hyanthuạhi. Pe nu'ʉ́ mi
tsu te da 'yø'tuabi'ʉ nú'ʉ ya
hmuntsjạ'i mi 'bʉhni, hangue
bi zohni ra Jesu ne bi ma'ʉ.

Ra Jesu bi mạ de ra bojạ
nú'ạ adi ya ndạ de ya hnini
(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-
26)

13 Nepʉ nu'ʉ́ bá pɛhna 'raya
fariseo ne 'rayá mfats'i ra ndạ
Erode pa da xaxa ra Jesu pa
da nu ua te da zʉtuabi pa
njabʉ da za da ñạpabi.
14 Nepʉ nuya 'mɛhni bi
zøhø habʉ mi 'bʉi'ạ ne bi
'ñembabi:
—Xahnate, dí pạhe gue go
gue'e guí mạnga majuạni
ne hinguí ø'tua ncaso nú'ạ
mạnga ya jạ'i ne hinguí pata
ri noya pa da mạ'a'i ya jạ'i,
ngue'ạ nu'i guí udi xá hño
nú'ạ ri ho Ajuạ da t'øt'e. Dí
ne gui xicaguihe, ¿ha gue xá
hño ga ju'tuabihe ra bojạ ra
ndạ Cesa o hina? ¿Ha gue ga
ju'tuahe o hina?
15 Pe ra Jesu 'bestho bi
bạtua yá ts'omfeni nuya
jạ'i'ʉ, hangue bi 'ñembabi'ʉ:
—Nuga dí pạdi te rá 'bɛ
guí beñhʉ con gueque. Bá
hạncahʉua 'nara bojạ pa ga
handi.
16 Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bá hạnpabi'ạ
nú'ạ ra bojạ mi adi. Y nu

mi hyandi núˈą ra boją bi ˈyambabiˈʉ ne bi ˈñembi:

—¿Toˈo rá cˈoi ne toˈo rá thuhu núna tøcua ja ra boją?

Y nuˈʉ́ bi dą̨di ne bi ˈñena:

—Rá cˈoi ra ndą̨ Cesa ne go rá thuhuˈą̨.

17 Nuˈbʉ́ bi dą̨di ra Jesu ne bi ˈñembabiˈʉ:

—Nuˈą̨ rá uɛnda ra ndą̨ Cesa gui umbabihʉ ra ndą̨ Cesa, ha nuˈą̨ rá uɛnda Ajuą̨ go da umbabihʉ Ajuą̨.

Y nu mi ˈyødeˈʉ gue bi dą̨di njabʉ, xi bi ˈyøˈʉ.

Ya saduceo bi ˈyamba ra Jesu de rá ñoho ra te

(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

18 Nepʉ nu mi uadi ra Jesu bi ñą̨ui ya fariseo ne yá mfatsˈi ra ndą̨ Erode, bi zøhø ˈraya saduceo núˈʉ toˈo camfri gue hinto ma da yopa nte de ra du. Bi ˈñehe pa bi ˈyamba ˈnara ntˈaniˈą̨, ne bi ˈñembabi:

19 —Xahnate, ra Moise bi zogui ntˈofo gue ˈbʉ ˈnara ˈñøhø da du ne da zogui rá ˈbɛhñą̨, pe ˈbʉ ni ˈnara bą̨tsi hinda zocuabi, nuˈbʉ́ nurá cu de núˈą̨ ra ˈñøhø bi du mahyoni da nthą̨tui rá ˈbɛpo, pa nuˈbʉ da mɛˈtsa ˈnara bą̨tsi, da thuˈmbabi rá thuhu ngu rá thuhu núˈą̨ ndu rá mʉdi dą̨me núˈą̨ ra ˈbɛhñą̨, pa njabʉ hinda ˈmɛdi rá thuhu núˈą̨ ra ˈñøhø xa du.

20 Nde nuˈbʉ́, ˈnaˈqui mi ˈbʉi yoto ya ˈñøhø mri ncu. Nepʉ núˈą̨ madą̨ bi nthą̨ti, pe bi du ne himbi zocuabi ni ˈnara bą̨tsi.

21 Nepʉ núˈą̨ rá ñoho ra cu bi nthą̨tui rá ˈbɛpo, nepʉ neˈą̨ bi du ha nixi gueˈą̨ ni ˈnara bą̨tsi himbi zocuabi nehe. Y rá hñu bi njabʉ nehe.

22 Ne bi njabʉ gatho núˈʉ yoto ya cu bi du pe ni ˈna de gueˈʉ himbi zocuabi ni ˈnara bą̨tsi. Nepʉ rá ngą̨tsˈi, bi du ra ˈbɛhñą̨ nehe.

23 ¿Xi de stí yopa nte de ra du núˈʉ yoto ya ˈñøhø, ndaˈą̨ de gueˈʉ xi drá dą̨me núˈą̨ ra ˈbɛhñą̨ˈą̨? ngueˈą̨ gatho núˈʉ yoto bi nthą̨tui de guecua ja ra ximhai.

24 Ha nura Jesu bi dą̨di ne bi ˈñembiˈʉ:

—Nixi guí pą̨hʉ núˈą̨ guí mą̨ñhʉ ngueˈą̨ hinguí pą̨hʉ núˈą̨ mą̨nga ja ra Mą̨ca Tˈofo ne ndaˈą̨ rá tsˈɛdi Ajuą̨.

25 Ngueˈą̨ nu sta yopa nte gatho núˈʉ ya jąˈi xa du, ya hinda ma da nthą̨ta ya ˈñøhø nixi ya ˈbɛhñą̨, ngueˈą̨ nuni mahetsˈi gatho ya jąˈi ma da ˈmʉ ngu ya ɛnxɛ.

26 Nehe, pa gui camfrihʉ gue ma da yopa nte núˈʉ xa du, ma ga benˈahʉ núˈą̨ bi ˈyofo ra Moise ja núˈą̨ ra xɛni habʉ mą̨ de núˈą̨ ra ndą̨po mi zø, ne ja guehni Ajuą̨ bi zofo ne bi ˈñembi: “Nuga go guecagui rá Ajuą̨gui ra Abrá, ne ra Isaac, ne ra Cobo.” Njabʉ xa ntˈofo.

27 Pe Ajuą̨ go gueˈą̨ ra Ajuą̨ de núˈʉ te, hingo ra Ajuą̨ de núˈʉ xa du. Hangue dí pą̨hʉ gue nura Abrá ne ra Isaac ne ra Cobo masque ya joˈouaˈʉ pe bí ja yá teˈʉ. Hangue nuˈahʉ hinte ri fą̨dihʉ.

Ra hmanda núˈą̨ maˈna ra dą̨ngui

(Mt. 22:34-40)

28 Nehe xqui zøhni 'nara xahnate de ra ley ne bi 'yøde mi ña̱ui ra Jesu ya saduceo, ne bi 'yøde gue ra Jesu xqui da̱di xá hño núʼʉ ya ntʼani xqui tʼøʼtuabi. Hangue neʼa̱ bi uatʼi pa bi 'yamba 'nara ntʼani ne bi 'ñembabi:

—¿Ndaʼa̱ ra hmanda maʼna ra da̱ngui de gatho?

29 Nuʼbʉ́ nura Jesu bi da̱tuabi ne bi 'ñembi:

—Ma ga xiʼi núʼa̱ ra hmanda maʼna ra da̱ngui de gatho ne ena: "Hñuxhʉ ntʼøde núʼahʉ me Israelhʉ, Ajua̱ ma Zidadahʉ hønsɛ 'natho.

30 Y núʼá̱ gueʼa̱ mahyoni gui ma̱dihʉ con gatho ri mʉihʉ ne con gatho ri mfenihʉ ne con gatho ri tsʼɛdihʉ." Nuna guehna ra mʉdi hmanda maʼna ra da̱ngui de gatho.

31 Ha nuna maʼna ngúʼatho ena njaua: "Ma̱di ri miquʼeiui ne gui su ngu grí nsusɛhɛ." Otho maʼra ya hmanda maʼna ya da̱ngui de núya dí xiʼaʼi.

32 Nepʉ núʼa̱ ra xahnate de ra ley bi 'ñena:

—Xahnate, majua̱ni núʼa̱ gá ma̱ gue Ajua̱ hønsɛ 'natho ne joʼo maʼna.

33 Ha̱ha̱ xá hño to da ma̱di Ajua̱ con gatho rá mʉi, con gatho rá mfeni, con gatho rá tsʼɛdi, ne da ma̱di rá miquʼeiui da su ngu ri nsusɛ 'na. Gueʼa̱ maʼna xá hño que núʼa̱ da hyo ya mboʼoni 'na ne da tsa̱tʼi pa da 'bahabi Ajua̱.

34 Nuʼbʉ́ ra Jesu bi 'yøde gue núʼa̱ ra 'ñøhø xqui da̱di co 'nara hoga mfeni, hangue bi 'ñembi:

—Ya tsʼʉtho grí 'bɛdi pa gui cʉtʼa ja rá hmanda Ajua̱.

Y ya hinto bi rezga bi 'yøʼtua maʼra ya ntʼani ra Jesu.

¿Ha gue ra Cristo go rá Tʼʉ ra nda̱ Davi?

(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

35 Ha nu de mi xahnate ra Jesu ja ra nda̱nija̱ bi 'ñena:

—¿Hanja enga ya xahnate de ra ley gue ra Cristo ma dí 'ñehe de ja yá ja̱ʼi ndu ra nda̱ Davi?

36 Nura Ma̱ca Nda̱hi bi 'bɛpa ndu ra nda̱ Davi bi 'yofo nuya ya noya ja ra Ma̱ca Tʼofo habʉ ena njaua:

Ajua̱ ra Dada bi 'ñembabi ma zi Hmu:
"Bá ehe gui hñudiua ja ma 'ñɛi asta hinga tsiñʼaʼi gatho ri ncontra pa da gohiʼʉ de njaʼti ri ua."

37 Ha nuʼbʉ go drá tʼʉhma̱ ra Davi nura Cristo, nuʼbʉ́ ¿hanja bi 'ñenga ra Davi gue go rá Hmu?

Y nura hmuntsja̱ʼi xi bi ho núʼa̱ te mi ma̱nga ra Jesu.

Ra Jesu bi ma̱ de yá tsʼoʼbɛfi ya xahnate de ra ley

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

38 Ha nu de mi xahna ya ja̱ʼi ra Jesu bi 'ñembabi:

—Jamasuhʉ pa hingui 'yøthʉ ngu núʼa̱ øtʼa ya xahnate de ra ley. Nuʼʉ́ ri ho da hye yá he xi xá ma, ne ri hoʼʉ da zɛngua ya ja̱ʼi co ra tʼequʼei ora 'yoʼʉ ja ra tai.

39 Ha nu ja yá nija̱ʼʉ ri ho da hñudi ja ya mʉdi hudi, ne ri ho da tʼini rá mʉdi ja ya ngo.

40 Nehe xi øt'a yá nsadi
co ndunthi ya noya, qué pa
da hñąmba yá ngu ya viuda
nsinque da zo yá mfeni ya
jąʼi. Nuya xahnate'ʉ ma da
hñąnga yá castigo ma'na ra
dąngui.

'Nara viuda xi mrá zi hyoya bi uni 'nara 'baha ja ra ndąnijąʼ
(Lc. 21:1-4)

41 Nepʉ ra Jesu bi hñudi
habʉ mi ja ya 'mɛ'tsbojąʼ ja ra
ndąnijąʼ pa mi handa nú'ʉ ya
jąʼi to'o mi ɛnt'ini yá ofrenda.
Ha mi handa ndunthi ya rico
mi unga yá dąnga ofrenda.
42 Nepʉ bi zøhø 'nara viuda
xi mrá zi hyoya, ne bi 'yɛnt'ni
yoho ya zi bojąʼ dega cobre
nú'ʉ hints'ʉ mri muui.
43 Hangue nura Jesu bi
ma'ta yá nxadi ne bi 'ñembabi:

—Xi majuąni dí xi'ahʉ gue
nuna zi hyoya viuda ma'na
xa unga 'nara ofrenda xi
ra dąngui ja rá thandi Ajuąʼ
que gatho nú'ʉ to'o ma'na xa
'yɛnt'a ndunthi yá ofrenda ja
ya 'mɛ'tsbojąʼ.
44 Ngue'ąʼ gatho nú'ʉ ma'ra
to'o xa unga yá ofrenda xa
uni de nú'ąʼ ya xa bonguabi,
pe nuna zi hyoya viuda
thogui 'nara dąnga hñoya
pe xa unga gatho nú'ąʼ xqui
mɛ'tsi pa da dai te da zi
hmąhąʼ.

13

Ra Jesu bi mą gue da nhuata ra ndąnijąʼ
(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

1 Ha nu mi bønga ra Jesu
de ja ra ndąnijąʼ, 'na de nuyá
nxadi bi 'ñembabi:

—¡Ma zi Xahnate'i, hyan-
thmągue hangu rá hño nuyʉ
ya dąnga ngu xa thoqui co
nuyʉ ya dąta do!
2 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dądi ne bi
'ñena:

—Nubya guí hanthʉ hangu
yá ndąngui nuyʉ ya ngu, pe
nuga dí xi'ahʉ gue ma da zø
ra pa da yøt'e gatho, ne ni
'nara do hinda ma da gohi di
ntøque co rá midoui.

Ya nt'udi ante rá uadi ra ximhai
(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

3 Nepʉ ra Jesu bi ma ja
ra t'øhø 'bo Olivo nú'ąʼ ri
nhyandui ra ndąnijąʼ, ne ja
bi hñuhni'ąʼ. Ha nura Pedro
ne ra Cobo ne ra Xuua ne ra
Andre bi ñąsɛui 'nambʉ ne bi
'ñembabi:
4 —Dí ne gui xicje ha'mʉ ma
da yøt'e nuna nijąʼ y te ma
nt'udi ma da hnequi nu sta
nja nú'ąʼ guí mąʼ.
5 Hangue nura Jesu bi mʉdi
bi xipabi'ʉ ne bi 'ñembabi:

—Jamasuhʉ hinda ma da
hya'ahʉ ya c'uamba jąʼi de
nú'ąʼ ma da xi'ahʉ.
6 Ngue'ąʼ ndunthi de gue'ʉ
ma da 'ñehe y da bepca ma
thuhu ne da 'ñena: "Nuga
go gueque drá Cristo xpá
mɛncagui Ajuąʼ pa ga ndąʼ."
Njabʉ nu'ʉ́ ma da hyat'a
ndunthi ya jąʼi pa da gam-
fribi'ʉ nú'ąʼ da mąñ'ʉ.
7 Ma gui 'øhʉ nehe de
nú'ʉ ya dąnga tuhni ya di ja,
ne de nú'ʉ ma da nja. Pe
nu'ahʉ nu xcrí 'øhʉ, oxqui

ma gui tsuhʉ, ngue'ạ mahyoni da njabʉ, pe hingo di gue'ạ ya rá ngạts'i ra pa.

8 Ngue'ạ ma da ntuhna ya hnini co ma'ra yá mihniniui, ne ya ndạ co ma'ra yá mindạui, ne ma da nja ya mbimhai habʉraza, ne da nja ra dạnga thuhu, ne xi da nja ya ñʉnts'i. Nuya go guehya ya mʉdi ts'othogui ma da nja.

9 Hangue nsuhʉ, ngue'ạ ma da hnap'ahʉ mbo ja ya nijạ, ne da ts'ix'ahʉ ja ya ts'ʉtbi ne ja ya gobierhnu ne ja ya dạnga ndạ ngue'ạ guí camfriguihʉ. Y ja yá thandi'ʉ ma gui dahʉ majuạni de gueque.

10 Y mahyoni da nt'øde ma noya gatho ja rá ngʉni ra ximhai, nepʉ ja da nja ra ngạxhmai.

11 Pe nu sta zø ra ora da ts'ix'ahʉ pa dra da'ahʉ ja yá 'yɛ ya ts'ʉtbi, oxqui ma gui tu ri mʉihʉ nú'ạ te rá 'bɛ gui thạdihʉ, nixi gui beñhʉ 'mɛt'o nú'ạ te ma gui mạñhʉ, ngue'ạ nura ora'ạ go Ajuạ ma da xi'ahʉ hanja gui thạhʉ, ne gue'ạ gui mạñhʉ. Ngue'ạ hingo ma gui ñạsɛhʉ, nura Mạca Ndạhi ma go da ñạ'ạ.

12 Nu'ʉ tó'o 'bʉ yá cu ma da da pa da tho, ha nuya dada ma da da yá bạtsi, ha nuya bạtsi asta ma da ñạpa yá dada nehe pa da tho.

13 Gatho ya jạ'i ma da ʉtsa'ihʉ ngue'ạ guí camfriguihʉ. Pe nu'ʉ tó'o da zɛta gatho nuya ya ts'othogui asta rá ngạts'i, go gue'ʉ da mpøhø.

14 Ma da njabʉ ngu nú'ạ bi mạnga maya'bʉ ra Dañe rá 'mɛhni Ajuạ. Ma da hnequi nú'ạ xi strá nts'o ne dra ts'omba rá ndạnijạ Ajuạ. (Dá zo ri mfenihʉ nú'ạ guí he'thʉbya.) Ha nu xcrí hyanthʉ nú'ạ ra ts'ojạ'i sta 'mai habʉ hindí 'ñepi da 'mai, nú'ahʉ gri 'bʉhʉ Judea gui 'bathʉ 'bestho ja ya t'øhø.

15 Nura pa'ạ sta njabʉ, nu'ạ tó'o di 'yo ja rá patio de rá ngu odi cʉt'a mbo pa da hñạxa nú'ạ te mahyoni ja ra 'ñu.

16 Y nu'ạ tó'o di 'yo ja rá huạhi dri mpɛfi nú'ạ ra ora'ạ, odi pa ja rá ngu pa da hñạxa rá pat'i.

17 ¡Huecate nú'ʉ ya 'bɛhñạ di da'thi ne nú'ʉ dya nzʉ nuya pa'ʉ, ngue'ạ pa gue'ʉ xi strá hñei pa da 'bat'i!

18 'Yaphʉ Ajuạ gue nura pa'ạ hindya pa dega tsɛ.

19 Ngue'ạ nuya pa'ʉ ma da nja ya dạnga ts'othogui nú'ʉ hinhya'mʉ xa nja desde bi hyoca ra ximhai Ajuạ, ne de gue'ạ ya hinhya'mʉ ma da yopa nja ma'na'qui ngu nú'ʉ ma da nja ya pa'ʉ.

20 Hangue Ajuạ bi beni gue hingá ndunthi ya pa ma da njabʉ, ngue'ạ nu'bʉ hina, hinto da zɛti. Pe po rá ngue nú'ʉ xa huahni, nu'ạ́ bi beni gue ma'na xá hño ts'ʉtho ya pa ma da njabʉ.

21 Ha nuya pa'ʉ 'bʉ to da 'ñeñ'ahʉ: “Bá e gui hyanthʉ 'bʉcua ra Cristo bá pɛhna Ajuạ pa da ndạ”, o 'bʉ to da 'ñeñ'ahʉ: “Maha ringuehni habʉ bí 'bʉ ra Cristo”, oxqui camfribihʉ.

22 Ngue'ạ ma da 'mʉi ndunthi ya hyate jạ'i, 'ra da 'ñena

gue go di gue'ʉ dya Cristo bá pɛhna Ajuą pa da ndą, nu ma'ra da 'ñɛna gue dyá 'mɛhni Ajuą pa da ñą de gue'ą. Nu'ʉ́ ma da 'yøt'a ndunthi ya dąnga nt'udi ne da nehmą da hyat'a nú'ʉ xa huahna Ajuą nehe.

23 Pe nu'ahʉ́ beñhʉ xá hño de nú'ą dí xi'ahʉ ne nsuhʉ. Oxqui hophʉ to da hya'ahʉ.

Ra Jesu bi mą hanja ma da yopa mengui ja ra ximhai

(Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)

24 Nú'ʉ ya pa sta thogui nuya ya ts'othogui, ra hyadi ma da 'mɛxuui, ne ra zą̨ną ya hinda ma da yot'i.

25 Ya tsø ma da dagui de mahets'i y gatho nú'ą te bí ja mahets'i da mbi.

26 Nepʉ Nú'ą To'o bi e bi Nją̨'i ma da thandi da 'ñehe xi strá nsunda ja ya guui con gatho rá dąnga ts'ɛdi.

27 Nepʉ da mɛhna yá ɛnxɛ pa da munts'a gatho nú'ʉ to'o xa thahni nú'ʉ di 'bʉi gatho rá ngʉni ra ximhai.

28 Nu'ahʉ ora guí hanthʉ ra 'bai gá igo ya da bøhø yá 'roho, nu'bʉ́ guí pą̨hʉ gue ya xa 'ñepʉ 'bestho ra pahyadi.

29 Njabʉ nehe nu xcrí hyanthʉ sta nja nuya ya ts'othogui, pą̨hʉ gue rá ngą̨ts'i ra ximhai ya 'bʉi guetbʉ.

30 Xi majuą̨ni dí xi'ahʉ, gue nuya ją̨'i 'bʉibya hinda ma da du asta hinda mʉdi da nja gatho ngu nú'ą dí xi'ahʉ.

31 Mahets'i ne ra ximhai da uadi da thogui, pe numa noya hinda uadi da thogui, pɛ'tsi da njabʉ ngu nú'ą stá mą.

32 Hinto pą̨di ra pa nixi ra ora ha'mʉ da nja ra ngą̨xhmai, nixi ya ɛnxɛ de mahets'i hingui pą̨di, nixi rá T'ʉ Ajuą, hønsɛ Ajuą ra Dada go gue'ą pą̨sɛ.

33 Hangue ndø'mhʉ nzą̨ntho ne 'yaphʉ Ajuą, ngue'ą hinguí pą̨hʉ ha'mʉ da zø ra ora.

34 Nuga dí nja ngu 'nara 'ñøhø ma da ma yabʉ ya hai, pe ante da ma, da 'yɛnt'ua ja yá 'yɛ yá 'bɛgo gatho nú'ą te pɛ'tsi, ne cada 'na de gue'ʉ da xipabi te da mɛfi, ha nura nsugosthi da t'umbabi ra 'bɛfi pa da ndø'mi nu sta mengui'ą.

35 Hangue nu'ahʉ nzą̨ntho ndø'mhʉ nehe, ngue'ą hinguí pą̨hʉ ha'mʉ ga pengui, ua dega xudi o dega nde o made ra xuui o 'na hmafi ra menją.

36 Ngue'ą xi'bʉ xcrí thą̨mfrihʉ ga tsøhø ne ga tsʉ'ahʉ gri ą̨hą̨hʉ.

37 Núna dí xi'ahʉbya, guehna dí xipabi nehe gatho ma'ra pa da ndø'mi'ʉ.

14

Ra nt'ʉ'ti pa dra jʉ ra Jesu

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

1 Mri 'bɛdi nsøca yo pa pa ra ngo nú'ą rá thuhu ra pascua, ne nú'ą ra ngo dega ts'ithuhme nsinque rá nzoi. Ha ya ndą gá macją ne ya xahnate de ra ley ya mi nu hanja da za da hyat'a ra Jesu pa da gʉ da hyo.

2 Ne bi 'ñémbabi'ʉ:

—Hinga øthʉ núna dí beñhʉ de ra pa dega ngo, xi'bʉ da bø yá cuɛ ya ja̱'i ne da ñʉnts'i'ʉ.

'Nara 'bɛhña̱ bi go'tsua 'nara hoga ñʉni ja rá ña̱xu ra Jesu
(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

3 Ha nuya pa'ʉ ra Jesu bi 'mʉhni Betania ja rá ngu ra Simu nú'a̱ to'o xqui ña̱ni de ra lepra nú'a̱ ra hñeni tsit'atho ra ngø. Mi huhni ra Jesu ja ra mexa mri ñuni, nepʉ bi zøhø 'nara 'bɛhña̱ bra hña̱ 'na ngu ra zi xito xqui thoqui de 'nara hoga do rá thuhu ra alabastro, mi po 'nara hoga ñʉni xi xmá ma̱di mrá thuhu ra nardo. Ha nú'a̱ ra 'bɛhña̱ bi do'tsua rá 'yʉga nú'a̱ ngu ra zi xito, ne bi xi'tsuabi ja rá ña̱xu ra Jesu nú'a̱ ra ñʉni'a̱.

4 Nepʉ 'ra de nú'ʉ mi 'bʉhni bi bø yá cuɛ ne mri 'ñémbabi 'na ngu ma'na:

—¿Hanja bi 'yøt'a njabʉ nuna 'bɛhña̱ hønsɛ bi manitho nuna hoga ñʉni?

5 Nu'bʉ xa 'ba hma̱ha̱ xa muui ngu hñu nthebe denario, y nú'a̱ ra boja̱'a̱ xa za xa thecuahma̱ ya hyoya.

Njabʉ bi ma̱nga nú'ʉ to'o mi ña̱ma'ñʉ de nú'a̱ ra 'bɛhña̱.

6 Nu'bʉ́ nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Ote guí xiphʉ. ¿Pa te guí ña̱ma'ñʉhʉ de guehni? Xá hño nú'a̱ xa 'yøtcagui.

7 Ngue'a̱ nuya hyoya nza̱ntho ma da 'mʉi con gue'ahʉ, ne nu'a̱raza ra pa gui ne gui umfʉ 'nara mfats'i, da za gui umfʉ. Pe nuga hinga nza̱ntho ma ga 'bʉcua con gue'ahʉ pa gui 'yøtcahʉ ra hño.

8 Nuna zi 'bɛhña̱ bi 'yøt'e nú'a̱ xa zʉpa rá ts'ɛdi, xa goscagui ja ma ndo'yo nuna ra hoga ñʉni pa ma nt'agui.

Bi 'ñenga ra Jesu njabʉ ngue'a̱ nu'ʉ́ ya myá nza̱i mi jo'tsua nuna hoga ñʉni nú'ʉ xa du.

9 Nepʉ ra Jesu bi 'ñena:

—Xi maju̱ni dí xi'ahʉ, habʉraza da hma̱nga ra ma̱ca noya, da hma̱ de nuna xa 'yøtca nuna zi 'bɛhña̱ pa 'nara feni de guehni.

Ra Juda bi pa ra Jesu
(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

10 Nepʉ nura Juda Iscariote 'na de nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi ra Jesu, bi ma bá ña̱ui ya nda̱ gá macja̱ pa da dapabi'ʉ ra Jesu.

11 Ha nu mi 'yøde ya nda̱ gá macja̱ njabʉ, xi bi johya'ʉ ne 'bestho bi ña̱'tuabi ra boja̱. Hangue nu'á̱ xi mi 'yo rá mfeni hanja da 'yøt'e'a̱ pa da da ra Jesu.

Ra nt'oxi nú'a̱ bi zi ra Jesu co yá nxadi ante da du
(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26)

12 Ra mʉdi pa de ra ngo dega ts'ithuhme nsi rá nzoi gue'bʉ mi tho ya t'ʉca dɛti pa ra ngo dega pascua. Ha nura pa'a̱ ya nxadi bi 'ñembabi ra Jesu:

—¿Habʉ guí ne grá hñocje pa ga tsihʉ ra nt'oxi de ra pascua?

13 Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi yoho yá nxadi:

—Grí maha ja ra hnini ne ja ma grí nthɛhʉni 'nara 'ñøhø di hą̱ 'na xøni ra dehe, ne nú'ą̱ go gue'ą̱ gui tɛñhʉ'ą̱.

14 Ne nura ngu habʉ da yʉt'i'ą̱, gui 'ñemfʉ nú'ą̱ ra me ngu: “Bá pɛncahe ra Xahnate ne bi xicje ga xi'ahe njaua: ¿Habʉ ja ra ngu xcá 'uegagui pa ga tsihe ra nt'oxi de ra pascua co ma nxadi?”

15 Y nu ja rá tøngu'ą̱ ma da 'ñu't'ahʉ 'nara dą̱nga ngu. Nuni ja jani gatho nú'ą̱ te ma ga hoñhʉ, ne ja gui hyocjʉni nú'ą̱ te ga tsihʉ.

16 Hangue nú'ʉ yoho ya nxadi bi ma de guehni pa ja ra hnini y bi zʉdi'ʉ ngu xqui xipabi ra Jesu. Y ja bi hyocni'ʉ ra nt'oxi de ra pascua.

17 Y ya de mi put'a ra nde bi zønga ra Jesu con gatho nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi ja nú'ą̱ ra tøngu'ą̱.

18 Nepʉ ya de mi huhni mri ñuni mahyɛgui co yá nxadi, bi 'ñena:

—Majuą̱ni dí xi'ahʉ, nú'ahʉ guí 'bʉhʉua guí nt'oxihʉ con gueque, 'na de gue'ahʉ ma gui dagaguihʉ.

19 Ha nuyá nxadi xi bi du yá mʉi, ne 'rama'na de gue'ʉ mi ambabi ra Jesu ne mi embabi:

—¿Ha gue go guecagui?

20 Nepʉ ra Jesu bi dą̱di ne bi 'ñembabi:

—'Na de gue nú'ahʉ guí 'rɛt'amayohohʉ ma nxadi'ihʉ guí tʉhʉhʉbya habʉ dí tʉhʉga, 'na de gue'ahʉ ma gui dagaguihʉ.

21 Nú'ą̱ To'o bi e bi Nją̱'i ma da thogui gatho ngu nú'ą̱ xa t'ofo ja ra Mą̱ca T'ofo, pe ¡huecate nú'ą̱ ra 'ñøhø to'o ma da da'ą̱! Ma'na xá hño nixi xa 'mʉhmą̱.

22 Ha nu de mri ñuni'ʉ, ra Jesu bi gʉ ra thuhme ne bi umba njamą̱di Ajuą̱ rá Dada, bi hyeque ne bi umba yá nxadi, ne bi 'ñembabi:

—Ną̱, tsihʉ, nuna go guehna ma ndo'yo.

23 Nepʉ bi gʉ 'nara vaso mi po ra vinu, bi umba njamą̱di Ajuą̱ ma'na'qui ne bi umbabi yá nxadi pa bi zi gatho'ʉ.

24 Ne bi 'ñembabi'ʉ.

—Nuna go guehna ma ji ma ga fani pa da mʉdi ra 'ra'yo cohi, nú'ą̱ ma da mfani pa gatho ya ją̱'i.

25 Majuą̱ni dí xi'ahʉ gue ya hinga ma ga yopa tsi ra vinu dega obxi de guecua. Nu'ą̱ ma ga yopa tsi ma'na'qui asta nú'ą̱ ra pa grá 'bʉhʉ nuni habʉ bí manda Ajuą̱ ma Dada, gue'bʉ grá yopa tsi, pe ma'na'ño.

Ra Jesu bi mą̱ gue ra Pedro mi ma da øni'ą̱

(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

26 Nepʉ nu'ʉ́ bi duta 'nara ją̱hñą̱, y de guehni bi ma pa ja ra t'øhø 'bo Olivo.

27 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Nura nxuuibya gatho'ihʉ ma da du ri mʉihʉ ne ma gui 'uehʉ de gueque. Ma da nja ngu bi mą̱nga Ajuą̱ ma Dada ja ra Mą̱ca T'ofo habʉ ena: “Ma ga ho ra ma'yo, y nuyá dɛti da nxani,” njabʉ bi 'ñena.

28 Pe nu xcrá yopa nte de ra du, nuga ma ga 'bɛt'o de gue'ahʉ pa grá ma Galilea.

29 Nepʉ ra Pedro bi 'ñembabi:

—Masque gatho nuyʉ ma'ra da 'uegue, pe nuga hinga 'uegue de gue'e.

30 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:

—Majuạni dí xi'a'i, nubya dí nxuui ma gui cøngagui hñu'qui ante rá yo hmafi ra menjạ.

31 Nepʉ ra Pedro xi bi nja rá nøt'e bi 'ñena:

—Masque da thogagui, pe nuga hinga cøñ'a'i.

Y gatho nú'ʉ ma'ra ya nxadi guet'atho mi mạñ'ʉ nehe.

Ra Jesu mi apabi Ajuạ nuni Getsemani
(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

32 Nepʉ bi ma'ʉ ja 'nara luga rá thuhu Getsemani, ne ra Jesu bi 'ñembabi 'ra de yá nxadi:

—Ja da hñuhʉua, nuga grá maua ga apabi Ajuạ ma Dada.

33 Y bi zixa ra Pedro, ra Cobo ne ra Xuua pa bi mɛui. Nu'bʉ́ nu'ạ́ bi mʉdi xi bi du rá mʉi de nú'ạ ma da thogui.

34 Ne bi 'ñembabi nú'ʉ yá nxadi bi zits'i:

—Xi dí tu ma mʉiga asta dí ne ga tagui ga tu. Ja da tø'mhʉua ne oxqui ma gui ạhʉ.

35 Ha nu'ạ́ bi thogui má ts'ʉ de habʉ bi gohi'ʉ, ne bi ndandiñạhmu, ne bi mɛgui rá hmi ja ra hai pa bi 'yapabi Ajuạ gue nu'bʉ xa zahmạ hinxa thoguihmạ nuya ya ts'othogui.

36 Y bi 'ñena:

—Ma Dada'i, hinte xá hñei pa nú'a gui ne gui 'øt'e. 'Øt'e pa hinga thogui nuya ya ts'othogui. Pe oxqui øt'a ngu nú'ạ go dí nega, 'øt'a ngu nú'ạ ri mạca pahague.

37 Nepʉ mi mengui bi zʉdi nú'ʉ hñu yá nxadi xqui do'ma ra t'ạhạ, ne bi 'ñembabi ra Pedro:

—Nu'i nugue Simu, ¿hanja xcá ạhạ? ¿Ha gue hinxa za xcá 'yapa Ajuạ 'na ora con gueque?

38 Oxqui ạhạhʉ, 'yaphʉ ndunthi Ajuạ pa stí 'ñepʉ ya ts'othogui gui tsɛthʉ. Ngue'ạ guí behmạhʉ ne ja ri pahahʉ pe nuri ndo'yohʉ otho rá ts'ɛdi.

39 Nepʉ bi yopa ma ma'na'qui pa bá apabi Ajuạ co nú'ʉ ya noya bi mạnga ra mʉdi.

40 Nepʉ de mi yopa mengui bi zʉdi yá nxadi xqui yopa do'ma ra t'ạhạ, ne nixi himi tsa da zøt'a yá da, ne ya himi pạdi te da dạdi'ʉ.

41 Ha nu mbá penga rá hñu'qui bi 'ñembabi yá nxadi:

—Nubyá hạ, ạhạhʉ xá hño, ne tsayahʉ, ngue'ạ ya bi zø ra ora gue Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i dra da ja yá 'yɛ ya 'øt'ats'oqui.

42 Ya nanjʉ, maha. Ya xa 'ñepʉ nú'ạ to'o ma da dagagui.

Bri jʉ nts'ạhni ra Jesu
(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

43 Ts'a ra ora mi mạnga njabʉ ra Jesu, 'bestho bi zøhø ra Juda, 'na de nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi, ne mbra 'ñoui 'nara hmuntsjạ'i, 'ra mi hạ ya mahuai, ne nu ma'ra mi hạ ya za, xqui mɛhnạ ya ndạ gá macjạ ne ya xahnate de ra ley ne ya ndạxjua ndạ pa da gʉ ra Jesu.

44 De má 'ñu ra Juda xqui 'ñembabi nú'ʉ ya jạ'i mbra 'ñoui:

—Ma ga 'ra'ahʉ 'nara señạ. Nú'ạ ra 'ñøhø ga tsʉ'tsua rá hmi go di gue'ạ ra Jesu. 'Bestho gui jʉhʉ, ne gui tsixhʉ, oxqui thøhʉ.

45 Y ngu bi zøhø ra Juda habʉ mi 'bai ra Jesu, 'bestho bi joni ne bi 'ñembabi:

—Ma Xahnate'i.

Y nura ora'ạ bi zʉ'tsua rá hmi.

46 Nepʉ nú'ạ ra hmuntsjạ'i 'bestho bi gʉ nts'ạhni ra Jesu.

47 Ra ora'ạ 'na de gue nú'ʉ mi 'ñoui ra Jesu bi gʉca rá mahuai ne bi dacuabi rá gu 'nará 'bɛgo ra ndạ gá macjạ.

48 Nepʉ nura Jesu bi 'ñembabi nú'ʉ ya jạ'i to'o xqui gʉ'ạ:

—¿Sague drá be pa e gui jʉgaguihʉ co ya huai ne ya za?

49 Nuga hyastho ndí 'bʉi ja ra ndạnijạ con gue'ahʉ ndí utuate ne hingá jʉgaguihʉ. Pe pa da njabʉ ngu nú'ạ xa t'ofo maya'bʉ ja ra Mạca T'ofo hangue gue'ạ guí øthʉ njabʉbya.

50 Nepʉ gatho yá nxadi bi ma hnest'ihi bi zopʉsɛ ra Jesu.

'Nara ts'ʉnt'ʉ bi nest'ihi nsinque rá he

51 Pe 'nara ts'ʉnt'ʉ xqui tét'atho 'nara dutu mi dɛna ra Jesu. Nepʉ ya jạ'i mi nehmạ da gʉ'ạ, pe hina ngue'ạ hønsɛ rá dutu bi mipabi.

52 Hangue nu'ạ́ bi zopʉ rá dutu ne bi ma hnest'ihi nsinque rá dutu.

Ra Jesu ja yá thandi ra hmunts'a ndạ gá xodyo

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

53 Nepʉ ra Jesu bi ts'its'i habʉ mbi 'bʉ ra dạnga ndạ gá macjạ, ne bá munts'ni gatho ma'ra ya ndạ gá macjạ ne ya ndạxjua ndạ ne ya xahnate de ra ley.

54 Ha nura Pedro mri dɛna ra Jesu dega yabʉtho, nepʉ bi yʉt'i'ạ ja rá patio rá ngu ra dạnga ndạ gá macjạ, ne ja bi hñuhni co ya gʉnts'ạhni mi mpa'ta ja ra tsibi.

55 Ha nuya ndạ gá macjạ ne gatho ra hmunts'a ndạ gá xodyo mi ne da hyo ra Jesu, hangue nu'ʉ́ mi honga yoho ya testigo nú'ʉ 'nat'a da mạ pa da ñạpabi pa ya da 'yɛ'mbi da hyo, pe himbi nthɛ yá noya nú'ʉ ya testigo.

56 Ndunthi ya jạ'i mi jʉ'tsua ya nc'uamba ra Jesu, pe 'rama'na'ño nú'ạ mi mạñ'ʉ.

57 'Ra bi 'mai ja yá thandi ya ndạ ne mi mạñ'ʉ 'nara nc'uamba bi 'ñena:

58 —Nuje stá øhe xa mạnga njaua: “Ma ga yø'ta nuna ra ndạnijạ bi hyoca ya jạ'i, pe rá hñupa ya stá 'ba'ma ma'na nú'ạ hingá nthoqui co yá 'yɛ ya jạ'i.”

59 Pe nixi nú'ʉ to'o mi mạnga njabʉ himbi nthɛ yá noya.

60 Nu'bʉ́ ra dạnga ndạ gá macjạ bi 'mai ne bi 'yambabi ra Jesu:

—¿Ha hinte guí thạdi de nú'ạ gá øde bi hmạ de gue'e? ¿Ha gue majuạni nú'ạ bi hmạ?

61 Pe ra Jesu ni 'nara noya hinte bi dạdi. Hangue ra dạnga ndạ gá macjạ bi yopa 'yambi bi 'ñembi:

—¿Ha gue go gue'e grá Cristo rá T'ʉ'i Ajuạ nú'ạ xá nsunda xpá mɛñ'a'i pa gui ndạ?

62 Nu'bú ra Jesu bi dạdi ne bi 'ñena:

—Hạhạ go gueque. Ne ma gui hyanthʉ Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i da hñudi ja rá 'ñɛi Ajuạ nú'ạ ja rá ts'ɛdi. Nepʉ ma gui hyanthʉ da yopa menguiua ja ya guui.

63 Hangue nu mi 'yøde njabʉ ra dạnga ndạ gá macjạ bi dʉnga yá he ngue'ạ go gue'ạ 'nara seña gue pa gue'ạ́ ra Jesu xqui ñạma'ñʉ de Ajuạ. Nepʉ bi 'ñena:

—¿Pa te ga 'bɛphʉbya ma'ra to'o da e da mạmbabi?

64 Nu'ahʉ́ ya gá 'yøhʉ nú'ạ bi mạ gue nuní ri 'ñet'a Ajuạ. Xibya, ¿te guí beñhʉ de nú'ạ xa mạni?

Ne gatho nú'ʉ mi 'bʉhni bi 'ñena:

—Rí 'ñepi da tho.

65 Nepʉ 'ra de gue'ʉ bi mʉdi bi zots'i ra Jesu. Ne bi go'mbabi rá hmi ne xi mi na'mbi, ne bi 'yambabi'ʉ bi 'ñembi:

—Nú'i grá bạdi, ¡xicjebya to'o bi nap'a'i!

Nehe ya gʉnts'ạhni mi faste mi na'mbabi.

Ra Pedro bi gønga ra Jesu (Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

66 Ha nura Pedro mi 'bʉ nja'ti ja ra patio. Nepʉ bi zøhø 'nara nxutsi mrá 'bɛgo ra dạnga ndạ gá macjạ, ne bi uat'a ja ra tsibi.

67 Nepʉ bi hyandi gue mi 'bahni ra Pedro mri mpa'ti, xi bi nʉ'ti xá hño, nepʉ bi 'ñembabi:

—A, go gue'e nehe nguí 'ñoui ra Jesu me Nasare, ¿ha ngue hạ?

68 Pe ra Pedro bi ncøni ne bi 'ñena:

—Hina, nixi dí pạdi to'o'ạ, ne nixi dí pạdi nú'ạ guí mạ.

Nepʉ bi bøni bá 'ba ja ra gosthi. Y nura ora'ạ bi mafi ra menjạ.

69 Ha nú'ạ ra nxutsi bi yopa nʉ'ta ma'na'qui ra Pedro, nepʉ bi yopa 'ñemba nú'ʉ ya jạ'i mi 'bahni:

—Nuni ra 'ñøhø go guehni 'na de nú'ʉ mri 'ñoui ra Jesu.

70 Ra ora'ạ ra Pedro bi yopa ncøni ma'na'qui. Ne 'mɛfa nú'ʉ ya jạ'i mi 'bahni bi 'ñembabi:

—Xi majuạni go gue'e 'na de nú'ʉ mri 'ñoui ra Jesu, ngue'ạ ne'i grá me Galilea ngue'ạ mfạtho ora guí ñạ.

71 Nepʉ ra Pedro bi mʉdi bi ntsante ne bi jura bi 'ñena:

—Hindí pạdi to'o nú'ạ ra 'ñøhø guí mạñhʉ.

72 Y 'bestho ra ora'ạ bi mafi ra menjạ rá ño'qui. Nu'bʉ́ ra

Pedro 'bestho bi beni de nú'ạ xqui xipabi ra Jesu gue xqui 'ñembi: “Ante rá yo hmafi ra menjạ, ya xcá cøngagui hñu'qui.” Nu'bứ ra Pedro xi bi du rá mưi ne bi nzoni.

15

Ra Jesu bi 'mai ja rá thandi ra Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

1 Nurá hyax'ạ xi 'nitho ya ndạ gá macjạ ne ya ndạxjua ndạ ne ya xahnate de ra ley, ne gatho ra hmunts'a ndạ gá xodyo bi munts'i 'nadbư pa bi go 'nara cohi'ư te da 'yøt'e co ra Jesu. Nepư bi dạt'i'ư bi zits'i bá ɛnt'ua ja rá 'yɛ ra ndạ Pilato.

2 Nu'bứ ra ndạ Pilato bi 'yamba ra Jesu bi 'ñembi:

—¿Ha go gue'e grá Ndạ de ya xodyo?

Ha nura Jesu bi dạdi:

—Hạhạ, gue'ạ ngu nú'ạ xcá mạ.

3 Ha nuya ndạ gá macjạ xi mi ñạpabi'ạ.

4 Hangue ra Pilato bi yopa 'yambabi ne bi 'ñembi:

—¿Ha gue hinte guí thạdi de gatho nú'ạ xcá 'yøde xa mạñ'ư?

5 Pe ra Jesu hinte bi dạdi. Hangue ra Pilato xi bi 'yø.

Ra Jesu bi sɛcuabi gue da tho

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

6 Tat'a jɛya ra Pilato mri nzại da hyɛgui 'nara 'yofadi pa nú'ư ya pa de ra ngo, y nzạntho mi hɛgui nú'ạ go da 'yadi nú'ư ya jạ'i mi 'yo ja ra ngo.

7 Ha xqui njot'a fadi 'raya jạ'i ngue'ạ xqui 'ñøt'atuhni pa da 'yɛnga ya ndạ de ra hnini ne xqui nhyote'ư. Y 'na de gue'ư mrá thuhu ra Barraba.

8 Nu'bứ bi munts'a ya jạ'i habư mi hu ra Pilato pa da 'yadi da thøgue 'nara 'yofadi ngu yá nzại.

9 Nu'bứ ra Pilato bi 'yambabi'ư ne bi 'ñembi:

—¿Ha guí ne ga hɛc'a'ihư núni t'embi ra Ndạ de ya xodyo?

10 Bi 'ñani njabư ra Pilato ngue'ạ mi pạdi gue co yá cuɛ ya ndạ gá macjạ bi gư ra Jesu ne bi dapabi, ngue'ạ nu'ạ́ xi ya mi dɛni ndunthi ya jạ'i.

11 Pe nuya ndạ gá macjạ bi 'yư'ta ya jạ'i pa bi 'yadi dra thɛgui ra Barraba.

12 Nu'bứ nura Pilato bi yopa 'yamba ya jạ'i ne bi 'ñembabi:

—Nu'bứ, ¿te 'bɛ guí adihư ga ø'tua ra Jesu núni guí emfư ra Ndạ de ya xodyo?

13 Nu'bứ ya jạ'i 'ra gá mafitho bi 'ñena:

—¡Dá 'bont'i pa ja da duni!

14 Nu'bứ ra Pilato bi yopa 'yambabi'ư ne bi 'ñembabi:

—¿Te ma ts'oqui xa 'yøt'ni?

Pe nuya jạ'i ma'na xi mri mantho ne mi eñ'ư:

—¡Dí ahe dra 'bont'i!

15 Nu'bứ ra Pilato pa da pønga rá hmi co yá jạ'i, bi hyɛgui ra Barraba, ne bi manda bri fɛt'a ra Jesu, nepư bi 'yɛnt'ua ja yá 'yɛ yá soldado pa da zits'i ma da pont'a ja ra ponza.

16 Hangue ya soldado bi zixa ra Jesu ja ra patio de ra

ts'ʉtbi, y ja bi munts'ni gatho ya soldado.

17 Nepʉ nu'ʉ́ bi hyete ra Jesu co 'nara thɛnga he ngu nú'ʉ he ya ndą, ne bi met'a ya 'bini pa bi hoca 'nara corona, ne bi hñu'tsua ja rá ñąxu.

18 Ha mi ø'tua ra nt'eni'ą ne mi zɛngua mi embabi:

—¡'Bʉi pa nzątho, nú'i ri t'equ'ei rá Ndą'i ya xodyo!

19 Ne mi na'mbabi rá ñąxu co 'nara ts'ʉt'o ne mi tsots'i. Nepʉ mri ndandiñąhmu pa mri ndąne'ʉ, 'ñena xi majuąni mi numansu.

20 Nepʉ mi uadi bi 'yø'tua ra nt'eni bi møcuabi ra thɛnga he, ne bi yo hyetuabi nú'ʉ xi myá he. Nepʉ bi zits'i'ʉ pa da pont'i.

Ra Jesu bri pont'i
(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

21 De mi bønga de ja ra hnini bi nthɛui'ʉ má 'ñu 'nara 'ñøhø xqui 'ñe ja ra mbonthi. Nura 'ñøhø'ą mrá thuhu ra Simu mrá me Cirene ne go mrá dada ra Jandro ne ra Rufo. Ha nuya soldado bi japa nú'ą ra 'ñøhø da ndudebi rá ponza ra Jesu.

22 De guehni bi ts'ixa ra Jesu ja 'nara luga rá thuhu Golgota nú'ą rí bøni da 'ñena Ñąxmadu.

23 Nepʉ ya soldado bi umbahmą ra vinu xqui nthąnts'ui ra mirra, pe nu'ą́ himbi ne bi zi.

24 Nepʉ nu'ʉ́ bi pont'a ja ra ponza. Nepʉ bi nhyegue 'ra 'na nú'ʉ yá he, ne nu ma'na rá he bi ma ra tąhą to'o da dąhą.

25 Ne ngu mi nzʉnga gʉto xudi nura ora bri pont'i'ą.

26 Nuyá nząi'ʉ, da thøta 'nara t'ofo ja ra ponza de nú'ą xa 'yøt'a nú'ą ra jąi pa hanja bi t'ɛ'mbi bi tho. Hangue ja rá ponza ra Jesu bi thøte gue go ra Ndą de ya xodyo.

27 Nehe ja bri pont'ni mahyɛgui con gue'ą yoho ya be, 'na ja rá 'ñɛi, nu ma'na ja rá ngąhą.

28 Hangue bi njabʉ ngu nú'ą xqui t'ofo ja ra Mąca T'ofo habʉ ena: “Nu'ą́ bi thandi ngu 'nara dąga 'yøt'ats'oqui.”

29 Ha nuya jąi nú'ʉ mi thohni nu'ąraza mi xipa ra Jesu, ne mi bʉt'a yá ñąxu ne mi embi:

—¡Hąhą! ne gue nu'i gá ena gue ma gui yø'ta ra ndąnijąi nepʉ rá hñupa gá ena gue xcá yopa 'ba'ma ma'na'qui,

30 mpøhø sɛhɛ ne cąi de nú'ą ra pont'i xą.

31 Ne ya ndą gá macją mi øt'a buhlatho de ra Jesu mi 'ñémbi'ʉ:

—Nuní mi ena gue mi pøhø ya jąi, pe nubyá hingui tsa go da mpøhø sɛhɛ.

32 'Bʉ xi majuąni go guehni ra Cristo nú'ą go rá Ndą ya me Israel, dá gąibya de ra pont'i xą. Nu'bʉ ga hanthe da gąi, nu'bʉ́ hą, ga camfrihʉ nú'ą mi mąni.

Ne nú'ʉ xqui mpont'uini mahyɛgui mi ñąma'ñʉ'ʉ nehe de gue'ą.

Ra Jesu bi du
(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

33 Nepʉ ngu nde ma pa bi
'mɛxuui maxøgue ra ximhai,
ne asta ngu nzʉnga hñu nde
ja bi yopa hnequi ma'na'qui.
34 Y nura ora'ą, ra Jesu bi ñą
xi nts'ɛdi ne bi 'ñena:
—Eloi, Eloi, ¿lama sabac-
tani? —nú'ą rí bøni da 'ñena:
Ma Dada'i, ma Dada'i, ¿hanja
xcá hyɛgasɛhɛua?
35 Ne 'raya ją'i mi 'bahni bi
'yøde nú'ą mi mą, ne bi 'ñena:
—'Yøhʉ, nuní ma'ta ndu ra
bą̨di Elía.
36 Nepʉ 'nara 'ñøhø bi
nest'ihi bi pobo 'nara esponja
co ra ju'tsa vinu ne bi tøta
ja 'nara ts'ʉt'o, ne bi umba
ra Jesu pa da zʉt'i. Y nura
'ñøhø'ą̨ bi 'ñembabi ya ją̨'i:
—Ga tø'mhʉ ga nuhʉ ua da
zø ra Elía da cą̨'mi de ja ra
pont'i.
37 Nepʉ ra Jesu bi dø 'nara
hmafi xi nts'ɛdi ne bi du.
38 Y nura ora'ą̨ bi xø nú'ą̨ ra
dą̨nga dutu mi naxa mbo ra
ndą̨nija pa mi juti nú'ą̨ habʉ
ma'na xi xmá nsunda, ne
bi xøgue mañą̨ asta bi zønga
nja'ti.
39 Ha nú'ą̨ ra ndą̨ gá sol-
dado mi 'bahni guetbʉ habʉ
xqui 'bont'a ra Jesu bi hyanda
xá hño hanja bi du'ą̨, ne bi
'ñena:
—Xi majuą̨ni go mi guehni
rá T'ʉ Ajuą̨.
40 Ne mi 'bahni nehe 'raya
'bɛhñą̨ mi handatho de yabʉ,
'ra de gue'ʉ go mi gue'ą̨
ra Maria Magdalena, ne ra
Salomé, ne ma'na ra Maria
rá nąną̨ ra Jose ne ra Cobo
nú'ą̨ mbą̨tsi de nú'ą̨ ma'na ra
Cobo.
41 Nú'ʉ ya 'bɛhñą̨'ʉ xqui
dɛna ra Jesu nú'bʉ mbi 'bʉ
Galilea, ne go gue'ʉ mi pɛpi.
Nehe mi 'bahni ndunthi
ma'ra ya 'bɛhñą̨ nú'ʉ xqui
'ñoui ra Jesu pa Jerusale.

Ra Jesu bi t'agui
(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

42 Nura pa'ą̨ bri pont'a ra
Jesu, go mi 'nara pa dega
nthoqui, ngue'ą̨ rá hyax'ą̨ go
ra sabdo ra pa dega tsaya.
43 Hangue 'bestho nura
pa'ą̨, ya mi ma da yʉ ra hyadi,
bi ma ra Jose nú'ą̨ mrá me
Arimatea bá nu ra ndą̨ Pilato,
ne bi yʉt'i nsinque ra ntsu pa
bi 'yapa nsɛqui da zʉcua rá
ndo'yo ra Jesu de ja ra ponza
pa da duts'i ma da 'yagui.
Nú'ą̨ ra 'ñøhø'ą̨ mi ja rá nsu
ne xi mrá fą̨di ngue'ą̨ go mrá
ndą̨ nehe de ra hmunts'a
ndą̨ gá xodyo. Ne'ą̨ nehe mi
tø'mtho ha'mʉ da zøhø rá
'mɛhni Ajuą̨ pa da ndą̨.
44 Pe ra Pilato mi hu rá mʉi
gue hinxqui dutho, hangue
nu'ą́ bi zohna ra ndą̨ gá sol-
dado pa bi 'yambi ua ya xqui
du.
45 Y nu mi xipi gue ya xqui
du, nu'bʉ́ ra Pilato bi umba
nsɛqui ra Jose da duts'i.
46 Nu'bʉ́ ra Jose bi danga
'nara hoga t'axa dutu. Nepʉ
bi zʉcua rá ndo'yo ra Jesu
de ja ra ponza, ne bi mant'a
ja nú'ą̨ ra dutu, ne bi duts'i
ma bá agui ja 'nara nt'agui
nú'ą̨ xqui se'ti ja 'nara medo.
Nepʉ bi got'i co 'nara dą̨nga
xingdo.
47 Y ra Maria Magdalena y
ma'na ra Maria rá nąną̨ ra

Jose bi hyandatho'ʉ habʉ bi t'acuabi rá ndo'yo ra Jesu.

16

Ra Jesu bi yopa nte de ra du
(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

1 Y de mi nde nú'ą nsabdo, ya xqui thogui nú'ą ra pa dega tsaya, ra Maria Magdalena ne ra Salomé ne nú'ą ma'na ra Maria rá nąnąą ra Jose bi danga 'raya hoga ñʉni pa xa go'tsuahmą ja rá ndo'yo ra Jesu.

2 Y nurá hyax'ą ndomingo xi 'nitho nú'ą ra mʉdi pa de ra semana, bi ma'ʉ pa da c'ą'tsa ra nt'agui, ne bi zøñ'ʉ pøxhyadi.

3 Ne de má 'ñu mri 'ñámbabi 'na ngu ma'na mi eñ'ʉ:

—¿Ha hindi 'bʉhni 'bʉ to'o da pʉnts'a ra do pa da xogahʉ ra gosthi nt'agui?

4 Pe nu mi zøni'ʉ bi hyandi gue ya xqui t'ent'a nú'ą ra dąnga do xqui jot'a ra gosthi nt'agui.

5 Nepʉ nu'ʉ́ bi yʉt'a mbo ra nt'agui ne bi hyanda 'nará ɛnxɛ Ajuą mi hnequi ngu 'nara bąsją'i mi huhni ngue yá 'ñɛi'ʉ, ne mi he 'nara t'axa he xi xmá ma. Nu'bʉ́ nu'ʉ́ xi bi ntsu.

6 Ha nura ɛnxɛ bi 'ñembabi'ʉ:

—Oguí tsuhʉ. Nuga dí pądi gue guí hoñhʉ ra Jesu me Nasare nú'ą bri pont'i. Xi jaua habʉ bi 'bɛgui, pe ya jo'oua ngue'ą ya xa yopa nte ma'na'qui.

7 Rí maha bá xipabihʉ ra Pedro ne nú'ʉ ma'ra yá nxadi gue nu'ą́ ma da 'mɛt'o pa Galilea, ne ja ma dí nthɛuini'ʉ ngu bi xipi.

8 Nepʉ nú'ʉ ya 'bɛhñą bi bøni de guehni ja ra nt'agui bi ma hnest'ihi, ne asta mri huąt'i co ra ntsu. Ne hinto bi xipabi nú'ą xqui hyandi ngue'ą xi mi 'ñouitho ra ntsu.

Ra Maria Magdalena bi hyanda ra Jesu xqui nangui de ra du
(Jn. 20:11-18)

9 Xudi'ą ndomingo ya xqui yopa nte ra Jesu de ra du, go rá mʉdi bi nthɛui ra Maria Magdalena nú'ą to'o xqui 'yɛmbabi yoto ya ts'ondąhi.

10 Nepʉ nura Maria bi ma bá c'ą'tsa ya nxadi ne bi zʉdi mi tu yá mʉi mi zoni, ne bi xipabi'ʉ gue ya xqui hyanda ra Jesu.

11 Pe mi 'yøde ya nxadi bi mąnga ra Maria Magdalena gue ra Jesu ya xqui yopa nte ne ya xqui nthɛui, pe nu'ʉ́ himbi gamfri.

Ra Jesu bi ñąui yoho yá nxadi
(Lc. 24:13-35)

12 Nepʉ 'mɛfa ra Jesu xqui mpata rá 'bai bá nthɛui yoho yá nxadi nú'ʉ mri ma pa ja ra mbonthi.

13 Nepʉ nú'ʉ yoho ya nxadi bi dąma mengui pa bá xipa nú'ʉ ma'ra gue nu'ʉ́ xqui nthɛui ra Jesu. Pe nixi njabʉ himbi gamfri'ʉ.

Ra Jesu bi umba yá 'bɛfi yá nxadi
(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

14 Nepʉ 'mɛfa ra Jesu bi zøni habʉ mi 'bʉi nú'ʉ 'rɛt'ama'ra yá nxadi ora mri ñuni'ʉ. Ne bi

zʉi'ʉ ngue'a̱ hinxqui gamfribi
nú'ʉ to'o xqui xipi gue nu'á̱ ya
xqui yopa nte ne xqui ña̱ui'ʉ.
15 Nepʉ bi 'ñembabi'ʉ:
—Rí maha ja gatho rá ngʉni
ra ximhai bá xiphʉ gatho ya
ja̱'i nuna ra ma̱ca noya.
16 Nu'a̱ tó'o da gamfri ne
da nxistehe da mpøhø, pe
nu'a̱ tó'o hinda gamfri hinda
mpøhø, da 'mɛdi pa nza̱ntho.
17 Y nu habʉ di 'bʉi ya
gamfri, ma da 'yøt'e'ʉ nuya
ya nt'udi: De ma thuhu da
'yɛnga thi ya ts'onda̱hi; ma da
ña̱'ʉ ma'ra ya 'ra'yo hña̱qui;
18 ne nu'bʉ da mihi 'nara
qu'eña̱, o da zi 'nara 'ñethi
nú'a̱ hote, hinte da ja'ʉ; nu'ʉ́
da hñuxa yá 'yɛ ja ya da'thi ne
da ña̱ni.

Ra Jesu bi ma mahets'i
(Lc. 24:50-53)

19 Mi uadi bi ña̱ui yá nxadi
ra Zidada Jesu, nu'á̱ bi ts'ixa
pa mahets'i, ne bá hudi'a̱ ja rá
'ñɛi Ajua̱ rá Dada.
20 Ha nuyá nxadi bi nxani
bi ma habʉraza bi ma̱nga ra
ma̱ca noya. Ne ra Zidada
Jesu nú'a̱ xqui ma mahets'i
go gue'a̱ mi fats'i'ʉ mi øt'a
ya da̱nga nt'udi pa njabʉ bi
jamfri nú'a̱ ra ma̱ca noya mi
ma̱ñ'ʉ. Njabʉ gue'a̱.

NSAN LUCA
RA MA̱CA HOGA
T'ØDE NÚ'A̱ BI 'YOFO NSAN LUCA

Ya mʉdi noya bi 'yofo Nsan Luca

1 Nu'i nda Teofilo, ya guí pa̱di gue ndunthi to'o ya xa 'yofo de gatho nú'a̱ te xa nja de guecjʉua.
2 Nú'a̱ bi 'yofo'ʉ ma̱ mahyɛgui ngu nú'a̱ ma̱nga nú'ʉ to'o mi 'ñoui ra Jesu desde ra mʉdi ne xa xicjʉ de rá ma̱ca noya'a̱.
3 Hangue necagui dí ofo nehe de nú'a̱ stá pa̱di. Stá 'ñani xá hño desde ra mʉdi, ne dí ofo 'ramats'ʉ. Stá beni xá hño ga ofo pa ga pɛhn'abʉ,
4 pa njabʉ gui pa̱di gue xi majua̱ni nú'a̱ xa si'a'i.

'Nara ɛnxɛ bi ma̱ de rá 'bʉi ra Xuua Xi'tsate

5 Ha nuya pa'ʉ mrá nda̱ ra Erode de ja ra hai Judea, ne ja nú'a̱ ra hai'a̱ mi 'bʉhni 'nara macja̱ mrá thuhu ra Sacaría nú'a̱ mi mpɛfi co ya macja̱ nú'ʉ myá thuhu ya Abías ngue'a̱ nehe'a̱ mrá Abías. Ha nurá 'bɛhña̱ ra Sacaría mrá thuhu ra Sabe nú'a̱ xqui 'ñehe desde yá ja̱'i ndu ra macja̱ nú'a̱ mrá thuhu ra Aarón.
6 Nura Sacaría ne rá 'bɛhña̱ mi 'bʉi xá hño ja rá thandi Ajua̱ ne mi ø'tua gatho yá hmanda'a̱ nú'ʉ huts'i ja ra Ma̱ca T'ofo, ne himbi thimbabi'ʉ ni 'nara ts'oqui.
7 Pe ni 'nara ba̱tsi hinxqui mɛ'tsi'ʉ ngue'a̱ ra Sabe himi tsa da mɛ'tsa ra ba̱tsi, ne ya xi myá da̱qu'ei'ʉ.
8 Ha nura Sacaría co ma'ra yá mimacja̱ui nú'ʉ mi mpɛhui mahyɛgui, bi dat'a ra pa da yʉt'a ja ra nda̱nija̱ pa da xøcambeni Ajua̱.
9 Ne nu'ʉ́ bi 'yøt'e ngu yá nza̱i pa da ba̱di to'o da zo rá thuhu pa da yʉt'a mbo ra nija̱ da tsa̱t'a ra t'uts'i, y nura Sacaría go gue'a̱ bi zo rá thuhu.
10 Ha nura ora mi tsa̱t'a ra t'uts'i mbo ra nija̱, nura hmuntsja̱'i mbi 'ba thi de ra nija̱ mi apabi Ajua̱ ngue'a̱ mi gue'a̱ ra ora de ra nsadi.
11 Ts'a mi tsa̱t'a ra t'uts'i ra Sacaría, mi da̱mfri bi hyanda 'nara ɛnxɛ mi 'bahni ja rá hyo ra ata habʉ t'exa ra njʉspi ngue rá nga̱ha̱ ra Sacaría.
12 Ha nu mi hyandi gue mi 'bahni ra ɛnxɛ nixi mi pa̱di te da 'yøt'e co ra ntsu.
13 Ha nura ɛnxɛ bi 'ñembabi'a̱:

—Sacaría, oguí tsu, ngue'a̱ dá e ga xi'i gue nuri nsadi xuá 'yøde Ajua̱. Nubyá, nuri 'bɛhña̱ ma da mɛ'ts'a'i 'nari t'ʉ, y nu'á̱ ma gui hñu'mbabi rá thuhu dra Xuua.
14 Ne nu'i ma xi gui johya ndunthi de ri t'ʉ, ne ndunthi ya ja̱'i ma da johya nu sta 'mʉi'a̱.
15 Ngue'a̱ nu'á̱ ma da nja rá nsu ja rá thandi Ajua̱, y hinhya'mʉ ma da zi ra vinu gá obxi nixi ma'ra ya vinu, ne ante da 'mʉi ya di ha̱npa rá ts'ɛdi ra Ma̱ca Nda̱hi.

16 Y nu'ą́ ma da zofo ya me
Israel pa ndunthi de gue'ʉ da
ñobri de yá ts'oqui ne da yopa
xøcambeni Ajuą ma'na'qui.
17 Ne nu'ą́ go di gue'ą ma
da 'mɛt'o de ra Zidada, nehe
ma da t'umba rá ts'ɛdi ngu
nú'ą bi t'umba ra bądi Elía,
pa da umba 'nara ts'ofo ya
dada pa da yopa mąhui yá t'ʉ,
ne da zofo ya ts'o'yøde gá ją'i
pa da nhyoga'yøde'ʉ. Ne nu'ą́
ma da zo ya ją'i pa stí 'ñe ra
Zidada da gamfri'ʉ.
18 Ha nura Sacaría bi
'ñembabi ra ɛnxɛ:
—¿Hanja da za ga camfri
de nú'ą guí xicagui, gue
nugui ne ma 'bɛhñą ya dyá
dąqu'ei'be?
19 Ha nura ɛnxɛ bi 'ñembabi:
—Nugui drá Grabie, duí
'bʉi ja rá thandi Ajuą pa
dí pɛpabi, hangue nu'ą́ xuá
mɛncagui pa e ga xi'a'i nuya
ya hoga noya ja juadi dá xi'i.
20 Hangue nubyá dí xi'i
nehe, ma gui ngone, hinda
za gui ñą asta hinda 'mʉi
ri t'ʉ pa ja da za gui yopa
ñą ma'na'qui, ngue'ą hinxcá
camfrigui nú'ą stá xi'a'i. Pe
nu'ą́ ma da njabʉ ngu nú'ą
stá xi'a'i, ne nú'ʉ ya pa'ʉ bi
mąnga Ajuą, gue'ą ra pa da
njabʉ.
21 Ha nú'ʉ ya ją'i mi 'bai
thi mi tø'mtho da bønga ra
Sacaría, ha nu'ą́ xqui ya'ą
mbo ra ndąnijąą, hangue nu'ʉ́
himi pą te da beni.
22 Ha nu mi bønga ra
Sacaría himi tsa da ñąui nú'ʉ
mi tø'ma thi. Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi
bątho gue nu'ą́ xqui hyandua
'nará thedi Ajuą nuni mbo ra
nijąą. Y nu'ą́ mi ñąui ya ją'i
pe dega señatho ngue'ą xqui
ngone.
23 Ha nu mi uadi nú'ʉ ya
pa de rá 'bɛfi ra Sacaría ja ra
ndąnijąą, bi ma'ą pa ja rá ngu.
24 Ne hints'ʉ ya'ą ya pa ra
Sabe bi mʉdi bi nda'thi, y
himbi bønga de ja rá ngu cʉt'a
zą́nąą. Nu'ą́ mi benga ja rá
mfeni ne mi ena:
25 "Ajuą co rá nhyoją'i xa
'yøtcagui njaua pa ya hinda
nøngagui ya ją'i."

'Nara ɛnxɛ bi mą de rá 'bʉi ra zi Jesu

26 Ha de rá 'rato zą́nąą Ajuą
bá yopa pɛhna ra ɛnxɛ Grabie
pa bá ehe ja ra t'ʉca hnini
nú'ą rá thuhu Nasare de ra
hai Galilea,
27 pa bá c'ą'tsa 'nara nxutsi
mrá thuhu ra Maria. Nú'ą
ra nxutsi'ą ya xqui t'adi pa
da nthątui 'nara 'ñøhø mrá
thuhu ra Jose nú'ą xqui 'ñehe
desde yá ją'i ndu ra ndą Davi.
28 Ha nura ɛnxɛ bi yʉt'a ja rá
ngu ra Maria ne bi zɛnjua bi
'ñembabi:
—¡Ajuą xa mą'a'i ne 'bʉi con
gue'i, ne ma'na xa ją́p'a'i que
gatho ma'ra ya 'bɛhñą!
29 Ha nu mi hyanda ra
ɛnxɛ'ą ne mi 'yøde bi xipa
nuya ya noya, ngu bi ntsu ne
himbi bądi te mri bønga nú'ą
bi xipi.
30 Ha nura ɛnxɛ bi 'ñembabi:
—Maria, oguí tsu, ngue'ą
Ajuą xi ri mą'a'i ne xa
huąhn'a'i.
31 Ne nubyá ma gui nda'thi
ma gui pɛ'tsa 'nari t'ʉ, ne
gui hñu'mbabi rá thuhu dra
JESU.

32 Y nu'ą́ ma da mɛ'tsa 'nara
dąnga nsu, ngue'ą nu'ą́ go di
gue'ą drá T'ʉ Ajuą bí 'bʉ ma-
hets'i. Y nu Ajuą go gue'ą
ma da hñuts'i dega ndą ja
ra hnini Israel ngu bi ndą
ra Davi nú'ą 'na de yá xita
maya'bʉ.
33 Ne nu'ą́ ma da ndą ja
ra hnini Israel pa nząntho, y
hinhya'mʉ da ua rá hmanda.
34 Nu'bʉ́ ra Maria bi
'ñembabi ra ɛnxɛ:
—¿Hanja da za da njabʉ gue
nugui hinstá nthątatho?
35 Ha nura ɛnxɛ bi 'ñembabi:
—Ra Mąca Ndąhi da 'ñehe
da zʉ'a'i ne rá ts'ɛdi Ajuą
bí 'bʉi mahets'i da 'ñehe da
gop'atho ngu 'nara guui.
Hangue nu sta 'mʉi nú'ą ra
zi bątsi go di gue'ą drá mąca
T'ʉ Ajuą.
36 Ne ri prima ra Sabe
masque guí handi ya ra
dąqu'ei pe ma da mɛ'tsa 'nará
t'ʉ nehe. Mi hmą gue nu'ą́
himi tsa da mɛ'tsa ra bątsi,
pe nubyá ya øt'a 'rato zą̱ną
da'thi.
37 Ngue'ą pa Ajuą otho ni
'nara t'øt'e xá hñei pa gue'ą.
38 Nepʉ ra Maria bi
'ñembabi ra ɛnxɛ:
—Rá 'bɛgogui Ajuą, dá
'yøt'a ngu xcá xicagui.
Mi uadi bi mąnga ra Maria
njabʉ, ra ɛnxɛ bi ma 'bestho.

Ra Maria bi c'ą'tsa ra Sabe

39 De nuya pa'ʉ mi menga
ra ɛnxɛ, bi dąma ma ra Maria
ja 'nara hnini mbi ja ja ra
t'øhø de ra hai Judea,
40 pa rí zønga ja rá ngu ra
Sacaría. Y mi zøni bi yʉt'i bi
zɛnjua ra Sabe.
41 Y nu mi 'yøde ra Sabe bi
nzɛnjuate ra Maria, 'bestho
ra ora'ą bi 'ñą̱nga ra bątsi
mbo rá mʉi ra Sabe, y ra Sabe
bi hñą̱nga ra Mąca Ndąhi.
42 Ne bi ñą nts'ɛdi ne bi
'ñemba ra Maria:
—Ajuą xa jąp'a'i que gatho
ma'ra ya 'bɛhñą, nehe xa jąpa
ri bątsi.
43 Nugui hindí 'ñepcagui e
da zøngagui rá nąną ma Zi-
dadahʉ.
44 Ngue'ą nu ndá øde gá
nzɛnjuate, numa bątsi co ra
johya bi dąma 'ñą̱ni mbo ma
mʉi.
45 Ajuą da jąp'a'i ngue'ą xcá
camfri nú'ą bi xi'a'i, ngue'ą
ma da njabʉ ngu nú'ą xa
xi'a'i.
46 Nepʉ bi 'ñena ra Maria:
Nugui xi drí xøcambeni ma
zi Hmu con gatho ma
mʉi,
47 ne xi ri johya ma coraso de
nú'ą xa 'yøtcagui Ajuą
ma Pøhøte.
48 Ngue'ą nugui 'nará zi
hyoya 'bɛgogui Ajuą,
masque njabʉ pe nu'ą́
xa huancagui.
Desde nubya ya jąi ma da
'ñengagui gue Ajuą xa
jąpcagui.
49 Ajuą nú'ą xi ja rá ts'ɛdi xa
'yøtca nuya ya dąnga
t'øt'e,
y xi rá nsunda rá thuhu'ą.
50 Nu'ą́ nząntho ma da nja rá
nthecate pa gatho nú'ʉ
to'o da 'yøte'ą.
51 Ne nu'ą́ xa 'yøt'a ya dąnga
'bɛfi co rá dąnga ts'ɛdi,
ne xa dąpa gatho nú'ʉ to'o
mri 'ñexa sɛhɛ.

52 Ne xa hña̱cua yá nsu gatho
nú'ʉ to'o xi mi ja yá
da̱nga nsu,
ne go xa gʉxa ya zi hyoya.
53 Ne gatho nú'ʉ to'o mi oth-
obi, bi t'umbabi,
ha nu'ʉ tó'o mi jabi, bi
'ñothobi.
54 Ne bi maxa ra hnini Israel
nú'ʉ pɛpabi,
ne himbi pumfri da huequi'ʉ.
55 Xa 'yøt'a njabʉ ngu xqui
ña̱'tuabi ndu ma
dadahʉ ra Abrá ne
gatho yá ja̱'i,
gue hinhya'mʉ ma da pumfri
da huequi'ʉ.
Gue'a̱ gatho bi ma̱nga ra
Maria.
56 Y ra Maria bi gohuini
ra Sabe ngu hñu nza̱na̱ ja rá
ngu'a̱, ne 'mɛfa bi menga pa
ja rá ngu.

Rá 'bʉi ra Xuua Xi'tsate

57 Nepʉ bi zø ra pa bi 'mʉi rá
t'ʉ ra Sabe.
58 Ne nu'bá gatho yá 'nangu
ne nú'ʉ mi ja te yá njaui bi ma
bá c'a̱'tsi pa bi johyaui ngue'a̱
bi 'yøde'ʉ gue Ajua̱ xi xqui
ja̱pi'a̱ pa bi 'mʉ rá ba̱tsi.
59 Ha nurá hña̱to ma pa bi
thu'tsua ra seña ja rá ndo'yo
ra ba̱tsi ngu yá nza̱i'ʉ, ne ja mi
'bʉhni ma'na'qui yá 'nangu
ne nú'ʉ mi ja te yá njaui. Ne
mi beni'ʉ xa hñu'mbabi dra
Sacaría nehe ngu rá thuhu rá
dada.
60 Pe nurá na̱na̱ himbi ne,
hangue bi 'ñena:
—Hina, hinga hu'mbabihʉ
njabʉ, ngue'a̱ ma da
thu'mbabi dra Xuua.
61 Ne bi t'embabi ra Sabe:
—¿Hanja ma da thu'mbabi
njabʉ gue ni 'nari ja̱'ihʉ hin-
grá thuhu ra Xuua?
62 Nepʉ bi t'utua ra seña
ra Sacaría nda'a̱ ra thuhu mi
ne'a̱ da hñu'mbabi ra ba̱tsi.
63 Nepʉ nu'á̱ ngue'a̱ xqui
ngone hangue bi 'yadi 'na
xɛni ra xithɛ, ne ja bi 'yofoni
gue nura ba̱tsi drá thuhu ra
Xuua. Y gatho ya ja̱'i xi bi 'yø
ngue'a̱ bi hñu'mbabi njabʉ.
64 Y ra ora'a̱ 'bestho bi za bi
yopa ña̱ ra Sacaría, ne bi mʉdi
bi xøcambeni Ajua̱.
65 Y gatho nú'ʉ yá 'nangu xi
bi ntsu, ne gatho ja ya t'øhø de
Judea habʉ mi 'bʉ ya ja̱'i bi 'ño
ra 'bede de nú'a̱ xqui nja.
66 Ne gatho nú'ʉ to'o mi
pa̱di mi 'yo yá mfeni'ʉ ne mri
'ñámbabi 'na ngu ma'na, ne
mi ena'ʉ:
—¿Te ma nsu ma da
t'umbabi nú'a̱ ra ba̱tsi'a̱ 'bʉ?
Mi ma̱nga njabʉ'ʉ ngue'a̱
Ajua̱ mi ja̱pi'a̱ co rá ts'ɛdi.

Ra Sacaría bi nsunda Ajua̱

67 Nura Sacaría rá dada ra
ba̱tsi mi ha̱npa rá ts'ɛdi ra
Ma̱ca Nda̱hi bi ma̱nga 'raya
noya ngu Ajua̱ bi 'ñutuabi da
ma̱, ne bi 'ñena:
68 Xá nsunda Ajua̱ ma zi
Hmuhʉ nújʉ dyá me
Israelhʉ,
ngue'a̱ nuya pabya ma
da 'ñehe 'na to'o da
pøhøguihʉ nújʉ go rá
hniniguihʉ'a̱.
69 Nuya pabya ma dua
pɛncahʉ 'nara Pøhøte
nú'a̱ xi ja rá ts'ɛdi.
Nu'á̱ ma da 'ñehe desde yá ja̱'i
ndu ra nda̱ Davi nú'a̱
mrá 'bɛgo Ajua̱.

70 Gue'ą bi ñątcaguihʉ Ajuą
ngu nú'ą bi mąnga yá
mąca 'mɛhni'ą desde
maya'bʉ.
71 Bi ñątcahʉ gue da
ñąngaguihʉ de ma
ncontrahʉ ne de gatho
nú'ʉ to'o ri ʉtsaguihʉ.
72 Nehe mi mą gue mi ma
da mɛ'tsua ra nthecate
ndu ma xitahʉ,
ne hinhya'mʉ mi ma da pum-
fri nú'ą ra mąca cohi
xqui gohui'ʉ.
73 Guehna ra cohi bi 'yøt'a
Ajuą co ndu ma
dadahʉ ra Abrá,
74 gue mi ma da ñąngaguihʉ
de ma ncontrahʉ
pa ga pɛpabihʉ'ą nsinque
'nara ntsu,
75 ne ga 'yohʉ xá hño ne ga
'bʉhʉ xá nt'axi ja rá
thandi'ą gatho ya pa de
ma tehʉ.
76 Y ra Sacaría bi 'ñemba rá
bątsi:
Nu'i ma zi t'ʉ'i, go gue'i ma
drá 'mɛhni'i Ajuą bí 'bʉ
mahets'i,
ngue'ą go ma gui 'bɛt'o de ra
Zidada pa gui hocua rá
'ñu'ą.
77 Nu'i go ma gui zopabi
rá hnini Ajuą pa da
bądi'ʉ ra Pøhøte ne da
mpøhø'ʉ,
ne da zʉdi ra pumbate de yá
ts'oqui.
78 Ngue'ą Ajuą xa mɛscahʉ ra
hmąte ne ra nthecate,
hangue nu'ą́ ma da mɛncahʉ
'nara hyats'i desde ma-
hets'i pa go gue'ą da
yotca ma mfenihʉ,
79 nehe pa da yo'tua yá mfeni
gatho nú'ʉ 'bʉ ja ra
'bɛxuui ne nú'ʉ rí ma ja
ra 'ñu dega du.
Hangue nu'ą́ ma da 'ñehe pa
da yotcahʉ 'nara 'ñu xá
hño pa grá 'bʉhʉ te rá
'ñentho.
Nuna guehna bi mąnga ra
Sacaría.
80 Y nura zi Xuua 'yo mri
te'ą ne 'yo mi umba ra ts'ɛdi
ra Mąca Ndąhi. Ne bá 'bʉi ja
ra mbonthi asta bi zø ra pa bi
mʉdi bi zofo ya me Israel.

2

Rá 'bʉi ra Jesucristo
(Mt. 1:18-25)

1 De nuya pa'ʉ, nura dąnga
ndą Augusto Cesa bi manda
da t'opabi yá thuhu gatho ya
ją'i de maxøgue ra hai habʉ
mrá ndą'ą, pa da 'bede'ʉ.
2 Gue'bʉ mrá gobierhnu ra
Cirenio ja ra hai Siria nú'bʉ bi
nja nuna ra mʉdi padro.
3 Gatho ya ją'i mi pɛ'tsi
da menga ja yá hnini cada
'na habʉ myá mengu, pa da
t'opabi yá thuhu'ʉ.
4 Hangue ra Jose bi bønga
de ja ra hnini Nasare de ra hai
Galilea pa bi ma ja ra hnini
Belé de ja ra hai Judea, ngue'ą
ja mrá menguni ndu ra ndą
Davi, ha nura Jose ja xqui
'ñehni de ja yá ją'i ra Davi.
5 Bi ma ja ra hnini Belé pa
da t'opabi yá thuhu'ʉ, bi mɛui
ra Maria nú'ą xqui 'yadi pa da
nthątui, ha nu'ą́ ya mi da'thi
de rá bątsi.
6 Ha de mbi 'bʉi'ʉ ja ra
hnini Belé, bi zø ra pa da 'mʉi
rá bątsi ra Maria.
7 Ha de guehni bi 'mʉ rá
mʉdi t'ʉ, bi mant'i co yá

'mant'i, ne bi mɛgui habʉ mi ja 'nara hñunga mbo'ni, ngue'ą ya mi otho habʉ da t'umba ntsaya'ʉ.

'Raya ma'yo bi c'ą'tsa ra zi Jesu

8 Ne de guehni guetbʉ de ra hnini Belé mi 'bʉhni 'raya ma'yo ja ra mbonthi mi su yá dɛti dega xuui.

9 Nepʉ nu'ʉ́ mi dąmfri bi hyandua 'nará ɛnxɛ Ajuą, ne 'nara dąnga hyats'i bi yot'a gatho rá nthets'i habʉ mi 'bʉi'ʉ, y ra ora'ą xi bi ntsu'ʉ.

10 Pe nura ɛnxɛ bi 'ñembabi'ʉ:

—Oguí tsuhʉ, ngue'ą drá 'ñehe ga xi'ahʉ 'raya hoga noya nú'ʉ pa xi gui johyahʉ nu'ahʉ ne gatho ma'ra ya ją'i.

11 Ngue'ą nubya xa 'mʉi ja rá hnini ndu ra ndą Davi 'nara Pøhøte pa gue'ahʉ, y nú'ą́ go gue'ą ra Cristo ra zi Hmu bá 'bɛhni pa da ndą.

12 Y po má nseña gui tsʉhʉ ra bątsi xa 'bant'i co yá 'mant'i ne xa 'bɛgui habʉ ja 'nara hñunga mbo'ni.

13 Y de mi uadi bi mąnga njabʉ nura ɛnxɛ'ą, mi dąmfri'ʉ bi hyanda ma'ra ya ɛnxɛ de mahets'i mi hnequi mahyɛgui con gue'ą, mri xøcambeni Ajuą ne mi eñ'ʉ:

14 ¡Drá nsunda Ajuą bí 'bʉ mahets'i,
ne dá 'mʉi co 'nara hoga'mʉi
ya meximhai nú'ʉ xa
zʉtua rá hmąte'ą!

15 Nepʉ nu mi menga ya ɛnxɛ pa mahets'i ya ma'yo bi mʉdi bi 'ñémbabi 'na ngu ma'na:

—Maha Belé, ma ga c'ą'tshʉ te xuá nja de guehni de nú'ą xa xicaguihʉ rá ɛnxɛ Ajuą.

16 Nepʉ nu'ʉ́ bi ma hnest'ihi, y bi zøni bi zʉdi'ʉ ra Jose ne ra Maria co rá bątsi nú'ą mi 'bɛni ja 'nara hñunga mbo'ni.

17 Y nú'ʉ ya ma'yo mi hyanda ra bątsi, bi mʉdi bi mede gatho nú'ą xqui xipabi ra ɛnxɛ de gue'ą.

18 Ha gatho nú'ʉ bi 'yøde xi bi 'yø de nú'ą mi mąñ'ʉ.

19 Pe nura Maria xi mi pɛ'tstho ja mbo rá mfeni nuya ya noya pa da bentho.

20 Nepʉ nuya ma'yo bi mengui xi mri xøcambeni Ajuą por gatho nú'ą xqui 'yøde ne xqui hyandi, ngue'ą nu'ʉ́ xqui zʉdi ngu nú'ą xqui sipabi'ʉ.

Ra zi Jesu bri dapa ja rá 'yɛ Ajuą

21 Ne rá hñąto ma pa de xqui 'mʉ ra bątsi, bi thu'tsua ra seña ja rá ndo'yo ngu yá nzą́i'ʉ. Ne bi thu'mbabi ra JESU ngue'ą gue'ą xqui xipabi ra ɛnxɛ ra Maria desde ante da nda'thi de gue'ą.

22 Y nu mi ua yá pa ra Maria bi nt'axqui pa da yopa yʉt'a ja ra niją ma'na'qui ngu xqui 'yofo ra Moise ja ra ley, nepʉ ra Jose ne ra Maria bi zixa ra zi bątsi pa ja ra ndąniją Jerusale pa dí dapabi ja rá 'yɛ Ajuą.

23 Bi 'yøt'a njabʉ'ʉ ngue'ą xqui t'ofo ja rá ley Ajuą gue gatho nú'ʉ ya mʉdi bątsi da 'mʉi ne 'bʉ dya ts'ʉnt'ʉ gue'ʉ mahyoni da t'eque pa Ajuą.

24 Nehe bi ma'ʉ ja ra
ndąniją pa bi hñą'tsuabi ra
'baha Ajuą, ngue'ą njabʉ
ena ja rá ley Ajuą gue 'bʉ
'nara 'bɛhñą da 'mʉ rá bątsi,
mahyoni da zixa yoho ya zi
joñ'o o yoho ya zi domitsu
pa ja dí hyopabini Ajuą dega
'baha.
25 De nuya pa'ʉ, mi 'bʉ
'nara 'ñøhø nuni Jerusale
mrá thuhu ra Simiu. Nú'ą́
xi mi 'yo xá hño ja rá thandi
Ajuą, ne mi tø'mi da hyanda
ra Ñąnte nú'ą to'o ma da ñąni
ya me Israel, ne nurá Mąca
Ndąhi Ajuą mi 'bʉi con gue'ą.
26 Ne go gue'ą xqui xipabi
Ajuą gue hinda du asta hinda
hyanda ra Cristo nú'ą xqui
mą Ajuą ma dua pɛhni.
27 Nu'ą́ xqui ma ja ra
ndąniją ngue'ą ra Mąca
Ndąhi xqui tsits'i, y ra ora'ą
mi 'bʉhni mbo, bi yʉt'a ra Jose
nehe co ra Maria mri zi ra zi
t'ʉca Jesu pa e da 'yɛnt'ua ja
rá 'yɛ Ajuą ngu xqui mąnga
rá ley Ajuą.
28 Nepʉ de guehni ra Simiu
bi zinga ra t'ʉca 'uɛne ne
bi 'yɛnts'a ja yá 'yɛ ne bi
xøcambeni Ajuą bi 'ñena:
29 Nu'i Ajuą ma Dada'i, ya da
za gui tsixcagui de gue-
cua, ya bi hñu ma mʉi
ngue'ą ya stá handi xa njabʉ
ngu nú'ą gá xicagui.
30 Ya stá handi co ma da ra
Pøhøte,
31 núna xcuá pɛhni pa da pøhø
gatho ya ją'i.
32 Nuna go guehna ngu 'nara
ñot'i pa da yo'tua
yá mfeni gatho nú'ʉ
hingyá me Israel,
y po rá nguehna ma da nja rá
nsu ri hnini Israel.
33 Ha nura Jose ne ra Maria
rá nąną ra Jesu mi 'yøde nú'ʉ
ya noya mi mąnga ra Simiu
de ra t'ʉca 'uɛne, nú'ʉ́ xi bi
'yø'ʉ.
34 Nepʉ nura Simiu bi 'yapa
Ajuą da ją́pi'ʉ. Ne bi 'ñembabi
ra Maria rá nąną ra Jesu:

—Nuna 'uɛne xuá 'bɛhni pa
da pøhø ndunthi ya me Israel,
pe ndunthi de gue'ʉ ma da
ʉtsa ne da 'mɛdi'ʉ.
35 Y njabʉ po rá ngue ri t'ʉ
ma da hnequi gatho nú'ą beni
ja yá mfeni cada 'nara ją'i. Y
pa gue'i ma gui thogui 'nara
dąnga dumʉi ngue'ą ma da
t'ʉtsa'i ri t'ʉ.
36 Ne mi 'bʉ 'nara 'bɛhñą
mrá thuhu ra Ana nú'ą mi
ñą co rá ts'ɛdi rá Mąca Ndąhi
Ajuą. Y nú'ą ra 'bɛhñą'ą mrá
t'ixu 'nara 'ñøhø mrá thuhu
ra Fanuel, xqui 'ñehe desde yá
ją'i ndu ra Aser. Y nu'ą́ ya xi
mrá zi dąqu'ei. Nú'bʉ xi mrá
bątsa nxutsitho bi nthąti, ne
nsøcta yoto njɛya bi 'mʉhui rá
dąme.
37 Y ya mi øt'a goho'rate
ma goho njɛya xqui mviuda.
Nu'ą́ himi pøni de ja ra nija,
ngue'ą nzątho mi pɛpabi
Ajuą ma pa ra xuui, mri
ayuna ne xi mi apabi Ajuą.
38 Ora mi 'bʉhni ra Jose ne
ra Maria co ra t'ʉ'uɛne mbo
ra ndąniją, ra ora'ą bi yʉt'a
ra Ana nehe, ne bi umba
njamądi Ajuą. Nepʉ bi mʉdi
bi xipabi de ra zi bątsi nú'ʉ
to'o gatho mi tø'ma ra Ñąnte
nú'ą to'o da ñąnga ra hnini
Jerusale.

Ra zi Jesu bi menga ja ra hnini Nasare

39 Nepн mi uadi ra Jose ne ra Maria bi 'øt'a gatho ngu nú'ą xqui manda ja rá ley Ajuą, bi menga pa ja yá hnini Nasare de ja ra hai Galilea.

40 De guehni ra bątsi mri 'yo rá te, ne 'yo mri nja rá ts'εdi, ne 'yo mri nja rá mfądi, y Ajuą mi jąpabi ndunthi'ą.

Ra zi Jesu mi 'bнhni ja ra ndąnijąˌ

41 Tat'a jεya mi pa ra Jose ne ra Maria pa da nu ra ngo de ra pascua nuni Jerusale.

42 Y de mi juata 'rεt'amayoho njεya ra Jesu, bi ma ri hñu'н pa Jerusale pa da nu ra ngo ngu myá nząi'н.

43 Y nu mi ua ra ngo, bá penga ra Jose ne ra Maria, ha nura Jesu bá cohi de guehni Jerusale nsinque bi bą rá nąną ne ra Jose.

44 Nu'ú mi hu yá mнi gue mbra 'ñoui ma'ra ya ją'i nú'н bá pengüi ja ra ngo. Bi 'ño maxøgue 'na pa ra 'ñu, asta ja 'mεfa bi 'ñani'н ra bątsi, bi 'ño bi 'yambabi nú'н mi ja te yá njaui ne yá mpądi.

45 Pe himbi zнdi'н de guehni, hangue bi yopa mengui'н pa Jerusale pa dua honi.

46 Nepн rá hñupa bi zнdi mi 'bнhni mbo ja ra ndąnijąˌ mi huhni madetho de ya xahnate de ra ley mi østho nú'ą te mi mąñ'н nepн nu'ą́ mi ø'tua ya nt'ani'н.

47 Gatho nú'н ya ją'i to'o mi øde nú'ą mi mąñ'ą xi mri 'yø ngue'ą xi mi ja rá mfądi'ą ne mi thądi xá hño nú'н ya nt'ani mi t'ø'tuabi nehe.

48 Y nu mi hyanda rá nąną ne ra Jose gue mi huhni co ya xahnate de ra ley, himi pądi te da beñ'н. Y nurá nąną bi 'ñembabi:

—Ma zi t'н'i, ¿hanja xcá 'øtcahe njabн? Nugui ne ri dada go dí hoñ'ahe co ndunthi ra dumнi.

49 Pe ra Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi'н:

—¿Pa te gui jacjн guí hongaguihн? ¿Ha hinguí pąhн gue nugui mahyoni ga pεpa rá 'bεfi ma Dada?

50 Pe nu'ú nixi mi pądi te mri bønga nú'н ya noya bi xipabi'н.

51 Nepн de guehni bi mεui rá nąną ne ra Jose bi menc'н pa ja ra hnini Nasare, ne nu'ą́ bi sigui bi 'øtua yá ts'ofo'н. Ha nurá nąną mi pε'stho ja rá mfeni gatho nú'ą te bi nja co rá t'н.

52 Y nura Jesu 'yo mri te rá mfądi ne rá ndąngui, ne Ajuą xi bi hopa rá 'mнi'ą, ne ya ją'i nehe.

3

Ra Xuua Xi'tsate mi zofo ya ją'i ja ra mbonthi

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

1 De ya xqui ndą 'rεt'amacнt'a njεya ra dąnga ndą Tiberio Cesa nú'ą mi 'bн Nroma ne mrá ndą ja ndunthi ya hai de ra ximhai, nehe gue'bн mrá ndą ra Poncio Pilato nuni ja ra hai Judea, nehe mrá ndą ra Erode nuni ja ra hai Galilea, nehe mrá ndą nurá cu ra Erode

núˈą̱ mrá thuhu ra Lipe nuni
ja ra hai Iturea ne ja ra hai
Traconite, nehe mrá ndą̱
ra Lisania nuni ja ra hai
Abilinia.
2 Gueˈbʉ myá dąnga ndą̱ gá
macją̱ ra Anás ne ra Caifá. Ha
de nura jɛyaˈą̱ Ajuą̱ bi umba
ya noya ra Xuua núˈą̱ mrá tˈʉ
ra Sacaría de mbi ˈbʉ ja ra
mbonthi, pa da zo ya ją̱ˈi.
3 Nuˈbʉ́ ra Xuua bi ma gatho
rá nthetsˈi ra dąthe Jordá, ne
mi embabi ya ją̱ˈi gue da ñobri
de yá tsˈoqui ne da nxistehe
pa njabʉ Ajuą̱ da pumbabi yá
tsˈoquiˈʉ.
4 Núˈą́ njabʉ bi zofo ya ją̱ˈi
gue da hñoquiˈʉ ja yá mfeni pa
nu sta zø ra zi Hmu da gam-
friˈʉ, hangue bi njabʉ ngu
núˈą̱ xqui ˈyofo ra bądi Isaía ja
ra Mąca Tˈofo nu habʉ ena:
Ma da ntˈøde ˈnara ją̱ˈi da ñą̱
ntsˈɛdi ja ra mbonthi
ne ma da ˈñena:
“Hocuahʉ xá hño rá ˈñu ra zi
Hmu,
juąnhʉ gatho ya tsˈacaˈñu.
5 Gatho ya hñe dra hñuˈtsi,
ne dra tʉnga ya ndąntsˈi, ne
dra yøˈta ya tˈøhø,
ne dra juąna ya nøntsˈaˈñu,
ne da thoqui gatho habʉ
hindi ˈbʉi xá hño.
6 Y gatho ya ją̱ˈi da hyandi
te xa ˈyøtˈa Ajuą̱ pa da
mpøhøˈʉ.”
7 Nepʉ mi pa ya ją̱ˈi mi
cˈą̱tsa ra Xuua pa da xiˈtsiˈʉ,
y nuˈą́ mi embabiˈʉ:
—¡Gyá tsˈoją̱ˈihʉ ngu ya
zate quˈeñą̱! ¿Ha guí hu ri
mʉihʉ gue ngueˈą̱ xcá ehʉua
ya xcá ˈbaˈtuahʉ rá cuɛ Ajuą̱
xa ˈñepʉ?
8 Mahyoni gui ˈyohʉ xá hño
pa da hnequi gue majuąni
xcá ñobrihʉ de ri tsˈoquihʉ.
Oxqui ma gui ˈñexhʉ gui
ˈñeñhʉ: “Nuje ma dadahe
ndu ra Abrá, hangue hinte ga
jahe.” Ngueˈą̱ nugui dí xiˈahʉ
gue Ajuą̱ da za da japi da ną̱ˈi
nuya ya do pa dyá tˈʉ ra Abrá.
9 Dí xiˈahʉ gue ˈbʉi guetbʉ
Ajuą̱, ngu ˈna toˈo hą̱ ra tˈégui
pa da zɛcua yá ˈyʉ ya za.
Gatho núˈʉ ya za hingui unga
yá hoga fruta ma da tsˈɛtˈi ne
da thøtˈa ja ra tsibi. Njabʉ
Ajuą̱ ma da hyøtˈahʉ ja ra
nidu ˈbʉ hingui ñobrihʉ ne gui
ˈyohʉ xá hño.
10 Nepʉ nuya ją̱ˈi bi ˈyamba
ra Xuua ne bi ˈñembabi:
—Nuˈbʉ́ ¿te mahyoni ga
øthebya?
11 Nuˈbʉ́ ra Xuua bi
ˈñembabi:
—Nuˈą̱ tóˈo pɛˈtsa yoho yá
pahni, dá umba ˈna núˈą̱ toˈo
othobi. Ha nuˈą̱ tóˈo pɛˈtsa te
da zi, mahyoni da ñohui núˈą̱
toˈo othobi.
12 Nehe bi ma bá cˈą̱tsa ra
Xuua ˈraya ˈñątsa ngʉxboją̱.
Núˈʉ́ bi ma da nxistehe nehe,
ne bi ˈyambabi ra Xuua ne bi
ˈñembabi:
—Xahnate, xi nuje, ¿te
mahyoni ga øthe?
13 Ha nura Xuua bi
ˈñembabi:
—Nuˈą̱ mahyoni gui ˈyøthʉ,
cobrahʉ ngu núˈą̱ mąnga ra
ley, oguí cømbahʉ yá boją̱ ya
ją̱ˈi.
14 Nehe ˈraya soldado bi
ˈñembabi ra Xuua:
—Xi nuje, ¿te mahyoni ga
øthe?
Ha nura Xuua bi ˈñembabi:

—Oto guí pepabihʉ, ne oguí pihʉ ya jạ'i co nú'ạ ra nsu xa t'a'ahʉ, nixi gui hyøxhʉ ra thai ya jạ'i. Nu'ạ gui 'yøthʉ, johyahʉ co nú'ạ guí tạhạhʉ, oguí nehʉ ma'na.

15 Ha nuya jạ'i himi pạdi te da beni de ra Xuua, ua go mi gue'ạ ra Cristo nú'ạ xqui hmạ da 'bɛhni pa da ndạ, ua hina.

16 Nepʉ nura Xuua bi 'ñembabi'ʉ:

—Nugui dí xi'ts'a'ihʉ co ra dehe, pe bra 'bɛfa ma'na nú'ạ to'o ma da xi'ts'a'ihʉ co ra Mạca Ndạhi ne asta ngu di faspi co rá ts'ɛdi. Nú'ạ́ ma'na ja rá ts'ɛdi de guequi ne hiní 'ñepcagui ngugui ga xo'tuabi yá nthạsthi de yá zɛsthi.

17 Nu'ạ́ nja ngu 'nara mɛfi ya o ja rá 'yɛ ra pala pa da mica ra trigo, y nu stí uadi da miqui'ạ, da munts'i da mɛ'tsi, ha nura paha da gạt'a ja ra tsibi. Njabʉtho nehe nú'ạ bra 'bɛfa de guequi ma da munts'a nú'ʉ di 'yo xá hño pa da 'mʉi con gue'ạ, ha nu'ʉ hindi 'yo xá hño ma da hyøt'a ja ra tsibi.

18 Njabʉ ne co ma'ra ya hoga ts'ofo ra Xuua mi utua ya jạ'i de ra mạca hoga t'øde.

19 Y nú'bʉ́ gue'bʉ bi zʉi'ạ ra ndạ Erode ngue'ạ xqui zimbabi rá 'bɛhñạ rá cu nú'ạ mrá thuhu ra Lipe, ne xqui 'yøt'a ma'ra ya t'øt'e xá nts'o.

20 Pe nura Erode himbi ne bi ntsø'mi. Nu'ạ bi 'yøt'e, bi 'yøt'a ma'na ra t'øt'e xi xá nts'o, bi gʉ ra Xuua ne bi got'a fadi.

Rá sistehe ra Jesu
(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

21 Pe ante dra jʉ ra Xuua da jot'a fadi, bi ma ra Jesu habʉ mi xi'tsate'ạ pa da nxistehe'ạ nehe. Ne ts'a mi apabi Ajuạ ra Jesu, bi xogui mahets'i,

22 y nurá Mạca Ndạhi Ajuạ bá cại ngu 'nara domitsu bi zøhø ja gue'ạ. Ne bi nt'øde 'nara noya de mahets'i bi 'ñena:

—Nu'i go gue'i ma hmạca T'ʉ'i, xi drí johya de gue'i.

Yá mʉdi jạ'i de ra Jesucristo
(Mt. 1:1-17)

23 Ra Jesu mi pɛ'tsa ngu 'natema'rɛt'a njɛya nu mi mʉta rá 'bɛfi. Ne mi t'ena gue nurá dada'ạ go mrá Jose. Ha nurá dada ra Jose mrá thuhu ra Elí,

24 ha nurá dada ra Elí mrá thuhu ra Matat, ha nurá dada ra Matat mrá thuhu ra Leví, ha nurá dada ra Leví mrá thuhu ra Melqui, ha nurá dada ra Melqui mrá thuhu ra Jana, ha nurá dada ra Jana mrá thuhu ra Jose nehe,

25 ha nurá dada nú'ạ ma'na ra Jose mrá thuhu ra Matatía, ha nurá dada ra Matatía mrá thuhu ra Amós, ha nurá dada ra Amós mrá thuhu ra Naum, ha nurá dada ra Naum mrá thuhu ra Esli, ha nurá dada ra Esli mrá thuhu ra Nagai,

26 ha nurá dada ra Nagai mrá thuhu ra Maat, ha nurá dada ra Maat mrá thuhu ra Matatía nehe, ha nurá dada nú'ạ ma'na ra Matatía mrá thuhu ra Semei, ha nurá dada ra Semei mrá thuhu ra Jose nehe, ha nurá dada nú'ạ ma'na ra Jose mrá thuhu ra Judá,

27 ha nurá dada ra Judá mrá
thuhu ra Joana, ha nurá dada
ra Joana mrá thuhu ra Resa,
ha nurá dada ra Resa mrá
thuhu ra Sorobabel, ha nurá
dada ra Sorababel mrá thuhu
ra Salatiel, ha nurá dada ra
Salatiel mrá thuhu ra Neri,
28 ha nurá dada ra Neri
mrá thuhu ra Melqui nehe,
ha nurá dada nú'ą ma'na ra
Melqui mrá thuhu ra Adi,
ha nurá dada ra Adi mrá
thuhu ra Cosam, ha nurá
dada ra Cosam mrá thuhu ra
Elmodam, ha nurá dada ra
Elmodam mrá thuhu ra Er,
29 ha nurá dada ra Er mrá
thuhu ra Josué, ha nurá dada
ra Josué mrá thuhu ra Elieser,
ha nurá dada ra Elieser mrá
thuhu ra Jorim, ha nurá dada
ra Jorim mrá thuhu ra Matat
nehe,
30 ha nurá dada nú'ą ma'na
ra Matat mrá thuhu ra Leví
nehe, ha nurá dada nú'ą
ma'na ra Leví mrá thuhu ra
Simiu, ha nurá dada ra Simiu
mrá thuhu ra Judá nehe, ha
nurá dada nú'ą ma'na ra Judá
mrá thuhu ra Jose nehe, ha
nurá dada nú'ą ma'na ra Jose
mrá thuhu ra Jonán, ha nurá
dada ra Jonán mrá thuhu ra
Eliaquim,
31 ha nurá dada ra Eli-
aquim mrá thuhu ra Melea,
ha nurá dada ra Melea mrá
thuhu ra Mainán, ha nurá
dada ra Mainán mrá thuhu
ra Matata, ha nurá dada ra
Matata mrá thuhu ra Natán,
32 ha nurá dada ra Natán
mrá thuhu ra Davi, ha nurá
dada ra Davi mrá thuhu ra
Isaí, ha nurá dada ra Isaí mrá
thuhu ra Obed, ha nurá dada
ra Obed mrá thuhu ra Boos,
ha nurá dada ra Boos mrá
thuhu ra Salmón, ha nurá
dada ra Salmón mrá thuhu ra
Naasón,
33 ha nurá dada ra Naasón
mrá thuhu ra Aminadab, ha
nurá dada ra Aminadab mrá
thuhu ra Aram, ha nurá dada
ra Aram mrá thuhu ra Esrom,
ha nurá dada ra Esrom mrá
thuhu ra Fare, ha nurá dada
ra Fare mrá thuhu ra Judá
nehe,
34 ha nurá dada nú'ą ma'na
ra Judá mrá thuhu ra Cobo,
ha nurá dada ra Cobo mrá
thuhu ra Isaac, ha nurá dada
ra Isaac mrá thuhu ra Abrá,
ha nurá dada ra Abrá mrá
thuhu ra Taré, ha nurá dada
ra Taré mrá thuhu ra Nacor,
35 ha nurá dada ra Nacor
mrá thuhu ra Serug, ha nurá
dada ra Serug mrá thuhu
ra Ragau, ha nurá dada ra
Ragau mrá thuhu ra Peleg,
ha nurá dada ra Peleg mrá
thuhu ra Eber, ha nurá dada
ra Eber mrá thuhu ra Sala,
36 ha nurá dada ra Sala
mrá thuhu ra Cainán, ha nurá
dada ra Cainán mrá thuhu ra
Arfaxad, ha nurá dada ra Ar-
faxad mrá thuhu ra Sem, ha
nurá dada ra Sem mrá thuhu
ra Noé, ha nurá dada ra Noé
mrá thuhu ra Lamec,
37 ha nurá dada ra Lamec
mrá thuhu ra Matusale, ha
nurá dada ra Matusale mrá
thuhu ra Enoc, ha nurá dada
ra Enoc mrá thuhu ra Jared,
ha nurá dada ra Jared mrá
thuhu ra Maalaleel, ha nurá
dada ra Maalaleel mrá thuhu
ra Cainán nehe,
38 ha nurá dada nú'ą ma'na
ra Cainán mrá thuhu ra Enós,
ha nurá dada ra Enós mrá
thuhu ra Set, ha nurá dada

ra Set mrá thuhu ra Adá, ha nurá Dada ra Adá, go gue'ą Ajuą bí 'bʉ mahets'i, ngue'ą go bi hyoqui'ą.

4

Ra ts'ondąhi mi xaxa ra Jesu
(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

1 Mi uadi bi nxistehe ra Jesu bi ma de guehni ja ra dąthe Jordá mi hąnpa rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi. Nepʉ ra Mąca Ndąhi bi zits'i ja 'nara mbonthi.

2 Ne ja bá 'bʉhni ñote ma pa. Y de guehni bi zø ra ts'ondąhi habʉ mi 'bʉi'ą pa da xaxi pa xąmą xa ts'ocuahmą rá mfeni'ą. Ne nura Jesu hinte xqui zi de nú'ʉ ñote ma pa'ʉ, ja 'mɛfa bi zʉ ra thuhu.

3 Nepʉ de mi zʉ ra thuhu'ą, ra ts'ondąhi bi 'ñembabi:

—'Bʉ go gue'i rá T'ʉ'i Ajuą, japabi xą da nthuhme nuna ra do.

4 Ha nura Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi:

—Xa nt'ofo ja ra Mąca T'ofo habʉ ena njaua: "Hingue hønsɛ po ra thuhme da za da 'mʉ ra ją'i, gatho nú'ą mą Ajuą go gue'ą umba rá te ra ją'i."

5 Nepʉ de guehni ra ts'ondąhi bi zixa ra Jesu ja 'nara t'øhø xi xmá hñets'i pa bi 'ñutua gatho ya hnini de maxøgue ra ximhai, y 'bestho ra ora'ą bi hnequi gatho ya hnini.

6 Y nura ts'ondąhi bi 'ñembi:

—Nugui da za ga 'ra'a gatho ra ts'ɛdi ne gatho ra dąnga nsu de nuya ya hnini, ngue'ą go xa t'ɛntc'a ma 'yɛ gathoyʉ, y nugui da za ga umbabi to'o go ga nega.

7 Hønsɛ 'bʉ gui ndandiñąhmu ne gui nsundagui, gatho go da 'yo ri 'yɛyʉ.

8 Pe nura Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi:

—'Uegue de guequi, nu'i Satá. Ngue'ą xa nt'ofo ja ra Mąca T'ofo gue Ajuą ri Hmu go gue'ą gui nsunda, ne hønsɛ'ą gui pɛpabi.

9 Nepʉ de guehni ra ts'ondąhi bi zixa ra Jesu ja ra hnini Jerusale ne bi pø'tsa asta xi mañą ra ndąnijąą ne bi 'ñembabi:

—'Bʉ go gue'i rá T'ʉ'i Ajuą, 'yɛnga ra sagui pa rí ga'ti xą.

10 Cabo xa nt'ofo ja ra Mąca T'ofo habʉ ena:

Ajuą dua pɛhna yá ɛnxɛ pa da su'a'i.

11 Ne da mip'a ri 'yɛ pa njabʉ hingui tsama'ñʉ ri ua nu xcrí tsønga ja ra hai.

12 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dądi ne bi 'ñena:

—Nehe xa nt'ofo ja ra Mąca T'ofo habʉ ena: "Oguí xaxa Ajuą ri Hmu pa gui 'ñena gue da max'i."

13 Y nu mi uadi ra ts'ondąhi bi 'yøt'a gatho ngu nú'ą xqui 'yɛ'mbi pa xa hyathmą ra Jesu, nu'ą́ bi 'uegue de ra Jesu 'raya pa.

Ra Jesu bi fʉta rá 'bɛfi nuni Galilea
(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

14 De guehni ra Jesu bi menga pa ja rá hai Galilea mi hąnpa rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi, y bi 'ño rá 'bede'ą ja gatho rá ngʉni nura hai'ą.

15 Y nú'á mi cʉt'a ja ya nija̱
pa mi utuate, ne gatho ya ja̱'i
mi e'tsua rá nsu'a̱.

Ra Jesu mi 'bʉhni Nasare
(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

16 Nepʉ nura Jesu bi ma
pa Nasare nú'a̱ ra hnini habʉ
xqui nte'a̱. Y ra pa dega tsaya
bi yʉt'a ja ra nija̱ ngu mrá
nza̱i'a̱, ne ja bi 'maini pa da
hñe'ta ra Ma̱ca T'ofo.

17 Ne bi t'umbabi nú'a̱ ra
t'ofo xqui 'yofo ra ba̱di Isaía, y
de mi tʉngui'a̱ bi hyonga nú'a̱
ra xɛni habʉ ena njaua:

18 Nurá Ma̱ca Nda̱hi Aju̱a̱ 'bʉi
con guequi,
ngue'a̱ Aju̱a̱ xa hñuxcagui pa e
ga xipa ra hoga nt'øde
nú'ʉ ya hyoya,
ne xuá pɛncagui pa ga
hu'mba yá mʉi nú'ʉ
to'o tu yá mʉi,
ne pa e ga pønga nú'ʉ to'o
o nts'a̱hni de ja ra
ts'oqui,
ne pa ga japi da xo yá da ya
goda,
ne pa e ga ña̱nga nú'ʉ ri sufri
de nú'a̱ t'ø'tuabi,

19 ne pa e ga ma̱ gue núbya
mapaya ya xa zø ra pa
pa Aju̱a̱ da pøhø ya ja̱'i
po rá hma̱te.

20 Nepʉ mi uadi ra Jesu
bi hñe'ta nuya ya noya, bi
mants'a ra Ma̱ca T'ofo, ne bi
umba nú'a̱ ra maste de ra
nija̱. Y bi hñudi'a̱, y gatho nú'ʉ
xqui munts'ni ja ra nija̱ xi mi
nʉ'ti'a̱.

21 Nepʉ nu'á bi mʉdi bi
zofo'ʉ ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Nubyá ya bi njabʉ ngu
nú'a̱ ja juadi dá he'ta ja ra
Ma̱ca T'ofo.

22 Y gatho nú'ʉ mi 'bʉhni xi
mri 'yø de nú'ʉ ya hoga noya
mi ma̱nga ra Jesu, ne xi mi
ña̱mahño'ʉ de gue'a̱. Ne mi
'ñémbabi'ʉ 'na ngu ma'na:
—¡Conque go guehni rá t'ʉ
ra Jose!

23 Nu'bʉ́ ra Jesu bi
'ñembabi'ʉ:
—Dí pa̱di xá hño gue
nu'ahʉ́ ma gui 'ñengaguihʉ:
"'Bʉ xi maju̱a̱ni grá medico,
'ñøthesɛ." Y nehe ma gui
'ñengaguihʉ: "'Yøt'e nehe
de guecua ja ma haihʉ
ngu nú'a̱ stá øhe xcá 'yøt'a
Ncapernau."

24 Ne de gue'a̱ bi sigui bi ña̱
ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Xi maju̱a̱ni dí xi'ahʉ gue
ni 'nará 'mɛhni Aju̱a̱ hingui
hma̱di de ja rá haisɛ.

25 Dí xi'ahʉ gue nuya pa'ʉ
mi 'bʉi ra ba̱di Elía mi 'bʉ
ndunthi ya viuda nehe ja
ra hnini de Israel. Y nuya
pa'ʉ hinxqui 'ua̱i hñu njɛya
made, hangue xi xqui nja
'nara da̱nga thuhu ja gatho
nuna ra hai.

26 Pe nu Aju̱a̱ himbi mɛhna
ra Elía pa da t'ini ja yá ngu
nú'ʉ ya viuda mi 'bʉ ja ya
hnini de Israel. Aju̱a̱ bi
mɛhni'a̱ ma'nambʉ ja rá ngu
'nara viuda nú'a̱ mi 'bʉ ja ra
t'ʉca hnini Sarepta gueta ra
da̱nga hnini Sidó.

27 Nehe de nuya pa'ʉ mi
'bʉi ra ba̱di Eliseo, ndunthi ya
me Israel mi hena ra lepra,
pe ni 'na de gue'ʉ himbi ña̱ni
de nú'a̱ ra hñeni'a̱, hønsɛ ra
Naamán nú'a̱ mrá me Siria,
nsøc'a̱ go gue'a̱ bi ña̱ni de ra
lepra mi tsʉdi.

28 Nu mi 'yøde nuya ya noya
gatho nú'ʉ xqui munts'ni
mbo ra nija̱ bi bø yá cuɛ'ʉ.
29 Ne bi 'mai'ʉ bi gʉca ra
Jesu de ja yá hnini'ʉ, ne bi
zits'i ja rá hyo ra hnini habʉ
mi ja 'nara ma'ye, y de guehni
mi nehma̱'ʉ xa føte pa rí ga'ti.
30 Pe nura Jesu bi 'rantho
madetho de ra hmuntsja̱'i ne
bi ma.

'Nara 'ñøhø mi pɛ'tsa 'nara ts'onda̱hi
(Mr. 1:21-28)

31 Nepʉ nura Jesu bi ma
Ncapernau ma'na ra hnini
de ra hai Galilea, ne ja bá
xahnani ya ja̱'i nura pa dega
tsaya.
32 Y gatho ya ja̱'i xi mri 'yø
de nú'a̱ mi udi'a̱ ngue'a̱ mi
zote co 'raya noya xi mi pɛ'tsa
ndunthi ra ts'ɛdi.
33 Y nuni ja ra nija̱ habʉ
xqui munts'i'ʉ xqui zøhø
'nara 'ñøhø mi pɛ'tsa 'nara
ts'onda̱hi. Nepʉ nu'á̱ bi dø
'nara hmafi ne bi ña̱ nts'ɛdi bi
'ñena:
34 —Nu'i Jesu grá me
Nasare, hyɛgaguiheua.
¿Hanja xcuá ehe pa hønsɛ e gui
juatcaguihe? Ngue'a̱ nugui dí
pa̱di to'o'i, go gue'i rá Ma̱ca
T'ʉ'i Aju̱a̱.
35 Nura ora'a̱ ra Jesu bi zʉi
nú'a̱ ra ts'onda̱hi ne bi 'ñembi:
—¡Co'ta ri ne, øni de nuna
ra 'ñøhø!
Nepʉ nura ts'onda̱hi bi
føma nú'a̱ ra 'ñøhø de ja yá
thandi ya ja̱'i, nepʉ bi bønga
ra ts'onda̱hi bi ma nsinque te
bi 'yø'tuabi nú'a̱ ra 'ñøhø'a̱.
36 Y gatho ya ja̱'i bi ntsu ne
mri 'ñémbabi 'na ngu ma'na:
—¡Xi te ma ts'ɛdi ha̱ni gue
co nuyá noya ri 'bɛpa ya
ts'onda̱hi da bøni, y nu'ú øte!
37 Y gatho rá nthets'i nú'a̱ ra
hai'a̱ bi 'ño ra 'bede de nú'a̱ bi
'øt'a ra Jesu.

Ra Jesu bi 'yøthebi rá to ra Simu Pedro
(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

38 Nepʉ ra Jesu bi bøni de
guehni ja ra nija̱ ne bi ma
ja rá ngu ra Simu. Ne mi
'bɛnga rá to ra Simu xi mi
umba ra nzø nts'ɛdi. Nepʉ
bri ba̱ntebi ra Jesu gue da nu
nura da'thi'a̱.
39 Nu'bú ra Jesu bi ma bá
nu, bi ndoqui ne bi japa ra
nzø da ntsaya. Y 'bestho ra
ora'a̱ bi tsayabi ra nzø, ne bi
nanga nú'a̱ ra 'bɛhña̱ pa bi
hyocui te da zi'ʉ.

Ra Jesu bi 'yøthe ndunthi ya da'thi
(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

40 Ngu bi yʉ ra hyadi
nú'a̱ ra pa'a̱, gatho to'o mi
hena nu'a̱raza ra hñeni bi
ts'ixa habʉ mbi 'bʉ ra Jesu.
Nepʉ nu'á̱ mi huxa yá 'yɛ ja
'rama'na ya da'thi, y gatho
mi ña̱ni 'bestho.
41 Nehe ndunthi ya da'thi
nú'ʉ mi pɛ'tsa ya ts'onda̱hi mi
ɛmbabi, ne asta mi mafi'ʉ mi
ena:
—Nu'i go gue'i rá T'ʉ'i Aju̱a̱.
Pe nura Jesu mi tsʉi nú'ʉ ya
ts'onda̱hi ne himi hopi da ña̱,
ngue'a̱ nu'ú mi pa̱di gue go mi
gue'a̱ ra Cristo nú'a̱ bá pɛhna
Aju̱a̱ pa da nda̱.

Ra Jesu bi zofo ya ja̱'i nuni Galilea
(Mr. 1:35-39)

42 Rá hyax'ą̱ 'nitho ra Jesu bøni de ra hnini Ncapernau bi ma ja 'nara mbonthi habн hinto mi 'bнi. Pe nuya ją̱'i xi bi 'ño bi hyoni'ą̱ asta xi bi zøni habн mi 'bнi'ą̱, ngue'ą̱ nu'ы́ himi ne da hyɛgui da ma'ą̱.
43 Pe nura Jesu bi 'ñembabi'н:
—Mahyoni ga ma ga umba ra hoga nt'øde ma'ra ya hnini gue ya xa zø ra Ndą̱ de mahets'i pa da ndą̱, ngue'ą̱ pa gue'ą̱ xuá 'bɛncagui pa ga e ga mą̱.
44 Njabн mi 'yo ra Jesu ne mi cнt'a ja ya niją̱ nuni Galilea pa mi unga ra hoga nt'øde.

5

Bi ñuxa ya motsa co ya huą̱
(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

1 'Nara pa ra Jesu mi 'bн ja rá hyo ra ndehe de Genesare, y nuni bi zøni ndunthi ya ją̱'i ne bi munts'i habн mi 'bнi'ą̱, asta mri ts'i'mi'ą̱ ngue'ą̱ nu'ы́ mi ne da 'yøtua rá noya Ajuą̱.
2 Nepн nura Jesu bi hyanda yoho ya motsa gueta rá hyo ra ndehe hinto mi oni, ngue'ą̱ nú'н ya mɛhuą̱ mi cнni xqui bøni de guehni pa da menga yá xit'ą̱ ja rá hyo ra ndehe.
3 Nepн nura Jesu bi yнt'a ja 'na de nú'н ya motsa nú'ą̱ mrá mɛti ra Simu, ne bi 'yapa ra mąte ra Simu da 'yɛt'a ra motsa má ts'н mbo ra dehe, ngue'ą̱ xi mi ts'i'ma ya ją̱'i. Y bi hñudi ra Jesu mbo ra motsa ne desde guehni bi yopa zofo ya ją̱'i.
4 Y de mi uadi bi zofo ya ją̱'i bi 'ñembabi ra Simu:
—'Yɛt'a ra motsa pa habн ma'na strá hñe ra dehe, ne ja gui cąthнni ri xit'ą̱hн pa gui mpɛhuą̱hн.
5 Ha nura Simu bi dą̱di ne bi 'ñembabi:
—Ma zi Xahnate'i, stá 'yoheua gatho ra xuui, stá mpɛhuą̱he pe hinte stá jнhe. Pe nubyá go guí xicje gue ga cąthe ma xit'ą̱he ja ra dehe, ma ga cąthe.
6 Ha nura Simu ne nú'н ma'ra mi oui mbo ra motsa bi gą̱t'a yá xit'ą̱ mbo ra dehe, y mi hñą̱i xi bá ñuts'i co ya huą̱ asta bi mнdi bi ntнnihmą̱ co yá hñн ya huą̱.
7 Nepн nu'ы́ bi 'ñutua ra seña nú'н ma'ra yá compa mbi o ja ma'na ra motsa pa e da mats'i. Y nu'ы́ bá ehe 'bestho ne bi ñu'tsa nú'н yoho ya motsa co ya huą̱, asta mi ne da yнi ja ra dehe co yá hñн ya huą̱.
8 Y nu mi hyanda ra Simu njabн, bi ndandiñą̱hmu ja rá ua ra Jesu ne bi 'ñembabi:
—Hiní 'ñepqui ga 'ñoui, ngue'ą̱ nugui 'nadrá 'yøt'ats'oqui.
9 Bi 'ñena njabн ngue'ą̱ ngu xi bi ntsu ngue'ą̱ bi gн ndunthi ya huą̱, ne gatho nú'н ma'ra mi oui mbo ra motsa ngu bi ntsu nehe'н.
10 Ne nú'н ma'ra mri mfaxui ra Simu ja ra 'bɛhuą̱, go ra Cobo ne ra Xuua nú'н yá t'н ra Sebedeo, gatho ne'н ngu xi bi ntsu. Pe nura Jesu bi 'ñembabi ra Simu:

—Oguí tsu, ngue'ạ desde nubya ma ga 'ra'a'i ma'na ri 'bɛfi pa gui mpɛhuạ dega jạ'i.

11 Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi 'yɛt'a yá motsa pa asta ja rá ñạni ra ndehe ne ja bi zohni yá motsa con gatho yá mpɛfi dega 'bɛhuạ, nepʉ nu'ʉ́ bi dɛna ra Jesu bi mɛui.

Ra Jesu bi 'yøthe 'na mi hena ra lepra
(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

12 'Nara pa mi 'yo ra Jesu ja 'nara hnini, ne ja mi 'bʉhni 'nara 'ñøhø mi hena ra lepra, ne xi mi tsi'ti. Y nu mi hyanda ra Jesu, bi ma bá tsʉdi ne bi ndandiñạhmu ne asta bi mɛgui rá hmi ja ra hai, ne bi 'ñembabi:

—Nú'i ri t'equ'ei Ndada, 'bʉ gui nehmạ, da za gui 'yøthegui.

13 Nepʉ nura Jesu bi hñu'tsua rá 'yɛ, ne bi 'ñembabi:

—Hạhạ, dí ne ga øthe'i. Y nubyá ya xcá ñạni.

Y nu mi uadi bi mạnga njabʉ, 'bestho ra ora'ạ bi ñạni de nú'ạ ra hñeni.

14 Ha nura Jesu bi hñu'mba ra hñạ gue hinto da xipabi de nú'ạ xqui 'yø'tuabi, ne bi 'ñembabi:

—Hønsɛ nu'ạ mahyoni gui 'yøt'e, rí ma bá 'ñudi ja ra macjạ pa da hyandi gue ya xcá ñạni. Ne unga ri hñạ'ti ngu nú'ạ bi manda ra Moise, gue'ạ 'nara seña pa da hyanda ya jạ'i gue ya xcá ñạni.

15 Pe ma'na mri ntʉnga ra 'bede de nú'ạ mi øt'a ra Jesu, ne nzạntho mi munts'a ya jạ'i pa da 'yøde nú'ạ mi mạñ'ạ ne pa da 'yøthebi yá hñeni.

16 Ha nura Jesu njat'ạ mi 'uesɛhɛ habʉ mi jo'o ya jạ'i pa mbi apabi Ajuạ rá Dada.

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara da'thi himi tsa da 'ñạni
(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

17 'Nara pa ra Jesu mi xahna ya jạ'i, ne mi huhni 'raya fariseo ne 'raya xahnate de ra ley xqui 'ñehe de Jerusale ne de habʉraza ma'ra ya hnini de ra hai Judea ne de Galilea. Y ra Jesu mi hạnpa rá ts'ɛdi Ajuạ pa mi øthe gatho ya da'thi.

18 Nepʉ bi zøhø 'raya 'ñøhø mri du 'nara da'thi xqui 'yɛnts'a ja 'nara 'bebo. Nú'ạ ra da'thi'ạ himi tsa da 'ñạni ngue'ạ mi tuda rá ndo'yo. Y nú'ʉ to'o mri du mi ne da cʉ'ta mbo ja ra ngu asta habʉ mi 'bʉ ra Jesu pa da 'yøthe'ạ.

19 Pe himbi zʉdi habʉ da yʉt'i'ʉ ngue'ạ xi mi ja ra nts'i'mi. Hangue bi bøxa mañạ ra ngu, y bá heca 'na xɛni ra techo pa bi za bi cạ'ma ra da'thi co rá 'bebo pa habʉ mi 'bai ra Jesu mbo ra ngu madetho de ra mundo jạ'i.

20 Ha nu mi hyanda ra Jesu gue nu'ʉ́ mi ja yá jamfri, bi 'ñembabi ra da'thi:

—'Yøde, nuri ts'oqui ya stá pun'a'i.

21 Nepʉ nuya xahnate de ra ley ne ya fariseo nú'ʉ mi huhni bi 'ñensɛ ja yá mfeni'ʉ: "¿Hanja nuni ra 'ñøhø ri 'ñet'a Ajuạ? Ngue'ạ jo'o ma'na to'o da unga ra pumbate de ya ts'oqui, hønsɛ Ajuạ."

22 Pe nura Jesu bi bạtua yá
mfeni'ʉ, hangue bi 'ñembabi:
—¿Hanja guí beñhʉ njabʉ?
23 ¿Nda'ạ ma'na hinxá hñei
ga embi, ri ts'oqui ya stá
pun'a'i, o ga embi, nangui rí
ma?
24 Pe pa gui pạhʉ gue Nú'ạ
To'o bi e bi Njạ'i ja rá ts'ɛdi
de guecua ja ra ximhai pa
da unga ra pumbate de ya
ts'oqui, ma ga øt'a njaua:
Nu'bʉ́ bi 'ñembabi ra da'thi:
—Nangui, jʉxa ri 'bebo, rí
ma ri ngu.
25 Hangue 'bestho nú'ạ ra
ora'ạ ra da'thi bi nangui ja yá
thandi gatho nú'ʉ mi 'bʉhni,
ne bi gʉxa rá 'bebo ne bi ma
rá ngu mri xøcambeni Ajuạ.
26 Y gatho ya jạ'i xi mri
'yø de nú'ạ xqui nja y mri
xøcambeni Ajuạ'ʉ. Ne xi mi
tsu'ʉ de nú'ạ xqui hyandi ne
mi ena'ʉ:
—Nubya stá hanthʉ 'raya
dạnga t'øt'e nú'ạ hinhya'mʉ
stá hanthʉ xa nja.

Ra Jesu bi zofo ra Leví pa drá nxadi
(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

27 'Mɛfa de gue'ạ ra Jesu
bi bøni ne bi hyanda 'nara
ngʉxbojạ rá thuhu ra Leví mi
hudi ja rá mexa. Nepʉ bi
'ñembabi:
—Bá ehe, tɛngagui.
28 Nu'bʉ́ ra Leví bi 'mai
'bestho ne bi zohni rá 'bɛfi, ne
bi dɛna ra Jesu bi mɛui.
29 Ne 'mɛfa, ra Leví bi
'yø'tua 'nara dạnga ngo ra
Jesu ja rá ngu, y bi zøhni
ndunthi ma'ra ya ngʉxbojạ
nehe, nehe bi zøhni ma'ra ya
jạ'i ne bi hñudi ja ra mexa
mahyɛgui con gue'ʉ.
30 Nepʉ nuya fariseo ne
'raya xahnate de ra ley nú'ʉ
myá fariseo nehe, bi mʉdi bi
ñạma'ñʉ de yá nxadi ra Jesu
ne bi 'ñembabi'ʉ:
—¿Hanja grí ñuñhʉ ne grí
ntsihʉ co nuyʉ ya 'ñạtsa
ngʉxbojạ ne ma'ra ya
'yøt'ats'oqui?
31 Pe nura Jesu bi dạdi ne bi
'ñembabi:
—Nu'ʉ tó'o 'bʉi xá hño ne
hindri hñeni, hingui honga ra
'ñethi, pe nu'ʉ tó'o ri hñeni hạ,
honi to'o da 'øthe.
32 Nugui stuá ehe pa ga zofo
ya 'øt'ats'oqui pa da ñobri de
yá ts'oqui, hingue stuá ehe pa
ga zofo nú'ʉ to'o beni gue 'bʉi
xá hño ja rá thandi Ajuạ.

Ra Jesu bi t'ambabi de ra ayuno
(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

33 Nepʉ nu'ʉ́ bi 'yø'tua
ma'na ra nt'ani ra Jesu ne bi
'ñembabi:
—¿Hanja ri ayuna ne ri ora
ndunthi nú'ʉ yá nxadi ra
Xuua ne yá nxadi ya fariseo,
ha nuri nxadigue nzạntho ri
ñuni ne tsithe?
34 Nepʉ nura Jesu bi dạdi ne
bi 'ñembabi'ʉ:
—¿Ha gue da za gui japhʉ
da ayuna nú'ʉ 'bʉ ja 'nara ngo
dega nthạti 'bʉ 'bʉhnitho ra
nạvio con gue'ʉ? Hina, hinda
za.
35 Pe ma da zø ra pa da
ts'i'tsuabi ra nạvio, ya hinda
'mʉi con gue'ʉ, nu'bʉ́ hạ,
gue'bʉ ma da ayuna'ʉ nehe.
36 Nehe bi xipabi ma'na ra
'bede bi 'ñembabi:

—Ni 'nara ja̱'i hingui hɛnga rá 'ra'yo he pa da mø'ta rá zɛhe. Nu'bʉ to'o da 'yøt'a njabʉ, nu'bʉ́ da ts'onga rá 'ra'yo he, y nehe nura xɛca 'ra'yo dutu hinda hogui xá hño ja nura zɛhe.

37 Nehe nixi hinto xit'a ra 'ra'yo vinu ja 'nara zɛbota, ngue'a̱ nura 'ra'yo vinu da føca ra zɛbota, y njabʉ da ts'oca ra bota y da mfanga ra vinu.

38 Hangue mahyoni da sit'a ra 'ra'yo vinu ja 'nara 'ra'yo bota pa njabʉ hinte da ja ra vinu nixi ra bota.

39 Nu'a̱ tó'o tsi nú'a̱ ra vinu ya pɛ'tsa ya pa xa thoqui, hinda ne da zi ra 'ra'yo vinu, ngue'a̱ ena gue ma'na xá cʉhi nú'a̱ ya pɛ'tsa ya pa xa thoqui.

6

Ya nxadi bi doca ya ngạhạ gá trigo ra pa dega tsaya
(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

1 'Nara pa dega tsaya ra Jesu mi 'ñoui yá nxadi bi 'ranga ja 'raya huạhi habʉ xqui 'bot'a ra trigo. Ha nuyá nxadi mi tocua yá ngạhạ ne mi tạqui mi tsi.

2 Nepʉ 'raya fariseo bi hyandi ne bi 'yambi bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí øthʉ nú'a̱ hingui ho da t'øt'e núbya ra pa dega tsaya?

3 Ha nura Jesu bi dạdi ne bi 'ñembabi'ʉ:

—¿Ha hinxcá hñe'thʉ ja ra Mạca T'ofo habʉ mạ de nú'a̱ bi 'yøt'a ndu ra Davi co ma'ra yá compa nú'bʉ mi zʉ ra thuhu'ʉ?

4 Mạ gue nu'ạ́ bi yʉt'a ja rá nijạ Ajuạ pa bi hña̱xa nú'ʉ ya thuhme xqui thuxa ja rá thandi Ajuạ, ne bi zi'ạ ne bi umbi bi zi gatho nú'ʉ ma'ra yá compa mri 'ñoui. Ha nú'ʉ ya thuhme'ʉ hønsɛ ya macjạ mri 'ñepi da zihmạ.

5 Nehe ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Nú'a̱ To'o bi e bi Nja̱'i ha̱ ra ts'ɛdi pa da manda masque ra pa dega tsaya.

'Nara 'ñøhø xqui 'yot'a 'nará 'yɛ
(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

6 Nepʉ ma'na ra pa dega tsaya ra Jesu bi yʉt'a ja ra nija̱ ne bi mʉdi bi nxahnate. Ne mi 'bʉhni 'nara ts'onate xqui 'yot'a rá 'yɛ ra 'ñɛi.

7 Ha nuya xahnate de ra ley ne ya fariseo mi aca ra Jesu pa da hyandi ua da 'yøthe nú'a̱ ra 'ñøhø ra pa dega tsaya, pa njabʉ xa za hanja xa ña̱pabi.

8 Pe nu'ạ́ bi bạtuatho yá mfeni'ʉ, ne bi 'ñembabi nú'a̱ ra 'ñøhø xqui 'yot'a rá 'yɛ:

—'Bai ne bá e gui 'ba madetho habʉ da hyant'a'i gatho.

Ha nú'ạ ra 'ñøhø 'bestho bi 'mai ne bi ma bá 'ba̱ madetho habʉ bi za bi thandi xá hño.

9 Nepʉ nura Jesu bi 'ñembabi nú'ʉ ya xahnate de ra ley ne ya fariseo:

—Ma ga ø't'a'ihʉ 'nara nt'ani: ¿Nda'a̱ ja ra nsɛqui da t'øt'e ra pa dega tsaya, ra hñoja̱'i o ra nts'o'mʉi? ¿Ha gue da za da t'øthe 'nara da'thi o da thɛpʉtho?

10 Nepʉ nu'ạ́ bi nʉ'ta gatho nú'ʉ mi 'bahni ne bi 'ñembabi nú'ạ ra 'ñøhø:

—Tʉnga ri 'yɛ.

Y nú'ą ra 'ñøhø bi tɨnga rá 'yɛ nú'ą xqui 'yot'i, ne 'bestho ra ora'ą bi ñąni nú'ą rá 'yɛ'ą.
11 Nepɨ ya fariseo ne ya xahnate de ra ley mi 'bɨhni xi bi bø yá cuɛ ne bi mɨdi bi 'ñámbi 'na ngu ma'na te da za da 'yø'tua ra Jesu.

Ra Jesu bi huahna 'rɛt'amayoho yá apostol
(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

12 Ja nuya pa'ɨ bi bøxa ra Jesu ja 'nara t'øhø pa bá apabi Ajuą rá Dada, y ja guehni bá ora'ą gatho ra xuui.
13 Nepɨ rá hyax'ą 'nitho bi zohna gatho yá nxadi, ne bi huahna 'rɛt'amayoho de gue'ɨ pa bi hñuts'i dega apostol.
14 Ha nuya guehya yá thuhu'ɨ: ra Simu nú'ą bi thu'mbabi nehe ra Pedro; ne ra Andre rá cu ra Pedro; ra Cobo ne ra Xuua, ne ra Lipe ne ra Tolo,
15 ne ra Teo ne ra Toma, ne nú'ą ma'na ra Cobo rá t'ɨ ra Alfeo; ne ma'na ra Simu nú'ą xqui 'ñoui ya cananista;
16 ra Juda nú'ą rá cu ra Cobo; ne ra Juda Iscariote nú'ą to'o 'mɛfa bi da ra Jesu.

Ra Jesu mi xahna ndunthi ya jąʼi
(Mt. 4:23-25)

17 Nepɨ nura Jesu bá cąi de ja ra t'øhø bra 'ñoui nú'ɨ 'rɛt'amayoho yá apostol, ne bi zøhø'ɨ ja 'nara 'batha habɨ xqui munts'a ndunthi ma'ra yá nxadi ne ndunthi ya jąʼi nú'ɨ myá me Jerusale ne ma'ra ya hnini de ra hai Judea, ha nu ma'ra xqui 'ñehe de ra hnini Tiro ne de Sidó de ja rá hyo ra ndehe. Nuya jąʼi'ɨ bá ehe pa bi 'yøde nú'ą mi mąnga ra Jesu ne pa bi 'yøthebi yá hñeni.
18 Ne mi ɛmbabi ya ts'ondąhi nú'ɨ to'o mi pɛ'tsi.
19 Y gatho ya jąʼi xi mi nehmą da dɨnga ra Jesu, ngue'ą nu'ą́ co rá ts'ɛdi mi hąca gatho ya hñeni.

Nú'ɨ to'o ri jąpa Ajuą ne nú'ɨ to'o hini jąpi
(Mt. 5:1-12)

20 Nepɨ nura Jesu bi hyanda yá nxadi ne bi 'ñembabi:
—Nú'ahɨ gyá hyoyahɨ, xa jąp'a'ihɨ Ajuą ngue'ą xa 'ra'ahɨ gatho ya jąpi nú'ɨ ja habɨ ri manda'ą.
21 Nú'ahɨ guí thohɨbya ra thuhu, xa jąp'a'ihɨ Ajuą ngue'ą hinte ma da 'bɛ't'ahɨ.
Nú'ahɨ guí tu ri mɨihɨbya, xa jąp'a'ihɨ Ajuą, ngue'ą ma da hñup'a ri mɨihɨ pa xi gui johyahɨ.
22 Ajuą da jąp'ahɨ nu stí ɨtsa'ihɨ ya jąʼi, ne nu stí 'yɛñ'ahɨ co ya nt'ɨtsate, ne stí zañ'a'ihɨ asta ni pa dí 'yø't'a ri thuhuhɨ, ngue'ą nu'ɨ́ ma da beni gue xá nts'o'ahɨ po rá ngue Nú'ą To'o bi e bi Njąʼi.
23 Nú'ɨ ya pa xcrí thohɨ njabɨ, xi da johyahɨ ngue'ą ma gui hñąñhɨ 'nara thąhą xi ra dąngui nuni mahets'i. Nú'ɨ ya jąʼi ma da 'yø't'a'ihɨ njabɨ, njabɨ nehe bi 'yøt'a ndu yá xita co nú'ɨ yá 'mɛhni Ajuą mi 'bɨi maya'bɨ.
24 Pe huecate nú'ɨ to'o xi ri johyabya co ya hño de guecua ja ra ximhai, pe rá ngąts'i ya

hinda ma da johya co nuya hño pɛ'tsi.
25 Huecate nú'ʉ to'o hin-
gui tho ra thuhubya, ngue'ą̱
'mɛfa hą̱, ma da tho ra thuhu.
Huecate nú'ʉ to'o xi ri jo-
hyabya, ngue'ą̱ 'mɛfa ma xi
da nzoni'ʉ co ra dumʉi.
26 Huecate nú'ʉ to'o xi
t'e'tsua yá nsu masque hingui
øt'e xá hño. Nu'ʉ tó'o e'tsua
yá nsu, njabʉ nehe bi 'øt'a
ndu yá xita'ʉ co ya hyate bą̱di
maya'bʉ.

Mą̱di ri ncontrahʉ
(Mt. 5:38-48; 7:12)

27 Pe nú'ahʉ guí øcaguihʉ, dí
xi'ahʉ gue gui mą̱di ri ncon-
trahʉ, ne 'yø'tuahʉ ra hño
nú'ʉ to'o ri ʉtsa'ihʉ.
28 'Yaphʉ Ajuą̱ da jąpi nú'ʉ
to'o tsañ'ahʉ, ne 'yaphʉ Ajuą̱
pa nú'ʉ to'o ñą̱ma'ñʉ de
gue'ahʉ.
29 Ha nu'bʉ to'o da 'ra'ahʉ
'nara mpɛ'ti ja ri hmihʉ,
umbahʉ ma'na lado ri hmihʉ
pa da mɛ't'ahʉ nehe, oguí
nø'tuahʉ. Ha nu'bʉ to'o
da hñą̱n'a ri pat'ihʉ, pø ri
pahnihʉ nehe, gui umfʉ da
hñą̱ts'i.
30 Ha nu'bʉ to'o te da
'ya'a'ihʉ, umfʉ, o nu'bʉ da
hñą̱n'ahʉ 'nara t'øt'e dri
mɛtihʉ, oxqui hą̱mbabihʉ.
31 Nu'ą̱ guí nehʉ da
'yø't'ahʉ ya ją̱'i, 'yø'tuahʉ
njabʉ nehe'ʉ.
32 Nu'bʉ nu'ahʉ grí mą̱dihʉ
hønsɛ to'o ri mą̱'a'ihʉ, hinte
ri muui nú'ą̱ guí øthʉ, ngue'ą̱
asta ya ts'o'mʉi gá ją̱'i øt'a
njabʉ nehe.
33 O nu'bʉ guí ø'tuahʉ ra
hño hønsɛ nú'ʉ to'o ø't'ahʉ
ra hño, nixi gue'ą̱ hinte ri
muui nú'ą̱ guí øthʉ, ngue'ą̱
asta ya ts'o'mʉi gá ją̱'i øt'a
njabʉ nehe.
34 Ha nu'bʉ guí hmiphʉ ri
bojąhʉ hønsɛ nú'ʉ to'o guí
pąhʉ da gu't'a'ihʉ, hinte ri
muui nú'ą̱ guí øthʉ njabʉ,
ngue'ą̱ asta nuya ts'o'mʉi gá
ją̱'i øt'a njabʉ nehe, hmipabi
yá mits'o'mʉiui nú'ʉ to'o
tø'mi'ʉ da gu'tuabi.
35 Pe nu'ahʉ́ mą̱di ri ncon-
trahʉ, ne gui 'yø'tuahʉ ra
hño, ne gui hmihʉ nú'ą̱ dra
mi'ahʉ nsinque gui tø'mhʉ
dra jo'ts'ahʉ. Ngue'ą̱ 'bʉ gui
øthʉ njabʉ, nu'bʉ́ hą̱, ma gui
hñąnga 'nari dąnga thąhąhʉ.
Y njabʉ hą̱, grí hñąxhʉ Ajuą̱
bí 'bʉi mahets'i, ngue'ą̱ nu'ą̱́
ra hoją̱'i co ya ts'o'mʉi ne co
nú'ʉ otho yá jamą̱di.
36 Hangue nu'ahʉ pɛ'tsuahʉ
ra nthecate gatho ya ją̱'i ngu
øt'a Ajuą̱ ra Dada.

Oguí 'yøhʉ ri miqu'eihʉ
(Mt. 7:1-5)

37 Oguí 'yøhʉ ri miqu'eihʉ
de nú'ą̱ te øt'e, ngue'ą̱ Ajuą̱
handatho nú'ą̱ te guí øthʉ
nehe. Nixi oguí nønga
ri miqu'eihʉ, ngue'ą̱ Ajuą̱
go gue'ą̱ ma da hñąp'ahʉ
nguɛnda de gatho nú'ą̱ te
guí øthʉ. Pumbabihʉ de
nú'ą̱ ø't'ahʉ ya ją̱'i, y Ajuą̱ da
pun'a'ihʉ nehe.
38 Ø'tuahʉ ra hño ri
miqu'eihʉ, ne Ajuą̱ da
'yø't'ahʉ ra hño nehe. Co nú'ą̱
ra t'ɛni xcá 'yɛmbahʉ ma'ra,
con gue'ą̱ ra t'ɛni ma da
'yɛn'ahʉ Ajuą̱ nehe. Hangue
nu'bʉ gui ø'tua ndunthi ya

hño ri miqu'eihʉ, Ajuą ma da co'ts'ahʉ ma'na ndunthi.
39 Nepʉ nu'ą́ bi xipabi'ʉ 'nara 'bede ne bi 'ñembabi:
—¿Ha gue da za 'nara goda da gʉhna ma'na rá migodaui? ¿Ha gue hinda daguiui mahyɛgui?
40 Ne bi 'ñembabi nehe:
—Ni 'nara ją'i nú'ą ja ri nxadi, ma'na di pą̨di que rá xahnate, pe nu sta uadi da nxadi xá hño, nu'bʉ́ hą, da nja rá mfą̨di ngu rá xahnate nehe.
41 ¿Hanja guí handua rá ts'oqui ri cu, nja ngu 'nara zi paxi o ja rá da'ą, ne hanja hingo guí handa nú'ą ra dą̨nga ts'oqui nja ngu 'nara xɛca za o ja ri dague?
42 Ne ¿hanja da za gui 'ñembabi ri cu: "Hocagui ga hąp'a ra paxi o ja ri da", ne hanja hingo guí handa nú'ą ra xɛca za o ja ri dague? ¡Nu'i 'nagrá yohmi! hñą̨i 'mɛt'o nú'ą ra za o mbo ri da, pa njabʉ da za gui hyanda xá hño ne gui hñą̨'mba ra paxi o mbo rá da ri cu.

Ya 'bai gá za fą̨ditho po yá fruta
(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

43 Ni 'nara hoga 'bai gá za hingui tsa da unga ya ts'o fruta, nixi 'nara ts'o 'bai gá za hingui tsa da unga ya hoga fruta.
44 Gatho ya 'bai gá za fą̨ditho po yá fruta, nda'ą̨ xá hño, y nda'ą̨ hingui ho. Ngue'ą̨ nura 'bai gá 'mini hingui tsa da unga ya igo, nixi ya cam'yo hingui tsa da unga ya obxi.
45 Njabʉ nehe 'nara hoją̨'i nzą̨ntho øt'a nú'ą xá hño, ngue'ą nzą̨ntho benga ya hoga mfeni. Ha nura ts'o'mʉi gá ją̨'i nzą̨ntho øt'a nú'ą hinxá hño, ngue'ą ja rá mfeni nzą̨ntho beni xá nts'o. Njabʉ nehe nú'ą mą, bí ehe de ja rá mfeni.

Ra 'bede de yoho ya 'ñøhø bi hyoca 'ra 'nayá ngu
(Mt. 7:24-27)

46 ¿Hanja nzą̨ntho guí engaguihʉ: "Ma zi Hmu'ihe, ma zi Hmu'ihe", ne hinguí øthʉ nú'ą dí xi'ahʉ?
47 Nu'ą tó'o da 'ñehe da 'yøde nú'ą dí mą ne da 'yøt'e, ma ga xi'ahʉ to'o ri nhyɛcuaui.
48 Nu'ą́ ri nhyɛcuaui 'nara 'ñøhø nú'ą bi xe'ta habʉ da hyocua rá ua rá ngu asta bi zʉdi ra medo, ne ja bi hyocni rá ngu. Ne nu mi 'uą ya dą̨'ye ne bi zø ya nzøthe bi 'rani habʉ mi ja rá ngu, pe nú'ą ra ngu'ą̨ himbi hyømi ngue'ą̨ xqui thocua rá ua ja ra medo.
49 Pe nu'ą tó'o da 'yøde nú'ą dí mą ne hinda 'yøt'e nú'ą dí 'bɛpabi, ri nhyɛcuaui nú'ą ra 'ñøhø bi tøta rá ngu mañą ja ra haitho, himbi 'yacua rá ua mbo ra hai, y nu mi zøhø ya nzøthe co rá ts'ɛdi bi hyøma nú'ą ra ngu'ą̨, y bi nhuati gatho.

7

Ra Jesu bi 'yøthebi 'nará 'bɛgo 'nara ndą gá soldado me Nroma
(Mt. 8:5-13)

1 Mi uadi ra Jesu bi zofo ya ja̱'i bi yopa ma ma'na'qui pa ja ra hnini Ncapernau.

2 De guehni mbi 'bʉ 'nara nda̱ gá soldado me Nroma, mi 'bʉhui 'nara ts'ʉnt'ʉ xi mrá hma̱di 'bɛgo, y nu'á̱ mi tsʉdi 'nara hñeni asta mi nedu.

3 Pe nu mi 'yøde nú'a̱ ra nda̱ gá soldado mi hma̱ de ra Jesu, bi mɛhna 'raya nda̱ me Israel pa da 'yapa ra ma̱te da 'ñehe da 'yøthebi nú'a̱ rá 'bɛgo mri hñeni.

4 Ha nu mi zøni'ʉ habʉ mi 'bʉi ra Jesu bi ba̱ntebi con gatho yá mʉi da mɛui'ʉ ne bi 'ñembabi:

—Nú'a̱ ra nda̱ gá soldado bá pɛncahe rí 'ñepi gui fats'i,

5 ngue'a̱ xi ri ma̱di ndunthi ma ja̱'ihʉ y asta bi manda nehe bi thoga ma nija̱hʉ.

6 Hangue nura Jesu bi mɛui'ʉ. Pe nu ya de mi ma da zønga ja ra ngu, nú'a̱ ra nda̱ gá soldado bi mɛhna 'rayá amigo ne bi 'ñembabi:

—Rí maha ua xipabihʉ ra Jesu njaua: Nú'i ri t'equ'ei Ndada, ya ogrí xuhña, ngue'a̱ nugui hiní 'ñepcagui ngugui gui cʉt'a ja ma ngu.

7 Hangue nixi dá ne dá masɛbʉ pa ga tsi'a'i. Nu'a̱ dí a'a'ibya, hønsɛ gui ma̱ gue da ña̱nga ma 'bɛgo y dí camfri gue da ña̱ni.

8 Dí camfri gue 'bestho da njabʉ ngu nú'a̱ gui ma̱, ngue'a̱ nugui dí 'bʉi nehe ja yá hmanda ma nda̱, ne dí pɛ'tsa ma soldado nehe ja ma hmanda. 'Bʉ ga embabi 'na de gue'ʉ: "Rí ma", nu'á̱ da ma. Ha nu'bʉ ga embabi ma'na: "Bá ecua", nu'á̱ dua ehe. Ha nu'bʉ dí 'bɛpabi 'nara 'bɛfi ma 'bɛgo, nu'á̱ da mɛfi.

9 Ha nu mi 'yøde njabʉ ra Jesu xi bi 'yø nú'a̱ bi ma̱nga nú'a̱ ra nda̱ gá soldado. Ne bi mpʉnts'i ne bi xipa nú'a̱ ra hmuntsja̱'i mri 'ñoui, ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Xi maju̱ani ni 'nara menguua Israel hinstá tsʉdi xi di ja rá jamfri ngu nú'a̱ ra 'ñøhø'a̱ masque hingrá me Israel.

10 Ha nu mi menga nú'ʉ ya 'mɛhni ja rá ngu ra nda̱ gá soldado, bi zʉdi nú'a̱ ra 'bɛgo ya xqui ña̱ni.

Ra Jesu bi japi bi yopa nte rá t'ʉ 'nara viuda

11 'Mɛfa de gue'a̱ ra Jesu mri ma ja 'nara hnini rá thuhu Naín ne mri 'ñoui yá nxadi ne ndunthi ma'ra ya ja̱'i.

12 Pe ante da zønga ja ra hnini bi hyandi mi pani 'nara 'bɛhña̱ mrá viuda xqui du rá 'ra t'ʉ y mri ma nt'agui y nehe mi pani con gue'a̱ 'nara hmuntsja̱'i.

13 Y nu mi hyanda ra zi 'bɛhña̱ nura Jesu, xi bi huequi ne bi 'ñembabi:

—Oguí zoni.

14 Nepʉ bi da̱st'i'a̱ habʉ mi pa nú'ʉ to'o mri du, ne bi hñuxa rá 'yɛ ja ra caha, y nú'ʉ to'o mri du bi gohi bi 'mai. Ha nura Jesu bi 'ñembabi nú'a̱ xqui du:

—Ts'ʉnt'ʉ, nugui dí xi'a'i: ¡Nangui!

15 Nepʉ nú'a̱ xqui du bi nangui ne bi hñudi ne bi mʉdi bi ña̱. Y nura Jesu bi dapabi rá na̱na̱.

16 Ha nu mi hyanda njabʉ
gatho ya ja̱'i, xi bi ntsu'ʉ, ne
bi mʉdi bi nsunda Ajua̱ ne mi
ena'ʉ:
—'Nará da̱nga 'mɛhni Ajua̱
xa zøhø ja guecaguihʉ.
Nehe mi ena'ʉ:
—Ajua̱ xuá mɛhni pa e da
maxa rá hnini.
17 Y gatho ja ra hai Judea ne
gatho ma'ra ya hnini nú'ʉ mi
ja ja rá nthets'i, bi fa̱di nú'a̱
xqui 'yøt'a ra Jesu.

Ra Xuua Xi'tsate bi mɛhna yoho yá nxadi pa bá c'a̱'tsa ra Jesu
(Mt. 11:2-19)

18 Ha de mi ofadi ra Xuua,
bi 'yøde de gatho nú'a̱ xqui
'yøt'a ra Jesu ngue'a̱ go xqui
xipabi nuyá nxadi sɛhɛ'a̱.
Nepʉ bi zohna yoho de gue'ʉ
19 pa bi mɛhni pa dua am-
babi ra Jesu ua xi majua̱ni go
mi gue'a̱ ra Cristo xqui mɛhna
Ajua̱ pa da nda̱, o mahyoni da
dø'ma ma'na.
20 Nu'bʉ́ nuyá 'mɛhni ra
Xuua bi ma bá c'a̱'tsa ra Jesu
ne bi 'ñembabi:
—Ra Xuua Xi'tsate bá
pɛncaheua pa ga an'ahe ua xi
go gue'i grá Cristo rá 'mɛhni'i
Ajua̱ xcuá ehe pa gui nda̱, o
mahyoni ga tø'mhe ma'na.
21 Y nura ora mi zønga
yá 'mɛhni ra Xuua, ts'a ra
ora'a̱ ra Jesu mi øthe ndunthi
ya da'thi, ne mi ɛnga ya
ts'onda̱hi, ne mi øthe ndunthi
ya goda nehe.
22 Hangue nu'á̱ bi da̱di ne bi
'ñembabi'ʉ:
—Rí maha ne ua xipabihʉ
ra Xuua nú'a̱ ja juadi gá
hyanthʉ ne gá 'yøhʉ. Xi-
pabihʉ gue nuya goda xa
yopa hyandi, nuya doua xa
'ño, ha nú'ʉ hena ra lepra xa
ña̱ni, ha nuya gogu xa 'yøde,
ha nú'ʉ xqui du xa yopa nte,
ha ya hyoya xa 'yøde ra ma̱ca
noya nú'a̱ ma̱ de ra mpøhø.
23 Nehe xipabihʉ gue xi
nja̱pi nú'a̱ to'o hinda ʉ rá
mfeni de nú'a̱ dí øt'e, dá
gamfri ha̱ gue Ajua̱ go xuá
mɛncagui.
24 Ha nu mi menga nú'ʉ yá
'mɛhni ra Xuua, ra Jesu bi
mʉdi bi 'yambabi ya ja̱'i de ra
Xuua ne bi 'ñembabi:
—¿To'o gá ma uá hanthʉ
ja ra mbonthi? ¿Ha gue uá
hanthʉ 'nara ja̱'i mi otho rá
ts'ɛdi ngu ra xithi mri ndude-
tho ra nda̱hi? Hina ¿ngue ha̱?
25 Nu'bʉ́, ¿to'o uá hanthʉ?
¿Ha gue 'nara 'ñøhø mi he
'raya dutu xi mahotho? Hina,
ngue'a̱ guí pa̱hʉ gue nuya
'ñøhø he ya dutu xi mahotho
ne pɛ'tsa ndunthi ya hño, nu'ʉ́
'bʉ ja yá ngu ya nda̱.
26 Nu'bʉ́, ¿to'o uá hanthʉ?
¿Ha gue 'nará 'mɛhni Ajua̱?
Ha̱ha̱, majua̱ni uá hanthʉ
'nará 'mɛhni Ajua̱, pe hingue
hønsɛ gue'a̱ rá 'bɛfi'a̱.
27 Nura Xuua go gue'a̱ rá
'mɛhni Ajua̱ nú'a̱ ma̱nga ja
ra Ma̱ca T'ofo gue mi ma da
'ñehe ne ena njaua:

Dí pɛhna 'nama 'mɛhni pa da
ma̱nga ra 'bɛt'o noya
de gue'i,
pa da hyoc'a'i ri 'ñu.

28 Nugui dí xi'ahʉ gue hinxa
'mʉ ma'na ra ja̱'i ma'na ra
da̱ngui rá nsu que ra Xuua
Xi'tsate. Pe nu'a̱ tó'o da yʉt'a
ja rá hmanda Ajua̱ nuua ja

ra ximhai ma'na ma da njąpi que ra Xuua.

29 Nu mi uadi bi mąnga ra Jesu njabɯ, nu'bɯ́ nú'ɯ to'o xqui hñąnga ra sistehe de ra Xuua, y asta 'raya 'ñątsa ngɯxbojąˌ nehe, gatho'ɯ bi mą gue nú'ą øt'a Ajuą xá hño.

30 Pe nuya fariseo ne ya xahnate de ra ley mi ɛ'sta ja yá xɯtha nú'ą mi ne da 'yøt'a Ajuą con gue'ɯ pa da pumba yá ts'oqui'ɯ, hangue nixi hinxqui ne xqui hñąnga ra sistehe nú'ą mi øt'a ra Xuua.

31 Nepɯ nura Jesu bi 'ñembabi ya ją'i:

—¿To'o ga hyɛcuaga nuya ya ją'i himbi ne bi gamfri ra Xuua ha nixi hingui ne da gamfrigui nehe?

32 Nuyɯ́ rí hñątsˈi nú'ɯ ya bątsi hudi ja ra tai 'ñeni ne ma'ta yá mibątsiui ne embi: "Dá pɛ ma thɯzahe, pe hingá neihɯ. Dá tuthe ya thuhu dega dumɯi, pe nixi gue'ą hingá nzonihɯ."

33 Hangue nú'ahɯ gyá 'ñągamfrihɯ grí hñąxhɯ nú'ɯ ya bątsi'ɯ ngue'ą pa gue'ahɯ otho 'nara t'øt'e nú'ą grí hohɯ. Ngue'ą gá hyanthɯ ra Xuua bi zøhø, ne himi pa mi ñunga ja ya ngo ha nixi himi tsi ra vinu, hangue nu'ahɯ guí emfɯ gue mi pɛ'tsa ra ts'ondąhi.

34 Nepɯ de ra Xuua bi zøhø Nú'ą To'o bi e bi Ną'i, xi ri ntsiui to'o ri ntsiui, ne xi ri ñungüi to'o ri ñungüi, pe nu'ahɯ guí emfɯ gue xi ra ts'o'yo ne ra tixfani ne ri nt-siui nú'ɯ ya 'ñątsa ngɯxbojąˌ ne ma'ra ya ts'ojąˌ'i.

35 Pe nugui dí xi'ahɯ gue nu'ɯ tó'o pɛ'tsa ra hoga mfądi, go gue'ɯ pądi gue gatho xá hño nú'ą øt'a Ajuą co rá dąnga mfądi'ą.

Ra Jesu bi ñungüi 'nara fariseo rá thuhu ra Simu

36 'Na de ya fariseo bi zohna ra Jesu ja rá ngu pa da ñungüi. Nu'bɯ́ ra Jesu bi ma y mi zøni'ą bi hñudi ja ra mexa.

37 Y ja nú'ą ra hnini'ą mi 'bɯhni 'nara 'bɛhñą xi mrá 'yøt'ats'oqui, y nu mi bądi gue xqui zøhni ra Jesu ja rá ngu nú'ą ra fariseo pa ja da ñunini, bi ma bá c'ą'tsi, ne bi hñąxa 'na ngu ra xito xqui thoqui de 'nara hoga t'axa do rá thuhu ra alabastro, mi po 'nara ñɯni xi mi yɯni xá cɯhi.

38 Nura 'bɛhñą'ą bi dąst'a ja yá ua ra Jesu, bi nzoni ne bi xixa yá guida ja yá ua ra Jesu, nepɯ bi o'tuabi co yá stą, nepɯ bi zɯ'tsuabi, ne bi go'tsuabi nú'ą ra hoga ñɯni mi hą.

39 Y mi hyanda nú'ą ra fariseo xqui zohna ra Jesu ja rá ngu, bi benga ja rá mfenisɛ ne mi ena: "'Bɯ xi majuąni dra bądi nuna ra 'ñøhø, nu'bɯ́ di pąhmą gue nuni ra 'bɛhñą tha'tua yá ua, guehni 'nara ts'o'bɛhñą."

40 Ha nura ora'ą ra Jesu bi 'ñembabi nú'ą ra fariseo:

—Nu'i nugue Simu, dí ne ga xi'a'i 'nara noya.

Ha nura fariseo bi 'ñembabi:

—Xicagui, ma Xahnate'i.

41 Nepɯ nura Jesu bi 'ñembabi:

—Mi 'bʉ yoho ya 'ñøhø mi tupa ra boja̱ ma'na ra 'ñøhø to'o mi hmi ra boja̱, y 'na de gue'ʉ mi tupabi cʉt'a nthebe ya t'axboja̱, ha nu ma'na mi tupabi made nthebe.

42 Ha nu'ʉ́ himi tsa da̱ gu'tua rá boja̱ nú'a̱ to'o xqui mipabi. Hangue nú'a̱ ra 'ñøhø mri hmi ra boja̱ bi pumbabi'ʉ, ya himbi cobrabi. Hangue nubyá xicagui, ¿to'o 'na de gue nú'ʉ yoho ya 'ñøhø bri pumbabi yá thai ma'na ma da ma̱di nú'a̱ to'o mi hmi ra boja̱?

43 Ha nura Simu bi da̱di ne bi 'ñena:

—Dí enga nú'a̱ ra 'ñøhø ma'na mi tu ndunthi.

Y ra Jesu bi 'ñembabi:

—Majua̱ni nú'a̱ gá ma̱.

44 Nepʉ ra Jesu bi hyanda nú'a̱ ra 'bɛhña̱ ne bi 'ñembabi ra Simu:

—De dá tsøcua ja ri ngu hinxcá 'raca ni ts'ʉ ra dehe pa ga xʉca ma ua, pe ndi, hyanda nuna 'bɛhña̱, bi xʉga ma ua co yá guida, ne bi otcagui co yá sta̱.

45 Nu'i hinxcá tsʉsqui, pe nuna ra 'bɛhña̱ hingui tsaya tsʉsca ma ua.

46 Nu'i ni ra aceite hinxcá cosca ja ma ña̱xu, pe nuna ra 'bɛnte 'bɛhña̱ xa goscagui ja ma ua 'nara ñʉni yʉni xi xá cʉhi.

47 Hangue dí xi'a'ibya gue nuna ra 'bɛhña̱ ya xra pumbabi gatho nú'ʉ yá ts'oqui xi ndunthi xqui 'yøt'e, y hangue por gue'a̱ xi ja ndunthi rá hma̱te. Pe nu'a̱ tó'o xra pumba yá ts'oqui masque beni gue hints'ʉ mi tu ndunthi, go gue'a̱ otho ndunthi rá hma̱te.

48 Nepʉ ra ora'a̱ ra Jesu bi 'ñembabi nú'a̱ ra 'bɛhña̱:

—Ya stá pun'a'i gatho ri ts'oqui.

49 Ha gatho nú'ʉ ma'ra ya ja̱'i mi huhni bi mʉdi bi 'ñémsɛ'ʉ ne mi ena:

—¿Xi to'obya nuna ra 'ñøhø gue asta yá ts'oqui ya ja̱'i da za da pumbabi, ena?

50 Ha nura Jesu bi 'ñembabi nura 'bɛhña̱:

—Co nú'a̱ ri jamfri guí pɛ'tsi ya xcá mpøhø, ha nubyá rí ma te rá 'ñentho.

8

'Raya 'bɛhña̱ mi faxa ra Jesu

1 'Mɛfa de gue'a̱ ra Jesu bá 'yo ja ndunthi ya da̱nga hnini ne ja ndunthi ya t'ʉca hnini mi zofo ya ja̱'i ne mi xipabi'ʉ ra hoga nt'øde gue ya xa zø ra Nda̱ de mahets'i pa da nda̱. Ne mri 'ñoui nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi.

2 Ne mri 'ñoui nehe 'raya 'bɛhña̱ nú'ʉ xqui 'yøthebi yá hñeni ne ma'ra nú'ʉ xqui 'yɛnba ya ts'onda̱hi. 'Na de gue'ʉ mrá thuhu ra Maria Magdalena nú'a̱ xqui t'ɛnbabi yoto ya ts'onda̱hi.

3 Nehe mi 'ñoui ra Juana nú'a̱ mrá 'bɛhña̱ 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Chusa nú'a̱ 'namrá da̱nga maste ra nda̱ Erode. Mri 'ñoui'ʉ nehe ra Sana ne ma'ra ya 'bɛhña̱ nú'ʉ mi faxa ra Jesu ne yá nxadi de nú'a̱ mi tsʉpa yá ts'ɛdi'ʉ.

Ra 'bede de ra mot'i
(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

4 Y ndunthi ya ja̱'i bi bøni
de yá hnini pa da ma dua
c'a̱'tsa ra Jesu. Y nu mi hyandi
bi munts'a ndunthi ya ja̱'i bi
mʉdi bi xipa 'nara 'bede ne bi
'ñembabi:
5 —'Nara pa 'nara mot'i bi
ma ja rá hua̱hi pa da mpot'i.
Y nu mi xanga ya nda, 'ra bi
zo ja ra 'ñu y bi 'rani ya ja̱'i bi
net'i, ne bi zi ya ts'ints'ʉ.
6 Ha nu ma'ra bi zo ja ya
'bodo habʉ mi otho ndunthi
ra hai. Y nu mi c'onts'i bi
'yot'i 'bestho ngue'a̱ mi otho
ra xaha.
7 Ha nu ma'ra bi zo habʉ mi
ja ya 'mini, ha nu mi c'onts'i
bi 'yot'i ngue'a̱ bi xumi ya
'mini ne bi hña̱cua yá te.
8 Ha nu ma'ra bi zo habʉ
xi xmá hño ra hai, ne nu mi
hogui'ʉ bi unga 'nara hoga
sofo, ne cada 'nara 'bai bi
unga asta 'na nthebe ya nda.
Y nu mi uadi bi ma̱nga ra
Jesu njabʉ, bi yopa ña̱ nts'ɛdi
ne bi 'ñembabi ya ja̱'i:
—Nu'a̱ tó'o ja rá t'øde pa da
'yøde, dá 'yøde núna dí ma̱.

Hanja ra Jesu bi zofo ya ja̱'i
dega 'bede
(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

9 Nepʉ nuyá nxadi bi
'yambabi ra Jesu te mri bønga
nuna 'bede bi ma̱.
10 Ha nu'á bi da̱tuabi'ʉ bi
'ñembabi:
—Nu'ahʉ xa 'ra'ahʉ Ajua̱
ra hoga mfa̱di pa gui pa̱hʉ
nú'a̱ hinxqui fa̱di ma'mɛt'o
de hanja ri manda'a̱. Pe nuyʉ
ma'ra ya ja̱'i dí zofo co ya
'bede pa da hyandi pe hinda
ba̱di te 'bɛ'a̱, y da 'yøde pe
hinda zo yá mfeni te rí bøni.

Ra Jesu bi ma̱ te rí bønga
nura 'bede de ra mot'i
(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

11 Nuna 'bede ja juadi dá
ma̱ rí bøni da 'ñena gue nura
nda gue'a̱ ra ma̱ca noya.
12 Ha nu'ʉ ya nda bi zo
ja ra 'ñu go gue'a̱ nú'a̱ to'o
øde ra ma̱ca noya, ne da
'ñehe ra ts'onda̱hi da pu'tua
rá mfeni pa hinda gamfri y
njabʉ hinda za da mpøhø.
13 Ha nu'ʉ ya nda bi zo ja ra
'bodo go gue'a̱ nú'a̱ to'o øde ra
ma̱ca noya ne ha̱ni co 'nara
johya ne 'ñena xi camfri, pe
hingui camfri con gatho rá
mʉi, hangue nu sta 'ñepa ya
ts'othogui da 'uegue.
14 Ha nu'ʉ ya nda bi zo ja
ya 'mini go gue'a̱ nú'a̱ to'o øde
ra ma̱ca noya, pe da mpumfri
po rá ngue yá 'bɛfi ne de nú'a̱
te gatho pɛ'tsi, ne ngue'a̱ di
dɛnda ya t'øt'e de ra ximhai, y
njabʉ da 'bɛdi nú'a̱ xqui 'yøde,
nja ngu nú'ʉ ya nda himbi
unga ra sofo.
15 Ha nu'ʉ ya nda bi zo ja
ra hoga hai go gue'a̱ nú'a̱ to'o
øde ra ma̱ca noya ne da 'yøt'e
con gatho rá mʉi ngu nú'a̱ ri
ho Aju̱a̱, ne da zɛ rá jamfri, y
go gue'a̱ nja ngu nú'ʉ ya nda
bi unga ra hoga sofo.

Ra 'bede de ra ñot'i
(Mr. 4:21-25)

16 Ra Jesu bi ma̱nga ma'na
ra 'bede ne bi 'ñena:
—Jo'o 'nara ja̱'i da tsøgue
'nara ñot'i ne da ye'mba 'nara
caha o da hñuxa rí ga'ti de
ra mfidi pa hinda yot'i. Nu'a̱
da 'yøt'e, da tsøgue ra ñot'i
ne da tøte habʉ da tøte pa da

yotˈa gatho mbo ra ngu, ne pa njabʉ handa ya jạˈi sta yʉtˈi.
17 Njabʉ nehe gatho núˈạ tˈạguibya, ˈnara pa ma da hnequi ja ra ñotˈi, ne gatho núˈạ hingui fạdibya, ˈnara pa ma da fạdi.
18 Hangue jamasuhʉ pa gui ˈyødehʉ xá hño núˈạ dí xiˈahʉ, ngueˈạ nuˈạ tóˈo pɛˈtsa rá mfạdi ne da bạdi da su, nuˈá̱ maˈna ma da tˈumbabi ndunthi, pe nuˈạ tóˈo hingui su rá mfạdi, da pumfri núˈạ tsˈʉ pạdi.

Rá nạnạ ne yá cu ra Jesu
(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

19 Nepʉ de mi xahna ya jạˈi ra Jesu, bi zøhø rá nạnạ ne yá cu, pe himbi za bi thogui pa habʉ mbi ˈbʉiˈạ ngueˈạ xi xqui munts'ini ndunthi ya jạˈi.
20 Ne bi tˈembabi ra Jesu:
—Bi zø ri nạnạ ne ri cu y ˈbahni thi bí tøpˈaˈi gui ñạui ˈnạ.
21 Pe nura Jesu bi dạdi ne bi ˈñembabi:
—Nuˈʉ tóˈo øde ra mạca noya ne da ˈyøtˈa núˈạ mạ, núˈʉ́ go gueˈʉ ma nạnạ ne ma cu.

Ra Jesu bi japi bi tsaya ra bʉnthi
(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

22 ˈNara pa ra Jesu bi bøxa ja ˈnara motsa co yá nxadi ne bi ˈñembabiˈʉ:
—Maha pa riˈnandi ra ndehe.
Y bi maˈʉ.
23 Y de mi pa ja ra ndehe bi zʉ ra tˈạhạ ra Jesu ne bi ˈñạhạ. Y mi dạmfriˈʉ bi nja ˈnara dạnga bʉnthi ja ra ndehe, y bi mʉdi bi mo ra dehe ja ra motsa asta mi ne xa yʉiˈʉ.
24 Nepʉ nuyá nxadi bi ma bá a ra Jesu ne bi ˈñembi:
—¡Ay, ma zi Xahnateˈihe, ya ma ga cʉihʉ ja ra dehe!
Nuˈbʉ́ ra Jesu ˈbestho ra oraˈạ bi nangui ne bi zʉi ra bʉnthi ne ra dehe, y ˈbestho bi ntsaya gatho.
25 Nepʉ ra Jesu bi ˈñembabi yá nxadi:
—¿Te bi ja co ri jamfrihʉ?
Ha nuˈʉ́ xi bi ntsu ne bi ˈyø de núˈạ bi ˈyøtˈa ra Jesu, ne mri ˈñémbabiˈʉ ˈna ngu maˈna:
—¿Te ma tsˈɛdi hạni ˈbʉ, gue asta ra bʉnthi ne ra dehe zofo, y nuˈʉ́ øte?

Ra Jesu bi ˈyɛmba ya tsˈondạhi ˈnara ˈñøhø me Gadara
(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

26 Nepʉ de gueˈạ bi ˈratsˈi de ra ndehe ne bi zønga ja ˈnara hai ja rá hyo ra ndehe habʉ rá thuhu Gadara núˈạ ri nhyanduitho ra hai Galilea.
27 Ha nu mi gại ra Jesu de ja ra motsa, ˈbestho ˈnara ˈñøhø mrá menguni e bi zʉdi. Núˈạ ra ˈñøhøˈạ ya mi øtˈa ndunthi ya pa mi pɛˈtsa ˈraya tsˈondạhi, ne himi he ra dutu, nixi mi ˈbʉi ja ˈnara ngu ngueˈạ nzạntho mi ˈbʉi ja ya ntˈagui.
28 Y nu mi hyanda ra Jesu, bi e bi ndandiñạhmu ja yá ua ne bi mafi ntsˈɛdi bi ˈñena:
—Nuˈi Jesu, rá Tˈʉˈi Ajuạ bí ˈbʉ mahetsˈi, ¿hanja grí nhyøtˈe con guequi? Dí bạnteˈi gue oxqui ma gui ˈyɛngagui de guecua.

29 Bi mạnga njabʉ ngue'ạ ra
Jesu ya mi fʉdi mri 'bɛpabi
ra ts'ondạhi da bøni de nú'ạ
ra 'ñøhø. Ndunthi ya 'mi'qui
ra ts'ondạhi xqui gʉ nú'ạ ra
'ñøhø ne mi ø'tua nú'ạ go mi
ne. Ha nuya jạ'i ora mi handa
njabʉ, da gʉ ne da dạt'i co
ya cadena ja yá ua ne ja yá
'yɛ, pe nu'ạ́ mi c'ʉcta nú'ʉ ya
cadena, y ra ts'ondạhi mi japi
da bønga yabʉ ja ya mbonthi.
30 Ha ra Jesu bi 'yambabi
nú'ạ ra 'ñøhø ne bi 'ñembabi:
—¿Te rá hu'i?
Nu'ạ́ bi dạdi ne bi 'ñena:
—Drí ndunthihe.
Bi mạnga njabʉ ngue'ạ
xi mi pɛ'tsa ndunthi ya
ts'ondạhi.
31 Ha nú'ʉ ya ts'ondạhi bi
bạntebi ra Jesu gue hinda
mɛhna ja ra nidu.
32 Nu de guehni mi 'yoni
'na dạnga taxo ya ts'ʉdi mri
ñuni ja ra t'øhø, hangue ya
ts'ondạhi bi bạntebi ra Jesu
gue da umba nsɛqui da ma da
yʉt'a ja nuya ts'ʉdi'ʉ, y nu'ạ́ bi
umba nsɛqui'ʉ.
33 Ra ora'ạ ya ts'ondạhi bi
bøni de nú'ạ ra 'ñøhø ne bi
ma gá yʉt'a ja ya ts'ʉdi, ne
gatho ya ts'ʉdi bi nest'ihi gá
ma gá hñøt'a ja ra ndehe, ne
bi jạt'i'ʉ.
34 Y nu mi hyanda njabʉ
nú'ʉ to'o mi taca ya ts'ʉdi xi bi
ntsu'ʉ, ne bi ma hnest'ihi bá
'yonga ra 'bede ja ra hnini ne
habʉraza de nú'ạ te xqui nja.
35 Y gatho ya jạ'i bi ma da
hyanda nú'ạ xqui nja. Y nu
mi zønga habʉ mi 'bʉ ra Jesu,
ja bi zʉhni'ʉ nú'ạ ra 'ñøhø mi
pɛ'tsa ya ts'ondạhi mi huhni
ja yá ua ra Jesu, ya mi he yá
dutu ne ya xi mi ja rá mfeni.
Y gatho ya jạ'i xi bi ntsu.
36 Nepʉ nú'ʉ to'o xqui
hyanda nú'ạ xqui nja bi
xipabi'ʉ hanja xqui 'bʉi xá
hño nú'ạ ra 'ñøhø'ạ.
37 Y nu mi bạdi njabʉ gatho
ya me Gadara bi bạntebi ra
Jesu da bøni de guehni ngue'ạ
xi xqui ntsu'ʉ. Hangue nura
Jesu bi yopa bøxa ja ra motsa
ne bi ma de guehni.
38 Nepʉ nú'ạ ra 'ñøhø
xqui t'ɛmba ya ts'ondạhi bi
bạntebi xa mɛuihmạ ra Jesu,
pe ra Jesu bi 'ñembabi:
39 —Hina, hinga tsix'a'i, co-
hiua, pengui rí ma ri ngu, ne
xipabi ya jạ'i nú'ạ xa 'yø't'a'i
Ajuạ.
Hangue nu'ạ́ bi mengui ne
bi mʉdi bi metuabi ya jạ'i ja
gatho nú'ạ ra hnini de nú'ạ
xqui 'yø'tua ra Jesu.

Bi ñạni rá t'ixu ra Jairo,
nehe bi ñạni nú'ạ ra 'bɛhñạ bi
dʉnba rá he ra Jesu
(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

40 Nu mi yopa menga ra
Jesu pa ri'nandi ra ndehe, ya
jạ'i xi bi johya mi hyandi'ạ,
ngue'ạ nu'ʉ́ mi tø'mtho'ạ.
41 Nepʉ bi zøhni 'nara 'ñøhø
mrá thuhu ra Jairo mrá ndạ
de ra nijạ de guehni. Ne bi
ndandiñạhmu ja yá ua ra Jesu
ne bi bạntebi gue da mɛui pa
ja rá ngu,
42 ngue'ạ mi nedu rá t'ixu.
Ønsɛ gue'ạ mrá t'ixu'ạ, ne
mi pɛ'tsa 'rɛt'amayoho njɛya.
Hangue ra Jesu bi mɛui, y nu
mi ma, bi dɛna ndunthi ya jạ'i
asta mri ts'i'mi'ạ.

43 Y ja nura hmuntsja̱'i'a̱ mi pani nehe 'nara 'bɛhña̱ ya mi pɛ'tsa 'rɛt'amayoho njɛya mi xo'tua ya ji, y ya xqui degue gatho nú'a̱ mi pɛ'tsi pa mri 'ñøthehma̱, pe hinxqui za to xqui 'yøthe'a̱.

44 Nura 'bɛhña̱'a̱ gá yʉ ja rá xʉtha ra Jesu pa bi dʉnba rá ña̱ni rá he. Y nura ora'a̱ 'bestho bi ña̱ni, y ya himbi sigui bi xo'tua ya ji.

45 Nepʉ nura Jesu bi 'ñani ne bi 'ñena:

—¿To'o nú'a̱ bi dʉnga ma he?

Gatho ya ja̱'i bi da̱di bi 'ñena:

—Hinto xa dʉñ'a'i.

Ha nura Pedro ne nú'ʉ ma'ra yá minxadiui bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Xahnate'ihe, guí handi gue ndunthi ya ja̱'i ri ts'ip'a'i ne ent'a'i, ha guí ena gue to'o bi dʉñ'a'i.

46 Ha nura Jesu bi 'ñena:

—Dí pa̱di bri thʉngagui, ngue'a̱ dá tsa dá øthe 'nara ja̱'i co ma ts'ɛdi.

47 Nu mi hyanda nú'a̱ ra 'bɛhña̱ gue ra Jesu xqui ba̱tho gue xqui thʉnba rá he, nu'bʉ́ nu'á̱ bá ehe bi ndandiña̱hmu ja yá ua'a̱, ne asta mri hua̱t'i co ra ntsu. Ne de ja yá thandi nuya ja̱'i bi ma̱ pa te xqui dʉni'a̱, ne bi ma̱ gue ora mi dʉnba rá ña̱ni rá he, ra ora'a̱ bi tsayabi nú'a̱ ra hñeni mi tsʉdi.

48 Nu'bʉ́ nura Jesu bi 'ñembabi nú'a̱ ra 'bɛhña̱:

—Ma zi t'ixu'i, co ri jamfri xcá ña̱ni. Y nubyá rí ma te rá 'ñentho.

49 Y de mi ña̱ ra Jesu, bi zøhø 'nara 'mɛhni xqui 'ñe ja rá ngu ra Jairo nú'a̱ mrá nda̱ ja ra nija̱, ne bi 'ñembabi:

—Ri t'ixu ya bi du, ya oguí xuhña ra Xahnate.

50 Y nu mi 'yøde njabʉ ra Jesu bi 'ñembabi ra Jairo:

—Oguí tu ri mʉi, hønsɛ gui camfrigui y nuri t'ixu ma ga da'a'i di 'bʉi xá hño.

51-53 Y nu mi zøni'ʉ ja rá ngu ra Jairo, ndunthi ya ja̱'i ya xqui munts'ini mi zoni ne mri mantho ngue'a̱ xqui du ra nxutsi. Pe nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Oguí zoñhʉ, ngue'a̱ nura nxutsi hinxa du, a̱ha̱tho.

Pe nu'ʉ́ himbi gamfri nú'a̱ bi ma̱nga ra Jesu, bi nthetho. Nepʉ ra Jesu himbi hopa ma'ra to'o bi yʉt'iui habʉ mi 'bɛnga ra nxutsi, hønsɛ ra Pedro ne ra Cobo ne ra Xuua ne rá dada nú'a̱ ra nxutsi ne rá na̱na̱, go gue'ʉ bi hopi bi yʉt'i.

54 Nepʉ nura Jesu bi mipa 'nará 'yɛ nú'a̱ ra nxutsi ne bi 'ñembabi nts'ɛdi:

—Zi nxutsi, nangui.

55 Y 'bestho ra ora'a̱ nú'a̱ ra nxutsi bi yopa nte ne bi nangui. Nepʉ ra Jesu bi manda gue da t'umbabi te da zi.

56 Ha nurá dada rá na̱na̱ xi bi 'yø, y ra Jesu bi hñu'mba ra hña̱ gue hinto da xipi de nú'a̱ xqui nja.

9

Ra Jesu bi mɛhna nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

1 Ra Jesu bi munts'a nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi pa bi

umba ra ts'εdi pa da 'yεmba nu'ąraza ra ts'ondąhi nuya ją'i, ne da 'yøthebi yá hñeni.

2 De guehni bi mεhni'ʉ pa da 'yøthe gatho ya da'thi ne da mąnga ra hoga nt'øde gue ya bi zø ra Ndą de mahets'i pa da ndą.

3 Ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Ote xqui hąxhʉ pa ja ra 'ñu, oxqui hąxhʉ ri bordohʉ, nixi 'nara buxa, nixi nú'ą te gui tsihʉ, nixi ra bojąą, nixi ri mponga dutuhʉ.

4 Y nu'ą ra ngu habʉ da t'a'ahʉ ntsaya, ja gui 'bʉhʉni asta nú'ą ra pa'ą gui yopa jʉ ri 'ñuhʉ.

5 Y nu'ą ra hnini habʉ hinda ne da t'a'ahʉ ntsaya, pøñhʉ de guehni, ne huąthʉ ra hai nú'ą di tu ri uahʉ, y nú'ą́ gue'ą 'nara seña gue ya hingo guí thądihʉ de yá ts'oqui'ʉ.

6 Y mi uadi bi xipa ra Jesu te da 'yøt'e'ʉ, bi nxani'ʉ bi ma habʉraza ya hnini, bi mąnga ra hoga nt'øde y mi øthebi yá hñeni ya ją'i habʉraza mi tsøñ'ʉ.

Ra Xuua Xi'tsate bi thεcua rá ñąxu
(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

7 Ra ndą Erode bi zo rá gu nú'ą mi øt'a ra Jesu, ne himi pądi te da beni'ą, ngue'ą 'rama'na'ño mi mąnga ya ją'i. 'Ra mi ena gue mi gue'ą ra Xuua Xi'tsate xqui yopa nte de ra du,

8 ha nu ma'ra mi ena gue mi gue'ą ra bądi Elía xqui yopa nte ma'na'qui, ha nu ma'ra mi ena gue mi gue'ą 'na de gue nú'ʉ ma'ra yá 'mεhni Ajuą mi 'bʉ maya'bʉ xqui yopa nte de ra du.

9 Y nura ndą Erode bi 'ñena:

—Conque go nucsε dá manda bi thεcua rá ñąxu ra Xuua. Nu'bʉ́ ¿to'o nú'ą xi ja ndunthi rá 'bede?

Y ra ndą Erode xi mi ne da hyandi'ą.

Ra Jesu bi 'uinga thogui cʉt'a 'mo ya ją'i
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

10 Nu mi menga yá nxadi ra Jesu, bi xipabi'ą gatho nú'ą xqui 'yøt'e'ʉ. Nepʉ ra Jesu bi zits'i bi mεui'ʉ ja 'nara luga habʉ mi jo'o ya ją'i gueta ra hnini Betsaida.

11 Pe mi bądi ya ją'i gue mi pani'ą, bi dεni'ʉ. Pe ra Jesu himbi co'tsi'ʉ, nu'ą bi 'yøt'e, bi mʉdi bi xipabi de hanja ri manda Ajuą, ne mi øthe gatho nú'ʉ mri hñeni.

12 Ne de mi nde nú'ą ra pa'ą, nú'ʉ 'rεt'amayoho yá nxadi bi ma bá tsʉdi ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Da za gui pεhna ya ją'i da ma ja ya hnini ne ja ma'ra ya luga hinga yabʉ pa dua honi habʉ da ntsaya ne da hyoni te da zi, ngue'ą nuua habʉ dí 'bʉhʉ otho ni 'nara ngu y nixi te da ts'i.

13 Pe nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Nu'ahʉ go da umfʉ te da ziyʉ.

Nepʉ nu'ʉ́ bi dądi ne bi 'ñembabi:

—Otho te ga umfe, hønsε cʉt'a ya thuhme drí hñąhe, ne yoho ya zi huą, o ga mahe ga tambahe te da zi ri gathoyʉ.

14 Xi mi ndunthi ya ja̱'i, sɛhɛ
ya 'ñøhø ngu mi cʉt'a 'mo.
Pe nura Jesu bi 'ñembabi yá
nxadi:
—'Ñehʉ dá hñudi ya zi
hmunts'i ngu dega nde
nthebe.
15 Njabʉ bi 'yøt'e'ʉ, ne bi
hñudi gatho.
16 Ha nura Jesu bi gʉ nú'ʉ
cʉt'a ya thuhme ne nú'ʉ yoho
ya hua̱, ne bi nøts'e pa ma-
hets'i bi 'yapa Ajua̱ rá Dada
da ja̱pi. Nepʉ bi hyecuabi bi
umbabi yá nxadi pa da hye-
cuabi ya ja̱'i.
17 Gatho ya ja̱'i bi ñuni ne xi
bi niña̱. Nepʉ bi hmunts'a ya
sɛca thuhme xqui bongui y bi
ñuxa 'rɛt'amayoho ya 'bøts'e.

Ra Pedro bi ma̱ gue ra Jesu
go gue'a̱ ra Cristo
(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

18 'Nara pa ra Jesu bi
'uehuisɛ yá nxadi ne bi
'yapabi Ajua̱'a̱. Nepʉ
bi 'yambabi yá nxadi bi
'ñembabi:
—¿Te guí øhʉ ma̱nga ya ja̱'i
de guequi? ¿Xi to'ogui, ena?
19 Ha nu'ʉ́ bi da̱di ne bi
'ñembabi:
—'Ra ena go gue'i grá Xuua
Xi'tsate, ha nu ma'ra ena go
gue'i grá ba̱di Elía, ha nu
ma'ra ena go gue'i 'na de nú'ʉ
ma'ra yá 'mɛhni Ajua̱ mi 'bʉ
maya'bʉ ne xa yopa nte de ra
du.
20 Nepʉ nura Jesu bi
'ñembabi'ʉ:
—Pe xi nu'ahʉ, ¿to'o guí
ma̱ñhʉ gue go guequi?
Nu'bʉ́ ra Pedro bi da̱di ne bi
'ñena:
—Nu'i go gue'i grá Cristo
xuá pɛhn'a'i Ajua̱ pa gui nda̱.

Ra Jesu bi ma̱ de rá du
(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-
9:1)

21 Pe nura Jesu bi hñu'mba
ra hña̱'ʉ gue hinto da xipabi
mi to'o'a̱.
22 Ne bi 'ñembabi:
—Nú'a̱ To'o bi e bi Nja̱'i
pɛ'tsi da thogui ndunthi ya
ts'othogui, y ya nda̱xjua nda̱
ne ya nda̱ gá macja̱ ne ya xah-
nate de ra ley ma da ʉtsa ne
hinda ma da gamfri, ne ma
da hyo'ʉ. Pe rá hñupa ma da
yopa nte ma'na'qui de ra du.
23 Nepʉ 'mɛfa bi zofo ra
hmuntsja̱'i xqui munts'ni ne
bi 'ñembabi:
—Nu'a̱ tó'o da ne da
dɛngagui pa dua nxadi, odi
øt'a nú'a̱ go rá paha sɛhɛ,
mahyoni 'nara pa ngu 'nara
pa da zɛta gatho nú'a̱ da
'ñepabi asta rá du, ne dá
dɛngagui.
24 Ngue'a̱ nu'a̱ tó'o ne da su
rá te ma da 'bɛdi, pe nu'a̱ tó'o
da unga rá te po rá nguequi,
nú'á̱ ma da mɛ'tsa rá te pa
nza̱ntho.
25 ¿Te ri muui 'bʉ 'nara
ja̱'i drá mɛti gatho ra ximhai
y nura ja̱'i'a̱ da 'mɛdi pa
nza̱ntho?
26 Ngue'a̱ nu'a̱ tó'o da ntsa
da ña̱ de guequi ne da ntsa
da ma̱nga ma noya, necagui
nehe núgui dá e dá nja̱'i, ma
ga ma̱ gue hindí pa̱ca'a̱ nu
xcrá yopa pengaua pa ga nda̱
co rá nsunda ma Dada ne de
ya ma̱ca ɛnxɛ.
27 Xi maju̱ani dí xi'ahʉ gue
'ra de gue'ahʉ guí 'bʉhʉua,

hingui ma gui tuhʉ asta hingui hyanduahʉ rá nsunda ra Ndạ de mahets'i.

Bi mpadi rá 'bai ra Jesu
(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

28 Rá hñạto ma pa'ạ de xqui mạnga ra Jesu njabʉ, bi bøxa ja 'nara t'øhø pa da 'yapabi Ajuạ rá Dada, ne bi zixa ra Pedro, ra Cobo ne ra Xuua.

29 Y de mri ora'ạ, bi mpadi rá hmi, ha nuyá dutu xi bi t'axqui asta mri huɛxqui.

30 Y de guehni bi hneca yoho ya 'ñøhø mri 'bahni mi ñạui, y go mi gue'ạ ndu ra Moise ne ndu ra Elía.

31 Ne nu'ʉ́ xqui go'ma 'nara hyats'i habʉ mi 'bai, ne mi ñạ'ʉ de hanja mi ma da du ra Jesu de guehni ja ra hnini Jerusale.

32 Nura Pedro ne nú'ʉ mri 'ñoui xi mi tsʉhmạ ra t'ạhạ'ʉ, pe bi ma ra t'ạhạ nu mi hyanda nura hyats'i mi hnequi ja ra Jesu, ne bi hyandi mi 'bahni nú'ʉ yoho ya 'ñøhø con gue'ạ.

33 Y nú'ʉ yoho ya 'ñøhø de ya mi ma da edi ra Jesu, nu'bʉ́ ra Pedro bi 'ñembabi:

—Ma zi Xahnate'i, ¡xá hño ga 'bʉhʉua! Te guí mạ, ga hocje hñu ya zi jạ'tsi, 'na pa gue'i, 'na pa ra Moise, ha nu'ạ ma'na pa ra Elía.

Pe nura Pedro himi pạdi nú'ạ mi mạ.

34 Y nura ora ts'a mi mạnga njabʉ'ạ, bi zø 'nara guui bi go'ma habʉ mi 'bai'ʉ. Y nu mi go'ma ra guui'ʉ, xi bi ntsu.

35 Nepʉ de ja ra guui bi nt'øde 'nara noya bi 'ñena njaua:

—Nuni go guehni ma hmạca T'ʉ. 'Øhʉ nú'ạ da xi'ahʉni.

36 Y nu mi uadi bi nt'øde nú'ạ ra noya, bi hyandi'ʉ gue ya hønsɛ ra Jesu mi 'basɛni, y nu'ʉ́ ya hinte bi mạ, y nuya pa'ʉ hinto bi xipabi de nú'ạ xqui hyandi'ʉ.

Ra Jesu bi 'yɛmba 'nara ts'ondạhi 'nara ts'ʉnt'ʉ
(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

37 Rá hyax'ạ bá cại'ʉ de ja ra t'øhø, y de guehni bi ma ndunthi ya jạ'i pa bá c'ạ'tsa ra Jesu.

38 Nepʉ 'nara 'ñøhø mi pani ja ra hmuntsjạ'i bi ñạ nts'ɛdi ne bi 'ñembabi ra Jesu:

—Xahnate, 'yøtca ra mạte e gui nutca ts'ʉ ma t'ʉ, ngue'ạ hønsɛnạ dí pɛ'tsi,

39 y pɛ'tsa 'nara ts'ondạhi ri japi da mafi, ne da ntạni ne da ndu sɛhɛ, ne ri japi asta da 'yɛnts'a ra fʉgui rá ne. Nts'ɛdi xi ri ʉni, y xi xá hñei da døgue.

40 Ya dá xipahmạ ri nxadi da 'yɛmbahmạ, pe hinxa za xa 'yɛmbabi.

41 Nu'bʉ́ nura Jesu bi 'ñena:

—¡Nu'ahʉ 'nagyá 'ñạgamfrihʉ ne gyá ts'ojạ'ihʉ! ¡Asta ha'mʉ ma ga tsɛ't'a ri 'ñạjamfrihʉ!

Nepʉ bi 'ñembabi nú'ạ ra 'ñøhø:

—Bá tsincaua ri t'ʉ.

42 Pe nu mi ts'i'tsua ra Jesu nú'ạ ra ts'ʉnt'ʉ, ra ts'ondạhi bi fømi pa ja ra hai ne bi japi bi ntạni ne bi ndu sɛhɛ. Pe nura Jesu bi 'yɛnga nú'ạ ra ts'ondạhi, ne 'bestho nú'ạ ra ora'ạ bi ñạni nú'ạ ra ts'ʉnt'ʉ, ne bi yopa dapa rá dada.

43 Y gatho ya ja̱'i xi bi 'yø de
nú'a̱ rá da̱nga ts'ɛdi Ajua̱ xqui
hnequi.

Ra Jesu bi yopa ma̱ de rá du
(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

De nuya pa'ʉ xi mri 'yø ya
ja̱'i de gatho nú'a̱ xqui 'øt'a
ra Jesu, nu'á̱ bi 'ñembabi yá
nxadi:
44 —'Øhʉ xá hño núna ma
ga xi'ahʉ ne oxqui pumfrihʉ:
Nú'a̱ To'o bi e bi Nja̱'i ma dra
da ja yá 'yɛ ya ja̱'i pa da 'yø'tua
nú'a̱ go da ne'ʉ.
45 Pe nuyá nxadi himbi
ba̱di te mri bønga nú'a̱ bi
xipabi'ʉ, ngue'a̱ himi tsa da
zo yá mfeni'ʉ. Ne nu'ʉ́ mi
tsu da 'yambabi te mri bønga
nú'a̱ xqui xipabi'ʉ.

Nú'a̱ to'o ma'na ma da nja
rá nsu
(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

46 Nepʉ nuya nxadi bi mʉdi
mri 'ñámbabi 'na ngu ma'na
to'o de gue'ʉ mi ma da ua'a̱ da
ma̱.
47 Pe nura Jesu bi ba̱tho de
nú'a̱ mi beni'ʉ hangue nu'á̱ bi
ma'ta 'nara zi ba̱tsi bi 'ba'ma
ja rá hyo'a̱,
48 ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Nu'a̱ tó'o de ma thuhu da
numansu 'nara zi ba̱tsi ngu
nuna, nugui go ri numan-
sugui, y nu'a̱ tó'o ri numan-
sugui, go ri numansu nú'a̱
to'o bá pɛncagui. Ngue'a̱
nu'a̱ tó'o hinda 'ñets'i, nú'á̱ go
gue'a̱ da nda̱ngui rá nsu.

Nu'ʉ tó'o hingui ʉtsaguihʉ,
gue'ʉ 'bʉi con guecjʉ
(Mr. 9:38-40)

49 Nepʉ nura Xuua bi
'ñembabi'a̱:
—Ma zi Xahnate'i, stá han-
the 'nara 'ñøhø de ri thuhu
ɛnga ya ts'onda̱hi, y nuje stá
ha̱cuabihe ngue'a̱ nu'á̱ hin-
gui 'yo con guecjʉ.
50 Pe nura Jesu bi
'ñembabi'a̱:
—Oguí ha̱cuahʉ, ngue'a̱
nu'ʉ tó'o hingui ʉtsaguihʉ, go
rí maxcaguihʉ.

Ra Jesu bi zʉi ra Cobo ne ra
Xuua

51 De ya mi ma da zø ra pa
da yopa mengui ra Jesu pa
mahets'i, 'na mfenitho bi gʉ
ra 'ñu bi ma pa Jerusale.
52 Ne bi mɛhna to'o bi 'mɛt'o
pa da ma ja 'nara hnini de
ra hai Nsamaria pa da hyoni
habʉ da 'ñoxi'ʉ.
53 Pe nuya mengu de
guehni himbi ne bi umba
ntsaya'ʉ ngue'a̱ mri nju̱a̱'ñu
pa Jerusale.
54 Pe nu mi ba̱di njabʉ ra
Cobo ne ra Xuua nú'ʉ yoho de
yá nxadi, bi 'ñembabi:
—Ma zi Hmu'ihe, ¿ha hin-
guí ne ga adihʉ dua ca̱i ya
tsibi de mahets'i pa da tsa̱t'a
nuna hnini ngu nú'a̱ bi 'øt'a
ndu ra ba̱di Elía?
55 Mi ma̱nga njabʉ'ʉ, nura
Jesu bi nʉ'ti ne bi zʉi bi
'ñembabi:
—Nu'ahʉ́, nixi guí pa̱hʉ te
ma nda̱hi guí ha̱npahʉ rá
ts'ɛdi pa guí ma̱ñhʉ njabʉ.
56 Nú'a̱ To'o bá e bi Nja̱'i,
himbá ehe pa da hña̱cua yá
te ya ja̱'i, nú'á̱ bá ehe pa da
pøhøbi.

Nepʉ nu'ʉ́ bi thogui pa
ma'na ra t'ʉca hnini.

'Raya jạ'i to'o mi ne da dɛna ra Jesu
(Mt. 8:19-22)

57 Y de guehni má 'ñu 'nara 'ñøhø bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'i, dí ne ga tɛn'a'i habʉraza gui ma.

58 Ra Jesu bi dạdi ne bi 'ñembabi:

—Nuya haho ja yá hñạdo, ha nuya ts'ints'ʉ ja yá 'bafi, pe Nú'ạ To'o bá e bi Njạ'i otho nixi rá ngu pa habʉ da ntsaya.

59 Nepʉ bi 'ñembabi ma'na ra 'ñøhø:

—Bá ehe ga mɛ pa dua nxadi'i.

Ha nu'ạ́ bi dạdi ne bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, dí ne gui 'raca nsɛqui ga ma ga agui 'mɛt'o ma dada, nepʉ ga pengui ga tɛn'a'i.

60 Nu'bʉ́ nura Jesu bi dạdi ne bi 'ñembabi:

—Tsopʉ nú'ʉ xa du da 'ya yá mi'ñạgamfriui, pe nu'i bá ehe pa gui ma gui mạnga ra hoga noya gue ya xa zøhø ra Ndạ de mahets'i pa da ndạ.

61 Nepʉ bi 'ñembabi ra Jesu ma'na ra 'ñøhø:

—Ma zi Hmu'i, necagui dí ne ga tɛn'a'i, pe 'raca nsɛqui 'mɛt'o ma ga edi ya mengu de ja ma ngu.

62 Pe nura Jesu bi 'ñembabi:

—'Bʉ 'nara uạfri hɛca 'nara the ne da ñegui, nurá the ya hinda ma manjuạntho. Njabʉ nehe nu'ạ tó'o ø'tua rá 'bɛfi Ajuạ ne da beni gatho nú'ạ bi zogui, hinte ri muui pa ja rá hmanda Ajuạ.

10

Ra Jesu bi mɛhna má hñu'rate ne 'rɛt'a yá nxadi

1 Nepʉ 'mɛfa ra Jesu bi huahna má hñu'rate ne 'rɛt'a yá nxadi pa bi mɛhni dega yoho da 'mɛt'o'ʉ pa ja ya hnini habʉ mi ma da thogui'ạ.

2 Ne bi 'ñembabi:

—Xi majuạni dí xi'ahʉ, xi ndunthi ra sofo pe ts'ʉtho ya xofo. Hangue 'yaphʉ Ajuạ nú'ạ to'o rá mɛti ra sofo dua pɛhna ndunthi ya mɛfi pa da gʉ'tsua rá sofo.

3 Y nubyá nu'ahʉ ma ga pɛhn'a'ihʉ gui maha ngu ya zi dɛti madetho de ya mi'ño, hangue xi da nsuhʉ.

4 Ne oxqui hạxhʉ ni 'nari buxahʉ, nixi ri bojạhʉ, nixi ri ponga zɛsthihʉ. Ne oxqui 'baihʉ gui nzɛnjuatehʉ 'mɛt'o ja ri 'ñuhʉ.

5 Ora gui cʉthʉ ja 'nara ngu gui nzɛnjuatehʉ njaua: “Ajuạ da jạp'ahʉ pa gui 'bʉhʉ te rá 'ñentho.”

6 Ha nu'bʉ ya mengu de nura ngu'ạ ne da 'mʉ 'nara hoga'mʉi, nu'bʉ́ Ajuạ da jạpi'ʉ ngu gá xiphʉ. Ha nu'bʉ hina, Ajuạ hinda jạpi'ʉ.

7 Nu habʉ da t'a'ahʉ ntsaya, ja gui cohʉni ne nu'ʉ́ da 'uiñ'ahʉ, ngue'ạ 'nara mɛfi rí 'ñepi da t'umbabi te da zi ne gatho nú'ạ te honi. Y ja gui 'bʉthʉni, oxqui 'yohʉ dega nengu.

8 'Bʉ gui tsøñhʉ ja 'nara hnini ne da t'a'ahʉ ntsaya, tsihʉ gatho nú'ạ da t'a'ahʉ.

9 'Yøthehʉ ya da'thi nú'ʉ di 'bʉhni, ne xiphʉ ya mengu

de guehni gue ra Ndạ de mahets'i ya xa 'ñepн pa da ndạ.

10 Pe nu'bн gui tsøñhн ja 'nara hnini ne hinda t'a'ahн ntsaya, 'bahн habн da 'yøde'ihн ya jạ'i de guehni ne gui 'ñemfн'н:

11 “Ma ga huạthe ma uahe pa da hyø nú'ạ ra hai xa ncueta de nuna ri hninihн, ngue'ạ hinxcá camfriguihe nú'ạ stá xi'ahe. Pe pạhн xá hño gue ra Ndạ de mahets'i ya xa 'ñepн pa da ndạ, y nuje ya hindí thạhe de ri ts'oquihн.”

12 Dí xi'ahн gue nura pa de ra nthạnguɛnda ma'na ma da ndạngui rá castigo nura hnini'ạ que ra hnini Sodoma nú'ạ bi huata Ajuạ.

Ya hnini dega ts'o'yøde (Mt. 11:20-24)

13 ¡Huecate'ihн nú'ahн gyá menguhн Corasí, ne nú'ahн gyá me Betsaidahн! Ngue'ạ nu'bн ya mengu de ra hnini Tiro ne de ra hnini Sidó xa hyanthmạhạ nuya milagro xcá hyanthнbya, nú'н́ xa ñobrihmạ'н de yá ts'oqui ne xa hñehmạ co ya he dega dumнi, ne xa ncoxhmạ ra 'bospi dega ntsø'mi.

14 Pe nura pa'ạ sta thạp'ahн nguɛnda, ma'na ma da ndạngui ri castigohн que ra hnini Tiro ne Sidó.

15 Ha nú'ahн gyá menguhн Ncapernau, guí hu ri mнihн gue rí 'ñep'ahн gui maha mahets'i, pe hina, ngue'ạ nu'ahн ya xa t'ɛp'a'ihн pa gui maha ja ra nidu.

16 Nepн bi xipabi yá 'mɛhni:

—Nu'ạ tó'o da 'yøde nú'ạ gui mạñhн, go øtcagui, y nu'ạ tó'o hinda 'yøde nú'ạ gui mạñhн, hingo øtcagui, y nu'ạ tó'o hingui øtcagui, hingui øta nú'ạ to'o bá pɛncagui.

Nú'н hñu'rate ne 'rɛt'a ya 'mɛhni bi mengui co ndunthi ra johya

17 Nepн nu de bá penga nú'н hñu'rate ne 'rɛt'a yá 'mɛhni bi zøhø co ndunthi ra johya ne bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'ihe, asta ya ts'ondạhi xa 'yøtcahe, ngue'ạ stá ɛñhe'н de ri thuhu.

18 Ha nura Jesu bi 'ñembabi'н:

—Hạhạ, majuạni dá handa ra Satá bá tagui de mahets'i ngu 'nara huɛi.

19 Y nugui stá 'ra'ahн ra ts'ɛdi pa gui nethн ya qu'eñạ ne ya penzн, ne pa gui tạpabihн gatho rá ts'ɛdi ra ts'ondạhi, nsinque te da 'yø't'ahн.

20 Pe ogrí johyahн ngue'ạ xa 'yø't'ahн ya ts'ondạhi, johyahн ngue'ạ nuri thuhuhн bí nt'ofo nuni mahets'i.

Ra Jesu xi bi johya co rá ts'ɛdi ra Mạca Ndạhi (Mt. 11:25-27; 13:16-17)

21 Ra ora'ạ ra Jesu xi bi johya co rá ts'ɛdi ra Mạca Ndạhi ne bi 'ñena:

—Ma Dada'i, go grá Ndạ de mahets'i ne de gatho ra ximhai, dí xøcambeni'i ngue'ạ xcá utuabi ri noya núyн nja ngu ya zi bạtsi, y hingo xcá utuabi ya bạmhyạ ne ya nimfeni. Y nu'i ma Dada'i, xcá 'yøt'a njabн ngue'ạ gue'ạ ri paha'ạ.

22 Mi uadi bi mạnga ra Jesu njabн bi 'ñena:

—Ma Dada xa 'yɛntc'agui gatho ja ma 'yɛ. Hinto pa̱tcagui ma 'mʉi, hønsɛ Ajua̱ ma Dada go gue'a̱ pa̱tca ma 'mʉi. Ne hinto pa̱tua rá 'mʉi ma Dada, hønsɛgui go dí pa̱di, ne nú'ʉ to'o stá huahni pa da ba̱di.

23 Ne bi mpʉnts'i bi hyanda yá nxadi ne bi 'ñembi 'nambʉ sɛhɛ'ʉ:

—Johyahʉ ngue'a̱ guí hanthʉ nú'a̱ te dí øt'e.

24 Ngue'a̱ nugui dí xi'ahʉ gue ndunthi yá 'mɛhni Ajua̱ ne ya nda̱ mi 'bʉi maya'bʉ mi nehma̱ xa hyanda ngu nú'a̱ guí hanthʉbya, pe himbi za bi hyant'ʉ, ne mi nehma̱ xa 'yøde ngu nú'a̱ guí øhʉbya, pe himbi za bi 'yøde'ʉ.

Ra 'bede de 'nara me Nsamaria nú'a̱ bi nja rá nthecate co rá miqu'eiui

25 Nepʉ de gue'a̱ 'nara xahnate de ra ley bi ma bá c'a̱'tsa ra Jesu pa da 'yø'tua 'nara nt'ani pa da nu te da da̱di'a̱, ne bi 'yambabi bi 'ñembi:

—Ma Xahnate'i, ¿te mahyoni ga øt'e pa ga tsʉdi ra te pa nza̱ntho?

26 Nu'bʉ́ ra Jesu bi da̱di ne bi 'ñena:

—¿Te ma̱nga nú'a̱ xa t'ofo ja ra ley? ¿Te xcá pa̱di de guí he'ti?

27 Nura xahnate de ra ley bi da̱di ne bi 'ñena:

—Ena njaua: Ma̱di Ajua̱ ri Hmu bí 'bʉ mahets'i con gatho ri mfeni, con gatho ri coraso, con gatho ri ts'ɛdi, ne con gatho ri mʉi, ne ma̱di ri miqu'eiui ne gui su ngu grí nsu sɛhɛ.

28 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi:

—Gue'a̱ majua̱ni nú'a̱ xcá ma̱. Nu'bʉ gatho gue'a̱ guí øt'e, nu'bʉ́ gui tsʉdi ra te pa nza̱ntho.

29 Pe nura xahnate de ra ley himi ne to da c'a'tsua rá nt'ani, hangue bi yopa 'yambi ne bi 'ñembabi:

—¿To'o ma miqu'ei'be?

30 Nepʉ ra Jesu bi da̱di ne bi 'ñembi:

—'Nara pa 'nara 'ñøhø mri ne ra 'ñu, xqui 'ñe de Jerusale pa mri ma ja ra hnini Jericó, y de má 'ñu bi daca 'raya dacate, ne bi hña̱mbabi gatho nú'a̱ te mi ha̱, asta yá dutu bi møcuabi, ne xi bi hna'mbabi'a̱, ne bi ts'ohni ya mi nedu.

31 Nepʉ de gue'a̱ bi toca bi 'rani 'nara macja̱ ja nú'a̱ ra 'ñu'a̱, ne nu mi hyandi mi 'bɛni ja ra nenga'ñu nú'a̱ ra 'ñøhø xqui hna'mbi, nu'bʉ́ nu'á̱ bá catatho 'na lado bi thoguitho.

32 Nehe bi 'rani 'nara maste de ra nija̱ nú'ʉ t'embi ya levita, ne'a̱ bi hyandatho nú'a̱ ra 'ñøhø mi 'bɛni, y nu'á̱ bi cata 'nambʉ bi thotho nehe.

33 Nepʉ ja nú'a̱ ra 'ñu'a̱ bi 'rani 'nara me Nsamaria. Nu mi hyanda nú'a̱ ra 'ñøhø mi 'bɛni, xi bi huequi.

34 Nepʉ bi joni bá c'a̱'tsi, ne bi go'tsuabi ra aceite co ra vinu habʉ xqui ts'ɛnbabi, ne bi du'tuabi. Nepʉ bi 'yɛnts'a ja rá burru, ne bi zixa asta ja 'nara meso, ne ja guehni bi su.

35 Nepʉ rá hyax'a̱ ante da ma de guehni nú'a̱ ra me Nsamaria bi hña̱i yoho ya

t'axbojạ ja rá buxa, ne bi umbabi nú'ạ ra me meso, ne bi 'ñembabi: “Dí tsoc'aua ts'ʉ nuna 'ñøhø gui su. Y nu'bʉ gá gasta má ts'ʉ ra bojạ, nu xcrá yopa pengui ga ju't'a'i.”

36 Nu mi uadi ra Jesu bi mạnga njabʉ, bi 'yamba ra xahnate de ra ley ne bi 'ñembi:

—De nú'ʉ hñu ya 'ñøhø, ¿to'o 'na de gue'ʉ mrá miqu'eiui xi majuạni nú'ạ ra 'ñøhø xqui thaqui?

37 Nepʉ nura xahnate de ra ley bi 'ñembabi:

—Nú'ạ to'o bi nja rá nthecate de gue'ạ.

Nu'bʉ́ nura Jesu bi 'ñembabi:

—Hạhạ, gue'ạ mahyoni gui 'øt'e nehe.

Ra Marta ne ra Maria bi umba ntsaya ra Jesu

38 De guehni ra Jesu bi thogui rá 'ñu, nepʉ bi zønga ja 'nara hnini. Y nuni ja mi 'bʉhni 'nara 'bɛhñạ mrá thuhu ra Marta, y nu'ạ́ bi umba ntsaya ra Jesu ja rá ngu.

39 Ra Marta mi 'bʉ 'nará cu mrá thuhu ra Maria. Y nu'ạ́ bi hñudi de rí ga't yá ua ra Jesu pa da 'øde nú'ạ mi mạñ'ạ.

40 Pe nura Marta xi mi ja ndunthi te da mɛfi ja ra ngu. Ne bi dạst'i habʉ mi 'bʉ ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, ¿hinguí handi gue ma cu bi zogasɛ gatho ra 'bɛfi? Xipabi ts'ʉ da e da maxcagui.

41 Pe nura Jesu bi 'ñembabi ra Marta:

—Marta, xi guí xøna ri 'bɛfi ne guí tu ri mʉi ngue'ạ ndunthi ri 'bɛfi,

42 pe hønsɛ 'nara 'bɛfi mahyoni gui 'øt'e, ngu nuna hoga 'bɛfi xa huahna ra Maria, y hinda za to'o da hñạcuabi.

11

Ra Jesu bi 'ñudi hanja da t'apa Ajuạ

(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

1 'Nara pa ra Jesu bi 'yapabi Ajuạ rá Dada ja 'nara luga, y nu de mi uadi'ạ, 'nará nxadi bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, dí ne gui 'ñutcaguihe hanja ga apabihe Ajuạ ngu mi nja ra Xuua mi utuabi yá nxadi hanja da 'yapabi Ajuạ.

2 Nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Nu de xcrí 'yaphʉ Ajuạ gui 'ñeñhʉ njaua:

Ma zi Dada'ihe, guí 'bʉi mahets'i,
drá nsunda ri mạca thuhu.
Bá ehe gui ndạ,
ne dá t'øt'a ri paha nuua ja ra ximhai ngu nú'ạ bí t'øt'e núbʉ mahets'i.

3 'Racje te ga tsihe núbya rapaya.

4 Ne pungaguihe ma ts'oquihe, ngue'ạ necje dí pumbabihe nú'ʉ to'o xa 'øtcahe ra nts'o'mʉi.

Ne oxqui hocje ga øthe ya ts'oqui, ñạngaguihe de ra nts'o.

5 Nehe ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Ma ga mạñhʉ gue 'na to'o pɛ'tsa 'nará 'nangu ne drá amigo, nepʉ ngu made ra xuui da ma ja rá ngu, ne

da 'ñembabi: “Drá 'ñehe gui 'yøtca ra favo gui hmica hñu ya thuhme,

6 ngue'ą ja núbya bi zøhø ma'na ma amigo xqui 'ñehe de yabʉ ha othogui te ga umbabi.”

7 Nepʉ nu'ą́ sta dądi mbo rá ngu da 'ñena: “Hindí honi gui zocagui, ma gosthi ya stá cot'i, ne dí huixa ma bątsi, hangue hingui tsa ga nangui ga 'ra'a'i nú'ą guí adi.”

8 Pe nugui dí xi'ahʉ gue hinda nangui da umbi ngue'ą rá amigo, nu'ą́ da nangui da umbi, pe ngue'ą ya pa hinda sigui da 'yapa rá t'ąhą.

9 Hangue dí xi'ahʉ, 'yaphʉ Ajuą nú'ą guí hoñhʉ ne da 'ra'ahʉ; hyoñhʉ nú'ą te ri 'bɛp'ahʉ, ne gui tsʉdihʉ; njahʉ ngu 'nara ją'i bi zøhø 'rota ra gosthi ne bi socuabi.

10 Ngue'ą nu'ą tó'o da 'yadi, da t'umbabi; y nu'ą tó'o da hyoni, da zʉdi; y nu'ą tó'o da 'rota ra gosthi, da socuabi.

11 Nu'ahʉ gyá dadahʉ, 'bʉ ri bątsihʉ da 'ya'ahʉ 'nara thuhme, ¿ha gue gui umfʉ 'nara do? O 'bʉ da 'ya'a'ihʉ 'nara huą, ¿ha gue gui umfʉ 'nara qu'eñą?

12 O 'bʉ da 'ya'a'ihʉ 'nara mądo, ¿ha gue gui umfʉ 'nara penzʉ? Hina, ¿ngue hą?

13 Nu'ahʉ masque gyá 'yøt'ats'oquihʉ, pe guí pą gui umfʉ 'nara hoga t'øt'e ri bątsihʉ. ¡Xihmą ra Dada bí 'bʉi mahets'i, nú'ą́ dua pɛnpabi ra Mąca Ndąhi to'o da 'yapabi'ą, ne gatho ma'ra ya hño!

Bi t'embabi ra Jesu gue mi hąnpa rá ts'ɛdi ra ndą de ya ts'ondąhi

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27)

14 'Nara pa ra Jesu bi 'yɛmba 'nara ts'ondąhi 'nara 'ñøhø xqui japi da ngone. Ne de mi bønga nú'ą ra ts'ondąhi, 'bestho bi za bi ñą nú'ą ra 'ñøhø. Ha nu mi hyanda ya ją'i njabʉ xi bi 'yø'ʉ.

15 Pe 'ra de gue'ʉ bi ñąma'ñʉ ne bi 'ñena:

—Nuni ra 'ñøhø ɛnga ya ts'ondąhi co rá ts'ɛdi ra Beelsebú nú'ą ra ndą de ya ts'ondąhi.

16 Ha nu ma'ra mi xipabi da 'yøt'a 'nara nt'udi de mahets'i, pa da 'ñudi ua xi majuąni mrá 'mɛhni Ajuą.

17 Pe nura Jesu bi bątho te mi beni'ʉ, hangue bi 'ñembabi:

—'Bʉ 'nara hnini da hyegue ne da ntuhni sɛhɛ, nu'bʉ́ da nhuata nú'ą ra hmanda mi ja. O nu'bʉ 'nara ngu da ntuhnisɛ ya mengu de ra ngu, hinda za da 'mʉ 'nadbʉ'ʉ.

18 Njabʉtho nehe, nu'bʉ ra Satá da ntuhnui yá mits'ondąhiui, nu'bʉ́ da nhuata gatho rá ts'ɛdi'ą. Nugui dí xi'ahʉ njabʉ ngue'ą guí eñhʉ gue nugui dí ɛnga ya ts'ondąhi co rá ts'ɛdi ra Beelsebú ra ndą de ya ts'ondąhi.

19 Pe nu'bʉ gue'ą gra øt'e, nu'bʉ́ xi ri 'mɛhnihʉ, ¿con te ma ts'ɛdi ɛnga ya ts'ondąhi? Nú'ʉ́ go dá xi'ahʉ'ʉ.

20 Nugui dí ɛnga ya ts'ondąhi pe co rá ts'ɛdi Ajuą, hangue pąhʉ gue nura Ndą

de mahets'i ya xa zøhø pa da ndạ.
21 Nu'bʉ 'nara 'ñøhø xi o rá ts'ɛdi ne ri hñạ yá arhma pa ri su rá ngu, nu'bʉ́ 'bɛ'tsa xá hño núʼạ te pɛ'tsa ja rá ngu.
22 Pe nu'bʉ da zøhø ma'na ra 'ñøhø ma'na di o rá ts'ɛdi que gue'ạ, nu'bʉ́ da ntạte núʼạ bi zøhø ne da hñạmbabi gatho yá arhma núʼʉ mi hu rá mʉi da mats'i, ne da bepabi gatho núʼạ di pɛ'tsa ja rá ngu pa da jamɛti'ạ ne da hyecuabi ma'ra.
23 Nu'ạ tó'o hingui 'bʉi con guequi, gue'ạ ri contragui, ne nu'ạ tó'o hingui faxqui ga munts'a ya gamfri, go gue'ạ xani.

Ra Jesu bi mạ 'nara 'bede de ra ts'ondạhi bi mengui
(Mt. 12:43-45)

24 Nu'bʉ 'nara ts'ondạhi da bønga de ja 'nara 'ñøhø da 'ño habʉraza ja ra mbonthi honga ra tsaya, pe nu'bʉ de guehni hindua tsʉdi habʉ, nu'bʉ́ da beni ne da 'ñena: "Pøde ga yopa pengui habʉ nduí 'bʉi."
25 Ha nu stua yopa pengui e da zʉdi núʼạ ra 'ñøhø habʉ mbi 'bʉi, da zʉtua rá mfeni di nja ngu 'nara ngu núʼạ xa thoqui xi xá hño, xa 'bast'i ne xi strá nt'axi da zʉdi, pe hinto di 'bʉhni.
26 Nepʉ núʼạ ra ts'ondạhi'ạ da ma dua tsi má yoto yá mits'ondạhiui ma'na strá nts'o que gue'ạ, y da zøhø da yʉt'a gatho ja rá mfeni núʼạ ra 'ñøhø y ja da 'mʉhni ri gatho'ʉ, y njabʉ núʼạ ra 'ñøhø'ạ ma'na da ts'ocua rá mfeni que rá mʉdi.

Xa njạpi núʼʉ to'o øtuabi rá noya Ajuạ

27 Ts'a mi ñạ njabʉ ra Jesu, 'nara 'bɛhñạ mi 'bʉhni bi ñạ nts'ɛdi ne bi 'ñena:
—¡Xi njạpi núʼạ ra 'bɛhñạ de habʉ gá 'bʉi, ne bi tede'i!
28 Pe nura Jesu bi dạdi ne bi 'ñena:
—¡Ma'na xa njạpi núʼʉ to'o øtuabi rá noya Ajuạ ne øt'e núʼạ mạ!

Ya ts'ojạ'i adi 'nara nt'udi
(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

29 Ya jạ'i 'yo mri munts'i gatho ja rá nthets'i ra Jesu, nepʉ nu'ạ́ bi 'ñembabi'ʉ:
—Ya jạ'i de nuya pabya xi ya ts'ojạ'i, hangue adi 'nara nt'udi ga utuabi pa da bạdi ua xi xuá pɛncagui Ajuạ. Pe núʼạ ra nt'udi adi'ʉ hinga ma ga utui, hønsɛ ndaʼạ da t'utuabi, núʼạ ra nt'udi de ra bạdi Joná.
30 Ngue'ạ núʼạ bi tho ra Joná núʼbʉ mi dut'a 'nara dạhuạ ne ja bi gohni hñu pa, mi gue'ạ 'nara nt'udi pa ya me Ninive gue ra Joná go mrá 'mɛhni Ajuạ. Njabʉ nehe Núʼạ To'o bi e bi Njạ'i ma da 'mʉi hñu pa mbo ra hai, y núʼạ́ go gue'ạ 'nara nt'udi da t'utuabi núʼʉ ya jạ'i 'bʉi mapaya.
31 Nu stí zø ra pa de ra nsʉca uɛnda, nura pa'ạ ra 'bɛhñạ núʼạ mrá ndạ de ra hai Arabia ma da 'mai ja rá thandi núʼạ to'o ma da hñạnga nguɛnda pa da ñạpabi núʼʉ ya jạ'i 'bʉi mapaya. Ngue'ạ nura 'bɛhñạ'ạ masque xi mi yabʉ rá hai pe bá ehe e bi 'yøde núʼạ ra mfạdi mi pɛ'tsa ndu ra Salomó. Pe 'bʉcua 'na

ma'na ra dạngui rá nsu que ra Salomó, pe masque njabʉ hinxa ne to'o xa 'yøde nú'ạ mạ.
32 Nehe nura pa de ra nsʉca uɛnda nú'ʉ ya me Ninive ma da 'mai ja rá thandi nú'ạ to'o da hñạnga nguɛnda pa da ñạpabi nú'ʉ ya jạ'i 'bʉi ma-paya. Ngue'ạ nú'ʉ ya me Ninive ngu mi 'yøde nú'ạ bi mạnga ra bạdi Joná de nú'ạ xqui mạnga Ajuạ, nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi dạma ñobri 'bestho. Pe 'bʉcua 'na ma'na ra dạngui rá nsu que ra Joná, pe masque njabʉ hinxa ne to'o xa 'yøde nú'ạ mạ.

Ra ñot'i de ma ndo'yohʉ
(Mt. 5:15; 6:22-23)

33 Jo'o 'nara jạ'i to'o da tsøgue 'nara ñot'i ne da 'ñạgui, o da ye'mba 'nara caho. Nu'ạ da 'yøt'e, da tøta habʉ da tøte, pa da yot'a gatho mbo ra ngu pa di handi nú'ʉ to'o da yʉt'i.
34 Nuri dahʉ gue'ʉ ngu 'raya ñot'i de ri ndo'yohʉ. Nu'bʉ ri dahʉ xá hño, guí hanthʉ habʉ guí 'yohʉ, pe nu'bʉ ri dahʉ hingui ho, hinguí hanthʉ habʉ guí 'yohʉ. Njabʉ ri mfenihʉ nehe, 'bʉ 'bʉi xá hño, nu'bʉ́ da za gui 'yohʉ xá hño ja ra ñot'i, pe nu'bʉ hingui 'bʉi xá hño, hinda za gui 'yohʉ xá hño ngue'ạ guí 'bʉhʉ ja ra 'bɛxuui.
35 Hangue 'yøthʉ 'nara ts'ɛdi pa da 'mʉi xá hño ri mfenihʉ pa da za gui 'yohʉ xá hño ne hingui 'bʉhʉ ja ra 'bɛxuui.
36 Nu'bʉ ri mfenihʉ 'bʉi xá hño, nu'bʉ́ guí 'yohʉ ja ra hoga ñot'i ne guí pạhʉ habʉ guí 'yohʉ, ngue'ạ ri mfenihʉ nja ngu 'nara ñot'i ri yot'a ri 'ñuhʉ.

Ra Jesu bi mạ de yá ts'o'bɛfi ya fariseo ne ya xahnate de ra ley
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

37 Nu mi uadi bi mạnga njabʉ ra Jesu, 'nara fariseo bi zits'i pa da ñungüi ja rá ngu. Y nu mi zøni bi yʉt'i'ʉ, ha nura Jesu bi hñudi 'bestho ja ra mexa.
38 Ha nura fariseo xi bi 'yø mi hyandi gue ra Jesu himbi nxʉ'yɛ 'mɛt'o pa bi ñuni ngu myá nzại'ʉ.
39 Nu'bʉ́ nura Jesu bi 'ñembabi'ạ:
—Nu'ahʉ fariseohʉ guí njahʉ ngu ra xʉt'a vaso ne ra xʉt'a manza, xʉqui hønsɛ møte ha nu mbo xi rá nts'o. Nu'ahʉ́ guí ne gui pønga ri hmihʉ ja yá thandi ya jạ'i, pe oda ri mfenihʉ ra nthate ne ra nts'o'mʉi.
40 ¡'Nagyá 'bɛmfenihʉ! ¿Ha hinguí pạhʉ gue Ajuạ go gue'ạ bi hyoca maxøgue rá 'bai ra jạ'i, de thi rá ndo'yo ne de mbo rá mfeni?
41 Bá faxhʉ ya hyoya con gatho ri mʉihʉ, y njabʉ hạ, da hnequi gue xá nt'axi ri mfenihʉ.
42 ¡Huecate'ihʉ nu'ahʉ fariseohʉ ngue'ạ ma xi dra castiga'ihʉ! Ngue'ạ guí 'uecjʉ 'rɛt'a de ra bɛxo pa Ajuạ de nú'ạ guí pahʉ de ra xạc'ri ne ra ruda ne gatho ma'ra ya ndạpo nú'ʉ hints'ʉ ri muui ndunthi, pe nura hño hinguí ø'tuahʉ ri miqu'eihʉ, nixi otho ri hmạtehʉ co Ajuạ. Xá

hño gui umfʉ Ajuạ́ nú'ạ́ rí 'ñepabi de ya t'øt'e guí pahʉ, pe ma'na mahyoni hingui pumfrihʉ gui 'yøthʉ nzạ̄ntho ra hño ne gui pɛ'tshʉ ra hmạ̄te co Ajuạ́.

43 ¡Huecate'ihʉ nu'ahʉ fariseohʉ ngue'ạ́ ma xi dra castiga'ihʉ! Ngue'ạ́ nzạ̄ntho guí ne gui hñuhʉ ja ya hoga hudi dega nsu ja ya nijạ́, ne nzạ̄ntho guí nehʉ dra zɛnjua'ihʉ co ndunthi ra t'equ'ei ja ya tai.

44 ¡Nú'ahʉ gyá xahnatehʉ de ra ley, ne nú'ahʉ gyá fariseohʉ, 'nagyá yohmihʉ! ¡Huecate'ihʉ ngue'ạ́ ma xi dra castiga'ihʉ! Ngue'ạ́ nu'ahʉ guí ts'ocuahʉ yá mfeni ya jạ́'i, guí njahʉ ngu ya nt'agui hingui hnequi, ha 'rani ya jạ́'i mañạ́ de gue'ʉ pe nixi pạ̄di'ʉ tengu rá nts'o mbo.

45 Nepʉ bi dạ̄di 'nara xahnate de ra ley ne bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma Xahnate'ihe, ora guí mạ̄ njabʉ, guí ñạ̄ma'ñʉ de guecje nehe núje dyá xahnatehe de ra ley.

46 Pe nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—¡Huecate'ihʉ nu'ahʉ gyá xahnatehʉ de ra ley ngue'ạ́ ma xi dra castiga'ihʉ nehe! Ngue'ạ́ guí japhʉ ya jạ́'i da 'yøt'a 'raya t'øt'e nú'ʉ hingui tsa da 'yøt'e, pa guí eñhʉ gue njabʉ da za da dɛnba rá ley Ajuạ́, ha nu'ahʉ́ nixi guí øtuahʉ nurá ley'ạ́, ja ra uɛnda guí tutuahʉ ya jạ́'i 'nara 'bats'i xi rá hñʉ y ni ts'ʉ hinguí faxhʉ da ndude.

47 ¡Huecate'ihʉ ngue'ạ́ ma xi dra castiga'ihʉ! Ngue'ạ́ guí yopa hocuahʉ yá pantyo ndu yá 'mɛhni Ajuạ́ nú'ʉ bi hyosɛ ndu ri xitahʉ.

48 Njabʉ ri hnequi gue guí tɛnbathohʉ yá 'mʉi ndu ri xitahʉ, ngue'ạ́ nú'ʉ́ go gue'ʉ bi hyo nuya 'mɛhni'ʉ, ha nu'ahʉ go guí yopa hocuahʉ yá pantyo, hangue ri hnequi gue 'nada ri mfenihʉ co ndu ri xitahʉ.

49 Hangue sɛhɛ Ajuạ́ go gue'ạ́ xqui 'ñena co rá dạ̄nga mfạ̄di'ạ́: "Nú'ʉ́ ma ga pɛnpa ma 'mɛhni nú'ʉ da mạ̄nga ma noya, pe 'ra de gue'ʉ ma da hyo'ʉ, ha nu ma'ra ma da ʉtsạ'ʉ."

50 Hangue nuya jạ́'i 'bʉibya, Ajuạ́ ma da hñạ́'mba nguɛnda'ʉ de gatho yá mạ̄ca ji yá 'mɛhni Ajuạ́ xa mfani desde bi mʉdi ra ximhai,

51 desde ra Abé asta ra Sacaría nú'ạ́ bi tho mbo ra ndạ̄nijạ́ guetbʉ ja ra ata. Hangue nugui dí xi'ahʉ gue Ajuạ́ ma da 'yambabi nú'ʉ ya jạ́'i 'bʉi mapaya de nú'ʉ ya hojạ́'i xa tho.

52 ¡Huecate'ihʉ nu'ahʉ gyá xahnatehʉ de ra ley ngue'ạ́ ma xi dra castiga'ihʉ! Ngue'ạ́ go osɛ ri 'yɛhʉ rá mfạ̄di de ra mạ̄ca noya, pe nu'ahʉ́ ni guí hophʉ ma'ra to'o da nehmạ́ da bạ̄di, ha ni gue'ahʉ hinguí ne gui pạ̄hʉ.

53 Nu mi uadi bi mạ̄nga njabʉ ra Jesu, ya xahnate de ra ley ne ya fariseo xi bi bø yá cuɛ con gue'ạ́, nepʉ bi mʉdi'ʉ xi bi 'yø'tua ndunthi ya nt'ani,

54 ngueˈa̱ mi ne xa ˈyødeˈʉ
da ña̱maˈñʉˈa̱ pa njabʉ xa za
xa ña̱pabiˈʉ.

12

Jamasuhʉ de ya tsˈo ntˈudi de ya fariseo ya yohmi

1 Nepʉ de gueˈa̱ bi muntsˈa
ya ˈmotho gá ja̱ˈi, y co yá
ndunthiˈʉ mri netˈasɛ ˈna ngu
maˈna. Y nura Jesu bi mʉdi bi
zofo ˈmɛtˈo sɛhɛ yá nxadi ne bi
ˈñembabi:
—Jamasuhʉ de yá tsˈo
ntˈutuate ya fariseo, ngueˈa̱
nuˈɨ́ xi ya yohmi, ne yá
ntˈutuate nja ngu ra nzoi
tsini.
2 Pe ma da zø ra pa da
fa̱tuabi yá ntˈutuate gue
xá ntsˈo, ngueˈa̱ gatho núˈa̱
tˈa̱guibya, ˈnara pa ma da
hnequi, ne gatho núˈa̱ tˈøtˈe
mantˈa̱guibya, ma da zø ra pa
da fa̱di.
3 Hangue nugui dí xiˈahʉ
gue gatho núˈa̱ guí ma̱ñhʉ
mantˈa̱gui, ˈmɛfa ma da fa̱di
habʉraza, y gatho núˈa̱ guí
ma̱ñhʉ dega njone ˈnambʉ,
nuˈá̱ ma da hma̱ ntsˈɛdi pa da
ntˈøde habʉraza.

Toˈo mahyoni gui tsuhʉ (Mt. 10:28-31)

4 Nepʉ ra Jesu bi ˈñembabiˈʉ:
—Núˈahʉ guí ˈyohʉ con
guequi, oxqui tsuhʉ núˈa̱
toˈo da ne da hña̱cˈa ri tehʉ
ne ˈmɛfa ya hinda za te da
ˈyøˈtˈaˈihʉ.
5 Nugui dí xiˈahʉ, gue nu
Ajua̱ hønsɛ go gueˈa̱ mahyoni
gui tsuhʉˈa̱, ngueˈa̱ nuˈá̱ da za
da hña̱cˈa ri tehʉ, ne pɛˈtsa ra
tsˈɛdi pa da mɛhnˈahʉ ja ra
nidu nehe.
6 Ya zi tsˈintsˈʉ hintsˈʉ
ri muui asta ˈba cʉtˈa por
ngʉdmi, ¿ha ngue ha̱?
Masque nuˈɨ́ hini muui
ndunthi, pe Ajua̱ hinhyaˈmʉ
ri pumfri ni ˈna de gueˈʉ.
7 Xihma̱ˈihʉ, gue asta ri
sta̱hʉ Ajua̱ pa̱di ri hanguˈʉ.
Hangue oguí tsuhʉ, ngueˈa̱
maˈna grí muuihʉ que nuya
tsˈintsˈʉ.

Núˈʉ toˈo damajua̱ni de ra Jesu ja yá thandi ya ja̱ˈi (Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 Ne dí xiˈahʉ gue gatho
núˈʉ toˈo ma da ma̱nga ja yá
thandi ya ja̱ˈi gue xa gam-
frigui, necagui ma ga ma̱nga
ja yá thandi yá ɛnxɛ Ajua̱ gue
majua̱ni xa gamfrigui.
9 Pe nuˈʉ tóˈo tsu ne
cøngagui ja yá thandi ya ja̱ˈi,
necagui ma ga ma̱ ja yá
thandi yá ɛnxɛ Ajua̱ gue nuˈɨ́
hinstá pa̱di.
10 Nuˈa̱ tóˈo da ña̱maˈñʉ de
Núˈa̱ Toˈo bi e bi Nja̱ˈi, Ajua̱
da pumbabi; pe nuˈa̱ tóˈo da
ña̱maˈñʉ de ra Ma̱ca Nda̱hi,
nuˈá̱ hinda pumbabiˈa̱.
11 Nu sta tsˈixˈahʉ ja yá
nija̱ˈʉ o ja yá thandi ya nzaya
o ja maˈra ya nda̱ de ya hnini,
oxqui tu ri mʉihʉ ndaˈa̱ ma
gui tha̱dihʉ, nixi oxqui beñhʉ
ˈmɛtˈo ndaˈa̱ ma gui ma̱ñhʉ,
12 ngueˈa̱ nura ora gui ña̱hʉ,
rá Ma̱ca Nda̱hi Ajua̱ ma da
ˈñuˈtˈahʉ ndaˈa̱ rí ˈñepi gui
ma̱ñhʉ.

Jamasuhʉ de ra ncˈatˈaboja̱

13 Nepʉ ˈna de núˈa̱ ra
hmuntsja̱ˈi bi ˈñembabi ra
Jesu:

—Ma Xahnate'i, xipa ts'ʉ ma cu da 'racagui nú'ą rí 'ñepqui de nú'ą bi zogahe ndu ma dadahe.

14 Pe nura Jesu bi 'ñembabi'ą:

—Xi'a'i, ¿pa te guí xiqui njabʉ? ¿Xi to'o xa hñuxcaguiga dega nzaya o dega hyeca hai?

15 Nehe bi 'ñena:

—Jamasuhʉ pa hingui hyøcuahʉ yá hño ra ximhai ne gui ne gui pɛ'tshʉ'ʉ, ngue'ą hingue po ya hño de ra ximhai ma da nja rá te ra ją'i.

16 Nepʉ bi xipa 'nara 'bede nú'ą ra hmuntsją'i, ne bi 'ñembabi:

—Mi 'bʉi 'nara 'ñøhø xi mi pɛ'tsa ndunthi yá hño, y nuyá hai nehe bi unga 'nara dąnga sofo.

17 Nepʉ nú'ą ra 'ñøhø bi 'ño rá mfeni ne bi 'ñena: "¿Te ga øtbya gue otho habʉ ga pɛ'tsa gatho ma sofo?"

18 Y nu'ą́ bi beni ne bi 'ñensɛ: "Ya dí pądi te ma ga øt'e, ma ga yø'ta nuyʉ ma troha, ne ma ga hoca ma'ra ma'na dya dąngui, ne ja ga ʉtni gatho ma sofo ne gatho nú'ą ma'na te dí pɛ'tsi.

19 Y nu xcrá juadi ga pɛ'tsni gatho, nu'bʉ́ ga embabi ma te: Nubyá hą, jani gatho nú'ą te gui hyoni pa ndunthi ya jɛya da 'ñepʉ. Nubyá da za gui ntsaya, gui ñuni, gui ntsithe, gui johya ndunthi."

20 Pe Ajuą bi 'ñembabi nú'ą ra 'ñøhø: "'Nagrá 'bɛmfeni, núbya dí nxuui ma gui tu, y gatho nú'ą guí pɛ'tsi, ma gui tsopʉ nixi guí pądi pa to'o."

21 Njabʉtho nehe nú'ą to'o xa munts'a ndunthi yá hño pa guesɛ'ą, pe nu sta du, ma da hñoya ja rá thandi Ajuą.

Ajuą ri su gatho yá bątsi (Mt. 6:25-34)

22 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Nubyá dí xi'ahʉ, oguí tu ri mʉihʉ de nú'ą te gui tsihʉ nixi nú'ą te gui hyehʉ.

23 Ngue'ą nuri tehʉ ma'na ri muui que ra hñuni, ha nuri ndo'yohʉ ma'na ri muui que ra he.

24 Hyanthʉ ya ca, nu'ʉ́ hingui pot'i nixi xofo, nixi otho yá troha, pe Ajuą go gue'ą ri 'uini'ʉ. ¡Pe nu'ahʉ ma'na grí muuihʉ que ya ca, ne ma'na grí muuihʉ que nu'ąraza ya ts'ints'ʉ!

25 ¿To'o 'na de gue'ahʉ nú'ą da hñuxa má ts'ʉ rá hñets'i de rá ts'ɛdisɛ? Ni 'na hinda za da 'yøt'a njabʉ.

26 Nu'bʉ́ ¿hanja guí tu ri mʉihʉ po ma'ra ya t'øt'e de ri tehʉ?

27 Hyanthʉ ya døni hanja gra nhye. Nu'ʉ́ hingui het'i nixi pɛ ma'na ra 'bɛfi, pe ma'na ri hnequi mahotho que yá hoga he ra ndą Salomó masque mri hñe mahotho'ą.

28 'Bʉ Ajuą heta ya ndąpo nú'ʉ 'ba ja ra mbonthi da ndømbya, ne rixudi dra c'ʉ'tsi ne dra ts'ąt'i, xi nu'ahʉ, ¿hanja hinguí camfrihʉ gue Ajuą ma'na da he't'ahʉ que gue'ʉ?

29 Hangue odi oda ri mfenihʉ nú'ą te gui tsihʉ ne nú'ą te gui hyehʉ, ne odi tu ri mʉihʉ nú'ą te ri 'bɛ'a'ihʉ.

30 Ngue'ạ gatho nú'ʉ ya jạ'i
hingui camfri, nzạntho oda
yá mfeni nú'ạ te da zi ne te
da hye, ne tu yá mʉi'ʉ 'bʉ te
'bɛpabi. Pe ri Dadahʉ nú'ạ bí
'bʉ mahets'i, nu'ạ́ pạdi xá hño
te gatho ø't'ahʉ ra 'bɛdi.
31 Nu'ahʉ, nu'ạ gui 'yøthʉ,
'mɛt'o hyoñhʉ hanja da za gui
'bʉhʉ xá hño ja rá hmanda
Ajuạ, y nu'ạ́ da 'ra'ahʉ gatho
nú'ạ te gui hyoñhʉ.

Pɛ'tsa ri hñohʉ nuni ma-
hets'i
(Mt. 6:19-21)

32 Ma zi t'ʉca taxo dɛti'ihʉ,
oguí tsuhʉ nú'ạ te da 'bɛ'a'ihʉ,
ngue'ạ Ajuạ ri Dadahʉ go
gue'ạ rá paha pa gui 'bʉhʉ ja
rá hmanda'ạ, ne nu'ạ́ ma da
su'a'ihʉ.
33 Hangue pahʉ gatho nú'ạ
guí pɛ'tshʉ, ne hyecuabihʉ
ya hyoya, njabʉ gui øt'a ri
'mɛ'tsihʉ nuni mahets'i nú'ạ
hinhya'mʉ da thegue nixi da
ts'oqui, ne nuni hinda za da
yʉt'a ya be pa da bep'ahʉ, nixi
ya zu'ue hinda zip'ahʉ nú'ạ
xcá pɛ'tshʉ.
34 Ngue'ạ habʉ ja ri
'mɛ'tsihʉ, ja guehni oda ri
mfenihʉ.

Hñocjʉ ne ndø'mhʉ ngu
'raya hoga 'bɛgo

35-36 Hñocjʉ ne ndø'mhʉ.
Njahʉ ngu 'raya hoga 'bɛgo
di zø yá ñot'i ne tø'ma yá
hmu sta menga ja 'nara ngo
dega nthạti, ha nu sta gant'a
ra gosthi, nu'ʉ́ 'bestho da
xocuabi.
37 Ma da johya ndunthi
nú'ʉ ya 'bɛgo di nuhu sta zø
yá hmu. Nugui dí xi'ahʉ gue
nura hmu'ạ da mø ra mexa
ne da 'ñei da 'uini.
38 Masque 'bʉ da zøhø
made ra xuui o ante da
hyats'i, ma da johya ya 'bɛgo
nú'ʉ da ts'ʉdi di nuhu.
39 Nehe dí xi'ahʉ, 'bʉ 'nara
jạ'i di pạhmạ ha'mʉ da zøhø
ra be ja rá ngu, nu'bʉ́ nura
jạ'i'ạ hinda 'ñạhạ, di su rá ngu
pa hinda hyopabi ra be da
yʉt'i da bepi.
40 Hangue ne'a'ihʉ
ndø'mihʉ, ngue'ạ nú'ạ ra
pa nixi gri beñhʉ, gue'bʉ
xcrí thạmfrihʉ ma dua yopa
pengui Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i.

Ra hoga 'bɛgo ne ra
ts'o'bɛgo
(Mt. 24:45-51)

41 Nepʉ ra Pedro bi 'yambi
ne bi 'ñena:
—Ma zi Hmu'i, xi nuna
'bede ja juadi gá mạ, ¿ha gue
hønsɛ pa guecje, o pa gatho ya
jạ'i?
42 Nepʉ ra zi Hmu Jesu bi
'ñena:
—Xi 'nara hmu de 'nara
ngu, 'bʉ da bøni da ma, ¿to'o
da zocuabi rá 'bɛfi pa da su ne
pa da 'uimba gatho yá mɛfi?
Da zocuabi 'nara hoga 'bɛgo
nú'ạ pạ da su gatho, ¿ha ngue
hạ?
43 Xi da johya nú'ạ ra 'bɛgo
nu sta zø rá hmu di øt'a gatho
ngu nú'ạ xqui zocuabi.
44 Majuạni dí xi'ahʉ, gue
nú'ạ ra hmu ma da hñuxa
nú'ạ ra hoga 'bɛgo pa da supa
gatho nú'ạ di pɛ'tsa ja rá ngu.
45 Pe nu'bʉ nú'ạ ra 'bɛgo
to'o bi ts'ogui pa da supa
rá 'bɛfi rá hmu, da beni
gue hi'me dua penga rá

hmu, nepʉ nu'ą́ da mʉdi da na'mbabi yá mi'bɛgoui ne ya 'bɛhña̱ nú'ʉ ri 'mɛgo pa da 'uinga ya mɛfi, y nu'ą́ go xi dri ñuni ne dri nti.

46 Ha nurá hmu da zøhø nú'ą̱ ra pa'ą̱ hindi tø'mi. Nu'bʉ́ nura 'bɛgo'ą̱ ma da castiga rá hmu ngu ma da ncastiga nú'ʉ ma'ra ya ts'o'bɛgo.

47 Nu'ą̱ ra 'bɛgo pą̱di xá hño nú'ą̱ rá hne rá hmu, ne hinda 'yøt'e, nú'ą́ xi dra castiga co ya mfɛi.

48 Pe nu'ą̱ ra 'bɛgo hindi pą̱di xá hño tengu rá 'bɛfi rá hmu, ne hinda mɛfi xá hño, dra castiga pe hinga ndunthi ngu nú'ą̱ ma'na. Ngue'ą̱ nu'ą̱ tó'o da t'ɛnt'ua rá 'yɛ ndunthi ra 'bɛfi, go gue'ą̱ ma'na ma da thą̱'mba nguɛnda. Ne nu'ą̱ tó'o da t'umbabi ndunthi pa da su, gue'ą̱ nehe ma da t'ambabi ndunthi.

Po rá ngue ra Jesu ma da hyegue ya ją̱'i
(Mt. 10:34-36)

49 Nugui ngue'ą̱ stuá ehe nuua ja ra ximhai, ma da nja ya nt'ʉtsate ne ya hegue po rá nguecagui, ne dí ne da njabʉ 'bestho.

50 Ne nugui pɛ'tsi ga thogui ndunthi ya ʉgui ne ya ts'othogui, ne dí ne da njabʉ 'bestho.

51 Guí hu ri mʉihʉ gue ngue'ą̱ stuá ehe hinda ma da nja ra tuhni ja ra ximhai. Hina, ngue'ą̱ por guequi ma da nja ya hegue ne ya tuhni.

52 Desde núbya pa dí 'ñepʉ, 'bʉ 'nara 'mʉi di 'bʉi cʉt'a dya mengu, nu'ʉ́ ma da ntunsɛ ne da hyegue po rá nguequi; 'bʉ di 'bʉi hñu nú'ʉ hingui camfrigui, da ʉtsa nú'ʉ má yoho camfrigui, ha nu'bʉ di 'bʉ yoho nú'ʉ hingui camfrigui, da ʉtsa nú'ʉ má hñu.

53 Ya dada da ʉtsa yá t'ʉ, ha nuya t'ʉ da ʉtsa yá dada. Ya ną̱ną̱ da ʉtsa yá t'ixu, ha nuya t'ixu da ʉtsa yá ną̱ną̱. Nuya suegra da ʉtsa yá ts'ihuɛ, ha nuya ts'ihuɛ da ʉtsa yá suegra.

Ya nt'udi de te bra 'ñehe
(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

54 Nehe ra Jesu bi 'ñembabi ya ją̱'i:

—Ora gui hyanthʉ da njʉxa ya guui lado yʉhyadi, 'bestho guí eñhʉ gue ma da 'uą̱i, y majuą̱ni da 'uą̱i.

55 Ora da mʉdi ya panthi, guí eñhʉ gue ya ma da zø ra pahyadi, y majuą̱ni ya ma da njabʉ.

56 ¡'Nagyá yohmihʉ! 'Bestho guí huxhʉ nguɛnda nú'ą̱ ma da nja ngue'ą̱ guí hanthʉ nú'ą̱ ri hnequi ja ra ximhai ne mahets'i, pe ¿hanja hingo guí huxhʉ nguɛnda de nú'ʉ ya nt'udi ri hnequibya pa gui pą̱hmą̱hʉ to'ogui?

Cohʉ 'nara cohi co ri ncontrahʉ
(Mt. 5:25-26)

57 ¿Hanja hinguí beñhʉ de sɛhɛ'ihʉ nda'ą̱ xá hño gui 'yøthʉ y nda'ą̱ hina?

58 Nu'bʉ 'na to'o da zix'a'i pa ja ra ts'ʉtbi, nu xcrí 'yohʉ ja ra 'ñu, 'ramanu gui cohui 'nara cohi de grí yosɛhʉ, pa njabʉ ya hinda zix'a'i ja ra nzaya, ngue'ą̱ nu'bʉ gui tsøñhʉ ja ra nzaya, nu'ą́ da

'bɛpa ra polecia da zix'a'i, ha
nú'ą̱ ra polecia ma da go'a
fadi.
59 Y de guehni hingui pøni
asta hingui jut'i gatho nú'ą̱
gri tu.

13

Mahyoni gui ñobrihʉ de ri ts'oquihʉ

1 De nuya pa'ʉ bi zønga
'raya ją̱'i habʉ mi 'bʉ ra Jesu
pa bi xipabi gue ra Pilato
xqui hyo 'raya me Galilea.
Nú'ʉ ya me Galilea xqui zønga
Jerusale pa da hyo 'raya
mbo'ni dega hñą̱'ti pa Ajuą̱,
nepʉ nura Pilato bi manda da
tho'ʉ, y nuyá ji'ʉ bi nthą̱nts'ui
yá ji ya mbo'ni.
2 Y nura Jesu bi 'ñembabi:
—¿Ha guí hu ri mʉihʉ
bi t'ø'tuabi njabʉ nú'ʉ ya
ją̱'i ngue'ą̱ ma'na myá
'yøt'ats'oqui que ma'ra ya me
Galilea?
3 Hina. Pe nu'bʉ nú'ahʉ
nehe hingui ñobri de ri
ts'oquihʉ, ne'ahʉ ma gui
'mɛdihʉ nehe ngu bi 'mɛdi'ʉ.
4 Xi nú'ʉ 'rɛt'amahñą̱to ya
ją̱'i bi zɛ'ma ra torre de Siloé,
¿ha guí hu ri mʉihʉ gue ma'na
myá 'yøt'ats'oqui'ʉ que gatho
ma'ra ya me Jerusale?
5 Hina, pe nu'bʉ hingui
ñobrihʉ de ri ts'oquihʉ, gatho
ma gui 'mɛdihʉ nehe ngu bi
'mɛdi'ʉ.

*Ra 'bede de 'nara 'bai gá igo
nú'ą̱ himbi nøgue yá fruta*

6 Y ra Jesu bi xipa 'nara
'bede ya ją̱'i ne bi 'ñembabi:
—'Nara 'ñøhø mi pɛ'tsa 'na
'bai ra igo ja rá uą̱'obxi, y
'nara pa bi ma bá c'ą̱'tsi ua
di tøgue yá fruta, pe hinte bi
zʉdi.
7 Nepʉ nú'ą̱ ra me uą̱'obxi
bi 'ñembabi nú'ą̱ rá mɛfi mi
mpɛ ja ra uą̱'obxi: "Dí ne
gui tsɛca nuna ra 'bai gá igo,
ngue'ą̱ ya hñu njɛya stá ehe
dí handi ua di tøgue yá fruta,
pe hinte stá tsʉdi. Hangue ¿pa
te hønsɛ xa hñą̱nga ndunthi
ra hai habʉ 'bai, ne hinte ri
uni?"
8 Nepʉ bi 'ñenga nú'ą̱ ra mɛfi
dega uą̱'obxi: "Øde hina,
hinga tsɛcjʉ, ma ga fønba ra
hai ne ga ʉ'ti.
9 Xą̱mą̱ njabʉ da unga yá
fruta, pe nu'bʉ hinda uni,
nu'bʉ́ hą̱, ga tsɛcjʉ."

*'Nara pa dega tsaya ra
Jesu bi 'yøthe 'nara 'bɛhñą̱ mrá
nc'ostha*

10 Nepʉ 'nara pa dega tsaya
ra Jesu mi 'bʉ ja 'nara nija̱ mi
xahna ya ją̱'i.
11 Ne mi 'bʉhni 'nara zi
'bɛhñą̱ mi hñeni, ya mi pɛ'tsa
'rɛt'amahñą̱to njɛya mi njabʉ.
'Nara ts'ondą̱hi xqui japi da
nc'ostha, nixi himi tsa da
juą̱nga rá ndo'yo ni 'na tʉi.
12 Nu mi hyandi ra Jesu bi
zofo ne bi 'ñembabi:
—Nąną́, nubyá ya xcá ñą̱ni
de ri hñeni.
13 Nepʉ nu'ą́ bi hñuxa yá
'yɛ ja ra zi 'bɛhñą̱, y nú'ą̱ ra
ora'ą̱ 'bestho bi za bi juą̱nga
rá ndo'yo xá hño, ne bi mʉdi
bi xøcambeni Ajuą̱.
14 Pe nura ndą̱ de ra nija̱
bi bø rá cuɛ ngue'ą̱ ra Jesu
bi 'yøthe nú'ą̱ ra zi 'bɛhñą̱ ha
mrá pa dega tsaya ra pa'ą̱, ne
bi 'ñembabi ya ją̱'i:

—Dí pɛ'tshʉ 'rato ma pa pa ga mpɛfihʉ. Y nú'ʉ ya pa'ʉ 'bʉ tsʉ'ahʉ ya hñeni, ua ehʉ pa da t'øthe'ihʉ. Oxqui ma go gui ehʉ nú'ʉ ya pa dea̱ tsaya pa da t'øthe'ihʉ.

15 Nepʉ ra Jesu bi da̱di ne bi 'ñembabi:

—'Nagyá yohmihʉ, ¿ha gue hinguí xo'thʉ ri nda̱mfrihʉ o ri burruhʉ pa gui tsixhʉ da ntsithe masque ra pa dea̱ tsaya?

16 Ha nuna zi 'bɛhña̱ xqui 'ñehe desde yá ja̱'i ndu ra Abrá, ha ra Satá xa japi xa hñeni ya øt'a 'rɛt'amahña̱to njɛya, ¿ha gue hiní 'ñepabini da t'ɛmbabi nú'a̱ pɛ'tsni masque ra pa dea̱ tsaya?

17 Y nu mi ma̱nga njabʉ ra Jesu, gatho nuyá ncontra mi 'bʉhni bi mɛ'tsa yá tsa de nú'a̱ bi ma̱ñ'a̱. Pe nu ma'ra ya ja̱'i mri xøcambeni Aju̱a̱ nu mi hyanda ya da̱nga t'øt'e mi øt'a ra Jesu.

Ra 'bede de ra nda dea̱ mostasa
(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

18 Nehe bi 'ñena ra Jesu:

—Ma ga xi'ahʉ 'nara 'bede ri nhyɛcuaui rá hmanda Aju̱a̱.

19 Nu'á̱ nja ngu 'nara zi nda dea̱ mostasa nú'a̱ da mot'a 'nara 'ñøhø ja rá hua̱hi. Y nu'á̱ da nte xi dra da̱ngui ngu 'nara 'bai gá za, y asta ja da hyocni yá 'bafi ya ts'ints'ʉ.

Ra 'bede de ra nzoi
(Mt. 13:33)

20 Nehe bi 'ñena ra Jesu:

—Ma ga xi'ahʉ ma'na ra 'bede ri nhyɛcuaui rá hmanda Aju̱a̱.

21 Nurá hmanda Aju̱a̱ ri nhyɛhui ra nzoi nú'a̱ bi mant'a 'nara 'bɛhña̱ co ngu 'nate kilo ra arina pa da hyoca ya thuhme. Bi mant'i xá hño asta xi bi ntsini gatho ja ra arina, masque mi 'na zi tʉi ra nzoi.

Ra ts'i'ma gosthi
(Mt. 7:13-14, 21-23)

22 Ha nura Jesu bi sigui rá 'ñu pa rí ma Jerusale. Bi thogui ja 'raya da̱nga hnini ne ya t'ʉca hnini pa mi xahna ya ja̱'i.

23 Y 'nara ja̱'i bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—Ndada, ¿ha gue 'na tʉi ya ja̱'i nú'ʉ ma da mpøhø?

Ha nu'á̱ bi 'ñembabi:

24 —'Yøt'a ra ts'ɛdi gui cʉt'a ja ra ts'i'ma gosthi nú'a̱ rí ma pa ja ra te pa nza̱ntho. Nugui dí xi'a'i, gue ndunthi di nehma̱ da yʉt'ini, pe ya hinda za.

25 Nja ngu de stí got'a ra gosthi nú'a̱ to'o rá mɛti 'nara ngu, njabʉ nu'ahʉ 'mɛfa ja gri ganthma̱hʉ ne gri eñhʉ: "Ma zi Hmu'ihe, xogahe ra gosthi." Pe nu'á̱ ma da da̱di ne ma da 'ñeñ'ahʉ: "Hindí pa̱'a'ihʉ, nixi dí pa̱di habʉ gyá menguhʉ."

26 Nepʉ nu'ahʉ ma gui 'ñembabihʉ: "¿Hanja hinguí pa̱cje? gue ndrí ñuñhʉ ne ndrí ntsithehʉ, ne ja ma hninihe go gue'i gá 'ñutcahe ri noya."

27 Pe nu'á̱ ma da 'ñeñ'ahʉ: "Dí xi'ahʉ gue hindí pa̱'a'ihʉ, nixi dí pa̱di habʉ xqui 'ñehʉ. Rí maha de guecua, gatho nú'ahʉ gyá 'yøt'ats'oquihʉ."

28 Y ra ora'ạ ja guehni ma gui nzonihʉ ne ma xi da du ri mʉihʉ ndunthi nu xcrí hyanthʉ ndu ri mʉdi xitahʉ ra Abrá, ne ra Isaac, ne ra Cobo, ne gatho yá 'mɛhni Ajuạ di 'bʉhni habʉ bí manda Ajuạ, y nu'ahʉ hinda ma da tho'ahʉ gui cʉthʉ, ma gui cohihʉ thi.
29 Ne ma dua ehe ya jạ'i de habʉraza maxøgue de ra ximhai, desde bøxhyadi asta yʉhyadi, ne desde mahuifi asta mac'angui, y ma da yʉt'i'ʉ nuni habʉ bí manda Ajuạ ne ma dí hñudini'ʉ ja ra mexa pa da ñuni.
30 Y nura pa'ạ nu'ʉ tó'o ya dạnguibya, ma da notsi'ʉ, ha nu'ʉ tó'o ya notsibya, ma da ndạngui'ʉ.

Ra Jesu bi du rá mʉi po ya me Jerusale
(Mt. 23:37-39)

31 Y ja nú'ạ ra pa'ạ bi zø 'raya fariseo há mi 'bʉ ra Jesu ne bi 'ñembabi'ạ:
—Rí ma de guecua, ngue'ạ nura ndạ Erode ɛc'a'i da hyo'i.
32 Y nura Jesu bi dạdi ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Rí maha bá xiphʉ nú'ạ ra c'uamba jạ'i'ạ gue nugui nubya ne rixudi ma ga sigui ga ɛnga ya ts'ondạhi ne ga øthe ya da'thi asta hinga juata ma 'bɛfi.
33 Ne nu xcrá juata ma 'bɛfi de guecua ga jʉ ma 'ñu ga ma pa Jerusale, ngue'ạ ja guehni nzạntho xa thopa yá 'mɛhni Ajuạ, hangue ja grá mani nehe.
34 ¡Nú'ahʉ gyá menguhʉ Jerusale, go gue'ahʉ guí c'anhʉ co ya do gatho nuya 'mɛhni xuá pɛhn'ahʉ Ajuạ y asta guí hohʉ! ¡Hangu ya 'mi'qui dá ne ga munts'ahmạ gatho ri bạtsihʉ, dá nja ngu 'nara zi øni munts'a yá bạtsi pa da huits'i ja yá hua, pe nu'ahʉ hinhya'mʉ gá ne gá 'yødehʉ!
35 Pe desde nubya Ajuạ ma da hyɛc'asɛhʉ ri nijạhʉ. Ne dí xi'ahʉ gue ya hingui yopi gui hyandgaguihʉ asta hinda zø nú'ạ ra pa gui 'ñeñhʉ: “Xi njạpi nuni to'o xuá mɛhna Ajuạ ma Hmuhʉ.”

14

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara 'ñøhø nú'ạ mi neni

1 'Nara pa dega tsaya bi ma ra Jesu da ñunga ja rá ngu 'nara ndạ gá fariseo, ha nu ma'ra ya fariseo mi sutho de nú'ạ mi øt'e.
2 Ne ja guehni mi 'bʉhni 'nara 'ñøhø xi mi neni'ạ.
3 Nepʉ nura Jesu bi 'yambabi ya fariseo ne ya xahnate de ra ley ne bi 'ñembabi:
—¿Te mạnga ja ra ley, ha gue da za da t'øthe 'nara da'thi ja ra pa dega tsaya, o hina?
4 Pe nu'ʉ́ ni 'nara noya himbi dạdi, bi hmetho. Nu'bʉ́ ra Jesu bi hñuxa rá 'yɛ ja nú'ạ ra 'ñøhø mi neni, ne bi 'yøthe ne bi mɛhni da ma.
5 Nepʉ bi 'ñembabi ya fariseo:
—¿To'o 'na de gue'ahʉ 'bʉ da zo 'nari burruhʉ o 'nari

ndạmfrihʉ ja 'nara poso, nepʉ hingui hñạihʉ ngue'ạ ra pa dega tsaya?

6 Y nu'ʉ́ himbi za te bi dạdi.

Ya mʉdi hudi ja 'nara ngo dega nthạti

7 Ha ra Jesu bi hyandi mi tsøhø nú'ʉ xqui ts'ohni ja ra hñuni ne mi huahni'ʉ ya mʉdi hudi pa da hñudi ja ra mexa, nu'bʉ́ nu'ạ́ bi umbabi'ʉ 'nara ts'ofo ne bi 'ñembabi:

8 —Nu'bʉ dra ts'ohn'a'i ja 'nara ngo dega nthạti, oguí hudi 'bestho ja ya mʉdi hudi, xi'bʉ da zøhø ma'na nú'ạ xa ts'ohni ne ma'na dri ts'apa mfeni que gue'i.

9 Nepʉ nú'ạ to'o xa zohn'a'i da 'ñeñ'a'i: "Tsocuabʉ ra hudi nuni ma'na." Y nú'ạ ra ora'ạ 'nara 'bɛtsa pa gue'i, y gui 'bai ua hudi asta ja ra ñạni.

10 Nu'ạ mahyoni gui 'øt'e nu'bʉ dra ts'ohn'a'i ja 'nara hñuni, hñudi asta ja ra ñạni, pa nu sta hyant'a'i nú'ạ to'o xa zohn'a'i da 'ñeñ'a'i: "¿Hanja asta ja guí hucua? Thogui rí ma nuni asta ja ya mʉdi hudi." Y njabʉ hạ, da hyanda nú'ʉ ma'ra di huhni ja ra mexa gue xi ts'ap'a mfeni nehe'i.

11 Nugui dí xi'ahʉ, nu'ạ tó'o ri 'ñexasɛ de rá mfeni ma da 'bɛ rá tsa, pe nu'ạ tó'o hini 'ñexasɛ, da t'e'tsua rá nsu.

12 Y bi 'ñembabi ra Jesu nú'ạ to'o xqui zohni:

—Nu'bʉ gui beni gui unga 'nara hñuni o 'nara nt'oxi nuua ja ri ngu, oxqui zohni hønsɛ ri amigo, nixi ri cu, nixi hønsɛ nú'ʉ te ri njaui, nixi nú'ʉ ri 'nangu ja te pɛ'tsi, ngue'ạ nu'ʉ́ 'nara pa da zohn'a'i nehe, y njabʉ da co'ts'a'i ngu nú'ạ xcá 'yø'tuabi.

13 Nu'ạ gui 'øt'e, ora guí øt'ango, zohna ya zi hyoya, ne nú'ʉ ya zi da'thi xa nza yá ndo'yo hingui tsa da 'ñạni, ne ya zi doua, ne ya zi goda.

14 Nú'ʉ ya zi jạ'i'ʉ hinda ma da co'ts'a'i de nú'ạ gui 'yø'tuabi'ʉ, pe 'mɛfa de rá ñoho ra 'mʉi nu xcrí yopa nte con gatho nú'ʉ ma'ra to'o xa 'øt'e xá hño, ma gui hñạnga ri thạhạ co ndunthi ra johya.

Ra 'bede de 'nara 'ñøhø bi 'ñøt'ango

15 Y nu mi 'yøde njabʉ nú'ʉ ya jạ'i mi huhni ja ra mexa, 'na de gue'ʉ bi 'ñembabi ra Jesu:

—Tengu da johya nú'ạ to'o ma da hñudi da ñuni de guehni habʉ bí manda Ajuạ.

16 Nepʉ nura Jesu bi 'ñembabi:

—'Nara pa 'nara 'ñøhø bi 'ñøt'ango ne bi mɛhna yá 'bɛgo pa da zohna ya jạ'i.

17 Nepʉ nu mi zø ra ora pa ra nt'oxi, bi mɛnpa ra noya co 'nara 'bɛgo pa bá embabi gatho nú'ʉ xqui mbitabi: "Ya maha 'nạ, ya bí jabʉ ra mexa xa nthoqui pa gue'ahʉ."

18 Pe gatho nú'ʉ xqui mbitabi bi mʉdi bi 'ya ra pumbate ngue'ạ bi 'ñotho yá luga. Nu'ạ rá mʉdi bi sipi bi 'ñena: "Gui pungui, pøde hinda za ga ma. Ja núbya dá juadi dá tanga 'nara hai, y mahyoni ga ma ga c'ạ'tsi."

19 Ha nu ma'na bi 'ñena: "Stá tanga cʉt'a nt'ɛi ya

ndạmfri, y dí adi gui pungui,
hinda za ga ma, ngue'ạ
mahyoni ma ga nu ua da
mpɛfi xá hño.”
20 Ha nu ma'na bi 'ñena: “Ja
núbya dá juadi dá nthạti, otho
ma luga ga ma.”
21 Ha nu mi menga nú'ạ ra
'bɛgo ja rá hmu, bi xipabi te
gá dạdi cada 'na nú'ʉ xqui
mbitabi. Nu'bʉ́ nura hmu xi
bi bø rá cuɛ ne bi 'ñembabi rá
'bɛgo: “Rí ma ja ra tai ne ja
ya 'ñu de ra hnini ua tsincaua
gatho nú'ʉ gui tsʉpʉ, gatho ya
zi hyoya ne nú'ʉ xa nza yá
ndo'yo ne hingui tsa da 'ñạni,
ne ya doua, ne ya goda, pa ga
ñu'me'ʉ.”
22 Ne ya 'mɛfa nura 'bɛgo bi
'ñembabi rá hmu: “Ya stá øt'a
nú'ạ gá xicagui, pe ponguitho
ya hudi de ja ra mexa.”
23 Nepʉ nura hmu bi
'ñembabi rá 'bɛgo: “Nubyá rí
ma ja ya dạ'ñu ne ya t'ʉca 'ñu
nú'ʉ 'ranga ja ya mbonthi, y
gui ja güi tsi gatho nú'ʉ gui
tsʉdi pa da ñuxa nuya hudi
ponguitho ja ma mexa.
24 Ngue'ạ nugui dí mạ gue
nú'ʉ dá mbitabi ra mʉdi, ni
'na de gue'ʉ hinda ñuni con
guequi.”

Nú'ʉ to'o da za da dɛna ra Jesu

25 Ndunthi ya jạ'i mri dɛna
ra Jesu, y nu'ạ́ bi mpʉnts'i ne
bi 'ñembabi'ʉ:
26 —Nu'ạ tó'o ne dua nxadi,
mahyoni ma'na da mạdigui
que rá dada, ne rá nạnạ, ne
rá 'bɛhñạ, ne yá bạtsi, ne yá
cu, ne rá tesɛ; pe nu'bʉ hina,
hinda za.
27 Ha nu'ạ tó'o hinda 'ñɛi
da dɛngagui masque da 'bɛdi
gatho, hinda za ga øt'e ma
nxadi'ạ.
28 Xi'bʉ 'nara jạ'i da beni da
hyoca 'nara dạnga ngu, ¿ha
gue hinda beni 'mɛt'o te gatho
mahyoni pa da uadi da hy-
oqui?
29 Pe nu'bʉ hinda beni
'mɛt'o, ne 'bʉ hønsɛ bi fʉtua
rá ua rá ngu, nepʉ ya hinda
juati, y gatho nú'ʉ to'o da
hyandi ma da nthede de
gue'ạ,
30 ne da 'ñena: “Nuna
'ñøhøni hønsɛ bi mʉta rá 'bɛfi,
ya himbi za bi juati.”
31 O xi'bʉ 'nara ndạ beni
da 'ñøt'atuhni co ma'na rá
mindạui nú'ạ pɛ'tsa 'nate 'mo
ya soldado, ¿ha gue hinda
beni 'mɛt'o ua da za da ntạte
co nú'ʉ 'rɛt'a 'mo yá soldado?
32 Y nu'bʉ da beni 'mɛt'o
gue hinda ntạte, da mɛnpa ra
noya ma'na rá mindạui nú'ạ
bra 'ñe yabʉtho, gue ya hinda
ntunhui.
33 Hangue nugui dí xi'ahʉ,
toraza de gue'ahʉ nu'bʉ
hingui tsogui gatho nú'ạ
guí pɛ'tshʉ, hinda za dua
nxadi'ihʉ.

Rá ts'ɛdi ra u
(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

34 Nura u xá hño, pe nu'bʉ
ya bi 'bɛ rá hño, ¿hanja da za
da yopa cʉqui?
35 Ya hingui ho nixi pa dra
thạnts'a ja ra hai de ya huạhi,
nixi pa da t'ʉ'tua ja yá ua
ya ndạpo, nixi pa ni 'nara
t'øt'e ya hinxá hño, hangue
dra føtbʉ. Nu'ạ tó'o ja rá t'øde
pa da 'yøde, dá 'yøde núna dí
mạ.

15

Ra 'bede de 'nara zi dɛti xqui 'mɛdi
(Mt. 18:10-14)

1 Ndunthi ya 'ñạtsa ngʉxbojạ ne ndunthi ma'ra ya ts'ojạ'i bi ma bá tsʉdi ra Jesu pa da 'yøde nú'ạ mi mạñ'ạ.
2 Hangue nuya fariseo ne ya xahnate de ra ley mi ñạma'ñʉ de gue'ạ, ne mi ena:
—Nuni ra 'ñøhø nzạntho ñạui ya ts'ojạ'i ne ri ñuni con gue'ʉ.
3 Nepʉ ra Jesu bi xipa 'nara 'bede, ne bi 'ñembabi'ʉ:
4 —Xi'bʉ 'na de gue'ahʉ 'bʉ gri pɛ'tshʉ 'na nthebe ya dɛti pe 'bʉ gui 'bɛhʉ 'na de gue'ʉ, ¿ha gue hingue gui tsohʉni nú'ʉ goho'rate ne 'rɛt'amagʉto pa gui maha ja ra mbonthi pa gua hoñhʉ nú'ạ xcá 'bɛdihʉ asta hingui tsʉhʉ?
5 Y nu xqui tsʉdihʉ'ạ gui 'yɛnts'a ja ri xi'nxihʉ co ra jo-hya ne gui tuxhʉ.
6 Nepʉ gui zoñhʉ gatho ri amigohʉ ne ri 'nanguhʉ ne gui 'ñembabihʉ: "Ma ga jo-hyahʉ, ngue'ạ ya stá tsʉdi nú'ạ ma dɛti stí 'bɛhmạhạ."
7 Hangue dí xi'ahʉ, njabʉtho nehe 'bʉ 'nara 'yøt'ats'oqui da ñobri, da nja ra johya mahets'i, que nú'ʉ goho'rate ne 'rɛt'amagʉto ya jạ'i beni gue 'bʉi xá hño ne hu yá mʉi gue hinga mahyoni da ñobri.

Ra 'bede de 'nara bojạ xqui 'mɛdi

8 O ne 'nara 'bɛhñạ pɛ'tsa 'rɛt'a ya bojạ ne da 'bɛdi 'na, da tsø ra ñot'i ne da mpaxi 'ramats'ʉ pa da hyoni asta hinda zʉdi.
9 Ha nu sta zʉdi'ạ, da zohna gatho yá mpạdi ne yá 'nangu ne da 'ñembabi: "Ma ga jo-hyahʉ, ngue'ạ ya stá tsʉdi nú'ạ ra bojạ stí 'bɛhmạhạ."
10 Hangue nugui dí xi'ahʉ, njabʉtho nehe 'bʉ 'nara 'yøt'ats'oqui da ñobri, nu'bʉ́ yá ɛnxɛ Ajuạ bí øt'ango nuni mahets'i.

Ra 'bede de ra nanat'ʉ

11 Ra Jesu bi 'ñena nehe:
—'Nara 'ñøhø mi pɛ'tsa yoho yá t'ʉ,
12 nepʉ nú'ạ mbạtsi bi 'ñembabi rá dada: "Papá, dí ne gui 'racagui nú'ạ rí 'ñepcagui de nú'ạ guí pɛ'tsi." Nu'bʉ́ nura dada bi mʉdi bi hecuabi yá hño, ne bi umbabi yá t'ʉ.
13 Nepʉ de ya xqui thogui 'raya pa, nú'ạ ra t'ʉ mbạtsi bi munts'a gatho nú'ạ xqui t'umbabi ne bi hñạts'i, ne bi bøni de guehni, bi gʉ rá 'ñu bi ma pa ma'na ra hai yabʉ habʉ bá tegue gatho rá bojạ ja 'nara 'mʉi xi xmá nts'o.
14 Pe nu mi degue gatho nú'ạ mi hạ, bi nja 'nara dạnga thuhu ja nú'ạ ra hai'ạ, ne nu'ạ́ bi mʉdi bi sufri co ra thuhu.
15 Nepʉ de guehni bi ma bá apa ra 'bɛfi 'nara 'ñøhø de nú'ạ ra hai'ạ. Y nura 'ñøhø'ạ bi umbabi ra 'bɛfi ne bi mɛhni da supa yá ts'ʉdi.
16 Y ra ora mi ñunga ya ts'ʉdi, nú'ạ́ mi nehmạ da zi nú'ạ mi tsi'ʉ, ngue'ạ xi mi tsʉ ra thuhu, pe hinto mi huequi pa da t'umbi te da zi.

17 Nu'bɨ́ nu'ą́ bi beni rá ngu
ne bi 'ñena: “Hangu ya mɛfi
pɛ'tsa ma dada ja rá ngu, ne
bí ja ndunthi te da ts'i, asta
pongui. Y nugui, go dí 'youa
ya ga tu ra thuhu.
18 Ma ga yopa penga ja rá
ngu ma dada, ne ga embabi:
Papá, stá øt'a 'nara ts'oqui
ja rá thandi Ajuą ne ja ri
thandigue.
19 Ya hiní 'ñepcagui gui
'ñengagui ri t'ɨgui. 'Yøtc'agui
ngu 'nadrá 'bɛgotho de gue'i;
ga embabi njabɨ.”
20 Nepɨ nu'ą́ bi gɨ rá 'ñu
ne bi menga pa ja rá ngu rá
dada.
Pe ante da zøni, rá dada
bi hyandi ne bi huequi, ne
bi nest'ihi bá tsɨdi, y ngu bi
nthɛui, bi hyɨfi ne bi zɨ'tsi.
21 Nepɨ nura t'ɨ bi 'ñembabi:
“Papá, stá øt'a 'nara ts'oqui
ja rá thandi Ajuą ne ja ri
thandigue. Ya hiní 'ñepcagui
gui 'ñengagui ri t'ɨgui.”
22 Pe nura dada bi 'ñembabi
yá 'bɛgo: “Bá hąhɨ 'raya
he nú'ɨ ma'na strá hño ne
hyethɨ, ne hñu'tsuahɨ 'nara
mfo'yɛ, ne ti'tuahɨ.
23 Ne bá tsihɨ nú'ą ra
nocandąmfri ga hohɨ ne ga
tsihɨ. ¡Ma ga øthɨ 'nara ngo
dega johya!
24 Ngue'ą nuna ma t'ɨ
ndí hu ma mɨi gue ya xqui
duhmą, pe hina, y nubyá dí
ja ra uɛnda gue ya xa yopa
nte. Stí 'bɛdi, pe nubyá ya dá
yopa handi.” Y nu'ɨ́ bi mɨdi
bi 'ñøt'ango.
25 Hinga ya'ą bi zøhø nú'ą
ra t'ɨ madą, mbi 'yo ja ra 'bɛfi.
Pe nu mi zøhø guetbɨ ja rá
ngu, bi 'yøde mi ja ya 'bɛ'mda
ne ya hnei.
26 Nepɨ nu'ą́ bi ma'ta 'na de
nuya 'bɛgo pa bi 'yambabi te
mi ja.
27 Nepɨ nura 'bɛgo bi
'ñembabi: “Ri cu xa zøhø y
nuri dada bi manda bi tho ra
nocandąmfri ngue'ą bi zøhø
te rá 'ñentho ha hinte xqui ja.”
28 Pe nú'ą ra cu madą xi
bi bø rá cuɛ ne himi ne da
yɨt'i. Ha nurá dada bi bøni bi
bąntebi pa da yɨt'i.
29 Ha nu'ą́ bi 'ñembabi rá
dada: “Papá, guí pąsɛ hangu
ya jɛya stá 'bɨhui ne dí pɛp'a'i,
ha hinhya'mɨ stá nts'o'yøde
de gue'i. Pe ni 'na'qui hinxcá
'raca mądi 'nara zi t'ąxi pa ga
tsi'be ma amigo.
30 Pe nubyá, nú'ą ri t'ɨ xa
zøhø, xua dec'a'i ri boją co ya
ts'o'bɛhñą, nu'ą́ hą, go asta gá
hyopabi ra nocandąmfri.”
31 Nepɨ nurá dada bi
'ñembabi: “Ma zi t'ɨ'i, nu'í
nząntho guí 'bɨi con guequi,
y gatho nú'ą dí pɛ'tsi, ri mɛti
nehe.
32 Pe nubyá, mahyoni ga
johyahɨ ne ga øthɨ 'nara ngo,
ngue'ą ri cu ndí hu ma mɨi
gue ya xqui duhmą, pe nubyá
pa guequi dí ja ra uɛnda
gue ya xa yopa nte. Y stí
'bɛhmąhɨ, pe nubyá ya dá
yopa hanthɨ.”

16

*Ra 'bede de 'nara 'bɛtri mi jɨ
ndunthi ra boją*

1 Nehe ra Jesu bi 'ñembabi
yá nxadi:
—Mi 'bɨi 'nara 'ñøhø xi mrá
rico ne mi 'bɨi 'nará 'bɛtri. Y

ra hmu xqui sipabi gue núˈą ra ˈbɛtri mi jʉmpa ndunthi rá bojąˈ.

2 Nuˈbʉ́ nura hmu bi zohna núˈą ra ˈbɛtri ne bi ˈñembabi: “Xa sicagui ˈraya noya de gueˈi. Hangue dí ne gui dacagui ra uɛnda de ri ˈbɛfi, ngueˈą ya hindí ne gui sigui gui pɛpcagui.”

3 Nepʉ núˈą ra ˈbɛtri bi bensɛ ja rá mfeni, ne mi ena: “Xibya, ¿te ga øtˈe? Ma hmu ma da hñąga ra ˈbɛfi, ha otho ma tsˈɛdi pa ga pɛ ya hai, y ri ˈraca ra ˈbɛtsa ˈbʉ ga mpɛti.

4 A, nubyá hą, ya dá beni te ma ga øtˈe. Ma ga honga ra modo pa da mącagui núˈʉ toˈo tupabi ma hmu, pa da ˈraca nsɛqui ja yá ngu nura paˈą da thągagui ra ˈbɛfi de guecua.”

5 Nepʉ nuˈą́ bi zohna ˈramaˈna núˈʉ toˈo mi tupabi rá hmu. Nuˈą ra mʉdi bi ˈyambabi ne bi ˈñembabi: “¿Hangu guí tupabi ma hmu?”

6 Nuˈbʉ́ nuˈą́ bi dątuabi bi ˈñena: “Dí tupabi ˈna nthebe barri ra aceite.” Ha nura ˈbɛtri bi ˈñembabi: “Jaua ra hɛˈmi habʉ hutsˈi hangu guí tupa ma hmu, y dąma hyoqui maˈna habʉ di mą gue høns nde nthebe barritho gui tu.”

7 Nepʉ nuˈą maˈna bi ˈñembabi: “Xiˈaˈi, ¿hangu guí tugue?” Nuˈą́ bi ˈñena: “ˈNa nthebe huada ra trigo.” Nepʉ núˈą ra ˈbɛtri bi ˈñembabi: “Nehe jaua ra hɛˈmi habʉ hutsˈi hangu guí tupa ma hmu. Hyoca maˈna habʉ di mą gue høns gohoˈrate gui tu.”

8 Nepʉ nura hmu bi ˈñeˈtsua rá nsu núˈą ra tsˈoˈbɛtri ngueˈą bi dąma nti rá mfeni pa bi gohi xá hño co núˈʉ toˈo mi tu ya thai. Hangue njabʉ nuya meximhai xi ya nimfeni pa da gohi xá hño co yá mimeximhaiui, pe núˈʉ xa gamfri Ajuą hingui øtˈe njabʉ.

9 Pe nugui, nuˈą dí xiˈahʉ, masque ra boją da za da hyatˈa ˈna, pe nehe co núˈą ra bojąˈą ogyá mitˈihʉ, faxhʉ núˈʉ ja te øˈtua ra ˈbɛdi, pa njabʉ gui ntsixhʉˈʉ, pa nu sta uadi ri tehʉ de guecua ja ra ximhai ne sta uadi da thogui ra boją, nuˈbʉ́ ma da tˈaˈahʉ ˈnara hoga ˈñehe nu xcrí tsøñhʉ mąhetsˈi habʉ bí ja ya hoga ˈmʉi pa nząntho.

10 Nuˈą tóˈo hingui køni masque ˈna tʉi ra boją xa tˈumbi da su, nehe hinda køni ˈbʉ da tˈumba ndunthi ra boją pa da su. Nuˈą tóˈo køni de núˈą ˈna tʉi xa tˈumbi pa da suhmą, nehe da køni ˈbʉ da tˈumba ndunthi pa da su.

11 Hangue nugui dí xiˈahʉ, ˈbʉ gui køñhʉ ya hño de nuua ja ra ximhai núˈʉ xa tˈaˈahʉ pa gui suhmąhʉ, ¿toˈo da gamfri de gueˈahʉ pa da ˈraˈahʉ ya hño de mahetsˈi pa gui suhmąhʉ?

12 Nuˈbʉ hingui pąhʉ gui suhʉ núˈą hingrí mɛtihʉ, ¿hanja da za da tˈaˈahʉ núˈą rí ˈñepˈaˈihʉ pa gui suhʉ?

13 Ni ˈnara ˈbɛgo hinda za da mɛpabi yoho ya hmu, ngueˈą njabʉ da za da ʉtsa ˈna, ne go da mąhui núˈą maˈna, o nząntho go di pɛpabi ˈna, y nu

ma'na hina. Njabʉ nehe hingui tsa gui pɛpabihʉ Ajuạ ne da 'yoda ri mfenihʉ ra bojạ.

14 Ha nuya fariseo xi mi ho da mɛ'tsa ndunthi ra bojạ ne mi 'bʉhni mi huxa nt'øde'ʉ núʼạ bi mạnga ra Jesu ne xi mi ɛnda yá thede'ʉ.

15 Ha nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Nu'ahʉ ri hnequi 'ñena 'na xi gyá hojạ'ihʉ, pe hønsɛ pa gui pønga ri hmihʉ ja yá thandi ri miqu'eihʉ, pe Ajuạ pạt'athohʉ ri mfenihʉ te rá 'bɛ'ạ guí beñhʉ, hangue 'bʉ guí ne gui pønga ri hmihʉ ja yá thandi ri miqu'eihʉ, hingui tsa gui pønga ri hmihʉ ja rá thandi Ajuạ.

Rá ley ra Moise ne ra hoga nt'øde de rá hmanda Ajuạ

16 Desde ante da zøhø ra Xuua Xi'tsate ya nguí pɛ'tsuahʉ rá ley ra Moise ne núʼạ xqui mạnga ma'ra yá 'mɛhni Ajuạ. Y desde bi zøhø ra Xuua asta nubya xcá 'yøhʉ xa si'ahʉ ya noya dega hoga nt'øde de hanja go ri manda Ajuạ, y njabʉ ndunthi xa 'yøt'a ra ts'ɛdi da yʉt'i nu habʉ ri manda Ajuạ.

17 Masque mahets'i ne ra ximhai hingui hei pa da uadi, pe ni 'nara noya núʼạ xa t'ofo ja rá ley Ajuạ hinda njabʉtho, pɛ'tsi da njabʉ ngu núʼạ mạ.

Ra Jesu bi mạ de ra nxuni (Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

18 'Bʉ 'nara 'ñøhø da nxungüi rá 'bɛhñạ pa go da nthạtui ma'na ra 'bɛhñạ, núʼạ ra 'ñøhø'ạ ya bi 'yøt'a 'nara ts'oqui. Y nu'ạ tó'o da nthạti co 'nara 'bɛhñạ xa nxungüi rá dạme, ne'ạ ya bi 'yøt'a 'nara ts'oqui.

Ra Jesu bi mạ de 'nara 'ñøhø ra rico ne ra Lasaro

19 Mi 'bʉi 'nara 'ñøhø xi mrá rico, ne xi mri hñe xá hño co 'raya hoga dutu xi mahotho. Y mi øt'ango hyastho ja rá ngu co ndunthi ra nthoqui.

20 Ne mi 'bʉi 'nara zi mɛti mrá thuhu ra Lasaro xi mrá hyoya, xqui hñuhni ja rá gosthingu núʼạ ra rico. Ne mi tsʉ 'nara hñeni mi 'ya maxøgue rá ndo'yo,

21 ne asta ya tsat'yo mi te'tsuabi habʉ mi 'ya. Y núʼạ ra zi 'ñøhø'ạ mi nehmạ xa zi núʼạ mi tagui de ja rá mexa núʼạ ra rico.

22 'Nara pa bi du ra zi hyoya, y ya ɛnxɛ de mahets'i bá ehe e bi zits'i pa bá 'bʉhui ra Abrá nuni mahets'i. Nepʉ 'mɛfa bi du nehe núʼạ ra rico, ne bi t'agui.

23 Y de mi oni núʼạ ra rico ja ra nidu xi mri sufri ndunthi, nepʉ nu'ạ́ bi gʉxa yá da ne bi hyandi de yabʉ ra Abrá ya mi 'bʉhuini ra Lasaro nehe.

24 Nepʉ nura rico bi ma'ti ne bi 'ñembabi: "Ma dadạ'i Abrá, dá nja ri nthecate de guequi, bá pɛhna ra Lasaro da pobo qué yá dedo co 'na zi tʉi ra dehe pa e da pobo qué ma jạne, ngue'ạ xi dí sufri ndunthi nuua ja ra tsibi."

25 Ha nura Abrá bi 'ñembabi: "Amigo, beni gue nu'i núʼbʉ nguí 'bʉi ja ra ximhai xi nguí 'bʉi xá hño, ha nura Lasaro mi sufri ndunthi ra hñoya. Pe nubyá nuní 'bʉi xá hño

de guecua, ha nu'i go guí sufribya núbʉ habʉ guí 'bʉi.

26 Ha nixi da za da mabʉ ra Lasaro, ngue'a̱ ja 'nara hñe madetho xi xá hñe. Hangue nu'ʉ 'bʉcua hinda za dí mabʉ, ha nu'ʉ bí 'bʉpʉ, hinda za dí 'ñecua nehe."

27 Nepʉ nú'a̱ ra rico bi 'ñena: "Ma dada'i Abrá, nu'bʉ́ dí ba̱nte'i gui pɛhna ts'ʉ ra Lasaro ja rá ngu ma dada

28 habʉ bí 'bʉi má cʉt'a ma cu, pa da zofo pa hinda zøhø de guecua ja ra nidu, e da sufri ngu dí sufriga."

29 Pe nura Abrá bi 'ñembabi'a̱: "Nu'ʉ́ ya bí pɛ'tsa nú'a̱ bi 'yofo ra Moise ne nú'a̱ bi 'yofo ma'ra yá 'mɛhni Ajua̱. ¡Go dá 'yøte'ʉ!"

30 Pe nura rico bi 'ñena: "Ha̱ha̱ majua̱ni guí ma̱, nú'i ma dada'i Abrá, pe nu'bʉ gui pɛhna 'na de nú'ʉ xa du, nu'ʉ́ dí pa̱di da 'yøte ne da ñobri."

31 Pe nura Abrá bi 'ñembabi: "'Bʉ hingo xa 'yøte nú'a̱ bi ma̱nga ra Moise ne ma'ra yá 'mɛhni Ajua̱, nixi da ne da gamfri nú'a̱ da xipabi nú'a̱ di yopa nte de ja ra du."

17

Ra Jesu bi ma̱ gue ga nsuhʉ pa hinga japhʉ da 'yøt'a ya ts'oqui ma'ra

(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

1 Ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Nza̱ntho da nja 'raya t'øt'e pa da japi da nts'oca ya ja̱'i, pe ¡huecate nú'a̱ ra ja̱'i to'o da japi da 'yøt'a 'nara ts'oqui ma'na!

2 Ma'na xá hño nú'a̱ ra ja̱'i'a̱ dra ts'ʉtuahma̱ 'nara do strá hñʉ ja rá 'yʉga ne dra føta ja ra ndehe, pa te hønsɛ da japi da 'yøt'a ra ts'oqui ma'na rá miqu'eiui nú'a̱ hinxa zɛditho rá jamfri.

3 Hangue nugui dí xi'ahʉ gui nsuhʉ. Nu'bʉ 'nari cuhʉ da 'yø't'ahʉ 'nara nts'o'mʉi, zofohʉ, hña̱cuahʉ. Nu'bʉ da ñobri, pumbabihʉ.

4 Masque da 'yø't'ahʉ ra nts'o'mʉi yoto 'mi'qui de ra pa, ne 'bʉ da 'ñehe da 'ya'ahʉ ra pumbate cada ra 'mi'qui, pumbabihʉ.

Ra jamfri ngu 'nara zi nda dega mostasa

5 Ha nuyá apostol ra Jesu bi 'ñembabi:

—Xupca ma jamfrihe.

6 Nepʉ ra zi Hmu Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'bʉ xi majua̱ni gri pɛ'tshʉ ra jamfri masque ngu 'nara zi nda dega mostasa rá nda̱ngui, nu'bʉ́ da za gui 'ñembabihʉ nuna da̱nga 'bai gá za: "C'ʉts'i de habʉ guí 'bai ne rí ma gui nt'ʉt'a ja ra ndehe," ha nura za'a̱ da 'yø't'a'ihʉ co nú'a̱ ri jamfrihʉ.

'Nara 'bɛgo rí 'ñepi da mɛpa rá hmu, hingo dra 'bɛpi

7 Ra Jesu bi 'ñembabi nehe'ʉ:

—'Bʉ 'nara ja̱'i di 'bʉ 'nará 'bɛgo xqui menga 'bɛfi ja ra hua̱hi o ra 'ba'yo, ¿ha gue da t'embabi 'bestho: "Thogui hñudi gui ñuni"?

8 Hina. Nu'á̱ da t'embabi: "'Mɛt'o gui hoca ra nt'oxi, ne hñoquigue pa gui 'raqui te ga

tsi. Nepʉ 'mɛfa gui ñunigue nehe.”

9 ¿Ha guí beñhʉ da t'umba njamạdi ra 'bɛgo de nú'ạ 'bɛpabi da 'yøt'e? Hina.

10 Njabʉ nehe nu xcrí juahʉ gui pɛphʉ rá 'bɛfi Ajuạ xa 'bɛp'ahʉ, rí 'ñepi gui 'ñeñhʉ: “Hiní 'ñepcahe gui 'yacje ra jamạdi ngue'ạ 'nadyá 'bɛgothohe ne hønsɛ stá pɛhe nú'ạ mri 'ñepcaguihe ga pɛhe.”

Ra Jesu bi 'yøthe 'rɛt'a ya 'ñøhø mi tsʉdi ra lepra

11 De guehni bi thogui ra Jesu bi sigui rá 'ñu pa mri ma Jerusale, bi 'ranga madetho de yoho ya hai, 'na rá thuhu Nsamaria, ha nu ma'na Galilea.

12 Y ya de mi ma da zønga ja 'nara zi hnini, bi bøni pa bá tsʉdi'ạ 'rɛt'a ya 'ñøhø mi tsʉdi ra lepra nú'ạ mi tsit'atho ra ngø, ne nu'ʉ́ bi gohi zi yabʉtho de gue'ạ, ngue'ạ xuá nts'uni yá hñeni.

13 Nepʉ bi ma'ti'ʉ bi 'ñembi:

—Jesu, ma zi Xahnate'ihe, dá nja ri nthecate de guecje.

14 Nepʉ nu mi hyanda ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Rí maha ua 'ñudihʉ ja ya macjạ.

Nepʉ nu'ʉ́ bi ma, ne de má 'ñu bi ñạni de yá hñeni'ʉ.

15 Y 'na de gue'ʉ de mi za gue bi ñạni, bi mengui mi xøcambeni Ajuạ co ya hmafi.

16 Ne bi ndandiñạhmu ja rá ua ra Jesu ne bi mɛgui rá hmi asta ja ra hai pa bi umba njamạdi ngue'ạ xqui 'yøthe'ạ. Y nú'ạ ra 'ñøhø'ạ mrá me Nsamaria.

17 Y nura Jesu bi 'ñani ne bi 'ñena:

—¿Ha gue hingue mi 'rɛt'a bi ñạni? ¿Habʉ bi ma nú'ʉ má gʉto?

18 ¿Ha gue hønsɛ núni hingrá me Israel bá pengui ri xøcambeni Ajuạ?

19 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi nú'ạ ra 'ñøhø:

—'Bai rí ma, ya xcá ñạni ngue'ạ xcá camfrigui.

Ra Jesu bi mạ de rá 'ñehe rá hmanda Ajuạ

(Mt. 24:23-28, 36-41)

20 Nepʉ ya fariseo bi 'yambabi ra Jesu ha'mʉ mi ma da zøhø rá hmanda Ajuạ nuua ja ra ximhai. Nepʉ nu'ạ́ bi dạdi ne bi 'ñembabi:

—Nurá hmanda Ajuạ hinga 'nara t'øt'e pa da hnequi.

21 Nixi da za da t'eñ'ahʉ: “Xi jaua”, o “Bí jani”. Nurá hmanda Ajuạ ya xa zøhø ne ya 'bʉi con gue'ahʉ.

22 Nepʉ nu'ạ́ bi 'ñembabi yá nxadi nehe:

—Ma da zøhø ra pa gui nehmạhʉ gui hyanthʉ da zøhø 'bestho nú'ạ ra dạnga pa, pa gui hyanthʉ da yopa 'ñehe pa da ndạ Nú'ạ To'o e bi Njạ'i, pe hindi tat'atho ya pa pa gue'ạ.

23 Ne ma da t'eñ'ahʉ: “Xi 'bʉcua”, o “Xi bí 'bʉhni”. Pe oxqui pahʉ ma gui c'ạ'tshʉ, ne oxqui tɛnihʉ nú'ʉ to'o da xi'ahʉ njabʉ.

24 Ngue'ạ ngu guí hanthʉ 'nara huɛi nú'ạ masɛctho da yot'i maxøgue mahets'i, ma da njabʉ nehe nú'ạ ra pa'ạ stua yopa pengui Nú'ạ To'o e bi Njạ'i.

25 Pe mahyoni 'mɛt'o da thogui ndunthi ya ts'othogui. Ne ma da ʉtsa gatho ya ja̱'i nú'ʉ 'bʉi de nuya pabya.

26 Ngu nú'a̱ bi nja de nuya pa'ʉ de mi 'bʉi ra Noé, ma da njabʉ nehe nu stua yopa ehe Nú'a̱ To'o e bi Nja̱'i.

27 Nu'ʉ́ mri ñuni, mi tsithe, ne mi øt'a nthaṯi ngu xi yá nza̱i, ne hinte mi jamasu'ʉ asta nura pa'a̱ bi yʉt'a ra Noé ja ra arca, ne mi da̱mfri'ʉ bi ñuxa ra dehe maxøgue ra ximhai, y gatho ya ja̱'i bi jaṯ'i.

28 Bi njabʉ nehe nuya pa'ʉ mi 'bʉ ra Lot. Ya ja̱'i mi øt'e ngu xi myá nza̱i, mi ñuni mi tsithe, mi mpa ne mi ntai, mi mpot'i ne mi høngu.

29 Pe nu de mi bønga ra Lot de ra hnini Sodoma, bi 'ua̱ ya tsibi ne ra asufre, y bi du dega nzaṯ'i gatho ya ja̱'i de nú'a̱ ra hnini'a̱.

30 Ma da njabʉ nehe nú'a̱ ra pa'a̱ stua yopa pengui Nú'a̱ To'o e bi Nja̱'i.

31 De nura pa'a̱, 'bʉ 'na di 'ba ja ra patio de rá ngu, hinda yʉt'a mbo rá ngu pa da hña̱ts'i nú'a̱ te di pɛ'tsi. Y nu'a̱ tó'o di 'yo ja rá hua̱hi, ya hinda yopa menga ja rá ngu.

32 Benihʉ de hanja bi ndo'u rá 'bɛhña̱ ra Lot ngue'a̱ bi ñegui bi hyanda nú'a̱ ra hnini bi zopʉ.

33 Nu'a̱ tó'o ne da su rá te, da 'bɛdi, pe nu'a̱ tó'o da unga rá te po rá nguequi, nu'a̱ ma da mɛ'tsa ma'na ra hoga te pa nza̱ntho.

34 Nehe dí xi'ahʉ gue nú'a̱ ra xuui'a̱ 'bʉ yoho di 'bonga 'nadbʉ ja yá a̱ha̱, 'na da ts'its'i, ha nu ma'na da ts'ogui.

35 'Bʉ yoho ya gʉni di cʉni mahyɛgui, 'na da ts'its'i, ha nu ma'na da ts'ogui.

36 'Bʉ yoho ya 'ñøhø di 'yo ja yá 'bɛfi 'nadbʉ ja ra hua̱hi, 'na da ts'its'i, ha nu ma'na da ts'ogui.

37 Nu mi 'yøde njabʉ ya apostol bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—¿Habʉ ma dua nja nú'a̱ gá ma̱, ma zi Hmu'ihe?

Nepʉ nu'á̱ bi da̱di ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Nuni habʉ di 'bɛni nú'a̱ xa du, ja ma da munts'ni ya pada pa da zi'ʉ.

18

'Nara nzaya co 'nara viuda

1 Ra Jesu bi xipa 'nara 'bede yá nxadi gue mahyoni da 'yapabi Aju̱a̱ nza̱ntho nsinque da zabi.

2 Ne bi 'ñembi:

—Mi 'bʉi 'nara nzaya ja 'nara hnini, himi tsu Aju̱a̱ ne ni 'nara ja̱'i himi tsu.

3 Ne de nú'a̱ ra hnini'a̱ mi 'bʉi 'nara viuda nehe, nza̱ntho mi pa da c'a̱'tsa nú'a̱ ra nzaya pa da ña̱ni de rá ncontra'a̱.

4 Pe bi thogui ndunthi ya pa nura nzaya himbi umba ra mfats'i nú'a̱ ra viuda. Pe 'mɛfa bi 'ño rá mfenisɛ nú'a̱ ra nzaya ne bi 'ñena: “Masque nugui hindí tsu Aju̱a̱, nixi 'nara ja̱'i hindí tsu,

5 pe hingo rá ngue'a̱ ma ga øta nú'a̱ xica ra viuda,

pa hingue xi stí tsøtcatho ma mɯi.”
6 Ra zi Hmu Jesu bi 'ñena:
—Guehna bi mạnga nú'ạ ra ts'o nzaya.
7 Xihmạ Ajuạ, ¿ha gue hinda ñạni nú'ɯ to'o xa huahni, nú'ɯ apabi'ạ ma pa ra xuui? ¿Ha gue hinda mats'i 'bestho'ɯ?
8 Dí xi'ahɯ gue hạ, 'bestho da mats'i. Xi sta yopa mengui Nú'ạ To'o e bi Njạ'i, ¿ha gue da zɯdi ndunthi to'o di camfri 'bɯ? Ya hina.

'Nara fariseo co 'na de nuya 'ñạtsa ngɯxbojạ

9 Ra Jesu bi mạnga ma'na ra 'bede pa nú'ɯ to'o ri 'ñets'i gue ya hojạ'i ne xi ya denate, ne bi 'ñena:
10 —Yoho ya 'ñøhø bi ma ja ra nijạ pa da 'yapabi Ajuạ, 'na mrá fariseo, ha nu ma'na mrá 'ñạtsa ngɯxbojạ.
11 Ha nura fariseo bi 'yapabi Ajuạ má 'bai ne mi ena njaua: “Dí jamạdi ma Zidada'i, ngue'ạ nugui hindí nja ngu ya 'øt'ats'oqui, ya be, ya ts'o'mɯi ne ya zinga medinthạti, nixi dí nja ngu nuni ra 'ñạtsa ngɯxbojạ 'bahni.
12 Nugui dí ayuna yo'qui ra semana, ne nzạntho dí 'ra'a 'rɛt'a centavo cada ra bɛxo nú'ạ dí tạhạ,” njabɯ bi 'ñena.
13 Pe nú'ạ ra 'ñạtsa ngɯxbojạ bi gohi ts'ɯ zi yabɯ de ra fariseo, ne nixi bi ne bi gɯxa yá da pa mahets'i ngue'ạ mi pạdi gue xi mrá nduts'oqui, pe xi mi apabi Ajuạ con gatho rá mɯi ne mi ena: “¡Ma Zidada'i, dá nja ri nthecate de guequi, ngue'ạ xi majuạni nugui 'nadrá dạnga 'øt'ats'oqui!”
14 Hangue bi 'ñenga ra Jesu:
—Dí xi'ahɯ gue nú'ạ ra 'ñạtsa ngɯxbojạ bi zɯdi ra pumbate de yá ts'oqui, ne bi menga ja rá ngu ya hinte má ts'oqui mi tu. Pe nura fariseo himbi zɯdi ra pumbate de yá ts'oqui. Ngue'ạ nu'ạ tó'o ri 'ñexasɛ, nú'ạ́ go gue'ạ ma da 'bɛ rá tsa. Ha nu'ạ tó'o hini 'ñexasɛ, nú'ạ́ 'mɛfa ma da t'e'tsua rá nsu.

Ra Jesu bi jạpa ya bạtsi
(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

15 Bá ts'impabi ya zi bạtsi ra Jesu pa da hñuxa yá 'yɛ ne da jạpabi'ɯ. Pe nu mi hyanda njabɯ yá nxadi bi zɯi nú'ɯ to'o mri zi yá bạtsi.
16 Ha nura Jesu bi 'ñembabi'ɯ:
—Hophɯ ya bạtsi da e da zɯcagui, oguí hạcuahɯ, ngue'ạ nu'ɯ tó'o da 'mɯi ja rá hmanda Ajuạ, mahyoni da nja ngu nuya ya zi bạtsi.
17 Nehe dí xi'ahɯ gue nu'ạ tó'o hinda nja ngu 'nara zi bạtsi pa da 'mɯi ja rá hmanda Ajuạ, hinda za da yɯt'a ja rá hmanda Ajuạ.

'Nara rico bi ñạui ra Jesu
(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

18 Ne de gue'ạ 'nara ndạ de ja ra nijạ bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembi:
—Nu'i Xahnate, 'nagrá hojạ'i, ¿te da za ga øt'e pa ga tsɯdi ra te pa nzạntho?
19 Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí engagui gue drá hojạ'i? Jo'o ma'na ra hojạ'i, hønsɛ Ajuạ.

20 Nu'i guí pạdi xá hño ya hmanda de ra ley habʉ ena: “Oxqui ntsinga medinthạti, oxqui nhyote, oxcrí mpe, ne oxqui jʉ'tsua ya nc'uamba ri miqu'eiui, ne umba ra t'equ'ei ri dada ne ri nạnạ ne su'ʉ.”

21 Ha nú'ạ ra 'ñøhø bi 'ñena:

—Gatho núyá stá øt'e desde ndí bạtsi.

22 Ha nu mi 'yøde ra Jesu njabʉ, bi 'ñembabi:

—Ri 'bɛdi gui 'yøt'a ma'na. Rí ma gui pa gatho nú'ạ guí pɛ'tsi, ne gui hecuabi ya hyoya. Njabʉ hạ, ma grí tsʉdi ya hño de mahets'i. Ne bá ehe gui tɛngagui.

23 Pe nu mi 'yøde njabʉ nú'ạ ra ndạ xi bi du rá mʉi ngue'ạ xi mrá dạnga rico.

24 Nu mi hyanda ra Jesu gue xi bi du rá mʉi, bi 'ñena:

—¡Xi xá hñei da yʉt'a 'nara rico ja rá hmanda Ajuạ!

25 Ma'na hingui hei da thogui 'nara dạnga mbo'ni ngu ra cameyo ja rá gu 'nara 'yofri que 'nara rico da yʉt'a ja rá hmanda Ajuạ.

26 Ha nú'ʉ to'o bi 'yøde nu mi mạnga njabʉ, bi 'ñena:

—Nu'bʉ njabʉ, ¿to'o'ạ da za da mpøhø?

27 Nura Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'ạ jʉmpabi xá hñei ya jạ'i, pa Ajuạ otho 'nara t'øt'e strá hñei.

28 Nepʉ nura Pedro bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'ihe, nuje stuá tsoguihe gatho nú'ạ ndí pɛ'tshe pa go stuá tɛn'ahe.

29 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi:

—Majuạni dí xi'ahʉ, nu'ạ tó'o da zogui rá ngu, o rá dada, o rá nạnạ, o yá cu, o rá 'bɛhñạ, o yá bạtsi po rá ngue ra mạca noya,

30 nu'ạ́ ma da hñạni nuua ja ra ximhai ma'na ndunthi que nú'ạ xa zogui, ne 'mɛfa ma da hñạnga ra te pa nzạntho nuni mahets'i.

Ra Jesu bi yopa mạ de rá du
(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

31 Y nura Jesu bi 'ueque 'nambʉ nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi, ne bi 'ñembabi:

—Nubya grá maha pa Jerusale habʉ ma da nja ngu nú'ạ xa 'yofo yá 'mɛhni Ajuạ de nú'ạ ma da thogui Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i.

32 Ma da t'ɛnt'ua ja yá 'yɛ ya jạ'i nú'ʉ hingyá me Israel, ne nu'ʉ́ ma da 'yø'tua ra nt'eni, ne ma da ñạma'ñʉ de gue'ạ, ne ma da zots'i.

33 Nu'ʉ́ ma da na'mbi nepʉ da hyo, pe nurá hñupa ma da yopa nte de ra du ma'na'qui.

34 Pe nuya nxadi himi tso yá mfeni de nú'ạ mi xipabi ra Jesu, nixi himi tsa da bạdi'ʉ de nú'ạ mi mạñ'ạ.

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara goda nuni Jericó
(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

35 De ya mi ma da zønga ra Jesu ja ra hnini Jericó, mi huhni 'nara goda ja ra 'ñu, mi pɛti.

36 Ha nu mi 'yøde'ạ gue mi pani ndunthi ya jạ'i, nu'ạ́ bi 'ñani te rá 'bɛ'ạ xqui nja.
37 Nepʉ nu'ạ́ bi sipabi gue mi pani ra Jesu me Nasare.
38 Nu'bʉ́ nu'ạ́ bi ñạ nts'ɛdi ne bi 'ñena:
—¡Nu'i Jesu, rá T'ʉ'i ra ndạ Davi, dá nja ri nthecate de guequi!
39 Ha nuya jạ'i mri 'bɛt'o mi tsʉi ne mi embi gue da go'ta rá ne, pe nu'ạ́ ma'na mri mafi nts'ɛdi ne mi ena:
—¡Rá T'ʉ'i ra Davi, huegagui!
40 Nepʉ ra Jesu bi gohi bi 'mai ne bi mɛhni to'o bá tsi. Y nu mi zøhø habʉ mi 'bai'ạ, bi 'yambabi ne bi 'ñembi:
41 —¿Te guí ne ga ø't'a'i?
Ha nura goda bi dạdi ne bi 'ñena:
—Dí ne ga handi, Ndada.
42 Y ra Jesu bi 'ñembabi:
—¡Nubya hạ xa njabʉ ngu nú'ạ guí ne! Xcá ñạni ngue'ạ xcá camfrigui.
43 'Bestho ra ora'ạ ra goda bi za bi hyandi, ne bi dɛna ra Jesu, mi xøcambeni Ajuạ. Y gatho nú'ʉ ya jạ'i bi hyandi njabʉ, ne'ʉ bi xøcambeni Ajuạ nehe.

19

Ra Jesu co ra Saqueo

1 Nepʉ nura Jesu bi yʉt'a ja ra hnini Jericó ne mri 'yo mi thogui made ra hnini.
2 Ne de guehni mi 'bʉ 'nara 'ñøhø xi mrá rico mrá thuhu ra Saqueo, gue'ạ mrá ndạ de nuya 'ñạtsa ngʉxbojạ.
3 Nura Saqueo mi ne da hyanda ra Jesu pa da bạdi to'o'ạ, pe himi tsa ngue'ạ himrá he'tsa jạ'i y mi 'ñoui ndunthi ya jạ'i ra Jesu, hangue himi tsa da hyandi'ạ.
4 Nepʉ nu'ạ́ bi nest'ihi bi 'mɛt'o bøxa mañạ ja 'nara dạnga 'bai gá za pa da za da hyanda ra Jesu, ngue'ạ ja ma dí 'rani'ạ.
5 Nu mi thogui ra Jesu de guehni, bi hyandi gue ja mi tøhni'ạ. Ne bi 'ñembabi:
—Nu'i Saqueo, bá dạma cại, ngue'ạ nubya dí ne ga tsøñ'a'i ja ri ngu.
6 Nepʉ nura Saqueo mant'ạ bi dạma gại ne co ndunthi ra johya bi zixa ra Jesu ja rá ngu.
7 Ha nu mi hyanda njabʉ ya jạ'i, bi mʉdi bi nøñ'ʉ ra Jesu ngue'ạ bi ma bá cʉt'a ja rá ngu 'nara ts'ojạ'i.
8 Nepʉ nura Saqueo bi 'ñembabi ra Jesu:
—Ma zi Hmu'i, ma ga hecua ya hyoya made de numa hño dí pɛ'tsi, ne 'bʉ to'o stá hat'i, ma ga ju'tua goho 'mi'qui de nú'ạ stá hat'i.
9 Ha nura Jesu bi 'ñembabi:
—Núbya rapaya xa zøhø ra mpøhø nuua ja ri ngu, ngue'ạ ne'i xqui 'ñehe desde yá jạ'i ndu ra Abrá.
10 Ngue'ạ Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i, bá ehe pa da hyoni ne da pøhø nú'ʉ xa 'mɛdi.

Ra 'bede de nú'ʉ 'rɛt'a ya 'bɛgo co 'rɛt'a ya bojạ

11 Nu mi uadi bi mạnga ra Jesu njabʉ, bi mʉdi bi xipabi ya jạ'i 'nara 'bede, ngue'ạ ya mi ma da zønga Jerusale y nú'ʉ ya jạ'i mi hu yá mʉi gue

mi ma da hnequi 'bestho rá hmanda Ajuą nu stí zøni.

12 Hangue nura Jesu bi 'ñembabi:

—Mi 'bʉi 'nara 'ñøhø mrá t'ʉ 'nara ndą. Nú'ą́ bi ma yabʉ ja ma'na ra hnini pa da thuts'i dega ndą ja rá hai, nepʉ da yopa mengui pa da ndą.

13 Pe ante da ma'ą, bi zohna nú'ʉ 'rɛt'a yá 'bɛgo pa da umbabi 'ra 'nara bojąą, y mahyɛgui rá ndunthi bi umbabi cada 'na de gue'ʉ. Nepʉ bi 'ñembabi: "'Yøthʉ ra thoni co nú'ą dá 'ra'ahʉ pa da xu ri bojąąhʉ asta hinga pengui." Ne bi gʉ rá 'ñu bi ma.

14 Pe nú'ʉ ya ją'i de rá hai nú'ʉ to'o mi ʉtsa, bi mɛhna 'raya 'mɛhni pa da ma nehe habʉ mri ma'ą pa xąmą hinxa thuts'i dega ndą de yá hai'ʉ.

15 Pe nu'ą́ bi t'umbabi ra ts'ɛdi pa da ndą, ne bi menga ja rá hai. Ha nu mi zøhø'ą bi manda bi ts'ohna gatho nú'ʉ to'o xqui umbabi ra bojąą, pa da bądi hangu xqui dąhą cada 'na de gue'ʉ.

16 Nu'ą rá mʉdi bi zøhø bi 'ñena: "Nú'i ri t'equ'ei Ndą, nuri bojąą gá 'raqui xa xu má 'rɛt'a yá ndunthi de nú'ą gá 'raqui."

17 Ha nura ndą bi 'ñembabi: "Xá hño, xi grá hoga 'bɛgo, xcá japi xa xu nú'ą 'na tʉi dá 'ra'i. Nubya ma ga hux'a'i dega ndą pa gui manda 'rɛt'a ya hnini," bi 'ñembi.

18 Ha nu'ą ma'na ra 'bɛgo bi 'ñena: "Nú'i ri t'equ'ei Ndą, nuri bojąą gá 'raqui xa xu má cʉt'a yá ndunthi de nú'ą gá 'raqui."

19 Nu'bʉ́ ra ndą bi 'ñembabi nehe: "Ne'i ma ga hux'a'i dega ndą pa gui manda cʉt'a ya hnini."

20 Nepʉ bi zøhø nú'ą ma'na bi 'ñembabi: "Nú'i ri t'equ'ei Ndą, jaua ri bojąą núna gá 'raqui. Dá tu'ti ne dá pɛ'tsi xá hño pa hindá 'bɛdi.

21 Dá ntsu xa bø ri cuɛ ngue'ą nu'i guí japi da mpɛfi 'na ndunthi, ne guí jʉ guí pɛ'tsi nú'ą hingo xcá pɛfi, ne guí xofo nú'ą hinxcá pot'i."

22 Nepʉ nura ndą bi 'ñembabi: "Nu'i 'nagrá ts'o'bɛgo, co nú'ą ri noya gá mą gá nts'oquisɛ. Nu'bʉ gá pądi gue drí ja'ahʉ gui mpɛhʉ nts'ɛdi ne dí jʉ dí pɛ'tsi nú'ą hinstá pɛfi, ne dí xofo nú'ą hinstá pot'i,

23 nu'bʉ́ ¿hanja hingá tsogui ma bojąą ja ra banco pa xa xu rá thąhą?"

24 Nepʉ bi 'ñembabi nú'ʉ ma'ra ya 'bɛgo mi 'bʉhni: "Hñąmfʉ nú'ą ra bojąą ne umbabihʉ nú'ą to'o bi xu 'rɛt'a 'mi'qui rá ndunthi ra bojąą."

25 Pe nu'ʉ́ bi 'ñembabi: "Nú'i ri t'equ'ei Ndą, pe nu'ą́ ya pɛ'tsa 'rɛt'a ya bojąą."

26 Ha nura ndą bi dądi ne bi 'ñena: "Dí xi'ahʉ gue nu'ą tó'o pądi da xu nú'ą t'umbi, da t'umbabi ma'na, pe nu'ą hingui pądi da xu nú'ą t'umbi, da thąmbabi nú'ą ts'ʉ di pɛ'tsi.

27 Ha nú'ʉ ma ncontra himi ne gue go ga ndą, bá tsincahʉua gatho, ne hyohʉ ja ma thandi."

Ra Jesu bi yʉt'a Jerusale
(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

28 De mi uadi bi mạnga njabʉ ra Jesu, bi thogui gá ma pa Jerusale.
29 Y de ya mi ma da zønga ja ra hnini Betfage ne ra hnini Betania, gueta ra t'øhø rá thuhu 'bo Olivo, bi mɛhna yoho yá nxadi,
30 ne bi 'ñembabi:
—Rí maha ja nuni ra hnini bí jani, ne nu xcrí tsøñhʉni ma gui tsʉhʉ 'nara zi burru di thạt'i de guehni, nú'ạ hinto xa tøguetho. Gui xo'thʉ ne ua tsincahʉua.
31 Nu'bʉ to'o da 'yan'ahʉ hanja guí xo'thʉ, 'ñembabihʉ: "Ma zi Hmuhe bí honi."
32 Nepʉ nú'ʉ yoho yá nxadi bi ma ne bi zʉdi ngu xqui xipa ra Jesu.
33 Y ts'a mi xo'ti'ʉ, nú'ʉ to'o myá mɛti bi 'ñembi:
—¿Te gui japhʉ ra burru guí xo'thʉ?
34 Nepʉ nu'ʉ́ bi dạdi ne bi 'ñena:
—Ma zi Hmuhe bí honi.
35 Nu'bʉ́ bi ts'i'tsuabi'ạ nura zi burru, ne nu mi zøni'ʉ bi xi'tsua yá pat'i'ʉ pa bi tøgue'ạ.
36 Ne de mri ne ra 'ñu ra Jesu, ya jạ'i mi hạca yá pat'i pa mi pøgue ja ra 'ñu habʉ mi thogui'ạ.
37 Ne nu mi donts'a ja ra t'øhø 'bo Olivo pa da gại, gatho nú'ʉ mri dɛni'ạ bi mʉdi bi mafi co ra johya ne mi xøcambeni Ajuạ ngue'ạ xqui hyant'ʉ ya dạnga nt'udi nú'ʉ xqui 'yøt'a ra Jesu.
38 Ne mi ena'ʉ:
—¡Njạpi ra dạnga Ndạ nuni xuá mɛncahʉ Ajuạ! ¡Xi rá nsunda ra hoga'mʉi nuni mahets'i, ne ma da njabʉ de guecua ja ra ximhai nehe! ¡Xi rá nsunda Ajuạ!
39 Nepʉ 'ra de nuya fariseo mi pani ja ya jạ'i bi 'ñembabi ra Jesu:
—Xahnate, dí nehe gui hñạcua nuyʉ ya jạ'i grí 'ñoui, hinda mafi.
40 Pe nura Jesu bi dạdi ne bi 'ñembabi:
—Dí xi'ahʉ gue nu'bʉ núyʉ da go'ta yá ne, nu'bʉ́ da za da mafi asta ya do.
41 Nu mi zøhø ra Jesu gueta ra hnini Jerusale, bi hyandi ne bi huequi ne bi nzoni,
42 bi 'ñena:
—¡Nu'ahʉ me Jerusale, 'bʉ di tsohmạ ri mfenihʉ gue xa zøhø ra pa pa gui mpøhøhmạhʉ! Pe nubyá hinda za gui pạhʉ, ngue'ạ xra t'ạc'a ri mfenihʉ.
43 Ma da zø ya pa xá nts'o pa gue'ahʉ, ngue'ạ nuri ncontrahʉ ma da go't'athohʉ, ne da the'ts'athohʉ, ne hingui c'othʉ de ja yá 'yɛ'ʉ.
44 Ne da hyo'ahʉ ne gatho ri bạtsihʉ, ne ma da nhuata ri hninihʉ, ne hinda ma da gohi ni 'nara do mañạ de rá midoui. Nú'ạ́ gue'ạ ma gui thoguihʉ ngue'ạ hingá pạdi gá hñạñhʉ nuna ra mpøhø Ajuạ bá pɛhn'ahʉ.

Ra Jesu bi 'yɛnga nú'ʉ mri mpa mbo ra ndạnijạ
(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

45 Nepʉ ra Jesu bi yʉt'a ja ra ndạnijạ ne bi mʉdi bi 'yɛnga

gatho nú'ʉ to'o mi 'bʉhni mri mpa ne mri ntai de guehni,
46 ne bi 'ñembabi:
—Ja ra Mạca T'ofo Ajuạ ena njaua: “Numa ngu ra ngu pa da søcambenigui”; pe nu'ahʉ́ xcá 'yøt'athohʉ ra ngu dega mfe.
47 Hyastho ra Jesu mi 'bʉhni ja ra ndạnijạ ne mi xahna ya jạ'i, pe nuya ndạ gá macjạ ne ya xahnate de ra ley ne gatho ya ndạ de ra hnini, gatho'ʉ mi honi hanja da za da hyo'ạ.
48 Pe himi tsa da 'yøt'a njabʉ'ʉ ngue'ạ gatho ya jạ'i mi huxa nt'øde de nú'ạ mi mạñ'ạ.

20

Ra Jesu bi t'ambabi te ma nsɛqui mi hạ
(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

1 'Nara pa ra Jesu mi 'bʉi ja ra ndạnijạ mi zofo ya jạ'i de ra hoga nt'øde. Nepʉ bi zøhø ya ndạ gá macjạ ne ya xahnate de ra ley ne ya ndạxjua ndạ.
2 Nepʉ nu'ʉ́ bi 'ñembabi:
—Dí ne gui xicje to'o xuá mɛhn'a'i pa gui 'yøt'a nuya ya t'øt'eya, ne con te ma nsɛqui guí øt'a njabʉ.
3 Nepʉ nura Jesu bi 'ñembabi:
—Nequi ma ga an'ahʉ 'nara nt'ani:
4 ¿To'o xqui umba ra ts'ɛdi ra Xuua pa bi 'yøt'a ra sistehe? ¿Ha gue Ajuạ, o ya jạ'i?
5 Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi mʉdi bri 'ñámbabi 'na ngu ma'na ne bi 'ñémbi:
—¿Te ga mạñhʉbya? Nu'bʉ ga emfʉ gue Ajuạ bi umba ra ts'ɛdi, ma da 'ñengaguihʉ: “Nu'bʉ́ ¿hanja hingá camfrihʉ?”
6 Ha nu'bʉ ga emfʉ gue ya jạ'i, nu'bʉ́ nu'ʉ́ da bø yá cuɛ ne da hyojʉ dega nc'ahni, ngue'ạ nu'ʉ́ beni gue ra Xuua xqui mɛhna Ajuạ.
7 Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi 'ñembabi gue himi pạdi to'o xqui umba ra ts'ɛdi ra Xuua pa mi øt'a ra sistehe.
8 Hangue nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Nixi guequi, hinga xi'ahʉ con te ma nsɛqui dí øt'a njaua.

Ra 'bede de ya ts'omɛfi
(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

9 Nepʉ nura Jesu bi mʉdi bi xipa ya jạ'i 'nara 'bede ne bi 'ñembabi:
—Mi 'bʉi 'nara 'ñøhø xqui gạxa ndunthi ya 'bai gá obxi ja yá huạhi. Y de gue'ạ bi umba nhyandi rá uạ'obxi 'raya hyanthuạhi. Ha nu'ạ́ bi ma de guehni gá ma ja ma'na ra hai ndunthi ya pa.
10 Nu mi zøhø ra pa pa da nja ra sofo de ya obxi, bi mɛhna 'nará 'bɛgo nú'ạ to'o mrá me uạ'obxi pa da 'yapabi nú'ạ mri 'ñepabi'ạ. Pe ya hyanthuạhi bi guui dega mfɛi nú'ạ ra 'bɛgo ne hinte bi umbabi.
11 Pe nura me uạ'obxi bi mɛhna ma'na rá 'bɛgo, nehe'ạ bi t'ø'tua ya nts'o'mʉi ne bi juui dega mfɛi ne hinte bi t'umbabi nehe.
12 Nepʉ bi mɛhna ma'na, pe nú'ʉ ya hyanthuạhi bi gʉ

bi naˈmbi asta bi zɛni ne bi guuiˈʉ.

13 Nepʉ nura me uạˈobxi bi bensɛ ja rá mfeni ne bi ˈñena: “Xibya, ¿te ga øtˈe? Ma ga pɛhna ma hmạca tˈʉ, xạmạ nu stí hyandiˈʉ gue go di gueˈạ ma tˈʉ, xạmạ da ˈyøte.”

14 Pe núˈʉ ya tsˈo hyanthuạhi mi hyandua rá tˈʉ ra me uạˈobxi bi zøhø, bi ˈñémbabiˈʉ: “Nuni go guehni ma da gohui yá hai rá dada, pe ma ga jʉhʉ ga hohʉ pa go ga cohʉ gatho ya hai.”

15 Hangue nuˈʉ́ bi gʉ núˈạ ra tˈʉ ne bi øni de ja ra huạhi ne bi hyoˈʉ.

Nuˈbʉ́ ra Jesu bi ˈyambabi ya jạˈi ne bi ˈñembi:

—¿Te guí beñhʉ ma da ˈøtˈa núˈạ ra me uạˈobxi co núˈʉ ya tsˈo hyanthuạhi?

16 Nuˈạ́ ma da ˈñehe ne da hyo gathoˈʉ, ne da umbabi ya hai maˈra ya hyanthuạhi.

Nu mi ˈøde njabʉ gatho ya jạˈi bi ˈñena:

—¡Xạmạ Ajuạ hinda hopi da njabʉ!

17 Nepʉ ra Jesu bi hyandiˈʉ ne bi ˈñembabi:

—Nuˈbʉ́, ¿te ne da mạ núˈạ huxa ja ra Mạca Tˈofo habʉ ena njaua?:

Núˈạ ra do bi føtbʉ hmạhạ ˈna lado nuya hyøngu,
nubya gueˈạ ra mʉdi do de rá nijạ Ajuạ.

18 Nuˈạ tóˈo da feˈtsa nura doˈạ, da ˈuaca yá ndoˈyo, ha nuˈạ tóˈo da zɛˈmi, da quˈɛˈti.

Ra Jesu bi mạ de ra bojạ núˈạ adi ya ndạ de ya hnini

(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

19 Ya ndạ gá macjạ ne ya xahnate de ra ley xi mi nehmạ xa gʉ ra Jesu nura oraˈạ, ngueˈạ bi zo yá mfeniˈʉ gue núˈạ ra ˈbede xqui mạñˈạ, nuˈạ́ xqui mạ pa gueˈʉ, pe nuˈʉ́ mi tsu ya jạˈi da bø yá cuɛ.

20 Hangue bi mɛhna ˈraya ˈyacate núˈʉ mri ˈñetˈa hojạˈi, pa xạmạ xa ˈyøde xa ñạmaˈñʉ ra Jesu, pa njabʉ xa za xa ñạpabi co ra gobierhnu.

21 Hangue nuˈʉ́ bi ˈyøˈtua ˈnara ntˈani ne bi ˈñembabi:

—Ma zi Xahnateˈihe, dí pạhe gue nuˈi guí mạ ne guí udi núˈạ xá hño, ne hinguí huahna núˈạ toˈo guí øˈtua ra hño, ngueˈạ nuˈi guí udi rá ˈñu Ajuạ núˈạ majuạni.

22 Dí ne gui xicaguihe, ¿ha gue rí ˈñepi ga juthe núˈạ ra bojạ adi ra ndạ Cesa, o hina?

23 Pe ra Jesu mi pạtuatho yá tsˈomfeniˈʉ, bi ˈñembabi:

—¿Hanja guí ne gui hyacaguihʉ?

24 ˈÑutcahʉ ˈnara bojạ xạ. ¿Toˈo rá cˈoi núna tøcua, ne toˈo rá thuhunạ?

Nuˈbʉ́ nuˈʉ́ bi dạdi ne bi ˈñembabi:

—Rá cˈoi ne rá thuhu ra ndạ Cesa.

25 Nuˈbʉ́ nuˈạ́ bi ˈñembabi:

—Umfʉ ra ndạ Cesa núˈạ rí ˈñepabi, ne umfʉ Ajuạ núˈạ rí ˈñepabiˈạ.

26 Pe nuˈʉ́ himbi dinba ni ˈnara tsˈonoya ja yá thandi ya jạˈi ngu núˈạ mi neˈʉ, asta go bi ˈyøˈʉ de núˈạ gá dạdi ra Jesu, ne bi goˈtatho yá neˈʉ.

Ya saduceo bi 'yamba ra Jesu de rá ñoho ra te

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

27 'Mɛfa 'raya ja̱'i nú'ʉ t'embi ya saduceo bi ma bá c'a̱'tsa ra Jesu. Nú'ʉ́ ena gue hinda ma da yopa nte nú'ʉ xa du. Ne nu'ʉ́ bi 'ñembabi ra Jesu:

28 —Ma Xahnate'ihe, ra Moise bi zogui nt'ofo gue 'bʉ 'nara 'ñøhø da du ne da zogui rá 'bɛhña̱ ne himbi mɛ'tsua ni 'nara ba̱tsi, nu'bʉ́ nurá cu nú'a̱ ra 'ñøhø bi du, mahyoni da ntha̱tui nú'a̱ ra 'bɛhña̱ bi gohisɛ, pa 'bʉ da mɛ'tsa ya ba̱tsi da thu'mba rá thuhu ngu rá thuhu ndu rá 'bɛt'o da̱me.

29 'Na'qui mi 'bʉi yoto ya 'ñøhø mri ncu. Nu'a̱ rá mʉdi bi ntha̱ti pe 'mɛfa bi du, ne ni 'nara ba̱tsi himbi mɛ'tsua rá 'bɛhña̱.

30 Y nura 'bɛhña̱'a̱ bi ntha̱tui ma'na rá cu ndu rá da̱me, ne'a̱ bi du, ne ni 'nara ba̱tsi himbi zocuabi.

31 Nepʉ nurá hñu rá cu ndu rá da̱me bi ntha̱tui nehe nú'a̱ ra 'bɛhña̱. Y bi njabʉ 'rama'na asta bi du gatho nú'ʉ yoto, ha nu gatho'ʉ ni 'nara ba̱tsi himbi zocuabi nú'a̱ ra 'bɛhña̱.

32 Ne 'mɛfa bi du nehe nú'a̱ ra 'bɛhña̱.

33 Hangue xi de stí yopa nte de ra du'ʉ, ¿to'o 'na de gue nú'ʉ yoto bi ntha̱tui dí 'mʉhui mahets'i?

34 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nuua ja ra ximhai ya 'ñøhø ne ya 'bɛhña̱ ri ntha̱ti.

35 Pe nu sta yopa nte de ra du ne stí 'mʉhni mahets'i nú'ʉ rí 'ñepi da 'mʉhni, ya hinda ma da ntha̱ti'ʉ,

36 ngue'a̱ ya hinda ma da du ma'na'qui. Ne ma da 'mʉ ngu ya ɛnxɛ, ne dyá t'ʉ Aju̱a̱ ngue'a̱ ya da yopa nte'ʉ de ra du.

37 Nusɛ ra Moise xicaguihʉ ja ra Ma̱ca T'ofo gue ma da yopa nte nú'ʉ xa du, ne ja guehnitho ma̱ de nú'a̱ ra ndapo mi zø, gue ja bi 'ñembabini Aju̱a̱ gue go gue'a̱ rá Aju̱a̱ ra Abrá, ne de ra Isaac, ne de ra Cobo nú'ʉ ya xqui du.

38 Pe Aju̱a̱ hingrá Aju̱a̱ de nú'ʉ xa du, go rá Aju̱a̱ de nú'ʉ te. Hangue ra Abrá ne ra Isaac ne ra Cobo bí te ja rá thandi Aju̱a̱, ne gatho ya ja̱'i te ja rá thandi'a̱.

39 Nepʉ 'raya xahnate de ra ley bi 'ñembabi:

—Maju̱a̱ni nú'a̱ gá ma̱, ma Xahnate'ihe.

40 Y de guehni ya hinte bi yopa 'yamba ma'na'qui'ʉ.

¿Ha gue ra Cristo go rá t'ʉ ra nda̱ Davi?

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

41 Ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—¿Hanja guí ma̱ñhʉ gue nú'a̱ ra Cristo bá pɛhna Aju̱a̱ pa da nda̱ gue rá t'ʉ ra Davi?

42 Gue nura Davi bi 'ñena njaua ja ra Ma̱ca T'ofo de ya Salmo:

Aju̱a̱ ra Dada bi 'ñembabi ma zi Hmu:
"Bá e gui hñudiua ja ma 'ñɛi,
43 asta hinga tsihn'a'i gatho ri ncontra pa da gohi'ʉ de rí ga'ti ri ua."

44 Nepʉ ra Jesu bi 'ñena:

—Nu'bʉ ra Cristo go drá t'ʉhmą ra Davi, nu'bʉ́ ¿hanja bi 'ñenga ra Davi gue go rá Hmu?

Ra Jesu bi mą de yá ts'o'bɛfi ya xahnate de ra ley
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

45 Nepʉ ra Jesu bi zofo yá nxadi, y gatho ya ją'i bi 'yøde. Ne bi 'ñembabi:

46 —Nsuhʉ, oxqui øthʉ ngu nú'ą øt'a ya xahnate de ra ley, ri ho da 'ño co 'raya he xá ma pa da numansu ya ją'i'ʉ. Ne ri ho dra zɛnjua co ndunthi ra t'equ'ei ja ya tai, ne ri ho da gʉ ya mʉdi hudi ja ya niją, ne go gue'ʉ huahna ya mʉdi hudi habʉ ja ra hñuni.

47 Ne hąnbabi nú'ą pɛ'tsa ya viuda asta yá ngu nehe, ne pa hinda fątua yá ts'ot'øt'e'ʉ, øt'a yá sadi xi xá ma, pe nú'ʉ́ go gue'ʉ ma da hñąnga 'nara castigo ma'na ra dąngui.

21

'Nara viuda xi mrá zi hyoya bi unga 'nara 'baha ja ra ndąniją
(Mr. 12:41-44)

1 Ha nura Jesu mi 'bʉhni ja ra ndąniją ne mi handa gatho nú'ʉ xi mi ja ndunthi te mi pɛ'tsi gue mi ʉt'a yá boją ja ra 'mɛ'tsboją de ra niją.

2 Nehe bi hyanda 'nara viuda xi mrá zi hyoya bi 'yɛnt'ni yoho ya zi boją dega cobre.

3 Nepʉ nura Jesu bi 'ñena:

—Xi majuąni dí xi'ahʉ, gue nuna zi hyoya viuda xa unga ma'na ndunthi que nú'ʉ ma'ra,

4 ngue'ą nu'ʉ́ bi uni pe de nú'ʉ yá mbongui, pe nuní, masque co rá zi nhyoya, bi unga gatho nú'ą mi pɛ'tsi pa xa zihmą.

Ra Jesu bi mą gue da nhuata ra ndąniją
(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

5 Nepʉ bi 'yøde ra Jesu gue 'ra de nú'ʉ mi 'bʉhni mri mpede de ra ndąniją, mi mąñ'ʉ gue mri hnequi xi mahotho co 'raya hoga do xqui thoqui, ne xica t'øt'e xqui thuxni dega 'baha. Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

6 —Xi majuąni dí xi'ahʉ, gue ma da zø ra pa gatho núyʉ guí hanthʉ ma da yøt'e gatho, ne hinda gohi 'nara do mañą de rá midoui.

Ya nt'udi ante rá uadi ra ximhai
(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

7 Nepʉ nu'ʉ́ bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—Ma Xahnate'ihe, ¿ha'mʉ ma da nja nú'ą gá mą? ¿Te ma seña ma da hnequi nu sta zø ra pa da njabʉ?

8 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñena:

—Nsuhʉ, oxqui hophʉ to'o da hya'ahʉ, ngue'ą ma da 'ñepʉ ndunthi da bepca ma thuhu ne da 'ñena: "Go guequi drá Cristo, ya xa zø ra pa pa ga ndą." Pe oxqui ma gui camfribihʉ'ʉ.

9 Y nehe nu xcrí 'yøhʉ gue di ja ya tuhni habʉraza ne ya ts'othogui habʉraza ya hai, oxqui ntsuhʉ, ngue'ą mahyoni da njabʉ, pe beñhʉ gue tobia hindi gue'ą rá ngąts'i ra ximhai.

10 Ne bi sigui bi 'ñembabi'ʉ:

—Ma da ntuhna ya hnini co ma'ra yá mihniniui, ne ya hai co ma'ra yá mihaiui.

11 Ne ma da nja ndunthi ya dạnga mbimhai ne ya dạnga thuhu, ne ma da nja ndunthi ya ts'o hñeni habнraza. Ha nu mañạ mahets'i ma da hneca 'raya nt'udi nú'н asta dri unga ra ntsu.

12 Pe ante da nja nú'ạ dí xi'ahн, ma dra t'нtsa'ihн ne dra jн'ahн, ma da ts'ix'a'ihн ja ya nijạ, ne ma da jo'a'ihн fadi, ne ma da ts'ix'ahн ja ya dạnga ndạ ne ja ya gobierhnu po rá nguecagui.

13 Ne ja guehni ja ma gui mạñhнni gue majuạni xcá camfriguihн.

14 Oxqui beñhн 'mεt'o nú'ạ te ma gui mạñhн, nixi nú'ạ ma gui thạdihн pa gui ñạnga ri tehн,

15 ngue'ạ nugui go ma ga 'ra'ahн ya noya gui mạñhн, ne ra mfạdi. Y njabн nuri ncontra hinda za da dạ'ahн.

16 Ngue'ạ nusε ri dadahн, ne ri cuhн, ne nú'н ma'ra ja te ri njahн, ne ri amigohн, go gue'н ma da ñạp'ahн. 'Ra de gue'ahн ma da tho'ahн,

17 ne gatho ya jạ'i ma da нtsa'ihн po rá nguecagui,

18 pe hinda za te da 'yø't'ahн, nixi da c'н'ts'ahн ni 'nari stạhн 'bн hingo rá paha Ajuạ njabн.

19 Y nu'bн gui tsεthн nú'ạ da t'ø't'ahн, nu'bн́ gui tsнhн ra te pa nzạntho.

20 Nu xcrí hyanthн ra hnini Jerusale di 'bнhni ya soldado gatho ja rá nthets'i, nu'bн́ gui pạhн gue 'bestho ma dra nhuati.

21 Ha nu'н di 'bнi ja ra hai Judea mahyoni 'bestho da 'bat'i ja ya t'øhø, ha nu'н tó'o di 'bнi mbo ra hnini Jerusale, mahyoni 'bestho da bøni. Ha nu'н tó'o di 'yo thi de ra hnini, ostí ma da mengui da yнt'i.

22 Ngue'ạ nuya pa'н ma da hnequi rá cuε Ajuạ ne ma da nja ya ts'othogui ngu nú'ạ mạnga ra Mạca T'ofo.

23 ¡Huecate nú'н ya 'bεhñạ di da'thi ne nú'н dya nzн nuya pa'н! Ngue'ạ ma da nja ndunthi ya dạnga нgui, go gue'ạ 'nará dạnga cuε Ajuạ pa nú'н ya me Jerusale.

24 Ngue'ạ nu 'ra ma da du ja ra tuhni, ha nu ma'ra ma dra jн ne da ts'ixa nts'ạhni yabн ja ma'ra ya hai. Ne ya nzøhø jạ'i ma da sigui da manda ra hnini Jerusale, asta hinda uadi nú'н ya pa da umba nsεqui Ajuạ da ndạ'н.

Ra Jesu bi mạ hanja ma da yopa mengui ja ra ximhai

(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

25 De nú'н ya pa'н ma da hneca ya nt'udi. Ma da nja te da nja ja ra hyadi ne ja ra zạnạ ne ja ya tsø. Y gatho ya jạ'i de maxøgue ra ximhai ma da mpumfri co ra dạnga ntsu nu sta ñнni ra ndehe sta mpнnts'i.

26 Ha nuya jạ'i asta di tu yá ts'εdi co ra dạnga ntsu de gatho nú'ạ ma da nja de guecua ja ra ximhai. Ha nu mahets'i asta da mbi nehe.

27 Nepʉ ma da thandi Núˈą̱ To'o e bi Njąˈi dua yopa pengui ja ya guui co rá dą̱nga tsˈɛdi Ajuą̱ xi strá nsunda.
28 Nu xcrí hyanthʉ da mʉdi da nja núˈą̱ dí xiˈahʉ, oxqui ntsuhʉ, jʉxa ri thandihʉ pa mahetsˈi, ngueˈą̱ 'bestho ja dí 'ñehni ri Ñą̱tehʉ.
29 Ne bi xipabi 'nara 'bedeˈʉ ne bi 'ñembabi:
—Hyanthʉ ra 'bai gá igo o maˈra ya ndą̱po,
30 ora ya da bøhø yá 'roho, guí pą̱hʉ gue ya ma da zøhø ra pahyadi.
31 Njabʉ nehe nu xcrí hyanthʉ núya stá xiˈahʉ, pą̱hʉ gue ra Ndą̱ de mahetsˈi ya 'bʉi guetbʉ pa dua yopa ehe ja ra ximhai pa da ndą̱.
32 Xi majuą̱ni dí xiˈahʉ, gatho nuya ya tˈøtˈeya ma da mʉdi da nja ante da du núˈʉ 'bʉibya ja ra ximhai.
33 Mahetsˈi ne ra ximhai ma da uadi da thogui, pe numa noya hinhyaˈmʉ da uadi, pɛˈtsi da njabʉ ngu núˈą̱ dá mą̱.
34 Nsuhʉ, ne oxqui hophʉ ri mfenihʉ da megui po rá ngue ra ntsˈoˈyo ne ra ntixfani ne maˈra ya tsˈotˈøtˈe, ne oxqui tu ri mʉihʉ de núˈą̱ te da 'yøˈtˈahʉ ra 'bɛdi. Nsuhʉ pa hingue xcrí thą̱mfrihʉ da zøhø núˈą̱ ra paˈą̱.
35 Ngueˈą̱ ma da njabʉ ndunthi núˈʉ 'bʉi habʉraza rá ngʉni ra ximhai, sta dą̱mfri da zøhø ra pa, da nja ngu 'nara trampa da dą̱ma njotˈi.
36 Hangue ndøˈmhʉ ne 'yaphʉ ndunthi Ajuą̱ pa da za gui cˈothʉ de gatho nuya ya tsˈotˈøtˈe ma da nja, ne pa njabʉ da za gui 'bʉhʉ xá hño ja rá thandi Núˈą̱ To'o e bi Njąˈi.
37 Ra Jesu mi xahna ya jąˈi dega pa ja ra ndą̱niją̱, ha nu dega xuui mi pa ja ra tˈøhø 'bo Olivo.
38 Y gatho ya jąˈi mi tsøhø hyastho xi 'nitho ja ra ndą̱niją̱ pa mi øde núˈą̱ mi mą̱ñˈą̱.

22

Ra ntˈʉˈti pa dra jʉ ra Jesu
(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

1 Ya mi ma da zøhø ra pa de ra ngo dega pascua núˈbʉ mi tsˈi ra thuhme nsi rá nzoi.
2 Ya ndą̱ gá macją̱ ne ya xahnate de ra ley mri 'ñʉˈti pa hanja da za da hyo ra Jesu, pe himi tsa da gʉ ngueˈą̱ mi tsuˈʉ ya jąˈi.
3 Nepʉ de gueˈą̱ ra Satá bi yʉtˈa ja rá mfeni ra Juda núˈą̱ xqui thuˈmbabi nehe ra Iscariote, 'na de núˈʉ 'rɛtˈamayoho yá apostol ra Jesu.
4 Y nuˈą́ bi ma bá cˈą̱ˈtsa ya ndą̱ gá macją̱ ne ya ndą̱ de ra niją̱ pa bá ñą̱uiˈʉ hanja da za da 'yɛntˈua ra Jesu ja yá 'yɛˈʉ.
5 Ha nuˈʉ́ xi bi johya ne bi hñą̱ˈtuabi ra bojąˈą̱.
6 Hangue nuˈą́ 'bestho xi mi honi hanja da za da da ra Jesu, ne bi huahna 'nara ora mi joˈo ya jąˈi.

Ra ntˈoxi núˈą̱ bi zi ra Jesu co yá nxadi ante da du
(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26)

7 Ne bi zø ra pa de ra ngo pa
da ts'i ra thuhme nsi rá nzoi,
gue'bʉ mi pɛ'tsi da tho 'nara
t'ʉdɛti dega hña̱'ti.
8 Nu'bʉ́ ra Jesu bi mɛhna
ra Pedro ne ra Xuua ne bi
'ñembabi:
—Rí maha 'bɛt'ohʉ pa grí
hocjʉ ra hñuni de ra pascua ga
tsihʉ.
9 Nepʉ nu'ʉ́ bi 'yambabi ne
bi 'ñembabi:
—¿Habʉ guí ne ma grá
hocje'a̱?
10 Nu'bʉ́ ra Jesu bi
'ñembabi'ʉ:
—Nu xcrí cʉthʉ ja ra hnini
gui nthɛhʉni 'nara 'ñøhø di
ha̱ 'na 'bada ra dehe. Ne gui
tɛnhʉ asta ja nú'a̱ ra ngu habʉ
da yʉt'i'a̱.
11 Ne 'ñembabihʉ nú'a̱ to'o
ra me ngu: "Ra Xahnate bá
pɛhn'a ra noya ga eñ'ahe
njaua: ¿Habʉ ja ra ngu xcá
'uegagui pa ga tsihe ra nt'oxi
dega pascua co ma nxadi?"
12 Nepʉ nu'á̱ ma da
'ñu't'ahʉ 'nara da̱nga ngu
maṉ̃a ja ra tøngu, ya xa thoqui
xá hño, ne ja gui hocjʉni ra
nt'oxi.
13 Nepʉ nu'ʉ́ bi ma bá
nthɛui gatho ngu nú'a̱ xqui
xipa ra Jesu. Ne ja bi hyocni'ʉ
ra nt'oxi.
14 Y nu mi zø ra ora da
ñuni'ʉ, ra Jesu co yá apostol bi
hñudi mahyɛgui ja ra mexa.
15 Nepʉ nura Jesu bi
'ñembabi'ʉ:
—¡Xi stá ne ga tsihʉ
mahyɛgui ra nt'oxi de ra
pascua ngu dí 'bʉihʉbya, ante
da zø ra ora ga tu!
16 Ngue'a̱ nugui dí xi'ahʉ
gue ya hinga ma ga yopa tsi ra
nt'oxi de ra pascua ma'na'qui
asta hinda zøhø nú'a̱ ra pa grá
tsihʉ nuni mahets'i habʉ brí
manda Aju̱a̱ ma Dada.
17 Nepʉ nu'á̱ bi gʉ ra vaso
ne bi umba njama̱di Aju̱a̱ ne
bi 'ñembabi'ʉ:
—Na̱, tsihʉ 'ra 'na tsiqui grí
gathohʉ.
18 Nugui dí xi'ahʉ gue ya
hinga ma ga yopa tsi ra vinu
dega obxi asta nú'a̱ ra pa grá
'bʉhʉ nuni mahets'i habʉ brí
manda Aju̱a̱ ma Dada.
19 Nepʉ nu'á̱ bi gʉ ra
thuhme ne bi umbabi
njama̱di Aju̱a̱ ne bi hecuabi'ʉ
bi umbi, ne bi 'ñembabi:
—Guehna ma ndo'yo ma ga
uni po rá ngue'ahʉ. Ora gui
tsihʉ, gue'a̱ 'nara feni de ma
du.
20 Nepʉ de ya xqui uadi ra
nt'oxi'ʉ, nu'á̱ bi gʉ ra vaso, ne
bi 'ñembabi:
—Nuna vinu guehna 'nara
seña de ra 'ra'yo cohi xa t'øt'e
co ma ji nú'a̱ ma ga fani po rá
ngue'ahʉ.
21 Y nubyá 'na de gue
nú'ahʉ guí 'bʉhʉua con
guequi ja ra mexa, ma gui
dagaguihʉ.
22 Nú'a̱ To'o e bi Nja̱'i, ya ri
ne nuna ra 'ñu xa t'utuabi pa
rí ma ja ra du, pe ¡huecate nú'a̱
to'o ma da da'a̱!
23 Nepʉ nu'ʉ́ bi mʉdi bi
'ñámbabi 'na ngu 'na to'o nú'a̱
mi ma da 'yøt'a njabʉ.

To'o ma'na ma da nda̱ngui rá nsu

24 Nepʉ nu'ʉ́ bi mʉdi bi
'ñámbabi to'o de gue'ʉ mi ma
da ua'a̱ da ma̱.
25 Pe ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Ya ndạ ri manda yá hnini ngu ya hmu, ha nuya hnini e'tsua yá nsu yá ndạ gue xi øt'e xá hño.
26 Pe nu'ahứ hingue rí 'ñepi gui njahʉbʉ. Nu'ạ rí 'ñepi gui 'yøthʉ, nu'ạ da nja rá nsu de gue'ahʉ, mahyoni da notsi, ha nu'ạ tó'o da manda, mahyoni da nja ngu 'nara 'bɛgo.
27 ¿To'o ma'na t'umba ra nsu, ha gue nú'ạ to'o da hñudi ja ra mexa, o nú'ạ to'o pɛpabi? ¿Ha hingue nú'ạ hudi ja ra mexa? Masque njabʉ, pe nugui drá 'bɛgo de gue'ahʉ.
28 Nu'ahʉ hinxcá 'ueguehʉ de guequi masque xcá hyanthʉ ya ts'othogui nú'ʉ stá thogui.
29 Hangue nugui ma ga 'ra'ahʉ ri nsuhʉ dega ndạ, ngu ma Dada xa 'racagui ra nsu pa ga ndạ.
30 Ha nu xcrá ndạ, ma gui 'bʉhʉni nehe con guequi, ne ga ñuñhʉ. Ne ja ma grá 'ra'ahʉni ri hudihʉ nehe dega ndạ pa gui mandahʉ nú'ʉ 'rɛt'amayoho ya 'mʉi de ya jạ'i de Israel.

Ra Jesu bi mạ gue ra Pedro mi ma da gøni'ạ

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

31 Nehe ra Jesu bi 'ñembabi ra Simu Pedro:
—Nugue Simu, ra Satá xa 'yadi pa da hñạc'a ri jamfrihʉ, ne da 'yø't'ahʉ ngu ra trigo ora 'biqui.
32 Pe nugui stá apabi Ajuạ ma Dada por gue'i, gue hinda 'mɛdi ri jamfri. Ha nu xcrí yopa jʉ ri jamfri, gui japi da zɛdi yá jamfri nehe nuyʉ ma'ra ri cu.
33 Ha nura Simu bi 'ñembabi:
—Ma zi Hmu'i, nugui dí 'bʉcua 'bʉ da ts'ix'a'i ra fadi, ga ma nehe, ha nu'bʉ da tho'i, dá thogui nehe.
34 Ha nura Jesu bi 'ñembabi'ạ:
—Nugui dí xi'a'i nu'i Pedro, gue núbya dí nxuui ante da mafi ra menjạ ma gui mạ hñu'qui gue hinguí pạcagui.

Ra Jesu bi xipa yá nxadi gue ma dra t'ø'tua 'ñena 'nara 'øt'ats'oqui

35 Ra Jesu bi 'yambabi yá nxadi ne bi 'ñembi:
—Xi nú'bʉ dá pɛhn'ahʉ hingá hñạxa ri buxahʉ nixi ri ncʉbojạhʉ nixi ri mponga zɛsthihʉ, ¿ha gue bi nja te bi 'yø't'ahʉ ra 'bɛdi?
Nepʉ nu'ứ bi dạdi ne bi 'ñena:
—Hina.
36 Nepʉ nu'ạ́ bi 'ñembabi:
—Pe nubyá hạ, dí xi'ahʉ gue nu'ʉ tó'o pɛ'tsa rá buxa ne rá ncʉbojạ, dá hñạts'i. Ha nu'ạ tó'o hingui pɛ'tsa rá huai, dá pa rá pat'i pa da dai.
37 Ngue'ạ nugui dí xi'ahʉ gue mahyoni da njabʉ ngu mạnga ra Mạca T'ofo de guequi habʉ ena: “Nu'ạ́ ja ra uɛnda 'nara 'øt'ats'oqui.” Ngue'ạ gatho nú'ạ xa nt'ofo de guequi pɛ'tsi da njabʉ.
38 Nepʉ nu'ứ bi 'ñembabi:
—Ma zi Hmu'ihe, jaua yoho ya huai dí pɛ'tshe.
Ha nu'ạ́ bi dạdi ne bi 'ñembabi:
—Con sɛhɛ'ʉ yoho.

Ra Jesu bi 'yapabi Ajuạ rá Dada nuni Getsemani
(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

39 Nepʉ nura Jesu bøni bi ma ngu mrá nzại pa ja ra t'øhø 'bo Olivo. Ne gatho yá nxadi bi dɛni'ạ.

40 Ha nu mi zøni de guehni, bi 'ñembabi'ʉ:

—'Yaphʉ ndunthi Ajuạ pa gui tsɛthʉ ya ts'othogui nu stí 'ñepʉ.

41 Nepʉ ra Jesu bi 'uegue de gue'ʉ ts'ʉ zi yabʉ pa bá ndandiñạhmu bá apabi Ajuạ rá Dada,

42 ne bi 'ñembabi:

—Ma Dada'i, 'bʉ gui nehmạ, gui 'ueca nuna thogui ma ga thogui, pe hindí ne gui 'yøt'e ngu nú'ạ ga nega, go da 'yøt'a ngu nú'ạ ri pahague.

43 Nepʉ nuni habʉ mi apabi Ajuạ'ạ, bi zøhni 'nara ɛnxɛ xqui 'ñehe de mahets'i pa bi umbabi ra ts'ɛdi pa da zɛta ra ts'othogui.

44 Nu'ạ́ xi mi tu rá mʉi ndunthi de mi apabi Ajuạ, pe ma'na mi apabi co ndunthi ra ts'ɛdi asta mri xanthe, ne nuyá xanthe ngu myá dạnga tagui dega ji, mi tʉi ja ra hai.

45 Nu mi uadi bi 'yapabi Ajuạ'ạ, bi mengui pa habʉ xqui zogui yá nxadi, ne bi zʉdi gatho xqui 'ñạhạ ngue'ạ ya xqui uent'i'ʉ co ra dumʉi.

46 Ha nu'ạ́ bi 'ñembabi:

—¿Hanja xcá ạhạhʉ? Nanjʉ, ne 'yapabihʉ Ajuạ pa gui tsɛthʉ ya ts'othogui.

Ra Jesu bi jʉ 'ñena 'nara be
(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

47 Ts'a mi ñạui yá nxadi ra Jesu, bi zøhø xi ndunthi ya jạ'i, ne nura Juda 'na de nú'ʉ 'rɛt'amayoho ya nxadi, mbra 'bɛt'o de ja ya jạ'i. Ne 'bestho bi uat'a habʉ mi 'ba ra Jesu pa bi zʉ'tsi'ạ.

48 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi:

—Juda, ¿ha gue co 'nara ntsʉ'tsi grí da Nú'ạ To'o e bi Njạ'i?

49 Ha nú'ʉ mri 'ñoui ra Jesu mi hyandi te ma da nja bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'ihe, ¿ha guí ne ga xithe co ya huai?

50 Y 'na de gue'ʉ bi mɛnpa 'nara ntsɛqui 'nará 'bɛgo ra dạnga ndạ gá macjạ ne bi dacua rá gu ra 'ñɛi.

51 Pe ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Hyɛhʉbʉ, oguí øthʉ njabʉ.

Nepʉ nu'ạ́ bi hñuxa rá 'yɛ ja rá gu nú'ạ ra 'bɛgo, ne bi ñạni 'bestho.

52 Nepʉ bi zofo nuya ndạ gá macjạ, ne ya ndạ de ra ndạnijạ, ne ya ndạxjua ndạ, gatho nú'ʉ xqui 'ñehe pa e da zits'i'ạ, ne bi 'ñembabi'ʉ:

—¿Ha gue drá be pa e gui jʉgaguihʉ co ya huai ne ya za?

53 Pe nú'bʉ ndí 'bʉi hyastho con gue'ahʉ ja ra ndạnijạ, hinte gá 'yøtcahʉ. Pe xibya, go xcuá ehʉ masque dega xuui pa gui jʉgaguihʉ. Ngue'ạ nuya ya orabya go ri orahʉ pa gui ndạhʉ de guequi, ne ya orabya go ya ora pa da ndạ ra 'bɛxuui.

Ra Pedro bi gønga ra Jesu
(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

54 Nepʉ de guehni bi gʉ nts'ạhni'ʉ ra Jesu, ne bi zits'i ja rá ngu ra dạnga ndạ gá macjạ, ha nura Pedro mi 'bɛfa dega zi yabʉtho, mri dɛni.

55 Ha nu mi zønga ra Pedro ja rá ngu ra dạnga ndạ gá macjạ, xqui t'udi 'nara faspi ja ra patio, ne ja mi huhni 'raya jạ'i mri mpa'ti, nehe ra Pedro ja bi hñuhni con gue'ʉ.

56 Y de guehni 'nara nxutsi rá 'bɛgo ra dạnga ndạ gá macjạ nu mi hyandi gue mi huhni ra Pedro ja ra tsibi xi bi nʉ'ti'ạ ne bi 'ñena:

—Pøde ne nuni ra dạme go mri 'ñoui ra Jesu nehe.

57 Pe nura Pedro bi gømbabi nú'ạ ra nxutsi ne bi 'ñembi:

—Hina, hindí pạdi to'o'ạ.

58 Nepʉ hinga ya'ạ bi hyanda ma'na ne bi 'ñembabi:

—Pøde ne'i go ngrí 'ñoui ra Jesu.

Ha nura Pedro bi 'ñena:

—Hina, hinga majuạni ndrí 'ño'be'ạ.

59 'Mɛfa de xqui thogui ngu 'na ora bi 'ñena ma'na ra jạ'i:

—Majuạni nuna 'ñøhøni go mri 'ñoui'ạ, ngue'ạ nehni mfạtho gue ra me Galilea.

60 Nepʉ nura Pedro bi 'ñena:

—Dí xi'a'i gue nixi dí pạdi nú'ạ guí mạ.

Y nú'ạ ra ora de ts'a mi mạnga njabʉ, bi mafi ra menjạ.

61 Nú'ạ ra ora'ạ bi ñegui ra zi Hmu Jesu pa bi hyanda ra Pedro, ha nura Pedro 'bestho bi zo rá mfeni de nú'ạ xqui xipabi desde rá mʉdi, xqui 'ñembabi: "Ante da mafi ra menjạ ma gui cøngagui hñu'qui."

62 Hangue nura Pedro bi bøni pa thi, xi bá nzoni nts'ɛdi.

Ya jạ'i mi ø'tuatho ra nt'eni ra Jesu
(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

63 Ha nuya jạ'i nú'ʉ to'o mri su ra Jesu xi mi ø'tua ra nt'eni ne mi na'mbabi'ʉ.

64 Y bi go'tua yá da co 'nara dutu ne mi umba ya mpɛ'ti, ne mi embabi'ʉ:

—¡Xicaguihe xạ to'o nú'ạ bi nap'a'i!

65 Ne mi xipabi ndunthi ya ts'onoya.

Ra Jesu ja yá thandi ra hmunts'a ndạ gá xodyo
(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

66 Rá hyax'ạ bi munts'a ya ndạxjua ndạ ne ya ndạ gá macjạ ne ya xahnate de ra ley. Ne bi ts'ixa ra Jesu pa habʉ mi munts'a nú'ʉ ya dạnga ndạ gá xodyo, y de guehni ja bá t'ambabini ne bi t'embabi:

67 —Xicje, ¿ha gue xi majuạni go gue'i grá Cristo xuá mɛhn'a'i Ajuạ pa gui ndạ?

Nepʉ nu'ạ́ bi dạdi ne bi 'ñembabi'ʉ:

—'Bʉ ga eñ'ahʉ gue go guequi, hingui camfriguihʉ.

68 Ha nu'bʉ ga ø't'ahʉ 'raya nt'ani, hingui xicaguihʉ, ha nixi gui hyɛgaguihʉ.

69 Pe nuya pa xa 'ñepʉ, Nú'ạ To'o e bi Njạ'i ma da hñudi ja

rá 'ñɛi Ajuą̱ nú'ą̱ to'o bí pɛ'tsa gatho ra ts'ɛdi.
70 Nepʉ nu'ʉ́ bi 'yambabi'ą̱ ne bi 'ñembabi:
—Nu'bʉ́, ¿ha gue go gue'i rá T'ʉ'i Ajuą̱?
Ra Jesu bi dą̱di ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Hą̱hą̱, go guecagui, ngu xcá mą̱ñhʉbya.
71 Nepʉ nu'ʉ́ bi 'ñena:
—¡Pa te ma'ra ya testigo ga hoñhʉ gue nucsɛhʉ ya dá øhʉ nú'ą̱ bi mą̱!

23

Ra Jesu bi ts'ixa habʉ mi ja rá ts'ʉtbi ra Pilato
(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

1 Y de guehni gatho nuya ndą̱ bi 'mai'ʉ bi zixa ra Jesu ja ra Pilato.
2 Y nuni ja bi mʉdini bi ñą̱pabi'ʉ ne bi 'ñena:
—Ya stá tsʉhe nuna 'ñøhø mi 'yoni mi ʉ'ta ya ją̱'i gue hinda gut'a yá njut'i ja ra ndą̱ Cesa, nehe xa 'ñensɛ gue go guehni ra Cristo xuá mɛhna Ajuą̱ pa da ndą̱, 'ną̱.
3 Hangue nura Pilato bi 'ñembabi:
—¿Ha go gue'i grá ndą̱ de ya xodyo?
Ha nura Jesu bi dą̱di ne bi 'ñena:
—Hą̱hą̱, go guequi, ngu gá mą̱.
4 Ha nura Pilato bi 'ñembabi ya ndą̱ gá macją̱ ne gatho ya ją̱'i:
—Hinte ma ts'oqui dí tsʉtuabi nuna ra 'ñøhø.
5 Pe nu'ʉ́ ma'na mi ñą̱te nts'ɛdi, ne bi 'ñena:
—Nuni go guehni xa 'ño xa 'yʉ'ta ya ją̱'i habʉraza de ra hai Judea, bá fʉdi desde Galilea asta bi zøhø de guecua Jerusale.

Ra Jesu ja rá thandi ra Erode

6 Nu mi 'yøde njabʉ ra Pilato bi 'yambabi ya ją̱'i ua mrá me Galilea ra Jesu.
7 Y nu'ʉ́ bi 'ñena gue ja mrá menguni'ą̱, hangue nura Pilato bi mɛhni 'bestho'ą̱ ja ra Erode, ngue'ą̱ go gue'ą̱ mrá ndą̱ de ja ra hai Galilea, pe nú'ʉ ya pa'ʉ xqui zøhø ra Erode ne ja mi 'bʉhni Jerusale.
8 Nu mi hyanda ra Jesu ra ndą̱ Erode, xi bi johya'ą̱ ngue'ą̱ ya mi pɛ'tsa ndunthi ya pa xi mi ne da hyandi'ą̱ ngue'ą̱ xqui 'yøde xqui hmą̱ ndunthi de gue'ą̱. Ne mi ne da hyandi da 'yøt'a 'nara milagro.
9 Y nu'ą́ bi 'yamba ndunthi ya nt'ani, pe ra Jesu hinte bi dą̱di.
10 Ja mi 'bʉhni nehe ya ndą̱ gá macją̱ ne ya xahnate de ra ley, y ma'na xi mi ñą̱te'ʉ.
11 Nepʉ nura Erode co yá soldado bi nthedetho de gue'ą̱. Nepʉ bi 'yø'tua ra nt'eni bi hyete ngu 'ñena 'nara ndą̱ co 'nara hoga he mahotho. Nepʉ nura Erode bi yopa mɛhna ra Jesu ma'na'qui pa ja ra Pilato.
12 Ra Pilato ne ra Erode mri 'ñʉtsahmą̱'ʉ, pe nú'ą̱ ra pa'ą̱ bi mą́di'ʉ.

Ra Jesu bri dapa ya ją̱'i pa da hyo
(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

13 Nepʉ nura Pilato bi
zohna gatho ya ndạ gá macjạ
ne gatho ya ndạ de ra hnini,
ne gatho ma'ra ya jạ'i,
14 ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Nu'ahʉ go uá tsincahʉua
nuna ra 'ñøhø guí eñhʉ gue
ʉ'ta ya jạ'i, pe nugui stá ø'tua
ya nt'ani ja ri thandihʉ, y
xcá 'yøhʉ gue hinstá tsʉtua
ni 'nara ts'oqui de nú'ạ guí
mạ̃nhʉ xa 'yøt'e.
15 Nixi ra ndạ Erode himbá
tsʉtuabi ni 'nara ts'oqui,
hangue bá yopa pɛhna
ma'na'qui pa guecua. Ya
nubyá gá pạhʉ gue nuní hinte
ma ts'oqui xa 'yøt'e pa gui
ñạphʉ gue rí 'ñepi da tho.
16 Hangue nugui, hønsɛ ma
ga manda dra fɛt'i, nepʉ ga
hɛgui.
17 Ra Pilato mi pɛ'tsi da
hyɛgui 'nara 'yofadi cada ra
ngo de ra pascua, ngue'ạ
gue'ạ myá nzại nuya gob-
ierhnu de Judea.
18 Pe gatho nú'ʉ ya jạ'i mi
'bʉhni bi mʉdi bi dø ya hmafi
ne bi 'ñena:
—Hindí nehe gui thøgue ra
Jesu, go da thøgue ra Barraba.
19 Nura Barraba xqui jot'a
fadi ngue'ạ xqui gʉxa ya jạ'i
pa da 'ñøt'atuhni ja ra hnini,
ne ngue'ạ xqui hñote.
20 Pe nura Pilato go mi ne
da hyɛgui ra Jesu, hangue bi
yopa zofo ya jạ'i ma'na'qui.
21 Pe nu'ʉ́ bi mafi ma'na
nts'ɛdi ne bi 'ñena:
—¡Nu'ạ dí xi'ahe, gue gui
pont'i, gui pont'i!
22 Nurá hñu'qui bi
'ñembabi'ʉ ra Pilato:
—¿Hanja? ¿Te ma ts'oqui xa
'yøt'ni? Nugui hindí tsʉtua
ni 'nara ts'oqui nú'ạ rí 'ñepi
da tho. Dí xi'ahʉ gue ma
ga manda dra fɛt'i, nepʉ ga
hɛgui.
23 Pe nu'ʉ́ bi dø ya hmafi
ma'na'qui, ne bi ja bi 'yadi
gue dra pont'i'ạ. Ne co yá
hmafi nú'ʉ ya ndạ gá macjạ
ne ma'ra ya jạ'i, bi zʉ yá ts'ɛdi
ngu mi ne'ʉ.
24 Hangue nura Pilato bi
'yø'tua nú'ạ myá hne'ʉ.
25 Hangue go bi hyɛgui nú'ạ
ra 'ñøhø xqui 'yadi ya jạ'i,
nú'ạ mrá thuhu Barraba xqui
jot'a fadi ngue'ạ mrá dạga
'yøt'atuhni ne mrá hyote. Ha
nura Jesu bi t'ɛnt'ua yá 'yɛ ya
jạ'i pa da hyo.

Bi ts'ixa ra Jesu pa dra pont'i

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

26 Y de bi ts'ixa ra Jesu
pa dra pont'i, de má 'ñu bi
nthɛui 'nara 'ñøhø mrá me
Cirene mrá thuhu ra Simu
xqui menga ja ra mbonthi,
go gue'ạ bri japi bi duxa ra
pont'i ne bi 'mɛfa de ja ra
Jesu.
27 Ne mri dɛni ndunthi ya
jạ'i, y ndunthi ya 'bɛhñạ xi
mi zoni ne mri mantho'ʉ por
gue'ạ.
28 Pe ra Jesu bi hyandi'ʉ ne
bi 'ñembi:
—Nu'ahʉ 'bɛhñạhʉ me
Jerusale, oguí zoñhʉ por
guequi, nzonihʉ de gue'asɛhʉ
ne por gatho ri bạtsihʉ,
29 ngue'ạ ma da zø ra pa
da 'ñena ya jạ'i: “Rá mat'a

Ajuạ̱ nú'ʉ to'o hinxa mɛ'tsa ni 'nara bạ̱tsi nixi xa nzʉ.”

30 Y nuya pa'ʉ ya jạ̱'i ma da mafi ne da 'ñembabi ya dạ̱nga t'øhø ne ya t'ʉca t'øhø: “Yøt'e pa gui cobgahe pa hinda zʉcaguihe rá cuɛ Ajuạ̱.”

31 Xi majuạ̱ni ma da thogui'ʉ ya ts'othogui, ngue'ạ̱ nu'bʉ nugui dí sufri ha hinte ma ts'oqui dí tu, xihmạ̱ nú'ʉ tu ya ts'oqui.

32 Nehe bi ts'ixa má yoho ya 'ñøhø nú'ʉ xqui t'ɛ'mbi da tho nehe ngue'ạ̱ 'namyá nduts'oqui. Bi ts'its'i pa da tho mahyɛgui co ra Jesu.

33 Ha nu mi zønga ja 'nara zi t'øhø rá thuhu Ñạ̱xmadu, ja bri pont'ini ra Jesu co nú'ʉ má yoho ya 'ñøhø, 'na bri 'ba'ma ja rá 'ñɛi, ha nu'ạ̱ ma'na ja rá ngạ̱hạ̱.

34 Y nu de mi zʉhni ra Jesu ja ra pont'i, nu'ạ́ bi 'ñena:

—Ma Dada'i, pumbabi gatho nuyʉ ya jạ̱'i bi 'yøtca njaua, ngue'ạ̱ nuyʉ́ hingui pạ̱di nú'ạ̱ øt'e.

Ha nú'ʉ ya soldado mi 'bʉhni bi ma ra tạ̱hạ̱'ʉ pa da nu to'o gue'ạ̱ da dạ̱hạ̱ 'na de nuyá he ra Jesu.

35 Y ndunthi ya jạ̱'i mi 'bahni bi hyandi bri pont'a ra Jesu, ne asta ya ndạ̱ gá xodyo mi øtbuhlatho de gue'ạ̱ ne mi ena:

—Ma'ra hạ̱, bi pøhø, pe nu'bʉ xi majuạ̱ni go guehni ra Cristo xuá mɛhna Ajuạ̱ pa da ndạ̱, dí ne ga hanthʉbya da mpøhøsɛ.

36 Nehe nuya soldado mi øtbuhlatho de gue'ạ̱, mi umbabi ra ju'tsa vinu pa da zi,

37 ne mi embabi'ʉ:

—'Bʉ xi majuạ̱ni go gue'i grá Ndạ̱ de ya xodyo, mpøhøsɛ núbya xạ̱.

38 Ne xqui thøtua ja rá ñạ̱ ra pont'i 'nara t'ofo xqui t'ofo dega griego, ne dega lati, ne dega ebreo, mi ena njaua: “Go guehna ra Ndạ̱ de ya xodyo.”

39 Nepʉ 'na de gue nú'ʉ ya nduts'oqui xqui 'bont'i nehe mahyɛgui, bi ñạ̱ma'ñʉ de gue'ạ̱ ne bi 'ñembabi:

—'Bʉ xi majuạ̱ni go gue'i grá Cristo xuá mɛhn'a'i Ajuạ̱ pa gui ndạ̱, mpøhøsɛ ne pøhøguihe.

40 Pe nú'ạ̱ ma'na ra nduts'oqui xqui 'bont'i nehe, bi zʉi nú'ạ̱ bi ñạ̱ma'ñʉ, ne bi 'ñembabi:

—¿Ha hinguí tsu Ajuạ̱ pa gá mạ̱nga njabʉ?

41 Guí nu gue dí sufrihʉua mahyɛgui, pe nujʉ́ rí 'ñepi ga sufrihʉ pa ga juthʉ nú'ạ̱ stá øthʉ, pe nuni ra 'ñøhø hinxa 'yøt'a ni 'nara ts'oqui.

42 Nepʉ nu'ạ́ bi 'ñembabi ra Jesu:

—Gui bengagui nu xcrí hudi ja ri hudi dega hmanda.

43 Ra Jesu bi dạ̱di ne bi 'ñembabi:

—Nugui dí xi'a'i gue núbya 'bestho ma gui 'bʉi con guecagui nuni mahets'i.

Ra Jesu bi du

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

44 Y ngu mi nde ma pa bi 'mɛxuui maxøgue ra ximhai, pa asta ngu nzʉnga hñu nde,

45 ngue'ạ̱ nura hyadi himbi yot'i, ha nura dạ̱nga xʉni

dutu mi naxa mbo ra ndąnijąa
pa mi cot'a habʉ ma'na xmá
nsunda, bi xøgue desde mañąa
asta rí ga'ti.
46 Nepʉ ra Jesu bi ñąa nts'ɛdi
ne bi 'ñena:
—Ma Dada'i, nubyá dí
ɛnt'a'i ma te ja ri 'yɛ.
Ne mi uadi bi mąnga njabʉ,
'bestho bi du.
47 Ha nu mi hyanda
njabʉ ra ndąa gá soldado bi
xøcambeni Ajuąa ne bi 'ñena:
—Xi majuąni nuna 'ñøhøni
hinte ma ts'oqui mi tu.
48 Gatho nú'ʉ ya jąa'i mi
'bʉhni de mi uadi mi hyanda
gatho nú'ąa xqui nja, bi ma de
guehni co ndunthi ra dumʉi.
49 Pe gatho nú'ʉ ya jąa'i myá
mpąadi ra Jesu, ne 'raya 'bɛhñąa
xqui dɛni desde Galilea, bi
gohi zi yabʉtho mi handa
gatho nú'ąa bi nja.

Ra Jesu bi t'agui
(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

50 Mi 'bʉ 'nara 'ñøhø xi mrá
hojąa'i mrá thuhu ra Jose, mrá
mengu de ra hnini Arimatea
de ra hai Judea. Nu'ą́ mrá ndąa
nehe de ra hmunts'a ndąa gá
xodyo.
51 Pe nu'ą́ mi tø'mi da
hyandua rá hmanda Ajuąa,
hangue nu'ą́ himbi ne bi
mfaxui yá mindąui ngu nú'ąa
xqui ncohi'ʉ ja yá hmunts'i.
52 Hangue nu'ą́ bi ma bá
c'ąa'tsa ra Pilato pa bá apabi ra
nsɛqui da 'yacua rá ndo'yo ra
Jesu.
53 Nepʉ bi cąa'ma ja ra
pont'i, bi mant'a co 'nara
hoga dutu, ne bá pɛgui ja
'nara 'ra'yo nt'agui nú'ąa xqui
thoca ja 'nara medo, y ja nú'ąa
ra nt'agui'ąa hinxqui nt'aguini
ni 'nara jąa'i.
54 Y nura pa'ąa go mrá pa
dega nthoqui, ne ya mi ma da
mʉdi ra pa dega tsaya.
55 Ha nuya 'bɛhñąa nú'ʉ xqui
dɛna ra Jesu desde Galilea bi
ma pa bá handa habʉ xqui
t'agui ra Jesu ne hanja xqui
'bɛcuabi rá ndo'yo.
56 Ha nu mi menga ja yá
ngu'ʉ, bi hyoca 'raya hoga
ñʉni ne 'raya njots'i. Y bi
ntsaya'ʉ nú'ąa nsabdo ngu mi
mąnga ra ley.

24

Ra Jesu bi yopa nte de ra du
(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

1 Ra mʉdi pa de ra sem-
ana nú'ąa ndomingo mi xudi
xi 'nitho nú'ʉ ya 'bɛhñąa bi ma
pa ja ra nt'agui ne bi hñąxa
nú'ąa ra hoga ñʉni xqui hy-
oqui'ʉ, ne bi mɛui ma'ra yá
mi'bɛhñąui.
2 Y nu mi zøni'ʉ bi zʉdi xqui
t'ent'a nú'ąa ra do xqui jothmąa
ra nt'agui.
3 Ne bi yʉt'i ja ra nt'agui'ʉ
pe himbi zʉtuani rá ndo'yo ra
zi Hmu Jesu.
4 Ne nu'ą́ xi bi du yá mʉi
ne himi pąa te da 'yøt'ʉ, ne mi
dąmfri'ʉ bi hyandi mi 'bahni
yoho ya 'ñøhø xqui hñe t'axi
asta mri huɛxqui.
5 Pe nu'ą́ co ra ntsu bi
ñe'mitho, himbi gʉxa yá
da. Ha nú'ʉ ya 'ñøhø bi
'ñembabi'ʉ:
—¿Hanja e guí hoñhʉua ja
ya nt'agui nú'ąa te?

6 Hinjo'oua, ya xa yopa nte. Beñhʉ nú'ą bi xi'ahʉ nú'bʉ nguí 'bʉhʉ Galilea.
7 Bi 'ñeñ'ahʉ gue Nú'ą To'o e bi Nją'i mi pɛ'tsi da t'ɛnt'ua ja yá 'yɛ ya ts'oją'i nú'ʉ to'o mi ma da pont'i'ą, pe rá hñupa mi ma da yopa nte'ą de ra du.
8 Hangue nu'ʉ́ bi beni 'bestho de nú'ʉ ya noya xqui xipa ra Jesu.
9 Ha nu mi menc'ʉ de ja ra nt'agui bi ma bá xipa gatho nú'ʉ 'rɛt'ama'ra ya apostol ne gatho ma'ra nú'ʉ to'o mri dɛnhmą ra Jesu.
10 Nú'ʉ to'o bi hñą'tsua ra noya ya apostol go ra Maria Magdalena ne ra Juana ne ra Maria rá nąną ra Cobo, ne nú'ʉ ma'ra ya 'bɛhñą.
11 Pe nuyá apostol ra Jesu himbi gamfri'ʉ, ne bi 'ñembabi nú'ʉ ya 'bɛhñą gue xqui 'bɛ yá mfeni.
12 Pe ra Pedro bi nest'ihi bá c'ą'tsa ra nt'agui, y nu mi zøni'ą bi ndoqui bi hyanda mbo ra nt'agui gue hønsɛ nú'ą ra dutu xqui 'bant'a ra Jesu mi 'bønga 'na lado. Y nu'ą́ bi menga habʉ mi 'bʉi, ne himi pądi te da beni de nú'ą xqui nja.

Yoho yá nxadi ra Jesu mri ma pa ja ra hnini Emaú
(Mr. 16:12-13)

13 Guet'ą ra pa'ą yoho yá nxadi ra Jesu mri ne ra 'ñu mri ma pa ja ra hnini Emaú, mi pɛ'tsa ngu 'rɛt'ama'ra kilometro rá ñabʉ de Jerusale.
14 De mri ne ra 'ñu mi mpetue de gatho nú'ą xqui nja.
15 Ha de ts'a mri mpetue de nú'ą xqui nja, ra Jesu bi zʉdi'ʉ ne bi ncompaui má 'ñu.
16 Ne masque mri 'ñoui'ʉ pe himbi za bi bądi'ʉ ua go mi gue'ą.
17 Ha ra Jesu bi 'yambabi'ʉ ne bi 'ñembi:
—¿Te rá 'bɛ guí 'yo má 'ñu guí mąñhʉ? ¿Hanja guí tu ri mʉihʉ?
18 'Na de gue'ʉ mrá thuhu ra Cleofa bi dądi ne bi 'ñembabi:
—Gatho ya ją'i pądi nú'ą bi nja nuni Jerusale de nuya pabya. ¿Hanja hinte xcá pądigue?
19 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi:
—¿Te 'bɛ'ą xa nja?
Y nu'ʉ́ bi 'ñembabi:
—Ha hinxcá 'yøde de ra Jesu me Nasare, gue'ą mi 'nará 'mɛhni Ajuą, ne mi hąnpa rá ts'ɛdi'ą pa mi ñą ne pa mi øt'a ya dąnga t'øt'e ja yá thandi ya ją'i ne Ajuą.
20 Ha nuya ndą gá macją ne nú'ʉ ma ndąhʉ de ma hninihʉ bi gʉ ne bi 'yɛnt'ua ja yá 'yɛ ra Pilato pa bi manda da tho'ą ja 'nara pont'i.
21 Nuje ndí beñhe ne ndí tø'mhe gue go gue'ą mi ma da ñąnjʉ nújʉ dyá me Israelhʉ, pe xi núbya ya pɛ'tsa hñu pa xa du.
22 Ha 'raya 'bɛhñą de guecje bi ma maxudi xi 'nitho ja ra nt'agui pa bá c'ą'tsi, nepʉ picaguihe ena gue ya himi 'bɛni rá ndo'yo ra Jesu.
23 Ne ena gue xqui hyanda 'raya ɛnxɛ nú'ʉ bi xipi gue ya xqui yopa nte de ra du.

24 Ne de gueˈa̱ bi ma ˈrama
compahe pa bá cˈa̱ˈtsa ra
ntˈagui y eñˈʉ gue bi zʉdi ngu
núˈa̱ xqui ma̱nga ya ˈbɛhña̱,
ne eñˈʉ nehe gue nixi gueˈʉ
himbi hyanda ra Jesu.
25 Nepʉ ra Jesu bi
ˈñembabiˈʉ:
—¿Hanja hinxcá beñhʉ núˈa̱
xcá hñeˈthʉ ja ra Ma̱ca Tˈofo,
ne hanja hinxcá camfrihʉ
núˈa̱ bi ma̱nga yá ˈmɛhni
Aju̱a̱?
26 ¿Ha gue hingue mi
mahyoni da thogui njabʉ ra
Cristo núˈa̱ xuá mɛhna Aju̱a̱
pa da nda̱, nepʉ da yopa
menga mahetsˈi pa da tˈumba
rá hudi dega nsu?
27 Nepʉ nuˈá̱ bi mʉdi bi xi-
pabiˈʉ núˈa̱ ma̱nga ra Ma̱ca
Tˈofo habʉ ma̱ de ra Cristo
núˈa̱ rá ˈmɛhni Aju̱a̱ pa da
nda̱, desde ra mʉdi tˈofo de ra
Moise ne gatho núˈa̱ bi ma̱nga
maˈra yá ˈmɛhni Aju̱a̱.
28 Ha nu mi zøni núˈa̱ ra
hnini habʉ mri maˈʉ, ra Jesu
bi ˈyøtˈe ngu mi ma da thogu-
itho.
29 Nepʉ nuˈá̱ bi za̱mi da
ˈñoxi con gueˈʉ ne bi ˈñembabi:
—Cohi con guecje, ngueˈa̱
ya bi nde ne ya ma da nxuui.
Ha nura Jesu bi yʉtˈi ja yá
nguˈʉ pa da gohi con gueˈʉ.
30 Ne nuˈá̱ bi hñudi ja ra
mexa pa da ntˈoxi. Nepʉ ra
Jesu bi gʉ ra thuhme ne bi
ja̱pabi, ne bi heque pa bi um-
babiˈʉ.
31 Núˈa̱ ra oraˈa̱ bi ba̱diˈʉ
gue go mi gueˈa̱ ra Jesu, pe
nuˈá̱ ˈbestho bi ˈmɛditho de
gueˈʉ.
32 Ne mri ˈñémbabiˈʉ:
—¡Ne xi maju̱ani ndí tsahʉ
ˈnara johya ja ma corasohʉ
núˈbʉ mi xicaguihʉ má ˈñu de
ra Ma̱ca Tˈofo!
33 Nepʉ nuˈá̱ ˈbestho bi
gʉ yá ˈñu bi menga pa
Jerusale. Ne ja bi zʉdini núˈʉ
ˈrɛtˈamaˈra ya apostol xqui
muntsˈi ne maˈra ya nxadi.
34 Ne bi tˈembabi núˈʉ yoho:
—Xi maju̱ani xa yopa nte
ma zi Hmuhʉ, ngueˈa̱ ra Simu
bi hyandi, ne xa xicaguihe.
35 Nepʉ núˈʉ yoho bi metu-
abi núˈa̱ xqui nja ja ra ˈñu, ne
hanja bi ba̱diˈʉ ra Jesu nura
ora mi hyeca ra thuhme.

Ra Jesu ˈbahni madetho de yá nxadi

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

36 Tsˈa mi ña̱tho de núˈa̱
xqui hyandiˈʉ ne núˈa̱ xqui
nja, mi da̱mfriˈʉ ra Jesu mi
ˈbahni madetho de gueˈʉ, ne
bi ˈñembabi:
—ˈBʉhʉ te rá ˈñentho.
37 Pe nuˈá̱ xi bi ntsu, ne mi
hu yá mʉi gue mi handa ˈnara
thedi.
38 Pe ra Jesu bi ˈñembabi:
—¿Hanja guí tsuhʉ? ¿Pa
te guí beñhʉ ja ri mfenihʉ
njabʉ?
39 Hyandga ma ˈyɛhʉ ne
ma ua, go guecagui drá Jesu.
Thangaguihʉ ne hyandgahʉ
xá hño, ngueˈa̱ ˈnara nda̱hi
hingui pɛˈtsa ra ngø nixi ra
ndoˈyo ngu guí hanthʉ dí
pɛˈtsi.
40 Y nu mi uadi bi ma̱nga
njabʉ, bi ˈñutuabiˈʉ yá ˈyɛ ne
yá ua.

41 Pe nu'ɨ́ himi tsa da gam-
fri ngue'ą̱ ngu xqui mpum-
fri'ʉ co ra johya, ne himi pą̱di
te da beni'ʉ. Nu'bɨ́ nu'ą̱ bi
'ñembabi'ʉ:

—¿Ha gue ja te ga tsihʉ?

42 Nepʉ nu'ɨ́ bi umba 'na
xɛni ra huą̱ xqui hñą̱xi, ne 'na
xɛni ra t'afi dega colmena.

43 Y nu'ą̱ bi hñą̱ni ne bi zi de
ja yá thandi'ʉ.

44 Nepʉ bi 'ñembabi'ʉ:

—Ya stá thogui nú'ą̱ dá
xi'ahʉ nú'bʉ ndí 'bʉi con
gue'ahʉ, ngue'ą̱ mi mahyoni
da njabʉ gatho nú'ą̱ xa nt'ofo
ja rá ley ra Moise, ne nú'ą̱ bi
mą̱nga ma'ra yá 'mɛhni Ajuą̱,
ne nú'ą̱ mą̱nga ja ya Salmo.

45 Nepʉ nu'ą̱ bi xipabi'ʉ
nú'ą̱ mą̱nga ra Mą̱ca T'ofo pa
bi za bi zo yá mfeni,

46 ne bi 'ñembabi:

—Njaua xa nt'ofo gue ra
Cristo nú'ą̱ xuá mɛhna Ajuą̱
pa da ndą̱, mi mahyoni da du,
ne rá hñupa mi mahyoni da
yopa nte de ra du.

47 Y nehe ena gue co rá
ts'ɛdi de rá thuhu'ą̱ ma da
hmą̱ de gue'ą̱ gatho rá ngʉni
ra ximhai, da mʉdi de gue-
cua Jerusale da ts'ofo ya ją̱'i
gue da ñobri pa dra pumba yá
ts'oqui.

48 Y nu'ahʉbya, ma gui
damajuą̱nihʉ de nuya ya
t'øt'e xcá hyanthʉ.

49 Y nugui ma ga pɛhn'a'ihʉ
ra Mą̱ca Ndą̱hi nú'ą̱ xa
ñą̱'t'ahʉ ma Dada. Pe ja da
cohʉua ja ra hnini Jerusale
asta hingui hñą̱ñhʉ nú'ą̱
ra ts'ɛdi'ą̱ ma dua ehe de
mahets'i.

Ra Jesu bi ma mahets'i
(Mr. 16:19-20)

50 Nepʉ ra Jesu bi zixa
gatho yá apostol bøni de
ra hnini Jerusale pa rí ma'ʉ ja
'nara zi t'ʉca hnini rá thuhu
Betania, y nu'ą̱ ja bá jʉxni yá
'yɛ pa bi jąpabi'ʉ.

51 Y nu mi uadi bi jąpabi'ʉ,
nu'ą̱ bi 'uegue de gue'ʉ, bi
ts'its'i pa mahets'i.

52 Y nu'ɨ́ 'mɛfa de xqui
xøcambeni ra zi Hmu Jesu,
bi mengui'ʉ pa Jerusale co
ndunthi ra johya.

53 De guehni nzą̱ntho
mi 'bʉi ja ra ndą̱niją̱ mri
xøcambeni Ajuą̱. Njabʉ gue'ą̱.

NSANJUA
RA MĄCA HOGA T'ØDE NÚ'Ą BI 'YOFO NSANJUA

Ra Noya nú'ą mi 'bʉhui Ajuą bi e bi njąʼi

1 Ante da nja mahets'i ne ra ximhai, nú'ą to'o go ra Noya ya mi 'bʉi, y nu'ą́ mi 'bʉhui Ajuą, ne nu'ą́ go guesɛ'ą Ajuą.
2 Rá mʉdi mi othotho gatho nú'ą te ja, pe nú'ą to'o go ra Noya ya mi 'bʉhui Ajuą.
3 Y Ajuą bi 'yɛnt'ua ja rá 'yɛ'ą pa go bi hyoca te gatho ja; y nu'bʉ nú'ą́ hinte xa hyoqui, nu'bʉ́ hinte di jahmą.
4 Ne go gue'ą to'o ri unga ra te pa nząntho, ne go gue'ą ra ñot'i nú'ą ri yo'tua yá mfeni ya ją'i.
5 Ha nura ñot'i'ą, ri yot'a ja ra 'bɛxuui, ne nura 'bɛxuui hinxa za xa ntąte.
6 Mi 'bʉi 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Xuua bá pɛhna Ajuą pa da zofo ya ją'i.
7 Ne nu'ą́ bá 'bɛhni pa da damajuąni de nú'ą ra ñot'i, pa da gamfrihmą gatho ya ją'i ngue'ą go mri damajuąni'ą.
8 Ra Xuua hingo mi gue'ą ra ñot'i, hønsɛ bá 'bɛhni pa da damajuąni de ra ñot'i.
9 Nú'ą to'o go ra ñot'i xi majuąni, bá ehe de guecua ja ra ximhai ne go gue'ą ri yo'tua yá mfeni gatho ya ją'i.
10 Nú'ą to'o bi hyoca ra ximhai, ja bi 'ñe bi 'mʉcua ja ra ximhai, pe nuya ją'i himbi bądi ua go mi gue'ą to'o bi hyoca ra ximhai.
11 Bá ehmą de guecua ja rá ximhai'ą, pe nuya mengu rá hai himbi numansu'ą.
12 Pe nu'ʉ tó'o bi numansu ne bi gamfribi rá thuhu'ą, nu'ą́ bi umbabi ra ts'ɛdi pa bi mbątsi de Ajuą.
13 Ha nú'ʉ to'o gatho xa gamfri'ą, ya xa yopa 'mʉi ma'ra'yo, hingue dega ji, nixi dega ngø, nixi de rá paha 'nara 'ñøhø, hønsɛ Ajuą go gue'ą xa 'øt'e pa xa yopa 'mʉi.
14 Nú'ą to'o ra Noya bá e bi ją'i, ne bi 'mʉi con guecjʉ, ne xi mrá hoją'i, ne nząntho mi mąnga nú'ą majuąni. Ne dá handuahe rá nsunda'ą, go gue'ą rá nsunda Ajuą ra Dada nú'ą pɛ'tsa rá 'ra T'ʉ nehe.
15 Hangue nura Xuua bi damajuąni de gue'ą ne bi ñą nts'ɛdi bi 'ñena:

—Go gue'ą nú'ą ndí xi'ahʉ, gue 'mɛfa de gueque mi ma da 'ñehe ma'na, nú'ą ma'na ja rá nsu, ngue'ą nú'ą́ ya go mi 'bʉi rá mʉdi de gueque.

16 Gathoguihʉ stá hąñhʉ de yá hño'ą, ne hinhya'mʉ ri 'bɛtcahʉ rá hñoją'i'ą.
17 Ha nu Ajuą xqui hñuxa ra Moise pa go bi 'ñutcahʉ tengu rá ley'ą, pe nubyá bá pɛhna ra Jesucristo pa bá hąncahʉ rá hñoją'i, ne nú'ą́ go gue'ą bi 'ñudi gatho maxøgue nú'ą majuąni.
18 Hinhya'mʉ to xa hyanda Ajuą ra Dada, pe nurá hmąca 'ra T'ʉ'ą bi 'ñutcahʉ tengu rá 'mʉi'ą.

Ra Xuua Xi'tsate bi mạ de ra Jesucristo

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

19 Ha nuya ndạ gá xodyo mi 'bɯhni Jerusale bi mɛhna 'raya macjạ ne 'rayá mfats'i'ɯ nú'ɯ mi t'embi ya levita, pa da c'ạ'tsa ra Xuua pa da 'yambabi ua go mi gue'ạ ra Cristo nú'ạ mi ma da mɛhna Ajuạ pa da ndạ.

20 Ha nura Xuua bi mạnga nú'ạ majuạni, himbi ncøni ne bi 'ñena:

—Hina, hingo guecagui drá Cristo.

21 Nepɯ nu'ɯ́ bi 'ñembabi:

—Nu'bɯ́ ¿to'o'i? ¿Ha gue go gue'e grá bạdi Elía?

Nu'bɯ́ ra Xuua bi 'ñena:

—Hina, hingo guecagui.

Ha nu'ɯ́ bi yopa 'ñembabi ma'na'qui:

—¿Ha gue go gue'e rá dạnga 'mɛhni'i Ajuạ nú'ạ ma da 'ñehe?

Ha nu'ạ́ bi dạdi ne bi 'ñena:

—Hina.

22 Ha nu'ɯ́ bi 'ñembabi:

—Nu'bɯ́ ¿to'o'i ne te ri 'bɛfigue? Xi da xicje pa ma ga xiphe nehe nú'ɯ to'o bá pɛncahe.

23 Ha nura Xuua bi 'ñembabi'ɯ:

—Nuga høns ɛ 'nadrá 'mɛhni pa ga mạnga ja ra mbonthi nú'ɯ ya noya bi mạnga ra bạdi Isaía ne bi 'ñena: "Juạ̃hɯ rá 'ñu ra Zidada." Hangue dí xi'ahɯ, ntsø'mhɯ, ngue'ạ ya xa 'ñepɯ pa da ndạ.

24 Ha nuya jạ'i xqui 'bɛhni myá fariseo'ɯ.

25 Hangue nu'ɯ́ bi 'yambabi ra Xuua ne bi 'ñembabi:

—'Bɯ hingo gue'e grá Cristo, nixi grá bạdi Elía, nixi rá dạnga 'mɛhni'i Ajuạ nú'ạ ma da 'ñehe, nu'bɯ́ ¿hanja guí xi'tsate?

26 Ha nura Xuua bi dạdi ne bi 'ñena:

—Nuga bá 'bɛncagui pa ga xi'ts'a'ihɯ co ra dehe. Pe 'bɯi 'na con gue'ahɯ nú'ạ nixi guí pạtua rá 'bɛfi.

27 Go gue'ạ bra 'bɛfa de gueque, ne ma'na ra dạngui rá nsu de gueque, nixi dí 'ñepqui ngugui ga xo'tua rá nthạsthi de yá thiza'ạ.

28 Njabɯ bi mạnga ra Xuua nuni ri'nandi de ja ra dạthe Jordá ja ra hai Betabara habɯ mi xi'tsate'ạ.

Ra T'ɯca Dɛti nú'ạ bá pɛhna Ajuạ

29 Nurá hyax'ạ ra Xuua bi hyanda ra Jesu mbra e da zɯdi ne bi 'ñembabi ya jạ'i:

—Ndi, hyanthɯ núni bá pɛhna Ajuạ, nja ngu 'nara zi t'ɯca dɛti nú'ɯ tho dega hñạ'ti, y go guehni pu'tua yá ts'oqui ya jạ'i.

30 Ne go guehni ndí xi'ahɯ mi ma da 'ñehe 'mɛfa de gueque ne ma'na ra dạngui rá nsu, ngue'ạ ya go mi 'bɯini rá mɯdi de gueque.

31 Nuga hindí pạtuahmạ tengu rá 'bɛfini, pe bá 'bɛncagui ga xi'ts'a'ihɯ co ra dehe pa njabɯ gatho'ihɯ gyá me Israelhɯ da za gui pạhɯ gue go guehni ra Cristo xpá mɛhna Ajuạ pa da ndạ.

32 Nehe ra Xuua bi mạ de nú'ạ te xqui nja ne bi 'ñena:

—Nuga dá handa ra Mạca Ndạhi bá cại de mahets'i ngu 'nara zi domitsu, e bi zʉdini.

33 Nuga hindí pạtuahmạ tengu rá 'bɛfini, pe nú'ạ to'o bá pɛncagui ga xi'ts'a'ihʉ co ra dehe go gue'ạ bi 'ñengagui: “Ma gui hyanda ra Mạca Ndạhi dua cại de mahets'i, e da zʉdi 'nara zi 'ñøhø pa da 'mʉhui, y nu'ạ́ go gue'ạ ma da xi'ts'ahʉ dega Mạca Ndạhi.”

34 Nuga stá handi hangue drí damajuạni gue go guehni rá T'ʉ Ajuạ.

Yá mʉdi nxadi ra Jesu

35 Ha nurá hyax'ạ ra Xuua mi 'bahni ma'na'qui co yoho yá nxadi.

36 Nepʉ bi hyanda ra Jesu mi 'yoni ne bi 'ñena:

—Ndi, hyanthʉ núni bá pɛhna Ajuạ, nja ngu 'nara zi t'ʉca dɛti nú'ʉ tho dega hñạ'ti.

37 Ha nú'ʉ yoho yá nxadi ra Xuua mi 'yøde njabʉ, 'bestho bi dɛni'ʉ ra Jesu.

38 Nepʉ nura Jesu bi mpʉnts'i ne bi hyandi mri dɛni'ʉ ne bi 'ñembabi:

—¿Te 'bɛ grí 'ñehʉ?

Ha nu'ʉ́ bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—Xahnate, ¿habʉ guí 'bʉigue?

39 Nu'bʉ́ nu'ạ́ bi 'ñembabi:

—Maha pa gui pạhʉ habʉ dí 'bʉi.

Y bi mɛui'ʉ pa bi bạdi habʉ mbi 'bʉi'ạ. Bi zøni ngu nzʉnga 'rɛt'a ne bi 'mʉhuini gatho ra pa.

40 Ha nú'ʉ yoho ya nxadi xqui 'yøde nú'ạ bi mạnga ra Xuua ne xqui dɛna ra Jesu, 'na de gue'ʉ mrá thuhu ra Andre ne mrá cu ra Simu Pedro.

41 Nú'ạ ra Andre'ạ bi ma bá dạma c'ạ'tsa ra Simu Pedro ne bi 'ñembabi:

—Stá hanthe ne stá pạhe ra Cristo nú'ạ xpá mɛhna Ajuạ pa da ndạ.

42 Nepʉ bi zits'i'ạ pa habʉ mbi 'bʉ ra Jesu. Ha nura Jesu mi hyanda ra Simu bi 'ñembabi'ạ:

—Nu'i grá Simu rá t'ʉ'i ra Joná. Nubyá go dí hup'a'i grá Pedro. —Nú'ạ ra thuhu'ạ rí bøni da 'ñena 'nara do.

Ra Jesu bi zofo ra Lipe ne ra Natanael pa dyá nxadi

43 Ha nurá hyax'ạ ra Jesu mi beni da ma pa Galilea, pe 'mɛt'o bi ma bá c'ạ'tsa ra Lipe ne bi 'ñembabi:

—Bá ehe tɛngagui pa ma nxadi'i.

44 Ha nura Lipe mrá me Betsaida habʉ mrá mengu ra Andre ne ra Pedro.

45 Nepʉ nura Lipe bi ma bá c'ạ'tsa ra Natanael ne bi 'ñembabi:

—Stá hanthe ne stá pạhebya ra Cristo nú'ạ mi ma da mɛhna Ajuạ pa da ndạ ngu bi 'yofo ra Moise ja ra ley ne ngu bi 'yofo ma'ra yá 'mɛhni Ajuạ maya'bʉ, ne go gue'ạ ra Jesu rá t'ʉ ra Jose ra me Nasare.

46 Ha nura Natanael bi 'ñembabi:

—Øde hinda za da bønga 'na xi di ja rá nsu nuni Nasare.

Nu'bʉ́ ra Lipe bi 'ñembabi:

—Maha pa gui hyandi 'bʉ hingui camfri.

47 Ha nura Jesu mi hyanda
ra Natanael bra e da zʉdi bi
'ñena:
—Ndi, hyanthʉ go guehni
'nara me Israel, nuni xi ma-
juạni camfri Ajuạ, y hingrá
hyate.
48 Nu'bʉ́ nura Natanael bi
'ñembabi ra Jesu:
—¿Hanja guí pạcagui?
Ha nura Jesu bi 'ñembabi'ạ:
—Himi xi'atho ra Lipe pa e
gui c'ạscagui, dá hant'a'i nguí
'bai ja rá ua 'nara 'bai gá igo.
49 Nu'bʉ́ ra Natanael bi dạdi
ne bi 'ñembabi:
—Xahnate, nu'i go gue'e xi
majuạni rá T'ʉ'i Ajuạ, ne go
gue'e grá Ndạ de ya me Israel.
50 Nepʉ nura Jesu bi dạdi ne
bi 'ñembabi:
—¿Ha gue guí camfrigui
hønsɛ ngue'ạ dá xi'a'i gue dá
hant'a'i ja rá ua ra igo? Ma
gui hyanda ma'ra ya t'øt'e
ma'na dya dạngui de nú'ạ dá
xi'a'i.
51 Ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Xi majuạni dí xi'ahʉ gue
ma gui hyanthʉ da xogui ma-
hets'i, ne gui hyanduahʉ yá
ɛnxɛ Ajuạ di pøts'e ne di cại
nuua habʉ di 'bʉi Nú'ạ To'o e
bi Njạ'i.

2

'Nara nthạti nuni Ncaná de ra hai Galilea

1 Rá dat'mạni bi nja 'nara
nthạti nuni ja ra hnini Ncaná
de ra hai Galilea, ne xqui zøni
de guehni rá nạnạ ra Jesu.
2 Nehe ra Jesu bi zøni de
guehni co yá nxadi ngue'ạ bi
ts'ohna ja ra nthạti.
3 Ne de mi 'bʉhni'ạ, bi
thegue ra vinu, ha nurá nạnạ
ra Jesu bi 'ñembabi'ạ:
—Ya bi thegue ra vinu.
4 Ha nura Jesu bi 'ñembabi
rá nạnạ:
—¿Pa te go guí xicagui? Gue
nuga ri 'bɛta ma ora pa da
hneca ma ts'ɛdi.
5 Nepʉ nurá nạnạ'ạ bi
'ñembabi nú'ʉ to mi faste ja
ra ngo:
—'Yøthʉ gatho nú'ạ da
xi'ahʉni.
6 Ne mi tihni 'rato ya dạnga
mpothe dega do xqui t'ehni
pa mi øt'a ra nt'axqui ya
xodyo ngu myá nzại'ʉ. Ne
cada 'na de nú'ʉ ya mpothe
mri 'ñɛnga yoho o hñu xøni ra
dehe.
7 Nepʉ nura Jesu bi 'ñembabi
nú'ʉ to'o mi 'yoni mi faste:
—Ñu'tshʉ ra dehe nuya ya
mpothe.
Ha nu'ʉ́ bi xit'a ra dehe asta
habʉ bi ñuts'i.
8 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Nubyá, 'ya'tshʉ ts'ʉ ne
hñạ'tsuahʉ ra ndạ de nuna ra
ngo.
Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi 'øt'a ngu
nú'ạ bi sipabi'ʉ.
9 Ha nú'ạ ra ndạ de ra
ngo bi zamacʉhi nú'ạ ra dehe
xqui t'øt'e da mvinu, y nu'ạ́
himi pạdi habʉ xqui 'ñehe
nú'ạ ra vinu, hønsɛ nú'ʉ ya
maste xqui 'ya'tsa ra dehe, go
gue'ʉ mi pạdi. Hangue nura
ndạ de ra ngo bi zohna nú'ạ
ra nạvio mi øt'ango,
10 ne bi 'ñembabi:
—Nzạntho nú'ʉ to'o
øt'ango, 'mɛt'o ri unga nú'ạ
ra vinu xá cʉhi, nepʉ de ya
sta niñạ co ra vinu nú'ʉ to'o

xa ts'ohni, ja da t'umba nú'ą hingui cнhi. Pe nu'i, xcá pɛ'tsta ra hoga vinu ne hinxcá untho asta núbya ja gá uni.

11 Ra Jesu bi 'yøt'a nú'ą rá mнdi ra dąnga nt'udi nuni Ncaná de Galilea. Ne njabн bi 'yøt'e pa bi hnequi rá nsunda, ne yá nxadi ma'na bi gamfri gue go gue'ą xpá mɛhna Ajuą pa da ndą.

12 Nepн nura Jesu bi ma pa Ncapernau, ne bi mɛui rá nąną ne yá cu ne yá nxadi, ne ja bá 'bнhni'н 'raya pa.

Ra Jesu bi 'yɛnga nú'н mri mpa mbo ra ndąniją

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

13 Nepн de guehni ra Jesu bi ma pa Jerusale ngue'ą mi ma da dat'a ra pa de ra pascua 'nará ngo de ya xodyo.

14 Ne bi hyanda 'raya ma mi 'bнhni ja ra patio de ra ndąniją, 'ra mi pa ya ndąmfri, 'ra mi pa ya dɛti, ha nu ma'ra mi pa ya domitsu; ne mi huhni 'ra to'o mi pata ya boją.

15 Hangue nura Jesu bi met'a 'nara nthąhi pa bi 'yɛni co ya mfɛi nuya mbo'oni de mbo ra ndąniją mahyɛgui co ya ma, nehe bi xamba yá boją nú'н to'o mi pata ya boją, ne bi pнnts'ua yá mexa,

16 ne bi 'ñembabi nú'н to'o mi pa ya domitsu:

—¡Jнcjн pa thi ri domitsuhн, oja guí huxhнua ri 'mahн mbo rá ngu ma Dada!

17 Ha nuyá nxadi bi beni gue njabн xqui t'ofo ja ra Mąca T'ofo habн ena: "Xi dí te ma vida pa ga sup'a'i ri ngu." Ne nuyá nxadi bi zo yá mfeni gue nú'н ya noya mi mą de ra Jesu.

18 Ha nuya ndą gá xodyo bi 'ñembabi ra Jesu:

—¿Te ma dąnga nt'udi da za gui 'ñutcahe pa ga pąhe to rá nsɛqui'ą pa guí øt'a njabн?

19 Nu'bн ra Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi'н:

—'Bн gui yø'thн nuna ra nija, nuga co hñupa ga yopa 'ba'ma ma'na'qui.

20 Nu'bн nu'н bi 'ñena:

—Ñotema'rato njɛya pa bri 'ba'ma nuna nijąną, ¿nepн nu'i guí ena gue co hñupa ma gui yopa 'ba'ma ma'na'qui?

21 Pe nú'ą ra nija mi mąnga ra Jesu, mi mą de rá ndo'yo sɛhɛ'ą.

22 Ha nu de mi nanga ra Jesu de ra du, nu'bн yá nxadi bi beni'н nú'н ya noya xqui mąñ'ą. Hangue bi gamfri'н gue bi njabн ngu nú'ą xqui t'ofo ja ra Mąca T'ofo, ne ngu nú'ą xqui mąnsɛ'ą gue ma da yopa nte.

Ra Jesu pątuatho yá mfeni gatho ya ją'i

23 Ha nu de mi 'bнhni ra Jesu nuni Jerusale ja ra ngo de ra pascua, ndunthi ya ją'i bi gamfri gue go mi gue'ą bá pɛhna Ajuą pa da ndą, nguetho nu'н bi hyanda ya dąnga nt'udi mi øt'ą.

24 Pe nura Jesu himi ne da 'ñoui'н ngue'ą mi pątuatho yá mfeni'н.

25 Ne himi honi'ą to'o da xipabi tengu yá 'mнi ya ją'i, ngue'ą nu'ą mi pątuasɛ yá mfeni'н.

3

Ra Jesu ne ra Nicodemo

1 Ha mi 'bʉ 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Nicodemo mrá ndą de ra hmunts'a ndą gá xodyo, ne mrá fariseo.

2 Nu'ą́ bi ma dega xuui pa bá c'ą'tsa ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Xahnate, dí pąhe gue Ajuą xpá mɛñ'a'i pa gui xancaguihe, ne guí 'bʉi con gue'ą, ngue'ą 'bʉ hingrí 'bʉhmą con gue'ą hinda za gui 'yøthmą nuya dąnga nt'udi guí øt'e.

3 Ha nura Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi:

—Xi majuąni dí xi'a'i, nu'ą tó'o hinda yopa 'mʉi ma'ra'yo hinda za da 'mʉ ja rá hmanda Ajuą.

4 Nu'bʉ́ ra Nicodemo bi 'ñembabi:

—¿Hanja da za 'nara ndąxjua ją'i da yopa 'mʉi ma'ra'yo? ¿Ha gue da za da yopa yʉt'a ja rá mʉi rá nąną ne da yopa 'mʉi?

5 Ha nura Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi:

—Xi majuąni dí xi'a'i, nu'ą tó'o hinda 'mʉi de ra dehe ne de ra Mąca Ndąhi, hinda za da yʉt'a ja rá hmanda Ajuą.

6 Nuto gatho bi mbątsi dega jąʼi, gue'ą 'nara jąʼi, ha nu'ą tó'o bi yopa 'mʉi ma'ra'yo dega Mąca Ndąhi, gue'ą 'bʉi dega hoga ndąhi.

7 Oguí 'yø ngue'ą dí xi'a'i gue mahyoni gui yopa 'bʉhʉ ma'ra'yo.

8 Nura ndąhi 'yo habʉraza, ne guí øde bʉ, pe hinguí pądi habʉ brí 'ñehe nixi habʉ rí ma. Njabʉ nehe ra Mąca Ndąhi nú'ą ri mpɛfi ja yá mfeni nuto gatho xa 'mʉi ma'ra'yo de gue'ą.

9 Nu'bʉ́ bi dądi ra Nicodemo ne bi 'ñembabi:

—¿Pe hanja da za da njabʉ?

10 Ha nura Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi:

—¡Conque grá xahnate de Israel ne hinguí pądi nuya ya t'øt'e!

11 Xi majuąni dí xi'a'i, dí mąñhe nú'ą dí pąhe, ne dí damajuąnihe de nú'ą stá hanthe, pe nu'ahʉ́ hinguí ne gui camfrihʉ nú'ą dí damajuąnihe.

12 'Bʉ hinguí camfrihʉ nú'ą dí xi'ahʉ de nú'ą jaua ja ra ximhai, nu'bʉ́ ¿hanja da za gui camfrihʉ 'bʉ ga xi'ahʉ ya t'øt'e de mahets'i?

13 Ni 'nara meximhai hinxa ma mahets'i pa bá hą ra noya de ya t'øt'e de guehni, hønsɛ nú'ą to'o bá cąi de mahets'i, go gue'ą Nú'ą To'o e bi Njąʼi, go gue'ą mą de ya t'øt'e de mahets'i ngue'ą ja ra menguni.

14 Y Nú'ą To'o e bi Njąʼi ma da t'ø'tuabi ngu bi 'yøt'a ra Moise bi pø'tsa ra qu'eñą dega bøją mañą ja 'nara za nu de mi 'bʉi ja ra 'yo'mtha, njabʉ nehe mahyoni dra 'bø'tse mañą ja 'nara za Nú'ą To'o e bi Njąʼi.

15 Pa njabʉ nuto gatho da gamfri'ą hinda 'mɛdi, ma da mɛ'tsa ra te pa nzątho.

Ajuą mądi gatho ya jąʼi de ra ximhai

16 Ajuą xi bi mądi ntsʼɛdi gatho ya jąʼi de ra ximhai, hangue bá pɛhna rá 'ra T'ʉ, pa

nuto gatho da gamfri'ą hinda 'mɛdi, nú'ɥ́ ma da mɛ'tsa ra te pa nzą̨ntho.

17 Ajuą bá pɛhna rá T'ʉ pa guecua ja ra ximhai pa da pøhø ya ją'i, hingue pa da mɛhni'ʉ ja ra nidu.

18 Nu'ą tó'o camfri'ą hinda 'bɛhna ja ra nidu, pe nu'ą tó'o hingui camfri'ą, gue'ą ya xa t'ɛ'mbi pa dra 'bɛhna ja ra nidu, ngue'ą hinxa gamfribi rá thuhu rá 'ra T'ʉ Ajuą.

19 Nu'ɥ́ ma dra 'bɛhna ja ra nidu ngue'ą ra ñot'i bi zøhø ja ra ximhai, pe nu'ɥ́ ma'na ri ho da 'mʉta ja ra 'bɛxuui ngue'ą hingui ho nú'ą øt'e'ʉ.

20 Nuto gatho øt'a ya t'øt'e hingui ho, ri ʉtsa ra ñot'i ne hingui cuat'a ja ra ñot'i ngue'ą tsu da hnequi yá ts'o'bɛfi.

21 Pe nu'ą tó'o øt'a ngu nú'ą mą̨nga majuą̨ni, gue'ą cuat'a ja ra ñot'i pa da hnequi gue nú'ą øt'e, øt'e co rá ts'ɛdi Ajuą.

Ra Xuua Xi'tsate bi yopa mą de ra Jesu

22 Nepʉ 'mɛfa ra Jesu bi ma pa ra hai Judea co yá nxadi, ne ja bá 'bʉini'ʉ 'raya pa, ne bá øt'a ra sistehe de guehni.

23 Ne nura Xuua mi øt'a ra sistehe nuni Enón gueta Salim, ngue'ą xi mi ja ndunthi ra dehe de guehni, ne mi pa ya ją'i pa mri nxistehe'ʉ.

24 Ne ra Xuua hinxqui jot'atho ja ra fadi.

25 Ha nuyá nxadi ra Xuua mi ntsanoyaui 'rayá mixodyoui de ra sistehe pa ra nt'axqui.

26 Nepʉ bi ma ya nxadi bá c'ą'tsa ra Xuua ne bi 'ñembabi:

—Xahnate, nu'i gá damajuą̨ni de nú'ą ra 'ñøhø gá nuui ri'nandi ra dą̨the Jordá, ha nubyá bí øt'a ra sistehe nehe, y gatho ya ją'i pa ja rí mani.

27 Nu'bɥ́ ra Xuua bi dą̨di ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Hinda za te da mɛsɛ 'na 'bʉ Ajuą hingo da 'bɛpa 'na.

28 Nu'ahʉ ya xcá 'yøhʉ stá mą gue hingo guecagui drá Cristo nú'ą xpá mɛhna Ajuą pa da nda, hønsɛ bá pɛncagui pa go ga 'mɛt'o de gue'ą.

29 Nja ngu 'nara 'ñøhø to'o ri nthą̨tui 'nara 'bɛhñą, go gue'ą rá 'bɛhñą'ą. Ne nurá amigo nú'ą ra 'ñøhø ra medinthą̨ti di 'bahui ne øts'e te mą, ne da johya'ą nu stí 'yøtua rá noya ne sta hyandi da mɛui rá 'bɛhñą. Njabʉ nehe xi drí johya ngue'ą dí øde de nú'ą bí øt'a ra Jesu, ne ngue'ą dí øde gue ndunthi ri dɛni'ą.

30 Ngue'ą nu'ą́ mahyoni ma'na go da nja rá nsu'ą, ha nuga da uadi ma nsu.

Rá T'ʉ Ajuą nú'ą bá ehe de mahets'i

31 Ngue'ą nu'ą́ xqui 'ñehe de mahets'i, hangue ma'na ja rá nsu de gatho, pe nu ngugui drá ją'itho de ra ximhai, hangue dí pą̨di nsøcta nú'ʉ ya t'øt'e jaua ja ra ximhai.

32 Y nú'ą́ go gue'ą mą de nú'ą te xpá hyandi ne de nú'ą te xpá 'yøde nuni mahets'i, pe masque njabʉ, hinto camfribi nú'ą mą̨ñ'ą.

33 Pe nu'ą̱ tó'o da gamfribi
nú'ą̱ mąñ'ą̱, nehe mą̱ gue
Ajuą̱ mąnga majuą̱ni.
34 Ngue'ą̱ nurá T'ʉ Ajuą̱ xpá
mɛhni mąnga nú'ʉ ya noya
bá xipabi Ajuą̱, ngue'ą̱ nu'ą́
xa umba maxøgue rá ts'ɛdi ra
Mąca Ndą̱hi.
35 Ajuą̱ ra Dada xi di mądi
rá T'ʉ, hangue xa 'yɛnt'ua
gatho ja rá 'yɛ'ą̱.
36 Nu'ą̱ tó'o camfri ra T'ʉ, go
gue'ą̱ pɛ'tsa ra te pa nzą̱ntho,
pe nu'ą̱ tó'o hingui ne da gam-
fri ra T'ʉ, hinhya'mʉ da zʉ ra
te pa nzą̱ntho, hønsɛ rá cuɛ
Ajuą̱ ma da zʉdi'ą̱.

4

Ra Jesu bi zofo 'nara 'bɛhñą̱ me Nsamaria

1 Ha nura Jesu bi bą̱di gue
nuya fariseo xqui 'yøde'ʉ gue
ma'na mi ndunthi yá nxadi'ą̱
ne ma'na mi øt'a ra sistehe'ą̱
que ra Xuua.
2 Masque ra Jesu hingo
mi øt'a ra sistehe'ą̱, pe nuyá
nxadi hą̱.
3 Y nu mi 'yøde ra Jesu gue
mi hmą̱nga njabʉ, bi bøni de
guehni Judea pa bi mengui
Galilea.
4 Ne mi pɛ'tsi da 'randa
Nsamaria.
5 Ne bi zønga ja ra t'ʉca
hnini Sicar de Nsamaria
guetbʉ habʉ mi o rá hai ndu
ra Cobo nú'ą̱ xqui zocua ndu
ra Jose rá t'ʉ.
6 Ne ja mi jani 'nara poso
nú'ą̱ bi gohui rá thuhu ra
Cobo. Nepʉ nura Jesu ja bi
ntsayani ngue'ą̱ xqui zabi ja
ra 'ñu. Y ya mi ngu nzʉnga
'rato nde.
7 Nepʉ de guehni bi
zøhø 'nara 'bɛhñą̱ mrá me
Nsamaria, e da 'yat'a ra dehe
ja ra poso. Ha nura Jesu bi
'yadi ne bi 'ñembabi:
—'Raca ts'ʉ ra zi dehe ga tsi.
8 Ha nuyá nxadi'ą̱ xqui ma
tai pa da dai te da zi'ʉ.
9 Y nú'ą̱ ra 'bɛhñą̱ me
Nsamaria bi 'ñembabi ra Jesu:
—¿Hanja guí acagui ra dehe,
gue nu'i grá xodyo ha nuga
drá me Nsamaria?
(Bi 'ñembi njabʉ ngue'ą̱ ya
xodyo himi tsa nixi da ñą̱ui ya
me Nsamaria.)
10 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dą̱di ne
bi 'ñembabi:
—Nu'bʉ gri pą̱hmą̱ nú'ą̱
unga Ajuą̱, ne 'bʉ gri pą̱hmą̱
nú'ą̱ to'o a'a'i ra dehe, nu'bʉ́
go xcá 'yacagui, ne nuga stá
'ra'a'i ra dehe dega te pa
nzą̱ntho.
11 Ha nura 'bɛhñą̱ bi
'ñembabi:
—Ndada, hingrí hñą̱ con te
gui 'yat'a ra dehe, ha nura
poso xá hñe. Nu'bʉ́, ¿habʉ ja
nú'ą̱ ra dehe dega te guí en-
gagui?
12 ¿Ha gue ma'na ja ri
nsugue que ndu ma dadahʉ
ra Cobo, nú'ą̱ to'o bi zogahe
nuna poso? Y nu'ą́ ja mi
tsitheua co yá t'ʉ ne co yá
mbo'oni.
13 Nu'bʉ́ nura Jesu bi dą̱di
ne bi 'ñembabi:
—Nuto gatho da zi nuni ra
dehe da yopa zʉ ra nduthe.
14 Ha nu'ą̱ tó'o da zi nú'ą̱
ra dehe dí ungá, hinhya'mʉ
da yopa zʉ ra nduthe, ngue'ą̱
nú'ą̱ ra dehe ga umbabi, da
nja ngu 'nara pøthe ja rá

coraso, di pøhø pa da umba ra te pa nzạntho.

15 Nu'bứ nura 'bɛhña̱ bi 'ñembabi:

—Ndada, 'raca ts'ʉ de nú'ạ ra zi dehe pa hinhya'mʉ da yopa zʉca ra nduthe, ne pa hinhya'mʉ ga eheua ma'na'qui ga 'ñai.

16 Ha ra Jesu bi 'ñembabi:

—Gue da rí ma ua tsi ri dạme.

17 Nu'bứ nú'ạ ra 'bɛhña̱ bi dạdi ne bi 'ñembabi:

—Jo'o ma dạme.

Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—Majuạni nú'ạ guí mạ gue jo'o ri dạme.

18 Pe xcá pɛ'tsa cʉt'a ri dạme ne nú'ạ ra 'ñøhø guí 'bʉhuibya, hingo ri dạme'ạ. Hangue majuạni nú'ạ guí mạ gue jo'o ri dạme.

19 Nu'bứ nura 'bɛhña̱ bi 'ñembabi:

—Ndada, pøde go gue'e 'nará 'mɛhni'i Ajuạ.

20 Nu'bứ te xi guí mạngue de ndu ma dadahʉ bi xøcambeni Ajuạ nuni ja ra t'øhøni, ha nu'ahʉ gyá xodyohʉ guí mạñhʉ gue mahyoni dra søcambeni Ajuạ nsøctho de guehni Jerusale.

21 Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—Nạná, camfri nú'ạ dí xi'a'i, gue ma da zø ra pa gui xøcambenihʉ Ajuạ ra Dada pe ya hinga nuni ja ra t'øhø, nixi de guehni Jerusale.

22 Nu'ahʉ hinguí pạhʉ nú'ạ guí xøcambenihʉ. Pe nuje hạ, dí pạhe nú'ạ dí xøcambenihe, ngue'ạ ra pøhøte bá ehe de ja ya xodyo.

23 Mi ma da zø ra pa y ya bi zøhø gue nu'ʉ tó'o xi majuạni da xøcambeni Ajuạ ra Dada, ma da xøcambeni dega jamfri ne ngu rí 'ñehe. Ne Ajuạ ra Dada ri ho dra søcambeni'ạ njabʉ.

24 Ajuạ go gue'ạ dega Ndạhi ne hingui hnequi, hangue nu'ạ tó'o da xøcambeni'ạ, mahyoni da xøcambeni dega jamfri ne ngu rí 'ñehe.

25 Nu'bứ nura 'bɛhña̱ bi 'ñembabi:

—Nuga dí pạdi gue ma da 'ñehe ra Mesía go ra Cristo nú'ạ ma da mɛhna Ajuạ pa da ndạ. Ne nu stí zø'ạ gatho go ma da xicjʉ'ạ.

26 Ha ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nuga go guecsɛ dí ñạuibya.

27 Y nura ora'ạ bi zøhø yá nxadi, ne nu'ứ bi 'yø ngue'ạ ra Jesu mi ñạui 'nara 'bɛhña̱. Pe nu'ứ hinte bi 'yambabi ra Jesu te mi ambabi nixi hanja mi ñạui'ạ.

28 Nu'bứ nura 'bɛhña̱ bi zopʉ rá xøni ne bi menga ja ra hnini ne bi 'ñembabi nú'ʉ mi 'bʉhni:

29 —Maha ma gui hyanthʉ nú'ạ to'o xa xictho te gatho stá øt'e. ¿Ha hingo di gue'ạ ra Cristo 'bʉ, nú'ạ mi ma da mɛhna Ajuạ pa da ndạ?

30 Nepʉ nuya jạ'i'ʉ bá ehe pa e da c'ạ'tsa ra Jesu.

31 Ha nu mi ma nú'ạ ra 'bɛhña̱, nuyá nxadi ra Jesu bi bạntebi ne bi 'ñembabi:

—Xahnate, bá e gui ñuni.

32 Pe nu'ạ́ bi 'ñembabi'ʉ:

—Dí pɛ'tsa 'nara hñuni ma ga tsi, nú'ạ nixi guí pạhʉ.

33 Ne nuyá nxadi bi
'ñémbabi'ʉ 'na ngu 'na:

—¿Ua to xpá hña̱mpi te da zi
'bʉ?

34 Ha ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Numa hñuniga gue'a̱ ga
ø'tuabi rá paha nú'a̱ to'o bá
pɛncagui ne ga pɛpa rá 'bɛfi
asta hinga juati.

35 Guí ma̱ñhʉ gue di 'bɛ
goho nza̱na̱ pa da nja ra sofo,
¿ha ngue ha̱? Pe nuga dí
xi'ahʉ: Ndi, hyanthʉ ya 'bot'i
ya xa ña̱ts'i pa da sofo.

36 Nuya xofo ha̱ni yá tha̱ha̱
ne jʉts'i 'nara hoga sofo.
Hangue nuya xofo ma da
johyaui ya mot'i. Njabʉtho
nehe nú'ʉ to'o da tʉnga ma
noya, ma da hña̱nga yá tha̱ha̱
ne da munts'a ya ja̱'i pa da
mɛ'tsa ra te pa nza̱ntho.

37 Nja ngu enga ya ja̱'i:
"'Na'ño to'o pot'i, 'na'ño to'o
xofo."

38 Hangue nuga stá
pɛñ'a'ihʉ pa gui muntshʉ
ya ja̱'i, ngu 'nara sofo
nú'a̱ hinxcá pɛfihʉ. Ma'ra
xa mpɛfi, ha nu'ahʉ́ guí
xopabihʉ yá 'bot'i'ʉ.

39 Ne ndunthi ya mengu
nú'a̱ ra hnini'a̱ de Nsamaria
bi gamfri gue ra Jesu go mi
gue'a̱ xqui mɛhna Ajua̱ pa da
nda̱, ngue'a̱ nura 'bɛhña̱ xqui
damaju̱ni ne xqui 'ñena gue
nu'á̱ xa xiptho gatho nú'a̱ te
xqui 'yøt'e.

40 Hangue nu mi zøhni ya
me Nsamaria habʉ mi 'bʉ
ra Jesu, bi ba̱ntebi gue da
'mʉhui'ʉ, hangue nu'á̱ bi
'mʉhui'ʉ yo pa.

41 Ne xi ndunthi ma'ra bi
gamfri ra Jesu ngue'a̱ go mi
zofosɛ'a̱.

42 Ha nu'ʉ́ bi 'ñembabi nú'a̱
ra 'bɛhña̱:

—Nubyá dí camfrihe
hingue hønsɛ ngue'a̱ go gá
xicje, dí camfrihe ngue'a̱ ya
stá øsɛhe te xa ma̱, ne dí pa̱he
gue xi maju̱ni go guehni
ra Pøhøte de ya ja̱'i gatho rá
ngʉni ra ximhai.

*Ra Jesu bi 'yøthebi rá t'ʉ
'nará da̱nga maste ra nda̱*

43 Ha nu mi thogui nú'ʉ yo
pa, ra Jesu bi ma pa ja rá hai
Galilea.

44 Ne nu'á̱ xqui ma̱nsɛ ne
xqui 'ñena: "Ni 'nará 'mɛhni
Ajua̱ hingui hnumansu ja rá
hai."

45 Ha nu mi zønga Galilea'a̱
nuya mengu de guehni bi
umba ntsaya ngue'a̱ xqui
hyandi'ʉ gatho ya da̱nga
nt'udi xqui 'yøt'e'a̱ nuni ja
ra ngo Jerusale, ngue'a̱ nehe
nuya mengu rá hai xqui ma
ja nú'a̱ ra ngo'a̱.

46 Nepʉ nura Jesu bi yopa
zønga ma'na'qui nuni Ncaná
de Galilea habʉ xqui 'yøt'e
da mvinu ra dehe. Y nuni
Ncapernau mi 'bʉhni 'nará
da̱nga maste ra nda̱ ne mri
hñenga rá t'ʉ.

47 Y nu'á̱ bi 'yøde gue ra Jesu
xqui menga de Judea ne ya
xqui zønga Galilea, hangue bi
ma há mi 'bʉ'a̱ pa bá ba̱ntebi
da mɛui ja rá ngu pa da
'yøthebi rá t'ʉ ngue'a̱ ya mi
nedu hma̱ha̱.

48 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'bʉ hingui hyanthʉ ya dạnga nt'udi ne ya dạnga t'øt'e, hingui camfrihʉ.

49 Ha nura dạnga maste bi 'ñembabi:

—Ndada, maha, pa hinda du ma zi t'ʉ.

50 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi:

—Grí ma, ya 'bʉi xá hño ri t'ʉ.

Ha nu'ạ́ bi gamfri nú'ạ bi xipa ra Jesu, ne bi gʉ rá 'ñu bi ma.

51 Y de mri ne ra 'ñu bi 'ñe yá 'bɛgo bi dạdi ne bi 'ñembabi:

—Ya 'bʉi xá hño ri t'ʉ.

52 Hangue nu'ạ́ bi 'yambabi'ʉ ne bi 'ñembabi:

—¿Te ma ora bi mʉdi bi tsayabi ra hñeni?

Ha nu'ʉ́ bi 'ñembabi:

—Mande ngu nzʉnga yoto bi tsayabi ra nzø.

53 Nu'bʉ́ nura dada bi beni gue mi gue'ạ ra ora xqui xipabi ra Jesu gue ya mi 'bʉi xá hño rá t'ʉ. Hangue nu'ạ́ ne gatho nú'ʉ mi 'bʉi ja rá ngu bi gamfri gue ra Jesu go mi gue'ạ xqui mɛhna Ajuạ pa da ndạ.

54 Go gue'ạ rá ñoho ra dạnga nt'udi bi 'øt'a ra Jesu nuni Galilea ne go bi 'øt'e'ạ de bá penga Judea.

5

Ra Jesu bi 'øthe 'nara ts'onate nuni Betesda

1 Nepʉ 'mɛfa bi nja 'nará ngo ya xodyo nuni Jerusale, ne ra Jesu bi mani.

2 Y de guehni Jerusale mi ja 'nara mothe xqui thu'mbabi rá thuhu Betesda de ra hñạqui ebreo, habʉ mi ja cʉt'a ya porta, ne mi gueta ra gosthi hnini habʉ mi thu'mbabi ra 'Ñu gá Ma'yo.

3 Ha mi 'boni ndunthi ya da'thi, ya goda, ya doua, ne ma'ra ya ts'onate mi tø'mi rá nhuạt'i ra dehe.

4 Ngue'ạ ja ra ora mi cạini 'nará ɛnxɛ Ajuạ ja ra mothe pa mi uạnt'a ra dehe. Ne nu'ạ tó'o rá mʉdi mi cʉt'a mbo ra dehe ora dra huạnt'i, nú'ạ́ go gue'ạ mi ñạni de nu'ạraza ra hñeni mi pɛ'tsi.

5 Ha mi 'bʉhni 'nara 'ñøhø ya mi pɛ'tsa 'natema'rɛt'a ma hñạto njɛya de mri hñeni.

6 Ha nura Jesu bi hyandi mi 'bɛni ne bi bạdi gue ya'bʉ xqui njabʉ, ne bi 'ñembabi:

—¿Ha guí ne gui ñạni?

7 Ha nura da'thi bi dạdi ne bi 'ñembabi:

—Ndada, jo'o to'o da cʉtcagui mbo ra mothe nura ora sta huạt'a ra dehe, ha nura ora ga nehmạ ga cʉt'i nu ma'na da dạma 'mɛt'o de gueque.

8 Hangue ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nangui, jʉxa ri mfidi ne 'yo.

9 Nu'bʉ́ nura 'ñøhø'ạ 'bestho bi ñạni, ha bi gʉxa rá mfidi ne bi 'ño. Ha nura pa'ạ mrá pa dega tsaya.

10 Hangue ya ndạ gá xodyo bi 'ñembabi'ạ:

—Núbya rapaña go ra pa dega tsaya, ne ma leyhʉ hingui unga nsɛqui gui hñạxa ri mfidibya.

11 Ha nú'ạ ra 'ñøhø xqui ñạni bi dạdi ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Núˈą̱ toˈo bi ˈyøthegui go gueˈą̱ bi xicagui gue ga jʉxa ma mfidi ne ga ˈyo.

12 Nepʉ nuˈʉ́ bi ˈyambabi:

—¿Toˈo bi xiˈaˈi gui jʉxa ri mfidi ne gui ˈyo?

13 Ha núˈą̱ ra ˈñøhø xqui ñą̱ni himbi bą̱di toˈo xqui ˈyøtheˈą̱, ngueˈą̱ mi ˈbʉhni ndunthi ya ją̱ˈi y nura Jesu ya xqui ma.

14 ˈMɛfa ra Jesu bi hyonga núˈą̱ ra daˈthi mbo ra ndą̱niją̱ ne bi nthɛui maˈnaˈqui ne bi ˈñembabi:

—Nuˈi ya xcá ñą̱ni. Ya oxqui ma gui yopa ˈyøtˈa ya tsˈoqui maˈnaˈqui, pa hingui thogui maˈra ya tsˈothogui maˈna strá ntsˈo.

15 Nepʉ nura ˈñøhøˈą̱ bi ma bá xipa ya ndą̱ gá xodyo gue go mi gueˈą̱ ra Jesu xqui ˈyøtheˈą̱.

16 Hangue por gueˈą̱ ya ndą̱ gá xodyo xi mi ʉtsa ra Jesu, ne xi mi ne da hyohmą̱, ngueˈą̱ nuˈą́ mi øtˈa ya dą̱nga ntˈudi de nuya pa dega tsaya.

17 Nuˈbʉ́ ra Jesu bi ˈñena:

—Ajuą̱ ma Dada hingui tsaya di mpɛfi, njabʉthogui nehe hindí tsaya.

18 Hangue nuya ndą̱ gá xodyo maˈna xi mi ˈramanu da hyohmą̱, ngueˈą̱ nuˈą́ himi øta ra ley núˈą̱ mi mą̱ de ra pa dega tsaya, ne ngueˈą̱ mi mą̱ gue Ajuą̱ mrá Dadaˈą̱, y njabʉ mri nhyɛcuaui Ajuą̱.

Ra Jesu mą̱ de rá tsˈɛdi xa umba Ajuą̱ rá Dada ngueˈą̱ go gueˈą̱ rá Tˈʉˈą̱

19 Hangue ra Jesu bi dą̱di ne bi ˈñembabiˈʉ:

—Xi majuą̱ni dí xiˈahʉ, hinda za te da ˈyøtˈasɛ rá Tˈʉ Ajuą̱. Ngueˈą̱ nuˈą́ handi te gatho øtˈa Ajuą̱ rá Dada, y núˈą̱ handi gueˈą̱ øtˈe nehe, ngueˈą̱ te gatho øtˈa rá Dada, gueˈą̱ øtˈa ra Tˈʉ nehe.

20 Ajuą̱ ra Dada xi mą̱di rá Tˈʉ, ne utuabi te gatho øtˈeˈą̱. Ne ma da ˈñutuabi yá ˈbɛfi maˈna dya dą̱ngui que núˈʉ xcá hyanthʉ, pa xi gui ˈyøhʉ.

21 Ajuą̱ ra Dada jʉxa gatho núˈʉ xa du ne umbabiˈʉ ra te. Njabʉ nehe rá Tˈʉˈą̱ umbabi ra te toˈoraza núˈą̱ go da neˈą̱.

22 Ajuą̱ ra Dada hingui hą̱ˈmba nguɛnda ni ˈnara ją̱ˈi, nguetho gatho xa ˈyɛntˈua ja rá ˈyɛ rá Tˈʉ pa go da hñą̱ˈmba nguɛndaˈą̱,

23 pa njabʉ gatho ya ją̱ˈi da numansu ra Tˈʉ ngu di numansuˈʉ Ajuą̱ rá Dada. ˈBʉ toˈo hingui numansu ra Tˈʉ, nehe hingui numansubi rá Dada núˈą̱ toˈo bá pɛhni.

24 Xi majuą̱ni dí xiˈahʉ: Nuˈą̱ tóˈo huxa ntˈøde núˈą̱ dí mą̱ ne camfri Ajuą̱ núˈą̱ bá pɛncagui, pɛˈtsa ra te pa nzą̱ntho, ne hinda ˈbɛhna ja ra nidu, ngueˈą̱ nuˈą́ ja ra uɛnda ya xa du ne xa yopa nte pa da mɛˈtsa rá te pa nzą̱ntho.

25 Xi majuą̱ni dí xiˈahʉ, ma da zø ra pa ne majuą̱ni nubya ya ja, gue núˈʉ xa du da ˈyøde núˈą̱ mą̱nga rá Tˈʉ Ajuą̱, ha nuˈʉ tóˈo da hñuxa ntˈøde ma da nja yá te pa nzą̱ntho.

26 Ngueˈą̱ Ajuą̱ ra Dada hą̱sɛ ra tsˈɛdi pa da unga ra te pa nzą̱ntho. Njabʉ nehe rá Tˈʉ bi umba ra tsˈɛdi pa da unga ra te pa nzą̱ntho nehe.

27 Ne xa 'yɛnt'ua ja rá 'yɛ
rá T'ʉ pa go da hña̱'mba
nguɛnda gatho ya ja̱'i de ja ra
ximhai, ngue'a̱ go gue'a̱ Nú'a̱
To'o e bi Nja̱'i.
28 Oguí 'yøhʉ ngue'a̱ dí
xi'a'ihʉ njabʉ. Ngue'a̱ ma da
zø ra pa nuto gatho xa du ma
da 'yøde sta ña̱ rá T'ʉ Aju̱a̱.
29 Y nú'ʉ to'o gatho xa 'yøt'a
nú'a̱ xá hño ma da nangui pa
da nja yá te pa nza̱ntho, ha
nu'ʉ tó'o xa 'yøt'a nú'a̱ hingui
ho ma da nangui pa da 'bɛhna
ja ra nidu.

'Bʉi to'o damaju̱ani de ra Jesu

30 Nuga hingui tsa te ga
øt'asɛ. Nú'a̱ xicagui ma Dada,
gue'a̱ dí øt'e, ne dí øt'a ra
ts'ʉtbi ngu di 'bɛpqui, ne
nura ts'ʉtbi'a̱ go gue'a̱ xá hño
ngue'a̱ dí ø'tua rá paha ma
Dada nú'a̱ to'o bá pɛncagui,
hingo dí øt'a nú'a̱ go ma
pahasɛga.
31 'Bʉ nuga gra ma̱nsɛ
to'ogui, hinte da muui nú'a̱
ga ma̱.
32 Pe 'bʉi 'na to'o dama-
ju̱ani to'ogui, ne dí pa̱di gue
nú'a̱ ma̱ñ'a̱ xi di muui.
33 Nu'ahʉ xcá pɛnhʉ ya
'mɛhni pa da 'yambabi ra
Xuua de gueque, y nu'á̱
bi damaju̱ani to'ogui ne bi
xi'ahʉ nú'a̱ maju̱ani.
34 Pe pa gueque ni 'nara
ja̱'i hindí honi to'o da da̱di
por gueque. Nuga hønsɛ dí
ben'ahʉ nú'a̱ bi ma̱nga ra
Xuua, qué pa gui mpøhøhʉ.
35 Ra Xuua gue'a̱ mi nja
ngu 'nara ñot'i, mi yo't'a ri
mfenihʉ de nú'a̱ mi xi'ahʉ.
Ha nu'ahʉ́, gá 'yødehʉ co ra
johya nú'a̱ te mi ma̱, pe hønsɛ
'raya zi patho.
36 Nuga dí pɛ ya 'bɛfi ngu
xa 'racagui Aju̱a̱ ma Dada ga
juadi ga pɛfi, y nuya 'bɛfi dí
pɛfi go gue'ʉ damaju̱ani gue
go Aju̱a̱ xpá mɛncagui. Y
nuya 'bɛfi'ʉ ma'na ya da̱ngui
pa da fa̱di to'ogui que nú'a̱ bi
ma̱nga ra Xuua de gueque.
37 Ma Dada to'o bá pɛncagui
go gue'a̱ damaju̱ani to'ogui,
masque hinhya'mʉ xcá 'yøhʉ
xa ña̱'a̱ nixi xcá hyanthʉ
tengu'a̱.
38 Ne nurá noya'a̱ hinxa
zoda ri mfenihʉ, nguetho
nu'ahʉ hinxcá camfriguihʉ
gue nuga go rá 'mɛhnigui'a̱.
'Bʉ xcá camfriguihʉhma̱,
nu'bʉ́ gri pa̱hma̱hʉ te rí bønga
ra Ma̱ca T'ofo.
39 Nu'ahʉ hinhya'mʉ guí
hɛhʉ ra Ma̱ca T'ofo, xi guí
he'thʉ pa xahma̱ ja gui
tsʉhma̱hʉni ra te pa nza̱ntho,
pe hingui tso ri mfenihʉ
de nú'a̱ guí he'thʉ, ngue'a̱
ja nura T'ofo'a̱ ja ma̱ni de
gueque.
40 Ha nu'ahʉ́ hinguí ne
gui camfriguihʉ pa da za
gui tsʉhma̱hʉ nú'a̱ ra te pa
nza̱ntho.
41 Nuga hindí ma̱nga njabʉ
pa da 'ñesca ma nsu ya ja̱'i.
42 Dí ma̱nga njabʉ ngue'a̱
dí pa̱di gue nu'ahʉ hingrí
ma̱dihʉ Aju̱a̱.
43 Masque stá ehma̱ de
rá thuhu Aju̱a̱ ma Dada, pe
nu'ahʉ hinxcá numansug-
uihʉ. Pe nu'bʉ 'nara ja̱'i da
'ñehe de rá thuhusɛ, nu'bʉ́ ha̱,
go guí numansuhʉ'a̱.

44 Hinguí ne gui cam-
friguihʉ ngue'ą̱ go 'mɛt'o
guí 'ñe'tsua nsusɛhʉ 'na ngu
ma'na, hingo guí hoñhʉ da
'ñe'ts'a ri nsuhʉ Ajuą̱ nú'ą̱
'natho.
45 Oguí beñhʉ gue go
nuga ma ga ñą̱p'a'ihʉ ja rá
thandi Ajuą̱ ma Dada. Nurá
ley ra Moise go gue'ą̱ ma
da ñą̱p'a'ihʉ, nú'ą̱ ts'a guí
camfrihʉ da ñą̱ñ'a'ihʉ.
46 'Bʉ gri camfrihmą̱hʉ
nú'ą̱ bi 'yofo ra Moise, nu'bʉ́
gri camfriguihʉ hmą̱hą̱ nehe,
ngue'ą̱ nu'ą́ bi 'yofo de
gueque.
47 Ha nu'bʉ hinguí cam-
frihʉ nú'ą̱ bi 'yofo'ą̱, nu'bʉ́
¿hanja da za gui camfrihʉ nú'ą̱
dí mą̱ngá?

6

Ra Jesu bi 'uinga thogui cʉt'a 'mo ya ją̱'i

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

1 Nepʉ de gue'ą̱ ra Jesu
bi 'ranga ri'nandi ra ndehe
Galilea, nú'ą̱ rá thuhu nehe
Tiberia.
2 Ha mri dɛna ndunthi ya
ją̱'i ngue'ą̱ mi handa ya dą̱nga
nt'udi nú'ʉ mi ø't'ua ya da'thi
mi ñą̱ni.
3 Nu'bʉ́ ra Jesu bi bøxa ja
'nara t'øhø ne ja bá huhuini
yá nxadi.
4 Ne ya mi ma da dat'a ra
pa de ra pascua 'nará ngo ya
xodyo.
5 Nu'bʉ́ ra Jesu bi hyanda
nú'ʉ ya ją̱'i mi ndunthi xqui
dɛni'ą̱, nepʉ nu'ą́ bi 'ñemba ra
Lipe:
—¿Habʉ ga tañhʉ ra thuhme
'bʉ, pa ga 'uiñhʉ gatho nuya
ją̱'iyʉ?
6 Ra Jesu xa bi ne bi mą̱nga
njabʉ pa bi nu te xa dą̱di
hmą̱hą̱ ra Lipe, ngue'ą̱ nu'ą́
ya mi pą̱disɛ te mi ma da
'yøt'e.
7 Ha nura Lipe bi dą̱di ne bi
'ñembabi:
—Pøde nixi co yo nthebe
denario ra thuhme ga tañhʉ,
hinda uadi, ua 'ra 'na zi xɛni
da ziyʉ.
8 Nepʉ 'nará nxadi ra Jesu
mrá thuhu ra Andre, go gue'ą̱
mrá cu ra Simu Pedro, bi
'ñembabi ra Jesu:
9 —'Bʉcua 'nara ts'ʉnt'ʉ hą̱
cʉt'a ya thuhme dega cebada
ne yoho ya zi huą̱, ¿pe te ri
mą̱ña?
10 Nu'bʉ́ nura Jesu bi
'ñembabi yá nxadi:
—Xiphʉ gatho ya ją̱'i da
hñudi.
Y mi jani 'nara 'bot'ɛi, ne ja
bi hñuhni'ʉ, ne ngu mi cʉt'a
'mo sɛhɛ ya 'ñøhø. Ya 'bɛhña̱
ne ya bą̱tsi himi pa 'mede.
11 Nepʉ nura Jesu bi gʉ
nú'ʉ ya thuhme, ne bi umba
njamą̱di Ajuą̱ de nú'ą̱ ra
thuhme ma da zi'ʉ, ne ja ngá
umba yá nxadi nepʉ ya nxadi
bi umba nuya ją̱'i mi huhni.
Ne guet'atho bi 'yøt'e co nuya
zi huą̱, ne bi zi'ʉ asta xi bi
niña̱.
12 Ha nu mi uadi'ʉ, ra Jesu
bi 'ñembabi yá nxadi:
—Bá muntshʉ gatho ya zi
xɛni nú'ʉ bi bongui, pa hinte
da 'mɛdi.
13 Ha nu'ʉ́ bi munts'a gatho
ya zi xɛca thuhme xqui

'bonguabi'ʉ de nú'ʉ cʉt'a ya thuhme dega cebada. Ne bi ñuxa 'rɛt'amayoho ya 'bøts'e co nuya xɛca thuhme bi bongui.

14 Ha nu mi hyanda ya ja̱'i nú'a̱ ra da̱nga nt'udi xqui 'yøt'a ra Jesu, nu'ʉ́ bi 'ñena:

—Xi maju̱ni go guehni rá da̱nga 'mɛhni Aju̱a̱ nú'a̱ mi hma̱ da 'ñecua ja ra ximhai.

15 Pe ra Jesu mi pa̱tho gue mi ne'ʉ da zixhma̱ha̱ pa da nda̱hma̱'a̱ de gue'ʉ, hangue nu'a̱ bi 'yøt'e, bi ma de guehni bi yopa bøxa ma'na'qui ja nú'a̱ ra t'øhø'a̱ ri sɛhɛ.

Ra Jesu bi 'ño maṉ̃a̱ ra ndehe

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

16 Y de mi nde, yá nxadi'a̱ bi ma pa ja ra ndehe.

17 Nepʉ de guehni bi yʉt'a ja 'nara motsa pa bi ma'ʉ Ncapernau de ri'nandi ra ndehe. Ha ya xmá 'mɛxuui, ha ra Jesu hinxqui mengtho de ja ra t'øhø.

18 Ne bi mʉdi bi 'ño 'nara bʉnthi xi mri a̱nga ra dehe.

19 Y ya xqui 'ño ngu cʉt'a o 'rato kilometro de ja ra dehe, nepʉ bi hyant'ʉ ra Jesu mbra 'yotho maṉ̃a̱ de ra dehe pa da e da zʉdi'ʉ, ne nu'ʉ́ xi bi ntsu.

20 Pe nu'á̱ bi 'ñembabi'ʉ:

—¡Nuga go guecagui, oguí tsuhʉ!

21 Nepʉ nu'ʉ́ co ra johya bi pø'tsa ja ra motsa ne bi zits'i, ne 'bestho bi zøñ'ʉ co ra motsa ja ra hai habʉ mri ma'ʉ.

Ya ja̱'i bi hyonga ra Jesu

22 Ha nurá hyax'a̱ nú'ʉ ya ja̱'i xqui gohni ri'nandi ra ndehe ne xqui hyandi gue 'nada ra motsa mi 'bahni, ne xqui ba̱di gue nuyá nxadi ra Jesu bi masɛ'ʉ ja nú'a̱ ra motsa, ne ra Jesu himbi mɛui'ʉ.

23 Ne guetbʉ habʉ xqui zi ra thuhme'ʉ nu mi umba njama̱di Aju̱a̱ nura Jesu, ja bi zøhni ma'ra ya motsa xqui 'ñehe Tiberia.

24 Hangue nu mi hyandi'ʉ gue ya mi jo'oni ra Jesu nixi yá nxadi, nu'bʉ́ nu'ʉ́ 'bestho bi yʉt'a ja nú'ʉ ya motsa ne bi ma pa Ncapernau pa da hyonga ra Jesu.

Ra Jesu go ra thuhme dega te

25 Y ja bá tsʉhni'ʉ ra Jesu ri'nandi ra ndehe ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Xahnate, ¿ha'mʉ gá tsøhø de guecua, desde manxuui o ja nubya?

26 Ha nura Jesu bi da̱di ne bi 'ñembabi:

—Xi maju̱ni dí xi'ahʉ, guí hongaguihʉ ngue'a̱ dá 'uiñ'a'ihʉ ne gá niṉ̃ahʉ, hingue ngue'a̱ gá hyanthʉ ya da̱nga nt'udi.

27 Guí øthʉ ra ts'ɛdi pa gui tsʉhʉ nú'a̱ te gui tsihʉ, pe nu'á̱ 'bestho da thegue. Ma'na xá hño 'yøthʉ ra ts'ɛdi gui tsʉhʉ nú'a̱ ra nzaqui unga ra te pa nza̱ntho, y nu'á̱ hinhya'mʉ da thegue. Go gue'a̱ ra nzaqui da 'ra'ahʉ Nú'a̱ To'o e bi Nja̱'i. Ne Aju̱a̱ ra Dada xa 'ñu't'a'ihʉ gue xa umba ra ts'ɛdi'a̱ pa da 'ra'ahʉ nú'a̱ ra nzaqui'a̱.

28 Ha nu'ʉ́ bi 'ñembabi:

—Nu'bʉ́ ¿te mahyoni ga øthe pa njabʉ da za ga øthe ngu nú'a̱ xa 'bɛpcahe Aju̱a̱,

pa njabʉ da za ga tsʉhe núˈą̱
ra nzaqui guí engaguihe?
29 Nepʉ nura Jesu bi dą̱di ne
bi ˈñembabiˈʉ:
—Nuˈą̱ mahyoni gui ˈyøthʉ
pa da za gui ˈyøthʉ ngu núˈą̱
xa ˈbɛpˈahʉ Ajuą̱, camfrihʉ
núˈą̱ toˈo xpá mɛhniˈą̱.
30 Ha nuya jąˈi bi ˈñembabiˈą̱:
—Nuˈbʉ́ ¿te ma dąnga
ntˈudi da za gui ˈyøtˈe pa
ga hanthe ne ga camfriˈihe?
¿Ndaˈą̱ ra dąnga tˈøtˈe ma gui
ˈyøtˈegue?
31 Mayaˈbʉ ndu ma dadahʉ
ra Moise mri zi núˈʉ maˈra
ndu ma dadahʉ ja ra
ˈyoˈmtha, y ja bi ziniˈʉ ra
thuhme rá thuhu ra maná,
ngu xa tˈofo ja ra Mąca Tˈofo
habʉ ena: “Nuˈą́ bá pɛmpabi
ra thuhme de mahetsˈi pa bi
ziˈʉ.”
32 Ha nura Jesu bi
ˈñembabiˈʉ:
—Xi majuą̱ni dí xiˈahʉ:
Hingo ra Moise bi umbabiˈʉ
núˈą̱ ra thuhme bá ehe de
mahetsˈi núˈą̱ bi ziˈʉ. Numa
Dada go gueˈą̱ bi mɛmpabiˈʉ.
Y go guetˈą̱ bá pɛnˈahʉbya
ra thuhme de mahetsˈi núˈą̱
unga ra te pa nzą̱ntho.
33 Núˈą̱ ra thuhme bá
pɛnˈahʉ Ajuą̱, go gueˈą̱ rá
Tˈʉ bá cą̱i de mahetsˈi, ne go
gueˈą̱ umba ra meximhai ra
te pa nzą̱ntho.
34 Nuˈbʉ́ nuya jąˈi bi
ˈñembabi:
—Ndada, oxqui ma gui
ˈbɛtcahe núˈą̱ ra thuhmeˈą̱.
35 Ha nura Jesu bi
ˈñembabiˈʉ:
—Nuga go guecagui drá
thuhme dega te pa nzą̱ntho.
Nuˈą̱ tóˈo da ˈñe da zʉcagui
hinhyaˈmʉ da zʉ ra thuhu,
ha nuˈą̱ tóˈo da gamfrigui
hinhyaˈmʉ da zʉ ra nduthe.
36 Pe nuga ya stá
xiˈahʉ gue masque ya xcá
hyandgaguihʉ pe hinguí
camfriguihʉ.
37 Gatho núˈʉ toˈo xa
ˈracagui Ajuą̱ ma Dada da
ˈñehe da zʉcagui, ha nuˈą̱ tóˈo
da ˈñehe da zʉcagui hinga
coˈtsi.
38 Ngueˈą̱ nuga stá cą̱i de
mahetsˈi pa ga øˈtua rá paha
núˈą̱ toˈo bá pɛncagui, hingue
núˈą̱ go ma pahasɛ.
39 Nurá paha ma Dada núˈą̱
toˈo bá pɛncagui gue núˈʉ to
gatho xa ˈracagui ni ˈna de
gueˈʉ hinga ˈbɛdi, ne nura pa
de ra ngą̱xhmai, ma ga jʉtsˈiˈʉ
pa rí nja yá te pa nzą̱ntho.
40 Ne nurá paha núˈą̱ toˈo bá
pɛncagui gue da nja yá te pa
nzą̱ntho nuto da bą̱di toˈogui
ne da gamfrigui, ne nura pa
de ra ngą̱xhmai, ma ga jʉtsˈiˈʉ
pa rí nja yá te pa nzą̱ntho.
41 Nuˈbʉ́ nuya xodyo bi
nønga ra Jesu ngueˈą̱ mi
ena: “Nuga go guecagui drá
thuhme stá cą̱i de mahetsˈi.”
42 Ne mi eñˈʉ:
—Go guehni ra Jesu rá tˈʉ
ra Jose, ¿ha ngue hą̱? Nujʉ
dí pą̱dihʉ toˈo rá dada ne rá
nąnąni. Nuˈbʉ́ ¿hanja ena gue
bá cą̱i de mahetsˈi?
43 Ha ra Jesu bi dą̱di ne bi
ˈñembabiˈʉ:
—Oguí nøntehʉ de núˈą̱ stá
xiˈahʉ.
44 Ngueˈą̱ ni ˈna hinto tsa
da ˈñe da zʉcagui ˈbʉ hingo
Ajuą̱ ma Dada núˈą̱ toˈo bá
pɛncagui da zopa rá mfeni

pa e da zʉcagui, ne go gue'ʉ ma ga jʉts'i nura pa de ra ngạxhmai pa rí nja yá te pa nzạntho.

45 Njaua xa t'ofo ja yá t'ofo yá 'mɛhni Ajuạ habʉ ena: “Ajuạ ma da 'ñuta gatho ya jạ'i,” ena njabʉ. Hangue gatho nú'ʉ to'o da hñuxa nt'øde te mạnga ma Dada ne da zo ja yá mfeni, nú'ʉ́ go gue'ʉ da 'ñe da zʉcagui.

46 Hingo dí xi'ahʉ gue to'o xa hyanda Ajuạ ra Dada, ngue'ạ høns̄ɛgui stá handi'ạ, ngue'ạ stá ehe de gue'ạ.

47 Xi majuạni dí xi'ahʉ, nu'ạ tó'o camfrigui pɛ'tsa ra te pa nzạntho.

48 Nuga go guecagui drá thuhme dega te pa nzạntho.

49 Maya'bʉ nú'ʉ ndu ri dadahʉ bi zi ra maná nu mi 'bʉi ja ra 'yo'mtha, pe nu'ʉ́ bi du'ʉ.

50 Pe nú'ạ ra thuhme dí mạngá, hingue ngu nú'ạ ra thuhme bi zi nú'ʉ bi du. Nú'ạ ra thuhme dí mạngá bá ehe de mahets'i pa nuto'o da zi hinhya'mʉ da du.

51 Nuga go guecagui drá thuhme dí te, dá ehe de mahets'i. Nu'ạ tó'o da zi nú'ạ ra thuhme dí mạngá, da nja rá te pa nzạntho. Ha nú'ạ ra thuhme dí mạngá, go guehna ma ndo'yo nú'ạ ma ga da pa da nja yá te pa nzạntho ya meximhai.

52 Ha nuya xodyo bi 'ñémbabi'ʉ 'na ngu ma'na:

—¿Hanja da za da 'racjʉ rá ndo'yosɛni pa ga tsihʉ?

53 Ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Xi majuạni dí xi'ahʉ, 'bʉ hingui tsipabihʉ rá ngø ne rá ji Nú'ạ To'o e bi Njạ'i, hinda nja ri tehʉ pa nzạntho.

54 Nu'ạ tó'o da zicagui ma ngø ne ma ji, gue'ạ da nja rá te pa nzạntho, ne nura pa de ra ngạxhmai nuga ga jʉts'i'ạ pa rí nja rá te pa nzạntho.

55 Ngue'ạ ma ngø nja ngu ra nzaqui, ne ma ji nja ngu ra dehe nú'ạ ts'i pa da nte 'na. Pe numa ngø ne ma ji hingue ngu nuya nzaqui'ʉ, ngue'ạ numa ngø ne ma ji unga ra te pa nzạntho.

56 Nu'ạ tó'o da zicagui ma ngø ne ma ji, go gue'ạ da 'mʉi con gueque, ha nuga ga 'bʉi con gue'ạ.

57 Ajuạ ma Dada nú'ạ to'o bá pɛncagui, nu'ạ́ te, hangue nuga dí te nehe ngue'ạ nu'ạ́ te'ạ. Njabʉ nehe nu'ạ tó'o da zigágui, nu'ạ́ ma da nja rá te ngue'ạ dí tega.

58 Nuga go guecagui drá thuhme stá ehe de mahets'i. Pe hingo dí nja ngu nú'ạ ra maná nú'ạ bi zi ndu ri dadahʉ ne bi du. Ngue'ạ nu'ạ tó'o da zigágui núga drá thuhme, da nja rá te pa nzạntho.

59 Njabʉ bi mạnga ra Jesu nu mi xahnate ja ra nijạ nuni Ncapernau.

Ya noya nú'ʉ unga ra te pa nzạntho

60 Ha ndunthi de nú'ʉ to'o mi 'ñoui'ạ ne myá nxadihmạ, mi 'yøde'ʉ bi mạnga ra Jesu njabʉ, bi 'ñena'ʉ:

—Xi hindrí hohʉ nú'ạ mạni. ¿To ja gue'ạ da gamfribini?

61 Ha nura Jesu bi bạtho gue nu'ɨ́ mi nønte de nú'ạ xqui mạñ'ạ, hangue nu'ạ́ bi 'ñembabi'ʉ:

—¿Ha gue hingrí hohʉ nú'ạ stá mạ?

62 ¿Xi te gui beñhʉ nú'bʉ xcrí hyanthʉ da yo menga pa mahets'i Nú'ạ To'o e bi Njạ'i?

63 Nú'ạ ra nzaqui dí mạ, go gue'ạ ra nzaqui pa ri ndạhihʉ, hingo pa ri ndo'yohʉ. Ngue'ạ nú'ạ ra nzaqui guí tsihʉ pa ri ndo'yohʉ hinte di muui pa gui tsʉhʉ ra te pa nzạntho. Y nuya noya stá xi'ahʉ go gue'ʉ ra nzaqui pa ri ndạhihʉ, ne go gue'ʉ di 'ra'ahʉ ra te pa nzạntho.

64 Pe 'ra de gue'ahʉ hinguí camfrihʉ.

Ra Jesu bi mạnga njabʉ ngue'ạ desde rá mʉdi ya mi pạtho nú'ʉ to'o himi camfri'ạ, ne ya mi pạtho to'o mi ma da da'ạ.

65 Nehe bi 'ñena:

—Xa njabʉ ngu nú'ạ ya stá xi'ahʉ gue hinda za to da 'ñesɛ da zʉqui 'bʉ hingo Ajuạ ma Dada da zopa rá mfeni pa da e da zʉcagui.

66 Nepʉ ndunthi de nú'ʉ to'o mri 'ñoui ne myá nxadihmạ bi 'uegue'ʉ, ya himbi dɛni'ạ.

67 Hangue nura Jesu bi 'ñembabi nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi xqui huahni:

—Xi'ahʉ, ¿ha gue ma gui 'ueguehʉ nehe?

68 Ha nura Simu Pedro bi dạdi ne bi 'ñembabi'ạ:

—Ma zi Hmu'ihe, ¿to'o ja ga tɛñhe? gue hønsɛ'i guí mạnga ya noya de ra te pa nzạntho.

69 Ha nuje stá camfrihe ne stá pạhe gue go gue'e grá Cristo, rá T'ʉ'i Ajuạ nú'ạ te, xpá mɛn'a'i pa gui ndạ.

70 Nepʉ nura Jesu bi dạdi ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Nu'ahʉ guí 'rɛt'amayohohʉ stá huan'ahʉ, ¿ha ngue hạ? Pe 'yobʉ 'na de gue'ahʉ ri 'ñoui ra ts'ondạhi.

71 Nu'ạ́ bi mạ de ra Juda Iscariote rá t'ʉ ra Simu, ngue'ạ go mi gue'ạ mi ma da da'ạ, masque go mi gue'ạ 'na de nú'ʉ 'rɛt'amayoho ya nxadi.

7

Yá høcu ra Jesu himbi gamfri'ʉ gue mi gue'ạ rá 'mɛhni Ajuạ

1 'Mɛfa ra Jesu bi 'ñonitho ja ra hai Galilea, himbi ne ma bá 'bʉhni Judea ngue'ạ nuya ndạ gá xodyo de guehni mi honi hanja da za da hyo'ạ.

2 Ha ya mi ma da dat'a 'nará ngo ya xodyo go mrá ngo dega nthøjạ'tsi.

3 Hangue yá høcu ra Jesu bi 'ñembabi:

—Grí ma pa Judea, pa nuya jạ'i mri dɛñ'a'i de guehni da za da hyandi'ʉ nehe nú'ʉ ya dạnga nt'udi guí øt'e.

4 Ngue'ạ 'bʉ 'nara jạ'i ne to'o da hyandua rá 'bɛfi, nu'ạ́ hinda 'yøt'a rá 'bɛfi mant'ạgui. Ya gue guí øt'a nuya dạnga t'øt'e, 'yøt'e'ʉ ja yá thandi gatho ya jạ'i pa da hyanda nú'ạ guí øt'e.

5 Nuyá høcu'ạ bi xipabi njabʉ ngue'ạ nixi gue'ʉ himi

camfri ua go mi gueˈą rá ˈmɛhni Ajuą.

6 Nuˈbɨ́ ra Jesu bi ˈñembabiˈʉ:

—Pa gueque hinxa zøta ma ora pa ga mani, pe nuˈahɨ́, otho ri orahʉ.

7 Ya jąˈi hingui tsa da ʉtsaˈihʉ, pe nuga hą, di ʉtsagui, ngueˈą dí xipabi de yá tsˈoˈbɛfiˈʉ.

8 Nuˈahɨ́, go da rí maha ra ngo. Nuga hinga ma, asta hinda zø ma ora pa ga ma.

9 Ha nu mi xipabi njabʉ, bi maˈʉ, ha nura Jesu bi gotritho Galilea.

Ra Jesu bi ma ra ngo dega nthøjąˈtsi

10 Nepʉ ra Jesu bi ma nehe ja ra ngo, pe asta ˈmɛfa. Bi ma pe mantˈąguitho pa hinto da hyandi.

11 Ha nuya ndą gá xodyo núˈʉ mi ne da hyohmąˈą xi mi honiˈʉ de guehni ja ra ngo ne mi eñˈʉ:

—¿Habʉ di ˈyouaˈą ˈbʉ?

12 Ha ndunthi de nuya jąˈi mi ˈyoni ja ra ngo xi mi ñą de gueˈą. ˈRa mi ena: “Núˈą ra ˈñøhøˈą xi ra hojąˈi”; ha nu maˈra mi ena: “Hinga majuąni, hønsɛ hatˈatho ya jąˈi.”

13 Pe nuˈɨ́ mi ñą zi njante pa hinto da ˈøde, ngueˈą mi tsu yá mixodyoui núˈʉ myá ndą de gueˈʉ.

14 Tsˈa mi ˈyo made ra ngo ra Jesu bi yʉtˈa ja ra ndąnijąˈą pa bi nxahnate.

15 Ha nuya ndą gá xodyo xi bi ˈyø ne bi ˈñémsɛˈʉ:

—¿Hanja nuni ra Jesu ntsˈɛdi ja rá mfądi ha hinxa nxadi?

16 Ha nura Jesu bi dądi ne bi ˈñembabiˈʉ:

—Núˈą dí udi, hingo dí mąnsɛga. Nuˈą́ bí ehe de Ajuą núˈą toˈo bá pɛncagui.

17 Nuˈą tóˈo da ne da ˈyøˈtuabi rá paha Ajuą, ma da bądi de núˈą ma ntˈutuate ua bí ehe de Ajuą o ua go dí bensɛga núˈą dí mą.

18 Nuˈą tóˈo bensɛ núˈą mą, núˈą́ go gueˈą ne da tˈeˈtsua rá nsu. Pe nuˈą tóˈo ne da ˈñeˈtsuabi rá nsu nuto bá pɛhniˈą, nuˈą́ mąnga majuąni ne hingui hate.

19 Ra Moise xa ˈraˈaˈihʉ ra ley, pe ni ˈna de gueˈahʉ hinxcá ˈyøtehʉ nura leyˈą. Nuˈbʉ gri øthmąhʉ núˈą mą, nuˈbɨ́ ¿hanja guí beñhʉ gui hyogaguihʉ?

20 Ha nura hmuntsjąˈi bi dądi ne bi ˈñena:

—Nuˈi pø guí ˈñoui ra tsˈondąhi. ¿Toˈo xa beni da hyoˈague?

21 Nuˈbɨ́ ra Jesu bi dądi ne bi ˈñembabiˈʉ:

—Hønsɛ ngueˈą dá pɛ ˈnara ˈbɛfi núˈą ra pa dega tsaya dá japi bi ñąni ˈnara daˈthi, hangue por gueˈą grí ˈyøhʉ.

22 Pe xi nuˈahʉ nehe, núˈą ra pa dega tsaya guí huˈtsuahʉ ra seña ja yá ndoˈyo ri bątsihʉ ngu bi ˈyøtˈa ndu ri dadahʉ, desde rá mʉdi bi hñuxa nura seña ja yá ndoˈyo, ne ˈmɛfa ra Moise mi manda da tˈøtˈa njabʉ nehe, masque hingo bi mʉti. Hangue ringueˈą nuˈahʉbya, ngu da datˈa rá hñąto ma pa de xa ˈmʉi ri tˈʉbątsihʉ guí huˈtsuahʉ ra seña, masque ra pa dega tsaya.

23 'Bʉ nu'ahʉ guí hu'tsuahʉ
ra seña ri bạtsihʉ ra pa
dega tsaya høⁿsɛ pa hingui
ts'ocuahʉ rá ley ra Moise,
nu'bʉ́ xi ¿hanja guí pø ri cuɛhʉ
con gueque ngue'ạ stá øthebi
maxøgue rá ndo'yo 'nara
'ñøhø nura pa dega tsaya?
24 Guí beñhʉ gue hinxá hño
nú'ạ dá øt'e, ngue'ạ dá øt'e
ra pa dega tsaya. Oguí dạma
beñhʉ ua hingui ho 'nara
t'øt'e asta hingo 'mɛt'o gui
pạhʉ ua majuạni hingui ho
o hina, pa njabʉ da za gui
beñhʉ ngu rí 'ñepi nú'ạ ra
t'øt'e.

Ra Jesu bi mạ de habʉ xqui 'ñehe

25 Ha nu 'raya me Jerusale
bi 'ñena:
—¿Ha hingo guehni thoni
pa da tho?
26 Xini 'bahni ñạ ja yá
thandi ya jạ'i ne hinte sipabi.
¿Ha gue camfri ma ndạhʉ
gue xi majuạni go guehni ra
Cristo rá 'mɛhni Ajuạ pa e da
ndạ?
27 Pøde hina, ngue'ạ nujʉ
dí pạhʉ habʉ ra menguni.
Ngue'ạ nu stí zø ra Cristo
hinto ma da bạdi habʉ dra
mengu'ạ.
28 Ra Jesu bi 'yøde te mi
mạnga ya jạ'i, hangue nu mi
nxahnate'ạ ja ra ndạnijạ bi ñạ
nts'ɛdi bi 'ñena:
—¡Guí pạcaguihʉ ne guí
pạhʉ habʉ drá mengu! Nuga
hinstá esɛhɛ. Nú'ạ to'o bá
pɛncagui go guesɛ'ạ Ajuạ nú'ạ
xi majuạni, ne nu'ahʉ́ hinguí
pạhʉ'ạ.
29 Nuga dí pạca'ạ ngue'ạ stá
ehe de gue'ạ, ne go gue'ạ bá
pɛncagui.
30 Hangue nu mi 'yøde ya
ndạ gá xodyo bi mạnga ra
Jesu njabʉ, ma'na mi ne'ʉ da
gʉ'ạ pa da zixhmạ'ạ nts'ạhni,
pe hinto bi gʉ ngue'ạ himi
tsøta rá ora.
31 Pe ndunthi ya jạ'i de
guehni bi gamfri'ạ ne mi eñ'ʉ:
—Xi nu sta zøhø nura Cristo
pa da ndạ, ¿ha gue ma da
'yøt'a ma'ra ya dạnga nt'udi
que nú'ạ øt'ni?

Ya fariseo bi mɛhna ya gʉnts'ạhni pa da gʉhmạ ra Jesu

32 Y nuya fariseo mi 'yøde
bi mạnga njabʉ ya jạ'i, nu'bʉ́
nu'ʉ́ ne ya ndạ gá macjạ bi
mɛhna 'raya gʉnts'ạhni pa da
gʉhmạ ra Jesu.
33 Hangue ra Jesu bi 'ñena:
—Ya ts'ʉtho ya pa ma ga
'bʉi con gue'ahʉ, nepʉ ma ga
yo pengui habʉ bí 'bʉi nú'ạ
to'o bá pɛncagui.
34 Ma gui hyongaguihʉ pe
hingui ma gui tsʉcaguihʉ, ne
hinda za gui mahani habʉ ma
ga 'bʉca.
35 Nu'bʉ́ ya ndạ gá xodyo
mi 'bʉhni bi 'ñémbabi 'na ngu
'na:
—¿Habʉ ma dí mani 'bʉ pa
ena gue ya hinda za ga tsʉhʉ?
¿Ha gue ma da ma pa ja yá
hai ya me Grecia habʉ bí 'bʉi
ma mixodyohʉ nú'ʉ xa nxani,
ne ma dí xahna nehe ya me
Grecia?
36 ¿Te rí bønga nuya noya xa
mạni 'bʉ, ena: “Ma gui hy-
ongaguihʉ pe hingui ma gui

tsʉcaguihʉ, ne hinda za gui mahani habʉ ma ga 'bʉca”?

Ra dehe dega te pa nzạntho da nja ngu 'nara dạthe

37 Nurá ngạts'i ra pa de ra ngo go gue'ạ ma'na ra dạngo nú'ạ ra pa'ạ, ra Jesu bi 'mai bi ñạ nts'ɛdi ne bi 'ñena:

—Nu'ạ tó'o tsʉ ra nduthe dá 'ñehe da zʉcagui pa da ntsithe.

38 Ngu mạnga ja ra Mạca T'ofo, nu'ạ tó'o da gamfrigui ma da bøhø ra dehe dega te ja rá coraso ne da nja ngu 'nara dạthe.

39 Ra Jesu bi mạ de ra Mạca Ndạhi nú'ạ mi ma da t'umba nuto mi ma da gamfri'ạ. Pe nura Mạca Ndạhi hinxqui 'bɛhnitho, ngue'ạ ra Jesu hinxqui menguitho ja rá nsunda nuni mahets'i.

Ya jạ'i 'rama'na'ño mi mạñ'ʉ

40 Ha ya jạ'i mi 'yøde nuya ya noya, 'ra mi ena:

—Xi majuạni go guehni rá dạnga 'mɛhni Ajuạ nú'ạ mi hmạ da 'ñehe.

41 Ha nu ma'ra mi ena:

—Go guehni ra Cristo rá 'mɛhni Ajuạ bá e pa da ndạ.

Ha nu ma'ra mi ena:

—¿Pe hanja? ¿Ha dra menguni Galilea ra Cristo?

42 Hina. Ngue'ạ ja ra Mạca T'ofo mạ gue nura Cristo ma da 'ñehe de yá jạ'i ndu ra Davi, ne ma dra me Belé nuni ja ra t'ʉhnini habʉ mrá mengu ndu ra Davi.

43 Ne njabʉ ya jạ'i 'rama'na'ño mi mạñ'ʉ de gue'ạ.

44 Ha nu 'ra mi ne da zixhmạ nts'ạhni, pe hinto bi gʉ'ạ.

Ya dạnga ndạ gá xodyo himbi gamfri'ʉ ra Jesu

45 Ha nuya gʉnts'ạhni xqui 'bɛhni da gʉhmạ ra Jesu bi mengui habʉ mi 'bʉ ya ndạ gá macjạ ne ya fariseo, ne bi t'embabi:

—¿Hanja hinguá tsihʉ?

46 Ha nuya gʉnts'ạhni bi dạdi ne bi 'ñena:

—¡Hindá tsihe ngue'ạ dá ødehe ya hoga noya bi mạ nú'ạ hinhya'mʉ stá øhe to'o xa mạ njabʉ!

47 Nu'bʉ́ nuya fariseo bi dạdi ne bi 'ñembabi'ʉ:

—¿Ha gue ne'ahʉ ya xa hya'ahʉ'ạ?

48 Guí pạhʉ gue ni 'na de guecje núje dyá ndạhe de ma nijạhʉ ne dyá fariseohe hinstá camfrihe nú'ạ xa mạñ'ạ.

49 Nú'ʉ xa gamfri'ạ go gue'ʉ nú'ʉ hingui pạ ra ley, y go gue'ʉ ya xa t'eque pa ra 'ñʉ.

50 Ha nura Nicodemo mi 'bʉhni nehe xqui munts'ui yá mifariseoui, ne go gue'ạ xqui ma dega xuui pa bá c'ạ'tsa ra Jesu. Nu'bʉ́ nu'ạ́ bi 'ñembabi gatho nú'ʉ mi 'bʉhni:

51 —Pe numa leyhʉ mạ gue hinto tsa ga tsạmhʉ nts'ạhni 'bʉ hinda nja ra nthanthyạ 'mɛt'o pa ga pạhʉ te 'bɛ'ạ xa 'yøt'e. ¿Ha gue njabʉ mạ, o hina?

52 Nepʉ nu'ʉ́ bi dạtuabi ra Nicodemo ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue ne'i go grá me Galilea pa guí ne gui camfri'ạ? Hñe'ta ra Mạca T'ofo pa gui pạdi gue jo'o ni

'nará 'mɛhni Ajuạ̱ nú'ạ̱ dra me Galilea.

'Nara 'bɛhñạ̱ ra zinga medinthạ̱ti

53 Nepʉ gatho ya jạ̱'i bi ma yá ngu'ʉ.

8

1 Ha ra Jesu bi ma ja ra t'øhø 'bo Olivo.

2 Nepʉ rá hyax'ạ̱ bi mengui'ạ̱ ma'na'qui pa ja ra ndạ̱niją̱, ne ja bi munts'uini gatho ya jạ̱'i, ne bi hñuhni'ạ̱ pa mi xahni'ʉ.

3 Nepʉ nuya xahnate de ra ley ne ya fariseo bá tsimpabi 'nara 'bɛhñạ̱ xqui ts'ʉdi mri hñuxui 'nara medinthạ̱ti, ne bri 'ba'ma madetho habʉ mi 'bʉ ra Jesu co ya jạ̱'i.

4 Nepʉ nu'ʉ́ bi 'ñembabi:

—Xahnate, nuna 'bɛhñạ̱ bi ts'ʉdi mri hñuxui 'nara medinthạ̱ti.

5 Nura Moise 'bɛpcahʉ ja rá ley gue ga hohʉ co ya nc'ahni nuya 'bɛhñạ̱ ga tsʉhʉ di øt'a njabʉ. Xi'i, ¿te go xi guí mạ̱ngue?

6 Nú'ʉ́ bi mạ̱nga njabʉ hønsɛ pa xa 'yøde'ʉ te xa dạ̱di hmạ̱hạ̱ ra Jesu, pa njabʉ xa za xa ñạ̱pahmạ̱. Ha nura Jesu bi ndoqui ne bi 'yofo 'raya noya ja ra hai co rá dedo.

7 Pe nu'ʉ́ mi sigui mi ambabi'ạ̱, nu'bʉ́ nu'ạ̱ bi 'mai ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Nu'ạ̱ tó'o hinxa 'yøt'a ni 'nara ts'oqui, dá føtua 'nara mʉdi nc'ahni nuna ra 'bɛhñạ̱.

8 Ne bi yopa ndoqui'ạ̱ ne bi sigui bi 'ñofo ja ra hai co rá dedo.

9 Ha nu mi 'yøde'ʉ nú'ạ̱ bi mạ̱ñ'ạ̱, bi zosɛ yá mfeni de yá ts'oqui'ʉ, ne bi mʉdi bi ma'ʉ 'rama'na, rá mʉdi bi ma nú'ʉ ma'na mi tsøxa yá jɛya, nepʉ gatho ma'ra, ne ra Jesu bi gosɛuini nú'ạ̱ ra 'bɛhñạ̱ mi 'bạ̱hni madetho.

10 Nepʉ nura Jesu bi 'mai ne bi hyandi ya mi jo'oni ni 'na, hønsɛ nú'ạ̱ ra 'bɛhñạ̱ mi 'bʉhni, ne bi 'ñembabi'ạ̱:

—Nạ̱ná, ¿habʉ 'ba nú'ʉ to'o mi ñạ̱p'a'i? ¿Ha gue ya hinto ne da hyo'i dega nc'ahni?

11 Ha nu'ạ́ bi dạ̱di ne bi 'ñena:

—Ya jo'o, Ndada.

Nu'bʉ́ nura Jesu bi 'ñembabi'ạ̱:

—Nixi gueque hinte ma ga ø't'a'i. Grí ma, ne ya oxqui yopa øt'a ma'ra ya ts'oqui.

Ra Jesu go ra ñot'i nú'ạ̱ yo'tua yá mfeni ya jạ̱'i

12 Nepʉ ra Jesu bi yopa zofo ya jạ̱'i ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Nuga go guecagui drá ñot'i dí yo'tua yá mfeni ya jạ̱'i. Nu'ạ̱ tó'o da dɛngagui hinda 'ño ja ra 'bɛxuui, nu'ạ́ da mɛ'tsa ra ñot'i dega te pa nzạ̱ntho.

13 Nepʉ nuya fariseo bi 'ñembabi'ạ̱:

—Nu'i guí mạ̱nsɛ gue to'o'igue, hangue hinga majuạ̱ni nú'ạ̱ guí mạ̱.

14 Nura Jesu bi dạ̱di ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Masque dí mạ̱nsɛ to'ogui, pe gue'ạ̱ majuạ̱ni nú'ạ̱ dí mạ̱, ngue'ạ̱ nuga dí pạ̱di habʉ stí 'ñehe ne habʉ grá ma, pe nu'ahʉ hinguí pạ̱hʉ habʉ stí 'ñehe ni habʉ grá ma.

15 Nu'ahʉ gyá meximhaithohʉ, ne guí hạ̱

nguɛndahʉ ngu nú'ą guí bensɛhʉ. Pe nuga hinstá ehe pa to ga hą'mba nguɛnda.

16 Pe nu'bʉ to'o dí hą'mba nguɛnda, nu'bʉ́ nú'ą dí mą gue'ą majuąni, ngue'ą hingo dí hąnsɛ nguɛnda, go dí hą'be nguɛnda ma Dada nú'ą to'o bá pɛncagui.

17 Nehe xa t'ofo ja ri leyhʉ, nu'bʉ yoho ya ją'i da damajuąni ne 'nada nú'ą da mąñ'ʉ, go gue'ą majuąni.

18 Nuga dí mąnsɛ to'ogui, ne ma Dada nú'ą to'o bá pɛncagui, ne'ą damajuąni to'ogui.

19 Ha nu'ʉ́ bi 'ñembabi:

—¿Habʉ bí 'bʉ ri Dada?

Ha nura Jesu bi dądi ne bi 'ñena:

—Nu'ahʉ hinguí pącjʉ, hangue nixi ma Dada hinguí pąhʉ. 'Bʉ gri pąhmąhʉ to'oguiga, nehe gri pąhmąhʉ ma Dada.

20 Ra Jesu bi mąnga njabʉ nu de mi xahna ya ją'i mbo ra 'mɛ'tsboją ja ra ndąniją, pe hinto bi gʉ nts'ąhni ngue'ą mri 'bɛta rá ora'ą.

"Hinda za gui mahani habʉ grá maga"

21 Ha nura Jesu bi yopa 'ñembabi'ʉ:

—Nuga ma ga maga, ha nu'ahʉ ma gui hyongaguihʉ pe ya gra jo'o, ne ma gui tuhʉ gri nduda ri ts'oquihʉ, hangue njabʉ hinda za gui mahani habʉ grá maga.

22 Ha nuya ndą gá xodyo bi 'ñémsɛ'ʉ:

—¿Ha gue ma da hñosɛ 'bʉ? Hanja ena, "Hinda za gui mahani habʉ grá maga."

23 Nepʉ nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Nu'ahʉ gyá meximhaihʉ, ha nuga drá mengu mahets'i. Nu'ahʉ yá mɛti'ihʉ nuna ra ximhai, ha nuga hingo rá mɛtigui nuna ra ximhai.

24 Hangue dí xi'ahʉ gue ma gui tuhʉ gri nduda ri ts'oquihʉ. Ngue'ą 'bʉ hingui camfriguihʉ gue go gueque ngu nú'ą stá xi'ahʉ, ma gui tuhʉ gri nduda ri ts'oquihʉ.

25 Nepʉ nu'ʉ́ bi 'ñembabi'ą:

—Xicje, ¿to'o'igue?

Nepʉ nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Ya stá xi'ahʉ desde rá mʉdi to'ogui.

26 Nuga masque jahmą ma'ra te ga xi'ahʉ de ri 'mʉihʉ ne de nú'ą xcá øthʉ, pe hønsɛ dí xi'ahʉ ngu nú'ą bi xicagui nú'ą to'o bá pɛncagui, y nu'ą́ mąnga majuąni.

27 Pe nú'ʉ mi øde, himbi bądi gue ra Jesu mi ñą de Ajuą ra Dada.

28 Hangue nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Nu xcrí pø'tshʉ Nú'ą To'o e bi Nją'i pa gui hyohʉ, gue'bʉ ma gui pąhʉ gue go gueque ngu nú'ą stá xi'ahʉ, ne ma gui pąhʉ gue hingo de ma ts'ɛdi sɛhɛ nú'ą dí øt'e, ngue'ą ngu nú'ą xa xica ma Dada gue'ą dí mą.

29 Ha numa Dada nú'ą to'o bá pɛncagui 'bʉi con gueque, hinxa hyɛgasɛ, ngue'ą nząntho dí øt'a nú'ą di ho'ą.

30 Nu mi mąnga njabʉ ra Jesu, bi gamfribi'ą ndunthi ya ją'i.

Nú'ʉ to'o yá bạtsi Ajuạ ne nú'ʉ to'o o ja rá 'yɛ ra ts'oqui

31 Ha nura Jesu bi xipabi nuya xodyo xqui gamfri'ạ, ne bi 'ñembabi:

—Nu'bʉ gui sigui gui camfrihʉ ma noya, nu'bʉ́ xi majuạni go ma nxadi'ihʉ.

32 Ne ma gui pạhʉ nú'ạ majuạni, ha nu'bʉ gui pạhʉ nú'ạ majuạni, ya hingui ma gui 'mɛgohʉ.

33 Ha nu'ʉ́ bi dạdi ne bi 'ñembabi'ạ:

—Nuje go guecje yá jạ'iguihe ndu ra Abrá, ha hinhya'mʉ stá 'mɛgohe. ¿Hanja guí ena gue ya hinga ma ga 'mɛgohe?

34 Nura Jesu bi dạdi ne bi 'ñena:

—Xi majuạni dí xi'ahʉ, nu'ạ tó'o øt'a ya ts'oqui go gue'ạ rá 'bɛgo ra ts'oqui.

35 'Nara t'ʉ cohi pa nzạntho ja rá ngu, pe 'nara 'bɛgo da nja ra pa da bøni da ma.

36 Njabʉtho nehe Nú'ạ To'o e bi Njạ'i, 'bʉ da pøñ'a'ihʉ de ja rá 'yɛ ra ts'oqui, nu'bʉ́ dyá bạtsi'ihʉ Ajuạ ne ya hindyá 'bɛgo'ihʉ ra ts'oqui.

37 Nuga dí pạdi gue nu'ahʉ yá jạ'i'ihʉ ndu ra Abrá. Pe nu'ahʉ guí ne gui hyogaguihʉ ngue'ạ hingrí hohʉ nú'ạ dí mạ.

38 Nuga dí mạnga nú'ạ xa xicagui ma Dada, ha nu'ahʉ guí øthʉ ngu nú'ạ xa mạnga ri dadahʉ.

39 Ha nu'ʉ́ bi dạdi ne bi 'ñembabi:

—Pe nuje ma dadahe ndu ra Abrá.

Nu'bʉ́ nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—'Bʉ xi majuạni go dri dadahmạhʉ ndu ra Abrá, nu'bʉ́ gri øthmạhʉ ngu mi øt'ạ.

40 Pe nu'ahʉ guí ne gui hyogaguihʉ masque nuga go stá xi'ahʉ nú'ạ ra noya xa xicagui Ajuạ. ¡Pe ndu ra Abrá himi øt'e ngu guí øthʉbya!

41 Nu'ahʉ guí øthʉ ngu nú'ạ øt'a ri dadahʉ.

Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi 'ñembabi ra Jesu:

—Nuje hingue to'oraza ma dadahe, 'nada nú'ạ ma dadahe, go gue'ạ Ajuạ.

42 Ha nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—'Bʉ Ajuạ go dri dadahmạhʉ'ạ, nu'bʉ́ gri mạcjhmạhʉ, ngue'ạ stá ehe de habʉ ndí 'bʉ'be'ạ. Ngue'ạ hinstá esɛ, nu'ạ́ go bá pɛncagui'ạ.

43 ¿Hanja hingui tso ri mfenihʉ nú'ạ dí xi'ahʉ? Nu'ahʉ hingui tso ri mfenihʉ ngue'ạ hinguí ne gui 'yøhʉ nú'ạ dí mạ.

44 Ra ts'ondạhi go gue'ạ ri dadahʉ, ha nu'ahʉ́ go yá bạtsi'ihʉ'ạ, ne nu'ahʉ go guí nesɛhʉ gui 'yø'tuabihʉ nú'ạ di ho'ạ. Ne nu'ạ́ go gue'ạ ra hyote desde ra mʉdi. Nu'ạ́ høns hat'a ya jạ'i ne hinhya'mʉ xa mạnga nú'ạ majuạni. Nuya nc'uamba mạñ'ạ go xa zansɛ, ngue'ạ nu'ạ́ xi ra c'uamba ne go gue'ạ ra dada de ya nc'uamba.

45 Nu'ahʉ hinguí camfriguihʉ ngue'ạ dí mạnga nú'ạ majuạni.

46 ¿To'o 'na de gue'ahʉ da zʉtca 'nara ts'oqui? Jo'o.

Nuga dí xi'ahʉ nú'ą majuąni. Nu'bʉ́ ¿hanja hinguí ne gui camfriguihʉ?

47 Nu'ą tó'o rá mɛti Ajuą di ho da 'yøde nú'ą mąnga Ajuą. Nu'ahʉ hingo yá mɛti'ihʉ Ajuą, hangue hingrí hohʉ gui 'yøhʉ nú'ą mą.

Ra Jesu ya mi 'bʉi ante de ra Abrá

48 Nepʉ ya xodyo bi dądi ne bi 'ñembabi:

—Nu'bʉ́, majuąni nú'ą dí mąñhe gue grá me Nsamaria, ne grí 'ñoui ra ts'ondąhi.

49 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dądi ne bi 'ñena:

—Hindrí 'ño'be ra ts'ondąhi. Nuga dí numansu ma Dada, pe nu'ahʉ hinguí numansuguihʉ.

50 Pe nuga hindí mąnga njabʉ pa gui esca ma nsuhʉ, ngue'ą 'bʉi 'na to'o esca ma nsu, ne go hą nguɛnda'ą.

51 Xi majuąni dí xi'ahʉ, nu'ą tó'o øtcagui nú'ą dí mą, hinhya'mʉ da du'ą.

52 Nu'bʉ́ ya xodyo bi 'ñembabi:

—Nubyá hą, dá pąhe gue xi majuąni grí 'ñoui ra ts'ondąhi, ngue'ą nu'i guí ena gue nu'ą tó'o da 'yø't'a'i nú'ą guí mą, hinhya'mʉ da du. Conque ra Abrá ne yá 'mɛhni Ajuą bi du.

53 ¿Ha gue go ma'na ja ri nsugue que ndu ma dadahe ra Abrá ne ndu yá 'mɛhni Ajuą? Xi'a'igue ¿to'o go grí nhyɛcuaui?

54 Ha nura Jesu bi dądi ne bi 'ñena:

—Nu'bʉ gra exasɛ ma nsu, nu'bʉ́ hinte dri muui. Numa Dada go gue'ą esca ma nsu, nú'ą guí emfʉ gue go gue'ą ri Ajuąhʉ.

55 Pe nu'ahʉ́ nixi xcá pąhʉ'ą. Nuga hą, dí pąca'ą. 'Bʉ gra ena gue hindí pąca'ą, nu'bʉ́ gra c'uambahmą ngu nu'ahʉ. Nuga dí pąca'ą, ne dí øte nú'ą mą.

56 Ndu ri dadahʉ ra Abrá mi ne co 'nara johya da hyandgagui ma 'mʉi nuya pa de ga 'youa ja ra ximhai, ne xi bi johya mi hyandga'ą.

57 Ha nuya xodyo bi 'ñembabi'ą:

—Nixi made nthebe njɛya hinguí pɛ'tstho, ¿ne guí ena gue gá hyanda ndu ra Abrá?

58 Ha nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Xi majuąni dí xi'ahʉ, desde ante da 'mʉi ra Abrá, nuga ya ndí 'bʉi.

59 Hangue nu'ʉ́ bi gʉxa ya do pa da c'anhmą'ą ngue'ą mi nhyɛcuaui Ajuą. Pe nura Jesu bi 'bampi'ʉ bi 'ranga madetho de gue'ʉ ne bi bøni de ra ndąniją bi ma'ą.

9

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara 'ñøhø mrá goda ya de mi 'mʉi

1 Ra Jesu mi 'yo ja 'nara 'ñu, ne de guehni bi hyanda 'nara 'ñøhø ya mrá goda desde rá 'bʉi.

2 Ha nuyá nxadi bi 'yambabi ne bi 'ñena:

—Xahnate, ¿to'o bi 'yøt'a 'nara ts'oqui pa bi 'mʉi njani, nuni o rá dada o rá nąnąą?

3 Nura Jesu bi dądi ne bi 'ñena:

—Hingo xa 'yøt'a ra ts'oquini, ni rá dada nixi rá nạnạ pa bi 'mʉi njani mrá goda. Xa njabʉ høns̆ pa da hnequi rá ts'ɛdi Ajuạ de nú'ạ ma da t'ø'tuabini.

4 Núbya ma patho mahyoni ga pɛpa rá 'bɛfi nú'ạ to'o bá pɛncagui, ngue'ạ ma da zø ra xuui, ne nu'bʉ́ ya hinda za to da mpɛfi.

5 De núbya dí 'bʉcua ja ra ximhai go guecagui drá ñot'i dí yo'tua yá mfeni ya jạ'i.

6 Nu mi uadi bi mạnga njabʉ'ạ, bi zo rá jihni ja ra hai ne bi mant'a ts'ʉ ra zi hai pa bi go'tsuabi ja yá da ra goda.

7 Ne bi 'ñembabi:

—Grí ma bá nxʉca ja ra mothe Siloé. —Nura thuhu'ạ øni da 'ñena, xa 'bɛhni.

Nepʉ nu'ạ́ bi ma bá nxʉqui, ha nu mi mengui ya mi handi.

8 Nepʉ yá 'nangu ne nú'ʉ to'o xqui hyanda ma'mɛt'o gue mrá goda'ạ bi 'ñémbabi'ʉ:

—Go guehni mi hudi mi pɛti, ¿ha ngue hạ?

9 Ha 'ra mi ena:

—Go guehni.

Ha nu ma'ra mi ena:

—Hina. Pøde rí hñạts'i hạ, pe hingo guehni.

Ha nu'ạ́ bi dạdi ne bi 'ñena:

—Majuạni go guecaguihmạ.

10 Nu'bʉ́ nuya jạ'i bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—¿Hanja tsa guí handbya?

11 Nu'bʉ́ nu'ạ́ bi dạdi ne bi 'ñena:

—Nú'ạ ra 'ñøhø rá thuhu ra Jesu go gue'ạ bi gosca ra bøhai ja ma da ne bi 'ñengagui: "Grí ma bá nxʉca Siloé." Nepʉ nuga dá ma dá nxʉqui, hangue 'bestho ra ora'ạ dá handi.

12 Ha nu'ʉ́ bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—¿Habʉ bí 'bʉ'ạ?

Ne nu'ạ́ bi 'ñena:

—Hindí pạdi.

Ya fariseo bi 'yø'tua ya nt'ani nú'ạ mrá goda

13 Nepʉ nuya jạ'i'ʉ bi zi'tsua ya fariseo nú'ạ ra 'ñøhø mrá goda.

14 Ha nú'ạ ra pa'ạ ra Jesu bi mant'a ts'ʉ ra hai co rá jihni pa bi go'tsua yá da nú'ạ ra goda pa bi umba rá thandi, go mrá pa dega tsaya.

15 Nehe ya fariseo bi 'yambabi ra goda hanja xqui nja pa ya mi handi. Ne nu'ạ́ bi 'ñembabi'ʉ:

—Nú'ạ ra 'ñøhø rá thuhu ra Jesu bi gosca ra bøhai ja ma da, ne dá nxʉqui, y hangue dí handbya.

16 Ha nu 'raya fariseo bi 'ñena:

—Nú'ạ ra 'ñøhø'ạ hinxqui 'ñehe de Ajuạ ngue'ạ hingui jamasu ra pa dega tsaya.

Pe nu ma'ra mi ena:

—Nu'bʉ 'nadra 'yøt'ats'oquihmạ, hinda za da 'yøt'a nuya ya dạnga nt'udi nguna.

Ne 'rama'na'ño mi mạñ'ʉ.

17 Hangue nu'ʉ́ bi yopa 'yø'tua ya nt'ani ra goda ne bi 'ñembabi:

—Xi'a'i, ¿te go guí mạngue de nú'ạ to'o bi xoc'a ri da?

Nu'ạ́ bi 'ñena:

—Nuga dí ena gue go gue'ạ 'nará 'mɛhni Ajuạ.

18 Pe nuya ndạ gá xodyo'ʉ himi camfri gue go mi gue'ạ mrá goda ne ya xqui xo yá

da, hangue nu'ʉ́ bi zompa rá dada ne rá nạnạ.
19 Nepʉ bi 'yambabi'ʉ ne bi 'ñena:
—¿Ha go gue'ạ ri t'ʉhʉ guí mạñhʉ gue ya mrá goda desde mi 'mʉi? ¿Hanja handbya 'bʉ?
20 Ha nurá dạda ne rá nạnạ'ạ bi dạdi ne bi 'ñena:
—Dí pạhe xá hño gue go gue'ạ ma t'ʉhe, ne desde mi 'mʉi ya mrá goda.
21 Pe hindí pạhe hanja xa za xa hyandibya, nixi dí pạhe to'o bi xocua yá da. Ya tsøxa yá jɛya'ạ, go da 'yamfʉ'ạ, nu'ạ́ da za da xi'asɛhʉ.
22 Gue'ạ bi dạdi rá dada ne rá nạnạ nguetho mi tsu yá ndạ'ʉ, ngue'ạ nuyá ndạ'ʉ ya xqui go 'nara cohi gue nu'ạ tó'o da mạ gue ra Jesu go gue'ạ majuạni ra Cristo rá 'mɛhni Ajuạ pa e da ndạ, nú'ạ́ da t'ɛni de ja ra nijạ.
23 Hangue nurá dada ne rá nạnạ xqui 'ñena: "Ya tsøxa yá jɛya'ạ, ne da za gui 'yambasɛhʉ."
24 Ha nuya ndạ gá xodyo bi yopa zohna nú'ạ mrá goda ne bi 'ñembabi:
—Xøcambeni Ajuạ ne xicje nú'ạ majuạni. Ngue'ạ nuje dí pạhe gue nú'ạ ra 'ñøhø'ạ to'o xa xoc'a ri da, go gue'ạ 'nara 'yøt'ats'oqui.
25 Ha nura goda bi dạdi ne bi 'ñena:
—Nuga hindí pạdi ua ra 'yøt'ats'oqui o hina. Hønsɛ nú'ạ dí pạdi, gue ndrá goda, ha nubyá ya dí handi.
26 Ha nu'ʉ́ bi yopa 'yambabi'ạ ne bi 'ñembi:
—¿Te bi 'yø't'a'i nú'ạ ra 'ñøhø mri xoc'a ri da?
27 Nu'bʉ́ nu'ạ́ bi dạdi ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Ya stá xi'ahʉ ne hinguí ne gui camfrihʉ. ¿Hanja guí ne ga yopa xi'ahʉ ma'na'qui? ¿Ha guí nehʉ gue ne'a'ihʉ dyá nxadi'ihʉ'ạ?
28 Ha nu'ʉ́ bi zani'ạ ne bi 'ñembabi:
—Nu'i go rá nxadi'i'ạ, ha nuje yá nxadiguihe ra Moise.
29 Nuje dí pạhe gue Ajuạ mi ñạui ra Moise, pe nura 'ñøhø'ạ guí ena, hindí pạhe habʉ xqui 'ñehe'ạ.
30 Ha nura goda bi dạdi ne bi 'ñembabi'ʉ:
—¡Tengu gue nu'ahʉ hinguí pạhʉ habʉ xqui 'ñehe, ha nu'ạ́ bi xoga ma da!
31 Ngue'ạ dí pạhʉ gue Ajuạ øtuabi yá t'adi nú'ạ to'o tsu'ạ ne ø'tuabi rá paha'ạ, pe nuyá t'adi ya 'yøt'ats'oqui hingui øtuabi.
32 Ngue'ạ hinhya'mʉ stá øhʉ to xa xocua yá da 'nara jạ'i nú'ạ ya mrá goda desde mi 'mʉi.
33 'Bʉ nú'ạ ra 'ñøhø'ạ hinxqui 'ñehmạ de Ajuạ, hinda za da 'yøthmạ njabʉ'ạ.
34 Ha nu'ʉ́ bi dạdi ne bi 'ñembabi:
—Nu'i desde ngá 'bʉi ya ngrá 'yøt'ats'oqui, y njabʉ ¿xi nguí ne gui xancaguihe?
Nepʉ nu'ʉ́ bi 'yɛnga de ja ra nijạ.

Ra ngoda de rá mfeni 'na

35 Ha nura Jesu bi 'yøde gue xqui t'ɛnga de ja ra nijạ nú'ạ mrá goda, bi hyoni, y nu mi yopa zʉdi bi 'ñembabi:

—Nu'i, ¿ha guí camfribi rá T'ʉ Ajuạ?
36 Nu'bʉ́ nu'ạ́ bi dạdi ne bi 'ñena:
—Ndada, ¿to'o'ạ pa da za ga camfri?
37 Ha nura Jesu bi 'ñembabi'ạ:
—Ya xcá hyandi, ne nú'ạ to'o guí ñạuibya go guesɛ'ạ.
38 Nu'bʉ́ nú'ạ mrá goda bi 'ñena:
—Ma zi Hmu'i, dí camfri'i.
Ne 'bestho bi ndandiñạhmu pa bi nsunda'ạ.
39 Ne ra Jesu bi 'ñena:
—Nuga stá eheua ja nuna ra ximhai pa ga øt'a ra ts'ʉtbi, pa nu'ʉ tó'o xa ngoda ja yá mfeni, ga xocua yá mfeni pa da bạdi, ha nu'ʉ tó'o beni gue ja yá mfạdi, nja ngu nú'ʉ to'o xa xo yá da, ga japi da ngoda'ʉ.
40 Ha 'raya fariseo nú'ʉ mi 'bahuini'ạ bi 'yøde nú'ạ te mi mạñ'ạ, ne bi 'ñembabi:
—¿Ha gue necje dyá go-dahe?
41 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—'Bʉ gri godahmạhạhʉ, nu'bʉ́ hingri tuhmạ ri ts'oquihʉ. Pe nu'ahʉ́ guí eñhʉ gue guí hanthʉ, hangue grí tuhʉ ri ts'oquihʉ.

10

Ra Jesu bi mạnga 'nara 'bede de 'nara ngu'ño

1 Xi majuạni dí xi'ahʉ, nu'ạ tó'o hingui cʉt'a ja ra gosthi ngu'ño, ne tonts'a ma'na lado pa da yʉt'i, go gue'ạ 'nara be ne 'nara dacate.
2 Nú'ạ to'o taca ya dɛti, go gue'ạ ra ma'yo, ne go gue'ạ cʉt'a po ja ra gosthi.
3 Nura nsugosthi xoca ra gosthi pa da yʉt'a ra ma'yo, ha nuya dɛti pạtuatho rá noya, ha nu'ạ́ da zopa yá thuhu nú'ʉ yá mɛti'ạ pa da pøni'ʉ.
4 Ha nu stí pønga gatho nuyá mɛti'ạ, nu'ạ́ di 'bɛt'o ne ma'ti'ʉ, ne nuyá dɛti di dɛni'ạ ngue'ạ pạtuatho rá noya.
5 Ngue'ạ nuya dɛti hingui tɛna ma'na'ño ra ma'yo, nu'ʉ́ da ne'tsua ra 'rihi da ma, ngue'ạ hingui pạtua rá noya'ạ.
6 Ra Jesu bi xipabi'ʉ nuna ra 'bede, pe nu'ʉ́ himbi zo yá mfeni te mri bønga nú'ạ bi xipabi'ʉ.

Ra Jesu go ra hoga ma'yo

7 Nepʉ ra Jesu bi yopa 'ñembabi'ʉ:
—Xi majuạni dí xi'ahʉ, nuga go guecagui drá gosthi habʉ thogui ya dɛti.
8 Gatho nú'ʉ to'o bá 'bɛt'o de gueque go gue'ʉ myá be ne myá dacate ngue'ạ mi ne da hyat'a ma dɛti pa da dɛni'ʉ. Pe numa dɛti himbi 'yøtuabi nú'ạ mi mạñ'ʉ, ngue'ạ hingo myá mɛti'ʉ.
9 Nuga go guecagui drá gosthi. Nu'ạ tó'o da yʉt'a ja nuna ra gosthinạ da mpøhø, ne nu'ạ́ da nja ngu 'nara zi dɛti di cʉt'i di pøni pa da ñuni.
10 'Nara be bí ehe hønsɛ pa da mpe, ne pa da hñote, ne pa da huata ra taxo. Pe nuga stá ehe pa ga umba yá te ya jạ'i, ne nura te'ạ go 'nara hoga te pa nzạntho.

11 Nuga go guecagui drá hoga ma'yo, ngue'ạ 'nara hoga ma'yo da unga rá te po rá ngue yá dɛti.

12 Pe 'nara ma'yo 'mɛgo nú'ạ su ya dɛti høns̃ɛ pa da hñạnga rá thạhạ, nu'ạ́ 'bʉ da hyanda 'nara mi'ño bra 'ñehe pa e da za ya dɛti, nu'ạ́ da ne'tsua ra 'rihi da ma ne da zopʉ ya dɛti ngue'ạ hingo yá mɛti y hingo xi majuạni yá ma'yo'ʉ. Ha nura mi'ño da pɛnt'i 'raya dɛti, ha nu ma'ra habʉraza da nxani'ʉ.

13 Njabʉ nú'ạ ra ma'yo 'mɛgo da nest'ihi da ma ngue'ạ hingui tu rá mʉi de ya dɛti ngue'ạ nu'ạ́ 'nara 'bɛgotho.

14-15 Nuga go guecagui drá hoga ma'yo. Ngu pạcagui ma Dada ne dí pạca'ạ, njabʉ nehe dí pạdi ma dɛti ne nu'ʉ́ pạcagui nehe, ngue'ạ ma mɛtiga'ʉ, ne ma ga unga ma te po rá ngue'ʉ.

16 Nehe 'bʉi ma'ra ma dɛti nú'ʉ hingyá mengu de nuna ra ngu'ño, ne nu'ʉ́ mahyoni ga tsi nehe. Ne nu'ʉ́ da 'yøscagui nu xcrá zofo, ne da 'ñehe'ʉ, ne njabʉ da 'nadra taxo ne da 'nadra ma'yo, y nura ma'yo'ạ go guecsɛgui.

17 Ajuạ ma Dada xi ri mạcagui ngue'ạ ma ga unga ma te pa ga tu, ha nu xcrá tu, ma ga yopa nte ma'na'qui.

18 Pe hinto ma da hñạga ma te, ma ga tusɛ, Dí hạ ra ts'ɛdi pa ga tusɛ, ne dí hạ ra ts'ɛdi pa ga yopa nte ma'na'qui. Njabʉ bá 'bɛpcagui ma Dada.

19 Ha nuya xodyo 'rama'na'ño mi mạnga ma'na'qui'ʉ ngue'ạ bi 'yøde te mi mạnga ra Jesu.

20 Ndunthi de gue'ʉ bi 'ñena:

—Nuní 'ñoui ra ts'ondạhi ne xa 'bɛ rá mfeni. ¿Hanja guí øxhʉ nú'ạ te mạ?

21 Ha nu ma'ra mi ena:

—Nuya noya mạni hingyá noya dega ts'ondạhi. ¿Ha gue ra ts'ondạhi da za da xocuahmạ yá da 'nara goda?

Ya ndạ gá xodyo himbi ne bi gamfri ra Jesu

22 Ne nuni Jerusale ja bi t'øt'ni 'nara ngo, ne nú'ạ ra ngo'ạ gue'ạ 'nara feni de nú'ạ ra pa bi yopa 'na'yo ma'na'qui ra ndạnijạ nú'ạ xqui yopa thạni. Ha nuya pa'ʉ myá pa dega tsɛ.

23 Ha ra Jesu mi 'yoni ja ra porta nú'ạ mrá thuhu Salomó, go 'namrá porta nú'ạ ra ndạnijạ'ạ.

24 Ha nuya ndạ gá xodyo bi 'yɛnt'a madetho'ạ ne bi 'yambabi:

—¿Ha'mʉ ma gui hñubga ma mʉihe? 'Bʉ xi majuạni go gue'e grá Cristo rá 'mɛhni'i Ajuạ pa gui ndạ, xi da xicje majuạni pa ga pạhe.

25 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dạtuabi'ʉ ne bi 'ñembi:

—Ya stá xi'a'ihʉ ne nu'ahʉ́ hinxcá camfrihʉ. Nuya 'bɛfi dí pɛfi de rá thuhu ma Dada, go gue'ʉ udi to'ogui.

26 Pe nu'ahʉ hinguí camfrihʉ nguetho hingo ma dɛti'ihʉ, ngu ya stá xi'ahʉ.

27 Numa dɛtiga øde nú'ạ dí mạ, ne nuga dí pạca'ʉ, ne nu'ʉ́ tɛngagui.

28 Nuga dí umbabiˈʉ ra te
pa nzạntho, ne hinhyaˈmʉ da
ˈmɛdi, nixi hinto da zingagui
de ma ˈyɛ.
29 Numa Dada núˈạ toˈo xa
ˈracaguiˈʉ, maˈna ja rá tsˈɛdi
de gatho, ne hinda za to da
zinbabiˈʉ de rá ˈyɛˈạ.
30 Nuga ne ma Dada dí
ˈnathoˈbe.
31 Nu mi ñạ njabʉ nura Jesu,
nuya ndạ gá xodyo bi yopa
gʉxa ya do pa xa hyohmạ
dega ncˈahniˈạ.
32 Nuˈbʉ́ ra Jesu bi
ˈñembabiˈʉ:
—Ndunthi ya hoga ˈbɛfi stá
øtˈe ja ri thandihʉ núˈʉ xpá
ˈñehe de ma Dada. ¿Ndaˈạ de
gue núˈʉ ya ˈbɛfi stá øtˈe hinxá
hño pa guí ne gui cˈancahʉ?
33 Nuˈbʉ́ nuˈʉ́ bi dạdi ne bi
ˈñena:
—Hinga po rá ngue ˈnara
hoga ˈbɛfi dí ne ga cˈanˈahe,
hønsɛ ngueˈạ guí hạcuabi rá
nsu Ajuạ, ngueˈạ nuˈi ˈnagrá
ˈñøhø nguje ne grí nhyɛcuaui
Ajuạ.
34 Nuˈbʉ́ ra Jesu bi dạdi ne
bi ˈñena:
—Xa tˈofo ja ri leyhʉ gue
Ajuạ bi zofo ya nzaya núˈʉ
xqui hñutsˈiˈạ, ne bi ˈñembiˈʉ:
“Nuˈahʉ gyá ajuạhʉ.”
35 Y núˈạ xa tˈofo ja ra Mạca
Tˈofo hingui tsa to da mạ gue
hinga majuạni. Ya gue Ajuạ
bi ˈñembabi gue go ya ajuạ
núˈʉ toˈo bi hñạni rá noyaˈạ,
36 xihmạ núˈạ toˈo bi hñuxa
Ajuạ ne bá pɛhniua ja ra
ximhai, ¿hanja guí mạñhʉ gue
hạcua rá nsu Ajuạ ngueˈạ bi
ˈñena gue rá Tˈʉˈạ?
37 Nuga dí øtˈa ya tˈøtˈe ngu
øtˈa ma Dada. Pe nuˈbʉ hindí
øtˈa ngu øtˈa ma Dada, oguí
camfriguihʉ.
38 Pe nuga dí øtˈa ya tˈøtˈe
núˈʉ bí ehe ja ma Dada,
hangue masque hingo gui
camfriguihʉ gue go gueque
ngu núˈạ stá xiˈahʉ, go da
camfrihʉ gue núˈʉ ya tˈøtˈe dí
øtˈe bí ehe de Ajuạ, pa njabʉ
nehe xi da hñu ri mʉihʉ gui
pạhʉ gue Ajuạ ma Dada ˈbʉi
con gueque ne nuga dí ˈbʉi
con gueˈạ.
39 Nuˈbʉ́ ya ndạ gá xodyo
maˈnaˈqui bi ˈramanu pa xa
gʉhmạˈạ, pe nuˈạ́ bi maˈạ,
himbi za te bi ˈyøˈtuaˈʉ.
40 Nepʉ nura Jesu bi
mengui pa riˈnandi ra dạthe
Jordá habʉ mi øtˈa ra sistehe
ra Xuua maˈmɛtˈo, ne ja bá
ˈbʉhniˈạ.
41 Ne ndunthi ya mengu de
guehni bi ma bá cˈạˈtsi ne mi
eñˈʉ:
—Nura Xuua hinte ma
dạnga ntˈudi bi ˈyøtˈe, pe
gatho núˈạ bi xicjʉ de ra Jesu,
majuạni xa njabʉ.
42 Y ja guehni ndunthi ya
jạˈi bi gamfri gue ra Jesu go mi
gueˈạ xpá mɛhna Ajuạ pa da
ndạ.

11

Rá du ra Lasaro

1 Y de mi ˈbʉhni ra Jesu
riˈnandi ra dạthe Jordá,
gueˈbʉ mri hñenga ˈnara
ˈñøhø mrá thuhu ra Lasaro
mrá me Betania nuni habʉ
mrá mengu nehe ra Maria ne
ra Marta núˈʉ myá njuˈạ.

2 Nú'ạ ra Maria mrá nju
nura Lasaro go gue'ạ bi
go'tsuabi ra hoga ñʉni ja yá
ua ra Jesu, nepʉ bi o'tuabi co
yá stạ'ạ.
3 Nú'ʉ ya 'bɛhñạ mri ncu bi
mɛmpa ra noya ra Jesu gue da
t'embi:
—Ma zi Hmu'i, nú'ạ ri
hmạdi di hñeni.
4 Ha nu mi sipabi ra Jesu
njabʉ, bi 'ñena'ạ:
—Nú'ạ ra hñeni'ạ hingue xi
pa da du'ạ. Xa njabʉ pa da
hnequi rá nsunda Ajuạ, ne da
hnequi rá nsunda rá T'ʉ Ajuạ
po rá ngue'ạ.
5 Ha nura Jesu xi mri mạdi
gatho nú'ʉ hñu mri ncu.
6 Masque myá hmạdi'ʉ
ne bi 'yøde gue ra Lasaro
mri hñeni, pe ra Jesu hinga
'bestho bi ma, bá 'bʉhnitho
má yo pa habʉ mi 'bʉi'ạ.
7 Nepʉ ja 'mɛfa nu'ạ́ bi
'ñembabi yá nxadi:
—Maha pa Judea ma'na'qui.
8 Ha nuyá nxadi bi 'ñembabi:
—Xahnate, guí nu ya
ndạ gá xodyo de guehni ja
maha'mʉ mi ne xa hyo'a'i
dega nc'ahni. ¿Ha nu'i guí ne
gui yopa mani ma'na'qui?
9 Nepʉ nura Jesu bi dạdi ne
bi 'ñembabi'ʉ:
—¿Ha hinguí pạhʉ pɛ'tsa
'rɛt'amayoho ora cada ra
pa? Y nu'ạ tó'o da 'ño
dega pa hinda hñạxa 'nara
mfe'tse, ngue'ạ zø ra ñot'i ja
ra ximhai, go gue'ạ nú'ạ to'o
ø'tua rá paha Ajuạ ne hinxa
juatatho ra 'bɛfi nú'ạ bi umbi.
10 Pe nu'ạ tó'o da 'ño dega
xuui da hñạxa ra mfe'tse
ngue'ạ otho ra ñot'i, go gue'ạ
nú'ạ to'o hingui ø'tuabi rá
paha Ajuạ.
11 Mi uadi bi mạnga njabʉ
ra Jesu ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Ma amigohʉ ra Lasaro bí
ạhạ, pe nuga ma ga mani pa
ga a de rá t'ạhạ.
12 Ha nuya nxadi bi
'ñembabi:
—Ma zi Hmu'ihe, 'bʉ ạhạ,
nu'ạ́ ma da ñạni.
13 Pe nura Jesu mi mạ gue
xqui du ra Lasaro, ha nu'ʉ́ mi
hu yá mʉi gue mi mạ de ra
t'ạhạtho.
14 Nu'bʉ́ ra Jesu bi xipabi'ʉ
de nú'ạ xqui nja ne bi 'ñena:
—Ra Lasaro xa du.
15 Ne nuga xi drí johya
ngue'ạ dá njo'oni ora mi
hñeni, ngue'ạ go 'nara hño pa
gue'ahʉ, ngue'ạ po rá ngue'ạ
ma'na ma gui camfriguihʉ.
Maha, ma ga c'ạ'tshʉ'ạ.
16 Nepʉ nura Toma nú'ạ mi
t'embi ra Go, bi 'ñemba yá
minxadiui:
—Maha nehe pa grá tuhʉ
mahyɛgui con guehni.

Ra Jesu da gʉxa nú'ʉ xa du ne da umba ra te

17 Ha nu mi zønga ra Jesu
ja ra hnini Betania, bi sipabi
gue ya mi pɛ'tsa goho ma pa
xqui t'agui ra Lasaro.
18 Ha nura zi hnini Betania
mi guetbʉ Jerusale mi pɛ'tsa
ngu hñu kilometro rá ñabʉ.
19 Ha xi ndunthi yá mixody-
oui xqui ma da c'ạ'tsa ra
Marta ne ra Maria pa da
hñu'mba yá mʉi ngue'ạ xqui
du yá cu'ʉ.
20 Ha nu mi 'yøde ra Marta
gue ya mi ma da zønga ra Jesu
ja yá ngu'ʉ, bi ma bá thạdi, pe

nura Maria bi gotritho ja rá ngu.
21 Nepн ra Marta bi
'ñembabi ra Jesu:
—Ma zi Hmu'i, nu'bн gri
'bнhmąua hinxa duhmą ma
cu.
22 Pe masqué, nuga dí pądi
gue gatho nú'ą te gui apabi
Ajuą, nu'ą́ da 'ra'a'i.
23 Ha ra Jesu bi 'ñembabi:
—Ri cu ma da nangui de rá
du.
24 Nepн nura Marta bi
'ñembabi:
—Dí pądi gue ma da nan-
gui de rá du nú'ą ra pa de
ra ngąxhmai stí nanga gatho
nú'н ma'ra xa du.
25 Nura Jesu bi 'ñembabi:
—Nuga ga jнxa nú'н xa du
ne ga umbabi'н ra te. Nu'ą
tó'o da gamfrigui, masque xa
du, nu'ą́ ma da nja rá te.
26 Ne nu'ą tó'o 'bнi ne cam-
frigui, hinhya'mн da du. Xi'i,
¿ha gue guí camfri njabн?
27 Nepн nura Marta bi
'ñembabi:
—Hąhą, ma zi Hmu'i, nuga
dí camfri gue go gue'e grá
Cristo, rá T'н'i Ajuą, go gue'e
ndí tøp'a'ihe pa gui 'ñehe
nuua ja ra ximhai.

Ra Jesu bi nzoni habн mi t'agui ra Lasaro

28 Ha ngu mi mąnga njabн
ra Marta, 'bestho bi mengui
pa bá umba nt'øde ra Maria
rá cu, ne bi xipi zi njante pa
hinto da 'yøde ma'ra, ne bi
'ñembabi:
—Xa zø ra Xahnate bí
tøp'a'i 'nąą.
29 Ha nu mi 'yøde'ą bi dąma
'mai ne bi ma bá c'ą'tsi'ą.
30 Ne nura Jesu hinxqui
yнt'atho mbo ra hnini, ja bi
gotritho habн xqui ma da
dądi hmąhą ra Marta.
31 Ha nuya xodyo nú'н mi
'bнhni ja rá ngu ra Maria
mi hu'mba rá mнi, ngu xi
bi hyandi'н gue ra Maria
bi dąma 'mai ne bi bøni de
rá ngu, nu'ą́ bi dɛni ne mri
'ñémbabi'н 'na ngu 'na:
—Nuni rí ma da nzoni habн
bí t'agui rá cu.
32 Nepн ra Maria bi zøni
habн mi 'bн ra Jesu, y ngu bi
hyandi bi ndandiñąhmu ja yá
ua'ą ne bi 'ñembabi:
—Ma zi Hmu'i, nu'bн gri
'bнhmąua hinxa duhmą ma
cu.
33 Ha nu mi hyanda ra Jesu
gue ra Maria xi mi zoni ne
nú'н ya xodyo mbra 'ñoui mi
zoni'н nehe, nu'bą́ nu'ą́ bi
ntsø'mi ne bi du rá mнi.
34 Nepн bi 'ñena'ą:
—¿Habн xcá aguihн'ą?
Ha nu'ą́ bi 'ñembabi:
—Ma zi Hmu'ihe, maha ma
ga u't'ahe.
35 Nepн ra Jesu bi nzoni.
36 Ha nuya xodyo bi
'ñémsɛ'н:
—A, xi mri mądihmą.
37 Pe 'ra de gue'н bi 'ñena:
—Nuni go guehni bi xocua
yá da nú'ą ra goda. ¿Ha
hinxa zahmą xa 'yøt'e nehe
pa hinxa duhmą ra Lasaro?

Ra Jesu bi gнxa ra Lasaro de rá du

38 Ha nura Jesu bi yopa du
rá mнi, nepн bi zøni habн xqui
t'agui ra Lasaro. Xqui thi'tsi
ja 'nara cнts'i, ne mi jot'i co
'nara xingdo.
39 Ha ra Jesu bi 'ñena:

—Hṉ̃acjʉ ra do.

Ha nura Marta nú'ą̱ mrá cu nú'ą̱ xqui du bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, ya strá nxą̱ ngue'ą̱ ya pɛ'tsa goho ma pa de xa du.

40 Ha ra Jesu bi 'ñembabi ra Marta:

—¿Ha gue hinstá xi'a'i gue nu'bʉ gui camfri ma gui hyandua rá nsunda Ajuą̱?

41 Nepʉ nuya ją̱'i bi hṉ̃ąca nú'ą̱ ra do xqui jot'a ra nt'agui. Nepʉ nura Jesu bi nøts'e pa mahets'i ne bi 'ñena:

—Ma Dada'i, dí 'ra'a'i ra jamą̱di ngue'ą̱ xcá 'yøde nú'ą̱ stá a'a'i.

42 Nuga dí pą̱di nzą̱ntho guí øde nú'ą̱ dí a'a'i. Pe dá mą̱nga njabʉ po rá ngue ya ją̱'i 'bʉcua con gueque, pa njabʉ da za da gamfriyʉ gue go gue'e xcá pɛncagui.

43 Ha mi uadi bi 'yapa Ajuą̱ njabʉ, nepʉ bi ñą̱ nts'ɛdi bi 'ñena:

—¡Lasaro, bá pøni!

44 Ha ra Lasaro 'bestho bá pøni mi 'bant'a yá 'yɛ ne yá ua co 'raya xʉni dutu, ne mi 'bant'a rá ñą̱xu co ma'na ra dutu. Ha ra Jesu bi 'ñembabi ya ją̱'i:

—Xo'tuahʉ ya xʉni dutu.

Ya ndą̱ gá xodyo bi 'ñʉ'ti pa hanja da za da gʉ ra Jesu

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

45 Nu'bʉ́ nú'ʉ ya xodyo mri 'ñoui ra Maria mi hyanda nú'ą̱ bi 'yøt'a ra Jesu, ndunthi de gue'ʉ bi gamfri'ą̱.

46 Pe 'ra bi ma bá xipabi ya fariseo nú'ą̱ te xqui 'yøt'e'ą̱.

47 Nu'bʉ́ nuya ndą̱ gá macją̱ ne ya fariseo bi 'yøt'a 'nara hmunts'i ne bi 'ñena:

—¿Te ga øthʉ? Ngue'ą̱ nura 'ñøhø'ą̱ xi øt'a ndunthi ya dą̱nga nt'udi.

48 Nu'bʉ ga hoptahʉ njabʉ, gatho ya ją̱'i da gamfri'ą̱, ne 'mɛfa da 'ñehe ya me Nroma da hṉ̃ąnga ma nij̱ąhʉ ne da zinga ma ją̱'ihʉ.

49 Pe 'na de gue'ʉ mrá thuhu ra Caifá mrá dą̱nga ndą̱ gá macją̱ nú'ą̱ ra jɛya'ą̱, nu'ą́ bi 'ñembabi'ʉ:

—Nu'ahʉ hinte ri fą̱dihʉ.

50 ¿Ha hinguí pą̱hʉ gue ma'na xá hño da du 'nada ra 'ñøhø pa hinda du gatho ya ją̱'i, pa njabʉ hinda 'mɛdi ya ją̱'i mengu ma haihʉ?

51 Pe nú'ą̱ ra Caifá himbi bensɛ nú'ą̱ bi mą̱. Pe ngue'ą̱ mrá dą̱nga ndą̱ gá macją̱ nú'ą̱ ra jɛya'ą̱, Ajuą̱ bi umbabi nuya ya noya, hangue bi mą̱ gue ra Jesu mi ma da du po rá ngue ya me Judea.

52 Y hingue høns̱ɛ po rá ngue ya menguni, pe nehe pa gatho yá bą̱tsi Ajuą̱ nú'ʉ xa nxani habʉraza de ra ximhai, pa da 'natho'ʉ.

53 Hangue de gue'bʉ bi 'ñʉ'ti'ʉ pa hanja da hyohmą̱'ʉ ra Jesu.

54 Hangue ra Jesu ya himbi sigui bi 'ño habʉraza pa bi ñą̱ ja yá thandi ya xodyo, ne bi ma de guehni Judea pa ja 'nara t'ʉca hnini rá thuhu Efraí, guetbʉ habʉ ja 'nara 'yo'mtha, ne ja bá 'bʉhuini yá nxadi.

55 Ha ya mi ma da dat'a ra pa de ra pascua 'nará ngo ya

xodyo, y ndunthi ya ja̱'i de habнraza ya zi t'нhnini bi ma Jerusale ante ra ngo pa da nt'axqui ngu myá nza̱i'н.

56 Ne go gue'н mi 'yo mi honga ra Jesu, y de mi 'bнhni ja ra nda̱nija̱, mri 'ñémsɛ'н:

—¿Te guí beñhн? ¿Ha gue hinda 'ñecua ja ra ngo'a̱ 'bн?

57 Ha ya nda̱ gá macja̱ ne ya fariseo xqui manda gue nu'bн to'o da ba̱di habн di 'yo'a̱ da xipabi'н, pa da gн nts'a̱hni'a̱.

12

'Nara 'bɛhña̱ bi go'tsua 'nara njots'i ja yá ua ra Jesu nuni Betania
(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

1 Y mri 'bɛ 'rato ma pa pa da dat'a ra ngo de ra pascua, nura Jesu bi ma pa Betania habн mi 'bн ra Lasaro nú'a̱ xqui gнts'i de rá du.

2 Y ja bi t'ø'tuani 'nara nt'oxi ra Jesu. Ra Marta go mrá møxmexa, ne nura Lasaro mi huhuini ra Jesu ja ra mexa co ma'ra ya ja̱'i.

3 Nepн ra Maria mri hña̱ nde litro ra hoga ñнni mi 'ra'ta ra nardo ne xi mri muui ndunthi, ne bi go'tsuabi ja yá ua ra Jesu, nepн bi o'tuabi co yá sta̱, ne bi mfont'a nú'a̱ ra ñнni gatho mbo ra ngu.

4 Nu'bн́ ra Juda Iscariote nú'a̱ mrá t'н ra Simu ne 'namrá nxadi ra Jesu, ne go gue'a̱ mi ma da da'a̱, bi 'ñena:

5 —¿Hanja himbi 'ba nú'a̱ ra hoga ñнni'a̱ xi xá ma̱di? Xa za xa 'bahma̱ po hñu nthebe denario, ne nura boja̱'a̱ xa thecuahma̱ ya zi hyoya.

6 Nura Juda bi ma̱ njabн ngue'a̱ mrá be, ne ngue'a̱ go mi pɛ'tsa ra ncнboja̱ ne mi jн nú'a̱ go mi ne de ja ra buxa, ne hingue xi majuа̱ni mri hueca ya hyoya'a̱.

7 Pe nura Jesu bi 'ñembabi ra Juda:

—Ote guí xipabi. Nuní bi goscagui nuna ñнni ja ma ua pa nura pa'a̱ de ma nt'agui.

8 Ngue'a̱ nuya hyoya nza̱ntho ma da 'mнi con gue'ahн, pe nuga hinga nza̱ntho ma ga 'bнiua con gue'ahн.

Ra nt'н'ti pa dra thohma̱ ra Lasaro

9 Nepн xi ndunthi ya xodyo bi sipabi gue ra Jesu mi 'bнhni Betania, ne bi ma'н pa bá c'a̱'tsi'a̱, y hingue hønsɛ pa da c'a̱'tsa ra Jesu, nehe pa bá handa ra Lasaro nú'a̱ xqui gнxa ra Jesu de rá du.

10 Nu'bн́ nuya nda̱ gá macja̱ bi 'ñн'ti pa da hyohma̱ ra Lasaro nehe.

11 Ngue'a̱ po rá ngue ra Lasaro ndunthi ya xodyo xqui 'uegue de gue'н ne bi gamfri'н ra Jesu.

Ra Jesu bi yнt'i ja ra hnini Jerusale
(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

12 Ha nurá hyax'a̱ gatho ya ja̱'i nú'н xqui ma ra ngo de ra pascua nuni Jerusale bi 'yøde gue ra Jesu mi ma da zøni de guehni.

13 Ne nu'н́ bi doca ya dɛnthi ne bi ma bá tha̱di ra Jesu ne mi manta'н mi ena:

—¡Xá nsunda Ajuạ! ¡Ajuạ da jạpi nuni to'o bá ehe de rá thuhu'ạ! ¡Ajuạ da jạpi nuni ma Ndạhʉ nújʉ dyá me Israelhʉ!

14 Ha nura Jesu bi zʉdi 'nara zi t'ʉbru ne bi tøgue'ạ pa bi nja ngu nú'ạ xqui t'ofo ja ra Mạca T'ofo habʉ ena:

15 Oxqui ntsuhʉ, nú'ahʉ gyá
menguhʉ Sión;
ndi, hyanthʉ, xa 'ñepʉ ri
Ndạhʉ,
bra tøgue 'nara zi t'ʉbru.

16 Ha nuyá nxadi hinga 'bestho ra ora'ạ bi zo yá mfeni hanja xqui njabʉ. Pe nú'bʉ mi yopa nte ra Jesu ne bi yopa menga mahets'i, nu'bʉ́ hạ, bi beni yá nxadi gue xqui t'ofo njabʉ de gue'ạ, ne xqui njabʉ ngu nú'ạ xqui t'ofo.

17 Nú'ʉ ya jạ'i mi 'bʉhni nura ora'ạ ra Jesu bi xipa ra Lasaro da bøni de ra nt'agui ne bi gʉts'i de ra du, nu'ʉ́ xqui 'yonga ra 'bede de nú'ạ xqui hyant'ʉ.

18 Hangue ndunthi ya jạ'i xqui bøni de ra hnini pa bá thạdi ra Jesu ngue'ạ xqui 'yøde de nú'ạ ra dạnga nt'udi xqui nja.

19 Nepʉ ya fariseo mri 'ñémsɛ'ʉ:

—¡Ha ngue dí xi'ahʉ gue hinda za te gui 'yøthʉ! Ndi, gatho ya jạ'i di dɛnini, hinda za to da zạmiyʉ.

'Raya me Grecia mi honga ra Jesu

20 Nehe 'raya me Grecia xqui ma Jerusale ja nú'ạ ra ngo pa da xøcambeni'ʉ Ajuạ.

21 Y nú'ʉ ya me Grecia bi ma bá tsʉdi ra Lipe nú'ạ mrá me Betsaida de ra hai Galilea, ne bi 'ñembabi:

—Ndada, dí nehmạhe ga ñạhe co ra Jesu.

22 Nepʉ bi ma nura Lipe bá xipabi ra Andre, ne ri yoho'ʉ bi ma bá xipa ra Jesu.

23 Ha ra Jesu bi dạdi ne bi 'ñena:

—Ya bi zø ra ora pa da du Nú'ạ To'o e bi Njạ'i ne da yopa menga pa mahets'i.

24 Xi majuạni dí xi'ahʉ, 'bʉ 'nara nda dega trigo 'bɛ'tsitho ne hinda 'bot'a ja ra hai, hinda nxạndi. Pe nu'bʉ xa 'bot'i, ma da unga ndunthi ra sofo.

25 Nu'ạ tó'o da mạdi rá te, ma da 'bɛdi, pe nu'ạ tó'o hingui mạdi rá te nuua ja ra ximhai, nú'ạ́ go gue'ạ ma da mɛ'tsa rá te pa nzạntho.

26 Nu'ạ tó'o da mɛpcagui, mahyoni da dɛngagui, y nu habʉ ga 'bʉiga da 'mʉhni nehe. Ha nu'ạ tó'o da mɛpcagui, ma Dada ma da 'ñe'tsua rá nsu.

Ra Jesu bi mạ de rá du

27 Nubyá xi dí tu ma mʉi. ¿Te ma ga apa Ajuạ ma Dada? ¿Ha ga xipa njaua: "Ma Dada'i, ñạngagui de nú'ạ ma ga thogui nuna ra orabya"? Pe hinda za ga embi njabʉ, ngue'ạ pa guehna stá ehe.

28 Ma Dada'i, 'yøt'e nú'ạ go ri paha pa dra nsunda'i ri thuhu.

'Bestho ra ora'ạ bi nt'øde 'nara noya de mahets'i nú'ạ bi 'ñena:

—Ya stá øtˈe ne ma ga yopa øtˈa maˈnaˈqui.

29 Ha nura hmuntsjạˈi mi ˈbahni ra oraˈạ bi ˈyøde núˈạ ra noya de mahetsˈi, ne ˈra bi ˈñena gue mi ˈnara ngani, ha nu maˈra mi ena gue ˈnara ɛnxɛ bi zofoˈạ.

30 Nepн nura Jesu bi dạdi ne bi ˈñena:

—Hingo po rá ngueque xa ntˈøde núˈạ ra noya, hønsɛ po rá ngueˈahн.

31 Nubyá núˈн ya meximhai hinda ne da gamfrigui ma dra tˈɛˈmbabi pa dra castigaˈн, ne ma dra thạcuabi rá tsˈɛdi ra tsˈondạhi núˈạ ri ndạ ja nuna ra ximhai.

32 Nuga ma dra tsˈнtcagui mañạ ja ˈnara ponza pa da thogagui, y nu sta tˈøtque njabн, ma da gamfrigui ndunthi ya jạˈi po rá ngue ma du.

33 Nuˈá bi mạnga njabн pa da fạdi te ma du mi ma da duˈạ.

34 Nepн nuya jạˈi bi dạdi ne bi ˈñena:

—Nuˈi guí ena gue go gueˈe Núˈạ Toˈo e bi Njạˈi, ne nuje ndí hu ma mнihe gue go guetˈạ ra Cristo núˈạ mi ma da mɛhna Ajuạ pa da ndạ. Pe nuˈi guí ena gue mahyoni ma dra tsˈнta mañạ ja ra ponza Núˈạ Toˈo e bi Njạˈi. Pe nura ley mạ gue ra Cristo ma da ˈmнi pa nzạntho. Nuˈbá ¿te rá ˈbɛfi Núˈạ Toˈo e bi Njạˈi? ¿Ha go gueˈạ núˈạ mi ma da mɛhna Ajuạ pa da ndạ?

35 Nuˈbá ra Jesu bi ˈñembabiˈн:

—Nuga drá ñotˈi dí yoˈtˈa ri mfenihн. Pe ya tsˈнtho ya pa dí ˈbнi con gueˈahн. Hangue mientra dí ˈbнi con gueˈahн, tɛngaguihн, pa hingui njahн ngu núˈạ toˈo bi zн ra ˈbɛxuui, ngueˈạ nuˈạ tóˈo ˈyo ja ra ˈbɛxuui hingui pạdi habн rí ma.

36 De dí ˈbнiua pa ga yoˈtˈaˈihн, camfriguihн, pa njabн dyá mɛtiˈihн ra ñotˈi.

Ha nu mi uadi bi mạnga njabн ra Jesu, bi ˈuegue de gueˈн bi ma bá ˈbнi habн hinda bạdiˈн.

Hanja ya xodyo himbi gamfri ra Jesu

37 Masque ra Jesu xqui ˈyøtˈa ndunthi ya dạnga ntˈudi ja yá thandi nuya xodyo, pe nuˈá himbi gamfri.

38 Bi njabн ngu núˈạ xqui ˈyofo ra bạdi Isaía habн ena:

Ma zi Hmuˈi, ¿to ja gueˈạ xa gamfri ma noyahн?
¿To ja gueˈạ xa gamfriˈi ngueˈạ xcá ˈyøtˈa ya dạnga ntˈudi?

39 Nuˈá himi tsa da gamfri ngueˈạ bi njabн ngu núˈạ xqui ˈyofo ra bạdi Isaía ja maˈna ra xɛni habн ena:

40 Ajuạ bi goˈtua yá daˈн ne bi japi bi megui yá mfeni,
pa himbi hyandi co yá da,
nixi bi bạdi co yá mfeni,
pa himbi ñobriˈн ne pa njabн nuga himbi za dá pøhøˈн.

41 Ra Isaía bi mạnga njabн de ra Jesu ngueˈạ xqui hyandua rá nsundaˈạ, hangue mi mạ de gueˈạ.

42 Masque njabʉ, pe asta
'raya ndạ gá xodyo nehe bi
gamfri gue ra Jesu go gue'ạ
xpá mɛhna Ajuạ pa da ndạ,
pe nu'ʉ́ hinto bi xipabi ngue'ạ
mi tsu ya fariseo da 'yɛni'ʉ de
ra nijạ.
43 Ngue'ạ nu'ʉ́ ma'na mi ne
da pønga yá hmi ja yá thandi
ya jạ'i que ja rá thandi Ajuạ.

Ya jạ'i tuda yá ts'oqui ngue'ạ himbi gamfri nú'ạ bi mạnga ra Jesu

44 Ra Jesu bi ñạ nts'ɛdi ne bi
'ñena:
—Nu'ạ tó'o camfrigui,
hingue høns̄ɛ camfriguiga,
nehe camfri nú'ạ to'o bá
pɛncagui.
45 Ne nu'ạ tó'o handga ma
'mʉi, ja ra uɛnda handua rá
'mʉi nú'ạ to'o bá pɛncagui.
46 Nuga go guecagui drá
ñot'i stá eheua ja ra ximhai
pa nuto gatho da gamfrigui
ga pøni de ja ra 'bɛxuui.
47 Nu'ạ tó'o øde nú'ạ dí mạ,
ne hinda ne da 'yøt'e, nuga
hingo ma ga ɛ'mbi pa da ma ja
ra nidu, ngue'ạ nuga stá ehe
pa ga pøhø ya jạ'i, hingue pa
ga ɛ'mbi da ma ja ra nidu.
48 Nu'ạ tó'o hingui numan-
sugui ne hingui ne da gamfri
nú'ạ dí mạ, go gue'ạ ma da
t'ɛ'mbi pa ja ra nidu, ne numa
noya go gue'ạ ma da 'yɛ'mbi
nú'ạ ra pa de ra ngạxhmai.
49 Ngue'ạ nuga hinstá
bensɛ nú'ạ dí mạ. Ma Dada
nú'ạ to'o bá pɛncagui go gue'ạ
xa 'bɛpcagui pa ga xi'ahʉ nú'ạ
bi xiqui.
50 Ne dí pạdi gue nú'ʉ ya
noya xa 'bɛpqui ga mạ go
gue'ʉ unga ra te pa nzạntho.
Hangue dí xi'ahʉ ngu nú'ạ xa
xicagui ma Dada.

13

Ra Jesu bi xʉcua yá ua yá nxadi

1 Nura pa ante ra ngo de
ra pascua, ra Jesu mi pạdi
gue ya xqui zø ra ora pa da
ma de guecua ja ra ximhai pa
da yopa mengui habʉ bí 'bʉ
Ajuạ rá Dada. Nu'ạ́ nzạntho
bi mạdi nú'ʉ to'o yá mɛti'ạ,
ne xi ra dạngui rá hmạte bi
mɛ'tsuabi'ʉ.
2 Ha ra Jesu bi nt'oxiui
yá nxadi. Ha ra ts'ondạhi
ya xqui yʉt'a ja rá mfeni ra
Juda Iscariote nú'ạ mrá t'ʉ ra
Simu, pa da da ra Jesu.
3 Ha ra Jesu mi pạdi gue bá
ehe de habʉ mi 'bʉhui Ajuạ
rá Dada pa da 'mʉcua ja ra
ximhai, ne mi pạdi nehe gue
ya mi ma da yopa mengui pa
da 'mʉhui'ạ. Nehe mi pạdi
gue Ajuạ rá Dada ya gatho
xqui 'yɛnt'ua ja rá 'yɛ'ạ.
4 Hangue nu'ạ́ bi 'mai de ja
ra mexa habʉ mri nt'oxi'ʉ ne
bi hñạca rá pat'i ne bi ngʉt'a
'nara nt'ot'yɛ.
5 Ne bi xit'a ra dehe ja 'nara
nsʉ'yɛ, ne bi mʉdi bi xʉcua
yá ua yá nxadi. Nepʉ mi
o'tuabi co nú'ạ ra nt'ot'yɛ mri
ngʉt'i'ạ.
6 Ha nu mi ma da xʉcuabi
yá ua ra Pedro, ra Pedro bi
'ñembabi:
—Ma zi Hmu'i, ¿ha gue go
ma gui xʉga ma uaga?
7 Ha nura Jesu bi dạdi ne bi
'ñembabi:

—Nubyá hingui tsa da zo ri mfeni nú'ą dí øt'e, pe 'mɛfa hą, ma gui pą̱di.

8 Nura Pedro bi 'ñembabi:

—Nu'i hinhya'mʉ ma gui xʉga ma uaga.

Ha nura Jesu bi dą̱di ne bi 'ñembabi:

—Nu'bʉ hinga xʉc'a ri ua, hinte guí pɛ'tsi de gueque.

9 Nu'bʉ́ ra Pedro bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, nu'bʉ́, hingue hønsɛ ma ua gui xʉgagui, xʉga ma 'yɛ ne ma ñą̱xu nehe.

10 Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—Nú'ą̱ to'o ya xa nxaha, ya hinga mahyoni da yopa nt'axca ma'na'qui, hønsɛ da sʉcua yá ua, ngue'ą̱ ya xá nt'axi gatho rá ndo'yo. Ha nu'ahʉ ya xá nt'axi'ihʉ, masque hinga gatho'ihʉ.

11 Nu'ą̱ mi pą̱di to'o mi ma da da'ą̱, hangue bi 'ñena gue hinxmá nt'axi gatho'ʉ.

12 Ha nu mi uadi bi xʉcua yá ua'ʉ, bi yopa hñuxa rá pat'i ne bi hñudi ma'na'qui ja ra mexa ne bi 'ñembabi'ʉ:

—¿Ha tso ri mfenihʉ nú'ą̱ stá ø't'a'ihʉ?

13 Nu'ahʉ guí enjʉ go gueque ri Xahnateguihʉ ne ri Hmuguihʉ. Nú'ą̱ guí enjʉ gue'ą̱ majuą̱ni, ngue'ą̱ hą, go guecagui.

14 Hangue ngue'ą̱ núga ri Hmuguihʉ ne ri Xahnateguihʉ ne stá xʉc'a ri uahʉ, hangue nu'ahʉ́ nehe rí 'ñep'ahʉ gui nxʉcua uahʉ 'na ngu ma'na.

15 Dí u't'a'ihʉ njabʉ pa ne'ahʉ da za gui 'yøthʉ ngu nú'ą̱ stá ø't'a'ihʉ.

16 Xi majuą̱ni dí xi'ahʉ, 'nara 'bɛgo hingo ma'na ri manda'ą̱ que rá hmu, nixi 'nara 'mɛhni hingo ri manda'ą̱ que nú'ą̱ to'o xa mɛhni.

17 Nu'bʉ gui pą̱hʉ nú'ą̱ dí xi'ahʉ, ne 'bʉ gui 'yøthʉ, nu'bʉ́ gui nją̱pihʉ.

18 Pe hindí mą̱ de gatho'ihʉ, ngue'ą̱ dí pą̱'a'ihʉ nú'ahʉ stá huan'a'ihʉ pa dua nxadi'ihʉ, ne stá huan'ahʉ pa da njabʉ ngu nú'ą̱ mą̱nga ra Mą̱ca T'ofo habʉ ena: “Xa gʉgui dega ncontra nú'ą̱sɛ to'o stá ñu'me.”

19 'Bɛdi da njabʉ ngu nú'ą̱ stá xi'ahʉ, pe nubyá dí xi'ahʉ nú'ą̱ te ma da nja, pa nu stí njabʉ, da za gui camfrihʉ gue go gueque ngu nú'ą̱ stá xi'ahʉ.

20 Xi majuą̱ni dí xi'ahʉ, nu'ą̱ tó'o da numansu ma 'mɛhni, go gueque numansugui; ne nu'ą̱ tó'o da numansugui, go numansu nú'ą̱ to'o bá pɛncagui.

Ra Jesu bi mą̱ gue ra Juda ma da da'ą̱

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

21 Ha nu mi mą̱nga njabʉ ra Jesu, bi du rá mʉi, ne bi xipabi yá nxadi te mri bønga nú'ą̱ mi mą̱, ne bi 'ñena:

—Xi majuą̱ni dí xi'ahʉ, 'na de gue'ahʉ ma da dagagui.

22 Ha nuya nxadi bi nʉ'tua da'ʉ ngue'ą̱ himi pą̱di to'o 'na de gue'ʉ nú'ą̱ mi mą̱ñ'ą̱.

23 Ha 'nara nxadi nú'ą̱ xi mrá hmą̱di ra Jesu, ja mi huhni ja rá hyo'ą̱.

24 Y nura Pedro bi 'ñutua ra
seña nú'ą ra hmąca nxadi pa
da 'yambabi ra Jesu to'o'ą.
25 Nepʉ nu'ą́ xqui ncahma
guetbʉ ja rá tiñą ra Jesu bi
'ñembabi:
—¿To'o 'na de guecje, ma zi
Hmu'ihe?
26 Ha nura Jesu bi dądi ne bi
'ñena:
—Nú'ą to'o ga umba ra
c'athuhme go gue'ą.
Nu'bʉ́ nu'ą́ bi po'mba ra
thuhme ne bi umbabi ra
Juda Iscariote nú'ą mrá t'ʉ ra
Simu.
27 Ha nura Juda mi hñąnga
nú'ą ra c'athuhme gue'ą ra
ora bi yʉt'a ra Satá ja rá
mfeni'ą pa da 'yø'tua rá 'bɛfi.
Nepʉ nura Jesu bi 'ñembabi:
—Nú'ą guí beni gui 'øt'e,
'øt'e 'bestho.
28 Pe ni 'na de gue nú'ʉ
mi huhni ja ra mexa himbi
zo yá mfeni hanja bi xipabi
njabʉ'ą.
29 Ngue'ą nura Juda go mi
pɛ'tsa ra ncʉboją, hangue 'ra
de gue'ʉ mi hu yá mʉi gue ra
Jesu xqui xipabi gue da ma
da danga te mahyoni pa ja ra
ngo, o pa da umbi te da umba
ya hyoya.
30 Ne ngu xi bi hñąnga nura
c'athuhme, 'bestho bøni.
Ne ya xmá 'mɛxuui ra ora'ą.

Ra 'ra'yo hmanda

31 Ha nu mi bønga ra Juda,
bi 'ñenga ra Jesu:
—Nubyá ma da hnequi rá
nsunda Nú'ą To'o e bi Nją'i po
nú'ą ma da thogui. Ne po rá
ngue'ą ma dra nsunda Ajuą.
32 Nepʉ Ajuą ma da umba
rá nsu pa di mahyɛguiui yá
nsu, ne ma da 'øt'e 'bestho.
33 Ma zi t'ʉ'ihʉ, ya hinga ma
ga 'bʉi ndunthi con gue'ahʉ.
Ma gui hyongaguihʉ, ne ngu
stá xipa ya ndą gá xodyo,
njabʉ nehe dí xi'ahʉbya:
Hinda za gui mahani habʉ
grá maga.
34 Nubyá 'nara 'ra'yo
hmanda dí tsoc'ahʉ: Mą́dihʉ
'na ngu ma'na, nja ngu stá
mą'a'ihʉ, njabʉ nehe gui
mą́dihʉ 'na ngu ma'na.
35 'Bʉ gui mą́dihʉ 'na ngu
ma'na, nu'bʉ́ njabʉ da bądi
gatho ya ją'i gue majuąni ma
nxadi'ihʉ.

Ra Jesu bi mą gue ra Pedro ma da gøni'ą

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

36 Ha nura Pedro bi
'ñembabi:
—Ma zi Hmu'i, ¿habʉ ma
gui ma?
Ha nura Jesu bi dądi ne bi
'ñembabi:
—Hinda za ga mɛuibya
habʉ grá maga. 'Mɛfa hą, ma
gui mani.
37 Ha nura Pedro bi
'ñembabi:
—Ma zi Hmu'i, ¿hanja hinda
za ga mɛuibya? Nuga masque
ga tu por gue'e.
38 Ha nura Jesu bi 'ñembabi:
—¿Ha gue ma gui tugue po
rá nguecagui? Xi majuąni dí
xi'a'i, ma gui cøngagui hñu'qui
ante da mafi ra menją.

14

Ra Jesu tsixcahʉ pa habʉ bí 'bʉ Ajuą ra Dada

1 Ne ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Oguí tu ri mɯihɯ. Nu'ahɯ guí camfrihɯ Ajuạ ma Dada, hangue camfriguihɯ nehe.

2 Nuni habɯ bí 'bɯ Ajuạ ma Dada xi bí ja ndunthi ya ngu. Nu'bɯ di othohmạ, ya stá xi'ahmạhɯ. Nuga ma ga ma pa ga hoc'a'ihɯ habɯ ma gui 'bɯhɯ.

3 Ne xcrá ma pa ga hoc'a'ihɯ habɯ gui 'bɯhɯ, ma ga yopa pengui pa ga tsix'a'ihɯ pa gui 'bɯhɯ habɯ ma ga 'bɯca.

4 Ne guí pạhɯ habɯ ma ga maga, ne guí pạhɯ ra 'ñu.

5 Nu'bɯ́ nura Toma bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, hindí pạhe habɯ ma gui ma, ¿ne guí enje gue dí pạhe ra 'ñu?

6 Nu'bɯ́ ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nuga go guecagui drá 'ñu, ne drá majuạni, ne drá te. Hinda za to da zøni habɯ bí 'bɯ ma Dada 'bɯ hingo ga tsixca.

7 'Bɯ xcá pạcjhmạhɯ, xcá pạhmạhɯ ma Dada nehe. Ne desde nubya guí pạhɯ'ạ, ne xcá hyanthɯ'ạ.

8 Ha nura Lipe bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'ihe, 'ñutcahe Ajuạ ra Dada, ne ya con guet'ạ.

9 Nu'bɯ́ ra Jesu bi 'ñembabi:

—¿Ha hinxcá pạcaguitho, nugue Lipe? Y ya øt'a ndunthi ya pa stá 'ñohɯ. Nu'ạ tó'o xa hyandgagui xa hyanda Ajuạ ma Dada nehe. Nu'bɯ́ ¿hanja guí engaguihɯ gue ga u't'a'ihɯ Ajuạ ra Dada?

10 ¿Ha hinguí camfri gue dí 'natho'be Ajuạ ma Dada? Nuga hinstá bensɛ nú'ạ dí xi'ahɯ, nixi nú'ɯ ya 'bɛfi dí pɛfi hingo dí pɛfi de guecsɛ. Numa Dada to'o dí 'natho'be go gue'ạ øt'e gatho, ne go rá 'bɛfisɛ'ạ.

11 Camfrihɯ gue nuga dí 'natho'be Ajuạ ma Dada. Pe nu'bɯ hinguí camfrihɯ nú'ạ dí mạ gue dí 'natho'be'ạ, camfrihɯ po nú'ɯ ya 'bɛfi stá pɛfi.

12 Xi majuạni dí xi'ahɯ, nu'ạ tó'o da gamfrigui, ne'ạ ma da mɛ ya 'bɛfi ngu nú'ɯ dí pɛfi, ne ma'na dya dạngui ma da mɛfi'ạ nguetho nuga ma ga yopa pengui pa ga 'bɯ'be ma Dada.

13 Ne gatho nú'ạ te ma gui 'yapabihɯ ma Dada de ma thuhuga, ma ga ø't'a ri nt'adihɯ, pa dra nsunda ma Dada po rá ngueque rá T'ɯgui.

14 Hangue nu'ạraza te gui 'yadihɯ ja ma thuhu, nuga ga 'ra'ahɯ.

Ra Jesu bi ñạgui ma dua pɛhna ra Mạca Ndạhi

15 'Bɯ grí mạcaguihɯ, 'yøthɯ nuya hmanda dí 'bɛp'a'ihɯ.

16 Ne nuga ma ga apabi Ajuạ ma Dada da mɛn'ahɯ ma'na nú'ạ to'o da hñup'a ri mɯihɯ, ne nu'ạ́ da mɛn'ahɯ pa da 'mɯi nzạntho con gue'ahɯ, y nu'ạ́ go gue'ạ ra Mạca Ndạhi nú'ạ to'o mạnga majuạni.

17 Ne ya jạ'i nú'ɯ hingyá gamfri hingui tsa da hñạni'ạ, ngue'ạ nu'ɯ́ hingui pạdi to'o'ạ, ne hingui tso yá mfeni'ɯ tengu'ạ. Pe nu'ahɯ́ guí pạhɯ'ạ ngue'ạ nu'ạ́ 'bɯi

con gue'ahʉ, ne ma da 'mʉi ja ri corasohʉ.
18 Hangue njabʉ nuga hinga ma ga tsoc'asɛhʉ, ma ga yopa pengui ma'na'qui pa ga 'bʉi con gue'ahʉ.
19 Ne 'bestho ma da zø ra ora ya ja̱'i nú'ʉ hingyá gamfri ya hinda ma da hyandgaua ngue'a̱ pa gue'ʉ ma ga njo'o, pe nu'ahʉ́ ha̱, ma gui hyandgaguihʉ ngue'a̱ ma ga 'bʉi con gue'ahʉ. Y nuga ma ga yopa nte, hangue ne'ahʉ ma gui pɛ'tshʉ ra te pa nza̱ntho ngue'a̱ dí tega.
20 Ha nu xcrá njabʉ, ma gui pa̱hʉ gue dí 'bʉ'be ma Dada, ne nu'ahʉ guí 'bʉhʉ con gueque, ne nuga dí 'bʉi con gue'ahʉ ja ri corasohʉ.
21 Nu'a̱ tó'o øt'a ya hmanda nú'ʉ dí ma̱, nú'á̱ go gue'a̱ ri ma̱cagui. Ha nu'a̱ tó'o ri ma̱cagui, ma Dada ri ma̱di'a̱, nequi ga ma̱di'a̱ ne ga utuabi tengu ma 'mʉi.
22 Nu'bʉ́ ra Juda, pe hingue nura Juda Iscariote, bi 'ñembabi ra Jesu:
—Ma zi Hmu'i, ¿hanja hønsɛguihe ma gui utcaguihe tengu ri 'mʉi, ha nu ma'ra ya ja̱'i hina?
23 Nu'bʉ́ ra Jesu bi da̱di ne bi 'ñembabi:
—Nu'a̱ tó'o ri ma̱cagui ma da 'øtca nú'a̱ dí ma̱, ne ma Dada da ma̱di'a̱, ne nuga co ma Dada ga e'be ne ga 'bʉhe 'nadbʉ con gue'a̱.
24 Nu'a̱ tó'o hingui ma̱cagui, hingui øtca nú'a̱ dí ma̱. Y nú'a̱ guí øhʉ dí ma̱, hindí ma̱nsɛga, numa Dada nú'a̱ to'o bá pɛncagui go gue'a̱ ma̱ñ'a̱.
25 Dí xi'ahʉ njabʉ núbya de dí 'bʉitho con gue'ahʉ.
26 Pe ra Ma̱ca Nda̱hi nú'a̱ ma dua pɛhna ma Dada de ja ma thuhu pa da 'mʉi con gue'ahʉ ne da hñup'a ri mʉihʉ, nu'á̱ ma da 'ñu't'a'ihʉ gatho, ne ma da ben'a'ihʉ gatho ngu nú'a̱ stá xi'ahʉ.
27 Dí ne gui 'bʉhʉ te rá entho nsinque ra dumʉi, hangue dí 'ra'ahʉ ra humʉi, gue'a̱ ngu 'nara tsogui dí tsoc'ahʉ. Y nú'a̱ ra humʉi dí 'ra'ahʉ, hingue ngu nú'a̱ di unga ya meximhai. Hangue oxqui tu ri mʉihʉ, nixi gui ntsuhʉ.
28 Nu'ahʉ ya stá xi'ahʉ gue ma ga ma, ne ma ga yopa pengui pa ga 'bʉi con gue'ahʉ. 'Bʉ gri ma̱cjhma̱hʉ, nu'bʉ́ xcá jo-hyahma̱hʉ nu ndá xi'ahʉ gue ma ga ma habʉ bí 'bʉ ma Dada, ngue'a̱ nu'á̱ go ma'na ha̱ ra ts'ɛdi de gueque.
29 Nubyá dí xi'ahʉ nú'a̱ di 'bɛtho da nja, pa nu stí nja, ma gui beñhʉ, pa njabʉ ma'na gui camfriguihʉ.
30 Ya hinga ma ga 'bʉi ndunthi con gue'ahʉ pa ga ña̱hʉ, ngue'a̱ xa 'ñepʉ ra ts'onda̱hi nú'a̱ ri nda̱ de nuna ximhai, pe nu'á̱ hingui ha̱ ra ts'ɛdi pa te da 'øtcagui.
31 Nuga ma ga hoptho da 'øtque nú'a̱ te xa 'yɛ'mgagui, pa njabʉ da ba̱di gatho ya ja̱'i gue dí ma̱di ma Dada, ne dí øt'e ngu nú'a̱ xa 'bɛpcagui'a̱. 'Baihʉ, maha.

15

Ra 'bai gá obxi ne yá mai

1 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi: Nuga dí nja ngu 'nara hoga 'bai gá obxi, ha numa Dada nja ngu nú'ą̱ to'o pɛ ra uą̱'obxi.

2 Nu'ʉ tó'o 'bʉi con gueque go gue'ʉ nja ngu ya mai de nura hoga 'bai gá obxi'ą̱. Ne gatho ya mai nú'ʉ hingui unga yá fruta, nú'ą̱ to'o pɛ ra uą̱'obxi da zɛqui'ʉ. Pe nu'ʉ di unga yá fruta, nu'ą́ da moqui'ʉ pa ma'na da unga yá fruta.

3 Nu'ahʉ ya xá nt'axi'ihʉ po nura noya stá xi'ahʉ.

4 'Bʉhʉ con gueque, ne nuga ga 'bʉi con gue'ahʉ. Ngu 'nara mai hingui tsa da unsɛ yá fruta 'bʉ hingui tøgue ja rá 'bai, guí njahʉbʉ nehe, hinda za gui uñhʉ ri frutahʉ 'bʉ hingui 'bʉhʉ con gueque.

5 Nuga go guecagui drá 'bai gá obxi, ha nu'ahʉ go gyá maihʉ. Nu'ą̱ tó'o 'bʉi con gueque, ne nuga con gue'ą̱, go gue'ą̱ da unga ndunthi ya fruta, ngue'ą̱ nsinque de gueque hinda za te gui 'yøthʉ.

6 Nu'ʉ tó'o ya hingui 'bʉi con gueque, nja ngu ya mai xa ts'ɛqui, da 'yot'i, nepʉ da hmunts'i gatho pa dra thøt'a ja ra tsibi, da nzø.

7 'Bʉ xi gui 'bʉhʉ con gueque, ne 'bʉ ma noya da 'yoda ja ri mfenihʉ, nu'bʉ́ 'yaphʉ Ajuą̱ gatho nú'ą̱ go gui nehʉ ne nu'ą́ da 'ra'ahʉ.

8 'Bʉ gui uñhʉ ndunthi ra fruta, nu'bʉ́ da hnequi rá nsunda ma Dada, ne njabʉ ma go dua nxadi'ihʉ.

9 Ngu ma Dada mą̱cagui, njabʉ nehe dí mą̱'a'ihʉ. Oxqui 'ueguehʉ de ma hmą̱te.

10 Nu'bʉ gui 'yøthʉ nuya hmanda dí 'bɛp'ahʉ, nu'bʉ́ guí 'bʉhʉ ja ma hmą̱te, ngu nuga stá ø'tua yá hmanda ma Dada ne dí 'bʉ ja rá hmą̱te'ą̱.

11 Dí xi'ahʉ njabʉ pa da nja ma johya ja ri corasohʉ, ne pa hinhya'mʉ da 'mɛ ri johyahʉ.

12 Nu'ą̱ ma hmanda dí 'bɛp'ahʉ: Mą́dihʉ 'na ngu ma'na ngu stá mą̱'a'ihʉ.

13 Nu'ą̱ tó'o da du po rá ngue yá amigo, go gue'ą̱ ma'na ja rá hmą̱te ra dą̱ngui de gatho.

14 Ha nu'bʉ gui 'yøthʉ nú'ą̱ dí 'bɛp'ahʉ, nu'bʉ́ go ma amigo'ihʉ.

15 Hangue ya hindí hant'ahʉ ngu 'nara 'bɛgo, ngue'ą̱ 'nara 'bɛgo hingui pą̱di te pɛ rá hmu. Y nubyá dí hant'ahʉ ngu ma amigo'ihʉ, ngue'ą̱ stá xi'ahʉ gatho nú'ą̱ xa xicagui ma Dada.

16 Nu'ahʉ hingo xcá huancahʉ, nuga go stá huan'a'ihʉ, ne stá hux'a'ihʉ pa gui maha habʉ ga pɛn'a'ihʉ, ne pa gui uñhʉ ra fruta nú'ą̱ hinhya'mʉ da thegue. Ne nú'ą̱ te gatho gui 'yapabihʉ ma Dada de ja ma thuhu, nu'ą́ da 'ra'a'ihʉ.

17 Hangue nu'ą̱ dí 'bɛp'a'ihʉ, mą́dihʉ 'na ngu ma'na.

Nú'ʉ hingyá gamfri ʉtsa ra

Jesu, nehe ʉtsa nú'ʉ to'o camfri'ą

18 'Bʉ da ʉtsa'ihʉ ya ją'i, beñhʉ gue go 'mɛt'o bi ʉtsaguiga'ʉ.
19 Nu'bʉ dyá mɛti'ihʉ hmąhą ra ximhai, nu'bʉ́ ya meximhai di mą'a'ihʉ ngu mądi yá mimeximhaiui. Pe nu'ahʉ hingyá mɛti'ihʉ ra ximhai ngue'ą nuga stá huan'a'ihʉ ne stá 'uec'a'ihʉ de ya ts'ot'øt'e de ra ximhai. Hangue por gue'ą ya ją'i di ʉtsa'ihʉ.
20 Oxqui ma gui pumfrihʉ nú'ą stá xi'ahʉ, gue 'nara 'bɛgo hingo ma'na ja rá nsu que rá hmu. Nu'ʉ tó'o xa ʉtsagui da ʉtsa'ihʉ nehe, ha nu'ʉ tó'o xa 'øtca nú'ą stá mą, nehe da 'yø't'a'ihʉ nú'ą gui mąñhʉ.
21 Pe nú'ʉ to'o ma da ʉtsa'ihʉ ngue'ą guí camfriguihʉ, nu'ʉ́ ma da 'yø't'a'ihʉ njabʉ ngue'ą hingui pądi'ʉ nú'ą to'o bá pɛncagui.

22 'Bʉ hinstá ehehmą ne hinstá zofohmą ya ją'i, nu'bʉ́ nu'ʉ́ hinte ma ts'oqui di tuhmą'ʉ. Pe nuga dá ehe, ne dá zofo'ʉ. Hangue nubyá nu'ʉ́ tu ya ts'oqui ne hinda za te ma da dądi'ʉ.
23 Nu'ą tó'o ʉtsagui, ʉtsa ma Dada nehe.
24 Nuga dá øt'a ya dąnga nt'udi ja yá thandi'ʉ, nú'ʉ hinhya'mʉ to'o ma'na xa 'øt'e. Pe masque njabʉ nu'ʉ́ himbi ne bi gamfrigui, hangue nubyá tu yá ts'oqui. Ne masque bi hyanda nuya dąnga nt'udi'ʉ, bi ʉtsagui ne bi ʉtsa ma Dada nehe.
25 Bi njabʉ pa da nja ngu nú'ą xqui t'ofo ja yá ndąxjua ley'ʉ: “Masque hinte ma ts'oqui stá øt'e, pe nu'ʉ́ bi ʉtsagui.”
26 Pe ma ga pɛn'a'ihʉ ra Mąca Ndąhi pa da 'mʉi con gue'ahʉ ne da hñup'a ri mʉihʉ. Nu'ą́ ma da 'ñehe de Ajuą ra Dada, ne mąnga majuąni, ne ma da xi'ahʉ de gueque.
27 Ne'ahʉ ma gui xiphʉ ma'ra ya ją'i de gueque ngue'ą desde rá mʉdi xcá 'bʉhʉ con gueque.

16

1 Dí xi'ahʉ njabʉ pa hingui 'ueguehʉ de gueque nu xcrí thohʉ ya nt'ʉtsate.
2 Ma da t'ɛñ'a'ihʉ de ja ya niją. Nehe ma da nja ra pa gue 'bʉ to'o da hyo'ahʉ da beni gue supa rá 'bɛfi Ajuą.
3 Nu'ʉ́ ma da 'yø't'ahʉ njabʉ ngue'ą hinxa bącagui'ʉ nixi xa bą ma Dada.
4 Dí xi'ahʉ njabʉ pa nu stí zø ra pa da njabʉ, da za gui beñhʉ gue ya stá xi'ahʉ.

Rá 'bɛfi ra Mąca Ndąhi

Nurá mʉdi hindá xi'ahʉ nú'ą te ma da nja ngue'ą mi 'bɛtho pa ga ma.
5 Pe nubyá ma ga yopa pengui ga 'bʉ'be nú'ą to'o bá pɛncagui, ne ni 'na de gue'ahʉ hinguí angahʉ habʉ drá ma.
6 Pe go guí tu ri mʉihʉ ngue'ą dí xi'ahʉ njabʉ.
7 Pe dí xi'ahʉ majuąni gue pa gue'ahʉ ma'na xá hño ga ma, ngue'ą 'bʉ hinga ma,

hinda 'ñɛ ra Mąca Ndąhi pa da 'mɨi con gue'ahɨ ne da hñup'a ri mɨihɨ, pe nu xcrá ma, ma ga pɛn'ahɨua'ą.

8 Ha nu stí zø'ą ma da zopa yá mfeni ya ją'i pa da bądi'ɨ gue xi tu ya ts'oqui, ne hanja da za da 'mɨ xá hño, nehe da bądi'ɨ gue Ajuą ma da 'yøt'a ra ts'ɨtbi.

9 Nú'ą ra Mąca Ndąhi'ą ma da 'ñutuabi'ɨ gue xi tu ya ts'oqui ngue'ą hingui camfrigui'ɨ.

10 Nehe nu'ą́ ma da 'ñutuabi'ɨ hanja da 'mɨi'ɨ xá hño, ngue'ą nuga ya ma ga ma pa ga 'bɨ'be ma Dada ne nu'ahɨ ya hingui ma gui hyandgahɨ.

11 Y nu'ą́ ma da 'ñutuabi'ɨ gue Ajuą ma da 'yøt'a ra ts'ɨtbi, ngue'ą nu'ą́ ya xa hñącua rá ts'ɛdi ra ts'ondąhi nú'ą di ndą ja nuna ra ximhai.

12 Ja ma'ra te ga xi'ahmąhɨ, pe nubyá hinga ma ga xi'ahɨ ngue'ą hinda za gui pądihɨ gatho.

13 Pe nu stí zø ra Mąca Ndąhi, ma da 'ñu't'ahɨ pa gui pąhɨ gatho nú'ą majuąni, nguetho nu'ą́ mąnga majuąni, ne hinda ma da mąnsɛ nú'ą da mą, nu'ą́ ma da xi'ahɨ gatho nú'ą ma da xipabi Ajuą ma Dada, ne ma da xi'ahɨ nú'ą te ma da nja.

14 Ne ma da 'yøt'e pa da hneca ma nsunda, ngue'ą ma da xi'ahɨ ngu nú'ą te ga xipabi.

15 Nuga, nu'ą dí mą, dí mą ngu nú'ą xica ma Dada, hangue dí eñ'ahɨ gue ra Mąca Ndąhi ma da xi'ahɨ ngu nú'ą ga xipi.

Nura dumɨi da mpɨnga johya

16 Ya ma da zø ra ora ya hingui ma gui hyandgahɨ, nepɨ hints'ɨ ya'ą ma gui yopa hyandgahɨ ma'na'qui, ngue'ą ma ga yopa pengui habɨ bí 'bɨ ma Dada.

17 Nepɨ 'rayá nxadi bi 'ñémsɛ'ɨ 'na ngu 'na:

—¿Te rí bønga nú'ą bi xicjɨni nu mi mą: "Ya ma da zø ra ora ya hingui ma gui hyandgahɨ, nepɨ hints'ɨ ya'ą ma gui yopa hyandgahɨ ma'na'qui, ngue'ą ma ga yopa pengui habɨ bí 'bɨ ma Dada"?

18 Ne nu'ą́ mi 'ñémsɛ'ɨ:

—¿Te rí bønga nuya ya noya xicjɨni: "Ya ma da zø ra ora", ne "hints'ɨ ya'ą"? Hingui tso ma mfenihɨ nú'ą bi mąni.

19 Ha nura Jesu bi bątho gue mi ne'ɨ da 'yambabi hmąhą, hangue nu'ą́ bi 'ñembabi'ɨ:

—¿Ha gue grí 'ñánbahɨ te rí bønga nú'ą stá eñ'ahɨ gue ya ma da zø ra ora ya hingui ma gui hyandgahɨ, nepɨ hints'ɨ ya'ą ma gui yopa hyandgahɨ ma'na'qui?

20 Xi majuąni dí xi'ahɨ, nu'ahɨ ma gui nzoñhɨ ne ma gui tu ri mɨihɨ, pe ya ją'i nú'ɨ hingyá gamfri da johya'ɨ. Ma da du ri mɨihɨ, pe nuri dumɨihɨ ma da mpɨnga johya nu xcrí yopa hyandgahɨ ma'na'qui.

21 Ma gui njahɨ ngu 'nara 'bɛhñą ma da 'mɨ rá bątsi pɛ'tsa xica ɨgui ngue'ą ya xa

dat'a rá pa, pe nu stí uadi da 'mʉ rá bạtsi, nu'ạ́ ya da pumfri yá ʉgui ne da johya'ạ ngue'ạ ya bi dá nximhai 'nara bạtsi.

22 Guí njahʉbʉ nehe, guí tu ri mʉihʉ, pe nuga ma ga yopa pengui ga 'bʉi con gue'ahʉ, ne njabʉ ma xi gui johyahʉ, ne hinto da hñạc'ahʉ nura johya'ạ.

23 Ha nuya pa'ʉ ya hinte ma nt'ani ma gui 'yangahʉ. Xi majuạni dí xi'ahʉ, nú'ạ te gatho gui 'yapabihʉ ma Dada de ja ma thuhu, nu'ạ́ ma da 'ra'ahʉ.

24 Hinte xcá 'yapthohʉ Ajuạ ma Dada de ja ma thuhu. 'Yaphʉ y nu'ạ́ da 'ra'ahʉ, pa njabʉ nzạntho xi da nja ri johyahʉ.

Ra Jesu bi ntạte de ra ximhai

25 Nú'ạ stá xi'ahʉ, stá xi'ahʉ ngu 'nara 'bede. Pe ma da zø ra pa gue ya hinga ma ga xi'ahʉ njabʉ, pe ma ga xi'ahʉ de ma Dada co ya noya nú'ʉ 'bestho da za gui pạdihʉ.

26 Ha nuya pa'ʉ ma gui 'yaphʉ ma Dada de ja ma thuhu, y hinga mathoni go ga api pa da 'ra'ahʉ nú'ạ te gui 'yaphʉ.

27 Ngue'ạ ma Dada xi mạ'a'ihʉ, ngue'ạ guí mạcaguihʉ ne xcá camfriguihʉ gue stá ehe de habʉ ndí 'bʉ'be'ạ.

28 Ndí 'bʉ'be ma Dada ne stá ehe pa guecua ja ra ximhai, ne nubyá ma ga ma de guecua ja ra ximhai pa ga yopa pengui ma'na'qui nuni habʉ bí 'bʉ ma Dada.

29 Nu'bʉ́ nuyá nxadi bi 'ñembabi:

—Nubyá hạ, ya tso ma mfenihe xá hño nú'ạ guí mạ, ngue'ạ ya hinte grí hyɛcuabi nú'ʉ ya noya guí mạ.

30 Nubyá hạ, dí pạhe gue guí pạtho gatho, hangue hinga mahyoni to da 'yan'a'i 'nara nt'ani. Hangue dí camfrihe gue Ajuạ bá pɛñ'a'i.

31 Ha nura Jesu bi dạtuabi ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue ya guí camfrihʉ?

32 Pạhʉ gue ma da zø ra pa ne majuạni nubya ya xa zøhø, ma gui nxanihʉ ne ma gui penjʉ ja ri nguhʉ 'na ngu 'na, ne ma gui hyɛgasɛhʉ, pe nuga hinga ma ga 'bʉsɛga, ngue'ạ dí 'bʉ'be ma Dada.

33 Dí xi'ahʉ njabʉ pa da za gui 'bʉhʉ te rá 'ñentho nsi ra dumʉi ngue'ạ guí camfriguihʉ. Nuua ja ra ximhai ma gui thohʉ ya thogui, pe oxqui tu ri mʉihʉ, dá nja ri ts'ɛdihʉ pa gui tsɛtihʉ, ngue'ạ nuga ya stá ntạte de nuna ra ximhai.

17

Ra Jesu apa Ajuạ rá Dada po yá nxadi

1 Mi uadi bi mạnga njabʉ ra Jesu, nepʉ bi nøts'e pa mahets'i ne bi 'yapa Ajuạ rá Dada, bi 'ñena:

—Ma Dada'i, ya bi zø ra ora. 'Yøt'e pa da hnequi ma nsunda núga ri T'ʉgui, ne pa njabʉ necá ga øt'e pa da hnequi ri nsunda nehe.

2 Ngue'ạ nu'i xcá 'yɛntc'a ja ma 'yɛ gatho ya jạ'i de ra ximhai, pa ga umbabi ra

te nzạntho nuto gatho xcá 'raqui.

3 Nú'ʉ to'o pɛ'tsa ra te nzạntho go gue'ʉ pạdi gue go guesɛ'i grá 'nat'a Ajuạ majuạni, ne pạcagui núga drá Jesucristo xcá pɛncagui.

4 Nuga stá øt'e pa bi hnequi ri nsunda nuua ja ra ximhai, ngue'ạ ya stá jua't'a ri 'bɛfi nú'ạ gá 'bɛpcagui ga pɛfi.

5 Nubyá, ma Dada'i, 'yøt'e pa nu xcrá yopa mabʉ, da yopa hnequi ma nsunda ngu nú'ạ ndí pɛ'tsi nú'bʉ ndá 'bʉhuibʉ nú'bʉ mi othotho ra ximhai.

6 Núyʉ to'o xcá huahni de ra ximhai ne xcá 'racagui, ya stá utuabiyʉ to'o'igue ne tengu ri 'mʉi. Nuyʉ go ri mɛtiyʉ ne xcá 'racaguiyʉ, ne nuyʉ́ xa 'yøt'e ngu mạnga ri noya.

7 Nuyʉ́ ya pạdi gue gatho nú'ạ dí pɛfi ne nú'ạ dí mạ go xcá 'bɛpcagui.

8 Ngue'ạ stá xipabiyʉ nú'ạ xcá xicagui, ne nuyʉ́ xa gamfri, ne xa bạdi gue xi majuạni stá ehe de habʉ ndí 'bʉhui, ne xa gamfri gue go gue'e xcá pɛncagui.

9 Nuga dí a'a'i gui suyʉ, hingo dí a'a'i pa gui su nú'ʉ ya jạ'i hingyá gamfri, hønsɛ dí a'a'i gui su núyʉ xcá 'racagui, ngue'ạ go ri mɛtiyʉ.

10 Ne gatho nú'ạ xcá 'racagui go ma mɛtiga, ne gatho nú'ạ ma mɛtiga go ri mɛti nehe, ne gatho nú'ạ ri mɛtigue go ma mɛtiga nehe. Mahyɛgui ma mɛtihʉ. Ne ma nsunda di hnequi ja guehyʉ.

11 Ngu guí pạdi gue nuga ya hinga ma ga 'bʉcua ja ra ximhai, ngue'ạ ma ga mabʉ pa habʉ guí 'bʉi. Pe nuyʉ́ hạ, ma da gohi. Ma mạca Dada'i, jamasu co ri ts'ɛdi núyʉ to'o xcá 'racagui, pa njabʉ da 'nathoyʉ ngu dí 'nathoui.

12 De stá 'bʉcua ja ra ximhai stá jamasugayʉ co ri ts'ɛdi pa hinxa 'uegueyʉ. Stá su núyʉ xcá 'racagui, ne hinto ma'na de guehyʉ xa 'mɛdi, nsøctho nú'ạ to'o dí 'ñɛpi da 'mɛdi pa da njabʉ ngu mạnga ra Mạca T'ofo.

13 Nubyá ma ga mabʉ habʉ guí 'bʉi. Pe de dí 'bʉcuatho ja ra ximhai, dí a'i go gui subyayʉ, pa njabʉ nuyʉ́ da mɛ'tsa ra johya ja yá coraso ngu nú'ạ dí pɛ'tsca.

14 Nuga stá xipabiyʉ ri noya, pe nuya jạ'i nú'ʉ hingyá gamfri di ʉtsayʉ ngue'ạ nuyʉ́ ya hingyá mɛti ra ximhai, ngugui nehe hingo rá mɛtigui ra ximhai.

15 Hindí a'a'i pa gui tsits'i de guecua ja ra ximhai, nu'ạ dí a'a'i, ñạniyʉ de ra ts'ondạhi.

16 Nuyʉ́ ya hingyá mɛti ra ximhai, ngugui nehe hingo rá mɛtigui ra ximhai.

17 Hangue dí a'a'i gui utuabiyʉ ri noya, pa njabʉ da 'uegueyʉ de gatho nú'ạ xá nts'o ja ra ximhai, ngue'ạ nuri noya gue'ạ majuạni.

18 Ngu xcá pɛncaguiua ja ra ximhai, njabʉ nehe dí pɛhniyʉ pa da ma gatho ja rá ngʉni ra ximhai pa da mạnga ri noya.

19 Nuga dí huts'i ga unga ma te po rá nguehyʉ ngue'ạ dí ø't'a'i nú'ạ go ri paha, pa njabʉ neheyʉ da 'yø't'a'i ri

paha ngue'ą nuyʉ́ pądi nú'ą majuąni.
20 Hindí a'a'i pa sɛhɛyʉ, dí a'a'i nehe pa nuto gatho ma da 'yøde nú'ą da mąnyʉ, ne da gamfrigui,
21 pa da 'natho'ʉ ngu dí 'nathoui, ngue'ą nu'i ma Dada'i guí 'bʉi con gueque ne nuga dí 'bʉi con gue'e. Ne dí a'a'i pa nú'ʉ́ ne nujʉ ga 'nathohʉ, pa njabʉ gatho ya ją'i ja ra ximhai da gamfri gue go gue'e xcá pɛncagui.
22 Ngu xcá 'yøt'e pa bi hneca ri nsunda ja ma 'mʉi nuua ja ra ximhai, njabʉ nehe stá øt'e pa da hneca ri nsunda ja yá 'mʉi'ʉ, pa njabʉ da 'natho'ʉ nehe ngu dí 'nathoui.
23 Nuga dí 'bʉi con gue'ʉ ne nu'i guí 'bʉi con gueque, y njabʉ da 'natho'ʉ, pa njabʉ gatho ya ją'i ja ra ximhai da za da bądi gue go gue'e xcá pɛncagui ne grí mądi'ʉ nehe ngu grí mącagui.
24 Ma Dada'i, ya nguí mącagui desde nú'bʉ mi othotho ra ximhai, ne 'nada ra nsunda habʉ ndí 'bʉhui. Nubyá nú'ʉ to'o xcá 'racagui dí ne da mabʉ núbʉ habʉ grá ma, y núbʉ́ ma dí hyanda ma nsunda nú'ą ya ma ga yopa hąni ma'na'qui.
25 Ma hoga Dada'i, nuya ją'i hingyá gamfri hingui pądi to'o'i, pe nuga hą, dí pądi to'o'i, ne núyʉ xcá 'racagui pądi gue go gue'e xcá pɛncagui.
26 Stá utuabiyʉ to'o'igue ne tengu ri 'mʉi, ne ga sigui ga utuabi, pa njabʉ ngu grí mącagui, neheyʉ da mɛ'tsa nú'ą ra hmąte'ą ja yá coraso, ne nuga ga 'bʉi con guehyʉ.

18

Bri jʉ nts'ąhni ra Jesu
(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

1 Ha nu mi uadi bi mąnga ra Jesu njabʉ, bi ma de guehni co yá nxadi ne bi 'rani ja 'nara hñe rá thuhu Cedró, pa bi zøni'ʉ ja 'nara uąza, nepʉ ja bi yʉt'ini'ʉ.
2 Ha nura Juda nú'ą bi da ra Jesu, ya mi pądi nú'ą ra uąza, ngue'ą ndunthi ya 'mi'qui xqui mani'ą co ra Jesu ne ma'ra yá nxadi, mi munts'ini'ʉ.
3 Nu'bʉ́ ra Juda bi zixa 'na hmunts'i ya soldado ne 'raya gʉnts'ąhni nú'ʉ xqui mɛhna ya ndą gá macją ne ya fariseo, ne ja bi mani'ʉ ja ra uąza mri hñą ya ñot'i ne con te da hñotehmą.
4 Pe nura Jesu gatho mi pątho nú'ą te mi ma da t'ø'tuabi'ą, hangue bá øni de ja ra uąza pa bi nthɛui'ʉ, ne bi 'yambabi'ʉ:
—¿To'o guí hoñhʉ?
5 Ha nu'ʉ́ bi dądi ne bi 'ñena:
—Ra Jesu nú'ą ra me Nasare.
Nu'bʉ́ nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Go guecagui.
Ne ra Juda nú'ą to'o bi da'ą mi 'bahuini ya soldado ne ya gʉnts'ąhni.
6 Ha ngu bi uadi bi mąnga ra Jesu gue go mi gue'ą, nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi mengui dega xʉtha ne bi dagui ja ra hai.

7 Nepʉ nura Jesu bi yopa
'yambabi'ʉ ne bi 'ñembabi:
—¿To'o guí hoñhʉ?
Ha nu'ɨ́ bi 'ñena:
—Ra Jesu nú'ą̱ ra me
Nasare.
8 Ha ra Jesu bi dą̱di ne bi
'ñena:
—Ya stá xi'ahʉ gue go
guecagui. 'Bʉ go gueque guí
hongaguihʉ, oxqui jʉhʉ ni 'na
de núyʉ drí 'ño'be.
9 Ra Jesu bi mą̱nga njabʉ
pa da nja ngu nura noya xqui
mą̱ñ'ą̱: "Ni 'na hindá 'bɛdi de
núyʉ xcá 'racagui."
10 Nu'bɨ́ nura Simu Pedro
mri hñą̱ 'nara mahuai, ha bi
c'o'tsi ne bi dacua rá gu de ra
'ñɛi rá 'bɛgo ra dą̱nga ndą̱ gá
macją̱. Y nú'ą̱ ra 'bɛgo'ą̱ mrá
thuhu ra Malco.
11 Nu'bɨ́ ra Jesu bi 'ñembabi
ra Pedro:
—Oguí øt'a njabʉ, pɛ'tsa ri
huai. Majuą̱ni ma ga tho ra
thogui, ngue'ą̱ gue'ą̱ rá paha
Ajuą̱ ma Dada.

Ra Jesu bi ts'ixa ja rá thandi ra dą̱nga ndą̱ gá macją̱
(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

12 Nepʉ nuya soldado co yá
ndą̱ ne co ya gʉnts'ą̱hni nú'ʉ
xqui mɛhna ya ndą̱ gá xodyo
bi mihi'ʉ ra Jesu ne bi du'ti.
13 Rá mʉdi bi ts'its'i'ą̱ habʉ
mi 'bʉ ra Anás, ngue'ą̱ nu'ą́ go
mrá ndøhñą̱ ra Caifá nú'ą̱ to'o
mrá dą̱nga ndą̱ gá macją̱ de
nú'ą̱ ra jɛya'ą̱.
14 Nura Caifá go gue'ą̱ xqui
mą̱ ne xqui xipa ya ndą̱ gá
xodyo gue mri 'ñepi hønda 'na
da du po rá ngue ya ją̱'i.

Ra Pedro bi ncøni gue himi pą̱di ra Jesu
(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

15 Ha nura Simu Pedro ne
ma'na ra nxadi mri 'bɛfa zi
yabʉtho mi dɛnga ra Jesu.
Nú'ą̱ rá ñoho ra nxadi mrá
mpą̱di nú'ą̱ to'o mrá dą̱nga
ndą̱ gá macją̱, hangue nu'ą́ bi
yʉt'a ja ra patio de rá ngu'ą̱
habʉ xqui jʉ'ta ra Jesu.
16 Pe nura Pedro bi gohi
møte de ra gosthi. Nepʉ nú'ą̱
ra nxadi mrá mpą̱di nú'ą̱ to'o
mrá dą̱nga ndą̱ gá macją̱ bi
bøni ne bi ñą̱ui ra 'bɛhñą̱ nú'ą̱
mrá nsugosthi pa bi thoca ra
Pedro mbo.
17 Nepʉ nú'ą̱ ra 'bɛhñą̱ mrá
nsugosthi bi 'yambabi ra Pe-
dro ne bi 'ñembi:
—¿Ha hingo gue'e gá 'ñoui
dega nxadi nura dą̱me'ą̱?
Nepʉ nura Pedro bi dą̱di bi
'ñena:
—Hina, nuga hina.
18 Ha nuya 'bɛgo ne ya
gʉnts'ą̱hni xqui 'ñu ra tsibi
ngue'ą̱ xmá tsɛ, ne mi 'bahni
mri mpa'ti, ha nehe ra Pedro
mi 'bahuini'ʉ mri mpa'ti'ą̱.

Ra dą̱nga ndą̱ gá macją̱ bi 'yø'tua ya nt'ani ra Jesu
(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

19 Ha nú'ą̱ ra dą̱nga ndą̱ gá
macją̱ bi 'yambabi ra Jesu de
yá nxadi ne de rá nt'utuate.
20 Ne nura Jesu bi dą̱di ne bi
'ñena:
—Nuga stá ñą̱ ja yá thandi
gatho ya ją̱'i, nzą̱ntho stá udi
ma nt'utuate ja ya nią̱ ne ja
ra ndą̱nią̱ habʉ di munts'a
gatho ya xodyo, ne hinstá ñą̱
mant'ą̱gui.

21 ¿Hanja go guí angagui?
'Yambabi to'o gatho xa 'yøde
te stá mạ. Nú'ứ hạ, pạdi xá
hño te stá mạ.
22 Ha nu mi mạnga njabʉ
ra Jesu, 'nara gʉnts'ạhni
mi 'bahni bi umba 'nara
mpɛ'ti'ạ, ne bi 'ñembabi:
—¿Ha gue njabʉ guí
thạtuabi ra dạnga ndạ gá
macjạ?
23 Nu'bứ nura Jesu bi
'ñembabi:
—Nu'bʉ stá ñạma'ñʉhmạ,
da za gui xiqui te rá 'bɛ'ạ stá
mạ xá nts'o. Xi'ạ gue dá ñạ xá
hño, ¿hanja guí nabgagui?
24 Nepʉ de gue'ạ ra Anás bi
mɛhni mi thạt'itho pa habʉ
mi 'bʉ ra Caifá nú'ạ mrá
dạnga ndạ gá macjạ.

Ra Pedro bi yopa ncøni gue himi pạdi ra Jesu
(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

25 Ha nura Pedro mi
'bahni mri mpa'ti bi t'ambabi
ma'na'qui:
—¿Ha hingo gue'e gá 'ñoui
dega nxadi nú'ạ ra 'ñøhø'ạ?
Ha nu'ạ́ bi ncøni ne bi 'ñena:
—Hina, nuga hina.
26 Ha mi 'bahni 'nará 'bɛgo
ra dạnga ndạ gá macjạ, ne
nu'ạ́ mi ja te mrá njaui nú'ạ
xqui thacua rá gu, ne nura Pe-
dro go xqui 'yøt'a njabʉ. Nura
'bɛgo'ạ bi 'ñembabi ra Pedro:
—¿Ha gue hindá hant'a'ini
ja ra uạza con gue'ạ?
27 Ha nura Pedro bi ncøni
ma'na'qui, ne 'bestho nura
ora'ạ bi mafi ra menjạ.

Ra Jesu bri 'ba'ma ja rá thandi ra Pilato
(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)

28 Hamxuditho bi ts'ixa ra
Jesu de ja rá ngu ra Caifá
pa habʉ mi ja rá ts'ʉtbi ra
Pilato nú'ạ mrá gobierhnu,
ha nuya xodyo himbi yʉt'a
mbo ra ts'ʉtbi pa njabʉ hinda
nts'oqui'ʉ, ne pa njabʉ da za
da zi ra hñuni de ra ngo dega
pascua.
29 Nu'bứ ra Pilato bi bønga
møte habʉ mi 'bai'ʉ pa bi
'yambabi'ʉ ne bi 'ñembi:
—¿Te 'bɛ guí ne gui
mạmbabihʉni?
30 Nu'ứ bi dạdi ne bi
'ñembabi:
—'Bʉ hinte ma ts'oqui xa
'yøthmạ, nixi stá tsin'ahmạhe.
31 Ha nura Pilato bi
'ñembabi'ʉ:
—Tsixhʉ ne go da 'yø'tuahʉ
ra ts'ʉtbi ngu nú'ạ mạnga ri
leyhʉ.
Ha nuya xodyo bi 'ñena:
—Núje dyá xodyohe hindí
pɛ'tshe ra nsɛqui pa ga hohe
'nara jạ'i.
32 Bi mạnga njabʉ'ʉ pa ra
Jesu da 'yo ja yá 'yɛ ya me
Nroma, ngue'ạ nu'ứ hạ, mi
pɛ'tsa ra nsɛqui pa da nhy-
ote'ʉ ja 'nara ponza. Hangue
bi njabʉ ngu xqui mạnga ra
Jesu te ma du mi ma da du'ạ.
33 Nepʉ nura Pilato bi yopa
yʉt'i ma'na'qui habʉ mi ja rá
ts'ʉtbi, ne bi zohna ra Jesu pa
bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:
—¿Ha go gue'e grá Ndạ de
ya xodyo?
34 Ha ra Jesu bi dạdi ne bi
'ñena:

—¿Ha gue to xa xi'a'i, o go guí mạnsɛ?

35 Ha ra Pilato bi 'ñembabi:

—¿Ha gue drá xodyoga? Nuya mengu ri hai ne ya ndạ gá macjạ go gue'ʉ bá tsi'a'i de guecua. ¿Te xcá 'yøt'e?

36 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dạdi ne bi 'ñena:

—Ma nsu dega ndạ hingo xa 'raca ya meximhai. Nu'bʉ go xa 'racjhmạ'ʉ, nu'bʉ́ nú'ʉ to'o gra manda xa ñạnjhmạhạ de ja yá 'yɛ ya ndạ gá xodyo. Pe numa hmandaga hingo mahyɛgui ngu nú'ʉ jaua ja ra ximhai.

37 Hangue nura Pilato bi 'ñembabi:

—Nu'bʉ́ nu'i 'nagrá ndạgue'bʉ.

Ra Jesu bi dạdi ne bi 'ñena:

—Hạhạ, drá ndạ ngu ja juadi gá mạ. Pa gue'ạ dá e dá 'bʉiua ja ra ximhai pa ga xipa ya jạ'i nú'ạ majuạni. Nuto gatho camfri nú'ạ majuạni, go gue'ʉ øde nú'ạ dí mạ.

38 Nu'bʉ́ ra Pilato bi 'ñembabi:

—¿To ja gue'ạ pạdi nú'ạ majuạni?

Ra Jesu bi sɛcuabi gue da tho

(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25)

Ha nu mi mạnga njabʉ bi bønga møte pa bá yopa ñạui ya xodyo ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Nuga hinte ma ts'oqui dí tsʉtuabi nuna ra 'ñøhø.

39 Numa nzạihʉ dí pɛ'tshʉ dí hɛc'ahʉ 'nara 'yofadi núbya de ra ngo dega pascua. Nu'bʉ́, ¿ha guí nehʉ ga hɛc'ahʉ nuni ri Ndạhʉ nú'ahʉ gyá xodyohʉ?

40 Ha nu'ʉ́ bi mʉdi bi mafi gatho ne bi 'ñena:

—¡Nuní hina, nura Barraba hạ!

Ha nú'ạ ra Barraba mrá dacate'ạ.

19

1 Hangue ra Pilato bi manda bri fɛt'a ra Jesu.

2 Nepʉ nuya soldado mi 'bʉhni bi met'a 'nara corona dega 'bini, ne bi hñu'tsuabi ja rá ñạxu ra Jesu ne bi hyete 'nara thɛnga dutu.

3 Nepʉ bi 'ñembabi'ạ:

—¡'Bʉi pa nzạntho nu'i ri t'equ'ei rá Ndạ'i ya xodyo!

Nepʉ nu'ʉ́ mi umba ya mpɛ'ti'ạ.

4 Ha nura Pilato bi bønga møte ma'na'qui ne bi 'ñembabi ya xodyo:

—Ndi, dra zin'a'ihʉua pa gui pạhʉ gue hinte ma ts'oqui dí tsʉtuabini.

5 Ha ra Jesu bi bønga møte mi hu'tsa nú'ạ ra corona dega 'bini ne mi he nú'ạ ra thɛnga dutu. Nepʉ ra Pilato bi 'ñemba ya xodyo:

—¡Xi 'bacua nuna 'ñøhø!

6 Ha nuya ndạ gá macjạ ne ya gʉnts'ạhni mi mantho'ʉ nu mi hyanda ra Jesu, ne mi eñ'ʉ:

—Nuní drá pont'i, drá pont'i pa da du.

Nu'bʉ́ ra Pilato bi 'ñembabi'ʉ:

—Tsixhʉ, go da bá ponthʉ, ngue'ạ nuga hinte ma ts'oqui dí tsʉtuabini.

7 Nepʉ nuya xodyo bi dạdi ne bi 'ñena:

—Nuje dí pɛ'tshe 'nara ley, ne nura ley'ạ mạ gue nuní dí

'ñepi da du, ngue'ą xa 'ñet'a T'ʉ de Ajuą.

8 Ha nu mi 'yøde ra Pilato nú'ą mi mąñ'ʉ, ma'na bi ntsu'ą.

9 Hangue bi zixa ra Jesu ma'na'qui mbo ja ra ts'ʉtbi ne bi 'yambabi bi 'ñembi:

—¿To'o rá 'mɛhni'i?

Pe nura Jesu hinte bi dądi.

10 Hangue ra Pilato bi 'ñembabi'ą:

—¿Ha gue hinte guí thądi? ¿Ha gue hinguí pądi gue dí hą ra ts'ɛdi pa ga pont'a'i o pa ga hɛc'a'i?

11 Nu'bʉ́ nura Jesu bi dądi ne bi 'ñena:

—Ni 'nara ts'ɛdi hinguí hą pa da za te gui 'yøtcagui 'bʉ hingo Ajuą da 'ra'a ra ts'ɛdi. Hangue nú'ą to'o xa dagagui ja ri 'yɛ, nú'ą́ go gue'ą ma'na tu ra ts'oqui que nu'i.

12 Hangue desde ra ora'ą, ra Pilato mi ne da hyɛguihmą'ą, pe nuya xodyo himi tsaya ra hmafi ne mi ena'ʉ:

—¡Nu'bʉ nu'i gui hyɛgui nú'ą ra 'ñøhø'ą, nu'bʉ́ hingrí amigo ra dąnga ndą Cesa, ngue'ą gatho nú'ą to'o da 'ñet'a ndą gue'ą rá ncontra ra Cesa!

13 Ha nu mi 'yøde ra Pilato nú'ą mi mąñ'ʉ, nu'bʉ́ nu'ą́ bi manda da ts'ixa ra Jesu pa møte, nepʉ nehe'ą bi bøni pa bá hudi ja rá hudi dega ts'ʉtbi ja ra luga mrá thuhu Gabata dega ebreo, rí bøni da 'ñena rá thuhu ra T'ʉt'ado.

14 Y nú'ą ra pa'ą mrá pa dega nthoqui de ra ngo dega pascua, ne ngu mi nzʉnga 'rato xudi. Nepʉ ra Pilato bi 'ñembabi ya xodyo:

—¡Ndi, 'bacua ri Ndąhʉ!

15 Pe nu'ʉ́ bi yopa mafi'ʉ ma'na'qui ne bi 'ñena:

—¡Tsits'i, bá pont'i, ne ja dí duni!

Nepʉ ra Pilato bi 'ñembabi'ʉ:

—¿Ha gue guí nehʉ ga pont'a nuna ri Ndąhʉ?

Nepʉ nuya ndą gá macją bi dądi ne bi 'ñena:

—Nura Cesa hønsɛ go gue'ą ma ndąhe, y jo'o ma'na.

16 Hangue ra Pilato bi 'yɛnt'ua ja yá 'yɛ ya xodyo pa dra pont'i'ą. Hangue nu'ʉ́ bi zinga ra Jesu ne bi zits'i pa da pont'i ngu mi ne'ʉ.

Ra Jesu bri pont'a ja ra ponza

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

17 Ne ra Jesu bi bøni mi ndude rá ponza. Ne bi ts'its'i pa ja ra t'øhø rá thuhu Ñąxmadu, dega ebreo rá thuhu Golgota.

18 Ne ja brá pont'ini'ą co má yoho ya 'ñøhø, 'na cada rá hyo, ha ra Jesu bi 'yoda madetho de gue'ʉ.

19 Y ja ra ponza habʉ bri pont'a ra Jesu xqui thøta 'nara xithɛ ne mi huxni 'raya noya nú'ą bi manda ra Pilato da t'ofo. Mi ena njabʉ: “Ra Jesu ra me Nasare, rá Ndą ya xodyo.”

20 Ne ndunthi ya xodyo bi hñe'ta nú'ʉ ya noya, ngue'ą habʉ bri pont'a ra Jesu mi guetbʉ ra hnini Jerusale, y nú'ʉ ya noya'ʉ xqui t'ofo dega ebreo, ne dega griego, ne dega lati.

21 Ne nuyá ndạ gá macjạ
ya xodyo bi ma bá embabi ra
Pilato:
—¿Hanja gá ofo njabʉ gue go
gue'ạ rá Ndạ ya xodyo? 'Yofo
gue nu'ạ́ mi mạnsɛ gue rá Ndạ
ya xodyo.
22 Ha nura Pilato bi dạdi ne
bi 'ñena:
—Nu'ạ stá ofo, ya stá ofo.
23 Ha nu mi uadi bi pont'a
ra Jesu nuya soldado, bi
gʉmpa yá dutu ra Jesu nú'ʉ
xqui 'bøcuabi. Mi goho ya
soldado, ne bi hñegue 'ra
'na xɛni nuya dutu'ʉ. Ne bi
gʉmpa rá mahe nú'ạ himi
pɛ'tsa ni 'nará nt'ɛdi, mi xøgue
ra xʉni.
24 Nepʉ nu'ʉ́ bi 'ñémbabi'ʉ
'na ngu 'na:
—Hinga ma ga tʉñhʉ, ma
ga rifahʉ pa ga nuhʉ to'o drá
mɛti.
Hangue bi njabʉ ngu
mạnga ra Mạca T'ofo habʉ
ena: "Bi nhyegue 'ra 'na xɛni
ma dutu, ne bi rifagui nú'ạ
ma'na ma he." Ne gue'ạ bi
'øt'a ya soldado.
25 Y guetbʉ ja ra ponza mi
'bahni rá nạnạ ra Jesu, ne
'nara 'bɛhñạ́ nú'ạ mrá cu rá
nạnạ ra Jesu, ne ra Maria rá
'bɛhñạ́ ra Cleofa, ne ra Maria
Magdalena.
26 Ha nu mi hyanda ra Jesu
rá nạnạ mi 'bahuini nú'ạ rá
hmạca nxadi'ạ, nu'bʉ́ nu'ạ́ bi
'ñembabi rá nạnạ:
—Nubyá 'øt'a ra uɛnda
gue nú'ạ guí 'bahuibʉ go
gue'ạ dri t'ʉbya'ạ.
27 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi
nehe nú'ạ rá hmạca nxadi:
—Ne'i, 'øt'a ra uɛnda gue
nú'ạ guí 'bahuibʉ go gue'ạ dri
nạnạbya'ạ.
Y desde gue'bʉ, nura
hmạca nxadi bi zits'i'ạ ja rá
ngu pa bi japamasu.

Ra Jesu bi du
(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

28 Y ra Jesu mi pạdi gue
ya bi uadi gatho, nepʉ pa bi
nja ngu nú'ạ mạnga ra Mạca
T'ofo, nu'ạ́ bi 'ñena:
—Tsʉca ra nduthe.
29 Ha mi jani 'nara mohi mi
po ra ju'tsa vinu. Nepʉ bri
'bo'mba 'nara sponja co nura
ju'tsa vinu ne bri thøta ja
'nara ts'ʉt'o dega isopo, nepʉ
bi 'bø'tse asta ja rá ne ra Jesu.
30 Ha nu mi zi nura ju'tsa
vinu ra Jesu bi 'ñena:
—Ja xa uadiua gatho nú'ạ
xra 'bɛpcagui.
Ne 'bestho ra ora'ạ bi ñe'mi
ne bi du.

'Nara soldado bi umba 'nara nsʉni ja rá hyo rá tiñạ ra Jesu co 'nara lansa

31 Ha mrá pa ra nthoqui de
ra ngo dega pascua, hangue
nuya ndạ gá xodyo bi ma
bá bạntebi ra Pilato pa da
manda dra thempa yá ua
nú'ʉ xqui 'bont'i ne da jạ'mba
yá ndo'yo de guehni, pa njabʉ
ni 'nara anima hinda gohi ja
ra ponza nura pa dega tsaya,
ngue'ạ nú'ạ ra pa dega tsaya
gue'ạ ra dạngo.
32 Hangue nuya soldado bi
uat'i habʉ mi zʉdi 'na de nú'ʉ
ya be xqui 'bont'i mahyɛgui
co ra Jesu pa bi thempabi yá
ua, nepʉ bri jabʉ nehe nú'ạ
ma'na ra be.

33 Pe nu mi uat'i habʉ
xqui 'bont'a ra Jesu, nu'ą́ ya
himbi thempa yá ua ngue'ą
bi hyandi'ʉ gue ya xqui du'ą.
34 Pe 'nara soldado bi umba
'nara nsʉni ja rá hyo rá tiñą
co 'nara lansa, nepʉ 'bestho
bi bønga ra ji ne ra dehe.
35 Ha nú'ą to'o pedeną, go
'na to'o bi hyandi, y núna mą
go guehna majuąni, pa gui
camfrihʉ nehe.
36 Bi njabʉ pa bi nja ngu
mąnga ra Mąca T'ofo habʉ
ena: “Hindra thempabi ni
'nará ndo'yo'ą.”
37 Y nehe bi njabʉ ngu
mąnga ra Mąca T'ofo habʉ
ena: “Ya jąi bi hyandi nú'ą
bi sʉnsɛ'ʉ.”

Ra Jesu bri t'agui
(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

38 Nepʉ ra Jose mrá me
Arimatea bi ma bá bąntebi ra
Pilato pa da 'yapa nsɛqui da
cą'mba rá zi ndo'yo ra Jesu
de ja ra ponza ne da duts'i'ą.
Ra Jose xqui gamfri ra Jesu,
masque mant'ąguitho ngue'ą
mi tsu yá mixodyoui. Ne
ra Pilato bi umba nsɛqui,
hangue bi ma bá cą'mba rá
ndo'yo ra Jesu de ja ra ponza
ne bi duts'i.
39 Nehe ra Nicodemo nú'ą
xqui ma da c'ą'tsa ra Jesu
dega xuui, nehe bi mani habʉ
xqui 'bont'i'ą. Nu'ą́ mi hñą ra
mirra mi nthąnts'i co ra aloe,
mi pɛ'tsa 'natema'rɛt'a kilo rá
hñʉ.
40 Nepʉ nu'ą́ bi du'tsua rá zi
ndo'yo ra Jesu, ne bi mant'i
co ya xʉni dutu nú'ʉ xqui
t'ʉxa nú'ą ra mirra ne ra aloe,
ngue'ą mi njabʉ yá nząi yá
nt'agui ya xodyo.
41 Y nu habʉ bri pont'i'ą,
mi jʉmpa guetbʉ 'nara uąza
habʉ mi ja 'nara cʉts'i pa
ra nt'agui, ne hinto xqui
nt'aguitho ja nura cʉts'i'ą.
42 Hangue ja bá aguini'ʉ
ra Jesu ngue'ą guehni bi
gʉmpa guetbʉ'ʉ de habʉ xqui
'bont'i'ą, ne ngue'ą ya mi ma
da mʉdi ra pa dega tsaya de
ya xodyo.

20

Ra Jesu bi yopa nte de ra du
(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

1 'Nitho nú'ą ndomingo, to-
bya himi hats'itho, ra Maria
Magdalena bi ma habʉ xqui
t'agui ra Jesu, ne bi hyandi
gue xqui t'ent'a ra do nú'ą
xqui jot'a ra nt'agui.
2 Hangue nu'ą́ bi ma
hnest'ihi pa habʉ mi 'bʉi ra
Simu Pedro ne nú'ą ma'na ra
nxadi nú'ą xi mrá hmądi ra
Jesu ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Xa thąi ra zi Hmu de
habʉ mi t'agui ne xa thuts'i,
y nubyá nixi hindí pąhe habʉ
xá ts'ogui'ą.
3 Nepʉ nura Pedro bi
ma 'bestho pa da c'ą'tsa ra
nt'agui co nú'ą ma'na ra
nxadi.
4 Bi ma hnest'ihi ri yoho,
pe nú'ą ma'na ra nxadi ma'na
bi 'mɛt'o de ra Pedro, hangue
'mɛt'o bi zønga ja ra nt'agui'ą.
5 Ngu bi zøni bi ndoqui ne
bi nc'ąts'i, nepʉ bi hyanda ya
xʉni dutu mi 'bøni, pe nu'ą́
himbi yʉt'i.

6 Nepн hinga ya'ą 'bestho bi zønga ra Simu Pedro nú'ą mri 'bεfa, ne nu'ą́ hą, bi yнt'a mbo ra nt'agui ne bi hyanda ya xнni dutu mi 'bøni.
7 Ne bi hyanda nú'ą ra dutu xqui thu'tuahmą rá ñąxu ra Jesu xqui 'bants'i ne 'nambн xqui thuts'i.
8 Nehe nú'ą xqui zønga ra mнdi, bi yнt'i mbo habн bi t'agui ra Jesu pa bi hyandi, ne bi gamfri gue ra Jesu xqui yopa nte ngu xqui xipi'н.
9 Nu'н́ hinxqui zo yá mfeni de nú'ą mi mąnga ra Mąca T'ofo habн ena gue mi pε'tsi da nangui de ja ra du, ne asta nura ora'ą ja bi zo yá mfeni'н.
10 Nepн ri yoho bi mengui pa ja yá ngu'н.

Ra Maria Magdalena bi hyanda ra Jesu xqui nangui de ra du
(Mr. 16:9-11)

11 Pe nura Maria mi 'bahni møte guetbн ra nt'agui mi zoni, ne ra ora mi zoñ'ą bi ndoqui pa bi nc'ąxa mbo ra nt'agui.
12 Ne bi hyanda yoho ya εnxε mri hñe t'axi, 'na mi hudi habн xqui nja rá ñąxu, ha nu'ą ma'na habн xqui nja yá ua nuni habн xqui 'bεgui hmąhą rá zi ndo'yo ra Jesu.
13 Ha nu'н́ bi 'ñembabi'ą:
—Nąną́, ¿hanja guí zoni?
Nu'ą́ bi 'ñena:
—Ngue'ą xa thąi ma zi Hmu ne xa thuts'i, ne hindí pądi habн xá ts'ogui'ą.
14 Ne nu mi mąnga njabн'ą, bi ñegui nepн bi hyanda ra Jesu mi 'bahni, pe nu'ą́ himbi bądi ua go mi gue'ą ra Jesu.
15 Ha nura Jesu bi 'ñembabi:
—Nąną́, ¿hanja guí zoni? ¿To'o guí honi?
Hą nura Maria mi hu rá mнi gue go mi gue'ą ra nsu uąza, hangue bi 'ñembabi:
—Ndada, 'bн xcá tuts'igue, xicagui habн xcá tsogui pa ga ma ga tuts'i.
16 Ha nura Jesu bi 'ñembabi:
—¡Maria!
Ra ora'ą ra Maria bi mpнnts'i ne bi 'ñembabi dega ebreo:
—¡Raboni! —Nú'ą ra noya'ą rí bøni da 'ñena Xahnate.
17 Ha ra Jesu bi 'ñembabi:
—Oguí thangagui ngue'ą hinstá matho habн bí 'bн ma Dada, pe rí ma bá xipabi nú'н ma'ra ma cu ne gui 'ñembabi'н gue ma ga ma habн bí 'bн ma Dada ne ri Dadahн, ma Ajuą ne ri Ajuąhн.
18 Nu'bн́ ra Maria Magdalena bi ma bá xipabi ya nxadi gue xqui hyanda ra zi Hmu, ne bi xipabi'н ngu nú'ą xqui xipabi'ą.

Ra Jesu bi 'mai madetho de yá nxadi
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

19 Ne nura domingo'ą de mi nxuui ya nxadi xqui munts'i ne xqui got'a ya gosthi ngue'ą mi tsu ya ndą gá xodyo. Nepн bi zønga ra Jesu ne bi 'mai madetho de gue'н ne bi zεngua bi 'ñembabi'н:
—'Bнhн te rá 'ñentho.
20 Ne nu mi xipabi njabн'н, bi 'ñutuabi yá 'yε ne rá hyo rá tiñą. Hangue ya nxadi xi bi johya ngue'ą bi yopa hyanda ra zi Hmu.

21 Nu'bы́ ra Jesu bi yopa
'ñembabi'ы:
—'Bыhы te rá 'ñentho. Ngu
bá pɛncagui Ajuą ma Dada,
njabы nehe dí pɛn'ahы.
22 Ne nu mi mąnga njabы bi
hui'ti'ы ne bi 'ñembabi:
—Hñąñhы ra Mąca Ndąhi.
23 Nuto gatho gui pumbahы
yá ts'oqui, gue'ы dra pum-
babi, ne nuto gatho hingui
pumbahы, gue'ы di tuda yá
ts'oqui.

Ra Toma bi hyanda ra zi Hmu gue xqui yopa nte de ra du

24 Pe nura ora mi zønga ra
Jesu mi jo'oni ra Toma 'na
de nú'ы ya 'rɛt'amayoho ya
nxadi, nú'ą mi t'embi ra Go.
25 Hangue nu ma'ra ya
nxadi bi 'ñembabi ra Toma:
—Stá hanthe ra zi Hmu.
Nepы nu'ą́ bi 'ñembabi'ы:
—'Bы hinga handua yá 'yɛ
habы bi mfoxa ya clavo, ne 'bы
hinga thint'a ma dedo habы bi
mfoxa ya clavo, ne 'bы hinga
thint'a ma 'yɛ ja rá hyo rá tiñą,
hinga camfri.
26 Rá hñąto ma pa'ą bi yopa
munts'a ya nxadi ma'na'qui,
ne nu'bы́ hą, mi 'bыhni nehe
ra Toma. Nepы bi zønga ra
Jesu mi jot'a ya gosthi ne bi
'mai madetho de gue'ы ne bi
zɛngua bi 'ñembabi'ы:
—'Bыhы te rá 'ñentho.
27 Nepы nu'ą́ bi 'ñembabi ra
Toma:
—Hąua ri dedo ne thint'a
ja ma 'yɛ, ne hąua ri 'yɛ ne
thint'a ja rá hyo ma tiñą. Ográ
'ñągamfri, camfrigui.
28 Nu'bы́ ra Toma bi dądi ne
bi 'ñembabi:
—¡Ma zi Hmu'i, ne ma
Ajuą'i!
29 Nepы ra Jesu bi 'ñembabi:
—¿Ha gue ya xcá camfri
ngue'ą xcá hyandgagui,
nugue Toma? Dá nją́pi nuto
gatho camfrigui masque
hinxa hyandgagui.

Nuna ra t'ofo bi t'ofo pa gui camfrihы

30 Ndunthi ma'ra ya dąnga
nt'udi bi 'yøt'a ra Jesu ja
yá thandi yá nxadi, pe nu'ы́
hinxa t'ofo ja nuna ra t'ofo.
31 Pe nuyá bi t'ofo pa da
za gui camfrihы gue ma zi
Hmuhы ra Jesu go gue'ą ra
Cristo rá T'ы Ajuą, ne pa 'bы
gui camfrihы, da nja ri tehы pa
nząntho po rá ngue'ą.

21

Ra Jesu bi c'ą'tsa yoto yá nxadi ja ra ñąnthe

1 'Mɛfa ra Jesu bi yopa
hnequi habы mi 'bыi yá nxadi
ja ra ndehe rá thuhu Tiberia.
Ne bi yopa hnequi njaua:
2 Ra Simu Pedro mi 'bыhui
'nadbы ra Toma nú'ą mi
t'embi ra Go, ne ra Natanael
nú'ą ra me Ncaná de Galilea,
ne yá t'ы ra Sebedeo, ne má
yoho yá nxadi ra Jesu, gatho'ы
'nądbы mi 'bыi.
3 Ha ra Simu Pedro bi
'ñembabi'ы:
—Ma ga ma ra 'bɛhuą.
Ha nú'ы ma'ra nehe bi
'ñena:
—Ga maha nehe.
Nepы bi ma'ы ne bi yыt'a ja
'nara motsa, pe nura xuui'ą
hinte bi gы'ы.
4 Ha nu mi hyats'i mi 'bahni
ra Jesu ja rá hyo ra ndehe, pe

nuya nxadi himi pa̱di ua go mi gue'a̱ ra Jesu.

5 Nepʉ nu'á̱ bi 'ñembabi'ʉ:

—Ts'ʉnt'ʉhʉ, ¿ha hinte xcá jʉhʉ?

Nu'ʉ́ bi da̱di ne bi 'ñena:

—Otho.

6 Ha nu'á̱ bi 'ñembabi'ʉ:

—Ca̱thʉ ra xit'a̱ po ja ra 'ñɛi de ja ra motsa ne njabʉ da za gui jʉhʉ.

Hangue nu'ʉ́ bi ga̱t'a ra xit'a̱, ne nu mi gʉts'i xi mi ñuxa ya hua̱ asta himi tsɛdi da pø'tse'ʉ co yá hñʉ ya hua̱ mi cʉ.

7 Nu'bʉ́ nú'a̱ rá hma̱ca nxadi ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:

—¡Go guehni ma zi Hmuhʉ!

Ha ngu mi 'yøde ra Pedro gue go mi gue'a̱ ra zi Hmu, nu'bʉ́ bi da̱ma hñuxa rá he nú'a̱ xqui hña̱qui, ne bi hñøt'a ja ra ndehe pa bi zønga ja ra ña̱nthe habʉ mi 'ba ra Jesu.

8 Ne nu ma'ra ya nxadi bi 'yɛt'a ra motsa pa ja ra ña̱ni, mri gʉt'atho'ʉ ra xit'a̱ nú'a̱ mi ñuxa ya hua̱, ngue'a̱ himi yabʉ pa ja ra ña̱ni, ngu mi 'na nthebe metro rá yabʉ.

9 Ha nu mi bøni'ʉ de ra motsa, bi hyanda 'raya dɛspi mi zøni, ne ja mi oxni 'nara hua̱ mi ntha̱xi, nehe mi jani 'raya thuhme.

10 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Bá ha̱hʉ 'raya hua̱ nú'ʉ ja juadi gá jʉhʉ.

11 Nu'bʉ́ ra Simu Pedro bi yʉt'a ja ra motsa ne bi pønga ra xit'a̱ ja ra ña̱nthe nú'a̱ mi ñuxa ya da̱nga hua̱, mi 'na nthebe made ne hñu yá ndunthi'ʉ. Y masque mi ndunthi ya hua̱ pe ra xit'a̱ himbi ntʉni.

12 Ha nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Bá e gui ntacohʉ.

Ha nuya nxadi mri ntsapabi da 'yambi to'o'a̱, ngue'a̱ mi pa̱di'ʉ gue go mi gue'a̱ ra zi Hmu.

13 Nepʉ nura Jesu bi joni ja ra tsibi bi hña̱ca ya thuhme ne bi umbabi'ʉ; njabʉ nehe bi 'yøt'e co ra hua̱.

14 Ya rá hñu'qui'a̱ xqui 'ñudi ra Jesu ja yá nxadi nu de ya xqui yopa nte de ra du.

Ra Jesu bi ña̱ui ra Simu Pedro

15 Nu mi ua ntaco'ʉ ra Jesu bi 'yambabi ra Simu Pedro ne bi 'ñembi:

—Nugue Simu, rá t'ʉ'i ra Joná, ¿ha gue ma'na go grí ma̱cagui de guehyʉ ma'ra?

Ha nu'á̱ bi 'ñembabi:

—Ha̱ha̱, ma zi Hmu'i, nu'i guí pa̱di gue drí ma̱'i.

Ne nu'á̱ bi 'ñembabi:

—Supca ma zi t'ʉca dɛti.

16 Nepʉ rá ño'qui ra Jesu bi 'yambabi ma'na'qui, bi 'ñembabi:

—Nugue Simu, rá t'ʉ'i ra Joná, ¿ha grí ma̱cagui?

Ra Pedro bi da̱di ne bi 'ñembi:

—Ha̱ha̱, ma zi Hmu'i, nu'i guí pa̱di gue drí ma̱'i.

Ne nu'á̱ bi 'ñembabi:

—Supca xá hño ma zi dɛti.

17 Nepʉ rá hñu'qui bi 'yambabi ma'na'qui, ne bi 'ñembabi:

—Nugue Simu, rá t'ʉ'i ra Joná, ¿ha grí ma̱cagui?

Ra ora'ą bi du rá mɯi ra Pedro ngue'ą ya rá hñu'qui bi 'yambabi ua mi mądi'ą, ne bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, nu'i gatho go guí pądi, ne guí pądi gue xi drí mą'i.

Nu'bɯ́ ra Jesu bi 'ñembabi:

—Supca xá hño ma zi dɛti.

18 Xi majuąni dí xi'a'i, nú'bɯ nguí nts'ɯnt'ɯ nguí hesɛ ri he ne nguí 'yo habɯ go nguí ne. Pe nu xcrí ndąxjua ma gui tɯnga ri 'yɛ, ne ma'na to ma da hye't'a'i ri he, ne da zix'a'i habɯ hingo gui negue.

19 Bi mąnga njabɯ'ą pa bi xipi te ma du mi ma da du ra Pedro pa da hnequi rá nsunda Ajuą. Ne nu mi mąnga njabɯ bi 'ñembabi:

—¡Tɛngagui!

Ra hmąca nxadi

20 Nepɯ nura Pedro bi ñegui ne bi hyandi gue mi dɛna nú'ą rá hmąca nxadi ra Jesu, nú'ą xqui hñudi ja rá hyo ra Jesu nú'bɯ mi nt'oxi'ɯ ne xqui 'yambabi to'o mi ma da da'ą.

21 Ne nu'bɯ́ ra Pedro nu mi hyant'ą bi 'yambabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'i, xi nuni, ¿te go ma da jani?

22 Nu'bɯ́ ra Jesu bi dądi:

—Nu'bɯ go ga negá nuni da 'mɯi asta ra pa ga pengui, ¿te go grí 'ñanigue? Nu'i go da tɛngagui.

23 Hangue nuna ra 'bedenąbi 'ño ja gatho ya gamfri, ne bi beni'ɯ gue nura nxadi'ą himi ma da du. Pe ra Jesu himbi 'ñena gue himi ma da du, hønsɛ bi 'ñena: "Nu'bɯ go ga negá nuni da 'mɯi asta ra pa ga pengui, ¿te go grí 'ñanigue?"

24 Nú'ą ra hmąca nxadi'ą go gue'ą di damajuąni de nuya ya t'øt'e bi nja, ne bi 'yofo ja nuna ra t'ofo. Ne dí pąhe gue nú'ą bi 'yofo gue'ą majuąni.

25 Nehe ja ndunthi ma'ra ya t'øt'e nú'ɯ bi 'yøt'a ra Jesu. 'Bɯ to da 'yofo gatho'ɯ dí beni gue nuya t'ofo'ɯ hinda 'ñɛni gatho maxøgue rá ngɯni ra ximhai. Njabɯ gue'ą.

RA ECHO
YA 'BƐFI NÚ'Ʉ BI MƐFI YA APOSTOL

Ra Zidada Jesu bi ñątcahʉ da mɛncahʉ ra Mąca Ndąhi

1 Núga drá Luca, nura mʉdi t'ofo dá ofo ne dá pɛhn'abʉ, zi cu Teofilo, ja mąni gatho nú'ą te bi 'yøt'a ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ne nú'ą bi 'ñudi desde ra pa'ą bi fʉta rá 'bɛfi,

2 asta ra pa bi yopa mengui pa mahets'i. Pe ante da ma pa mahets'i, bi zofo yá apostol nú'ʉ xqui huahni, ne po ra Mąca Ndąhi bi xipabi te mi ma da 'yøt'e'ʉ.

3 'Mɛfa de xqui du ra Jesu ja ra pont'i ne de xqui yopa nte, nú'ą́ bi 'mʉcua má ñote ma pa, ne mri 'ñudi ja yá apostol pa bi gamfri'ʉ gue ya xqui yopa nte ma'na'qui, ne pa mi xipabi'ʉ de hanja ri manda Ajuą.

4 Y de mi ñąui yá apostol ante da ma'ą pa mahets'i, bi 'ñembi'ʉ:

—Oxqui ma gui pøñhʉ de guecua Jerusale, ja da 'bʉhʉua asta hingui hąñhʉ nú'ą xa ną't'ahʉ Ajuą ra Dada, nú'ą ya stá xi'ahʉ gue ma gui hąñhʉ.

5 Ra Xuua mi xi'tsate co ra dehe, pe nu'ahʉ́ ya 'bestho ma da zø ra pa gui nxistehehʉ co ra Mąca Ndąhi.

Ra Zidada Jesu bi mengui pa mahets'i

6 Y de mi ñąui yá apostol bi 'ñani'ʉ bi 'ñembi:

—Ma zi Hmu'ihe, ¿ha gue nuya pabya ma gui umba ma'na'qui rá ts'ɛdi ra hnini Israel pa da ndą?

7 Nu'bʉ́ ra Zidada Jesu bi dątuabi'ʉ ne bi 'ñembi:

—Hingo rí 'ñep'ahʉ gui pąhʉ ha'mʉ ma da 'yøt'a Ajuą ra Dada nú'ą xa bensɛ'ą da 'yøt'e.

8 Nu'ahʉ, nu'ą ma da nja, ma gui hąñhʉ rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi sta zøhø, ne ma gui dahʉ majuąni de gueque nuua Jerusale, ne gatho rá ngʉni Judea, ne nuni Nsamaria, ne gatho maxøgue rá ngʉni ra ximhai.

9 Nu mi uadi bi mąnga njabʉ ra Zidada Jesu bi njʉts'i pa mañą ja yá thandi yá apostol. Nepʉ bi hyandi'ʉ gue bi go'ma 'nara guui, ne ya himbi za bi yopa hyant'ʉ ma'na'qui.

10 Nepʉ de mi nøts'e mi handa ra Jesu bi ma pa mahets'i, mi dąmfri'ʉ mi 'bahni yoho ya ɛnxɛ con gue'ʉ, mri hñe dega t'axi.

11 Y nú'ʉ ya ɛnxɛ'ʉ bi 'ñembabi ya apostol:

—Nú'ahʉ gyá me Galileahʉ, ¿te 'bɛ guí nø'tshʉ nuni mahets'i? Nura Jesu xcá hyanthʉbya xa ma pa mahets'i, go guet'atho ma da yopa menguiua ngu xcá hyanthʉ bi ma, njabʉ ma da mengui.

Bri thahna ra Matía pa rá mpøte ra Juda

12 Nepʉ yá apostol ra Jesu bi gąi de ja ra t'øhø 'bo Olivo pa bi ma ja ra hnini Jerusale. Nurá ñabʉ de ra t'øhø pa ja

ra hnini pɛ'tsa ngu 'na kilometro.
13 Y nu de mi zøni'ʉ mbo ja ra hnini, bi bøxa ja ra tøngu habʉ xqui mihi'ʉ, ne ja mi 'bʉhni ri gatho'ʉ, ra Pedro, ra Cobo, ra Xuua, ra Andre, ra Lipe, ra Toma, ra Tolo, ra Teo, ma'na ra Cobo rá t'ʉ ra Alfeo, ne ra Simu nú'ą mi t'embi ra Selote, ne ra Juda rá cu ra Cobo.
14 Gatho'ʉ nząntho mi munts'i mi apabi Ajuą co 'nada ra mfeni, mahyɛgui co yá cu ra Jesu, ne ra Maria rá nąną'ą, ne ma'ra ya 'bɛhñą.
15 Ha nuya pa'ʉ bi munts'ini ngu 'na nthebe ne 'nate ya cu, y 'na'qui, ra cu Pedro bi 'mai madetho de gue'ʉ ne bi 'ñembi'ʉ:
16 —Ma zi cu'ihʉ, pɛ'tsi te xi da njabʉ ngu nú'ą xqui mąnga ra Davi ne bi 'yofo ngu nú'ą xqui xipabi ra Mąca Ndąhi. Ra Davi bi mą de ra Juda nú'ą to'o bi zixa ya ją'i pa bá jʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesu.
17 Y nujʉ dí pąhʉ gue nu'ą́ go gue'ą nehe mrá nxadi ra Jesu, ne mahyɛgui ndí pɛphʉ'ą.
18 Nu'ą́ bi pa ma zi Hmuhʉ ra Jesu, y co nú'ą ra boją bi t'umbi, bi thanga 'nara hai. Nepʉ nu'ą́ bi dagui ma'mɛmfo, ne 'bestho bi fø rá mʉi ne bi bønga yá xefo, y bi du.
19 Y gatho ya me Jerusale bi bądi nú'ą xqui nja, hangue nu'ʉ́ bi hñu'mbabi nura hai'ą de yá hñąqui'ʉ Aceldama, rí bøni da 'ñena ra Hai dega Ji.
20 Pɛ'tsi te da njabʉ ngu nú'ą xa t'ofo ja ra Mąca T'ofo ja ya Salmo ne ena:
Dá nhuata rá ngu'ą,
oto sti ma da 'mʉini.
Nehe ena:
Nu'ą mrá 'bɛfihmą'ą, dá mɛ ma'na ra ją'i.
21 Hangue mahyoni ga huañhʉbya 'na de nú'ʉ to'o ndí 'ñohʉ gatho nú'ʉ ya pa ndá 'bʉhʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesu,
22 desde mi xi'tsa ra Xuua asta mi ma mahets'i. Nu'ą tó'o ma ga huahnihʉ go gue'ą ma da maxcahʉ ga dahʉ majuąni gue ma zi Hmuhʉ ra Jesu ya xa yopa nte de ra du.
23 Nepʉ bi huahni'ʉ 'nara cu rá thuhu ra Jose nú'ą xqui thu'mbabi ra Barsabá ne mi t'embi ra Justo, ne bi huahni'ʉ ma'na ra cu rá thuhu ra Matía.
24 Nepʉ bi 'yapabi'ʉ Ajuą ne bi 'ñena:
—Ma zi Dada'ihe, go gue'e guí pątca gatho ma mfenihe, 'ñutcahebya de nuya yoho ya cu 'bʉcua to'o de guehyʉ xcá huahni.
25 Nu'i go guí pądi nda'ñą de guehyʉ xcá huahni pa da mɛp'a'i ne go di guehni dri apostol pa drá mpøte ra Juda nú'ą to'o bi nts'oqui ne bi 'uegue bi ma habʉ mri 'ñepi da ma.
26 Y nu'ʉ́ bi rifą ne bi zo rá thuhu ra Matía, hangue ya bi ma 'mede co nú'ʉ 'rɛt'ama'ra yá apostol ra Zidada Jesu, pa bi yopa nzøt'a nú'ʉ 'rɛt'amayoho.

2

Xa zøhø ra Mąca Ndąhi

1 Nu mi zøhø ra pa de ra
Pentecoste yá ngo ya xodyo,
gatho ya gamfri xqui munts'a
'nadbʉ co 'nada ra mfeni.
2 Nepʉ mi dąmfri'ʉ bi nt'øde
'nara ñʉni xi nts'ɛdi xqui
'ñe de mahets'i. Bi nt'øde
gatho mbo ra ngu habʉ xqui
munts'i'ʉ ngu 'ñena 'nara
dąnga bʉnthi xi nts'ɛdi.
3 Ne 'mɛfa bi hnequi 'ra ngu
ya t'ʉca faspi mañą de ja yá
ñąxu cada 'na de nuto gatho
mi 'bʉhni.
4 Y gatho'ʉ bi hñąnga ra
Mąca Ndąhi, ne bi mʉdi bi ñą
'rama'na'ño ya hñąqui cada
'na de gue'ʉ ngu mi japabi ra
Mąca Ndąhi da ñą'ʉ.
5 Nuya pa'ʉ mi 'bʉhni
Jerusale 'raya xodyo xqui
'ñehe de habʉraza ya hai de ra
ximhai, ne nu'ʉ́ xi mi camfri
Ajuą ngu nú'ą xqui t'utuabi.
6 Y nu de mi nt'øde nú'ą ra
dąnga ñʉni, ndunthi ya ją'i xi
bi dąma munts'i habʉ mi 'bʉi
ya cu, ne bi 'yø ngue'ą mi øde
yá hñąqui cada 'na de gue'ʉ.
7 Ne himi pą te da beni, bi
'yø ne mri 'ñémbabi'ʉ:
—¿Ha gue hingo guehyʉ ya
me Galilea núyʉ dí øhʉ ñą?
8 Nu'bʉ́ ¿hanja cada 'na de
guecjʉ dí ø ma hñąquihʉ nú'ą
dá pąhʉ desde dá 'bʉhʉ?
9 Ngue'ą 'ra de guecjʉ
dyá menguhʉ Partia ne de
Media, ne de Elam, ne de
Mesopotamia, ne de Judea,
ne de Capadocia, ne de
Mponto, ne de Asia.
10 Ne nu ma'ra de guecjʉ
ya me Frigia, ne Pamfilia,
ne Egipto, ne 'raya hnini
de Africa gueta Cirene. Ne
nu ma'ra de guecjʉ ya me
Nroma, 'ra majuąni ya xodyo
ha nu ma'ra bi nxodyo hønsɛ
ngue'ą ri dɛnga ma leyhʉ.
11 Ne nu ma'ra de guecjʉ
ya me Creta ne Arabia. Ha
gatho nugaguihʉ dí øhʉ xicjʉ
de ma hñąquihʉ gra ñą cada
'na de guehyʉ, ne xicjʉ de
nuya dąnga t'øt'e xa 'yøt'a
Ajuą.
12 Nepʉ nú'ʉ ya ją'i'ʉ bi
ntsø'mi ne mi tu yá mʉi mri
'ñémba 'na ngu 'na:
—¿Xibya? ¿Te rí bømbyanąą?
13 Ha nu ma'ra mi
øtbuhlatho mi ena:
—Nuyʉ́ xa nti.

Ra apostol Pedro bi zofo ya ją'i

14 Nu'bʉ́ ra ora'ą ra apos-
tol Pedro bi 'mai co nú'ʉ má
'rɛt'ama'ra ya apostol, nepʉ
bi ñą nts'ɛdi'ą, bi 'ñena:
—Nú'ahʉ gyá me Judeahʉ
ne gatho nú'ahʉ guí 'bʉhʉua
Jerusale, 'yøhʉ núna ma ga
mą pa gui pąhʉ.
15 Núyʉ guí øhʉ ñą, hindi
ti ngu guí beñhʉ, ngue'ą ja
nzʉnga gʉto xudi.
16 Núna guí hanthʉ, go
guehna xqui mąnga ra bądi
Joel gue mi pɛ'tsi da njabʉ, y
nubyá ya gá hyanthʉ bi nja
ngu nú'ą bi mąñ'ą. Nu'ą́ bi
'yofo njaua:
17 Ajuą bi 'ñena: Nuya pa da
'ñepʉ,
ma ga pɛmpa ra Mąca Ndąhi
gatho ya ją'i de ra
ximhai.
Nuri t'ʉhʉ ne ri t'ixuhʉ ma da
ñą co rá ts'ɛdi ra Mąca
Ndąhi.

Nuya bąsjąʼi ma da hyanda
ʼraya ntʼudi,
nuya ndąxjua ma da ʼui ya tʼi.
18 Ne nuya paʼʉ gatho núʼʉ
pɛpqui, dra ʼñøhø que
dra ʼbɛhñą, ma ga
pɛmpabiʼʉ ra Mąca
Ndąhi
pa da umba ra tsʼɛdi da ñą.
19 Ne ma ga uʼtʼahʉ ʼraya
dąnga ntʼudi nuni
mahetsʼi
ne nuua ra ximhai,
dega ji, ne dega tsibi, ne dega
ʼbifi.
20 Ma gui hyanthʉ ra hyadi
hinda ma da unga ra
ñotʼi, ma da ʼmɛxuui.
Nura zą̃nąʼ ngu ma da nji.
Nepʉ de gueʼą ja da zøhø núʼą
ra pa de rá ʼñehe ra Zi-
dada,
gueʼą ra pa ma da hneca
rá dąnga tsʼɛdiʼą strá
nsunda.
21 Ne gatho núʼʉ toʼo da ʼyapa
ra Zidada da mpøhø,
da pøhøʼą.
22 Núʼahʉ gyá me Israelhʉ,
ʼyødehʉ nuya ya noya ma
ga xiʼahʉ: Nuʼahʉ́ guí pąhʉ
gue ra Jesu núʼą mrá me
Nasare bi ʼyøtʼa gatho núʼʉ ya
tʼøtʼe ne gatho núʼʉ ya ntʼudi
bi ʼyøtʼe con gueʼahʉ po rá
tsʼɛdi Ajuą, ngu guí pąsɛhʉ,
y njabʉ bi hnequi gue Ajuą
xqui mɛhniʼą.
23 Pe nuʼą́ bri da ja ri ʼyɛhʉ,
nepʉ nuʼahʉ gá daphʉ ja
yá ʼyɛ ya ʼyøtʼatsʼoqui pa bi
pontʼa ja ʼnara pontʼi asta
himbi du. Pe gatho núʼą bi
nja, bi njabʉ ngueʼą Ajuą go
bi bensɛ da njabʉ y núʼą́ gueʼą
mrá pahaʼą.
24 Nuʼahʉ gá hyohʉ ra Jesu,
pe nu Ajuą go gueʼą bi ʼyøtʼe
pa bi yopa nte maʼnaʼqui de
ra du, ngueʼą nura du otho rá
tsʼɛdi pa da zą̃miʼą.
25 Ra ndą Davi xqui mą de
gueʼą ne xqui ʼñena:
Nuga dí pądi gue Ajuą
nzą̃ntho ʼbʉi con
gueque
pa da maxcagui ne da
ñą̃ngagui.
26 Hangue nuga xi drí johya
ne dí ñą co nura johya
dí pɛʼtsi.
Ne dí tøʼmi gue nu xcrá tu, ma
ga yopa nte de ra du.
27 Ngueʼą nuʼi, ma Dadaʼi, hin-
gui ma gui hopi ja da
gohni ma te ja ra du,
nixi gui hopi da ʼya ma ndoʼyo
ja ra hai, ngueʼą go ri
hmąca ʼbɛgogui.
28 Ngueʼą nuʼi xcá ʼñutca ra ʼñu
dega te,
ne ma gui ʼraca ʼnara dąnga
johya nu xcrá ʼbʉpʉ
mahetsʼi con gueʼe.
Guehna bi mąnga ra Davi ja
ra Mąca Tʼofo.
29 Núʼahʉ mą cuʼihʉ xcá
muntsʼihʉua, xi majuąni dí
xiʼahʉ, xa du ma xitahʉ ra
ndą Davi ne bi ntʼaguiʼą, ne
jaua rá ntʼagui asta mapaya.
30 Ra Davi mrá ʼmɛhni Ajuą
hangue nuʼą́ bi mą núʼą mri
ʼbɛdi da nja. Ne mi pądi gue
mi ma da ʼmʉ ʼnará tʼʉ pa drá
mpøteʼą, ngueʼą njabʉ xqui
ñą̃ʼtuabi Ajuą. Y núʼą ra tʼʉʼą
go di gueʼą ra Cristo núʼą xqui
ñą̃ʼtuabi da mɛhni pa da ndą.
31 Hangue nura Davi ʼñena
ya xqui hyanda núʼą bi nja
ʼmɛfa, ne bi ʼyofo gue mi pɛʼtsi

da e da yopa nte ra Cristo nú'ą̱
xqui hñuts'i Ajuą̱ pa da ndą̱,
ne himi ma ja da gohni rá te
ja ra du, nixi rá ndo'yo nehe
hinda 'ya ja ra hai.
32 Y nuna ra Jesu dí mą̱ñhe,
nuje dí dahe majuą̱ni gue
Ajuą̱ bi 'yøt'e pa bi yopa nte
de ra du.
33 Hangue nubya po rá
ts'ɛdi Ajuą̱ ra Dada, bi ma pa
mahets'i, ne ja bí huhni ja rá
'ñɛi ra Dada. Ne bá pɛhna ra
Mą̱ca Ndą̱hi ngu nú'ą̱ xqui
ñą̱gui Ajuą̱ ra Dada. Hangue
gatho nú'ą̱ guí hanthʉ ne guí
øhʉbya, go ra Mą̱ca Ndą̱hi
øt'a njabʉ.
34 Pe ra ndą̱ Davi hingo bi
njʉts'i pa mahets'i, pe nu'ą́ bi
mą̱ñ'ą̱ bi 'ñena:
Ajuą̱ ra Dada bi 'ñemba ma zi
Hmu:
"Bá ehe gui hñudiua ja ma 'ñɛi,
35 asta hinga tsiñ'a'i gatho ri
ncontra pa da gohi'ʉ ja
nga'ti ri ua."
36 Nubyá, mahyoni da bą̱di
gatho ya me Israel gue Ajuą̱
ra Dada xa hñuxa ra Jesu pa
go di gue'ą̱ dra Hmu ne da
ndą̱ ngue'ą̱ go gue'ą̱ ra Cristo
xpá pɛhni'ą̱. Y go gue'ą̱ gá
ponthʉ ja ra pont'i ne asta
hingá hyohʉ.
37 Ha nu mi 'yøde nú'ą̱ bi
mą̱nga ra apostol Pedro, nú'ʉ
ya ją̱'i mi 'bʉhni xi bi du yá
mʉi, ne bi 'yambabi ra apos-
tol Pedro ne nú'ʉ ma'ra ya
apostol, bi 'ñembi:
—Zi cuhʉ, nu'bʉ́ ¿xi te rá 'bɛ
mahyoni ga øthebya?
38 Nepʉ ra apostol Pedro bi
'ñembabi:
—Ñobrihʉ ne gui nxiste-
hehʉ gatho'ihʉ de rá thuhu
ra Zidada Jesucristo pa njabʉ
dra pun'a ri ts'oquihʉ. Ne
njabʉ hą̱, Ajuą̱ da pɛn'a'ihʉ
ra Mą̱ca Ndą̱hi pa da 'mʉ ja ri
corasohʉ.
39 Ngue'ą̱ nuna hñą̱'tiną̱ pa
gue'ahʉ ne pa ri bą̱tsihʉ ne
pa gatho ma'ra ya ją̱'i 'bʉ ja
rá ngʉni ra ximhai nú'ʉ da
zohna Ajuą̱ ma Hmuhʉ.
40 Ra apostol Pedro bi sigui
bi zofo ya ją̱'i co ndunthi
ma'ra ya noya ne bi 'ñembabi:
—Mpøhøhʉ pa hinda
zʉ'ahʉ rá cuɛ Ajuą̱ nú'ą̱ ma
da zʉdi nú'ʉ hingui ne da
mpøhø.
41 Nepʉ gatho nú'ʉ to'o bi
hñą̱ni nú'ą̱ ra ts'ofo'ą̱ bi nx-
istehe 'bestho. Hangue nura
pa'ą̱ bi hñuxa ngu má hñu 'mo
ya gamfri.
42 Y nu'ʉ́ bi 'yøt'a gatho
nú'ą̱ bi xipabi ya apostol.
Ne mi 'bʉ'ʉ co 'nadra mfeni,
ne nzą̱ntho mri munts'a
mahyɛgui pa da zi ra Mą̱ca
Nt'oxi ne pa mi apabi Ajuą̱.

Yá 'mʉi ya mʉdi gamfri

43 Ne gatho ya mengu de
guehni xi bi ntsu ngue'ą̱ xqui
hyanda ya apostol mi øt'a
ndunthi ya dą̱nga nt'udi ne
ya dą̱nga t'øt'e co rá ts'ɛdi
Ajuą̱.
44 Ne gatho nú'ʉ ya gamfri
mi 'bʉi 'nadbʉ ne mri mfax'ʉ
'na ngu ma'na pa hinte da
'bɛpi'ʉ.
45 Ne mi pa gatho nú'ą̱ te mi
pɛ'tsi'ʉ ne mi hecuabi gatho
nú'ʉ ma'ra ya zi hyoya cu
nú'ʉ mi othobi.

46 Ne hyastho 'nara pa ngu 'nara pa mri munts'a ja ra nija̱ co 'nadra mfeni. Ne mi tsi ra Ma̱ca Nt'oxi ja yá ngu'ʉ, ne mri ñuni'ʉ mahyɛgui co ndunthi ra johya ne co 'nara hoga mfeni.

47 Ne mri nsunda Ajua̱ mahyɛgui. Ne ma'ra ya ja̱'i mi handi te mi øt'e'ʉ, nu'bʉ́ nuya ja̱'i'ʉ mi numahño'ʉ. Ne 'nara pa ngu 'nara pa mi 'yo mi camfri ma'ra ya ja̱'i nú'ʉ mi zofo Ajua̱, ne mri munts'a 'nadbʉ'ʉ co nú'ʉ ya mʉdi gamfri.

3

Bi t'øthe 'nara zi doua

1 'Nara pa ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua mri ma pa ja ra nda̱nija̱ ngu nzʉnga hñu nde, ya mi gue'a̱ ra ora pa ra søcambeni ja ra nija̱.

2 Y nuni ja ra gosthi nija̱ nú'a̱ mrá thuhu Mahotho, ja xqui hñudini 'nara 'ñøhø mrá doua desde xqui 'mʉi. Mi ts'ixa hyastho pa ja mi t'ehni pa mi apabi ra boja̱ gatho nú'ʉ to'o mi thohni mi cʉt'a mbo ra nda̱nija̱.

3 Nu'bʉ́ nu'á̱ bi hyanda ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua de mi ma da yʉt'a ja ra nda̱nija̱, bi 'yapabi ra boja̱.

4 Nepʉ nura Pedro ne ra Xuua bi gohi bi 'mai bi hyanda nú'a̱ ra zi mɛti, ne ra Pedro bi 'ñembabi:

—Hyandgahe.

5 Ne nura zi doua xi bi gohi bi nʉ'ta nú'ʉ yoho ya apostol, mi hu rá mʉi gue mi ma te da umbahma̱'ʉ.

6 Nepʉ ra Pedro bi 'ñembabi:

—Othogui ra t'axi nixi ra oro pa ga 'ra'a'i. Nú'a̱ dí pɛ'tsi gue'a̱ ma ga 'ra'i. De rá thuhu ra Jesucristo nú'a̱ mrá me Nasare dí xi'a'i gui 'bai gui 'yo.

7 Nepʉ bi mipa rá 'yɛ ra 'ñɛi ne bi 'ba'mi, ne 'bestho bi nja yá ts'ɛdi yá ua ne yá gut'ɛgui.

8 Y nura ora'a̱ 'bestho bi 'yɛnga 'nara sagui ne bi 'mai xá hño, nepʉ bi 'ño, ne bi mɛui ya apostol pa mbo ra nija̱ xi mi ɛnsagui mi xøcambeni Ajua̱ con gatho rá johya.

9 Y gatho ya ja̱'i bi hyanda nú'a̱ mrá doua gue ya mi 'yo ne mi xøcambeni Ajua̱.

10 Nepʉ nu'ʉ́ 'bestho bi ba̱di gue go mi gue'a̱ mrá douahma̱ nza̱ntho mi hudi mi a ra boja̱ ja ra gosthi nija̱ mrá thuhu Mahotho. Ne xi bi 'yø'ʉ de nú'a̱ xqui nja.

Ra apostol Pedro bi ma̱mba rá noya Ajua̱ ja ra porta rá thuhu rá Porta ra Salomó

11 'Mɛfa nú'a̱ ra 'ñøhø mrá doua himi ne da 'uegue de ra apostol Pedro nixi de ra apostol Xuua. Y gatho nuya ja̱'i mi 'yo de guehni xi mri 'yø de nú'a̱ xqui hyandi, hangue bi da̱ma munts'i'ʉ ja ra porta rá thuhu ra Porta de ra Salomó nuni habʉ mi 'bai ra Pedro ne ra Xuua co nú'a̱ mrá doua.

12 Y nu mi hyanda ra Pedro nú'ʉ ya ja̱'i xqui munts'ini, bi 'ñembabi:

—Nú'ahʉ gyá me Israelhʉ, ¿hanja xi grí 'yøhʉ, ne hanja xi guí nʉtcahe 'ñena gue co ma ts'ɛdisɛhe go stá japhe xa 'ño nuna 'ñøhø, o 'ñena ngue'a̱

gue por dí 'yohe xá nt'axi gue
por gue'ą stá japhe da ñąni?
13 Nú'ą ra Ajuą mi
xøcambeni ra Abrá ne ra Isaac
ne ra Cobo ne gatho nú'ʉ
ma'ra ndu ma xitahʉ, nú'ą́ go
guet'ą ra Ajuą bi japi bi 'ño
nuna ra 'ñøhø po rá thuhu
ra Jesucristo nurá T'ʉ'ą, pa
njabʉ da hneca rá ts'ɛdi nura
T'ʉ'ą. Nú'ą́ go gue'ą gá daphʉ
ya ndą, ne gá mąñhʉ ja rá
thandi ra Pilato gue hinda
thɛgui, masque ra Pilato go
mi nehmą xa hyɛgui'ą.
14 Pe nu'ahʉ́ hingá nehʉ,
masque go gue'ą rá hmąca
T'ʉ Ajuą nú'ą hinte ma ts'oqui
xqui 'yøt'e. Pe nu'ahʉ́ gá eñhʉ
gue ma'na xá hño dra thøgue
'nara hyote.
15 Nepʉ nu'ahʉ gá hyohʉ
nú'ą to'o ri 'racjʉ ra te, pe
Ajuą bi 'yøt'e pa da yopa nte
de ra du. Nuje go dá hanthe
bi yopa nte, hangue dí dama-
juąnihe de gue'ą.
16 Nuna 'ñøhø guí hanthʉ
ne guí pąhʉ gue mrá
douahmą, go ra Jesu bi
'yøthe ngue'ą dí camfrihe'ą.
Hangue bi njabʉ ngu guí
hanthʉbya.
17 Nubyá, nú'ahʉ ma cu'ihe,
dí pąhe xá hño gue gá dahʉ ra
Jesu ngue'ą hinte nguí pąhʉ,
ngu nú'ʉ ma ndąhʉ nehe
himbi zo yá mfeni nehe nú'ą
bi 'yøt'e, hangue gá mfaxhʉ
gá hyohʉ ra Jesu.
18 Pe nu Ajuą bi 'yøt'e da nja
ngu nú'ą xqui xipa yá 'mɛhni
maya'bʉ ne xqui 'yofo'ʉ gue
nura Cristo nú'ą rá 'mɛhni pa
e da ndą mi pɛ'tsi da thogui
ndunthi ya ʉgui asta rá du'ą.
19 Hangue nubya mahyoni
gui ñobrihʉ ne gui yopa
jonihʉ co Ajuą pa da pun'a
ri ts'oquihʉ, y nu'bʉ́ hą, nu'ą́
da 'ra'a'ihʉ 'nara 'ra'yo mfeni
ne 'nara hoga'mʉi.
20 Ne da yopa pɛn'a'ihʉ ra
Jesu nú'ą to'o ra Cristo nú'ą
xqui hñuts'i'ą pa da ndą.
21 Ne nu'ą́ xi majuąni bi
yopa mengui mahets'i pa ja
dua 'bʉhni asta hinda zø ra
pa da yopa hoca Ajuą gatho,
ngu nú'ą xqui xipa maya'bʉ
yá mąca 'mɛhni da mą.
22 Ngu bi mąnga ra Moise
bi xipa ndu ma xitahʉ bi
'ñembi: “Nú'ą Ajuą ma zi
Hmuhʉ ma da hñux'ahʉ 'na
de gue'ahʉ pa drá 'mɛhni'ą
ngu xa hñuxcagui nehe, y nú'ą́
ma gui 'yøtehʉ nú'ą da xi'ahʉ.
23 Ne gatho nú'ʉ to'o hinda
ne da gamfribi rá noya nú'ą
ra 'mɛhni'ą, nu'ʉ́ dra huati ne
da 'mɛdi de ja yá hnini.”
24 Gatho nú'ʉ ma'ra yá
'mɛhni Ajuą desde ra Samue
pa xqui 'ñecua, xqui mą nehe
de nuya pabya dí 'bʉhʉ.
25 Y nú'ʉ ya hñą'ti bi mąnga
nuya 'mɛhni'ʉ, gue'ʉ pa
gue'ahʉ. Y nú'ʉ ya jąpi de
ra cohi xqui gohui Ajuą ndu
ma xitahʉ, nehe gue'ʉ pa
ri hñohʉ. Hangue Ajuą bi
'ñembabi ra Abrá: “Po 'nari
'roho ma da 'ñehe 'mɛfa, ma
ga jąpi gatho ya ją'i de rá
ngʉni ra ximhai.”
26 Y nu'ahʉ go yá mʉdi'ihʉ
bá pɛn'ahʉ rá T'ʉ Ajuą pa
bi zo'ahʉ gui ñobrihʉ de
ri ts'oquihʉ pa njabʉ da
jąp'a'ihʉ.

4

Ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua bi jot'a fadi ne bi ñąui ya ndą

1 Ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua mi 'bʉhnitho ja ra ndąniją mi zofo ya ją'i. Nepʉ bi zøni 'raya macją ne ra ndą de ya nsunią, ne ya saduceo nú'ʉ himi camfri gue da yopa nte nú'ʉ ya xa du.

2 Nepʉ nu'ʉ́ bi bø yá cuɛ ngue'ą ra Pedro ne ra Xuua mi xipabi ya ją'i gue ra Zidada Jesu xqui yopa nte de ra du, hangue mi utuabi'ʉ gue gatho ya ją'i ma da yopa nte.

3 Nu'bʉ́ nuya ją'i'ʉ 'bestho bi gʉ nts'ąhni ra Pedro ne ra Xuua, ne bi zits'i pa bá cot'a fadi. Y asta rá hyax'ą mi ma da nhyanthyą, ngue'ą nú'ą ra pa'ą ya bi nde.

4 Pe ya xi mi ndunthi nú'ʉ to'o xqui 'yøde ne xqui gamfri nú'ą mi mąnga ra Pedro. Ya ngu mi cʉt'a 'mo ya 'ñøhø xqui gamfri, y himi pa 'mede ya 'bɛhñą nixi ya bątsi.

5 Nurá hyax'ą bi munts'a nuni Jerusale nuyá ndąxjua ndą ya xodyo ne ya xahnate de ra ley ne gatho ma'ra ya ndą gá xodyo.

6 Gatho'ʉ bi munts'a mahyɛgui co ra Anás nú'ą to'o mrá dąnga ndą gá macją, nehe mi 'bʉhni ra Caifá ne ra Xuua ne ra Jandro, ne gatho ma'ra ya 'ñøhø nú'ʉ mi ja te yá njaui ya dąnga ndą gá macją.

7 Nepʉ nu'ʉ́ bi manda bá ts'i ra apostol Pedro co ra apostol Xuua ne bri 'ba'ma madetho de gue'ʉ pa bi t'ambabi, ne bi t'embabi:

—¿To'o yá 'mɛhni'ihʉ, ne to'o rá ts'ɛdi guí hąmpahʉ pa guí øthʉ njabʉ?

8 Nu'bʉ́ ra Pedro mi hąmpa rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi pa bi dądi ne bi 'ñena:

—Nú'ahʉ gyá ndąhʉ de ma hninihʉ Israel,

9 ya gue guí angahe de nú'ą ra hño bi t'ø'tua nuni ra zi 'ñøhø mrá doua,

10 ma ga xi'ahe hanja bi za bi ñąnini, pa gui pąhʉ ne gatho nú'ʉ ma'ra ya me Israel. Nuni ra zi 'ñøhø guí hanthʉ 'bahni, nuni bi ñąni de rá thuhu ra Jesucristo nú'ą mrá me Nasare nú'ą gá ponthʉ ja 'nara pont'i, pe nu'ą́ bi 'yøt'e Ajuą pa bi yopa nte de ra du.

11 Nú'ą́ go gue'ą gá ʉtsahʉ, nja ngu nú'ʉ ya hyøngu mi 'bʉi maya'bʉ bi føthmąbʉ ra mʉdi do nú'ą mi ma xa hyoca rá nija Ajuą. Pe nubyá go gue'ą ra mʉdi do bi mɛgui Ajuą pa bi hyø rá nija.

12 Jo'o ma'na to'o da za da pøhøguihʉ, hønsɛ ma zi Hmuhʉ ra Jesu, ngue'ą jo'o ma'na to'o bá 'bɛhni nuua ja ra ximhai pa da pøhøguihʉ, hønsɛ ra Jesu go gue'ą bá 'bɛhni ne go gue'ą tsa da pøhøguihʉ.

13 Nu'bʉ́ nuya ndą mi 'bʉhni xi bi 'yø ngue'ą bi hyandi gue ra Pedro ne ra Xuua himi tsu, ne mi pądi gue himyá 'ñøhø dega dąnga mfądi ngue'ą myá hyoya ją'i. Pe bi bądi'ʉ gue mi gue'ʉ 'raya 'ñøhø xqui 'ñoui ra Jesu.

14 Pe nu'ʉ́ himbi za te bi dạtuabi ra Pedro ngue'ạ bi hyandi mi 'bahni con gue'ʉ nú'ạ ra zi doua xqui ñạni.

15 Nu'bʉ́ nú'ʉ ya ndạ bi 'bɛpabi ra Pedro ne ra Xuua ne nú'ạ ra 'ñøhø mrá doua da bøhmạ de habʉ xqui munts'i'ʉ, ne bi 'ñʉ'ti'ʉ 'na ngu 'na,

16 ne bi 'ñémbi:

—Xibya, ¿te ga øthʉ co nuyʉ ya 'ñøhøyʉ? Ngue'ạ nú'ạ xa 'yø'tua nuna 'ñøhø mrá doua, ya pạdi gatho ya jạ'i nuua ja ma hninihʉ Jerusale, y hingui tsa ga cønihʉ.

17 Ha nujʉ́ ya hindí nehʉ da fạdi de guehna habʉraza, hangue ma ga hø'tuahʉ ra hñạ gue ya hinte da sigui da mạ, ne ya hinto da zofo de rá thuhu ra Jesu.

18 Nepʉ bi ts'ohna ma'na'qui ra Pedro ne ra Xuua ne nú'ạ ra 'ñøhø mrá doua, ne bi t'embabi'ʉ:

—Ya ote ma xqui mạñhʉ, ne ya oxqui ma gui zofohʉ ma'ra ya jạ'i de rá thuhu ra Jesu.

19 Nu'bʉ́ nura Pedro ne ra Xuua bi dạdi ne bi 'ñena:

—¿Ha gue guí beñhʉ xá hño njabʉ ja rá thandi Ajuạ gue go rí 'ñepi ga ø't'ahe ri pahahʉ que rá paha Ajuạ?

20 Ngue'ạ nuje hinda za to'o da hñạgahe ga mạñhe de nú'ạ stá hanthe ne nú'ạ stá øhe.

21 Nu'bʉ́ nú'ʉ ya ndạ hinte bi 'yø'tuabi ra Pedro ne ra Xuua, hønsɛ bi xipabi gue ya hinda sigui da zofo ya jạ'i, nepʉ bi hyɛguitho. Himbi za te bi 'yø'tuabi ngue'ạ mi tsu ya jạ'i xa bø yá cuɛ, ngue'ạ gatho ya jạ'i xi mi xøcambeni Ajuạ po rá ngue nú'ạ ra 'ñøhø xqui ñạni.

22 Ngue'ạ nú'ạ ra 'ñøhø xqui ñạni ya mi pɛ'tsa thogui ñote njɛya.

Ya gamfri bi 'yapabi Ajuạ mahyɛgui

23 Nu mi thɛgui ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua bi ma bá c'ạ'tsa nú'ʉ ma'ra ya gamfri pa bi metuabi nú'ạ xqui xipabi ya ndạ gá macjạ ne yá ndạxjua ndạ ya xodyo.

24 Ha nu mi 'yøde ya gamfri, bi xøcambeni Ajuạ co 'nadra mfeni ne bi 'ñena'ʉ:

—Ma zi Hmu'ihe, nu'i go gue'e grá Ajuạ gá hoca mahets'i ne ra ximhai ne ra ndehe ne gatho nú'ạ te ja.

25 Ne nu'i po ra Mạca Ndạhi gá xipa ri 'bɛgo ra Davi da mạnga njaua:

Ya jạ'i bi munts'i pa bi 'ñʉ'ti'ʉ da 'yøt'a ya nts'o'mʉi,
pe nú'ạ ra nts'o'mʉi bi beñ'ʉ da 'yøt'e, hinda za da 'yøt'e.

26 Bi munts'a ya ndạ de gatho ya hnini de ra ximhai
pa bi 'ñʉ'ti'ʉ da ʉtsa Ajuạ ne ra Cristo nú'ạ xa hñuts'i'ạ pa da ndạ.

27 Ngue'ạ xi majuạni ja nuna hnininạ bi munts'a ra ndạ Erode ne ra Poncio Pilato co ya me Israel ne co nú'ʉ hingyá me Israel, pa bi ʉtsa nuri mạca T'ʉ ra Jesu nú'ạ xcuá pɛhni pa da ndạ.

28 Ne bi 'yøt'e'ʉ ngu nú'ạ gá beni ne gá mạnga maya'bʉ gue mahyoni da nja.

29 Nubya ma zi Hmuˈihe, hyanda núna te øtcahe ya jąˈi, ne faxcahe pa hinga ntsuhe ga ñąhe de ri mąca noya, ngueˈą go dí pɛpˈahe.

30 Ne nuˈi go ma gui hñuxa ri ˈyɛ ja ya daˈthi pa da ñąniˈɥ ne da hyanda ya jąˈi. Ne gui ˈyøtˈa ndunthi ya ntˈudi ne ya dąnga tˈøtˈe de rá thuhu ri mąca Tˈɥ ra Jesu.

31 Ngu xi bi uadiˈɥ bi xøcambeni Ajuą, bi hmąnga ra ngu habɥ xqui muntsˈiˈɥ, ne gatho núˈɥ mi ˈbɥhni bi hñąnga rá tsˈɛdi ra Mąca Ndąhi, ne bi ñą ntsˈɛdiˈɥ de rá noya Ajuą, ne ya hinto mi tsu.

Gatho núˈą mi pɛˈtsa ya gamfri myá mɛti ˈna ngu maˈna

32 Y gatho núˈɥ ya xqui gamfri Ajuą mi ˈnada yá mfeni, ne mi ˈnada yá hmąteˈɥ. Ne mi mfaxˈɥ ˈna ngu maˈna núˈą te mi øˈtua ra ˈbɛdi, ngueˈą gatho núˈą mi pɛˈtsiˈɥ mrá mɛti mahyɛgui, ne ni ˈnara cu himi pɛˈtsa ni ˈnara tˈøtˈe núˈą mrá mɛtisɛ.

33 Ne co ndunthi ra tsˈɛdi mi pɛˈtsa ya apostol bi damajuąni gue xqui yopa nte de ra du ma zi Hmuhɥ ra Jesu, ne Ajuą xi bi matsˈiˈɥ.

34 Ha ni ˈna de gueˈɥ hinte mi øˈtua ra ˈbɛdi, ngueˈą gatho núˈɥ toˈo mi pɛˈtsa yá hai ne yá ngu bá pa gatho, ne bá hą gatho núˈą ra boją mi hąni de yá hai ne de yá ngu,

35 ne bi umbabi ya apostol. Y nuya apostol go gueˈɥ mi hecuabi cada ˈnara gamfri ngu núˈą te mi øˈtua ra ˈbɛdi gueˈą mi tˈumbabi nehe.

36 Ne mi ˈbɥhni ˈnara cu mrá thuhu ra Jose mrá me Chipre mrá levita. Ne bi hñuˈmbabi ya apostol dra Berhna, rí bøni da ˈñena Núˈą Toˈo Huˈmba yá mɥi ya Jąˈi.

37 Nuˈą́ bi pa ˈnará haiˈą ne bá hą gatho ra boją pa bi umbabi ya apostol.

5

Ra Ananía ne ra Safira ya hyate

1 Pe mi ˈbɥ maˈna ra gamfri mrá thuhu ra Ananía ha nurá ˈbɛhñą mrá thuhu ra Safira. Núˈɥ́ bi pa ˈnara hai myá mɛtiˈɥ.

2 Nepɥ bi beñˈɥ gue hinda unga gatho ra boją de núˈą xqui pa yá hai, hangue bi zą̨ma ˈna tɥi ra boją ra cu Ananía. Ne mi pąsɛ co rá ˈbɛhñą gue xqui zą̨ma ra boją. Nuˈbɥ́ ra cu Ananía bi hñąxa núˈą ra boją bi hyeque pa bá umbabi ya apostol, ˈñena gatho ra boją mi hą, pe hina.

3 Nepɥ ra apostol Pedro bi ˈñembabi:

—Ananía, ¿hanja xcá hopi xa hyaˈaˈi ra Satá pa xcá hyathmą ra Mąca Ndąhi? Ngueˈą hingá unga gatho núˈą ra boją gá hąni de ri hai gá pa ngu núˈą gá mą gue mi xøgue ra boją.

4 ¿Ha gue hingo ri mɛtihmą ra hai? ¿Ha gue hingo ri mɛtihmą ra boją nehe? ¿Hanja gá beni gui ˈyøtˈe njabɥ? Ya xcá ncˈuamba ja rá thandi Ajuą, hingue hønsɛ con guecje.

5 Ha nu mi 'yøde nuya ya
noya ra cu Ananía 'bestho ra
ora'ą bi dagui bi du. Y gatho
nú'ʉ to'o mi 'bʉhni ne gatho
nú'ʉ ma'ra to'o bi 'yøde de
nú'ą xqui nja, gatho'ʉ xi bi
ntsu.
6 Nepʉ nuya bąts'ñøhø mi
'bʉhni bi 'mai bá jʉts'i ne bi
mant'i bi duts'i'ʉ pa bi ma bá
agui.
7 Nepʉ xqui tho ngu hñu ora
bi zøhø rá 'bɛhñą ra cu Ananía
nehe habʉ mi 'bʉi ya gamfri,
pe nu'ą́ nixi mi pądi te xqui
nja.
8 Nepʉ ra apostol Pedro bi
'yambabi de ra boją, ne bi
'ñembabi:
—¿Ha gue gue'ą bi muui
nú'ą ra hai gá pahʉ?
Nu'bʉ́ nú'ą ra nju bi dądi ne
bi 'ñena:
—Hąhą, gue'ą bi muui.
9 Nepʉ ra Pedro bi 'ñembabi:
—¿Hanja gá cohui 'nara cohi
ri dąme pa gui hyathmąhʉ rá
Mąca Ndąhi Ajuą? Ndi, 'bapʉ
møte ja ra gosthi nú'ʉ to'o ja
bá juadi bá ac'a ri dąme, y
nubyá e da dux'a'i nehe pa da
'yac'a'i.
10 Y 'bestho nura ora'ą ra
nju Safira bi dagui bi du ja yá
ua ra apostol Pedro. Ha ngu
mi yʉt'a nú'ʉ ya bąts'ñøhø bi
hyandi gue ya xqui du nú'ą ra
nju nehe, 'bestho bi duts'i'ʉ
pa bi ma bá agui nehe habʉ
xqui 'yacuabi'ʉ rá dąme.
11 Nepʉ gatho ya gamfri
xi bi hñąxa 'nara dąnga tsu,
nehe gatho nú'ʉ ma'ra to'o bi
'yøde de nú'ʉ ya t'øt'e'ʉ, xi bi
ntsu'ʉ.

Bi hnequi ndunthi ya nt'udi ne ndunthi ya dąnga t'øt'e

12 Nuya apostol bi 'yøt'a
ndunthi ya nt'udi ne ndunthi
ya dąnga t'øt'e ja yá thandi
ya ją'i. Mri munts'a gatho
ya gamfri mahyɛgui 'na
mfenitho ja ra porta nú'ą rá
thuhu ra Porta de ra Salomó.
13 Gatho nú'ʉ himyá gam-
fri xi mi tsu da munts'i co
ya gamfri, pe nuya ją'i'ʉ mi
e'tsua yá nsu'ʉ.
14 Ne 'nara pa ngu 'nara pa
mi 'yo mi camfri ndunthi ya
ją'i, ya 'ñøhø ne ya 'bɛhñą.
15 Ne 'yo mi fądi, hangue
asta mi thuxa ya da'thi pa
mbi 'bɛgui co yá mfidi ja
yá hyo ya 'ñu pa nura ora
da thohni ra apostol Pedro,
høns co rá xudi'ą da go'ma
nú'ʉ ya da'thi, nú'ʉ́ 'bestho da
ñąni.
16 Gatho nú'ʉ ya hnini mi
ja gueta Jerusale mi pa ya
ją'i pa guehni mi tsixa ya
da'thi ne nú'ʉ to'o mi pɛ'tsa ya
ts'ondąhi, y gatho mi ñąni.

Ya apostol bri jʉ nts'ąhni

17 Nepʉ bi njʉxa ra dąnga
ndą gá macją ne ya saduceo
nú'ʉ myá mfats'i'ą, ngue'ą xi
bi bø yá cuɛ'ʉ ngue'ą mi ne da
nsɛhɛ'ʉ ne ya ndunthi ya ją'i
mri dɛna ya apostol.
18 Nepʉ bi gʉ nts'ąhni ya
apostol ne bi got'a fadi.
19 Nepʉ nú'ą ra xuui'ą 'nará
ɛnxɛ Ajuą bá ehe pa bi xoca ra
gosthi fadi, ne bi pønga pa thi
ya apostol, ne bi 'ñembabi:
20 —Rí maha ja ra ndąnijią
ua zofohʉni ya ją'i, ne xi-

pabihʉ ra hoga noya de nuna ra 'ra'yo te.

21 Nepʉ rá hyax'ą xi 'nitho, nu'ʉ́ bi ma pa ja ra ndąniją ngu nú'ą xqui xipabi rá ɛnxɛ Ajuą. Y ngu mi zøni bi yʉt'a mbo 'bestho pa bi zofoni ya ją'i.

Y de mi zofo ya ją'i ya apostol, nura dąnga ndą gá macją ne yá mfats'i bi 'yøt'a 'nara hmunts'i con gatho ya ndą de ra hnini Israel. Ne bi mɛhna to'o mi ma dua tsi nú'ʉ ya apostol mi jot'a fadi.

22 Ha nu mi zønga nú'ʉ ya nzints'ąhni ja ra fadi, ya mi jo'oni ya 'yofadi. Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bá dąma pengui pa bi mą gue ya mi jo'oni'ʉ,

23 ne bi 'ñena'ʉ:

—Dá tsʉhe ra fadi xi mi jot'i xá hño, ne nuya nsufadi ja mi 'bahni ja ra gosthi, pe nu ndá xocje ra gosthi hinto dá tsʉheni mbo.

24 Nu mi 'yøde njabʉ nura dąnga ndą gá macją ne ra ndą de ya nsunIją ne ma'ra ya ndą gá macją, xi bi du yá mʉi, ne himi pądi te da beni, y mri 'ñémbi'ʉ:

—Xibya ¿te rí bømbya'ą?

25 Nepʉ bi zøhø 'nara ją'i bi 'ñembabi'ʉ:

—Nú'ʉ ya 'ñøhø gá cothmąhʉ fadi, ya bí 'bʉhni ja ra ndąniją bí zofo ya ją'i ma'na'qui.

26 Nu'bʉ́ ra ndą de ya nsunIją bi mɛui ya gʉnts'ąhni pa bá yopa jʉ ya apostol. Bá jʉ pe hinte bi 'yø'tuabi'ʉ ngue'ą mi tsu xa bø yá cuɛ ya ją'i y xa hyøxa nc'ahni.

27 Nepʉ bi zixa ya apostol ja ra hmunts'a ndą gá xodyo, ne ja bi 'ba'mni ja yá thandi'ʉ. Nepʉ nú'ą ra dąnga ndą gá macją bi 'ñembabi:

28 —¿Ha gue hindá xi'ahe gue ya hinxcá zofohmąhʉ ya ją'i ne ya hinxcá ñąhmąhʉ de rá thuhu ra Jesu? Nu'bʉ́ ¿hanja hinxcá 'yøhʉ? Ya gatho ya ją'i de guecua Jerusale xcá zofohʉ de ri noyahʉ. Ne go guí ne gui hyøxcahe ra thaibya de rá du nú'ą ra 'ñøhø'ą.

29 Nu'bʉ́ ra apostol Pedro ne gatho ma'ra ya apostol bi dądi ne bi 'ñeñ'ʉ:

—Nuje ma'na rí 'ñepi ga øthe Ajuą que yá hmanda ya meximhai.

30 Ajuą nú'ą to'o mi xøcambeni ndu ma xitahʉ go gue'ą bi 'yøt'e pa bi yopa nte ra Jesu de ra du, masque nu'ahʉ gá ponthʉ ja 'nara za asta himbi hñu ri mʉihʉ gá hyohʉ.

31 Y nubyá Ajuą xa 'ñegui ja rá 'ñɛi pa da ndą. Y nú'ą́ go gue'ą ra Pøhøte zo'ahʉ gatho nú'ahʉ gyá me Israelhʉ pa gui ñobrihʉ de ri ts'oquihʉ ne da pun'ahʉ.

32 Nuje dí dahe majuąni de gue'ą, ne ra Mąca Ndąhi ri damajuąni de gue'ą nehe. Nehe Ajuą ri umba ra Mąca Ndąhi nú'ʉ to'o øte'ą.

33 Ha nu mi 'yøde njabʉ ya ndą xi bi bø yá cuɛ ne asta mi ne xa hyohmą ya apostol.

34 Pe mi 'bʉhni 'nara 'ñøhø mrá fariseo mrá thuhu ra Gamalie, nú'ą́ mi 'nara xahnate de ra ley, y gatho ya ją'i xi mi numahño'ą. Nu'ą́ bi

'mai ne bi manda dra pønga
'na zi ora nuya apostol.
35 Nepʉ nura Gamalie bi
'ñembabi gatho nú'ʉ ya ja̱'i
xqui munts'ini:

—Nú'ahʉ compahʉ de Is-
rael, beñhʉ 'mɛt'o xá hño nú'a̱
guí ne gui 'yø'tuahʉ nuya
'ñøhø'ʉ.
36 Beñhʉ gue pɛ'tsa 'raya
pa bi nanga 'nara 'ñøhø mrá
thuhu ra Teuda mi hu rá mʉi
gue mi pɛ'tsa 'nara nsu ne
mi ne da nda̱ngui de ma'ra,
hangue bi dɛna ngu goho
nthebe ya 'ñøhø. Pe nura
Teuda bi tho, ne gatho nú'ʉ
to'o mri 'ñoui bi nxani ne bi
nhuati gatho'ʉ.
37 Nepʉ 'mɛfa de gue'a̱
bi 'mʉ ma'na ra 'ñøhø mrá
thuhu ra Juda mrá me
Galilea. Ne nú'ʉ ya pa dega
nthuxa thuhu, nu'á̱ bi 'yʉ'ta
ndunthi ya ja̱'i pa go bri
thɛni'a̱. Ne 'mɛfa nu'á̱ bi tho
nehe, ne bi nxanga gatho yá
ja̱'i nú'ʉ mri 'ñoui.
38 Hangue nuga dí xi'ahʉ,
ma'na xá hño hyɛhʉ dí 'yobʉ
nuya 'ñøhø'ʉ. Nu'bʉ nú'a̱
øt'e'ʉ go xa bensɛhɛ, pɛ'tsi ga
hanthʉ da nhuati nehe.
39 Pe nu'bʉ go rá mɛti Ajua̱
nú'a̱ øt'e'ʉ, nu'bʉ́ hinda za
gui hña̱cuahʉ. Ngue'a̱ 'bʉ gui
'øthʉ njabʉ, ja ra uɛnda go
grí ntuñhʉ co Ajua̱.

40 Y nú'ʉ mi 'bʉhni ja ra
hmunts'i bi 'yøde nú'a̱ ra
ts'ofo'a̱. Hangue bi yopa cʉ'ta
mbo ya apostol paønsɛ bi
na'mbabi ne bi yopa hyø'tua
ra hña̱ gue ya hinda sigui da
ña̱ de rá thuhu ra Jesu, nepʉ
bi hyɛgui bi ma'ʉ.

41 Y de mi bønga ya apostol
de guehni, xi mri johya'ʉ
ngue'a̱ Ajua̱ xqui umba
nsɛqui da tho 'nara 'bɛtsa po
rá thuhu ra Zidada Jesu.
42 Ha hyastho himi tsaya'ʉ
da zofo ya ja̱'i de ja ra
nda̱nija̱, ne mi pa ja ya ngu
mi ma̱nga ra hoga nt'øde de
ra Zidada Jesucristo.

6

Bri thahna yoto ya maste

1 Nuya pa'ʉ mri xu ma'ra
ya gamfri. Ne mi 'bʉhni 'raya
cu mi ña griego. Nepʉ nu'ʉ́
bi 'ñembabi nú'ʉ ya cu mi ña̱
de yá hña̱qui ya xodyo, ne mi
ambi hanja himi t'umbabi te
da zi xá hño nú'ʉ yá viuda
ya griego ra ora mi t'umba te
da zi ya hyoya ne nú'ʉ ma'ra
ya viuda, ngue'a̱ nu'ʉ́ hyastho
mi t'umbi te da zi.
2 Nepʉ nú'ʉ 'rɛt'amayoho
ya apostol bi zohna gatho
ya cu pa bi munts'i ne bi
'ñembabi'ʉ:

—Ma zi cu'ihe, nuje dí
'bʉhe pa ga ma̱ñhe rá noya
Ajua̱, ne hingui tsa ga tsayahe
ni 'na ora pa da za go ga
hecuahe nú'a̱ te da zi nú'ʉ
hingui tsʉpabi.
3 Hangue mahyoni gui
huañhʉ yoto ya cu de guecjʉ
nú'ʉ xcá hanthʉ 'yo xá hño
ne ha̱mpa rá ts'ɛdi ra Ma̱ca
Nda̱hi ne xi di ja yá mfa̱di.
Nú'ʉ́ go gue'ʉ dyá uɛnda da
mɛ nuna 'bɛfina̱.
4 Ha nuje ma ga sigui ga
aphe Ajua̱ ne ga ma̱mfe rá
noya'a̱.
5 Ha nu mi 'yøde bi sipa
njabʉ ya cu, gatho xi bi ho'ʉ.

Rá mʉdi, bri huahna ra cu Teba nú'ą mi pɛ'tsa ndunthi ra jamfri ne mi hąmpa rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi. Nepʉ bi huahna ra cu Lipe, ne ra cu Procoro, ne ra cu Nicano, ne ra cu Timu, ne ra cu Parmena, ne ra cu Cula nú'ą ra me Antioquía xqui nxodyo ngue'ą xqui dɛmba yá ley'ʉ.

6 Ne bi ts'ixa pa habʉ mbi 'bʉi ya apostol pa bi 'yapabi Ajuą por gue'ʉ. Nepʉ ya apostol bi hñuxa yá 'yɛ ja nú'ʉ ya cu xqui thahni.

7 Y njabʉ ma'na mri ntʉnga rá noya Ajuą, ne mri xu ndunthi ya gamfri nuni Jerusale, ne ndunthi ya macją bi gamfri rá noya Ajuą nehe.

Ra Teba bri jʉ nts'ąhni

8 Ha nura cu Teba xi mi hąmpa rá ts'ɛdi Ajuą ne mi ja rá mfądi pa mi pɛpa rá 'bɛfi Ajuą, mi øt'a ya dąnga t'øt'e ne ya nt'udi de ja yá thandi ya ją'i.

9 Y nuni ja yá niją ya xodyo nú'ą mrá thuhu ya Nząi 'Bɛgo xa Thøgue, ja mi 'bʉhni 'raya 'ñøhø nú'ʉ mri 'ñoui 'raya me Cirene, 'raya me Alejandría, 'raya me Cilicia, ne 'raya me Asia, gatho'ʉ bi mʉdi bi ntsanoyaui ra cu Teba.

10 Pe nu'ʉ́ himi tsą te da dątuabi'ą ngue'ą nu'ą́ mi hą ra hoga mfądi ne mi hąmpa rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi pa mi ñą.

11 Nepʉ nú'ʉ ya ją'i'ʉ bi 'yʉ'ta 'raya 'ñøhø ne bi gu'tuabi pa da mąnga ya nc'uamba ne da 'ñena njaua: "Nuje stá øhe gue nura 'ñøhø'ą xa ñąma'ñʉ de ra Moise ne de Ajuą."

12 Hangue bi bø yá cuɛ yá ndąxjua ndą ya xodyo ne ya xahnate de ra ley ne gatho ya ją'i. Nepʉ bri jʉ ra cu Teba bi ts'ixa ja ra hmunts'a ndą gá xodyo.

13 Ne bri japabi 'raya ją'i da hyøxa ra thai ra cu Teba ne bi 'ñena'ʉ:

—Nuna 'ñøhøni hingui tsaya ñąma'ñʉ de nuna ra mąca niją ne de rá ley ra Moise.

14 Nuje go stá øhe nú'ą xa mąni xa 'ñena gue nú'ą ra Jesu mrá me Nasare ma da huata nuna niją ne ma da pata ma nząihʉ nú'ʉ bi 'ñutcahʉ ra Moise ga øthʉ.

15 Nepʉ gatho nú'ʉ to'o mi 'bʉhni ja ra hmunts'i xi mi heta ra cu Teba ne mi handuabi rá hmi gue mi ngu rá hmi 'nará ɛnxɛ Ajuą.

7

Ra Teba bi mąmba rá noya Ajuą

1 Nepʉ de gue'ą ra dąnga ndą gá macją bi 'yambabi ra cu Teba ne bi 'ñembi:

—¿Ha gue xi majuąni xcá ñąma'ñʉ de Ajuą ne de ra Moise?

2 Nu'bʉ́ ra cu Teba bi dądi ne bi 'ñena:

—Nú'ahʉ ma cu'ihʉ, ne nú'ahʉ ma ndą'ihʉ xcá muntshʉua 'nadbʉ, 'yøhʉ núna ma ga xi'ahʉ. Ajuą nú'ą xá nsunda bi zofo ndu ma xitahʉ ra Abrá nú'bʉ hinxqui matho pa ja ra hai Arán ne mi 'bʉhnitho Mesopotamia.

3 Ne bi 'ñembabi: “Pøni de guecua ri hai, tsopн nú'н ja te ri njaui, ne grí ma pa ma'na ra hai nú'ą ma ga u't'a'i pa ja gui 'bнhni.”

4 Nu'bн́ bi bøni de guehni habн mi 'bнi, habн myá hai ya Caldeo, ne bi ma pa bá 'bн ja ra hai Arán. Ha nu mi du rá dada, Ajuą bá tsi pa guecua habн dí 'bнhнbya, ja bi 'mнcua nehe'ą.

5 Pe nu Ajuą himbi umbabiua ni 'na xɛni ra hai pa drá mɛti'ą, pe xqui ñą'tuabi gue nuna hai habн dí 'bнhнbya go drá mɛti'ą 'mɛfa ne gatho yá ją'i de rá ji'ą nú'н da 'mнi 'mɛfa. Pe nuya pa'н ra Abrá hinxqui mɛ'tstho ni 'nara bątsi.

6 Y Ajuą bi 'ñembabi'ą: “Nuri bątsi ri 'bɛto ne ri mbong'bɛto ma da 'mн ja 'nara hai habн hindyá mɛti'н ngue'ą dya nzøhøtho de guehni. Ne ja ma da 'mнhni'н ngu goho nthebe njɛya, ne ma da 'mɛgotho'н, ne ma da t'ø'tua ndunthi ra nts'o'mнi.”

7 Nehe bi 'ñembabi Ajuą: “Nuga go ma ga hą'mba nguɛnda ya ją'i de nú'ą ra hnini habн ma da 'mɛgo'н. Ne 'mɛfa ma ga yopa tsi de guehni pa da 'ñehe da mɛpcagui de guecua.”

8 Nepн Ajuą bi gohui 'nara cohi ra Abrá, ne bi manda gue gatho yá bątsi yá 'bɛto ne yá mbong'bɛto da mɛ'tsa 'nara seña ja yá ndo'yo de nú'ą ra cohi bi gohi. Hangue nu mi 'mнi rá t'н ra Abrá nú'ą mrá thuhu ra Isaac, nurá hñąto ma pa de xqui 'mнi bi 'yø'tua nú'ą ra seña xqui gohui Ajuą da 'yøt'e. Ne guet'ą bi 'yøt'a ra Isaac co rá t'н nú'ą mrá thuhu ra Cobo, ne guet'ą bi 'yøt'a ra Cobo co nú'н 'rɛt'amayoho yá t'н, y go gue'н yá dada nú'н 'rɛt'amayoho ya 'mнi de Israel.

9 Nepн nú'н yá t'н ra Cobo xi bi нtsa 'na de nuyá cu nú'ą mrá thuhu ra Jose. Hangue nu'н́ bi papabi ya me Egipto nú'ą yá cu'н, ne bi ts'its'i pa guehni. Pe Ajuą himbi hyɛsɛ'ą.

10 Hangue xi bi ñąni de ja yá ts'othogui bi thogui, ne bi umba ndunthi ra mfądi ne bi mats'i pa njabн ra Faraó bi hopa rá 'mнi. Ra Faraó go gue'ą mrá ndą de Egipto. Nepн ra Faraó bi umba 'nará nsu ra Jose pa bi gohi ngu rá ñoho de gue'ą, ne bi manda maxøgue ja rá ngu ra Faraó.

11 'Mɛfa bi nja 'nara dąnga thuhu nuni Egipto ne nuni Canaán, ne bi nja 'raya dąnga dumнi, ne bi 'ñotho te bi zi ndu ma xitahн. Himi tsнdi habн da dai ngue'ą mi otho te da dañ'н.

12 Nepн ra Cobo bi 'yøde gue mi ja ra trigo nuni Egipto, hangue bi mɛhna yá t'н pa guehni. Gue'ą ra mнdi 'mi'qui bi ma pa Egipto.

13 Nepн nurá ño'qui bi ma'н, ra Jose bi xipabi'н to'o mi gue'ą pa bi bądi'н gue go mi gue'ą myá cu. Hangue nura Faraó bi bątuabi yá ją'i ra Jose.

14 Nepн nura Jose bá pɛmpa ra noya rá dada pa da ma da 'mн Egipto con gatho ma'ra

yá jạ'i. Nu'ɥ́ mi hñu'rate ne 'rɛt'amacɥt'a.
15 Nepɥ 'bestho bi ma'ɥ pa Egipto. Y nepɥ ja bá tuni'ạ, ne ja bá tuni gatho yá t'ɥ, y nú'ɥ́ go gue'ɥ ndu ma xitahɥ.
16 Ne 'mɛfa de ya xqui thogui ndunthi ya jɛya de xqui du'ɥ, bá thạmpa yá ndo'yo'ɥ de guehni pa e bi t'acua ja yá hai nuni Siquem 'nara hnini de Canaán. Ne bi t'acuabi nuyá ndo'yo ja 'nara nt'agui xqui danga ndu ra Abrá xqui damba yá t'ɥ ra Amor nuni Siquem.

17 Y ya xqui nxạnda ndunthi yá t'ɥ yá 'bɛto ne yá mbong'bɛto ra Cobo nuni Egipto, ne ya mi ma da zø ra pa da hñạnga nú'ạ ra hñạ'ti xqui xipabi Ajuạ ra Abrá.
18 Nepɥ de nú'ɥ ya pa'ɥ bi 'mɥ ma'na ra ndạ nú'ạ himi pạdi to'o mi gue'ạ ra Jose ne te xqui mɛfi'ạ, ngue'ạ ya mi pɛ'tsa ndunthi ya jɛya xqui du'ạ.
19 Nú'ạ ra ndạ'ạ xi bi 'yø'tua ra nts'o'mɥi nú'ɥ ndu ma xitahɥ. Ne bi manda dra japi da 'yɛi gatho yá zi 'uɛne nú'ɥ myá ts'ɥnt'ɥ, pa njabɥ da du gatho'ɥ.
20 Y gue'ɥ ya pa bi 'mɥ ra Moise, y Ajuạ xi mri hopa rá 'mɥi. Nu'ạ́ bi tede rá dada ne rá nạnạ hñu nzạnạ ja yá ngu'ɥ.
21 Nepɥ bi thogui nú'ɥ hñu nzạnạ, nu'ɥ́ bi ma bá ɛi ngue'ạ njabɥ xqui manda ra Faraó da t'øt'e. Pe 'nará t'ixu ra Faraó bá jɥxa ra Moise de habɥ xqui t'ɛi, nú'ạ mrá zi 'uɛnetho, pa bi tede, ja ra uɛnda go mrá bạtsi'ạ.
22 Hangue ra Moise bi te ne bi bạtua yá mfạdi ya me Egipto, ne xi mrá nimfeni, ne mi hạ ra ts'ɛdi pa da ñạ ne pa te da 'øt'e.
23 Nepɥ de ya mi pɛ'tsa ñote njɛya ja bi zo rá mfeni da ma da c'ạ'tsa ya me Israel nuyá jạ'i pa bá nu te ngra 'mɥ'ɥ.
24 Nepɥ ngu mi zøni habɥ mi 'bɥ yá jạ'i, bi hyanda 'nara me Egipto mi na'mbabi 'na de gue'ɥ. Hangue pa bi za bi ñạnga rá jạ'i, ra Moise bi hyo nú'ạ ra me Egipto.
25 Nura Moise mi beni yá jạ'i'ạ xa unga nguɛnda gue Ajuạ xqui mɛhni'ạ pa da ñạni'ɥ, pe nu'ɥ́ himbi zo yá mfeni ua mrá 'mɛhni Ajuạ ra Moise.
26 Nepɥ rá hyax'ạ bi yopa thohni ra Moise, ne bi hyanda yoho ya me Israel mri ntunsɛhɛ. Ne mi ma da hyeque'ɥ ne bi 'ñembabi: "Nu'ahɥ́ gyá me Israelhɥ, ne grí ncuhɥ. ¿Hanja grí ntunsɛhɥ 'na ngu ma'na?"
27 Nepɥ nú'ạ to'o mi na'mba nú'ạ ma'na, bi umba 'nara nt'ent'i ra Moise ne bi 'ñembabi: "¿To'o xa hñux'ague dega nzaya ne dega ndạ pa go gui hñạgahe nú'ạ dí øthe?
28 ¿Ua gue guí ne gui hyogagui nehe ngu gá ø'tua ra me Egipto mande?"
29 Nu mi 'yøde njabɥ ra Moise xi bi ntsu, ne bi 'bat'i bi ma pa ja 'nara hai rá thuhu Madián, y ja bá 'bɥhni dega nzøhø, y ja bá nthạtini ne bi mɛ'tsa yoho yá t'ɥ.
30 Ne ya xqui thogui ñote

njɛya de xqui bønga ra Moise de Egipto pa bá 'bʉ ja ra hai Madián, nepʉ 'nara pa xqui bønga de rá ngu mbi 'yo asta ja rá ua 'nara t'øhø rá thuhu Sinaí. Ne de guehni bi hyanda 'nara 'bai gá ndạpo mi zø 'nara faspi madetho de gue'ạ, ne mi 'bahni 'nará ɛnxɛ Ajuạ madetho de ra faspi.

31 Nepʉ nura Moise himbi bạdi há bi nja, pe bi uat'a ja ra faspi pa bi hyandi te rá 'bɛ'ạ, ne bi 'yøde bi ñạ Ajuạ y bi 'ñembabi:

32 "Nuga go gueque rá Ajuạgui ra Abrá, ra Isaac, ra Cobo, ne gatho nú'ʉ ma'ra ndu ri xitahʉ." Nu'bʉ́ ra Moise asta mri huạt'i co ra ntsu hangue ya himi nehmạ da sigui da hyanda nú'ạ ra faspi mi handi.

33 Ha nu Ajuạ bi 'ñembabi: "C'o'ta ri zɛsthi ngue'ạ nuua habʉ guí net'i guehna 'nara mạca hai xá nt'axi.

34 Xi majuạni stá handa nuya ts'othogui thogui ma jạ'i nuni Egipto, ne stá øtua yá ts'oni'ʉ, ne stá ehe pa ga ñạni. Nubya ma ga pɛñ'a'i gui yopa penga Egipto." Njabʉ bi xi-pabi Ajuạ ra Moise.

35 Masque nuyá jạ'i ra Moise xqui ʉtsa'ạ ne xqui 'ñembi: "¿To'o xa hñux'ague dega nzaya ne dega ndạ pa go gui hñạgahe nú'ạ dí øthe?", pe xi majuạni go Ajuạ xqui mɛhna ra Moise pa da ndạ ne pa da zinga nú'ʉ yá jạ'i mbi o ja yá 'yɛ ya me Egipto, ngue'ạ njabʉ xqui xipa rá ɛnxɛ Ajuạ nú'ạ bi hnequi madetho de 'nara faspi nuni ja rá ua ra t'øhø Sinaí.

36 Nepʉ ra Moise bá penga pa Egipto pa bá tsinga gatho ya me Israel nú'ʉ mbi 'bʉhni. Ne bi 'yøt'a ndunthi ya dạnga t'øt'e ne ya nt'udi nuni Egipto ne ja ra Thɛnga Ndehe, nehe bá øt'a nuni ja ra mbonthi habʉ bá 'yo'ʉ ñote njɛya.

37 Go guet'ạ ra Moise nú'ạ bi xipabi yá jạ'i nú'ʉ myá me Israel bi 'ñembi: "Ajuạ ma da hñux'ahʉ 'na de gue'ahʉ pa drá 'mɛhni'ạ ngu xa hñuxcagui nehe. Y nú'ạ́ ma gui 'yøtehʉ nú'ạ da xi'a'ihʉ." Njabʉ bi xipa ra Moise yá jạ'i.

38 Nura Moise go guet'ạ mi 'ñoui ya me Israel nuni ja ra mbonthi, ne ja bi munts'ini'ʉ ja ra t'øhø Sinaí. Ne ja bi ñạuini ra Moise rá ɛnxɛ Ajuạ. Nepʉ ra Moise bi xipa ndu ma xitahʉ ngu nú'ạ xqui xipa ra ɛnxɛ. Njabʉ ra Moise bi hñạnga ra noya dega te pa bi 'racjʉ nehe.

39 Pe nú'ʉ ndu ma xitahʉ himbi ne bi 'yøta ra Moise, ne himi ne go da ndạ de gue'ʉ, ne bi benga ja yá mfeni gue ma'na xá hño da mengui pa Egipto.

40 Ha nu mi ma ra Moise bá ñạui ra ɛnxɛ, nu'bʉ́ nuya jạ'i bi 'ñembabi ra Aarón: "Stá beñhe gue xá hño 'bʉ ga hocjʉ 'rama ajuạhʉ pa go gue'ʉ dri 'bɛt'o de guecjʉ, ngue'ạ nura Moise hønsɛ bá jʉgaguihʉ de Egipto pa e bi hyɛgahʉua ja ra mbonthi, ha nu'ạ́, hadifạ'ạ te xua ja'ạ."

41 Hangue nu'ʉ́ bi hyoca 'nara t'ʉntfani dega bøjạ, ne bi thopabi ya mbo'oni pa bi

t'umbabi'ą, ne mri nsunda'ʉ,
ne xi mri johya ngue'ą bi
hyandi gue mi mahotho nú'ą
ra c'oi xqui hyocsɛ'ʉ.
42 Hangue nu Ajuą 'bestho
bi 'uegue de gue'ʉ, ne bi
hyɛpʉ da nsunda ya tsø ne
ra zą̨ną ne ra hyadi. Njabʉ
bi 'yofo maya'bʉ 'na de yá
'mɛhni Ajuą nú'ą ena njaua:
Nu'ahʉ gyá me Israelhʉ,
¿ha'mʉ rá 'nandi gá
hyohʉ 'raya mbo'oni
pa gá ñą̨tcahʉ
de nú'ʉ ñote njɛya gá 'yohʉ ja
ra mbonthi?
43 Hinhya'mʉ gá øtcahʉ njabʉ.
Nu'ą nguí øthʉ, ngrí
ndudehʉ nú'ʉ ri c'oihʉ
gá hocjʉ pa gui nsun-
dahʉ,
'na nguí hu'mbabihʉ ra
Moloc,
ha nu'ą ma'na gá hocjʉ
ngu 'nara tsø, nguí
hu'mbabihʉ ra Renfán.
Hangue nubyá ma ga
pøñ'a'ihʉ de ri haihʉ
pa ga pɛñ'ahʉ asta
thogui de ra hai Babilo-
nia.
Guehna bi xipa Ajuą ya me
Israel.
44 Nú'ą ra mbonthi habʉ
bi 'ranga ndu ma xitahʉ, ja
guehni xqui hocni'ʉ 'nara
ngu dega dutu habʉ mi 'bɛ'tsa
nú'ą ra xingdo habʉ mi nt'ofo
nú'ʉ 'rɛt'a ya hmanda. Nú'ą
ra ngu'ą bi thoqui ngu xqui
xipa Ajuą ra Moise da hyoqui,
ne ngu nú'ą xqui 'ñutuabi.
45 Nepʉ 'mɛfa nú'ą ra ngu'ą
bi gohui ndu ma xitahʉ nú'ʉ
mri zi ra Josue. Nepʉ bá hą'ʉ
pa nuua habʉ bi ntuncui ya
ją'i nú'ʉ himyá me Israel nú'ʉ
bi guui Ajuą de guecua nú'bʉ
mi zøcua nú'ʉ ndu ma xitahʉ.
Y ja nura ngu'ą ja bi nsun-
dani'ʉ Ajuą asta mi 'mʉi ra
Davi nú'ą bi ndą.
46 Y Ajuą xi bi hopa rá
'mʉi'ą. Y ra Davi mi nehmą xa
hyoca 'nara ngu pa habʉ dra
nsunda hmąhą Ajuą nú'ą rá
Ajuą ndu ma xitahʉ ra Cobo.
Pe himbi za bi hyoqui.
47 Pe nu 'nará t'ʉ hą, nú'ą
mrá thuhu Salomó, nu'ą́ hą,
go gue'ą bi hyocua rá ngu
Ajuą nú'ą mi behmą da hyoca
rá dada.
48 Masque nu Ajuą bí 'bʉi
mañą mahets'i, hingui 'bʉ ja
'nara ngu nú'ą xa thoqui co
yá 'yɛ ya ją'i, ngu bi 'ñenga
ra bądi Isaía gue Ajuą mi ena
njaua:
49 Nuua mahets'i ja guecua
ma hudiga habʉ dí 'bʉi
dega ndą,
ha nu ja ra ximhai ja guehni
dí øta ma ua.
Nehe ena: ¿Te ma ngu nú'ą
ra ngu ma da thogaga
'bʉ?
O ¿habʉ ma ga 'bʉca 'bʉ?
50 ¿Ha gue hingue co ma ts'ɛdi
stá hocaga gatho nuya
t'øt'e ja ja ra ximhai?
51 Y ra cu Teba bi sigui bi
'ñembabi ya ją'i: Pe nu'ahʉ́
nzą̨ntho xi xcá njahʉbʉ, xi xá
me ri mfenihʉ, hinguí ne gui
'yøhʉ. Guí njahʉ ngu nú'ʉ
ya ją'i hingui pą Ajuą, ngue'ą
nu'ahʉ́ hinguí ne gui 'yøthʉ
nú'ą xi'ahʉ ra Mą̨ca Ndą̨hi
ngu mi nja ndu ma xitahʉ
nehe.
52 ¿Hangu hmą yá 'mɛhni
Ajuą bi t'ø'tua ra nts'o'mʉi? Y
nú'ʉ ndu ma xitahʉ go gue'ʉ

bi 'yøt'a njabʉ. Nú'ʉ́ go gue'ʉ bi hyo nú'ʉ to'o mi mạ̱ desde rá mʉdi gue mi ma da 'ñehe nú'ạ̱ ra hojạ̱'i hinda ma da 'yøt'a ni 'nara ts'oqui. Ha nu mi zøhø'ạ̱, go gue'ahʉ gá dahʉ ne gá hyohʉ.

53 Nu'ahʉ gá hñạ̱ñhʉ ya hmanda nú'ạ̱ e bi zogahʉ yá ɛnxɛ Ajuạ̱, pe hinxcá ne xcá 'yøthʉ ngu nú'ạ̱ bi hmanda'ihʉ.

Rá du ra Teba

54 Nepʉ mi 'yøde njabʉ nuya jạ̱'i nuya noya'ʉ, xi bi bø yá cuɛ nts'ɛdi co ra cu Teba.

55 Pe nura cu Teba mi hạ̱mpa rá ts'ɛdi ra Mạca Ndạ̱hi, ne bi nøxa pa mahets'i ne bi hyandua rá nsunda Ajuạ̱, nehe bi hyanda ma zi Hmuhʉ ra Jesu mi 'bahni ja rá 'ñɛi Ajuạ̱.

56 Nepʉ ra cu Teba bi 'ñemba ya jạ̱'i:

—¡Ndi! Dí handa mahets'i xogui, nehe dí handa Nú'ạ̱ To'o e bi Njạ̱'i bí 'bai ja rá 'ñɛi Ajuạ̱.

57 Y nura ora'ạ̱ gatho nú'ʉ ya jạ̱'i mi 'bahni bi go'ta yá gu ne bi dø ya hmafi, ne bi nest'ihi ri gatho bi mfats'i bi mihi ra cu Teba.

58 Nepʉ de guehni nuya jạ̱'i'ʉ bi pønga ra cu Teba de ra hnini, nepʉ bi c'ahni. Ne mi 'bahni 'nara bạ̱sjạ̱'i mrá thuhu ra Saulo, nú'ạ́ nehe go gue'ạ̱ bi hyandua rá du ra cu Teba, nehe go gue'ạ̱ mi supa yá he ya hyote nú'ʉ xqui hñạ̱qui pa bi za bi hñote'ʉ.

59 Y nú'ạ̱ ra ora mi thøxa ya nc'ahni ra cu Teba, nu'ạ́ bi 'yapabi Ajuạ̱ ne bi 'ñena:

—Ma zi Hmu'i Jesu, dí a'i gui hñạ̱ni ma te ja ri mạca 'yɛbya.

60 Nu'bʉ́ nu'ạ́ bi ndandiñạ̱hmu ne bi 'ñena:

—Ma zi Hmu'i, oxqui hạ̱'mba nguɛnda nuyʉ ya jạ̱'i de nú'ạ̱ øtcagui.

Y ngu bi uadi bi mạ̱nga njabʉ, 'bestho bi du.

8

Ra Saulo xi bi 'yø'tua ndunthi ra nts'o'mʉi nuya gamfri

1 Ha nura Saulo xqui dạ̱ rá hñạ̱ gue da tho ra cu Teba.

Nepʉ 'bestho nú'ạ̱ ra pa'ạ̱ bi mʉdi bi nja 'nara dạ̱nga nt'ʉtsate contra nú'ʉ xqui gamfri Ajuạ̱ nuni Jerusale. Ne bi nxanga gatho ya gamfri habʉraza maxøgue ra hai Judea ne Nsamaria, hønsɛ ya apostol himbi bønga de Jerusale.

2 Y nu 'raya cu xi mi ja yá jamfri co Ajuạ̱, go gue'ʉ bi 'ñoni pa bi 'yagui ra cu Teba, ne xi bi nzoni ndunthi ngue'ạ̱ xi mri mạdi'ʉ.

3 Ha nura Saulo xi bi 'yø'tua ndunthi ra nts'o'mʉi ya gamfri, ne 'rama'na ra ngu mi cʉt'i pa mi jʉca ya 'ñøhø ne ya 'bɛhñạ̱ pa da zits'i da got'a fadi.

Bi hmạ̱mba rá noya Ajuạ̱ nuni Nsamaria

4 Ha nú'ʉ ma'ra ya gamfri xqui 'bat'i ne xqui nxani, go gue'ʉ mi 'yo mi mạ̱mba rá noya Ajuạ̱ habʉraza.

5 Ha 'na de gue'ʉ mrá thuhu ra Lipe bi ma pa ja 'nara hnini

nuni Nsamaria pa bá xipa ya ja̱'i de ra Zidada Jesucristo.

6 Y nuya ja̱'i de guehni mri munts'i pa mi huxa nt'øde xá hño de nú'a̱ mi ma̱nga ra cu Lipe, ne mi handi'ʉ nú'ʉ ya nt'udi mi øt'e'a̱.

7 Ngue'a̱ nu'á̱ mi ɛmba ya ts'onda̱hi nú'ʉ to'o mi pɛ'tsi, ne nuya ts'onda̱hi asta mi mafi da bøni. Ne ndunthi ya ts'onate mi øthe'a̱.

8 Hangue njabʉ bi mɛ'tsa 'nara da̱nga johya nú'a̱ ra hnini'a̱.

9 Ne mi 'bʉhni 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Simu nú'a̱ mrá 'ñete de nú'a̱ ra hnini'a̱. Nura 'ñete'a̱ xi xqui hyat'a ndunthi ya me Nsamaria, ne xi mri 'ñets'i co nú'a̱ rá mfa̱di mi pa̱di.

10 Ne gatho nuya ja̱'i de guehni notsi nda̱ngui xi mi huxa nt'øde de nú'a̱ mi ma̱nga nú'a̱ ra 'ñete'a̱, ne mi eñ'ʉ:

—Nura 'ñøhø'a̱ ha̱mpa rá da̱nga ts'ɛdi Ajua̱.

11 Ne gatho ya ja̱'i xi mi huxa nt'øde ngue'a̱ ya ya'mʉ xqui hyat'i'ʉ co rá nt'ete.

12 Pe nu mi zønga ra cu Lipe ja nú'a̱ ra hnini'a̱ bi ma̱nga ra hoga nt'øde de rá hmanda Ajua̱ ne bi ma̱ de ra Zidada Jesucristo. Nepʉ gatho ya ja̱'i bi gamfri ne bi nxistehe, ya 'ñøhø ne ya 'bɛhña̱.

13 Nehe nú'a̱ ra 'ñete mrá thuhu ra Simu bi gamfribi rá noya Ajua̱ ne bi nxistehe. Ne nza̱ntho bi 'ñoui ra cu Lipe, mi handa nú'ʉ ya nt'udi ne ya da̱nga t'øt'e mi øt'e, ne nu'á̱ xi mri 'yø de nú'a̱ mi handi.

14 Nepʉ mi ba̱di nú'ʉ ya apostol mi 'bʉhni Jerusale gue ya me Nsamaria ya xqui hña̱nga rá noya Ajua̱, 'bestho bi mɛhna ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua pa guehni.

15 Y ngu mi zøñ'ʉ bi 'yapabi Ajua̱ po ya gamfri de guehni Nsamaria pa bi za bi hña̱nga ra Ma̱ca Nda̱hi,

16 ngue'a̱ ni 'na de gue'ʉ hinxqui hña̱ni thoho ra Ma̱ca Nda̱hi, hønsɛ xqui nxistehe de rá thuhu ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

17 Hangue ra Pedro ne ra Xuua bi hñuxa yá 'yɛ ja ya gamfri, nepʉ nu'ʉ́ 'bestho ra ora'a̱ bi hña̱nga ra Ma̱ca Nda̱hi.

18 Ha nu mi hyanda ra Simu nú'a̱ mrá 'ñetehma̱ gue xqui hña̱nga ra Ma̱ca Nda̱hi nú'ʉ to'o xqui hñu'tsua yá 'yɛ ra Pedro ne ra Xuua, hangue nu'á̱ asta bi ña̱'tuahma̱ ra boja̱ nú'ʉ ya apostol,

19 ne bi 'ñembabi:

—'Racaguihʉ nehe nú'a̱ ra ts'ɛdi guí ha̱hʉ, pa njabʉ necagui da za ga huxa ma 'yɛ ja ya ja̱'i ne nu'ʉ́ da hña̱nga ra Ma̱ca Nda̱hi.

20 Nepʉ ra Pedro bi da̱di ne bi 'ñembi:

—Ma'na xá hño 'mɛdiui ri boja̱. ¿Hanja xcá beni gue rá ts'ɛdi Ajua̱ da za da thai co ra boja̱?

21 Hinguí pɛ'tsa ra nsɛqui nixi rí 'ñep'a'i gui pɛfi nuna 'bɛfina̱, ngue'a̱ hingui ho núna xcá beni de ja rá thandi Ajua̱.

22 Hangue nu'a̱ mahyoni gui 'yøt'ebya, ntsø'mi de nú'a̱

ri ts'oqui xcá beni, ne 'yapabi
Ajuạ pa xahmạ da pun'a'i de
nú'ạ ra ts'omfeni xcá beni.
23 Ngue'ạ nuga dí handi gue
xi 'nagrá ts'omfeni ne 'nagrá
'yøt'ats'oqui.
24 Nepн nú'ạ ra Simu bi
dạdi ne bi 'ñena:
—'Yaphн ts'н Ajuạ por
gueque, pa hinda njabн ngu
nú'ạ xcá mạ.
25 Ha nú'н ya apostol ngu bi
damajuạni'н de ma zi Hmuhн
ra Jesu ne bi mạmba rá noya
Ajuạ, bi bøni'н de nú'ạ ra
hnini'ạ. Ne bi thohni ja ma'ra
ya t'нca hnini de Nsamaria mi
mạnga ra hoga nt'øde de ra
mpøhø. Nepн nu'ч́ bi yopa
menga Jerusale.

Ra Lipe bi xi'tsa 'nara me Etiopía

26 'Mεfa de gue'ạ 'nará εnxε
Ajuạ bi zofo ra cu Lipe ne bi
'ñembabi:
—Lipe, stá ehe ga pεñ'a'i grí
ma grí cại, jн nú'ạ ra 'ñu nexa
Jerusale pa rí zønga asta ja ra
hnini Gasa.
Nú'ạ ra 'ñu'ạ thogui ja 'nara
mbonthi.
27 Nepн ra cu Lipe 'bestho
bi gн ra 'ñu bi ma. Ne
de má 'ñu bi nthεui 'nara
'ñøhø mrá me Etiopía. Nú'ạ́
mrá eunuco, ne mi gue'ạ
'namrá dạnga mfats'i nú'ạ ra
'bεhña mrá ndạ nuni Etiopía
ne mrá thuhu ra Candace.
Nura 'ñøhø'ạ go gue'ạ mrá
mε'sbojạ de ja rá ts'нtbi nú'ạ
ra 'bεhña mrá ndạ. Y nu'ạ́
xqui mengui xqui xøcambeni
Ajuạ nuni Jerusale.
28 Ne ya mri menga pa ja
rá hai ne mri zi rá carro mri
gнt'a ya fani. Nuni ja mi
huhni mi he'ta ra Mạca T'ofo
nú'ạ bi 'yofo ra bạdi Isaía.
29 Nepн ra Mạca Ndạhi bi
'ñemba ra cu Lipe:
—Rí ma uạ tsн nuna carro
xa mani ne rí mεui.
30 Nepн nura cu Lipe bi
nest'ihi bi ma bá tsн nú'ạ
ra carro, ne bi 'yøde nú'ạ ra
'ñøhø mi he'tua rá t'ofo ra
bạdi Isaía, ne bi 'ñembabi:
—¿Ha gue guí pạdi te rí
bønga nú'н ya noya guí he'ti?
31 Nepн nu'ạ́ bi dạdi ne bi
'ñena:
—¿Hanja da za ga pạdi te rí
bøni 'bн hinto da 'ñutcagui?
Ne bi 'ñemba ra cu Lipe:
—Bá pøxa ja ra carro ne bá
e ga huhui.
32 Y nú'ạ ra xεni de ra Mạca
T'ofo mi he'ti'ạ nu habн ena
njaua:
Nú'ạ́ bi ts'its'i nja ngu 'nara zi
dεti pa da tho;
ne 'besthó himbi xoxa rá ne
nja ngu 'nara zi dεti bi 'bεgui
pa da t'ạxi.
33 Mri 'ñenda ya jạ'i, ne hinto
bi ñạni;
ha nú'н yá jạ'i xi bi nts'o'mнi,
ne bi thạcua rá te de guecua
ja ra ximhai.
Njabн mạnga ra Mạca T'ofo.
34 Nepн nú'ạ ra me Etiopía
bi 'ñembabi ra cu Lipe:
—Dí bạnte'i gui xicagui de
nú'ạ rá 'mεhni Ajuạ, ¿ha gue
mi mạ de guesε'ạ, o mi mạ de
ma'na ra jạ'i?
35 Nepн nura cu Lipe bi
mнdi bi ña, ne bi xipabi
gatho ra hoga nt'øde de ma zi
Hmuhн ra Jesu desde habн mi
he'ta ra me Etiopía go gue'ạ

'nara xɛni de ra Mạca T'ofo
nú'ạ xqui 'yofo ra bạdi Isaía.
36 Nepʉ de mi 'yo'ʉ ja ra
'ñu bi zønga habʉ mi ja 'nara
mothe, ha bi 'ñenga nú'ạ ra
me Etiopía:
—Jani 'nara zi mothe po ra
dehe. ¿Ha hinda za ja ga nxis-
teheni?
37 Ha nura cu Lipe bi
'ñembabi:
—'Bʉ xi guí camfri con
gatho ri mfeni da za, hanja
hina.
Nura me Etiopía bi 'ñena:
—Hạhạ, dí camfri gue ra Je-
sucristo go gue'ạ rá T'ʉ Ajuạ.
38 Nu'bʉ́ nu'ạ́ bi 'bɛpa rá
'bɛgo bi 'ba'ma ra carro, nepʉ
bi gại ri yoho'ʉ, ne bi yʉt'a
mbo ra dehe. Nepʉ ra cu Lipe
bi xi'tsa nú'ạ ra cu me Etiopía.
39 Y nu mi bøxa ra cu Lipe
de ja ra dehe, bi 'mɛtho
ngue'ạ rá Mạca Ndạhi Ajuạ
bi zits'i. Nepʉ nura cu
me Etiopía ya himbi yopa
hyanda ra cu Lipe ma'na'qui.
Y ya mri sɛhɛ'ạ bi sigui bi ne
rá 'ñu co ndunthi ra johya mi
pɛ'tsi.
40 Nepʉ nura cu Lipe bi
zønga nuni Asoto, ne de mi
'rani de guehni bi mʉdi bi
mạnga ra hoga nt'øde asta bi
zønga nuni Cesarea.

9

*Ra Saulo bi gamfri ra Zi-
dada Jesu*
(Hch. 22:6-16; 26:12-18)

1 Ha nuya pa'ʉ ra Saulo mi
hu'tsa ya gamfri da hyo, ne
bi ma bá nu ra dạnga ndạ gá
macjạ.
2 Bi ma bá a nsɛqui pa da
ma nuni ja yá nijạ ya xodyo
nuni Ndamasco pa da gʉ nú'ʉ
ri dɛmba rá jamfri ra Zidada
Jesu, gue dra 'bɛhñạ gue dra
'ñøhø, ne dua tsi pa Jerusale
da got'a fadi.
3 Ne de mri ne ra 'ñu ya mi
ma da zønga Ndamasco, mi
dạmfri bi got'atho 'nara ñot'i
asta mi huɛxqui nú'ạ ra hy-
ats'i mri 'ñehe de mahets'i.
4 Nepʉ ra ora'ạ 'bestho bi
dagui ma'mɛmfo ja ra hai. Ne
bi 'yøde 'nara noya mi ena:
—Saulo, Saulo, ¿hanja guí
hongagui pa gui 'yøtca ra
nts'o'mʉi?
5 Nu'bʉ́ ra Saulo bi dạdi ne
bi 'ñena:
—¿To'o'i, zi Hmu?
Nu'ạ́ bi dạdi ne bi 'ñena:
—Nuga go gueque drá
Jesu. Ha nu'i guí hongui
pa gui 'yøtcagui ra nts'o'mʉi
ngue'ạ guí honi pa gui 'yø'tua
ra nts'o'mʉi nú'ʉ to'o xạ
gamfrigui. Pe nu'i go grí
'ñʉnsɛ, guí nja ngu nú'ạ
øt'a ra ndạmfri ora tica ra
nsʉmboi.
6 Y ra Saulo asta mri huạt'i
co ra ntsu ne bi 'ñena:
—Ma zi Hmu'i, ¿te rá 'bɛ guí
ne ga øt'ebya?
Nu'bʉ́ ra Zidada bi
'ñembabi:
—Nangui ne rí ma ja ra
hnini, nuni ja guehni ma da
si'a'i nú'ạ rí 'ñep'a'i gui 'yøt'e.
7 Y nú'ʉ ya 'ñøhø mri 'ñoui
ra Saulo xi bi ntsu ngue'ạ nu'ʉ́
xqui 'yøde nehe nú'ạ ra noya
pe hinxqui hyandi ua to'o mi
'bạhni.
8 Nepʉ nura Saulo bi nan-
gui de ja ra hai, ne xi mri

zøthmą yá da pe himbi za bi hyandi. Hangue bri jʉhni bi ts'its'i pa asta ja ra hnini Ndamasco.

9 Y nuni ja bá 'bʉhni hñu pa ne himi handi. Y nú'ʉ hñu pa ni ts'ʉ hinte bi zi.

10 Nuni Ndamasco mi 'bʉhni 'nara gamfri mrá thuhu ra Ananía, y nura Zidada Jesu bi zofo ngu dega t'i ne bi 'ñembabi:

—¡Nugue Ananía!

Nu'ą́ bi dądi:

—¿Te'ą, zi Hmu?

11 Ha nura Zidada bi 'ñembabi:

—Rí ma, jʉ nú'ą ra 'ñu rá thuhu ra Juą'ñu, ne thogui ja rá ngu ra Juda, ne ja gui 'ñanini ra Saulo nú'ą ra me Tarso. Nu xcrí tsøni gui tsʉdi di øt'a rá søcambeni.

12 Nu'ą́ ya stá xipabi ngu dega t'i gue ma da tsøni 'nara 'ñøhø rá thuhu ra Ananía, ne da hñu'tsua yá 'yɛ pa da yopa hyandi.

13 Nu mi 'yøde njabʉ ra cu Ananía bi dądi ne bi 'ñena:

—Zi Hmu, stá øde ndunthi de nú'ą ra 'ñøhø'ą gue xi mi ø'tuabi ndunthi ra nts'o'mʉi ya cu nuni Jerusale.

14 Ha xa umba nsɛqui ya ndą gá macją pa da za da gʉ gatho nú'ʉ di xøcambeni'i ri thuhu de guecua nehe.

15 Nepʉ ra Zidada bi 'ñemba ra cu Ananía:

—Grí ma gui 'yøt'a nú'ą dí xi'i, ngue'ą go gue'ą ra 'ñøhø stá huahni pa da mɛpcagui ne da 'ñutua ma thuhu ya me Israel ne gatho nú'ʉ hingyá me Israel ne nuyá ndą'ʉ, pa da bądi'ʉ to'ogui.

16 Ne nuga go ma ga utuabi gatho nú'ʉ ya ts'othogui pɛ'tsi da thogui po rá ngue ma thuhu.

17 Nu'bą́ ra cu Ananía bi ma ne bi yʉt'a ja ra ngu habʉ mi 'bʉ ra Saulo. Ne bi hñu'tsua yá 'yɛ, ne bi 'ñembabi:

—Zi cu Saulo, ra Zidada Jesu nú'ą to'o gá handa ja ra 'ñu nú'ą ngrí nehi pa guecua, go gue'ą xa mɛncagui pa da yopa xo ri da ne gui hñąnga ra Mąca Ndąhi.

18 Ne 'bestho ra ora'ą bi dagui nú'ą te mi co'tua yá da, ne 'bestho bi yopa hyandi. Ne nu'ą́ bi 'mai bi ma bá nxistehe.

19 Ne bi ñuni, nepʉ bi yopa nja rá ts'ɛdi, ne bi 'mʉhni 'raya pa co ya gamfri nuni Ndamasco.

Ra Saulo bi mąmba rá noya Ajuą ja ra hnini Ndamasco

20 Nepʉ 'bestho bi ma bá damajuąni de ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ja yá niją ya xodyo, ne mi mą gue ra Jesu go gue'ą rá T'ʉ Ajuą.

21 Y gatho nú'ʉ to'o mi øde nú'ą mi mąñ'ą xi mri 'yø ne mi eñ'ʉ:

—¿Ha hingo guehni núni xi mi ø'tua ra nts'o'mʉi nú'ʉ to'o xøcambenibi rá thuhu ra Jesu nuni Jerusale? ¿Ha hingo guehni xqui 'ñehe da gʉ nts'ąhni ya gamfri pa da zi'tsua ya ndą gá macją?

22 Pe nura cu Saulo ma'na mi jʉ rá ts'ɛdi pa da damajuąni gue ra Jesu go gue'ą ra Cristo rá 'mɛhni Ajuą ne xqui hñuts'i'ą pa da e da ndą. Y nuya xodyo himbi bądi te

da beni gatho nú'ʉ mi 'bʉhni Ndamasco.

Ra Saulo bi c'ot'i de ja yá 'yɛ ya xodyo

23 Bi thogui ndunthi ya pa, nepʉ bi mʉdi bi mą́mbi ya xodyo pa da hyohmą ra cu Saulo.
24 Pe nú'ą ra cohi bi gohi'ʉ, bi t'umba nt'øde ra cu Saulo gue nu'ʉ́ ma pa ra xuui mi su gatho ya gosthi de nú'ą ra hnini'ą pa xa thohmą'ą.
25 Pe nu mi bądi ya cu njabʉ, bi 'yɛnt'a ra cu Saulo ja 'nara dąnga 'bøts'e pa bri tonts'a dega xuui pa møte de ra jądo nú'ą mi cot'a ra hnini, pa bi za bi 'bat'i'ą.

Nú'ą ra pa bi zønga ra Saulo nuni Jerusale

26 Nu mi zønga ra cu Saulo Jerusale mi nehmą'ą da munts'iui ya gamfri, pe nu'ʉ́ mi tsu ngue'ą himi camfri'ʉ gue nu'ą́ ya mi 'nara gamfri.
27 Pe nura cu Berhna bi zits'i pa habʉ mbi 'bʉ ya apostol, ne bi metuabi hanja xqui hyanda ra Zidada Jesu ja rá 'ñu ra cu Saulo, ne xqui ñąui. Ne bi metuabi'ʉ gue nu'ą́ ya xqui ñą de rá thuhu ra Zidada Jesu co ndunthi ra ts'ɛdi nuni Ndamasco.
28 Y njabʉ bi za bi 'mʉi co ya gamfri nuni Jerusale.
29 Nu'ą́ himi tsu da mą de rá thuhu ra Zidada Jesu, ne mi ntsanoyaui ya xodyo nú'ʉ mi ñąca griego, ha nu'ʉ́ mi ɛcuabi da hyo'ą.
30 Pe nu mi bądi njabʉ ya cu bi zixa ra cu Saulo pa nuni Cesarea, nepʉ bi mɛhni'ʉ pa Tarso.
31 'Mɛfa gatho ya gamfri bi mɛ'tsa 'nara hoga'mʉi nuni Judea ne Galilea ne Nsamaria, ne mi zɛdi yá jamfri, ne mi 'yo'ʉ co ndunthi rá ntsu Ajuą, ne ma'na mri xu ya gamfri co rá mfats'i ra Mąca Ndąhi.

Ra Enea bi ñąni

32 Ha nura apostol Pedro bi 'ño bi zønga gatho ya gamfri, ne bi ma bá c'ą'tsa ya cu nú'ʉ mi 'bʉhni Lida.
33 Ne ja bi zʉhni 'nara 'ñøhø rá thuhu ra Enea, ne ya mi øt'a hñąto jɛya xqui 'mɛnga ja ra mfidi ngue'ą mi tsʉ 'nara hñeni nú'ą nixi mi tsa da ąnga rá ndo'yo.
34 Nepʉ ra cu Pedro bi 'ñembabi:
—Enea, ra Zidada Jesucristo xa 'yøthe'i. Nangui jʉxa ri mfidi.
Nepʉ nu'ą́ 'bestho bi nangui.
35 Y gatho ya mengu de guehni Lida ne ya me Sarón bi zogui yá ndąxjua jamfri ne bi gamfri ra Zidada Jesu co nú'ą xqui hyandi'ʉ.

Ra Dorca bi yopa nte de ra du

36 Nuni Jope mbi 'bʉ 'nara 'bɛhñą mrá gamfri nú'ą mrá thuhu ra Tabita, dega griego t'embi ra Dorca. Nú'ą́ nząntho mi øt'a ndunthi ra hñojąi ne mi faxa ya hyoya.
37 Ha nuya pa'ʉ bi zʉ 'nara hñeni ne bi du. Nepʉ bi sati ngu myá nząi'ʉ ne bá 'bɛgui ja 'nara tøngu.

38 Pe de guehni Jope mi guetbʉ pa ja ra hnini Lida, ne nuya gamfri de guehni xqui 'yøde gue ja mbi 'bʉhni ra cu Pedro nuni Lida, hangue bi 'bɛhna yoho ya 'mɛhni pa dua tsi ne da 'ñembi:

—Dí bạnte'ihe ga maha 'bestho pa Jope.

39 Nepʉ nura cu Pedro 'bestho bi mɛui'ʉ. Ne nu mi zøni bi ts'its'i pa ja ra tøngu habʉ xqui munts'a ndunthi ya viuda mi zoni. Ne bi t'utuabi ra cu Pedro nuya pahni ne ma'ra ya he xqui hyoca ra nju Dorca nú'bʉ mi te'ạ.

40 Nu'bʉ́ ra cu Pedro bi 'bɛpi da bønga pa thi gatho nú'ʉ mi 'bʉhni, ne nu'ạ́ bi ndandiñạhmu ne bi 'yapabi Ajuạ. Nepʉ bi zofo nú'ạ xqui du ne bi 'ñembabi:

—Tabita, nangui.

Ne nu'ạ́ 'bestho bi zøt'a yá da, ne nu mi hyanda ra cu Pedro bi nangui bi hñudi'ạ.

41 Ha nura cu Pedro bi mipa 'nará 'yɛ ne bi 'ba'mi. Nepʉ bi zohna ya viuda ne ma'ra ya gamfri pa bi 'ñutuabi gue ya xqui yopa nte.

42 Y gatho de guehni Jope bi nt'øde de nú'ạ xqui nja, ne ndunthi to'o bi gamfri ra Zidada Jesu.

43 Ha nura cu Pedro bi gohi ndunthi ya pa de guehni Jope ja rá ngu ra cu nú'ạ rá thuhu ra Simu dɛxifri.

10

Ra apostol Pedro ne ra Cornelio

1 Mi 'bʉ 'nara 'ñøhø nuni Cesarea mrá thuhu ra Neyo nú'ạ mrá me Italia ne himrá xodyo, nehe go mrá ndạ de nú'ʉ ya soldado myá mengu rá hai'ạ.

2 Nú'ạ́ xi mrá hojạ'i ne xi mi tsu Ajuạ, ne gatho nú'ʉ ya mengu rá ngu. Ne mi øt'a ndunthi ra hño ngue'ạ mi faxa ya xodyo nú'ʉ xi myá hyoya. Ne nzạntho mi xøcambeni Ajuạ.

3 Nepʉ 'nara pa ngu mi nzʉnga hñu nde bi hyanda 'nará ɛnxɛ Ajuạ ngu dega t'i, bi yʉt'a habʉ mi 'bʉi'ạ ne bi 'ñembabi:

—¡Neyo!

4 Nu mi hyandi xi bi nʉ'ti ne xi bi ntsu, ne bi 'ñena:

—¿Te'ạ, zi Hmu?

Nura ɛnxɛ bi 'ñembi:

—Nuri nt'adi xa 'yøde Ajuạ ne nú'ʉ ri mfats'i xcá 'yøt'e xa hyandi'ạ.

5 Hangue nubya pɛhna 'raya 'mɛhni pa ja ra hnini Jope pa dua tsi ra Simu nú'ạ thu'mbabi nehe ra Pedro.

6 Nú'ạ́ bí 'bʉi ja rá ngu ma'na ra Simu nú'ạ ra dɛxifri, 'bʉi guetbʉ ja rá hyo ra ndehe. Y nú'ạ ra Pedro go gue'ạ ma da xi'a'i te rí 'ñep'a'i gui 'yøt'e.

7 Nu mi ma ra ɛnxɛ nú'ạ mi ñạui ra Neyo, bi zohna yoho yá 'bɛgo ne 'namrá nzại soldado nú'ạ mi xøcambeni Ajuạ nehe.

8 Go gue'ʉ bi xipabi te 'bɛ'ạ bi nja, ne bi mɛhni pa ra hnini Jope.

9 Ha nurá hyax'ạ de mi 'yo yá 'ñu'ʉ y ya mi ma da zønga ja ra hnini Jope, nu'bʉ́ nura ora'ạ ra cu Pedro bi bøxa ja 'nara tøngu pa da 'yapabi

Ajuạ nuni ja ra hnini Jope, y
mi ngu nde ma pa nura ora'ạ.
10 Y xi mi tsʉ 'nara thuhu y
ya xa nehmạ xa ñuhmạ, pe ja
mi thocuabi te da zi. Y nú'ạ ra
ora'ạ bi hyanda 'nara nt'udi
ngu dega t'i.
11 Ne bi hyandi bi xogui ma-
hets'i ne bá jạ'ma pa ja ra
hai 'ñena 'nara dạnga dutu mi
thu'tsa gatho goho yá ñạni.
12 Y ja nú'ạ ra dutu'ạ mbra
cʉni gatho ya mbo'oni ne
gatho ya zu'ue nú'ʉ ja goho
yá ua, ne ya qu'eñạ ne ya
ts'ints'ʉ.
13 Nepʉ bi 'yøde 'nara noya
bi 'ñena:
—Pedro, jʉ nuyʉ ya
mbo'oni ne ya zu'ue ne hyo
pa gui tsi.
14 Nu'bʉ́ nura cu Pedro bi
dạdi ne bi 'ñena:
—Hina, zi Hmu, ngue'ạ hin-
hya'mʉ stá tsi nú'ạ xá nts'o ne
hingui t'axi.
15 Ne nú'ạ ra noya'ạ bi
'ñemba ma'na'qui:
—Oguí embi xá nts'o nú'ạ
xa xʉca Ajuạ ne xá nt'axi.
16 Bi njabʉ hñu'qui, nepʉ bi
bøxa ma'na'qui pa mahets'i
nú'ạ ra dutu.
17 Ha nura cu Pedro mi
'bʉhni mi 'yo rá mfeni ne mi
ne da bạdi te mri bønga nú'ạ
ngu ra t'i xqui hyandi. Nura
ora'ạ bi zøhø yá 'mɛhni ra
Neyo ja ra gosthi, xqui 'ño
xqui 'ñani habʉ mi ja rá ngu ra
Simu dɛxifri.
18 Ha nu mi zøni ja nú'ạ ra
ngu'ạ bi 'ñani ua ja mi 'bʉhni
ra Simu nú'ạ xqui thu'mbabi
nehe ra Pedro.
19 Pe nura cu Pedro tobya
mi oda rá mfeni nú'ạ ngu ra
t'i xqui hyandi, ne ra Mạca
Ndạhi bi 'ñembi:
—Bi zø hñu ya 'ñøhø
hoñ'a'i.
20 'Bai cại rí mɛui'ʉ. Ne ote
xqui ma gui tsu, ngue'ạ go stá
pɛnca'ʉ.
21 Nepʉ ra cu Pedro bi gại
habʉ mi 'ba nú'ʉ yá 'mɛhni ra
Neyo, ne bi 'ñembi:
—Nuga go gueque guí
honjʉ. ¿Te xqui 'bɛñ'ahʉ?
22 Nu'ʉ́ bi dạdi ne bi 'ñena:
—Xpá mɛncahe ma ndạ
gá soldadohe ra Neyo, 'nara
hoga 'ñøhø xi tsu Ajuạ, ne
gatho ya xodyo ñạmahño de
gue'ạ. Y 'nará ɛnxɛ Ajuạ bi
xipi gue mahyoni da mɛhni
to'o da e da zix'a'i pa gui ma
ja rá ngu'ạ, pa da 'yøde nú'ạ
ma gui xipabi.
23 Nepʉ ra cu Pedro bi
umba ntsaya'ʉ habʉ mi 'bʉi'ạ,
ne ja bi 'ñoxini'ʉ con gue'ạ
nú'ạ ra xuui'ạ. Ha nurá
hyax'ạ ra cu Pedro bi ma con
gue'ʉ ne bi mɛ ma'ra ya cu
nú'ʉ mi 'bʉhni Jope.
24 Y rá hyax'ạ bi zøñ'ʉ nuni
Cesarea habʉ mi 'bʉ ra Neyo
mi tø'mi, ne xqui zohna gatho
nú'ʉ ja te myá njaui, ne nú'ʉ
xi myá hmạdi'ạ.
25 De mi zønga ra cu Pe-
dro ja rá ngu ra Neyo, nu'ạ́
bi bøni pa da dạdi, ne bi
ndandiñạhmu ja yá ua'ạ.
26 Pe nura cu Pedro bi
'ba'mi ne bi 'ñembabi:
—'Bai, ngue'ạ nequi 'nadrá
'ñøhø nehe ngu'atho.
27 Y de mi ñạ'ʉ bi yʉt'a
ri yoho mbo ra ngu, ne mi
'bʉhni ndunthi ya jạ'i xqui
munts'i.

28 Nepʉ ra cu Pedro bi
'ñembabi'ʉ:
—Nu'ahʉ guí pa̱hʉ gue núje
dyá xodyohe hingui tsa ga
nthaṉtshe co nú'ahʉ hingyá
xodyohʉ, y nixi tsa ga cʉthe ja
ri nguhʉ, ngue'a̱ 'rama'na'ño
ma jamfrihʉ. Pe Ajua̱ xa xi-
cagui gue hinga embabi xá
nts'o o hingui t'axi ni 'nara
ja̱'i.
29 Hangue ngu mi xicagui
ya 'mɛhni gue ga eheua,
'bestho duá ehe nsinque te
dá ma̱. Ne dí ne ga pa̱di pa te
uá tsigaguihʉ.
30 Nu'bʉ́ ra Neyo bi da̱tuabi
ne bi 'ñembi:
—Øt'a goho ma pa ngu ra
zi orabya ndí 'bʉcua ja ma
ngu stí ayuna ne ndí apabi
Ajua̱ ngu ma nza̱i dega nde,
ndá tha̱mfri dá handa 'nara
'ñøhø mi he 'raya dutu asta
mi huɛxqui.
31 Ne bi 'ñengagui: "Neyo,
Ajua̱ xa 'yø't'a'i ri t'adi ne xa
hyanda nú'a̱ xcá 'yø'tua ya
hyoya xcá fats'i.
32 Pɛhna pa ja ra hnini Jope
to'o ma dua tsi ra Simu nú'a̱
xa thu'mbabi nehe ra Pedro.
Nu'á̱ bí 'bʉ ja rá ngu ma'na
ra Simu ra dɛxifri nú'a̱ bí 'bʉ
guetbʉ ja rá hyo ra ndehe. Y
nu sta zø'a̱ ma gui ña̱ui pa da
zo'a'i," njabʉ bi 'ñengagui.
33 Hangue 'bestho dá
pɛmpʉ to'o bá hoñ'a'i, ne xá
hño'a̱ xcá ehe. Y nubyá dí
'bʉheua gatho ja rá thandi
Ajua̱, ne dí ne ga øhe gatho
nú'a̱ xa xi'a'i pa gui xicje.

Ra apostol Pedro bi ma̱mba rá noya Ajua̱ ja rá ngu ra Cornelio

34 Hangue nura cu Pedro bi
mʉdi bi ña̱ ne bi 'ñena:
—Nubyá ha̱, stá pa̱di gue xi
majua̱ni Ajua̱ hingui huahna
ya ja̱'i 'ra co ma'ra.
35 Ngue'a̱ nu'á̱ ri ma̱di
gatho nú'ʉ to'o 'yo ja rá ntsu'a̱
ne øt'a nú'a̱ xá hño, masque
habʉraza dya mengu.
36 Ajua̱ bi zocje núje dyá
me Israelhe pa dá má̱dihe
con gue'a̱ po ra Zidada Jesu-
cristo nú'a̱ to'o ma Hmuhʉ
drí gathohʉ.
37 Ngu guí pa̱sɛhʉ nú'a̱ bi
nja nuni ja ma haihe núje dyá
xodyohe, ra Xuua bi 'øt'a ra
sistehe, 'mɛfa ma zi Hmuhʉ
ra Jesu bi fʉta rá 'bɛfi nuni
Galilea ne bi 'ño gatho ja ra
hai Judea.
38 Ne guí pa̱sɛhʉ gue Ajua̱
bi umba ra Ma̱ca Nda̱hi ra
Jesu nú'a̱ mrá me Nasare pa
bi umba ra ts'ɛdi. Nú'á̱ bi
'ño bi 'øt'a ra hño, ne bi
'øthe gatho nú'ʉ mi hñeni ne
mi pɛ'tsa ya ts'onda̱hi. Ra
Zidada Jesu mi øt'a njabʉ
ngue'a̱ Ajua̱ mi 'bʉi con gue'a̱.
39 Y nuje go drí dama-
jua̱nihe gatho nú'a̱ bi 'øt'a
ra Zidada Jesu nuni ja ya t'ʉca
hnini Judea ne ja ra da̱nga
hnini Jerusale. Y 'mɛfa nu'á̱
bi ts'ʉta ja 'nara pont'i asta
himbi tho.
40 Pe Ajua̱ bi 'øt'e pa rá
hñupa bi yopa nte, ne bi 'øt'e
pa bi hnecanja̱'i pa dá hanthe
ma'na'qui.
41 Pe hingo gatho ya ja̱'i
bi yopa hyant'a̱, hønsɛguihe
dá hanthe, ngue'a̱ Ajua̱ xqui
huancahe desde rá mʉdi pa
ga dahe majua̱ni de gue'a̱ gue

nu'ą́ bi yopa nte ma'na'qui de ja ra du. Y nu de ya xqui yopa nte de ja ra du, dá yopa ñuñhe ne dá ntsithehe con gue'ą.

42 Nepн nu'ą́ bi 'bɛpcahe ga zofohe ya jąi ne ga dahe majuąni gue Ajuą go xa hñuts'i'ą pa da hñą'mba nguɛnda nú'н te, ne nú'н xa du.

43 Nehe gatho yá 'mɛhni Ajuą mi 'bнi desde rá mнdi bi damajuąni de ra Zidada Jesu gue nu'ą tó'o da gamfribi rá thuhu dra pumbabi yá ts'oqui.

Bi hñąnga ra Mąca Ndąhi nú'н hingyá xodyo

44 Ha de mi mąnga ra cu Pedro nuya ya noyaya, bá cąi ra Mąca Ndąhi ne bi yнt'a ja yá coraso gatho nú'н to'o mi øde nú'ą mi mąnga ra cu Pedro.

45 Ha nú'н ya xodyo myá gamfri nú'н bá 'ñoui ra cu Pedro, xi bi 'yø ngue'ą xqui hñąnga ra Mąca Ndąhi nehe nú'н himyá xodyo.

46 Ngue'ą bi 'yøde mi ñą nehe de ma'ra ya hñąqui nú'н himi pądi, ne mri xøcambeni'н Ajuą.

47 Nepн nura cu Pedro bi 'ñena:

—¿To'o ja da hñącuabi da nxistehe núyн to'o xa hñąnga ra Mąca Ndąhi ngu stá hąñhн?

48 Nu'bą́ ra cu Pedro bi 'bɛpabi'н da nxistehe de rá thuhu ra Zidada Jesucristo. Nepн nu'ą́ bi bąntebi ra cu Pedro gue da gohi con gue'н ma'ra ya pa.

11

Ra apostol Pedro bi xipa ya gamfri me Jerusale de rá ts'ɛdi Ajuą

1 Bi 'yøde nú'н ya apostol ne ma'ra ya gamfri mbi 'bн Judea gue ne nú'н himyá xodyo ya xqui hñąnga rá noya Ajuą.

2 Ne mi menga ra cu Pedro pa Jerusale, ja bá nuuini nú'н yá mixodyoui ya myá gamfri pe mri dɛnbatho yá nząi ya xodyo. Nú'ą́ bi zнi ra cu Pedro,

3 ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja xcá cнt'a ja yá ngu nú'н ya 'ñøhø hingyá xodyo ne xcá ñuni con gue'н?

4 Nu'bą́ ra cu Pedro bi metuabi gatho nú'ą xqui nja desde ra mнdi ne bi 'ñembabi'н:

5 —Nuga ndí 'bнhni ndí apabi Ajuą ja ra hnini Jope, ne dá handa 'nara nt'udi ngu dega t'i. Bá jąmi de mahets'i 'ñena 'nara dąnga dutu mi thu'tsa gatho goho yá ñąni, ne bi zøhø habн ndí 'bнi.

6 Ne dá handa xą́ hño te mi cнni, dá handi mi cн gatho ya mbo'oni ne gatho ya zu'ue nú'н ja goho yá ua, ne ya qu'eñą ne ya ts'ints'н.

7 Ne dá øde 'nara noya bi 'ñengagui: "Pedro, jн nuyн ya mbo'oni ne ya zu'ue, ne hyo pa gui tsi."

8 Ne dá embabi: "Hina, zi Hmu, ngue'ą hinhya'mн stá tsi nú'ą xá nts'o ne hingui t'axi."

9 Nepн nú'ą ra noya de mahets'i bi yopa ñą ne bi 'ñengagui: "Oguí embabi xá

nts'o nú'ą xa xʉca Ajuą ne xá nt'axi.”
10 Bi njabʉ hñu'qui, nepʉ bi njʉts'i pa mahets'i nú'ą ra dutu.
11 Ha nú'ą ra ora'ą bi zøhø ja ra ngu habʉ ndí 'bʉi hñu ya 'ñøhø xqui 'bɛhni de Cesarea pa da zixcagui.
12 Y nura Mąca Ndąhi bi 'ñengagui ga mɛ'be'ʉ, masque himyá xodyo. Nehe dá mɛ'be nú'ʉ má 'rato ya cu, ne dá tsøñhe dá cʉthe ja rá ngu nú'ą to'o xqui mɛhna ya 'mɛhni da zixcagui.
13 Nura 'ñøhø'ą bi xicje hanja xqui hyandua 'nará ɛnxɛ Ajuą de guehni ja rá ngu gue nu'ą́ bi 'ñembabi 'ną: “Pɛhna 'raya 'mɛhni pa ja ra hnini Jope pa dua tsi ra Simu nú'ą xa thu'mbabi nehe ra Pedro.
14 Nu'ą́ go da xi'a'i hanja da za gui mpøhø ne gatho ya mengu ri ngu.”
15 Ha nu ndá fʉdi dá ñą, bi hñąni'ʉ ra Mąca Ndąhi mahyɛgui ngu dá hąñhe ra mʉdi nehe.
16 Ra ora'ą dá beni de nú'ą xqui mąnga ma zi Hmuhʉ nú'bʉ bi 'ñena: “Ra Xuua mi xi'tsate co ra dehe, pe nu'ahʉ́ ma gui nxistehehʉ co ra Mąca Ndąhi.”
17 'Bʉ Ajuą njabʉ rá paha xa umbabi'ʉ ra Mąca Ndąhi ngu bi 'racaguihʉ nújʉ dí camfrihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, to'oguiga pa go ga hącua rá 'bɛfi Ajuą.
18 Ha nu mi 'yøde njabʉ nú'ʉ ya cu mi 'bʉhni Jerusale, ya bi go'tatho yá ne, ne bi nsunda Ajuą bi 'ñena:
—¡Njabʉ rá paha Ajuą gue da ñobri nehe nú'ʉ hingyá xodyo pa da mɛ'tsa ra te pa nzą̄ntho ngu nú'ą dí pɛ'tshʉ nehe!

Ya gamfri me Antioquía

19 Desde bi tho ra cu Teba, bi mʉdi bi t'ʉtsa nú'ʉ ma'ra ya gamfri. Hangue nu 'ra de gue'ʉ bi 'bat'i gá ma Fenicia, ha nu ma'ra Chipre, ha nu ma'ra Antioquía. Y nu habʉ gá ma'ʉ bá zo yá mixodyoui de rá noya Ajuą, hinto ma'ra bá zofo.
20 Pe mi 'bʉ 'raya cu myá me Chipre ne nu ma'ra myá me Cirene, nú'ʉ́ bi zønga ja ra hnini Antioquía, y bi zofo nehe nú'ʉ ya ją'i himyá xodyo de ra hoga nt'øde de ra Zidada Jesu.
21 Ajuą bi umba ra ts'ɛdi'ʉ ne bi mats'i, ne ndunthi ya ją'i bi hyɛpʉ yá ndąxjua jamfri ne bi gamfri ra Zidada Jesu.
22 Ne mi bądi ya gamfri nú'ʉ mi 'bʉhni Jerusale de nú'ą mbi ja de guehni Antioquía, hangue nu'ʉ́ bi mɛhna ra cu Berhna pa guehni.
23 Ne nu mi zøñ'ą bi hyandua rá 'bɛfi Ajuą, nu'bʉ́ nu'ą́ bi bądi gue Ajuą xqui ją̄pi'ʉ, ne nu'ą́ xi bi johya. Ne bi zofo gatho nú'ʉ xqui gamfri de guehni gue xá hño da sigui da gamfri Ajuą co yá mfeni strá nt'axi ne da zɛdi yá jamfri.
24 Ngue'ą nú'ą ra cu Berhna 'namrá hoga cu mi hąmpa rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi ne xi mi ja rá jamfri. Y ndunthi ya ją'i bi gamfri ra Zidada por gue'ą.

25 Nepн ra cu Berhna bi ma
pa Tarso pa da hyonga ra cu
Saulo, ne de mi zнdi bi zits'i bi
mɛui pa Antioquía.
26 Ne ja bi 'mнhni'н
maxøgue 'na njɛya, ne mri
munts'i'н co ya gamfri, ne
bi 'ñutuabi ndunthi ya ja̱'i
de rá noya Ajua̱. Y nuni
Antioquía ja guehni bi mнdi
bi thu'mba ya gamfri gue dya
cristiano ngue'a̱ bi gamfri ma
zi Hmuhн ra Jesucristo.
27 De nuya pa'н bi bønga
'rayá 'mɛhni Ajua̱ de guehni
Jerusale pa bi ma Antioquía.
28 Ne 'na de gue'н mrá
thuhu ra Agabo bi 'mai made-
tho de habн xqui munts'a ya
cu ne bi ma̱ gue xqui xipa ra
Ma̱ca Nda̱hi gue mi ma da nja
'nara da̱nga thuhu maxøgue
rá ngнni ra ximhai. Y ha̱ bi
njabн nú'н ya pa mrá nda̱ ra
Claudio.
29 Nepн nuya gamfri de An-
tioquía bi beni gue da mɛmpa
'nara mfats'i nú'н ma'ra ya
gamfri mi 'bн nuni Judea, bi
uni cada 'na de gue'н ngu
nú'a̱ mi tsнpa yá ts'ɛdi.
30 Y nú'a̱ ra mfats'i bi uñ'н
bi 'bɛmpa nuya nda̱ de ra
nija̱ Judea, y go bi hña̱xa ra
cu Berhna co ra cu Saulo pa
guehni.

12

Bri tho ra apostol Cobo,
nepн ra apostol Pedro bri jн
nts'a̱hni

1 Nuya pa'н ra nda̱ Erode
bi mнdi bi 'yø'tua ra nts'o'mнi
ya gamfri.
2 Nú'a̱ bi manda da thɛcua
rá 'yнga ra apostol Cobo rá cu
ra apostol Xuua.
3 Ha nu mi hyandi'a̱ gue ya
xodyo mri ho njabн, nu'bú bi
manda dra jн ra apostol Pe-
dro nehe. Ne bri jн ja 'nará
ngo ya xodyo de rá pa ra
thuhme nsinque rá nzoi.
4 Ha nu mri jн'a̱ bi jot'a fadi
ne bi t'ɛnt'ua ja yá 'yɛ goho ya
hmunts'a soldado pa da su'a̱,
cada 'nara hmunts'i mi goho
ya soldado. Ngue'a̱ ra Erode
mi beni gue de xa ua ra ngo de
ra pascua xa pønga de ra fadi
pa xa thohma̱ ja yá thandi ya
ja̱'i.
5 Pe nu de mi ofadi ra cu
Pedro ne mri su xá hño, nuya
gamfri himi tsaya mi apabi
Ajua̱ por gue'a̱ con gatho yá
jamfri.

Ra Zidada bi xocuabi ra
apostol Pedro ra gosthi fadi

6 Y nú'a̱ ra xuui'a̱ ante da
manda ra Erode dua ts'i de
ja ra fadi, ra cu Pedro mi
a̱ha̱ de guehni, y mi tha̱t'i co
'nara soldado ja rá 'ñɛi ne
ma'na ja rá nga̱ha̱, gatho ri
hñu mi tha̱t'i co ya cadena, y
nu ma'ra ya soldado mi 'bai
ja ra gosthi fadi mri su ra cu
Pedro pa hinda bøni.
7 Y masɛctho bi zøhø 'nará
ɛnxɛ Ajua̱ ne asta mri yot'a
mbo ra fadi, y nura ɛnxɛ bi
dнni ra cu Pedro pa bi 'ya, ne
bi 'ñembabi:
—Nxøni da̱ma nangui.
Y nura ora'a̱ 'bestho bi
xot'a ya cadena de ja yá 'yɛ
ra cu Pedro.
8 Ha nura ɛnxɛ bi 'ñembabi:

—Dʉ'ta ri ngʉt'i ne ti'ta ri thiza.

Y nu'ą̱ 'bestho bi 'yøt'a njabʉ. Nepʉ ra ɛnxɛ bi 'ñembabi:

—Pat'a ri pat'i ne maha.

9 Nu'bʉ́ ra cu Pedro bi bøni bi dɛna ra ɛnxɛ, nixi mi pą̱di gue xi majuą̱ni xqui 'yøt'a njabʉ ra ɛnxɛ ngue'ą̱ mi hu rá mʉi'ą̱ gue mi 'ui'thą̱.

10 Ne bi thogui'ʉ habʉ mi 'ba ya mʉdi soldado, nepʉ bi thogui habʉ mi 'ba rá ñoho ra hmunts'a soldado, ne 'bestho bi zønga ja ra dą̱nga gosthi dega bøją̱ nú'ą̱ mi ja de thi ja ra 'ñu. Y nú'ą̱ ra gosthi'ą̱ bi xoguisɛ. Nepʉ bi bøni'ʉ pa ja ra 'ñu. Y de guehni bi 'ño 'na tʉi'ʉ, nepʉ 'bestho ra ora'ą̱ ra ɛnxɛ bi 'uegue de ra cu Pedro.

11 Nu'bʉ́ ra cu Pedro ya bi gʉ rá mfeni, ne bi 'ñensɛ:

—Nubyá hą̱ dí pą̱di gue xi majuą̱ni Ajuą̱ xpá mɛhni rá ɛnxɛ pa bi ñą̱ngagui de yá 'yɛ ra Erode ne de gatho nú'ʉ mi ne xa 'yøtcagui ya xodyo.

12 De mi beni njabʉ ra cu Pedro bi gʉ ra 'ñu bi ma pa ja rá ngu ra nju Maria nú'ą̱ rá nąną̱ ra cu Xuua, nú'ą̱ xqui thu'mbabi ra Marco nehe. Ne ja mi 'bʉhni ndunthi ya gamfri mi apabi Ajuą̱ por gue'ą̱.

13 Nepʉ nu'ą̱́ bi gant'a ra gosthi, ne 'nara nxutsi mrá thuhu ra Rode bi ma ja ra gosthi pa da nu to'o mri gant'i.

14 Y nú'ą̱ ra nxutsi 'bestho bi bą̱tua rá noya gue go mi gue'ą̱ ra cu Pedro. Pe co ra johya mi pɛ'tsi himbi xocua ra gosthi. Bi nest'ihi bá xipabi nú'ʉ ma'ra ya gamfri gue ya mi 'bahni ra cu Pedro ja ra gosthi.

15 Nepʉ nu'ʉ́ bi 'ñembabi:

—¡Xcá 'bɛ ri mfeni!

Pe nu'ą̱́ xi mi zɛdi gue go mi gue'ą̱ ra cu Pedro. Hangue nu'ʉ́ bi 'ñembabi:

—Hingo gue'ą̱, zą̱i go di gue'ą̱ rá ɛnxɛ Ajuą̱ nú'ą̱ su'ą̱.

16 Pe nura cu Pedro himi tsaya mi gant'a ra gosthi. Ne de mi xoca ra gosthi'ʉ bi hyandi gue go mi gue'ą̱ ra cu Pedro. Nepʉ nu'ʉ́ xi bi ntsu.

17 Pe ra cu Pedro mi utua ra seña co rá 'yɛ gue da go'ta yá ne, ne bi metuabi gue Ajuą̱ xqui pønga ja ra fadi. Nepʉ nu'ą̱́ bi 'ñembabi'ʉ:

—Xiphʉ ra cu Cobo ne gatho ma'ra ya cu hanja bi za duá pønga ja ra fadi.

Y nu'ą̱́ 'bestho bi ma de guehni pa ja ma'na ra hnini.

18 Y nurá hyax'ą̱ xi mi tu yá mʉi ya soldado y himi pą̱ te da beni, ngue'ą̱ himi pą̱di te xqui nja co ra cu Pedro.

19 Nepʉ ra ndą̱ Erode bi manda da yopa thoni'ą̱, pe himbi za bi ts'ʉdi. Hangue nura ndą̱ Erode bi xʉcua ra uɛnda nú'ʉ ya nsufadi, nepʉ bi manda da tho'ʉ. Nepʉ nu'ą̱́ bi bønga de guehni Judea, bi ma bá 'bʉ ja ra hnini Cesarea.

Ra ndą̱ Erode bi du

20 Ra ndą̱ Erode xi mri ʉtsa ya me Tiro ne ya me Sidó. Pe nuya mengu de guehni bi go 'nara cohi pa da ma da c'ą̱'tsa ra Erode, pe 'mɛt'o bi gu'tuabi ra Blasto nú'ą̱ mi supa rá hudi, pa nú'ą̱́ da zofo ra Erode pa da za da ñą̱ui'ʉ,

pa njabʉ da bạntebi gue ya hinda ntuhni'ạ con gue'ʉ. Bi 'yøt'e njabʉ ngue'ạ ra Erode mi ja rá nsu pa da umba nsɛqui ya me Sidó ne ya me Tiro da ts'ocui te da zi'ʉ ja yá hai.

21 Hangue 'nara pa ra Erode bi zohna ya me Tiro ne Sidó, y nú'ạ ra pa'ạ xqui nhye dega ndạ, bi hñudi ja ra hudi habʉ mi ja ra ts'ʉtbi ne bi mʉdi bi zofo'ʉ.

22 Nepʉ nú'ʉ ya jạ'i xqui munts'ni xi mi thø ya hmafi mi ena:

—¡Núni dí øhʉ ñạ, go 'nara zidada, hingrá jạ'i!

23 Nura ora'ạ 'nará ɛnxɛ Ajuạ bi japi bi hñenga ra Erode ngue'ạ hinxqui umba rá nsu Ajuạ pa da ñạ njabʉ, ngue'ạ nu'ạ́ xqui gʉsɛ ra ts'ɛdi. Hangue ra Erode bi zʉ 'nara ts'ohñeni nú'ạ bi yʉ 'raya zu'ue mbo rá mʉi, ne 'bestho bi du.

24 Ha nuya pa'ʉ bi 'ño bi ntʉnga rá noya Ajuạ habʉraza ya hnini.

25 De mi ua yá 'bɛfi ra cu Berhna co ra cu Saulo nuni Jerusale bi bøni pa bi menga Antioquía, ne bá 'ñoui ra cu Xuua nú'ạ xqui thu'mbabi nehe ra Marco.

13

Ra apostol Berhna ne ra apostol Saulo bi mʉdi bi 'ño bi mạmba rá noya Ajuạ

1 Mbi 'bʉ ja ra nijạ nuni Antioquía 'rayá 'mɛhni Ajuạ ne 'raya xahnate, ra cu Berhna ne ra cu Simu nú'ạ xqui thu'mbabi nehe ra Negro, ne ra cu Lucio nú'ạ mrá me Cirene, ne ra cu Saulo, ne ra cu Manaén nú'ạ bi teui mahyɛgui ra ndạ Erode.

2 'Nara pa xqui munts'i mi xøcambeni Ajuạ ne xqui ayuna. Nepʉ ra Mạca Ndạhi bi 'ñembabi'ʉ:

—'Uegaguihʉ ra Berhna ne ra Saulo pa da mɛ nú'ạ ra 'bɛfi stá umbi.

3 Nu'bʉ́ ya cu bi ayuna ne bi 'yapa Ajuạ po ra cu Berhna ne ra cu Saulo, ne bi hñu'tsua yá 'yɛ'ʉ, nepʉ bi 'ñehui'ʉ.

Ya apostol bi mạmba rá noya Ajuạ nuni Chipre

4 Nu'bʉ́ ra cu Berhna ne ra cu Saulo xqui mɛhna ra Mạca Ndạhi da mɛ rá 'bɛfi Ajuạ ne bi zits'i pa bi ma ja ra hnini Seleucia, ne de guehni bi ma co ra motsa bi 'raxa ja ra ndehe pa bi ma ja 'nara zi hai rá thuhu Chipre bí o madetho de ja ra ndehe.

5 Nu mi zønga de guehni ja ra hnini Salamina ja rá hyo ra ndehe bi mʉdi bi mạmba rá noya Ajuạ mbo ja yá nijạ yá mixodyoui. Ne mi 'ñoui'ʉ ra cu Xuua mi faste nehe.

6 Y de ya xqui 'ranga gatho maxøgue ra hai de Chipre bi zʉ ma'na ra zi t'ʉca hnini mrá thuhu Pafos ja rá hyo ra ndehe. Ne de guehni bi nthɛui 'nara xodyo mrá thuhu ra Barjesu mrá 'ñete ne mi 'ñet'a bạdi de Ajuạ.

7 Nú'ạ́ nzạntho mri 'ñoui ra ndạ Sergio Paulo nú'ạ xi mrá nimfeni. Nepʉ nú'ạ ra ndạ bi zohna ra cu Berhna ne ra cu Saulo ngue'ạ mi ne da 'yøtua rá noya Ajuạ.

8 Ne núˈą ra ˈñeteˈą mi
tˈembi nehe ra Elima rí bøni
da ˈñena ˈñete, núˈą́ bi nøˈtua
ra cu Berhna ne ra cu Saulo,
ne mi ne da hñącuahmą ra
ndą pa hinda gamfribi núˈą
mi udiˈɥ.
9 Nuˈbɥ́ ra cu Saulo núˈą
xa thuˈmbi nehe ra Paulo,
mi hąmpa rá tsˈɛdi ra Mącа
Ndąhi ne xi bi nɥˈta núˈą ra
ˈñete,
10 ne bi ˈñembabi:
—¡Nuˈi ˈnagrá ˈyɥˈtate ne
ˈnagrá cˈuamba, rá tˈɥˈi ra
tsˈondąhi grí ɥtsa gatho núˈą
xá hño! ¿Hanja xi guí tsˈocua
yá mfeni núˈɥ ne da gamfri
Ajuą?
11 Nubyá Ajuą ma da cas-
tigaˈi. Ma gui ngoda pa ndun-
thi ya pa, nixi da za gui
hyanda ra hyadi.
ˈBestho ra oraˈą bi goˈmba
yá da ˈnara ˈbɛxuui, himbi za
bi hyandi. Nepɥ mi honi toˈo
da gɥhni ngueˈą ya himi tsa
da hyandi.
12 Nuˈbɥ́ núˈą ra ndą nu mi
hyanda núˈą bi nja, bi gamfri
Ajuą ngueˈą xi bi ho núˈą bi
ˈyøde de ra Zidada.

Ra apostol Pablo ne ra apostol Berhna bi ˈño ja ra hnini Antioquía de Pisidia

13 Ra cu Pablo co núˈɥ maˈra
mi ˈñoui bi gɥ ra motsa de
guehni Pafos pa bi ˈraxa ja ra
ndehe pa bi ma ja ra hnini
Perge de ja ra hai Panfilia.
Pe nura cu Xuua bi ˈuegue de
gueˈɥ, bi menga pa Jerusale.
14 Nepɥ de guehni Perge bi
gɥ yá ˈñu bi maˈɥ pa ja ra hnini
Antioquía núˈą bí ja ja ra hai
Pisidia, ne bi ˈmɥhni ˈraya pa.
Ne núˈą ra pa dega tsaya bi
yɥtˈa ja yá niją yá mixodyoui
ne bi hñudiniˈɥ.
15 Nepɥ de mi uadi bi theˈta
ra Mącа Tˈofo núˈą xa ˈyofo ra
Moise ne núˈɥ xa ˈyofo maˈra
yá ˈmɛhni Ajuą, nuˈbɥ́ ya ndą
de ra niją bi zohna ra cu
Pablo ne ra cu Berhna, ne bi
ˈñembabi:
—Zi cuhɥ, ˈbɥ guí ne te gui
xiphɥ ya jąˈi pa gui zofohɥ, da
za gui xiphɥbya.
16 Nuˈbɥ́ ra cu Pablo bi ˈmai
ne bi ˈñu ra seña co rá ˈyɛ pa
hinto da ñą ne bi ˈñembabi:
—Núˈahɥ gyá me Israelhɥ,
ne gathoˈihɥ guí tsuhɥ Ajuą,
ˈyøhɥ núna ma ga xiˈahɥ.
17 Nu Ajuą núˈą ri xøcambeni
ma jąˈihɥ ya me Israel bi
huahna núˈɥ ndu ma dadahɥ
pa bi jąpiˈɥ, ne bá nxąndi
nuni Egipto de mi ˈbɥhni ngu
myá nzøhøˈɥ. Nepɥ Ajuą co rá
dąnga tsˈɛdi bá pøniˈɥ de núˈą
ra haiˈą.
18 Ne bi zɛtua yá ntsˈoˈmɥi
de guehni ja ra mbonthi ngu
ñote njɛya.
19 Nepɥ Ajuą bi huata yoto
ya hnini de nuni ja ra hai
Canaán, pa go bi tˈumba
núˈɥ ndu ma dadahɥ pa ja bi
ˈmɥhniˈɥ.
20 De guehni Ajuą bi hñuxa
ya nzaya pa bi mandaˈɥ ngu
goho nthebe made ya jɛya,
asta bi ˈmɥi ra bądi Samue pa
bi sigui bi manda neheˈą.
21 Nepɥ nuˈɥ́ bi ˈyadi ˈnayá
ndą pa da ndą de gueˈɥ. Y
Ajuą bi umba ra Sau pa bi ndą
ñote njɛya, núˈą mrá tˈɥ ra Cis,
mi gueˈą ˈnara ˈñøhø desde yá
tˈɥ ra Benjami.

22 Y 'mɛfa Ajuạ bi zica ra Sau dega ndạ, pa go bi hñuxa ra Davi. Ne bi mạ de gue'ạ bi 'ñena: “Nuni ra Davi rá t'ʉ ra Isaí, guehni stá hopa rá 'mʉi, ne ma da 'yøtca gatho nú'ạ ma pahaga.”

23 Y de ja yá t'ʉ ra Davi bá ehe ra Jesu. Y nú'ạ ra Jesu go gue'ạ xqui hñuxa Ajuạ pa da pøhø ya jạ'i de Israel ngue'ạ njabʉ xqui ñạgui.

24 Ne ante da mʉta rá 'bɛfi ra Jesu, nura Xuua mi zofo gatho ya jạ'i de Israel gue da ñobri ne da nxistehe.

25 Ne de ya mi ma da ua rá 'bɛfi ra Xuua bi 'ñena: “Nuga hingo gueque ngu guí beñhʉ gue go gueque nú'ạ xi guí tø'mhʉ. Pe 'mɛfa de gueque xa 'ñerʉ ma'na nú'ạ to'o ma'na ja ndunthi rá nsu de gueque, nú'ạ hindí 'ñepcagui nixi ga xo'tua yá thiza.”

26 Zi cuhʉ, nú'ahʉ yá jạ'i'ihʉ ra Abrá, ne nú'ahʉ guí tsuhʉ Ajuạ, pa gue'ahʉ xpá 'bɛhni nuna ra noya pa gui mpøhøhʉ.

27 Nuya me Jerusale ne yá ndạ'ʉ himi pạdi'ʉ to'o gue'ạ ra Jesu, y nixi mi tso yá mfeni'ʉ te 'bɛ'ạ mi ne da mạ nú'ʉ ya noya bi 'yofo maya'bʉ yá 'mɛhni Ajuạ, masque mi he'ti'ʉ nú'ạ ra pa dega tsaya. Hangue nu'ʉ́ bi 'yɛ'mbi pa da hyo pa bi njabʉ ngu nú'ạ xqui mạnga maya'bʉ yá 'mɛhni Ajuạ.

28 Ne masque hinhya'mʉ bi zʉtua 'nara ts'oqui xqui 'yøt'e'ạ pa xa za xa hyohmạ, pe nu'ʉ́ bi 'yapa ra Pilato pa da manda'ạ da tho.

29 Ne bi uadi bi 'yø'tuabi'ʉ gatho ngu nú'ạ xqui 'yofo yá 'mɛhni Ajuạ ja ra Mạca T'ofo, nepʉ bi jạ'ma de ja ra pont'i pa bá t'agui.

30 Pe nu Ajuạ bi japi bi yopa nte de ra du.

31 Ne nú'ʉ to'o xqui 'ñoui de Galilea pa Jerusale, go gue'ʉ bi hyandi ndunthi ya pa 'mɛfa de xqui yopa nte. Ne nubya go gue'ʉ ri damajuạni de gue'ạ ja ya jạ'i.

32 Hangue nuje dí xi'ahe ra hoga noya gue Ajuạ ya bi 'yøt'e nú'ạ xqui ñạ'tua ndu ma dadahʉ.

33 Y nú'ạ xqui ñạ'tuabi'ʉ go bi 'racjʉ nújʉ dyá bạtsihʉ de ndu ma dadahʉ, ngue'ạ bi japi da yopa nte ra Zi-dada Jesu de ja ra du, ngu xa nt'ofo ja rá ñoho ra Salmo ne ena njaua: “Nu'i go gue'e ma T'ʉ'i, ne nubya ri hnequi ja yá thandi ya jạ'i gue go ri dadagui.”

34 Ajuạ xqui mạ gue mi ma da japi da yopa nte de ra du, ne nurá ndo'yo'ạ hinda 'ya ja ra hai. Hangue bi mạnga njaua ja ra Mạca T'ofo: “Ga 'ra'ahʉ gatho nú'ʉ ya jạpi stí ñạ'tua ra Davi.”

35 Nehe ja ma'na ra Salmo bi 'ñenga njaua ra Davi: “Stá pạdi gue nu'i hingui ma gui hopi da 'ya ma ndo'yo ja ra hai, ngue'ạ go ri hmạca 'bɛgogui.”

36 Xi majuạni ra Davi bi 'yø'tua rá paha Ajuạ de nú'ʉ ya pa bi nte'ạ ne mi pɛpabi nuyá jạ'i'ạ. Nepʉ bi du ne bi t'agui, ha nurá ndo'yo bi 'ya ja ra hai ngu gatho nú'ʉ ma'ra

ndu ma dadahʉ.
37 Pe nura Zidada Jesu himbi 'ya rá ndo'yo ja ra hai, ngue'ą Ajuą bi japi bi yopa nte de ra du.
38 Hangue zi cuhʉ, dá zo ri mfenihʉ núna dí xi'a'ihʉ, gue por gue'ą da za gui tsʉhʉ ra pumbate de ri ts'oquihʉ.
39 Nurá ley ra Moise himi tsa ja da ts'ʉhni ra pumbate, pe nubyá gatho nú'ʉ to'o camfri ra Zidada Jesu, ya xra pumbabi yá ts'oqui.
40 Hangue nubyá jamasuhʉ pa hinda zʉ'ahʉ nú'ą xa mąnga yá 'mɛhni Ajuą ne bi 'ñena njaua:
41 Nú'ahʉ guí øtbuhlathohʉ, 'yøhʉ. Ma gui 'yøhʉ nú'ą ma ga øt'e co ma ts'ɛdi, pe ma gui 'mɛdihʉ.
Ngue'ą núga drá Ajuą ma ga øt'a 'nara dąnga t'øt'e de nú'ʉ ya pa gri 'bʉhʉ,
pe nu sta si'ahʉ, hingui ma gui camfrihʉ.
42 Y nu mi uadi bi mąnga njabʉ ra cu Pablo, bi bønga de ja yá niją ya xodyo mahyɛgui co nú'ʉ mri 'ñoui. Y mi 'bʉhni 'ra himyá xodyo, ne bi bąntebi ra cu Pablo da gohi pa ma'na ra pa dega tsaya pa da yopa zofo'ʉ ma'na'qui.
43 Ne mi ua ra hmunts'i ja ra niją, ndunthi ya xodyo ne ndunthi ma'ra ya ją'i nú'ʉ xqui dɛmba yá jamfri ya xodyo, bi gamfri nú'ą bi xipabi ra cu Pablo ne ra cu Berhna, ne bi mɛui. Ne nu'ʉ́ bi xipi gue mahyoni da zɛdi yá jamfri ne da sigui da 'mʉ ja rá hñoją'i Ajuą.
44 Y rá hñąto'ą ra pa dega tsaya bi munts'a maxøgue nú'ą ra hnini'ą pa da 'yøtua rá noya Ajuą.
45 Pe nu mi hyanda ya xodyo gue xi mi ndunthi ya ją'i, xi bi bø yá cuɛ ngue'ą mi ne da nsɛhɛ'ʉ, ne bi mʉdi bi mą gue nú'ą mi mąnga ra cu Pablo hinga majuąni, ne bi ñąma'ñʉ'ʉ de gue'ą.
46 Hangue nura cu Pablo ne ra cu Berhna mi ñą con gatho ra ts'ɛdi ne bi 'ñembi:
—Rá mʉdi dá xi'ahe rá noya Ajuą nú'ahʉ gyá xodyohʉ ngue'ą mahyoni njabʉ. Pe hingá ne gá camfrihʉ, ne guí mąnsɛhʉ gue hindí 'ñep'ahʉ ra te pa nzątho. Hangue nubyá ma ga zofohe nú'ʉ hingyá xodyo.
47 Ngue'ą njabʉ bi 'bɛpcahe Ajuą bi 'ñenje:
Stá hux'a'ihʉ ngu 'nara ñot'i pa gui yo'tuahʉ yá mfeni gatho ya ją'i,
ne pa gui mąñhʉ ra noya dega pøhøte habʉraza maxøgue de ra ximhai.
48 Nu mi 'yøde njabʉ nú'ʉ himyá xodyo xi bi johya ne bi mʉdi bi mąñ'ʉ gue rá noya Ajuą xá hño, ne bi gamfri gatho nú'ʉ xqui thahni pa da mɛ'tsa ra te pa nzątho.
49 Ne bi mʉdi bi hmąmba rá noya Ajuą maxøgue ja nú'ą ra hai'ą.
50 Pe nuya xodyo bi 'ñʉ'tiui ya ndą de ra hnini co ya 'bɛhñą nú'ʉ xi ya 'yoniją, pa da t'ʉtsa ra cu Pablo ne ra cu Berhna, ne da juui de nú'ą ra hnini'ą.

51 Nu'bɯ́ ra cu Pablo ne ra
cu Berhna bi huạt'a ra hai
nú'ạ mi tu ja yá thiza, gue'ạ
'nara señɑ gue ya hinda ma
da ñạui ya jạ'i de guehni ne
hinda ma da dạdi de gue'ɯ
ngue'ạ nu'ɯ́ himbi ne bi gam-
fri Ajuạ. Nepɯ nu'ɯ́ bi ma pa
ja ra hnini Iconio.
52 Pe nuya gamfri xqui
gohini xi mi johya'ɯ ne mi
hạmpa rá ts'εdi ra Mạca
Ndạhi.

14

Ra apostol Pablo ne ra apostol Berhna bi mạmba rá noya Ajuạ nuni Iconio

1 Ra cu Pablo ne ra cu
Berhna bi zønga ja ra hnini
Iconio, nepɯ bi yɯt'a ja yá nijạ
yá mixodyoui pa bi zofo ya
jạ'i de rá noya Ajuạ co ndun-
thi ra ts'εdi. Ne ndunthi de
gue'ɯ bi gamfri, ngu ya xodyo
ngu nú'ɯ himyá xodyo.
2 Pe nú'ɯ ya xodyo himbi
ne bi gamfri bi 'yɯ'ta nú'ɯ
himyá xodyo pa da benga ya
ts'omfeni de nú'ɯ ya cu.
3 Hangue ra cu Pablo co ra
cu Berhna bi gohni ndunthi
ya pa, ne himi tsu da mạmba
rá noya Ajuạ ngue'ạ mi cam-
fri gue Ajuạ mi fats'i'ɯ. Ne
nu Ajuạ mi umbabi'ɯ ra ts'εdi
pa da 'yøt'a ya nt'udi ne ya
dạnga t'øt'e de ja yá thandi ya
jạ'i pa da gamfri'ɯ gue nú'ạ
mi mạñ'ɯ go gue'ạ majuạni.
4 Pe nuya mengu de guehni
xqui hyegue, 'ra mri dεna ya
xodyo ha nu ma'ra mri dεna
ya apostol.
5 Nepɯ 'raya xodyo ne 'ra de
nú'ɯ himyá xodyo bi 'ñɯ'ti'ɯ
co ya ndạ de ra hnini pa da
'yø'tua ra nts'o'mɯi ya apostol
ne da c'ahni co ya do.
6 Pe nura cu Pablo ne ra
cu Berhna bi 'yøde de nú'ạ
mi ma da t'ø'tua'ɯ, hangue bi
'bat'i ne bi ma pa ja ra hnini
Listra ne Derbe, ya hnini de ja
ra hai Licaonia. Ne bi thexa ja
gatho nú'ạ ra hai'ạ.
7 Ne ja mi mạmbani rá noya
Ajuạ.

Ya me Listra bi c'ahna ra apostol Pablo co ya do

8 Nuni ja ra hnini Listra mi
'bɯ 'nara 'ñøhø himi tsạ da 'ño
ngue'ạ desde mi 'mɯi ya mi
njabɯ, ne hinhya'mɯ xqui 'ño,
ha mi huhnitho.
9 Nura 'ñøhø'ạ bi 'yøde nú'ạ
mi mạnga ra cu Pablo. Nepɯ
ra cu Pablo bi nɯ'ti ne bi bạdi
gue mi ja rá jamfri pa da ñạni.
10 Hangue nura cu Pablo bi
'ñembabi nts'εdi:
—'Bai manjuạntho.
Y nura 'ñøhø'ạ 'bestho ra
ora'ạ bi 'yεnga ra sagui bi
'mai ne bi 'ño.
11 Nepɯ ndunthi ya jạ'i
de guehni bi hyanda nú'ạ
xqui 'yøt'a ra cu Pablo, ne bi
mạnga nts'εdi de yá hñạqui
de Licaonia bi 'ñena:
—¡Ma ajuạhɯ xa mpɯnga
jạ'i ne xuá 'ñehe pa ja ra
ximhai, xiyɯ 'bahni!
12 Hangue ra cu Berhna
bi t'embabi gue go mi gue'ạ
ra zidada Jupite, ha nura cu
Pablo ra zidada Mercurio
ngue'ạ nú'ạ́ go gue'ạ mi ñạ'ạ.
Ngue'ạ mi gue'ɯ yá thuhu yá
ajuạ ya me Licaonia.
13 Nepɯ nura macjạ bá tsi
ya ndạmfri ne bá hạ ya thødri
pa ja rá nijạ ra Jupite nú'ạ mi

ja ja ra gosthi hnini, ne ja bi
munts'ini co ndunthi ya jạ'i
pa da nsunda'ʉ ya apostol, ne
mi ne da hyopa ya ndạmfri
dega hñạ'ti.
14 Pe nu mi bạdi njabʉ ya
apostol bi dʉnga yá dutu co
ra dumʉi ngue'ạ hingo rí 'ñepi
da t'ø'tuabi'ʉ njabʉ. Ne bi
yʉt'a ja ra hmuntsjạ'i ne bi
'ñena njaua:
15 —¿Hanja guí øthʉ njabʉ?
Nuje dyá jạ'ihe ngu'ahʉ. Nuje
stá ehehe pa ga xi'ahe gue
nuya c'oi grí nsundahʉ hinte
ri muui, hangue mahyoni
gui 'ueguehʉ de gue'ʉ pa gui
pɛphʉ Ajuạ nú'ạ te, nú'ạ bi
hyoca mahets'i ne ra ximhai
ne gatho nú'ạ te ja.
16 Maya'bʉ nu'ạ́ mi hopta
ya jạ'i da 'yøt'a gatho nú'ạ go
mi beni'ʉ.
17 Pe nzạntho xa 'ñutuabi'ʉ
tengu rá 'mʉi'ạ ngue'ạ xa
'yø'tuabi ya hño, ngue'ạ go
gue'ạ pɛhna ra 'ye ne ya hoga
sofo, ne 'racjʉ te ga tsihʉ,
ne hubga ma mʉihʉ pa ga
johyahʉ.
18 Pe masque ra cu Pablo
ne ra cu Berhna bi xipa ya
jạ'i njabʉ pa hinda hyopa ya
ndạmfri nú'ạ ma xa t'umbi'ʉ
dega hñạ'ti, pe xmá hñei pa da
hñạcuabi'ʉ.
19 Ra ora'ạ bi zøhø 'raya
xodyo xqui 'ñehe de ra hnini
Antioquía ne Iconio. Nú'ʉ́ bi
'yʉ'ta ya jạ'i pa bi c'ahna ra
cu Pablo co ya do. Nepʉ bi
gʉt'i'ʉ bi pønga de ja ra hnini
pa bá føte ngue'ạ mi hu yá
mʉi'ʉ gue ya xqui du.
20 Y nu de ya xqui munts'a
ya gamfri habʉ mi 'bɛnga ra
cu Pablo, nú'ạ ra ora'ạ bi 'mai
ne bi yopa yʉt'a ja ra hnini.
Nepʉ rá hyax'ạ bi mɛui ra cu
Berhna pa ja ra hnini Derbe.
21 Ne ja bá mạmbani'ʉ rá
noya Ajuạ nehe, ne ndunthi
ya mengu de guehni bi gam-
fri. Nepʉ bi mengui pa bi
ma Listra, ne bi 'ranga Iconio,
nepʉ bi ma Antioquía.
22 De nú'ʉ ya hnini'ʉ bi
japi da zɛdi yá jamfri nú'ʉ ya
gamfri mi 'bʉhni, bi xipi gue
hinda 'uegue de yá jamfri, ne
bi xipi gue mahyoni da zɛta
ya nt'ʉtsate ne ya ts'othogui
pa da hyandua rá nsunda
Ajuạ.
23 Ne bi thahna 'raya cu
pa da ndạ cada 'nara nijạ
de nuya ya hnini habʉ xqui
'rani. Nepʉ bi 'yapabi Ajuạ
ne bi ayuna, ne nú'ʉ to'o xqui
thahni pa da ndạ bi 'yɛnt'ua
ja yá 'yɛ Ajuạ nú'ạ to'o xqui
gamfri'ʉ.

Ra apostol Pablo ne ra apostol Berhna bi mengui pa ja ra hai Antioquía de Siria

24 Nepʉ bi thogui bi ma ja
ra hai Pisidia ne bi zøñ'ʉ ja ra
hai Pamfilia.
25 Nepʉ nu'ʉ́ bi mạmba rá
noya Ajuạ ja ra hnini Perge,
nepʉ de guehni bi ma'ʉ ja ra
hnini Atalia.
26 Ne de guehni bi gʉ'ʉ ra
motsa pa bi 'raxa ja ra ndehe
pa bi menga Antioquía nuni
habʉ xqui t'ɛnt'ua yá 'yɛ Ajuạ
pa bi mɛ nú'ạ ra 'bɛfi xqui
t'umbi'ʉ ne ya bi uadi.
27 Ne nu mi zøni bi munts'a
mahyɛgui con gatho ya gam-
fri ne bi xipabi'ʉ gatho nú'ạ

xqui 'yøt'e co rá ts'ɛdi Ajuạ. Ne bi xipi gue Ajuạ bi mats'i pa bi zofo nehe nú'ʉ himyá xodyo, ne bi xocua yá mfeni'ʉ pa bi za bi gamfri'ʉ ra Zidada Jesu nehe.

28 Nepʉ ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi 'mʉhni ndunthi ya pa co ya gamfri de guehni.

15

Ya ndạ de ya gamfri bi munts'a Jerusale

1 De nú'ʉ ya pa'ʉ 'raya cu xqui 'ñehe de ra hai Judea pa ja ra hnini Antioquía bi mʉdi bi xipa gatho ya cu gue pa da mpøhø'ʉ mahyoni da thu'tsua nú'ạ ra seña xqui mạnga ra Moise da thu'tsua gatho ya xodyo nú'ʉ dya 'ñøhø.

2 Nu'bʉ́ ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi ntsanoyaui'ʉ ndunthi. Hangue bi thahna ra cu Pablo ne ra cu Berhna ne ma'ra ya cu pa da ma pa Jerusale da c'ạ'tsa ya apostol ne ya ndạ de ra nijạ de guehni, pa da ñạui'ʉ de nú'ạ ra seña'ạ.

3 Nepʉ ya gamfri de ra nijạ Antioquía bi 'ñehui nú'ʉ ya cu. Ne dega 'ñu bi 'ranga ja ra hai Fenicia ne Nsamaria, ne bi xipa ya cu gue nú'ʉ himyá xodyo ya xqui hyɛpʉ yá ndạxjua jamfri ne ya xqui gamfribi rá noya Ajuạ nehe. Nu'bʉ́ gatho ya cu xi mri johya ndunthi.

4 Ne nu mi zønga Jerusale, nuya apostol de guehni ne ya ndạ de ra nijạ co ma'ra ya cu mi 'bʉhni bi umba'ʉ 'nara hoga 'ñehe. Ne ra apostol Pablo ne nú'ʉ to'o mi 'ñoui bi xipabi'ʉ gatho nú'ạ xqui 'yøt'e co rá mfats'i Ajuạ.

5 Pe 'raya fariseo mi 'bʉhni nú'ʉ ya xqui gamfri, bi 'mai ne bi 'ñena:

—Mahyoni da thu'tsua nú'ạ ra seña gatho ya gamfri masque hingyá xodyo, ne dra 'bɛpabi da 'yøt'a gatho nú'ạ mạnga rá ley ra Moise.

6 Nepʉ ya apostol ne ya ndạ de ra nijạ bi munts'i'ʉ pa da ñạ'ʉ de rá ley ra Moise ne de nú'ạ ra seña, ua mahyoni da t'øt'e pa da mpøhø 'na.

7 Nepʉ de ya xqui ñạ'ʉ ndunthi, ra apostol Pedro bi 'mai ne bi 'ñena:

—Zi cuhʉ, ngu guí pạsɛhʉ ya øt'a ndunthi ya pa Ajuạ bi huancagui pa dá umba ra hoga nt'øde de ra mpøhø nú'ʉ hingyá xodyo pa bi gamfri'ʉ nehe.

8 Ne Ajuạ nú'ạ to'o pạtca gatho ma mfenihʉ bi 'ñudi gue mi ja yá jamfri'ʉ, ngue'ạ bi umba ra Mạca Ndạhi'ʉ njabʉ ngu bi 'racjʉ nehe.

9 Njabʉ stá pạhʉ gue Ajuạ handgaguihʉ gue dí mahyɛguihʉ con gue'ʉ, ngue'ạ nu'ạ́ bi xʉcua yá mfeni ngue'ạ bi gamfribi rá noya'ạ.

10 Nu'bʉ́ ¿hanja hinguí ne gui camfrihʉ nú'ạ xa 'yøt'a Ajuạ? ¿Hanja guí japhʉ ya cu da 'yøt'a núna himbi za dá øthʉ, ne nixi ndu ma dadahʉ himbi za bi 'yøt'e?

11 Hingui tsa ga øthʉ njabʉ. Nujʉ́ dí camfrihʉ gue stá mpøhøhʉ po rá hñojạ'i ra Zidada Jesucristo, y njabʉ xa mpøhø'ʉ nehe.

12 Nepн mi uadi bi mạnga
ra cu Pedro njabн, bi go'ta
yá ne gatho pa da 'yøde nú'ạ
mi mạ ra cu Berhna ne ra
cu Pablo. Nu'ы́ bi mạ de
gatho ya nt'udi ne ya dạnga
t'øt'e xqui 'yø'tuabi Ajuạ nú'н
himyá xodyo por gue'н.
13 Y de mi uadi bi ñạ'н bi
'ñenga ra cu Cobo:
—Zi cuhн, 'yøhн nú'ạ ma ga
mạngá.
14 Ra cu Pedro ya bi xicjн
hanja Ajuạ xqui mнdi xqui
jạpa nú'н hingyá xodyo ne go
xqui huahna 'ra de gue'н pa
nehe'н drá hnini'ạ.
15 Hangue bi njabн ngu
nú'ạ xqui 'yofo 'nará 'mεhni
Ajuạ ne bi 'ñena:
16 'Mεfa de guehna ma ga japi
da yopa nja rá hmanda
ra ndạ Davi masque ya
xa du,
ne masque ya xa nhuati ma
da yopa nja ngu rá
mнdi.
17 Pa njabн gatho ma'ra ya
hnini da hyongagui,
ne gatho'н da xøcambenigui
ma thuhu.
18 Njabн bi 'ñena Ajuạ nú'ạ
to'o xa 'yøt'a nuya
ya t'øt'e nú'н bi 'ñudi
maya'bн.
19 Hangue ringue'ạ nuga dí
beni gue hindí 'ñepi ga xaxhн
nú'н hingyá xodyo nú'н xa
hyεpн yá ndạxjua jamfri ne
xa gamfri Ajuạ.
20 Ønsε mahyoni ga
opabihн pa ga hạcuahн hinda
zipa yá ngø ya mbo'oni nú'н
xa hñạ'tua ya c'oi. Nehe
ga ophн gue hinda hñuxui
'nara 'bεhñạ nú'ạ hingue xi
rá 'bεhñạ, ne hinda zipa yá
ngø nú'н ya mbo'oni hinxra
'bømba yá ji. Nehe ga xiphн
gue hingui ho da zipa yá ji ya
mbo'oni.
21 Nuga dí beni ga xiphн
njabн ngue'ạ desde ya'bн 'bнi
to'o he'tuabi rá ley ra Moise
tat'a pa dega tsaya ja gatho ya
hnini.
22 Hangue nuya apostol ne
nú'н ya ndạ de ra nijạ ne
gatho ya gamfri bi beñ'н gue
xá hño da huahna 'raya cu pa
da mεhna Antioquía co ra cu
Pablo ne ra cu Berhna. Ne bri
thahna yoho ya dạnga cu, ra
cu Juda nú'ạ xqui thu'mbabi
nehe ra Barsabá, ne ra cu Sila.
23 Ne bi umbabi'н 'nara
hε'mi pa da hñạ'tsua ya cu
nuni Antioquía habн mi ena:
"Núje dyá apostolhe ne
núje dyá ndạhe de ra nijạ,
ne gatho ya cu de guecua
Jerusale, dí pεn'ahebн ra
nzεngua nú'ahн ma cu'ihe
hingyá xodyohн guí 'bнhнbн
Antioquía, ne nú'ahн guí
'bнhнbн ja ra hai Siria ne
Cilicia.
24 Stá pạhe gue 'raya cu
de guecua xa ma xqui mabн
nsinque ma nsεquihe, ne
xpá xax'ahн, y co nú'н yá
noya xa xi'ahн'н xa ts'oc'a
ri mfenihн. Xa xi'ahн gue
mahyoni gui 'yøthн nú'ạ ra
seña xqui mạnga ra Moise,
ne mahyoni gui 'yøthн gatho
nú'ạ bi mạñ'ạ ja ra ley.
25 Hangue nuje dá beñhe
xá hño ga huañhe 'raya cu
de guecje pa ga pεñhebн da
ma da c'ạ'ts'ahн pa da mεui
mahyεgui ma zi cuhн ra

Berhna ne ra Pablo.
26 Nuyн ri yoho xa hñuxa yá
te pa da mąmba rá noya ma zi
Hmuhн ra Jesucristo.
27 Hangue stá pɛn'ahebн ra
cu Juda ne ra cu Sila, y nú'ы go
ma da xi'asɛhн nehe núna dí
xi'ahe.
28 Ra Mąca Ndąhi,
necaguihe stá beñhe gue xá
hño hinga 'bɛp'ahe ndunthi
ya hmanda, hønsɛ ga 'bɛp'ahe
gui 'yøthн nú'ą xi mahyoni.
29 Hangue oxqui ma gui
tsiphн yá ngø ya mbo'oni
nú'н xa hñą'tua ya c'oi, ne
oxqui ma gui tsiphн yá ji ya
mbo'oni, ne oxqui ma gui
tsiphн yá ngø ya mbo'oni
nú'н hinxra 'bømba yá ji, nixi
gui hñuxhн 'nara 'bɛhñą nú'ą
hingue xi ri 'bɛhñąhн. 'Bн
gui jamasuhн hingui øthн
nuya t'øt'e dí xi'ahн, nu'bы
gui 'bнhн xá hño. Nsøct'ą ndí
ne ga xi'ahe. Nubyá Ajuą da
max'ahн."
30 Nepн nú'н to'o xqui
'bɛhni bi ma pa Antioquía. Ne
mi zøñ'н bi munts'a gatho ya
gamfri ne nu'ы bri dapabi ra
hɛ'mi.
31 Y nu mi uadi bi hñe'ti'н,
xi bi johya co nú'ą ra dąnga
humнi xqui 'bɛmpabi.
32 Ra cu Juda ne ra cu Sila
myá 'mɛhni Ajuą nehe, ne
mi ñą'н co rá ts'ɛdi'ą, hangue
bi zofo ya cu ne bi nupa yá
mfeni'н pa da zɛ yá jamfri.
33 Ne bi gohni ndunthi ya
pa con gue'н. Nepн 'mɛfa ya
cu me Antioquía bi 'ñedi co
'nara hmąte pa da menjhmą
pa Jerusale habн xqui 'bɛhni.
34 Pe nura cu Sila bi beni
gue ja da gohni'ą nuni Antio-
quía.
35 Nehe ra cu Pablo ne ra
cu Berhna ja bi gohni nehe'н,
ne mi udi ra hoga nt'øde de rá
noya Ajuą co ma'ra ya cu de
guehni mi mfax'н.

Ra apostol Pablo bi yopa 'ño ma'na'qui bi mąmba rá noya Ajuą

36 Nepн xqui tho 'raya pa,
ra cu Pablo bi 'ñembabi ra cu
Berhna:
—Maha ma'na'qui, ma ga
c'ą'tshн ya cu gatho nú'н ya
hnini habн dá mąmfн rá noya
Ajuą pa ga nuhн te gra ma'н.
37 Ra cu Berhna mi nehmą
xa zixa ra cu Xuua nú'ą xqui
thu'mbabi ra Marco nehe.
38 Pe ra cu Pablo bi 'ñena
gue hinxá hño da zits'i'ą
ngue'ą 'nara pa mri 'ñoui bi
'ueguesɛ de guehni Panfilia,
ne ya himbi ne bi mɛui'н da
mąmba rá noya Ajuą.
39 Y por gue'ą ra cu Pablo ne
ra cu Berhna bi ntsanoya'н,
nepн bi beni gue ma'na
xá hño da ma 'ra 'nambн.
Hangue nura cu Berhna bi
zixa ra cu Marco, ne bi mɛui
ja ra motsa bi 'raxa ja ra
ndehe pa bi ma Chipre.
40 Ha nura cu Pablo bi
huahna ra cu Sila pa da
mɛui. Ne nuya cu de guehni
Antioquía bi 'yɛnt'uabi'н ja yá
'yɛ Ajuą.
41 Nepн bi gн yá 'ñu bi ma'н
pa ja ra hai Siria ne bi 'ranga
Cilicia, ne mi nupa yá mfeni
ya cu mbi 'bнi de guehni pa
da zɛdi yá jamfri.

16

Ra Timoteo bi mɛui ra Pablo ne ra Sila

1 De mi zønga ra cu Pablo co
ra cu Sila ja ra hnini Derbe,
de guehni bi thogui pa rí ma
Listra, y ja bi nthɛuini 'nara
gamfri rá thuhu ra Timoteo,
nurá nạnạ mrá xodyo ne mrá
gamfri'ạ, y nurá dada mrá me
Grecia.
2 Ha nuya cu mbi 'bʉ Listra
ne Iconio mi ñạ xá hño de ra
cu Timoteo.
3 Ha nura cu Pablo mi ne
da zits'i pa da mɛui'ạ. Pe
'mɛt'o bi japi da thu'tsua
nú'ạ ra seña mạnga rá ley
ra Moise, pa hinda bø yá
cuɛ nú'ʉ ya xodyo mi 'bʉhni,
ngue'ạ gatho'ʉ mi pạdi gue
mrá me Grecia rá dada.
4 Nepʉ nu'ʉ́ bi ma de guehni
bi thogui pa ja ma'ra ya hnini,
ne mi xipa ya cu nú'ʉ ya noya
xqui mɛhna ya apostol ne ya
ndạ de ra nijạ nuni Jerusale
pa da 'yøt'e'ʉ.
5 Ne njabʉ ma'na bi te yá
jamfri gatho nú'ʉ ya gamfri
de nú'ʉ ya hnini habʉ xqui
'rañ'ʉ. Ne hyastho mi 'yo
mi camfri ma'ra ya jạ'i de rá
noya Ajuạ, ne mi munts'ini
ma'ra ya cu.

Ra apostol Pablo bi hyanda 'nara me Macedonia ngu dega t'i

6 De guehni bi thogui'ʉ pa
bi ma ja ra hai Frigia ne Gala-
cia, ngue'ạ ra Mạca Ndạhi
himbi hopabi da thogui ja
ra hai Asia pa da mạmba rá
noya Ajuạ de guehni.
7 Ne bi thogui'ʉ pa bi ma
ja ra hai Misia, ne mi ne xa
mahmạ'ʉ pa ja ra hai Bitinia,
pe rá Mạca Ndạhi ra Jesu
himbi hopi da ma'ʉ.
8 Hangue bi thoguitho de
guehni Misia pa bi ma ja ra
hnini Ntroa.
9 Ne mi nxuui ra cu Pablo bi
hyanda 'nara nt'udi ngu dega
t'i. Bi hyanda 'nara 'ñøhø mrá
me Macedonia, mi 'bahni ne
bi 'ñembabi: “Thogui pa Mace-
donia pa grí faxcaheni.”
10 Ne nu mi hyanda njabʉ
ra cu Pablo nú'ạ ra nt'udi'ạ
ngu dega t'i, 'bestho dá hñocje
pa dá mahe ja ra hai Mace-
donia, núga drá Luca ne ra
cu Pablo ne nú'ʉ ma'ra ya cu.
Dá pạhe gue Ajuạ mi pɛncahe
pa ma grá mạñheni ra hoga
nt'øde de ra mpøhø.

Ra Pablo ne ra Sila bi 'ño ja ra hnini Filipo

11 Hangue dá pøñhe de
guehni Ntroa dá jʉhe ra
motsa pa dá 'raxhe ja ra
ndehe. Ne dá mahe man-
juạntho ja ra zi t'ʉca hai rá
thuhu Samotracia o madetho
ra ndehe. Nepʉ rá hyax'ạ dá
tsøñhe ja ra hnini Neapoli de
ra hai Macedonia.
12 De guehni dá mahe pa
Filipo gue'ạ 'nará hnini ya me
Nroma, ne gue'ạ 'nara dạnga
hnini de ra hai Macedonia. Y
ja dá 'bʉheni 'raya pa.
13 Ha ra pa dega tsaya dá
pøñhe de ra hnini ne dá mahe
ja ra dạthe habʉ xqui nzại
ya jạ'i da ma dua apabi Ajuạ.
Ne ja dá huheni habʉ xqui
munts'a 'raya 'bɛhñạ, ne dá
fʉhe dá xiphe de rá noya
Ajuạ.

14 Ne 'na de gueʼʉ mrá thuhu ra Lidia mrá me Tiatira, mi pa ya hoga dutu xqui jạtʼi dega murado, ne mi xøcambeni Ajuạ. Bi 'yøde núʼạ mi mạnga ra cu Pablo, y Ajuạ bi xocua rá mfeni pa bi gamfri.

15 Ne bi nxistehe'ạ con gatho ya mengu rá ngu. Nepʉ bi bạnteguihe bi 'ñenje:

—'Bʉ nu'ahʉ guí hanthʉ gue xi majuạni drá gamfri de ra Zidada Jesu, maha pa ja ra ngu ga 'bʉhʉni.

Ne bi jacje dá 'bʉheni 'raya pa.

16 Ne 'nara pa ndrá mahe habʉ nzạntho mi tʼapabi Ajuạ, de má 'ñu dá nthɛhe 'nara nxutsi mrá 'bɛgo ne mi pɛʼtsa 'nara tsʼondạhi núʼạ mi japi da xipabi te ma suerte mi pɛʼtsa cada 'nara jạʼi, y nuyá hmuʼạ mi tạhạ ndunthi ra bojạ po núʼạ ra 'bɛfi mi pɛfiʼạ ngueʼạ nura nxutsiʼạ mrá bạdi.

17 Nepʉ nuʼá bi dɛngahe ne bi ñạ ntsʼɛdi bi 'ñena:

—Nuyʉ ya dạmeyʉ go guehyʉ yá 'bɛgo Ajuạ de mahetsʼi, ne utua ya jạʼi hanja da za da mpøhø.

18 Ndunthi ya pa bi dɛngahe ne nzạntho mi mạnga njabʉ. Pe ra cu Pablo ya himi ne da 'yøde da mạnga njabʉ. Hangue bi mpʉntsʼi ne bi zofo núʼạ ra tsʼondạhi mi pɛʼtsa núʼạ ra nxutsi ne bi 'ñembi:

—De rá thuhu ra Zidada Jesucristo dí 'bɛpʼaʼi gui pøni de gue nuna nxutsiạ.

Y nura oraʼạ 'bestho bi bønga ra tsʼondạhi.

19 Ha nu mi hyanda yá hmu gue ya himi tsa da dạhạ ra bojạ co rá 'bɛfi núʼạ ra nxutsi, bi bø yá cuɛ ne bi gʉ ra cu Pablo ne ra cu Sila pa bi ziʼtsua ya ndạ ja ra tai.

20 Ne bi ziʼtsua ya nzaya ne bi 'ñembabi:

—Nuya ya 'ñøhø go ya xodyo, ne hønsɛ rí 'ñehe pa da japi da nxaxni ma hninihʉ.

21 Ne udi yá nzại núʼʉ hindí 'ñepi ga øthʉ ngueʼạ dyá me Nromahʉ y dí ohʉ ja yá 'yɛ ma ndạhʉ me Nroma.

22 Nuʼbʉ́ núʼʉ ya jạʼi xqui muntsʼini bi bø yá cuɛ con gueʼʉ, nepʉ ya ndạ bi manda da 'bøcua yá dutu ne dra fɛtʼi co ya tsʼʉtʼo.

23 Y mi uadi bi hnaʼmbabi ntsʼɛdi, bi jotʼa fadi ne bi sipa ra nsufadi gue da su xá hño.

24 Y mi 'yøde njabʉ ra nsufadi, bi cʉʼta asta xi ra tsʼạtʼa fadi, ne bi zɛʼmba yá ua ja 'nara dạnga za habʉ hingui tsa da xocsɛʼʉ.

25 Pe ngu made ra xuui ra cu Pablo ne ra cu Sila mi apabi Ajuạ ne mi tutuabi ya jạhñạ Ajuạ, ne gatho maʼra ya 'yofadi mi øde'ʉ,

26 mi dạmfri bi nja 'nara dạnga mbimhai, asta mi 'ñạnga yá ua ya jạdo de ra fadi, ne asta bi xogui gatho ya gosthi fadi, ne bi xotʼa gatho ya cadena núʼʉ mi thạtʼa ya 'yofadi.

27 Ha nura nsufadi bi nuhu bi hyanda ya gosthi fadi gatho mi xogui, hangue bi gʉca rá mahuai pa xa

hñosɛhmạ'ạ, ngue'ạ mi hu rá mɯi gue ya xqui 'bat'a gatho ya 'yofadi.

28 Pe nura cu Pablo bi ma'ti ne bi 'ñembi:

—Oxqui ma gui hñosɛ. Nuje dí 'bɯheua gatho.

29 Nepɯ nura nsufadi bi 'yadi 'nara ñot'i, ne bi yɯt'i hnest'ihi asta mri huạt'i co ra ntsu, ne bá ndandiñạhmu ja yá ua ra cu Pablo ne ra cu Sila.

30 Nepɯ 'bestho bi pøni pa thi ne bi 'yambabi'ɯ bi 'ñembi:

—'Ñøhøhɯ, ¿te rá 'bɛ ga øt'e pa ga mpøhø?

31 Nu'bứ nu'ứ bi 'ñembi:

—Camfri ra Zidada Jesucristo pa njabɯ gui mpøhø nu'i ne gatho ya mengu ri ngu.

32 Nepɯ ra cu Pablo ne ra cu Sila bi xipa rá noya Ajuạ nú'ạ ra nsufadi ne gatho ya mengu rá ngu.

33 Y mi nxuuitho ra nsufadi bi xɯcuabi'ɯ habɯ xqui t'umba ya mfɛi. Nepɯ nu'ạ́ bi nxistehe 'bestho ne gatho ya mengu rá ngu.

34 Ne bi zixa pa ja rá ngu ne bá umbi te bi zi'ɯ. Y nú'ạ ra nsufadi ne nú'ɯ ya mengu rá ngu xi mri johya ngue'ạ xqui gamfri'ɯ Ajuạ.

35 Nurá hyax'ạ ya ndạ bi mɛhna ya polecia da xipa ra nsufadi gue da hyɛgui ra cu Sila ne ra cu Pablo.

36 Hangue ra nsufadi bi 'ñembabi ra cu Pablo:

—Xuá mɛnca ra noya ya ndạ ga hɛc'ahɯ. Hangue da za gui pøñhɯ ne gui maha te rá entho.

37 Pe ra cu Pablo bi zofo nú'ɯ to bá hạ ra noya pa da thɛgui'ɯ, ne bi 'ñembi:

—Hina, ngue'ạ nuje dyá me Nromahe nehe y dí ohe ja yá 'yɛ ma dạnga ndạhɯ me Nroma, ne bri fɛtc'ahe ja yá thandi ya jạ'i nsinque bi t'angahe 'nara nt'ani, ne bi jotcaguihe ja ra fadi. Ha nubyá go ne da hyɛgaguihe nsinque to da bạdi. Hinda za. Duá esɛ'ɯ pa da pøngaguihe de guecua.

38 Nu'bứ ya polecia bi ma bá xipa njabɯ ya ndạ. Nu'bứ nu'ứ bi ntsu nu mi bạdi gue myá me Nroma ne mi o ja yá 'yɛ ra dạnga ndạ Nroma.

39 Hangue nu'ứ bi ma bá apa ra pumbate ra cu Pablo ne ra cu Sila, bi pøni de ra fadi ne bi bạntebi da bøni'ɯ de ja ra hnini.

40 Ha nu mi bønga fadi'ɯ bi ma ja rá ngu ra nju Lidia. Ne bá hu'mba yá mɯi ya cu. Nepɯ bi ma'ɯ.

17

Ya me Tesalonica bi ñɯnts'i'ɯ

1 Ra cu Pablo ne ra cu Sila bi ma bi 'ranga ja ra hnini Anfipoli ne ja ra hnini Apolonia, ne de guehni bi zønga asta ja ra hnini Tesalonica. Ne ja mi jani 'nará nijạ ya xodyo.

2 Y nuni ra nijạ'ạ nú'ạ ra pa dega tsaya ra cu Pablo ngu xi mrá nzại bi ma bi yɯt'ini hñu semana dega tat'a hñạto pa mi ntsanoyaui ya xodyo.

3 Mi he'ta ra Mạca T'ofo ne mi xipabi'ɯ hanja mi pɛ'tsi da sufri ra Cristo nú'ạ rá 'mɛhni

Ajuạ, ne da du ne da yopa nte. Ne mi embabi:

—Nuna ra Jesu dí xi'ahʉ go guehna ra Cristo bá pɛhna Ajuạ pa da ndạ.

4 Ne 'ra de ya xodyo bi gamfri ne bi munts'ui ra cu Pablo ne ra cu Sila. Nehe bi gamfri ndunthi ya me Grecia nú'ʉ mri xøcambeni Ajuạ, ne ndunthi ya 'bɛhñạ nú'ʉ xi myá fạdi de ra hnini.

5 Hangue xi bi bø yá cuɛ ya xodyo nú'ʉ himyá gamfri, ne bá munts'a 'raya ts'ojạ'i mbi 'yo dega dạhñei ja ra hnini pa bi 'yʉ'ti ne bi japi da ñʉnts'i maxøgue ra hnini. Nepʉ bi ma'ʉ ja rá ngu ra cu Jasón pa xa gʉcjhmạhạ ra cu Pablo ne ra cu Sila pa xa 'yɛnt'ua ja yá 'yɛ ya jạ'i.

6 Pe nu'ʉ́ mi jo'oni, hangue go bri jʉca ra cu Jasón co ma'ra ya cu, bi ts'ixa ja ya ndạ de ra hnini, ne mi mafi nts'ɛdi ya jạ'i mi ena:

—Nú'ʉ ya 'ñøhø to'o xa ts'oca gatho ra ximhai co yá ts'ont'udi ya xa zøcjʉua nehe.

7 Nuna Jasón go guehni xa umba nsɛqui ja rá ngu. Gathoyʉ hingui øta ma ndạhʉ Nroma ngue'ạ nuyʉ́ mạ gue 'bʉ ma'na ra ndạ, ne nú'ạ ra ndạ'ạ rá thuhu ra Jesu, 'nạ.

8 Y nu mi 'yø njabʉ ya jạ'i ne ya ndạ de ra hnini, xi bi bø yá cuɛ gatho ne mri ñạhnitho'ʉ.

9 Pe ra cu Jasón ne nú'ʉ to'o mri 'ñoui bi 'yadi'ʉ 'nara fiansa pa bi thɛgui.

Ra Pablo ne ra Sila bi 'ño ja ra hnini Berea

10 Ne ngu bi nxuui ya cu bi mɛhna ra cu Pablo ne ra cu Sila pa bi ma ja ra hnini Berea. Ne nu mi zøni de guehni bi yʉt'a ja yá nijạ ya xodyo.

11 Y nuya xodyo de guehni Berea xi myá hojạ'i'ʉ, hingue ngu ya me Tesalonica. Co ndunthi ra paha bi gamfri'ʉ rá noya Ajuạ, ne hyastho mi honga ja ra Mạca T'ofo pa da bạdi ua gue xi majuạni nú'ạ mi mạñ'ʉ.

12 Hangue ringue'ạ ndunthi de gue'ʉ bi gamfri, ne 'raya me Grecia bi gamfri nehe, nehe ndunthi nú'ʉ to'o xi myá fạdi ngu ya 'bɛhñạ ngu ya 'ñøhø, gatho bi gamfri'ʉ.

13 Pe nu mi 'yøde ya xodyo me Tesalonica gue ra cu Pablo mi mạnga rá noya Ajuạ de guehni Berea, bi ma de guehni'ʉ pa bá ʉ'ta ya jạ'i.

14 Pe nuya cu de guehni Berea bi dạma zixa ra cu Pablo pa bi ma ja ra ndehe. Pe ra cu Sila ne ra cu Timoteo ja bi gohnitho'ʉ Berea.

15 Ha nú'ʉ to'o bi zixa ra cu Pablo bi mɛui asta ja ra hnini Atena. Nepʉ nu'ʉ́ bá pengui bá hạ ra noya nú'ạ bá xipa ra cu Pablo gue da xipa ra cu Sila ne ra cu Timoteo da ma 'bestho pa ja dí nthɛuini.

Ra apostol Pablo bi 'ño ja ra hnini Atena

16 Ha nu de mi 'bʉhni Atena ra cu Pablo mi tø'ma ra cu Sila ne ra cu Timoteo, xi mi tu rá mʉi ngue'ạ bi hyandi xi mi ja ndunthi ya c'oi nú'ʉ mi nsunda ya jạ'i de guehni.

17 Hangue bi zofo ya xodyo ja yá nijạ, ne nú'ʉ ma'ra mi xøcambeni Ajuạ de guehni. Ne

hyastho mi 'yoni ja ra tai mi zofo ya ja̱'i.

18 Ne bi ntsanoyaui 'raya 'ñøhø de guehni mri nxadi nú'a̱ mi utuabi ya ja̱'i nú'ʉ mi t'embi ya epicureo, ne ma'ra mri nxadi de ya estoico. Ne 'ra de gue'ʉ mi ena:

—¿Te xicjʉ 'bʉ nuna 'ñøhø xi ña̱ ndunthi?

Ha nu ma'ra mi ena:

—'Matho ma̱mba rá noya ma'ra ya zidada.

Nu'ʉ́ bi ma̱nga njabʉ ngue'a̱ ra cu Pablo xqui xipabi'ʉ de ra Zidada Jesu, ne xqui xipabi gue xqui yopa nte de ra du.

19 Nepʉ de guehni bi zixa ra cu Pablo ja 'nara zi loma rá thuhu Areópago, ngue'a̱ mri nza̱i ja da munts'ini gatho ya ja̱'i pa da nxahni'ʉ 'na ngu ma'na, ne bi t'ambabi:

—¿Ha da za gui 'ñutcaguihe nuna ra 'ra'yo nt'utuate guí udi?

20 Ngue'a̱ guí xicaguihe ya 'ra'yo noya hinstá øhe, hangue dí ne ga pa̱he te rí bønga nuya noya guí ma̱.

21 Bi ma̱nga njabʉ'ʉ ngue'a̱ gatho ya me Atena ne ya nzøhø gá ja̱'i mi 'bʉi de guehni mri nza̱i mri munts'i hønsɛ pa da 'yøde ne da ma̱ de nú'ʉ ya 'ra'yo noya xqui 'yøde.

22 Hangue ra cu Pablo bi 'mai madetho de gue'ʉ nuni ja ra Areópago ne bi 'ñena:

—Nú'ahʉ gyá me Atenahʉ, dí handi gue nu'ahʉ́ xi grí xøcambenihʉ gatho nú'ʉ ri zidadahʉ.

23 Ngue'a̱ de dá thogui de guehni ja ri nija̱hʉ habʉ guí xøcambeni ri zidadahʉ, dá handa 'nara ata habʉ nt'ofo ne ena: "Nuna ata ja guecua di xøcambeni nú'a̱ ra aju̱a̱ hinhya'mʉ xa fa̱di", njabʉ ena. Y nú'a̱ Aju̱a̱ hinhya'mʉ xcá pa̱hʉ, go gue'a̱ dí xi'ahʉbya.

24 Nú'a̱ Aju̱a̱ to'o bi hyoca ra ximhai ne gatho nú'a̱ jaua, go gue'a̱ ra Nda̱ de mahets'i ne de ra ximhai. Nu'á̱ hingui 'bʉ ja ya nija̱ nú'ʉ xa hyoca ya ja̱'i.

25 Ne nixi hingui ø'tua ra 'bɛdi nú'a̱ øt'a ya ja̱'i pa gue'a̱, ngue'a̱ go guesɛ'a̱ ri 'racjʉ ra te ne ra nda̱hi pa ga jʉnshʉ, ne gatho ya t'øt'e nú'ʉ dí hoñhʉ.

26 Ne 'nadra ji bi hyoca gatho ya ja̱'i nú'ʉ 'bʉi habʉraza nuua ja ra ximhai. Ne nu'á̱ go bi ma̱ hangu ya jɛya da nte'ʉ ne habʉ da 'mʉ'ʉ.

27 Aju̱a̱ njabʉ bi hyogaguihʉ pa ga hoñhʉ'a̱ pa xahma̱ ga tsʉdihʉ, masque nu'á̱ hingui 'bʉi yabʉ de guecjʉ.

28 Ngue'a̱ por gue'a̱ dí 'bʉhʉ ne dí 'ña̱nihʉ, nja ngu 'rari 'yofohʉ bi 'yofo njaua bi 'ñena: "Xi maju̱a̱ni nujʉ́ go yá ba̱tsiguihʉ Aju̱a̱", njabʉ bi 'ñena.

29 Hangue nu'bʉ yá ba̱tsiguihʉ Aju̱a̱, hinda za ga eñhʉ gue Aju̱a̱ 'nara c'oi dega oro o dega t'axi o dega do nú'a̱ xa hyoca ya ja̱'i ngu nú'a̱ beni hanja da hyocsɛ'ʉ.

30 Aju̱a̱ mi hopi da thoguitho nú'a̱ xqui 'yøt'a ya ja̱'i maya'bʉ ngue'a̱ hinte myá fa̱di, pe nubyá ri manda gue da ñobri gatho ya ja̱'i.

31 Ngue'ą Ajuą xa hñuxa
'nara pa, ne nú'ą ra pa'ą ma
da hñą'mba nguɛnda gatho
ya ją'i de ra ximhai co 'nara
hoga ts'ʉtbi. Y nú'ą to'o bi
hñuts'i pa da hñąnga nguɛnda
go gue'ą ra Zidada Jesucristo.
Ne ngu 'nara nt'udi de gue'ą,
Ajuą bi japi bi yopa nte de ra
du.
32 Y nu mi 'yøde'ʉ gue ra
Zidada Jesu xqui yopa nte de
ra du, 'ra mi 'ñąnt'ʉtho, ha nu
ma'ra mi ena:
—Ma'na xá hño ma'na ra
pa gui xicje nú'ą guí mą.
33 Nepʉ ra cu Pablo bi
'uegue de gue'ʉ.
34 Pe 'ra de gue'ʉ bi gam-
fri ne bi dɛni'ą. Ne 'na de
gue'ʉ mrá thuhu ra Nisio,
mi gue'ą 'na de nuya ndą
mri munts'ini ja ra Areópago.
Nehe 'nara 'bɛhñą mrá thuhu
ra Damari bi gamfri rá noya
Ajuą, co ma'ra ya mengu de
guehni.

18

Ra apostol Pablo bi zofo ya me Corinto

1 Nepʉ de gue'ą ra cu Pablo
bi bøni de guehni Atena pa bi
ma ja ra hnini Corinto.
2 Ne ja bi nthɛuini 'nara
cu mrá xodyo mrá thuhu ra
Aquila, mrá me Ponto ne ja
xqui 'ñehe de ra hai Italia, ne
mri 'ñoui rá 'bɛhñą mrá thuhu
ra Priscila. Nú'ą́ xqui bøni de
ra hnini Nroma ngue'ą ra ndą
Claudio bi manda da juui de
guehni gatho ya xodyo.
3 Ra cu Pablo bi ma bá
'bʉhui ra cu Aquila co rá
'bɛhñą ngue'ą mi 'nada yá
'bɛfi'ʉ, mi hoca ya carpa dega
dutu.
4 Ne cada ra pa dega tsaya
ra cu Pablo mi pa ja yá niją ya
xodyo pa mi ñąui'ʉ, nehe mi
ñąui nú'ʉ himyá xodyo, y mi
zofo'ʉ de rá noya Ajuą.
5 Ne nu mi zøhø ra cu Sila ne
ra cu Timoteo xqui 'ñehe'ʉ de
ra hai Macedonia, bi zʉhni'ʉ
ra cu Pablo mi ja ndunthi ra
'bɛfi ngue'ą hyastho mi zofo
ya xodyo mi xipabi gue ra
Jesu go gue'ą ra Cristo nú'ą
xqui mɛhna Ajuą pa da ndą.
6 Pe nuya xodyo bi nø'tuabi
ne bi zani. Nu'bú ra cu Pablo
bi hñąca rá pat'i ne bi huąt'i,
gue'ą 'nara seña gue mi ma da
'uegue de gue'ʉ ne hinda ma
da dądi de yá ts'oqui, ne bi
'ñembabi:
—Nu'ahʉ go ma gui
thądisɛhʉ de ri duhʉ, ngue'ą
nuga ya hinte dí thądi de
gue'ahʉ. Desde nubya ma ga
zofo nú'ʉ hingyá xodyo.
7 De guehni ra cu Pablo bi
'uegue de gue'ʉ ne bi ma ja rá
ngu 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra
Justo mi 'bʉ gueta yá niją ya
xodyo, ne nu'ą́ mi xøcambeni
Ajuą.
8 Nepʉ 'nara 'ñøhø mrá
thuhu ra Crispo mrá ndą de
yá niją ya xodyo bi gamfri
ra Zidada Jesu con gatho ya
mengu rá ngu. Ne ndunthi ya
me Corinto bi 'yøtua rá noya
Ajuą mi mąnga ra cu Pablo,
bi gamfri'ʉ ne bi nxistehe.
9 Nepʉ 'nara xuui ra Zidada
Jesu bi zofo ra cu Pablo ngu
dega t'i ne bi 'ñembabi:
—Oguí tsu, sigui gui mąnga
ra mąca noya, oguí tsaya gui

ña̱.

10 Ngueˈa̱ nuga dí ˈbʉi con
gueˈe, y hinda za to da ˈyøˈtˈa
ra ntsˈoˈmʉi. Ngueˈa̱ ja nuna
hnininа̱ ˈbʉi ndunthi ya ja̱ˈi
go ma mɛti, y núˈʉ́ ma da gam-
frigui.

11 Hangue ra cu Pablo bi
gohni ˈna njɛya made nuni ja
ra hnini Corinto. Ne nza̱ntho
mi zofo ya ja̱ˈi de rá noya Ajua̱
de guehni.

12 Pe de núˈʉ ya pa mrá nda̱
ra Galio nuni ja ra hai Acaya,
ya xodyo bi ˈñʉˈti pa da gʉ
ra cu Pablo, ne bi zixˈʉ ja ra
tsˈʉtbi.

13 Ne bi ˈñembabi ra nda̱:

—Nuna ˈñøhøna̱ ʉˈta ya ja̱ˈi
pa hinda nsunda Ajua̱ ngu
ma̱nga rá ley ra Moise.

14 Ra cu Pablo mi ma da
da̱hma̱ha̱, pe ra nda̱ Galio bi
ˈñemba ya xodyo:

—ˈBʉ di jahma̱ te xa
ˈyøˈtˈahʉ nuna ra ˈñøhø, o xa
ˈyøtˈa ˈnara tsˈocate nuua ja
ra hnini, nuˈbʉ́ ha̱, da za ga
øtˈa núˈa̱ guí ma̱ñhʉ.

15 Pe núˈa̱ guí ma̱ñhʉ hønsɛ
dega noya ne de ri leyhʉ, go
da nuhʉ te gui ˈyøthʉ. Nuga
hinte dí ˈñɛntˈi con guehna.

16 Nepʉ bi japi da bøñˈʉ de
guehni ja ra tsˈʉtbi.

17 Nuˈbʉ́ gatho núˈʉ himyá
xodyo mi ˈbʉhni bi mihi ra
Soste núˈa̱ mrá nda̱ de yá nija̱
ya xodyo de nura hninіˈa̱, ne
ja bi hnaˈmbabini ntsˈɛdi ja rá
thandi ra nda̱ Galio, pe nuˈá̱
nixi bi ˈyøtˈa ncaso, y nixi
hinte bi ma̱.

Ra apostol Pablo bi menga pa Antioquía, ne ya rá hñuˈqui bi mʉdi bi ˈño bi ma̱mba rá noya Ajua̱

18 Ha nura cu Pablo bi gohi
ndunthi ya pa de guehni.
Nepʉ de gueˈa̱ bi ˈñedi gatho
ya cu, ne bi mɛui ra cu Aquila
co ra nju Priscila pa bi ma ja
ra hai Siria. Ne de má ˈñu bi
ˈranga ja ˈnara zi tˈʉca hnini
rá thuhu Cencrea. Ne ante da
gʉ ra motsaˈʉ pa da ˈraxa ja ra
ndehe, ˈmɛtˈo ra cu Pablo bi
ˈña̱xa gatho rá sta̱ pa bi ˈyøtˈa
ra hña̱ˈti ngu núˈa̱ xqui ma̱.

19 Y nu mi zønga Efeso ra
cu Pablo ja bi zoguini ra nju
Priscila co ra cu Aquila, y nuˈá̱
bi ma ja yá nija̱ yá mixodyoui
pa bá ña̱uiˈʉ.

20 Y nuˈʉ́ bi ba̱ntebi ra cu
Pablo da gohi ˈraya pa, pe
nuˈá̱ himbi ne.

21 Hangue bi ˈñehuiˈʉ ne bi
ˈñembabi:

—Dí pɛˈtsi te grá ˈbʉ
Jerusale pa ga øtˈa ra ngo
núˈa̱ ya ma da datˈi, pe ma
ga penga maˈnaˈqui pa ga
cˈa̱ˈtsˈaˈihʉ ˈbʉ Ajua̱ go rá
paha.

Ne bi bøni de guehni Efeso,
ne bi gʉ ra motsa pa bi ˈraxa
ja ra ndehe pa bi ma Cesarea.

22 Nu mi zøni de guehni
bi thogui ˈbestho pa bi ma
Jerusale. Ne nu mi uadi
bi zɛngua gatho ya cu de
guehni, bi thogui pa bi ma
Antioquía.

23 Nepʉ de ya xqui ˈmʉhni
ˈraya pa, bi bøni maˈnaˈqui pa
bi ma gatho ja ya hnini de
ra hai Galacia ne de Frigia
pa da nu te gra ma rá ˈbɛfi
Ajua̱, ne mi xipi da zɛdi yá

jamfri gatho ya gamfri nú'ʉ mbi 'bʉhni.

Ra Apolo bi mạmba rá noya Ajuạ nuni Efeso

24 Nú'ʉ ya pa'ʉ bi zønga Efeso 'nara xodyo mrá thuhu ra Apolo mrá mengu ja ra hnini Alejandría. Xi mi pạdi da ñạ xá hño, ne mi pạdi xá hño gatho nú'ạ mạnga ra Ndạxjua T'ofo.

25 Nu'ạ́ xqui t'utuabi rá noya ra Zidada Jesu desde bi gamfri'ạ, ne xi mrá ehya mi udi xá hño de nú'ạ mi pạdi de ra Zidada Jesu, masque hønsɛ mi pạdi de rá sistehe ra Xuua.

26 Ne bi mʉdi bi zofo ya xodyo ja yá nijạ'ʉ, ne himi tsu. Nepʉ mi 'yøde ra nju Priscila ne ra cu Aquila, bi zixa 'nambʉ pa bi 'ñutuabi ma'na xá hño de rá noya Ajuạ.

27 Nepʉ nu'ạ́ 'mɛfa mi ne da ma Acaya, y ya cu de guehni Efeso bi xipabi gue xá hño da ma. Ne nu'ʉ́ bi 'yopa 'nara hɛ'mi pa bi mɛmpa ya cu Acaya pa da t'umba ra hoga 'ñehe'ạ. Ne nu mi zønga Acaya, nu'ạ́ bi mats'i de guehni nú'ʉ xqui gamfribi rá noya Ajuạ.

28 Ne xi mi ntsanoyaui ya xodyo ja yá thandi gatho ya jạ'i. Nu'ạ́ mi xipi ngu nú'ạ mạnga ja ra Ndạxjua T'ofo gue ra Jesu go gue'ạ ra Cristo nú'ạ to'o bá pɛhna Ajuạ pa da ndạ, ne go gue'ạ nú'ạ mi tø'mi'ʉ.

19

Ra apostol Pablo bi zofo ya me Efeso

1 Nura cu Apolo mi 'bʉhni Corinto, ha nura cu Pablo mbi 'yo ra 'ñu pa mri ma Efeso, bi 'ranga ja 'raya t'øhø xi myá mboza, ne de gue'ạ bi zønga Efeso habʉ mi 'bʉi 'raya gamfri.

2 Nepʉ nu'ạ́ bi 'yambabi'ʉ ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue gá hñạñhʉ ra Mạca Ndạhi núbya gá camfrihʉ rá noya Ajuạ?

Nu'ʉ́ bi dạdi ne bi 'ñena:

—Hina, nixi stá øhe ua 'bʉ ra Mạca Ndạhi.

3 Hangue nura cu Pablo bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:

—¿Te ma sistehe xcá hñạñhʉ 'bʉ?

Ne nu'ʉ́ bi dạdi ne bi 'ñena:

—Rá sistehe ra Xuua.

4 Ra cu Pablo bi 'ñembabi'ʉ:

—Nura Xuua mi xi'tsa ya jạ'i ngue'ạ gue'ạ ngu 'nara seña gue nuya jạ'i'ʉ ya xqui ñobri de yá ts'oqui. Pe bi xipabi'ʉ nehe gue mahyoni da gamfri nú'ạ mi ma da zøhø 'mɛfa de gue'ạ, go gue'ạ ra Jesu nú'ạ to'o ra Cristo nú'ạ bá pɛhna Ajuạ pa da ndạ.

5 Ha nu mi 'yøde njabʉ bi nxistehe'ʉ de rá thuhu ra Zidada Jesu.

6 Nepʉ ra cu Pablo bi hñuxa yá 'yɛ ja gatho ya gamfri pa bi hñạnga ra Mạca Ndạhi. Y nura ora'ạ bi ñạ'ʉ 'rama'na'ño ya hñạqui ne bi mạñ'ʉ ngu nú'ạ xqui xipabi Ajuạ da mạ.

7 Ngu mi 'rɛt'amayoho por gatho nú'ʉ xqui hña̱nga ra Ma̱ca Nda̱hi.
8 Ngu hñu nza̱na̱ ra cu Pablo bi ma ja yá nija̱ ya xodyo habʉ mbi ma̱mba rá noya Ajua̱ co ndunthi ra ts'ɛdi. Nu'á̱ mi ntsanoyaui ya ja̱'i ne mi øt'a 'nara ts'ɛdi pa da gamfri'ʉ nú'a̱ mi xipabi hanja go ri manda Ajua̱.
9 Pe 'ra de gue'ʉ xi xmá me yá coraso hangue himbi ne bi gamfri, hønsɛ mi tsanba rá noya Ajua̱ ja yá thandi ya ja̱'i. Hangue nura cu Pablo bi 'uegue de gue'ʉ, ne bi zixa nú'ʉ xqui gamfri ja 'nara scuela, ne nura xahnate mi 'bʉhni rá thuhu ra Tiranno. Y ja guehni ra cu Pablo mbi ma̱mba rá noya Ajua̱ hyastho.
10 Njabʉ bi 'yøt'a yo njɛya pa bi 'yødebi rá noya ra Zidada Jesu gatho nú'ʉ mi 'bʉ ja ra hai Asia, ya xodyo ne nú'ʉ himyá xodyo.
11 Y Ajua̱ bi umba ra ts'ɛdi ra cu Pablo pa bi 'yøt'a ya da̱nga nt'udi,
12 asta mi tha̱'tsua yá nthu'taña̱xu ne ma'ra yá dutu nuya da'thi pa mi thani'a̱ ne mi yopa tha̱'tsuabi ya da'thi y nu'á̱ mi ña̱ni, y nu'ʉ tó'o mi pɛ'tsa ya ts'onda̱hi nu'á̱ mi pøni de gue'ʉ.
13 Pe nu 'raya xodyo myá 'ñete mi 'yo'ʉ mi japa ya ts'onda̱hi da bøni de ja ya ja̱'i, nepʉ nu'á̱ bi beni gue da zapi da 'yɛnga ya ts'onda̱hi de rá thuhu ra Zidada Jesu nehe ngu mi øt'a ra cu Pablo. Ne mi embabi ya ts'onda̱hi:
—Dí xi'a'ihe gui pøni de rá thuhu ra Jesu nú'a̱ ma̱nga ra Pablo.
14 Guehna bi 'yøt'a nú'ʉ yoto yá t'ʉ ra Seva nú'a̱ 'namrá nda̱ gá macja̱ gá xodyo.
15 Pe nu mi 'yø'tua njaua 'nara ts'onda̱hi, nu'á̱ bi da̱di ne bi 'ñemba nú'ʉ ya 'ñøhø:
—Nuga dí pa̱ca to'o ra Jesu, ne dí pa̱ca to'o ra Pablo, xi nu'ahʉ, ¿to'o'ihʉ?
16 Ha nú'a̱ ra 'ñøhø to'o mi pɛ'tsa ra ts'onda̱hi bi ma bá jʉ nú'ʉ ya 'ñete co rá ts'ɛdi ra ts'onda̱hi ne xi bi na'mbi nts'ɛdi. Ha nu'á̱ bi nest'ihi bi bøni de guehni myá thɛlo ngue'a̱ bi thʉmba gatho yá dutu, ne bi hña̱xa ndunthi ya nts'ɛni.
17 Y gatho ya xodyo mi 'bʉhni Efeso ne nú'ʉ himyá xodyo bi 'yøde'ʉ nú'a̱ xqui nja, nu'bá̱ nu'á̱ xi bi ntsu. Ne ma'na xi mri t'e'tsua rá nsu rá thuhu ra Zidada Jesu.
18 Ne ndunthi de nú'ʉ xqui gamfri mi pa mri nju̱ani de yá ts'oqui.
19 Y ndunthi ya 'ñete bi hña̱xa yá t'ofo pa bi tsa̱t'a ja yá thandi ya ja̱'i, ha nuya libro'ʉ nu mi t'øt'a ra uɛnda, mri muui ngu made nthebe 'mo ya t'axaboja̱.
20 Njabʉ ma'na mri ntʉnga rá noya Ajua̱ co ndunthi ra ts'ɛdi.
21 Nepʉ de gue'a̱ ra cu Pablo bi hñuts'i gue da ma da c'a̱'tsa ya cu asta ja ra hai Macedonia ne Acaya, nepʉ rí 'ñehe Jerusale, nepʉ de guehni mahyoni rí ma Nroma.

22 Hangue bi mɛhna yoho
yá mfats'i da 'mɛt'o pa rí ma
Macedonia, bi mɛhna ra cu
Timoteo ne ra cu Erasto. Ha
nura cu Pablo bi gohnitho
ma'ra ya pa de guehni ja ra
hai Asia.

Ya me Efeso bi ñʉnts'i'ʉ

23 Nú'ʉ ya pa'ʉ bi ñʉnts'a
gatho ya me Efeso ngue'ą bi
zønini rá noya Ajuą.
24 Mi 'bʉhni 'nara 'ñøhø
mrá thuhu ra Demetrio.
Nura 'bɛfi mi pądi'ą mi pøe
ya boją dega t'axi. Ne mi 'bʉ
yá mfats'i mi hoca ya c'oi de
'nara zinąną rá thuhu Diana
pa mi papa ya ją'i. Y xi mi
tąhą ndunthi ra boją.
25 Nepʉ 'nara pa ra
Demetrio bi munts'a gatho
nú'ʉ yá mfats'i ne ma'ra nú'ʉ
to'o mi hoca ya c'oi nehe, ne
bi 'ñembabi:

—Nu'ahʉ́ guí pądihʉ gue co
nuna 'bɛfiną stá tąhʉ ndunthi
ra boją, ne hinte stá 'bɛhʉ.
26 Pe ngu xcá 'yøhʉ ne xcá
hyanthʉ gue nura Pablo ri
'yo ne mą gue nú'ʉ ya zidada
nthoqui, hingyá zidada. Y
njabʉ xa hñącua ndunthi
ya ją'i gue hinda nsunda
ya zidada, hingue hønsɛua
Efeso, nehe maxøgue gatho
ma haihʉ Asia.
27 Nuna guehna ma'na xá
nts'obyaną, ha go guehna
ma 'bɛfihʉ dí hanthmąhʉną.
Nubyá da ne ma ga 'bɛdihʉ
ząi, asta ne ra niją de ma
zinąnąhʉ Diana nú'ą xi rá
nsunda, ma da 'mɛdi nú'ą ra
nsu pɛ'tsi. Ha ne gue numa
zinąnąhʉ Diana ri nsunda
gatho ya ją'i de guecua ja ma
haihʉ Asia ne gatho maxøgue
ra ximhai.
28 Nu mi 'yøde njabʉ gatho
nuyá mfats'i ne gatho nú'ʉ
ma'ra to'o mi hoca ya c'oi xi
bi bø yá cuɛ'ʉ, ne mi mafi mi
ena:

—¡Xi rá nsunda ma
zinąnąhʉ Diana!
29 Ne bi nja ngu ra mpumfri
gatho ja ra hnini, ne bri mihi
ra cu Gayo ne ra cu Aristarco
myá me Macedonia nú'ʉ xqui
'ñoui ra cu Pablo. Ne bri jʉt'i
ne bri ts'its'i asta habʉ mi øt'a
yá hmunts'i.
30 Ha nura cu Pablo mi ne
xa yʉt'ini pa xa zofo ya ją'i, pe
nuya gamfri himbi hyopi bi
yʉt'i.
31 Nehe 'raya ndą de Asia
nú'ʉ mi ntsixui ra cu Pablo,
bi mɛmpa ra noya gue hinda
yʉt'a de guehni.
32 Nura ora'ą xi mbi ja 'nara
hmahni ja yá hmunts'i'ʉ,
'rama'na'ño mi mąñ'ʉ, ngue'ą
gatho xi xqui mpumfri, ne xi
ndunthi de gue'ʉ nixi mi pądi
hanja xqui munts'i.
33 Pe nu 'ra de gue'ʉ bi
xipabi ra Jandro hanja xqui
munts'i. Nuya xodyo xqui
umba ya nt'ent'i ra Jandro pa
da 'mai da ñą ja yá thandi ya
ją'i. Nepʉ nu'ą́ bi 'ñutua ra
seña ya ją'i co rá 'yɛ pa da
go'ta yá ne. Nu'ą́ mi ne da
ñąnga yá mixodyoui nú'ʉ xcrí
jʉ.
34 Pe nu mi bądi ya ją'i
gue mrá xodyo'ą, nu'ʉ́ bi mafi
nts'ɛdi ngu yo ora, ne mi ena:

—¡Xi rá nsunda ma
zinąnąhʉ Diana!

35 Nepʉ 'nara ndạ de ra hnini bi go'tua yá ne ya jạ'i ne bi 'ñembi:
—Nú'ahʉ gyá menguhʉua Efeso, habʉraza xa fạdi gue nuua ja ma hninihʉ xi drí suphʉ rá nijạ ma zinạnạhʉ Diana nú'ạ xá nsunda, y drí suphʉ rá c'oi nú'ạ bá cại de mahets'i bá pɛhna ma zidadahʉ ra Jupite.
36 Guí pạhʉ gue xa fạdi habʉraza, oguí tu ri mʉihʉ, ne ote guí øthʉ 'bʉ hinxcá beñhʉ xá hño 'mɛt'o nú'ạ guí ne gui øthʉ.
37 Nuyʉ ya 'ñøhø xcuá tsihʉ hinte xa 'yø't'ahʉ, ha nixi xa ñạma'ñʉ de ma zinạnạhʉ drí nsundahʉ.
38 Y nura Demetrio ne nú'ʉ ma'ra to hoca ya c'oi, 'bʉ ja te da ñạpabi, dá ñạpabi ja ra ts'ʉtbi, ne dá nhyanthyạui ja ra nzaya.
39 Nu'bʉ ja ma'na te gui mạñhʉ, da za gui maha ja ra ts'ʉtbi gui mạñhʉ ja ma hmunts'ihʉ ngu mạnga ra ley.
40 Ngue'ạ pa guecjʉ xá nts'uni. Da za da hñạpcahʉ da t'ena gue xi dyá necatuhnihʉ por nuna ra ñʉnts'i stá øthʉbya, ne hindí pạhʉ te ga thạdihʉ nu sta t'angahʉ.
41 Nepʉ mi mạnga njaua ra ndạ, bi 'ñehui ya jạ'i ne bi ua ra hmunts'i.

20

Ra apostol Pablo bi 'ño ja ra hai Macedonia ne Grecia

1 Ha nu mi uadi nú'ạ ra dạnga ñʉnts'i xqui nja, ra cu Pablo bi zohna gatho ya cu pa bi umba 'nara ts'ofo. Nepʉ bi 'ñehui gatho co 'nara nthʉfi ne bi bøni de guehni bi gʉ ra 'ñu bi ma pa ja ra hai Macedonia.
2 Ne bi yopa zøni habʉ gatho mi 'bʉ ya cu pa bi nupa yá mfeni, nepʉ bi ma pa Grecia.
3 Y nuni ja bi 'mʉhni hñu nzạnạ. Ne 'mɛfa ya mi ma da gʉ ra motsa pa da 'raxa ja ra ndehe pa dí ma Siria, pe bi 'yøde gue ya xodyo xqui go 'nara cohi pa da 'yø'tua ra nts'o'mʉi, hangue nu'ạ́ bi beni gue ma'na xá hño da yopa 'ranga Macedonia.
4 Ne bi mɛui ra cu Sopate mrá me Berea, ne ra cu Aristarco ne ra cu Segundo nú'ʉ myá me Tesalonica, ne nura cu Gayo mrá me Derbe, ne nura cu Tiquico ne ra cu Trofimo myá me Asia, ne ra cu Timoteo. Mri 'ñoui ra cu Pablo bi zønga Macedonia habʉ ndí 'bʉiga núga drá Luca.
5 Nú'ʉ ya cu'ʉ bi 'mɛt'o pa ja ra hnini Ntroa ne ja bá tøbgaheni.
6 Nuje asta mi ua ra ngo de ra nts'ithuhme nsi rá nzoi, dá pøñhe de guehni Filipo, dá jʉhe ra motsa pa dá 'yohe ja ra ndehe cʉt'a ma pa pa dá tsøñhe Ntroa, ne ja dá nthɛheni nú'ʉ ya cu xqui 'mɛt'o, nepʉ ja dá 'bʉheni yoto ma pa.

Ra apostol Pablo bi zofo ya gamfri nuni ja ra hnini Ntroa

7 Y nú'ạ ndomingo bi munts'a gatho ya gamfri pa da zi ra Mạca Nt'oxi. Y ra cu Pablo bi zofo'ʉ de rá

noya Ajuą asta made ra xuui, ngue'ą mi ma da bøni'ą rá hyax'ą 'bestho.

8 Y nu habн xqui munts'i'н mrá tøngu y ja mi zøni ndunthi ya ñot'i.

9 Nepн 'nara zi ts'нnt'н mrá thuhu Eutico mi huhni ja 'nara ventana, xqui do'ma ra t'ąhą ngue'ą ra cu Pablo xi bi ñą ndunthi ya ora. Ne nu mi 'ñąhą bi dagui desde rá hñu ra tøngu asta nja'ti. Y nu mri jнts'i 'ñena ya xqui du.

10 Nu'bн́ ra cu Pablo bi gąi ne bi 'yots'i ne bi hyнfi nú'ą ra zi ts'нnt'н. Ne bi 'ñembabi ya cu:

—Oguí tsuhн, hinxa du, tetho.

11 Nepн nura cu Pablo bi yopa bøxa ma'na'qui habн xqui munts'i'н. Ne bi hyeca ra thuhme pa bi zi'н ra Mąca Nt'oxi, ne bi sigui bi ñąui ya cu asta mi hyats'i, nepн bi ma.

12 Y nu mi ts'ixa nú'ą ra zi ts'нnt'н ya mi te xá hño, ne gatho ya cu bi hñu yá mнi ne bi johya.

Ra apostol Pablo bi ma de guehni Ntroa pa rí zønga Mileto

13 Nepн dá ncohe ga jнhe ra motsa pa ga 'bɛt'ohe grá mahe ja ra hnini Asón pa ja grá nthɛheni ra cu Pablo ngu nú'ą stí mąñhe, ngue'ą nu'ą́ bi beni da ma 'ñoua.

14 Nepн de guehni Asón dá nthɛhe, nepн nu'ą́ bi gн ra motsa habн ndí ohe pa dá mahe mahyɛgui ja ra hnini Mitilene.

15 Ne de guehni rá hyax'ą dá pøñhe pa dá tsøñhe gueta ja ra hnini Quío. Y rá yopa dá tsøñhe ja 'nara dąnga hnini rá thuhu Samo nú'ą ja ja rá hyo ra ndehe. Nepн ma dá coheni ja ra hnini Trogilio. Ne rá hñupa dá tsøñhe asta ja ra hnini Mileto.

16 Ra cu Pablo himbi hyodi ja ra hnini Efeso ngue'ą himbi ne bi 'mн ndunthi ya pa ja ra hai Asia. Nu'ą́ bi dąma nxøni pa da zøni 'nitho ja ra hnini Jerusale, pa sta dat'a ra ngo Pentecoste ya di 'bнhni'ą 'bн da za.

Ra apostol Pablo bi zofo ya ndą de ra niją nuni Efeso

17 Ne de ya mi 'bнhni Mileto ra cu Pablo bi mɛmpa ra noya ya ndą de ra niją de guehni Efeso gue mi tø'mi nuni Mileto.

18 Ne nu'н́ bá ehe habн mi 'bн ra cu Pablo, y nu'ą́ bi 'ñembabi'н:

—Nu'ahн guí pąhн xá hño tengu ma 'mнi con gue'ahн desde dá tsøhø de guecua ja ra hai Asia.

19 Stá pɛpabi ma zi Hmuhн con gatho ra hñoją'i, ne ndunthi ya 'mi'qui xa du ma mнi asta stá nzoni co nú'н ya nts'o'mнi xa 'yøtca ya xodyo asta mi ne da hyogagui'н.

20 Masqué, pe nuga hindá tsaya dá xi'ahн nú'ą ra hño mri 'ñep'ahн. Ne xi dá u't'a'ihн ja ri hmunts'ihн ne ja ri nguhн.

21 Ne dá zo'a'ihн nú'ahн gyá xodyohн ne nú'ahн hingyá xodyohн pa gui ñobrihн de ri ts'oquihн ja rá thandi Ajuą, ne gui camfrihн ma zi Hmuhн ra Jesucristo.

22 Nubyá ra Mąca Ndąhi tsixcagui grá ma Jerusale, pe nixi dí pądi te ma grá thogui de guehni.

23 Høns̆ dí pądi gue ja gatho nuya hnini habн drá ma, xicagui ra Mąca Ndąhi gue bí tøbgagui ya fadi ne ndunthi ya ts'othogui.

24 Pe ni 'na de guehya hingui picagui, nixi tu ma mнi, nixi ma te hindí tsu ga 'bɛdi ngue'ą hinte di muui, qué go ga juata ra 'bɛfi xa 'racagui ma zi Hmu ra Jesu, y nura 'bɛfi'ą gue'ą ga mąnga ra hoga noya de rá dąnga hmąte Ajuą.

25 Ha nubyá dí pądi xá hño gue nú'ahн stá xi'ahн hanja ri manda Ajuą, ya hingui ma gui yopa hyandgahн ma'na'qui.

26 Nubyá dí ne ga xi'ahн gue nuga ya hinte dí thądi de gue'ahн.

27 Ngue'ą nuga ya stá xi'ahн gatho nú'ą xa 'ñutcagui Ajuą de nú'ą beni'ą, ne hinte stá cøñ'ahн.

28 Hangue nu'ą dí xi'ahнbya, nsusɛhн, ne suhн gatho nú'н ya gamfri xa 'yɛnt'a'ihн ja ri 'yɛhн ra Mąca Ndąhi nú'ą xa hñux'ahн pa gui suphн rá niją ra Zidada nú'ą xa dai co rá mąca ji.

29 Nuga dí pądi xá hño gue de xcrá ma de guecua ma da 'ñepн 'raya ts'oją'i nú'н to'o da ne da huata gatho ya gamfri de ra niją, nja ngu 'nara miñ'o hinda pumba ni 'nara dɛti.

30 Ne ma da 'mнpн 'ra de gue'asɛhн ma da xi'ahн ya nt'udi nú'н hingo majuąni pa da 'ueca ya gamfri da zits'i.

31 Hangue xi da nsuhн, ne beñhн gue nuga stá zo'ahн hñu njɛya ma pa ra xuui, ne asta stá zont'a'ihн cada 'na de gue'ahн.

32 Nubyá zi cuhн, ra Zidada da max'ahн, ne da te't'a ri jamfrihн co rá mąca noya'ą, ne da 'ra'ahн gatho nú'ą xa ñą'tuabi da umbi gatho nú'н to'o yá mɛti'ą.

33 Nuga hinto stá apa ra boją pa guecsɛhɛ, nixi hinto stá api te ga he.

34 Ngue'ą nuga ngu xcá pąsɛhн stá mpɛfi co ma 'yɛ pa stá tsнdi nú'ą dí honi pa gueque ne pa nú'н ndrí 'ño'be.

35 Nząntho stá u't'ahн gui 'yøthн ngu stá øt'e, gui mpɛhн pa gui faxhн nú'н to'o othobi, ne gui bembabihн nú'ą bi mąnga ra Zidada Jesu ne bi 'ñena: “Ma'na nją̨pi nú'ą to'o ri uni que nú'ą to'o hąni.”

36 Nepн mi uadi bi mąnga njabн ra cu Pablo, bi ndandiñąhmu gatho ya cu, ne bi 'yapabi Ajuą mahyɛgui.

37 Nepн gatho ya cu bi nzoni ne bi hyнfi ra cu Pablo ne bi zн'tsua rá hmi,

38 ngue'ą xi mi tu yá mнi co nú'н ya noya xqui mąñ'ą gue ya himi ma da yopa hyandi ma'na'qui. Nepн bi ma bá eni'н ja ra motsa pa bi nets'i ne bi ma.

21

Bi ma Jerusale ra apostol Pablo

1 Dá 'ueguehe de ya cu
dá mahe co ra motsa man-
juạntho asta ja 'nara zi xɛca
hai rá thuhu Cos bí o made-
tho ra ndehe. Nepн rá hyax'ạ
dá thohe ja ma'na ra hai rá
thuhu Roda bí o madetho ra
ndehe nehe. Ne de guehni
dí mahe ja 'nara hnini rá
thuhu Patara bí ja ja rá hyo ra
ndehe.
2 Nepн de guehni Patara dá
tsнhe 'nara motsa mri ma pa
Finicia dá mahe con gue'ạ.
3 Ha nu de ndí pahe ja
ra ndehe dá hanthe ra hai
Chipre mi ja lado ngạhạ, ne
dá siguihe asta dá tsøñhe
Siria, ngue'ạ nú'ạ ra motsa
ndrí 'ñohe mi ma da zogui
nú'ạ mri ndude ja ra hnini
Tiro nú'ạ bí ja ja rá hyo ra
ndehe, ja dá cạheni.
4 Ne ma dá tsнheni ya gam-
fri, ne dá 'bнheni yoto ma pa
con gue'н. Ha nu'ы bi xipa
ra cu Pablo gue hinda ma
pa Jerusale ngue'ạ ra Mạca
Ndạhi xqui xipi'н te ma da
thoguini.
5 Pe nu mi uadi nú'н yoto
ma pa, dá mahe con gatho ya
gamfri, ya 'bɛhñạ ne ya bạtsi,
dá pøñhe de ra hnini pa bi
nexcahe ja ra motsa, ne dá
ndandiñạhmuhe gatho ja ra
ñanthe pa dá apabihe Ajuạ.
6 Nepн dá edihe ya cu dá
nhyнfihe 'na ngu 'na, ne dá
pøxhe ja ra motsa dá mahe.
Ha nu'ы bi menga ja yá ngu.
7 De guehni Tiro dí mahe
ja ra hnini Tolemaida. Ja
dá zɛnguaheni ya cu, y dá
'bнheni 'na pa con gue'н.
8 Nepн rá hyax'ạ dá thohe
pa dí mahe ja ra hnini Ce-
sarea. Y ja mi 'bнhni ra
cu Lipe nú'ạ mi mạmba rá
noya Ajuạ ne mi 'na de gue
nú'н yoto ya ndạ de ra nijạ,
hangue ja dá ma dá oxheni ja
rá ngu.
9 Nú'ạ ra cu Lipe mi pɛ'tsa
goho yá t'ixu, y nu'ы hinxqui
nthạti, y mi ñạ co rá ts'ɛdi ra
Mạca Ndạhi.
10 Ne dá 'bнheni 'raya pa,
ne bi zøhø 'nará 'mɛhni Ajuạ
mrá thuhu ra Agabo xqui
'ñehe de Judea.
11 Bá ehe pa e da c'ạscahe,
ne bi hñạmba rá ngнt'i ra
cu Pablo, nepн con gue'ạ bi
du'tasɛ yá ua ne yá 'yɛ, ne bi
'ñena njaua:
—Rá Mạca Ndạhi Ajuạ
ena gue ya xodyo de guehni
Jerusale ma da du'ta njaua
nú'ạ to'o rá mɛti nuna
ngнt'inạ, ne da 'yɛnt'ua ja yá
'yɛ ya jạ'i nú'н hingyá xodyo.
12 Nu ndá øhe njabн nuje
ne ya cu de guehni Cesarea
dá bạntebihe ra cu Pablo gue
hinda ma Jerusale.
13 Nepн nura cu Pablo bi
dạdi ne bi 'ñena:
—¿Pa te guí zoñhн? Hønsɛ
guí jacjн da du ma mнi
nehe. Nuga ya dí 'bнi pa da
thogagui de guehni Jerusale
po rá thuhu ma zi Hmu
Jesu, y hingue hønsɛ pa dra
thu'tcagui.
14 Pe himbi za dá hạcuahe
ra cu Pablo pa da ma de
guehni, ne ya hinte dá mạñhe,
hønsɛ dá embabihe:
—Nu'bы dá t'øt'a ngu nú'ạ
rá paha ma zi Hmuhн.

15 Ne de gueˈa̱ dá hñocje dá
mahe pa Jerusale.
16 Ne bi dɛngahe ˈraya cu
de guehni Cesarea, y ˈna de
gueˈʉ mrá thuhu ra Nasó mrá
me Chipre, ya mi pɛˈtsa ndun-
thi ya jɛya xqui gamfri ra Zi-
dada Jesu. Y mi ja rá ngu
nuni Jerusale hangue bi zixc-
ahe pa duá ˈbʉheni con gueˈa̱.

Ra apostol Pablo bi cˈa̱ˈtsa ra apostol Cobo

17 Y nu ndá tsøñhe Jerusale
ya cu de guehni bi ˈracje ˈnara
hoga ˈñehe.
18 Ha nurá hyaxˈa̱ ra cu
Pablo bi ma con guecje pa dá
cˈa̱ˈtshe ra cu Cobo, ne ja mi
ˈbʉhni gatho maˈra ya da̱nga
cu de ra nija̱.
19 Nura cu Pablo bi
zɛngua ˈʉ, ne bi metuabi
gatho núˈa̱ xqui ˈøtˈe co rá
tsˈɛdi Ajua̱ pa bi gamfri núˈʉ
ya ja̱ˈi hingyá xodyo.
20 Y nu mi ˈøde njabʉˈʉ, bi
xøcambeni Ajua̱, ne bi ˈñemba
ra cu Pablo:
—Ndeˈbʉ zi cu, pe ya guí
pa̱di gue ya ˈmotho de ma
mixodyohʉ ya xa gamfri ra
Zidada Jesu, pe nuˈʉ́ ma̱ gue
mahyoni da tˈøtˈe ngu núˈa̱
ma̱nga rá ley ra Moise.
21 Ne xa sipabiˈʉ gue núˈi
guí utuabi núˈʉ maˈra ma
mixodyohʉ bí ˈbʉ ja maˈra ya
hai gue hinda ˈøtˈa ngu núˈa̱
ma̱nga rá ley ra Moise. Nehe
nuˈʉ́ ena gue xcá xipabiˈʉ gue
hinda hñuˈtsua núˈa̱ ra seña
yá ba̱tsi, ne hinda ˈøtˈa ngu
núˈʉ ma nza̱ihʉ.
22 Xibya, ¿te ga øthʉ?
Ngueˈa̱ nu sta ba̱di ya ja̱ˈi
gue guí ˈbʉcua ma da muntsˈi
gathoˈʉ.
23 Hangue maˈna xá hño
ˈøtˈa núna ma ga xiˈahe: De
guecjʉua ˈbʉcua goho ya cu
mahyoni da ˈøtˈa ˈnara hña̱ˈti
bi ña̱ˈtuabi Ajua̱.
24 Tsitsˈi rí mɛ ua nxʉqui
con guehyʉ ngu yá nza̱i
ma mixodyohʉ, ne juˈtuabi
yá gasto. Nepʉ nuˈʉ́ da za
da ˈña̱xi. Y njabʉ ha̱, da
ba̱di gatho ma mixodyohʉ
gue hinga majua̱ni núˈa̱ xa
sipabiˈʉ gue go xcá manda
njabʉ. Y njabʉ da ba̱diˈʉ gue
neˈi guí øtˈe ngu núˈa̱ ma̱nga
rá ley ra Moise.
25 Pe núˈʉ ya gamfri hingyá
xodyo, ya stá opabihe gue
hinga mahyoni da ˈøtˈe ngu
ma nza̱ihʉ, hønsɛ gue nuˈa̱
mahyoni da ˈøtˈe, hinda zi ra
ngø núˈa̱ xa hña̱ˈtua ya cˈoi,
nixi yá ji ya mboˈoni, nixi
núˈʉ ya mboˈoni xa hmiˈtua
yá ˈyʉga hinxa ˈbømba yá ji, ne
ni ˈna de gueˈʉ hinda hñuxui
ˈnara ˈbɛhña̱ núˈa̱ hingue xi rá
ˈbɛhña̱.

Bri jʉ nts'a̱hni ra apostol Pablo ja ra nda̱nija̱

26 Nuˈbʉ́ rá hyaxˈa̱ ra cu
Pablo bi zixa núˈʉ goho ya cu
pa dua nxʉca mahyɛgui con
gueˈa̱ ngu yá nza̱i ya xodyo.
Ne ˈmɛfa bi yʉtˈa ja ra nda̱nija̱
pa bi unga ntˈøde haˈmʉ da ua
yá pa de ra nsʉqui, ne haˈmʉ
da datˈa ra pa da unga yá
hña̱ˈti núˈʉ ya cuˈʉ.
27 Pe ya mi ma da uadi núˈʉ
yoto ma pa de ra nsʉqui, ˈraya
xodyo me Asia bi hyanda ra
cu Pablo gue mi o mbo ra

ndạnijạ. Nepʉ nu'ʉ́ bi 'yʉ'ta ya jạ'i pa bi japi bi ñʉnts'i, nepʉ bi gʉ ra cu Pablo.

28 Ne nu'ʉ́ xi mi mafi mi ena:

—¡Nú'ahʉ gyá me Israelhʉ, faxcaheua! Nuna guehna ra 'ñøhø 'yo habʉraza ʉ'ta ya jạ'i da ñạma'ñʉ de ma hninihʉ ne de ma leyhʉ ne de ma nijạhʉ. Ha nubyá xa cʉ'ta 'raya me Grecia ja ma nijạhʉ, núyʉ hindi 'ñepi da yʉt'i, y hønsɛ ri ts'onga ma mạca nijạhʉ.

29 Mi mạnga njabʉ'ʉ ngue'ạ xqui hyandi'ʉ ra cu Pablo ja ra hnini mri 'ñoui ra cu Trofimo ra me Efeso. Ha nu'ʉ́ mi hu yá mʉi gue go gue'ạ xqui zixa ra cu Pablo ja ra nijạ.

30 Hangue gatho ra hnini bi njʉts'i, ne gatho mri nest'ihi'ʉ habʉraza mbrí 'ñehe. Nepʉ bi gʉ ra cu Pablo ne bi gʉt'i pa bi pøni de ra nijạ, ne 'bestho bi jot'a ya gosthi nijạ.

31 Ne nu'ʉ́ mi 'ramanu pa xa dạma hyo. Pe bi 'yøde ra dạnga ndạ gá soldado gue gatho ra hnini de Jerusale xqui njʉts'i.

32 Hangue nú'ạ́ bi munts'a gatho yá soldado ne ma'ra ya ndạ gá soldado, ne bi ma hnest'ihi pa habʉ xqui munts'a ya jạ'i. Nepʉ ngu mi hyanda ya jạ'i ra dạnga ndạ gá soldado bi zøni mi zi yá soldado, ra ora'ạ ya himbi sigui bi na'mba ra cu Pablo.

33 Hangue nura dạnga ndạ gá soldado bi gʉ nts'ạhni ra cu Pablo ne bi manda dra thạt'i co yoho ya cadena, nepʉ 'mɛfa bi 'ñani to'o mi gue'ạ ne te xqui 'yøt'e.

34 Nu'bʉ́ nuya jạ'i xi mi thø ya hmafi ne 'rama'na'ño mi mạñ'ʉ, hangue njabʉ himbi za bi bạdi ra dạnga ndạ gá soldado de nú'ạ xqui nja ngue'ạ mi mantho'ʉ. Hangue ma'na xá hño bi mạnda da ts'ixa ra cu Pablo asta ja ra cuarte.

35 Ha nu mi zøni ja ra 'rendo de ra cuarte ya soldado bi ndudetho ra cu Pablo ngue'ạ xi mi ne da na'mbabi ya jạ'i.

36 Ngue'ạ gatho ya jạ'i mri 'bɛfa mi mantho mi ena:

—¡Dá tho nura 'ñøhø'ạ!

Ra apostol Pablo bi mạ de rá jamfri

37 Ne de mi ma da jʉ'ta mbo ra cuarte, ra cu Pablo bi 'ñemba ra dạnga ndạ gá soldado:

—¿Ha hingui 'raca nsɛqui ga ñạ ts'ʉ?

Ha nura dạnga ndạ gá soldado bi 'ñembabi:

—A, xi guí pạdi gui ñạ dega griego.

38 Nu'bʉ́ hingo gue'a'i grá me Egipto nú'ạ to'o bi 'yøt'a 'nara tuhni ya pɛ'tsa ya pa, ne bi zixa ja ra mbonthi nú'ʉ goho 'mo ya 'yøt'atuhni.

39 Nepʉ nura cu Pablo bi dạdi ne bi 'ñembabi:

—Hina. Nugá drá xodyo, drá me Tarso nú'ạ ra dạnga hnini de ra hai Cilicia. Ne dí bạnte'ibya gui 'raca nsɛqui ga zofo nuyʉ ya jạ'i 'bahni.

40 Nepʉ nú'ạ ra dạnga ndạ gá soldado bi umba nsɛqui da ñạ. Nu'bʉ́ ra cu Pablo bi 'mai ja ra 'rendo ne bi 'ñutua ra seña ya jạ'i co rá 'yɛ pa da

go'ta yá ne, ne ya hinto bi ña̱. Ha nura cu Pablo bi ña̱ dega ebreo ne bi 'ñembabi'ʉ:

22

1 —Nú'ahʉ ma cu'ihʉ guí 'bahʉbʉ, ne nú'ahʉ gyá nda̱hʉ de ma nija̱hʉ, 'yøhʉ núna ma ga xi'ahʉ pa gui pa̱hʉ te rá 'bɛ nú'a̱ stá øt'e.

2 Ha nu mi 'yøde'ʉ gue ra cu Pablo bi ña̱ca ebreo ngu'ʉ, ma'na xi bi go'ta yá ne, y nura cu Pablo bi 'ñena:

3 —Nuga drá xodyo nehe ngu'ahʉ, ne duá 'bʉi ja ra hnini Tarso de ra hai Cilicia, pe ja stá te de guecua Jerusale. Ne stá nxadi ja rá hmanda nú'a̱ ra xahnate rá thuhu ra Gamalie. Y nú'á̱ bi 'ñutcagui xá hño te rí bønga rá ley ndu ma dadahʉ. Nza̱ntho xi stá pɛpabi Ajua̱ con gatho ma mʉi, ngu nú'a̱ guí øthʉ nehe mapaya.

4 Nuga rá mʉdi ndrí ʉtsa nú'ʉ to'o mi camfri rá noya Ajua̱, asta ndí ho nehe. Ne ndí tsixa dega nthu'ti ja ra fadi ya 'ñøhø ne ya 'bɛhña̱.

5 Nura da̱nga nda̱ gá macja̱ ne numa nda̱hʉ de ma nija̱hʉ da za da ma̱nga núbya gue nú'ʉ́ bi 'raca nsɛqui co 'nara hɛ'mi pa dá ha̱'tsuahma̱ nú'ʉ ma mixodyohʉ de guehni Ndamasco pa da hñe'ti'ʉ. Nuga ndrá mahma̱ pa guehni pa ma ga honga nú'ʉ xqui gamfri rá noya Ajua̱ pa ga tsi dega nthu'ti nuua Jerusale pa dra castiga.

Ra apostol Pablo mi pede de hanja bi gamfri
(Hch. 9:1-19; 26:12-18)

6 Pe de ndí ne ra 'ñu de ya ma ga tsønga Ndamasco ngu mi nde ma pa, ndá tha̱mfri bi gobgatho 'nara ñot'i xqui 'ñe de mahets'i y asta mri huɛxqui nts'ɛdi.

7 Nepʉ nuga dá tagui ne dá ø 'nara noya mi engagui: "Saulo, Saulo, ¿hanja guí hongui pa gui 'yøtca ra nts'o'mʉi?"

8 Nepʉ nuga dá ambabi njaua: "¿To'o'i, zi Hmu?" Nepʉ bi 'ñengagui: "Nuga go gueque drá Jesu drá me Nasare. Ha nu'i guí hongui pa gui 'yøtcagui ra nts'o'mʉi ngue'a̱ guí honi pa gui 'yø'tua ra nts'o'mʉi nú'ʉ to'o xa gamfrigui", bi 'ñengagui.

9 Nehe nú'ʉ ndrí 'ño'be bi hyanda nú'a̱ ra ñot'i nehe, ne xi bi ntsu. Pe nu'ʉ́ himbi 'yøde nú'a̱ ra noya bi zocagui.

10 Ha nuga dá ambi nú'a̱ to'o bi zoqui ne dá embabi: "Ma zi Hmu'i, ¿te mahyoni ga øt'ebya?" Ha nu'á̱ bi 'ñengagui: "'Bai ne sigui ri 'ñu pa grí ma Ndamasco. Ne ja guehni ma da si'ani gatho nú'a̱ mahyoni gui 'yøt'e."

11 Y co nú'a̱ ra ñot'i'a̱ bi jaqui dá ngoda 'bestho. Nepʉ nú'ʉ ndrí 'ño'be go gue'ʉ bi gʉncagui pa bi za dá tsønga Ndamasco.

12 Ne de guehni ja mi 'bʉhni 'nara 'ñøhø rá thuhu ra Ananía, ne xi mi øt'a gatho nú'a̱ ma̱nga ra ley, ne gatho nú'ʉ ma mixodyohʉ mbi 'bʉhni Ndamasco mi ña̱ xá hño de gue'a̱.

13 Y nu'á̱ bi ma bá c'a̱scagui, ne mi zøni bi 'ñengagui njaua:

“Zi cu Saulo, hñąnga ri thandi ma'na'qui.” Ne 'bestho ra ora'ą bi za dá handa ra Ananía mi 'bahni.

14 Nepʉ nu'ą́ bi 'ñengagui: “Ajuą nú'ą mi xøcambeni ndu ma dadahʉ go gue'ą xqui huahn'a'i desde ra mʉdi pa gui pątua rá paha'ą, ne pa gui hyandua rá T'ʉ'ą nú'ą to'o hingui tu ni 'nara ts'oqui, ne pa gui 'yøtua rá noya'ą nu sta zo'a'i.

15 Ngue'ą go nu'i ma gui damajuąni ja gatho ya ją'i habʉraza de nú'ą xcá hyandi ne xcá 'yøde.

16 Xibya, ¿te rá 'bɛ guí tø'mi? Nxøni maha gui nxistehe, ne 'yapabi ra Zidada da pun'a ri ts'oqui.”

Ra apostol Pablo bi mą hanja xqui 'bɛhna da zofo ya ją'i hingyá xodyo

17 Nepʉ dá penga pa Jerusale ne dá cʉt'a ja ra ndąniją pa dá apabi Ajuą, ne ja dá handini 'nara nt'udi ngu dega t'i.

18 Dá handa ra Zidada, ne bi 'ñengagui: “Nxøni dąma øni de guecua Jerusale, ngue'ą nuya ją'i de guecua hinda ma da gamfri'i nú'ą ma gui damajuąni de gueque.”

19 Hangue nuga dá embabi: “Ma zi Hmu'i, nu'ʉ́ pądi xá hño gue nuga ndí cʉt'a mbo ja gatho ya nijąą, ne ndí tsixa fadi nú'ʉ to'o mi camfri'i ne ndí tsʉhni, ne ndí na'mbabi.

20 Ne nu mi mfanga rá ji ri hoga mɛfi ra cu Teba nú'ą mi damajuąni de gue'e, nequi ndí 'bʉhni nehe, ne xi dá ho nú'ą bi t'ø'tuabi'ą. Ne go ndí supabi yá dutu nú'ʉ ya hyote.”

21 Pe nura Zidada bi 'ñengagui: “Grí ma, ngue'ą ma ga pɛn'a asta habʉ bí 'bʉ nú'ʉ hingyá xodyo pa gui zofo'ʉ.”

Ra apostol Pablo mi o ja yá 'yɛ ra dąnga ndą gá soldado

22 Høns ɛ gue'ʉ ya noya bi za bi mąnga ra cu Pablo, ngue'ą ra ora'ą bi mʉdi bi mafi gatho ya ją'i ne mi ena njaua:

—¡Nuni dí 'ñepi da tho ngue'ą ya hindi 'ñepi da nte!

23 Ha nuya ją'i mi mantho himi ne da go'ta yá ne asta mi pants'a yá dutu ne mi føta ya hai co yá cuɛ.

24 Nepʉ nura dąnga ndą gá soldado bi manda da jot'a ra cu Pablo ja ra cuarte, ne bi manda dra fɛt'i pa da mąhmą te ma ts'oqui xqui 'yøt'e, pa njabʉ da bądi hanja mi pø yá cuɛ ya ją'i con gue'ą.

25 Pe nu mri thąt'a ra cu Pablo pa dra fɛt'i, nu'bʉ́ bi 'ñembabi 'nara ndą gá soldado mi 'bahni:

—¿Ha gue xá hño gui fɛthʉ 'nara 'ñøhø me Nroma nixi hinxcá pąhʉ 'mɛt'o ua xi xa 'yøt'a 'nara ts'oqui ua hina?

26 Ha nu mi 'yøde njabʉ ra ndą gá soldado, bi ma bá xipa ra dąnga ndą gá soldado ne bi 'ñembabi:

—Jamasu nú'ą ma gui 'yø'tua nú'ą ra 'ñøhø, ngue'ą nu'ą́ ra me Nroma.

27 Nepʉ ra dąnga ndą gá soldado bi ma bá tsʉdi ra cu Pablo ne bi 'yambabi:

—¿Ha gue xi majuąni grá me Nroma?

Ra cu Pablo bi dądi ne bi 'ñena:

—Hąhą, majuąni.

28 Nu'bɨ́ nura dąnga ndą gá soldado bi 'ñembabi njaua:

—Conque nuga xi dá jut'a ndunthi ra boją pa bi za dá me Nroma.

Ha nura cu Pablo bi 'ñembabi:

—Pe nuga drá mengu desde dá 'bʉi.

29 Ne nu mi 'yøde njabʉ nú'ʉ to'o mi ma xa mɛthmą ra cu Pablo, nú'ɨ́ 'bestho bi 'uegue de gue'ą. Ne ra dąnga ndą gá soldado mi bądi gue xi majuąni mrá me Nroma, bi ntsu ngue'ą xqui manda dra thąt'i.

Ra apostol Pablo mi ñą ja yá thandi ya hmunts'a ndą gá xodyo

30 Nepʉ rá hyax'ą ra dąnga ndą gá soldado bi 'yøt'e pa da nja ra nthanthyą pa da bądi hanja xqui ñąpabi ya xodyo ra cu Pablo. Hangue bi manda da thącua ya cadena nú'ʉ mi thąt'a ra cu Pablo ne bi zohna gatho ya ndą gá macją ne gatho ya ndą gá xodyo pa da munts'i. Nepʉ bri pønga ra cu Pablo ne bi 'ba'ma ja yá thandi'ʉ.

23

1 Nu'bɨ́ ra cu Pablo bi hyanda gatho ya ndą gá xodyo xqui munts'ini ne bi 'ñembabi:

—Ma cu'ihʉ, nuga nząntho stá 'bʉi xá hño ja rá thandi Ajuą co ma mfeni xá nt'axi asta mapaya.

2 Nu'bɨ́ ra Ananía nú'ą mrá dąnga ndą gá macją bi 'bɛpabi nú'ʉ mi 'bahni guetbʉ ra cu Pablo da mɛ'tua rá ne.

3 Nu'bɨ́ nura cu Pablo bi 'ñemba ra dąnga ndą gá macją:

—¡Ajuą ma da 'ra'a ri nju'ti, nu'i 'nagrá yohmi! Pa gue'ą guí hupʉ gui 'yangagui te stá øt'e ngu mąnga ra ley. Nu'bɨ́, ¿hanja hinguí øt'e ngu mąnga ra ley, gue hønsɛ go grí manda da hnabgagui?

4 Ha nu ma'ra ya ją'i mi 'bahni bi 'ñembabi:

—¿Ha gue njabʉ gui thątuabi rá dąnga macją Ajuą?

5 Nu'bɨ́ nura cu Pablo bi 'ñembabi'ʉ:

—Ma cu'ihʉ, nuga hinduí pąhmąhą ua go guehni ra dąnga ndą gá macją. Stá pąhmą hinstá mą njabʉ, ngue'ą mąnga ja ra Mąca T'ofo njaua: “Oxqui ñąma'ñʉ de ni 'nari ndą de ja ri hnini.”

6 Nepʉ ra cu Pablo bi bądi gue 'ra de gue'ʉ myá saduceo, ha nu ma'ra myá fariseo. Hangue bi 'ñenga nts'ɛdi:

—Ma cu'ihʉ, nuga nequi drá fariseo ne drá t'ʉ de ya fariseo. Hangue nubyá xuá ts'igagui pa guecua hønsɛ ngue'ą dí camfri gue ma da yopa nte nú'ʉ xa du.

7 Nu de mi mąnga njabʉ ra cu Pablo, ya fariseo ne ya saduceo bi mʉdi bi ntsanoya'ʉ, ne bi hyegue 'ra 'nambʉ.

8 Ngue'ą nuya saduceo ena gue nú'ʉ xa du ya hinda ma da yopa nte, ne ena gue hingui 'bʉ ya ɛnxɛ, nixi ya ndąhi. Pe nuya fariseo hą, camfri gue ma da yopa nte nú'ʉ xa du, ne camfri gue 'bʉi ya ɛnxɛ ne camfri gue 'bʉ ya ndąhi.

9 Nepʉ xi bi mʉ ra mahni'ʉ. Y nura ora'ą bi 'mai 'raya xahnate de ra ley nú'ʉ myá fariseo ne bi 'ñena:

—Nuna ra 'ñøhø hinte ma ts'oqui dí tsʉtuahʉ. Xi'bʉ xa zofo 'nara ndąhi o 'nara ɛnxɛ, hingui tsa ga nø'tuahʉ rá ts'ɛdi Ajuą.

10 Ha nu'ʉ́ co yá cuɛ xi mri mantho, hangue ra dąnga ndą gá soldado xi bi ntsu ngue'ą mi hu rá mʉi gue nú'ʉ́ ma xa hyo ra cu Pablo. Hangue bi manda dua ts'i ya soldado pa da zica ra cu Pablo de ja yá 'yɛ ya xodyo, ne bi yopa zixa ja ra cuarte.

11 Y nu mi nxuui ra Zidada bi zofo ra cu Pablo ne bi 'ñembabi:

—Pablo, oxqui ntsu, ngue'ą ngu xcá damajuąni de gueque nuua Jerusale, njabʉ ma grí damajuąni de gueque nuni Nroma nehe.

Yá ncontra ra apostol Pablo bi 'yøt'a 'nara cohi'ʉ pa da hyohmą'ą

12 Ha nurá hyax'ą 'raya xodyo bi go 'nara cohi pa da hyohmą ra cu Pablo. Bi hñuts'i gue hinda ñuni nixi da ntsithe asta hinda 'yøt'e nú'ą xqui 'yɛ'mbabi'ʉ.

13 Mi thogui ñote ya 'ñøhø nú'ʉ to'o xqui mɛ'tsa nú'ą ra cohi'ą.

14 'Mɛt'o bi ma bá c'ą'tsa ya ndą gá macją ne yá ndąxjua ndą ya xodyo, ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Nuje stá cohe 'nara cohi xá nts'uni gue hinte ma ga tsihe asta hinga hohe ra Pablo.

15 Ha nubyá nu'ahʉ ne ma'ra ya ndą de ma hmunts'a ndąhʉ 'yaphʉ ra dąnga ndą gá soldado gue rixudi dua tsin'ahʉ'ą ja ri thandihʉ. Gui 'ñemfʉ gue guí ne gui pąhʉ xá hño de nú'ą xa 'yøt'ą. Ha nuje ma xi ga acje pa ga hohe ante da zøhø de guecua.

16 Pe nu 'nará 'bɛdatsi ra cu Pablo bi bądi gue mi t'ɛcua rá tio, hangue 'bestho bi ma bá xipabi ja ra cuarte.

17 Nu'bʉ́ nura cu Pablo bi zohna 'na de ya ndą gá soldado ne bi 'ñembabi:

—Tsi'tsua ra dąnga ndą gá soldado nuna ts'ʉnt'ʉną, ngue'ą hą 'raya noya da xipabi.

18 Hangue nura ndą bi zi'tsua ra dąnga ndą nú'ą ra ts'ʉnt'ʉ, ne bi 'ñembabi:

—Nú'ą ra Pablo ofadi bi zoncagui pa duá tsin'a nuna ts'ʉnt'ʉ ngue'ą ne da xi'a'i 'raya noya 'ną.

19 Nu'bʉ́ nura dąnga ndą gá soldado bi mipa rá 'yɛ ra ts'ʉnt'ʉ ne bi zixa 'nambʉ pa bá ambasɛ ne bi 'ñembi:

—¿Te 'mɛ guí ne gui xicagui?

20 Ha nú'ą ra ts'ʉnt'ʉ bi 'ñembabi:

—Ya xodyo xa 'yøt'a 'nara cohi gue ma da 'ya'a'i ra favo gui pɛmpa ra Pablo rixudi ja yá thandi yá hmunts'a ndą'ʉ, ne ma da 'ñeñ'a'i gue nu'ʉ́ ne da bądi xá hño nú'ą te xa 'yøt'e.

21 Pe oxqui camfri nú'ą da xi'a'ʉ, ngue'ą ngu ñote ya 'ñøhø acate, ne xa mą gue hinda ñuni nixi da ntsithe asta hinda hyo ra Pablo.

Nubyá nu'ы́ høns̄ε tø'mtho
nú'ą̱ go gui mą̱ngue.
22 Nepн nura dą̱nga ndą̱ bi
'ñehui nú'ą̱ ra ts'нnt'н ne bi
hyu'mba ra hñą̱ ne bi 'ñembi:
—Oto xqui xipabi de nú'ą̱
gá xicagui.

Ra apostol Pablo bi 'bεhni pa ja ra ndą̱ Feli

23 Hangue nura dą̱nga ndą̱
bi zohna yoho ya ndą̱ gá
soldado ne bi 'bεpabi gue
da hñoqui co yo nthebe ya
soldado dega 'ñoua, ne má
hñu'rate ma 'rεt'a ya soldado
dega ntøgue, ne má yo nthebe
ya soldado co ya lansa, pa
da ma'н ja ra hnini Cesarea
nzнnga gнto nxuui.
24 Nehe bi manda gue da
t'umbabi 'na yoho ya fani ra
cu Pablo pa da ma ntøgue,
ne da ts'its'i, pe xi dra su xá
hño pa dra dapabi ra Feli nú'ą̱
mrá ndą̱ ja ra hai Cilicia.
25 Nehe bi t'umba 'nara
t'ofo ya ndą̱ gá soldado pa da
umba ra ndą̱ Feli, habн mi
enga njaua:
26 "Núga drá Claudio Lisia,
dí zεngua'i, nu'i hoga ndą̱
Feli.
27 Nuna ra 'ñøhø rá thuhu
ra Pablo bi gн ya xodyo ne
mi ma da hyohmą̱. Pe nuga
dá pą̱di gue ra me Nroma,
hangue dá ñą̱niga co ma sol-
dado.
28 Nuga ndí ne ga pą̱di
hanja mi ñą̱pabi'н, hangue
dá tsixhe ja yá thandi yá
hmunts'a ndą̱'н.
29 Ne nú'ą̱ dá pą̱di gue mi
ñą̱pabi de yá leysε'н, hingo te
xqui 'yøt'e de ma leyhн pa xa
tho nixi pa xa jothmą̱ fadi.
30 Pe nuga bi sicagui gue
nuya xodyo mi ne xa 'yaqui
pa xa hyohmą̱'н, hangue
'bestho dá pεn'abн'ą̱. Ne dá
xipabi nú'н to'o ri ñą̱pabi gue
da ñą̱pabi ja ri thandi nú'ą̱ xa
'yøt'e. Gue'ą̱ mi ja te ga xi'a'i.
Nzεnguathohн."
31 Nu'bы́ ya soldado bi 'yøt'a
ngu nú'ą̱ bri 'bεpabi, bi zixa
ra cu Pablo dega xuui asta ja
ra hnini Antipatri.
32 Ha nurá hyax'ą̱ ya sol-
dado nú'н mi 'ñoua bi menga
pa ja ra cuarte, ha nú'н mi
pa ntøgue bi thoguiui ra cu
Pablo.
33 Ha nu mi zønga Cesarea
bi t'umba ra t'ofo ra ndą̱ Feli,
ne ra cu Pablo bi t'εnt'ua ja rá
'yε'ą̱.
34 Ha mi uadi bi hñe'ta nú'ą̱
ra t'ofo ra Feli bi 'yambabi
habн mrá mengu. Ha nu mi
xipabi gue mrá me Cilicia,
35 nu'bы́ bi 'ñembabi:
—Ma ga ø te gui mą̱ nu sta
'ñepн nú'н to'o ri ñą̱p'a'i.
Nepн bi manda gue dra su
xá hño ja nú'ą̱ ra ngu habн mi
ja rá ts'нtbi ra ndą̱ Erode.

24

Ra apostol Pablo bi 'mai ja rá thandi ra ndą̱ Feli

1 De ya mi pε'tsa cнt'a ma pa
mi 'bнhni ra cu Pablo nuni Ce-
sarea, bi zønga ra dą̱nga ndą̱
gá macją̱ nú'ą̱ mrá thuhu ra
Ananía co 'rayá ndą̱xjua ndą̱
ya xodyo, ne mi 'ñoui'н 'nara
pønjyą̱ mrá thuhu ra Tértulo,
bi zøñ'н pa da ñą̱pa ra cu
Pablo ja ra ndą̱ Feli.
2 Nepн bá ts'i ra cu Pablo
pa bi nja ra nthanthyą̱ ja rá

thandi ra Feli, y raÉrtulo bi mʉdi bi ña̱te ne bi 'ñembabi ra Feli:

—Dí jama̱di'ihe, ma hoga nda̱'ihe, ngue'a̱ stá pɛ'tshe 'nara hoga'mʉi ne hinto stá ntuñhe. Po ri da̱nga mfats'igue xa 'mʉi xá hño ma hninihe.

3 Gatho nuya ya hño xcá 'øt'e de guecua ne habʉraza, guehna 'nara da̱nga jama̱di dí 'ra'ahe, nú'i ma zi hoga nda̱'i Feli.

4 Pe pa hinga ha̱c'ahe ri 'bɛfi, dí ba̱nte'ihe gui øtca ra favo gui hñuxa nt'øde 'na zi ora de núna ma ga xi'ahe.

5 Nuje stá hanthe gue nuna 'ñøhøni gue nuyá noya ma̱ 'ñena 'nara hñeni teste, ne xa 'ño habʉraza xa heca ya xodyo, ne dí pa̱he gue go guehni 'nara nda̱ de nú'a̱ ra hmunts'i rá thuhu nasareno.

6 Nuní mi ne xa ts'onga ma nija̱he ngue'a̱ ya mi tsixa 'raya ja̱'i hingyá xodyo. Hangue nuje dá jʉhe ne ndí ne stá nhyanthya̱he con gue'a̱ ngu nú'a̱ ma̱nga ma leyhe.

7 Pe nura da̱nga nda̱ gá soldado rá thuhu ra Lisia bi yʉt'a madetho de guecje, ne bi ja bi zingahe nuna ra 'ñøhø.

8 Nepʉ nu'a̱ bi ma̱ gue nú'ʉ to'o mi ne da ña̱pa nuna ra 'ñøhø gue da 'ñehe pa guecua pa da e da ngaste con gue'e. Nu'i go da za gui 'yambasɛ pa gui pa̱di hanja dí ña̱phe.

9 Gatho nú'ʉ ya xodyo mi 'bʉhni mi eñ'ʉ gue xi maju̱ani nú'a̱ mi ma̱nga raÉrtulo.

10 Nepʉ nura Feli bi 'ñutua ra seña ra cu Pablo gue da ña̱, hangue nura cu Pablo bi mʉdi bi ña̱ ne bi 'ñena:

—Con gatho ra paha ma ga ma̱ ja ri thandi nú'a̱ te stá øt'e, ngue'a̱ dí pa̱di gue ya øt'a ndunthi ya jɛya grá nda̱ de nuna hnininа̱.

11 Da za gui 'ñani pa gui pa̱di gue nuga ja øt'a 'rɛt'amayoho ma pa dá tsønga de guehni Jerusale pa ga xøcambeni Aju̱a.

12 Ne hinto xa zʉcagui to'o dí ntsanoya'be nixi to'o xa zʉqui dí ʉ'ta ya ja̱'i ja ra nda̱nija̱, nixi ja ma'ra ya nija̱, nixi ja ra hnini.

13 Nuyʉ ya ja̱'i hingui tsa da xitca ma hmi de nú'a̱ te gra ña̱pcagui.

14 Nuga ma xi ga xi'a'i nú'a̱ maju̱ani. Nuga dí pɛpabi nu Aju̱a nú'a̱ mi pɛpa ndu ma dada, ne drí dɛna 'nara 'ra'yo jamfri nú'a̱ ma̱nyʉ gue hinga maju̱ani. Pe nehe nuga dí camfri gatho nú'a̱ xa t'ofo ja rá ley ra Moise, ne nú'a̱ bi 'yofo ma'ra yá 'mɛhni Aju̱a.

15 Nuga dí camfri nehe ngu camfriyʉ gue Aju̱a da 'øt'e pa da yopa nte nú'ʉ xa du, ngu ya hoja̱'i ngu ya ts'o'mʉi.

16 Hangue nza̱ntho stá øt'a ra ts'ɛdi ga 'bʉi xá hño co 'nara hoga mfeni ja rá thandi Aju̱a ne ja yá thandi ya ja̱'i.

17 Øt'a 'raya jɛya ndí 'yo ja ma'ra ya hai, ne duá yopa penga nuua ma hai pa ga umba 'nara mfats'i ya hyoya ne ga unga ma hña̱'ti.

18 Guehna ndí øt'a ja ra nda̱nija̱ ha bi zø 'raya xodyo ya me Asia, ne ja bi zʉcni

ya stí nxʉqui ngu yá nzại ma jạ'ihe, hingue bi zʉcni co 'nara hmuntsjạ'i ndí ʉ'ti pa da ñʉnts'i.
19 'Bʉ nú'ʉ ya xodyo me Asia xa zʉcagui gra øt'a 'nara ts'ocate, nu'bʉ́ go guehmạ'ʉ di ñạpcagui, hingo nuyʉ.
20 Dá mạnga núyʉ ua bi zʉtca 'nara ts'ocate nú'bʉ dá 'ba ja yá thandiyʉ ne ja yá thandi ma'ra ya ndạ de ra hmunts'a ndạ gá xodyo.
21 Hønsɛ nu'ạ dá mạ ja yá thandiyʉ dá ena njaua: "Nubya xcá ñạpcaguihʉ hønsɛ ngue'ạ dí camfri gue ma da yopa nte nú'ʉ xa du."
22 Ra Feli ya mi pạdi xá hño de yá jamfri nú'ʉ to'o xqui gamfri ra Zidada Jesucristo. Y nu'ạ́ bi zoguitho njabʉ de nú'ạ mi mạñ'ʉ, ne bi 'ñena:
—Nu sta zøhø ra dạnga ndạ gá soldado ra Lisia gue'bʉ ma ga yopa øthʉ ra nthanthyạ pa ga pạdi xá hño de nú'ạ guí mạñhʉ.
23 Nepʉ ra Feli bi 'bɛpabi 'nara ndạ gá soldado gue da su ra cu Pablo mbo ra fadi, ne da umba nsɛqui nú'ʉ yá jạ'i'ạ da c'ạ'tsi ne da umbi nú'ạ te da hyoñ'ạ.
24 Nepʉ ya xqui tho 'raya pa, bi yopa zøhø ra ndạ Feli mri 'ñoui rá 'bɛhñạ mrá thuhu ra Drusila ne mrá xodyo. Y ra Feli bi manda bi ts'i'tsua ra cu Pablo pa bi 'yøde'ʉ bi ñạ de rá noya ra Zidada Jesucristo.
25 Pe nu mi mʉdi bi mạnga ra cu Pablo nda'ạ ri ho Ajuạ ga øthʉ ne ga nsuhʉ pa hinga øthʉ ya ts'oqui, ne mạnga Ajuạ gue ma da hñạ'mba nguɛnda ya jạ'i de rá ngạts'i ra pa, nu'bʉ́ nura ora'ạ ra Feli bi ntsu, ne bi 'ñembabi:
—Grí mahmạ, ne nu sta 'ñotho ma 'bɛfi ga yopa zo'a'i pa da za ga ñạhʉ xá hño.
26 Mi hu rá mʉi ra Feli gue ra cu Pablo mi ma da umba ra bojạ pa da hyɛgui, hangue ja guetbʉ mi zohni pa mi ñạui.
27 Rá yo njɛya bi bønga ra Feli dega ndạ, ne go bi gohi ra Porcio Festo. Nura Feli hinhya'mʉ bi hyɛgui ra cu Pablo ngue'ạ mi ne da gohi xá hño co ya xodyo.

25

Ra apostol Pablo bi 'mai ja rá thandi ra ndạ Festo

1 Ha nu mi zønga ra Festo nuni Cesarea pa da 'mʉi dega ndạ, rá hñupa'ạ bi ma pa Jerusale.
2 Ne de guehni nuya ndạ gá macjạ ne ma'ra ya ndạ gá xodyo bi ma bá c'ạ'tsi pa bi xipabi nú'ạ xqui 'yøt'a ra cu Pablo.
3 Y nu'ʉ́ bi 'yapa ra favo gue da manda da ts'i ra cu Pablo pa Jerusale, ngue'ạ nu'ʉ́ bi benga ma'na'qui xa daca ja ra 'ñu pa xa hyo.
4 Pe nura Festo bi dạtuabi'ʉ ne bi xipi gue nura Pablo ja da gotritho ja ra fadi Cesarea, cabʉ nu'ạ́ 'bestho mi ma da mengui pa guehni.
5 Ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Dí xi'ahʉ 'bʉ 'ra de gue'ahʉ guí ne ga maha, maha pa ja grí xicjʉni 'bʉ te xa 'yøt'a nú'ạ ra 'ñøhø'ạ.
6 Ra Festo bi 'mʉ Jerusale hønsɛ ngu hñạto ma pa o 'rɛt'a

ma pa, ne bi menga pa Cesarea. Ne rá hyaxʼa̱ bi gʉ rá hudi ne bi manda da tsʼiʼtsua ra cu Pablo.

7 Nepʉ de mi yʉtʼa ra cu Pablo de habʉ mi hudi ra nda̱, nuya xodyo xqui ʼñehe de Jerusale bi ʼyøtʼa ʼnara nthetsʼi habʉ mi ʼbaiʼa̱, ne bi ña̱pabi de ndunthi ya nthøsthai, pe hinte bi tsʼʉtuabiʼa̱.

8 Ha nura cu Pablo bi mʉdi bi da̱di ne bi ʼñena:

—Nuga hinstá tsʼocuabi yá ley nuyʉ ma cu ya xodyo, nixi stá tsʼonga ma nija̱he, nixi hinte stá tsʼocuabi ra Cesa núʼa̱ ma nda̱hʉ Nroma.

9 Pe nura Festo mi ne da gohi xá hño co ya xodyo, hangue bi ʼyambabi ra cu Pablo ne bi ʼñembabi:

—¿Ha guí ne ga maha pa Jerusale pa ja grá xʉcʼani ra uɛnda de núʼa̱ xcá ʼyøtʼe?

10 Nuʼbʉ́ nura cu Pablo bi da̱di ne bi ʼñena:

—Øde hina, ngueʼa̱ dí ʼbʉcua ja rá thandi ra tsʼʉtbi de ma nda̱hʉ Nroma, ne ja guecua mahyoni ga nhyanthya̱ʼbe núyʉ toʼo ña̱pqui. Y ngu guí pa̱di gue nuga hinte stá tsʼocua ma mixodyoʼbe.

11 Nuʼbʉ stá øtʼa ʼnara da̱nga tsʼocate ne rí ʼñepcagui da thogagui, da za. Nuga hindí tsu ma du. Pe nuʼbʉ hinga maju̱ani de núʼa̱ ña̱pcaguiyʉ, ni ʼna hingui pɛʼtsa ra nsɛqui da ʼyɛntcʼa ja yá ʼyɛ ya xodyo. Nuga dí adi gue numa da̱nga nda̱hʉ ra Cesa de Nroma go gueʼa̱ da hña̱bga nguɛnda ua xi stá øtʼa ʼnara tsʼocate ua hina.

12 Nuʼbʉ́ nura Festo bi ña̱ui rayá mfatsʼi, nepʉ bi ʼñembabi ra cu Pablo:

—Nuʼi xcá ʼyadi gue ma dí hña̱pʼa nguɛnda ra nda̱ Cesa de Nroma de núʼa̱ xcá ʼyøtʼe, hangue nubyá ma gui ma pa guehni.

Ra apostol Pablo bi ʼmai ja rá thandi ra nda̱ Agripa

13 Nepʉ de ya xqui thogui ʼraya pa, maʼna ra nda̱ rá thuhu Agripa bi mɛui rá ʼbɛhña̱ núʼa̱ mrá thuhu ra Berenice, ne bi ma pa Cesarea pa bá zɛngua ra nda̱ Festo.

14 Ne bá ʼbʉ de guehni ndunthi ya pa. Y nura Festo bi metuabi ra nda̱ Agripa de ra cu Pablo, ne bi ʼñembabi:

—Nuua jotʼa ja ra fadi ʼnara ʼñøhø bi zogui ra Feli.

15 De duá ʼbʉhni Jerusale ʼraya nda̱ gá macja̱ ne ʼrayá nda̱xjua nda̱ ya xodyo bi ma bí ña̱teʼʉ ne bi xicagui te xqui ʼyøtʼa̱, ne mi adiʼʉ gue stá manda xa tho.

16 Pe nuga dá embabiʼʉ gue ra tsʼʉtbi de Nroma hingrá nza̱i da hyo ʼnara ja̱ʼi ʼbʉ hinxa nhyanthya̱thoui núʼa̱ toʼo xa ña̱pabi.

17 Hangue ngu dá tsøheua núʼʉ ya ʼñøhø de Jerusale, rá hyaxʼa̱ dá hudi ja ma hudi, ne dá manda dua tsʼi núʼa̱ ra ʼñøhø.

18 Pe núʼʉ toʼo mi ña̱pabi hinte bi ma̱ de gue núʼa̱ ndí beni. Ngueʼa̱ nuga ndí beni gue nuʼá mi tsʼoca ma leyhʉ de Nroma.

19 Pe hina, hønsɛ nuʼa̱ mi ña̱teʼʉ, por nuyá jamfri

pɛ'tsasɛ'ʉ, ne bi mạ de 'nara 'ñøhø rá thuhu ra Jesu mạñ'ʉ gue xa du, pe nura Pablo ena gue bi yopa nte 'nạ.

20 Ha nuga hinduí pạdihmạ te ga øt'e con gue'ʉ, hangue dá ambabi ra Pablo 'bʉ mi nehmạ xa ma pa Jerusale pa ja xuá thạ'mbani nguɛnda de nú'ạ mi hñạpabi.

21 Pe nu'ạ́ bi 'yadi gue go da hñạ'mba nguɛnda ma ndạhʉ ra Augusto Cesa, hangue dá manda da gohitho ja ra fadi asta hinga pɛhna ja ma ndạhʉ Nroma.

22 Nepʉ ra ndạ Agripa bi 'ñembabi ra Festo:

—Nequi dí ne ga øde te rá 'bɛ'ạ mạnga nú'ạ ra 'ñøhø'ạ.

Nu'bʉ́ ra Festo bi 'ñembabi:

—Nu'bʉ́ 'bestho rixudi ma gui 'yøde te 'bɛ da mạ.

23 Hangue nurá hyax'ạ ra Agripa ne ra Berenice bi zøhø bi yʉt'a co ndunthi ra nsu ja ra ts'ʉtbi, nehe mi 'ñoui ma'ra ya ndạ de ra hnini ne ya ndạ gá soldado. Nepʉ ra Festo bi manda da ts'i'tsua ra cu Pablo.

24 Nepʉ bi 'ñena:

—Ma ndạ'ihe Agripa, ne gatho'ihʉ guí 'bʉhʉua con guecje, xi 'bʉcua nuna ra 'ñøhø xi xa ñạma'ñʉ ya xodyo de guehni nuni Jerusale ne de guecua Cesarea, ne hingui tsaya xicagui'ʉ gue mahyoni ga manda da tho.

25 Pe nuga hinstá tsʉtuabini ni 'nara ts'oqui pa da za ga manda da tho. Y nuni xa 'yadisɛ gue da ma pa nuni ja ma ndạhʉ Augusto Cesa pa go da hñạ'mbasɛ ra uɛnda, hangue stá beni ma'na xá hño ga pɛmpabi'ạ.

26 Ha nuga hindí pạdi te ma noya ga ofo pa ga pɛmpa ma ndạhʉ Nroma, hangue stuá tsin'a ja ri thandi, ma ndạ'ihe Agripa, ne ja ri thandihʉ gatho nú'ahʉ guí 'bʉhʉua, pa gui 'yamfʉ ts'ʉ te xa 'yøt'e pa gui xicaguihʉ te ma noya da za ga pɛmpabi ma ndạhʉ.

27 Ngue'ạ nuga dí beni gue hindí 'ñepi ga pɛhna 'nara ts'ạhni ja ma ndạhʉ Cesa 'bʉ hindí pɛhna ra noya hanja xa hñạpabi.

26

Ra apostol Pablo bi mạ de rá jamfri ja rá thandi ra ndạ Agripa

1 Nepʉ ra ndạ Agripa bi 'ñembabi ra cu Pablo:

—Dí 'ra'a nsɛqui gui mạ hanja xa hñạp'a'i.

Hangue nura cu Pablo bi 'ñena:

2 —Con gatho ma paha ma hoga ndạ'i Agripa ma ga xi'a'i hanja ñạpcagui nú'ʉ 'ra de ma mixodyohʉ.

3 Ne drí johya ngue'ạ nu'i guí pạdi xá hño gatho ma nzạihʉ nújʉ dyá xodyohʉ, nehe guí pạdi de gatho nú'ạ te dí mạñhʉ. Hangue nuga drí bạnte'i gui 'yøde gatho núna ma ga mạ.

Ra apostol Pablo bi mạ de rá 'mʉi ante da gamfri

4 Gatho ya xodyo xa bạtca ma 'mʉi desde nú'bʉ ndrá notsi, nú'bʉ ndí 'bʉ'be ma jạ'i ja ma hai ne ja ndá ehe Jerusale.

5 Ne'ʉ nehe pa̱di xá hño ne tsa da ma̱ 'bʉ go da ne'ʉ gue desde ndí ts'ʉnt'ʉ stá 'yo xá hño ja ma jamfrihʉ ngue'a̱ ndrá fariseo, ne guí pa̱di gue nuya fariseo ma'na ø'tua rá ley ra Moise que gatho ma'ra ma mixodyohʉ.

6 Nubya xa ts'a̱ncagui de guecua ja ra ts'ʉtbi hønsɛ ngue'a̱ dí camfri gue ma da yopa nte nú'ʉ xa du ngu nú'a̱ xqui ña̱'tua Ajua̱ nú'ʉ ndu ma dadahʉ.

7 Hangue gatho ma mixodyohʉ tø'mi da hña̱nga nú'a̱ ra hña̱'ti'a̱, ne nza̱ntho ri xøcambeni Ajua̱ ne pɛpabi ma pa ra xuui. Nuna guehna dí tø'mi nehe, ma hoga nda̱'i Agripa, y hangue por gue'a̱ xa ña̱pcagui'ʉ.

8 ¿Hanja hinguí camfrihʉ gue Ajua̱ ma da japi da yopa nte nú'ʉ xa du?

Ra apostol Pablo bi ma̱ de rá nts'o'mʉisɛ co ya gamfri

9 Nequi nehe rá mʉdi ndí benga ndunthi ya ts'omfeni pa ga ø'tua ra nts'o'mʉi nú'ʉ to'o mi camfri ra Jesu nú'a̱ mrá me Nasare.

10 Y njabʉ dá øt'e nuni Jerusale. Stí pønga ra nsɛqui ja ya nda̱ gá macja̱ pa ndí jʉ ndunthi ya gamfri pa ndí cot'a fadi, ne dá tha̱di gue ha̱ da tho 'ra de gue'ʉ.

11 Ne ndunthi 'mi'qui ndí castiga nts'ɛdi ya gamfri ja yá nija̱ ma mixodyohʉ pa ndrí japi da ncøni de yá jamfri xqui mɛ'tsi. Ne xi ndí ncuɛ con gue'ʉ ne ndí pa ja ma'ra ya hnini yabʉ pa nduí honi pa ga ø'tua ra nts'o'mʉi.

Ra apostol Pablo bi ma̱ ma'na'qui de hanja bi ñobri de yá ts'oqui

(Hch. 9:1-19; 22:6-16)

12 Hangue gue'a̱ ndrá mahma̱ Ndamasco ngue'a̱ ya stí pønga ra nsɛqui ja ya nda̱ gá macja̱ ne xqui 'raca ra ts'ɛdi pa ga jʉ ga cot'a fadi ya gamfri.

13 Pe dí xi'a'i ma nda̱'i, nu ja ra 'ñu ngu mi nde ma pa, nura ora'a̱ dá handi bi gobgatho 'nara ñot'i mahyɛgui co nú'ʉ to'o ndrí 'ño'be, y nura ñot'i'a̱ ma'na mi tsɛdi que ra hyadi.

14 Nepʉ ra ora'a̱ dá taguihe gatho, y nuga dá øde 'nara noya bi ña̱ca ebreo ne bi 'ñengagui: "Saulo, Saulo, ¿hanja guí hongui pa gui 'øtca ra nts'o'mʉi? Nu'i grí 'ñʉnsɛhɛ, guí nja ngu ra nda̱mfri ora tica ra nsʉmboi."

15 Nepʉ nuga dá embabi: "¿To'o'i, zi Hmu?" Nu'bʉ́ nu'á̱ bi 'ñengagui: "Nuga go gueque drá Jesu. Ha nu'i guí hongui pa gui 'øtca ra nts'o'mʉi ngue'a̱ guí honi pa gui 'yø'tua ra nts'o'mʉi nú'ʉ to'o xa gamfrigui.

16 Nubyá nangui ne 'bai, ngue'a̱ nuga go stá zo'i y go stá huan'a'i pa gui pɛpcagui, ne pa gui damaju̱ani ja ya ja̱'i de nú'a̱ xcá hyandibya ne de nú'a̱ ma ga u't'a'i 'mɛfa.

17 Nuga go ma ga ña̱ñ'a'i de ja yá 'yɛ ya xodyo ne de nú'ʉ hingyá xodyo nuni habʉ dí pɛñ'a'i gui ma.

18 Nuni ja guehni ma gui
zofo ya jạ'i pa da pata yá
mfeni pa da 'ño ja ra mạca
ñot'i, ne ya hinda sigui da 'ño
ja ra 'bɛxuui. Ne gui xip'ʉ
da 'uegue de ja yá ts'o'bɛfi
ra Satá, ne da mɛpabi Ajuạ
ma Dada, ne da gamfrigui
pa da hñạnga ra mpumbi de
yá ts'oqui, ne pa dyá mɛtigui
ngu gatho nú'ʉ ma'ra xa
nt'axca yá mfeni ngue'ạ xa
gamfrigui." Njaua guehna bi
xicagui ra Zidada.

Ra apostol Pablo himrá ts'o'yød̚e de rá noya ra Zidada

19 Hangue njabʉ, ma ndạ'i
Agripa, hindá nts'o'yød̚e de
nú'ạ dá ød̚e de mahets'i.
20 Hangue dá fʉdi dá zofo
ya jạ'i 'bestho de guehni
Ndamasco, nepʉ dá ma pa
Jerusale ne gatho ja ma'ra
ya hnini Judea. Ne dá ma
nehe habʉ bí 'bʉ nú'ʉ hingyá
xodyo, dá zofo gue da ñobri'ʉ
de yá ts'oqui ne da gamfri
Ajuạ, ne da 'yøt'a nú'ạ xá hño
pa da hnequi gue majuạni xa
pata yá 'mʉi.
21 Y hangue por guehna ma
mixodyohʉ bi gʉgagui ja ra
ndạniją ne mi ne xa hyo-
gagui.
22 Pe co rá mfats'i Ajuạ asta
nubya dí siguitho dí zofo nú'ʉ
ja yá nsu ne nú'ʉ otho yá nsu.
Y nuga nzạntho dí mạ ngu
nú'ạ bi mạnga ra Moise ne
ma'ra yá 'mɛhni Ajuạ de nú'ạ
mi pɛ'tsi da nja.
23 Nu'ʉ́ mi mạ gue ra Cristo
nú'ạ xqui hñuxa Ajuạ pa da
ndạ, mi pɛ'tsi te da thogui
ndunthi ya ts'othogui asta
hinda tho. Pe 'mɛfa de rá
du'ạ go gue'ạ rá mʉdi mi pɛ'tsi
da yopa nte de ra du. Ne go
gue'ạ mi ma da xipa ya xodyo
ne nú'ʉ hingyá xodyo de nú'ạ
ra 'ra'yo te da umbi, ne nura
'ra'yo te'ạ nja ngu 'nara ñot'i
ri yot'i'ʉ.

Ra apostol Pablo bi zofo ra ndạ Agripa

24 Y nu mi mạnga njaua ra
cu Pablo pa bi mạ hanja xqui
hñạpi, ra ora'ạ ra Festo bi ñạ
nts'ɛdi ne bi 'ñembabi:
—¡Asta xcá 'bɛ ri mfeni,
Pablo! Ngue'ạ oda ri mfeni de
ya hɛ'mi xcá hñe'ti, hangue
xcá 'bɛ ri mfeni.
25 Pe nura cu Pablo bi dạdi
ne bi 'ñembabi:
—Hinstá 'bɛ ma mfeni, ma
hoga ndạ'i Festo, ngue'ạ nuga
dí mạnga nú'ạ majuạni.
26 Nuni ra ndạ Agripa,
nehni pạdi xá hño de nú'ạ
dí mạ, hangue nuga hindí
tsu ga ñạ ja rá thandini. Dí
pạdi xá hño gue nuní ya xa
unga nguɛnda de gatho núna
dí mạ, ngue'ạ hinxa t'øt'e
mant'ạgui.
27 Ma zi hoga ndạ'i Agripa,
¿ha guí camfri nú'ạ bi mạnga
yá 'mɛhni Ajuạ? Nuga dí pạdi
gue nu'i guí camfri nú'ạ bi
mạñ'ʉ.
28 Nepʉ nura ndạ Agripa bi
dạdi ne bi 'ñena:
—Ya ma'na tʉi ri 'bɛdi pa
gui jacagui ga camfri ra Jesu-
cristo nehe.
29 Hangue nura cu Pablo bi
'ñembabi:
—Hạhạ, co rá mfats'i Ajuạ
da njabʉ, ne hinga hønsɛ'i,
nehe gatho núyʉ xa 'yød̚e nú'ạ

stá mąmbya. Dí ne da gamfriyʉ ngu stá camfriga nehe, hønsɛ hindí ne dra thąt'i co ya cadena ngu xra jagagui.

30 Nepʉ de ya bi uadi bi ñą ra cu Pablo, bi 'mai ra ndą Agripa co ra Berenice ne ra Festo ne gatho nú'ʉ mi huhuini.

31 Ne bi njʉqui'ʉ pa bá ñąsɛ'ʉ 'na ngu 'na, ne bi 'ñémbi:

—Hinte xa 'yøt'a nuna ra 'ñøhø pa rí 'ñepi da tho, nixi pa da mfadi.

32 Nepʉ ra ndą Agripa bi 'ñembabi ra Festo:

—Ya xa za xa thɛhmą nuna ra 'ñøhø 'bʉ hinxqui 'yadi da ma ja ma ndąhʉ ra Augusto Cesa pa ja dí thą'mbani nguɛnda 'bʉ te xa 'yøt'e.

27

Ra apostol Pablo bri ts'ixa nts'ąhni pa Nroma

1 Y mi zø ra pa de nú'ą xqui benga ra ndą Festo pa da mɛncahe ja ra hai Italia, ra cu Pablo ne ma'ra ya 'yofadi bi t'ɛnt'ua yá 'yɛ 'nara ndą gá soldado mrá thuhu ra Julio nú'ą 'na de yá soldado ra ndą Augusto Cesa. Y núga drá Luca dá mɛ'be'ʉ.

2 Y bi zixcahe 'nara dąnga motsa xqui 'ñehe de ra hnini Adramitio, ne dá pøñhe de guehni Cesarea pa dá 'raxhe ja ra ndehe dí mahe pa ja ra hai Asia. Nehe drí 'ñohe ra cu Aristarco nura me Tesalonica 'nara hnini de ra hai Macedonia.

3 Y rá hyax'ą dá tsøñhe ja ra hnini Sidó. Y nura Julio xi bi nhyoją'i co ra cu Pablo ne bi umba nsɛqui da ma dua c'ą'tsa ya cu nú'ʉ mi 'bʉ de guehni, ne pa bá t'umbi nú'ą te mi honi.

4 Nepʉ dá pøñhe de guehni Sidó dá thothe po ra lado mac'angui de ra hai Chipre nú'ą o madetho ra ndehe. Dá øthe njabʉ pa dá 'banpahe ra bʉnthi mi 'yo.

5 Ne dá 'raxhe ja ra ndehe dá 'ranthe manjuąntho de ra hai Cilicia ne Panfilia, ne dá tsøñhe ja ra hnini Mira de ra hai Licia.

6 De guehni ra ndą gá soldado ja bi zʉhni 'nara motsa mrá me Alejandría de ra hai Egipto mri ma pa ja ra hai Italia. Nu'bú dá jʉhe nú'ą ra motsa'ą pa dá thoguihe habʉ ndrá mahe.

7 Ndunthi ya pa ndrí 'yohe 'ramats'ʉ ja ra ndehe, xi xmá hñei pa dá tsøñhe gueta Gnido. Nepʉ ngue'ą mi 'yo ndunthi ra bʉnthi himi hocaguihe ga 'yohe, hangue dá 'rañhe gueta ra hnini Salmón, dá 'bañhe po lado mac'angui de ra hai Creta o madetho ra ndehe.

8 Xi dá 'yohe masque 'ramats'ʉ ngue'ą mi 'yo ndunthi ra bʉnthi himi hocje ga 'yohe xá hño. Y hingá 'me dá tsøñhe ja rá hyo ra ndehe habʉ xqui thu'mbabi Ya Hoga Gosthi gueta ra hnini Lasea.

9 Ya xqui thogui ndunthi ya pa ndí 'yohe ja ra ndehe, y ya ma'na xi xmá nts'uni pa ga 'yohe ngue'ą ya mi ma da zøhø ya pa de ya tsɛ, ne gue'bʉ xi 'yo ndunthi ra bʉnthi. Hangue nura cu

Pablo bi zofo gatho ya ja̱'i,
10 ne bi 'ñembabi:
—Compahʉ, dí handi gue ma ga thohʉ ndunthi ya ts'othogui má 'ñu, da za da yʉi ra motsa con gatho nú'a̱ te di cʉ, ha nujú ga tuhʉ nehe.
11 Pe nura nda̱ gá soldado himbi 'yø'tua ncaso ra cu Pablo, ma'na bi 'yøta nú'a̱ mi ma̱nga ra 'yɛt'amotsa ne nú'a̱ to'o mrá mɛti.
12 Y ngue'a̱ xmá nts'uni da gohni ra motsa ja Ya Hoga Gosthi pa nú'ʉ ya pa'ʉ de ya tsɛ, hangue ndunthi nú'ʉ to'o mi pani bi beñ'ʉ gue ma'na xá hño da bøni de guehni pa xahma̱ xa zahma̱ xa zønga Fenice nú'a̱ ja ja ra lado yʉhyadi de ra xɛca hai Creta, pa ja xa 'mʉhma̱ni'ʉ nú'ʉ ya pa de ya tsɛ.

Ra da̱ta bʉnthi ja ra ndehe

13 Nepʉ bi mʉdi bi 'ño 'na tʉi ra nda̱hi nú'a̱ mri 'ñe ngue mac'angui, hangue bi beñ'ʉ gue xá hño da sigui da thogui pa habʉ mri ma'ʉ. Hangue dá pøñhe de guehni habʉ stí ntsayahe, ne dá 'bañhe gueta rá hyo ra hai Creta.
14 Nepʉ hinga ya'a̱ bi zʉcje 'nara bʉnthi xi nts'ɛdi mbrí 'ñehe ngue mahuifi habʉ ndrá mahe.
15 Nura bʉnthi'a̱ bi duxa ra motsa ngue'a̱ xi mi tsɛdi, ne himi tsa ga tsa̱mhe. Hangue dá hɛhe bi duts'i.
16 Dá thothe gueta 'nara zi xɛca hai rá thuhu Clauda o madetho ra ndehe, ja ra lado habʉ hints'ʉ mi tsɛ ra bʉnthi. Nu'bú ja dá pø'tsheni ra t'ʉca motsa pa ja ra da̱nga motsa nú'a̱ mri gʉt'i, pe xi dá henbahe.
17 Nepʉ de ya dá pø'tshe ra t'ʉca motsa, dá tha̱the co ya ntha̱hi nura da̱nga motsa ne xi dá dʉ'the pa hinda nhuati. Nepʉ nú'ʉ to'o mri 'yɛt'a ra motsa, mi tsu da pø'tsa pa ja ra 'bomu ja 'nara t'ʉca hai rá thuhu ra Sirte, hangue bi ja̱'ma ya dutu nú'ʉ xqui thuxa maña̱ de ra motsa pa da 'ño co ra nda̱hi, ne bi hopabi'ʉ da duxa ra nda̱hi.
18 Ha nurá hyax'a̱ hinxqui tsayatho nú'a̱ ra bʉnthi xi mi tsɛdi, hangue nu'ú bi føta ja ra ndehe nú'ʉ te mri du ra motsa.
19 Nepʉ nurá hñupa dá føthe nehe ja ra ndehe ma'ra ya t'øt'e nú'ʉ mi pɛpabi ra motsa.
20 Bi thogui ndunthi ya pa hindá hanthe ra hyadi nixi ya tsø ngue'a̱ xi mi 'yo ndunthi ra bʉnthi, hangue ndí hu ma mʉihe gue ya ma stá tuhma̱he.
21 Ya mi pɛ'tsa ndunthi ya pa hinte stí tsihe, hangue ra cu Pa̱blo bi 'mai madetho de guecje ne bi 'ñena:
—Compahʉ, 'bʉ xcá 'yøhma̱hʉ nú'a̱ dá xi'ahʉ gue stá cohma̱hʉni Creta, nu'bú hinstá thohma̱hʉ núna dí thohʉ, ne hinxa 'mɛdihma̱ gatho nú'a̱ stá 'bɛhʉ.
22 Pe nubyá, oguí tu ri mʉihʉ, ngue'a̱ ni 'na de guecjʉ hinga ma ga tuhʉ, masque ra motsa da nxɛni ne da yʉi nuua ja ra ndehe.
23 Ngue'a̱ manxuui bi zocagui 'nara ɛnxɛ bá pɛnca Aju̱a̱ nú'a̱ to'o dí camfri ne dí

pɛpabi.
24 Y núˈą ra ɛnxɛˈą bi
ˈñengagui: “Pablo, oguí tsu,
ngueˈą mahyoni gui tsønga
Nroma habʉ bí ˈbʉ ra ndą
Cesa, ne gui ˈba ja rá thandiˈą,
ne por gueˈaˈi Ajuą ma da
ñąnga de ra du núyʉ guí
pɛuiua ja ra motsa.”
25 Hangue compahʉ, nubya
dí xiˈahʉ, oguí tu ri mʉihʉ,
ngueˈą nuga dí camfri gue
Ajuą da sujʉ, ngueˈą dí camfri
gue ma da njabʉ ngu núˈą bi
xicagui rá ɛnxɛˈą.
26 Nuˈą ma da nja, ma da
ˈyɛtcˈahʉ ra ndąhi ne ma dí
zogahʉ ja ˈnara zi xɛca hai o
mbo ra ndehe.
27 Ne ya mi pɛˈtsa ˈnɛtˈocʉtˈa
ndí ˈyohe njabʉ co núˈą ra
bʉnthi, ndí ˈyohe ja ra dąnga
ndehe núˈą rá thuhu Adria,
mi ˈyɛtcˈahe ra ndąhi pa
habʉraza. Ne ngu made ra
xuui núˈʉ toˈo mi ɛtˈa ra motsa
bi mʉdi bi unga nguɛnda gue
ya mi ma ga tsøñhe ja ˈnara
hai.
28 Nuˈbʉ́ bi mʉdi bi ˈyɛni
hangu rá hñe ra dehe, y ya
mi pɛˈtsa ntsøca ˈnatemaˈrɛtˈa
ne ˈrato metro rá hñe. Nepʉ
dá thohe má tsˈʉ de guehni
pa ja ra hai, bi yopa ˈyɛni
maˈnaˈqui, y ya mi pɛˈtsa
ntsøca ˈnatemayoto metro.
29 Y co ra ntsu da mfantˈui
ya do nura motsa, bi jąˈma
goho ya bøją de møte ra motsa
asta habʉ bi zʉdi ra hai pa ya
hintsˈʉ bi ntihi ntsˈɛdi, y gath-
oguihe ga nehmąhe ya xa hy-
atsˈi.
30 Y núˈʉ toˈo mi ɛtˈa
ra motsa bi mąmbi gue
xahmą xa za xa ˈbathmąˈʉ,
hangue nuˈʉ́ bi yopa cąˈma
ra tˈʉca motsa ja ra ndehe mi
mąnthoˈʉ gue pa xa ˈyɛntˈa
maˈra ya bøją ja rá ñąxu ra
motsa.
31 Hangue nura cu Pablo
ˈbestho bi xipabi ra ndą gá
soldado ne maˈra ya soldado
ne bi ˈñembabi:
—Nuˈbʉ núyʉ da gąi de gue-
cua ja ra motsa, nuˈbʉ́ hinda
za ga pøñhʉ de guecua.
32 Nuˈbʉ́ ya soldado bi
dąma hyɛca ya nthąhi de ra
tˈʉca motsa ne bi døgue bi ma.
33 Nepʉ rá hyaxˈą hamxu-
ditho, ra cu Pablo bi xicje
drí gathohe gue ga tsihe te
ga tsihe, ne bi bąnteguihe bi
ˈñenje:
—Nuˈahʉ, ya øtˈa ˈnɛtˈocʉtˈa
hinte xcá ąhʉ ne hinte xcá
tsihʉ.
34 Dí bąnteˈihʉ gui tsihʉ
te gui tsihʉ, ngueˈą guehna
mahyoni pa njabʉ da nja ri
tsˈɛdihʉ, ngueˈą dí pądi gue ni
ˈna de gueˈahʉ hingui ma gui
tuhʉ.
35 De mi mąnga njabʉ ra cu
Pablo bi gʉ ˈnara thuhme ne
bi umba njamądi Ajuą ja yá
thandiˈʉ. Nepʉ bi heque, ne
bi mʉdi bi ziˈą.
36 Nepʉ gathoguihe xi bi
hñu ma mʉihe, ne dá ñunihe
nehe.
37 Y núje ndí pahe ja ra
motsa, ndí tsøxhe yo nthebe
ne hñuˈrate ne ˈrɛtˈamaˈrato.
38 Y ya de dá juahe dá ñuñhe
ne dá niñąhe, núˈą ra trigo bi
bongui dá føthe mbo ra ndehe
pa maˈna ya hinxmá hñʉ núˈą
mri du ra motsa.

Ra motsa bi nxɛni co rá tsˈɛdi ra dehe

39 Nepʉ de ya bi hyats'i, nú'ʉ to'o mri 'yɛt'a ra motsa bi hyandi gue ya ma da zønga ja ra hai pe himi pa̱di te ma hai'a̱. Ne bi hyanda 'nara luga ngu ra gosthi mbo ra zi xɛca hai habʉ mri hnequi 'na xɛni ra 'bomu guetbʉ rá hyo ra ndehe. Ne nu'ʉ́ bi beni xahma̱ da za da zønga ra motsa asta habʉ mi ja ra 'bomu.

40 Bi hyɛca ya ntha̱hi nú'ʉ mi tha̱t'a ya bøja̱ nú'ʉ mri gʉt'a mbo ja ra dehe. Nehe bi xo'tua yá ntha̱hi nú'ʉ ya za dega nt'ɛt'a motsa. Nepʉ bi pø'tsa ya dutu pa da daca ra nda̱hi ja rá ña̱xu ra motsa. Nepʉ ra motsa bi 'yent'a ra nda̱hi gá ma ja rá hyo ra hai.

41 Pe bi zønga habʉ mi ja yoho yá ts'ɛdi ra dehe, nepʉ bi 'yent'a ra motsa pa ja ra 'bomu. Ha nurá ña̱xu ra motsa xi bi yʉ ja ra 'bomu, hangue ya himbi za bi 'ño. Ha nu de rí møte bi mʉdi bi nxɛni co rá ts'ɛdi ra dehe.

42 Nura ora'a̱ ya soldado mi ne xa hyo gatho ya 'yofadi pa hinda 'ba'tuabi'ʉ dega ncʉnthe.

43 Pe nura nda̱ gá soldado bi hña̱cuabi'ʉ pa hinda hyo, ngue'a̱ nu'á̱ mi ne da ña̱nga ra cu Pablo. Nepʉ nu'á̱ bi 'bɛpabi gue da mføte rá mʉdi pa ja ra dehe nú'ʉ to'o mi pa̱ da 'raxa ja ra dehe dega nsaha, pa da zønga asta ja ra hai.

44 Ha nu'ʉ ma'ra nú'ʉ to'o himi pa̱ da 'raxa ja ra dehe dega nsaha, bi 'bɛpabi da gʉ 'ra 'na xɛni ra za nú'ʉ xqui xø'tsa ra dehe de ja ra motsa. Y njabʉ ha̱, bi za bi zønga gatho'ʉ ja ra hai.

28

Ra apostol Pablo bi 'ño ja ra xɛca hai rá thuhu Malta nú'a̱ o madetho ra ndehe

1 Nu ndá pøñhe gatho de ja ra dehe, ni 'na de guecje hindá ja̱the. Nepʉ ja dá pa̱he te rá hu nú'a̱ ra hai habʉ dá tsøñhe. Gue'a̱ 'nara xɛca hai rá thuhu Malta o ja ra ndehe.

2 Nepʉ nuya mengu de guehni xi bi 'yøtcahe ndunthi ra hñoja̱'i. Ne bi 'ñutcahe 'nara da̱nga faspi pa dá mpa'the, ngue'a̱ xi xmá tsɛ 'nara 'ye mi 'ua̱i.

3 Nepʉ ra cu Pablo bi xʉ 'raya za pa mi ʉ'tsa ja ra tsibi. Y nura ora'a̱ co ra pa bønga 'nara zatequ'eña̱ habʉ xqui t'u ra tsibi, ne bi 'mat'a ja rá 'yɛ ra cu Pablo.

4 Y nu mi hyanda njabʉ nú'ʉ ya mengu de nú'a̱ ra hai'a̱ gue ra qu'eña̱ mi zʉdi ja rá 'yɛ ra cu Pablo, mri 'ñémbi'ʉ 'na ngu 'na:

—Nuna 'ñøhøni pøde xa hñote. Nuní masque bi c'othma̱ rá du de ja ra ndehe, pe nura ts'ʉtbi xa zʉdi de guecua, ya hinda hopi da nte.

5 Pe nura cu Pablo bi hua̱t'a rá 'yɛ ja ra tsibi pa bi dagui nú'a̱ ra zatequ'eña̱, y hinte bi ja ra cu Pablo.

6 Gatho ya mengu de nú'a̱ ra hai'a̱ mi tø'mi gue xa hyandi xa nenga rá 'yɛ, o xa datho xa du. Mi tø'mtho'ʉ te xa thogui hma̱ha̱'a̱, pe nu mi hyandi gue ya hinte bi ja, nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi pata yá

mfeni. Nepн nu'ą bi beñ'н, gue nura cu Pablo mi gue'ą 'nara zidada.
7 Guetbн de guehni ja mi jani yá hai 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Publio nú'ą mrá ndą de maxøgue nú'ą ra hai'ą. Nu'á xi bi 'yøtcahe ndunthi ra hñoją'i ne bi 'racje ntsaya hñu pa ja rá ngu.
8 Y nurá dada'ą mi 'bɛnga ja ra mfidi mri hñeni mri umba ra nzø ne ra nąst'i. Y nura cu Pablo bi ma bá c'ą'tsi pa bá apabi Ajuą por gue'ą ne bi hñu'tsua rá 'yɛ. Nepн 'bestho bi ñąni'ą.
9 Y nu mi fądi njabн, bi zøhø ndunthi ya da'thi nú'н myá mengu de nú'ą ra hai'ą, ne gatho bi ñąni.
10 Ne xi bi numansuguihe, y nu ndá pøñhe de guehni bi 'racje gatho nú'ą mi pądi'н gue da 'yøtcahe ra 'bɛdi má 'ñu.

Ra apostol Pablo bi zønga Nroma

11 Dá 'bнheni hñu nząną con gue'н. Nepн ja dá jнheni 'nara motsa nú'ą xqui gohni nehe nú'н ya pa dega tsɛ. Nú'ą ra motsa'ą mrá me Alejandría 'nara hnini de ra hai Egipto. Ne de mbo ra motsa xqui thøteni 'raya c'oi de 'ra nú'н t'embi ya ajuą, 'na de gue'н rá thuhu ra Casto, ha nu ma'na rá thuhu ra Polu.
12 Nepн dá tsøñhe ja 'nara hnini rá thuhu Siracusa, ja dá 'bнheni hñu pa.
13 De guehni dá thoguihe mahuifi dá mahe ja rá hyo ra ndehe pa dá tsøñhe asta ja ra hnini Regio. Nepн rá hyax'ą bi 'ño ra ndąhi mri 'ñehe mac'angui, nepн rá yopa dá tsøñhe ja ra hnini Puteoli de ra hai Italia.
14 Ne de guehni ja dá nthɛheni 'raya cu nú'н bi zixcahe pa ja yá ngu pa dá 'bнheni con gue'н hñąto ma pa. Nepн de ya dá pøñhe de ra hnini Puteoli dá ma dí mahe ja ra hnini Nroma.
15 Y nuya cu de guehni Nroma ya mi pądi gue ma ga tsøñhe, hangue nu'н xqui bøni e da dącje ja ra dą'ñu nú'ą mri ma Nroma, gueta ra tai de ra t'нca hnini rá thuhu Foro de Apio ne ra hnini rá thuhu Hñu Ngu. Ha nu mi hyanda ra cu Pablo nú'н ya cu, nu'á bi umba njamądi Ajuą ne bi hñu rá mнi ne xi bi johya'ą.
16 Nepн de dá tsøñhe Nroma, ra ndą gá soldado bi 'yɛnt'ua ja rá 'yɛ ra ndą gá ns-ufadi nú'н ya 'yofadi mri zi'ą. Pe nura cu Pablo bi umba nsɛqui pa bi ts'ixa 'nambн bá 'bнi, ne bá 'bнhuini'ą 'nara soldado pa bi su.

Ra apostol Pablo bi mąmba rá noya Ajuą nuni Nroma

17 Ne rá hñupa de xqui zønga ra cu Pablo nuni Nroma, bi zohna gatho ya ndą gá xodyo nú'н mi 'bнhni. Nepн de ya xqui munts'i bi 'ñembabi:
—Ma cu'ihн, masque núga hinte stá ø'tua ma mixodyohн, nixi stá øt'a 'nara nts'o'mнi co nú'н yá nząi ndu ma dadahн, pe masque hinte stá øt'e, nuga bri jнgagui nts'ąhni nuni Jerusale ne bi t'ɛntc'a ja yá 'yɛ ya me Nroma.

18 Pe nu ndá nhyanthyąhe, himbi ts'ʉtcagui ni 'nara ts'oqui te stí øt'e pa xa hyocjhmą'ʉ, hangue nu'ʉ́ mi ne da hyɛgagui.

19 Pe numa mixodyohʉ de guehni himbi ne'ʉ gue da thɛgagui, hangue ma'na xá hño dá adi ga ehe pa guecua pa go da hñąmga nguɛnda ma ndąhʉ ra Augusto Cesa, pe hingue pa e ga ñąpabi ma mixodyohʉ.

20 Hangue stá zon'ahʉ pa ga ñąhʉ. Nuga dí 'bacua ja ri thandihʉ dí thąt'i co ya cadena ngue'ą dí tø'mi nú'ą ra hñą'ti xa ñątcaguihʉ Ajuą nújʉ dyá me Israelhʉ.

21 Nu'bʉ́ nuya ndą gá xodyo bi 'ñemba ra cu Pablo:

—Nuje ni 'nara hɛ'mi hinte stá hąñhe de guehni Judea de gue'a'i, ne ni 'na de gue nú'ʉ ma mixodyohʉ xqui 'ñehe de guehni hinte xa xicje de gue'a'i, nixi xa ñąp'a'i.

22 Dí ne ga øhe nú'ą guí mą de nú'ą guí camfri, ngue'ą dí pąhe gue habʉraza ñąma'ñʉ ya ją'i de nuna ra 'ra'yo jamfri.

23 Nepʉ bi mąmbi'ʉ te ra pa mi ma da yopa ñą'ʉ ma'na'qui. Y nu mi dat'a nú'ą ra pa'ą xqui mąñ'ʉ, ndunthi de gue'ʉ bi zønga habʉ mi 'bʉ ra cu Pablo. Desde mi xudi bi mʉdi bi ñą'ą asta mi nde tobya mi zofo ya ją'i de hanja ri manda Ajuą. Nú'ą́ mi mą de rá ley ra Moise ne gatho nú'ą xqui 'yofo ma'ra yá 'mɛhni Ajuą, pa nu'ʉ́ da gamfri nehe gue ra Jesu go gue'ą ra Cristo nú'ą to'o bá pɛhna Ajuą pa da ndą.

24 Nepʉ 'ra de gue'ʉ bi gamfri nú'ą mi mąnga ra cu Pablo, pe nu ma'ra himbi gamfri.

25 Ne 'ra de gue'ʉ bi ntsanoyasɛ ne bi mʉdi bi ma'ʉ. Pe ante da ma'ʉ ra cu Pablo bi 'ñembabi'ʉ:

—Go gue'ą majuąni bi mąnga ra bądi Isaía po rá Mąca Ndąhi Ajuą bi xipa ndu ma dadahʉ, ne bi 'ñena njaua:

26 Rí ma ua xipa nuya ją'i:
Ma gui 'yødehʉ, pe hinda zo ri mfenihʉ,
ma gui hyanthʉ, pe hingui ma gui pąhʉ te rí bøni nú'ą gui hyanthʉ.

27 Ngue'ą xi xa megui ri mfenihʉ,
ne hinguí ne gui hñuxhʉ nt'øde nú'ą guí ødehʉ,
ne hinguí ne gui pąhʉ nú'ą guí hanthʉ.
Nu'ahʉ hinguí ne gui hanthʉ,
nixi gui 'yødehʉ,
nixi gui pąhʉ,
ngue'ą hinguí ne gui ntsø'mhʉ pa ga pun'a ri ts'oquihʉ.
Guehna mąnga ra Mąca T'ofo.

28 Hangue pąhʉ xá hño gue desde nubya ma da t'umbabi ra noya dega mpøhø nú'ʉ hingyá xodyo. Nuga dí camfri gue nu'ʉ́ hą, ma da 'yøde ne da gamfri.

29 Ne nu mi uadi bi mąnga njabʉ ra cu Pablo, ya xodyo bi ma ne mri ntsanoya sɛhɛ'ʉ.

30 Hą nura cu Pablo bi 'mʉhni maxøgue yo njɛya ja 'nara ngu dega njut'i, ne mi

umba ntsaya gatho nú'ʉ mi tsøni pa da ña̱ui.

31 Ne mi zofo ya ja̱'i hanja go ri manda Ajua̱, ne mi xipabi'ʉ de ra Zidada Jesucristo. Himi tsu da ña̱, ne hinto mi ha̱cuabi'a̱.

RA ROMANU
RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'Ą BI 'YOPABI YA GAMFRI ME NROMA

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Nroma

1 Núgui drá Pablo, rá 'bɛgogui ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Ajuą ra Dada bi zoncagui pa ga 'ñapostol, ne xa hñuxcagui pa ga mąmba rá mąca hoga noya'ą.

2 Nuna mąca hoga noyaną, guehna bi ñągui maya'bʉ Ajuą ja ra Mąca T'ofo nú'ą bi 'yofo yá 'mɛhni'ą.

3 Y nuna mąca hoga noyaną xicjʉ de ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo nú'ą to'o rá T'ʉ Ajuą, ne utcaguihʉ gue nú'ą ra T'ʉ'ą, de rá ndo'yo, bá ehe de rá ji ra ndą Davi,

4 pe de rá ndąhi xá nt'axi bi fądi gue go gue'ą rá T'ʉ Ajuą, ngue'ą co rá dąnga ts'ɛdi bi yopa nte de ja ya du.

5 Po rá ngue'ą, Ajuą xa 'racagui ra 'bɛfi dega apostol pa ga mąnga ra mąca hoga noya gatho ja ya hnini, pa da gamfri'ʉ ne da 'yøte Ajuą. Guehna ra 'bɛfi dí pɛfi pa nuya ją'i da nsundabi rá mąca thuhu ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

6 Hangue nehe nu'ahʉ, Ajuą xa zohn'a'ihʉ pa gui tɛnhʉ ra Zidada Jesucristo.

7 Hangue dí op'ahʉ gatho'ihʉ zi cuhʉ guí 'bʉhʉbʉ Nroma, nú'ahʉ xi ri mą'ahʉ Ajuą ne xa zohn'a'ihʉ pa gui nt'axquihʉ. Ajuą ma Dadahʉ ne ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo da ją̨p'a'ihʉ ne da max'ahʉ pa gui 'bʉhʉ te rá 'ñentho.

Ra apostol Pablo ne da zønga ya cu me Nroma

8 Nuya ya mʉdi noya dí op'ahʉ ja ma carta, dí xi'ahʉ gue dí umba njamądi Ajuą ma Dadahʉ por gatho'ihʉ de rá thuhu ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ngue'ą habʉraza ja ra ximhai hmą gue xi xcá camfrihʉ xá hño.

9 Ajuą dí pɛpabi con gatho ma coraso pa da ntʉnga nú'ą ra mąca hoga noya nú'ą habʉ xicjʉ de rá mąca T'ʉ'ą, y nu'ą́ go gue'ą pądi gue nząntho dí apabi'ą por gue'ahʉ.

10 Masque stá tø'ma ndunthi ya pa pa ga mabʉ ga tsøñ'ahʉ, pe hinstá tsaya ga apa Ajuą pa da xoga ra gosthi pa da za ga mabʉ 'nitho. Hønsɛ go dí tø'ma nú'ą ra pa da mąñ'ą Ajuą pa ga mabʉ.

11 Ngue'ą xi dí ne ga mabʉ ga 'bʉi con gue'ahʉ pa da za ga u't'a'ihʉ ra mfądi nú'ą xa 'ñutcagui ra Mąca Ndąhi, pa ma'na da nja ri jamfrihʉ.

12 Y dí mą gue numa jamfrihʉ da 'racjʉ ra ts'ɛdi 'na ngu ma'na. Nuri jamfrihʉ da jaqui ma'na da zɛ ma jamfri, ha numa jamfriga da ja'ahʉ ma'na da zɛ ri jamfrihʉ nehe, ngue'ą 'nat'a ma jamfrihʉ.

13 Ne dí ne gui pądihʉ, ma zi cu'ihʉ, gue ndunthi ya

i'qui stá huts'i ga mabʉ ga tsøñ'a'ihʉ, pe tobya hinxa za. Dí ne ga mabʉ pa ga fax'ahʉ ngu stá faxa ma'ra ya cu ja ma'ra ya hnini.

14 Ngue'ą xuá 'bɛncagui ga xipa gatho ya jąʼi nuna mąca hoga t'øde de ra mpøhø, hangue mahyoni gatho ga zofo, ngu nú'ʉ ñą griego ne ngu nú'ʉ ñą ma'ra ya hñąqui, ngu nú'ʉ ya bąmhyą ne ngu nú'ʉ hinte yá fądi.

15 Hangue nú'ą ra pa go da ne Ajuą, nugui xi dí ne ga mabʉ pa ga mąnga ra mąca hoga t'øde nehe nubʉ Nroma.

Rá tsˈɛdi ra mąca hoga t'øde

16 Hindí ntsa pa ga mąnga ra mąca hoga t'øde, ngue'ą go gue'ą 'nara noya dega tsˈɛdi nú'ą xuá pɛhna Ajuą pa da pøhø gatho nú'ʉ to'o da gamfri, ra mʉdi ya xodyo, nepʉ gatho nu ma'ra ya jąʼi.

17 Nuna mąca hoga t'ødenąudi gue Ajuą mą gue ya hinte ma ts'oqui tu nú'ʉ to'o camfri, y nu'ʉ́ 'bʉi xá hño co Ajuą hønsɛ po yá jamfri. Mą njabʉ nehe ra Ndąxjua T'ofo habʉ ena: "Nu'ą tó'o xa gamfri, ya hinte ma ts'oqui tu, nú'ą́ pɛ'tsa 'nara 'ra'yo te."

Yá thai tu ya meximhai

18 Ajuą utuabi ya meximhai tengu rá ndąngui rá cuɛ'ą, ne brí nhyoqui'ą pa dua pɛhna ra castigo de mahets'i pa da zʉdi nú'ʉ ya ts'o'yøde hingui ne da 'yøt'e xá hño. Ajuą ri ncuɛ ngue'ą nuya jąʼi masque pądi gue 'bʉi Ajuą ne pądi te rí 'ñepi da 'yøt'e'ʉ, pe hingui øt'e, nu'ʉ́ ri sigui co yá 'ñąqu'equ'ei ne yá ts'oqui.

19 Gatho nú'ą te da za da fądi de Ajuą, nu'ʉ́ xa t'utuabi xá hño, y nu Ajuą go guesɛ xa 'ñutuabi'ʉ.

20 Desde nú'bʉ Ajuą bi hyoca ra ximhai, desde gue'bʉ, Ajuą bi 'ñutuabi'ʉ tengu rá 'mʉi'ą. Gatho nú'ʉ ya t'øt'e ri hnequi, gue'ʉ utuabi ya jąʼi tengu rá 'mʉi Ajuą nú'ą hini hnequi, y njabʉ ri hnequi gue Ajuą 'bʉi ne ja rá tsˈɛdi pa nzątho. Hangue ya jąʼi hingui tsa te da dądi de nú'ą te xa 'yøt'e'ʉ.

21 Nu'ʉ́, masque bi bądi Ajuą, pe himbi ne bi nsunda'ʉ ngu rí 'ñepi, nixi bi umba njamądi de gatho ya hño xa hñąni'ʉ. Nu'ą bi 'yøt'e, bi ts'oca yá mfeni ne bi megui yá coraso pa himbi za bi bądi nda'ą ra hño nda'ą ra 'ñʉ.

22 Masque mi eñ'ʉ gue xi myá bąmhyą, pe hinte myá fądi.

23 Hangue bi zogui nú'ą ra søcambeni mi 'ñepi da umbabi Ajuą nú'ą xá nsunda ne pɛ'tsa ra te nzątho, pa go bi xøcambeni ya c'oi nú'ʉ xa thoqui ngu yá 'bai ya jąʼi nú'ʉ pɛ'tsi da du, nehe ya c'oi nú'ʉ xa thoqui ngu rá 'bai 'nara ts'intsˈʉ, ne nú'ʉ ngu rá 'bai 'nara mbo'ni, ne nú'ʉ ya c'oi dega qu'eñą.

24 Hangue Ajuą bi hyɛtho ya meximhai pa bi 'yøt'a gatho nuya ts'onc'at'i mi beni ja yá mfeni, y njabʉ bi 'bɛtua sɛhɛ yá tsa yá ndo'yo'ʉ.

25 Ngue'ą nuya meximhai'ʉ

bi zogui nú'ạ Ajuạ majuạni pa go bi dɛna nú'ʉ t'embabi gue go gue'ʉ Ajuạ; y nuya jạ'i'ʉ go bi nsunda nuya t'øt'e nú'ʉ xa hyoca Ajuạ, hingo bi nsunda Ajuạ to'o bi hyoca gatho, ne xá nsunda rá thuhu'ạ pa nzạntho.

26 Hangue Ajuạ bi hyɛtho'ʉ pa bi 'ño ja yá hne dega 'bɛtsa, asta ya 'bɛhñạ bi hñuxui yá mi'bɛhñạui hingo hønsɛ co ya 'ñøhø ngu nú'ạ xqui manda Ajuạ.

27 Nehe ya 'ñøhø bi mɛ'tsa 'nara ts'onc'at'i pa da hñuxui yá mi'ñøhøui hingo hønsɛ co ya 'bɛhñạ, y njabʉ 'ñøhø co 'ñøhø bi 'yøt'a ra t'øt'e xi xá nts'o. Hangue ja guesɛ'ʉ bi hñạni nú'ạ mi 'ñepi da hñạni'ʉ por yá ts'ot'øt'e.

28 Nehe nguetho himbi ho da beni'ʉ de Ajuạ, hangue nu Ajuạ bi hyɛtho'ʉ pa bi beni ya mfeni xá nts'o ne pa bi 'yøt'e nú'ạ himri 'ñepi'ʉ,

29 ne bi 'yøt'e'ʉ ya t'øt'e hingui ho, ne bi mɛ'tsa ndunthi ya ts'onc'at'i ne ya ts'omfeni. Myá nduste, myá hyote, myá 'yøt'atuhni, myá hyate, myá ts'o'mʉi, myá nønte,

30 mi jʉ'tsua ya nc'uamba ma'ra, mi ʉtsa Ajuạ, myá 'ñạqu'equ'ei, mri 'ñexa sɛhɛ, mi beni hanja da za da 'yøt'a ya t'øt'e xá nts'o, myá ts'o'yøde co yá dada yá nạnạ.

31 Bi ts'oca yá mfeni hangue himi pạdi nda'ạ ra hño nda'ạ ra 'ñʉ, ne himbi cumpli yá noya. Ne himbi mɛ'tsa ra hmạte co yá jạ'i, ne himbi mɛ'tsa ra huecate.

32 Nehe nubya njabʉ, masque pạdi ya jạ'i nú'ạ te xa mạ Ajuạ, gue nu'ʉ tó'o øt'a nuya t'øt'e'ʉ rí 'ñepi da du, pe masque pạdi njabʉ, pe nu'ʉ́ øt'e nuya ya ts'ot'øt'e, y hingue hønsɛ øt'e, nehe ri johyaui nú'ʉ ma'ra to'o handi'ʉ øt'a njabʉ nehe.

2

Ajuạ ma da hñạ'mba nguɛnda yá ts'oqui ya jạ'i co ra hoga ts'ʉtbi

1 Hangue dá ngu'ạ dá ngu, otho te grí ncøni nú'i guí 'yø de nú'ạ te øt'a ma'ra, ngue'ạ nú'ạ ra ora guí 'yø de nú'ạ te øt'a ma'ra, nu'í guí ncondena sɛhɛ, ngue'ạ guí øt'a nehe ngu øt'a nú'ʉ ma'ra.

2 Dí pạdihʉ gue Ajuạ ma da hñạ'mba nguɛnda co ra hoga ts'ʉtbi nú'ʉ to'o øt'a ya ts'oqui.

3 Hangue 'bʉ nú'i guí 'yø de ma'ra ne guí øt'a nehe ngu øt'e'ʉ, oguí beni gue ma gui mpont'ui rá cuɛ Ajuạ nú'ạ ra pa da hñạp'a nguɛnda.

4 Oxqui beni gue ngue'ạ Ajuạ xi ra hojạ'i con gue'i ne xa zɛ't'a ri nts'o'mʉi ne astabya hinxa castiga'i, gue nu'i da za gui sigui gui 'yøt'a ya ts'oqui. Pạdi gue Ajuạ ra hojạ'i con gue'i pa gui ñobri.

5 Pe nu'í hinguí ne, ngue'ạ xi rá me ri coraso ne hinguí øde ne hinguí ñobri, hangue ma'na ma da castiga'i nú'ạ ra pa da hnequi rá cuɛ Ajuạ pa da 'yøt'a rá hoga ts'ʉtbi'ạ.

6 Y nu'ạ́ ma da umbabi nú'ạ rí 'ñepabi cada 'na ngu nú'ạ xa mɛfi.

7 Nu'ą́ ma da umba ra te pa
nzą̱ntho nú'ʉ to'o xa hyomba
rá nsunda ne xa hyoni pa
Ajuą̱ da 'ñe'tsua yá nsu ne xa
hyonga ra te pa nzą̱ntho, ne
hinxa zabi xa 'yøt'a ya hoga
'bɛfi.
8 Pe pa ya ts'o'yøde nú'ʉ
'mɛt'o go øt'a nú'ą̱ hingui ho,
ne hingo ne da 'yøt'a nú'ą̱ xá
hño, Ajuą̱ ma da umbabi'ʉ
'nara castigo con gatho rá
cuɛ.
9 Ma da nja ya dą̱nga ʉgui
ne ya dumʉi pa gatho nú'ʉ
ya ją̱'i øt'a ya ts'oqui, rá mʉdi
pa ya xodyo, nepʉ pa gatho
ma'ra ya ją̱'i.
10 Pe Ajuą̱ ma da cʉ'ta ja
rá nsunda gatho nú'ʉ to'o xa
mɛfi ya hoga 'bɛfi. Nehe ma
da 'ñe'tsua yá nsu ne da umba
ra hoga'mʉi, rá mʉdi pa ya
xodyo, nepʉ pa gatho ma'ra
ya ją̱'i.
11 Ngue'ą̱ Ajuą̱ hinda ma da
huahnitho ya ją̱'i nura ora da
hñą̱'mba nguɛnda'ʉ.
12 Ajuą̱ ma da hñą̱'mba
nguɛnda gatho ya ją̱'i
mahyɛgui, ngue'ą̱ gatho
nú'ʉ to'o xa 'yøt'a ya ts'oqui
masque hinxa bą̱tua rá ley ra
Moise, nu'ʉ́ ma dra thą̱'mba
nguɛnda ne dra castiga
nsinque da the'ta ra ley; ha
gatho nú'ʉ bi bą̱di ra ley ne
himbi 'yøt'a nú'ą̱ mą̱, nu'ʉ́ ma
da thą̱'mba nguɛnda ngu nú'ą̱
mą̱nga nú'ą̱ ra ley'ą̱.
13 Ngue'ą̱ hingue nú'ʉ xa
'yødetho rá ley ra Moise gue
go gue'ʉ 'bʉi xá hño co Ajuą̱,
hina, pe nú'ʉ to'o øte ra ley hą̱,
go gue'ʉ ma da hmą̱ gue hinte
ma ts'oqui tu.
14 Ne nú'ą̱ ra ora nuya ją̱'i
hingyá xodyo øt'a sɛhɛ'ʉ nú'ą̱
xá hño ngu nú'ą̱ mą̱nga rá ley
ra Moise, njabʉ ri hnequi gue
pɛ'tsa sɛhɛ 'nayá ley, masque
hinxa bą̱di rá ley ra Moise.
15 Ja gue'ʉ ri hnequini 'nara
ley ngu xa nt'ofo ja yá coraso.
Nehe nu'ʉ́ pɛ'tsa 'nayá ts'ɛdisɛ
pa da bą̱di ua xá hño nú'ą̱
øt'e'ʉ ua hina; nehe yá mfeni
xipabi gue hingui ho nú'ą̱
øt'e, o ja ra ora xipabi gue xa
'yøt'a xá hño.
16 Nehe ma da njabʉ nú'ą̱ ra
pa'ą̱ sta 'yøt'a ra nsʉca uɛnda
Ajuą̱ ngu nú'ą̱ gra 'mʉi yá
mfeni ya ją̱'i, masque nú'ą̱
xqui beni mant'ą̱gui'ʉ. Ne
nú'ą̱ to'o ma da hñą̱ nguɛnda
go ma Zidadahʉ ra Jesucristo.
Njabʉ udi ra mą̱ca hoga noya
nú'ą̱ xa 'bɛncagui ga mą̱.

Ya xodyo ne ra ley nú'ą̱ bi 'yofo ra Moise

17 Nu'i xodyo, guí beni gue
ja ri nsu ngue'ą̱ grá xodyo, ne
guí camfri gue guí 'bʉi xá hño
ngue'ą̱ guí pɛ'tsua rá ley ra
Moise, ne grí 'ñets'i ngue'ą̱ guí
nsunda nú'ą̱ ra Ajuą̱ majuą̱ni,
18 ne guí pą̱tua rá paha'ą̱,
ne guí pą̱di gui huahna nú'ą̱
xá hño ngue'ą̱ njabʉ u't'a'i ra
ley.
19 Ne nu'i guí camfri gue da
za gui cʉhna ma'ra ya ją̱'i ja
ra uɛnda ya goda, y guí ngu
'nara ñot'i pa nú'ʉ 'bʉi ja ra
'bɛxuui.
20 Y guí camfri gue da za gui
utui ma'ra ya ją̱'i nú'ʉ 'ñena
ya t'ʉbą̱tsitho hinte yá fą̱di,
ngue'ą̱ nú'ą̱ ra ley guí pɛ'tsi ja

xcá tsʉhni ra hoga mfa̱di ne
nú'a̱ majua̱ni.
21 Nú'i guí utui ma'ra,
¿hanja hingo guí øt'e nehe
nú'a̱ guí udi? Y nú'i guí ma̱
gue hinda mpe 'na, ¿ha gue
nu'i hinguí mpe?
22 Nú'i guí ma̱ gue hin-
gui tsa da ts'inga 'nara
medinthati, ¿ha gue nu'i
hinguí øt'a njabʉ? Nú'i guí
ʉtsa ya c'oi, pe ¿ha gue hinguí
mpe ja yá nija̱'ʉ?
23 Nú'i grí 'ñets'i ngue'a̱
guí pɛ'tsua rá ley ra Moise,
¿ha gue hinguí 'bɛtua rá tsa
Ajua̱ ngue'a̱ hinguí øt'a nú'a̱
ma̱nga nú'a̱ ra ley'a̱?
24 Hangue ja ra Ma̱ca T'ofo
'nará 'mɛhni Ajua̱ bi xipa ya
xodyo ne bi 'ñembi: "Ya ja̱'i
nú'ʉ hingyá xodyo ña̱ma'ñʉ
de Ajua̱ po rá ngue'ahʉ."
25 Nubyá nura circuncisio
go gue'a̱ ngu 'nara seña nú'a̱
xa thuts'i ja ri ndo'yohʉ ne
go gue'a̱ ra nt'udi de ra cohi
nú'a̱ bi gohi Ajua̱ co ndu ri
dadahʉ ra Abrá. Nú'a̱ ra
seña'a̱ da max'ahʉ ndunthi
'bʉ gui 'yøthʉ nú'a̱ ma̱nga ra
ley. Pe nu'bʉ hingui øthʉ ngu
ma̱nga ra ley, nu'bʉ́ ra nt'udi
de ra cohi ja ra uɛnda hinga
ra nt'udi.
26 Nehe nu'bʉ nú'ʉ ya ja̱'i
hingyá xodyo nú'ʉ to'o hingui
pɛ'tsa nuna seña, nu'bʉ nú'ʉ
pɛfi ya hoga 'bɛfi ngu nú'ʉ
ma̱nga ra ley, nu'bʉ́ nehe'ʉ
Ajua̱ ma da hyandi gue ja ra
uɛnda pɛ'tsa nú'a̱ ra seña de
ra cohi.
27 Ne njabʉ nú'a̱ to'o hin-
grá xodyo, ma da 'ñudi gue
nu'i grá 'yøt'ats'oqui, ngue'a̱
nu'á̱ desde bi 'mʉi xa gohi
rá ndo'yo ngu bi hyoca Ajua̱
nsi ra seña pe xa 'yøt'a ya
hoga 'bɛfi ngu nú'ʉ ma̱nga ra
ley, ha nu'i guí pɛ'tsa ra seña
de ra cohi ne guí pɛ'tsa rá
ley Ajua̱ nt'ofo, pe hinguí øte
nura ley'a̱.
28 Hangue ra xodyo xi
majua̱ni hingo nú'a̱ de rá
'baitho, ne ra seña xi majua̱ni
hingo nú'a̱ hnequi de thi ja rá
ndo'yo.
29 Pe nu'a̱ xi majua̱ni ra
xodyo, gue'a̱ nú'a̱ to'o øta
Ajua̱ ja rá coraso, ha nu'a̱ ra
seña xi majua̱ni, gue'a̱ nú'a̱ ja
mbo ja rá coraso 'na, nú'a̱ ra
seña xa 'yøt'a Ajua̱ ja rá te 'na,
hingue nú'a̱ t'øt'e ja rá ndo'yo
ngu xa nt'ofo ja ra ley. Y
nú'ʉ to'o xi majua̱ni ya xodyo
ngue'a̱ øta Ajua̱ ja yá coraso,
go gue'ʉ ma da 'ñe'tsua yá nsu
Ajua̱, hingo ya ja̱'i.

3

1 Nu'bʉ́, ¿te ma'na ra mfats'i
pɛ'tsa ra xodyo? O ¿te ma
mfats'i ha̱ni de ja ra seña de
ra cohi?
2 Ndunthi ya mfats'i pɛ'tsa
ya xodyo nú'a̱ hingui pɛ'tsa
nú'ʉ ma'ra ya ja̱'i. 'Na de
nuya mfats'i'ʉ gue'a̱ gue Ajua̱
bi umba rá noya'a̱ pa go bi
su'ʉ.
3 'Ra de gue'ʉ himbi gam-
fri nú'a̱ bi ña̱'tuabi'ʉ Ajua̱,
pe nu'á̱ hingui ne da 'ñena
gue Ajua̱ hinda ma da cumpli
nú'a̱ xa ña̱gui.
4 Hanja hina, nu'á̱ ma da
cumpli nú'a̱ xa ña̱gui. Ajua̱
hinga ma ga ec'uambahʉ,
ma'na xá hño ga beñhʉ gue

gatho ya ja̱'i go ya c'uamba
y hingo Ajua̱. Ngu ma̱nga ja
ra Ma̱ca T'ofo habʉ sipa Ajua̱
njaua ne ena:
Ma da fa̱di gue go gue'i guí
ma̱nga majua̱ni,
y ma gui nta̱te nú'a̱ ra pa da
'ñecʼuamba'i ya ja̱'i.
5 'Nara ja̱'i tsa da 'ñena
njaua: "Nu'bʉ ma ts'oquihʉ
japi da hnequi tengu rá
hoga'mʉi Ajua̱, nu'bʉ́ ¿ha
gue ra hoga ts'ʉtbi da casti-
gaguihʉ?" Njabʉ ma̱nga nú'ʉ
ma'ra ya ja̱'i, hingo dí ma̱ngá.
6 Hina, nujʉ́ hinda za ga
beñhʉ ngu beñ'ʉ. Ngue'a̱
nu'bʉ di njabʉ ngu nú'a̱
ma̱ñ'ʉ, nu'bʉ́ ¿hanja da za
da 'yøt'a ra ts'ʉtbi'a̱ co ra
ximhai?
7 'Nara ja̱'i tsa da 'ñena
njaua: "Nu'bʉ por 'nara
ncʼuamba ga ma̱ ga japi
da hnequi rá nsunda Ajua̱
ngue'a̱ ja ri hnecni gue Ajua̱
cumpli rá noya, nu'bʉ́ ¿ha gue
rí 'ñepabi da castigagui?"
8 Ne asta da za da 'ñena
'nara ja̱'i gue 'na da za da
'yøt'a nú'a̱ xá nts'o pa da nja
ra hño. 'Ra xa gʉscagui ra
ncʼuamba y 'bai ma̱ñ'ʉ gue
guehna dí udi. Nuya ja̱'i'ʉ rí
'ñepabi da sɛcuabi 'nara cas-
tigo.

Gathoguihʉ dí tuhʉ ya thai

9 Hangue ¿te ga beñhʉ?
¿Ha gue ga beñhʉ gue nújʉ
dyá xodyohʉ ma'na dí 'bʉhʉ
xá hño que ma'ra ya ja̱'i?
Hina, hingui tsa; ngue'a̱ ya
stá ma̱ gue gathoguihʉ, ngu
ya xodyo ngu nú'ʉ hingyá
xodyo, gathoguihʉ dí ohʉ ja
rá 'yɛ ra ts'oqui.
10 Hangue ra Ma̱ca T'ofo
enga njaua:
Jo'o ni 'na nú'a̱ hindi tu ya
ts'oqui. Ha̱ha̱, jo'o ni
'na.
11 Jo'o ni 'nara ja̱'i nú'a̱ strá
nt'axi rá mfeni,
ne jo'o ni 'na to'o di honi Ajua̱.
12 Gatho'ʉ ya ts'o'yøde,
gatho'ʉ xa nts'oqui.
Ni 'na hingui øt'a xá hño,
ha̱ha̱ ni 'na.
13 Yá ne'ʉ xá nts'o, nja ngu
'nara nt'agui xots'i;
ne nza̱ntho hate'ʉ.
Nehe xá nts'uni yá ne, nja
ngu rá ne ra qu'eña̱
nú'a̱ hote.
14 Pøni ya ts'one de yá ne, ne
ya noya dega cuɛ.
15 Co 'na tʉi nu'ʉ́ da ma
hnest'ihi pa da hyo yá
miqu'eiui.
16 Habʉraza 'yo'ʉ øt'a ya
nhuati ne tsogui ya
ʉgui,
17 y hinxa ba̱di'ʉ hanja da
'mʉi'ʉ te rá 'ñentho.
18 Y nu'ʉ́ ni ts'ʉ hingui tsupabi
rá cuɛ Ajua̱.
19 Nubyá dí pa̱dihʉ gue nú'a̱
ma̱nga ja rá ley ra Moise, ma̱
pa nú'ʉ to'o 'bʉ ja nú'a̱ ra ley'a̱
pa da mɛ'tsa yá tsa y da go'ta
yá ne, pa njabʉ nu'ʉ́ ne gatho
ma'ra ya ja̱'i de ra ximhai da
dø'ma nú'a̱ ra castigo ma da
hña̱ni de Ajua̱.
20 Ngue'a̱ ni 'nara ja̱'i hinxa
'yøt'e gatho nú'a̱ manda ja ra
ley. Hangue enga ja ra Ma̱ca
T'ofo gue Ajua̱ hinda ma da
ma̱ gue ni 'nara ja̱'i hingui
tu ra ts'oqui, masque da 'mʉi

'ra da 'ñena gue xa 'yøt'a ngu
nú'ą mąnga ra ley. Ngue'ą
nu'ąraza ra ley xo'tsuabi yá
ts'oqui ya jąʼi.

Ra mpøhø bí ehe po ra jam-
fri

21 Pe nubya Ajuą xa 'ñudi
'nara hño pa ra meximhai, y
nura hño'ą, nú'ą hanja grá
'bɨhɨ xá hño ja rá thandi'ą.
Pe nura hño'ą hingui pɛ'tsi
te da nu ni co ni 'nara ley,
masque ja dí mąhmą ja rá ley
ra Moise ne ja nú'ą bi 'yofo
ma'ra yá 'mɛhni Ajuą.
22 Nuna dąnga hñonąą mą
gue nu'ą tó'o camfri ra Zi-
dada Jesucristo ya 'bɨi xá hño
ja rá thandi Ajuą. Y nuna
hñonąą ja pa gatho nuto da
gamfri'ą, ngue'ą gatho ya jąʼi
mahyɛgui, gue dra xodyo gue
hindra xodyo.
23 Y gathoguihɨ dyá
'yøt'ats'oquihɨ, ne ni 'na de
guecjɨ hingui tsa ga 'yohɨ xá
hño ngu ri ho Ajuą.
24 Pe nu'ą́ xi ra hojąʼi,
hangue mą de rá pahasɛ
gue ya hinte ma ts'oqui dí
tuhɨ ngue'ą dí camfrihɨ ra
Zidada Jesucristo. Ajuą tsa
da mą njabɨ ngue'ą ra Zidada
Jesucristo ya bi gutca ma
thąihɨ.
25 Ajuą bá pɛhna ra Zidada
Jesucristo pa bi du ja ra pont'i
ngu 'nara hñąʼti, pa bi hñąga
ma ts'oquihɨ po rá mąca
ji bi mani, pa njabɨ nu'ą
tó'o da gamfri'ą ya hinda
ma da zɨtua rá cuɛ Ajuą.
Njabɨ bi 'yøt'a Ajuą pa bi
'ñudi rá hoga ts'ɨtbi, masque
himi hnequihmą ngue'ą po
rá mąca pasencia hinxqui
castiga ya jąʼi nuya pa xqui
thogui.
26 Ha nubyá, po rá du rá T'ɨ,
Ajuą bi 'ñudi rá hoga ts'ɨtbi,
ne nu'ą́ mą gue ya hinte ma
ts'oqui tu nú'ɨ to'o camfri ra
Zidada Jesu.
27 Hangue nubya hingui tsa
to da 'ñets'i. 'Bɨ xa za 'na
xa mɛ ya hoga 'bɛfi ngu nú'ɨ
mąnga rá ley ra Moise pa xa
mpøhøhmą, nu'bɨ́ xa zahmą
xa 'ñets'i. Pe nuto ya hinte
ma ts'oqui tu ngue'ą xa gam-
fri ra Zidada Jesucristo, nu'ą́
hingui tsa da 'ñets'i.
28 Ngue'ą dí pąhɨ xá hño
gue Ajuą mą gue ya hinte ma
ts'oqui tu nú'ą to'o camfri ra
Zidada Jesu nsinque te da nu
co ya 'bɛfi de ra ley.
29 ¿Xi ha gue Ajuą go ra
Ajuą nsøctho pa ya xodyo?
¿Ha hingrá Ajuą nehe pa nuya
jąʼi hingyá xodyo? Hąhą, go
gue'ą ra Ajuą nehe pa gue'ɨ.
30 Ngue'ą 'nat'a Ajuą 'bɨi,
y nú'ą́ mą gue ya hinte ma
ts'oqui tu ya xodyo nú'ɨ
pɛ'tsa ra señą de ra cohi ja
yá ndo'yo nú'bɨ camfri ra
Zidada Jesucristo. Nehe go
guet'ą Ajuą mą gue nehe
nú'ɨ hingui pɛ'tsa ra señą ja
yá ndo'yo ya hinte tu nú'bɨ
camfri'ɨ ra Zidada Jesucristo.
31 ¿Ha gue dí puthɨ rá ley ra
Moise ngue'ą dí udihɨ ra jam-
fri de ra Zidada Jesucristo?
Hina, hinda za da feni njabɨ,
ngue'ą nujɨ́ ma'na dí umfɨ rá
ts'ɛdi nura ley'ą.

4

Ra Abrá himbi mpøhø po nuya hoga 'bɛfi bi 'øt'e

1 Xi ra Abrá nú'ą ma mʉdi dadahʉ nújʉ dyá xodyohʉ, ¿te rá 'bɛ da za ga beñhʉ 'bʉ de gue'ą?

2 Nu'bʉ Ajuą xa mąhmą gue ra Abrá ya hinte ma ts'oqui mi tu por yá hoga 'bɛfi mi øt'e, nu'bʉ́ nu'ą́ xa zahmą xa 'ñets'i. Pe hina, himbi za bi 'ñets'i ja rá thandi Ajuą.

3 Ngue'ą ra Mąca T'ofo enga njaua: "Ra Abrá bi gamfri gue mi ma da hñąni nú'ą bi ñą'tuabi Ajuą, hangue Ajuą bi mą gue ra Abrá ya hinte ma ts'oqui mi tu."

4 Nu'bʉ 'nara jąi øt'a 'nara 'bɛfi, nurá thąhą da t'umbi hingui t'umtho co ra hñojąi; t'umbabi ngue'ą xa mpɛfi ne thupi.

5 Pe nura jąi to'o camfri Ajuą ne camfri gue hingue po yá hoga 'bɛfi da za da mą Ajuą gue ya hinte ma ts'oqui tu, nura jąi'ą, Ajuą da mą gue ya hinte tu ngue'ą bi gamfri'ą.

6 Nehe ra Davi xicjʉ gue Ajuą mąnga nuna noyaną dega jąpi. Nu'ą́ ena gue Ajuą mą gue 'nara jąi ya hinte ma ts'oqui tu nsinque da 'yʉ'tua nguɛnda de yá 'bɛfi.

7 Ra Davi bi 'yofo njaua:

Njąpi ndunthi nú'ą to'o xra pumba yá ts'oqui.

8 Hąhą, njąpi ndunthi nú'ą hingui mą Ajuą te xa 'øt'e.

9 Xi nuna ra noya dega jąpi mąnga Ajuą, ¿ha gue mą pa gatho ya jąi, o hønsɛ pa nú'ʉ pɛ'tsa ra seña de ra cohi bi gohi Ajuą co ya xodyo? Hina, nu'ą́ mą pa gatho. Dí pądihʉ gue Ajuą bi mą gue ya hinte ma ts'oqui mi tu ra Abrá ngue'ą bi gamfri'ą.

10 ¿Ha gue ra Abrá mi pɛ'tsa ra seña ja rá ndo'yo nura ora'ą o hina? Hina, himi pɛ'tsta nú'ą ra seña'ą, mi 'bʉtho njabʉ.

11 Nura seña de ra cohi bi thu'tsua ja rá ndo'yo pe asta 'mɛfa; y nura seña'ą gue'ą ngu 'nara seyo bi hñu'tsuabi Ajuą pa da fądi gue ri muui nú'ą xqui mąñ'ą gue ra Abrá hinte ma ts'oqui mi tu ngue'ą bi gamfri. Ajuą bi mą gue ra Abrá ya hinte mi tu ante da thu'tsuabi nura seña, y njabʉ ra Abrá bi ndada de gatho nú'ʉ to'o camfri masque nu'ʉ́ hinxa mɛ'tsa nú'ą ra seña, pa njabʉ nehe'ʉ Ajuą bi mą gue ya hinte tu'ʉ.

12 Nehe ra Abrá bi ndada de ya jąi to'o pɛ'tsa ra seña de ra cohi ne camfri, nú'ʉ to'o hingue hønsɛ pɛ'tsa ra seña pe nehe tɛnba rá jamfri ma dadahʉ ra Abrá nú'ą to'o bi gamfri ante da thu'tsua ra seña.

Nujʉ ga hąñhʉ ra hñą'ti nú'bʉ ga camfrihʉ

13 Ajuą bi ñą'tua ra Abrá da umbabi ra ximhai ngu 'nara tsogui pa gue'ą ne pa yá jąi 'mɛfa de gue'ą. Bi ñą'tuabi pe hingue ngue'ą xqui 'øta ra ndąxjua ley; nu'ą́ bi ñą'tuabi njabʉ ngue'ą mi camfri ne ya hinte ma ts'oqui mi tu.

14 'Bʉ nú'ʉ to'o ri dɛna ra ndąxjua ley da gohui nú'ą ra tsogui, nu'bʉ́ ra jamfri

da bøni gue hinte ri muui,
ne nú'ą ra hñą'ti'ą ma da
njabʉtho.
15 Pe ra ley ri japi da
hnequi rá cuɛ Ajuą ngue'ą
dyá ts'o'yødehʉ, pe 'bʉ di otho
'nara ley, nu'bʉ́ ¿hanja gra
ts'o'yødehʉ?
16 Hangue nura hñą'ti de ra
tsogui ja pa nú'ʉ to'o camfri,
pa njabʉ Ajuą da za da unga
ra tsogui po rá hñoją'i. Ma
dra t'umbi pa gatho yá ją'i ra
Abrá, hingue hønsɛ pa nú'ʉ
to'o bi nte ja ra ley nepʉ bi
gamfri, pe nehe pa nú'ʉ to'o
hinxa te ja ra ley ne bi gamfri
ngu bi gamfri ra Abrá nú'ą
to'o go ra dada de gathoguihʉ
nújʉ dyá gamfrihʉ.
17 Ngu mąnga ja ra Mąca
T'ofo gue Ajuą bi xipa ra
Abrá ne bi 'ñembi: "Stá huxʼa'i
pa gui ndada de ndunthi ya
hnini." Hangue ja rá thandi
Ajuą ra Abrá bi ndada de
gatho nú'ʉ to'o camfri. Y nu'ą́
mi camfri gue Ajuą tsa da japi
da yopa nte nú'ʉ xa du, y ri
manda nú'ą hingui 'bʉitho,
pa gue'ą ja ra uɛnda ya 'bʉi.
18 Ne masque ngu xmá
hñei, pe ra Abrá mi camfri
gue da zøhø nú'ą xqui xipabi
Ajuą ne bi sigui bi dø'mi.
Hangue njabʉ nu'ą́ bi ndada
de ndunthi ya hnini ngu
nú'ą xqui xipabi Ajuą ne bi
'ñembabi: "Mą da ndunthi ri
bątsi da 'mʉi."
19 Ra Abrá xi mi ja rá jam-
fri gue da mɛ'tsa 'nará t'ʉ.
Nu'ą́ himi jamasu ua ya mrá
dąqu'ei, masque mi ma da
got'a 'na nthebe njɛya. Nixi
himi jamasu gue ra Sara nurá
'bɛhñą'ą ya mrá dąqu'ei nehe
ne hinxqui mɛ'tsa ni 'nara
bątsi.
20 Pe de nú'ą xqui hñą'tuabi
ni ts'ʉ himbi 'bɛ rá jamfri,
nu'ą́ ma'na bi nja rá jamfri,
ne bi nsunda Ajuą.
21 Ngue'ą mi pądi xá hño
gue Ajuą mi ja rá ts'ɛdi pa da
'yøt'e ngu nú'ą xqui ñą'tui.
22 Hangue por gue'ą Ajuą bi
mą gue ya hinte ma ts'oqui
mi tu ra Abrá, ngue'ą ra Abrá
bi gamfri'ą.
23 Pe nuya noya nú'ʉ ena
gue Ajuą bi mą gue ya hinte
ma ts'oqui mi tu ra Abrá,
himbi t'ofo hønsɛ pa ra Abrá;
24 bi t'ofo pa guecaguihʉ
nehe, ngue'ą Ajuą mą
mahyɛgui de guecjʉ nújʉ dí
camfrihʉ'ą. Dí camfrihʉ gue
nu'ą́ pɛ'tsa ra ts'ɛdi pa bi 'yøt'e
bi yopa nte ma zi Hmuhʉ ra
Jesucristo.
25 Nu'ą́ bri da pa bi du po rá
ngue ma ts'oquihʉ, ne bi t'øt'e
pa bi yopa nte pa bi t'udi gue
ya hinte ma ts'oqui dí tuhʉ.

5

*Ya hño nú'ʉ pɛ'tsa ra gam-
fri ngue'ą Ajuą xa mą gue ya
hinte ma ts'oqui tu*

1 Nubyá Ajuą xa mą
gue ya hinte ma ts'oqui dí
tuhʉ ngue'ą stá camfrihʉ'ą,
hangue ya dí 'bʉhʉ te rá
entho con gue'ą por ma
Zidadahʉ ra Jesucristo.
2 Nehe ngue'ą dá camfrihʉ
ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo,
hangue ya stá jonihʉ co Ajuą
ra Dada ne stá tsʉtuahʉ rá
hñoją'i'ą. Y nubyá ya dí 'bʉhʉ

ja núˈa̱ ra hñojа̱ˈiˈa̱, ne dí tøˈmhʉ co ndunthi ra johya núˈa̱ ra pa ga ˈbʉhʉ ja rá nsunda Ajua̱.

3 Y hingue hønsɛ dí johyahʉ por gueˈa̱, nehe rí ˈñepi ga johyahʉ ora dí thohʉ ya tsˈothogui, ngueˈa̱ dí pa̱dihʉ gue ya tsˈothogui ri jacjʉ ga zɛdihʉ.

4 Y nuˈbʉ ga zɛdihʉ, ga pøñhʉ ˈradyá hoga gamfrihʉ, y por guehna maˈna da nda̱ngui ma nthøˈmatehʉ.

5 Y nuna nthøˈmatena̱ hinda ma da njabʉtho nepʉ ga ˈbɛ ma tsahʉ, ngueˈa̱ ra Ma̱ca Nda̱hi núˈa̱ xa tˈacaguihʉ xa ˈñutcahʉ xá hño gue Ajua̱ ma̱caguihʉ.

6 Dí pa̱hʉ gue Ajua̱ ma̱caguihʉ, ngueˈa̱ ja núˈa̱ ra pa xqui beniˈa̱, bá pɛhna ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo pa bi du po rá nguecjʉ nújʉ ndyá da̱ditsˈoquihʉ, ngueˈa̱ nujʉ otho ma tsˈɛdihʉ pa ga mpøhøsɛhʉ.

7 Xi xá hñei to da ne da du po rá ngue ˈnará miquˈeiui núˈa̱ di øthma̱ xá hño, pe ja ra ora da za ˈna da rezga da du po rá ngue ˈnara hoja̱ˈi.

8 Pe Ajua̱ xa ˈñutcaguihʉ tengu rá nda̱ngui rá hma̱te núˈa̱ pɛscahʉ, ngueˈa̱ masque ˈnandyá da̱ditsˈoquihʉ, pe bá pɛhna ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo pa bi du po rá nguecjʉ.

9 Y núbya ya gue nuˈá̱ bi du pa bi ña̱ngaguihʉ co rá ma̱ca ji, ne ya hinte ma tsˈoqui dí tuhʉ, nuˈbú nubyá go dí tøˈmhʉ gue nuˈá̱ da ña̱ngaguihʉ de rá cuɛ Ajua̱ sta ˈñepʉ.

10 Nujʉ ndí ncontrahʉ co Ajua̱, pe nubyá dí má̱dihʉ con gueˈa̱ po rá du rá ma̱ca Tˈʉ. Y núbya stá má̱dihʉ con gueˈa̱, dí pa̱dihʉ gue ma ga mpøhøhʉ po rá teˈa̱.

11 Pe hingue hønsɛˈa̱, nehe nujʉ dí johyahʉ ndunthi ngueˈa̱ dí ˈbʉhʉ xá hño co Ajua̱ por núˈa̱ bi ˈyøtˈe ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ngueˈa̱ por núˈa̱ bi ˈyøtˈeˈa̱ ya stá má̱dihʉ co Ajua̱.

Núˈa̱ bi ˈyøtcahʉ ra Adá y núˈa̱ bi ˈyøtˈa ra Zidada Jesucristo pa guecjʉ

12 Hangue nu mi yʉtˈa ra tsˈoqui gatho ja ra meximhai, bi yʉtˈi po núˈa̱ bi ˈyøtˈa ˈnara ˈñøhø, y go gueˈa̱ numa mʉdi dadahʉ. Nehe po rá ntsˈoˈyøde̱ˈa̱ ra du bi yʉtˈi ja gatho ya ja̱ˈi, ngueˈa̱ xa tˈøtˈa ra uɛnda gue gatho bi ˈyøtˈa ra tsˈoqui.

13 Hangue ante da thuxa ra ley ya mi ja ra tsˈoqui ja ra ximhai, pe núˈʉ ya tsˈoqui bi tˈøtˈe himbi tha̱nga nguɛnda ngueˈa̱ hinxqui thusta ra ley, ngueˈa̱ hingui tsa da tha̱nga nguɛnda ya tsˈoqui nu habʉ otho ni ˈnara ley.

14 Pe madi njabʉ, ra du bi nta̱te ja ya ja̱ˈi desde ra Adá asta ra Moise, masque núˈʉ ya ja̱ˈiˈʉ himbi ˈyøtˈa ngu núˈa̱ ra ntsˈoˈyøde bi ˈyøtˈa ra Adá. Nura Adá po núˈa̱ bi ˈyøtˈasɛ hangue bi nja ra du pa gathoguihʉ; njabʉ nehe bi ˈñehe ra Zidada Jesucristo bi ˈyøtˈasɛ pa bi nja ra te pa nza̱ntho.

15 Pe nú'ą ra ts'oqui bi 'yøt'a
ra Adá hinga ra dąngui ngu
nú'ą ra 'baha bi unga Ajuą
dega hñojąʼi. Po rá ngue rá
ts'oqui 'nadra 'ñøhø bi nja ra
du pa gatho, pe Ajuą po rá
hñojąʼi bá pɛhna 'nadra 'ñøhø
nehe pa da unga ra te pa
nzą̨ntho ngu 'nara 'baha pa
gatho ya jąʼi po rá hñojąʼi nú'ą
'nadra 'ñøhø. Y nura 'ñøhø'ą
go gue'ą ma Zidadahʉ ra Jesu-
cristo.
16 Ra ts'oqui dí tuhʉ por
nú'ą bi 'yøt'a 'nada ra jąʼi
hinga ra dąngui ngu nú'ą
ra 'baha xa t'acjʉ. Ajuą bi
hñą̨ʼmba nguɛnda de nú'ą
'nadra ts'oqui, ne bi 'yɛ'mba
ra du pa gatho ya jąʼi; pe
'mɛfa Ajuą po rá hñojąʼi bi
unga nura 'baha'ą masque ya
jąʼi xi xqui 'yøthmą ndunthi
ya ts'oqui, pe Ajuą bi mą gue
ya hinte ma ts'oqui mi tu.
17 Ya gue bi ntąte ra du po
nú'ą ra ts'oqui bi 'yøt'a 'nada
ra 'ñøhø, pe nubyá nú'ʉ to'o
xa hñą̨ni nú'ą ra 'baha xa
unda Ajuą po rá hñojąʼi y xa
hñą̨ni nura noya gue nu'ʉ́ ya
hinte ma ts'oqui tu, nu'ʉ́ ma
go da ndą'ʉ ja nú'ą ra te xa
'ñepʉ po rá ngue nú'ą bi 'yøt'a
'nada ra 'ñøhø, y nura 'ñøhø'ą
go gue'ą ma zi Hmuhʉ ra Je-
sucristo.
18 Hangue por nú'ą ra
ts'oqui bi 'yøt'a 'nada ra
'ñøhø, Ajuą bi 'yɛ'mba ra du
pa gatho ya jąʼi, y nehe por
nú'ą ra hoga 'bɛfi bi 'yøt'a
'nada ra 'ñøhø, Ajuą ena pa
gatho ya jąʼi gue ya hinte ma
ts'oqui tu'ʉ ne umbabi'ʉ ra te.
19 Po 'nara ts'o'yøde gá
'ñøhø, bi japi bi nts'oqui
gatho ya meximhai, njabʉ
nehe po 'nara hoga'yøde,
ndunthi da t'embi gue ya
hinte ma ts'oqui tu.
20 Pe 'mɛfa bi nja ra ley
pa ma'na bi ndunthi ya
nts'o'yøde. Y masque xa
ndunthi ya nts'o'yøde, ma'na
xa ndą̨ngui rá hñojąʼi Ajuą.
21 Masque ra ts'oqui xi bi
ntą̨tehmą̨ ngue'ą bi nja ra du,
pe ma'na bi ntą̨te rá hñojąʼi
Ajuą, ngue'ą po rá hñojąʼi'ą
nu'ą́ mą gue nujʉ ya hinte
ma ts'oqui dí tuhʉ, ne xa
'racaguihʉ ra te pa nzą̨ntho
po ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

6

Nújʉ stá 'uegueh̶ʉ de ra ts'oqui rí 'ñepi ga 'bʉhʉ 'nara 'ra'yo te co ra zi Hmu Jesucristo

1 Xibya, ¿te ga mą̨ñhʉ?
¿Ha gue ga sigui ga øthʉ ya
ts'oqui pa ma'na da ndą̨ngui
rá hñojąʼi Ajuą pa guecjʉ?
2 ¡Hina! ¡Hinda za ga beñhʉ
njabʉ! Nujʉ ma'mɛt'o ndí ohʉ
ja rá 'yɛ ra ts'oqui, pe nubyá
ya stá pøñhʉ, ya hindí ohʉ ja
rá 'yɛ, ja ra uɛnda ya stá tuhʉ.
Nu'bʉ́ ¿hanja da za ga sigui ga
øthʉ ya ts'oqui?
3 ¿Ha gue hinguí pą̨dihʉ
gue nújʉ stá nxistehehʉ stá
'nathohʉ co ma zi Hmuhʉ ra
Jesucristo, ne nura ora dá nx-
istehehʉ ja ra uɛnda dá tuhʉ
con gue'ą?
4 Nehe nú'ą ra ora dá
nxistehehʉ, ja ra uɛnda dá
nt'aguihʉ ngu bi nt'agui'ą
ngu 'ñena stí tuhʉ nehe, pa
ngu bi yopa nte'ą de ja ra

du po rá mạca ts'ɛdi Ajuạ rá Dada, njabʉ necaguihʉ stá yopa ntehʉ ma'ra'yo pa ga 'bʉhʉ 'nara 'ra'yo 'mʉi.

5 Ngue'ạ nu'bʉ stá 'nathohʉ con gue'ạ ngue'ạ ja ra uɛnda stá tuhʉ ngu bi du'ạ, nu'bʉ́ ma ga 'bʉhʉ 'nara 'ra'yo 'mʉi ngu gra 'mʉ'ạ, ngue'ạ ja ra uɛnda dá yopa ntehʉ ngu bi yopa nte'ạ de ja ra du.

6 Dí pạdihʉ gue ma ndạxjua 'mʉihʉ bi mpont'i mahyɛgui con gue'ạ, pa gue numa ndạxjua 'mʉihʉ nú'ạ mi pɛpa ra ts'oqui, ngu ya xra huati pa ya hinga 'mɛgohʉ de ra ts'oqui.

7 Ngue'ạ nu'ạ tó'o ya xa du, ya hingui o ja rá 'yɛ ra ts'oqui.

8 'Bʉ stá tuhʉ mahyɛgui co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, dí camfrihʉ gue ga 'bʉhʉ con gue'ạ.

9 Ngue'ạ dí pạhʉ gue ma zi Hmuhʉ to'o bi yopa nte de ja ya du, ya hingui pɛ'tsi te da yopa du'ạ, ne ra du hinda ma da yopa ntạte de gue'ạ.

10 Ngue'ạ nu mi du'ạ, bi du 'na'quitho pa bi gutca gatho ma ts'oquihʉ, y ya hingui pɛ'tsi te da nu co ra ts'oqui. Y nubyá nu'ạ́ bi yopa nte y 'bʉi pa rá nsunda Ajuạ.

11 Njabʉ necjʉ ga øthʉ ra uɛnda gue ya stá tuhʉ ne ya hindí pɛ'tshʉ te ga nuhʉ co ra ts'oqui, ne ya dí 'bʉhʉ pa rá nsunda Ajuạ ngue'ạ dí 'nathohʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

12 Hangue ya oxqui hophʉ ra ts'oqui da sigui da manda ja ri ndo'yohʉ nú'ʉ ma da du. Oxqui hophʉ da ja'ahʉ gui 'øthʉ nú'ạ go da ne ri ndo'yohʉ.

13 Oxqui sigui gui pɛphʉ ra ts'oqui nú'ạ ja'ahʉ gui 'øthʉ nú'ạ hingui ho. Nu'ạ gui 'øthʉ, daphʉ ri tehʉ ja rá 'yɛ Ajuạ pa gui 'yø'tuahʉ rá paha'ạ, ngue'ạ nu'ahʉ ja ra uɛnda ya xcá tuhʉ de ra ts'oqui ne xcá yopa ntehʉ ma'ra'yo. Hangue daphʉ ri ndo'yohʉ ne ri ts'ɛdihʉ Ajuạ pa gui pɛphʉ rá 'bɛfi'ạ.

14 Ngue'ạ nura ts'oqui ya hinda ma da ndạ de guecjʉ, ngue'ạ ya hindí 'bʉhʉ ja rá hmanda ra ndạxjua ley, nubyá dí 'bʉhʉ ja rá hñojạ'i Ajuạ.

Nújʉ ndí ohʉ ja rá 'yɛ ra ts'oqui, ¿pa te ga yopa penjʉni?

15 Nde'bʉ, ¿ha gue ga øthʉ ya ts'oqui ngue'ạ dí 'bʉhʉ ja rá hñojạ'i Ajuạ ne ya hindí 'bʉhʉ ja rá hmanda ra ndạxjua ley? ¡Hina! ¡Hinda za ga beñhʉ njabʉ!

16 Dí pạdihʉ gue dyá 'bɛgohʉ de nú'ạ to'o dí øtehʉ. Nu'bʉ guí øtehʉ ra ts'oqui go rá 'bɛgo'ihʉ'ạ ne go gue'ạ da ja'ahʉ gui 'mɛdihʉ. Ha nu'bʉ guí øthʉ Ajuạ go rá 'bɛgo'ihʉ'ạ y nu'ạ́ da 'yøt'e pa gui 'bʉhʉ xá hño ja rá thandi'ạ.

17 Pe jamạdi Ajuạ gue masque gá 'mɛgohʉ de ra ts'oqui, pe nubyá ya xcá ndahʉ pa gui 'yøtehʉ con gatho ri mʉihʉ ra nt'utuate xa t'u't'ahʉ.

18 Ajuạ bi zin'ahʉ de rá 'yɛ ra ts'oqui nú'ạ nguí pɛphʉ, pa go gui pɛphʉ'ạ ne gui 'øthʉ xá hño ngu ri ho'ạ.

19 Núna dí xi'ahʉ, dí hɛc'ahʉ
ngu ya 'bɛgo pa da zo ri
mfenihʉ. Njabʉ ngu xcá
ndahʉ pa gá 'mɛgohʉ ja ra
ts'oqui ne nguí nts'o'yødehʉ,
njabʉtho nehe ndahʉ ja rá
'yɛ Ajuạ pa gui 'yøthʉ nú'ạ xá
hño, ne gui 'bʉhʉ xá nt'axi.
20 Nguetho nú'bʉ nguí
'mɛgohʉ ja ra ts'oqui, himi tsa
gui 'yøthʉ nú'ạ xá hño.
21 ¿Te ma thạhạ gá hạñhʉ de
nú'ʉ ya t'øt'e xmá nts'o nguí
øthʉ? Ha nubyá grí ntsahʉ de
gue'ʉ. Ngue'ạ nú'ạ ra thạhạ ri
uni nú'ʉ ya t'øt'e xá nts'o, go
gue'ạ ra du.
22 Pe nubyá ya hingyá
'bɛgohʉ de ra ts'oqui, ya gyá
'bɛgohʉ de Ajuạ, hangue ya
xcá hạñhʉ 'nara dạnga thạhạ,
y nura thạhạ'ạ go gue'ạ gui
'bʉhʉ xá nt'axi y rá ngạts'i
'nara te pa nzạntho.
23 Nguetho nurá njut'i ra
ts'oqui go gue'ạ ra du, pe
nurá 'baha Ajuạ go gue'ạ
'nara te pa nzạntho nú'ạ da
'racjʉ ngue'ạ drí 'nathohʉ co
ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

7

Dí 'bʉhʉ co ra Zidada, hingue dí 'bʉhʉ ja ra ndạxjua ley

1 Zi cuhʉ, nu'ahʉ guí pạdihʉ
ya ley, gue mientra ra jạ'i te,
pɛ'tsi da 'yøt'e ngu mạnga ra
ley, pe 'bʉ da du, ya hina.
2 Nja ngu 'nara 'bɛhña ra
medinthạti, mientra te rá
dạme pɛ'tsi da 'yøt'e nú'ạ
mạnga ra ley dega nthạti, pe
nu'bʉ ya xa du rá dạme, nura
'bɛhña'ạ ya hingui 'bʉi ja nura
ley'ạ.
3 Pe nu'bʉ te rá dạme, ne
da mɛui ma'na ra 'ñøhø, nura
'bɛhña'ạ da thu'mbabi ra
zinga medinthạti; pe nu'bʉ
xa du rá dạme, nura 'bɛhña'ạ
ya hingui 'bʉi ja nura ley'ạ,
ne hinda ma da thu'mbabi ra
zinga medinthạti masque da
nthạtui ma'na ra 'ñøhø.
4 Njabʉ necaguihʉ ndí
'bʉhʉhmạ ja rá hmanda ra
ndạxjua ley. Pe nubyá ja ra
uɛnda stá tuhʉ mahyɛgui co
ra Zidada Jesucristo nu mi
du'ạ, ne ya hindí 'bʉhʉ ja
nura ley'ạ. Dá njahʉ ngu nú'ạ
ra 'bɛhña bi du rá dạme ne
bi nthạtui ma'na, ngue'ạ nujʉ
ya hindí 'bʉhʉ ja ra ndạxjua
ley, ngue'ạ ya dá 'nathohʉ co
ra Zidada Jesucristo nú'ạ to'o
bi yopa nte de ra du. Y stá
njahʉbʉ pa da za ga øthʉ ya
hoga 'bɛfi pa rá nsunda Ajuạ.
5 Ngue'ạ nú'bʉ ndí 'bʉhʉ ja
ma ndạxjua 'mʉihʉ xá nts'o,
nura ley ma'na bi nupca
ma mfenihʉ pa dá øthʉ nú'ʉ
ya ts'onc'at'i ndí pɛ'tshʉ,
y nu'ʉ́ mri mpɛfi ja gatho
ma ndo'yohʉ pa dá øthʉ ya
ts'oqui ne pa xa zixcahmạhʉ
ja ra du.
6 Pe nubyá ja ra uɛnda stá
tuhʉ de ja ra ndạxjua ley,
ngue'ạ ya hindí 'bʉhʉ ja rá
hmanda nú'ạ ra ley'ạ. Ya
hindí ohʉ ja rá 'yɛ ra ley,
hangue nubyá da za ga pɛphʉ
Ajuạ co 'nara 'ra'yo mfeni
nú'ạ bi 'racjʉ ra Mạca Ndạhi,
ne hingue ngu ma'mɛt'o
nú'bʉ ndí 'bʉhʉ ja rá hmanda
ra ndạxjua ley ne ndí pɛphʉ

ngu nú'ą xqui t'ofo.

Ra ts'oqui nú'ą dí hąhʉ

7 ¿Te ga beñhʉbya? ¿Ha gue ra ndąxjua ley tu ra thai de ra ts'oqui? ¡Hina! ¡Hinda za! Ngue'ą go gue'ą bi 'ñutcagui te rá 'bɛ'ą ya ts'oqui. Ngue'ą hinduí pądi hmąhą ua ra ts'oqui pa dra hyøcua nú'ą te pɛ'tsi ma'na. Dá pądi asta nu mi 'ñengagui ra ley: "Oxqui hyøca nú'ą hinga ri mɛti."

8 Pe nu ndá øde nura hmanda'ą, nuya ts'onc'at'i bi mpɛfi ja ma ndo'yo pa dá hyøque ndunthi ya t'øt'e, y njabʉ dá tu ra ts'oqui ngue'ą hindá øt'e ngu nú'ą mąnga ra ley, ngue'ą nsi ra ley hingui tsa to da du ra ts'oqui.

9 Ma'mɛt'o hinduí pąhmą ra ley, y ndí beni gue nduí 'bʉi xá hño ja rá thandi Ajuą. Pe nu ndá pądi ra ley, gue'bʉ dá pądi tengu rá ndąngui ra thai ndí tu, ha nura ts'oqui ma'na bi nja rá ts'ɛdi pa bi cacagui ga pɛpi.

10 Njabʉ ra ley nú'ą ñą'tui ra te pa nzątho pa to'o da cumplibi, bi 'ñutcagui gue ya dí nehi ra 'ñu pa ja ra du.

11 Ngue'ą ra ts'oqui mi cacagui ga øt'a nú'ą mi hągahmą ra ley pa hinga øt'e, hangue ra ley bi condenagui ga tu po rá ngue ra ts'oqui.

12 Hangue ra mąca ley xá nt'axi y nú'ą ri manda'ą go gue'ą xá nt'axi ne xá hño y øt'a ra hoga ts'ʉtbi.

13 Nu'bʉ́, ¿ha gue nú'ą ra hoga ley go gue'ą bi 'yøtca 'nara 'ñʉ pa xa zixca ja ra du? ¡Hina! ¡Hinga beñhʉ njabʉ! Ngue'ą nuya ts'oqui stá øt'e go gue'ʉ bi 'yøtcagui nura 'ñʉ pa xa zixcahmą ja ra du. Y njabʉ xa fądi que nura ts'oqui xi ra cate, ngue'ą por nú'ą ra hoga ley, ra ts'oqui bi jaqui dá 'mɛdihmą. Hangue po ra ley bi hnequi gue ra ts'oqui nts'ɛdi xá nts'o.

14 Dí pądihʉ gue ra ley bá ehe de mahets'i. Pe nugui drá ją'i dega ximhai, ne dí o ja rá 'yɛ ra ts'oqui, hangue otho ma ts'ɛdi pa ga øt'a ngu nú'ą ri manda ra ley.

15 Nugui hindí pądi nú'ą dí pɛfi, ngue'ą hingo xi ma paha nú'ą dí pɛfi, pe nú'ʉ ya 'bɛfi dí ʉtsa xcá thąmfri ya dá øt'e.

16 Y nu'bʉ dí øt'e nú'ą hingui ho ne hingo ma pahaga, nu'bʉ́ numa pahaga ri nthɛ ngu mąnga ra ley, ngue'ą ra ley mą gue hinxá hño nú'ą dá øt'e, hangue dí handi gue ra ley xá hño.

17 Hangue njabʉ hingo de guecsɛ dí pɛfi nuya t'øt'e. Nuya ts'onc'at'i dí pɛ'tsi ja ma ndo'yo, go gue'ʉ ri jaqui dí øt'a njabʉ.

18 Y nugui dí pądi gue hinte ma t'øt'e xá hño dí øt'e ja ma ndąxjua 'mʉi, ngue'ą ga nehmą ga øt'e nú'ą xá hño pe hingui tsa ga øt'e.

19 Nguetho nura hño dí ne ga øt'e, hindí øt'e, pe nú'ą xá nts'o ne nú'ą hingo ma paha pa ga øt'e, nu'ą́ go gue'ą dí øt'e.

20 Pe nu'bʉ nugui ga øt'e nú'ą hingo dí ne, nu'bʉ́ hą, hingo dí pɛfi nura 'bɛfi'ą, nuya ts'onc'at'i dí pɛ'tsa ja ma

ndo'yo go gue'ʉ ri jaqui dí øt'a njabʉ.

21 Hangue dí pa̱di gue nza̱ntho ri nda̱ 'nara ts'ɛdi ja ma ndo'yo, y ri mpɛfi njaua: 'bʉ dí ne ga øt'a nú'a̱ xá hño, hingui tsa ngue'a̱ nza̱ntho go dí øt'a nú'a̱ hingui ho.

22 Ngue'a̱ nugui de ja ma mfeni dí ho rá ley Aju̱a̱,

23 pe ja 'nara ts'ɛdi ma'na'ño nú'a̱ ri nda̱ ja ma ndo'yo. Nura ts'ɛdi'a̱ ri ntuncui ma paha, ne nza̱ntho jaqui ga øt'a ya ts'oqui pa ma'na rí da̱tc'agui'a̱.

24 ¡Huecategui! Xibya, ¿to da ña̱ngagui de nuna ts'ɛdi ri nda̱ ja ma ndo'yo nú'a̱ tsixcagui pa ja ra du?

25 Jama̱di Aju̱a̱ gue ya bi ña̱ngagui'a̱ po ra Zidada Jesucristo. Guehna nú'a̱ dí ma̱: nugui de ma paha dí ne ga pɛpabi rá ley Aju̱a̱, pe rá ts'ɛdi ra ts'oqui ri nda̱ ja ma ndo'yo.

8

Ra te nú'a̱ ja po rá ts'ɛdi ra Ma̱ca Nda̱hi

1 Nubyá, Aju̱a̱ ya hinda ma da condenaguihʉ ni 'na de guecjʉ nújʉ drí 'nathohʉ co ra Zidada Jesucristo ne dí 'yohʉ ngu nú'a̱ utcahʉ ra Ma̱ca Nda̱hi, y ya hindí ø'tuahʉ rá paha ma ndo'yohʉ.

2 Ngue'a̱ Aju̱a̱ xa ña̱ngaguihʉ de rá ts'ɛdi ra ts'oqui nú'a̱ mi tsixcahʉ ja ra du, y nubyá ra Ma̱ca Nda̱hi go gue'a̱ ri mandaguihʉ ne tsixcahʉ ja ra 'ra'yo te ngue'a̱ drí 'nathohʉ co ra Zidada Jesucristo.

3 Ra nda̱xjua ley mi xicjʉ ndunthi ya 'bɛfi pa stá øthʉ hma̱ha̱, pe himbi za bi maxcahʉ pa stá øthʉ ngue'a̱ ndí ø'tuahʉ rá paha ma ndo'yohʉ. Pe Aju̱a̱ ha̱, xa maxcahʉ ngue'a̱ bá pɛhna rá T'ʉ, bi 'ñe bi nja̱'i ngu nújʉ dyá 'yøt'ats'oquihʉ pa bi za bi unga rá ma̱ca ndo'yo po ma ts'oquihʉ, y njabʉ Aju̱a̱ bi hña̱cua rá ts'ɛdi ra ts'oqui pa hinda sigui da nda̱ ja ma ndo'yohʉ.

4 Aju̱a̱ bi 'yøt'a njabʉ pa da za ga øthʉ ya hoga 'bɛfi ngu ri manda ra nda̱xjua ley, ngue'a̱ nubyá go dí øthʉ ngu nú'a̱ rá paha ra Ma̱ca Nda̱hi, y ya hindí øthʉ nú'a̱ go rá paha ma ndo'yohʉ.

5 Ne dí pa̱dihʉ nu'a̱ tó'o ø'tua rá paha rá ndo'yo, hønsɛ oda rá mfeni nú'a̱ go da ne rá ndo'yo, pe nu'a̱ tó'o ø'tua rá paha ra Ma̱ca Nda̱hi, nu'á̱ ha̱, oda rá mfeni hanja da 'yø'tua nú'a̱ ri ho ra Ma̱ca Nda̱hi.

6 Nguetho nu'a̱ tó'o hønsɛ oda rá mfeni ra nda̱xjua 'mʉi go gue'a̱ ma da 'mɛdi. Pe nuto oda rá mfeni da 'yøt'e ngu nú'a̱ ri ho ra Ma̱ca Nda̱hi, nu'á̱ pɛ'tsa ra te nza̱ntho ne 'bʉi te rá 'ñentho.

7 Nguetho nu'a̱ tó'o oda rá mfeni ra nda̱xjua 'mʉi, go gue'a̱ ri ncontraui Aju̱a̱, nguetho hingui øte rá ley Aju̱a̱ ha nixi hinda za da 'yøt'e.

8 Nu'a̱ tó'o ø'tua rá paha rá ndo'yo, hingui tsa da 'yøt'e ngu nú'a̱ ri ho Aju̱a̱.

9 Pe nu'ahʉ ya xcá tsohʉbʉ nuri nda̱xjua 'mʉihʉ, ne

ya hinguí øˈtuahʉ rá paha ri ndoˈyohʉ. Nubyá guí øˈtuahʉ rá paha ra Mạca Ndạhi ngueˈạ nuˈá̱ ˈbʉi ja ri corasohʉ. Y nuˈạ tóˈo hingui pɛˈtsa ra Mạca Ndạhi núˈạ bá pɛhna ra Zidada Jesucristo, nura jạˈiˈạ hingo rá mɛti ra Zidada Jesucristo.

10 Pe ˈbʉ ra Zidada Jesucristo ˈbʉi ja ri corasohʉ, masque ri ndoˈyohʉ xa tˈɛˈmbi da du po rá ngue ra tsˈoqui, pe nuri ndạhihʉ ma da ˈmʉi pa nzạntho ngueˈạ ya hinte ma tsˈoqui guí tuhʉ.

11 Ajuạ toˈo bi japi bi yopa nte ra Zidada Jesucristo, go gueˈạ ma da japi da yopa nte ri ndoˈyohʉ nehe ngueˈạ ra Mạca Ndạhi ˈbʉi ja ri corasohʉ. Núˈạ ri ndoˈyohʉ xa du, Ajuạ ma da japi da yopa nte po ra Mạca Ndạhi núˈạ ˈbʉi ja ri corasohʉ.

12 Hangue ringueˈạ zi cuhʉ, hinga mahyoni ga øˈtuabihʉ rá paha ma ndoˈyohʉ ngueˈạ ya hindí ˈbʉhʉ ja rá hmandaˈạ.

13 ˈBʉ go gui øˈtuahʉ rá paha ri ndoˈyohʉ, nuˈbʉ́ ma gui tuhʉ. Pe nuˈbʉ co rá tsˈɛdi ra Mạca Ndạhi gui hñạcjʉ ya tsˈotˈøtˈe de ri ndoˈyohʉ, nuˈbʉ́ hingui ma gui tuhʉ.

14 Nguetho gatho núˈʉ toˈo øtˈe ngu núˈạ utuabi ra Mạca Ndạhi, go gueˈʉ yá bạtsi Ajuạ.

15 Nura Mạca Ndạhi bi tˈacjʉ pa ya hinga ˈmɛgohʉ ja ra tsˈoqui, hangue njabʉ ya hinga yopa ntsuhʉ. Nura Mạca Ndạhi bi tˈacjʉ go gueˈạ bi ˈøtˈe pa dyá bạtsiguihʉ Ajuạ. Hangue po rá tsˈɛdi ra Mạca Ndạhi dí emfʉ Ajuạ: “¡Ma hmạca Dadaˈihe!”

16 Nguetho ra Mạca Ndạhi gueˈạ damajuạni ja ma ndạhihʉ gue yá bạtsiguihʉ Ajuạ.

17 Y dí pạhʉ gue nuya bạtsi gatho núˈạ te pɛˈtsa yá dada go yá mɛti nehe. Hangue necjʉ nehe ma mɛtihʉ núˈạ te pɛˈtsa Ajuạ, y mahyɛgui co ra Zidada Jesucristo ma ga hạñhʉ núˈạ ma da ˈracjʉ Ajuạ ngu ˈnara tsogui, pe mahyoni ga tsɛthʉ ya thogui ngu bi zɛta ra Zidada Jesu, pa nehe da za ga ˈbʉhʉ ja rá nsunda con gueˈạ.

18 Dí pạdi gue nuya tsˈothogui dí thohʉ nuya pabya ni tsˈʉ ri nhyɛcuaui rá ndạngui de núˈạ ra nsunda ma ga hanthʉ ˈmɛfa.

19 Gatho núˈạ xa hyoca Ajuạ, ja ra uɛnda ngu tøbgahʉ co ndunthi ra johya nu xcrá hnequihʉ ja rá nsunda Ajuạ nújʉ yá bạtsiguihʉˈạ.

20 Gatho núˈạ te xa hyoca Ajuạ xmá hñohmạ pe ˈmɛfa bi tsˈoqui. Pe hingo de yá pahasɛhɛˈʉ, go rá paha Ajuạ pa bi njabʉ, pe nuˈá̱ bi ˈyɛˈmbi gue da yopa hogui ˈmɛfa.

21 Y nura paˈạ ma da uadi yá nzabi de gatho núˈạ te xa hyoca Ajuạ, ngueˈạ ma da yopa hogui maˈraˈyo. Hangue gatho nuya tˈøtˈe ja, ya hinda ma da ˈyo ja rá ˈyɛ ra tsˈoqui nu sta zixcaguihʉ Ajuạ de nuna ra tsˈoximhai pa grá ˈbʉhʉ ja rá nsunda nújʉ yá bạtsiguihʉˈạ.

22 Dí pạhʉ gue gatho núˈạ bi

hyoca Ajuạ, astabya ri sufri ngu ri sufri 'nara 'bɛhñạ ma da 'mʉ rá zi bạtsi, pe nu sta thogui yá ʉgui'ạ, ma da haxamahai.

23 Y hingue hønsɛ nú'ʉ ya t'øt'e bi hyoca Ajuạ, necjʉ nehe drí tsahʉ ya ʉgui, ne dí gạ'tsihʉ, pe Ajuạ xa 'racjʉ ra Mạca Ndạhi ngu 'nara seña de ra johya ma ga pɛ'tshʉ, hangue dí tø'mhʉ gue nu xcrá 'bʉhʉ ja rá nsunda Ajuạ ma da 'ñudiguihʉ gue yá bạtsiguihʉ'ạ co ma ndo'yohʉ strá nsunda nsi ra nzabi ni ra ʉgui.

24 Nu ndá mpøhøhʉ bi t'acjʉ ra nthø'mate gue ma ga 'bʉhʉ habʉ xá nsunda. Pe nu'bʉ ya dí hanthʉ nú'ạ xa sicjʉ ga tø'mhʉ, nu'bʉ́ ya hinga mahyoni ga ndø'mhʉ ngue'ạ ya dí hanthʉ.

25 Pe nu'bʉ dí tø'mhʉ nú'ạ hindí handathohʉ, nu'bʉ́ pɛ'tsi te ga tø'mhʉ asta hinga hanthʉ.

26 Nehe ra Mạca Ndạhi 'bʉi pa da maxcahʉ, ngue'ạ de guecsɛguihʉ otho ma ts'ɛdihʉ pa ga tsɛthʉ. Ngue'ạ nujʉ́ hindí pạhʉ te ga aphʉ Ajuạ nixi hanja ga ñạhʉ con gue'ạ. Pe ra Mạca Ndạhi ri jacjʉ ga ngạ'tsihʉ masque hinda za ga mạñhʉ te ga mạñhʉ, nu'bʉ́ ra Mạca Ndạhi ri bạntebi Ajuạ por guecjʉ.

27 Y Ajuạ nú'ạ pạtca ma mfenihʉ, pạdi nú'ạ adi ra Mạca Ndạhi ngue'ạ adi ngu nú'ạ rá mạca paha Ajuạ y ri bạntebi Ajuạ pa yá gamfri'ạ.

Ma ga ntạtehʉ co rá mfats'i Ajuạ

28 Nújʉ xa zoncaguihʉ Ajuạ ngu nú'ạ xqui beni maya'bʉ, ne dí mạdihʉ'ạ, dí pạdihʉ gue nu'ạ́ ri supca ma tehʉ pa gatho nú'ạ da 'ñepcaguihʉ go pa ma hñohʉ.

29 Ngue'ạ Ajuạ ya mi pạcaguihʉ desde ra mʉdi, hangue nu'ạ́ bi huancahʉ ne bi hñuxcahʉ pa ga 'bʉhʉ ngu gra 'mʉ rá T'ʉ, pa njabʉ nura T'ʉ'ạ dra cu madạ de gathoguihʉ dyá cuhʉ.

30 Nujʉ́ bi hñuxcahʉ Ajuạ pa ga 'bʉhʉ ngu gra 'mʉ rá T'ʉ, y hingue hønsɛ'ạ, nehe bi zocjʉ pa dá camfrihʉ'ạ. Y hingue hønsɛ'ạ, nehe bi xicjʉ gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhʉ. Y hingue hønsɛ'ạ, nehe ma da zixcaguihʉ ja rá nsunda.

31 Nubyá, ya dí pạhʉ gue Ajuạ 'bʉi con guecjʉ, nu'bʉ́ ¿hanja da za to da dạcaguihʉ? Hinda za.

32 Ajuạ bi unga rá 'ra T'ʉ pa bi du po rá nguecjʉ. Nu'bʉ́ ¿ha gue hinda 'racjʉ nehe mahyɛgui con gue'ạ gatho ma'ra te dí hoñhʉ?

33 ¿To'o da za da mạmbgahʉ nújʉ yá hmạdiguihʉ Ajuạ? Jo'o, ngue'ạ Ajuạ go guesɛ'ạ xa mạ gue ya hinte dí tuhʉ.

34 ¿To'o tsa da condenaguihʉ? Jo'o, ngue'ạ ra Zidada Jesucristo go gue'ạ bi du por guecjʉ, y 'mɛfa bi yopa nte, y nubya bí 'bʉi ja rá nsu ja rá 'ñɛi Ajuạ, y ja guehni brí bạntebi Ajuạ por guecjʉ.

35 ¿Nda'ạ gue'ạ tsa da 'uegaguihʉ de rá hmạte ra Zidada Jesucristo? ¿Ha gue ya ts'othogui, o ya dumʉi, o ya njute, o ra thuhu, o ra 'ñạhe,

o ra ntsu, o ra du? Hina, ni
'na.
36 Ngu mạnga ra Mạca
T'ofo habн ena njaua:
Nuje stá camfri'ihe, hangue
nzạntho t'εbgaguihe
da thoje
ngu 'nara zi dεti ho ra hy-
omgø.
37 Pe de gatho nú'ạ dí thohн,
xi dí tạtehн po nú'ạ to'o ri
mạcaguihн.
38 Hangue dí pạhн gue jo'o ni
'na to'o da za da 'uegaguihн
de rá hmạte Ajuạ, nixi nú'bн
ga tuhн, nixi núbya dí tehн,
nixi ya εnxε, nixi ya ndạ gá
εnxε, nixi nú'ạ jabya mapaya,
nixi nú'ạ ma da nja 'mεfa,
39 nixi nú'ạ ja mañạ de
mahets'i, nixi nú'ạ ja ri ga'ti
de ra ximhai; ni 'na de
nú'н xa hyoca Ajuạ, hinda
za da 'uegaguihн de rá
hmạte'ạ nú'ạ pεscahн ngue'ạ
dí 'nathohн co ma zi Hmuhн
ra Jesucristo.

9

Ajuạ xa huahna ya me Israel

1 Nugui, nú'ạ dí mạ, dí
mạnga majuạni ngu rí
'ñepcagui ngue'ạ dí camfri ra
Zidada Jesucristo. Hangue
nú'ạ ma ga mạ hingrá
nc'uamba. Nu ja ma mfeni
dí pạdi xá hño gue dí mạnga
majuạni ngue'ạ go ra Mạca
Ndạhi xicagui gue nú'ạ dí mạ
gue'ạ majuạni.
2 Xi 'raca 'nara ntsø'mi y
nzạntho zonga ma mfeni.
3 Nugui, ga nehmạ gue
masque go ga 'mεdiga de rá
thandi ra Zidada Jesucristo,
qué pa da mpøhø ma'ra ma
mixodyo'be nú'н hinxa gam-
fritho ra Zidada Jesucristo.
4 Nú'ń go gue'н ya me
Israel. Ajuạ bi hñuts'i'н pa
dyá bạtsi'ạ, ne mi utuabi'н
rá mạca nsunda'ạ ja rá
ndạnijạ'н, ne bi gohui'н 'raya
cohi. Nehe bi umbabi'н ra
mạca ley, ne bi 'ñutui hanja
da xøcambeni'ạ ja rá nijạ'н.
Nehe Ajuạ bi ñạ'tuabi'н ya
hñạ'ti.
5 Nuyá xita'н go gue'н ra
Abrá ne ra Isaac ne ra Cobo
ne yá t'н, y ja nuya jạ'i'н ja
bi 'ñe bi njạ'ini ra Cristo nú'ạ
bá pεhna Ajuạ pa da ndạ, y
nu'ạ́ go guesε'ạ Ajuạ, y go
gue'ạ rá mεti gatho nú'ạ te
ja ne 'bнi. Drá nsunda'ạ pa
nzạntho. Njabн gue'ạ.
6 Pe hiní 'ñepi ga beñhн gue
Ajuạ hinxa cumpli rá noya co
ra hnini Israel, ngue'ạ Ajuạ
xqui ñạ'tuabi da jạpi nura
hnini'ạ, pe hingue gatho ya
me Israel go gue'н rá hnini
Ajuạ.
7 Masque bi 'mнi ndunthi
yá 'bεto yá mbong'bεto ra
Abrá, pe hingue gatho'н t'øt'a
ra uεnda gue yá bạtsi ma-
juạni, hønsε nú'н yá bạtsi ra
Isaac. Ngue'ạ ja ra Mạca
T'ofo ena gue Ajuạ bi xipabi
ra Abrá njaua: “Go dri 'bεto
yá bạtsi ra Isaac.”
8 Nubyá ne da 'ñena gue
hingo gatho nuya bạtsi de rá
ji ra Abrá go gue'н yá bạtsi
Ajuạ, pe hønsε nú'н bi 'mнi
dega hñạ'ti ngu bi 'mнi ra
Isaac.
9 Guehna ra hñạ'ti bi
ñạ'tuabi ra Abrá, bi 'ñembabi

Ajuạ: “Rijɛya ngubya, ma ga yopa ehe ga c'ạ'ts'a'i, ha nura Sara ma da mɛ'tsa 'nará t'ʉ.”

10 Y hingue høns̱ɛ ra Isaac bi huahna Ajuạ, nehe ra Rebeca bi 'mʉ yoho yá t'ʉ de 'nadra dada, go gue'ạ ndu ma xitahʉ ra Isaac, y de nú'ʉ yoho ya t'ʉ'ʉ, 'natho bi huahna Ajuạ nehe.

11 Y nú'bʉ hinxqui 'mʉitho nú'ʉ ya t'ʉ ne hinte xqui 'yøt'atho nú'ạ xá hño o nú'ạ hinxá hño, Ajuạ ya xqui huahna 'na de gue'ʉ, pa njabʉ da hnequi xá hño gue nu'ạ́ huahna ya jạ'i hingue po yá 'bɛfi'ʉ pe po nú'ạ xa beni'ạ, ngue'ạ nu'ạ́ zohni nú'ạ to'o go da ne'ạ.

12 Hangue ante da 'mʉi nú'ʉ yoho ya t'ʉ'ʉ, Ajuạ ya xqui 'ñembabi yá nạnạ njaua: “Nura cu madạ ma da mɛpi nú'ạ mbạtsi.”

13 Y ja ma'na ra xɛni de ra Mạca T'ofo mạ mahyɛgui habʉ Ajuạ ena njaua: “Dá mạdi ra Cobo ha nura Esaú dá ʉtsa.”

14 Nu'bʉ́ ¿xi te ga mạñhʉbya? ¿Ha gue ga eñhʉ gue Ajuạ hingui øt'a ra ts'ʉtbi xá hño? Hina, hinga beñhʉ njabʉ.

15 Ngue'ạ go guesɛ'ạ pɛ'tsa ra nsɛqui, hangue bi 'ñemba ra Moise njaua: “Nugui dí huequi nú'ạ go ga ne ga huequi.”

16 Hangue dí pạhʉ gue 'nara jạ'i hingui tsʉtua rá hmạte Ajuạ ngue'ạ go da nesɛ ra jạ'i, nixi ngue'ạ da 'yøt'asɛ ra ts'ɛdi. Hina, go Ajuạ beni sɛhɛ to'o gue'ạ ma da huequi'ạ.

17 Nehe ja ra Mạca T'ofo xa t'ofo gue Ajuạ bi xipabi ra Faraó nú'ạ mrá ndạ Egipto, y bi 'ñena njaua: “Stá hux'a'i pa gui ndạ, ngue'ạ dí ne da hneca ma ts'ɛdi ja gue'i pa da fạdi to'ogui ne tengu ma ts'ɛdi ja gatho ra ximhai.”

18 Hangue ringue'ạ dí pạhʉ gue Ajuạ ri huequi nú'ạ go da ne'ạ y ri japi da necio nú'ạ go da ne'ạ.

19 Nu'bʉ́, da ne 'nara jạ'i da 'ñengui: “Nu'bʉ́ ¿hanja Ajuạ ri condena ya jạ'i? ¿To'o gue'ạ xa c'a'tsuabi nú'ạ rá paha'ạ?”

20 Pe nugui ga thạtuabi'ạ ne ga embi: “¿To'o'igue pa guí nø'tua Ajuạ? 'Nandi gue ra ts'e dega dohmi ma da nø'tuabi nú'ạ to'o bi hyoqui ne da 'ñembi: ‘¿Pa te xcá hogagui njaua?’

21 Nura hyocatraste tsa da hyoca nú'ạ go da ne. Nu'ạ́ hạ ra ts'ɛdi pa da hyoca de 'nadra bøhai 'nara ts'e dega nsu y nu ma'na pa ra 'bɛfi hingue dega nsu.”

22 Njabʉ nehe Ajuạ masque mi ne xa 'ñudi gue ja rá ts'ɛdi'ạ ne nu'ạ́ ri castiga ya ts'o'mʉi gá jạ'i, pe nu'ạ́ desde maya'bʉ xa mɛ'tsuabi ndunthi ra pasencia ya ts'o'mʉi gá jạ'i, pe 'mɛfa ma da castiga'ʉ ngu xa beni y ngu nú'ạ rí 'ñepabi'ʉ.

23 Nu'ạ́ bi 'yøt'a njabʉ pa bi 'ñudi tengu rá ndạngui rá nsunda ja guecjʉ, ngue'ạ xi xa mɛscaguihʉ ra nthecate nújʉ to'o xa beni desde maya'bʉ ma ga 'bʉhʉ 'nadbʉ ja rá

nsunda'ą.
24 Nu'ą́ xa zoncahʉ pa ga
'bʉhʉ con gue'ą, masque dyá
xodyohʉ o hindyá xodyohʉ.
25 Ra bą̱di Osea bi 'yofo de
guehna ja ra Mą̱ca T'ofo gue
Ajuą̱ bi 'ñena njaua:
Ma ga hu'mbabi gue ma
hnini nú'ʉ hingue ma
hninihmą̱,
y nú'ʉ hinduí mą̱dihmą̱, go
gue'ʉ ma ga mą̱di.
26 Nu habʉ bi t'embabi ya ją̱'i
njaua: "Nu'ahʉ hingo
ma hninihʉ",
nuni ja guehni ma da
thu'mbabi gue go gue'ʉ
yá t'ʉ Ajuą̱ nú'ą̱ te.
27 Nehe ra bą̱di Isaía bi mą̱
de ra hnini Israel, y bi 'ñena:
"Masque ya me Israel da
ndunthi ngu rá ndunthi ra
'bomu ja ra ñą̱nga ndehe, pe
husthoho to'o ma da mpøhø
de gue'ʉ.
28 Ngue'ą̱ Ajuą̱ masɛctho da
huata ndunthi de gue'ʉ ngu
nú'ą̱ xqui 'yɛ'mbi asta hinda
gohi 'na zi tʉitho."
29 Nehe go guet'ą̱ ra Isaía bi
'yofo 'mɛt'o ja ma'na ra xɛni
de rá t'ofo'ą̱, ne bi 'ñena:
'Bʉ Ajuą̱ nú'ą̱ ri ndą̱ de ya
mundo ɛnxɛ mahets'i
hinxa huegaguihʉ
ne hinxa zogaguihʉ
hmą̱hą̱ 'raya ją̱'i,
nu'bʉ́ stá njahʉ ngu bi nja ra
hnini Sodoma ne Go-
morra nú'ʉ bi nhuati
gatho.

Ya me Israel ne ra mą̱ca hoga t'øde

30 Nu'bʉ́ dí pą̱hʉbya gue
ya ją̱'i hingyá me Israel nú'ʉ
himbi 'yøt'a ra ts'ɛdi pa da
'mʉi xá hño co Ajuą̱, go gue'ʉ
ya 'bʉi xá hño con gue'ą̱,
ngue'ą̱ ya xa gamfribi rá
noya'ą̱.
31 Pe nuya me Israel mi
øt'a ra ts'ɛdi pa da 'yøt'a nú'ą̱
mą̱nga ra ndą̱xjua ley pa xa
'mʉhmą̱ xá hño co Ajuą̱, pe
nu'ʉ́ himbi za bi 'mʉi xá hño
con gue'ą̱.
32 ¿Hanja himbi za bi 'mʉi
xá hño? Himbi za ngue'ą̱ mi
honi da 'mʉi xá hño co Ajuą̱
hønda po ya 'bɛfi nú'ą̱ mą̱nga
ra ley pe hingue po ra jam-
fri de ra Zidada Jesucristo.
Hangue nu'ʉ́ bi hñą̱xa 'nara
mfe'tse ja nú'ą̱ xa t'embabi
"ra Mfe'tsado."
33 Ngu ena Ajuą̱ ja ra Mą̱ca
T'ofo:
Dí pɛgui nuni Sión 'nara do pa
da mfe'tsa ya ją̱'i, 'nara
dą̱nga do nú'ą̱ japi da
dagui,
pe nu'ą̱ tó'o da gamfri'ą̱
hinda ma da 'bɛ rá tsa,
ngue'ą̱ nú'ą̱ xa gamfri
gue'ą̱ majuą̱ni.

10

1 Zi cuhʉ, xi dí ne con gatho
ma coraso gue da mpøhø ra
hnini Israel, y gue'ą̱ dí apabi
Ajuą̱.
2 Dí damajuą̱ni de gue'ʉ gue
xi øt'a ra ts'ɛdi pa da dɛni
Ajuą̱, pe hingui øt'e'ʉ co ra
mfą̱di.
3 Ngue'ą̱ nu'ʉ́ hingui tso
yá mfeni nú'ą̱ xa mą̱nga
Ajuą̱ de hanja da za da 'mʉi
xá hño ja rá thandi'ą̱, ne
nu'ʉ́ ri 'ramanu de guesɛ'ʉ
pa da 'mʉi xá hño hmą̱hą̱

ja rá thandi'ą, hangue nu'ʉ́ fɛ'tsuabi nú'ą mą Ajuą.

4 Ngue'ą pa nú'ʉ to'o camfri ra Zidada Jesucristo ya hinte ri muui ra ndąxjua ley pa da za da 'mʉi xá hño ja rá thandi Ajuą.

5 Ra Moise bi mą de nú'ʉ to'o da dɛmba ra ndąxjua ley pa da 'mʉi xá hño ja rá thandi Ajuą, ne bi 'ñena gue nu'ą tó'o da 'yøt'e gatho ngu nú'ą mąnga ra ley, go gue'ą da zʉdi ra te ngue'ą xa 'yøt'e gatho ngu ri manda.

6 Pe nu'ą tó'o da gamfri ra Zidada Jesucristo pa da 'mʉi xá hño ja rá thandi Ajuą, ja ra Mąca T'ofo mąnga njaua: "Oxqui bensɛhɛ njaua ja ri coraso ne gui 'ñena: ¿To'o da za da bøxa ja mahets'i? —nuna guehna pa da tsincahʉ ra Zidada Jesucristo.

7 Nixi oxqui bensɛhɛ njaua ja ri coraso gui 'ñena: ¿To'o da za da gąi asta habʉ bí 'bʉ nú'ʉ xa du?" —nuna guehna pa da yopa tsi ra Zidada Jesucristo de ja ya du.

8 Nu'ą xá hño gui beni, ngu nú'ą mąnga ra Mąca T'ofo ne ena: "Ya xcá 'yøde nú'ą xa mąnga Ajuą, y nú'ą xa mąñ'ą xa zo ja ri mfeni, y nu'ą́ go gue'ą ya xcá mą." Njabʉ mąnga ra Mąca T'ofo. Y nú'ą xa mąnga Ajuą go guehna ra noya dega jamfri dí mąñhʉ, ne ena njaua:

9 Nu'bʉ gui mą gue ra zi Hmu Jesu go gue'ą ri Hmu, ne 'bʉ gui camfri ja ri coraso gue Ajuą ra Dada bi 'yøt'e pa bi yopa nte'ą de ra du, nu'bʉ́ ma gui mpøhø.

10 Ngue'ą nu'bʉ ga camfrihʉ ja ma corasohʉ, nu'bʉ́ Ajuą ma da mą gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhʉ, y nu'bʉ ga mąñhʉ gue dí camfrihʉ ra zi Hmu Jesucristo, nu'bʉ́ ga mpøhøhʉ.

11 Ngue'ą enga ja ra Mąca T'ofo njaua: "Nu'ą tó'o da gamfri'ą hinda ma da 'bɛ rá tsa, ngue'ą nú'ą camfri gue'ą majuąni."

12 Ra Mąca T'ofo bi 'ñena gue nu'ą tó'o da ne da gamfri, dá gamfri, ngue'ą otho ni 'nara nthahni dega xodyo ni nú'ʉ hingyá xodyo, ngue'ą ra Zidada go gue'ą ra Zidada pa gatho, nehe ra memati'ą pa gatho nuto da hyomba rá mfats'i'ą.

13 Ngue'ą ra Mąca T'ofo ena gue gatho nuto da 'yapa ra Zidada da mpøhø, da pøhø'ą.

14 Pe ¿hanja da za da 'yapabi 'na gue da pøhø 'bʉ hingui camfri gue 'bʉi? Y ¿hanja da za da gamfri 'bʉ hinxa 'yøde de gue'ą? Y ¿hanja da 'yøde 'bʉ jo'o to'o da xipabi?

15 Y ¿hanja da za to'o da ma da mąnba rá noya Ajuą 'bʉ hinto xa mɛhni? Y ya xa 'bɛhni nú'ʉ to'o mąnba rá noya Ajuą, ngue'ą enga ja ra Mąca T'ofo: "¡Hangu ra johya dí pɛ'tshʉ ngue'ą xa zøhø nú'ʉ to'o bra hñą 'nara hoga t'øde gue gatho ma da 'mʉi te rá 'ñentho!"

16 Pe hingue gatho ya ją'i xa ne xa 'yøde ra mąca hoga t'øde. Ngu xqui mąnga ra bądi Isaía maya'bʉ, ne bi

'ñena: “Zi Hmu, hinxa ne to xa gamfri numa noyahʉ.”

17 Hangue pa da za da gamfri 'na, mahyoni da 'yøde 'na, y mahyoni dra hmạ de ra Zidada Jesucristo pa njabʉ da nt'øde de gue'ạ.

18 Pe dí ena: ¿Ha gue hinxa 'yøde'ʉ? ¡Hạhạ, xi majuạni ya xa 'yøde'ʉ! Ngue'ạ enga ja ra Mạca T'ofo:

Gatho ja ra ximhai xa nt'øde yá noya'ʉ.
Hạhạ gatho maxøgue ra ximhai xa njabʉ.

19 Ma'na'qui dí mạ: ¿Ha gue himbi unga nguɛnda ya me Israel? Hạhạ, bi unga nguɛnda, ngue'ạ ra Moise bi mạ rá mʉdi gue Ajuạ bi 'ñena:

Nugui ma ga jạpi nú'ʉ ya jạ'i hingo ma hnini hmạ, y nu'ahʉ ma da zøt'a ri mʉihʉ por gue'ạ.
Por nuya jạpi ma ga umba ya 'ñạmfạdi gá jạ'i, nu'ahʉ ma da bø ri cuɛhʉ.

20 Nepʉ ra bạdi Isaía himbi ntsu bi mạ gue Ajuạ bi 'ñena njaua:

Nu'ʉ himi hongagui go gue'ʉ bi zʉcagui,
ha nu'ʉ himri 'ñanigui dá ma dá tsʉdiga'ʉ.

21 Nehe bi 'ñena de ya me Israel gue Ajuạ bi 'ñena njaua: “Nugui hindá tsaya dá zofo nuya jạ'i pa xa ñobrihmạ, pe nu'ʉ́ himbi ne bi 'yøde ngue'ạ xi ya ts'o'yøde ne ya nøt'e.”

11

Ajuạ bi huahna 'raya me Israel hangue nu'ʉ́ bi mpøhø

1 Nu'bʉ́, ¿ha gue ga beñhʉ gue Ajuạ xa hyɛpʉ rá hnini? ¡Hina, hinhya'mʉ! Ngue'ạ nequi drá me Israel stí 'ñehe de yá jạ'i ra Benjami de rá ji ra Abrá.

2 Ajuạ hinxa zogui rá hnini nú'ạ bi 'ñembi gue go rá hnini'ạ de rá mʉdi. ¿Ha gue hinguí pạhʉ te mạnga ra Mạca T'ofo habʉ mạ de ra Elía, gue nu'ʉ́ mi mạnbabi ra hnini de Israel co Ajuạ? Ne bi 'ñena njaua:

3 “Ma zi Hmu'i, nuna hnininạ xa hyop'a'i gatho ri 'mɛhni, ne xa huata gatho ri ata. Y de gatho nú'ʉ to'o mi camfri'i hønsɛgui dí pongui, y nu'ʉ́ xi honi hanja da hyogaguihmạ.”

4 Nu'bʉ́ Ajuạ bi dạtuabi njaua: “Dí pɛ'tsitho yoto 'mo ya 'ñøhø pa da nsundagui, nú'ʉ hinxa ndandiñạhmu ja rá thandi ra c'oi Baal.”

5 Nehe njabʉ nuya pabya xa gohi hønsɛ 'na zi tʉi ya me Israel nú'ʉ xa huahna Ajuạ co rá hñojạ'i.

6 Y 'bʉ bi huahni co rá hñojạ'i, nu'bʉ́ hingue po yá 'bɛfi øt'e'ʉ. 'Bʉ di gue'ạ dega 'bɛfi hmạ, nu'bʉ́ Ajuạ hindi øt'e co rá hñojạ'i.

7 Xibya ¿te ga beñhʉ de nú'ạ thogui ya me Israel? Nu'ʉ ya me Israel mi ndunthi, himbi zʉdi hanja da za da 'mʉi xá hño co Ajuạ, pe nu'ʉ 'na tʉi xqui thahni, nu'ʉ́ hạ, bi za bi 'mʉi xá hño ja rá thandi Ajuạ. Y nu'ʉ ya me Israel mi ndunthi, bi meguibi yá mfeni, y himbi ne bi gamfri nú'ạ bi mạnga Ajuạ.

8 Ngu xa nt'ofo ja ra Mạca T'ofo: “Ajuạ bi japi'ʉ bi

mpumfri, bi japi bi ngoda pa
hinda hyandi, nehe bi japi
bi ngogu pa hinda 'yøde asta
mapaya.”
9 Y ra Davi bi mạ de ya
jạpi xqui t'umba ya me Israel,
bị t'ɛnts'ua ra 'ñʉ ne bi 'ñena
njaua:
Nuyá mexa da 'bø'tsuabi
gue'ạ da ngu 'nara xit'ạ
ne 'nara trampa habʉ
da zo'ʉ,
y ja da japini da gut'i nú'ạ
tu'ʉ.
10 Dá njot'a yá da'ʉ pa hinda
hyandi,
y dá ndoqui nzạntho co yá
'bats'i ri du.

Ajuạ hinxa 'mɛdi pa nzạntho nurá hmạte co ya xodyo, hangue nú'ʉ hingyá xodyo rí 'ñɛpi da su yá jamfri

11 Nu'bʉ́, xi nú'ʉ́, ¿ha gue
xa 'bɛtuabi rá hmạte Ajuạ
pa nzạntho po yá 'ñạjamfri?
¡Hina, hinhya'mʉ! Pe po yá
nts'o'yøde'ʉ bi zʉ ra mpøhø
gatho ma'ra ya hnini, pa
njabʉ da nuhu yá mfeni ya
me Israel pa da yopa hñạni'ʉ
ra jạpi ngu nú'ạ xa hñạnga
ma'ra ya hnini hingyá xodyo.
12 Ya gue po rá nts'o'yøde ra
hnini Israel bi nja ra hño pa
gatho ya meximhai, ne bi nja
'nara dạnga jạpi pa nu ma'ra
ya hnini hingyá xodyo, nu'bʉ́
¡tengu hmạ ra jạpi da hñạnga
nú'ʉ hingyá xodyo nú'ạ ra pa
ya xodyo da gamfri Ajuạ!
13 Nú'ahʉ hingyá xodyohʉ,
ja'ạ dí ne ga xi'ahʉ. Ajuạ
bi hñuxcagui dega apostol
pa gue'ahʉ nú'ahʉ hingyá
xodyohʉ, hangue dí e'tsua rá
nsu ma 'bɛfi
14 pa xahmạ da za ga nupa
yá mfeni 'ra de nú'ʉ ma
mixodyo'be da ne da hñạnga
nehe nú'ạ ra jạpi xcá hạñhʉ,
ne da mpøhø'ʉ.
15 Ya gue Ajuạ bi hyɛpʉ ya
xodyo ne go bi jạpi gatho ya
meximhai ngue'ạ bi 'yøt'e pa
bi za bi 'mʉi xá hño con gue'ạ,
nu'bʉ́ ¡tengu ra jạpi ma da um-
babi'ʉ nu sta yopa munts'a ya
xodyo ma'na'qui! Ne nura
jạpi'ạ go gue'ạ 'nara 'ra'yo te.
16 Nu'bʉ Ajuạ bi huahna ya
mʉdi xita de ra hnini Israel
pa dyá mɛti'ạ, nu'bʉ́ gatho
ra hnini Israel go rá mɛtitho
Ajuạ, nja ngu 'nara 'bai gá za,
'bʉ Ajuạ ri jạpa yá 'yʉ, nehe yá
'yɛza njạpi, y nehe nja ngu ya
hme, 'bʉ ra mʉdi hme njạpi,
nu'bʉ́ gatho ra bola jʉni njạpi.
17 Ngu 'nara 'bai gá hoga
olivo da ts'ɛcua 'nará 'yɛza
ne da cueta 'nará 'yɛza ra
mbạnga olivo pa nu'ạ́ da
zipa rá ngui rá 'yʉ nú'ạ ra
hoga olivo, njabʉ nehe 'raya
xodyo bri t'eque de Ajuạ
ne nú'ahʉ hingyá xodyohʉ
go xra hmunts'a'ihʉ pa dyá
hnini'ihʉ Ajuạ nehe, ne xcá
hñạnihʉ yá jạpi Ajuạ.
18 Masque'ạ oxqui
ndạnguihʉ de ya xodyo,
ngue'ạ guí pạdihʉ gue hingo
ya 'yɛza ri umba ra te yá 'yʉ ra
za, nuya 'yʉ go gue'ʉ ri umba
ra te ya 'yɛza.
19 Nu'ahʉ ma gui 'ñenahʉ:
“Ya 'yɛza bri ts'ɛqui pa bi za
bri juetcahʉ.”
20 Majuạni, bri t'eque'ʉ,
pe bri t'eque ngue'ạ himbi
ne bi gamfri'ʉ. Ha nu'ahʉ

ya rá hnini'ihн Ajuą ngue'ą guí camfrihн. Hangue oxqui ndąnguihн. Nu'ą gui 'yøthн, tsuhн Ajuą.

21 Nu'bн Ajuą xa castiga ya xodyo nú'н to'o ngu ya 'yεza hingá njuete, nehe nú'ahн hingyá xodyohн y guí njahн ngu ya 'yεza xa njuete, da za da castiga'ihн nehe.

22 Hangue dá zo ri mfenihн nú'ą bi 'yøt'e Ajuą, njabн ngu ra hoją'i, njabн ra zнte nehe. Bi nhyoją'i con gue'ahн, ha nu'н ya xodyo bi nts'o'yøde, bi 'ueque'н. Hangue nu'ą mahyoni gui 'yøthн, sigui gui 'bнhн ja rá hñoją'i, ngue'ą nu'bн hina, da 'uec'a'ihн nehe.

23 Y nehe nuya xodyo nu'bн hinda sigui yá 'ñąjamfri, nu'bн́ dra yopa cuete ja ra 'bai gá olivo habн mi tøgue'н, ngue'ą Ajuą ja rá ts'εdi pa da yopa cuete'н.

24 Ngue'ą 'bн nú'ahн hingyá xodyohн ngu gyá 'yεzahн de 'nara mbąnga olivo, xa ts'εc'ahн de ri 'baihн, y bi za bri juet'ahн ja ra hoga olivo masque nu'ahн grá mbąnga olivohн, ¡xihmą ya xodyo gue go gue'н ya 'yεza yá mεti ra hoga 'bai gá olivo, ma'na da za da ncuete ma'na'qui ja rá 'bai!

Rá ngąts'i ma da mpøhø ra hnini de Israel

25 Zi cuhн, dí ne gui pądihн nuna mfądi xqui nt'ągui hmąhą. Dí ne gui pądihн pa hingui beñhн gue hønsε'ihн xa huahn'ahн Ajuą. Pąhн gue masque Ajuą xa japi xa megui yá mfeni ndunthi ya me Israel, pe 'ra de gue'н xa mε'tsitho ja rá hnini'ą. Pe hingue pa nzątho ma da megui yá mfeni, hønsε asta hinda zøxa ra 'bede de nuya ją'i hingyá xodyo nú'н ma da mpøhø.

26 Nepн de gue'ą gatho ya me Israel ma da mpøhø. Ma da nja ngu xa t'ofo ja ra Mąca T'ofo ne ena:

Nuni Sión nú'ą rá hnini Ajuą
ja ma drí 'ñehni ra Ñąnte
nú'ą ma da xнcuabi yá
ts'ot'øt'e ya me Israel
nú'н yá ją'i ra Cobo.

27 Y nu xcrá xнcuabi yá
ts'oqui'н,
ya stá cumpli ma cohi nú'ą
stá cohi con gue'н.

28 Pa da za da ntнnga ra mąca hoga t'øde ja ma'ra ya hnini ngu xa beni Ajuą, nu'ą́ xa hyanda ya xodyo ngu yá ncontra'ą, pa go da jąp'a'ihн nú'ahн hingyá xodyohн. Pe Ajuą mąditho ya xodyo po rá ngue yá xita'н nú'н bi huahni'ą.

29 Ajuą hingui pata rá mfeni. Nú'ą da uni, hinda ma da hñąqui, ne hinda ma da hyεpн nú'н to'o xa huahni'ą.

30 Nú'ahн hingyá xodyohн hingüí camfrihmąhн Ajuą, pe nubyá co rá nthecate Ajuą bi jąp'a'ihн ngue'ą ya xodyo himbi ne bi gamfri ra zi Hmu Jesucristo.

31 Nubyá nuya xodyo bi 'ñągamfri, pe bi njabн pa 'mεfa, co rá nthecate Ajuą da jąpi'н ngu bi jąp'a'ihн.

32 Njabʉ Ajuạ bi zotho gatho co yá 'ñạjamfri, gue dya xodyo gue hindya xodyo, pa 'mɛfa da huequi'ʉ mahyɛgui.
33 ¡Xi ra dạngui rá mfạdi Ajuạ, ngue'ạ pạdi gatho nú'ạ t'øt'e, y pạdi hanja da 'yøt'e gatho nú'ạ go da ne! Hinda za to da bạdi gatho nú'ạ te beni Ajuạ, ne hinda za to da bạdi hanja øt'e nú'ʉ ya dạnga 'bɛfi øt'e'ạ.
34 "¿Toʼo gueʼạ pạtuabi rá mfeni Ajuạ? y ¿toʼo gueʼạ xa 'yoʼmbabi rá 'ñuʼạ?
35 Y ¿toʼo 'mɛtʼo xa nja te xa umbabi Ajuạ, pa njabʉ Ajuạ da coʼtsuabiʼạ?"
36 Nguetho go guesɛ'ạ bi hoqui gatho nú'ạ te ja, y gatho o ja rá 'yɛ'ạ, y gatho'ʉ pa rá nsunda'ạ. Y nu'ạ́ drá nsunda pa nzạntho. Njabʉ gue'ạ.

12

Ga umfʉ Ajuạ gatho ma tehʉ pa ga pɛphʉ ngu ne'ạ

1 Nubyá, ma zi cu'ihʉ, xcá hyanthʉ rá ndạngui rá nthecate Ajuạ xa 'yøtcahʉ. Hangue dí bạnte'ihʉ gue gui daphʉ Ajuạ gatho ri tehʉ. Gue'ạ 'nara hñạ'ti strá nt'axi ngu nú'ạ ri ho'ạ, ngue'ạ nu'bʉ guí øthʉ njabʉ, guí xøcambenihʉ Ajuạ co ri corasohʉ.
2 Oxqui tɛnbahʉ yá 'mʉi nú'ʉ ya jạ'i 'yo ja ra ts'oqui. Nu'ạ gui 'yøthʉ, tɛnda ri 'ra'yo mfenihʉ pa njabʉ xi gui 'bʉhʉ 'nara 'ra'yo 'mʉi, y 'bʉ gui njahʉbʉ ma gui pạtuahʉ nda'ạ rá paha Ajuạ gui 'yøthʉ, y nú'ạ rá paha'ạ gue'ạ nú'ạ gui 'yøthʉ nú'ạ xá hño ne nú'ạ ri ho'ạ, ne gui 'bʉhʉ xá hño ja rá thandi'ạ.
3 Ajuạ xa 'racagui nuna ra nsu dega apostol po rá hñojạ'i, hangue ma ga xi'ahʉ nda'ạ rí 'ñepi gui 'yøthʉ. Oxqui ma gui beñhʉ gue gyá dạnguihʉ y masque hina. Benihʉ xá hño ne hyandasɛhʉ hangu rá ndunthi ri jamfrihʉ nú'ạ xa 'ra'ahʉ Ajuạ cada 'na de gue'ahʉ.
4 Ngue'ạ nja ngu ma ndo'yohʉ dí pɛ'tshʉ ndunthi ya xɛni pe gatho ya xɛni hingue 'nada yá 'bɛfi pɛfi.
5 Njabʉ nehe masque dí ndunthihʉ, pe dí 'nada ra ndo'yohʉ co ra Zidada Jesucristo, y gatho nújʉ ngu dyá xɛnihʉ de 'nada ra ndo'yo.
6 Ne 'rama'na'ño ya mfạdi ne ra ts'ɛdi xa 'racaguihʉ Ajuạ po rá hñojạ'i'ạ pa ga pɛfihʉ nú'ạ ra 'bɛfi xa 'racaguihʉ. 'Bʉ 'nara cu xa t'umbabi 'nara ts'ɛdi pa da mạnba rá noya Ajuạ, dá mạñ'ạ ngu rá ndunthi ra jamfri pɛ'tsi'ạ.
7 Nu'ạ tó'o xa t'umba ra ts'ɛdi pa da mfaste, dá mfaste. Ha nu'ạ tó'o xa t'umba ra ts'ɛdi pa da nxahnate, dá nxahnate.
8 Nu'ạ tó'o xa t'umba ra mfạdi pa da unga ra ts'ofo, dá nzote'ạ, ha nu'ạ tó'o xa t'umba ra ts'ɛdi pa da unga 'nara mfats'i, dá uni con gatho rá mʉi. Nu'ạ tó'o xa t'umba ra ts'ɛdi pa da ndạ, dá ndạ con gatho rá mfeni, ha nu'ạ tó'o xa t'umba ra ts'ɛdi pa da mats'i nú'ʉ to'o othobi, dá mats'i con gatho rá mʉi.

Nú'ą rí 'ñɛpi da mɛfi ra gamfri

9 Dá nja ri hmątehʉ pa gatho ya jąʼi, pe hingue de maxøts'etho. Ʉtsahʉ núʼą xá nts'o, y tɛnhʉ núʼą xá hño.

10 Mądihʉ 'na ngu 'na co ra hmąte núʼą xa 'ra'ahʉ Ajuą ngueʼą gyá cuhʉ, ne 'ñumbahʉ ra t'equ'ei 'na ngu ma'na.

11 'Yøthʉ ri 'bɛfihʉ con gatho ri ts'ɛdihʉ. Ostí ma da zʉ'ahʉ ra ndąñei. Pɛpabihʉ ma Zidadahʉ ra Jesucristo con gatho ri mʉihʉ.

12 Johyahʉ ngueʼą guí tø'mhʉ ma gui 'bʉhʉ ja rá nsunda Ajuą. Tsɛthʉ gatho ya ts'othogui, ne oguí tsayahʉ gui 'yaphʉ Ajuą.

13 Faxhʉ ya cu núʼʉ hingui tsʉpi, ne umfʉ ntsaya núʼʉ to'o tsøñ'a'ihʉ.

14 'Yaphʉ Ajuą da mats'i núʼʉ to'o ø't'ahʉ ra nts'o'mʉi, oxqui tsañhʉʼʉ.

15 Johyahʉ co núʼʉ to'o ri johya, ne nzonihʉ co núʼʉ to'o zoni.

16 'Bʉhʉ mahyɛgui co 'nadra hmąte, oxqui 'ñets'ihʉ nixi gui 'ueguehʉ de ya zi hyoya cu. 'Yohʉ mahyɛgui con gueʼʉ. Oxqui beñhʉ de ri mfenisɛhɛhʉ gue gyá bąmhyąhʉ.

17 Oxqui ø'tuahʉ ra nts'o'mʉi núʼą to'o da 'yø't'ahʉ ra nts'o'mʉi. Nu'ą gui 'yøthʉ, gui jamasuhʉ gui 'yohʉ xá hño ja yá thandi gatho ya jąʼi.

18 'Yøthʉ 'nara ts'ɛdi asta habʉ da za pa gui 'bʉhʉ 'nara hoga'mʉi con gatho ya jąʼi.

19 Ma zi hmądi cu'ihʉ, oxqui co'tsuahʉ núʼą da 'yø't'ahʉ ya ts'o'mʉi, tsocuathohʉ Ajuą, ngueʼą Ajuą mą ja ra Mąca T'ofo ne ena: "Nugui hønsɛgui tsa ga co'tsuabi núʼʉ to'o øt'a ra nts'o'mʉi, nugui go ga unga ra njut'i."

20 Nehe ena njaua: "Nu'bʉ ri ncontra tsʉ ra thuhu, umbabi te da zi, ha nu'bʉ tsʉ ra nduthe, umba ra dehe da zi. Nu'bʉ gui 'yøt'e njabʉ, nu'bʉ́ nu'ą́ da ntsø'mi ndunthi."

21 Oxqui hoñhʉ hanja gui 'yøthʉ 'nara 'ñʉ. Gatho núʼą to'o da 'yø't'ahʉ 'nara 'ñʉ, co'tsuabi co 'nara hño, y njabʉ ma gui ntątehʉ de ra 'ñʉ.

13

1 Gatho ya jąʼi rí 'ñɛpi da 'yøte núʼʉ to'o hą ra ts'ʉtbi, ngueʼą go Ajuą xa hñuxa gatho ya ts'ʉtbi ja ra ximhai. Nehe go gueʼą xa hñuts'i núʼʉ to'o hą ra ts'ʉtbi.

2 Hangue nu'ʉ tó'o nø'tua ra ts'ʉtbi, go gueʼʉ nø'tua núʼą xa manda Ajuą nehe. Y nu'ʉ tó'o nø'tua ra ts'ʉtbi, go honsɛ ra castigo.

3 Ya ndą hinxa thuts'i pa da zu núʼʉ to'o øt'e xá hño, nu'ʉ́ xa thuts'i pa da zu núʼʉ to'o hingui øt'e xá hño. Hangue nu'bʉ hinguí nehʉ te da xi'ahʉ núʼʉ to'o hą ra ts'ʉtbi, nu'bʉ́ 'yøthʉ gatho núʼą xá hño, y njabʉ nu'ʉ́ da ñąmañho de gue'ahʉ.

4 Nu'ʉ́ go gueʼʉ yá 'bɛgo Ajuą pa ri hñohʉ. Pe 'bʉ gui 'yøthʉ núʼą hingui ho, rí 'ñɛpi

gui tsuhʉ'ʉ, ngue'ạ nu'ʉ́ hạ ra ts'ɛdi pa da castiga'ihʉ, ngue'ạ Ajuạ go gue'ạ xa hñuts'i'ʉ pa da castiga gatho nú'ʉ to'o hingui øt'e xá hño.

5 Hangue mathoni gui 'yøtehʉ'ʉ, ne hingue hønsɛ pa hinda castiga'ihʉ, nehe pa gui 'yøtehʉ nú'ạ xi'ahʉ ri mfenihʉ.

6 Hangue nehe dí juthʉ ya njut'i ja ra gobierhnu, ngue'ạ nu to'o hạ ra ts'ʉtbi go yá mɛfi Ajuạ, ne nu'ʉ́ xi ri 'ramanu da mɛfi nuna 'bɛfinạ.

7 Ju'tuabihʉ gatho nú'ʉ to'o guí tuphʉ. Jut'a ri cotahʉ, jut'a ri rentahʉ. Nu'ʉ tó'o rí 'ñepi gui umfʉ ra t'equ'ei, umfʉ, ha nu'ʉ tó'o rí 'ñepi gui numansuhʉ, numansuhʉ.

8 Oto guí tuphʉ ni 'nara thai, hønsɛ gui beñhʉ gue rí 'ñepi gui mą́dihʉ 'na ngu ma'na, ngue'ạ nu'ạ tó'o mạdi rá miqu'eiui ya bi cumpli ra ley.

9 Nu'ahʉ guí pạhʉ ya hmanda nú'ʉ mạnga ra ley ne ena: “Oxqui ntsinga medinthạti, oxqui hñote, oxqui mpe, oxqui jʉ'tsua ya nc'uamba ri miqu'eiui, oxqui hyøcua nú'ạ pɛ'tsa ri miqu'eiui.” Pe nuya ya hmandaya ne nú'ʉ ma'ra ya hmanda, gue'ạ mahyɛgui nú'ạ ra hmanda ena: “Mạdi ri miqu'eiui ne su ngu grí nsu sɛhɛ.”

10 Ngue'ạ nu'ạ tó'o pɛ'tsa ra hmạte, hingui ø'tua ra nts'o'mʉi rá miqu'eiui, hangue nu'ạ tó'o pɛ'tsa ra hmạte go gue'ạ ri cumpli ra ley.

11 De dí øthʉ gatho núya ngu dí xi'ahʉ, ga beñhʉ de nuya ya pa dí 'bʉhʉ ne ga japhʉ da nu ma mfenihʉ, ngue'ạ ma Zidadahʉ ya ma'na 'bʉi guetbʉ de nú'ạ ndá camfrihʉ pa e da ñạngaguihʉ de nuya ts'othogui dí thohʉua ja ra ximhai.

12 Ya 'yo rí thogui ra 'bɛxuui, 'yo rí møca ra xudi. Hangue mathoni ga tsoguihʉ ya ts'o'bɛfi dega 'bɛtsa ngu nú'ʉ øt'a ya jạ'i dega xuui. Ya ga hñocjʉ pa ga øthʉ ya hoga 'bɛfi dega pa, ngu ri hñoca 'nara soldado pa da ma ja ra tuhni.

13 Ga 'yohʉ ngu rí 'ñehe ngu nú'ʉ 'yo dega pa, hinga maha habʉ ja ya ngo dega tixfani, nixi ga ntixfanihʉ. Hinga hñuxhʉ co nú'ʉ to'o hingue xi ma 'bɛhñạhʉ, nixi ga 'yohʉ ja ma'ra ya ts'ot'øt'e. Hinga 'ñøt'atuhnihʉ, y nixi ga ne ga nsɛhɛhʉ.

14 Nu'ạ ga øthʉ hạ, ma ga honbahʉ rá mfats'i ra Zidada Jesucristo pa ga 'yohʉ ngu bi 'ño'ạ, y hinga hoñhʉ hanja ga øthʉ yá hne ma ndạxjua 'mʉihʉ.

14

Hinda za to da nøni yá cu

1 Umfʉ nsɛqui da 'mʉi ja ri nijạhʉ nú'ạ to'o otho ndunthi rá jamfri, pe hingue pa gui ntsanoyahʉ con gue'ạ de nú'ʉ ya mfeni xa gʉ.

2 Ngue'ạ 'ra camfri gue tsa da zi gatho nú'ạ ja te da ts'i; hạ nu'ʉ ma'ra tó'o otho ndunthi yá jamfri hingui ne da zi nu'ạraza, hønsɛ ya zi c'ani.

3 Nu'ạ tó'o tsi gatho nú'ạ te
ts'i, odi ʉtsa nú'ạ to'o hingui
tsi. Ha nu'ạ tó'o hingui tsi
gatho nú'ạ te ts'i, odi 'yø de
nú'ạ to'o tsi, ngue'ạ nu Ajuạ
bi 'øt'a rá bạtsi nu mi cam-
fri'ạ.
4 ¿To'o'ihʉ pa guí 'øbihʉ
rá 'bɛgo ma'na ra jạ'i? ¿Ha
hinguí pạhʉ gue nurá hmu
nú'ạ ra 'bɛgo'ạ go gue'ạ da mạ
ua 'yo xá hño ua hina? Y
njabʉtho nehe nuya cu'ʉ, go
guesɛ Ajuạ ma da mạ ua xá
hño o hingui ho nú'ạ øt'e'ʉ,
hangue nu'ʉ́ ma da 'mʉi xá
hño ja rá thandi Ajuạ ngue'ạ
go guesɛ'ạ ja rá ts'ɛdi pa da
mats'i'ʉ.
5 'Ra camfri gue mathoni
da thahna 'raya pa pa dra
søcambeni Ajuạ, ha nu ma'ra
camfri gue gatho ya pa rí 'ñepi
da thandi mahyɛgui. Cada
'na rí 'ñepi da bạdi xá hño de
nú'ạ te beni.
6 Nu'ʉ tó'o ri jamasu de
ra pa, øt'e njabʉ pa da ho
ra Zidada, ha nu'ʉ tó'o hini
jamasu de ra pa, nehe øt'e
njabʉ pa da ho ra Zidada. Y
nu'ʉ tó'o tsi gatho nú'ạ te ts'i,
nu'ʉ́ tsi pa rá nsunda Ajuạ,
ngue'ạ ri umba njamạdi
Ajuạ. Ha nu'ʉ hingui tsi
gatho nú'ạ te ts'i, nu'ʉ́ øt'e'ʉ
pa rá nsunda Ajuạ, y umba
njamạdi Ajuạ nehe.
7 Ngue'ạ ni 'na de guecjʉ
hindí tehʉ pa ga øthʉ nú'ạ
go ga nesɛhʉ, y nu xcrá
tuhʉ, hingo nú'ạ ra ora go ga
huansɛhʉ.
8 Ngue'ạ nu'bʉ dí tehʉ dí
ohʉ ja rá 'yɛ ra Zidada ne dí
'bʉhʉ pa rá nsunda'ạ, y nu'bʉ
ga tuhʉ guet'atho dí ohʉ ja rá
'yɛ ne dí 'bʉhʉ pa rá nsunda'ạ.
Hangue nujʉ, nzạntho dí ohʉ
ja rá 'yɛ gue gra tehʉ gue hina.
9 Ngue'ạ pa guehna bi du
ra Zidada Jesucristo y bi yopa
nte pa bi Hmu de nú'ʉ te y de
nú'ʉ xa du.
10 Hangue nu'ahʉ ¿pa te
guí 'yø ri cuhʉ? O ¿pa te
guí ʉtsahʉ ri cuhʉ? Ngue'ạ
nu xcrá tuhʉ gathoguihʉ ma
ga 'baihʉ ja rá thandi ra
Zidada pa go da hñạbgahʉ
nguɛnda'ạ.
11 Ngue'ạ ma da njabʉ ngu
xa t'ofo ja ra Mạca T'ofo ne
ena:

Nugui drá Ajuạ dí te, hangue
ma da njabʉ nú'ạ ma
ga mạ nubya, gue
gatho ya jạ'i ma da
ndandiñạhmu ja ma
thandi,

ne da xøcambenigui.
12 Hangue cada 'na de
guecsɛhʉ ma ga daphʉ
nguɛnda Ajuạ.

Ga nsusɛhʉ pa hinga japhʉ ma cuhʉ da 'øt'a 'nara ts'oqui

13 Hangue hinga 'ñøhʉ 'na
ngu ma'na. Nu'ạ ga øthʉ
hạ, ma ga nsusɛhʉ pa hinga
japhʉ ma cuhʉ da 'øt'a 'nara
ts'oqui.
14 Nugui dí pạdi xá hño
gue gatho nú'ạ ja da ts'i
hinxá nts'o, ngue'ạ njabʉ xa
'ñutcagui ra Zidada Jesucristo.
Pe nu'ạ tó'o beni gue xá nts'o
'nara t'øt'e nú'ạ ts'i, pa nú'ạ
to'o beni njabʉ hạ, xá nts'o.
15 Hangue nu'bʉ guí tsi
'nara t'øt'e nú'ạ beni'ạ ri cu
gue hingui ho da ts'i, y njabʉ
da du rá mʉi, nu'bʉ́ nu'i ya

hinguí 'yo co ra hmạte. Oxqui tsi 'nara t'øt'e núʼạ da japi da 'mɛdi ma'na, ngue'ạ nehe po rá ngue'ạ bi du ra Zidada Jesucristo.

16 Hangue oguí honi pa hanja da hñạma'ñʉ'i, masque nu'i guí beni gue xá hño núʼạ guí øt'e.

17 Nújʉ dí 'bʉhʉ ja rá hmanda Ajuạ, hingui oda ma mfenihʉ ya hñuni nixi ya ts'ithe. Nu'ạ oda ma mfenihʉ, núʼạ ga 'yohʉ xá hño, ne ga 'bʉhʉ te rá entho, ne ga johyahʉ co núʼạ ra johya ri 'racaguihʉ ra Mạca Ndạhi.

18 Y nu'ạ tóʼo pɛpa ra Zidada Jesucristo co nuya hoga 'bɛfiya, Ajuạ ri hoʼạ. Nehe ya jạ'i ma da hyandi gue 'yo xá hñoʼạ.

19 Hangue ga øthʉ núʼạ faxcaguihʉ pa ga 'bʉhʉ 'nara hoga'mʉi 'na ngu ma'na, ne pa ga ntetua jamfrihʉ 'na ngu ma'na.

20 Oxqui ts'ocua rá 'bɛfi Ajuạ por núʼạ te gui tsi. Xi majuạni gatho núʼạ te ts'i xá nt'axi, pe hingui ho gui tsi núʼạ gui japi da nts'oca ri cu.

21 Xá hño hingui tsi ra ngø, nixi gui tsi ra vinu, nixi gui 'yøt'a ni 'nara t'øt'e núʼạ gui japi da ts'ocua rá mfeni ri cu pa da zo ja ra ts'oqui o pa da ts'ocua rá jamfri.

22 Nu'bʉ guí camfri da za gui tsi gatho núʼạ te ts'i, nu'bʉ́ zɛ ri jamfri guí pɛ'tsi ne pạsɛui Ajuạ. Nu'ạ tóʼo beni gue xá hño núʼạ øt'e, ne 'mɛfa hinda ma da dʉhʉ de núʼạ xa 'yøt'e, go gue'ạ njạpi ngue'ạ pạdi gue xa 'yøt'e xá hño.

23 Pe nu'ạ tóʼo ri dʉhʉ de núʼạ te tsi, núʼạ́ tu ra thai, ngue'ạ hingui tsi co rá jamfri, y gatho núʼạ dí øthʉ ne 'bʉ dí camfrihʉ gue hinxá hño, gue'ạ 'nara ts'oqui.

15

'Øthʉ núʼạ da ho ri miqu'eihʉ

1 Nújʉ dí zɛdihʉ ja ma jamfrihʉ, rí 'ñepi ga pạhʉ hanja ga tsɛtuahʉ ya mfeni xa gʉ núʼʉ ts'ʉtho yá jamfri, y hinga øthʉ núʼạ go dí nesɛhʉ.

2 Cada 'na de guecjʉ ga øthʉ núʼạ da ho ma miqu'eihʉ pa yá hñoʼʉ ne pa da te yá jamfri.

3 Ngue'ạ nehe sɛhɛ ra Zidada Jesucristo himbi 'yøt'e núʼạ go rá paha sɛhɛ. Nu'ạ́ bi zɛtuatho yá 'mʉi núʼʉ toʼo mi ʉtsa'ạ, ngu enga ja ra Mạca T'ofo habʉ bi sipa Ajuạ ne ena: “Stá tsɛtuatho yá nt'ʉtsate núʼʉ toʼo ri ʉtsa'i.”

4 Ngue'ạ gatho núʼạ bi t'ofo maya'bʉ ja ra Mạca T'ofo, bi t'ofo pa ma nt'utuatehʉ, pa njabʉ ngu núʼʉ bi zɛta maya'bʉ y ngu bi thu'mba yá mʉi'ʉ, njabʉ ma da thubga ma mʉihʉ nehe pa ma'na da ndạngui ma nthø'matehʉ.

5 Nubyá nu Ajuạ toʼo faxcahʉ pa ga ntsɛtuahʉ ne 'racjʉ ra humʉi, dá 'yøt'e pa gui 'bʉhʉ co 'nada ra mfeni ngu bi 'ñutcahʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo,

6 pa njabʉ co 'nadra mfeni ne 'nadra jạhñạ gui nsundahʉ Ajuạ ra Dada nurá Dada ma Zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

Bi sipabi ra mạca hoga t'øde nú'ʉ hingyá xodyo

7 Hangue numahñohʉ 'na
ngu ma'na, ngu bi núgaguihʉ
ra Zidada Jesucristo pa rá
nsunda Ajuạ.
8 Dí mạ gue ra Zidada Je-
sucristo bi 'ñe bi mɛpabi ya
xodyo pa bi cumpli yá hñạ'ti
Ajuạ nú'ʉ xqui ñạ'tuabi ndu
yá xita'ʉ, y njabʉ ra Zidada
Jesu bi 'ñudi gue Ajuạ øt'a
gatho ngu nú'ạ mạ.
9 Nehe bi 'ñehe pa ya jạ'i
hingyá xodyo da nsunda
Ajuạ po rá nthecate, ngu xa
t'ofo ja ra Mạca T'ofo ne ena:
Ja ya jạ'i hingyá xodyo nugui
ma ga mạnga tengu rá
ndạngui ri thuhu,
y ja ga tu't'a'ini ya jạhñạ.
10 Nehe enga ja ra Mạca T'ofo:
Nú'ahʉ hingyá xodyohʉ, jo-
hyahʉ mahyɛgui co rá
hnini Ajuạ.
11 Nehe ena:
Nsundahʉ Ajuạ gatho nú'ahʉ
hingyá xodyohʉ guí
'bʉhʉ ja gatho rá ngʉni
ra ximhai.
ne xøcambenihʉ'ạ po yá dạnga
t'øt'e.
12 Nehe ra bạdi Isaía bi 'yofo
ja ra Mạca T'ofo ne ena njaua:
Ma da 'mʉ 'nara t'ʉ de yá jạ'i
ra Isaí rá dada ra Davi,
y nura t'ʉ'ạ ma da ndạ ja ya
jạ'i nú'ʉ hingyá xodyo,
y nu'ʉ́ ma da gamfri'ạ.
13 Ajuạ nú'ạ to'o 'racjʉ ra
hoga nthø'mate, dá 'ra'ahʉ
ndunthi ra johya ne ra
hmetho ja ri corasohʉ po ri
jamfrihʉ, pa njabʉ ma'na da
ndạngui ri nthø'matehʉ po rá
ts'ɛdi ra Mạca Ndạhi.
14 Ma zi cu'ihʉ, dí camfri
gue xi ja ndunthi ri hñojạ'ihʉ
ne ja ndunthi ri mfạdihʉ y tsa
gui nzofohʉ 'na ngu ma'na.
15 Masque njabʉ, pe nugui
dí resga dí op'a'ihʉ pa ga yopa
ben'ahʉ 'raya t'øt'e ngu nú'ạ
ya xcá pạdihʉ. Dí øt'a njabʉ
pa ga cumpli nú'ạ ra 'bɛfi xa
'racagui Ajuạ po rá hmạte'ạ.
16 Ngue'ạ nu'ạ́ bi hñuxcagui
pa ga pɛpabi ra Zidada Jesu-
cristo pa ga zo ya jạ'i hingyá
xodyo, pa ga xipabi'ʉ rá hoga
noya Ajuạ, pa njabʉ nugui da
za ga udi'ʉ ja rá thandi Ajuạ
ngu 'nara hñạ'ti xá nt'axi ngu
ri ho'ạ nú'ạ xa xʉca ra Mạca
Ndạhi.
17 Hangue po ra Zidada Je-
sucristo da za ga 'ñets'i de
nú'ạ ra 'bɛfi xa 'racagui Ajuạ.
18 Hiní 'ñepcagui ga 'ñets'i
de nú'ạ xa 'øt'a ma'ra pa bi
gamfri ya jạ'i hingyá xodyo.
Pe dí pạdi gue ra Zidada Je-
sucristo xa mpɛfi ja ma noya
ne ja ma 'bɛfi pa bi gamfri
ndunthi de gue'ʉ.
19 Ra Zidada Jesucristo xa
'raca ra ts'ɛdi pa stá øt'a
ndunthi ya milagro, ne stá
hạnpa rá ts'ɛdi ra Mạca
Ndạhi, hangue xa za stá
mạnga ra mạca hoga t'øde de
ra Zidada Jesucristo maxøgue
ja gatho ya hai desde Jerusale
asta ra hai Ilirico.
20 Hangue njabʉ nugui stá
øt'a ra ts'ɛdi pa ga ma ga
mạnga ra mạca hoga t'øde
habʉ hinxa t'ødetho de ra
Zidada Jesucristo pa hinga
mpɛfi habʉ ya xa mpɛ ma'ra.
21 Guet'ạ nehe mạnga ra
Mạca T'ofo ne ena:

Nú'ʉ hinxqui siptho de Ajuạ,
y nú'ʉ hinhya'mʉ xqui 'yøde,
go gue'ʉ ma da 'yøde ne
da bạdi.

Ra apostol Pablo beni da ma Nroma

22 Hangue njabʉ astabya
hinxa za stá mabʉ.
23 Pe núbya nguetho ya dá
juadi ma 'bɛfi ja nuya hnini
de guecua, y ngue'ạ pɛ'tsa
ndunthi ya jɛya stá ne ga
mabʉ ga tsøñ'ahʉ,
24 hangue dí tø'mi
gue 'nitho ga thogui ga
tsøñ'ahʉbʉ má 'ñu nu grá ma
Spaña, y ga johya ndunthi
ga 'bʉi con gue'ahʉ. Nepʉ
de gue'ạ dí tø'mi gue gui
nexcaguihʉ de guepʉ pa ga
thogui grá ma Spaña.
25 Pe nubyá ma ga ma pa
Jerusale pa ga hạ'tsuabi 'nara
mfats'i nuya zi cu de guehni.
26 Ngue'ạ nuya zi cu de
guehni Macedonia ne de gue-
cua Acaya co 'nara paha bi
unga 'nará mfats'i'ʉ pa ga
hạ'tsuabi nuya zi hyoya cu bí
'bʉhni Jerusale.
27 Nuya cu me Macedonia
ne ya cu me Acaya bi beni
gue mri 'ñepi'ʉ da 'yø'tuabi
njabʉ'ʉ, ngue'ạ nu'ʉ́ hingyá
xodyo ne xqui hñạni ra
mpøhø po yá noya ya xodyo,
hangue rí 'ñepi'ʉ da maxa ya
xodyo nehe co ya hño de ra
ximhai.
28 Hangue nu xcrá juadi
ga pɛ nuna 'bɛfinạ pa ga
tsocuabi nuna mfats'i ya cu
me Jerusale, ja grá thopʉ ga
tsøñ'ahʉ má 'ñu nu xcrá ma
Spaña.
29 Y dí pạdi gue nú'bʉ xcrá
tsøñ'a'ihʉbʉ, ra Zidada Jesu-
cristo ma da jạp'a'ihʉ ndun-
thi ngue'ạ ma ga zo'ahʉ de rá
noya'ạ.
30 Nubyá, zi cuhʉ, dí
bạnte'ihʉ de rá thuhu ma
Zidadahʉ ra Jesucristo y po rá
hmạte ra Mạca Ndạhi ri 'racjʉ
'na ngu ma'na, gue gatho'ihʉ
gui faxcaguihʉ gui 'yaphʉ
Ajuạ por guequi.
31 'Yaphʉ Ajuạ pa nu'ạ́ da
ñạngagui de ya me Judea nú'ʉ
hingyá gamfri, gue ya zi cu
nuni Jerusale da hñạni co
'nara johya nura mfats'i ma
ga tsocuabi,
32 pa njabʉ 'bʉ gue'ạ rá
paha Ajuạ ga tsøñ'a'ihʉ co
'nara johya, ne ga tsaya ts'ʉ
con gue'ahʉ.
33 Ajuạ nú'ạ faxcahʉ pa ga
'bʉhʉ te rá entho, dá 'mʉi con
gatho'ihʉ. Njabʉ gue'ạ.

16

Ya nzɛnjua

1 Ra Febe go gue'ạ 'nara
hoga nju, ne ja rá nsu, ngue'ạ
gue'ạ 'nara maste de ya gam-
fri me Cencrea.
2 Hangue umfʉ ntsaya co
ra t'equ'ei ja ri hmunts'ihʉ,
ngu rí 'ñep'a'ihʉ nú'ahʉ gyá
gamfrihʉ, y faxhʉ'ạ de nú'ạ
te da 'yø'tua ra 'bɛdi, ngue'ạ
nu'ạ́ xa maxa ndunthi ya jạ'i
y necagui xa maxcagui nehe.
3 Fat'ajuạhʉbʉ ra zi nju
Prisila ne ra zi cu Aquila.
Nu'ʉ́ xi bi maxcagui ndunthi
ja rá 'bɛfi ra Zidada Jesu-
cristo.
4 Nu'ʉ́ mi resga da unga
yá te por guequi, hangue

hingo sɛhɛgui dí jamądibiʼʉ, ne gatho núʼʉ ya cu hingyá xodyo nehe'ʉ ri jamądibiʼʉ.

5 Fat'ajuąhʉbʉ nehe nuya zi cu ri munts'a ja rá ngu núʼą ra nju Prisila y ra cu Aquila. Fat'ajuąhʉbʉ nehe ma hmąca cuhʉ ra Epeneto, núʼą́ go gue'ą ra mʉdi bi gamfri ra Zidada Jesucristo nuua Acaya.

6 Fat'ajuąhʉbʉ ra nju Mala, núʼą́ xi xa max'a'ihʉ ndunthi.

7 Fat'ajuąhʉbʉ ra cu Andronico y ra cu Junio, núʼʉ́ go gue'ʉ mengu ma hai, nehe go gue'ʉ ndí o'be fadi mahyɛgui'ʉ. Nu'ʉ́ ja yá nsu ja ya apostol, nehe gue'ʉ 'mɛt'o bi gamfri ra Zidada Jesucristo que guequi.

8 Nehe fat'ajuąhʉbʉ ra Amplia numa hmąca cu ja ra jamfri.

9 Nehe fat'ajuąhʉbʉ ra cu Banu núʼą ma mfats'i ja rá 'bɛfi ra Zidada Jesucristo, nehe ma hmąca cu ra Estaqui.

10 Fat'ajuąhʉbʉ ra cu Apele, núʼą́ xa bøni 'nara hoga gamfri de ra Zidada Jesucristo. Ne fat'ajuąhʉbʉ núʼʉ ya cu ya mengu rá ngu ra cu Aristobulo.

11 Fat'ajuąhʉbʉ nehe ra cu Erodio, núʼą mengu ma hai. Nehe fat'ajuąhʉbʉ núʼʉ 'bʉ ja rá ngu ra cu Ciso núʼʉ xa gamfri ra Zidada.

12 Nehe fat'ajuąhʉbʉ ma zi njuhʉ ra Trifena y ra Trifosa, núʼʉ́ ri mpɛfi ja rá 'bɛfi ra Zidada, nehe ma zi njuhʉ ra Persida, núʼą́ xa mpɛfi ndunthi ja rá 'bɛfi ra Zidada.

13 Nehe fat'ajuąhʉbʉ ra Rufo núʼą xi ra hoga cu ja ra jamfri; nehe fat'ajuąhʉbʉ rá nąnąʼą, núʼą dí øt'a ra uɛnda gue ma nąnąʼą nehe.

14 Nehe fat'ajuąhʉbʉ ra cu Asíncrito y ra cu Flegonte, y ra cu Erma, y ra cu Patroba, y ra cu Erme, y nehe nuya zi cu 'bʉi con gue'ʉ.

15 Nehe fat'ajuąhʉbʉ ra cu Filologo y ra nju Julia, y ra cu Nereo ne rá nju'ą, y ra cu Olimpa, y nehe gatho ya zi cu núʼʉ 'bʉi con gue'ʉ.

16 Nehe fat'ajuąhʉbʉ gatho núʼʉ ma'ra ya cu co 'nara nthʉfi dega hmąte. Ri fat'ajuąʼihʉ gatho yá nijąʼą ra Zidada Jesucristo.

17 Nehe dí bąnte'ihʉ zi cuhʉ, gue gui thamfrihʉ ndunthi de núʼʉ ne da heca ya cu y japi'ʉ da 'yøt'a ya ts'oqui. Nu'ʉ́ hingui udi ngu núʼą ya xa t'u't'ahʉ, hangue 'ueguehʉ de gue'ʉ.

18 Nuya jąʼi'ʉ ri mpɛfi hønsɛ pa yá hñosɛ'ʉ; hingue pɛpabi ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Nu'ʉ́ mąnga 'raya noya xi ri nt'øde gue xi xá hño, pe hina, hingo gue'ą majuąni. Nu'ʉ́ hat'a nuya zi jąʼi hinte yá fądi.

19 Gatho ya jąʼi pądi gue xi gyá hoga 'yødehʉ, hangue njabʉ nugui xi drí johya de gue'ahʉ. Pe nehe, nu'ą dí ne, dí ne gue da nja ri mfądihʉ pa gui 'yøthʉ ra hño, hingue pa gui 'yøthʉ ra 'ñʉ.

20 Y Ajuą núʼą to'o faxcahʉ pa ga 'bʉhʉ te rá entho, go gue'ą da 'yøt'e 'bestho pa gui ntątehʉ de ra ts'ondąhi. Ma

Zidadahʉ ra Jesucristo da
maxˈaˈihʉ co rá hmạteˈạ.
21 Nehe fatˈajuạˈihʉ ma
mfatsˈi ra cu Timu, nehe
fatˈajuạˈihʉ ra cu Lucio, ra cu
Jaso y ra cu Sosipate núˈʉ ya
mengu ma hai.
22 Nugui drá Tercio, dí ofo
nuna cartanạ, dí fatˈajuạˈihʉ
de rá thuhu ra Zidada Jesu-
cristo.
23 Nehe ra cu Gayo
pɛhnaˈihʉ ra nzɛnjua, núˈạ
toˈo xa ˈraca nsɛqui ja rá ngu.
Nehe xa umba nsɛqui gatho
ya cu pa ja ri muntsˈiua. Nehe
fatˈajuạˈihʉ ra cu Erasto, núˈá̱
go gueˈạ ra mɛˈtsbojạ de ra
hnini. Nehe fatˈajuạˈihʉ ra cu
Cuarto.
24 Ma Zidadahʉ ra Jesu-
cristo da maxˈaˈihʉ gathoˈihʉ
co rá hmạteˈạ. Njabʉ gueˈạ.

ˈNara søcambeni bi ˈyøtˈa ra apostol Pablo nu mi uadi rá carta

25 Drá nsunda Ajuạ núˈạ ja
rá tsˈɛdi pa da jaˈahʉ gui zɛ
ri jamfrihʉ ngu núˈạ ri udi
ra mạca hoga noya dí mạ.
Y nuna ra mạca hoga noy-
anạ go gueˈạ ra mạca noya
núˈạ hmạmbya de ra Zidada
Jesucristo. Y por nuna noy-
anạ Ajuạ bi ˈñutcahʉ núˈạ xqui
beniˈạ desde rá mʉdi ne xqui
mɛˈtsa ntˈạgui, gue da unga ra
mpøhø pa ya jạˈi ja gatho ya
hai.
26 Y nubyá po ra mạca hoga
noya dí mạ, ya xa ˈñutcahʉ
Ajuạ núˈạ xqui beni. Nehe
njabʉ bi ˈyofo mayaˈbʉ ja
yá tˈofo yá ˈmɛhni Ajuạ núˈʉ
bi ˈyofo gue da mpøhø ya
jạˈi hingyá xodyo. Ngueˈạ
Ajuạ núˈạ ˈbʉi pa nzạntho
xa manda da tsˈofo ya jạˈi ja
gatho ya hai pa da gamfriˈʉ
ne da ˈyøteˈạ.
27 ¡Ajuạ go guesɛˈạ ja rá
mfạdi, ga nsundahʉ pa
nzạntho po ra Zidada Jesu-
cristo! Njabʉ gueˈạ.

RÁ MƱDI RA CORINTIO

RÁ MƱDI CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO BI 'YOPABI YA GAMFRI ME CORINTO

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Corinto

1 Nugui drá Pablo, Ajuą go rá paha'ą pa bi zoncagui pa drá apostolgui ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Nugui ne ra cu Soste dí op'a'ihe nuna ra carta,

2 nú'ahʉ gyá gamfrihʉ guí 'bʉhʉbʉ Corinto. Nu'ahʉ bi zohn'ahʉ Ajuą pa gá camfrihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ne bi 'uec'ahʉ de ja ya ts'oqui pa go gui pɛpabihʉ'ą, ne bi t'axca ri mfenihʉ mahyɛgui con gatho nú'ʉ 'bʉ habʉraza ri xøcambeni'ą. Nú'ą ma zi Hmuhʉ drí xøcambenihʉ go guet'ą ri xøcambeni nehe'ʉ.

3 Ajuą ma Dadahʉ ne ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo da jąp'a'ihʉ ne da max'ahʉ pa gui 'bʉhʉ te rá 'ñentho.

Ya jąpi xa thąni po ra Zidada Jesucristo

4 Nzą̨ntho dí umba njamądi Ajuą por gue'ahʉ, ngue'ą nu'ą́ co rá hñoją̨'i xa pøhø'ihʉ po ra Zidada Jesucristo.

5 Ajuą xa jąp'a'ihʉ ndunthi ngue'ą xcá camfrihʉ ra Zidada Jesucristo, hangue xa 'ra'ahʉ ra ts'ɛdi pa guí ñą̨hʉ de rá noya'ą̨, ne xa 'ra'ahʉ ndunthi rá hoga mfą̨di'ą̨ nehe.

6 Nubya ri hnequi gue xcá camfrihʉ xá hño gatho nú'ą̨ dá xi'ahe de ra Zidada Jesucristo.

7 Hangue nubyá hinte grí 'bɛhʉ de gatho ya hoga jąpi nú'ʉ ri 'racjʉ Ajuą, ne guí tø'mhʉ nú'ą̨ ra pa stua yopa pengui ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

8 Nú'ą́ go gue'ą̨ ma da su'a'ihʉ asta ra pa'ą̨ rá gą̨ts'i ri tehʉ de guecua ja ra ximhai, pa hinda za to da mą̨ gue nu'ahʉ guí tuhʉ ra ts'oqui nu stua yopa penga ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

9 Ajuą nzą̨ntho øt'a gatho nú'ą̨ xa mą̨, y nú'ą́ go gue'ą̨ xa huahn'ahʉ pa gui 'bʉhʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo rá T'ʉ'ą̨.

Ya gamfri 'rama'na'ño beni

10 Zi cuhʉ dí bąnte'ihʉ de rá thuhu ma Zidadahʉ rą Jesucristo gue da 'nat'a gui mąñhʉ, pa da 'ñotho ya hegue de gue'ahʉ. Nu'ą̨ gui 'yøthʉ, 'bʉhʉ mahyɛgui co 'nada ra mfeni ne 'nada ra jamfri.

11 Dí xi'ahʉ njabʉ ma zi cu'ihʉ ngue'ą̨ xa xicagui nú'ʉ ja te yá njaui ra nju Cloé gue ja ra ora grí ntunsɛhʉ.

12 Dí xi'ahʉ njabʉ ngue'ą̨ 'ra de gue'ahʉ guí mąñhʉ njaua: “Nugui drí dɛna ra cu Pablo”, ha nu ma'ra guí eñhʉ: “Nugui drí dɛna ra cu Polo”, y nu ma'ra guí eñhʉ: “Nugui drí dɛna ra cu Pedro”, ha nu ma'ra guí eñhʉ: “Nugui drí dɛna ra Zidada Jesucristo.”

13 ¿Ha gue hingue gatho'ihʉ guí dɛnhʉ ra Zidada Jesucristo? ¿Ha gue bi du ja ra pont'i ra Pablo po rá ngue'a'ihʉ? ¿Ha gue xcá nxistehehʉ de ja rá thuhu ra Pablo? Hina.
14 Dí umba njamąadi Ajuą gue nugui hønsɛ ra cu Crispo ne ra cu Gayo stá xi'tsi de gue'ahʉ, y hinto ma'na stá xi'tsi.
15 Hangue hinda za gui mąñhʉ gue xcá nxistehehʉ de ma thuhuga.
16 Nehe dá xi'tsa nú'ʉ ya mengu de ja rá ngu ra cu Teba. Pe de guehni hinstá xi'tsa ma'ra.
17 Ra Zidada Jesucristo himbá pɛncagui pa ga øt'a ra sistehe, nu'ą́ bá pɛncagui pa ga mąnga ra mąca noya. Pe hindí mą co 'raya noya xi mahotho nú'ʉ de ma mfądisɛ, pa hinda t'ena gue xi ja ma mfądi ne da gamfri ya ją'i hønsɛ co ma hoga noya. Nugui dí ne da gamfri'ʉ hønsɛ po nú'ą ra du bi thogui ra Zidada Jesucristo ja ra pont'i.

Ra ts'ɛdi ne ra mfąadi de Ajuą go ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo bi 'ñutcahʉ

18 Nujʉ́ dí mąñhʉ gue bi du ra Zidada Jesu ja ra pont'i pa ga mpøhøhʉ, ha nu'ʉ tó'o hingui camfri'ą ma da 'mɛdi'ʉ ngue'ą mąñ'ʉ gue hinte ri muui nú'ą dí mąñhʉ de rá du ra Zidada Jesucristo. Pe pa nújʉ stá mpøhøhʉ ri muui, ngue'ą go gue'ą hąnpa rá ts'ɛdi Ajuą.
19 Mąnga njaua ja ra Mąca T'ofo:

Ma ga huatuabi yá mfąadi ya bąmhyą,
ne ga hącuabi yá mfeni ya nimfeni.

20 ¿To'o nú'ą ra bąhmyąbya? O ¿to'o nú'ą xi ja rá mfąadi? Ne ¿to'o nú'ą pądi gatho te ja mapaya? Jo'o, ngue'ą ja rá thandi Ajuą hinte ri muui yá mfądi ya ją'i.
21 Ngue'ą ya ją'i masque xi ja yá mfąadi, hinxa za hanja da bądi'ʉ Ajuą. Pe Ajuą rá paha'ą da pøhø nú'ʉ to'o da gamfri nú'ą ra noya dí mąñhʉ, masque nú'ʉ ya bąmhyą ena gue hinte ri muui nú'ą dí mąñhʉ. Pe Ajuą xi ja rá mfąadi hangue bi 'yøt'a njabʉ.
22 Ya xodyo nząntho adi da t'utua 'nara nt'udi, y nuya griego hønsɛ ra mfąadi honi,
23 pe nujʉ dí mąñhʉ de ra Zidada Jesucristo nú'ą bi tho ja ra pont'i. Y guehna 'nara mfe'tse pa ya xodyo, ne nú'ʉ hingyá xodyo ena gue hinte ri muui nú'ą dí mąñhʉ de rá du ra Zidada Jesucristo.
24 Pe nújʉ xa huancahʉ Ajuą, gue dyá xodyohʉ gue hindyá xodyohʉ, gathoguihʉ dí pąhʉ gue ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo bi hñąnpa rá ts'ɛdi ne rá mfąadi Ajuą pa bi pøhøguihʉ.
25 Ajuą ma'na ja rá mfąadi ne ma'na ja rá ts'ɛdi de gatho ya ją'i, masque eñ'ʉ gue hinte ri muui nú'ą ra du bi thogui ra Zidada Jesucristo ja ra pont'i.
26 Zi cuhʉ, pąhʉ gue nu'ahʉ xa huahn'ahʉ Ajuą, masque

hinga ndunthi de gue'ahʉ guí pɛ'tshʉ ra mfa̱di de ra ximhai, ne hinga ndunthi de gue'ahʉ guí ha̱hʉ ra ts'ʉtbi, y ne hinga ndunthi de gue'ahʉ guí pɛ'tshʉ 'nara da̱nga nsu.

27 Aju̱a̱ bi huahna nú'ʉ hinte yá fa̱di de guecua ja ra ximhai pa da 'bɛtuabi yá tsa ya ba̱mhya̱. Aju̱a̱ bi huahna nú'ʉ hingui ha̱ ra ts'ɛdiua ja ra ximhai pa da 'bɛtuabi yá tsa nú'ʉ ha̱ ra ts'ɛdibya.

28 Aju̱a̱ bi huahna nú'ʉ hinte ri muui ja ra ximhai ne nú'ʉ xi ya t'ʉtsa, ne nú'ʉ to'o ni ts'ʉ yá nsu otho, pa da 'bɛtua yá tsa nú'ʉ to'o pɛ'tsa yá nsu,

29 pa njabʉ hinto da 'ñets'i ja rá thandi Aju̱a̱.

30 Aju̱a̱ go gue'a̱ bi 'yøt'e pa dá 'nathohʉ co ra Zidada Jesucristo, ngue'a̱ nusɛ Aju̱a̱ go gue'a̱ bá pɛhni'a̱ pa bi 'ñutcahʉ rá mfa̱di Aju̱a̱, ne bi hña̱sca ma ts'oquihʉ, ne bi t'axca ma mfenihʉ pa bi za dá 'bʉhʉ xá hño ja rá thandi Aju̱a̱.

31 Aju̱a̱ bi 'yøt'e njabʉ pa da nja ngu nú'a̱ xa nt'ofo ja ra Ma̱ca T'ofo habʉ ena: “Nu'a̱ tó'o ne da 'ñets'i, dá 'ñets'i, pe de nú'a̱ xa 'yøt'a Aju̱a̱, hingue de nú'a̱ xa 'yøt'asɛ.”

2

Ra apostol Pablo bi ma̱ de ra Zidada Jesucristo ne de rá du

1 Zi cuhʉ, nugui nu ndá mabʉ pa dá zo'ahʉ de rá noya Aju̱a̱, hindá zo'ahʉ co 'raya da̱nga noya xá hñei, nixi co ndunthi ra mfa̱di de guecsɛhɛ.

2 Pe nu de nduá 'bʉpʉ, dá ja dá zo'ahʉ høns̄ɛ de ma Zidadahʉ ra Jesucristo nú'a̱ bri pont'a ja ra pont'i ne bi tho, ne hindá zo'ahʉ de ma'na ra noya.

3 Nu ndá zo'ahʉ mi otho ma ts'ɛdisɛ, ne mi 'racagui ndunthi ra ntsu pa ga ña̱, asta ndrí hua̱t'i.

4 Hindá ne dá zo'ahʉ co ra mfa̱di de ra ximhai pa gá camfrihʉ, nugui dá zo'ahʉ co rá ts'ɛdi ra Ma̱ca Nda̱hi.

5 Dá zo'ahʉ njabʉ pa bi za gá camfrihʉ co rá ts'ɛdi ra Ma̱ca Nda̱hi, hingue ngue'a̱ gá 'yødehʉ yá mfa̱di ya ja̱'i.

Aju̱a̱ utcaguihʉ tengu rá 'mʉi'a̱ co rá ts'ɛdi ra Ma̱ca Nda̱hi

6 Nú'ʉ to'o xa zɛ yá jamfri dí zofohe co ra mfa̱di pe nura mfa̱di'a̱ go bra 'ñehe de Aju̱a̱, hingue de ra ximhai, nixi de yá mfa̱di ya nda̱ nú'ʉ ma da uadi da thogui.

7 Dí ma̱ñhe de nú'a̱ bi 'yøt'a Aju̱a̱ pa bi za dá mpøhøhʉ ne ga tsøñhʉ ja rá nsunda'a̱. Y nú'a̱ dí ma̱ñhe go gue'a̱ ra hoga mfa̱di xqui beni Aju̱a̱ desde ante da nja ra ximhai, ne himi fa̱dihma̱, pe nubyá ya xa 'ñutcahʉ.

8 Ni 'na de nuya nda̱ de ja ra ximhai himbi ba̱di nuna ra mfa̱di xa 'racjʉ Aju̱a̱, ngue'a̱ nu'bʉ xa ba̱di'ʉ, hinxa hyohma̱ ja ra pont'i numa Zidadahʉ xá nsunda.

9 Bi nja ngu nú'a̱ xqui t'ofo ja ra Ma̱ca T'ofo habʉ ena:

Ni 'nara ja̱'i himbi za bi hyandi, nixi bi 'yøde,
nixi bi zo rá mfeni tengu rá 'mʉi de ja rá ña̱ni Ajua̱,
ne hinto xa ba̱di gatho nú'ʉ ya ja̱pi xa beni da umbabi nú'ʉ to'o ri ma̱di'a̱.
10 Y nujʉ́, Ajua̱ bi 'ñutcaguihʉ gatho nuya t'øt'eya po rá ts'ɛdi ra Ma̱ca Nda̱hi, ngue'a̱ nura Ma̱ca Nda̱hi go gue'a̱ pa̱di xá hño gatho, ne asta pa̱di gatho nú'a̱ te benga Ajua̱.
11 Ni 'nara ja̱'i hingui tsa da ba̱tua rá mfeni ma'na rá miqu'eiui, ngue'a̱ cada 'na go pa̱disɛ tengu rá mfeni. Njabʉtho nehe ni 'na hinto pa̱tua rá mfeni Ajua̱. Nura Ma̱ca Nda̱hi ha̱, go gue'a̱ pa̱tuabi rá mfeni Ajua̱.
12 Y nura Ma̱ca Nda̱hi'a̱ xuá mɛncahʉ pa da 'ñutcahʉ gatho nuya hño ri 'racjʉ'a̱, y hingo dí ha̱mfʉ rá mfa̱di ra ximhai pa ga pa̱hʉ nuya hño'ʉ.
13 Nuje dí udihe ngu nú'a̱ utcahe ra Ma̱ca Nda̱hi, hindí udihe co ma mfa̱disɛhe. Nú'ʉ to'o pɛ'tsa ra Ma̱ca Nda̱hi ja yá coraso, dí utuabihe co ya noya nú'ʉ 'racaguihe ra Ma̱ca Nda̱hi.
14 Pe nú'a̱ ra ja̱'i hinxa gamfri Ajua̱ hingui ha̱ni nú'a̱ udi rá Ma̱ca Nda̱hi Ajua̱, ngue'a̱ beni'a̱ gue hinte ri muui. Ne hingui tsa da ba̱disɛ'a̱, ngue'a̱ mahyoni go da 'ñutuabi ra Ma̱ca Nda̱hi pa da za da ba̱di'a̱.
15 Pe nu'a̱ tó'o xa gamfri Ajua̱ ne pɛ'tsa ra Ma̱ca Nda̱hi ja rá coraso, nú'á ha̱, pa̱di xá hño gatho nú'ʉ ya nt'udi'ʉ, ne pa̱di nda'a̱ ra hño y nda'a̱ ra 'ñʉ. Pe nu'a̱ tó'o hingui pɛ'tsa ra Ma̱ca Nda̱hi, hingui tsa da xipabi te gra 'mʉi'a̱.
16 Enga ja ra Ma̱ca T'ofo: ¿To ja gue'a̱ xa ba̱tuabi rá mfeni ra Zidada? O ¿to ja gue'a̱ xa za xa 'ñutuabi te da 'yøt'e'a̱? Jo'o. Pe nujʉbya ha̱, dí pa̱tuahʉ rá mfeni ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

3

Ra apostol Pablo ne ra Apolo mahyɛgui yá mɛfi Ajua̱

1 Zi cuhʉ, dá zo'ahʉ ngu ts'ofo nú'ʉ hints'ʉ xa zɛ yá jamfri, ngu ya t'ʉba̱tsi hinte yá fa̱ditho, ngue'a̱ himbi za dá zo'ahʉ ngu 'raya cu nú'ʉ pa̱di xá hño nú'ʉ ya nt'udi udi ra Ma̱ca Nda̱hi.
2 Dá zo'ahʉ 'ramats'ʉ ngu 'raya zi ba̱tsi nú'ʉ tsʉtho, ngue'a̱ himbi za dá xi'ahʉ ya noya xá hñei, ngue'a̱ mi otho ndunthi ri mfa̱dihʉ, y asta nubya hinxa za stá xi'ahʉ gatho.
3 Ngue'a̱ nu'ahʉ guí øt'athohʉ ngu nú'a̱ øt'a nú'ʉ hingyá gamfri, ngue'a̱ gyá ndustehʉ, ne gyá necatsʉihʉ, ne gyá necatuhnihʉ. Hangue por gue'a̱ hinxcá 'ueguethohʉ de ja ya ts'oqui, ngue'a̱ guí 'yohʉ ngu nú'ʉ hinxa gamfri Ajua̱.
4 'Ra de gue'ahʉ guí eñhʉ: “Nugui drí dɛna ra cu Pablo”, ha nu ma'ra guí eñhʉ: “Nugui drí dɛna ra cu Polo”. Xi de guí ma̱ñhʉ njabʉ, ¿ha gue hinguí

øthʉ ngu nú'ʉ ya jạ'i hingyá gamfri?

5 Xi ¿te ma 'bɛfi dí pɛfi? Y ¿te ma 'bɛfi pɛfi ra cu Polo? Nugui ne ra cu Polo dyá 'bɛgothohe de Ajuạ, ne go guecaguihe dá zo'ahe pa gá camfrihʉ'ạ. Nugui ne ra cu Polo, cada 'na de guecje dí pɛfihe ra 'bɛfi xa 'racaguihe Ajuạ.

6 Nugui go rá mʉdi dá zo'ahʉ de rá noya Ajuạ, ha nura cu Polo go xa su'a'ihʉ asta nubya, pe nu'ạ tó'o xa 'ra'ahʉ ra jamfri, go guesɛhɛ Ajuạ.

7 Hangue ni guequi ni ra cu Polo hinda za te ga pɛhe de guecsɛhe. Nu Ajuạ go gue'ạ ja rá ts'ɛdi pa xa japi xa te ri jamfrihʉ.

8 Hangue guí njahʉ ngu 'nara huạhi habʉ stá mpɛhe, nugui go stá pot'i, ra cu Polo go xa 'ñunthe. Hangue ngu ra mot'i ne ra 'ñunthe, Ajuạ ma da gutcahe ngu nú'ạ stá pɛfihe.

9 Nuje dyá mɛfihe de Ajuạ, ha nu'ahʉ guí njahʉ ngu 'nara huạhi habʉ ri mpɛfi'ạ.

Ne guí njahʉ ngu 'nará hoga ngu Ajuạ ri jʉ'tsuabi.

10 Nugui go dí nja ngu 'nara hoga hyocangu dá jʉ'tsua rá ua ra ngu, gue'ạ ra 'bɛfi bi 'racagui Ajuạ, ha nu ma'na go jʉxa ra jạdo. Pe cada 'na mahyoni da jamasu nú'ạ pɛfi.

11 Ngue'ạ otho ma'na ra cimiento da za dra jʉts'i, høns ɛ nú'ạ ya ja, y nura cimiento'ạ go guesɛ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

12 'Bʉ to'o da gʉts'i de mañạ nú'ạ ra cimiento ya ja, pɛ'tsi da beni xá hño ua da gʉts'i dega oro o dega t'axi o dega hoga do, o ua da gʉts's'i dega za o dega xot'o o dega xithi.

13 Cada 'na de ya gamfri ma da hnequi rá 'bɛfi'ạ, ngue'ạ nú'ạ ra pa de ra nsʉca uɛnda gue'bʉ ma da fạdi tengu rá 'bɛfi cada 'na. Nú'ạ ra pa'ạ ma da nzø ra tsibi, y nuni ja ra tsibi ja ma dra tsapabini rá 'bɛfi cada 'na nú'ạ xa mɛfi.

14 'Bʉ 'na to'o bi hoca rá 'bɛfi mañạ de ra cimiento ne hinda zạt'a nurá 'bɛfi'ạ, nu'bʉ́ nú'ạ to'o bi hoca nura 'bɛfi'ạ ma da hñạnga rá thạhạ.

15 Pe nu'bʉ 'na xa mpɛfi ne nurá 'bɛfi'ạ ma da zạt'i, nu'bʉ́ hinda ma da t'umbabi rá thạhạ. Hinte ma da hñạni, ngue'ạ bi zạt'a nú'ạ xqui mɛfi, pe nu'ạ́ ma da mpøhø, nja ngu nú'ạ to'o bi tho ra nzạt'i ne bi 'bɛdi gatho nú'ạ xqui mɛfi.

16 ¿Ha gue hinguí pạhʉ gue nu'ahʉ go gue'ahʉ rá nijạ'ihʉ Ajuạ, y nurá Mạca Ndạhi'ạ 'bʉi ja ri corasohʉ?

17 'Bʉ 'na to'o da huatua rá nijạ Ajuạ, nu'bʉ́ Ajuạ da huati'ạ nehe, ngue'ạ rá nijạ Ajuạ xi xá nsunda. Ne go gue'a'ihʉ nurá nijạ'ạ.

18 Osti ma da hya'ahʉ ri mfenihʉ gue gyá bạhmyạhʉ. 'Bʉ 'na de gue'ahʉ guí beñhʉ gue xi guí pɛ'tshʉ ra mfạdi, y nu'bʉ nura mfạdi'ạ go de nuna ximhai, 'yøthʉ ra uɛnda gue 'besthó hinte guí pạhʉ, pa njabʉ hạ, da za gui pɛ'tshʉ nú'ạ xi ra hoga mfạdi brí 'ñehe de Ajuạ.

19 Ngue'ą pa ja rá thandi Ajuą 'besthó hinte ri muui
nú'ą ra mfądi de ra ximhai.
Hangue enga ja ra Mąca
T'ofo: “Ajuą xi pątuatho
yá mfeni ya bąmhyą de ra
ximhai gue nu'ʉ́ hatetho,
hangue co yá mbąmhyą ri
'mɛdisɛ'ʉ.”
20 Nehe xa t'ofo njaua:
“Ajuą pądi gue hinte ri muui
nuyá mfeni ya bąhmyą.”
21 Hangue ogrí 'ñets'ihʉ gui
'ñeñhʉ gue grí dɛnhʉ 'na o
ma'na, ngue'ą gatho nú'ʉ to'o
xa mpɛfi con gue'ahʉ go pa ri
hñohʉ.
22 'Bʉ rá 'bɛfi ra cu Pablo,
'bʉ rá 'bɛfi ra cu Polo, 'bʉ rá
'bɛfi ra cu Pedro, gatho pa ri
hñohʉ. Nu'ahʉ gatho go o ja ri
'yɛhʉ pa ri hñohʉ, ra ximhai,
ra te, ra du, gatho nú'ą ja ma-
paya ne nú'ą bra 'bɛfa.
23 Y nu'ahʉ guí ohʉ ja rá 'yɛ
ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, y
ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo go
o ja rá 'yɛ Ajuą.

4

Nú'ą bi thogui ya apostol ja yá 'bɛfi

1 Dí nehe gui pąhʉ gue nuje
yá mɛfiguihe ra Zidada Jesu-
cristo, ne dí udihe nú'ą xa
'ñutcahe Ajuą nú'ą xqui beni
maya'bʉ ne himi fądihmą.
2 Hangue mahyoni ga
mąñhe gatho nú'ą xa
'ñutcahe Ajuą, ngue'ą go yá
mɛfiguihe'ą.
3 Nugui hingui tu ma mʉi
de gatho nú'ą guí mąñhʉ de
guequi, nixi nú'ą mąnga ra
ts'ʉtbi de guequi. Nixi nu-
gaguisɛ hindí ena gue dí 'yo
xá hño.
4 Masque nugui dí beni
gue xá nt'axi ma mfeni, pe
hingue por gue'ą ma da hmą
gue hinte dí tu. Nura Zidada
go gue'ą ma da hñąbga
nguɛnda'ą.
5 Hangue ogo guí hąmfʉ
nguɛnda te øt'a ri miq'ueihʉ,
ngue'ą ma dua yopa penga
ma Zidadahʉ ra Jesucristo,
y nu'bʉ́ nú'ą́ hą, ma da
hñąbgahʉ nguɛnda. Ne
nu'ą́ go gue'ą ma da japi da
hnequi gatho nú'ą xa t'øt'e
mant'ągui. Ne ma da mą
gatho nú'ą te xa beni ja yá
mfeni ya ją'i. Y nura pa'ą
Ajuą ma da 'ñe'tsua rá nsu
ngu rí 'ñepabi cada 'na.
6 Zi cuhʉ, núna stá xi'ahʉ
stá mą de guequi ne de ra
cu Polo, pa njabʉ gui pąhʉ
nda'ą rí 'ñepi gui 'yøthʉ. Nuje
hindrí ueñhe rá 'bɛfi Ajuą.
Hangue gui njahʉbʉ nehe
hingui nueñhʉ 'nara cu. Stá
xi'ahʉ njabʉ pa gui 'yohʉ
ngu mąnga ra Mąca T'ofo,
pa njabʉ hingui 'ñe'tsuahʉ yá
nsu 'ra, ha nu ma'ra go gui
ʉtsahʉ.
7 ¿Hanja grí 'ñets'ihʉ? Xi
gatho nú'ą te guí pɛ'tshʉ, ¿ha
gue hingo xa 'ra'ahʉ Ajuą?
Nu'bʉ go xa 'ra'ahʉ'ą, nu'bʉ́
¿hanja grí 'ñets'ihʉ? Njabʉ ja
ra uɛnda hingo xa 'ra'ahʉ'ą.
8 Nu'ahʉ 'ñena hinte grí
'bɛhʉ, 'ñena ya guí pɛ'tshʉ
gatho nú'ą guí hoñhʉ, ya
ngu grí 'ñet'a ndąhʉ, ha
nuje go xcá hyɛgaguiheua,
'ñena hinte drí muuihe. Xi

dí nehmạhe gue ya xcá ndạhmạhɯ, pa njabɯ ga ndạhmạhɯ mahyɛgui.
9 Nuje dyá apostolhe, dí beni gue Ajuạ xa hñuxcahe ngu 'raya jạ'i nú'ɯ hinte ri muui, ne xa sɛcuabi pa da tho ja yá thandi gatho ya jạ'i ne ja yá thandi yá ɛnxɛ Ajuạ.
10 Nuje t'engaguihe gue dyá 'bɛmfenihe ngue'ạ dí pɛpabihe ma zi Hmuhɯ ra Jesucristo, ha nu'ahɯ xcá bensɛhɯ gue xi gyá bạmhyạhɯ de rá noya'ạ. Nuje xa t'enje gue othoguihe ra ts'ɛdi, ha nu'ahɯ guí beñhɯ gue xi ja ri ts'ɛdihɯ. Ne guí beñhɯ gue xi t'e'ts'a ri nsuhɯ, ha nuje xi dyá t'ɯtsahe.
11 Asta nubya xi dí sufrihe nts'ɛdi, dí thohe ra thuhu ra nduthe ne ra 'ñạhe. Nabgaguihe ya jạ'i, ne hindí pɛ'tshe 'nara ngu nú'ạ dua mɛtihe.
12 Xi dí thohe ra nzabi pa dí hoñhe nú'ạ dí tsihe nehe. Nura ora dí øhe tsanje ya jạ'i, nuje dí aphe Ajuạ por gue'ɯ. Y ra ora øtcahe ra nts'omɯi'ɯ, gatho dí tsɛtathohe.
13 Nura ora ñạma'ñɯ ya jạ'i de guecje, nuje dí zofohe co ndunthi ra t'equ'ei. Pe nuje pa ja yá thandi'ɯ dí njahe ngu ra paxi xa føtbɯ hinte ri muui, ngue'ạ pa gue'ɯ xá nts'oje.
14 Hindí op'ahɯ nuya ya noya pa ga 'bɛ't'a ri tsahɯ. Dí op'ahɯ pa ga zo'ahɯ ngue'ạ pa guequi ja ra uɛnda ma hmạca bạtsi'ihɯ, ngue'ạ go dá xi'ahɯ rá noya Ajuạ.
15 Masque gri pɛ'tshɯ 'rɛt'a 'mo nú'ɯ to'o di u't'ahɯ de ma zi Hmuhɯ ra Jesucristo, pe sɛhɛgui go rá mɯdi dá hạ'ts'ahɯbɯ rá noya Ajuạ pa gá camfrihɯ ma zi Hmuhɯ ra Jesucristo, hangue nugui ja ra uɛnda go drá dada de gue'ahɯ.
16 Hangue dí bạnte'ihɯ gui tɛngaguihɯ ma 'mɯi.
17 Hangue dá pɛhn'ahɯbɯ ra cu Timu nú'ạ ma hmạca t'ɯ de ja ra jamfri, ne nu'ạ́ 'yo xá hño ja rá thandi ra Zidada. Y nu'ạ́ go gue'ạ ma da yopa ben'ahɯ tengu ma 'mɯi ja ra Zidada Jesucristo. Guet'atho dí udi nehe habɯraza de ja ya nijạ.
18 Pe nu 'ra de gue'ahɯ xi xa ñuxa ri mfenihɯ dega nt'ets'i, guí hu ri mɯihɯ gue hinga ma ga yopa penguibɯ ga c'ạ'ts'a'ihɯ.
19 Pe nugui dí beni ga mabɯ 'bestho pa ga c'ạ'ts'ahɯ ma'na'qui 'bɯ njabɯ rá paha ma Zidadahɯ. Nu'bứ hạ, ga pạdi ua xi hạ ra ts'ɛdi nú'ɯ 'yobɯ ri 'ñets'i, o hønsɛ 'yobɯ mạntho.
20 Ngue'ạ nu'ạ tó'o da mɛpa Ajuạ, mahyoni di hạnpa rá ts'ɛdi pa da za te da mɛfi, hingue da mạntho.
21 ¿Nda'ạ guí nehɯ, ga mabɯ ga zo'ahɯ dega cuɛ, o ga zo'ahɯ dega hmạte?

5

Ra nthạnga nguɛnda de 'nara gamfri nú'ạ bi 'yøt'a ra ts'oqui

1 Xa fạdi xá hño gue 'nara cu de gue'ahɯ xa gɯxa rá høme ne 'bɯhui ngu rá 'bɛhñạ.

Pøde nixi nú'ʉ hingyá gamfri hingui øt'a njabʉ.

2 ¡Pe nu'ahʉ xcá pa̱hʉ ne grí 'ñets'ihʉ guí eñhʉ gue guí 'bʉhʉ xá hño! ¡Rí 'ñep'a'ihʉ xa du ri mʉihʉ hma̱ha̱ ne ya xcá hña̱cjhma̱hʉ nú'a̱ to'o øt'a nú'a̱ ra ts'oqui'a̱!

3 Nugui masque hindí 'bʉi con gue'ahʉ, pe numa mfeni 'bʉi con gue'ahʉ, y ja ra uɛnda dí 'bʉi con gue'ahʉ. Hangue nugui ya stá beni te ma ga øt'e co nú'a̱ to'o øt'a nú'a̱ ra ts'oqui'a̱.

4 Hangue 'yøthʉ nú'a̱ ma ga xi'ahʉ. Gue da muntshʉ de rá thuhu ma Zidadahʉ ra Jesucristo, y numa mfeni ma da 'mʉi con gue'ahʉ, ne rá ts'ɛdi ma Zidadahʉ ra Jesu ma da 'mʉi con gue'ahʉ.

5 Ne 'yɛnt'uahʉ ja yá 'yɛ ra ts'onda̱hi nú'a̱ ra cu'a̱ øt'a nú'a̱ ra ts'oqui'a̱, pa da thogui ya ts'othogui ja rá ndo'yo, pe nurá te'a̱ da mpøhø nura pa'a̱ stua yopa penga ma Zidadahʉ.

6 Hanja grí 'ñets'ihʉ guí eñhʉ gue guí 'bʉhʉ xá hño, ha 'na de gue'ahʉ øt'a nú'a̱ ra ts'oqui'a̱. Ngue'a̱ nu'á̱ nja ngu ra levadura masque 'na zi tʉi pe ri ntsini gatho ja ra arina ora dra tha̱nts'i.

7 Hangue hña̱cjʉ nú'a̱ ra ts'oqui'a̱ ne gatho nú'a̱ nguí øthʉ ja ri nda̱xjua 'mʉihʉ, pa njabʉ da za gui 'bʉhʉ co 'nara 'ra'yo 'mʉi. Ngue'a̱ nu'ahʉ ya guí pɛ'tshʉ ra 'ra'yo 'mʉi por ma Zidadahʉ ra Jesucristo nú'a̱ bi tho ngu 'nara zi dɛti nú'ʉ tho de ra ngo de ra pascua, pa njabʉ bi gutca ma ts'oquihʉ'a̱.

8 Hangue mahyoni ga 'ueguehʉ de ma nda̱xjua 'mʉihʉ pa ga 'bʉhʉ strá nt'axiguihʉ. Nja ngu ya xodyo mi øt'ango mi tsi ra thuhme nsi ra levadura, necjʉ nehe ngu ga ntsamgohʉ de ra pascua ne ga tsihʉ ra thuhme nsi ra levadura, nú'á̱ gue'a̱ ga 'ueguehʉ de ya ts'oqui de ja ma mfenihʉ ne de ja ma 'mʉihʉ.

9 Ja nú'a̱ ma'na ma carta dá pɛhn'ahʉbʉ ja dá xi'ahʉni gue hingui ntsixhʉ co nú'ʉ to'o ya 'ñe'bɛhña̱, o nú'ʉ ya 'bɛhña̱ ya 'ñeda̱me.

10 Hingue dá xi'ahʉ gui 'uehʉ 'na'quitho de nú'ʉ hingyá gamfri ne ya 'ñe'bɛhña̱, o ya nduste, o ya be, o nú'ʉ to'o camfri ya c'oi. Nu'bʉ stá xi'ahʉ njabʉ, nu'bʉ́ mahyoni gui mahʉ de guecua ja ra ximhai.

11 Pe nugui nu'a̱ dá xi'ahʉ, hingui ntsixhʉ ni 'nara cu nú'a̱ dra 'ñe'bɛhña̱, o dra nduste, o nú'a̱ di camfri ya c'oi, o dra zante, o dra tixfani, o dra be. Nu'ʉ tó'o øt'a njabʉ dí xi'ahʉ gue hingui ho nixi gui ñuñhʉ con gue'ʉ.

12-13 Nujʉ́ hingo rí 'ñepi ga ha̱'mbahʉ nguɛnda nú'ʉ hingui o ja ma 'yɛhʉ, nu Ajua̱ go gue'a̱ da hña̱'mba nguɛnda'ʉ. Pe nu'ahʉ mahyoni gui hña̱'mbahʉ nguɛnda nú'ʉ o ja ri 'yɛhʉ, hangue dí xi'ahʉ gue gui hña̱cjʉ nú'a̱ to'o øt'e nú'a̱ ra ts'oqui'a̱.

6

Ya gamfri ri nhyanthya̱ ja

ya nzaya hingyá gamfri

1 'Bʉ 'na de gue'ahʉ guí pɛ'tshʉ 'nara tsʉi co ma'na ra cu, ¿hanja guí paha 'bestho ja ra ts'ʉtbi pa guí ña̱tehʉ co nú'ʉ hingyá gamfri? ¿Ha gue hingue 'nara 'bɛtsa'a̱? ¿Hanja hingo guí paha guí ña̱tehʉ ja ya cu?

2 ¿Ha hinguí pa̱hʉ gue nújʉ dyá gamfrihʉ ma go ga ha̱'mbahʉ nguɛnda nú'ʉ hingyá gamfri? Nu'bʉ nújʉ ma ga ha̱'mbahʉ nguɛnda yá da̱nga t'øt'e'ʉ, nu'bʉ́ ¿ha gue hingo da za ga ha̱ñhʉ nguɛnda de nuya t'øt'e xi ya t'ʉqui?

3 ¿Ha hinguí pa̱hʉ nehe gue ma ga ha̱'mbahʉ nguɛnda asta ya ɛnxɛ? ¡Xihma̱ de nuya t'øt'e de ra ximhai!

4 Nu'bʉ nu'ahʉ guí pɛ'tshʉ ya tsʉi co nuya t'øt'e de nuua ja ra ximhai, 'bestho guí paha guí ña̱tehʉ co nú'ʉ hingyá gamfri ne hinte dri 'ñɛnt'i con gue'ahʉ. Hingui ho njabʉ ngue'a̱ nu'ʉ́ hingui pa̱di da hña̱'mba nguɛnda ya cu.

5 Dí xi'ahʉ njabʉ pa gui 'bɛ ri tsahʉ ne pa ya hingui sigui gui 'yøthʉ. Xi de grí gathohʉ ¿ha gue jo'o ni 'na de gue'ahʉ nú'a̱ di ja rá mfa̱di pa da za da hña̱p'ahʉ nguɛnda de nú'a̱ guí øthʉ?

6 Ha nu'ahʉ́ ora guí pɛ'tshʉ ya tsʉi co 'nara cu, 'bestho guí paha guí ña̱tehʉ co nú'ʉ hingyá gamfri.

7 Hiní 'ñep'a'ihʉ gui ña̱pabihʉ 'na ngu ma'na co nú'ʉ hingyá gamfri. ¿Hanja hinguí tsɛtathohʉ nura ora t'ø't'ahʉ 'nara nts'o'mʉi, ne ora te fep'a'ihʉ?

8 Pe nu'ahʉ go gue'asɛhʉ guí ø'tuahʉ ra nts'o'mʉi ri cuhʉ, y asta guí pephʉ.

9 ¿Ha gue hinguí pa̱hʉ gue ya ts'oja̱'i hinda ma da yʉt'a nuni mahets'i habʉ bí manda Ajua̱? Odi ha'ahʉ ri mfenihʉ. Ngue'a̱ gatho nú'ʉ ri hñuxui ya 'bɛhña̱ nú'ʉ hingue xi yá 'bɛhña̱, ne gatho nú'ʉ camfri ya c'oi, ne nú'ʉ ya zinga medinthа̱ti, ne nú'ʉ ya 'ñøhø ri hñuxui yá mi'ñøhøui, o ya 'bɛhña̱ ri hñuxui yá mi'bɛhña̱ui, gatho núyá hinda ma da yʉt'a nuni mahets'i habʉ bí manda Ajua̱.

10 Nixi ya be, nixi ya nduste, nixi ya tixfani, nixi ya zante, nixi nú'ʉ ri mpe co ra nthate, ni 'na de gue'ʉ hinda ma da yʉt'a nuni mahets'i habʉ bí manda Ajua̱.

11 Ante gui camfrihʉ Ajua̱ nguí njahʉbʉ nehe 'ra de gue'ahʉ. Pe nubyá ya xa t'axca ri mfenihʉ, ne ya xa t'ec'a'ihʉ de gatho nuya ya ts'oqui, ha nubyá ya hinte ma ts'oqui guí tuhʉ ja rá thandi Ajua̱ po rá ts'ɛdi ma Zidadahʉ ra Jesucristo ne po rá ts'ɛdi rá Ma̱ca Nda̱hi Ajua̱.

Ga nsuhʉ xá hño pa strá nt'axi ma ndo'yohʉ

12 Da za ga beñhʉ gue dí pɛ'tshma̱hʉ ra nsɛqui ga øthʉ nú'a̱ go ga nehʉ. Pøde ha̱ da za, pe hingue gatho rí 'ñepi ga øthʉ. Masque ja ra nsɛqui ga øthʉ nú'a̱ go ga nehʉ, pe hinga

hophʉ ni 'nara t'øt'e da dạcjʉ pa ga øthʉ.
13 Ra hñuni thoqui pa da ma mbo ra mʉi, ha nura mʉi ja pa ra hñuni. Pe gatho nú'ʉ yoho, Ajuạ ma da hñạcua yá 'bɛfi'ʉ. Numa ndo'yohʉ hinxa thoqui pa ga hñuxhʉ co ya 'bɛhñạ nú'ʉ hingue xi ma 'bɛhñạhʉ, nixi ra 'bɛhñạ hinda hñuxui ma'na ra 'ñøhø nú'ạ hingue xi rá dạme. Numa ndo'yohʉ xa hoca Ajuạ pa ga pɛpabihʉ'ạ, y nu'ạ́ go gue'ạ supca ma ndo'yohʉ.
14 Nu Ajuạ bi japi bi yopa nte rá ndo'yo ma Zidadahʉ ra Jesucristo, njabʉ nehe ma da japi da yopa nte ma ndo'yohʉ po rá ts'ɛdi'ạ.
15 ¿Ha hinguí pạhʉ gue numa ndo'yohʉ xa 'natho co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ngue'ạ stá camfrihʉ'ạ? Nujʉ́ ya dí 'nathohʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, nu'bʉ́ ¿hanja da za ga hñuxhʉ co 'nara ts'o'bɛhñạ ne ga 'nathohʉ con gue'ạ nehe? Ni ts'ʉ hinda za.
16 O ¿ha gue hinguí pạhʉ gue nu'ạ tó'o da hñuxui 'nara ts'o'bɛhñạ ya bi 'natho rá ndo'yo con gue'ạ? Ngue'ạ enga ja ra Mạca T'ofo njaua: “Ra 'ñøhø co rá 'bɛhñạ, gue'ʉ ya ri 'natho.”
17 Pe nu'ạ tó'o ya ri 'natho co ma Zidadahʉ ra Jesu, ya ri 'natho con gue'ạ pe dega Mạca Ndạhi.
18 Hangue oguí hñuxhʉ co ya 'bɛhñạ nú'ʉ hingue xi ri 'bɛhñạhʉ. Gatho ya ts'oqui hingui ho, pe hinga gatho ya ts'oqui ri ts'ocua rá ndo'yo 'na. Pe nú'ạ ra jạ'i da hñuxui 'nara 'bɛhñạ hingue xi rá 'bɛhñạ, nu'ạ́ hạ, ri ts'ocsɛ rá ndo'yo.
19 ¿Ha gue hinguí pạhʉ gue numa ndo'yohʉ gue'ạ rá nijạ ra Mạca Ndạhi nú'ạ 'bʉi ja ma corasohʉ? Ajuạ go gue'ạ xa 'racaguihʉ'ạ. Hangue ya hingo drí mandasɛhʉ.
20 Ngue'ạ Ajuạ bi gutc'aguihʉ xá mạdi co rá ji rá hmạca T'ʉ. Hangue 'yøthʉ ra ts'ɛdi gue da hneca rá nsunda Ajuạ ja ri ndo'yohʉ ne ja ri corasohʉ, ngue'ạ numa ndo'yohʉ ne ma corasohʉ go rá mɛti Ajuạ.

7

Ya hoga ts'ofo pa nú'ʉ 'bʉ yá 'bɛhñạ ne pa nú'ʉ jo'o

1 Nubyá ma ga xi'ahʉ de nuya nt'ani grí 'ñanihʉ nu ngá 'yopcahʉ: Xá hñohmạ 'bʉ ra 'ñøhø hinda mɛ'tsa rá 'bɛhñạ,
2 pe ndunthi ya 'ñøhø hinda za da 'mʉsɛ nsinque rá 'bɛhñạ. Hangue por gue'ạ, pa hinda hñuxui ya 'bɛhñạ nú'ʉ hingue xi yá 'bɛhñạ, ma'na xá hño 'nara 'ñøhø dá nthạtui 'nara 'bɛhñạ pa gue'ạ drá mɛti. Ha 'nara 'bɛhñạ ma'na xá hño dá nthạtui 'nara 'ñøhø pa gue'ạ xi drá dạme.
3 Ra 'ñøhø mahyoni da 'yøt'e co rá 'bɛhñạ nú'ạ rí 'ñepi, nehe njabʉ da 'yøt'a ra 'bɛhñạ co rá dạme nú'ạ rí 'ñepi.
4 Y nura 'bɛhñạ ya hingo da mandasɛ rá ndo'yo, ngue'ạ nurá dạme go ri mandabi rá ndo'yo'ạ. Njabʉ nehe ra 'ñøhø ya hingo ri mandasɛ rá

ndo'yo, ngue'ạ nurá 'bɛhñạ go ri mandabi rá ndo'yo'ạ.

5 Hangue 'yøthʉ ngu nú'ạ rí 'ñɛp'a'ihʉ de gue'asɛhʉ, odi 'ra'ahʉ ra mfada 'na ngu ma'na. Pe 'bʉ xcá cohihʉ 'nara cohi pa gui 'yaphʉ Ajuạ, nu'bʉ́ hạ, da za gui 'uegueh̃ʉ 'raya pa. Nepʉ de gue'ạ da za gui 'bʉhʉ 'nadbʉ mahyɛgui ma'na'qui pa njabʉ hinda za da hya'ahʉ ra Satá gui hñuxhʉ co ma'na ra jạ'i.

6 Stá xi'ahʉ gue xá hño gui honga ri 'bɛhñạhʉ, pe hingo drí ja'ahʉ, go da huanhʉ nú'ạ gui 'yøthʉ.

7 Pa guequi ga nehmạ gue gatho da nja ngu dí nja hinstá nthạti jo'o ma 'bɛhñạ, pe cada 'na 'rama'na'ño yá mfeni xa umbabi Ajuạ.

8 Nú'ahʉ viudahʉ, ne gatho nú'ahʉ hinxcá nthạtihʉ, jo'o ri 'bɛhñạhʉ nixi ri dạmehʉ, dí xi'ahʉ ga nehmạ gui njahʉ ngu dí nja hinstá nthạti jo'o ma 'bɛhñạ.

9 Pe nu'bʉ guí hanthʉ gue Ajuạ hinxa 'ra'ahʉ ra ts'ɛdi pa gui 'bʉsɛhʉ, ma'na xá hño gui nthạtihʉ, ngue'ạ hingui ho gui 'bʉhʉ høns̃ɛ co ra nc'at'i.

10 Y nú'ahʉ 'bʉ ri 'bɛhñạhʉ, ha nú'ahʉ 'bɛhñạhʉ 'bʉ ri dạmehʉ, dí 'bɛp'ahʉ ngu nú'ạ bi mạnga ra Zidada, gue ni 'na de gue'ahʉ hinda za gui nhyɛguihʉ. Hingo de guecsɛhɛ dí 'bɛp'ahʉ gui 'yøthʉ njabʉ, nura Zidada go gue'ạ ri 'bɛp'a'ihʉ.

11 Nu'bʉ ra 'bɛhñạ da hyɛpʉ rá dạme, odi jʉ ma'na ra 'ñøhø pa drá dạme, y nu'bʉ ra 'ñøhø da hyɛpʉ rá 'bɛhñạ, odi jʉ ma'na ra 'bɛhñạ pa da 'øt'e drá 'bɛhñạ. Nu'ạ da 'øt'e, ma'na xá hño dá mpumbabi ri yoho ne da yopa 'mʉi 'nadbʉ ma'na'qui.

12 Nubya nugui go ma ga xi'ahʉ nú'ạ dí beni gui 'yøthʉ, hingo ra Zidada ri 'bɛp'ahʉbya. Nu'bʉ 'nara cu pɛ'tsa rá 'bɛhñạ hingrá gamfri, ne nu'bʉ nú'ạ ra 'bɛhñạ hini ʉtsa rá dạme ngue'ạ ra gamfri, osti hɛpʉ.

13 Y nu'bʉ 'nara nju di pɛ'tsa rá dạme hindra gamfri pe nu'bʉ nú'ạ ra 'ñøhø hini ʉtsa rá 'bɛhñạ ngue'ạ ra gamfri, osti hɛpʉ rá dạme'ạ.

14 Ngue'ạ nu'bʉ 'nara 'bɛhñạ ra gamfri ne rá dạme hingrá gamfri, nú'ạ ra 'ñøhø'ạ hạni rá jạpi Ajuạ po rá 'bɛhñạ, ngue'ạ rá 'bɛhñạ rá bạtsi Ajuạ. Y nu'bʉ 'nara 'ñøhø ra gamfri ne rá 'bɛhñạ hingrá gamfri, nú'ạ ra 'bɛhñạ'ạ hạni rá jạpi Ajuạ po rá dạme, ngue'ạ nurá dạme rá bạtsi Ajuạ. Nu'bʉ hindi njabʉ co ra 'ñøhø o ra 'bɛhñạ hingrá gamfri, nu'bʉ́ nixi yá bạtsi hingá njạpi. Pe nu'bʉ njabʉ hạ, njạpi yá bạtsi.

15 Pe nu'bʉ 'nara 'ñøhø hingrá gamfri ne da hyɛpʉ rá 'bɛhñạ ngue'ạ ra gamfri, o nu'bʉ 'nara 'bɛhñạ hingrá gamfri ne da hyɛpʉ rá dạme ngue'ạ ra gamfri, dá 'uegue, ngue'ạ nú'ạ ra cu o nú'ạ ra nju pɛ'tsa ra nsɛqui da 'uegue de nú'ạ hingrá gamfri, ngue'ạ Ajuạ bi zoncahʉ pa ga 'bʉhʉ 'nara hoga'mʉi.

16 Xi nu'i zi nju, ¿ha gri pạdi ua da mpøhø ri dạme po rá

ngue'i? Nehe nu'i zi cu ¿ha gri
pa̱di ua da mpøhø ri 'bɛhña̱ po
rá ngue'i?

17 Cada 'na de gue'ahʉ
'bʉhʉ ngu nú'a̱ xa 'yɛp'ahʉ ra
Zidada ante da zohn'ahʉ'a̱ pa
gá camfrihʉ. Nuna guehna
drí 'bɛpabi da 'yøt'a gatho ya
cu de habʉraza ya nija̱.

18 Nu'bʉ 'nara cu ya xa
gamfri Aju̱a̱ ne xqui thu'tsua
ra seña ja rá ndo'yo, hinte ja.
O 'bʉ 'bʉi 'nara cu xa gamfri
Aju̱a̱ ne hingui pɛ'tsa ra seña
ja rá ndo'yo, ya odi huxa nú'a̱
ra seña'a̱.

19 Hinte ri muui 'bʉ to'o
pɛ'tsa ra seña o hingui pɛ'tsi.
Nu'a̱ ma'na ri muui, nú'a̱ ga
øthʉ nú'a̱ ri manda Aju̱a̱.

20 Cada 'na dá sigui dá
mpɛfi habʉ mri mpɛfi de ante
da gamfri Aju̱a̱.

21 Nu'bʉ xi ngrá nza̱i'bɛgo
de ngá camfri ma zi Hmuhʉ
ra Jesucristo, hini japi. Pe
nu'bʉ da za gui pøni dega
'bɛgo, pøni 'bestho.

22 Nú'a̱ mi 'bʉi dega 'bɛgo
ante da gamfri ra Zidada, ya
nubyá hingrá 'bɛgo de 'nara
ja̱'i ja rá thandi Aju̱a̱ ngue'a̱
ya rá 'bɛgo ra Zidada. Nehe
nu'a̱ ra ja̱'i bi gamfri ra Zi-
dada ne himi 'bʉi dega 'bɛgo,
nu'a̱ go gue'a̱ 'nara 'bɛgobya
de ra Zidada Jesucristo.

23 Aju̱a̱ bi gutc'aguihʉ xá
ma̱di, hangue nubyá ma
ga pɛphʉ'a̱, hingo ma ga
pɛpabihʉ ya ja̱'i.

24 Zi cuhʉ, sigui gui mpɛhʉ
há ngrí mpɛhʉ de gá camfrihʉ
ra Zidada Jesucristo, y Aju̱a̱ ja
da 'mʉhni con gue'ahʉ.

25 Y gatho nú'ahʉ jo'o ri
'bɛhña̱hʉ, ha nú'ahʉ 'bɛhña̱hʉ
jo'o ri da̱mehʉ, hinte xa
'bɛpcagui ra Zidada ga xi'ahʉ,
høns ɛ dí 'ra'ahʉ 'nara ts'ofo de
ma mfenis ɛ. Y nura ts'ofo'a̱
gue'a̱ majua̱ni ngue'a̱ Aju̱a̱
po rá nthecate xa hñuxcagui
pa ga ma̱nbabi rá noya'a̱,
hangue dí 'ra'ahʉ 'nara hoga
ts'ofo.

26 Nugui dí beni gue xá
hño gui 'bʉthʉ nsi ri 'bɛhña̱hʉ
nsi ri da̱mehʉ ngu guí 'bʉhʉ,
ngue'a̱ xi ja ya ts'othogui
nuya pabya dí 'bʉhʉ.

27 Nu'bʉ 'bʉ ri 'bɛhña̱, oxqui
hɛpʉ. Ha nu'bʉ jo'o, oxqui
honi.

28 Ha nu'bʉ gui honga ri
'bɛhña̱, hingrá ts'oqui. Ha
nu'bʉ 'nara nxutsi da hyonga
rá da̱me, hingrá ts'oqui nehe.
Pe nu'a̱ tó'o da hyonga rá
'bɛhña̱, o nura 'bɛhña̱ da hy-
onga rá da̱me, ma da thogui
ndunthi ya dumʉi, hangue
nugui ga nehma̱ gue hingui
thohʉ ya dumʉi.

29 Zi cuhʉ, dí ne ga xi'ahʉ
gue ya hinga ndunthi ya pa
dí 'bʉhʉua. Hangue nu'a̱ tó'o
pɛ'tsa rá 'bɛhña̱, dá 'yøt'a ra
uɛnda gue hingui pɛ'tsi, pa da
za da mɛpabi Aju̱a̱.

30 Nu'a̱ tó'o zoni, odi oda rá
mfeni nsøcta ra ts'oni, ne nu'a̱
tó'o ri johya, odi oda rá mfeni
nsøcta ra johya. Nu'a̱ tó'o ri
ntai, dá 'yøt'a ra uɛnda gue
hinte pɛ'tsi.

31 Ha nu'a̱ tó'o ri johya co
nuna ra ximhai, dá 'yøt'a ra
uɛnda gue hini johya, ngue'a̱
nuna ximhai 'yo rí uadi rí
thogui.

32 Nugui ga nehmạ hingui jamasu ya t'øt'e de nuna ra ximhai, ngue'ạ nu'ạ tó'o jo'o rá 'bɛhñạ xi ri jamasubi rá 'bɛfi ra Zidada, ne 'bʉi pa da 'yøt'a nú'ạ ri ho ra Zidada.

33 Pe nu'ạ tó'o 'bʉ rá 'bɛhñạ mahyoni da jamasu ya t'øt'e de nuna ra ximhai, ne da 'yøt'a nú'ạ ri ho rá 'bɛhñạ.

34 Ha nuya 'bɛhñạ, hinga mahyɛgui nú'ạ 'bʉ rá dạme co nú'ạ jo'o rá dạme. Nu'ạ jo'o rá dạme, ma'na ri jamasubi rá 'bɛfi ra Zidada, ne 'bʉi pa da mɛpabi Ajuạ con gatho rá ts'ɛdi ne con gatho rá mfeni. Pe nu'ạ tó'o 'bʉ rá dạme, mahyoni da jamasu ya t'øt'e de nuna ra ximhai, ne da 'yøt'a ngu nú'ạ ri ho rá dạme.

35 Núna dí xi'ahʉ guehna pa go ri hñohʉ. Dí zo'ahʉ pa gui 'yøthʉ ra hño ngu rí 'ñepi gui 'yøthʉ pa da za gui pɛpabihʉ Ajuạ con gatho ri mʉihʉ ne hinte da hyʉ'ts'ahʉ. Nugui hindí eñ'ahʉ gue 'bʉ gui honga ri 'bɛhñạhʉ hingui 'yø'tuahʉ rá paha Ajuạ.

36 Nu'bʉ 'nara cu di 'bʉ rá t'ixu, y handi gue ya da za da nthạti'ạ, dá 'yøt'a ngu nú'ạ xa benga rá dada ante sta tho rá mbạtsjạ'i. Hingo 'nara ts'oqui nú'ạ xa beni da nthạta rá t'ixu.

37 Pe nu'bʉ 'nara cu 'bʉ rá t'ixu, ne nura dada'ạ xa beni gue hinda thạta rá t'ixu, ne 'bʉ 'nadra mfeni xa beni gue hinhya'mʉ da umba nsɛqui da nthạta rá t'ixu, nú'ạ ra cu'ạ øt'e xá hño nehe.

38 Hangue nu'ạ tó'o ri unga rá t'ixu pa da nthạti, xá hño øt'e. Nehe nu'ạ tó'o hingui ne da thạta rá t'ixu, ma'na xá hño nú'ạ øt'e.

39 Nu'ạ ra 'bɛhñạ xa nthạti, hingui tsa da 'uegue de rá dạme núbya te rá dạme, ngue'ạ njabʉ mạnga ra ley. Pe nu'bʉ ya da du rá dạme, nú'ạ ra 'bɛhñạ'ạ 'bʉ da beni da nthạti, da za da nthạti co nú'ạ da ne'ạ, hønsɛ gue drá gamfri hạ, ne 'bʉ go rá paha Ajuạ.

40 Pe nu'ạ go dí mạngá, ma'na xá hño hinda yopa nthạtihmạ. Guehna dí bengá, y dí camfri gue dí hạnpabi rá Mạca Ndạhi Ajuạ.

8

Ya hñuni nú'ʉ thoqui pa da hñạ'tua ya c'oi

1 Nubyá ma ga xi'ahʉ de nuya hñuni thoqui pa da hñạ'tua ya c'oi. Dí pạhʉ gue gathoguihʉ ja ma mfạdihʉ. Pe nura mfạdi nsinque ra hmạte ri jacjʉ ga 'ñets'ihʉ, pe nura hmạte xa 'racjʉ Ajuạ go gue'ạ ri jacjʉ ga tetuahʉ yá jamfri ma miqu'eihʉ.

2 Nu'ạ tó'o beni gue xi ja rá mfạdi, go gue'ạ hingui pạdi gatho nú'ạ rí 'ñepi da bạdi.

3 Pe nu'ạ tó'o ri mạdi Ajuạ, Ajuạ mạ gue xá hño rá 'mʉi.

4 Nuya hñuni hñạ'tua ya c'oi 'bʉcua ja ra ximhai, hinte ri muui, ngue'ạ dí pạhʉ gue nuya c'oi'ʉ hinte ri muui. Ngue'ạ nujʉ dí pạhʉ gue 'nat'a Ajuạ 'bʉi, hingui 'bʉi ma'ra.

5 Masque t'ena gue nuni mahets'i ne nuua ja ra ximhai 'bʉi ndunthi nú'ʉ

t'embabi gue go gue'ʉ Ajuạ, pe masque t'embi njabʉ, nu'ʉ́ hini mandaguihʉ.

6 Ngue'ạ pa guecaguihʉ dí pạhʉ gue 'nat'a Ajuạ 'bʉi, y go gue'ạ ma Dadahʉ. Nú'ạ́ go gue'ạ bi hyoca gatho ya t'øt'e, ne dí 'bʉhʉua pa ga nsundahʉ'ạ. Nehe 'nat'a ma zi Hmuhʉ 'bʉi, y go gue'ạ ra Zidada Jesucristo nú'ạ to'o bi t'ɛnt'ua ja rá 'yɛ pa go bi hyoca gatho ya t'øt'e, ne go gue'ạ bi 'racjʉ 'nara 'ra'yo te.

7 Pe hinga gatho ya cu xa bạdi xá hño gue 'nat'a Ajuạ 'bʉi. 'Ra astabya hinxa pumfritho yá nzại mi pɛ'tsi nu de mi camfri ya c'oi, ne ora da zi nú'ạ ra hñuni xa hña'tuabi ya c'oi, beni gue go gue'ạ 'nara ts'oqui, ngue'ạ bentho gue nehe ya c'oi ja yá ts'ɛdi, pe hina.

8 Pe hingue po ra hñuni da za ma'na ga 'bʉhʉ xá hño ja rá thandi Ajuạ. 'Bʉ ga ñunihʉ, hinte ja, y nu'bʉ hinga ñunihʉ, nehe hinte ja.

9 Pe masque dí pɛ'tshʉ ra nsɛqui pa ga øthʉ 'na de guehya, mahyoni ga jamasuhʉ pa hinga japhʉ da 'yøt'a ya ts'oqui nú'ʉ otho ndunthi yá jamfri.

10 'Bʉ 'nara cu otho ndunthi rá jamfri, ne da hyant'a'i gri hudi gri ñuni ja 'nará ngo 'nara c'oi, nu'bʉ́ nú'ạ ra cu'ạ 'na tʉi rá jamfri, grí cadi pa da thogui da ñuni nehe'ạ.

11 Y njabʉ masque pa ja ri mfeni hingrá ts'oqui ngue'ạ guí pạdi nú'ạ guí øt'e, pe njabʉ guí japa nuri cu da menga ja ra ts'oqui. Y guí pạdi gue nehe po nura cu'ạ bi du ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

12 Hangue nu'bʉ njabʉ nú'i guí ts'ocua rá mfeni 'nara cu nú'ạ othotho ndunthi rá jamfri, pạdi gue numa zi Hmuhʉ ra Jesucristo go gue'ạ guí ø'tua nú'ạ ra ts'ocate'ạ.

13 Hangue 'bʉ po 'nara hñuni ga tsi, ga japi da nts'oca 'nama cu, nu'bʉ́ ma'na xá hño hinhya'mʉ ga tsi nura hñuni'ạ.

9

Ra nsɛqui nú'ạ mi pɛ'tsa ya apostol

1 Pạhʉ xá hño gue nugui drá apostol de ra Zidada Jesucristo dí pɛ'tsa ra nsɛqui ga øt'a ngu nú'ạ rí 'ñepcagui ngue'ạ drá apostol. Nugui stá handa ma Zidadahʉ ra Jesu, ne go dá zo'ahʉ de gue'ạ pa gá camfrihʉ.

2 Nu'bʉ ma'ra ya cu beni gue hinga majuạni drá apostol, pe nu'ahʉ hạ, guí pạhʉ gue drá apostol ngue'ạ xcá camfrihʉ Ajuạ po ma noyaga.

3 Ne nú'ʉ to'o ñạma'ñʉ de guecagui, njaua dí xipabi:

4 ¿Ha gue hiní 'ñepcagui da t'aqui nú'ạ te ga tsi?

5 ¿Ha gue hindí pɛ'tsa ra nsɛqui 'bʉ ga ne ga honga ma 'bɛhña ne ga tsits'i habʉ dí 'yo ngu øt'a ra cu Pedro ne ma'ra ya apostol ne nú'ʉ yá cu ra Zidada Jesu?

6 Nugui ne ra cu Berhna ¿ha gue hønsɛguihe hiní 'ñepcahmạhe da t'acje te ga tsihmạhe nsinque ga mpɛhe?

7 ¿Toˈo gueˈa̱ ˈbʉi dega soldado ne hingui tˈumbi te da zi? ¿Toˈo núˈa̱ pɛˈtsa ˈnara ua̱ˈobxi ne hinda zipabi rá fruta? ¿Toˈo núˈa̱ pɛˈtsa ya mboˈni, ne hinga ja ri ñuni ja yá mboˈni?

8 Núna dí ma̱, oguí beñhʉ gue go dí ma̱nsɛ, ngueˈa̱ njabʉ ma̱nga rá ley ra Moise,

9 ne ena njaua: “Oxqui tuˈtuahʉ rá ne ra nda̱mfri ora netˈa ra trigo ja ra era.” ¿Ha gue Ajua̱ bi ma̱ xi majua̱ni de ra nda̱mfri?

10 Hina, nuˈá bi ma̱ pa guecaguihʉ, ne bi tˈofo pa go ma hñohʉ, ngueˈa̱ nuˈa̱ tóˈo fʉxa ra hai ne nuˈa̱ tóˈo jʉxa ra sofo, rí ˈñepi da zi de núˈa̱ potˈiˈʉ.

11 Hangue nuˈahʉ guí njahʉ ngu ˈnara ˈbotˈi y nuje ngu go dyá motˈihe ngueˈa̱ dá xiˈahe rá noya Ajua̱. Nuˈbʉ́ ¿ha gue hiní ˈñepi gui faxcahe ne gui ˈracje te ga tsihe?

12 Nuˈbʉ núˈʉ maˈra ya cu ri mpɛfi con gueˈahʉ go guí faxhʉ ne guí umfʉ te da zi, xi nuje ¿ha gue hingo maˈna rí ˈñepcaguihe gui faxcahe?

Nuje, asta nubyá hinte stá aˈaˈihe, masque rí ˈñepcaguihehma̱. Nuˈa̱ dí øthe, dí tsɛthe ra thuhu ra nduthe pa hinto da ña̱maˈñʉ de rá noya ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

13 ¿Ha gue hinguí pa̱hʉ gue nuˈa̱ tóˈo ri mpɛfi ja yá nda̱nija̱ ya xodyo ja da tˈumbabini te da zi? Y nuˈa̱ tóˈo ri mpɛfi ja ra ata tsi núˈʉ ya mboˈni tho dega hña̱ˈti pa Ajua̱.

14 Njabʉ bi manda ra Zidada nehe gue nuˈa̱ tóˈo ma̱nga ra ma̱ca hoga noya rí ˈñepabi da tˈumbabi te da zi.

15 Pe nugui masque rí ˈñepcagui, pe hinte stá aˈahʉ nixi hindí opˈaˈihʉ pa ga aˈahʉ núˈa̱ te dí honi. ¡Ngueˈa̱ nugui masque drí ˈñuni ga tu pe hindí ne toˈo da ˈñena gue dí ma̱nga ra ma̱ca hoga noya pa hønsɛ dí ta̱ha̱ núˈa̱ dí tsi!

16 Hingui tsa ga ˈñetsˈi ngueˈa̱ dí ma̱nbabi rá noya Ajua̱, ngueˈa̱ nuˈbʉ hinga ma̱, ¿te ma ga tha̱di ja rá thandi Ajua̱? Nuˈbʉ hinga ma̱nba rá noya Ajua̱, guehna ˈnara dumʉi pa guecagui.

17 Nuˈbʉ núgui dí ma̱nba rá noya Ajua̱ con gatho ma paha, nuˈbʉ́ dí tøˈmi gue go ma da gutcagui Ajua̱. Pe nuˈbʉ núgui hinga nehma̱ ga ma̱nbabi rá noya Ajua̱, pe guehna ma ˈbɛfi xa tˈacagui, hangue mahyoni ga øtˈe.

18 Nuˈbʉ́, ¿xi ndaˈa̱ ma tha̱ha̱? Nuˈa̱ ma tha̱ha̱hma̱, ga johya ga ma̱nba rá noya Ajua̱ nsinque te da tˈaqui de guecua, masque rí ˈñepcahma̱.

19 Nugui hindrá ˈbɛgo de ˈnadra ja̱ˈi, nugui drá ˈbɛgo pa gatho ya ja̱ˈi, ngueˈa̱ dí zofoˈʉ pa njabʉ ndunthi de gueˈʉ da gamfri ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

20 Nugui dí øtˈa ngu yá nza̱i ya xodyo pa da za ga zofoˈʉ, nehe dí øtˈa ngu yá nza̱i núˈʉ ˈbʉ ja rá hmanda ra nda̱xjua ley pa da za ga zofo neheˈʉ, masque nugui ya hindí ˈbʉi de ja ra nda̱xjua ley.

21 Nehe dí øt'a ngu yá nzại
nú'ʉ hingui 'bʉi ja rá hmanda
ra ndạxjua ley pa njabʉ da za
ga zofo'ʉ nehe. Pe nugui hin-
stá 'uegue de ja rá ley Ajuạ,
ngue'ạ nugui dí 'bʉi de ja rá
hmanda ma Zidadahʉ ra Je-
sucristo.
22 Nehe dí øt'a ngu yá
nzại nú'ʉ ya cu ts'ʉtho yá
jamfri, pa da za ma'na ga
zofo'ʉ. Nugui stá nzại ga
tɛmbabi yá nzại gatho ya
jạ'i pa da mpøhø 'ra de
gue'ʉ, ngue'ạ cada 'na de
gue'ʉ, 'rama'na'ño hanja gra
zofoga'ʉ.
23 Dí øt'a njabʉ ngue'ạ dí ne
gue ma'na da ntʉnga ra mạca
hoga noya, ne pa njabʉ da za
ga hạni ndunthi ya jạpi bra
hñạ nura mạca noya'ạ.
24 Ha gue hinguí pạhʉ gue
gatho nú'ʉ ri ntsa'rihi, da ma
mahyɛgui, pe 'mɛfa 'natho
nú'ạ to'o ma da dạhạ. Nujʉ
nehe ma ga øthʉ njabʉ, ga
'yohʉ xá hño ja rá thandi
Ajuạ pa njabʉ ga hạnga ma
thạhạhʉ nehe nú'ạ ma da
'racjʉ'ạ.
25 Dí pạhʉ gue gatho nú'ʉ
to'o ri ntsa'rihi xi ri su rá
ndo'yo pa da nja rá ts'ɛdi.
Nu'ʉ øt'a njabʉ hønsɛ pa da
dạhạ 'nara thạhạ nú'ạ ma da
thegue. Pe nujʉ dí pạhʉ gue
ma ga hạñhʉ 'nara thạhạ nú'ạ
hinhya'mʉ ma da thegue.
26 Hangue nugui drí hñạ ra
'rihi nehe, pe drá ma man-
juạntho pa nuni habʉ ma ga
tsøni, ne co rá ts'ɛdi Ajuạ drí
ntuhni pa ga ntạte, hingue
hønsɛ dí 'ñenitho.
27 Nugui xi drí su ma
ndo'yo nehe pa hinte da
'øt'e, y drí japi da 'øt'e nú'ạ
go dí ne, ngue'ạ hindí ne ga
'bɛ ma tsa ja rá thandi Ajuạ,
masque stá zofohmạ ndunthi
ya jạ'i.

10

*Ra ts'ofo pa hinda sø*cambeni *ya c'oi*

1 Zi cuhʉ, dí ne ga ben'ahʉ
nehe gue nú'ʉ ndu ma xitahʉ
nu de bá pønga de Egipto bra
zi ra Moise, ne mri 'bɛt'o 'nara
guui, ne bi 'rax'ʉ ja ra Thɛnga
Ndehe.
2 Nu'ʉ́ bi dɛna ra guui ne
bi 'ranga ja ra Thɛnga Ndehe,
hangue nu'ʉ́ bi 'natho co ra
Moise, go gue'ạ 'nara nt'udi
de ra sistehe.
3 Ne dí pạhʉ gue gatho'ʉ
mahyɛgui bi zi nú'ạ ra nzaqui
bá ehe de mahets'i.
4 Ne gatho mahyɛgui bi zi
nú'ạ ra dehe bá pɛhna Ajuạ
ne bi bøhø de ja 'nara do. Ỹ
nú'ạ ra do'ạ gue'ạ 'nara nt'udi
de ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo
mi 'yo con gue'ʉ habʉraza mi
'yo'ʉ.
5 Pe ndunthi de gue'ʉ, Ajuạ
bi hyandi gue hinxmá hño
nú'ạ mi øt'e'ʉ, hangue ndun-
thi de gue'ʉ bi du ja ra mbon-
thi.
6 Gatho nú'ạ bi thogui'ʉ
go gue'ạ ngu 'nara ts'ofo pa
guecjʉ, pa hinga hyøcjʉ nú'ʉ
ya t'øt'e xá nts'o, ngu nú'ạ bi
'øt'e'ʉ.
7 Hinga beñhʉ ga nsundahʉ
ya c'oi ngu bi 'øt'a 'ra de
gue'ʉ, ngu enga ja ra Mạca
T'ofo: “Ya jạ'i bi hñudi bi ñuni
ne bi ntsithe, nepʉ de gue'ạ bi

'mai bi 'yø'tua yá ngo ya c'oi co ya hnei.”

8 Ne hinga hñuxhʉ co ya 'bɛhña̱ nú'ʉ hingue xi ma 'bɛhña̱hʉ ngu bi 'yøt'a 'ra de gue'ʉ, hangue nu'ʉ́ 'nada ra pa bi du 'natemáhñu 'mo ya ja̱'i.

9 Nixi hinga beñhʉ ga tsø'tuahʉ rá mʉi Ajua̱ ngu bi 'yøt'a 'ra de gue'ʉ, hangue 'nara pa ndunthi de gue'ʉ bi mʉhna ya qu'eña̱, ne bi du'ʉ.

10 Ne hinga ña̱ma'ñʉhʉ de nú'a̱ øt'e Ajua̱ con guecjʉ ngu bi ña̱ma'ñʉ 'ra de gue'ʉ, hangue 'nara pa Ajua̱ bá pɛhna 'nara ɛnxɛ pa bi hyo'ʉ.

11 Gue'a̱ gatho bi thogui ndu ma xitahʉ, ne bi t'ofo pa njabʉ ga beñhʉ gue guehna 'nara ts'ofo pa guecjʉ nújʉ dí 'bʉhʉua ja ra ximhai de nuya nga̱xa pabya.

12 Hangue nu'ʉ tó'o beni gue xi 'bʉi xá hño, dá nsu pa hinda da̱pi da 'yøt'a ya ts'oqui.

13 Gatho nú'ʉ ya ts'othogui dí thoguihʉ, njabʉ thogui nehe gatho ma'ra ya ja̱'i. Pe Ajua̱ nza̱ntho sugaguihʉ, y nu'á̱ hinda hocjʉ ga thohʉ ya ts'othogui nú'ʉ da hyandi'a̱ gue hinda za ga tsɛthʉ. Ha nura ora dí thohʉ 'nara thogui, nu'á̱ ri 'racjʉ ra ts'ɛdi pa ga tsɛthʉ.

14 Hangue dí xi'ahʉ zi cuhʉ, ogrí nsundahʉ ya c'oi. 'Ueguehʉ de nú'a̱ ra nza̱i'a̱.

15 Dí xi'ahʉ njabʉ ngue'a̱ dí pa̱di gue nú'a̱ dí xi'ahʉ 'bestho tso ri mfenihʉ, y nu'asɛhʉ da za gui pa̱hʉ ua majua̱ni nú'a̱ dí ma̱ ua hina.

16 Ora dí tsihʉ ra Ma̱ca Nt'oxi, gue'a̱ 'nara nt'udi gue dí 'nathohʉ co ma Zidadahʉ ra Jesucristo ne nújʉ 'na ngu ma'na. Nu de dí aphʉ Ajua̱ dí tsihʉ ra vinu, y nura vinu'a̱ go gue'a̱ 'nara nt'udi de rá ma̱ca ji ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo nú'a̱ bi mani ja rá pont'i'a̱ po rá nguecjʉ. Y nú'a̱ ra thuhme dí hñeguehʉ, go gue'a̱ 'nara nt'udi de rá zi ndo'yo'a̱ nú'a̱ bi uni pa bi tho po rá nguecjʉ.

17 Masque nujʉ drí ndunthihʉ, pe 'nada nú'a̱ ra thuhme dí tsihʉ, hangue por gue'a̱ drí 'nathohʉ.

18 Ngu dí pa̱hʉ gue nuya me Israel nú'ʉ to'o mi tsi nuya mbo'ni mi ts'a̱t'i dega hña̱'ti, mi 'natho yá jamfri mi xøcambeni Ajua̱, hangue nu'ʉ́ mi 'natho nehe'ʉ po nú'a̱ mi tsi'ʉ.

19 Nugui hingo dí xi'ahʉ gue ya c'oi ja yá ts'ɛdi, ne hindí xi'ahʉ gue ri muui nú'ʉ ya hñuni xa hña̱'tuabi'ʉ, ngue'a̱ nu'ʉ́ hinte ri muui y nixi otho yá ts'ɛdi'ʉ.

20 Nu'a̱ dí xi'ahʉ gue nuya hñuni hoca nú'ʉ hingyá gamfri pa da umbabi ya c'oi, nuya hñuni'ʉ go gue'ʉ pa ya ts'onda̱hi, hingue pa Ajua̱. Y nugui hindí ne gui 'nathohʉ co ya ts'onda̱hi.

21 Hinda za gui tsihʉ ra Ma̱ca Nt'oxi ne gui tsihʉ nú'a̱ thocuabi ya ts'onda̱hi. Ne hinda za gui hñuhʉ ja rá mexa ra Zidada nepʉ ma grí huhʉ ja ya mexa habʉ t'ø'tua yá ngo ya c'oi, ngue'a̱ nu'ʉ́ go gue'ʉ de ra ts'onda̱hi.

22 ¿Ha gue guí nehʉ ga tsø'tuahʉ rá mʉi ra Zidada? O ¿ha gue guí beñhʉ gue go ma'na ja ma ts'ɛdihʉ de gue'ą̱? Hina.

Ra gamfri pɛ'tsa ra nsɛqui da 'yøt'a nú'ą̱ go da ne pe co ra hmą̱te

23 Zi cuhʉ, da za gui beñhʉ gue hą̱ dí pɛ'tshmą̱hʉ ra nsɛqui ga øthʉ gatho nú'ą̱ ga nehʉ. Pøde hą̱ da za, pe hinga gatho rí 'ñepi ga øthʉ, ne hingue por gatho ya t'øt'e da za ma'na da te ma jamfrihʉ.

24 Oguí suhʉ hønsɛ ri tehʉ, supabihʉ rá te nehe ri miqu'eihʉ.

25 Tsihʉ gatho nú'ą̱ te 'ba ja ra tai, ogrí 'ñanihʉ 'mɛt'o ua xa hña̱'tuabi ya c'oi o hina, pa hinda ts'oca ri mfenihʉ.

26 Ngue'ą̱ ra Zidada go rá mɛti gatho ra ximhai ne gatho nú'ą̱ ja ja ra ximhai.

27 Nu'bʉ 'nara ją̱'i hingrá gamfri da zix'ahʉ ja rá ngu pa gui ñuñhʉ con gue'ą̱, ha nu'bʉ guí ne gui maha con gue'ą̱, rí maha ne tsihʉ gatho nú'ą̱ da 'ra'ahʉ nsinque gui 'yambabihʉ habʉ xuá hña̱, pa hinda ts'oca ri mfenihʉ.

28 Pe nu'bʉ da 'mʉ 'na to'o da xi'ahʉ gue nú'ą̱ te ma gui tsihʉ xa hña̱'tuabi ya c'oi, nu'bʉ́ oguí tsihʉ pa hingui ts'ocuahʉ rá mfeni nú'ą̱ to'o bi xi'ahʉ.

29 Nugui hindí xi'ahʉ gue go ma da ts'oca ri mfenihʉ, dí xi'ahʉ pa nú'ą̱ to'o da xi'ahʉ gue hingui ho nú'ą̱ ma gui tsihʉ, pa hingui ts'ocuahʉ rá mfeni'ą̱.

Pe da za da benga 'na ne da 'ñena: "¿Hanja go da za da thą̱gagui hinga øt'a 'nara t'øt'e ngue'ą̱ ma'na ra cu beni gue ra ts'oqui?

30 Nu'bʉ dí tsi te dí tsi ne dí umbabi njamą̱di Ajuą̱, ¿hanja ma go da nøngagui ma'na ra cu por nú'ą̱ te dí tsi?"

31 Pe nugui dí xi'ahʉ, gatho nú'ą̱ gui øthʉ, 'bʉ gri ñuñhʉ, 'bʉ gri tsithehʉ, 'bʉ gri øthʉ ma'na te gri øthʉ, 'yøthʉ gatho pa rá nsunda Ajuą̱.

32 Jamasuhʉ nú'ą̱ gui øthʉ pa hingui ts'ocuahʉ yá mfeni ya xodyo, nixi nú'ʉ hingyá xodyo, nixi nú'ʉ ya cu 'bʉi ja rá nija̱ Ajuą̱.

33 Nugui dí øt'a ra ts'ɛdi pa ga øt'a nú'ą̱ xá hño pa ga hu'mbabi yá mʉi gatho ne hinga ts'ocua yá mfeni. Nugui hindí honsɛ ra hño pa guequi, dí øt'a nú'ą̱ xá hño qué pa da mpøhø ma'ra.

11

1 'Yøthʉ ngu núna dí øt'e, ngue'ą̱ nugui dí øt'a ngu nú'ą̱ bi 'yøt'a ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

Ra ts'ofo pa ya 'bɛhña̱ nú'ʉ pa ja ya hmunts'i

2 Zi cuhʉ, nugui drí johya ne dí ex'ahʉ ngue'ą̱ hinxcá pumfrihʉ gatho nú'ą̱ stá xi'ahʉ, ne guí øthʉ gatho ngu nú'ą̱ stá u't'ahʉ gui 'yøthʉ.

3 Pe nugui dí ne gui pą̱dihʉ gue numa zi Hmuhʉ ra Jesucristo go gue'ą̱ ra ña̱xu de gatho ya 'ñøhø, y nura 'ñøhø gue'ą̱ ra ña̱xu de rá 'bɛhña̱, y nu Ajuą̱ ra Dada go gue'ą̱

ra ña̱xu de ma zi Hmuhʉ ra
Jesucristo.
4 Nu'bʉ 'nara 'ñøhø xa
go'ma rá ña̱xu ora apabi Ajua̱
de ja ya hmunts'i, o de ora
ña̱ de rá noya Ajua̱, njabʉ ri
'bɛtua rá tsa rá ña̱xusɛ.
5 Pe nu'bʉ 'nara 'bɛhña̱
hinxa go'ma rá ña̱xu ora
apabi Ajua̱ ne ora ma̱nbabi
rá noya'a̱, ri 'bɛtua rá tsa rá
ña̱xusɛ, tsʉtho xa 'ña̱xi.
6 Nu'bʉ ya 'bɛhña̱ hingui
co'ma yá ña̱xu, ma'na xá hño
dá 'ña̱xi, pe nu'bʉ gue'a̱ 'nara
'bɛtsa da 'ña̱xi, ma'na xá hño
dá go'ma rá ña̱xu ora apabi
Ajua̱.
7 Nura 'ñøhø hiní 'ñepi
da go'ma rá ña̱xu ngue'a̱
nura 'ñøhø bi hyoca Ajua̱
ngu tengu rá 'bai'a̱ ne ja
ri hnequini nurá nsunda
Ajua̱. Pe nu ja ra 'bɛhña̱, ja
ri hnequini rá nsu ra 'ñøhø.
8 Ngue'a̱ nura 'ñøhø hingue
bi thoqui de ra 'bɛhña̱, nura
'bɛhña̱ bi thoqui de ra 'ñøhø.
9 Y nura 'ñøhø himbi thoqui
po rá ngue ra 'bɛhña̱, nura
'bɛhña̱ ha̱, bi thoqui po rá
ngue ra 'ñøhø.
10 Hangue nura 'bɛhña̱ rí
'ñepi da go'ma rá ña̱xu po
rá ngue ya ɛnxɛ handgahʉ,
ngue'a̱ gue'a̱ 'nara seña gue
'bʉi to'o ma'na ri manda que
ya 'bɛhña̱.
11 Pe de ja rá thandi Ajua̱
gatho'ʉ ri muui mahyɛgui,
gue dra 'bɛhña̱ gue dra 'ñøhø,
ngue'a̱ nsinque ra 'ñøhø
hinxa 'mʉ ra 'bɛhña̱, ha
nsinque ra 'bɛhña̱ hindi 'bʉ
ya 'ñøhø.
12 Ngue'a̱ desde ra mʉdi
nura 'bɛhña̱ gá 'ñehe de ja ra
'ñøhø, y nubyá, nura 'ñøhø rí
'ñehe de ja ra 'bɛhña̱, pe gatho
go øt'e Ajua̱.
13 Xi da beñhʉ xá hño, ¿ha
gue ri hnequi xá hño 'nara
'bɛhña̱ ora apabi Ajua̱ ne
hinxa go'ma rá ña̱xu?
14 ¿Ha gue hingrá 'bɛtsa 'bʉ
'nara 'ñøhø da hopi da te rá
sta̱?
15 Pe nu'bʉ ra 'bɛhña̱ da
hopi da te rá sta̱, nú'a̱ ha̱,
rá ntsøhui, ngue'a̱ gue'a̱ xa
t'umbabi pa da go'ma rá ña̱xu
ngu 'ñena 'nara køni.
16 Pe nu'bʉ da 'mʉ 'ra to'o
da ne da ntsanoya de núna
dá ma̱ de yá sta̱ ya 'bɛhña̱,
pa̱hʉ xá hño gue nuje gue'a̱
ma nza̱ihe, ne yá nza̱i ma'ra
ya cu nú'ʉ 'bʉi ja ma'ra yá nija̱
Ajua̱.

Ya cu bi zi ra Ma̱ca Nt'oxi ngu himi 'ñepabi'ʉ

17 De núna dí op'ahʉbya
hingui tsa ga ex'a'ihʉ ngue'a̱
stá øde de nú'a̱ guí øthʉ ora
grí muntshʉ, hinguí øthʉ nú'a̱
xá hño, hønsɛ guí øthʉ nú'a̱
hingui ho ja rá thandi Ajua̱.
18 Dí øde gue ora grí
muntshʉ, guí øthʉ ya hegue,
ngue'a̱ hinga mahyɛgui nú'a̱
guí ma̱ñhʉ, y dí camfri gue
ngu'bʉ gue'a̱ guí øthʉ.
19 Pe pøde mahyoni da
njabʉ, pa ja da hnequini nú'ʉ
to'o ha̱npa rá mfa̱di Ajua̱, y
nú'ʉ to'o hina.
20 Ora grí muntshʉ pa gui
nt'oxihʉ nepʉ gui tsihʉ ra
Ma̱ca Nt'oxi, nú'a̱ guí øthʉ
hinguí øthʉ pa ra Zidada,

21 ngue'ạ́ nú'ạ́ guí hạ̱xhʉ pa gui tsihʉ, grí 'bɛt'ohʉ gui dạ̱ma tsisɛhʉ, ne hinte guí xɛpabihʉ nú'ʉ ma'ra ya cu. Hangue 'ra de gue'ahʉ guí tuhʉ ra thuhu, ha nu ma'ra xi grí tithohʉ.

22 ¿Hanja guí øthʉ njabʉ? ¿Ha gue otho ri nguhʉ habʉ guí ñuñhʉ ne guí ntsithehʉ? ¿Ha gue grí ʉtsabihʉ rá mạ̱ca nijạ̱ Ajuạ̱? ¿Ha gue hinguí 'bɛtuahʉ yá tsa nú'ʉ ma'ra othobi te da zi? Xibya, ¿te guí ne ga xi'ahʉ? ¿Ha gue ga e'ts'a ri nsuhʉ? Hina, ngue'ạ́ núna guí øthʉ hinxá hño.

Ra Mạ̱ca Nt'oxi
(Mt. 26:26-29; Mr. 14:22-25; Lc. 22:14-20)

23 Nugui ya stá u't'a'ihʉ hanja grí tsihʉ ra Mạ̱ca Nt'oxi ngu nú'ạ́ bi 'ñutcagui ra Zidada. Nú'ạ́ ra xuui bri da'ạ̱, bi gʉ ra thuhme,

24 nepʉ bi umba njamạ̱di Ajuạ̱. Ne de gue'ạ́ bi hyeca nura thuhme'ạ̱, nepʉ bi 'ñena: "Tsihʉ nuna ra thuhme, ja ra uɛnda go guehna ma ndo'yo núna ma da hna'mbabi po rá ngue ri ts'oquihʉ. Ne ora gui tsihʉ nuna ra thuhme, 'yøthʉ ngu 'nara feni de guecagui."

25 Nepʉ ngu bi uadi bi nt'oxi'ʉ, ra Jesu bi gʉ 'nara vaso habʉ mi po ra vinu, ne bi 'ñembabi'ʉ: "Nuna vinunạ̱, go guehna 'nara nt'udi de nú'ạ́ ra 'ra'yo cohi ma ga øt'e co ma ji nú'ạ́ ma ga fani. Ora gui tsihʉ nuna vinunạ̱, 'yøthʉ ngu 'nara feni de guecagui."

26 Hangue nú'ạ́ ra ora guí tsihʉ ra thuhme ne ra vinu gue'ạ́ ra ora guí udihʉ de rá du ma Zidadahʉ asta nú'ạ́ ra pa'ạ̱ stua yopa pengui.

Hanja da za da ts'i ra Mạ̱ca Nt'oxi ngu ri ho ra Zidada

27 Hangue nugui dí xi'ahʉ gue nu'ạ́ tó'o da zi nú'ạ́ ra thuhme'ạ̱ ne nú'ạ́ ra vinu'ạ̱ ne hinda zi ngu rí 'ñehe, nú'ạ́ ra cu'ạ̱ ma go da dạ̱di de rá zi ndo'yo ne de rá zi ji ra Zidada.

28 Hangue cada 'na de gue'ahʉ, beñhʉ xá hño 'mɛt'o ua guí 'bʉhʉ xá hño co Ajuạ̱ pa gui tsihʉ ra thuhme ne ra vinu.

29 Ngue'ạ́ nu'ạ́ tó'o hinda zi nú'ạ́ ra thuhme ne nú'ạ́ ra vinu ngu rí 'ñehe, ne hinda beni xá hño te ri muui rá du ra Zidada, nú'ạ́ ra cu'ạ̱ tuxasɛ ra ts'oqui.

30 Hangue por gue'ạ́ ndunthi de gue'ahʉ grí hñenihʉ ne otho ri nzaquihʉ, ha nehe xa du 'ra de gue'ahʉ.

31 Pe nu'bʉ ga bensɛhʉ de nú'ạ́ te stá øthʉ ne ga ntsø'mhʉ, nu'bʉ́ Ajuạ̱ ya hindua pɛncaguihʉ nuya ya mfɛi.

32 Nu'ạ́ bí pɛncahʉ ya mfɛi pa da zocjʉ pa hinda condenaguihʉ mahyɛgui co nú'ʉ hingyá gamfri.

33 Hangue ma zi cu'ihʉ, ora grí muntshʉ pa gui ñuñhʉ, ntø'mhʉ 'na ngu ma'na pa gui ñuñhʉ mahyɛgui.

34 Nu'bʉ 'na de gue'ahʉ di tsʉ'ahʉ ra thuhu, ma'na xá hño ñuñhʉ 'mɛt'o ja ri nguhʉ pa nu xcrí muntshʉ gui 'yøthʉ ngu nú'ạ́ ri ho Ajuạ̱, pa hinda zʉ'ahʉ rá mfɛi'ạ̱. Y de nú'ʉ ma'ra ya t'øt'e xa nja, nu'ʉ́

asta hinga mabʉ pa ga ñąhʉ de gue'ʉ.

12

Ya mfądi ne ra ts'ɛdi nú'ʉ ri 'racjʉ ra Mąca Ndąhi cada 'na de guecjʉ

1 Zi cuhʉ dí ne gui pąhʉ de nuya mfądi ne ra ts'ɛdi ri 'racjʉ ra Mąca Ndąhi cada 'na de guecaguihʉ.

2 Guí pąhʉ xá hño gue nú'bʉ hingüí camfrithohʉ rá noya Ajuą ngrí hothohʉ da zix'ahʉ to'oraza pa nguí xøcambenihʉ nú'ʉ ya c'oi otho yá ts'ɛdi ne hingui ñą.

3 Pe nubyá dí ne gui pąhʉ gue nu'ą tó'o tsanga ra Zidada Jesu, hingui hąnpa rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi. Ha nu'bʉ to'o da 'ñena, dí camfri ra Jesu gue go gue'ą ra Zidada, nú'ą́ hą, hąnpa rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi.

4 'Rama'na'ño ya mfądi ne ra ts'ɛdi xa 'racjʉ ra Mąca Ndąhi pa ga pɛpabihʉ Ajuą, pe ra Mąca Ndąhi go gue'ą 'natho.

5 Y nehe 'rama'na'ño ya 'bɛfi xa 'racjʉ ra Zidada ga pɛfihʉ, pe ra Zidada go gue'ą 'natho.

6 Nehe 'rama'na'ño hanja drí mpɛfihʉ, pe nu Ajuą go gue'ą ri 'racjʉ ra ts'ɛdi gathoguihʉ, pa ga pɛhʉ ngu nú'ą xa 'racjʉ'ą, y nu Ajuą go gue'ą 'natho.

7 Cada 'na de guecjʉ dí hąnpahʉ rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi pa ga faxhʉ gatho nú'ʉ ma'ra.

8 'Ra de guecjʉ xa 'racjʉ ra ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi pa ga ñąhʉ co ndunthi ra mfądi, ha nu ma'ra de guecjʉ guet'atho ra Mąca Ndąhi xa 'racjʉ ra mfądi pa ga udihʉ te rí bønga rá noya Ajuą.

9 Nu ma'ra de guecjʉ guet'atho ra Mąca Ndąhi xa 'racjʉ ndunthi ra jamfri, ha nu ma'ra de guecjʉ guet'atho ra Mąca Ndąhi xa 'racjʉ ra ts'ɛdi pa ga øthehʉ ya da'thi.

10 Ma'ra de guecaguihʉ xa t'acjʉ ra ts'ɛdi pa ga øthʉ ya dąnga nt'udi. Ha nu ma'ra de guecjʉ xa t'acaguihʉ ra ts'ɛdi pa ga mąnbahʉ rá noya Ajuą. Ha nu ma'ra de guecjʉ xa t'acaguihʉ ra ts'ɛdi pa ga pąhʉ xá hño ua de ra Mąca Ndąhi ñą 'nara jąʼi, o hina. Ha nu ma'ra de guecjʉ xa t'acjʉ ra ts'ɛdi pa da za ga ñąhʉ de ma'ra ya hñąqui. Ha nu ma'ra de guecjʉ xa t'acjʉ ra ts'ɛdi pa ga pąhʉ te rá 'bɛ mąnga nú'ą to'o gra ñą de ma'na ra hñąqui.

11 Pe go guet'ą ra Mąca Ndąhi ri 'racjʉ ya mfądi ne ra ts'ɛdi cada 'na de guecaguihʉ ngu nú'ą go da ne'ą.

Gathoguihʉ dí 'nada ra ndo'yohʉ co ra Zidada Jesucristo

12 Cada 'na de guecaguihʉ numa ndo'yohʉ xi pɛ'tsa ndunthi ya xɛni, pe masque njabʉ 'nada ma 'baihʉ dí pɛ'tshʉ. Dí njahʉbʉ nehe co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ngue'ą nujú ngu go dyá xɛnihʉ de rá ndo'yo'ą, pe rá ndo'yo'ą 'natho.

13 Ngue'ą gathoguihʉ 'bʉ dyá xodyohʉ o hindyá

xodyohʉ, 'bʉ dyá 'bɛgohʉ o hindyá 'bɛgohʉ, gathoguihʉ stá nxistehehʉ pa dá 'nada ra ndo'yohʉ co rá ts'ɛdi ra Mạca Ndạhi, ne gathoguihʉ 'nat'a ra Mạca Ndạhi stá hạñhʉ.

14 Numa ndo'yohʉ xi pɛ'tsa ndunthi ya xɛni, hingue 'natho ra xɛni pɛ'tsi.

15 'Bʉ 'nama uahʉ da 'ñena: “Nuguí hindí 'bʉi ja ra ndo'yo ngue'ạ hingo drá 'yɛ”, pe hingue ngue'ạ mạnga njabʉ ya hingui 'bʉi ja ma ndo'yohʉ.

16 O nu'bʉ 'nama guhʉ da 'ñena: “Nuguí hindí 'bʉi ja ra ndo'yo ngue'ạ hingo drá da”, pe hingue ngue'ạ mạnga njabʉ ya hingui 'bʉi ja ma ndo'yohʉ.

17 'Bʉ gatho ma ndo'yohʉ dra da, ne di otho ma guhʉ, nu'bʉ́ ¿hanja da za ga ødehʉ? 'Bʉ gatho ma ndo'yohʉ dra gu, ne 'bʉ di otho ma xiñuhʉ, nu'bʉ́ ¿hanja da za da nja ma fạhạhʉ?

18 Pe Ajuạ bi hñuscaguihʉ gatho ya xɛni de ma ndo'yohʉ pa hinte da 'yøtcahʉ ra 'bɛdi. Y bi hñuts'i ngu nú'ạ go bi ne'ạ.

19 Nu'bʉ di 'nada ra xɛni ma ndo'yohʉ, ne di 'nada rá 'bɛfi, nu'bʉ́ hindri xøgue ma 'baihʉ.

20 Pe numa ndo'yohʉ masque pɛ'tsa ndunthi ya xɛni, pe 'nada ra 'bai pɛ'tsi.

21 Numa dahʉ hingui tsa da 'ñemba ma 'yɛhʉ: “Nugui hindí hoñ'aua.” Nixi ma ñạxuhʉ hingui tsa da 'ñemba ma uahʉ: “Nugui hindí hoñ'aua.”

22 Hina, hinda za da 'ñʉtsa'ʉ, ngue'ạ nú'ʉ ya xɛni de ma ndo'yohʉ ri hnequi ngu hinte ri muui, go gue'ʉ ma'na øt'a ra 'bɛdi.

23 Ha nuya xɛni de ma ndo'yohʉ nú'ʉ dí beñhʉ gue otho yá nsu, nú'ʉ́ go gue'ʉ ma'na xi dí japamasuhʉ. Y nú'ʉ ya xɛni ngu ra 'bɛtsa 'bʉ da hnequitho, nú'ʉ́ go gue'ʉ dí hethʉ pa da hnequi xá hño.

24 Pe nuya xɛni de ma ndo'yohʉ ri hnequi mahotho, nú'ʉ́ hinga mahyoni ga hethʉ pa da hnequi xá hño. Njabʉ Ajuạ bi hyoga ma ndo'yohʉ gue nú'ʉ ya xɛni mi otho yá nsu go gue'ʉ ma'na da nja yá nsu,

25 pa njabʉ da mpɛfi mahyɛgui gatho ya xɛni de ma ndo'yohʉ, ne gatho'ʉ da mfats'i 'na ngu 'na.

26 Hangue 'bʉ ga tsama'ñʉhʉ 'nara xɛni de ma ndo'yohʉ, gatho ma ndo'yohʉ tsama'ñʉ nú'ạ ra ʉgui'ạ. Y nu'bʉ 'nara xɛni de ma ndo'yohʉ hạnga 'nara hoga hño, nu'bʉ́ gatho ma ndo'yohʉ ri johya.

27 Nujʉ go guecjʉ rá ndo'yoguihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, y cada 'na de guecaguihʉ dí 'nara xɛnihʉ de rá ndo'yo'ạ.

28 Ajuạ bi hñuxa ja rá nijạ 'rama'na'ño ya mɛfi: Nu'ạ xi rá mʉdi bi hñuxa ya apostol. Nurá ñoho bi hñuxa nú'ʉ to'o da mạnbabi rá noya'ạ. Nurá hñu bi hñuxa ya xahnate. Nepʉ de gue'ạ bi hñuxa nú'ʉ to'o øt'a ya dạnga nt'udi, nepʉ nú'ʉ to'o øthe ya da'thi. Nepʉ bi hñuxa nú'ʉ to'o faste ja rá 'bɛfi'ạ, nepʉ bi hñuxa nú'ʉ to'o ri su gatho nú'ʉ ya 'bɛfi'ʉ, nepʉ bi hñuxa nú'ʉ to'o

da za da ña̱ de ya hña̱qui nú'ʉ hingui fa̱di.

29 Nde nu'bʉ́, ¿ha gue gatho ya cu go ya apostol? O ¿ha gue gatho xa t'umbabi ra 'bɛfi pa da ma̱nbabi rá noya Aju̱a̱? O ¿ha gue gatho pɛ'tsa ra 'bɛfi dega xahnate? O ¿ha gue gatho da za da 'yøt'a ya da̱nga nt'udi?

30 O ¿ha gue gatho xa t'umbabi ra ts'ɛdi pa da 'yøthe ya da'thi? O ¿ha gue gatho da za da ña̱ de ya hña̱qui hingui fa̱di? O ¿ha gue gatho da za da ba̱di da ma̱ te ma̱nga nú'a̱ to'o ña̱ de ya hña̱qui hingui fa̱di? Hina, hinga gatho da za.

31 'Yøthʉ 'nara ts'ɛdi pa da za gui pɛ'tshʉ ya mfa̱di ne ra ts'ɛdi nú'ʉ ma'na ya da̱ngui pa guí pɛphʉ Aju̱a̱. Pe nubyá ma ga u't'ahʉ hanja grí 'bʉhʉ co 'nara hoga'mʉi nú'a̱ ma'na xá hño de gatho.

13

Ra hma̱te

1 'Bʉ nugui gra ña̱ co 'raya noya xi mahotho, o gra ña̱ ngu 'nara ɛnxɛ, pe 'bʉ hindí pɛ'tsa ra hma̱te, nu'bʉ́ gra nja ngu 'nara 'bixfani nsøctho ri 'nohni o ngu 'nara t'ɛgui nsøctho zʉni.

2 O 'bʉ gra pɛ'tsa gatho ra ts'ɛdi pa ga ma̱nba rá noya Aju̱a̱, ne gra pa̱di gatho nú'ʉ ya t'øt'e xi xá hñei de rá noya'a̱, ne gra pɛ'tsa gatho ra mfa̱di, ne xi gra pɛ'tsa ndunthi ra jamfri asta da za ga japi da mponga 'nara t'øhø, pe 'bʉ hindí pɛ'tsa ra hma̱te, nu'bʉ́ hinte rá 'mɛcagui.

3 Nehe 'bʉ ga umbabi ya hyoya gatho nú'a̱ dí pɛ'tsi, ne asta ga unga ma ndo'yo da ts'a̱t'i, pe nu'bʉ hindí pɛ'tsa ra hma̱te, nu'bʉ́ hinte ri muui nú'a̱ dí øt'e.

4 Nu'a̱ tó'o pɛ'tsa ra hma̱te, tsɛta gatho nú'a̱ da 'ñepabi; xi ra hoja̱'i co yá miqu'eiui, ne hini hyøcua nú'a̱ te pɛ'tsi'ʉ; hingrá 'ñets'i, ha nixi hini nda̱ngui de ma'ra.

5 Nu'a̱ tó'o pɛ'tsa ra hma̱te hinto xaxi, hini nsu sɛhɛ, hingrá cuɛ ne hingui ɛte.

6 Nu'a̱ tó'o pɛ'tsa ra hma̱te hini johya 'bʉ ri nts'oca 'nará miqu'eiui, ngue'a̱ nu'á̱ nza̱ntho ri johya hønsɛ de ra hño.

7 Nu'a̱ tó'o pɛ'tsa ra hma̱te tsɛta gatho nú'a̱ t'ø'tuabi, camfri gatho nú'a̱ xá hño, nza̱ntho tø'mi de ra hño, ne tsɛta gatho ya ts'othogui.

8 Nura hma̱te hinhya'mʉ ma da uadi, pe nura mfa̱di dí pɛ'tshʉ pa dí ma̱mfʉ rá noya Aju̱a̱, nu'á̱ ha̱, ma da zø ra pa da 'ñotho. Nehe ma da uadi ra mfa̱di dí pɛ'tshʉ pa xa za stá ña̱hʉ de ma'ra ya hña̱qui hingui fa̱di. Ne ma da zø ra pa ya hinda 'yøtcahʉ ra 'bɛdi gatho nú'a̱ ra mfa̱di dí pɛ'tshʉ.

9 Ngue'a̱ 'na tʉi nú'a̱ stá pa̱dihʉ hangue hinxa za stá ma̱ñhʉ gatho nú'a̱ xa ma̱ Aju̱a̱.

10 Pe nu xcrá 'bʉhʉ co nú'a̱ to'o rá mɛti ra mfa̱di, nu'bʉ́ ha̱, ja ma ga pa̱hʉni gatho nú'a̱ hinxa za stá pa̱hʉua.

11 Nú'bʉ ndrá notsi ndí ña̱ ngu ña̱ ya ba̱tsi, ha ndí pɛ'tsa ya mfeni ngu rá mfeni ya

bạtsi, pe ya de ndá ndạnga jạ'i, ya dá tsopʉ nú'ạ ra 'mʉi ndí pɛ'tsi dega bạtsi.

12 Hangue njabʉtho nehe numa mfạdi dí pɛ'tshʉ de guecua ja ra ximhai hini xøgue, nja ngu nú'ạ to'o ri yot'a rá hmi dega xuui ja ra hñe, pe hini hnequi xá hño. Pe nu xcrá 'bʉhʉ mahyɛgui co Ajuạ, gue'bʉ ma xi ga pạhʉ xá hño gatho, njabʉ ngu xa bạcaguihʉ xá hño Ajuạ.

13 Nura jamfri ne ra hoga nthø'mate ne ra hmạte, guehya ri hñu ma da nja pa nzạntho. Pe nu'ạ ma'na xi ra dạngui de gatho, ra hmạte.

14

Ya hñạqui hingui fạdi

1 Hangue xi da 'yøthʉ 'nara ts'ɛdi pa gui pɛ'tshʉ ra hmạte, nehe hyoñhʉ nú'ʉ ya mfạdi ne ra ts'ɛdi ri unga ra Mạca Ndạhi. Y de gatho nuya mfạdi'ʉ, ma'na go gui hyoñhʉ ra mfạdi pa gui mạnbahʉ rá noya Ajuạ.

2 Ora ñạ 'nara cu de 'nara hñạqui nú'ạ hingui fạdi, pạdihʉ gue nú'ạ ra cu'ạ ñạ co Ajuạ, hingui ñạ co yá mijạ'iui ngue'ạ nu'ʉ́ hingui pạdi nú'ạ mạñ'ạ. Nu'ạ́ ñạ co rá ts'ɛdi ra Mạca Ndạhi, ne mạ de nú'ạ hingui pạdi ya jạ'i.

3 Pe nura ora mạnba rá noya Ajuạ 'nara cu de rá hñạqui'ạ, ñạ njabʉ pa da zofo ya cu, pa da te yá jamfri, ne pa da nupabi yá mfeni, ne pa da hñu'mba yá mʉi.

4 Nura ora ñạ 'nara cu co 'nara hñạqui nú'ạ hingui fạdi, nusɛ'ạ ma'na rí te rá jamfri. Pe nu 'nara cu mạnbabi rá noya Ajuạ de rá hñạqui'ạ, nú'ạ́ ri japi ma'na da te yá jamfri gatho ya cu.

5 Nugui ga nehmạ ga øde gui ñạhʉ de ma'na ra hñạqui nú'ạ hingui fạdi. Pe ma'na dí ne ga øde gui ñạhʉ de rá noya Ajuạ. Ngue'ạ nu'ạ tó'o mạnba rá noya Ajuạ, ma'na ri muui nú'ạ mạ que nú'ạ to'o ñạ co 'nara hñạqui hingui fạdi. Xá hño to'o da ñạ co 'nara hñạqui hingui fạdi, pe nú'bʉ di 'bʉi to'o da 'ra'tsa nú'ʉ ya noya de nú'ạ ra hñạqui'ạ, pa njabʉ ma'na da te yá jamfri ya cu.

6 Zi cuhʉ, nu'bʉ nugui ga mabʉ pa ga zo'ahʉ co 'nara hñạqui nú'ạ hinguí pạhʉ, ¿te 'bɛ da za gui pạhʉ njabʉ? Nu'ạ ma'na xá hño pa gue'ahʉ, ga u't'ahʉ ngu nú'ạ xa 'ñutcagui Ajuạ, ne ma'ra ya t'øt'e mahyoni gui pạhʉ, ne ga zo'ahʉ de rá noya Ajuạ, ne ma'ra ya hoga nt'udi.

7 Nuya 'bida ngu ra thʉza o ra arpa, 'bʉ hingui zʉni xá hño, nu'bʉ́ ¿hanja da za da fạdi te ma thuhu'ạ pɛi?

8 O nu'bʉ ra corneta hinda ñạ xá hño pa da t'umbabi ra seña ya soldado 'yo ja ra tuhni, ¿ha di bạdi'ʉ te ra ora da mʉdi da ntuhni?

9 Dí njahʉbʉ nehe, 'bʉ nujʉ hindí ñạhʉ ngu yá hñạqui nú'ʉ to'o dí zofohʉ, hinda za da bạdi'ʉ nú'ạ te dí mạñhʉ, ne hinte ri muui nú'ạ dí mạñhʉ.

10 De guecua ja ra ximhai xi ja ndunthi ya hñạqui, y cada 'na to'o pạdi nú'ʉ ya hñạqui'ʉ, pạdi xá hño te mạ.

11 Nu'bʉ nugui ga øde 'nara
ja̱'i da ña̱ de ma'na ra hña̱qui
nú'a̱ hindí pa̱di, nu'bʉ́ pa gue-
qui ga beni gue nú'a̱ ra ja̱'i'a̱
hingrá mengu, ngue'a̱ hindí
pa̱di nú'a̱ ra hña̱qui gra ña̱'a̱.
Ne pa gue'a̱ da beni gue hin-
drá mengu nehe, ngue'a̱ nixi
gue'a̱ hingui pa̱di nú'a̱ te dí
ma̱.
12 Dí pa̱di gue xi guí hoñhʉ
ya mfa̱di ne ra ts'ɛdi nú'ʉ ri
unga ra Ma̱ca Nda̱hi, hangue
'yøthʉ ra ts'ɛdi gui hoñhʉ nú'ʉ
ya mfa̱di ne ra ts'ɛdi nú'ʉ da
za da japi da te yá jamfri ya
cu.
13 Hangue nu'a̱ tó'o ña̱ de
ma'na ra hña̱qui nú'a̱ hingui
fa̱di, dá 'yapabi Aju̱a̱ da um-
babi ra mfa̱di pa da za da
'ra'tsi nú'a̱ ma̱ pa da fa̱di te
ma̱.
14 Nu'bʉ nugui dí apabi
Aju̱a̱ co 'nara hña̱qui
nú'a̱ hindí pa̱di, njabʉ dí
xøcambeni Aju̱a̱, pe hingui tsa
ma'na dí te ma mfa̱di ngue'a̱
nixi dí pa̱di nú'a̱ dí ma̱.
15 Nu'bʉ́, ¿te da za ga øthʉ?
Da za ga aphʉ Aju̱a̱ co 'nara
hña̱qui nú'a̱ hindí pa̱hʉ, pe
nehe da za ga apabihʉ Aju̱a̱
co ma hña̱quisɛhɛhʉ pa da zo
ma mfenihʉ xá hño nú'a̱ dí
ma̱ñhʉ. Ga tutuabihʉ Aju̱a̱ co
'nara hña̱qui nú'a̱ hindí pa̱hʉ,
pe nehe ga tutuabihʉ Aju̱a̱
co ma hña̱quisɛhɛhʉ pa da zo
ma mfenihʉ xá hño nú'a̱ dí
ma̱ñhʉ.
16 Ngue'a̱ 'bʉ ga xøcambenihʉ
Aju̱a̱ co nuya hña̱qui hindí
pa̱hʉ, nu'bʉ́ nu'a̱ tó'o hingui
øde nuya hña̱qui'ʉ hingui tsa
da xøcambeni Aju̱a̱ mahyɛgui
con guecjʉ, ngue'a̱ hingui
pa̱di te rí bøni nú'a̱ te dí
ma̱ñhʉ.
17 Nu'bʉ dí xøcambenihʉ
Aju̱a̱ njabʉ, nujʉ́ dí ma̱ñhʉ
ra hño, pe nu'ʉ tó'o øcaguihʉ
hindí tetuahʉ yá jamfri
ngue'a̱ hingui pa̱di te rí bøni
nú'a̱ dí ma̱ñhʉ.
18 Nugui dí umba njama̱di
Aju̱a̱ ngue'a̱ ma'na dí ña̱
ndunthi que gue'ahʉ co ya
hña̱qui nú'ʉ hingui fa̱di.
19 Pe de ja ya hmunts'i,
ma'na xá hño ga ma̱nga cʉt'a
ya noya de ma hña̱qui pa da
fa̱di te dí ma̱, pa njabʉ da za
ga utuabi ya cu de rá noya
Aju̱a̱, que ga ma̱nga 'rɛt'a 'mo
ya noya de ma'na ra hña̱qui
hingui fa̱di ne hinda za da zo
yá mfeni ni 'nara noya nú'ʉ
ya cu.
20 Zi cuhʉ, nuri mfenihʉ odi
nja ngu yá mfeni ya ba̱tsi.
Njahʉ ha̱ ngu ya zi ba̱tsi hin-
gui øt'a ya ts'oqui. Pe dá
nja ndunthi ri mfenihʉ ngu rí
'ñep'ahʉ, ngue'a̱ ya gyá da̱nga
ja̱'ihʉ.
21 Aju̱a̱ bi zofo ya ja̱'i de Is-
rael co nuya ya noya xa t'ofo
ja ra Ma̱ca T'ofo ne ena njaua:
“Ma ga pɛhn'ahʉbʉ 'raya ja̱'i
hindya mengu pa da zo'ahʉ
de ma'na'ño ra hña̱qui ngue'a̱
hindri ña̱ ngu grí ña̱hʉ, pe
masque njabʉ hingui ma gui
'yøtcaguihʉ ma ts'ofo.”
22 Hangue nura ora dí ña̱hʉ
co ya hña̱qui hingui fa̱di,
gue'a̱ ngu 'nara nt'udi pa nú'ʉ
hingyá gamfri. Pe nura ora
dí ma̱nbahʉ rá noya Aju̱a̱, dí
umfʉ ra ts'ofo de rá hma̱te
Aju̱a̱ nú'ʉ to'o camfri, pe nu'ʉ

tó'o hingui ne da gamfri, hingui ne nehe da hña̱nga
nú'a̱ ra ts'ofo'a̱.
23 Nu'bʉ ja ri hmunts'ihʉ
gatho'ihʉ guí ña̱hʉ co ya
hña̱qui nú'ʉ hingui fa̱di, nepʉ
da zøhø 'ra nú'ʉ hints'a di
pa̱tua rá noya Aju̱a̱, o da zøhø
'ra nú'ʉ hindya gamfri, ¿ha
gue hinda 'ñena'ʉ gue xcá 'bɛ
ri mfenihʉ?
24 Pe nu'bʉ nújʉ dí muntshʉ
ne dí ma̱nbahʉ rá noya Aju̱a̱
ne da zøhø 'na hindra gamfri,
o 'na hints'a di pa̱tua rá noya
Aju̱a̱, nu'bʉ́ co nú'a̱ da 'yøde di
hma̱, da unsɛ nguɛnda de yá
ts'oqui.
25 Nu'bʉ́ nú'ʉ ya ja̱'i'ʉ
da ba̱di te gra 'mʉi yá
coraso, ne nu'ʉ́ 'bestho
da ndandiña̱hmu ne da
xøcambeni Aju̱a̱. Nepʉ nu'ʉ́
da 'ñeñ'a'ihʉ, xi maju̱a̱ni Aju̱a̱
'bʉi con gue'ahʉ.

Beñhʉ gui 'yøthʉ gatho xá hño ngu rí 'ñehe

26 Nu'bʉ́ zi cuhʉ, ¿te da za
gui 'yøthʉ ora grí muntshʉ?
'Ra de gue'ahʉ gui tuthʉ ya
ja̱hña̱, nu ma'ra de gue'ahʉ
gui nxahnatehʉ, nu ma'ra
de gue'ahʉ gui ma̱ñhʉ nú'a̱
xa 'ñu't'ahʉ Aju̱a̱. Nu ma'ra
de gue'ahʉ gui ña̱hʉ de ya
hña̱qui nú'ʉ hingui fa̱di, ha
nu ma'ra de gue'ahʉ gui
ma̱ñhʉ te rí bønga nú'ʉ ya
noya'ʉ. 'Yøthʉ gatho pa ma'na
da te ri jamfrihʉ.
27 Nu'bʉ gui ña̱hʉ de ya
hña̱qui hingui fa̱di, da za
gui ña̱hʉ hønsɛ yoho o hñu
de gue'ahʉ, pe 'rama'na gui
ña̱hʉ, ne da 'mʉhni 'na nú'a̱
to'o da 'ra'tsi pa da fa̱di te rí
bønga nú'ʉ ya noya'ʉ.
28 Y nu'bʉ di jo'oni to'o da
'ra'tsa nú'ʉ ya noya'ʉ, nu'bʉ́
nú'ʉ to'o ne da ña̱ de 'nara
hña̱qui hingui fa̱di, odi ña̱ ja
ra hmunts'i, ma'na xá hño dá
ña̱sɛui Aju̱a̱.
29 Y nú'ʉ to'o ma̱nbabi rá
noya Aju̱a̱, dá ña̱ hønsɛ yoho
o hñu, y nú'ʉ to'o øde nú'a̱
te ma̱ñ'ʉ, dá hñuxa nt'øde xá
hño pa da ba̱di ua gue'a̱ ma̱ o
hina.
30 O nu'bʉ 'nara cu
ma̱nbabi rá noya Aju̱a̱, ne
'bʉ Aju̱a̱ da umbabi ra mfa̱di
ma'na ra cu di 'bʉhni, nu'bʉ́,
nú'a̱ to'o mi ña̱ ra mʉdi, ya odi
sigui da ña̱, pa njabʉ da za da
ña̱ nehe nú'a̱ ma'na ra cu.
31 Nu'ʉ tó'o xa t'umba ra
mfa̱di pa da ma̱nbabi rá
noya Aju̱a̱, da za da ma̱nbabi,
hønsɛ gue 'rama'na da ña̱ ha̱,
pa njabʉ gatho nú'ʉ ya cu di
øde da za da ba̱tua xá hño rá
noya Aju̱a̱, ne ma'na da za da
te yá jamfri.
32 Nu'a̱ tó'o ma̱nba rá noya
Aju̱a̱, go pa̱disɛ ua rí 'ñepi da
ña̱ o hina.
33 Ngue'a̱ Aju̱a̱ ri ho ga øthʉ
ma hmunts'ihʉ ngu rí 'ñehe,
ne di o rá 'ñu nú'a̱ ga øthʉ.

Mahyoni ga øthʉ ngu xa
nza̱i øt'a ja yá hmunts'i gatho
nú'ʉ ma'ra ya cu.
34 Oguí hopabihʉ ya 'bɛhña̱
da 'mai ne da ma̱nba rá noya
Aju̱a̱ ja ya hmunts'i, ngue'a̱
pa gue'ʉ otho ra nsɛqui da
'øt'a njabʉ. Dá hñoga'ñøde
ha̱, ngu ma̱nga rá ley Aju̱a̱.
35 Nu'bʉ ya 'bɛhña̱ ne da
'øt'a 'nara nt'ani, dá 'yamba

yá dạme ja yá ngusɛ, ngue'ạ hini hnequi xá hño 'bʉ 'nara 'bɛhñạ da 'mai ne da ñạ madetho de ja ra hmunts'i.

36 Bensɛhʉ gue nurá noya Ajuạ hingo pa gue'asɛhʉ, ne hingo ja xa nexpʉ pa go gui 'yøt'asɛhʉ nú'ạ guí nehʉ.

37 Nu'bʉ nu'ahʉ xi majuạni guí hạnpahʉ rá ts'ɛdi ne rá mfạdi ra Mạca Ndạhi pa gui mạnbahʉ rá noya Ajuạ, nu'bʉ́ ma gui pạdihʉ xá hño gue nuya noya dí op'ahʉ go guehya 'raya hmanda xa 'bɛpcagui ma Zidadahʉ ga xi'ahʉ.

38 Pe nu'ạ tó'o hinda ne da gamfri núna dí mạ, nixi gue'ạ hinda ma da jamfribi nú'ạ da mạ nehe.

39 Hangue ma zi cu'ihʉ, 'yøthʉ 'nara ts'ɛdi pa gui mạnbahʉ rá noya Ajuạ, ne oguí hạcuahʉ nú'ʉ ya cu ñạ de ya hñạqui nú'ʉ hingui fạdi.

40 Ne 'yøthʉ gatho xá hño ngu rí 'ñehe.

15

Ra Zidada Jesucristo bi yopa nte de ra du

1 Ha nubyá zi cuhʉ, dí ne ga yopa ben'ahʉ de nú'ạ ra mạca hoga noya ya stá xi'ahʉ. Y nu'ahʉ xcá hñạnihʉ ne xcá camfrihʉ xá hño.

2 Y po nuna ra hoga noya stá xi'ahʉ, ya xcá mpøhøhʉ. Hangue sigui gui camfrihʉ, ngue'ạ hinda 'mɛditho nú'ạ ri jamfri xcá pɛ'tshʉ, ngue'ạ nú'ạ dá xi'ahʉ gue'ạ majuạni.

3 Nugui dá u't'ahʉ ngu nú'ạ bi t'utcagui nehe. Nú'ạ ra nt'udi xi ra dạngui dá u't'ahʉ, dá xi'ahʉ gue ra Zidada Jesucristo go gue'ạ bi du pa bi hñạsca ma ts'oquihʉ, ngu xqui nt'ofo ja ra Ndạxjua T'ofo gue njabʉ mi ma da thogui'ạ.

4 Nehe dá xi'ahʉ gue nu'ạ́ bi t'agui, pe rá hñupa'ạ bi yopa nte de ja ra du, ngu xqui nt'ofo nehe.

5 Ne 'mɛfa de ya xqui yopa nte'ạ de ja ra du, bi nthɛui ra cu Pedro pa bi hyandi. Nepʉ 'mɛfa bi hyanda gatho nú'ʉ ma'ra yá nxadi.

6 Y de gue'ạ, 'na'qui xqui munts'a thogui cʉt'a nthebe ya cu, y gatho'ʉ bi hyandi nehe'ạ. Y ndunthi de gue'ʉ tetho asta núbya dí op'a'ihʉ, ha nu ma'ra ya xa du.

7 Nepʉ 'mɛfa bi hyandi nehe ra zi cu Cobo. Nepʉ gatho nú'ʉ ma'ra ya apostol bi hyandi'ạ.

8 Y 'mɛfa de gatho'ʉ dá handi nehega, bi hnequi ja ma 'ñu'ạ, masque nugui ndrí nja ngu 'nara zi ñaxca bạtsi.

9 Nú'ʉ ma'ra ya apostol xi ma'na ya dạngui yá nsu de guecagui, ngue'ạ nugui, ni ts'ʉ hiní 'ñepcagui da t'engagui gue drá apostol, ngue'ạ xi stá ø'tua ra nts'o'mʉi ya gamfri.

10 Pe nugui dí pạdi gue Ajuạ xi ra dạngui rá hmạte pa guecagui, ngue'ạ nú'ạ ra 'mʉi ndí pɛ'tsa ma'mɛt'o ya hinga gue'ạ dí pɛ'tsbya. Ngue'ạ Ajuạ bi patca ma 'mʉi ne bi 'racagui 'nara 'ra'yo 'mʉi. Y nú'ạ bi 'yøt'e con guecagui hinxa 'mɛditho, ngue'ạ nugui

maˈna stá mpɛfi de gue núˈʉ maˈra ya apostol. Pe hingo de ma tsˈɛdisɛ stá øtˈa núˈa̱ ra ˈbɛfiˈa̱, nu Ajua̱ xi ra da̱ngui rá hma̱te con guequi, go gueˈa̱ xa ˈøtˈa gatho núˈa̱ ra ˈbɛfiˈa̱.

11 Nuˈbʉ nugui dí zoˈahʉ o núˈʉ maˈra ya apostol, guetˈa̱ ra noya dí ma̱ñhe mahyɛgui, ne go guetˈa̱ xcá camfrihʉ.

Ma da yopa nte núˈʉ xa du

12 Nuje stá xiˈahe gue ra Zidada Jesucristo bi yopa nte de ja ra du. Nuˈbʉ́, ¿hanja ˈra de gueˈahʉ guí eñhʉ gue ya hinda za da yopa nte núˈʉ tu?

13 Nuˈbʉ hinda za da yopa nte maˈnaˈqui núˈʉ tu ngu guí ma̱ñhʉ, nuˈbʉ́ nixi ra Zidada Jesucristo hinxa yopa ntehma̱ ˈbʉ.

14 Y nuˈbʉ hinxa yopa nte ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, nuˈbʉ́ hinte dri muuihma̱ núˈa̱ dí uˈtˈahe, nixi hinte dri muui núˈa̱ xcá camfrihʉ ˈbʉ.

15 Nuˈbʉ hinda za da yopa nte núˈʉ tu, nuˈbʉ́ hingue majua̱ni núˈa̱ gra ma̱hma̱he de núˈa̱ xa ˈøtˈa Ajua̱. Nuje dí ma̱ñhe núˈa̱ majua̱ni gue Ajua̱ bi ˈøtˈe pa bi yopa nte ma Zidadahʉ ra Jesucristo de ja ra du, pe ˈbʉ hinga majua̱ni gue Ajua̱ ri japi da yopa nte núˈʉ xa du, nuˈbʉ́ njabʉ hinxa japi xa yopa ntehma̱ ra Zidada Jesucristo.

16 Nuˈbʉ núˈʉ xa du hinda ma da yopa nte, nuˈbʉ́ nixi nusɛ ra Zidada Jesucristo hinxa yopa ntehma̱ ˈbʉ.

17 Nuˈbʉ Ajua̱ hinxa japi xa yopa nte ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo de ja ra du, nuˈbʉ́ nuri jamfrihʉ hinte dri muuihma̱, ne gri duda ri tsˈoquihʉ nehe.

18 Nuˈbʉ di njahma̱bʉ, nuˈbʉ́ gatho núˈʉ xa du masque xa gamfri ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, nuˈʉ́ xa ˈmɛdihma̱.

19 Nuˈbʉ nsøctho núbya dí tehʉua ja ra ximhai dí tøˈmhʉ ya hño da ˈracjʉ ra Zidada Jesucristo, ne nurá ñoho ra te ya hinte dí tøˈmhʉ ga ha̱ñhʉ de gueˈa̱, nuˈbʉ́ nujʉ xi dyá huecatehʉ de gatho ya ja̱ˈi ngueˈa̱ hinte dí tøˈmhʉ.

20 Pe nuˈa̱ xi majua̱ni, nura Zidada Jesucristo bi yopa nte de ja ra du, ne go gueˈa̱ xi rá mʉdi bi nuhu de gatho núˈʉ xa du.

21 Po rá tsˈoqui ˈnatho ra ˈñøhø, hangue gatho ya ja̱ˈi pɛˈtsi te da du. Pe ˈnatho ra ˈñøhø nehe núˈa̱ toˈo bi ˈøtˈe pa da yopa nte maˈnaˈqui núˈʉ tu.

22 Ngueˈa̱ nujʉ́ yá ba̱tsiguihʉ ra Adá, hangue dí tuhʉ nehe ngu bi duˈa̱, ngueˈa̱ por núˈa̱ ra tsˈoqui bi ˈøtˈeˈa̱ hangue bi nja ra du. Pe nubya ya drí ˈnathohʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, hangue ma ga yopa ntehʉ nehe ngu bi njaˈa̱.

23 Ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo go gueˈa̱ xi rá mʉdi bi yopa nte de gatho, ngu xqui ˈyɛˈmba Ajua̱. Nepʉ nújʉ stá camfrihʉˈa̱, nu stua yopa pengui ˈa̱ ma ga yopa ntehʉ nehe ˈmɛfa con gatho núˈʉ maˈra xa gamfri. Go gueˈa̱ xa ˈyɛˈmba Ajua̱ nehe.

24 Y de gueˈa̱ ma da nja ra

ngạxhmai, nu sta uadi ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo da huatua yá hmanda gatho nú'ʉ ri ndạ ne gatho yá nsu'ʉ ne yá ts'ɛdi'ʉ. Numa zi Hmuhʉ ra Jesucristo ma da ndạ, nepʉ da yopa 'yɛnt'ua ja rá 'yɛ Ajuạ rá Dada ma'na'qui nú'ạ ra hmanda xqui t'ɛnt'ua ja rá 'yɛ.

25 Ngue'ạ numa Zidadahʉ ra Jesucristo pɛ'tsi ma da ndạ asta hinda hyandi gue ya xi bi ntạte de gatho yá ncontra.

26 Y nu'ạ rá ngạts'i ra ncontra ma dra huati, go gue'ạ ra du.

27 Ja ra Mạca T'ofo mạ gue Ajuạ bi 'yɛnt'ua ja rá 'yɛ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo gatho nú'ạ te ja ne nú'ʉ 'bʉi nuni mahets'i ne nuua ja ra ximhai. Pe nu habʉ ena gue gatho bi t'ɛnt'ua ja rá 'yɛ, dí pạhʉ gue Ajuạ ra Dada hingui 'bʉi de ja rá hmanda ma zi Hmuhʉ ra Jesu, ngue'ạ nura Dada go xa umbabi ra ts'ɛdi'ạ.

28 Y nu sta uadi da ntạte ra Zidada Jesu de gatho ya hmanda, nu'bʉ́ nu'ạ́ ma da 'mʉi nehe ja rá hmanda rá Dada nú'ạ to'o xa 'yɛnt'ua ja rá 'yɛ gatho nú'ạ te ja ne nú'ʉ 'bʉi, pa njabʉ Ajuạ ra Dada go gue'ạ ma da manda gatho.

29 Nu'bʉ hinda yopa nte nú'ʉ xa du ngu guí mạñhʉ, nu'bʉ́ ¿pa te ri nxistehe 'ra por nú'ʉ xa du? 'Bʉ xi majuạni hingui tsa da yopa nte nú'ʉ tu, nu'bʉ́ ¿hanja 'ra ri nxistehe por gue'ʉ?

30 Nuje nu'ạraza ra ora da za ga thạmfrihe ga thohe 'nara ts'othogui. Pe nu'bʉ hinda yopa nte nú'ʉ tu, nu'bʉ́ hinte ri muui gra 'yohe njabʉ.

31 Nugui xi majuạni hyastho thongagui pa da thogui. Dí xi'ahʉ njabʉ zi cuhʉ ngue'ạ dí pạdi gue xi guí camfrihʉ xá hño ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

32 Xi stá ntun'be nuya ts'ojạ'i de guecua Efeso. Ha nu'bʉ stá øt'a njabʉ pa ma hñosɛ de guecua ja ra ximhai, xi'bʉ xa hyogaguihmạ, nu'bʉ́ ¿te dí tạhạga 'bʉ hinda yopa nte nú'ʉ tu? Nu'bʉ́, ma'na xá hño ga ena ngu enga 'ra: "Ma ga ñuñhʉ ne ma ga ntsithehʉ, cabʉ rixudi ndamạni ma ga tuhʉ."

33 Oxqui hophʉ to'o da hya'ahʉ, ngue'ạ nu'ạ tó'o da ntsixui ya ts'ojạ'i, da japi da nts'oqui nehe.

34 Xi da pɛ'tshʉ 'nara hoga mfeni xá hño ngu rí 'ñehe. 'Yohʉ xá hño, oguí øthʉ ya ts'oqui. Dí mạ njabʉ ngue'ạ 'ra de gue'ahʉ nixi xcá camfrihʉ Ajuạ. Dí xi'ahʉ njaua pa xạmạ da nja ri tsahʉ de nú'ạ guí øthʉ.

Hanja ma da yopa nte nú'ʉ xa du

35 Tsa 'ra de gue'ahʉ gui 'ñeñhʉ: Nú'ʉ xa du, ¿hanja da za da yopa nte? ¿Tengu nú'ạ ra ndo'yo da mɛ'tsi'ʉ 'bʉ?

36 Pøde nu'ahʉ otho ri mfenihʉ. ¿Ha gue hinguí pạhʉ gue nú'ạ ra nda guí pothʉ, mahyoni 'mɛt'o da 'ya, nepʉ ja da c'onts'a nú'ạ ra 'ra'yo 'bai gá ndạpo?

37 Ora guí pothʉ ra trigo o ma'na ra nda, nú'ạ guí pothʉ

gueˈa̱ ˈnara ndatho, pe nu sta cˈontsˈi ya dra nda̱po.
38 Pe nu Aju̱a̱ go gueˈa̱ ri japi da nte núˈa̱ guí pothʉ ne ri umbabi rá ˈbai cada ˈnara nda ngu núˈa̱ xa ˈyɛˈmbi.
39 Njabʉ nehe numa ngøhʉ hinga mahyɛgui ngu yá ngø ya mboˈni, y ˈnaˈño yá ngø ya tsˈintsˈʉ nehe. Y ya huа̱ ˈnaˈño nehe yá ngøˈʉ.
40 Njabʉ nehe núˈʉ bí ˈbʉ mahetsˈi ˈnaˈño yá ˈbai, ha nújʉ dí ˈbʉhʉua ja ra ximhai ˈnaˈño ma ˈbaihʉ con gueˈʉ, y ˈramaˈnaˈño yá hothoˈʉ con guecjʉ.
41 Nehe nura hyadi ˈnaˈño rá ñotˈi, ha nura za̱na̱ ˈnaˈño rá ñotˈi nehe. Nehe ˈnaˈño yá ñotˈi ya tsø, ne cada ˈna de gueˈʉ ˈramaˈnaˈño gra yotˈiˈʉ.
42 Nehe ma ga njahʉbʉ nu xcrá yopa ntehʉ de ja ra du. Numa ndoˈyo dí ha̱hʉbya ma da ntˈagui ja ra hai ne da ˈya, pe de gueˈa̱ nura ndoˈyoˈa̱ ma da yopa nte maˈraˈyo y ya hinhyaˈmʉ ma da du.
43 Nubyá hini hnequi xá nsunda nuna ma ndoˈyohʉ ma da ntˈagui, pe nu sta yopa nte maˈraˈyo ha̱, ma da hnequi xi strá nsunda. Nuna ma ndoˈyohʉ hingui ja rá tsˈɛdi ma da ntˈagui, pe nu sta yopa nte maˈraˈyo, ya di ja rá tsˈɛdi.
44 Ma da du nuna ma ndoˈyo dí ha̱hʉbya, pe nu xcrá yopa ntehʉ ma ga pɛˈtshʉ maˈnaˈño ma ndoˈyohʉ. Nubya dí ha̱hʉ nuna ndoˈyo ngueˈa̱ dí ˈbʉhʉua ja ra ximhai, pe nu xcrá yopa ntehʉ ma ga pɛˈtshʉ maˈna ra ndoˈyo ngueˈa̱ ma ga ˈbʉhʉni mahetsˈi.
45 Xa ntˈofo ja ra Ma̱ca Tˈofo ne ena njaua: Núˈa̱ ra mʉdi ˈñøhø go gueˈa̱ ra Adá, núˈá̱ Aju̱a̱ bi umbabi rá te, y ˈmɛfa bi zøhø maˈna ra ˈñøhø mi ngu ra Adá, pe nusɛˈa̱ umba ra ˈraˈyo te ya ja̱ˈi, y go gueˈa̱ ma Zidadahʉ ra Jesucristo.
46 ˈMɛtˈo bi tˈacjʉ ˈnara ndoˈyo de guecua ja ra ximhai, nepʉ ˈmɛfa ma dí tˈacjʉ ˈnama ˈraˈyo ndoˈyohʉ nuni mahetsˈi.
47 Nuˈa̱ xi ra mʉdi ˈñøhø bi ˈmʉi, Aju̱a̱ bi hyoqui de guecua ja ra ximhai dega hai, ha nuˈa̱ rá ñoho ra ˈñøhø bi nja̱ˈiua ngu ra Adá, nuˈá̱ bá ehe de mahetsˈi.
48 Ngu bi nja ra Adá bi thoqui dega hai nuua ja ra ximhai, necjʉ nehe drí nhya̱xhʉˈa̱. Ha nura Zidada ra mengu mahetsˈi, hangue necjʉ ma grá menguhʉni ne ma grá hña̱ˈtsuahʉ rá ˈbaiˈa̱.
49 Njabʉ ngu drí hña̱tsˈihʉbya ngu rá ˈbai ra Adá xa thoqui dega hai, njabʉ nehe ma grá hña̱tsˈihʉ ngu rá ˈbai ma Zidadahʉ núˈa̱ bí ˈbʉi mahetsˈi.
50 Dí xiˈahʉ zi cuhʉ gue hinda za ga cʉthʉ nuni mahetsˈi habʉ bí manda Aju̱a̱ co nuna ma jihʉ ne nuna ma ndoˈyohʉ dí ha̱hʉbya. Ngueˈa̱ nuna ndoˈyo dí ha̱hʉbya ma da nhyai ne hingui tsa da nte pa nza̱ntho.
51 Nubya ma ga xiˈahʉ núˈa̱ bi xica Aju̱a̱ ne hinxcá pa̱thʉ, gue hinga gatho ya ja̱ˈi de ra

ximhai ma da du, pe gatho mahyɛgui ma dra patca ma 'baihʉ.
52 Masɛctho ma da njabʉ, ngu 'na ts'ạnt'i ma dahʉ, núʼạ ra ora sta 'bɛ ra trompeta de Ajuạ de rá ngạts'i ra ximhai. Nu stí nt'øde núʼạ ra trompetaʼạ gatho núʼʉ ya cu xa du ante da yopa 'ñehe ma Zidadahʉ ra Jesu, ma da yopa nteʼʉ co 'nara 'ra'yo ndo'yo núʼạ hinhya'mʉ ma da nts'oqui. Y nújʉ gra 'bʉthʉua ja ra ximhai, 'bestho ra oraʼạ da mpadi ma 'baihʉ nehe.
53 Ngueʼạ mahyoni da mpadi nuna ma ndo'yo dí hạhʉ ma da nhyai, pa ga pɛ'tshʉ 'nara ndo'yo núʼạ hinhya'mʉ da nts'oqui. Ha nuna ma ndo'yo dí hạhʉ núna ma da du, mahyoni da mpadi co ma'na ra ndo'yo núʼạ hinhya'mʉ da du.
54 Ha nu stí njabʉ ma ndo'yohʉ da mpadi co ma'na ra ndo'yo núʼạ hinhya'mʉ da nts'oqui ne hinhya'mʉ da du, nu'bʉ́ ma da nja ngu núʼạ huxa ja ra Mạca T'ofo habʉ ena njaua: “Nura du bi 'bɛdi ne bi nhuati pa nzạntho.”
55 Ne ena: “¿Habʉ jabya rá ts'ɛdi ra du? ¿Habʉ jabya gatho núʼạ mi øtʼe?”
56 Ra ts'oqui go gueʼạ ri jacjʉ ga tuhʉ, ne ra ndạxjua ley go gueʼạ ri umba ra ts'ɛdi ra ts'oqui.
57 Pe nubyá, ga umfʉ njamạdi Ajuạ ngueʼạ numa Zidadahʉ ra Jesucristo go gueʼạ bi 'yøtʼe pa dá tạpabihʉ ra du.
58 Hangue nubyá, ma zi hmạca cu'ihʉ, xi da camfrihʉ xá hño con gatho ri mʉihʉ. Xi da mpɛfihʉ nzạntho ja rá 'bɛfi ma Zidadahʉ, ngueʼạ nu'ahʉ ya guí pạhʉ gue hinda ma da 'mɛditho gatho núʼạ ra 'bɛfi xa 'racjʉʼạ pa ga pɛfihʉ.

16

Ra mfats'i hmunts'i pa ma'ra ya gamfri

1 Nubya ma ga xi'ahʉ de núʼạ ra mfats'i guí muntshʉ pa guí pɛmpahʉ ya cu me Jerusale. 'Yøthʉ nehe ngu núʼạ stá 'bɛpa ya cu me Galacia da 'yøtʼe.
2 Tat'a domingo cada 'na de gueʼahʉ 'uecjʉ 'na tʉi núʼạ xcá tạhạhʉ, ngu núʼạ rá ndunthi bi 'ra'ahʉ Ajuạ. Ne gui hạxhʉ ja ra nijạ pa ja da hmunts'ini, pa njabʉ nu xcrá mabʉ hingue ja ra oraʼạ gui munts'a ri mfats'ihʉ.
3 Ne de ante ga mabʉ, dí ne gui huanhʉ 'raya cu pa nu xcrá tsømbʉ ga umbabi'ʉ 'nara hɛ'mi pa da hñạ'tsua núʼʉ ya cu me Jerusale núʼʉ to'o ma dua ts'ocua núʼạ ra mfats'iʼạ.
4 Ha nu'bʉ ga handi gue xá hño ga ma nehe, ga mɛ'beʼʉ.

Ra apostol Pablo ri hñoqui pa da ma dua c'ạ'tsa ya gamfri

5 Stá beni nehe ga ma ga c'ạ'tsa ya cu nuni Macedonia, hangue 'mɛtʼo ma ga 'rani de guehni.
6 Stá beni ga 'bʉi con gueʼahʉ ndunthi ya pa, y 'bʉ da zahmạ, ga 'bʉi con gueʼahʉ asta hinda thogui ya pa de ya tsɛ, nepʉ de gueʼạ da za gui

faxcahʉ ne gui nexcaguihʉ nu habʉ grá ma.

7 Núbya xcrá mabʉ, hindí ne hønsɛ ga hant'a'ihʉ ne 'bestho ga thogui. Nu'ą dí ne, ga 'bʉi con gue'ahʉ 'raya pa 'bʉ njabʉ rá paha ra Zidada.

8 Pe ma ga cohi de guecua Efeso asta da zø ra pa de ra Pentecosté.

9 Ngue'ą nu de guecua xi xa xogui ya gosthi pa ga mąnbabi rá noya Ajuą, ne ndunthi ya xa gamfri. Pe nehe 'bʉi ndunthi ya ncontra.

10 Ne nu'ą dí xi'ahʉ, nu sta zømbʉ ra cu Timu, suhʉ xá hño pa da 'mʉi te rá 'ñentho ne hinda du rá mʉi, ngue'ą ne'ą pɛpabi Ajuą ngu dí pɛpabi nehe.

11 Hangue por gue'ą oxqui ma grí 'ñenithohʉ de gue'ą. Y nu stua pengui'ą, bá nets'ihʉ co ra johya pa da 'ñe da c'ąscagui ma'na'qui, ngue'ą nugui dí tø'mi da zøhø'ą co nú'ʉ ma'ra ya cu ma dua 'ñoui.

12 Ha nura zi cu Polo xi stá bąntebi da mabʉ ne da mɛui núyʉ ma'ra ya cu dua tsøñ'ahʉ. Pe hinxa ne xa mabʉ. Bi xiqui gue ma da mabʉ da c'ą'ts'ahʉ nú'ą ra pa'ą da nja rá luga.

Ra nzɛnjua pɛhna ra apostol Pablo mi uadi ra carta

13 Xi da nsuhʉ de yá ts'o'bɛfi ra ts'ondąhi, ne xi da pɛ'tshʉ 'nara jamfri. Oxqui tsuhʉ nú'ʉ to'o ri ʉtsa'ihʉ, 'yøthʉ ra ts'ɛdi pa gui 'yøthʉ nú'ą xá hño.

14 Gatho nú'ą gui 'yøthʉ, 'yøthʉ co ra hmąte.

15 Zi cuhʉ, ya guí pąhʉ gue nura zi cu Teba ne con gatho yá ją'i de rá ngu, go gue'ʉ xi ya mʉdi gamfri de guepʉ Acaya. Ne guí pąhʉ gue nú'ʉ de yá pahasɛ xa 'mʉi pa da maxa ya cu.

16 Dí bąnte'ihʉ gui 'yøtehʉ nú'ʉ ya zi cu'ʉ, ne nú'ʉ ma'ra to'o pɛpabi Ajuą ngu'ʉ. 'Yøtehʉ nehe nú'ʉ ma'ra to'o fax'ahʉ ja rá 'bɛfi Ajuą ne gatho nú'ʉ to'o pɛpabi'ą.

17 Xi drí johya ngue'ą bi zøhø de guecua ra cu Teba ne ra cu Nato ne ra cu Acaico, ngue'ą xa 'yøtcagui nú'ą hinxa za xcá øthʉ.

18 Nuyʉ ya cuyʉ xi bi hñubga ma mʉi ngu xa hñup'a ri mʉihʉ nehe. Numansuhʉ nuya cuyʉ ngue'ą go guehyʉ 'rayá hoga mɛfi Ajuą.

19 Nuya cu de guecua Asia ri fat'ajuą'ihʉ. Nehe ra zi cu Aquila ne ra zi nju Prisila xi pɛhn'ahʉ ndunthi ra nzɛnjua, nú'ahʉ guí 'bʉhʉ co ra Zidada ngu nja nehe'ʉ. Nehe pɛhn'ahʉ ndunthi ra nzɛnjua nú'ʉ ya cu ri munts'i ja yá ngu'ʉ.

20 Ne ri fat'ajuą'ihʉ gatho ya cu de guecua. Ne nzɛnjuahʉ 'na ngu ma'na co 'nara nthʉfi dega hmąte.

21 Nugui drá Pablo, de ma 'yɛsɛ dí op'a'ihʉ nuna nzɛnjua.

22 Nehe dí xi'ahʉ, nu'ʉ tó'o hini mądi ma Zidadahʉ ra Jesucristo, dá t'eque pa da zʉtua rá cuɛ Ajuą. Ra Zidada ya ma da zøhø.

23 Y nubyá, ma Zidadahʉ ra Jesucristo da max'a'ihʉ.

24 Dí pɛhn'ahʉbʉ ma hmą̱te
de ja rá thuhu ma Zidadahʉ
ra Jesucristo. Njabʉ gue'ą̱.

RÁ ÑOHO RA CORINTIO

RÁ ÑOHO RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO BI 'YOPABI YA GAMFRI ME CORINTO

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Corinto

1 Núgui drá Pablo rá apostolgui ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Ajuạ go rá paha'ạ pa bi hñuxcagui dega apostol. Nugui co ra cu Timoteo dí op'a'ihe nuna carta, nú'ahʉ gyá gamfrihʉ guí 'bʉhʉbʉ Corinto, ne pa gatho nú'ʉ ma'ra ya gamfri 'bʉi ja ma'ra ya hnini de guepʉ ja ra hai Acaya.

2 Ajuạ ma Dadahʉ ne ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo da jạp'a'ihʉ ne da max'ahʉ pa gui 'bʉhʉ te rá entho.

Ra apostol Pablo bi thogui ya nt'ʉtsate

3 Ga xøcambenihʉ Ajuạ nurá Dada ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ngue'ạ go gue'ạ ma Dadahʉ nú'ạ pɛscahʉ ra nthecate ne go gue'ạ nzạntho hubga ma mʉihʉ.

4 Nú'ạ́ hubga ma mʉihʉ ora dí thohʉ ya ts'othogui, pa njabʉ nujʉ́ da za ga hu'mbahʉ yá mʉi nú'ʉ ma'ra to'o thogui ya ts'othogui nehe, ngu bi hñubga ma mʉihʉ nehe Ajuạ.

5 Njabʉ ngu ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo bi thogui ndunthi ya ts'othogui, njabʉ nehe dí sufrihʉ por gue'ạ, pe por gue'ạ dí hạñhʉ ndunthi ra humʉi nehe.

6 Hangue nuje xi dí thohe ya ts'othogui pa njabʉ nu'ahʉ da za gui hạñhʉ ra humʉi ngu nú'ạ dí hạñhe ne pa da za gui mpøhøhʉ. Nuje Ajuạ hubga ma mʉihe pa njabʉ nu'ahʉ nehe da za gui hạñhʉ nuna ra humʉinạ ora guí thohʉ ya ts'othogui nehe, pa njabʉ da za gui tsɛthʉ.

7 Nuje xi dí camfrihe gue nu'ahʉ ma gui tsɛthʉ nuya ts'othogui ngu stá tsɛthe, ngue'ạ dí pạhe gue nura ora guí thohʉ ya ts'othogui, ra ora'ạ guí hạñhʉ ra humʉi ngu nú'ạ dí hạñhe nehe.

8 Zi cuhʉ, dí nehe gui pạhʉ de nuya ts'othogui dá thoguihe de guehni Asia. Gue'ʉ 'raya ts'othogui xi ya dạngui, ya mi otho ma ts'ɛdihe pa ga tsɛthe, ya nixi ndi tø'mhe gue stá yopa ntehe ma'na'qui.

9 Nuje ya ndí njahe ngu 'raya jạ'i nú'ʉ xa t'ɛ'mbi pa da tho. Dá thohe njabʉ pa ma'na dá pạdihe gue Ajuạ go gue'ạ ñạngaguihe de ya ts'othogui, ngue'ạ de guecsɛhe hinte tsa ga øthe, y nu'ạ́ ja rá ts'ɛdi pa da japi da yopa nte nú'ʉ ya xa du.

10 Ajuạ go gue'ạ bi ñạngaguihe de nú'ʉ ya dạnga ts'othogui habʉ ma xa thogaguihe, y asta nubya ri sigui ri ñạngaguihe, ne dí tø'mhe gue ma da sigui da ñạngaguihe.

11 Nu'ạ́ ma da sigui da ñạngaguihe 'bʉ gui faxcahe gui 'yaphʉ'ạ por guecje. Y nu'bʉ ndunthi ya cu apabi

Ajuą por guecje, nu'bы́ 'mεfa ndunthi ma da umba njamądi'ą por nú'ą xa 'yøt'e'ą con guecje por yá nt'adi'ы.

Hanja himbi ma 'bestho ra apostol Pablo pa Corinto

12 Co 'nara johya ne co 'nara mfeni xá nt'axi dí xi'ahe gue nuje stá 'yohe xá hño ja yá thandi ya ją'i de gatho ya hnini habы stá 'yohe, ne ma'na ndunthi gá handgahe nu ndá 'bыhebы. Co rá mfats'i Ajuą nzątho stá 'yohe xá nt'axi ja rá thandi'ą, ngue'ą nu'ą́ xa 'racje ra ts'εdi pa dá øthe njabы, hingo de ma mfenisεhe dá øthe.

13 Gatho nuya noya dí op'ahe de ja ma cartahe go guehna da za gui hñe'tihы ne gui pądihы, ne dí tø'mhe gue gui pądihы xá hño.

14 Ya guí pąhы teraza de nú'ą stá xi'ahe gue nu stí yopa menga ma Zidadahы ra Jesu nuua ja ra ximhai, ma gui esca ma nsuhe ngu nuje ma ga e'ts'ahe ri nsuhы nehe, ne dí tø'mhe gui pąhы ma'na xá hño de guehna.

15 Nugui ndí humamыi gue nguí numahñoguihы, hangue por gue'ą ndí beni stá c'ą'ts'ahы de ndá ecua Macedonia, ngue'ą ndí beni gue xcá johyahmąhы 'bы stá thopы pa xa za stá c'ą'ts'ahы yo'qui.

16 Nu nduá ehe pa nuua Macedonia, dá behmą gue de má 'ñu stá gathmąbы Corinto pa stá tsøñ'ahmąhы, y ndí beni nehe gue nura pa stá ma de guecua, stá yopa gathmąbы ma'na'qui, y de guepы xcá nexcahmąhы pa stá thogui asta ja ra hai Judea.

17 Xi nu de ndá xi'ahы gue ga mabы, ¿ha gue gá beñhы gue ndí ma ga ha'ahы? O ¿ha gue guí beñhы gue dí øt'a ngu nú'ą øt'a nú'ы hingyá gamfri? Ngue'ą nú'ы́ go gue'ы øt'a njabы, ts'ы da 'ñena hą, ts'ы da 'ñena hina. Pe nugui hindí njabы.

18 Ajuą pądi gue nuje hinda za ts'ы ga eñhe hą, ts'ы ga eñhe hina.

19 Nugui co ra cu Silvano ne ra cu Timoteo nzątho stá xi'ahe rá noya ra Zidada Jesucristo rá T'ы Ajuą, y nurá noya'ą, hingue ts'ы da 'ñena hą, ts'ы da 'ñena hina. Nu'ą́ nzątho øt'a nú'ą mą.

20 Ngue'ą gatho nú'ą xqui ñątcahы Ajuą, bá pεhna rá T'ы pa go bi 'yøt'e'ą, pa bi nja gatho ngu nú'ą xqui ñągui. Hangue po ra Zidada Jesucristo dí xøcambenihы Ajuą, ne dí eñhы, "Njabы gue'ą".

21 Nu Ajuą go gue'ą bi 'yøt'e pa dá 'bыhы co ma zi Hmuhы ra Jesucristo, ne go xa 'racjы ra ts'εdi pa ga pεphы'ą.

22 Ne xa 'racjы ra Mąca Ndąhi pa da 'mыi ja ma corasohы, go gue'ą 'nara seña gue yá mεtiguihы'ą. Y nú'ą́ go gue'ą 'nara mыdi ją́pi dí hąñhы de guecua ja ra ximhai de dí t'acjы ma'ra ya ją́pi nuni mahets'i.

23 Pe nugui hindá catbы Corinto ngu ndí behmą, ngue'ą ndí tsu stá zo'ahы nts'εdi y njabы xcá ыhы. Ajuą pądi xá hño gue dá beni njabы, ne dí unga ma te 'bы

hindí mạnga majuạni.
24 Hindí ne ga mabʉ pa go
ga xi'ahʉ nda'nạ gui camfrihʉ
pa go da ua'ạ ga mạ, ngue'ạ
nu'ahú ya xcá camfrihʉ xá
hño rá noya Ajuạ. Hønsɛ nu'ạ
dí ne, ga nup'a ri mfenihʉ pa
ma'na gui johyahʉ.

2

1 Hangue nugui hindá ne
dá gat'ibʉ ga tsøñ'ahʉ, ndí
tsu xi'bʉ stá ja'ahʉ xa du ri
mʉihʉ.
2 Ngue'ạ nu'bʉ nugui ga
ja'ahʉ da du ri mʉihʉ, nu'bú
¿toʼo ja da hñubga ma mʉiga?
Ngue'ạ 'bʉ go stá ja'ahʉ xa
du ri mʉihʉ, ya hinxa za xcá
hñubga ma mʉihʉ.
3 Ne guet'atho ngu nú'ạ
ya stá op'ahʉ, dá xi'ahʉ nú'ạ
mahyoni gui 'yøthʉ, pa njabʉ
'bʉ stá mahmạbʉ hinxcá jacjʉ
da du ma mʉi, ngue'ạ nu'ahʉ
rí 'ñep'ahʉ gui jacjʉ ga johya.
Y nugui ndí camfri gue gatho
nu'ahʉ de xcá hyandgahʉ stá
johya, ne'ahʉ xcá johyahʉ
nehe.
4 Y nu ndá op'ahʉ ra mʉdi,
dá op'ahʉ co ndunthi ra
dumʉi asta ndí zoni, pe
hingue pa ndí ne da du
ri mʉihʉ nehe, hønsɛ dá
op'ahʉ pa gui pạhʉ hangu
rá ndạngui nura hmạte dí
pɛ'ts'ahʉ.

Ra pumbate pa nú'ạ ra cu xqui 'yøt'a 'nara ts'oqui

5 Nubyá, nú'ạ ra cu bi
jaqui bi du ma mʉi, hingue
hønsɛgui, ne'ahʉ nehe,
masque hinga gatho'ihʉ bi du
ri mʉihʉ de gue'ạ.
6 Y ya da zatho nú'ạ gá
ø'tuahʉ nura cu'ạ.
7 Nubyá, nu'ạ gui 'yøthʉ,
pumbahʉ'ạ ne hñu'mbahʉ
rá mʉi, nu'bʉ hina, xi'bʉ da
'uegue de rá jamfri co ra
dumʉi.
8 Y dí xi'ahʉ nehe, gui
'ñu'tuahʉ gue grí mạdihʉ'ạ.
9 Rá mʉdi dá op'ahʉ pa gui
tsʉihʉ nura cu'ạ pa njabʉ ga
pạdi ua gui 'yøthʉ gatho nú'ạ
dá 'bɛp'ahʉ gui 'yøthʉ.
10 Hangue nubyá, nu'ạ tóʼo
gui pumbahʉ, necagui ga
pumbabi'ạ. Y po rá ngue'ahʉ
ya stá pumbabi nura cu'ạ ja
rá thandi ma Zidadahʉ ra
Jesucristo, ngue'ạ ja ra uɛnda
go xa 'yøtqui te xa 'yøtqui
nehe.
11 Ma ga øthʉ njabʉ pa
hinda dạcjʉ ra Satá, ngue'ạ
ya dí pạtuahʉ tengu yá
ts'o'bɛfi'ạ.

Bi du rá mʉi ra apostol Pablo nuni Ntroa

12 De ndá tsønga ja ra hnini
Ntroa pa dá mạnba rá noya
ra Zidada Jesucristo, xi bi xo
ya gosthi pa dá zofo ndunthi
ya jạ'i, y ndunthi de gue'ʉ bi
gamfri ra Zidada.
13 Pe nuni xi bi du ma
mʉi ngue'ạ mi jo'oni nuni ra
cu Tito. Hangue dá 'ñedi
'bestho nú'ʉ ya cu ya mengu
de guehni pa duá ehe pa
guecua Macedonia pa ja dá
nthɛ'beuani.

Co rá mfats'i ma Zidadahʉ ra Jesucristo ga ntạtehʉ

14 Nujú ga umfʉ njamạdi
Ajuạ ngue'ạ nú'ạ nzạntho
faxcahʉ pa dí tạtehʉ ngue'ạ
dí 'bʉhʉ co ma Zidadahʉ

ra Jesucristo. Nehe Ajuą faxcaguihʉ pa dí mąñhʉ ra mąca noya de ra Zidada Jesucristo pa habʉraza da fądi de gueˈą. Y nura mąca noya dí mąñhʉ nja ngu ˈnara hoga ñʉni xi tsɛ rá ñʉni.

15 Y nujʉ nehe dí njahʉ ngu ˈnara hoga ñʉni ngueˈą dí mąñhʉ de ma Zidadahʉ ra Jesucristo, y núˈą dí mąñhʉ gueˈą ri ho Ajuą. Ne dí zofohʉ núˈʉ ma da mpøhø ne núˈʉ hinda mpøhø.

16 Y núˈʉ hinda ma da mpøhø, hini ho núˈą dí mąñhʉ, ngueˈą pa gueˈʉ, gueˈą ngu ˈnara ñʉni dega du. Pe pa núˈʉ toˈo da mpøhø, go gueˈą ˈnara hoga ñʉni dega te pa nzą̃ntho. Nuˈbʉ́ ¿toˈo ja da za da mąnba rá noya Ajuą de guesɛ ˈna?

17 Pe nuje co rá mfatsˈi Ajuą dí mąnbahe rá noyaˈą ngueˈą yá ˈmɛhniguiheˈą ne dí mąñhe con gatho ma mʉihe ja rá thandiˈą, ne dí hąnpahe rá tsˈɛdi ma Zidadahʉ ra Jesucristo. Hindí njahe ngu maˈra mąnba rá noya Ajuą co ra nthate, hønsɛ pa da dą ra bojąˈ.

3

Ra apostol Pablo mą de ra ˈraˈyo cohi

1 Xibya ¿ha gue guí beñhʉ gue go dí mąnsɛhe de ma hogaˈmʉihe pa gui yopa camfriguihe ngueˈą dí mąñhe njabʉ? ¿Ha gue mahyoni ga uˈtˈahe ˈnara hɛˈmi habʉ di mą tengu ma ˈbɛfihe? O ¿ha gue mahyoni gui ˈracje ˈnara hɛˈmi ˈmɛtˈo habʉ di mą tengu ma ˈbɛfihe pa njabʉ da gamfriguihe maˈra ya cu? Maˈra hą, øtˈa njabʉ.

2 Pe nuje hina, hinga mahyoni ga øthe njabʉ, ngueˈą nuˈasɛhʉ guí njahʉ ngu ˈnara hɛˈmi xa tˈofo habʉ heˈta ya jąˈi tengu ma ˈbɛfihe, ne ja ri hnecni gue xi majuąni yá ˈmɛhniguihe Ajuą. Y nura tˈofoˈą ya xa tˈofo ja ma mfenihe.

3 Nuˈahʉ guí njahʉ ngu ˈnara hɛˈmi bi ˈyofo ma Zidadahʉ ra Jesucristo, ngueˈą nuˈą́ bi mpɛfi ja ri corasohʉ nu ndá zoˈahʉ de gueˈą. Guehna ˈnara hɛˈmi xa tˈofo co rá Mąca Ndąhi Ajuą núˈą te, hingue xa tˈofo dega tinta, ne xa tˈofo ja ri mfenihʉ, hingue xa tˈofo ja ˈraya xingdo.

4 Dí camfri gue núna dí mąñhe guehna majuąni ngueˈą nura tsˈɛdi dí hąhe rí ˈñehe de Ajuą ne go xa ˈracje ra Zidada Jesucristo.

5 Nuje hingui tsa ga eñhe gue go dí pɛˈtsasɛhe ra tsˈɛdi, ngueˈą gatho núˈą rá hoga ˈbɛfi Ajuą dí øthe, Ajuą go ri ˈracje ra tsˈɛdi.

6 Nehe go gueˈą bi hñuxcaguihe pa ga udihe núˈą ra ˈraˈyo cohi bi ˈøtˈe, ne bi ˈracje ra mfądi pa dí udihe ngu rí ˈñehe. Nuna ˈraˈyo cohinąˈ, mą de ra ˈraˈyo te ri ˈracjʉ po ra Mąca Ndąhi, y hingui nja ngu núˈʉ ya hmanda xqui tˈofo ja rá ley ra Moise, ngueˈą núˈą xqui tˈofo ja nura leyˈą mą gue nuˈą tóˈo hinda ˈøtˈe núˈą mą, ma da

ncondena pa da du, pe nuna ra 'ra'yo cohi mạ gue co rá ts'ɛdi ra Mạca Ndạhi da za ga pɛ'tshʉ ra te pa nzạntho.

7 Nurá ley ra Moise nú'ạ bi t'ofo ja ya xingdo, mi tsa da condena pa da du to'o hinda 'yøt'a nú'ạ mạ, y nu de mi t'umba ra Moise xi bi huɛxca rá hmi co rá hyats'i Ajuạ, y nuya me Israel himi tsa da hyandua rá hmi co nura hyats'i'ạ. Pe nura hyats'i mi huɛxca ja rá hmi, 'ramats'ʉ bi 'mɛdi.

8 Hangue 'bʉ xmá nsunda nú'ạ ra hyats'i mi huɛxca ja rá hmi ra Moise, ¡xi hmạhạ rá nsunda ra hyats'i xa 'racjʉ ra Mạca Ndạhi po ra 'ra'yo cohi bi 'yøt'a ma Zidadahʉ ra Jesucristo!

9 Nu'bʉ ra ley xi xmá nsunda masque mi tsa da condena pa da du to'o hinda 'yøt'a nú'ạ mạ, ¡xi hmạhạ rá nsunda ra 'ra'yo cohi, ngue'ạ go gue'ạ xicaguihʉ gue Ajuạ xa punga ma ts'oquihʉ pa ga 'bʉhʉ xá hño ja rá thandi'ạ!

10 Ngue'ạ rá mʉdi, ra ley xi xmá nsunda, pe nubyá nuna ra 'ra'yo cohi ma'na xi xá nsundabya.

11 'Bʉ nura ley mi ja rá nsunda ne bi uadi bi thogui, ¡xi hmạhạ rá nsunda nuna ra cohi hinhya'mʉ ma da uadi!

12 Nuje dí pạhe xá hño gue nura 'ra'yo cohi ma da nja pa nzạntho, hangue habʉraza dí mạñhe de gue'ạ co ndunthi ra ts'ɛdi.

13 Hindí njahe ngu ra Moise, ngue'ạ nu'ạ́ mi co'ma rá hmi co 'nara velo pa njabʉ ya me Israel himi tsa da hyandi da 'mɛdi nú'ạ ra hyats'i xá nsunda mi ja ja rá hmi'ạ.

14 Pe nu'ʉ́ xi bi megui yá mfeni, y asta núbya mapaya ora he'ta ra ndạxjua t'ofo hingui pạdi te rí bøni nú'ạ mạ, ja ra uɛnda xra jutua yá mfeni co 'nara velo. Ha nura velo'ạ, pa da za da thạcuabi de ja yá mfeni'ʉ, mahyoni da gamfri ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

15 Pe asta mapaya ya me Israel hinxa bạditho te rí bøni rá ley ra Moise ora he'ti'ʉ, ngue'ạ hạda nú'ạ ra velo pa jutua yá mfeni pa hinda bạdi te rí bøni ra ley.

16 Pe nu'bʉ nú'ʉ da gamfri ra Zidada, nu'bʉ́ da thạcua nú'ạ ra velo xa jutua yá mfeni.

17 Y nú'ạ ra Zidada'ạ go gue'ạ ra Mạca Ndạhi, y nu'ạ tó'o pɛ'tsa ra Mạca Ndạhi ja rá coraso ya hingui 'bʉi ja rá hmanda ra ndạxjua ley.

18 Pe nújʉ stá camfrihʉ, ya hindí pɛ'tshʉ nú'ạ ra velo mi jutca ma mfenihʉ. Nujʉ́ ri hnequi rá nsunda ma Zidadahʉ ja ma 'mʉihʉ, nja ngu 'nara hñe ri yot'i. Ne 'na pa ngu 'na pa dí handuahʉ rá nsunda'ạ, y 'ramats'ʉ rí mpadi ma 'mʉihʉ asta hinga 'bʉhʉ 'nara 'mʉi ngu rá 'mʉi ma Zidadahʉ, y nurá Mạca Ndạhi ma Zidadahʉ go gue'ạ patca ma 'mʉihʉ.

4

1 Nuje hinxa zabiguihe ga ø'tuahe rá 'bɛfi Ajuạ ngue'ạ

nu Ajuą go gue'ą xa 'racje nuna 'bɛfiną po rá nthecate.

2 Y gatho nú'ą dí pɛfihe hindí pɛfihe mant'ągui nixi dí mpɛfihe co 'nara 'bɛtsa. Hindí udihe co 'raya nthate, nixi dí patuahe rá noya Ajuą. Nu'ą dí øthe, dí mąñhe nú'ą majuąni de ja yá thandi ya ją'i. Y njabʉ da za da hyandgahe gatho ya ją'i gue dí pɛfihe 'nara 'bɛfi xá hño ja rá thandi Ajuą.

3 Nu'ʉ tó'o hinxa mpøhø ne hingui ne da gamfri rá noya Ajuą dí mąñhe, go gue'ʉ hingui tso ja yá mfeni te rí bøni rá noya'ą, ngue'ą hąda ra velo pa jutua yá mfeni.

4 Nu'ʉ́ xa go'tua yá mfeni ra ts'ondąhi nú'ą di ndą de guecua ja ra ximhai, pa hinda yot'a ja yá mfeni rá noya Ajuą nú'ą utcahʉ rá nsunda ma Zidadahʉ ra Jesucristo, nú'ą́ xi xá nsunda rá 'mʉi'ą ngu rá 'mʉi Ajuą rá Dada.

5 Nú'ą dí xi'ahe, hindí xi'ahe pa go gui camfriguihe, dí xi'ahe pa go gui camfrihʉ ma Zidadahʉ ra Jesucristo. Y nuje hønsɛ dyá 'bɛgohe de gue'ahʉ po rá ngue ra Zidada Jesu.

6 Nu mi hyoca ra ximhai Ajuą bi 'ñena: "Dá nja ra ñot'i ja ra 'bɛxuui." Y nu Ajuą go guet'ą xa yotca ma mfenihʉ nehe, pa njabʉ bi za dá handuahʉ rá nsunda'ą nú'ą bi 'ñe bi 'ñutcahʉ ma Zidadahʉ ra Jesucristo co rá 'mʉi.

Ga 'bʉhʉ po ra jamfri

7 Nujʉ́ dí njahʉ ngu 'nara ts'øe dega dohmi xa t'øt'e dega 'mɛ'tsboją, dí pɛ'tsuahʉ rá noya Ajuą pa dí mąñhʉ. Y dí njahʉbʉ pa da hnequi gue nura ts'ɛdi dí pɛ'tshʉ go xa 'racjʉ Ajuą, hingo de ma ts'ɛdisɛhʉ.

8 Nuje masque habʉraza t'ʉtsaguihe, pe Ajuą go gue'ą ñąngaguihe. Ha masque ya hindí pąhe te ga øthe, pe Ajuą nzątho faxcahe pa hinda du ma mʉihe.

9 Masque ri dɛngahe ya ją'i pa te da 'yøtcahe, pe Ajuą hingui hɛgasɛhe. Masque ya ja pa da hyoje ya ją'i, pe Ajuą ri suje pa hinte ga thohe.

10 Nzątho t'øtcahe ngu bi t'ø'tua ra Zidada Jesu y asta himbi tho, pe nu'ą́ bi yopa nte de ra du, y nubyá go gue'ą ri ñąngaguihe de ya ts'othogui, y njabʉ ri hneca rá ts'ɛdi ja ma 'mʉihe.

11 Nuje mientra dí tehe, 'na pa ngu 'na pa dí thoguihe njabʉ y asta da za da thogaguihe po rá ngue ma Zidadahʉ ra Jesucristo. Dí thohe njabʉ pa da hnequi ja ma 'mʉihe gue ra Zidada Jesu bi yopa nte ne ri ñąngaguihe de ja ya ts'othogui.

12 Nuje dí thohe ya ts'othogui ne asta da za da thogaguihe, pa njabʉ nu'ahʉ da za gui pɛ'tshʉ ra te pa nzątho.

13 Nuje dí pɛ'tshe ra jamfri ngu mi pɛ'tsa nú'ą to'o bi 'yofo njaua ne bi 'ñena: "Nugui dá camfri Ajuą da maxqui, hangue por gue'ą dá mą gue nu'ą́ xi majuąni ja rá ts'ɛdi." Necje dí camfrihe Ajuą, hangue hindí tsuhe ga

mạnbahe rá noya'ạ.
14 Ngue'ạ nuje dí pạhe gue
nu Ajuạ to'o bi japi bi yopa
nte de ra du ma Zidadahʉ ra
Jesu, go guet'ạ ma da jacjʉ
ga yopa ntehʉ nehe de ra
du ngue'ạ dí 'bʉhʉ co ma Zi-
dadahʉ ra Jesu, ne da zix-
cahʉ, nguje ngu'ahʉ, pa grá
'bʉhʉni ja rá thandi'ạ.
15 Gatho nuya ts'othogui
stá thohe, stá thohe njabʉ
po rá ngue'ahʉ, ne pa da
gamfri ma'ra ya jạ'i nehe,
pa njabʉ gathoguihʉ ga umfʉ
njamạdi Ajuạ, y njabʉ ma'na
da hnequi rá nsunda'ạ.
16 Hangue hinga 'bɛ ma
ts'ɛdihʉ pa ga pɛphʉ'ạ,
masque 'yo rí the ma nza-
quihʉ, pe numa 'ra'yo tehʉ
'na pa ngu 'na pa 'yo rí nja rá
ts'ɛdi.
17 Nuya ts'othogui dí
thohʉbya, 'bestho ma da
thoguitho y hingyá dạngui
ngu rá ndạngui nú'ạ ra johya
ma dí t'acjʉ, ngue'ạ po nú'ạ dí
thohʉbya ma dí t'acjʉ 'nara
dạnga johya nu xcrá tsøñhʉ
nuni habʉ xá nsunda, y nura
johya'ạ xi dra dạngui ne
hinhya'mʉ ma da uadi.
18 Hangue hinda 'yoda
ma mfenihʉ ya t'øt'e nú'ʉ
dí hanthʉ de guecua ja ra
ximhai, ngue'ạ gatho'ʉ ma da
uadi da thogui. Go dá 'yoda
ma mfenihʉ nú'ʉ ya hño bí ja
mahets'i nú'ʉ hini hnequi, ne
hinda ma da uadi da thogui.

5

1 Nuna ndo'yo dí hạhʉbya
nja ngu 'nara ngu ma da
nhuati. Y nu stí zø ra pa da
nhuati, dí pạhʉ gue Ajuạ ya
xuá hyogahʉ 'nara 'ra'yo 'mʉi
nuni mahets'i, nú'ạ hinxa hy-
oca ra jạ'i, ne hinhya'mʉ ma
da nhuati. Y nú'ạ ra 'ra'yo
'mʉi'ạ go gue'ạ 'nama 'ra'yo
ndo'yohʉ ma dí t'acjʉ.
2 Xi majuạni, de núbya dí
hạhʉ nuna ndo'yo, xi dí thohʉ
ndunthi ya dumʉi, hangue
ga nehmạhʉ ya gra 'bʉhmạhʉ
nuni mahets'i co ma'na ma
'ra'yo ndo'yohʉ.
3 Nuni ma grá pɛ'tshʉ
ma'na ra 'ra'yo ndo'yo,
hingue ma dí 'mʉsɛ ma tehʉ
nsi ra ndo'yo.
4 Nújʉ dí 'bʉthʉua ja ra
ximhai xi tu ma mʉihʉ ngue'ạ
dí hạthʉ nuna ndo'yo. Ga
nehmạhʉ ga tsohʉua nuna
ra ndo'yo dí hạhʉ, pe hingue
pa ya hinga pɛ'tshʉ nuna ma
ndo'yohʉ, hønsɛ pa ma grá
hạñhʉ 'nara 'ra'yo ndo'yo
nú'ạ ma dí t'acjʉ, pa njabʉ ya
hinhya'mʉ ga tuhʉ.
5 Nusɛ Ajuạ go gue'ạ bi
hñuxcahʉ pa da 'racjʉ 'nara
'ra'yo ndo'yo, ne bi 'racjʉ
ra Mạca Ndạhi pa da za ga
pạdihʉ gue xi majuạni ma da
'racjʉ nú'ạ xa ñạtcahʉ.
6 Hangue nujú dí tø'mhʉ
ne dí camfrihʉ gue ma da
njabʉ. Ne dí pạhʉ gue mien-
tra dí 'bʉhʉua ja ra ximhai
co nuna ndo'yoạ, hingui tsa
grá 'bʉhʉ 'nadbʉ co ma Zi-
dadahʉ nuni mahets'i.
7 Dí tø'mhʉ gue ma da njabʉ
ngu núna dí camfrihʉ, hingue
po nú'ạ dí hanthʉ, pe po ra
jamfri nú'ạ dí pɛ'tshʉ.
8 Hangue po nuna ra jamf-
riạ, ya ga nehmạhʉ ga tuhʉ

pa ga tsohнua nuna ra ndo'yo dí hąhн pa grá 'bнhн 'nadbн co ma Zidadahн nuni mahets'i.

9 Hangue nujы́ dí øthн ra ts'ɛdi ga 'bнhн xá hño ja rá thandi'ą nuua ja ra ximhai ne nuni mahets'i nu xcrá 'bнhн con gue'ą, pa nu'ą́ da hopca ma 'mнihн.

10 Ngue'ą pɛ'tsi ma grá 'bahнni ja rá thandi ma Zidadahн ra Jesucristo pa da hñąbgahн nguɛnda 'na ngu 'na ua stá øthн ra hño nuua ja ra ximhai, ua hina. Ne cada 'na de guecjн ma da 'raca ma thąhąhн ngu nú'ą rí 'ñepcahн.

Ra apostol Pablo mą gue da za ga 'bнhн xá hño co Ajuą

11 Dí tsuphe rá cuɛ ra Zidada, hangue dí øthe ra ts'ɛdi dí zofohe ya ją'i pa da gamfri'н. Ajuą pątca xá hño ma 'mнihe, ne dí tø'mhe gue ne'ahн ya guí pątcahe tengu ma 'mнihe.

12 Pe nuje, hindí mąnsɛhe tengu ma 'mнihe pa njabн gui camfriguihe. Dí mąñhe njabн pa nu'ahн go da za gui mąñhн tengu ma 'mнihe. Nu'bы́ hą, da za te gui thątuahн nú'н ya ją'i ri 'ñexasɛ gue 'bнi xá hño pe yá 'baitho, ngue'ą hingui 'bнi xá hño de yá coraso.

13 Nu'bн núje stá 'bɛ ma mfenihe ngu guí mąñhн 'ra de gue'ahн, dí njahebн ngue'ą dí pɛphe Ajuą con gatho ma ts'ɛdihe. Pe hina, ngue'ą nuje ri xø ma mfenihe, ne dí njahebн pa ga u't'ahe hanja grí 'yohн xá hño.

14 Numa Zidadahн ra Jesucristo xi ri mącjн'ą, hangue ringue'ą dí pɛphн'ą. Nujы́ dí pąhн gue nu'ą́ bi du pa ya hingo ga tuhн, ha nu mi du'ą, ja ra uɛnda dá tuhн mahyɛgui con gue'ą.

15 Nu'ą́ bi du po rá nguecjн pa njabн nújн dí tehнbya ya hinga ma ga 'bнhн de ma pahasɛhн, ma ga 'bнhн pa ga ø'tuahн rá paha nú'ą to'o bi du po ma ts'oquihн y nehe bi yopa nte pa guecjн.

16 Hangue nubya ya hindí jamasuhe te gatho pɛ'tsa ra ją'i pa ga pąhe te gra 'mнi, ngu ndí øthe ma'mɛt'o, asta nehe ma Zidadahн ra Jesucristo dá hyɛcuahe ya meximhai, pe nubyá ya hindí øthe njabн.

17 Nu'ą tó'o xa gamfri ra Zidada Jesucristo go gue'ą ya xa yopa 'mнi ma'ra'yo, nurá ndąxjua 'mнi ma'mɛt'o ya bi uadi bi thogui, y nubyá ya pɛ'tsa 'nara 'ra'yo 'mнi.

18 Gatho gue'ą bi 'yøt'a Ajuą. Go gue'ą bi punga ma ts'oquihн po rá du ra Zidada Jesucristo pa bi za dá 'bнhн xá hño con gue'ą. Ne núje yá 'mɛhniguihe'ą bi 'racje ra 'bɛfi pa ga xiphe ya ją'i de nura pumbate ri uñ'ą.

19 Ajuą bá pɛhna ra Zidada Jesucristo pa bi umbabi ra pumbate ya ją'i, pa da za da 'mнi'н xá hño con gue'ą, y nu'ą́ ya hinda ma da benbabi yá thai de yá ts'oqui'н. Ha nuje, bi 'racje ra 'bɛfi pa ga xipabihe ya ją'i de nura pumbate ri uñ'ą pa nu'ы́ da za da 'mнi xá hño con gue'ą.

20 Hangue núje yá 'mɛhniguihe ra Zidada Jesu-

cristo dí zo'ahe, ja ra uɛnda go zo'asɛhʉ Ajuạ, hangue dí bạnte'ihe de rá thuhu ma Zidadahʉ ra Jesucristo gui 'yaphʉ ra pumbate Ajuạ pa njabʉ da za gui 'bʉhʉ xá hño con gue'ạ.

21 Numa Zidadahʉ ra Jesucristo himi tu ni 'nara ts'oqui'ạ, pe po rá nguecjʉ Ajuạ bi 'yøt'e pa go gue'ạ bi hñạsca gatho ma ts'oquihʉ ja rá zi ndo'yo'ạ. Ajuạ bi 'yøt'a njabʉ pa bi za bi mạ gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhʉ ngue'ạ dí camfrihʉ ra Zidada Jesucristo.

6

1 Hangue núje yá 'mɛhniguihe Ajuạ dí bạnte'ihe gue hinda 'mɛditho nuna ra mpøhø xa 'ra'ahʉ Ajuạ po rá hñojạ'i.

2 Ngue'ạ Ajuạ bi mạnga ja ra Mạca T'ofo ne bi 'ñena:

Nú'ạ ra pa dá pɛhn'a ra mpøhø, gá hongagui ne dá ø't'a'i ri t'adi.

Y nú'ạ ra pa dá ne dá ñạñ'a'i, gá honga ma mfats'i, y dá fax'a'i.

Ha nubya nugui dí xi'ahʉ gue nubyá guepya ya pa da za gui hyoñhʉ Ajuạ pa gui mpøhøhʉ.

3 Nuje hinto dí ø'tuahe ni 'nara nts'o'mʉi, pa njabʉ hinto da ñạma'ñʉ de rá 'bɛfi Ajuạ nú'ạ xa 'racje.

4 Nu'ạ dí øthe, dí udihe 'nara hoga'mʉi pa da hnequi gue yá hoga mɛfiguihe Ajuạ. Hangue dí tsɛtathohe gatho nú'ạ dí thohe, ya ts'othogui, ra nhyoya, ne ya dumʉi.

5 Stá tsɛthe ya mfɛi, xa jocje fadi, xa nabgahe ya mundo jạ'i. Stá thohe ra nzabi, stá 'ñathạhe, stá thohe ra thuhu. Ne gatho dá tsɛtathohe.

6 Dí 'yohe co ma mfenihe xá nt'axi. Dí pạtuahe xá hño rá noya Ajuạ. Dí tsɛtathohe nú'ạ øtcahe ya jạ'i ne dí pɛ'tsuahe ra t'equ'ei. Ne dí 'yohe ngu utcahe ra Mạca Ndạhi, ne xi dí pɛ'tsuahe ra hmạte ya jạ'i, hingue dí mạnthe.

7 Dí mạnbahe rá noya Ajuạ, ne gatho nú'ạ dí øthe, dí øthe co rá ts'ɛdi'ạ. Co rá ts'ɛdi'ạ dí 'yohe xá hño pa da za ga ntạtehe ne ga ñạnbahe rá noya'ạ.

8 'Raya i'qui xi ri numahñoguihe ya jạ'i, ha nu ma'ra ya i'qui ri numa'ñʉguihe. 'Raya i'qui esca ma nsuhe, ha nu ma'ra ya i'qui ñạma'ñʉ de guecje. 'Ra pecaguihe gue dyá c'uambahe, pe masque ri jaje njabʉ ya jạ'i pe nuje hindí tsaya dí mạñhe nú'ạ majuạni.

9 'Ra øt'e gue ngu hingui pạcje, pe Ajuạ go gue'ạ pạcje xá hño. 'Raya i'qui ya 'ñena da thogaguihe, pe hina, 'yøt'a Ajuạ dí tethohe. Stá thohe ndunthi ya ts'othogui pe asta nubya hinstá tuhe.

10 'Raya i'qui xi xa du ma mʉihe, pe ja rí hñusɛ ma mʉihe co nú'ạ ra johya ri 'racje ra Zidada. Masque dí thohe ra nhyoya, pe ndunthi to'o stá zohe pa xa hñạnga ya hño de Ajuạ. Masque 'ñena hinte dí pɛ'tshe, pe Ajuạ hạ pɛ'tsa gatho nú'ạ dí hoñhe, hangue njabʉ hinte ri 'bɛtcahe.

11 Ma zi cu'ihʉ gyá men-

guhʉ Corinto xi drí mạ'ahe,
hangue stá xi'ahe gatho nú'ạ
stá beñhe, ne hinte dí cøn'ahe.
12 Xi drí mạ'ahe con gatho
ma mʉihe, pe nu'ahʉ hingrí
mạcje con gatho ri mʉihʉ.
13 Núgui dí zo'ahʉ dí nja
ngu 'nara dada zofo yá bạtsi,
hangue dí tø'mi gui coscahʉ
ra hmạte.

Nujʉ rá nijạguihʉ Ajuạ
nú'ạ te

14 Nubyá dí xi'ahʉ, oguí
ntsixhʉ co nú'ʉ hingyá gam-
fri. Ngue'ạ ¿hanja da za da
'mʉi 'nadbʉ ra hñojạ'i co ra
nts'o'mʉi? Ne ¿hanja da za da
'mʉ mahyɛgui ra ñot'i ne ra
'bɛxuui?
15 Ne ¿hanja da za da mɛ'tsa
'nadra mfeni ra Zidada Jesu-
cristo co ra Satá? Ne ¿hanja da
za da mɛ'tsa 'nadra mfeni ra
gamfri ne nú'ạ hingrá gam-
fri?
16 Ne ¿hanja da za da nja ya
c'oi ja rá nijạ Ajuạ? Hina,
hinda za. Nugui dí xi'ahʉ
njabʉ ngue'ạ nujʉ go rá
nijạguihʉ Ajuạ nú'ạ te, ngu
bi 'ñena'ạ ja ra Mạca T'ofo:

Nugui ma ga 'bʉi con gue'ahʉ,
ne ma ga 'yo habʉ gri
'yohʉ;
nugui go dri Ajuạguihʉ,
ha nu'ahʉ́ go dua hnini'ihʉ.

17 Hangue Ajuạ bi 'ñena nehe
ja ra Mạca T'ofo:

'Ueguehʉ de nú'ạ øt'a ya
ts'ojạ'i pa hingui
tɛnbahʉ nuyá ts'ot'øt'e
øt'e'ʉ, ena njabʉ ma
Zidadahʉ;
ne oxqui øthʉ nú'ạ xá nts'o,
pa njabʉ da za gui 'bʉhʉ con
guequi, ha nugui con
gue'ahʉ.
18 Ne go dri dadaguihʉ,
y nu'ahʉ dua t'ʉ'ihʉ ne dua
t'ixu'ihʉ, njaua xicjʉ
Ajuạ ma Hmuhʉ nú'ạ
to'o pɛ'tsa gatho ra
ts'ɛdi.

7

1 Ma zi cu'ihʉ, guehya ya
dạnga hñạ'ti xa ñạtcahʉ Ajuạ,
hangue mahyoni ga 'ueguehʉ
de gatho ya ts'oqui de ma
mfenihʉ ne de ma ndo'yohʉ.
'Na pa ngu 'na pa ga t'axca
ma mfenihʉ ne ga 'yohʉ co rá
ntsu Ajuạ.

Ra apostol Pablo bi johya
de hanja bi ñobri ya cu me Cor-
into

2 ¡Ogrí ʉtsaguihe! Xi da
mạcje, ngue'ạ ni 'na de
gue'ahʉ hinstá ø't'ahe ni
'nara nts'o'mʉi, nixi hinstá
ʉ't'ahe, ne nixi hinstá ha'ahe
pa ga hạn'ahe te ga hạn'ahe.
3 Hingo 'nara nts'ʉi núna
dí xi'ahʉ, ngue'ạ ja juadi dá
xi'ahʉ gue xi drí mạ'ahʉ con
gatho ma mʉi, nubya y asta
ma du.
4 Dí camfri gue guí øthʉ
nú'ạ dá xi'ahʉ, hangue dí
e'ts'a ri nsuhʉ, y masque dí
thogui ndunthi ya ts'othogui,
pe nu'ahʉ guí hubga ma
mʉihʉ ne xi drí johya ndunthi
por gue'ahʉ.
5 Desde ndá tsøhe de gue-
cua Macedonia, himbi za dá
'bʉhe xá hño, ngue'ạ xi ndí
thohe ndunthi ya ts'othogui,
habʉraza mi 'bʉi nú'ʉ to'o mi
ʉtsaguihe po rá noya Ajuạ,

ne xi mi tu ma mɨihe por gue'ahɨ.

6 Pe Ajuą̱ nú'ą̱ hu'mba yá mɨi nú'ɨ to'o tu yá mɨi, bi hñubga ma mɨihe ngue'ą̱ bá pɛncahe ra cu Tito pa da zønje.

7 Xi dá johyahe nu mi 'ñe bi zønje, ne bi xicje gue xi mri johya de gue'ahɨ, hangue ma'na bi hñubga ma mɨihe. Ne bi xicje gue guí nehmą̱hɨ gui hyandgahe. Ne bi xicje gue xi xa du ri mɨihɨ por nú'ą̱ xcá øtcahɨ. Ne bi xicje gue xi guí øthɨ ra ts'ɛdi pa gui 'øthɨ nú'ą̱ dá xi'ahɨ. Hangue ma'na xi dá johyahe.

8 Dí pą̱di gue numa carta dá pɛhn'ahɨbɨ bi ja'ahɨ bi du ri mɨihɨ, nequi bi duhmą̱ ma mɨi nehe. Pe nugui hindí yohna ma mfeni, ngue'ą̱ dí handi gue nú'ą̱ ra carta'ą̱ bi ja'ahɨ bi du ri mɨihɨ masque 'raya zi patho.

9 Hangue nubyá drí johya co nú'ą̱ ma carta dá pɛhn'ahɨbɨ ngue'ą̱ bi ja'ahɨ gá tu ri mɨihɨ pa njabɨ gá øthɨ nú'ą̱ dá xi'ahɨ, hingue dá johya ngue'ą̱ gá thohɨ ya dumɨi. Xa du ri mɨihɨ, pe gá ñobrihɨ, y njabɨ gá øthɨ ngu nú'ą̱ ri ho Ajuą̱. Hangue odi tu ri mɨihɨ de nú'ą̱ dá op'ahɨ ngue'ą̱ hinte gá jahɨ.

10 Nu'ɨ tó'o tu yá mɨi de yá ts'oqui ne da 'uegue de gue'ɨ pa go da 'yø'tua rá paha Ajuą̱, nu'ɨ́ go gue'ɨ ma da mpøhø ne hinhya'mɨ da beni gue go 'nara 'ñɨ nú'ą̱ ra dumɨi bi thogui. Pe nu'ɨ tó'o da du yá mɨi de yá ts'oqui ne hinda 'uegue de gue'ɨ, go gue'ɨ ma da 'mɛdi ja ra du pa nzą̱ntho.

11 Nu'ahɨ hą̱, gá tu ri mɨihɨ ne gá ø'tuahɨ rá paha Ajuą̱, ne gá ntsø'mhɨ ngue'ą̱ hinxqui tsɨithohɨ nú'ą̱ ra cu bi 'øt'a ra ts'oqui. Hangue xi gá 'øthɨ ra ts'ɛdi pa gá 'øthɨ nú'ą̱ dá xi'ahɨ. Gá mą̱ñhɨ gue hinhya'mɨ gá tɛhɛhɨ nú'ą̱ ra cu'ą̱. Gá ncuɛhɨ de nú'ą̱ bi 'øt'e, ne gá ntsuhɨ ngue'ą̱ hinte xqui xiphɨ, ne 'mɛfa gá zofohɨ'ą̱ pa bi ñobri. Nubyá guí ne gui hyandgahɨ, ngue'ą̱ ya xcá 'yø'tuahɨ'ą̱ ngu nú'ą̱ mri 'ñepi. Nubyá hą̱, dí pą̱di gue hinte guí tuhɨ de nú'ą̱ ra t'øt'e bi nja.

12 Hindá op'ahɨ hønsɛ po rá ngue nú'ą̱ xqui 'øt'a nú'ą̱ ra cu, nixi por nú'ą̱ to'o bi t'ø'tua ra ts'oqui. Nugui dá op'ahɨ pa gui dą̱ma 'øthɨ nú'ą̱ dá xi'ahɨ, pa njabɨ da zo ri mfenihɨ gue xi guí ne gui 'øtcaguihɨ ja rá thandi Ajuą̱ nú'ą̱ dí xi'ahɨ.

13 Hangue nubyá xcá hubga ma mɨihɨ.

Ne ma'na xi stá johyahe ndunthi ngue'ą̱ nuni ra cu Tito gá hu'mbahɨ rá mɨi nehe, hangue xi bi johyani.

14 Nugui xi stá e'ts'a ri nsuhɨ ja rá thandini, ne hinstá 'bɛ ma tsa de nú'ą̱ stá xipabini de gue'ahɨ, ngue'ą̱ gatho bi njabɨ ngu nú'ą̱ dá mą̱. Gatho nú'ą̱ stá xi'ahɨ go gue'ą̱ majuą̱ni, ne nú'ą̱ stá xipabini.

15 Ha nuni xi ri mą̱'ahɨ, ngue'ą̱ bentho gue nú'ą̱ ra pa'ą̱ bi mabɨ bi zøñ'ahɨ gá umfɨ ntsaya co ndunthi ra

t'equ'ei ne ra hmạte, ne gá 'yøthʉ nú'ạ bi xi'ahʉ.
16 Hangue nubyá ma'na xi drí johya ngue'ạ dí pạdi gue guí øthʉ gatho nú'ạ stá xi'ahʉ.

8

Unga ri mfats'ihʉ con gatho ri pahahʉ

1 Nubya zi cuhʉ dí ne ga xi'ahe gue Ajuạ po rá hñojạ'i xa umba ra ts'ɛdi pa xa 'yøt'a 'nara dạnga 'bɛfi gatho nú'ʉ ya cu ri munts'i habʉraza de guecua Macedonia.
2 Nú'ʉ́ masque xa thogui ndunthi ya ts'othogui ne xi nts'ɛdi tho ra nhyoya, pe xi ja yá johya'ʉ. Hangue masque hyoya'ʉ, pe con gatho yá paha xa unga 'nara dạnga mfats'i dega bojạ pa da mats'i ma'ra ya cu.
3 Nugui dí pạdi xá hño nú'ạ dí xi'ahʉ, gue nu'ʉ́ bi unga yá mfats'i con gatho yá mʉi asta habʉ bi zʉpa yá ts'ɛdi, ne bi uni'ʉ masque mi ø'tuahmạ ra 'bɛdi'ʉ.
4 Y asta mi acje ra favo ga umfe nsɛqui'ʉ pa da munts'a nú'ạ ra mfats'i'ạ ne da 'racje pa ga hạ'tsuahe nú'ʉ ya cu xi tho ra nhyoya nuni Jerusale.
5 Y hingue hønsɛ bi unga yá mfats'i dega bojạ'ʉ, nehe bi 'yøt'a ma'na ndunthi de nú'ạ hinduí tø'mhe, ngue'ạ ma'na xi bi du'tsua yá mʉi da mɛpabi Ajuạ, ne da 'yøt'a ngu nú'ạ dá xiphe, ngu nú'ạ bi xicje Ajuạ.
6 Hangue nuni ra cu Tito ya dá xiphe da mabʉ Corinto pa da ben'ahʉ gui sigui gui munts'a ri mfats'ihʉ nú'ạ ya xcá fʉhʉ xcá muntshʉ ngu nú'ạ bi xi'ahʉni nura mʉdi.
7 Nu'ahʉ xi xcá pønga ri hmihʉ ngue'ạ xi ja ndunthi ri jamfrihʉ, ne xi guí pạhʉ gui 'ñudihʉ xá hño rá noya Ajuạ, xi ja ri mfạdihʉ, xi guí øthʉ xá hño nú'ạ mạnga rá noya Ajuạ, ne xi grí mạcje nehe. Nubyá, pa ma'na gui pønga ri hmihʉ nehe, xi da sigui gui muntshʉ nú'ạ ra mfats'i.
8 Pe nugui hindí ja'ahʉ gui 'yøthʉ. Hønsɛ dí xi'ahʉ nú'ạ øt'a ya cu de guecua Macedonia, pa 'bʉ gui 'yøthʉ njabʉ nehe, nu'bʉ́ hạ, da hnequi gue xi majuạni ja ri hmạtehʉ.
9 Nu'ahʉ ya xcá pạtuahʉ tengu rá hñojạ'i ma Zidadahʉ ra Jesucristo. Nú'ạ́ masque go rá mɛti gatho ya hño de mahets'i, pe bi 'ñe bi nhyoyaua ja ra ximhai po rá nguecjʉ, pa njabʉ bi za bi 'racjʉ gatho ya hño de mahets'i pa dua mɛtihʉ.
10 Nugui njabʉ dí beni ga xi'ahʉ, gue xá hño pa gue'ahʉ gui sigui gui muntshʉ nú'ạ ra mfats'i gá fʉhʉ gá muntshʉ majɛya. Nu ngá fʉhʉ gá uñhʉ'ạ, gá uñhʉ con gatho ri mʉihʉ.
11 Hangue nubyá con gatho ri mʉihʉ juahʉ gui uñhʉ nú'ạ ra mfats'i xcá fʉhʉ xcá muntshʉ. Uñhʉ asta habʉ da zʉ ri ts'ɛdihʉ.
12 Ngue'ạ nu'bʉ gui unga ri mfats'ihʉ con gatho ri mʉihʉ ne asta habʉ da zʉ ri ts'ɛdihʉ, nu'bʉ́ hạ, gue'ạ ri ho Ajuạ. Ajuạ hingui a'ahʉ nú'ạ hingui tsʉ ri ts'ɛdihʉ.

13 Hindí xi'ahʉ gui umfʉ ra
mfats'i ma'ra pa go gui nhy-
oyahʉ.
14 Nu'ą dí xi'ahʉ, núbya
ja te guí pɛ'tshʉ, da za gui
faxhʉ ma'ra to'o hingui pɛ'tsi,
pa njabʉ ra pa'ą hingo gri
pɛ'tshʉ, ne 'bʉ go di pɛ'tsi'ʉ,
nu'ʉ́ da za go da max'ahʉ
nehe. Njabʉ gui mfaxhʉ 'na
ngu ma'na pa hinte gui 'bɛhʉ.
15 Gui njahʉ ngu bi nja
ya me Israel nu mi mɛnpabi
Ajuą te da zi'ʉ, ngu ena ja ra
Mąca T'ofo: "Nu'ą tó'o bi go
ndunthi, hinte bi bonguabi;
ha nu'ą tó'o ts'ʉtho bi go,
himbi 'bɛpabi nehe."

Ra Tito ne nú'ʉ ma'ra ri 'ñoui

16 Dí umba njamądi Ajuą
ngue'ą nu'ą́ bi xocua rá mfeni
nuni ra cu Tito pa rí dagui rí
du por gue'ahʉ ngugui.
17 Nuní bi 'yøde ma nt'adihe
gue da mabʉ dua c'ą'ts'ahʉ,
ne ma da ma de rá paha sɛhɛ
ngue'ą xi rí dagui rí du por
gue'ahʉ.
18 Nehe dí pɛnhebʉ ma'na
ra cu pa da mɛuini. Nuni
ra cu xi xa t'e'tsua rá nsu ja
gatho ya niją, y gatho ya cu
mą gue nuní xi mąnba xá hño
rá noya Ajuą.
19 Y hingue hønsɛ
ñąmahño'ʉ de guehni, nehe
bi hñuts'ini pa ga mahe
Jerusale ga tsohe nú'ą ra
mfats'i dí muntshʉ. Y núna
dí øthʉ guehna pa rá nsunda
Ajuą, ne pa da bądi nú'ʉ ya
cu ma ga hą'tsuahʉ ra mfats'i,
gue nu'ahʉ xi guí faxhʉ'ʉ con
gatho ri mʉihʉ.
20 Y nuje xi drí jamasuhe
nuna boją ma ga hąxhe pa
hinto da ñąma'ñʉ de guecje.
21 Nuje nzątho dí øthe ra
ts'ɛdi pa ga suhe gatho ya
t'øt'e xá hño ngu rí 'ñehe.
Y hingue hønsɛ ja rá thandi
Ajuą dí øthe njabʉ, nehe ja yá
thandi ya ją'i.
22 Nehe dí pɛnhebʉ ma'na
ra cu pa da mɛui nuni ra
cu Tito co nuni ma'na ra
cu, ngue'ą stá hanthe ndun-
thi ya i'qui gue xi xa su-
pabi yá 'bɛfi Ajuą con gatho
rá mʉi. Y nubyá xi ne da
mabʉ dua c'ą'ts'ahʉ ngue'ą
camfrini gue nu sta zømbʉ ma
gui 'yøthʉ xá hño ngu rí 'ñehe.
23 Ha nu'bʉ to'o da 'yan'ahʉ
de nuni ra cu Tito, xipabihʉ
gue drí mpɛ'be mahyɛgui ja
rá 'bɛfi Ajuą ne go guehni stá
pɛnpʉ pa da max'ahʉ. Ha
nuyʉ má yoho ya cu, go xa
mɛhna ya niją de guecua. Y
nuya cuyʉ ri hnequi ja yá
'mʉi rá nsunda ra Zidada Je-
sucristo.
24 Hangue 'ñutuahʉ 'nara
hoga hmąte nuya cuyʉ, pa
njabʉ da bądi gatho ma'ra
ya cu gue xi majuąni ja ri
hmątehʉ ngu nú'ą stí xipabi'ʉ
de gue'ahʉ.

9

Ra mfats'i hmunts'i pa ma'ra ya cu

1 Ma zi cu'ihʉ, ya hinga
mahyoni ga yopa op'ahmąhʉ
pa ga ben'ahʉ de nú'ą ra
mfats'i ma ga umfʉ ya cu,
2 ngue'ą ya stá pąt'a ri hoga
pahahʉ. Xi stá e'ts'a ri nsuhʉ
ngue'ą stá xipabi ya cu de

guecua Macedonia de nú'ạ ri hoga paha guí pɛ'tshʉ, nú'ahʉ gyá menguhʉbʉ Acaya. Ne stá xipabi gue nu'ahʉ de majɛya gá fʉhʉ gá muntshʉ ra mfats'i. Y co nuri hoga paha guí pɛ'tshʉ xcá nuphʉ yá mfeni ndunthi ya cu de guecua Macedonia.

3 Pe masque'ạ, dí pɛhn'ahʉbʉ nuyʉ ya cu pa da ben'ahʉ gui sigui gui muntshʉ nú'ạ ra mfats'i ngu nú'ạ stá xipabi ma'ra ya cu de gue'ahʉ, pa da njabʉ ngu nú'ạ stá xipabi'ʉ.

4 Dí xi'ahʉ njaua ngue'ạ xi'bʉ ga mɛ'bebʉ 'raya cu de guecua Macedonia ha nu xcrá tsøñhebʉ di othotho ra mfats'i de nú'ạ stá mạ gue ya xcá muntshʉ. Nu'bʉ́ hạ, ja ga 'bɛhni ma tsahe, hinga hønsɛguihe, ne'ahʉ nehe.

5 Hangue dá beni gue ante ga mahebʉ, mahyoni ga pɛhn'ahebʉ da 'mɛt'o nuyʉ hñu ya cu da ma da ben'ahʉ de nú'ạ ra mfats'i xcá mạñhʉ gui uñhʉ. Nuyʉ ya cuyʉ guehyʉ ma da max'ahʉ gui muntshʉ nú'ạ ra mfats'i'ạ. Y dí nehe gui uñhʉ con gatho ri mʉihʉ, hingue dí nehe gue nu xcrá tsøñhe ja ga ja'ahe pa gui uñhʉ, dí nehe gue nu xcrá tsøñhe, ya di ja.

6 Beñhʉ núna ma ga xi'ahʉ: Nu'ạ tó'o da mot'a 'na tʉi, gue'ạ 'na tʉi da xofo, pe nu'ạ tó'o da mot'a ndunthi, ma da xofo ndunthi nehe.

7 Hangue bensɛhʉ ja ri mfenihʉ nú'ạ ma gui uñhʉ, y gue'ạ gui uñhʉ'ạ. Pe uñhʉ con gatho ri pahahʉ, ne ogrí hyøcjʉ nú'ạ guí uñhʉ, ngue'ạ Ajuạ xi ri mạdi nú'ʉ to'o ri unga 'nara mfats'i con gatho yá paha.

8 Ajuạ ja rá ts'ɛdi pa da jạp'ahʉ ne da xup'ahʉ gatho nú'ạ te guí pɛ'tshʉ, pa njabʉ hinte da 'yø't'ahʉ ra 'bɛdi, y njabʉ ma'na da xup'ahʉ pa da za gui faxhʉ nú'ʉ ma'ra to'o hingui tsʉpabi.

9 Nu'bʉ gui øthʉ njabʉ, nu'bʉ́ hạ, guí øthʉ ngu nú'ạ xa t'ofo ja ra Mạca T'ofo habʉ ena:

'Nara hojạ'i con gatho rá mʉi
xi hecuabi ya hyoya
ndunthi ya hño,

y nurá hñojạ'i'ạ hinhya'mʉ da
'mɛdi.

10 Ajuạ 'racjʉ ya nda pa ga pothʉ, ne ri japi da nte pa da nja te ga tsihʉ. Nehe go gue'ạ da xup'a'ihʉ nú'ạ ra mfats'i guí uñhʉ, pa njabʉ ma'na da nja nú'ạ te gui uñhʉ.

11 De nú'ạ ra mfats'i ma gui uñhʉ, ma'na ma da xup'ahʉ pa ma'na da za gui uñhʉ. Y gatho nú'ạ ri mfats'ihʉ ma ga hạ'tsuahe ya cu, nu stí hñạni'ʉ ma da umba njamạdi Ajuạ po nú'ạ ri mfats'ihʉ.

12 Y njabʉ hingue hønsɛ ma gui umfʉ nú'ạ te ø'tua ra 'bɛdi'ʉ, pe nu'ʉ́ ma da umba ndunthi njamạdi Ajuạ de gatho núna xcá 'yøthʉ con gue'ʉ.

13 Y nu sta hñạnga nú'ạ ri mfats'ihʉ, ma da xøcambeni Ajuạ'ʉ ngue'ạ ma da bạdi gue xi xcá camfrihʉ rá noya ra Zidada Jesucristo ne guí øtehʉ. Nehe da xøcambeni'ʉ Ajuạ ngue'ạ guí umfʉ ri

mfatsˈihн con gatho ri mнihн. Y núˈa̱ guí øthн gueˈa̱ ˈnara hño pa gatho ya cu.
14 Y nuya cuˈн ma da ˈyapabi Ajua̱ ndunthi por gueˈahн, ne da mɛˈtsˈahн ra hma̱te ngueˈa̱ Ajua̱ xa ˈraˈahн ra tsˈɛdi pa guí uñhн ri mfatsˈihн.
15 ¡Ga umfн njama̱di Ajua̱ ngueˈa̱ bá pɛncahн rá hma̱ca Tˈн, y guehna ˈnara ˈbaha maˈna xi ra da̱ngui de gatho!

10

Rá tsˈɛdi núˈa̱ mri hña̱ ra Pablo ngueˈa̱ mrá apostol

1 Núgui drá Pablo dí zoˈaˈihн co ra tˈequˈei ne ra hma̱te núˈa̱ ri ˈracagui ma Zidadahн ra Jesucristo. ˈRa de gueˈahн guí eñhн gue ora dí ˈbнi con gueˈahн xi drá hoja̱ˈi, pe núˈbн dí ˈbнi yabн de gueˈahн, guí eñhн gue hindí tsu pa te ga xiˈahн.
2 Pe nugui dí xiˈahн oxqui jacjн ga zoˈahн ntsˈɛdi nu xcrá ˈbнi con gueˈahн, ngueˈa̱ stá beni ga tsú̱ˈahн ˈra de gueˈahн núˈahн xcá ma̱ñhн gue dí mpɛfihe de ma mfenisɛhe, hingue de núˈa̱ ˈbɛpcahe Ajua̱.
3 Xi majua̱ni nuje dyá ja̱ˈithohe otho ma tsˈɛdihe pa ga ntunhe co ra ntsˈo. Nuje drí ntunhe pe co núˈa̱ ra tsˈɛdi ri ˈracje Ajua̱.
4 Y núˈa̱ dí ha̱he pa ga ntuhnihe hingue ngu núˈa̱ ha̱ ya meximhai, ngueˈa̱ núˈa̱ dí ha̱he, dí ha̱npahe rá tsˈɛdi Ajua̱ xa ˈracje pa ga huatuahe yá ˈbɛfi ra tsˈonda̱hi.
5 Y con gueˈa̱ ha̱, dí coˈtuahe yá ne núˈн toˈo hingui pa̱ Ajua̱ ne xi ri ˈñetsˈi gue xi ja yá mfa̱di pe hinga gueˈa̱ núˈa̱ ma̱, ne нˈta maˈra ya ja̱ˈi pa hinda gamfri nehe. Nuje dí zofohe ya ja̱ˈi da hyɛpн ya mfeni de nuna ra ximhai pa da nhyoga ˈyøde de ma Zidadahн ra Jesucristo.
6 Y nu xcrí hña̱ñhн nuna ra tsˈofo dí ˈraˈahe, ma ga ha̱mbahe nguɛnda núˈн hinda ne da ˈyøtcahe.
7 Nuˈahú̱ hinguí huxhн nguɛnda xá hño tengu gra ˈmнi ˈnara ja̱ˈi pa gui camfribihн, nguetho nuˈahú̱ guí camfrihн hønsɛ de núˈa̱ ri hnequi. Núˈahн guí pa̱hн gue rá mɛtiˈihн ma Zidadahн ra Jesucristo, pa̱hн gue necje yá mɛtiguihe nehe'a̱.
8 Nugui hindí ntsa ga ma̱ de núˈa̱ ra tsˈɛdi bi ˈracje Ajua̱ pa dá zoˈahe, ngueˈa̱ nuˈá̱ bi ˈracje nura tsˈɛdiˈa̱ pa ga zoˈahe pa maˈna da nja ri jamfrihн, hingo pa da ˈmɛ ri jamfrihн.
9 Ne nugui hindí ne gui ˈñeñhн gue dí ne ga piˈahн co numa carta dí pɛhnˈahнbн.
10 ˈRa de gueˈahн guí eñhн gue núˈbн dí ˈbнi yabн de gueˈahн xi dí tsú̱ˈahн co ya carta dí pɛhnˈahн, nepн guí ma̱ñhн nehe gue núˈbн dí ˈbнi con gueˈahн othogui ra tsˈɛdi pa ga tsú̱ˈahн. Ne guí ma̱ñhн gue nixi pa ga ña̱ hindí pa̱di.
11 ˈBн núˈahн guí ma̱ñhн njabн, pa̱hн xá hño gue ngu núˈa̱ dí opˈahн núbya hindí ˈbнi con gueˈahн, njabн nehe ga øtˈe nu xcrá ˈbнi con gueˈahн.

12 Nuje hindí njahe ngu
nú'ʉ 'yobʉ xi ri 'ñexa sɛhɛ.
Nu'ʉ́ ri hñɛcua sɛhɛ 'na ngu
ma'na, ngue'ą ya 'bɛmfeni.
13 Pe nuje hindí njahe
ngu'ʉ, hønsɛ nu'ą dí øthe,
dí mąñhe nú'ą majuąni stá
pɛfihe, ngue'ą Ajuą go xa
'racaguihe nuna ra 'bɛfinąą,
ne bi hñuxcaguihe pa dá
mahebʉ Corinto dá zo'ahe de
rá noya'ą.
14 Hingrá nt'ets'i nú'ą dí
mąñhe gue go rá mʉdiguihe
dá mahebʉ dá hą'ts'ahe rá
noya ma Zidadahʉ ra Jesu-
cristo, ngue'ą nu'ą́ xi majuąni
dá mahebʉ.
15 Hindrí 'ñexhe gue go stá
pɛfihe nú'ą xa mɛfi ma'ra,
hønsɛ nu'ą dí nehe gue ma'na
da nte ri jamfrihʉ, pa njabʉ
ma'na da ndąngui rá 'bɛfi
Ajuą nú'ą xa 'bɛpcahe ga pɛhe
con gue'ahʉ.
16 Nehe dí tø'mhe gue 'mɛfa
ma ga zofohe ma'ra ya jąą'i de
nú'ʉ ma'ra ya hnini thogui
de ri hninihʉ habʉ hinxa
nt'ødetho rá noya Ajuą, pa
njabʉ hinda t'ena gue drí
'ñexhe co nú'ą ya xa mɛfi
ma'ra.
17 Nu'bʉ to'o da 'ñets'i de
nú'ą te xa mɛfi, dá 'ñets'i 'bʉ
xa mɛfi co rá ts'ɛdi Ajuą.
18 Nu'bʉ 'nara jąą'i di 'ñexasɛ
de nú'ą xa mɛfi, hinte ri muui
rá nt'ets'i. Pe nu'bʉ go Ajuą
e'tsua rá nsu'ą, nu'bʉ́ hą, ri
muui nú'ą rá 'bɛfi'ą.

11

Ra apostol Pablo ne nú'ʉ ya 'ñet'a apostol

1 ¡Xąmą hinda zøt'a ri
mʉihʉ de núna dí xi'ahʉbya,
masque gui beñhʉ gue dí nja
ngu 'nara 'bɛmfeni ngue'ą ma
ga mą de nú'ą stá øt'e, pe osta
zøt'a ri mʉihʉ!
2 Nugui dí tagui dí tu por
gue'ahʉ ne dí ne xi gui 'bʉhʉ
xá hño ngu nú'ą ne Ajuą,
ngue'ą nugui go rá mʉdigui
dá zo'ahʉ de ma zi Hmuhʉ ra
Jesucristo pa gá camfrihʉ'ą.
Ne dí ne gui 'bʉhʉ xá hño ja rá
thandi'ą, gui njahʉ ngu 'nara
nxutsi xá nt'axi ma dra da-
pabi ja rá 'yɛ nú'ą to'o ma da
'yøt'e drá dąme.
3 Pe nugui dí tsu dra
t'ʉ't'ahʉ pa dra ts'oc'a ri
mfenihʉ ne gui 'ueguehʉ
de nura hoga hmąte guí
pɛ'tsuahʉ ra Zidada Jesu-
cristo. Dí tsu gui njahʉ ngu
ra Eva bi hyat'a ra ts'ondąhi
nú'bʉ bi mpʉnga qu'eñą.
4 Ngue'ą nu'ahʉ 'bestho guí
camfrihʉ nuto pabʉ zo'ahʉ
de ma Zidadahʉ ra Jesu pe
de ma'na'ño ra mfeni, hingo
ngu nú'ą stá xi'ahʉ. Ne guí
camfrihʉ nuto zo'ahʉ de rá
Mąca Ndąhi Ajuą, pe hingui
u't'ahʉ ngu nú'ą stá u't'ahe.
Ne guí camfrihʉ nuto zo'ahʉ
de ma'na ra noya hinga
mahyɛgui co nú'ą ra mąca
noya stá xi'ahe, gatho xi guí
camfrihʉ 'bestho.
5 Pe nugui dí camfri gue
ma'na dí pɛ'tsa ra nsu que
nú'ʉ ri 'ñet'a apostol.
6 Masque hindí pądi ga
mąnga ya noya mahotho ngu
mąñ'ʉ, pe dí pądi gue nú'ą
dí mą gue'ą majuąni ngu xcá
'yøhʉ stá mą, ngue'ą nzątho

está zoˈahн co ra mfa̱di núˈa̱ xa ˈracagui Ajua̱.

7 ¿Ha gue ˈnara tsˈocate dá øtˈe ngueˈa̱ hindá ha̱nˈahн núˈa̱ ra boja̱ nguí ˈracjн nu ndá zoˈahн de rá noya Ajua̱? ¿Ha gue bi н ri mfenihн hønsɛ ngueˈa̱ gá handgahн dá mpɛfi pa dá tsнdi núˈa̱ te mi ˈbɛcagui pa bi za dá zoˈahн de rá noya Ajua̱?

8 Nuˈa̱ ra mfatsˈi dá ha̱ni, dá ha̱ni de maˈra ya nija̱ pa bi za dá mabн dá zoˈahн de rá noya Ajua̱.

9 Y nu nduá ˈbнpн con gueˈahн, hindá ne dá xuhñaˈihн ni ˈna de gueˈahн de núˈa̱ te mi øtca ra ˈbɛdi, ngueˈa̱ nuya zi cu de guecua Macedonia go gueˈн bi hña̱scabн núˈa̱ te mi øtca ra ˈbɛdi. Nugui xi dá øtˈa ra tsˈɛdi pa hindá xuhñaˈihн, ne nza̱ntho ma ga øtˈa njabн.

10 Nugui dí ma̱nga núˈa̱ maju̱ani ngu núˈa̱ bi ˈñutcagui ma Zidadahн ra Jesucristo ga øtˈe, y dí xiˈahн gue hinda za toˈo da jacagui ga ha̱nbabi yá boja̱ ya cu de guepн Acaya nsøcta por ngueˈa̱ dí ma̱nba rá noya Ajua̱.

11 ¿Te guí beñhн? ¿Ha gue guí beñhн gue dí нtsaˈihн ngueˈa̱ hindá ha̱nˈahн ri mfatsˈihн? Hina, hindrí нtsaˈihн. Ajua̱ pa̱di gue xi drí ma̱aˈihн.

12 Nugui ma ga sigui ga øtˈa ra tsˈɛdi pa hinga ha̱nˈahн ni ˈnara mfatsˈi, pa njabн hinda ˈñenga núˈн maˈra ˈyobн ri ˈñetˈa apostol gue núˈa̱ øtˈн, gueˈa̱ dí øthe nehe.

13 Nuˈн ˈyobн ri ˈñetˈa apostol de ra Zidada Jesucristo ne ri ˈñetˈa mɛfi de Ajua̱, pe hinga maju̱ani, ngueˈa̱ go ya hyate.

14 Y hinga ˈyøhн de núˈa̱ øtˈa núˈн ya cˈuamba ja̱ˈi, ngueˈa̱ asta ra Satá nehe ri ˈñetˈa ɛnxɛ de Ajua̱.

15 Hangue hinga ˈyøhн gue nuyá mɛfi ra tsˈonda̱hi ri ˈñetˈa mɛfi de Ajua̱. Pe nuya mɛfiˈн ma da guˈtuabi Ajua̱ ngu núˈa̱ xa ˈyøtˈeˈн.

Núˈa̱ bi thogui ra Pablo ngueˈa̱ mrá apostol

16 Maˈnaˈqui dí yopa xiˈahн: Oxqui ma gui beñhн gue xi stá ˈbɛ ma mfeni ngueˈa̱ dí ma̱ de núˈa̱ stá øtˈe, pe nuˈbн njabн guí beñhн, ua beñhн. Pe ˈracjн nsɛqui ga ˈñexa tsˈн ngu ri ˈñexa núˈн maˈra.

17 Núna dí ma̱, dí ma̱nsɛ de guecsɛhɛ, hinga gueˈa̱ xa ˈñutca hma̱ha̱ ma Zidadahн, ne dí nja ngu ˈnara ˈbɛmfeni drí ˈñexasɛ.

18 Ngueˈa̱ ndunthi ya ja̱ˈi xi ri ˈñetsˈi co ya tˈøtˈe núˈн jaua ja ra ximhai, hangue nequi ma ga ˈñexa tsˈн.

19 Nuˈahн guí behma̱hн gue xi ja ri mfa̱dihн, pe hinga maju̱ani ngueˈa̱ grí ho gui ˈyøthн núˈa̱ xiˈahн núˈн xi ya ˈbɛmfeni.

20 Nuˈahн hingui tsøtˈa ri mнihн de núˈa̱ xiˈahн núˈн ya ja̱ˈiˈн, masque ri jaˈahн gui pɛpabihн ne aˈahн ya boja̱, ne masque ha̱ˈtsˈaˈihн gatho núˈa̱ guí pɛˈtshн, ne masque ri ˈñetˈa nda̱ˈн pa da za da mandaˈihн, ne ña̱maˈñн de

gueˈahʉ, pe xcá hoptahʉ pa xa njabʉˈʉ.
21 Nugui dí mạnga majuạni gue nuje hinhyaˈmʉ stá beñhe ga øˈtˈahe njabʉ ngu núˈạ øˈtˈahʉ núˈʉ ri ˈñetˈa apostol, hangue ˈra de gueˈahʉ guí eñhʉ gue hinte ma fạdihe.

Pe nugui hindí tsu ga ˈñetsˈi ngu ri ˈñetsˈi núˈʉ ya ˈñetˈa apostol, masque gui beñhʉ gue dí nja ngu ˈnara ˈbɛmfeni.
22 ¿Ha gue nuˈʉ́ ñạca ebreo? Nequi dí ñạca ebreo. ¿Ha gue nuˈʉ́ ya me Israel? Nequi drá me Israel. ¿Ha gue nuˈʉ́ xquí ˈñehe desde yá jạˈi ra Abrá? Nequi ja stí ˈñehni nehe.
23 ¿Ha gue nuˈʉ́ mạñˈʉ gue yá mɛfi ra Zidada Jesucristo? Nugui hạ, go rá mɛfigui. Nubyá dí ñạ ˈñena ˈnara ˈbɛmfeni gueˈạ dí mạnga njabʉ. Nugui maˈna stá mpɛfi que gueˈʉ, ne maˈna xra fɛtcˈagui que gueˈʉ, ne maˈna ndunthi ya iˈqui xa jocagui ja ya fadi, y ndunthi ya iˈqui stá cˈotˈi ya pa xa thogagui.
24 Cʉtˈa ma iˈqui bi mɛtcˈagui ya xodyo, y cada ra inqui mi fɛtcˈagui, mi ˈracagui ˈnatemaˈrɛtˈa ne gʉto ya mfɛi.
25 Hñuˈqui bi hnabgagui co ya za. ˈNaˈqui ya ma xa thogagui co ya ncˈahni. Hñuˈqui bi yʉi nuya motsa habʉ ndí pa, ne de guehni ˈnaˈqui dá o mbo ra dehe ˈna pa ne ˈna xuui.
26 Xi stá ˈyo ndunthi. Stá ˈraxa ja ya dạthe xá ntsˈuni. Stá cˈotˈi de yá ˈyɛ ya dacate, ne stá cˈotˈi de ja yá ˈyɛ ma miquˈeiˈbe núˈʉ ya xodyo ne de ja yá ˈyɛ ya jạˈi hingyá xodyo. Stá thogui ya tsˈothogui ja ya hnini ne ja ya mbonthi ne ja ra ndehe. Ne xuá ntsˈuni pa guequi nura ora ndí ˈñoˈbe núˈʉ mri ˈñetˈa cu.
27 Stá thogui ndunthi ya nzabi ngueˈạ xi stá mpɛfi ndunthi. Stá ˈñaˈthạ. Stá tho ra thuhu ra nduthe. Stá tho ra tsɛ ne stá tho ra ˈñạhe.
28 Hingue hønsɛ ndí thogui gatho nuya ya tsˈothoguiˈʉ, nehe ndí tho ya dumʉi ngueˈạ mi oda ma mfeni de gueˈahʉ ne de gatho maˈra ya gamfri.
29 ˈBʉ ˈnara cu otho ndunthi rá jamfri, ja ra uɛnda gue nequi dí njabʉ nehe. ˈBʉ ˈnara cu da tˈʉˈti pa da ˈyøtˈa ˈnara tsˈoqui, nugui xi ri ʉ ma mfeni ne tsøtˈa ma mʉi co núˈʉ ya ˈyʉˈtate.
30 Nuˈbʉ mahyoni ga ˈñetsˈi, ma ga mạ gatho núˈạ stá thogui habʉ xa hnequi gue de guecsɛhɛ hinte xa za stá øtˈasɛ.
31 Nu Ajuạ rá Dada ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo xá nsunda pa nzạntho, nuˈạ́ go gueˈạ pạdi xá hño gue majuạni núˈạ dí mạ.
32 Nu ndá ˈbʉi de guehni Ndamasco mi ˈbʉi ˈnara gobierhnu de guehni núˈạ xqui hñuxa ra ndạ Arena. Nura gobierhnuˈạ go gueˈạ bi manda da thøbgagui ja ya gosthi hnini pa dra jʉgaguihmạ.
33 Pe nuya cu bi ˈyɛncˈagui ja ˈnara dạnga ˈbøtsˈe ne bi tonscˈagui ja ˈnara ventana mi ja ja ra jạdo núˈạ mi cotˈa maxøgue ra hnini, ne ja bi cạbgaguiniˈʉ pa njabʉ bi za

dá c'ot'i de rá 'yɛ ra gobierhnu.

12

Ya thedi ne ya nt'udi nú'ʉ bi 'ñutua ra apostol Pablo ra Zidada Jesucristo

1 Hiní 'ñepcagui ga 'ñets'i, pe mahyoni ga øt'e njabʉ. Pe nubyá ma ga xi'ahʉ de nú'ʉ ya thedi stá handi xa 'ñutcagui ra Zidada.

2 Ma ga xi'ahʉ ngu 'ñena ma'na ra cu bi t'utua nú'ʉ ya thedi'ʉ, pe hina, ngue'ą nugui go bi t'utcagui'ʉ. Nú'ą ra cu'ą ya øt'a 'rɛt'amagoho njɛya bi ts'ixa asta xi mahets'i. Hønsɛ gue hindí pądi ua bi ts'its'i co rá ndo'yo, ua hønsɛ rá ndąhi bi ts'i'tsuabi. Hønsɛ Ajuą go gue'ą pądi.

3 Nugui dí pądi nú'ą ra cu bi ts'its'i asta xi mahets'i, hønsɛ hindí pądi ua bi ts'its'i con gatho rá ndo'yo o hina, hønsɛ Ajuą go gue'ą pądi xá hño.

4 Nu'ą́ bi ts'ixa mahets'i nuni habʉ bá øde 'raya noya nú'ʉ xá nsunda asta hingui tsa da mą, ngue'ą Ajuą hinxa umba nsɛqui pa da mą.

5 Nugui dí e'tsua rá nsu nú'ą ra cu'ą, pe hingui tsa ga 'ñets'i de guecsɛ. Nu'ą ga øt'e, ga mą gatho nú'ą stá thogui habʉ di hnequi gue de guecsɛhɛ hinte xa za stá øt'asɛ.

6 Pe nu'bʉ ga nehmą ga 'ñets'i de nú'ą te stá øt'e, pøde ni 'na hinto ma da 'ñengagui gue stá 'bɛ ma mfeni, ngue'ą ga mąnga nú'ą majuąni. Pe hinga 'ñets'i, ngue'ą da t'esca ma nsu ne da t'engui gue xi drá dąngui pe hina. Nu'ą dí ne, dí ne gui pątcahʉ xá hño tengu ma 'mʉi ngu nú'ą guí handasɛhʉ ne guí øsɛhʉ.

7 Y pa hinga dąma 'ñets'i de gatho nú'ą xa 'ñutcagui ra Zidada, bá 'bɛncagui 'nara ts'o ʉgui xi xá 'ñʉ ngu 'nara nsʉni. Dí pądi xá hño gue nura Satá go gue'ą bá hą nuna ʉguinąą pa ga tsama'ñʉ ne pa hinga 'ñets'i.

8 Hñu'qui stá apabi ra Zidada da hñągahmą nuna ts'o ʉgui.

9 Pe nu'ą́ bi 'ñengagui: "Nugui dí 'bʉi con gue'i pa ga fax'a'i y ya hinte ma'na guí honi, ngue'ą nura ora otho ri ts'ɛdi, gue'ą ra ora ma'na ri hnequi ma ts'ɛdi ja ri 'mʉi," njabʉ bi 'ñengagui. Hangue xi drí johya ngue'ą otho ma ts'ɛdi, ngue'ą njabʉ tsa da hnequi ja ma 'mʉi rá ts'ɛdi ra Zidada Jesucristo.

10 Hangue nugui drí johya ga pɛpabi ma Zidadahʉ ra Jesucristo masque otho ma ts'ɛdi, ne nøngagui ya ją'i, ne dí tho ra nhyoya, ne t'ʉtsagui, ne dí tho ya dumʉi, ngue'ą nura ora otho ma ts'ɛdi, gue'bʉ ma'na dí hąnpa rá ts'ɛdi Ajuą.

Ra apostol Pablo rí dagui rí du po ra niją Corinto

11 Nugui dí nja ngu 'nara 'bɛmfeni ngue'ą dí mąnsɛ de nú'ą te stá øt'e, pe go ri ts'oquihʉ pa dí øt'a njabʉ. Ngue'ą nu'ahʉ go mri 'ñep'ahmąhʉ xcá 'ñescahʉ ma nsu, pe go guí e'tsuahʉ yá nsu nú'ʉ ri 'ñet'a apostol nú'ʉ

mạnsɛ gue xi ya dạngui'ʉ pe hingo ma'na ya dạngui que guequi, masque hinte drí muui.

12 Nu ndá hạ'ts'ahʉbʉ rá noya Ajuạ, ja bi hnequibʉ gue xi majuạni go guequi 'nadrá apostol co nú'ʉ ya hoga nt'udi ne ya milagro gá hyanthʉ dá øt'e co rá ts'ɛdi Ajuạ, ne xi dá tsɛta ya nt'ʉtsate.

13 Nugui nzạntho stá jamasu'ihʉ mahyɛgui ngu stá jamasu ma'ra ya nijạ nehe. Hønsɛ nu'ạ stá ø't'ahʉ, nú'ạ hindá ne dá hạn'a'ihʉ nú'ạ ra mfats'i nguí 'racjhmạhʉ, ngue'ạ hindá ne ga xuhña'ihʉ. ¡Pe nu'bʉ guí beñhʉ gue gue'ạ 'nara nts'o'mʉi dá ø't'ahʉ, dí a'ahʉ ra pumbate!

14 Y nubyá ya drí hñoqui pa ga mabʉ ga c'ạ'ts'ahʉ, y con guehna i'quinạ, ya rá hñu'qui dí pabʉ. Y nu xcrá tsømbʉ hindí ne ga xuhña'ihʉ. Ngue'ạ nu'ahʉ go dí hoñ'ahʉ, hingo dí honga nú'ạ te guí pɛ'tshʉ, ngue'ạ 'nara dada go gue'ạ rí 'ñepi da munts'a ra bojạ pa da zocua yá bạtsi, hingue nuya bạtsi go da munts'a ra bojạ pa da zocua yá dada.

15 Nugui con gatho ma johya ma ga tegue gatho nú'ạ te dí pɛ'tsi, ne masque dá thegue gatho ma nzaqui nehe, ngue'ạ dí ne gui 'bʉhʉ xá hño co Ajuạ. ¿Ha gue ma gui ʉtsaguihʉ ngue'ạ ma'na dí mạ'ahʉ?

16 Nu'ahʉ guí pạhʉ xá hño gue hindá ne ga xuhña'ihʉ, pe 'ra de gue'ahʉ guí mạñhʉ gue 'nadrá hyate, ne guí mạñhʉ gue nugui stá ha'ahʉ pa stá hạn'ahʉ te stá hạn'ahʉ.

17 Xi nú'ʉ ya cu stá pɛn'ahʉbʉ, ¿ha gue stá pɛnpʉ pa da hya'a'ihʉ pa da hñạn'ahʉ nú'ạ te guí pɛ'tshʉ?

18 Dá pɛn'ahʉbʉ nuni ra cu Tito co nú'ạ ma'na ra cu pa dua c'ạ'ts'ahʉ. ¿Ha gue xa hya'ahʉ? ¿Ha gue hingue 'nat'a dí beñhe ne 'nat'a ra 'bɛfi dí pɛhe?

19 Zại da ne gui beñhʉ gue go dí da'ahʉ nguɛnda de nú'ạ te stá pɛfi, pe hina, nu Ajuạ ra Dada go gue'ạ drí dapa nguɛnda de nú'ạ te dí øt'e, ne guehna dí mạ ja rá thandi'ạ de rá thuhu ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Y gatho núna stá xi'ahʉ, ma zi hmạdi cu'ihʉ, stá xi'ahʉ pa njabʉ ma'na da nte ri jamfrihʉ.

20 Nu xcrá tsømbʉ, dí tsu xi'bʉ hingri øthʉ ngu nú'ạ dí nega, o xi'bʉ hingo gra øt'e ngu nú'ạ go guí nehʉ. Dí tsu gri pɛ'tshʉ ya tsʉi, o gri nehʉ gui nsɛhɛhʉ, gri ncuɛhʉ, gri pɛ'tshʉ ya hegue, gri njʉ'tsua nc'uambahʉ, gri nøñhʉ 'na ngu ma'na, gri 'ñets'ihʉ, ne ya hinga 'na gri øthʉ.

21 Nu xcrá yopa mabʉ dí tsu ga 'bɛ ma tsa ja rá thandi Ajuạ por nú'ạ gri øthʉ, y pøde da dạqui ga nzoni ngue'ạ ndunthi de gue'ahʉ ya maya'bʉ guí øthʉ ya ts'oqui, y hinxcá ñobrihʉ pa gui hyɛhʉbʉ ya ts'ot'øt'e, ne guí siguihʉ grí hñuxhʉ ya 'bɛhñạ nú'ʉ hingue xi ri 'bɛhñạhʉ, ne guí øthʉ nú'ạ go guí nehʉ.

13

Ra apostol Pablo benba ya gamfri da 'ño xá hño ne pɛnpa ya nzɛnjua

1 Con guehna i'qui ma ga mabʉ, ya rá hñu'qui dí tsøñ'ahʉ. Y nu xcrá tsømbʉ ma ga ha̱mp'ahʉ nguɛnda ngu nú'a̱ ma̱nga ra ley habʉ ena: Pa da za da jamfri gue xa nja te xa 'yøt'a 'nara ja̱'i nú'a̱ hña̱pabi, mahyoni di 'bʉhni yoho o hñu nú'ʉ to'o damaju̱ani gue xi maju̱ani xa 'yøt'e nú'a̱ te hña̱pabi.

2 Nu ndá mabʉ rá ño'qui, dá xi'ahʉ gatho'ihʉ nú'ahʉ xcá øthʉ ya ts'oqui, gue nu xcrá mabʉ rá hñu'qui ma ga ha̱mp'ahʉ nguɛnda gatho nú'a̱ xcá øthʉ. Y núbya hindí 'bʉitho con gue'ahʉ dí yopa ben'ahʉ ne gatho nú'ʉ ma'ra guí 'bʉhʉbʉ, gue ma ga ha̱mp'ahʉ nguɛnda ngu nú'a̱ ya stá xi'ahʉ.

3 Nu'bʉ́ ha̱, ma gui pa̱hʉ gue go ra Zidada Jesucristo ri 'racagui ra ts'ɛdi pa ga zo'ahʉ. Y nu'á̱ go gue'a̱ pɛ'tsa ra ts'ɛdi pa da pa't'a ri 'mʉihʉ, nehe pa da castiga'ihʉ.

4 Nu'á̱ masque bri pont'i ne bi thopa rá zi ndo'yo nú'a̱ mi otho rá ts'ɛdi, pe co rá ma̱ca ts'ɛdi Aju̱a̱ bi japi bi yopa nte de ra du'a̱. Nuje nehe otho rá ts'ɛdi ma ndo'yohe ngu rá zi ndo'yo. Pe dí pa̱he gue dí 'bʉhe con gue'a̱, hangue Aju̱a̱ ri 'racje ra ts'ɛdi pa ga zo'ahe.

5 Bensɛhʉ ja ri mfenihʉ ua xi maju̱ani guí camfrihʉ xá hño ra Zidada Jesu o hina. Hangue bensɛhʉ xá hño. Nu'ahʉ go guí pa̱sɛhʉ ua 'bʉi ra Zidada Jesucristo ja ri corasohʉ o hina, pa gui pa̱hʉ ua hingrí 'ñet'a gamfrithohʉ.

6 Ne nuje dí tø'mhe gui pa̱hʉ xá hño gue nuje hindyá 'ñet'a apostolhe.

7 Nuje xi dí aphe Aju̱a̱ pa gui 'yohʉ xá hño ja rá thandi'a̱. Dí nehe gue gui 'yohʉ xá hño, pe hingue pa da hnequi gue dyá hoga apostolhe. Nu'a̱ dí nehe, dí nehe gui 'yohʉ xá hño masque dá t'enje gue dyá 'ñet'a apostolhe.

8 Ngue'a̱ nuje hingui tsa ga øthe 'nara t'øt'e nú'a̱ dri ncontraui nú'a̱ maju̱ani. Nuje dí øthe ra ts'ɛdi pa nza̱ntho go da nta̱te nú'a̱ maju̱ani.

9 Masque nuje xa t'acje ra ts'ɛdi pa ga castigahma̱'ihe, pe ga johyahe 'bʉ nu'ahʉ gui 'yohʉ xá hño. Nuje hindí tsayahe dí apabihe Aju̱a̱ pa xi gui 'yohʉ xá hño ja rá thandi'a̱.

10 Dí op'ahʉ nuna carta núbya ante ga mabʉ ga tsøñ'ahʉ, pa nu xcrá tsømbʉ ya xcá øthʉ ngu nú'a̱ dí ne, pa ya hinga tsʉ́'ahʉ co nuna ra ts'ɛdi xa 'racagui ra Zidada. Y nuna ts'ɛdina̱ xa t'aqui pa ga zo'ahʉ pa ma'na da nte ri jamfrihʉ, hingue pa ga ja'ahʉ gui 'bɛ ri jamfrihʉ.

11 Nubyá, zi cuhʉ, núna ma ga xi'ahʉ ya go guehna rá nga̱ts'i. Xi da johyahʉ ne 'yohʉ xá hño, dá hñu ri mʉihʉ, ne 'bʉhʉ te rá entho ne co 'nada ra mfeni. Aju̱a̱ ri ma̱caguihʉ ne hubga ma

mʉihʉ pa ga 'bʉhʉ te rá entho, nú'á̱ go gue'a̱ da 'mʉi con gue'ahʉ.

12 Ne nzɛnjuahʉ 'na ngu ma'na co 'nara nthʉfi dega hma̱te.

13 Nehe ri fat'aju̱a̱'ihʉ gatho ya cu de guecua Macedonia.

14 Y nubyá, ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo da max'a'ihʉ, y Aju̱a̱ ra Dada da su'ahʉ co rá hma̱te, ne da 'mʉi ra Ma̱ca Nda̱hi nza̱ntho con gue'ahʉ. Njabʉ gue'a̱.

RA GALATA
RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'Ą BI 'YOPABI YA GAMFRI ME GALACIA

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Galacia

1 Núgui drá Pablo drá apostol. Hingo ya ją'i xa hñuxcagui, nixi xa mɛncagui. Numa zi Hmuhʉ ra Jesucristo ne Ajuą ma Dadahʉ go gue'ʉ xa hñuxcagui pa dyá 'mɛhnigui'ʉ pa ga mąnga nú'ą ra mąca noya xa 'racagui'ʉ. Ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo go gue'ą xqui du y Ajuą ma Dadahʉ go gue'ą bi 'yøt'e pa bi yopa nte ma'na'qui.

2 Nugui ne gatho ma zi cu 'bʉiua con guequi dí op'ahe nuna carta nú'ahʉ grí muntshʉbʉ ja ya niją Galacia.

3 Ajuą ma Dadahʉ ne ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo da max'ahʉ ne da ją̨p'a'ihʉ.

4 Ajuą ma Dadahʉ go rá paha'ą gue ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo bi unga rá te pa bi hñąsca ma ts'oquihʉ ne pa bi ñąngaguihʉ de nuna ts'oximhai mapaya.

5 ¡Ajuą go gue'ą rí 'ñepi dra nsunda pa nzą̨ntho! Njabʉ gue'ą.

Otho ma'na ra mąca noya pa da za da mpøhø ya ją'i

6 Ajuą bi zoncahʉ pa ga 'bʉhʉ xá hño con gue'ą po nú'ą bi 'yøt'a ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo po rá hñoją'i'ą. Y nubyá guí ne gui 'ueguehʉ de gue'ą pa gui tɛnhʉ ma'na'ño ra jamfri hingue ngu nú'ą mąnga ra mąca noya. Y nugui xi drí 'yø ngue'ą 'bestho guí ne gui 'ueguehʉ.

7 Xi majuąni otho ma'na ra mąca noya. Pe de gue'ahʉbʉ 'bʉi 'raya ją'i nú'ʉ ri ts'oc'a ri mfenihʉ. Nú'ʉ́ xi nehmą̨ da patua rá mąca noya ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

8 Pe nuya ją'i'ʉ hinda ma da mpont'ui rá cuɛ Ajuą. Ha nu'bʉ nuje nehe ga patuahe hmąhą rá noya Ajuą ne ga u't'ahe ma'na ra jamfri nú'ą di 'na'ño de nú'ą ya stá u't'ahe, nu'bʉ́ necje hinga ma ga mponthe rá cuɛ Ajuą. O 'bʉ 'nara ɛnxɛ dua ehe de mahets'i ne da ne da 'yøt'a njabʉ nehe, nu'bʉ́ nú'ą nehe hinda ma da mpont'ui rá cuɛ Ajuą.

9 Dí yopa xi'ahʉ nú'ą ya stá xi'ahʉ: 'Bʉ da 'mʉi 'na to'o da zo'ahʉ de ma'na ra jamfri nú'ą di 'na'ño de nú'ą ya stá u't'ahe, nú'ą ra ją'i'ą hinda ma da mpont'ui rá cuɛ Ajuą.

10 Ya guí pąhʉ xá hño gue nugui hindí mą njabʉ pa da numahñogui ya ją'i. Dí mąnga njabʉ pa da hyandgagui xá hño Ajuą. Hindí øt'a ra ts'ɛdi pa ga pønga ma hmi co ya ją'i, ngue'ą 'bʉ go ga pønga ma hmi co ya ją'i, nu'bʉ́ ya drá 'bɛgo de gue'ʉ y ya hindrá 'bɛgo de ra Zidada Jesucristo.

Hanja bi za bi mɛpa Ajuą ra apostol Pablo

11 Ma zi cu'ihн, dí ne gui pa̱hн gue nú'a̱ ra ma̱ca noya
dá xi'a'ihн hingo rá noya
'nara ja̱'i.
12 Nú'a̱ ra ma̱ca noya dá
u't'ahн go gue'a̱ bi 'ñutcagui ra
Zidada Jesucristo. Hingo bi
'ñutcagui ya ja̱'i nú'a̱ ra ma̱ca
noya dí ma̱, y nixi dá ha̱ni de
gue'н.
13 Nu'ahн gá pa̱tcahн ma
'mнi ma'mɛt'o nú'bн ndá
pɛ'tsta ra jamfri mahyɛgui co
ya xodyo. Nugui xi ndí ø'tua
ndunthi ra nts'o'mнi nú'н to'o
mi camfri Aju̱a̱, ne ndí ne
hma̱ha̱ stá ho gatho.
14 Nugui hønsɛgui go ma'na
dá tɛnba yá jamfri ya xodyo
de ma'ra ma compa nú'н myá
xodyo nehe, ngue'a̱ xi dá øt'a
ra ts'ɛdi pa dá tɛnba yá nza̱i
ndu ma xitahe ne ndu ma
dadahe.
15 Pe nugui ante ga 'bнi,
Aju̱a̱ ya xqui huancagui. Y
nu mi zø ra ora de nú'a̱ xqui
beni Aju̱a̱, nú'á̱ bi zocagui
con gatho rá hñoja̱'i.
16 Aju̱a̱ ma Dadahн bi
zocagui pa dá camfribi rá
ma̱ca T'н. Bi zocagui pa bi
za dá zofo nehe nú'н hingyá
xodyo. Y pa dá nzote, hingue
'mɛt'o dá anba 'nara ja̱'i.
17 Nixi dá ma Jerusale pa
stá ña̱'be 'mɛt'o nú'н ya myá
apostol 'mɛt'o de guequi.
Nu'a̱ dá øt'e, dá ma ja ra hai
Arabia. Nepн de guehni dá
pengui pa Damasco.
18 Ha nu mi thogui hñu
njɛya de dá camfri, nu'bн́
ha̱a̱, ja dá ma Jerusale pa
duá c'a̱'tsa ra cu Pedro, y dá
'bн'beni'a̱ 'nɛt'ocнt'a.
19 Hinto ma'ra ya apostol
dá nu de guehni. Hønsɛ ra
apostol Cobo nú'a̱ rá cu ra Zi-
dada, go gue'a̱ dá nu'beni'a̱.
20 Aju̱a̱ go gue'a̱ pa̱di gue
hingrá nc'uamba nú'a̱ dí
op'ahн.
21 'Mɛfa dá ma pa ja ra hai
Siria, y ja ra hai Cilicia.
22 Y asta ra pa'a̱ himi
pa̱caguitho nuya cu xqui
gamfri ra Zidada Jesucristo
nuni Judea.
23 Nu'н́ hønsɛ xqui 'yøde gue
nuguí ma'mɛt'o ndí ø'tua ra
nts'o'mнi ya cu, pe nubyá
dí ña̱ de ra jamfri, masque
ma'mɛt'o ndí ne hma̱ha̱ stá
huata nuna jamfrina̱.
24 Hangue nuya cu'н xi
bi xøcambeni Aju̱a̱ ngue'a̱ bi
ba̱di'н gue nugui ya stí camfri
ma Zidadahн ra Jesucristo.

2

Nú'н ma'ra ya apostol bi ncompaui ra apostol Pablo

1 Y mi thogui 'rɛt'amagoho
njɛya de dá ma dá c'a̱'tsa
ra cu Pedro nuni Jerusale.
Ñepнbya dá yopa mani
ma'na'qui pa dá ña̱'be ya
apostol. Dá mɛ'be ra cu
Berhna, ne dá tsixa ra cu Tito
nehe.
2 Dá mani ngue'a̱ njabн bi
xicagui Aju̱a̱. Y ja dá ña̱'beni
ya apostol nú'н myá nda̱ de ra
nija̱ pa bi ba̱di'н xá hño nú'a̱
ra ma̱ca noya dí xipabi nú'н
ya ja̱'i hingyá xodyo. Dá øt'a
njabн pa himbi 'mɛditho ma
'bɛfi nú'a̱ stí pɛfi ne astabya dí
pɛfi.

3 Ha nú'ʉ ya apostol'ʉ bi
'ñena gue ha̱ha̱ xá hño nú'ʉ
ya noya dá xipabi'ʉ. Hangue
nu'ʉ́ bi 'ñena gue ha̱ha̱ xá hño
gue hinda mɛ'tsa ra seña ra
cu Tito ngu øt'a ya xodyo gue
pɛ'tsa ra seña ja yá ndo'yo.
Nura cu Tito hingrá xodyo,
pe ra me Grecia ha̱, y hinxa
thu'tsua ra seña ja rá ndo'yo.

4 Nú'á̱ himbri japi da
mɛ'tsa ra seña, masque 'raya
'ñet'a gamfri mi ne'ʉ gue xa
thu'tsua ra seña hma̱ha̱'a̱.
Nú'ʉ ya 'ñet'a gamfri mi cʉt'a
ja ra nija̱ y 'na'ño ra mfeni
mi beni. Mi ne da ba̱di'ʉ ua
ndí tɛnhe rá ley ra Moise ua
hina. Pe ra Zidada Jesucristo
ya xqui pøngaguihe de nura
ley'a̱. Pe nu'ʉ́ ha̱, mi tɛntho
ra nda̱xjua ley, y bi yʉt'i ja
ra nija̱ ngue'a̱ mi nehma̱'ʉ xa
jacje stá yopa penjhma̱he ja
ra nda̱xjua ley.

5 Pe nuje ni ts'ʉ hindá øthe
nú'a̱ mi ma̱ñ'ʉ. Hindá yopa
tɛnhe ra nda̱xjua ley. Y dá
øthe njabʉ pa nú'ahʉ hingyá
xodyohʉ da za gui sigui gui
camfrihʉ nú'a̱ ra ma̱ca noya
dá xi'ahʉ nú'a̱ ma̱ gue ga
mpøhøhʉ ngue'a̱ stá camfrihʉ
ra Zidada Jesu.

6 Nʉ́'ʉ ya apostol myá nda̱
de ra nija̱ hinte ma nt'utuate
bi 'ñutcagui'ʉ. Pa guequi hinte
ja 'bʉ ya myá apostol'ʉ 'mɛt'o
de guequi 'bʉ hina, ngue'a̱ ja
rá thandi Ajua̱ gatho ya ja̱'i
mahyɛgui.

7 Nuya apostol'ʉ bi ba̱di xá
hño gue Ajua̱ xqui mɛncagui
ga zofo nú'ʉ hingyá xodyo,
ngu ra cu Pedro nehe xqui
'bɛhni da zofo ya xodyo.

8 Nu'a̱ ra Zidada bi maxa
ra cu Pedro pa bi zofo ya
xodyo, go guet'a̱ ra Zidada
bi maxcagui nehe pa dá zofo
nú'ʉ hingyá xodyo.

9 Nuya apostol bi ba̱di gue
Ajua̱ xqui 'raca ra ts'ɛdi pa
dá ma dá zofo nú'ʉ hingyá
xodyo. Hangue nura cu Cobo
ne ra cu Pedro ne ra cu Xuua
nú'ʉ ya apostol myá nda̱ de ra
nija̱, bi 'racje yá 'yɛ pa nugui
ne ra cu Berhna dá mip'yɛhe
con gue'ʉ. Gue'a̱ 'nara nt'udi
pa dá ncompahe con gue'ʉ.
Dá cohe 'nara cohi gue nugui
co ra cu Berhna ga mɛ'be ga
zohe nuya ja̱'i hingyá xodyo,
ha nu'ʉ́ da ma pa da zofo ya
xodyo.

10 Nú'ʉ ya apostol nsøctho
bi xicje gue ga sigui ga beñhe
nú'ʉ ya zi cu hyoya. Hangue
nugui dí øt'a ra ts'ɛdi pa dí
fats'i'ʉ.

Ra apostol Pablo bi zʉi ra apostol Pedro

11 Ñepʉ nuje dá penje
ma'na'qui pa Antioquía. Y
'mɛfa ra cu Pedro bi mani
bá ntsønte. Hangue ja dá
yopa nthɛ'beni ma'na'qui con
gue'a̱. Y nuni ja dá tsʉini'a̱
ngue'a̱ mi ne da yopa dɛna ra
nda̱xjua ley ma'na'qui.

12 Nurá mʉdi ha̱, mi øt'e xá
hño, mi ñuni co ya cu hingyá
xodyo. Pe 'mɛfa bi zønini
ma'ra ya cu myá xodyo xqui
mɛhna ra cu Cobo. Ha nu mi
zønga nuya cu'ʉ, ra cu Pedro
bi 'yøt'a ñohmi ne bi mʉdi bi
'uegue de nú'ʉ ya cu hingyá
xodyo pa ya himbi ñuni con
gue'ʉ. Bi 'yøt'a njabʉ ngue'a̱

mi tsu te da mạ̱ núʼʉ ya cu mi tɛnba yá nzạ̱i ya xodyo.

13 Ha nuʼʉ maʼra ya cu núʼʉ myá xodyo bi ʼyøtʼa ñohmi mahyɛgui co ra cu Pedro, hangue asta ra cu Berhna bi cadiʼʉ pa bi ñohmi neʼạ̱.

14 Pe nu ndá handi gue nuʼʉ́ bi ʼyøtʼa ñohmi ne himbi dɛna xá hño rá noya Ajuạ̱, dá xipabi ra cu Pedro ja yá thandi gatho ya cu, ne dá embi: “Nuʼí grá xodyo, pe ya gá camfri ra Zidada Jesu y ya hinguí tɛnhmạ̱hạ̱ ra ndạ̱xjua ley. Nuʼbʉ́ ¿hanja guí nehmạ̱ gue da dɛna ra ndạ̱xjua ley núʼʉ ya cu hingyá xodyo?”

Ya xodyo ne gatho ngu maʼra ma da mpøhø núʼbʉ da gamfri ra Zidada Jesu

15 Nugaguiui dyá xodyoui desde dá ʼbʉhʉ. Nu maʼmɛtʼo nzạ̱ntho ndí øtʼui núʼạ̱ mạ̱nga ra ndạ̱xjua ley, ne hindá njaui ngu núʼʉ hingyá xodyo hindi dɛna ra ndạ̱xjua ley, núʼʉ enga ya xodyo gue nuʼʉ́ ya ʼyøtʼatsʼoqui gá jạ̱ʼiʼʉ.

16 Pe rá ngạ̱tsʼi dá pạ̱diui gue nuʼạ̱ tóʼo da gamfri ra Zidada Jesucristo ya hingui tu ra tsʼoqui, hingue ngueʼạ̱ da ʼyøtʼa ngu núʼạ̱ mạ̱nga ra ndạ̱xjua ley. Hangue nugaguiui stá camfriui ra Zidada Jesucristo ne ya hinte dí tuui, ngueʼạ̱ dí camfriui ra Zidada Jesu, hingue ngueʼạ̱ dá øtʼui ngu núʼạ̱ mạ̱nga ra ndạ̱xjua ley. Ra Mạ̱ca Tʼofo ena gue ni ʼna hinda za to da tʼembi gue ya hingui tu ra tsʼoqui masque da ʼyøtʼa gatho núʼạ̱ mạ̱nga ra ndạ̱xjua ley.

17 Nugaguiui stá camfriui ra Zidada Jesu ne ya hinte dí tuui. Nubyá dí njaui ngu núʼʉ hingyá xodyo ngueʼạ̱ ya hindrí dɛnui ra ndạ̱xjua ley. Hangue ya xodyo engaguiui gue dyá ʼyøtʼatsʼoqui gá jạ̱ʼiui. Nuʼbʉ́ ¿ha gue ri ʼbɛpcaui ra Zidada Jesu ga øtʼui ya tsʼoqui ngueʼạ̱ ya hindrí dɛnui ra ndạ̱xjua ley? ¡Hina, hingui tsạ!

18 Pe ʼbʉ ga yopa tɛnui núʼạ̱ ra ndạ̱xjua ley ya stá tsohuibʉ, nuʼbʉ́ hạ̱, ga yopa tuxui ra tsʼoqui maʼnaʼqui.

19 Maʼmɛtʼo nugui ndí ʼbʉi ja rá hmanda ra ndạ̱xjua ley. Pe ra ndạ̱xjua ley himbi za bi pøhøgui. Hangue nubyá ya dá ʼuegue de gueʼạ̱, y nubyá dí pɛpabi Ajuạ̱.

20 Nu mri pontʼa ra Zidada Jesu, ja ra uɛnda nequi ja bri pontcaguini nehe. Hangue ya hindí ʼbʉi de ma paha sɛhɛ. Nubyá go ra Zidada Jesu ʼbʉi ja ma coraso. Y ya dí ʼbʉi po ra jamfri núʼạ̱ dí pɛʼtsuabi rá Tʼʉ Ajuạ̱ núʼạ̱ toʼo bi mạ̱cagui ne bi unga rá te por guecagui.

21 Nugui hinstá ʉtsabi rá dạ̱nga hmạ̱te Ajuạ̱. Nuʼạ́ po rá dạ̱nga hmạ̱te bá pɛhna rá Tʼʉ pa bi du ne pa njabʉ bi pøhøguihʉ. Pe nuʼbʉ stá mpøhø hmạ̱hạ̱hʉ ngueʼạ̱ dá tɛnhmạ̱hʉ ra ndạ̱xjua ley, nuʼbʉ́ hinte dri muui hmạ̱hạ̱ rá du ra Zidada Jesu.

3

Ra ndạ̱xjua ley y ra jamfri

1 ¡Xi gyá 'bɛmfenihʉ núˈahʉ
gyá me Galaciahʉ! ¡Hanja
xcá hophʉ toˈo xa ˈyʉˈtˈaˈihʉ
pa guí ne gui ˈuegueh̲ʉ de
núˈa̱ majua̱ni ne gui tɛnhʉ ra
nda̱xjua ley! Y nuˈahʉ ya xa
tˈuˈtˈahʉ xá hño pa te bi du
ra Zidada Jesucristo núˈa̱ bri
pontˈi.

2 Dí ne gui xicaguihʉ: ¿Ha
gue gá ha̱ñhʉ ra Ma̱ca Nda̱hi
ngueˈa̱ gá øthʉ núˈa̱ ma̱nga
ra nda̱xjua ley? Hina. Nura
Ma̱ca Nda̱hi gá ha̱ñhʉ ngueˈa̱
gá camfrihʉ ra ma̱ca noya
núˈa̱ gá ødehʉ.

3 ¿Hanja xcá ˈbɛ ri mfenihʉ?
Nuˈahʉ́ ya xcá cʉthʉ ja rá
ˈñu Ajua̱ po rá tsˈɛdi ra Ma̱ca
Nda̱hi. Nde nuˈbʉ́, ¿ha gue
guí beñhʉ da za gui nehʉ nura
ˈñuˈa̱ co ri tsˈɛdisɛhʉ?

4 ¿Ha gue da njabʉtho gatho
núˈa̱ xcá thoguihʉ? ¡Hina,
ngueˈa̱ nugui dí camfri gue
hinda njabʉtho!

5 Ajua̱ ri ˈraˈahʉ ra Ma̱ca
Nda̱hi, ne xi uˈtˈaˈihʉ ndunthi
ya ntˈudi. ¿Ha gue øtˈa njabʉ
ngueˈa̱ guí øthʉ ra tsˈɛdi pa
gui ˈyøthma̱hʉ núˈa̱ ma̱nga ra
nda̱xjua ley? Hina. Nuˈá̱ øtˈa
njabʉ ngueˈa̱ guí camfrihʉ ra
ma̱ca noya núˈa̱ gá ødehʉ.

6 Ndu ra Abrá nehe bi gam-
fri Ajua̱. Hangue por gueˈa̱
Ajua̱ bi ma̱ gue ra Abrá ya
hinte ma tsˈoqui mi tu.

7 Hangue pa̱hʉ gue nuˈʉ
tóˈo pɛˈtsa ra jamfri go gueˈʉ
hinte ma tsˈoqui tu, y go gueˈʉ
yá ba̱tsi ndu ra Abrá ngueˈa̱
camfri ngu mi camfriˈa̱.

8 Mayaˈbʉ Ajua̱ xqui beni
gue hingue hønsɛ nuje dyá
xodyohe ya hinte ma tsˈoqui
ga tuxhe, pe núˈahʉ nehe
hingyá xodyohʉ, ˈbʉ gui
camfrihʉ ngu mi camfri nehe
ra Abrá, nuˈbʉ́ neˈahʉ ya
hinte ma tsˈoqui gui tuxhʉ.
Hangue de mayaˈbʉ Ajua̱ bi
xipa ra Abrá ra ma̱ca noya
ne bi ˈñembi: “Po rá ngueˈi
ma ga ja̱pi gatho ya ja̱ˈi ˈbʉ
ja rá ngʉni ra ximhai.” Njabʉ
ma̱nga ra Ma̱ca Tˈofo.

9 Hangue nuˈʉ tóˈo pɛˈtsa
ra jamfri go gueˈʉ nja̱pi
mahyɛgui co ra Abrá núˈa̱ toˈo
bi mɛˈtsa ra jamfri.

10 Pe nuˈʉ tóˈo hu yá mʉi gue
ma da mpøhø ngueˈa̱ øtˈa núˈa̱
ma̱nga ra nda̱xjua ley, nuˈʉ́
hinda ma da mpontˈui rá cuɛ
Ajua̱, ngueˈa̱ hingui ˈbʉi ni ˈna
núˈa̱ toˈo tsa da ˈyøtˈa gatho
núˈa̱ ma̱nga ra nda̱xjua ley.
Y ra Ma̱ca Tˈofo enga njaua:
“Nuˈa̱ tóˈo hingui øtˈa gatho
núˈa̱ xa tˈofo ja ra ley, hinda
ma da mpontˈui rá cuɛ Ajua̱.”

11 Nehe dí pa̱dihʉ gue nuˈʉ
tóˈo ri dɛna ra nda̱xjua ley,
Ajua̱ hinda ˈñembi gue ya
hinte ma tsˈoqui tu, ngueˈa̱
nuˈʉ́ hingui pɛˈtsa ra jamfri.
Y ra Ma̱ca Tˈofo ena gue nuˈa̱
tóˈo pɛˈtsa ra jamfri, ya hinte
ma tsˈoqui tu, y nuˈá̱ pɛˈtsa
ˈnara ˈraˈyo te.

12 Pe nuˈa̱ tóˈo ri dɛna ra
nda̱xjua ley hingui pɛˈtsa
ra jamfri. Núˈá̱ mahyoni
da ˈyøtˈe hma̱ha̱ gatho núˈa̱
ma̱nga ra nda̱xjua ley pa
da za da mɛˈtsa hma̱ha̱ ra
te pa nza̱ntho, ngueˈa̱ ra
Ma̱ca Tˈofo enga njaua: “Nuˈa̱
tóˈo da ˈyøtˈa gatho ngu núˈa̱

mạnga ra ley, go gue'ạ da zʉdi ra te ngue'ạ xa 'yøt'e gatho ngu ri manda.”

13 Pe ma Zidadahʉ ra Jesucristo go gue'ạ bi ñạngaguihʉ de rá cuɛ Ajuạ nú'ạ mạnga ra ndạxjua ley gue da zʉdi nú'ạ to'o hingui øt'e gatho nú'ạ xa t'ofo ja nura ley'ạ. Bi ñạngaguihʉ de rá cuɛ Ajuạ ngue'ạ go guesɛ'ạ bi zʉdi rá cuɛ Ajuạ nú'ạ mri 'ñepcahmạhʉ go xa zʉcjʉ. Nu'ạ́ bi zʉdi rá cuɛ Ajuạ nu mi du ja ra pont'i, ngue'ạ ja ra Mạca T'ofo xa t'ofo njaua ne ena: “Nu'ạ tó'o da du ja 'nara za, go gue'ạ ya bi zʉdi rá cuɛ Ajuạ.”

14 Ra Zidada Jesucristo bi du pa bi ñạngaguihʉ de rá cuɛ Ajuạ. Bi njabʉ pa hingue hønsɛ núje dyá xodyohe bi za dá hạñhe ra jạpi nú'ạ xqui hñạ'tuabi ra Abrá. Nehe nú'ahʉ hingyá xodyohʉ bi za gá hạñhʉ nú'ạ ra jạpi'ạ. Nehe bi za dá hạñhʉ ra Mạca Ndạhi nú'ạ xqui hñạ'tuabi nú'ʉ to'o da gamfri ra Zidada Jesu.

Ra ndạxjua ley y rá hñạ'ti Ajuạ

15 Zi cuhʉ, nubyá nurá cohi Ajuạ bi gohui ra Abrá ma ga hyɛcuabihʉ ngu rá cohi 'nara jạ'i. 'Bʉ 'nara jạ'i xa 'yøt'a 'nara cohi ne ya bi t'øt'e ngu nú'ạ ra cohi bi nja, nu'bʉ́ nura cohi'ạ ni ts'ʉ hingui tsa to da huati nixi da pati, masque nura cohi'ạ go bi 'yøt'a 'nara jạ'i.

16 Nde nubyá, Ajuạ bi gohui 'nara cohi ndu ra Abrá co rá 'roho, y bi ñạ'tuabi 'nara hñạ'ti. Ajuạ himbi 'ñemba ra Abrá: “Nú'ʉ ri 'roho”, y nixi bi mạ de gatho yá 'bɛto yá mbong'bɛto ra Abrá. Nu Ajuạ bi mạ de 'nada rá 'roho ra Abrá, hangue bi 'ñena: “Nuri 'roho.” Y nubyá dí pạhʉ gue nura 'roho'ạ go gue'ạ ra Zidada Jesucristo.

17 Nubyá ma ga xi'a'ihʉ xá hño te rí bønga nú'ạ dá mạ de rá cohi 'nara jạ'i. Ajuạ bi gohui 'nara cohi ra Abrá nú'ạ mi e da cumpli ra Zidada Jesucristo. Y de mi gohi ra cohi bi thogui goho nthebe ne 'natema'rɛt'a njɛya, ñepʉ ja bi thoca ra ndạxjua ley. Hangue nura ndạxjua ley hingui tsa da huata nura cohi'ạ pa go da njabʉtho nú'ạ ra hñạ'ti xqui ñạ'ti Ajuạ.

18 Pe nu'bʉ nú'ʉ ya jạpi xqui ñạ'ti Ajuạ go di ehe hmạhạ de ja ra ndạxjua ley, nu'bʉ́ nuya jạpi'ʉ ya hindi ehe de ja ra hñạ'ti. Pe ra Abrá bi hñạnga ra jạpi ngue'ạ njabʉ xqui ñạ'tuabi Ajuạ, hingue bi hñạnga ra jạpi ngue'ạ bi 'yøt'a nú'ạ mạnga ra ndạxjua ley.

19 Nu'bʉ́ ¿pa te bi t'unga ra ley? Ra ley bi t'uni pa bi za dá pạdihʉ nda'ạ gue'ạ ra ts'oqui. Nú'ạ ra ley'ạ bi muui asta nú'ạ ra pa bi zøhø ma Zidadahʉ ra Jesucristo nú'ạ ra 'roho to'o xqui t'umba nú'ạ ra hñạ'ti xqui ñạgui Ajuạ. Nura ndạxjua ley bi t'uni njaua: Ajuạ bá pɛhna yá ɛnxɛ pa bi umba ra ley ra Moise. Ha nura Moise go gue'ạ bi hñạnga ra ley, ñepʉ bi umba ya jạ'i.

20 Pe nura cohi himbi t'uni ngu bi t'unga ra ley. Nura

cohi go Ajuą sɛhɛ bi hyoqui co ra Abrá ne bi xipsɛ de ra hñą'ti. Hinto bi 'mande de gue'ʉ ngue'ą go guesɛ Ajuą bi 'yøt'e, y nu'ą́ 'natho.

Nú'ą bi 'yøt'a ra ndąxjua ley

21 Nu'bʉ́, ¿ha gue nura ley ri ncontraui nurá hñą'ti Ajuą bi ñą'tua ra Abrá? Hina, hingui tsa. Nura ndąxjua ley himbi t'uni pa da 'racjʉ ra te ma'ra'yo. Nu'bʉ xa t'uni hmąhą 'nara ley nú'ą xa zahmą xa 'racjʉ ra 'ra'yo te, nu'bʉ́ xa zahmą gue ya hinte gra tuhmąhʉ ngue'ą ndí dɛnhʉ nura ley'ą.

22 Pe nura ndąxjua ley hindi pøhø ya ją'i. Nu'ą́ ena gue gatho ya ją'i pɛ'tsi te da duxa yá ts'oqui. Bi mąnga njabʉ ra ndąxjua ley pa bi za dá hąñhʉ nú'ą ra jąpi bi ñągui Ajuą ngue'ą dí camfrihʉ ra Zidada Jesu, hingue ngue'ą dá øthʉ nú'ą mąnga ra ndąxjua ley.

23 Pe ante da zø ra Zidada Jesu pa dá camfrihʉ'ą, nujʉ́ ndí 'bʉhʉ ja rá hmanda ra ndąxjua ley, y ja dá 'bʉhʉni asta mi zøhø ra Zidada Jesu nú'ą xqui hñuxa Ajuą pa da 'ñehe.

24 Hangue nura ndąxjua ley bi nja ngu 'nara 'bɛmu bi sujʉ hmąhą asta ra pa bi zøhø ra Zidada Jesucristo. Bi sujʉ ra ley pa 'mɛfa bi za dá camfrihʉ ra Zidada Jesu, y hangue nubyá ya hinte dí tuhʉ.

25 Ha núbya mi zøhø ra Zidada Jesu, ya hingo bi sujʉ ra ley.

26 Nubyá gathoguihʉ ya yá bątsiguihʉ Ajuą ngue'ą dí camfrihʉ ra Zidada Jesucristo.

27 Nujʉ́ stá nxistehehʉ ngue'ą dí camfrihʉ ra Zidada Jesu, y nubyá ya dí 'bʉhʉ ngu gra 'mʉi'ą.

28 Nubyá ya hingui thahni to'o ra xodyo, to'o hingrá xodyo, to'o ra 'bɛgo, to'o hingrá 'bɛgo, nixi to'o ra 'ñøhø, nixi to'o ra 'bɛhñą, ngue'ą gathoguihʉ ya dí 'nathohʉ ngue'ą dí camfrihʉ ra Zidada Jesucristo.

29 Nujʉ́ dí 'nathohʉ co ra Zidada Jesucristo, hangue necjʉ dyá 'rohohʉ de ra Abrá, y go ma mɛtihʉ nehe nú'ą ra jąpi bi ñą'ti Ajuą.

4

1 Nubyá ma ga nhyɛcuahʉ ngu 'nara bątsi nú'ą bi ts'ocuabi rá tsogui. Nu'ą́ masque go rá mɛti gatho nú'ą bi ts'ocuabi, 'bʉ hingui tsøsta yá jɛya pa da manda sɛhɛ rá tsogui, nú'ą́ ja ra uɛnda ngu 'nara 'bɛgo ngue'ą hindi manda sɛhɛ.

2 Nura bątsi'ą 'bʉi ja yá hmanda nú'ʉ to'o su'ą ne nú'ʉ to'o supabi nú'ą bi ts'ocuabi. Nu'ʉ́ mą da manda asta da zøxa yá jɛya nura bątsi'ą ngu nú'ą bi mąnga rá dada ra bątsi.

3 Necjʉ nehe, ante da zøhø ra Zidada Jesu ndí njahʉ ngu nú'ą ra bątsi himi tsøsta yá jɛya, ja ra uɛnda ndyá 'bɛgohʉ ndí pɛphʉ yá 'bɛfi ya ndąxjua jamfri de ra ximhai.

4 Pe 'mɛfa bi zø ra pa de
nú'ą xqui beni Ajuą. Ñepʉ
nu'ą́ bá pɛhna rá T'ʉ pa bi 'ñe
bi mbątsi ja 'nara 'bɛhñą ne bi
'mʉi. Nehe bi 'ñe bi 'mʉi ja rá
hmanda rá ley ra Moise.
5 Bi 'ñe bi 'mʉi ja rá hmanda
rá ley ra Moise pa bi za
bi zigaguihʉ de rá hmanda
nura ley'ą pa njabʉ ya hinga
'mɛgohʉ ja nura ley'ą. Bi
'ñe bi mbątsiua ja ra ximhai
pa njabʉ Ajuą bi za bi
jabątsiguihʉ.
6 Y nubyá nujʉ́ ya dyá
bątsihʉ de Ajuą y nu'ą́ go
gue'ą ma Dadahʉ. Y ya stá
hąñhʉ ra Mąca Ndąhi nú'ą
bá pɛncahʉ Ajuą pa bi 'mʉi ja
ma corasohʉ. Hangue nubyá
co rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi dí
emfʉ Ajuą: "¡Nu'i go gue'i ma
zi Dada'ihe!"
7 Hangue nujʉ́ ya hindí
njahʉ ngu 'nara 'bɛgo hingui
t'umba ra tsogui. Ya dyá
bątsihʉ de Ajuą y go ma
mɛtihʉ nú'ą ra tsogui bi
ñągui Ajuą. Nu'ą́ go gue'ą
bi 'racjʉ nú'ą ra tsogui'ą
ngue'ą dí camfrihʉ ra Zidada
Jesucristo.

Ra apostol Pablo unga ra ts'ofo pa hinto da yopa 'mɛgo ja yá hmanda ya ndąxjua jamfri

8 Nu'ahʉ ma'mɛt'o xi ma-
juąni hingüí pąhʉ Ajuą. Nguí
pɛphʉ nú'ʉ hingo gue'ʉ Ajuą
majuąni.
9 Pe nubyá hą, ya gá pąhʉ
Ajuą. Nú'ą́ go gue'ą 'mɛt'o
bi bą'ahʉ ne bi zohnahʉ
pa gá pąhʉ'ą. Nu'bʉ́ ¿hanja
guí ne gui yopa penjʉ ja yá
ndąxjua jamfri ra ximhai
nú'ʉ hingui pɛ'tsa ra ts'ɛdi
pa da pøhøguihʉ ne hinte ri
muui? ¿Hanja guí ne gui yopa
'mɛgohʉ de nuya jamfri'ʉ?
10 Nu'ahʉ xi grí jamasuhʉ
ya pa, ya ząną, ya jɛya, ne guí
øthʉ ma'ra ya ngo pa guí eñhʉ
gue njabʉ da za gui mpøhøhʉ.
11 Nugui dí tsu da njabʉtho
nura 'bɛfi stá pɛfi con
gue'ahʉ.
12 Zi cuhʉ dí bąnte'ihʉ gue
gui 'ueguehʉ de ra ndąxjua
ley ngu stá njaga. Ngue'ą
nugui stá tsopʉ ra ndąxjua
ley pa stá nja ngu nguí njahʉ
hingüí tɛnhmąhʉ ra ndąxjua
ley. Nu ndá zo'ahʉ de rá
noya Ajuą, nu'ahʉ xi gá
numahñoguihʉ.
13 Nu'ahʉ guí pąhʉ gue
rá mʉdi dá zo'ahʉ de ra
mąca noya ngue'ą ndrí hñeni,
hangue rá ngue'ą dá 'bʉpʉ pa
dá zo'ahʉ.
14 Hingá ʉtsaguihʉ nixi gá
cujʉ masque numa hñeni mi
xuhña'ihʉ. Gá 'racjʉ ntsaya
hą, ja ra uɛnda 'nará ɛnxɛ
Ajuą xqui zøhø. Ne nguí
øthʉ ra uɛnda gue go gá umfʉ
ntsaya ra Zidada Jesucristo.
15 ¿Habʉ bi ma nú'ą ra
hmąte nguí pɛscahʉ? Nugui
drí damajuąni gue xi nguí
mącaguihʉ asta nu'bʉ xa
za hmąhą pøde xcá hąihʉ
hmąhą ri dahʉ pa xcá
'racjhmąhʉ.
16 Nu'bʉ́ ¿te bi ja? ¿Hanja
grí ʉtsaguihʉbya? ¿Ha gue
grí ʉtsaguihʉbya ngue'ą dá
xi'a'ihʉ nú'ą majuąni?
17 'Yobʉ 'ra to'o rí dagui rí
du por gue'ahʉ, pe hingue pa

ri hñohн. Nu'ą ne'н, ne gue da
'uec'a'ihн de guecje, pa njabн
go gui tɛnhн'н.
18 Nzą̨ntho xá hño to'o da
nu por gue'ahн pe nú'bн da
nu pa ri hñohн. Nugui xi
grá tagui grá tu por gue'ahн,
masque ya hindí 'bнi con
gue'ahн.
19 Ma zi cu'ihн, ja ra uɛnda
ma bą̨tsi'ihн ngue'ą̨ dá zo'ahн
de rá noya Ajuą̨. Nurá mнdi
ndá zo'ahн xi dá sufri, ja ra
uɛnda dá tho ya нgui ngu nja
'nara 'bɛhñą̨ thogui yá нgui.
Dá thogui njabн pa bi za gá
'bнhн ma'ra'yo. Y nubyá xi
yopa tu ma mнi ma'na'qui
ngue'ą̨ dí ne xi gui camfrihн
xá hño ra Zidada Jesucristo
con gatho ri mнihн.
20 ¡Hindí pą̨di te ga øt'e
con gue'ahн, hangue ga ne
hmą̨hą̨ gue núbya 'bestho ga
'bнi con gue'ahн pa ga zo'ahн
ngu nú'ą̨ guí hoñhн!

Ra Sara ne ra Agar ri nhyɛcuabi nú'н yoho ya cohi

21 Nú'ahн guí ne gui tɛnhн
ra ndą̨xjua ley, xicjн: ¿ha gue
hinguí pą̨hн nú'ą̨ mąnga ra
Ndą̨xjua T'ofo?
22 Ja ra Ndą̨xjua T'ofo
mąnga njaua: Ra Abrá bi
mɛ'tsa yoho yá t'н. 'Na mrá
t'н rá 'bɛgo ra Abrá, ha nu'ą̨
ma'na mrá t'н nurá 'bɛhñą̨'ą̨,
y nura 'bɛhñą̨'ą̨ himrá 'bɛgo.
23 Nurá bą̨tsi ra 'bɛgo bi
'mнi ngu xi rá 'bнi gatho
ma'ra ya bą̨tsi, hingue bi 'mнi
dega hñą̨'ti. Pe nurá bą̨tsi
nú'ą̨ himrá 'bɛgo bi 'mнi dega
hñą̨'ti.
24 Nuya yoho ya nąną̨ ga
hyɛcuahн ngu nú'н yoho ya
cohi bi 'yøt'a Ajuą̨ co ya ją̨'i.
Nú'ą̨ ra 'bɛhñą̨ mrá thuhu ra
Agar go gue'ą̨ mrá 'bɛgo. Nú'ą́
gue'ą̨ ri nhyɛcuaui nú'ą̨ ra
cohi de rá ley ra Moise bi gohi
Ajuą̨ co ya xodyo nuni ja ra
t'øhø Sinaí. Y nu'н tó'o ri dɛna
nú'ą̨ ra cohi'ą̨ go gue'н 'mɛgo
ja rá hmanda ra ndą̨xjua ley
ngu bi 'mɛgo nehe ra Agar co
rá bą̨tsi ja rá hmanda ra Abrá.
25 Ra Agar gue'ą̨ 'nara
nt'udi de ra t'øhø Sinaí nuni
Arabia. Nehe go gue'ą̨ 'nara
nt'udi de ra Jerusale mapaya
nuni habн yá hai ya xodyo,
ngue'ą̨ nuya xodyo ri dɛna
nura cohi de ra ndą̨xjua ley
nú'ą̨ bi hoca Ajuą̨ ja ra t'øhø
Sinaí, y go gue'н bi 'mɛgo ja rá
hmanda nú'ą̨ ra ley'ą̨.
26 Pe ra Sara nú'ą̨ ra 'bɛhñą̨
himrá 'bɛgo go gue'ą̨ 'nara
nt'udi de nú'ą̨ ra Jerusale bí
ja nuni mañą̨ mahets'i. Y
gatho nújн dí camfrihн go dyá
menguhн de guehni. Hangue
hindyá 'bɛgohн ja rá hmanda
ra ndą̨xjua ley.
27 Nu ja ra Mąca T'ofo bi
mąnga njaua maya'bн de ra
Sara ne ra Agar, ne ena:

Johya nú'i hinxcá nda'thi,
nixi hinxa 'mн ri bą̨tsi;

mafi co ra johya ne con gatho
ri mнi, nú'i hinxcá
thogui ya нgui ngu
thogui nú'н to'o 'bн yá
bą̨tsi.

Ngue'ą̨ nú'i hinguí 'bнhui ri
dąme bya, pe ñą̨'tsi
ma'na ma gui pɛ'tsa ri
bą̨tsi

que núˈa̱ toˈo ˈbʉhui ri da̱me bya.

28 Hangue nújʉ zi cuhʉ go guecjʉ yá ba̱tsiguihʉ Aju̱a̱ ngueˈa̱ njabʉ bi ña̱guiˈa̱, ngu ra Isaac nehe bi ˈmʉi ngueˈa̱ njabʉ xqui ña̱gui Aju̱a̱.

29 Ra Ismae bi ˈmʉi ngu xi ˈbʉi gatho ya ba̱tsi, y nuˈá̱ xi bi ʉtsa ra Isaac núˈa̱ bi ˈmʉi dega hña̱ˈti. Nepya mapaya njabʉ. Nújʉ stá yopa ˈbʉhʉ maˈraˈyo co rá tsˈɛdi ra Ma̱ca Nda̱hi, jacjʉ hma̱ha̱ núˈʉ toˈo ri dɛna ra nda̱xjua ley pa necjʉ hma̱ha̱ ga tɛnhʉ ra nda̱xjua ley ngu tɛniˈʉ.

30 Pe ¿te ma̱nga ra Ma̱ca Tˈofo? Ra Abrá bi sipi gue da guui rá ˈbɛgo co rá ba̱tsi, ngueˈa̱ nurá tˈʉ ra ˈbɛgo himbi za bi tsˈocua ra tsogui. Nurá tˈʉ ra Sara núˈa̱ himrá ˈbɛgo, nuˈá̱ ha̱, go bi tsˈocua ra tsogui.

31 Hangue zi cuhʉ, dí njahʉ ngu rá ba̱tsi núˈa̱ himrá ˈbɛgo, hindí njahʉ ngu rá ba̱tsi núˈa̱ mrá ˈbɛgo.

5

Ra apostol Pablo unga ra tsˈofo pa hinto da yopa menga ja ra nda̱xjua ley

1 Ra Zidada Jesucristo go gueˈa̱ bi pøngaguihʉ de ra nda̱xjua ley pa ya hinga ˈbʉhʉ ja rá hmanda nura nda̱xjua leyˈa̱. Hangue ma ga zɛdihʉ pa hinga yopa ˈmɛgohʉ ja rá hmanda nura nda̱xjua leyˈa̱.

2 ˈYøhʉ, núgui drá Pablo dí xiˈahʉ gue nuˈbʉ da thuˈtsˈaˈihʉ ra seña, nuˈbʉ́ ya hinda za te gui ha̱ñhʉ de ra Zidada Jesucristo.

3 Hangue osta ma da thuˈtsˈaˈihʉ ra seña, ngueˈa̱ nuˈbʉ da thuˈtsˈaˈihʉ pɛˈtsi te gui ˈyøthʉ nehe gatho maˈra ya hmanda núˈʉ ma̱nga ja ra nda̱xjua ley. Guehna dí yopa xiˈaˈihʉ.

4 ˈBʉ guí beñhʉ gue hingui ma gui tuhʉ ra tsˈoqui ja rá thandi Aju̱a̱ ngueˈa̱ grí dɛnhʉ ra nda̱xjua ley, nuˈbʉ́ ya xcá ˈueguehʉ de ra Zidada Jesucristo, ne ya xcá ˈueguehʉ de ra mpøhø núˈa̱ bi ˈracaguihʉ Aju̱a̱ po rá da̱nga hma̱te pɛscaguihʉ.

5 Pe hinga ma ga mpøhøhʉ ngueˈa̱ drí dɛnhʉ ra nda̱xjua ley. Hina. Nujʉ́ dí tøˈmhʉ gue hinte ma ga tuhʉ ja rá thandi Aju̱a̱ ngueˈa̱ dí camfrihʉ ra Zidada Jesu ne ngueˈa̱ ra Ma̱ca Nda̱hi ˈbʉi ja ma corasohʉ.

6 Nújʉ dí camfrihʉ ra Zidada Jesucristo, hinte ri muui ˈbʉ xa thuscaguihʉ ra seña o hina. Numa jamfrihʉ ri hnequi ja ma ˈmʉihʉ po nuya hoga ˈbɛfi dí øthʉ dega hma̱te, nuˈá̱ ha̱, go gueˈa̱ ri muui.

7 Nuˈahʉ nguí camfrihʉ hma̱ha̱ xá hño. Nuˈbʉ́ ¿hanja guí hophʉ toˈo da ˈyʉˈtˈahʉ pa guí ne gui ˈueguehʉ de rá ma̱ca noya ra Zidada Jesu ñepʉ gui tɛnhʉ ra nda̱xjua ley?

8 Aju̱a̱ bi zohnahʉ pa xcá camfrihʉ, y hingo gueˈa̱ bi ˈyʉˈtˈaˈihʉ pa guí ne gui ˈueguehʉ de ra ma̱ca noya ñepʉ gui tɛnhʉ ra nda̱xjua ley.

9 Núˈʉ toˈo ʉˈtˈahʉ, gueˈʉ nja

ngu ra ixcajнni, ngue'ą̱ "co 'na zi tнi ra ixcajнni da japi da ixca gatho ra jнni".

10 Pe nuguí dí camfri gue nu'ahн, co rá mfats'i ra Zidada, hingui ma gui camfrihн ma'na'ño de nú'ą̱ stá xi'ahн. Y nu'н tó'o ri ts'oc'a ri mfenihн ma da duxa ra ts'oqui, dá ngu'ą̱ dá ngu ra ją̱'i.

11 Zi cuhн, nu'bн nugui gra udi thoho hmąhą nú'ą̱ ra seña øt'a ya xodyo, nu'bн́ hindri нtsagui hmąhą'н. Pe nu'н́ xi ri нtsagui ngue'ą̱ dí mą̱ gue ga mpøhøhн nsøctho ngue'ą̱ dí camfrihн gue ra Zidada Jesu bi du ja ra pont'i pa bi pøhøguihн.

12 ¡Nugui xi dí nehmą̱ da 'uegue de gue'ahн nú'н to'o ri ts'oc'a ri mfenihн!

13 Zi cuhн, nujн́ xa zoncahн Ajuą̱ pa ya hinga 'mεgohн ja ra ndą̱xjua ley. Pe hingue ngue'ą̱ hindí 'mεgohн ja ra ndą̱xjua ley ma ga øthн nú'ą̱ go ga nehн. Hina. Nu'ą̱ ga øthн hą̱, ga mą́dihн 'na ngu ma'na, ne ga mfaxhн 'na ngu ma'na.

14 Da za ga cumplihн gatho nú'ą̱ mąnga ra ndą̱xjua ley 'bн ga øthн nuna hmandaną̱, ena: "Mądi ri miqu'eiui ne su ngu grí nsu sεhε."

15 Pe nu'bн drí 'ñнtsahн ne drí ntunhн 'na ngu ma'na, nu'ą́ hą̱, ma ga nhuatihн 'na ngu ma'na.

Yá 'bεfi nú'ą̱ to'o ø'tua rá paha rá ndo'yo, y yá 'bεfi nú'ą̱ to'o ø'tua rá paha ra Mąca Ndąhi

16 Dí xi'ahн gue ga 'yohн ngu nú'ą̱ utcahн ra Mąca Ndąhi. Ha nu'bн ga 'yohн ngu nú'ą̱ utcahн ra Mąca Ndąhi, hinga ma ga umbabihн rá paha ma ndo'yohн.

17 Ngue'ą̱ nurá paha ma ndo'yohн ri ncontraui rá paha ra Mąca Ndąhi, y nurá paha ra Mąca Ndąhi ri ncontraui rá paha ma ndo'yohн. Nuri yohoya ri ntuhni ja ma mfenihн, hangue rá ngue'ą̱ hingui tsa ga øthн nú'ą̱ dí beñhн ga øthн.

18 Pe nu'bн dí 'bнhн ja rá hmanda ra Mąca Ndąhi, ya hingo dí 'bнhн ja rá hmanda ra ndąxjua ley.

19 Nu'ą̱ tó'o ø'tua rá paha rá ndo'yo, fąditho nuya ts'o'bεfi øt'e: ra zinga medinthąti, xi ra 'ñe'bεhñą̱, øt'a ra nts'нdi, ne øt'a gatho nú'ą̱ go da ne.

20 Nura ją̱'i'ą̱ xøcambeni ya c'oi ne camfri ra nt'ete, ra 'yнtsate ne ra 'yøt'atuhni, nzą̱ntho ne go da nsεhε, ra cuε, ra nehmyą̱, ri ho to da ntsanoyaui, ra 'yн'tate ne 'ueca ya ją̱'i.

21 Ri hyøca ya t'øt'e, ra hyote, ra tixfani, ne øt'a ya ts'ot'øt'e ora ri ti, ne øt'a ma'ra ya ts'ot'øt'e nguyatho. Dí xi'ahн ma'na'qui ngu ya stá xi'ahн gue nu'н tó'o xi ri ho da 'yøt'a nuya t'øt'eya, hinda za da 'mн nuni mahets'i habн bí manda Ajuą̱.

22 Pe nu'bн ga 'yohн ngu nú'ą̱ utcahн ra Mąca Ndąhi, nu'bн́ ga pε'tshн ra hmąte, ra johya, ra hoga'mнi, ra nts'εtuate, ra t'equ'ei, ra hoga paha, ra jamfri,

23 ra hñoją̱'i, ra ntsuni. Guehya gatho ri 'racjн ra Mąca

Ndạhi. Y nura ley hingui xicjʉ gue hinga øthʉ nuya t'øt'eya.
24 Nújʉ ya stá camfrihʉ ra Zidada Jesucristo, ya hindí umfʉ rá paha ma ndo'yohʉ ngue'ạ ya stá pont'ihʉ ma ndo'yohʉ, y nubyá ya stá tsohʉbʉ ya ts'omfeni ndí pɛ'tshʉ.
25 Nubyá nura Mạca Ndạhi go gue'ạ 'bʉi ja ma corasohʉ. Hangue ma ga 'yohʉ ngu nú'ạ utcahʉ'ạ.
26 Hinga ma ga 'ñets'ihʉ, y nixi ga nxastehʉ 'na ngu ma'na, y nixi ga hyøcuahʉ nú'ạ pɛ'tsa ma'ra ma cuhʉ.

6

Ga mfaxhʉ 'na ngu ma'na

1 Zi cuhʉ, nu'bʉ 'nara cu sta dạmfri da 'yøt'a 'nara ts'oqui, nújʉ dí 'yohʉ ngu nú'ạ utcahʉ ra Mạca Ndạhi, ma ga zofohʉ nura cu'ạ co ra hmạte pa da yopa mengui. Ga jamasuhʉ de guecsɛhɛhʉ nehe, pa hinga øthʉ 'nara ts'oqui nehe.
2 Ma ga mfaxhʉ 'na ngu ma'na ga hñạcua 'bats'ihʉ, pa njabʉ ga øthʉ nú'ạ ri mandaguihʉ ma Zidadahʉ ra Jesucristo gue ga mạ́dihʉ 'na ngu ma'na.
3 Pe nu'bʉ 'nara cu ri 'ñets'i gue xi ma'na ra dạngui que ma'ra, nura cu'ạ ri hñat'a sɛhɛ, ne hinga majuạni ra dạngui ngu beñ'ạ.
4 Hangue cada 'na de guecjʉ ga hanthʉ xá hño nú'ạ dí pɛfihʉ. Nu'bʉ́ hạ, da za ga johyahʉ de nú'ạ gra 'bʉhʉ, hingue ga 'ñets'ihʉ ga eñhʉ gue ma'na dí 'bʉhʉ xá hño que ma'ra.
5 Ngue'ạ cada 'na ri hñạsɛ rá 'bats'i, ne ma da dạdisɛ.
6 Nu'ạ tó'o t'utuabi rá noya Ajuạ, mahyoni da umba 'nara hoga mfats'i nú'ạ to'o utuate.
7 Hinda ma da hyacjʉ ma mfenihʉ. Ajuạ hingui tsa to dí 'ñeni. Gatho nú'ạ ga pothʉ, gue'ạ ma ga xofohʉ.
8 Nu'bʉ nújʉ ga umfʉ rá paha ma ndo'yohʉ ne ga øthʉ ya ts'oqui, nu'bʉ́ ga xofohʉ ra du pa nzạntho. Pe nu'bʉ ga ø'tuahʉ rá paha ra Mạca Ndạhi ne ga øthʉ ra hñojạ'i, nu'bʉ́ ga xofohʉ ra te pa nzạntho.
9 Hangue hinga tsayahʉ ga øthʉ ra hñojạ'i, ngue'ạ ma da zø ra pa ga hạnga ma sofohʉ, nú'bʉ hinxa zabiguihʉ.
10 Hangue núbya ja ma ts'ɛdihʉ, gatho ya jạ'i ga ø'tuabihʉ ra hño, ma'na nuya gamfri.

'Nara ñạ'tsa ts'ofo ne ra nzɛnjua pa ya cu

11 Hyanthʉ hangu yá ndạngui ya letra dí op'ahʉbya co ma 'yɛ sɛhɛ.
12 Nú'ʉ to'o ri manda da thu'ts'ahʉ ra seña, go gue'ʉ ne da pønga yá hmi co ya xodyo. Nu'ʉ́ da nehmạ gue da thu'ts'ahʉ ra seña pa njabʉ hinda t'ʉtsa'ʉ. Ngue'ạ 'bʉ da mạñ'ʉ gue ga mpøhøhʉ nsøctho 'bʉ ga camfrihʉ gue ra Zidada Jesu bi du ja ra pont'i pa bi pøhøguihʉ, nu'bʉ́ da t'ʉtsa'ʉ.
13 Pe nixi gue'ʉ, masque thu'tsua ra seña ja yá ndo'yo, pe hingui øt'a gatho nú'ʉ ma'ra ya hmanda mạnga

ja ra ndạxjua ley. Pe nu'ɥ̃
da nehmạ gue ne'ahʉ da
thu'ts'a'ihʉ ra señɑ pa njabʉ
da johya'ʉ ngue'ạ ya gui
'yøthʉ ngu øt'ʉ.
14 Pe nugui ga johya
nsøctho ngue'ạ ma Zidadahʉ
ra Jesucristo bi du ja ra pont'i
pa bi pøhøguihʉ, hingue ga
johya de ma'ra ya t'øt'e. Nu
mi du'ạ ja ra pont'i, ja ra
uɛnda nequi dá tuga, y nubyá
ya stá tsopʉ gatho ya t'øt'e de
ra ximhai, y pa guequibya ya
hinte ri muui nuya t'øt'e'ʉ.
15 Nújʉ dí camfrihʉ ra Zi-
dada Jesucristo, hinte ri muui
'bʉ xa thuscaguihʉ ra señɑ o
hina. Numa 'ra'yo 'mʉihʉbya
hạ, go gue'ạ ri muui.
16 Y nú'ahʉ guí camfrihʉ
nehe ngu núna dí mạ, Ajuạ
da hñup'a ri mʉihʉ ne da
mɛ'ts'ahʉ ra huecate. Y nújʉ
dí camfrihʉ go guecjʉ ma-
juạni rá hniniguihʉ Ajuạ.
17 Pa rí 'ñepʉ hindí ne to da
tsøtca ma mʉi, ngue'ạ nugui
dí hạ ja ma ndo'yo ya señɑ
de ya mfɛi bi t'aqui ngue'ạ dí
pɛpabi ra Zidada Jesu.
18 Ma Zidadahʉ ra Jesu-
cristo da max'a'ihʉ, zi cuhʉ.
Njabʉ gue'ạ.

RA EFESIO
RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'Ą BI 'YOPABI YA GAMFRI ME EFESO

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Efeso

1 Núgui drá Pablo rá apostolgui ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Ajuą go rá paha'ą pa bi hñuxcagui dega apostol. Dí op'ahʉ nú'ahʉ zi cuhʉ guí 'bʉhʉbʉ Efeso guí camfrihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ne yá mɛti'ihʉ Ajuą.

2 Ajuą ma Dadahʉ ne ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo da jąp'ahʉ ne da max'ahʉ pa gui 'bʉhʉ te rá 'ñentho.

Ajuą xa jąpi nú'ʉ to'o xa gamfri ra Zidada Jesucristo

3 Ga xøcambenihʉ Ajuą ma Dadahʉ nú'ą to rá Dada nehe ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ngue'ą nu'ą́ xa 'racjʉ gatho nú'ʉ ya jąpi ja pa guecjʉ ngue'ą dí 'nathohʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ja ra uɛnda ya dí 'bʉhʉ con gue'ą nuni mahets'i.

4 Ante da hyoca nuna ra ximhai, nu'ą́ ya xqui huancahʉ pa ga 'nathohʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, pa njabʉ strá nt'axiguihʉ ne hingra pɛ'tshʉ ni 'nara ts'oqui ja rá thandi'ą.

5 Ante da hyoca ra ximhai, nu'ą́ ya xqui hñuxcahʉ po rá dąnga hmąte pa bi jabątsiguihʉ'ą. Hangue bá pɛhna ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo pa bi njabʉ ngu nú'ą xqui hñuxcahʉ. Gue'ą rá paha'ą, hangue bi beni njabʉ da 'yøt'e.

6 Nú'ą́ po rá hñoją'i bá pɛncahʉ rá hmąca T'ʉ pa bi jabątsiguihʉ, pa njabʉ nujʉ xi ga e'tsuahʉ rá nsu po nú'ą ra hñoją'i pɛscaguihʉ.

7 Ngue'ą po rá hñoją'i bá pɛhna rá hmąca T'ʉ pa bi manga rá ji ja ra pont'i, y njabʉ bi gutca ma thaihʉ'ą, ne bi pungahʉ gatho ma ts'oquihʉ ngue'ą ya dí 'nathohʉ con gue'ą.

8 Nehe ngue'ą ra dąngui rá hñoją'i pa guecaguihʉ hangue bi 'racjʉ ndunthi ra mfeni ne ra mfądi,

9 pa bi za dá pąhʉ nú'ą himi fądi ma'mɛt'o nú'ą xqui beni da 'yøt'e'ą de rá paha sɛhɛ. Y go bi hñuxa ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo pa go da 'yøt'e gatho ngu nú'ą xqui beni maya'bʉ.

10 Nú'ą́ go gue'ą ma da ndą de gatho nú'ʉ bí 'bʉ mahets'i ne nú'ʉ 'bʉcua ja ra ximhai. Go gue'ą xqui beni Ajuą da 'yøt'e. Y ma da njabʉ nú'ą ra pa'ą ngu xa beni Ajuą da nja.

11 Ajuą bi huancahʉ desde rá mʉdi pa dyá bątsiguihʉ'ą pa da 'racjʉ gatho ngu nú'ą xqui beni da 'racjʉ ngue'ą dí 'nathohʉ co ma Zidadahʉ ra Jesucristo. Gue'ą xqui beni da 'yøt'e Ajuą, ne nu'ą́ øt'e ngu nú'ą xa beni ne ngu nú'ą ri ho'ą da 'yøt'e.

12 Ajuą bi 'yøt'a njabʉ pa núje dyá mʉdi gamfrihe de

ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ga e'tsuahe rá nsu'ą, pa njabʉ ma'ra da nsunda'ą nehe.
13 Y nu'ahʉ nehe ya xcá 'yøtuahʉ rá noya'ą nú'ą xicjʉ hanja da za grá mpøhøhʉ, ne xcá camfrihʉ. Hangue nubyá guí 'nathohʉ nehe co ma Zidadahʉ ra Jesucristo ne guí e'tsuahʉ rá nsu Ajuą nehe. Ne ra Mąca Ndąhi 'bʉi ja ri corasohʉ nehe, ngu nú'ą xqui ñątcahʉ Ajuą da 'racjʉ. Y nú'ą́ go gue'ą 'nara señą gue ya yá bątsiguihʉ Ajuą ngue'ą 'bʉi ja mą corasohʉ.
14 Nehe ngue'ą ra Mąca Ndąhi 'bʉi con guecjʉ dí pąhʉ gue Ajuą ma da 'racjʉ nehe gatho nú'ą xa ñątcahʉ da 'racjʉ nu stí zixcahʉ de nuna ra ts'oximhai pa ma grá 'bʉhʉ 'nadbʉ con gue'ą. Gatho gue'ą da 'yøt'a Ajuą pa ma'na dra nsunda'ą ne da t'e'tsua rá nsu.

Ra apostol Pablo apa Ajuą pa da umba ra mfądi ya gamfri

15 Nuguí stá øde gue xcá camfrihʉ ma Zidadahʉ ra Jesucristo, nehe stá øde de nú'ą ra hmąte guí pɛ'tsuahʉ gatho nú'ʉ ma'ra yá bątsi Ajuą.
16 Hangue desde dá øde njabʉ, cada dí apa Ajuą por gue'ahʉ, hindí tsaya ga umbabi njamądi'ą por gue'ahʉ.
17 Ajuą ma Dadahʉ go guesɛ'ą xá nsunda ne go gue'ą bá pɛhna ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo pa bi 'ñutcaguihʉ tengu rá 'mʉi'ą, dí apabi gue da 'ra'ahʉ ra mfądi ne ra hoga mfeni co rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi, pa ma'na da za gui pąhʉ'ą.
18 Nehe dí apabi'ą da xoc'a ri mfenihʉ pa gui pąhʉ xá hño gue dí tø'mhʉ ga 'bʉhʉ con gue'ą ngue'ą bi zoncahʉ pa dyá mɛtiguihʉ'ą. Nehe dí apabi pa gui pąhʉ tengu yá nsunda nuya hño xa ñątcahʉ da 'racjʉ ngue'ą yá bątsiguihʉ'ą.
19 Nehe dí apabi'ą pa gui pąhʉ hangu rá ndąngui rá ts'ɛdi'ą. Y nura ts'ɛdi'ą gue'ą faxcahʉ nújʉ stá camfrihʉ'ą.
20 Y guet'ą rá dąnga ts'ɛdi Ajuą bi japi bi yopa nte ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ne bi japi bi nangui de habʉ xqui nt'agui. Nepʉ bá umba rá hudi ja rá 'ñɛi'ą nuni mahets'i.
21 Nehe bi hñuts'i'ą pa da ndą de gatho ya ndą, ne de gatho nú'ʉ to'o hą ra ts'ʉtbi ne ra ts'ɛdi ne ra hmandą nuua ja ra ximhai ne nuni mahets'i. Nehe bi umba 'nara nsu nú'ą xi ra dąngui de gatho ma'ra ya nsu nú'ʉ ja ne nú'ʉ ma da nja.
22 Nehe bi hñuts'i pa da ndą de gatho nú'ą te ja ne nú'ʉ 'bʉi. Nehe bi thuts'i'ą pa go dra ñąxu de ra niją, y nujʉ go guecjʉ rá nijąguihʉ'ą.
23 Ha nújʉ rá nijąguihʉ'ą go guecjʉ rá ndo'yoguihʉ nehe, hangue con guecjʉ ri nxøgue rá ndo'yo'ą, ne dí ohʉ ja rá 'yɛ'ą, ne o ja rá 'yɛ gatho nú'ą te ja ne nú'ʉ 'bʉi.

2

Nu'ʉ tó'o xa gamfri, xa mpøhø po rá hñojąi Ajuą

1 Nu'ahʉ xqui 'mɛdihʉ
hmạhạ ma'mɛt'o ja ya ts'oqui
ne nguí øthʉ ya nts'o'mʉi, pe
Ajuạ ya xa 'ra'ahʉbya 'nara
'ra'yo te.

2 Nu'ahʉ nguí øthʉ ya
ts'oqui ngue'ạ ngrí dɛnbahʉ
rá 'mʉi ra ximhai, ne nguí
ø'tuahʉ rá paha ra ndạ de ya
ts'ondạhi nú'ạ ri mpɛfi ja yá
mfeni nú'ʉ hingui øta Ajuạ.

3 Ma'mɛt'o gathoguihʉ ndí
'bʉhʉ nehe ngu gra 'mʉ'ʉ, ne
ndí ø'tuahʉ yá ts'onc'at'i ma
ndo'yohʉ, ne ndí øthʉ gatho
nú'ạ ndí benga ja ma mfenihʉ
xá nts'o. Hangue nujʉ́ hønsɛ
rá cuɛ Ajuạ ndí tø'mbahʉ xa
zʉcjʉ ngu nú'ạ ma da zʉdi
nú'ʉ hingyá gamfri.

4 Pe Ajuạ xi ra dạngui rá
nthecate ne rá hmạte pa
guecaguihʉ.

5 Hangue ngu bi japi bi
yopa nte ma zi Hmuhʉ ra Je-
sucristo, njabʉ nehe bi 'racjʉ
ma 'ra'yo tehʉ, ngue'ạ ya stí
'mɛhmạhʉ ja ma ts'oquihʉ,
ja ra uɛnda ya stí tuhmạhʉ.
Hangue po rá hñojạ'i Ajuạ bi
pøhøguihʉ.

6 Nehe ngu bi gʉxa ma zi
Hmuhʉ ra Jesucristo de habʉ
xqui nt'agui, njabʉ nehe bi
gʉxcahʉ, ne ja ra uɛnda ya
dí hudihʉ co ma zi Hmuhʉ
nuni mahets'i, ngue'ạ ya dí
'nathohʉ con gue'ạ.

7 Bi 'yøtcahʉ njabʉ pa nuya
pa bra 'ñepʉ ma da fạdi
tengu rá ndạngui rá hñojạ'i
bi mɛscahʉ, ne tengu ra hño
bi 'yøtcahʉ ngue'ạ bá pɛhna
ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo pa
bi pøhøguihʉ.

8 Ajuạ po rá hñojạ'i bi
pøhøguihʉ ngue'ạ dá cam-
frihʉ, y hingue de guecsɛhʉ,
nu Ajuạ go guesɛ bi 'yøt'a
gatho pa bi pøhøguihʉ.

9 Hinto xa mpøhø po 'nara
hoga 'bɛfi xa 'yøt'e, pa njabʉ
hinda za to da 'ñets'i.

10 Ajuạ go gue'ạ bi
hogaguihʉ ma'ra'yo ngue'ạ
ya dí 'nathohʉ co ma zi
Hmuhʉ ra Jesucristo. Y bi
hogaguihʉ ma'ra'yo pa da za
ga øthʉ gatho nú'ạ xá hño ngu
nú'ạ xqui beni Ajuạ maya'bʉ
ga øthʉ.

Nú'ʉ ya xodyo ne nú'ʉ hingyá xodyo ya bi mạ́di po ra Zidada Jesucristo

11 Hangue por gue'ạ nú'ahʉ
hingyá xodyohʉ oguí pum-
frihʉ gue desde maya'bʉ
gatho nú'ʉ ya jạ'i himyá
xodyo mi 'bʉi yabʉ de Ajuạ,
ne nixi himi pɛ'tsa ra seña
ja yá ndo'yo ngu pɛ'tsa ya
xodyo. Hangue nuya xodyo
xi bi ʉtsa'ihʉ ne bi hñump'ahʉ
gue gyá jạ'ihʉ dega 'ñạseña,
masque nura seña'ạ go 'nara
jạ'itho nú'ạ to øt'e.

12 Ma'mɛt'o nguí 'bʉhʉ yabʉ
de ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo,
ne nguí 'bʉhʉ 'nambʉ de ya
me Israel nú'ʉ to'o ya xodyo.
Nu'ahʉ himri 'ñep'ahmạhʉ
nú'ạ ra cohi bi 'yøt'a Ajuạ co
ya me Israel, nixi hingo mri
mɛtihʉ nú'ạ xqui hñạ'tuabi'ʉ.
Nixi te nguí tø'mahmạhʉ ngu
nú'ạ guí tø'mhʉbya, ne nixi
nguí pạhmạhʉ Ajuạ.

13 Ma'mɛt'o nu'ahʉ nguí
'bʉhʉ yabʉ de Ajuạ, pe nubya
ya gá jonihʉ con gue'ạ ngue'ạ

ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo bi manga rá ji po rá ngue'ahʉ ne ya guí 'nathohʉ con gue'ą.

14 Núje dyá xodyohe ne nú'ahʉ hingyá xodyohʉ, po rá du ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo bi huata nú'ą ra nthaqui dega nt'ʉtsate xqui 'uegahʉ. Y bi 'yøt'e pa dá 'nada ra hninihʉ ne pa dá mą́dihʉ.

15 Nu mi du ja ra pont'i'ą, gue'bʉ bi huata nú'ą ra nt'ʉtsate, ngue'ą gue'bʉ bi hñącua rá ts'ɛdi ra ndąxjua ley con gatho yá hmanda ne yá nząi. Hangue de nú'ʉ yoho ya hnini, nu'ą́ bi hyoca 'nada ra hnini ngue'ą ya bi 'natho con gue'ą. Hangue ya bi za bi mą́di'ʉ.

16 Nu mi du ja ra pont'i'ą, gue'bʉ bi huata nú'ą ra nt'ʉtsate mi pɛ'tsa nú'ʉ yoho ya hnini'ʉ. Hangue nubyá bi za bi mą́di'ʉ ne bi za bi mą́di'ʉ nehe co Ajuą, ngue'ą ya bi 'nada ra ndo'yo'ʉ co ra Zidada Jesucristo.

17 Hangue numa zi Hmuhʉ ra Jesucristo bi 'ñehe pa bi zocaguihʉ ne bi xicjʉ gue ya bi za dá mą́dihʉ co Ajuą, nú'ahʉ nguí 'bʉhʉ yabʉ de gue'ą ne núje dyá xodyohe ndí 'bʉhe guetbʉ de gue'ą.

18 Y nubyá ngue'ą ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo bi du por guecjʉ, gathoguihʉ ngu ya xodyo ngu nú'ʉ hingyá xodyo da za ga jonihʉ co Ajuą ma Dadahʉ co rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi nú'ą xa t'acjʉ mahyɛgui.

19 Hangue por gue'ą nu'ahʉ ya hinguí 'na'ñohʉ nixi gyá nzøhøhʉ, ngue'ą nubyá ya gyá menguhʉ de ja rá hnini Ajuą nehe, ne yá bątsi'ihʉ nehe'ą ngu gatho ma'ra ya gamfri.

20 Y mahyɛgui ya dí 'bʉhʉ ja rá niją Ajuą. Nurá niją Ajuą nja ngu 'nara ngu thoqui. Numa zi Hmuhʉ ra Jesucristo nja ngu ra mʉdi do xa 'bɛgui pa bi thoqui ra niją, y núje dyá apostolhe ne nú'ʉ ma'ra yá 'mɛhni Ajuą go guecje dí njahe ngu dyá mʉdi ją́dohe, ha nu'ahʉ guí njahʉ ngu ya do ri he'tsa nú'ą ra ją́do.

21 Y ngu 'nara ngu rí bøts'e mahyɛgui yá ją́do, y nura mʉdi do go gue'ą ri ndude gatho rá hñʉ ra ngu, njabʉ necjʉ rá nijąguihʉ Ajuą 'yo grá ntehʉ. Ne dí 'yohʉ co 'nada ra mfeni co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, y nú'ą́ go gue'ą ri 'racjʉ ra ts'ɛdi pa nújʉ rá nijąguihʉ Ajuą ga 'bʉhʉ strá nt'axi.

22 Ngu'ahʉ nguje dí 'nathohʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ne go grá 'yo grá ntehʉ mahyɛgui con gatho ma'ra ya gamfri pa drá mąca nijąguihʉ Ajuą habʉ da za da 'mʉi rá Mąca Ndąhi Ajuą.

3

Ra apostol Pablo bi thuts'i pa da xipa rá noya Ajuą nú'ʉ to'o himyá xodyo

1 Hangue ringue'ą dí apabi Ajuą por gue'ahʉ, núgui drá Pablo dí jot'ua fadi ngue'ą dí pɛpabi ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ne ngue'ą dí zo'ahʉ de gue'ą, nú'ahʉ hingyá xodyohʉ.

2 Pøde ya guí pa̱dihʉ
gue Ajua̱ po rá hñojа̱'i xa
'bɛpcagui pa ga xi'ahʉ de rá
ma̱ca noya'a̱.
3 Nú'a̱ go guesɛ'a̱ bi xicagui
pa go dá pa̱di nú'a̱ mi beni'a̱,
y nú'a̱ bi xicagui himi fa̱ditho.
Y go gue'a̱ ya stá op'ahʉ
masque co 'na yoho ya noya
ja nuna cartana̱.
4 Y nu xcrí hñe'thʉ, ma da
zo ri mfenihʉ gue Ajua̱ go bi
xicagui nú'a̱ mi beni go da
'øt'a ma zi Hmuhʉ ra Jesu-
cristo.
5 Y nú'a̱ bi xicagui hinto
xqui ba̱di ma'mɛt'o. Pe nubyá
ha̱, po rá Ma̱ca Nda̱hi Ajua̱
stá pa̱he nú'a̱ mi beni'a̱, núje
dyá 'mɛhnihe de gue'a̱ ne dí
ma̱mfe rá noya'a̱.
6 Ne guehna nú'a̱ bi xicagui
Ajua̱ gue nú'ʉ hingyá xodyo
ya da za da mba̱tsi de Ajua̱
nehe, mahyɛgui ngu ya
xodyo. Hangue núje dyá
xodyohe ne nú'ahʉ hingyá
xodyohʉ ya dí 'nada ra
ndo'yohʉ co ma zi Hmuhʉ ra
Jesucristo. Ne gathoguihʉ go
ma mɛtihʉ nú'ʉ yá hña̱'ti Ajua̱
gue'a̱ dí 'nathohʉ co ma zi
Hmuhʉ ra Jesucristo ne dí
camfrihʉ ra ma̱ca noya.
7 Y nú'a̱ ra ma̱ca noya'a̱
go xa hñuxcagui Ajua̱ pa ga
xi'ahʉ'a̱. Gue'a̱ ra ma̱ca 'bɛfi
bi 'racagui Ajua̱ po rá hñojа̱'i
co rá da̱nga ts'ɛdi.
8 Pa guequi dí beni gue
hinte drí muui de gatho
ma'ra ya cu. Pe Ajua̱ po
rá hñojа̱'i bi 'racagui nuna
ra hoga 'bɛfi pa ga xi'ahʉ
nú'ahʉ hingyá xodyohʉ de
gatho ya da̱nga ja̱pi nú'ʉ drí
t'acjʉ ngue'a̱ dí camfrihʉ ma
zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Xi
ndunthi'ʉ, ne hinda za ga
pa̱hʉ hangu yá ndunthi'ʉ.
9 Y Ajua̱ xa 'bɛpcagui ga
xipabi gatho ya ja̱'i nú'a̱ xqui
beni maya'bʉ ne hinxqui
'ñuditho. Nehe go guet'a̱ Ajua̱
bi hyoca gatho nú'a̱ te ja ne
gatho nú'ʉ 'bʉi.
10 Nú'a̱ mi beni Ajua̱
hinxqui 'ñudi maya'bʉ, pe
nubyá ha̱, ya xa 'ñutcaguihʉ
nújʉ rá nija̱guihʉ'a̱. Y po rá
nguecjʉ, asta nuya ɛnxɛ nú'ʉ
bí ha̱ ra ts'ɛdi nuni mahets'i
ya pa̱di nehe'ʉ nú'a̱ xqui beni
Ajua̱.
11 Ngu nú'a̱ xqui beni Ajua̱
maya'bʉ gue'a̱ bi nja, y numa
zi Hmuhʉ ra Jesucristo xqui
thuts'i pa go gue'a̱ da 'ñehe da
'øt'a nú'a̱ xqui beni Ajua̱.
12 Nújʉ dí 'nathohʉ co ma zi
Hmuhʉ ra Jesucristo hangue
dí pɛ'tshʉ ra nsɛqui ga ña̱hʉ
co Ajua̱ nsi ra ntsu ni ra ntsa
ngue'a̱ dí camfrihʉ'a̱.
13 Hangue oguí tu ri mʉihʉ
ngue'a̱ dí tho ya ts'othogui
por gue'ahʉ. Nu'a̱ gui
'øthʉ, johyahʉ, ngue'a̱ nú'a̱
dí thogui go 'nara hño pa
gue'ahʉ.

Rá hma̱te ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo

14 Hangue ringue'a̱ drí
ndandiña̱hmu ja rá thandi
Ajua̱ ma Dadahʉ nú'a̱ to'o
rá Dada ma zi Hmuhʉ ra
Jesucristo.
15 Go guet'a̱ rá Dada nehe
gatho nú'ʉ to'o camfri ne
'bʉcuatho ja ra ximhai ne
nú'ʉ ya bí 'bʉi nuni mahets'i.

16 Go gue'ą ma Dadahʉ nú'ą
to'o xi ja ndunthi yá jąpi pa
da 'racjʉ, dí apabi da 'ra'ahʉ
ndunthi ra ts'ɛdi po rá Mąca
Ndąhi'ą.
17 Nehe dí apabi gue da zɛdi
ri jamfrihʉ pa da 'mʉi xá hño
ri corasohʉ ngue'ą ja guehni
'bʉi ma zi Hmuhʉ ra Jesu-
cristo, ne pa gui 'bʉhʉ xá hño
ja rá hmąte Ajuą, nja ngu ya
'yʉza ri cʉna mbo ra hai.
18 Nehe dí apabi Ajuą pa
da za gui pąhʉ xá hño hangu
rá ndąngui ne rá nsunda rá
hmąte ma zi Hmuhʉ ra Jesu-
cristo, ngu dí apabi da bądi
nehe gatho ma'ra ya gamfri.
19 Dí apabi pa gui pątuahʉ
rá hmąte'ą, masque nurá
hmąte ma'na ra dąngui
que ma mfenihʉ. Nehe dí
apabi Ajuą gue xi da 'yoda
ri mfenihʉ'ą, pa njabʉ da za
gui hñąñhʉ gatho nú'ą ne da
'ra'ahʉ'ą, ne gui 'bʉhʉ ngu gra
'mʉi'ą.
20 Nubyá drá nsunda Ajuą
nú'ą to'o hą ra ts'ɛdi pa ma'na
xi da 'yøt'a ndunthi de gatho
nú'ą dí aphʉ ne nú'ą dí beñhʉ
ngue'ą nu'ą́ xi ja rá ts'ɛdi, y
nurá ts'ɛdi'ą ri mpɛfi ja ma
corasohʉ.
21 ¡Nújʉ rá nijąguihʉ Ajuą
ne drí 'nathohʉ co ma
zi Hmuhʉ ra Jesucristo,
nzątho ga nsundahʉ Ajuą
desde nubya y pa nzątho!
Njabʉ gue'ą.

4

Dí 'nathohʉ po ra Mąca Ndąhi

1 Nuguí dí jot'ua fadi po rá
noya ma zi Hmuhʉ, hangue
hñuxhʉ nt'øde xá hño núna
dí xi'ahʉ. Dí bąnte'ihʉ gue
gui 'yohʉ xá hño ngu rí 'ñehe
ngue'ą Ajuą xa zohn'ahʉ pa
dyá bątsi'ihʉ'ą.
2 Ogrí 'ñets'ihʉ. Mpɛ'tsuahʉ
ra t'equ'ei 'na ngu ma'na, ne
ntsɛtuahʉ 'na ngu ma'na, ne
mądihʉ 'na ngu ma'na.
3 Nu'ahʉ guí 'nathohʉ
ngue'ą ra Mąca Ndąhi 'bʉi
ja ri corasohʉ, hangue 'yøthʉ
ra ts'ɛdi pa gui pɛ'tshʉ 'nada
ra mfeni ne gui 'bʉhʉ co ra
hoga'mʉi.
4 Nujʉ́ dí 'nada ra ndo'yohʉ
co ma zi Hmuhʉ. 'Nada ra
Mąca Ndąhi 'bʉi ja ma cora-
sohʉ. Ajuą xa zoncahʉ pa ga
pɛ'tshʉ 'nada ra nthø'mate.
5 'Nada ma zi Hmuhʉ dí
xøcambenihʉ. 'Nada ra jamfri
dí pɛ'tshʉ. 'Nada ra sistehe
stá hąñhʉ.
6 'Nat'a Ajuą 'bʉi, ne go
gue'ą ma Dadahʉ ne ra Dada
de gatho nú'ʉ ma'ra to'o cam-
fri'ą. Y nú'ą́ go gue'ą ri
manda de gatho, ne go gue'ą
'bʉi con guecjʉ, ne 'bʉi ja ma
corasohʉ cada 'na de guecjʉ.
7 Cada 'na de guecjʉ ma zi
Hmuhʉ ra Jesucristo xa 'racjʉ
'nara 'bɛfi pa ga pɛhʉ y nehe
bi 'racjʉ ra mfądi ne ra ts'ɛdi
pa ga pɛhʉ nú'ą ra 'bɛfi xa
'racjʉ.
8 Hangue bi nja ngu nú'ą
mąnga ja ra Mąca T'ofo habʉ
ena:

Ma zi Hmuhʉ bi nątate de nú'ą
to'o xqui nątehmą,
nepʉ bi yopa mengui
pa mahets'i,
ne de guehni bá pɛmpa ra
ts'ɛdi ya ją'i pa bi umba

yá 'bɛfi cada 'na.

9 ¿Te rí bøni da 'ñena nú'ą̱
ra noya ena gue ma zi
Hmuhʉ “bi yopa mengui pa
mahets'i”? Ne da 'ñena gue
nu'ą́ mbi 'bʉ mahets'i nepʉ
bá cą̱i pa guecua ja ra ximhai.
10 Y nú'ą̱ bá cą̱i pa guecua
ja ra ximhai, go guet'ą̱ bi yopa
menga mahets'i pa da manda
gatho nú'ą̱ te ja ne nú'ʉ 'bʉi.
11 Nú'ą́ bi 'racjʉ ma 'bɛfihʉ
ne bi 'racjʉ ra mfą̱di ne ra
ts'ɛdi pa ga mpɛhʉ ja rá 'bɛfi'ą̱.
Bi hñuxcaguihʉ 'ra dega apos-
tol, ma'ra pa da mą̱mba rá
noya Ajuą̱, ma'ra pa da zofo
ya ją̱'i, ma'ra pa da ma'yo ja
ya niją̱, y nu ma'ra pa da nx-
ahnate ja ya niją̱.
12 Hangue numa zi Hmuhʉ
njabʉ bi hñuxa nú'ʉ ya mɛfi'ʉ
co 'rama'na'ño yá 'bɛfi bi
umbi pa da maxa gatho
ma'ra ya cu, pa njabʉ nehe
nú'ʉ ma'ra ya cu da mɛfi nú'ą̱
ra 'bɛfi xa t'umbi. Nú'ą́ bi
'øt'a njabʉ pa ma'na da te
rá niją̱.
13 Hangue njabʉ drí
mfaxhʉ 'na ngu ma'na, asta
hinga camfrihʉ xá hño co
'nada ra mfeni, ne asta hinga
pą̱hʉ xá hño ma zi Hmuhʉ ra
Jesucristo rá T'ʉ Ajuą̱, ne asta
hinga 'bʉhʉ xá hño ngu gra
'mʉ'ą̱.
14 Ya hinga njahʉ ngu ya
bą̱tsi rí maua rí mani pa go
ga tɛnhʉ ma'ra ya nt'utuate
nú'ʉ xa bensɛ ya ją̱'i ja yá
ts'omfeni ne utcaguihʉ 'ñena
xi majuą̱ni nú'ą̱ udi pa da hy-
acjhmą̱hʉ.
15 Nu'ą̱ mahyoni ga øthʉ,
ga sigui ga tɛnhʉ nú'ą̱ xi ma-
juą̱ni co ndunthi ra hmą̱te, pa
njabʉ ma'na ga 'bʉhʉ xá hño
ngu gra 'mʉ ma zi Hmuhʉ ra
Jesucristo nú'ą̱ to ra ñą̱xu de
ra niją̱.
16 Nura niją̱ nja ngu rá
ndo'yo 'nara ją̱'i ri mpɛfi
mahyɛgui. Numa zi Hmuhʉ
ra Jesucristo go gue'ą̱ ra ñą̱xu
de gatho, ne go gue'ą̱ 'racjʉ
ra ts'ɛdi pa ga pɛhʉ nú'ą̱ ra
'bɛfi xa 'racjʉ'ą̱. Ha nujʉ́
drí mpɛfihʉ mahyɛgui ne drí
mfaxhʉ 'na ngu ma'na ne
drí mą́dihʉ 'na ngu ma'na.
Hangue njabʉ ma'na rí te rá
niją̱ Ajuą̱.

*Ga 'bʉhʉ 'nara 'ra'yo 'mʉi
ngue'ą̱ dí camfrihʉ ra Zidada
Jesucristo*

17 Dí 'bɛp'ahʉ de rá thuhu
ma Zidadahʉ, ne dí xi'ahʉ gue
oguí 'yohʉ ngu gra 'ño nú'ʉ
hingyá gamfri, ngue'ą̱ gatho
nú'ą̱ benga ja yá mfeni'ʉ
hinte ri muui,
18 ne xa zo ra 'bɛxuui ja
yá mfeni. Nu'ʉ́ hinxa ne xa
bą̱di nú'ą̱ majuą̱ni ngue'ą̱ xi
xá me yá coraso, hangue hin-
gui pɛ'tsa ra 'ra'yo te ngu nú'ą̱
ri 'racjʉ Ajuą̱.
19 Ni ts'ʉ otho yá tsa,
hangue xi xa 'ñɛnt'a ja ya
ts'oqui pa da 'øt'a gatho nú'ą̱
go da ne'ʉ con gatho yá paha.
20 Pe numa Zidadahʉ ra Je-
sucristo hinxa 'ñu't'ahʉ gui
'øthʉ njabʉ.
21 Ngue'ą̱ xcá 'øhʉ de gue'ą̱
ne xa t'u't'ahʉ nú'ą̱ majuą̱ni
ngu nú'ą̱ bi 'ñudi'ą̱.
22 Hangue por gue'ą̱ 'uehʉ
de nú'ą̱ ri ndą̱xjua 'mʉihʉ

guí pɛ'tshʉ, ngue'ą̱ xi xá nts'o
nú'ą̱ ra 'mʉi'ą̱, ngue'ą̱ nuri
ts'omfenihʉ go gue'ʉ ha'ahʉ
pa gui nts'ocjʉ.
23 Ne 'bʉhʉ co 'nara 'ra'yo
mfeni xá nt'axi.
24 Nehe 'bʉhʉ 'nara 'ra'yo
'mʉi, ngue'ą̱ Ajuą̱ ya bi yopa
hyoc'ahʉ ma'ra'yo pa gui
'bʉhʉ ngu gra 'mʉi'ą̱, pa njabʉ
xi majuą̱ni da za gui 'yohʉ xá
hño co 'nara mfeni strá nt'axi.
25 Hangue por gue'ą̱
hyɛhʉbʉ ya nc'uamba,
mą̱ñhʉ nú'ą̱ majuą̱ni 'na ngu
ma'na, ngue'ą̱ gathoguihʉ ya
dí 'nada ra ndo'yohʉ.
26 Nu'bʉ gui ncuɛhʉ, oxcrí
øthʉ 'nara ts'oqui co ra cuɛ, ne
oxcrí ncuɛhʉ ya'ą̱,
27 pa njabʉ hinda dą̱'ahʉ ra
ts'ondą̱hi.
28 Nu'ą̱ tó'o ra be, ya odri
mpe. Ma'na xá hño dá gʉ
'nara 'bɛfi ne da mpɛfi xá hño,
pa njabʉ da za da mats'i nú'ʉ
to'o hingui tsʉpabi.
29 Pa gui ñą̱hʉ, oguí ñą̱hʉ
co ya ts'onoya, ñą̱hʉ xá hño
pa da za gui nuphʉ yá mfeni
nú'ʉ to'o da 'yø'ahʉ.
30 Ne oguí japhʉ da du
rá mʉi rá Mąca Ndą̱hi Ajuą̱
nú'ą̱ to'o 'bʉi ja ma corasohʉ,
ne go gue'ą̱ 'nara seña gue
ya yá bą̱tsiguihʉ Ajuą̱, ne
nu'ą̱́ ri sugaguihʉ asta hinda
zixcaguihʉ Ajuą̱ pa mahets'i
pa grá 'bʉhʉni con gue'ą̱.
31 Nu'bʉ te da t'ø't'a'ihʉ,
osti tsøt'a ri mʉihʉ. 'Bʉ to
da xax'ahʉ, oxqui ncuɛhʉ
nixi gui má'tihʉ ne nixi gui
ntsanihʉ, ne oxqui øthʉ ma'ra
ya ts'ot'øt'e.
32 Nu'ą̱ mahyoni gui 'yøthʉ,
gui nhyoją̱'ihʉ 'na ngu ma'na
ne gui mą́dihʉ 'na ngu
ma'na, ne mpumbahʉ 'na
ngu ma'na, ngu Ajuą̱ xa
pun'ahʉ por nú'ą̱ bi 'yøt'e ra
Zidada Jesucristo.

5

Hanja rí 'ñɛpi da 'mʉi nú'ʉ to'o yá bą̱tsi Ajuą̱

1 'Yøthʉ ra ts'ɛdi gui
tɛmbahʉ rá 'mʉi Ajuą̱, ngue'ą̱
gyá hmąca bą̱tsihʉ de gue'ą̱.
2 'Bʉhʉ co 'nara hmą̱te, ngu
bi mącaguihʉ ma zi Hmuhʉ
ra Jesucristo ne bi du por
guecjʉ. Bi unsɛ rá te pa bi tho
pa bi gutca ma thaihʉ, y nurá
du'ą̱ bi hñą̱ni Ajuą̱ ngu 'nara
'baha nú'ą̱ yʉni xá cʉhi ne bi
ho'ą̱.
3 Nújʉ dyá gamfrihʉ hinga
hñuxhʉ 'nara 'bɛhñą̱ nú'ą̱
hingo ma 'bɛhñą̱hʉ, nixi ga
øthʉ ma'ra ya ts'onc'at'i de
ma ndo'yohʉ, nixi ga øthʉ
ra nduste co ra ts'onc'at'i dí
pɛ'tshʉ, y nixi ga beñhʉ pa ga
mą̱ñhʉ de nuya ts'ot'øt'eya.
4 Hinga mą̱ñhʉ ya noya
dega 'bɛtsa, nixi ga 'ñą̱nt'ʉhʉ
co ya noya xá nts'o, nixi ga
thøta ma nehʉ te ga mą̱ñhʉ,
ngue'ą̱ hindí 'ñɛpcahʉ ga
øthʉ njabʉ. Nu'ą̱ ga øthʉ, ga
xøcambenihʉ Ajuą̱.
5 Ya guí pą̱hʉ gue nu'ʉ tó'o
xi ya 'ñeją̱'i hingui tsa da yʉt'a
ja rá hmanda Ajuą̱ ne de ma
zi Hmuhʉ ra Jesucristo, nixi
nú'ʉ ma'ra to'o øt'a ma'ra yá
ts'onc'at'i, ne ya nduste hin-
gui tsa da yʉt'a ja rá hmanda
Ajuą̱. Nura nduste ma'na go
ri mą̱di ra ximhai que Ajuą̱.

6 Hangue oto sta hyacjʉ
da 'ñenjʉ gue rá cuɛ Ajuạ
hinda zʉcjʉ 'bʉ ga øthʉ nuya
ts'oquiya, ngue'ạ majuạni rá
cuɛ Ajuạ ma da zʉdi nú'ʉ to'o
hingui øte'ạ.
7 Hangue hinga ntsixhʉ
co nú'ʉ to'o øt'a nuya ya
ts'ot'øt'e.
8 Ma'mɛt'o ndí 'bʉhʉ ja
ra 'bɛxuui dega ts'oquí, pe
nubyá ya dí 'bʉhʉ ja ra
ñot'i ngue'ạ stá camfrihʉ
ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.
Hangue ma ga 'yohʉ ngu rí
'ñepcahʉ ngue'ạ ya dí 'bʉhʉ ja
ra ñot'i.
9 Nu'ạ tó'o ya 'bʉ ja ra ñot'i
øt'e nú'ạ xá hño, ne 'yo ngu
rí 'ñehe, ne mạnga nú'ạ ma-
juạni.
10 Hangue ma ga øthʉ ra
ts'ɛdi pa ga pạhʉ ga øthʉ
gatho nú'ạ ri ho Ajuạ.
11 Y hinga tɛmbahʉ yá 'mʉi
nú'ʉ to'o 'yo ja ra 'bɛxuui dega
ts'oquí, ngue'ạ nú'ạ øt'e'ʉ
hinte ri muui. Nu'ạ ga øthʉ,
ga zofohʉ'ʉ pa hinda sigui da
'øt'a njabʉ.
12 Ngue'ạ asta 'nara 'bɛtsa
'bʉ ga mạñhʉ nú'ạ øt'e
mant'ạgui nú'ʉ to'o 'bʉ ja ra
'bɛxuui.
13 Pe 'bʉ dra yot'i co ra
ñot'i nuya ts'ot'øt'e øt'ʉ, nu'bʉ́
hạ, da hnequi te rá 'bɛ gatho
øt'e'ʉ, ngue'ạ co ra ñot'i ri
hnequi gatho.
14 Hangue xa t'ena njaua:
Nuhu, nú'i guí ạhạ,
nangui de habʉ xa t'ac'a'i
habʉ xa t'agui nú'ʉ xa
du,
y ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo
go gue'ạ da yo't'a ri
mfeni pa gui 'bʉi ja rá
ñot'i'ạ.
15 Beñhʉ xá hño hanja grí
'bʉhʉ. 'Bʉhʉ co ndunthi ra
hoga mfạdi, oguí 'bʉhʉ ngu
nú'ạ gra 'mʉ nú'ʉ hinte yá
fạdi.
16 Oguí 'yohʉbʉ grí 'bɛta ri
orahʉ, nzạntho 'yøthʉ nú'ạ xá
hño, ngue'ạ xi xá nts'o ya pa
dí 'bʉhʉbya.
17 Ogrí hñɛguithohʉ, 'yøthʉ
ra ts'ɛdi pa gui pạhʉ nda'ạ go
rá paha Ajuạ.
18 Ogrí ntihʉ, ngue'ạ nura
nti ma'na da ja'ahʉ gui 'yøthʉ
ya t'øt'e xá nts'o. Nu'ạ gui
'yøthʉ, 'yø'tuahʉ rá paha ra
Mạca Ndạhi.
19 Hñu'mba mʉihʉ 'na ngu
ma'na gui tuthʉ ya salmo ne
ya jạhñạ ne ma'ra ya mạca
thuhu. Tutuahʉ Ajuạ ne
xøcambenihʉ'ạ con gatho ri
mʉihʉ.
20 Nzạntho umfʉ njamạdi
Ajuạ ma Dadahʉ de gatho
nú'ạ da 'ñep'ahʉ de ja rá
thuhu ma zi Hmuhʉ ra
Jesucristo.

Ra hoga'mʉi ja yá ngu nú'ʉ to'o xa gamfri

21 'Ñøtuahʉ 'na ngu ma'na
co rá ntsu Ajuạ.
22 Nu'ahʉ 'bɛhñạhʉ
medinthạtihʉ, 'yøta ri
dạmehʉ, y ja ra uɛnda go guí
øthʉ ra Zidada Jesucristo.
23 Ngue'ạ nura 'ñøhø go
gue'ạ ra ñạxu de rá 'bɛhñạ,
nja ngu ma Zidadahʉ ra Jesu-
cristo go gue'ạ ra ñạxu de ra
nijạ, ngue'ạ go gue'ạ xa pøhø
ra nijạ, y nura nijạ go gue'ạ rá
ndo'yo'ạ.

24 Nja ngu ra nija̱ øta ma Zidadahʉ ra Jesucristo, njabʉ nehe mahyoni gui njahʉbʉ 'bɛhña̱hʉ, gui 'yøta ri da̱mehʉ de gatho nú'a̱ da xi'ahʉ.

25 Y nu'ahʉ 'ñøhøhʉ medinthatihʉ, ma̱di ri 'bɛhña̱hʉ, nja ngu ma Zidadahʉ ra Jesucristo ri ma̱caguihʉ nújʉ rá nija̱guihʉ'a̱, ne bi unsɛ rá te pa bi za bi pøhøguihʉ.

26 Bi du pa bi 'uegaguihʉ de ma ts'oquihʉ. Bi xʉga ma corasohʉ co ra dehe, y nura dehe'a̱ go gue'a̱ rá noya'a̱.

27 Nu'á bi xʉga ma corasohʉ pa drá nija̱guihʉ'a̱ strá nt'axi. Bi 'uegaguihʉ de ma ts'oquihʉ ne de gatho ma nts'o'mʉihʉ, pa nu sta 'ñehe da zixcaguihʉ pa grá 'bʉhʉ con gue'a̱, ya hinga tuhʉ ni 'nara ts'oqui ngue'a̱ ya strá nt'axiguihʉ.

28 Nja ngu ma Zidadahʉ ri ma̱caguihʉ nújʉ rá ndo'yoguihʉ'a̱, njabʉ nehe nu'ahʉ 'ñøhøhʉ rí 'ñepi gui ma̱di ne gui su ri 'bɛhña̱hʉ ngu grí susɛ ri ndo'yohʉ. Nu'a̱ tó'o ri su rá 'bɛhña̱, gue'a̱ ngu ri susɛ rá ndo'yo.

29 Hinhya'mʉ to'o ri ʉtsasɛ rá ndo'yo. Cada 'na ri su rá ndo'yo ne ri umbabi te da zi, ngu ma Zidadahʉ ra Jesucristo ri sugaguihʉ nújʉ rá nija̱guihʉ'a̱,

30 ngue'a̱ go guecjʉ rá ndo'yoguihʉ'a̱, ne cada 'na de guecjʉ go dyá xɛnihʉ de rá ndo'yo'a̱.

31 Hangue ja ra Ma̱ca T'ofo ena gue ra 'ñøhø da zogui rá dada ne rá na̱na̱ pa go da 'mʉhui rá 'bɛhña̱ y de ri yoho'ʉ ya da 'natho.

32 Nuna nt'utuatena̱ xi ra da̱ngui, ne ma̱ de ra Zidada Jesucristo ne de rá nija̱'a̱.

33 Hangue nu'ahʉ suhʉ ri 'bɛhña̱hʉ ngu grí susɛ ri ndo'yohʉ. Y nu'ahʉ 'bɛhña̱hʉ, umfʉ ra t'equ'ei ri da̱mehʉ.

6

1 Nu'ahʉ ba̱tsihʉ, 'yøta ri dadahʉ ne ri na̱na̱hʉ ngue'a̱ guí camfrihʉ ra Zidada y gue'a̱ rí 'ñepi gui 'yøthʉ.

2 'Yøthʉ ngu ma̱nga ja rá noya Ajua̱ habʉ ena: “Umba ra t'equ'ei ri dada ne ri na̱na̱ ne gui su.” Nuna guehna ra mʉdi hmanda ri 'ñoui 'nara hña̱'ti.

3 Y nura hña̱'ti'a̱ go gue'a̱ nú'a̱ “gui 'bʉ co 'nara johya, ne gui 'bʉ ndunthi ya jɛya nuua ja ra ximhai.”

4 Ha nu'ahʉ dadahʉ ne na̱na̱hʉ, oxqui japhʉ da ncuɛ ri ba̱tsihʉ; zofohʉ co ya hoga ts'ofo, ne 'ñutuahʉ rá noya ma Zidadahʉ.

5 Nu'ahʉ 'bɛgohʉ, 'yøta ri hmuhʉ de nuua ja ra ximhai co ndunthi ra ntsu, ne co ndunthi ra t'equ'ei, ne con gatho ri mʉihʉ. 'Yøthʉ ra uɛnda gue go guí pɛphʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

6 Mpɛhʉ xá hño, pe hingue hønsɛ ra ora hant'a ri hmuhʉ pa gui pønga ri hmihʉ con gue'ʉ. 'Yøthʉ ngu rá paha Ajua̱ con gatho ri mʉihʉ, ne pɛpabihʉ ri hmuhʉ ngu rí 'ñepi gui 'yøthʉ ngue'a̱ gyá

'bɛgohʉ nehe de ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

7 'Yø'tuahʉ xá hño yá 'bɛfi ri hmuhʉ co 'nara hoga paha. 'Yøthʉ ra uɛnda gue go guí pɛphʉ ma Zidadahʉ, hingo guí pɛphʉ 'nara ja̱'i.

8 Beñhʉ gue ma Zidadahʉ ma da 'racjʉ ma tha̱ha̱hʉ ngu nú'a̱ stá øthʉ, ngu ra 'bɛgo ngu nú'a̱ hingrá 'bɛgo.

9 Nehe nu'ahʉ hmuhʉ, suhʉ xá hño ri 'bɛgohʉ. Ogrí pidihʉ'ʉ. Beñhʉ gue ngu'ʉ ne ngu'ahʉ bí 'bʉ 'nari Hmuhʉ nuni mahets'i nú'a̱ to'o hingui huahna ya ja̱'i.

Ga hñehʉ co nú'a̱ ra he xa 'racjʉ Aju̱a̱ ngu ri hñe 'nara soldado

10 Nubyá zi cuhʉ, zɛdihʉ co nú'a̱ ra ts'ɛdi xa 'ra'ahʉ ma Zidadahʉ.

11 Ngu ri hñe 'nara soldado pa da ma ja ra tuhni, njabʉ nehe ma ga hehʉ ra he nú'a̱ xa 'racaguihʉ Aju̱a̱, pa hinda za da da̱cjʉ ra ts'onda̱hi co yá nthate.

12 Ngue'a̱ numa ncontrahʉ hingo 'nama mija̱'ihʉ. Nujʉ́ drí ntunhʉ co ya ts'onda̱hi nú'ʉ ri nhyaxa maṉ̃a̱ ja ra nda̱hi, ne co nú'ʉ ya nda̱ de ya ts'onda̱hi nú'ʉ ri manda ja ra 'bɛxuui jaua ja ra ximhai.

13 Hangue ngu ri hñe 'nara soldado, ga hñehʉ njabʉ nehe co nú'a̱ ra he xa 'racjʉ Aju̱a̱, pa njabʉ nura ora da ne da hyacjʉ ra ts'onda̱hi hinda za da da̱cjʉ, nujʉ́ go ma ga ta̱phʉ'a̱ ne ga 'bʉhʉ ngu nza̱ntho, ne hinda za te da 'yøtcahʉ.

14 Hangue ma ga zɛdihʉ. Nja ngu 'nara soldado ri ngʉt'a rá ngʉt'i pa da nja rá ts'ɛdi ora 'yo ja ra tuhni, njabʉ nehe ga camfrihʉ nú'a̱ maju̱a̱ni pa da za ga zɛdihʉ. Ne ngu ri su rá coraso co nú'a̱ ra nthaqui ha̱ ja rá tiṉ̃a̱, njabʉ nehe ga nsuhʉ pa ga 'yohʉ xá hño pa hinte ga thohʉ.

15 Ngu ri su yá ua 'nara soldado pa da za da 'ño xá hño ja ra tuhni, njabʉ necjʉ ma ga hñocjʉ pa da za ga maha habʉraza ga ma̱ñhʉ ra ma̱ca noya nú'a̱ udi ra hoga'mʉi.

16 Nehe ngu 'nara soldado ri hṉ̃a̱ rá nthaqui ja rá 'yɛ pa da ntaqui, necjʉ mahyoni ga pɛ'tshʉ ra jamfri pa ga ntacjʉ de yá nthate ra ts'onda̱hi.

17 Ne ngu ri su rá ṉ̃a̱xu 'nara soldado co ra fʉi dega bøja̱ pa hinte da ja, njabʉ nehe da za ga ntacjʉ ngue'a̱ dí pa̱hʉ gue ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ya xa pøhøguihʉ. Nehe nja ngu 'nara soldado dri hṉ̃a̱ rá mahuai, ma xi ga pa̱tuahʉ xá hño rá noya Aju̱a̱ pa ga ma̱ñhʉ, go gue'a̱ ra mahuai ri 'racjʉ ra Ma̱ca Nda̱hi.

18 Ne de gatho núna di øthʉ, nza̱ntho ga aphʉ Aju̱a̱. Ga aphʉ co rá ts'ɛdi ra Ma̱ca Nda̱hi pa da maxcahʉ de gatho nú'a̱ da 'ñehe, ne nza̱ntho ga ndø'mhʉ ne hinga tsayahʉ ga aphʉ Aju̱a̱, ne ga aphʉ por gatho ma'ra ya gamfri nehe.

19 Nehe 'yaphʉ Aju̱a̱ por guequi, pa nu xcrá ṉ̃a̱, ga ṉ̃a̱ nsi ra ntsu ni ra ntsa, ne go gue'a̱ da 'raca ya noya pa ga

mạ̱mba rá noya'ạ̱ ngu nú'ạ̱ xa 'ñutcagui, nú'ạ̱ hinxqui fạ̱di.
20 Nugui rá 'mɛhnigui Ajuạ̱ pa ga mạ̱mba nuna rá mạ̱ca noya'ạ̱, masque núbya dí ofadi pe dí mạ̱mba rá noya. Hangue 'yaphʉ Ajuạ̱ pa ga mạ̱mba rá noya'ạ̱ ngu rí 'ñepqui ga mạ̱ nsinque ra ntsu.

Ya nzɛnjua pɛhna ra apostol Pablo mi uadi ra carta

21 Pa gui pạ̱hʉ de ma 'bɛfi ne te gra 'bʉi de guecua, nuni ra cu Tiquico go guehni ma da xi'ahʉ gatho. Nuni ma zi cuhʉ go guehni 'nará hoga mɛfi ma Zidadahʉ.
22 Dí pɛhn'ahʉbʉ pa da xi'ahʉ te gra 'bʉheua ne pa da hñup'a ri mʉihʉ.
23 Ajuạ̱ ma Dadahʉ ne ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo da jạ̱p'ahʉ ne gatho ma'ra ya cu pa gui 'bʉhʉ te rá 'ñentho, ne da max'ahʉ pa gui mpɛ'tsua hmạ̱tehʉ 'na ngu ma'na ne pa gui pɛ'tshʉ ndunthi ra jamfri.
24 Ajuạ̱ da jạ̱pabi gatho nú'ʉ to'o ri mạ̱di ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo co 'nara hmạ̱te nú'ạ̱ hinhya'mʉ da uadi. Njabʉ gue'ạ̱.

RA FILIPENSE
RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'Ạ BI 'YOPABI YA GAMFRI ME FILIPO

Ra apostol Nsan Pablo mi ofadi bi 'yopabi ya gamfri me Filipo

1 Núga drá Pablo ne ra cu Timu, yá 'bɛgoguihe ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, dí op'a'ihe nuna carta gatho'ihʉ zi cuhʉ guí 'bʉhʉbʉ ja ra hnini Filipo, ne guí camfrihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ne gatho'ihʉ gyá ndạhʉ de ra nijạ ne nú'ahʉ gyá mastehʉ.

2 Ajuạ ma Dadahʉ ne ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo da jạp'a'ihʉ ne da max'ahʉ pa gui 'bʉhʉ te rá 'ñentho.

Ra apostol Nsan Pablo apabi Ajuạ po ya gamfri

3 Ora dí beni de gue'ahʉ dí umba njamạdi Ajuạ por gue'ahʉ.

4 Y ora dí apabi Ajuạ, dí apabi co ndunthi ra johya pa cada 'na de gue'ahʉ,

5 ngue'ạ desde gá camfrihʉ rá mạca noya Ajuạ asta nubya, xcá faxcahʉ pa xa ntʉnga nura mạca noya'ạ.

6 Nuga dí camfri gue nu Ajuạ to'o xa mʉdi xa pa't'a ri 'mʉihʉ, ma da sigui da 'yøt'a njabʉ pa sta yopa penga ma Zidadahʉ ra Jesucristo ya gri 'bʉhʉ xá hño ja rá thandi'ạ.

7 Y xá hño nú'ạ stá beni de gue'ahʉ, ngue'ạ xi dí pɛ'ts'ahʉ ndunthi ra hmạte, y ngue'ạ xi guí faxcahʉ co nú'ạ ra 'bɛfi xa 'racagui Ajuạ pa dí ñạnga ra mạca noya ne pa dí mạ gue go gue'ạ majuạni, masque dí ofadi o dí 'bai ja yá thandi ya ndạ.

8 Ajuạ pạdi xá hño gue nuga nts'ɛdi dí beñ'ahʉ co nuna hoga hmạte xa 'racjʉ ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

9 Dí apabi Ajuạ pa ma'na da zi'ta ri hmạtehʉ, ne ma'na gui pɛ'tshʉ ra hoga mfạdi pa gui pạhʉ ma'na xá hño nda'ạ gue'ạ ri ho Ajuạ.

10 Njabʉ da za gui pạhʉ gui huanhʉ nzạntho nú'ạ xá hño, ne gui pɛ'tshʉ 'nara te strá nt'axi, y njabʉ hinto da za te da mạ de gue'ahʉ nu stí yopa menga ma Zidadahʉ ra Jesucristo nuua ja ra ximhai.

11 Njabʉ dí tø'mi gue ra Zidada Jesucristo da 'yøt'e pa da hneca ya hoga 'bɛfi ja ri tehʉ. Y nú'ạ ra hoga 'bɛfi da hnequi ja gue'ahʉ go gue'ạ ngu 'nara hoga sofo pa rá nsunda Ajuạ, pa njabʉ ma'na da t'e'tsua rá nsu'ạ.

De ga 'bʉcua, nzạntho ga øt'e nú'ạ go rá paha ra Zidada Jesucristo

12 Ma zi cu'ihʉ dí ne gui pạhʉ xá hño gue gatho nú'ạ xa t'øtcagui gue'ạ ma'na xa umba ra ts'ɛdi ra mạca noya.

13 Hangue gatho nuya soldado 'bʉcua habʉ ja ra ts'ʉtbi, ne gatho ma'ra ya jạ'i, pạdi gue nuga xa jocagui fadi po rá ngue ra Zidada Jesucristo.

14 Y hangue por guehna ndunthi ya cu ma'na xa gн ra ts'εdi pa xa mąmbabi rá noya Ajuą nsinque ra ntsu, ne ma'na xa nja yá jamfri ja ra Zidada.

15 Nuga dí pądi xá hño gue 'ra de gue'н ną de ra Zidada Jesucristo ngue'ą ri hyøca nú'ą dí pεfi, ngue'ą nu'ы́ ne go da uadi nú'ą da mąñ'н. Pe nú'н ma'ra hą, mąmbabi rá noya Ajuą co yá mfeni xá nt'axi.

16 Pe nu'н tó'o ri hyøca nú'ą dí pεfi, mąmba rá noya ra Zidada Jesucristo pa yá hñosε'н ne pa da t'embi gue go ma'na ri mpεfi'н. Nu'ы́ øt'a njabн hønsε pa ma'na da hyondga ra 'ñн núbya de dí oua ja ra fadi.

17 Pe nu'н ma'ra hą, mąmba rá noya Ajuą co ndunthi ra hmąte ngue'ą pądi'н gue nuga dí 'bнcua pa ga ñąmbabi rá mąca noya Ajuą.

18 Pe hinte rí 'yø'tuabi de nú'ą gra ną'н. 'Bн mąñ'н con gatho yá mнi o hina, pe xi drí johya ngue'ą ma'na rí ntнnga rá noya ra Zidada Jesucristo.

Ne ma xi ga johya ndunthi,

19 ngue'ą nuga dí pądi gue núna dí thogui ma ga pøni xá hño, ngue'ą guí faxcahн guí aphн Ajuą por gueque, y nurá Mąca Ndąhi ma Zidadahн ra Jesucristo ri 'racagui ra ts'εdi.

20 Nuga hindí ne ga ntsa, dí ne ga ną con gatho ma jamfri, ngu xi stá nja nząntho. Ne dí ne ma'na da hnequi rá ts'εdi ra Zidada Jesucristo ja ma 'mнi, hinte rí 'yø'tuabi 'bн ga tu o ga sigui ga nte.

21 Ngue'ą nuga 'bн ga sigui ga 'bнcua ja ra ximhai, gue'ą pa ga øt'e nú'ą go rá paha ra Zidada Jesucristo, y nu'bн ga tu, ma grá hąnga ma thąhą.

22 Pe nu'bн ga sigui ga 'bнcua ja ra ximhai, ga mpεfi pa da gamfri ma'ra ya ją'i, hangue hindí pądi nda'ą ga beni, ua ma'na xá hño ga sigui ga nte, o ma'na xá hño ga tu.

23 De ri yoho hindí pądi nda'ą ga beni. Nu'ą dí nehmą, ga ma de guecua pa ma ga 'bн'be ra Zidada Jesucristo nuni mahets'i, ngue'ą pa gueque gue'ą ma'na xá hño de gatho.

24 Pe dí pądi gue ma'na xá hño pa gue'ahн ga sigui ga 'bнcua.

25 Hangue dí pądi gue ma ga sigui ga 'bнcua con gue'ahн pa da za ga fax'ahн pa ma'na da nte ri jamfrihн ne ma'na gui johyahн.

26 Hangue nu xcrí yopa hyandgaguihн ga yopa 'bнi con gue'ahн, ma xi gui xøcambenihн ma Zidadahн ra Jesucristo ngue'ą ma ga 'bнi ma'na'qui con gue'ahн.

27 'Yøthн ra ts'εdi gui 'yohн xá hño ngu nú'ą mąnga rá noya ra Zidada Jesucristo. Y njabн tsa ga mabн ga c'ą'ts'ahн o hina, pe ya ga øde gue gri 'bнhн xá hño co 'nada ra mfeni ne gri mpεfihн mahyεgui co ndunthi ra ts'εdi pa gui ną̃ñhн nú'ą ra jamfri xcá hną̃nihн de ra mąca hoga noya.

28 Ne oxquí hophн da pi'ahн nú'н to'o ri нtsa'ihн, ngue'ą

nu stí hyandi'ʉ gue hingri tsuhʉ, njabʉ da bạdi'ʉ gue ma da 'mɛdi'ʉ, pe nu'ahʉ gui pạhʉ gue co rá ts'ɛdi Ajuạ xa pøhø'ihʉ.

29 Ngue'ạ Ajuạ bi hñux'ahʉ hingue høns̄ɛ pa gui camfrihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, nehe pa gui thohʉ ya nt'ʉtsate po rá ngue'ạ, y nú'ạ guí thohʉ gue'ạ 'nara dạnga hño pa gue'ahʉ.

30 Guí pạhʉ gue nuga ne nu'ahʉ mahyɛgui drí ñạmbahʉ rá noya Ajuạ, y ya gá pạhʉ xá hño gatho nú'ạ stá thogui pa dá ñạni'ạ, ne ya xcá øhʉ te gatho dí thoguibya.

2

Ra Zidada Jesucristo bi 'ñe bi njạ'i, ne 'mɛfa Ajuạ bi umba 'nara nsu xi ra dạngui

1 Nu'ahʉ xa nup'a ri mfenihʉ numa zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ne xa hup'a ri mʉihʉ co rá hmạte'ạ, ne ra Mạca Ndạhi 'bʉi con gue'ahʉ, ne xa t'a'ahʉ ra hmạte ne ra huecate.

2 Hangue 'bʉhʉ co 'nada ra mfeni ne co 'nada ra hmạte, pa njabʉ hạ, gui hubgahʉ ma mʉi pa ga johya.

3 Ote guí øthʉ pa ri hñosɛchʉ, nixi pa gui pønga ri hmihʉ. Ne ogrí 'ñexasɛchʉ. Nu'ạ gui 'øthʉ, 'ñe'tsuahʉ yá nsu ma'ra.

4 Oguí hoñhʉ ra hño pa gue'asɛchʉ, hyoñhʉ pa ma'ra nehe.

5 Beñhʉ ngu bi benga ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo himbi 'ñets'i.

6 Ngue'ạ nu'ạ masque go guesɛ'ạ Ajuạ, pe bá tsopʉ rá nsu nú'ạ mbi pɛ'tsa nuni mahets'i masque mri mandani'ạ mahyɛgui co rá Dada.

7 Pe bá tsogui rá nsu pa bi e bi njạ'i nuua ja ra ximhai, ne asta bi nja ngu 'nara 'bɛgo, ne bi mɛ'tsa rá 'bai ngu rá 'bai 'nara jạ'i.

8 Y ya de mi 'bʉcua, bi 'mʉi ngu himri 'ñepi da 'mʉhmạ, y bi 'yø'tua nú'ạ go rá paha rá Dada asta xi bi du, ne nurá du'ạ xi xmá nts'o, ngue'ạ bi du ja 'nara pont'i.

9 Hangue Ajuạ bi umba 'nara nsu xi ra dạngui, ne bi hñu'mba 'nará thuhu nú'ạ ma'na ja rá nsu de gatho ya thuhu.

10 Pa njabʉ ma da ndandiñạhmu ne da xøcambenibi rá thuhu ra Zidada Jesu maxøgue gatho nú'ʉ bí 'bʉi mahets'i ne nú'ʉ 'bʉcua ja ra ximhai ne nú'ʉ 'bʉi rí nga'ti de ra ximhai.

11 Y gatho'ʉ ma da 'ñena gue ra Jesucristo go gue'ạ ma zi Hmuhʉ pa ma'na dra nsunda Ajuạ ra Dada.

Nu'ʉ tó'o xa gamfri go gue'ʉ nja ngu 'nara ñot'i ri yot'a ja ra ximhai

12 Ma zi cu'ihʉ, ngu gá nhyoga'yødehʉ nu ndá 'bʉi con gue'ahʉ, dí ne nehe núbya dí 'bʉi yabʉ de gue'ahʉ gue ma'na gui 'ramanuhʉ gui nhyoga'yødehʉ. 'Øthʉ xá hño gatho nú'ạ rí 'ñepi gui 'øthʉ ngue'ạ xcá mpøhøhʉ, ne nsuhʉ ja rá thandi Ajuạ.

13 Ngue'ạ Ajuạ go gue'ạ ri 'ra'ahʉ ra ts'ɛdi ne ya hoga

mfeni pa gui 'yøthʉ nú'ą xá
hño, ngu nú'ą ne'ą.
14 Gatho nú'ą gui 'yøthʉ,
'yøthʉ nsinque gui nøntehʉ ne
nsinque gui ntsanoyahʉ,
15 pa hinto da zʉ't'ahʉ ni
'nara ts'oqui. 'Bʉhʉ xá hño co
ri mfenihʉ strá nt'axi, ngue'ą
yá bą̱tsi'ihʉ Ajuą, masque guí
'bʉhʉ madetho de ya ts'o'mʉi
gá ją̱'i nú'ʉ hinxá nt'axi yá
mfeni. Nuni ja da hnecni
ri hoga'mʉihʉ ngue'ą nu'ahʉ
guí njahʉ ngu ya tsø ri yot'a ja
ra 'bɛxuui,
16 ne guí mąñhʉ ra hoga
noya dega te pa nzą̱ntho.
Nu'bʉ gui 'bʉhʉ xá hño ngu
núna dí xi'ahʉ, ma ga johya
ndunthi nu stua yopa penga
ra Zidada Jesucristo, ngue'ą
gue'bʉ ma ga pą̱di gue gatho
nú'ą stá pɛfi hinxa ma 'mɛdi,
ma da hneca ra hoga sofo
nú'ą stá pɛfi ja gue'ahʉ.
17 Ha nu'bʉ ga tu po
rá ngue'ahʉ, guehna ngu
'nara hñą̱'ti dí umbabi Ajuą
mahyɛgui co ri jamfrihʉ.
Nu'bʉ́ ga johya ngue'ą dí pą̱di
gue dí uñhʉ mahyɛgui ma
hñą̱'tihʉ, y njabʉ ga johyahʉ
mahyɛgui.
18 Hangue johyahʉ nehe, pa
ga pɛ'tshʉ 'nada ra johya.

Ra Timoteo ne ra Epafrodito

19 Dí beni ga pɛmpʉ 'bestho
ra cu Timu dua c'ą̱'ts'ahʉ 'bʉ
njabʉ rá paha ma Zidadahʉ,
pa nu stua pengui'ą da xi-
cagui de gue'ahʉ, pa njabʉ da
hñu ma mʉi, ne ga johya.
20 Ngue'ą̱ hønsɛ ra cu Timu
go gue'ą̱ 'nada ra mfeni dí
pɛ'tshe, ne dí tagui dí tuhe
por gue'ahʉ.
21 Ngue'ą̱ gatho nú'ʉ ma'ra
ya cu oda yá mfeni de yá 'bɛfi
pa yá hñosɛ'ʉ, hingo oda yá
mfeni de rá 'bɛfi ra Zidada
Jesucristo.
22 Y nu'ahʉ guí pą̱tuahʉ
rá 'mʉi ra cu Timu. Nú'ą́
xi faxcagui pa dí mą̱mba rá
noya Ajuą, nja ngu 'nara t'ʉ
faxa rá dada ja rá 'bɛfi.
23 Hangue dí beni ga pɛmpʉ
pa dua c'ą̱'ts'ahʉ, hønsɛ dí
tø'mi ga pą̱di te grá ma de
núna dí thoguiua.
24 Dí camfri gue co rá
mfats'i Ajuą necagui ga mabʉ
'bestho ga c'ą̱'ts'ahʉ.
25 Nehe dí beni gue mahy-
oni ga pɛmpʉ nehe ra cu
Epafrodito, guehni 'nama
hoga compa de ja ra 'bɛfi pa
dí ñą̱mbaheua rá noya Ajuą.
Nuni ra cuni go guehni uá
pɛnhʉ pa e bi maxcagui.
26 Y xa beni ndunthi de
gue'ahʉ pa da mabʉ, ne xi tu
rá mʉi ngue'ą bi bą̱di gue gá
pą̱hʉ bi hñeni.
27 Xi majuą̱ni bi hñeni
nts'ɛdi asta ya mi ma xa
duhmą̱, pe Ajuą bi mɛ'tsa ra
huecate de guehni, y hinga
hønsɛni, necagui nehe, bi
mɛsca ra huecate, ngue'ą 'bʉ
xa duhmą̱ni, nu'bʉ́ ma'na xa
du ma mʉi.
28 Hangue por gue'ą xi dí
ne ga pɛmpʉ pa gui johyahʉ
nu xcrí hyanthʉ ma'na'qui, y
necá ga johya nehe.
29 Nu xcrí hyanthʉ da
zømbʉni, xi da johyahʉ ndun-
thi, ngue'ą guehni 'nama
cuhʉ de ja rá thuhu ma

Zidadahʉ, ne xi da umfʉ ra hmạte, ne numahñobihʉ gatho ma'ra yá 'mɛhni Ajuạ di nguni.

30 Ngue'ạ nuní ya mi ma da du hmạhạ po rá 'bɛfi ra Zidada Jesucristo. Nuni himbi jamasu de ya ts'othogui, hangue e bi mɛfi 'nara 'bɛfi nú'ạ himbi za go gá pɛfihʉ ngue'ạ guí 'bʉhʉ yabʉ de guecua.

3

'Yohʉ xá hño ngu rí 'ñepi

1 Y nubyá zi cuhʉ, johyahʉ ja rá thuhu ra Zidada. Pa gueque hingui tsabigui ga xi'ahʉ ma'na'qui de nú'ạ ya stá op'ahʉ, y xá hño ga ben'ahʉ ngue'ạ go pa ri hñohʉ.

2 Nsuhʉ de nú'ʉ ya ts'ojạ'i hingui øt'e nú'ạ xá hño ne ri manda da thu'tsua ra seña ja rá ndo'yo 'na, ngu mạnga ra ndạxjua ley.

3 Ngue'ạ nujʉ́ go guecaguihʉ dí pɛ'tshʉ ra seña xi majuạni ja ma corasohʉ ngue'ạ stá camfrihʉ Ajuạ ne dí nsundahʉ'ạ po rá ts'ɛdi ra Mạca Ndạhi ne drí johyahʉ ngue'ạ yá mɛtiguihʉ ra Zidada Jesucristo. Hindí camfrihʉ gue nú'ạ ra seña thu'tsua ja rá ndo'yo 'na gue por gue'ạ ma da mpøhø 'na.

4 Nuga da zahmạ ga beni gue ma ga mpøhø co ma hoga 'bɛfi ne ma hñojạ'i stá øt'e de ma ts'ɛdi sɛhɛ, asta ma'na da za ga beni ndunthi que ma'ra ya jạ'i.

5 Ngue'ạ rá hñạto ma pa de stí 'bʉi, bi thusca nú'ạ ra seña ja ma ndo'yo ngue'ạ drá me Israel, stí 'ñehe de yá jạ'i ndu ra Benjami, drá xodyo ngue'ạ ma dada ma nạnạ myá xodyo. Y nuga ndí øt'a gatho ngu nú'ạ mạnga ja rá ley ya xodyo, ngue'ạ ndrá fariseo.

6 Xi ndí øt'a gatho yá ley ya xodyo, hangue xi ndí ø'tua ra nts'o'mʉi nú'ʉ ya cu xqui gamfri ra Zidada Jesucristo. Y mi jo'o to'o da 'ñena gue hinduí øt'a gatho ngu nú'ạ mạnga ra ley.

7 Gatho nuya ya t'øt'e ndí øt'a ma'mɛt'o, pa guecagui xi mri muui ndunthi, pe núbya ndá camfri ra Zidada Jesucristo, dá pạdi gue nú'ạ ndí øt'a ma'mɛt'o hinte ri muui.

8 Y xi majuạni gatho ya t'øt'e nú'ʉ ja ja ra ximhai, pa guecagui hinte ri muui'ʉ, dí ʉt'a ra uɛnda ngu ya paxi dá føtbʉ pa go dá pạdi ra Zidada Jesucristo. Stá tsopʉ gatho pa go dá pạdi ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo,

9 ne pa bi za dá 'natho'be'ạ, y njabʉ dí 'bʉi xá hño ja rá thandi Ajuạ. Y hingue ngue'ạ dí øt'a ngu nú'ạ mạnga ra ndạxjua ley dí 'bʉi xá hño ja rá thandi Ajuạ, nuga dí 'bʉi xá hño ja rá thandi'ạ ngue'ạ dí camfri ra Zidada Jesucristo. Hangue por gue'ạ Ajuạ handgagui gue xá nt'axigui ngue'ạ stá camfri.

10 Nubyá nu'ạ dí ne, dí ne ma'na ga pạdi ra Zidada Jesucristo. Dí ne ga pạtua rá ts'ɛdi de nú'ạ ra 'ra'yo te bi mɛ'tsi de mi yopa nte'ạ de ja ya du, ne dí ne ga nja ngu bi nja'ạ

himbi mạdi rá te, bi thogui ya ts'othogui ne asta bi du.

11 Dí ne ga njabʉ masque ga tu, pa njabʉ ga pɛ'tsa 'nara 'ra'yo te nehe ngu nú'ạ ra te bi mɛ'tsi nu mi yopa nte de ja ya du'ạ.

Ga øthʉ ra ts'ɛdi pa ga tsøñhʉ asta rá ñạni nuna ra 'ñu drí nehʉ

12 Pe hindí ena gue ya xi dí 'bʉi xá hño ngu núna dí mạ, dí pạdi gue drí 'bɛtho pa ga 'bʉi xi xá hño, pe nuga dí sigui dí øt'a ra ts'ɛdi pa ga tsʉdi nú'ạ ra hoga'mʉi xi xá hño ngu nú'ạ bi ne ra Zidada Jesucristo ga tsʉdi nu mi zʉcagui ra mʉdi'ạ.

13 Zi cuhʉ, nuga hindí ena gue ya dí pɛ'tsa nú'ạ ra hoga'mʉi'ạ, pe nu'ạ dí ne, ga pumfri gatho nú'ạ ya stá øt'e, ne ga øt'a ra ts'ɛdi ga sigui ga honga nú'ạ ra hoga'mʉi asta hinga tsʉdi.

14 Ne dí øt'a ra ts'ɛdi pa ga tsøni asta rá ñạni nuna ra 'ñu drí nehi asta hinga hạnga nú'ạ ra thạhạ xpá mɛscaguihʉ Ajuạ nuni mahets'i, nú'ạ xa ñạtcahʉ da 'racjʉ ngue'ạ dí camfrihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

15 Gathoguihʉ nújʉ xa zɛ ma jamfrihʉ, mahyoni ga beñhʉ ngu nú'ạ ja juadi dá mạ. Pe 'bʉ hinguí beñhʉ ngu dí bengá, Ajuạ da 'ñu't'ahʉ pa gui beñhʉ ngu dí bengá.

16 Pe nu'ạ mahyoni ga øthʉ, ga tɛñhʉ nú'ạ ya stá pạhʉ.

17 Ma zi cu'ihʉ, 'øthʉ ngu nú'ạ xcá hyanthʉ dí øt'e, ne hyanthʉ nú'ʉ ma'ra to'o øt'e ngu nú'ạ dí øt'e, pa njabʉ gui 'øthʉ ngu øt'ʉ nehe.

18 Ngue'ạ ngu stá xi'ahʉ ndunthi ya 'mi'qui ne dí xi'ahʉ ma'na'qui co ndunthi ra dumʉi asta tạqui dí zoni, xi 'bʉi ndunthi nú'ʉ ri 'ñɛt'ạ gamfri, pe co yá ts'o'bɛfi ri hnequi gue ri ʉtsabi rá du ra Zidada Jesucristo.

19 Pe nú'ʉ ya jạ'i'ʉ hinda ma da mpont'ui rá cuɛ Ajuạ. Nuyá ts'onc'at'i'ʉ go gue'ʉ ja ra uɛnda ngu yá zidada'ʉ, ne ri johyatho'ʉ da 'øt'a ya ts'ot'øt'e nú'ʉ ri japi da 'bɛ yá tsa. Nu'ʉ́ oda yá mfeni ya t'øt'e de guecua ja ra ximhai.

20 Pe nujʉ́ oda ma mfenihʉ ya t'øt'e de mahets'i ngue'ạ ya dyá menguhʉ de guehni, ne dí tø'mhʉ nehe gue ja dí 'ñehni ma zi Pøhøtehʉ, y nú'ạ́ go gue'ạ ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

21 Nú'ạ́ go gue'ạ ma da patca nuna ma 'baihʉ dí hạhʉbya pa da za ga 'bahʉ ngu rá 'bai'ạ xá nsunda. Nu'ạ́ ma da patca ma 'baihʉ co nú'ạ ra dạnga ts'ɛdi pɛ'tsi pa ri manda gatho ya t'øt'e de guecua ja ra ximhai ne mahets'i.

4

Johyahʉ nzạntho ngue'ạ guí camfrihʉ ma Zidadahʉ

1 Hangue por gue'ạ ma zi hmạca cu'ihʉ, xi da sigui gui 'bʉhʉ xá hño co nú'ạ ra jamfri xcá hñạñhʉ de ma Zidadahʉ. Nu'ahʉ xi dí mạ'ahʉ ne dí ne ga hant'ahʉ ma'na'qui, ngue'ạ por gue'ahʉ xi drí

johya, ne po ri jamfrihʉ ma ga ḇanga 'nara thḇhḇ.
2 Dí ḇantebi ra nju Evodia ne ra nju Sintique da mpumbabi pa da 'mʉi'ʉ co 'nada ra mfeni ngue'ḇ ri 'natho'ʉ co ra Zidada.
3 Y nú'i ma hoga mfats'i'i de ja rá 'bɛfi Ajuḇ, dí ḇante'i gui faxa nú'ʉ ya nju pa da mpumbabi, ngue'ḇ go gue'ʉ bi maxcagui ndunthi de ndí 'yobʉ ndí mḇnga ra mḇca noya co ra cu Mente ne gatho nú'ʉ ma'ra ya cu mri mpɛfi con guecagui. Nú'ʉ́ ya xpá t'opa yá thuhu'ʉ nuni mahets'i ja ra libro dega te.
4 Xi da johyahʉ nzḇntho ja rá thuhu ra Zidada, ne dí xi'ahʉ ma'na'qui: ¡Xi da johyahʉ!
5 'Bʉhʉ nzḇntho co ra hñojḇ'i pa da bḇdi gatho ya jḇ'i gue nu'ahʉ xi gyá hojḇ'ihʉ. Ma Zidadahʉ ya ma dua yo pengui 'bestho.
6 Ne ote guí tu ri mʉihʉ. Nu'ḇ gui 'yøthʉ, xipabihʉ gatho Ajuḇ, ne 'yapabihʉ te gatho ø't'ahʉ ra 'bɛdi, nehe umfʉ njamḇdi de gatho nú'ḇ te da 'ñe'ahʉ.
7 Nu'bʉ gui 'yøthʉ njabʉ, Ajuḇ da 'ra'ahʉ 'nara humʉi nú'ḇ xi ra dḇngui asta hingui tsa to da bḇdi, y nuna humʉinḇ da sup'a ri corasohʉ ne ri mfenihʉ ngue'ḇ guí 'bʉhʉ co ra Zidada Jesucristo.

Dá 'yoda ri mfenihʉ nú'ḇ xá hño

8 Nubyá ma zi cu'ihʉ, dá 'yoda ri mfenihʉ gatho nú'ḇ majuḇni, ne nú'ḇ xá nsunda, ne nú'ḇ xá hño, ne gatho nú'ḇ xá nt'axi, ne ra hñogajḇ'i, ne nú'ʉ ya t'øt'e hmḇ gue xá hño. Dá 'yoda ri mfenihʉ nú'ḇ guí pḇhʉ gue xá hño, ne nú'ḇ rí 'ñep'ahʉ.
9 'Yøthʉ ngu nú'ḇ dá u't'ahʉ ne nú'ḇ gá pḇhʉ ndí øt'e, ne nú'ḇ gá 'yøhʉ dá xi'ahʉ, ne nú'ḇ gá hyanthʉ ndí øt'e. 'Yøt'ehʉ njabʉ y nu Ajuḇ da 'mʉi con gue'ahʉ ne da 'ra'ahʉ ra humʉi.

Ya gamfri me Filipo pɛmpa ra mfats'i ra apostol Pablo

10 Drí johya ndunthi ja ra Zidada ngue'ḇ nubyá ya xcá yopa benjʉ, ne xcá faxcahʉ. Hingue xqui pumfriguihʉ, hønsɛ ngue'ḇ himi tsa hanja gui faxcahʉ.
11 Nuga hindí mḇnga njabʉ ngue'ḇ te øtca ra 'bɛdi, nuga stá pḇdi ga johya co nú'ḇ dí pɛ'tsi.
12 Stá pḇdi ga tsɛta ra hñoya, ne stá pḇdi ga 'bʉi co ra hño. Stá pḇdi de gatho, ra hniñḇ o ra thuhu, ne 'bʉ di ja o di otho.
13 Co nú'ḇ ra ts'ɛdi di 'racagui ra Zidada Jesucristo, nuga gatho da za ga tsɛti nú'ḇ da 'ñepqui.
14 Pe xi xcá øtcahʉ ra hño ngue'ḇ gá faxcaguihʉ ja ma ts'othogui.
15 Ngu guí pḇhʉ nú'ahʉ guí 'bʉhʉbʉ Filipo, nu de ndá fʉdi da mḇnga ra mḇca noya, ne de ndá pømbʉ Macedonia, bi njo'o ma'ra to'o bi 'racagui ra mfats'i, hønsɛ nuri nijḇhʉ nguí pɛncahʉ ra mfats'i dega jamḇdi ngue'ḇ stí xi'ahʉ rá noya Ajuḇ.

16 Ne de nduí 'bʉ ja ra
hnini Tesalononica, hingue
'na'quitho gá pɛncahʉ ra
mfats'i pa nú'ą̱ te ndí honi.
17 Nuga hindí ja po nú'ą̱ ra
mfats'i gá 'racjʉ. Nuga dí ja
pa gui hą̱ñhʉ nú'ą̱ ra thą̱hą̱ da
'ra'ahʉ Ajuą̱.
18 Nuga ya stá hą̱ni nú'ą̱ ri
mfats'ihʉ asta ma'na ndun-
thi de nú'ą̱ ndí honi, nú'ą̱ gá
pɛncahʉ co ra cu Epafrodito,
y con gue'ą̱ asta pongui. Nú'ą̱
gá pɛncahʉ gue'ą̱ ngu 'nara
'baha yʉni xá cʉhi nú'ą̱ xcá
umfʉ Ajuą̱, ne nu'ą́ ri ho'ą̱.
19 Ajuą̱ ma Dadahʉ da
'ra'ahʉ gatho nú'ą̱ gui
hyoñhʉ, ngue'ą̱ go gue'ą̱ tsa
da 'racjʉ gatho ya hño xá
nsunda por nú'ą̱ bi 'yøt'a ra
Zidada Jesucristo.
20 ¡Drá nsunda pa nzą̱ntho
Ajuą̱ ma Dadahʉ! Njabʉ
gue'ą̱.

*Ra nzɛngua pɛhna ra apos-
tol Pablo mi uadi ra carta*

21 Dí pɛñ'ahʉbʉ ra nzɛngua
de rá thuhu ra Zidada Je-
sucristo gatho nú'ahʉ gyá
gamfrihʉ me Filipo. Nehe
pɛñ'ahʉbʉ ra nzɛngua gatho
nuya cu dí 'bʉ'beua.
22 Nehe pɛñ'a'ihʉbʉ ra
nzɛngua nuya gamfri pɛpabi
ra Cesa ra dą̱nga ndą̱ de
guecua Nroma, ne gatho
ma'ra ya cu 'bʉi de guecua.
23 Ma Zidadahʉ ra Jesu-
cristo da jąp'ahʉ gatho'ihʉ.
Njabʉ gue'ą̱.

RA COLOSENSE
RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'Ạ BI 'YOPABI YẠ GAMFRI ME COLOSA

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Colosa

1 Núgui drá Pablo rá apostolgui ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Ajuạ go rá paha'ạ pa bi hñuxcagui dega apostol. Nugui ne ra cu Timu

2 dí op'a'ihe nuna carta nú'ahʉ ma zi cu'ihʉ guí 'bʉhʉbʉ ja ra hnini Colosa, guí camfrihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ne yá bạtsi'ihʉ Ajuạ. Ajuạ ma Dadahʉ da jạp'a'ihʉ ne da max'ahʉ pa gui 'bʉhʉ te rá entho.

Ra apostol Pablo apabi Ajuạ pa da jạpi ya gamfri

3 Ajuạ ma Dadahʉ go gue'ạ rá Dada nehe ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo dí apabihe por gue'ahʉ ne nzạntho dí umfe njamạdi'ạ

4 ngue'ạ stá øhe de ri jamfrihʉ guí pɛ'tsuahʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ne de nú'ạ ra hmạte guí pɛ'tsuahʉ gatho nú'ʉ ma'ra yá bạtsi Ajuạ,

5 ngue'ạ guí tø'mhʉ ma gui 'bʉhʉ nuni mahets'i habʉ xuá hyoqui Ajuạ pa gue'ahʉ. Nu'ahʉ guí pɛ'tshʉ ra hoga nthø'mate ngue'ạ xcá 'yøhʉ ra mạca noya nú'ạ mạnga majuạni, ne xcá camfrihʉ.

6 Nú'ạ ra mạca noya xcá 'yøhʉ xa si'ahʉ, rí ntʉngui gatho rá ngʉni ra ximhai, ne rí gamfri ndunthi ya jạ'i. Gue'ạ ngu 'nara hoga sofo ri unga rá noya Ajuạ de habʉraza de ra ximhai, ngu bi nja de guepʉ Colosa nu ngá 'yødehʉ bi si'ahʉ de nú'ạ bi 'yøt'a Ajuạ po rá hñojạ'i, ne gá pạhʉ gue go gue'ạ xi majuạni nú'ạ bi si'ahʉ.

7 Gue'ạ bi 'ñʉt'a'ihʉ numa hmạca cuhʉ ra Epafra, guehni 'nará hoga mɛfi ma Zidadahʉ ra Jesucristo stá 'ño'be ja rá 'bɛfi Ajuạ, ne bi zo'ahʉ de rá noya Ajuạ.

8 Nuni go guehni bi xicaguihe de nú'ạ ra hoga hmạte guí pɛ'tshʉ ngue'ạ xcá camfrihʉ.

9 Desde nú'ạ ra pa'ạ dá øhe njabʉ, hindí tsayahe dí apabihe Ajuạ por gue'ahʉ, pa da 'ra'ahʉ 'nara hoga mfeni pa gui pạtuahʉ xá hño nda'ạ go rá paha'ạ, ne da 'ra'ahʉ ra mfạdi pa gui pạhʉ xá hño gatho nú'ạ u't'ahʉ ra Mạca Ndạhi, ne gui pạhʉ nda'ạ xá hño gui 'yøthʉ.

10 Dí apabihe gue nzạntho gui 'yøthʉ ngu nú'ạ rí 'ñep'a'ihʉ gui 'yøthʉ ngue'ạ guí camfrihʉ ra Zidada, ne gui 'yøthʉ ngu nú'ạ ri ho'ạ, pa njabʉ da xup'a ri hoga 'bɛfihʉ, ne ma'na gui pạhʉ'ạ.

11 Nehe dí apabihe gue da 'ra'ahʉ ndunthi rá mạca ts'ɛdi'ạ pa da za gui tsɛthʉ gatho nú'ạ da 'ñep'a'ihʉ, ne gui tsɛthʉ co ra johya ne ra pacencia.

12 Ga umfʉ njamạdi Ajuạ ra

Dada ngue'ạ nu'ạ́ xa 'racjʉ ra ts'ɛdi pa ga 'bʉhʉ ja rá mạca ñot'i'ạ, ngu nú'ạ xa umbabi gatho ma'ra yá bạtsi'ạ.

13 Ajuạ go gue'ạ bi pøngaguihʉ de ja ra 'bɛxuui habʉ ndí 'bʉhʉ ja rá hmanda ra ts'oqui, y bi hñuscaguihʉ ja rá hmanda rá hmạca T'ʉ, go gue'ạ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

14 Nú'ạ́ go gue'ạ bi manga rá ji ne bi du pa bi pungaguihʉ gatho ma ts'oquihʉ ne pa bi pøhøguihʉ.

Dí 'bʉhʉ xá hño ja rá thandi Ajuạ po rá du ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo

15 Ajuạ hingui hnequi, pe bá ehe rá T'ʉ nú'ạ mahyɛguiui rá 'mʉi, ne xa thandi ne xa 'ñutcahʉ tengu rá 'mʉi rá Dada. Nu'ạ́ ya mi 'bʉi ante da nja gatho nú'ạ jabya, ne go gue'ạ ra ndạ de gatho.

16 Y Ajuạ bi 'yɛnt'ua rá 'yɛ'ạ pa go bi hyoqui gatho nú'ạ ja ne 'bʉi nuni mahets'i ne nuuạ ja ra ximhai, gatho nú'ạ ri hnequi ne nú'ạ hini hnequi, gatho nú'ʉ to'o ri manda ne ri ndạ, nú'ʉ ja yá ts'ʉtbi ne yá ts'ɛdi, gatho go bi hyoc'ạ, ne gatho pa rá nsunda'ạ.

17 Nú'ạ́ ya mi 'bʉi ante da nja gatho nú'ạ jabya, ne gatho go o ja rá 'yɛ pa ri su'ạ.

18 Ha nú'ạ́ nehe go ra ñạxu de ra nijạ. Y nura nijạ nú'ʉ to'o camfri'ạ, ne nu'ʉ́ go gue'ʉ rá ndo'yo'ạ. Y nu'ạ́ umbabi'ʉ ra 'ra'yo te nú'ʉ to'o camfri'ạ. Nu'ạ́ go rá mʉdi bi yopa nte de ja ya du, pa go bi ndạ'ạ de gatho.

19 Ajuạ go rá paha pa bi mahyɛguiui rá 'mʉi ne rá ts'ɛdi ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

20 Nehe Ajuạ go rá paha pa bá pɛhni'ạ pa njabʉ por nú'ạ bi 'yøt'e'ạ da za da yopa hogui gatho nú'ạ xqui ts'oqui nuua ja ra ximhai ne nuni mahets'i. Po rá ngue'ʉ bi manga rá ji ja ra pont'i'ạ ne ja bi duni, pa nu'ʉ́ bi za bi mạ́di'ʉ co Ajuạ ne bi za bi 'mʉi xá hño ja rá thandi'ạ.

21 Nu'ahʉ ma'mɛt'o nguí 'bʉhʉ yabʉ de Ajuạ ne ngrí ʉtsahʉ'ạ ja ri mfenihʉ, ngue'ạ nguí øthʉ ya ts'ot'øt'e, pe nubyá Ajuạ xa 'yøt'e pa gá mạ́dihʉ con gue'ạ ne gá 'bʉhʉ xá hño ja rá thandi'ạ.

22 Ngue'ạ Ajuạ bá pɛhna rá T'ʉ y nú'ạ́ gue'ạ ra Zidada Jesucristo bi e bi njạ'i pa bi tho ja ra pont'i, pa njabʉ da za gui 'bʉhʉ strá nt'axi ja rá thandi Ajuạ, ne ya hinte ma ts'oqui gui tuhʉ, ne njabʉ hinto da 'bɛ't'a ri tsahʉ ja rá thandi'ạ.

23 Hangue mahyoni gui siguihʉ co nú'ạ ra hoga jamfri xcá hạ̃ñhʉ, ne gui zɛhʉ ngu ya 'yʉza ri cʉna mbo ra hai, ne nzạntho gui tø'mhʉ nú'ạ ra nthø'mate xa si'ahʉ ne ma gui hạ̃ñhʉ ngue'ạ xcá camfrihʉ ra mạca noya nú'ạ gá ødehʉ. Nuna ra mạca noyanạ xa nt'øde maxøgue rá ngʉni ra ximhai, y núgui drá Pablo xa thuxcagui pa ga xanga nuna ra mạca noyanạ.

Ra apostol Pablo bi t'umbabi ra 'bɛfi pa da su ya gamfri

24 Xi drí johya ngue'ą dí tho ya thogui po rá ngue'ahʉ. Dí sufri ngu bi sufri ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, pa ga thogui nuya thogui hinxa njatho po rá ngue rá nijạ, y nú'ą́ go rá ndo'yo'ą.

25 Nugui 'nadrá mɛfi ja rá nijạ Ajuą xa hñuxcagui pa ga xi'ahʉ gatho ngu nú'ą mąnga rá noya'ą.

26 Ajuą bi hñuxcagui pa ga xi'ahʉ nú'ą xqui beni'ą desde maya'bʉ ne hinto xqui bądi, pe nubyá hą, xa 'ñutcahʉ nújʉ yá bątsiguihʉ'ą.

27 Ajuą gue'ą rá paha bi 'ñutcahʉ nú'ą xquí beni'ą ne hinxqui fądihmą, pa njabʉ da bądi gatho ya jąi ja ra ximhai tengu rá ndąngui nú'ą xquí beni Ajuą da 'yøt'e. Y nú'ą xquí beni'ą go gue'ą gue ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo 'bʉi ja ma corasohʉ, y hangue dí tø'mhʉ ga 'bʉhʉ pa nzą̨ntho ja rá nsunda'ą.

28 Núje yá mɛfiguihe Ajuą, habʉraza dí mąñhe de ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ne dí umfe ra hoga ts'ofo gatho ya jąi, ne dí utuahe'ʉ co nú'ą ra hoga mfądi xa 'racaguihe Ajuą, pa njabʉ to gatho da gamfri'ą da te yá jamfri pa da za da 'mʉ'ʉ ngu gra 'mʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

29 Hangue por guehna xi drí mpɛfi con gatho ra ts'ɛdi nú'ą xa 'racagui ra Zidada Jesucristo.

2

1 Nubyá, dí ne gui pąhʉ gue nugui xi dí apabi Ajuą con gatho ma ts'ɛdi por gue'ahʉ ne por nú'ʉ ya cu bí 'bʉi ja ra niją Laodicea, ne por gatho nú'ʉ ma'ra ya cu hinstá mpądi'be.

2 Dí apabi Ajuą gue da nup'a ri mfenihʉ, ne pa gui 'bʉhʉ co 'nada ra hmąte, ne pa da 'ra'ahʉ ra hoga mfądi pa ma'na gui pąhʉ xá hño ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo nú'ą bi 'ñe bi 'yøt'a nú'ą xqui beni Ajuą ne hinxqui fądihmą, ne ja dá pądihʉ.

3 Ngue'ą ja guehni ja ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ja jani gatho ra hoga mfądi ne ra hoga mfeni.

4 Dí xi'ahʉ njabʉ pa hinda za to da hya'ahʉ co 'raya noya nú'ʉ xi ri nt'øde mahotho pe hinga majuąni.

5 Masque nugui hindí 'bʉibya con gue'ahʉ, pe dí ja ra uɛnda dí 'bʉi con gue'ahʉ ngue'ą oda ma mfeni de gue'ahʉ, y xi drí johya ngue'ą dá øde gue guí øthʉ gatho nú'ą xá hño, ne xi xcá zɛdi ri jamfrihʉ nú'ą guí pɛ'tsuahʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

6 Hangue 'bʉhʉ xá hño co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ngu nú'ą xa t'u't'ahʉ nu ngá camfrihʉ.

7 Njahʉ ngu ya 'yʉza xa cʉna mbo ra hai, xi da nt'ʉthʉ con gue'ą, ne dá zɛ ri jamfrihʉ ngu nú'ą xa t'u't'ahʉ. Ne umfʉ njamądi Ajuą nzą̨ntho.

Dí pɛ'tshʉ 'nara 'ra'yo te ngue'ą dí camfrihʉ ra Zidada Jesucristo

8 Xi da nsuhʉ, oxqui hophʉ da hya'ahʉ nú'ʉ ya c'uamba jąi 'yobʉ xi'ahʉ nú'ą te

bensɛ de yá mfeni hønsɛ pa da hya'ahʉ, ngue'ą nu'ʉ́ hingui udi ngu nú'ą bi 'ñudi ra Zidada Jesucristo, nu'ʉ́ udi hønsɛ nú'ą xa bensɛ yá miją'iui de yá mfenisɛ ne xa 'ñudi.

9 Ja ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ja bi hnequini gatho tengu rá 'mʉi Ajuą ngue'ą nu'ą́ mahyɛguiui rá 'mʉi'ą.

10 Y nu'ahʉ ya xcá tsʉhʉ gatho ra te maxøgue, ngue'ą ya guí 'nathohʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo nú'ą ri manda gatho nú'ʉ to'o pɛ'tsa ra ts'ɛdi ne nú'ʉ to'o pɛ'tsa ra ts'ʉtbi.

11 Nu ngá 'nathohʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, gue'bʉ gá hąñhʉ ra seña ja ri corasohʉ ngue'ą Ajuą bi 'uec'a'ihʉ de ja ra ts'oqui. Y nú'ą ra seña gá hąñhʉ hingue ngu nú'ą ra seña øt'a ya xodyo gue hønsɛ ri señabitho rá ndo'yo 'na. Nuna ra seña gá hąñhʉ, gá hąñhʉ ja ri corasohʉ ngue'ą gá camfrihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

12 Ngue'ą nu ngá nxistehehʉ, ja ra uɛnda gá nt'aguihʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ne gá yopa ntehʉ ma'na'qui con gue'ą, ngue'ą xcá camfrihʉ gue Ajuą ja rá ts'ɛdi pa bi japi bi yopa nte ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo de ra du.

13 Nu'ahʉ ma'mɛt'o xqui 'mɛhmąhʉ ja ra ts'oqui, mi ja ra uɛnda ya xcá tuhmąhʉ, ne hinguí pɛ'tshmąhʉ nú'ą ra seña ja ri corasohʉ, pe nubyá Ajuą bi 'yøt'e pa gá yopa ntehʉ ma'ra'yo ngue'ą ya guí 'nathohʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ne bi pun'a'ihʉ gatho ri ts'oquihʉ.

14 Ajuą ya xa putca gatho ma ts'oquihʉ, ngue'ą xi 'nandyá 'yøt'ats'oquihʉ hindá øtehʉ ngu nú'ą manda ja rá ley'ą, hangue ma xa mɛncahmąhʉ ja ra nidu. Pe gatho nuya ts'oqui ndí tuhʉ, go ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo bi gut'a gatho ja ra pont'i.

15 Ne mi du ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ja ra pont'i, gue'bʉ bi ntąte de gatho yá ts'ɛdi ya ts'ondąhi ne yá hmanda'ʉ, ne njabʉ bi 'bɛtua yá tsa'ʉ ja yá thandi gatho ya ją'i, ne bi zixa nts'ąhni'ʉ.

Hyoñhʉ ya hoga hño bí ja nuni mahets'i

16 Ostí ma da du ri mʉihʉ 'bʉ nøñ'ahʉ ya ją'i ngue'ą hinguí øthʉ ngu yá nząi'ʉ, o de nú'ą guí tsihʉ, o ngue'ą hinguí øthʉ ya ngo ngu yá nząi ya xodyo, ne ngue'ą hinguí øthʉ ya ngo dega tat'a zącą ne de ya pa dega tsaya.

17 Ngue'ą gatho nú'ą mi øt'a ya xodyo go 'nara nt'uditho de ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo hinxqui zøtho, pe nu mi zøhø'ą, ja bi uahni gatho yá ts'ɛdi de nú'ą mi øt'a ya xodyo.

18 Oxqui hophʉ to'o da hya'ahʉ da xi'ahʉ gue hinte ma gui tąhąhʉ ngue'ą hinguí øthʉ ngu øt'ʉ, ngue'ą nú'ʉ ya hyate ją'i ri 'ñet'a hoją'i ne asta ri nsunda ya ɛnxɛ nehe, ne mą te gatho xa hyandi dega thedi, ha ne gue hinte xa hyandi, ne xi ri 'ñets'i de yá mfenisɛ.

19 Nu'ɨ́ hingui camfri ma zi Hmuhɨ ra Jesucristo nú'ą̱ to'o ra ñą̱xu de rá niją̱'ą̱. Y nurá niją̱'ą̱ gue'ą̱ rá ndo'yo, ha nujɨ́ go dyá xɛnihɨ de rá ndo'yo'ą̱ ne dí hąmphɨ rá ts'ɛdi'ą̱ pa ga ntehɨ, y njabɨ rí te rá niją̱'ą̱ ngu nú'ą̱ xa benga Ajuą̱.

20 Nu'ahɨ ja ra uɛnda xcá tuhɨ mahyɛgui co ma zi Hmuhɨ ra Jesucristo ne xcá 'uegueh̶ɨ de nú'ą̱ ri bensɛ de ja yá mfeni ya ją̱'i. Nu'bɨ́ ¿hanja guí øthɨ ngu yá nzą̱i'ɨ, 'ñena hingyá gamfrihɨ? ¿Hanja guí øthɨ ngu nú'ą̱ ri 'bɛp'a'ihɨ'ɨ?

21 Ngu nú'ą̱ eñ'ɨ: “Oguí thañhɨ núná, oguí tsihɨ nú'ą́, oguí jɨxhɨ co ri 'yɛhɨ.”

22 Gatho nuya ya hmandaya mą̱ hønsɛ de nú'ɨ ma da uadi da thogui, ne hinte ri muui ngue'ą̱ go 'raya hmandatho nú'ɨ xa zansɛ ya ją̱'i pa da 'ñudi'ɨ.

23 Nu'ą̱ tó'o da 'yøt'a nuya ya hmanda, ri hnequi ngu øt'a xá hño ngue'ą̱ øt'e co ra hñoją̱'i ne ndunthi ra søcambeni, ne asta da japi da sufri rá ndo'yo, pe nuya ya hmanda hinte ma ts'ɛdi umbi pa da zą̱ma rá ndo'yo.

3

1 Nu'ahɨ ja ra uɛnda gá yopa ntehɨ mahyɛgui co ma zi Hmuhɨ ra Jesucristo nu mi yopa nte'ą̱ de ra du, hangue hyoñhɨ nú'ɨ ya hoga hño bí ja nuni mahets'i habɨ bí 'bɨ'ą̱ ne bí hudi ja rá 'ñɛi Ajuą̱ rá Dada.

2 Dá 'yoda ri mfenihɨ de ya t'øt'e nú'ɨ bí ja nuni mahets'i, hingue de nú'ɨ ya t'øt'e jaua ja ra ximhai.

3 Ngue'ą̱ nujɨ́ ngu 'ñena dá tuhɨ mahyɛgui co ma zi Hmuhɨ ra Jesucristo ne dá yopa ntehɨ con gue'ą̱, hangue ja ra uɛnda ya dí 'bɨhɨ 'nadbɨ con gue'ą̱ nuni habɨ bí 'bɨ Ajuą̱ ra Dada.

4 Ne nu stua yopa pengui, ma ga hnequihɨ mahyɛgui con gue'ą̱ strá nsunda ngue'ą̱ 'nada ma tehɨ con gue'ą̱.

'Uegueh̶ɨ de ri ndą̱xjua 'mɨihɨ ngue'ą̱ ya guí pɛ'tshɨ ra 'ra'yo 'mɨi

5 Hangue 'uehɨ de gatho ya ts'oqui nú'ɨ jaua ja ra ximhai. Oxqui ntsinga medinthątihɨ, ne oxqui pɛ'tshɨ ra ts'onc'at'ają̱'i, nixi ma'ra ya ts'onc'at'i, nixi oxqui øthɨ ma'ra ya ts'o'bɛfi. Ne oxqui c'at'ihɨ ra boją̱ ne ma'ra ya hño de ra ximhai, ngue'ą̱ 'bɨ guí øthɨ njabɨ, nu'bɨ́ go grí nsundahɨ'ɨ, hingo grí nsundahɨ Ajuą̱.

6 Por nuya ts'ot'øt'eya ma da zɨtua rá cuɛ Ajuą̱ gatho nú'ɨ to'o ya ts'o'yøde.

7 Ne'ahɨ ja nguí ohɨnihmą̱ ja nú'ɨ ya ts'ot'øt'e'ɨ.

8 Pe nubyá ya guí pɛ'tshɨ ma'na ra 'ra'yo 'mɨi, hangue nehe hyɛhɨbɨ gatho nú'ɨ ma'ra ya ts'ot'øt'e, ngu ra nt'ɨtsate, ra cuɛ, ra nts'o'mɨi, ra ts'ante ne ma'ra ya ts'onoya.

9 Oguí mpetua nc'uambahɨ 'na ngu ma'na, ngue'ą̱ nú'ą̱

ri ndạxjua 'mɯihɯ ya xcá hɛhɯbɯ.
10 Nubyá ya xa mpata ri 'mɯihɯ, ne 'yo grí pạtuahɯ rá 'mɯi Ajuạ nú'ạ to'o xa 'ra'ahɯ ra 'ra'yo te, asta xi ma gui 'bɯhɯ ngu rá 'mɯi'ạ.
11 Y ja nú'ạ ri 'ra'yo 'mɯihɯ xcá pɛ'tshɯ, nuni hingui fạdi ua ra griego ua ra xodyo, ua pɛ'tsa ra seña ja rá ndo'yo o hina, ua ra mengu ua ra nzøhø jạ'i, ua ra 'bɛgo ua hingrá 'bɛgo, ngue'ạ ma zi Hmuhɯ ra Jesucristo gatho o ja rá 'yɛ'ạ, ne nu'ạ́ 'bɯi mahyɛgui con gatho.
12 Ajuạ xi ri mạ'a'ihɯ ne xa huahn'ahɯ pa dyá mɛti'ihɯ'ạ. Hangue nubyá dá nja ri nthecatehɯ, ne 'yøthɯ ra hñojạ'i, ogyá 'ñets'ihɯ, dá nja ri t'equ'eihɯ, ne ri pacenciahɯ.
13 Ntsɛtuahɯ 'na ngu ma'na, ha nu'bɯ 'na de gue'ahɯ to'o da 'yø't'ahɯ 'nara nts'o'mɯi, pumbahɯ, ngu bi pun'ahɯ nehe ra Zidada.
14 Pe nu'ạ ma'na mahyoni, nura hmạte gui pɛ'tshɯ, ngue'ạ go gue'ạ ri jacjɯ ga 'nathohɯ pa ga 'bɯhɯ co 'nada ra mfeni.
15 'Bɯhɯ co nú'ạ ra hoga'mɯi xa 'ra'ahɯ Ajuạ ja ri corasohɯ, ngue'ạ Ajuạ bi zohn'ahɯ pa gui 'bɯhɯ co 'nara hoga'mɯi ngue'ạ guí 'nada ra ndo'yohɯ co ma Zidadahɯ. Ne nzạntho umfɯ njamạdi Ajuạ de gatho nú'ạ da 'ñe'ahɯ.
16 Dá 'yoda ri mfenihɯ rá noya ma zi Hmuhɯ ra Jesucristo. 'Ñutuahɯ ne nupa mfenihɯ 'na ngu ma'na co nú'ạ ra hoga mfạdi xa t'a'ahɯ. Ne tuthɯ ya salmo ne ya jạhñạ ne ma'ra ya mạca thuhu. Tutuahɯ Ajuạ ne umfɯ njamạdi'ạ con gatho ri corasohɯ.
17 Gatho nú'ạ gui 'yøthɯ o nú'ạ gui mạñhɯ, 'yøthɯ gatho pa rá nsunda ma zi Hmuhɯ ra Jesucristo, ne ja rá thuhu'ạ umfɯ njamạdi Ajuạ ra Dada.

Nú'ạ rí 'ñepi da 'yøt'a ya gamfri pa da 'mɯi xá hño co yá miqu'eiui

18 Nu'ahɯ 'bɛhñạhɯ, 'yøta ri dạmehɯ ngu rí 'ñepi gui 'yøthɯ ngue'ạ gyá gamfrihɯ de ma Zidadahɯ.
19 Nu'ahɯ 'ñøhøhɯ, mạdi ri 'bɛhñạhɯ ne ogyá ts'o'mɯihɯ con gue'ɯ.
20 Nu'ahɯ bạtsihɯ, 'yøta gatho nú'ạ da xi'a ri dada ri nạnạhɯ, ngue'ạ guehna ri ho ra Zidada.
21 Ha nu'ahɯ dadahɯ, oguí tsɯihɯ nts'ɛdi ri bạtsihɯ pa hinda du yá mɯi'ɯ.
22 Ha nu'ahɯ 'bɛgohɯ, 'yøtehɯ ri hmuhɯ nuua ja ra ximhai gatho nú'ạ da 'bɛp'a'ihɯ, ne hingue hønsɛ ra ora hant'ahɯ xi grí mpɛhɯ pa gui pønga ri hmihɯ con gue'ɯ, pɛphɯ con gatho ri mɯihɯ ngue'ạ guí tsuhɯ Ajuạ.
23 Ne gatho nú'ạ guí pɛhɯ, pɛhɯ con gatho ri pahahɯ, jahɯ ra uɛnda go guí pɛphɯ ra Zidada, hingue nuya jạ'i.
24 Ya guí pạhɯ gue numa Zidadahɯ ra Jesucristo ma da 'ra'a ri thạhạhɯ ngue'ạ go guí pɛphɯ'ạ.
25 Pe nu'ạ tó'o øt'a ra nts'o'mɯi, ra Zidada da

gu'tuabi ngu tengu nú'ą xa 'yøt'e, ne hinda ma da nja ra nsʉqui.

4

1 Nu'ahʉ hmuhʉ, manda ri 'bɛgohʉ ngu rí 'ñepi, ngue'ą guí pąhʉ gue ne'ahʉ guí pɛ'tshʉ 'nari Hmuhʉ nehe nuni mahets'i.

2 Oguí tsaya gui 'yapabihʉ Ajuą con gatho ri mʉihʉ, ne umfʉ njamądi'ą ngue'ą ø't'a'ihʉ ri nt'adihʉ.

3 'Yapabihʉ por guecje, pa da xogahe ya gosthi pa da za ga mąñhe de gatho nú'ą xa 'yøt'a ra Zidada Jesucristo ngu nú'ą xqui beni Ajuą ne hinxqui fądihmą, pe Ajuą ya xa 'ñutcahʉ. Ne ngue'ą go dí mą de gue'ą, hangue dí jot'ua fadi.

4 'Yapabihʉ Ajuą pa da za ga mąnga xá hño de gue'ą ngu rí 'ñepcagui ga mą.

5 Jamasuhʉ hanja gui 'yohʉ, 'yohʉ co ndunthi ra mfądi ja yá thandi nú'ʉ hingyá gamfri. Ogrí 'bɛta ri orahʉ, zofohʉ'ʉ de rá noya Ajuą.

6 Ñąhʉ co ndunthi ra t'equ'ei ne ra hmąte, ne beñhʉ xá hño hanja grí thątuahʉ cada 'na nú'ʉ grí ñąuihʉ.

Ya nzɛnjua pɛhna ra apostol Pablo mi uadi ra carta

7 Nuni ma hmąca cuhʉ ra Tiquico guehni 'nará hoga mɛfi Ajuą stá mpɛhe mahyɛgui, y nu sta zømbʉ dua c'ą'ts'ahʉ, ma da xi'ahʉ gatho nú'ą te dí thoguiua.

8 Hangue pa gue'ą dí pɛhn'ahʉbʉ pa da xi'ahʉ tengu gra 'mʉihe de guecua ne pa da nup'a ri mfenihʉ.

9 Ma da mɛui nehe mą zi hoga cuhʉ Onesimo, nuni ja ra mengu de guepʉ ngu guí pąhʉ. Nuyʉ ma da xi'ahʉ gatho nú'ą dí thoguihe de guecua.

10 Ne ri fat'ajuą'ihʉ ra zi cu Aristarco nuni drí ncompa'beua ja ra fadi, ne ri fat'ajuą'ihʉ ra zi cu Marco nuni rá primo ra cu Berhna. Nu'ahʉ ya xa si'ahʉ gue ma da mabʉ da c'ą'ts'ahʉ ra cu Marco, ne sta zømbʉ umfʉ ra tsaya co ndunthi ra hmąte.

11 Nehe ri fat'ajuą'ihʉ nuni ra cu Jesu xa thu'mbabi nehe ra Justo. De gatho ya xodyo nú'ʉ xa gamfri hønsɛ nuyʉ ya cuyʉ faxcagui pa dí mąmbahe rá noya Ajuą de guecua, pa njabʉ ndunthi to'o xa yʉt'i ja rá hmanda Ajuą, y go guehyʉ xi ri hubga ma mʉi.

12 Ne ri fat'ajuą'ihʉ ra cu Epafra, guehni 'nará mɛfi nehe mą zi Hmuhʉ ra Jesucristo, nehni ra mengu de guepʉ. Nuni nząntho apabi Ajuą con gatho rá mʉi pa hingui 'ueguehʉ de ri jamfrihʉ ne pa gui 'yohʉ xá hño ja rá thandi Ajuą ne gui 'yø'tuahʉ nząntho ngu nú'ą go rá paha'ą.

13 Nugui go dí damajuąni xá hño de guehni, ngue'ą nząntho tagui tu por gue'ahʉ, ne por ya cu ya me Laodicea, ne nú'ʉ ya me Yerapoli.

14 Ri fat'ajuą'ihʉ nehe ra cu Luca, nuni ra medico xi ra hmądi, ne ra cu Dema.

15 Fat'ajuąhʉbʉ ts'ʉ gatho

ya cu nú'ʉ ya me Laodicea, ne fat'ajuạhʉbʉ ra cu Nimfa, ne gatho nú'ʉ ya cu ri munts'i ja rá ngu'ạ pa ri xøcambeni Ajuạ.

16 Nu xcrí juahʉ gui hñe'thʉ nuna ra carta, pɛmpabihʉ nú'ʉ ya cu ya me Laodicea, pa da hñe'ti nehe'ʉ. Ha nú'ạ dá pɛmpabi'ʉ da mɛn'a'ihʉ pa gui hñe'thʉ nehe.

17 Nehe xipabihʉ ra cu Arquipo gue da mɛfi xá hño nú'ạ ra 'bɛfi xa umbabi ra Zidada, asta hinda juatbi gatho.

18 Núgui drá Pablo de ma 'yɛsɛ dí op'ahʉ nuna ra nzɛnjua. Oxqui pumfriguihʉ gue dí oua ja ra fadi. Ha nubyá, Ajuạ da jạp'a'ihʉ. Njabʉ gue'ạ.

RÁ MƱDI RA TESALONICENSE

RÁ MƱDI CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO BI 'YOPABI YA GAMFRI ME TESALONICA

Ra apostol Pablo ne yá compa opabi ya gamfri me Tesalonica

1 Núga drá Pablo, ne ra cu Silvano ne ra cu Timu, dí pɛhn'a'ihebʉ nuna ra carta, nu'ahʉ gyá gamfrihʉ guí 'bʉhʉbʉ Tesalonica ne guí 'bʉhʉ co Ajuạ ra Dada ne co ra zi Hmu Jesucristo. Ajuạ ma Dadahʉ ne mạ zi Hmuhʉ ra Jesucristo da jạp'a'ihʉ ne da max'ahʉ pa gui 'bʉhʉ te rá 'ñentho.

Ra hoga'mʉi mi udi ya gamfri me Tesalonica

2 Dí aphe Ajuạ por gue'ahʉ ne nzạntho dí umfe njamạdi'ạ por gatho'ihʉ.

3 Nú'bʉ dí aphe Ajuạ ma Dadahʉ, nzạntho dí beñhe ra 'bɛfi de ri jamfrihʉ ne ri 'bɛfihʉ dega hmạte, ne dí beñhe de gatho nú'ạ guí tsɛthʉ ngue'ạ guí tø'mhʉ da 'ñehe ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

4 Ma zi cu'ihe yá hmạdi'ihʉ Ajuạ, dí pạhe gue xa huahn'a'ihʉ Ajuạ.

5 Nura mạca hoga noya dá xi'ahe hindá xi'a'ihe hønsɛ dega noya, dá xi'ahe co rá ts'ɛdi ra Mạca Ndạhi, nehe dí camfrihe gue go guehna xi majuạni. Nu'ahʉ gá pạhʉ tengu ma 'mʉihe nú'bʉ duá 'bʉhebʉ con gue'ahʉ pa ri hñohʉ.

6 Ya guí tɛnga ma 'mʉihe, nehe guí tɛmbahʉ rá 'mʉi ra Zidada Jesu. Gá hạñhʉ rá noya Ajuạ co ndunthi ra nt'ʉtsate, pe nehe co ra jo-hya nú'ạ xa 'ra'ahʉ ra Mạca Ndạhi.

7 Hangue gatho ya cu me Macedonia ne ya cu me Acaya bi dɛn'a ri 'mʉihʉ.

8 Por gue'ahʉ bi ntʉnga rá noya ra Zidada hingo sɛhɛ Macedonia nixi sɛhɛ Acaya; nehe habʉraza fạdi gue guí camfrihʉ Ajuạ. Nde nubyá, ya hindí pɛ'tshe te ga mạñhe,

9 ngue'ạ ya jạ'i ri mpede hanja bi za dá cʉthe ra mạca noya con gue'ahʉ. Nehe mạñ'ʉ gue gá tsohʉbʉ ya c'oi nú'ʉ hingo gue'ʉ Ajuạ pa gui pɛpabihʉ Ajuạ nú'ạ te y go gue'ạ Ajuạ xi majuạni.

10 Nehe guí tø'mbahʉ rá T'ʉ Ajuạ nu stí 'ñehe de ma-hets'i. Ajuạ go bi 'yøt'e pa bi yopa nte'ạ de ja ya du, ne go gue'ạ ra Zidada Jesu nú'ạ to'o ñạngaguihʉ de rá cuɛ Ajuạ ma da 'ñehe.

2

Rá 'bɛfi ra apostol Pablo nuni Tesalonica

1 Zi cuhʉ guí pạhʉ gue himbi 'mɛditho ma 'bɛfihe nú'bʉ dá hạts'ahebʉ rá noya Ajuạ.

2 Masque bi sicje ndunthi ya ts'onoya nuni Filipo ne bi hnabgaguiheni ngu guí pạhʉ, pe Ajuạ bi 'racje ra ts'ɛdi pa dá xi'ahe ra mạca

noya, hindá ntsahe nixi dá ntsuhe, masque ndí thohe ya nt'ʉtsate.
3 Dá zo'a'ihe de nú'ą xi majuąni, hindá zo'a'ihe dega ts'oqui nixi dega nthate.
4 Ajuą bi hyandi gue mi 'ñepcaguihe ga mąñhe ra mąca noya ne bi 'bɛpcahe ga mąñhe. Hangue gue'ą dí mąñhe, hingo pa go da t'ø'tua yá paha ya ją'i, hønsɛ pa go da t'ø'tua rá paha Ajuą nú'ą to'o pątca ma mfenihʉ.
5 Hindá ha'ahe co 'raya hoga noya mahotho, ngu guí pąhʉ, nixi hindá ha'ahe dega nc'at'aboją, Ajuą go pądi.
6 Ne hindá nehe to'o da 'ñesca ma nsuhe, nixi nu'ahʉ nixi ma'ra, masque mri 'ñepcaguihe hmąhą ngue'ą dyá 'mɛhnihe de ra Zidada Jesucristo.
7 Nu'ą dá øthe, ndí pɛ'ts'ahe ra hmąte ngu 'nara nąną su yá zi bątsi.
8 Nts'ɛdi xi stá mą'ahe, hangue hingue nsøctho dá 'ra'ahe rá hoga noya Ajuą, nehe xa za stá uñhe ma tehe po rá ngue'ahʉ ngue'ą xi drí mą'ahe.
9 Zi cuhʉ, nu ndá xi'a'ihe rá noya Ajuą, guí pąhʉ gue ndí mpɛfihe ma pa ra xuui co ndunthi ra nzabi pa hindá ø't'a'ihe ra xuhñą ni 'na de gue'ahʉ.
10 Guí pąhʉ ne Ajuą pądi gue nu ndá 'bʉhebʉ dá 'yohe xi xá hño ne dá nhyoją'ihe con gue'ahʉ nú'ahʉ gyá gamfrihʉ, ne hindá øthe nú'ą xá nts'o hangue himbi za to bi c'ascahe.
11 Ne guí pąhʉ hanja ndí zo'a'ihe ne ndí nup'ahe ri mfenihʉ cada 'na de gue'ahʉ, ngu 'nara dada zofo yá bątsi.
12 Ndí 'bɛp'ahe gue gui 'yohʉ ngu rí 'ñep'a'ihʉ ngue'ą Ajuą xa zohn'a'ihʉ pa gui 'bʉhʉ ja rá mąca hnini ne ja rá nsunda'ą.
13 Nuje nząntho dí umfe njamądi Ajuą ngue'ą gá øhʉ ra mąca noya nú'ą dá xi'ahe ne gá pąhʉ gue go gue'ą rá noya Ajuą ne hingo rá noya 'nara ją'i. Ne majuąni go gue'ą rá noya Ajuą, ne ri mpɛfi ja ri corasohʉ nú'ahʉ gyá gamfrihʉ.
14 Nu'ahʉ, zi cuhʉ, xcá thoguihʉ ya nt'ʉtsate mahyɛgui ngu xa thogui ya cu de yá nija Ajuą nuni Judea, nú'ʉ 'bʉi co ra Zidada Jesucristo. Xa ʉtsa'ihʉ ya mengu ri haihʉ mahyɛgui ngu ya xodyo xa ʉtsa ya cu nuni Judea.
15 Nuya xodyo go gue'ʉ bi hyo ra Zidada Jesu, nehe bi hyo sɛhɛ yá bądi'ʉ, y necje bi guje. Hingui øt'e'ʉ nú'ą rá paha Ajuą ne ri ʉtsa'ʉ gatho ya ją'i.
16 Mi hągaguihe hmąhą ga zofohe ya ją'i nú'ʉ hingyá xodyo pa hinda mpøhø'ʉ. Njabʉ ya xodyo xi bi 'yøt'a ya ts'oqui asta habʉ bi za, ne rá ngąts'i rá cuɛ Ajuą ya xa zʉdi'ʉ pa nząntho.

Ra apostol Pablo xi mi ne da ma da c'ą'tsa ya gamfri me Tesalonica

17 Nujʉ zi cuhʉ ya pɛ'tsa ya pa hinstá nuhʉ, pe de ma

corasohe dí beñ'ahe. Hangue xi ndí nehmạhe ga nuhʉ.

18 Ndí nehmạhe stá mahebʉ ga c'ạ'ts'ahʉ pe ra Satá himbi hocje. Núga drá Pablo ndunthi ya 'mi'qui dá ne ga mahmạbʉ.

19 Nde, ¿te rá 'bɛ'ạ dí tø'mhe, nda'ạ ma johyahe, ne hanja da thuscahe ra corona nu sta 'ñehe ma Zidadahʉ ra Jesucristo? ¿Ha gue hingue por gue'ahʉ?

20 Por gue'ahʉ ma da t'esca ma nsuhe ne ma ga johyahe.

3

1 Ya himbi za dá tø'mhe ma'ra ya pa pa dá pạhe te gri 'bʉhʉ, hangue dá beñhe ga coheni Atena.

2 Ha numa zi cuhʉ ra Timu dá pɛhn'a'ihebʉ. Gue'ạ 'nará mɛfi Ajuạ ne ma mfats'ihe ja rá 'bɛfi ra Zidada Jesucristo. Dá pɛhn'a'ihebʉ'ạ pa da nup'a ri mfenihʉ pa ma'na da zɛdi ri jamfrihʉ,

3 pa da njo'o ni 'na de gue'ahʉ to'o da ntsu de ya nt'ʉtsate guí thohʉ. Nu'ahʉ guí pạhʉ gue pa guehna dí 'bʉhʉua.

4 Nu nduá 'bʉhebʉ con gue'ahʉ dá xi'a'ihe gue mi pɛ'tsi te ga thohʉ ya nt'ʉtsate ngu ya xa t'øt'e ne ya guí pạhʉ.

5 Por gue'ạ nuga ya himbi za dá tø'ma ma'ra ya pa, hangue dá pɛhn'ahʉbʉ ra mɛfi pa dá pạdi te gra 'mʉ ri jamfrihʉ, xi'bʉ xqui hya'ahʉ ra ts'ondạhi y nu'bʉ́ nú'ạ ma 'bɛfihe xa 'mɛdithoho hmạhạ.

6 Ra cu Timu ya bá pengui de guepʉ ne ja rí zøhø, hangue go bá hạncahe'ạ ra noya de ri jamfrihʉ y de ri hmạtehʉ. Nzạntho guí bengaguihe co ra hmạte ne xi guí nehmạhʉ ga nuhʉ mahyɛgui ngu dí nehmạhe nehe ga hant'a'ihe.

7 Zi cuhʉ, nu ndá pạhe te gra 'mʉ ri jamfrihʉ xi bi hñu ma mʉihe, masque dí thohe ya nt'ʉtsate ne ya ts'othogui.

8 Nubyá hạ, xi dí johyahe ndunthi ngue'ạ xi majuạni guí 'bʉhʉ xá hño co ra Zidada.

9 Nde nu'bʉ́, otho con te ga ju'tuabihe Ajuạ por gatho nú'ạ ra johya dí pɛ'tshe ja rá thandi'ạ ngue'ạ guí 'bʉhʉ xá hño con gue'ạ.

10 Ajuạ dí aphe ma pa ra xuui con gatho ma mʉihe gue da 'racje nsɛqui ga nuhʉ pa ma'na da nxøgue ri jamfrihʉ.

11 Ajuạ ma Dadahʉ ne ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo da zixcahe pa ga tsøñ'a'ihe.

12 Ma zi Hmuhʉ da 'yøt'e pa ma'na da zi'ta ri hmạtehʉ pa xi gui mạ́dihʉ 'na ngu ma'na ne xi gui mạdihʉ gatho ma'ra, mahyɛgui ngu nuje dí mạ'a'ihe.

13 Ne da max'a'ihʉ pa gui zɛdihʉ, ne gui 'ueguehʉ de ya ts'oqui pa da njo'o to'o da c'a'ts'ahʉ ja rá thandi Ajuạ ma Dadahʉ nu stí 'ñehe ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo con gatho nú'ʉ to'o xa gamfri'ạ.

4

Ra hoga'mʉi gue'ạ ri ho Ajuạ

1 Nubyá zi cuhʉ, dí bạnte'ihe ne dí zo'a'ihe de

rá tsˈɛdi ra Zidada Jesu gue maˈna gui ˈyohʉ xá hño ngu dá uˈtˈahe, njabʉ ngu ne Ajuą̱.

2 Ya guí pą̱hʉ nuya hmanda dá ˈbɛpˈahe de rá tsˈɛdi ra Zidada Jesu.

3 Nurá paha Ajuą̱ gue da tˈaxca ri mfenihʉ. Oxqui hñuxhʉ co ya ˈbɛhñą̱ núˈʉ hingo xi ri ˈbɛhñą̱hʉ, nixi ya ˈbɛhñą̱ hinda hñuxui ya ˈñøhø núˈʉ hingo xi yá dą̱me.

4 Cada ˈna de gueˈahʉ gui pą̱hʉ hanja gui pɛˈtsa ri ˈbɛhñą̱hʉ, hingue gui pɛˈtshʉ dega tsˈoqui, gui ˈñøtehʉ ˈna ngu maˈna.

5 Oxqui pɛˈtshʉ ra tsˈoncˈatˈaja̱ˈi ngu øtˈa ya ˈñą̱gamfri ja̱ˈi núˈʉ hinxa bą̱ Ajuą̱.

6 Oxqui øˈtuahʉ ni ˈnara ˈñʉ ri cuhʉ nixi gui hyathʉ de nuya tˈøtˈeya, ngueˈą̱ Ajuą̱ go gueˈą̱ unga ra njuˈti de gatho nuya, ngu ya stá xiˈaˈihe ne stá zoˈaˈihe ndunthi.

7 Ajuą̱ xa zoncahʉ pa da ntˈaxca ma mfenihʉ hingue pa ga øthʉ ya tsˈoqui.

8 Nuˈą̱ tóˈo ri ʉtsa nuna ra noya, hingo ʉtsa ˈnara ja̱ˈi, pe ʉtsa Ajuą̱ núˈą̱ toˈo ˈracjʉ rá Mą̱ca Ndą̱hi.

9 Hingo mahyoni ga opˈaˈihe pa gui mą̱di ri cuhʉ, ngueˈą̱ Ajuą̱ ya xa ˈñuˈtˈaˈihʉ gue gui mą̱́dihʉ ˈna ngu maˈna.

10 Ne majuą̱ni ya guí øthʉ njabʉ con gatho ya cu ˈbʉ gatho rá ngʉni Macedonia. Pe dí zoˈaˈihe zi cuhʉ gue maˈna da ziˈta ri hmą̱tehʉ.

11 ˈYøthʉ ra tsˈɛdi pa gui ˈbʉhʉ ˈnara hogaˈmʉi. Mpɛfihʉ sɛhɛ co ri ˈyɛhʉ ngu núˈą̱ stá ˈbɛpˈaˈihe,

12 pa da ñą̱mahño de gueˈahʉ nuya ˈñą̱gamfri ja̱ˈi, ne pa hinte gui ˈbɛhʉ.

Rá yoˈehe ra Zidada

13 Zi cuhʉ, dí ne ga xiˈahe de núˈʉ xa du pa gui pą̱hʉ ne pa hinda du ri mʉihʉ ngu núˈʉ maˈra hinte tøˈmi.

14 Nde, ˈbʉ dí camfrihʉ gue ra Zidada Jesu bi du ne bi yopa nte maˈnaˈqui, nuˈbʉ́ nehe dí camfrihʉ gue Ajuą̱ dua tsi co ra Zidada Jesu nu stí ˈñeheˈą̱ núˈʉ toˈo bi du ne mi camfri ra Zidada Jesu.

15 Dí xiˈahe rá noya ra Zidada, gue nújʉ gra ˈbʉthʉua ja ra ximhai asta ra pa da ˈñehe ra Zidada, hingo ma ga ˈbɛtˈohʉ de núˈʉ ya xa du.

16 Pe ra Zidada ma dua cą̱i de mahetsˈi co ˈnara hmafi dega hmanda, ne co ˈnara noya de ˈnara ndą̱ˈɛnxɛ mahetsˈi, ne co rá nzʉni ra trompeta de Ajuą̱. Nuˈbʉ́ núˈʉ ya cu ya xa du ante da ˈñehe ra Zidada Jesu, nuˈʉ́ ˈmɛtˈo da yopa nteˈʉ.

17 Nepʉ nújʉ gra ˈbʉthʉua ja ra ximhai, ˈbestho da gʉxcahʉ mahyɛgui con gueˈʉ pa mañą̱ ja ya guui pa ga ma ga nthɛhʉ ra Zidada mañą̱ ja ra ndą̱hi, ne njabʉ ma ga ˈbʉhʉ nzą̱ntho co ra Zidada.

18 Hangue hñuˈmba mʉihʉ ˈna ngu maˈna co nuya noyaya.

5

1 Zi cuhʉ, hingo mahyoni ga opˈaˈihe pa ga xiˈahe de nuya

pa xa 'ñepʉ ne ha'mʉ ma da nja nuya t'øt'eya.

2 Ngue'ą̱ nu'ahʉ ya guí pą̱hʉ xá hño gue nu sta dat'a ra pa da 'ñehe ra Zidada, nura pa'ą̱ ma da nja ngu øt'a ra be dega xuui.

3 Nura pa sta 'ñenga ya ją̱'i gue ja ra hmetho ne ra hoga'mʉi, nu'bʉ́ sta dą̱mfri'ʉ da 'ñe 'nara nhuati pa gue'ʉ ngu yá ʉgui 'nara 'bɛhñą̱, ne hinda mpont'ui'ʉ.

4 Pe nu'ahʉ zi cuhʉ ya hinguí 'bʉhʉ ja ra 'bɛxuui, hangue nura pa'ą̱ hinda ma da zʉ'ahʉ ngu 'nara be.

5 Gatho'ihʉ guí 'bʉhʉ ja ra ñot'i ne guí 'bʉhʉ dega pa. Nujʉ ya hindí 'bʉhʉ ja ra xuui nixi ja ra 'bɛxuui.

6 Hangue hinga ą̱hʉ ngu ma'ra, ga ndø'mhʉ nzą̱ntho, ne di ja ma mfenihʉ.

7 Nuto ą̱hą̱, ą̱hą̱ 'bʉ nxuui, ne nuto ri ti, ri ti dega xuui.

8 Pe nujʉ dí 'bʉhʉ dega pa ne di ja ma mfenihʉ. Ga hñehʉ co ma hehʉ dega jamfri y dega hmą̱te pa hinte ga jahʉ. Njabʉ ga hñehʉ ngu ri hñe nú'ʉ to'o 'yo ja ra tuhni. Ne ga pɛ'tshʉ ra nthø'mate pa ga mpøhøhʉ ngu 'nara nthaqui ja ma ñą̱xuhʉ.

9 Ajuą̱ hinxa hñuxcahʉ pa da zʉcjʉ rá cuɛ'ą̱, xa hñuxcahʉ pa ga mpøhøhʉ por ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

10 Nú'ą́ bi du por guecjʉ pa da za ga 'bʉhʉ con gue'ą̱ masque gra 'bʉthʉua o ya stá tuhʉ.

11 Hangue hñu'mba mʉihʉ ne nupa mfenihʉ 'na ngu 'na ngu ya guí øthʉ.

Ra apostol Pablo umba ra ts'ofo ya gamfri

12 Zi cuhʉ, dí bą̱nte'ihe gue gui pɛ'tsuahʉ ra t'equ'ei nú'ʉ brí mpɛfibʉ ja rá 'bɛfi ra Zidada ne su'ahʉ ne zo'a'ihʉ.

13 Pɛ'tsuahʉ ndunthi ra hmą̱te po yá hoga 'bɛfi. 'Bʉhʉ co 'nara hoga'mʉi 'na ngu 'na.

14 Nehe dí bą̱nte'ihe zi cuhʉ gue gui zohʉ ya cu nú'ʉ ya dą̱hñei, gui nupa yá mfeni nú'ʉ to'o tu yá mʉi, gui faxhʉ nú'ʉ to'o ts'ʉtho yá jamfri, ne gui tsɛtuahʉ gatho.

15 Jamasuhʉ gue hingui co'tshʉ ra nts'o'mʉi co ra nts'o'mʉi. 'Yøthʉ nzą̱ntho ra hño 'na ngu ma'na nehe con gatho ya ją̱'i.

16 Johyahʉ nzą̱ntho.

17 Ja guetbʉ́ gui 'yaphʉ Ajuą̱.

18 Umfʉ njamą̱di Ajuą̱ de gatho nú'ą̱ da 'ñehe, ngue'ą̱ gue'ą̱ rá paha Ajuą̱ pa gue'ahʉ nú'ahʉ guí 'bʉhʉ co ra Zidada Jesucristo.

19 Oxqui hą̱cuahʉ rá ts'ɛdi ra Mą̱ca Ndą̱hi.

20 Oxqui ʉtsahʉ nú'ą̱ te u't'ahʉ nú'ʉ ñą̱ de rá noya Ajuą̱.

21 Pą̱hʉ nda'ną̱ nú'ą̱ xá hño, ne tɛñhʉ'ą̱.

22 'Uehʉ de gatho nú'ą̱ xá nts'o.

23 Ajuą̱ hubga ma mʉihʉ, ne go gue'ą̱ da t'axca maxøgue ri mfenihʉ, pa da 'bɛ'tsi xá hño ri hoga ndą̱hihʉ ne ri mfenihʉ ne ri ndo'yohʉ, pa hinto da c'a'ts'ahʉ nu sta 'ñehe ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

24 Hingui pata rá mfeni
nú'a̱ to'o xa zohn'a'ihʉ, ne go
gue'a̱ da 'øt'e.

Ra apostol Pablo ja rá
ngɑ̱ts'i rá carta ri yopa zɛngua
ya gamfri ne apa Ajuɑ̱ por
gue'ʉ

25 Zi cuhʉ, 'yaphʉ Ajuɑ̱ por
guecje.

26 Fat'ajuɑ̱hʉbʉ gatho ya cu
co 'nara nthʉfi dega hmɑ̱te.

27 Dí 'bɛp'a'ihʉ nts'ɛdi de
rá thuhu ma Zidadahʉ gue
gui hñe'tuabihʉ nuna ra carta
gatho ya cu.

28 Ma Zidadahʉ ra Jesu-
cristo da max'a'ihʉ. Njabʉ
gue'a̱.

RÁ ÑOHO RA TESALONICENSE

RÁ ÑOHO RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'Ą BI 'YOPABI YA GAMFRI ME TESALONICA

Ma'na'qui ra apostol Pablo ne yá compa opabi ya gamfri me Tesalonica

1 Núga drá Pablo, ne ra cu Silvano ne ra cu Timu, dí pɛhn'a'ihebʉ nuna ra carta nu'ahʉ gyá gamfrihʉ guí 'bʉhʉbʉ Tesalonica ne guí 'bʉhʉ co Ajuą ma Dadahʉ ne co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

2 Ajuą ra Dada ne ra zi Hmu Jesucristo da jąp'a'ihʉ ne da max'a'ihʉ pa gui 'bʉhʉ te rá 'ñentho.

Ajuą ma da castiga nuya 'yøt'ats'oqui nu sta yopa zøhø ra Zidada Jesucristo

3 Zi cuhʉ, pɛ'tsi te ga umfe nzą̨ntho njamą̨di Ajuą por gue'ahʉ ngu rí 'ñepcahe ga øthe ngue'ą̨ xi rí te ri jamfrihʉ ne gatho'ihʉ ma'na rí zi'ta ri hmą̨tehʉ 'na ngu ma'na.

4 Hangue nuje dí e'ts'a'ihe ri nsuhʉ ja yá niją Ajuą ngue'ą̨ xi ra dą̨ngui ri jamfrihʉ masque guí thohʉ ya ts'othogui ne ya nt'ʉtsate.

5 Pe gatho nuya thogui guí thohʉ, ja ri hnecni gue Ajuą øt'a nú'ą̨ xá hño ne ma da 'yøt'a ra hoga ts'ʉtbi, ngue'ą̨ por nuya ts'othoguiya Ajuą da za da mą gue rí 'ñep'a'ihʉ gui 'bʉhʉ habʉ bí manda'ą̨, ne por gue'ą̨ grí sufrihʉ.

6 Ajuą øt'a nú'ą̨ xá hño da co'tsuabi nú'ʉ to'o ri ʉtsa'ihʉ.

7 Nehe nú'ahʉ t'ʉtsa'ihʉ, Ajuą øt'a nú'ą̨ xá hño da 'ra'a'ihʉ ra tsaya mahyɛgui con guecje nu stua pengui de mahets'i ra Zidada Jesu co ya ɛnxɛ nú'ʉ hą̨mpa rá ts'ɛdi'ą̨.

8 Nu stí 'ñeheua'ą̨, ma da hnequi 'nara dą̨nga tsibi ja rá nthets'i. Ma da 'ñehe pa da castiga nú'ʉ to'o hingui pą̨ Ajuą nixi hingui øtuabi rá mą̨ca noya ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

9 Nu'ʉ́ ma da gut'a yá thai ja ra nidu pa nzą̨ntho, ne hinda za da 'mʉ'ʉ ja rá thandi ra Zidada habʉ ja rá nsunda ne rá ts'ɛdi.

10 Nura pa stí 'ñehe'ą̨, gatho ya cu nú'ʉ to'o camfri'ą̨ ma da 'yø ne da nsunda'ą̨. Ne'ahʉ ma gui 'yøhʉ ne gui nsundahʉ'ą̨ ngue'ą̨ gá camfrihʉ nú'ą̨ dá xi'a'ihe.

11 Por guehna nzą̨ntho dí aphe Ajuą gue da max'a'ihʉ pa gui 'bʉhʉ ngu rí 'ñep'a'ihʉ ngue'ą̨ xa zohn'a'ihʉ'ą̨, ne dí aphe gue da nup'a ri mfenihʉ co rá ts'ɛdi'ą̨ pa gui 'yøthʉ co 'nara johya gatho nú'ą̨ xá hño ne pa gui 'yøthʉ ya 'bɛfi dega jamfri,

12 pa njabʉ da hnequi rá nsunda ma Zidadahʉ ra Jesucristo ja ri 'mʉihʉ ne da t'e'ts'a ri nsuhʉ po rá hñoją̨'i Ajuą ne ra Zidada Jesucristo.

2

Ma da hnequi ra 'yøt'ats'oqui gá ją̨'i

1 Núbya zi cuhʉ dí ne ga
xi'ahe de rá yo'ehe ma Zi-
dadahʉ ra Jesucristo nu xcrá
muntshʉ con gue'ą̱.
2 Dí bą̱nte'ihe zi cuhʉ gue
hingui ntsuhʉ nixi to gui
hophʉ da 'uec'a'ihʉ de ri hoga
mfenihʉ ne da 'ñeñ'ahʉ gue
ra Zidada ya bá yopa pengui,
nixi dega thedi, nixi dega
noya, nixi dega hɛ'mi nú'ą̱ di
mą̱ gue go stá pɛnhe, ne nú'ʉ
di mą̱ gue rá pa de rá yo'ehe
ra Zidada ya bi zøhø.
3 Oxqui hophʉ ni 'na tʉi to
da hya'ahʉ ne da 'ñeñ'ahʉ gue
nura pa ya bi zøhø. 'Mɛt'o
ma da nanga ndunthi to'o da
ñą̱ ncontra de Ajuą̱, ne da
hnequi nú'ą̱ ra 'ñøhø dega
'yøt'ats'oqui ma da ma ja ra
nidu. Nepʉ 'mɛfa de gue'ą̱ ma
da zøhø ra Zidada.
4 Nura 'yøt'ats'oqui gá ją̱'i'ą̱
ma da ma ncontra de Ajuą̱
ne da 'ñexa sɛhɛ, ne da ne da
hñą̱mba yá luga gatho nú'ʉ
t'embi gue go gue'ʉ Ajuą̱, nú'ʉ
ri nsunda ya ją̱'i, asta hinda
hñudi ja rá ndą̱nijią̱ Ajuą̱, ne
da mą̱ñ'ą̱ gue go gue'ą̱ Ajuą̱.
5 ¿Ha gue hinguí beñhʉ gue
nú'bʉ ndí 'bʉi con gue'ahʉ dá
xi'a'ihʉ de guehna?
6 Nu'ahʉ guí pą̱hʉ te rá 'bɛ'ą̱
hinxa hopi da hnequitho
nura 'yøt'ats'oqui gá ją̱'i'ą̱.
Ma da hnequi asta nú'ą̱ ra pa
da zø rá ora.
7 Nura ts'oqui ya ri mpɛfi
mant'ą̱gui, hønsɛ tø'mabya da
thą̱ca nú'ą̱ to'o hingui hopi da
hnequi.
8 Nu'bʉ́ gue'bʉ da hnequi
nú'ą̱ ra ts'oją̱'i, ne ra Zidada
ma da hyo'ą̱ co 'nara noya da
mą̱, ne da ma da huati co rá
nsunda nu sta 'ñehe'ą̱.
9 Nu sta hnequi nura
ts'oją̱'i'ą̱ dri hñą̱mpa rá
ts'ɛdi ra Satá ne ma da 'ñudi
ndunthi ya nt'udi ne da 'yøt'a
ndunthi ya milagro dega
nthate.
10 Ne ma da hyat'i co ya
nthate xi xá nts'o nú'ʉ to'o ma
da ma ja ra nidu. Nu'ʉ́ mi tsa
da mpøhø hmą̱hą̱ pe himbi
ne bi gamfri nú'ą̱ xi majuą̱ni
hangue ma da ma ja ra nidu.
11 Hangue ringue'ą̱ Ajuą̱ da
pu'tua yá mfeni'ʉ pa da gam-
fri nuna ra nc'uambaną̱.
12 Pa njabʉ da duxa ra
ts'oqui nuto gatho himbi ne
bi gamfri nú'ą̱ majuą̱ni, nú'ʉ
to'o ma'na bi ho ra ts'oqui
que nú'ą̱ majuą̱ni.

Ajuą̱ xa huancahʉ pa ga
mpøhøhʉ

13 Pe nuje rí 'ñepcahe gue
nzą̱ntho ga umfe njamą̱di
Ajuą̱ por gue'ahʉ zi cuhʉ
yá hmą̱di'ihʉ ra Zidada,
nguetho Ajuą̱ bi huahn'a'ihʉ
ante da hyoca ra ximhai pa
gui mpøhøhʉ. Ne gá mpøhøhʉ
ngue'ą̱ ra Mą̱ca Ndą̱hi bi
'uec'a'ihʉ de ya ts'oqui, ne
xcá camfrihʉ nú'ą̱ majuą̱ni.
14 Pa guehna bi zohn'a'ihʉ
Ajuą̱ por nura mą̱ca noya
stá xi'a'ihe pa da hnequi rá
nsunda ma Zidadahʉ ra Jesu-
cristo ja ri 'mʉihʉ.
15 Hangue ringue'ą̱ zi cuhʉ
oxqui 'ueguehʉ. Pɛ'tshʉ xá
hño ya nt'utuate nú'ʉ stá
u't'a'ihe dega noya o nú'ą̱ stá
op'ahe.
16 Ajuą̱ ma Dadahʉ bi
mą̱caguihʉ ne bi huegaguihʉ

hangue bi 'racjʉ ra humʉi pa nzạntho ne bi 'racjʉ 'nara hoga nthø'mate.

17 Nú'ạ́ ne ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo da nup'a ri mfenihʉ ne da ja'ahʉ gui 'yohʉ xá hño de nú'ạ guí øthʉ ne nú'ạ guí mạ̃ñhʉ.

3

Ra apostol Pablo xipa ya cu gue da ora por gue'ʉ pa njabʉ ma'na da ntʉnga rá noya Ajuạ

1 Nubyá zi cuhʉ dí a'a'ihe gui 'yaphʉ Ajuạ por guecje pa da dạma ntʉnga rá noya Ajuạ habʉraza, ne da jamfri ngu xcá camfrihʉ.

2 Nehe 'yaphʉ Ajuạ gue da ñạngaguihe'ạ de ya 'yøt'ats'oqui gá jạ'i nú'ʉ øt'a ya nts'o'mʉi, ngue'ạ hinga gatho pɛ'tsa ra jamfri.

3 Masque njabʉ, nu Ajuạ hingui pata rá mfeni, nú'ạ́ da ja'ahʉ gui zɛdihʉ ne da ñạñ'a'ihʉ de ra nts'o.

4 Dí camfrihe gue guí øthʉ nú'ạ stá 'bɛp'ahe ne ma gui sigui gui 'yøthʉ njabʉ ngue'ạ Ajuạ ri 'ra'ahʉ ra ts'ɛdi.

5 Ra Zidada Jesu da xoc'a ri mfenihʉ pa gui pɛ'tshʉ rá hmạte Ajuạ ja ri corasohʉ, ne pa gui tsɛthʉ ngu bi zɛta ra Zidada Jesucristo.

Ya cu rí 'ñepi da mpɛfi

6 Zi cuhʉ, dí 'bɛp'a'ihe de rá thuhu ma Zidadahʉ ra Jesucristo gue gui 'uegueh ʉ de gatho nú'ʉ ya cu xa mpʉnga dạhñei ne hingui 'yo ngu nú'ạ dá u't'a'ihe.

7 Nu'ahʉ ya guí pạhʉ gue rí 'ñep'a'ihʉ gui tɛnga ma 'mʉihe. Nuje hindá ndạhñeihe nu ndá 'bʉhʉbʉ.

8 Nixi to'o bi 'uinjethoho. Nu'ạ ndí øthe, ndí mpɛfihe ma pa ra xuui co ndunthi ra nzabi pa himbi 'mɛ te dá tsihe, ne pa hindá ø't'ahe ya xuhñạ.

9 Hingue himrí 'ñepcaguihe pa gui 'racaguihe te ga tsihe. Dá øthe njabʉ pa da za gui 'yøthʉ ngu nú'ạ dá øthe.

10 Ngue'ạ nú'bʉ nduá 'bʉhe con gue'ahʉ dá 'bɛp'ahe gue nu'ạ tó'o hinda ne da mpɛfi hinda ñuni nehe.

11 Dí xi'ahe nuna ngue'ạ dí øhe gue 'ra de gue'ahʉ ya xcá mpʉnga dạhñeihʉ ne hinguí ne te gui pɛhʉ, hønsɛ guí 'yohʉbʉ grí hñøthʉ habʉ hindí 'ñepi gui hñøthʉ.

12 Nuya cu'ʉ to'o øt'a njabʉ, dí 'bɛphe ne dí zohe de rá ts'ɛdi ma Zidadahʉ ra Jesucristo gue da mpɛfi te rá 'ñentho pa njabʉ da dạhạ nú'ạ da zi.

13 Zi cuhʉ odi tsabi'ihʉ gui 'yøthʉ ra hño.

14 Nu'ạ tó'o hinda 'yøtcaguihe nú'ạ dí mạ̃ñhe ja nuna ra carta, mạ̃ñhʉ to gue'ạ ne ogrí ntsixhʉ'ạ pa njabʉ da ntsạ.

15 Pe oguí ʉtsahʉ. Umfʉ ra ts'ofo ngu rí 'ñepi 'nara cu.

Ra apostol Pablo ja rá ngạts'i rá carta apa Ajuạ por ya cu

16 Nubyá, ra Zidada nú'ạ 'racjʉ ra humʉi, nzạntho da 'ra'ahʉ 'nara humʉi de nú'ạ te gatho da 'ñehe. Ra Zidada da 'mʉi con gatho'ihʉ.

17 Núga drá Pablo dí op'ahʉ
ra nzɛngua co ma 'yɛ sɛhɛ,
guehna 'nara seña ja gatho
nú'ʉ ya carta dí ofo. Njaua dí
ofo.
18 Ma Zidadahʉ ra Jesu-
cristo da max'a'ihʉ gatho.
Njabʉ gue'a̱.

RÁ MƱDI RA TIMOTEO

RÁ MƱDI CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO BI 'YOPABI RA TIMOTEO

Ra apostol Nsan Pablo opabi ra Timoteo

1 Núgui drá Pablo rá apostolgui ra zi Hmu Jesucristo. Ajuą ma Dadahʉ ne ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo go gue'ʉ bi huancagui pa drá apostol. Ajuą go gue'ą bi pøhøguihʉ, y ra zi Hmu Jesucristo go gue'ą dí tø'mhʉ.

2 Dí op'a'i nu'i Timu dí ja ra uɛnda gue ma t'ʉ'i ngue'ą go dá zo'a'i de ra jamfri. Ajuą ma Dadahʉ ne ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo da jąp'a'i, da mɛ'ts'a ra nthecate, ne da max'a'i pa gui 'bʉi te rá 'ñentho.

Ra ts'ofo pa ya gamfri pa hinda dɛna ya nt'utuate nú'ʉ hinga majuąni

3 Ante ga ehe de guepʉ Efeso pa nuua Macedonia, dá bąnte'i gue gui cohibʉ pa gui zofo nú'ʉ 'raya cu 'bʉi de guepʉ udi ma'na'ño ra jamfri de nú'ą stá pądihʉ, gui hącuabi'ʉ gue ya hinda sigui da 'ñudi nú'ą udi'ʉ.

4 Nixi hinda sigui da mąnga nú'ʉ ya 'bede xa zansɛ ya ją'i de maya'bʉ, nú'ʉ xi xcra matho ne hingui o rá 'ñu nú'ą mą. Ngue'ą nú'ʉ ya cu udi nuya nt'utuate'ʉ, udi hønsɛ pa da ntsanoya'ʉ, hingui uti ya cu de rá noya Ajuą pa ma'na da nte yá jamfri'ʉ.

5 Dí 'bɛp'a'i gue gui zofo ya cu pa da mɛ'tsa 'nara coraso xá nt'axi ne 'nara hoga mfeni ne 'nara jamfri hingue maxøts'etho, pa njabʉ da za da mɛ'tsa 'nara hoga hmąte.

6 'Rayą cu ya xa 'uegue de nuya hoga t'øt'e, hangue nubyá hønsɛ mąnga ya noya hinte ri muui.

7 Nu'ʉ́ ne hmąhą gue da nxahnate de ra ndąxjua ley, y mą gue go gue'ą xi majuąni nú'ą mąñ'ʉ masque nixi pądi nú'ą mąñ'ʉ.

8 Hąhą, nura ndąxjua ley xá hño, pe nú'bʉ da t'øt'e ngu nú'ą bi beni Ajuą.

9 Ga pąhʉ gue himbi thuxa ra ley pa ya hoją'i. Ra ley bi thuts'i pa ya ts'o'yøde ne ya 'ñąqu'equ'ei, pa ya ts'oją'i ne ya 'øt'ats'oqui, pa nú'ʉ hingui tsu Ajuą ne ya 'ñągamfri, pa nú'ʉ to'o ho yá dada ne yá nąną, ne pa ma'ra ya hyote.

10 Nehe pa nú'ʉ to'o ya 'ñeją'i, pa nú'ʉ ya 'ñøhø ri hñuxui yá mi 'ñøhøui, ne pa nú'ʉ ya 'bɛhñą ri hñuxui yá mi 'bɛhñąui, pa nú'ʉ to'o pe ya ją'i, pa ya c'uamba, pa nú'ʉ to'o høxa ra thai rá miqu'eiui, nehe pa gatho nú'ʉ to'o øt'a ya ts'ot'øt'e nú'ʉ xicjʉ Ajuą gue hingui ho ga øthʉ'ʉ.

11 Gatho guehna mąnga rá mąca noya Ajuą nú'ą to'o xá nsunda. Nuna go guehna ra mąca noya bi t'acagui pa ga mą.

Ra jamądi po rá nthecate Ajuą

12 Nugui dí umba njamạdi
ma Zidadahʉ ra Jesucristo
ngue'ạ bi 'raca ra ts'ɛdi pa
ga pɛpabi. Bi hyandi gue
xá hño ga pɛpabi, hangue bi
hñuxcagui pa ga pɛpabi'ạ.
13 Nugui ma'mɛt'o xi ndí
ñạma'ñʉ de ra Zidada Jesu
y ndrí ʉtsa, nehe xi ndrá
ts'o'mʉi co ya gamfri. Pe nu'ạ́
bi mɛsca ra nthecate ngue'ạ
hindí pạdi hmạhạ nú'ạ ndí
øt'e nguetho hinstí camfri
thoho'ạ.
14 Pe nurá hmạte Ajuạ xi
ra dạngui pa guequi. Nú'ạ́ bi
xoga ma mfeni pa dá camfri
ra Zidada Jesucristo ne pa bi
za dá pɛ'tsua rá hmạte'ạ.

15 Nuna noya ma ga xi'a'i go
guehna majuạni, hangue rí
'ñepi gue gatho ya jạ'i da gam-
fri: gue ra Zidada Jesucristo
bi 'ñeheua ja ra ximhai pa da
pøhø ya 'yøt'ats'oqui, y nugui
ma'na go ndrá 'yøt'ats'oqui.
16 Pe masque ndrá
'yøt'ats'oqui, nura Zidada
Jesucristo bi mɛsca ra nthe-
cate, pa núgui 'nandrá dạnga
'yøt'ats'oqui da hnequi ja ma
'mʉi gue Ajuạ bi zɛtca ma
nts'o'mʉi ne bi pungagui. Bi
'yøt'a njabʉ con guequi pa
njabʉ da hyanda ma'ra ne da
gamfri'ʉ pa da mɛ'tsa ra te pa
nzạntho.
17 Hangue nú'ạ 'nat'a Ajuạ
rí 'ñepi dra sømbeni ne dra
nsunda pa nzạntho. Go
gue'ạ 'nat'a Ajuạ nú'ạ hindí
hanthʉ, go gue'ạ pɛ'tsa gatho
ra mfạdi, go gue'ạ ra Ndạ
de maya'bʉ, de nubya ne pa
nzạntho, nehe go gue'ạ 'bʉi
pa nzạntho ne hinhya'mʉ da
du. Njabʉ gue'ạ.
18 Ma zi t'ʉ'i Timu, dí
'bɛp'a'i gue gui pɛ rá 'bɛfi
Ajuạ ngu rí 'ñehe, ngu 'nara
soldado pɛ xá hño rá 'bɛfi ja
ra tuhni. Ne dí ben'a'i de nú'ạ
bi mạnga ra Mạca Ndạhi gue
ma gui pɛfi, pa njabʉ da za
gui sigui gui pɛ xá hño rá 'bɛfi
Ajuạ.
19 Nehe su ri jamfri ne strá
nt'axi ri mfeni. Nu 'ra bi
ts'oca yá mfeni hangue xa 'bɛ
yá jamfri.
20 'Ra de gue'ʉ go gue'ạ ra
Imeneo ne ra Jandro nú'ʉ dá
ɛnt'ua ja rá 'yɛ ra Satá pa da
bạdi gue hinda ñạma'ñʉ de rá
noya Ajuạ.

2

Hanja da za dra t'apabi Ajuạ

1 Rá mʉdi dí 'bɛp'a'ihʉ gue
gui orahʉ por gatho ya jạ'i.
Gui 'yaphʉ Ajuạ da mats'i'ʉ,
ne gui umfʉ njamạdi'ạ.
2 Gui 'yaphʉ Ajuạ po ya
dạnga ndạ ne por gatho nú'ʉ
hạ ra ts'ʉtbi, pa njabʉ da za ga
'bʉhʉ 'nara 'mʉi te rá 'ñentho,
ne pa da za ga pɛ'tsuahʉ rá
ntsu Ajuạ ne ga 'yohʉ ngu rí
'ñepcahʉ ne hinte ga jahʉ.
3 Nuna go guehna xá hño,
ne go guehna ri ho Ajuạ ma
Pøhøtehʉ.
4 Nú'ạ́ ne gue gatho ya jạ'i
da mpøhø ne da bạdi'ʉ nú'ạ xi
majuạni.
5 'Nat'a Ajuạ 'bʉi, nehe 'bʉi
'natho nú'ạ to'o 'bande de
Ajuạ co ya jạ'i, y nú'ạ́ go gue'ạ
ra Zidada Jesucristo nú'ạ to'o
bá e bi njạ'iua ja ra ximhai.

6 Nu'ą́ bi unsɛ rá te pa bi du pa bi gu'tua yá thai gatho ya ją'i. Ha nu mi zø ra ora, bi t'unga nt'øde pa bi fądi gue nu'ą́ bi du pa bi pøhø ya ją'i.

7 Y pa gue'ą bi thuxcagui dega apostol pa ga mąmba rá mąca noya Ajuą. Hindí hate, dí mąnga majuąni. Bi thuxcagui pa ga nxahnate de ya ją'i nú'ʉ hingyá xodyo pa ga utuabi'ʉ de ra jamfri nú'ą majuąni.

8 Dí ne gue habʉraza ra luga habʉ ri munts'a ya cu, gatho ya 'ñøhø da gʉxa yá 'yɛ da 'yapabi Ajuą co yá mfeni strá nt'axi, ne hindri ncuɛ, nixi da nehmyą.

9 Nehe dí ne gue gatho ya 'bɛhñą da jamasu pa da hñe ngu rí 'ñehe. Hinda hñe dega nt'ets'i. Hindí ne gue da 'ñeñą dega nt'ets'i, nixi da 'ñets'i co ra oro, ni co ya do mahotho, nixi co ya he nú'ʉ xi xá mądi.

10 Nu'ą dí ne gue da 'yøt'e'ʉ, dá 'yøt'a ya hoga 'bɛfi ngu rí 'ñepa 'nara hoga 'bɛhñą nú'ą 'yo ja rá ntsu Ajuą.

11 Ya 'bɛhñą dá 'yødetho rá noya Ajuą ja ra niją pa da bądi, ne dá 'yøt'e ngu nú'ą da sipabi.

12 Hindí ne gue go ya 'bɛhñą da xahna ya 'ñøhø ja ya hmunts'i, nixi hingo ma'na da manda'ʉ que ya 'ñøhø. Dá 'yøstho.

13 Ngue'ą Ajuą bi hyoqui rá mʉdi ra Adá, nepʉ ra Eva.

14 Y hingo ra Adá bi thát'i. Nura 'bɛhñą go gue'ą bi thát'i, hangue bi dagui ja ra ts'oqui.

15 Hangue nubyá 'bʉi yá bątsi co ndunthi ya ʉgui, pe ya 'bɛhñą da mpøhø 'bʉ hinda 'uegue de yá jamfri, 'bʉ da mɛ'tsa ra hmąte, 'bʉ da 'ño strá nt'axi, ne 'bʉ da 'mʉi ngu rí 'ñepi.

3

Nú'ą rí 'ñepi da 'yøt'a ya ma'yo de ya niją

1 Nuna noyaną guehna majuąni: 'bʉ to'o beni da mɛpa Ajuą dega ma'yo gue'ą 'nara hoga 'bɛfi ne.

2 Pa to da ma'yo mahyoni di 'bʉi xá hño y di otho te di hmą de gue'ą. Dra medinthąti co 'nada ra 'bɛhñą. Di su rá mfeni, di 'yo co ndunthi ra mfądi ne di pɛ'tsa ra t'equ'ei. Di pą da unga ntsaya, di pɛ'tsa ndunthi ra mfądi pa da 'ñutuate.

3 Hindra ti, hindra 'yøt'atuhni, mahyoni di ja rá hmąte, hindra zøt'amʉi. Hindra nduste pa da dąhą ra boją dega nthate, nixi da ne da mɛ'tsa ndunthi ra boją.

4 Di pądi da manda xá hño rá ngu, ne di pądi da zofo yá bątsi ngu rí 'ñepi pa da 'yøte'ʉ.

5 Ngue'ą nu'ą tó'o hingui pądi da manda rá ngu, nu'bʉ́ ¿hanja da za da manda rá niją Ajuą?

6 Hinda za da ma'yo 'nara 'ra'yo gamfri, ngue'ą xi'bʉ da 'ñets'i'ą ne njabʉ da ncondena ngu bi nja ra ts'ondąhi.

7 Mahyoni di udi 'nara hoga'mʉi pa njabʉ nehe nú'ʉ hingyá gamfri da ñąmahño de gue'ą, pa njabʉ hinda 'bɛ rá tsa nixi da zo ja rá 'yɛ ra ts'ondąhi.

Nú'ą rí 'ñɛpi da 'øɨt'a ya maste de ya niją

8 Nehe 'nara maste de rá niją Ajuą mahyoni dra 'ñɛqu'ei, hindi ñą maxøɨts'etho, hindra ti, hindra nduste pa da dąhą ra boją dega nthate.

9 Di camfri xá hño nú'ą ra jamfri xa t'utcahʉ co rá mfeni strá nt'axi.

10 Nehe mahyoni 'mɛt'o dra tsapabi pa da fądi ua da 'ño xá hño ua hina. 'Bʉ da 'ño xá hño ne hinto da c'a'tsi, nu'bʉ́ hą, da za dra maste ja ra niją.

11 Nehe nú'ʉ ya 'bɛhñą pɛpabi Ajuą mahyoni di pɛ'tsa ra hoga'mʉi. Hindra gʉxa nc'uamba. Di su rá mfeni, ne nzą̨ntho di øɨt'e gatho nú'ą xá hño.

12 Nura maste dra medinthąti co 'nada ra 'bɛhñą. Nehe di pądi da manda xá hño rá ngu ne yá bątsi.

13 Nu'ą tó'o faste xá hño ja rá 'bɛfi Ajuą, gue'ą da t'e'tsua rá nsu, ne ma'na da nja rá ts'ɛdi pa da ñąui ma'ra ya jąi de ra jamfri pɛ'tsua ra Zidada Jesucristo.

Ra jamfri nú'ą xa t'utcahʉ nú'ą hinxqui fądi maya'bʉ

14 Zi cu Timu, dí ne 'bestho ga mabʉ ga c'ą'ts'a'i, pe dí op'a'i nuna carta

15 pa 'bʉ hingá 'me ga mabʉ, ma gui pądi hanja da za gui mpɛfi xá hño ja rá niją Ajuą nú'ą te. Nu ja rá niją Ajuą ja jani nú'ą majuąni ne ja hmąni nú'ą majuąni.

16 Majuąni xi ra dąngui nú'ą ra jamfri xa t'utcahʉ nú'ą hinxqui fądi ma'mɛt'o, ne ena:

Ajuą bi 'ñehe bi nją'i;
y ra Mąca Ndąhi bi 'ñudi gue majuąni go gue'ą rá T'ʉ Ajuą.
Nehe ya ɛnxɛ bi hyandi'ą.
Nú'ʉ ya jąi hingyá xodyo bi ts'ofo de gue'ą.
Nepʉ habʉraza ya jąi ja ra ximhai bi gamfri'ą.
Y nu'ą́ bi ts'its'i pa mahets'i pa ja rá nsunda'ą.

4

Nú'ʉ to'o da 'uegue de ra jamfri

1 Ra Mąca Ndąhi xa mą xi xá hño ne ena gue nuyá ngąts'i ya pa 'raya cu ma da 'uegue de ra jamfri ngue'ą ma da hñuxa nt'øde nú'ą di mąnga ya hyate jąi nú'ʉ di udi ya nt'udi dega ts'ondąhi.

2 Nú'ʉ ya yohmi jąi ma da mąnga ya nc'uamba ne da ts'oca yá mfeni.

3 Nuya ts'ojąi'ʉ ma da hñącuabi ya jąi pa hinda nthąti. Ne da hñącuabi pa hinda zi 'raya nzaqui, masque gatho ya nzaqui go bi hyoca Ajuą pa ga tsihʉ co ra jamądi nújʉ dyá gamfrihʉ ne stá pąhʉ nú'ą majuąni.

4 Ngue'ą gatho nú'ą bi hyoca Ajuą, gatho xá hño. Hingui ho te ga ʉtsahʉ, hønsɛ ga umfʉ njamądi Ajuą ora te dí tsihʉ.

5 Ngue'ą rá noya Ajuą ena gue gatho ya nzaqui xá nt'axi. Hangue ga aphʉ Ajuą da jąpi gatho nú'ą te dí tsihʉ, y njabʉ xá nt'axi nú'ą dí tsihʉ.

Rá hoga mɛfi ra Zidada Jesucristo

6 'Bʉ gui 'ñutua ya cu gatho
nú'ą dí xi'a'i, ne 'bʉ gui pą̱di
xá hño ra mąca noya nú'ą mą̱
de ma jamfrihʉ ne ra hoga
nt'utuate nú'ą xcá tɛni, nu'bʉ́
ma xi gui hño̱ga mɛfi de ra
Zidada Jesucristo.
7 Ogrí ho gui 'yøde nuya
ts'o'bede de ra ximhai ngu
nú'ʉ mą̱nga ya 'ñą̱mfeni ją̱'i.
'Yøt'a ra ts'ɛdi pa ma'na gui
'bʉi 'nara hoga'mʉi.
8 Ngue'ą̱ nu'ą̱ tó'o japi da
'ñą̱nga rá ndo'yo pa da nja rá
ts'ɛdi, hønsɛ 'na tʉi ri muui rá
'bɛfi. Pe nu'ą̱ tó'o øt'a ra ts'ɛdi
pa da 'mʉ 'nara hoga'mʉi,
nurá 'bɛfi'ą̱ ma'na ri muui,
ngue'ą̱ hingue hønsɛ nuua ja
ra ximhai ma da muui rá
'bɛfi'ą̱, nehe ma da muui ja rá
ño̱ho ra 'mʉi.
9 Nuna noya stá xi'a'i go
guehna majuą̱ni, hangue rí
'ñɛpi gue gatho ya ją̱'i da gam-
fri.
10 Y hangue por gue'ą̱ xi
drí mpɛfihʉ ne dí thohʉ ya
ts'othogui ngue'ą̱ dí camfrihʉ
'nat'a Ajuą̱ nú'ą̱ te. Y nú'ą́
go gue'ą̱ ra Pøhøte pa gatho
ya ją̱'i, pe ma'na pa nú'ʉ to'o
camfri'ą̱.

11 'Ñudi nuya ya noya dí
xi'a'i, ne manda da t'øt'e.
12 Oto di dintstho nú'ą̱ guí
mą̱ ngue'ą̱ grá bą̱sją̱'itho.
Nu'i 'ñudi ra hoga'mʉi pa
gue'ą̱ da 'yøt'a ya cu nehe.
Nura hoga'mʉi gui 'ñudi, nú'ą̱
gui mą̱nga ya hoga noya, gui
'ñequ'ei, gui pɛ'tsa ra hmą̱te,
gui pɛ'tsa ra jamfri, ne strá
nt'axi ri mfeni.
13 Mientra ga mabʉ, 'yøt'a
ra ts'ɛdi pa gui hñe'tuabi ra
Mąca T'ofo ya cu, pa gui
zofo'ʉ ne gui 'ñutuabi'ʉ.
14 Jamasu nú'ą̱ rá 'bɛfi Ajuą̱
bi t'a'a'i nú'ą̱ bi mą̱nga ra
Mąca Ndą̱hi gui pɛfi nu ndá
hu'ts'ahe ma 'yɛhe nújɛ dyá
ndą̱he de ra nija̱.
15 Pɛfi gatho nuya t'øt'eya.
Ja da mpɛfini con gatho ri
mʉi, pa gatho ya cu ne ma'ra
ya ją̱'i da hyandi gue rí te ri
jamfri ne ri mfą̱di ja rá 'bɛfi
Ajuą̱.
16 Xi da nsu sɛhɛ, ne ja-
masu de nú'ą̱ guí udi. Oguí
tsaya gui 'yøt'a njabʉ, ngue'ą̱
nu'bʉ gui 'yøt'a njabʉ, nu'bʉ́
gui mpøhø ne da mpøhø nú'ʉ
to'o da 'yøde'i.

5

Nú'ą̱ rí 'ñɛpi da 'yøt'a ya gamfri

1 Oguí tsʉi ya zi ndą̱xjua.
Umba ra ts'ofo, ja ra uɛnda
ri dada. Y nuya bą̱tsa'ñøhø
umba ra ts'ofo, ja ra uɛnda ri
cu.
2 Ha nuya zi tia umba ra
ts'ofo, ja ra uɛnda ri nąna̱.
Nehe ya bą̱s'bɛhña̱ umba ra
ts'ofo co ri mfeni xá nt'axi, ja
ra uɛnda ri nju.
3 Xipa ra nija̱ da mats'i ya
viuda nú'ʉ xi majuą̱ni ya vi-
uda ne jo'o to'o da mats'i.
4 Nu'bʉ 'nara viuda 'bʉi yá
bą̱tsi o 'bʉ yá 'bɛto, nuyá bą̱tsi
o yá 'bɛto go yá uɛnda da su'ʉ,
hingo ra nija̱. Mahyoni gue
nuyá bą̱tsi o nuyá 'bɛto da
bą̱di da hño̱ją̱'i co ya mengu
ja rá ngu ne da co'tsuabi yá

dada yá nạnạ de xa tede, ngueˈạ gueˈạ xá hño ne gueˈạ ri ho Ajuạ.

5 Núˈạ xi majuạni ra viuda ne ˈbʉ sɛhɛ, núˈạ joˈo to ri su, hønsɛ tøˈmbabi rá mfatsˈi Ajuạ, ne nzạntho ma pa ra xuui apabi Ajuạ, ne api da matsˈiˈạ.

6 Pe nuˈạ ra viuda øtˈe núˈạ go da ne, ne hingui ˈbʉtho, núˈạ́ hiní ˈñepi da tˈumba ra mfatsˈi, ngueˈạ masque te, pe ja ra uɛnda ya xa du.

7 ˈBɛpabi ya cu da ˈøtˈa núna dí opˈaˈi nehe, pa hinda nja te da hmạ de gueˈʉ.

8 ˈBʉ ˈnara cu hini jamasu núˈʉ ja te yá njaui, ne maˈna núˈʉ ya mengu ja rá ngu, nura cuˈạ hinte ri muui rá jamfri, ne maˈna xá ntsˈo núˈạ øtˈe que ˈna núˈạ hingrá gamfri.

9 Núˈạ ra lista habʉ thuˈtsua yá thuhu núˈʉ ya viuda pɛpa Ajuạ ne tˈumba ra mfatsˈi, nuni mahyoni ja gui hñuˈtsuahʉni yá thuhu hønsɛ núˈʉ ya viuda ya pɛˈtsa thogui hñuˈrate njɛya, ne bi mɛˈtsa ˈnada rá dạme.

10 Nehe hñuˈtsuahʉ yá thuhu ya viuda núˈʉ thandi ne fạdi gue pɛ ya hoga ˈbɛfi, ne bi tede xá hño yá bạtsi, pạdi da unga ntsaya ja yá ngu, ne bi xʉcua yá ua núˈʉ ya cu mí tsønga ja yá ngu, ne bi matsˈi núˈʉ mi tho ya tsˈothogui, ne xa bạdi xa mɛfi gatho ya hoga ˈbɛfi.

11 Pe nuˈʉ ya viuda ya bạsˈbɛhñạtho, oguí huˈtsuahʉ yá thuhu ja ra lista, ngueˈạ ma da zø ra pa da ne da yopa nthạti ˈra de gueˈʉ, y njabʉ ya hinda za da mɛpabi Ajuạ ja ra nijạ.

12 Y njabʉ da hnømaˈñʉ de gueˈʉ ngueˈạ bi ˈuegue de núˈạ ra cohi bi mɛˈtsi.

13 Nehe da nzại gue hinte dyá ˈbɛfi ngueˈạ da nengu. Y hingue hønsɛ dya dạhñei, nehe dya meˈbede ne da hñøtˈe habʉ hiní ˈñepi, ne da mạ núˈạ hiní ˈñepi da mạhmạ.

14 Hangue nugui dí ne gue da nthạti nuya viuda ya bạsˈbɛhñạtho, ne da mɛˈtsa ya bạtsi, ne da bạdi da su yá ngu. Njabʉ hạ, hinda nja te da mạnga ma ncontrahʉ de guecjʉ.

15 Dí xiˈaˈi njabʉ ngueˈạ ˈraya viuda ya xa ˈuegue de rá ˈñu Ajuạ ne xa dɛni ra Satá.

16 Hangue ˈbʉ ˈnara cu o ˈnara nju di pɛˈtsa ˈnara viuda ja rá ngu, dá su pa hinda tˈapabi ra mfatsˈi ja ra nijạ, pa njabʉ nura nijạ da mɛˈtsa ndunthi te da umba núˈʉ xi majuạni ya viuda ne joˈo toˈo da matsˈi.

17 Nubyá nuyá mɛfi Ajuạ núˈʉ ri manda xá hño ja ra nijạ, xi da hnu xá hño por gueˈʉ, maˈna núˈʉ toˈo mạmba rá noya Ajuạ ne utuate.

18 Ngueˈạ ra Mạca Tˈofo ena njaua: “Oxqui tuˈtua rá ne núˈạ ra ndạmfri netˈa ra trigo ja ra era.” Nehe enga njaua: “Nuˈạ tóˈo ri mpɛfi rí ˈñepi da tˈumba rá thạhạ.”

19 ˈBʉ da ˈmʉi ˈna toˈo da ñạpabi ˈnará mɛfi Ajuạ, oxqui camfri ˈbʉ da njoˈo yoho o hñu pa da damajuạni.

20 Pe nu'bʉ 'nará mɛfi Ajuạ
xi majuạni øt'a ya ts'oqui, tsʉi
nts'ɛdi habʉ da 'yøde gatho
ya cu, pa njabʉ da ntsu nehe
nú'ʉ ma'ra.
21 Dí 'bɛp'a'i gue gui 'yøt'a
njabʉ mahyɛgui con gatho yá
mɛfi Ajuạ. Hingui hñạ'mtho
nú'ʉ to'o gui 'yø'tua ra ts'ʉtbi.
Nehe pạdi 'mɛt'o xá hño nú'ạ
te xa nja pa njabʉ gue'ạ gui
mạñ'ạ. Njabʉ dí 'bɛp'a'i ja rá
thandi Ajuạ ne ja rá thandi
ma Zidadahʉ ra Jesucristo ne
ja rá thandi yá ɛnxɛ Ajuạ nú'ʉ
xa thahni pa da mɛpabi'ạ.
22 Oxqui hu'tsua ri 'yɛ
'bestho nú'ʉ to'o ne da
mɛpabi Ajuạ, ngue'ạ xi'bʉ
hingui 'yo xá hño, y njabʉ
da hmạ gue guí fats'i thoho'ʉ
ja yá ts'oqui. Pe nu'í, 'bʉi
nzạntho strá nt'axi'i.
23 Ya oguí tsi nsøctho ra
dehe. Tsi 'na tʉqui ra vinu
dega obxi por nú'ạ ra ʉmʉi
tsʉ'i.
24 Jamasu 'mɛt'o nú'ʉ to'o
guí hu'tsua ri 'yɛ pa da
mɛpabi Ajuạ, ngue'ạ 'ra ri
hnequi yá ts'oqui ante dra
sʉcua ra uɛnda, pe nu ma'ra
asta hinda thạ'mba nguɛnda
ja da hnequi yá ts'oqui.
25 Nehe njabʉ nú'ʉ to'o øt'a
ya hoga 'bɛfi. 'Raya hoga
'bɛfi ri hnequi 'bestho. Ha nu
ma'ra da hnequi asta 'mɛfa,
ngue'ạ hingui tsa da gohitho
mant'ạgui ya hoga 'bɛfi.

6

1 Gatho nú'ʉ to'o 'mɛgo,
dá umba ndunthi ra t'equ'ei
yá hmu, pa njabʉ hinda
hnøma'ñʉ rá thuhu Ajuạ nixi
da hnøma'ñʉ ma jamfrihʉ.
2 Nu'ʉ tó'o pɛ'tsa yá hmu ha
ya gamfri, odri dintstho nú'ạ
xipa yá hmu hønsɛ ngue'ạ
nuyá hmu gue go ya gamfri
nehe. Dá mɛpabi ma'na xá
hño ngue'ạ go ya hmạdi gam-
fri nú'ʉ to'o hocuabi yá 'bɛfi.
'Ñudi núna dí op'a'i ne njabʉ
gui nzote.

*Con basta ra jamfri di jo-
hya 'na co nú'ạ te pɛ'tsi*

3 Nu'bʉ 'nara jạ'i udi ma'na
ra nt'utuate ne hingo udi rá
hoga noya ma Zidadahʉ ra Je-
sucristo, ne hingo ri dɛni nú'ạ
ra nt'utuate nú'ạ di mạ de ma
jamfrihʉ,
4 nura jạ'i'ạ ra 'ñets'i ne
hinte rá fạdi. Xa 'bɛ rá mfeni
ngue'ạ ri ho to da ntsanoyaui
ne da ntsʉiui. Y nuni ja fʉhni
ra nduste, ya hnecatuhni, ya
ts'ante, ya nt'ɛnsfeni.
5 Nu'ʉ tó'o ri ntsanoya
njabʉ, gue'ʉ xa ts'oca yá
mfeni ne hingui pạdi nú'ạ
majuạni, ne di 'ñet'a gamfri
pa da dạhạ ra bojạ. Pe nu'í,
'uegue de gue'ʉ.
6 Hạhạ, numa jamfrihʉ xi
ri muui ndunthi, pe nehe ga
johyahʉ co nú'ạ dí pɛ'tshʉ.
7 Ngue'ạ újʉ ndá tsøhʉua
ja ra ximhai hinte duá hạhʉ, y
nehe hinda za te ga hạxhʉ de
guecua.
8 Hangue ga johyahʉ gue
hindrí 'bɛ te ga tsihʉ nixi te ga
hehʉ.
9 Ngue'ạ nu'ʉ tó'o ne da
memati, tagui ja ya ts'oqui
ne thát'i pa da 'yøt'a nú'ạ xá
nts'o, ne pɛ'tsa ya ts'onc'at'i

hinte ri muui, ne honsɛ ra
'ñɯ. Hangue gue'ą da japi da
nhuati'ɯ ne da 'mɛdi.
10 Ngue'ą nura hmąte de ra
boją ja bí ehni ndunthi ya
ts'oqui. 'Raya cu xi xa mądi ra
boją, hangue xa 'uegue de yá
jamfri ne xa thogui ndunthi
ya dumɯi.

Ntuhni xá hño ja ra hoga tuhni dega jamfri

11 Pe nú'i rá mɛfi'i Ajuą,
'uegue de gatho nuya
ts'ot'øt'eya. Go da tɛna
ra hoga'mɯi, ra hñoją'i, ra
jamfri, ra hmąte, ra pacencia,
ne ra ts'ɛtuate.
12 Ntuhni xá hño ja ra hoga
tuhni dega jamfri. Su ra te
pa nząntho nú'ą bi 'ra'a Ajuą
nu mi zohna'i'ą, ne gá dama-
juąni de gue'ą ja yá thandi
ndunthi ya ją'i.
13 Dí 'bɛp'a'i ja rá thandi
Ajuą nú'ą to'o ri umba yá te
gatho nú'ą te 'bɯi. Y nehe dí
'bɛp'a'i ja rá thandi ra Zidada
Jesucristo nú'ą to'o bi mąnga
majuąni ja rá thandi ra Pi-
lato.
14 Guehna dí 'bɛp'a'i gue gui
su xá hño nú'ą xra 'bɛp'a'i
pa hinto da c'a'ts'a'i, asta ra
pa da yopa pengaua ma Zi-
dadahɯ ra Jesucristo.
15 Ngue'ą nu sta zø ra ora,
Ajuą dua yopa pɛhna ra Zi-
dada Jesucristo dua ehe. Ajuą
go guesɛ'ą xá nsunda, ne go
guesɛ'ą ri manda. Go gue'ą ra
dąnga Ndą de gatho ya ndą,
ne go gue'ą ra Hmu de gatho
ya hmu.
16 Go guesɛ'ą ya mi 'bɯi ne
nząntho da 'mɯi. Go gue'ą 'bɯ
ja ra ñot'i nú'ą xi tsɛdi, ne hin-
hya'mɯ to xa hyandi'ą nixi
hingui tsa to da hyandi. ¡Nú'ą́
ja rá ts'ɛdi pa nząntho, ne go
gue'ą rí 'ñepi dra nsunda pa
nząntho! Njabɯ gue'ą.
17 'Bɛpabi nuya memati de
nuua ja ra ximhai gue odri
'ñets'i, nixi odi pɛ'tsua ra jam-
fri ra boją nú'ą hate. Dá
mɛ'tsua ra jamfri Ajuą nú'ą te
ne xi ri 'racjɯ gatho nú'ą te dí
hoñhɯ pa ga johyahɯ.
18 Nuya memati'ɯ 'bɛpabi
da 'yøt'e xá hño ne xi da mɛfi
ndunthi ya hoga 'bɛfi. Nu'ą te
da uni, dá uni con gatho yá
mɯi ne con gatho yá paha.
19 Y njabɯ da munts'a 'nara
thąhą'ɯ pa rá ñoho ra 'mɯi, ne
njabɯ da su ra te pa nząntho.

Yá ngąts'i ya noya nú'ɯ bi 'bɛmpa ra Timoteo

20 Nde nubyá, nu'i zi cu
Timu, su ra mąca noya nú'ą
xra 'bɛp'a'i gui mą. Ne oxqui
øde ya ts'o'bede nú'ɯ hinte ri
muui, nixi oxqui 'yøde nú'ɯ
to'o ri ntsanoya, nú'ɯ mą
gue pɛ'tsa 'nara hoga mfądi
hmąhą.
21 Y nu'ɯ tó'o xa dɛna nú'ą
ra mfądi'ą, ya xa 'uegue de ra
jamfri.
Ajuą da max'a'i. Njabɯ
gue'ą.

RÁ ÑOHO RA TIMOTEO
RÁ ÑOHO RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'Ą BI 'YOPABI RA TIMOTEO

Ma'na'qui ra apostol Nsan Pablo opabi ra Timoteo

1 Núgui drá Pablo, rá apostolgui ra Zidada Jesucristo. Ajuą go gue'ą rá paha pa bi hñuxcagui drá apostolgui'ą ne bi mɛncagui ga mą de ra te pa nzą̨ntho nú'ą bi ñą'ti da umbi gatho nú'ʉ to'o da gamfri ra Zidada Jesucristo.

2 Nú'i zi cu Timu mą hmą̨ca t'ʉ'i ja ra jamfri, dí op'a'i. Ajuą ma Dadahʉ ne ma Hmuhʉ ra Jesucristo da jąp'a'i, da mɛ'ts'a ra nthecate, ne da max'a'i pa gui 'bʉi te rá 'ñentho.

Ra apostol Nsan Pablo xipa ra Timoteo da mą de ra Zidada Jesucristo

3 Ajuą dí api ma pa ra xuui, ne ra ora'ą nzą̨ntho dí beñ'a'i, ne dí umba njamą̨di'ą por gatho nuya jąpi 'ra'a'i. Y nehe go gue'ą dí pɛpabi co ma mfeni xá nt'axi, ngu mi pɛpabi nehe ndu ma mbøxita xi maya'bʉ.

4 Y nura ora tso ma mfeni de gue'i nú'ą ra pa'ą gá nzoni nú'bʉ dá nhyɛguiui, ga nehmą ga hant'a'i pa njabʉ ma'na ga johyaga.

5 Nehe dí beni de ri hoga jamfri guí pɛ'tsi nú'ą bi mɛ'tsa 'mɛt'o ri ngande ra nju Loida ne ri mą̨mą ra nju Eunice, y dí pą̨di xá hño gue ne'i go guet'ą̨ ra jamfri guí pɛ'tsbya.

6 Hangue por gue'ą dí zo'a'i gue gui 'yøt'a ra ts'ɛdi pa gui pɛfi xá hño nú'ą ra 'bɛfi bi 'ra'a Ajuą gui pɛfi nu ndá hu'ts'a ma 'yɛ.

7 Ngue'ą Ajuą bi 'racjʉ 'nara ts'ɛdi pa ga zɛdihʉ, pa da nja ma hmą̨tehʉ, pa ga su ma mfenihʉ, hingue pa ga ntsuhʉ.

8 Hangue oxqui ntsa gui mą gue guí camfri ma Zidadahʉ, nixi oxqui ntsa gui mą gue dí ntsixhʉ núgui dí jot'ua fadi ngue'ą dí mą̨mba rá noya ra Zidada. Nu'ą gui 'yøt'e hą, mą̨nga ra mą̨ca noya masque gui tho ya ts'othogui ngu dí thoguiga, ne Ajuą da 'ra'a ra ts'ɛdi pa gui tsɛti.

9 Nú'ą́ go gue'ą bi pøhøguihʉ ne bi zoncahʉ pa ga 'bʉhʉ strá nt'axi. Bi pøhøguihʉ po rá dą̨nga hmą̨te bi mɛscaguihʉ, y hingo por ma 'bɛfisɛhʉ bi pøhøguihʉ. Go gue'ą rá mfeni sɛhɛ pa bi pøhøguihʉ, ngue'ą ante da hyoca ra ximhai ya mi beni dua pɛhna ra Zidada Jesucristo pa da pøhøguihʉ.

10 Y nu mi zøhøua ja ra ximhai numą Pøhøtehʉ ra Zidada Jesucristo, ja gue'bʉ bi hnequi nú'ą ra dą̨nga hmą̨te Ajuą pɛscaguihʉ pa bi pøhøguihʉ. Ra Zidada Jesucristo go gue'ą bi nt̨ąte de ra du, ne bi 'racjʉ ra te pa nzą̨ntho nú'ą hinhya'mʉ da uadi. Y nurá noya Ajuą go gue'ą xicjʉ de gue'ą.

11 Y nugui go bi thuxcagui

pa ga mạnga nú'ạ ra mạca noya'ạ. Nehe bi thuxcagui dega apostol pa ga zofo nú'ʉ ya jạ'i hingyá xodyo, ne pa ga utuabi'ʉ rá noya Ajuạ.

12 Y hangue por gue'ạ dí thogui nuya ts'othoguiya. Pe masque dí ofadi, hindí 'bɛ ma tsa, ngue'ạ dí pạdi nú'ạ to'o stá camfriga, ne dí pạdi xá hño gue nu'ạ́ ja rá ts'ɛdi pa da supca ma te nú'ạ stá ɛnt'ua ja rá 'yɛ asta ra pa'ạ da yopa pengui.

13 Nu'i oxqui pumfri nú'ạ stá xi'a'i, pa njabʉ gue'ạ gui 'ñudi nehe, ngue'ạ go gue'ạ 'nara hoga nt'utuate. Ne gui 'ñudi co ra jamfri ne ra hmạte nú'ạ ri 'racjʉ ra Zidada Jesucristo.

14 Su nehe nú'ạ ra mạca noya xa t'ɛnt'a ja ri 'yɛ co rá ts'ɛdi ra Mạca Ndạhi nú'ạ 'bʉ ja ma corasohʉ.

15 Nu'i guí pạdi gue nuya cu de guepʉ Asia bi zogaguiua sɛhɛ. 'Ra de gue'ʉ go nura cu Figelo ne ra cu Ermogene.

16 Pe nura cu Onesiforo nú'ạ́ himbi ntsu bi e bi c'ạscaua ja ra fadi ne ndunthi ya 'mi'qui bi hñubga ma mʉi. Y ra Zidada go gue'ạ da mats'i ne gatho nuya mengu ja rá ngu'ạ.

17 Ngue'ạ nu mí zøcua Nroma nura cu'ạ, nú'ạ́ bi ja bi hyongagui asta himbi zʉcagui.

18 Hangue ra Zidada da mɛ'tsua ra nthecate nura pa'ạ da nja ra nsʉca uɛnda. Nu'i guí pạdi xá hño gue nu ndá 'bʉhʉbʉ Efeso xi bi maxcaguihʉ nú'ạ ra zi cu'ạ.

2

'Nara hoga soldado de ra Zidada Jesucristo

1 Nu'i Timu ma zi t'ʉ'i ja ra jamfri, xi da zɛdi ja rá 'bɛfi Ajuạ co nú'ạ ra ts'ɛdi 'racaguihʉ ra Zidada Jesucristo.

2 Gatho nú'ạ dá u't'a'i ja yá thandi ma'ra ya cu, 'ñutuabi nehe nú'ʉ ma'ra ya hoga cu pa nehe da bạdi'ʉ, y njabʉ da 'ñutuabi nehe nú'ʉ ma'ra ya cu.

3 Nehe tsɛta ya ts'othogui ngu 'nara hoga soldado de ra Zidada Jesucristo.

4 Nu 'nara soldado hønsɛ nú'ạ ra 'bɛfi xa t'umbi gue'ạ tsa da mɛfi. Hingui tsa da mɛfi ma'na ra 'bɛfi. 'Bʉ da mɛfi ma'na ra 'bɛfi, hinda pønga rá hmi co nú'ạ to'o bi umba rá nsu dega soldado.

5 Nehe nura 'ñeni 'bʉ hinda 'ñeni ngu rí 'ñehe, hinte ma thạhạ da t'umbi.

6 Nehe 'nara mot'i mahyoni 'mɛt'o da mpɛfi pa da za da xofo nú'ạ bi mot'i.

7 Beni xá hño nú'ạ dí op'a'i, y ra Zidada go gue'ạ da 'ra'a ra mfạdi de gatho.

8 Dá 'yoda ja ri mfeni ra Zidada Jesucristo nú'ạ bá e bi 'mʉi de rá ji ndu ra Davi, ne bi du, nepʉ bi yopa nte ma'na'qui, ngu mạnga rá noya Ajuạ y dí mạ nehe.

9 Dí tho ya thogui ngue'ạ dí mạmba rá noya Ajuạ, ne asta dí jot'a fadi ngu 'nara ts'ojạ'i. Pe nurá noya Ajuạ, nu'ạ́ hingui jot'i.

10 Nugui dí tsɛta gatho nuya ts'othogui pa njabʉ nú'ʉ xa

huahna Ajuą da za da gamfri ra Zidada Jesucristo ne da mpøhø'ʉ, ne da 'mʉi pa nzą̨ntho ja rá nsunda Ajuą.

11 Nuya ya noya dí op'a'i go guehya xi majuąni, ne ena:

'Bʉ stá tuhʉ co ra Zidada Jesu, nehe ga 'bʉhʉ con gue'ą̨;

12 'Bʉ ga tsɛthʉ ya ts'othogui, nehe ma ga mandahʉ con gue'ą̨.

'Bʉ ga cønihʉ'ą̨, nehe da gøngaguihʉ'ą̨.

13 'Bʉ nújʉ hindí øthʉ nú'ą̨ dí mą̨ñhʉ, nu'ą́ hą̨, nzą̨ntho øt'e gatho nú'ą̨ mą̨,

ngue'ą̨ nu'ą́ hingui pata rá mfeni.

Rá 'bɛfi rá hoga mɛfi Ajuą

14 Benbabi ya cu nuya noya dí op'a'i. 'Bɛpabi'ʉ ja rá thandi ra Zidada gue hinda ntsanoya, ngue'ą̨ hinte ri muui, hønsɛ pa da ts'ocua yá mfeni nú'ʉ to'o øde.

15 'Yøt'a ra ts'ɛdi gui nhyoga mɛfi pa da 'ñotho hanja gui ntsa, ne gui mą̨mba xá hño rá noya Ajuą nú'ą̨ mą̨nga majuąni, pa njabʉ da za gui 'bʉi xá hño ja rá thandi Ajuą.

16 'Uegue de nú'ʉ hingui o rá 'ñu nú'a mą̨ y nixi hinte ri muui nú'ą̨ mą̨ñ'ʉ, ngue'ą̨ nu'ʉ tó'o øt'a njabʉ ma'na rí duxa ya ts'oqui.

17 Y nú'ą̨ mą̨ñ'ʉ da ts'ocua yá mfeni ya cu, nja ngu ra cance di ntsini maxøgue ja rá ndo'yo 'na. 'Ra to'o øt'a njabʉ go gue'ą̨ ra Imeneo ne ra Fileto.

18 Nu'ʉ́ go gue'ʉ ya xa 'uegue de nú'ą̨ majuąni, ne mą̨ñ'ʉ gue ya xa nuhu nú'ʉ xa du, ne ri ts'ocua yá jamfri ma'ra.

19 Pe nu'ʉ tó'o majuąni 'bʉi ja rá niją̨ Ajuą̨ hinda ma da ts'ocua yá jamfri, ngue'ą̨ ra Mą̨ca T'ofo enga njaua: “Ra Zidada pą̨di to'o gatho yá mɛti'ą̨.” Nehe ena: “Dá 'uegue de ya ts'oqui gatho nú'ʉ to'o di xøcambenibi rá thuhu ra Zidada Jesucristo.”

20 Y nurá niją̨ Ajuą̨ gue'ą̨ ngu 'nara dą̨nga ngu habʉ ja ndunthi ya traste, 'ra dega oro, 'ra dega t'axi, 'ra dega za, ha nu ma'ra dega dohmi. Nu'ʉ xá hño, gue'ʉ ma'na thoni'ʉ ne ma'na ri muui. Ha nu'ʉ hints'ʉ xá hño, hints'ʉ thoni ngue'ą̨ hini muui.

21 Hangue njabʉ nehe ya cu, 'bʉ da 'uegue de gatho nú'ą̨ xá nts'o, nu'bʉ́ ri muui y thoni pa ya hoga 'bɛfi, ne strá nt'axi ne strá hño pa da mɛpabi ra Zidada. Nehe di 'bʉi pa da mɛfi gatho ya hoga 'bɛfi.

22 Hangue nu'í oxqui tɛnba yá nts'o'mʉi ya bą̨sją̨'i. Go da tɛna ra hñoją̨'i, ra jamfri, ra hmą̨te, ne ra hoga'mʉi mahyɛgui co nú'ʉ ma'ra ya cu ri xøcambeni ra Zidada co yá mfeni xá nt'axi.

23 Nehe oxqui øt'e ngu nú'ą̨ øt'a nú'ʉ ya necio ri ntsanoya ne hinte yá fą̨di, ngue'ą̨ ja fʉhni ya tsʉi.

24 Y nu 'nará mɛfi ra Zidada hiní 'ñepi dra necatsʉi. Dra hoją̨'i con gatho hą̨, ne di pą̨di da nxahnate, ne gatho tsɛtatho.

25 Nehe co ndunthi ra hñoją̨'i da umba ra ts'ofo nú'ʉ

to'o 'naˈño mạ. Xạmạ Ajuạ da xocua yá mfeniˈʉ pa da ñobri ne pa da e da bạdi núˈạ majuạni.
26 Ne da cˈotˈi de yá 'yɛ ra tsˈondạhi nu habʉ oˈʉ pa øˈtua rá pahaˈạ.

3

Núˈạ ma da 'yøtˈa ya 'ñạgamfri de yá ngạtsˈi ya pa

1 Oxqui pumfri gue nuyá ngạtsˈi ya pa ma da hnequi 'raya pa xá ntsˈo.
2 Ngueˈạ ya jạˈi dri nsu sɛhɛ, xi da ne da mɛˈtsa ndunthi ra bojạ, dya 'ñetsˈi, dya cˈatˈi, dya zante, dya tsˈoˈyøde co yá dada, dya tsˈocˈbaha, dya 'ñạquˈequˈei.
3 Hindi ja yá hmạte, dya zamʉi di otho yá nthecate, dya gʉxa ncˈuamba, hindi tsa da zạma yá mfeni pa hinda 'yøtˈa ya tsˈoqui, dya tsˈoˈmʉijạˈi, ne di ʉtsa gatho núˈạ xá hño.
4 Dya betethoˈʉ, hindi tsu te da 'yøtˈe o te da mạ. Nuˈʉ́ maˈna da ne da 'yøtˈa ya tˈøtˈe xá ntsˈo que da mạdi Ajuạ.
5 Dri 'ñetˈa hojạˈi pe hindi pɛˈtsa ra tsˈɛdi pa da 'ñudi ra hñojạˈi.

Hangue nuˈí gui 'uegue de gueˈʉ.
6 Go guehya ya jạˈi cʉtˈa ja ya ngu pa cadi ya 'bɛhñạ núˈʉ ri zʉtho, pa da gamfribi núˈạ xipabiˈʉ. Nuya 'bɛhñạˈʉ xi tuxa ndunthi ya tsˈoqui, ne pɛˈtsa ndunthi ya tsˈoncˈatˈi.
7 Nzạntho ri nxadi núˈạ sipi, pe hinhyaˈmʉ da za da bạdi núˈạ majuạni.
8 Nuya jạˈiˈʉ nzạntho ri nøtˈa thoho ora sipa rá noya Ajuạ, nja ngu ra Jane ne ra Jambre bi nøˈtuabi ra Moise. Gueˈʉ ya jạˈiˈʉ xi xa tsˈoca yá mfeni ne hingui pɛˈtsa núˈạ ra jamfri xi majuạni.
9 Nuya jạˈiˈʉ ya hinda ma da hyatˈa maˈra ya jạˈi, ngueˈạ gatho ya jạˈi ma da bạtuabi yá necio, ngu bi nja núˈʉ yoho ya 'ñøhø bi nøˈtuabi ra Moise.

Yá ngạtsˈi yá noya ra apostol Nsan Pablo núˈʉ bi mɛmpa ra Timoteo

10 Pe nuˈí xcá tɛna mạ ntˈutuate, xcá tɛnga ma 'mʉi, xcá pạtca ma mfeni ne ma jamfri, xcá tɛna ma pacencia ne ma hmạte, ne xcá pạdi gatho núˈạ stá tsɛti.
11 Xcá pạdi de ya ntˈʉtsate ne de ya ʉgui dá thogui nuni Antioquía, nuni Iconio, nuni Listra. Pe de gatho nuya thoguiˈʉ Ajuạ bi ñạngagui.
12 Xi majuạni, nuˈạ tóˈo camfri ra Zidada Jesucristo ne xi ne da 'mʉi 'nara hogaˈmʉi, nuˈạ́ da thogui ya ntˈʉtsate.
13 Pe nuya tsˈojạˈi ne ya hyate maˈna rí ma xá ntsˈo. Nuˈʉ́ 'yo hate ne thátˈi.
14 Pe nuˈí oxqui 'uegue de núˈạ xcá pạdi, ngueˈạ ya guí pạdi xá hño gue go gueˈạ majuạni ngueˈạ guí pạdi núˈʉ toˈo bi 'ñuˈtˈaˈi.
15 Y desde gá mbạtsi gá pạdi ra Mạca Tˈofo núˈạ xicjʉ de ra Zidada Jesucristo pa da za ga camfrihʉ ne njabʉ ga mpøhøhʉ.
16 Gatho ra Mạca Tˈofo, Ajuạ go bi unga ra mfeni pa bi

t'ofo. Hangue xá hño ra Mạca T'ofo pa da 'ñutuate, pa da ntsʉte, pa da unga ra ts'ofo, ne pa da 'ñudi ra hñojạ'i,

17 pa njabʉ nú'ʉ to'o xa gamfri Ajuạ da nxøgue yá mfạdi ne da bạdi da mɛfi ya hoga 'bɛfi.

4

1 Dí 'bɛp'a'i ja rá thandi Ajuạ ne ja rá thandi ra Zidada Jesucristo, go gue'ạ ma da hñạ'mba nguɛnda gatho ya jạ'i nú'ʉ di te ne nú'ʉ ya hindi te nu stua yopa ehe pa da ndạ.

2 Guehna dí 'bɛp'a'i gue gui mạmba rá noya Ajuạ, ne gui ja gui 'yøt'e nzạntho. Unga ra ts'ofo, ntsʉte ne nzote con gatho ri hñojạ'i, ne gui 'ñutuate.

3 Ngue'ạ ma da zø ya pa gue ya jạ'i hinda ne da 'yøde nura hoga nt'utuate. Nu'ʉ́ ma'na da ho da 'yøde nú'ạ hinxá hño, hangue ma da hyonga 'raya xahnate nú'ʉ di mạ ngu nú'ạ di ho da 'yøde'ʉ.

4 Nu'ʉ́ ya hinda ne da 'yøde nú'ạ xi majuạni. Ma da 'uegue'ʉ pa da yopa dɛna ya 'bede nú'ʉ xa zansɛ ya jạ'i.

5 Pe nu'í, xi da su ri mfeni de gatho nú'ạ da 'ñehe, ne gui tsɛta ya dumʉi. 'Yøt'a ra ts'ɛdi pa gui mạmba rá noya Ajuạ, ne gui pɛfi gatho nú'ạ ra 'bɛfi xa t'a'a'i.

6 Ngue'ạ nugui ya bi zø ra ora pa ga unga ma te. Ya bi zø ra ora ga tsocua nuna ximhai.

7 Ya stá øt'a ra ts'ɛdi pa stá ntạte ja ra hoga tuhni. Ya stá juata nú'ạ ra 'bɛfi bi t'aqui, ne stá su nú'a ra jamfri bi t'utcagui.

8 Hangue nubyá bí 'bɛscagui 'nara thạhạ nú'ạ ma da t'umba gatho nú'ʉ to'o ri hñojạ'i. Ha nú'ạ ra thạhạ'ạ ma go da 'raca ra Zidada nú'ạ ra pa da yopa 'ñehe. Nú'ạ́ go gue'ạ ra hoga nzaya. Y hingo pa hønsɛgui nura thạhạ'ạ, nehe pa gatho nú'ʉ to'o tø'mbabi rá yo'ehe'ạ.

Ra apostol Nsan Pablo xipa ra Timoteo te da 'yøt'e

9 Nde nubyá, 'yøt'a ra ts'ɛdi gue 'nitho gui 'ñe gui c'ạscagui.

10 Ngue'ạ ra cu Dema xa zogagui sɛhɛua ne bi ma pa Tesalonica, ngue'ạ nu'ạ́ ma'na bi ho nuna ra ximhai. Ha nura cu Crecente bi ma pa Galacia y nura cu Tito bi ma pa Dalmacia.

11 Hønsɛ ra cu Luca dí 'bʉ'beua. De má 'ñu gui tsincabʉ ra cu Marco ngue'ạ xi xá hño'ạ pa da maxcagui ja ra 'bɛfi.

12 Y nura cu Tiquico dá pɛnpʉ pa Efeso.

13 Nu xcrí ehe gui hạncabʉ ma pat'i duá tsopʉ Ntroa ja rá ngu ra cu Carpo. Ne gui hạncabʉ ya libro. Nehe oxqui ma gui pumfri gui hạncabʉ nuya libro dega xifri.

14 Ra Jandro nú'ạ ra huiti xi xa 'yøtca ndunthi ra nts'o'mʉi. Ra Zidada go gue'ạ ma da gu'tuabi de nú'ạ xa 'yøt'e.

15 Hangue ne'i nsu ndunthi de gue'ạ, ngue'ạ nu'ạ́ xi ri nøt'atho de nú'ạ dí mạñhʉ.

16 Nurá mʉdi bi zonca ra
ts'ʉtbi pa bi xʉga ra uɛnda, ni
'na hinto bi maxcagui, ngue'ą̱
gatho bi hyɛgagui sɛhɛ. Ajuą̱
da punduabi'ʉ.
17 Pe ra Zidada himbi
hyɛgagui sɛhɛ. Nú'ą́ go bi
'raca ra ts'ɛdi pa dá mą̱ xá
hño gatho nurá noya'ą̱, ne
pa bi 'yøde gatho nú'ʉ ya ją̱'i
hingyá xodyo. Hangue njabʉ
ra Zidada bi ñą̱ngagui pa dá
c'ot'i de rá ne ra zate.
18 Nehe ma da ñą̱ngagui de
gatho nú'ą̱ xá nts'o, ne ma da
zixcagui pa ga ma ga 'bʉ nuni
mahets'i habʉ bí manda'ą̱.
¡Nú'ą́ go gue'ą̱ dra nsunda pa
nzą̱ntho! Njabʉ gue'ą̱.

Rá ngą̱ts'i rá carta ra apostol Nsan Pablo ri yopa zɛnjua ya gamfri ne apa Ajuą̱ por gue'ʉ

19 Fat'ajuą̱bʉ ra nju Prisca
ne ra cu Aquila ne gatho ya
mengu rá ngu ra cu Onesi-
foro.
20 Nura cu Rasto bá cohi
nuni Corinto, y nura cu
Trofimo dá tsogui nuni
Mileto ngue'ą̱ bi hñeni.
21 'Yøt'a ra ts'ɛdi gui ja gui
'ñehe ante da dagui ya tsɛ.
Fat'ajuą̱'i ra cu Eubulo, ra
cu Pudente, ra cu Linu, ra
nju Claudia ne gatho nuya cu
'bʉiua.
22 Ra Zidada Jesucristo
da 'mʉi con gue'i. Ajuą̱ da
max'a'ihʉ. Njabʉ gue'ą̱.

RA TITO
RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'Ą BI 'YOPABI RA TITO

Ra apostol Nsan Pablo opabi ra Tito

1 Núgui drá Pablo rá 'bɛgogui Ajuą ne rá apostol-
gui ra Zidada Jesucristo nú'ą
bá pɛncagui pa ga mąnga
ra noya de ra jamfri, pa da
gamfri nú'ʉ xa huahna Ajuą.
Ne bá pɛncagui pa ga utuabi'ʉ
nú'ą majuąni ngu nú'ą dí
camfrihʉ, pa njabʉ da 'mʉi'ʉ
xá hño ja rá thandi Ajuą,
2 ne da mɛ'tsa ra nthø'mate
de ra te pa nzątho nú'ą bi
ñątcaguihʉ Ajuą ante da hy-
oca ra ximhai. Nu'ą́ pɛ'tsi da
njabʉ ngue'ą Ajuą hinhya'mʉ
hate.
3 Ha nu mi zø ra pa, Ajuą
ma Pøhøtehʉ bi 'ñudi nú'ą
xqui ñątcaguihʉ por nuna
mąca noya bi 'bɛpcagui ga
mą.
4 Nu'i zi cu Tito, dí op'a'i
nuna carta, dí ja ra uɛnda gue
ma t'ʉ'i ngue'ą go dá zo'a'i
de nuna ra jamfri dí pɛ'tshʉ.
Ajuą ra Dada ne ra zi Hmu
Jesucristo numa Pøhøtehʉ da
jąp'a'i ne da max'a'i pa gui
'bʉi te rá 'ñentho.

Nú'ą rá 'bɛfi ra Tito nuni Creta

5 Nu ndá tsoc'abʉ Creta,
dá tsoc'a'i pa gui juata nú'ą
ra 'bɛfi ri 'bɛdi, ne pa gui
hñuxa ya cu pa da ndą cada
'nara niją de ya hnini habʉ
ri munts'a ya cu ngu nú'ą dá
'bɛp'a'i.
6 Nuya cu'ʉ mahyoni di 'yo
xá hño ne di jo'o to'o da c'a'tsi,
ne 'nada rá 'bɛhñą di pɛ'tsi, ne
dya gamfri gatho yá bątsi, ne
di jo'o to'o da mą gue yá bątsi
te yá mña'ʉ ne ya ts'o'yøde'ʉ.
7 Ngue'ą ya ma'yo de ya
niją di supabi rá 'bɛfi Ajuą,
hangue mahyoni di 'yo xá
hño pa hinto da c'a'tsi. Hin-
dra 'ñets'i, hindra cuɛ, hin-
dra ti, hindra necatuhni, ne
hinda ne da dąhą ra boją
dega nthate.
8 Nu'ą di øt'e, mahyoni di
pądi da unga ntsaya nzątho,
ne dri ho nú'ą xá hño, ne di
'yo co ndunthi ra mfądi, di 'yo
ngu rí 'ñehe, di øt'e ngu nú'ą ri
ho Ajuą, ne dri nsu sɛhɛ.
9 Nu'ą́ mahyoni di pądi
da su nura hoga noya nú'ą
mąnga majuąni ngu nú'ą
bi t'utuabi, pa njabʉ da za
da zo ma'ra co ra nt'utuate
nú'ą majuąni ne da bądi da
dątuabi nehe nú'ʉ ma'ra to'o
di ną de ma'na'ño ra mfeni.
10 Ngue'ą 'bʉi ndunthi ya
ts'o'yøde mąnga ya noya
hinte ri muui, ya hyate.
Ma'na øt'a njabʉ nú'ʉ ya
xodyo tɛnda yá jamfri.
11 Nuya ją'i'ʉ mahyoni da
jo'tua yá ne ngue'ą udi nú'ą
hiní 'ñepi da 'ñudi, ne habʉ
udi'ʉ ri ts'ocua yá mfeni
maxøgue nú'ʉ to gatho 'bʉi ja
ra ngu. Nu'ʉ́ øt'a njabʉ hønsɛ
pa da dąta ra boją.
12 Nuya me Creta, 'na de yá
bądi'ʉ bi mą de yá mengu rá
haisɛ ne bi 'ñena: “Ya me Creta
nzątho xi ya c'uamba. Xi

ya ts'o'mɯi ngu ya zate, ne ya ts'o'yo'ɯ, ne xi ya dạhñei.”
13 Nú'ạ bi mạnga nura bạdi'ạ gue'ạ xi majuạni. Hangue ringue'ạ xi da zofo nts'ɛdi nuya cu pa da gamfri xá hño nú'ạ majuạni.
14 Nehe xipi gue hinda hñuxa nt'øde ya 'bede nú'ạ xa bensɛhɛ ya xodyo, nixi nú'ạ ri manda de yá mfeni sɛhɛ nú'ɯ ya jạ'i hingui camfri nú'ạ majuạni.
15 Pa nú'ɯ to'o xá nt'axi yá mfeni, gatho ya t'øt'e xá nt'axi pa gue'ɯ. Pe pa nú'ɯ to'o xá nts'o yá mfeni ne hingyá gamfri, gatho ya t'øt'e xá nts'o pa gue'ɯ, ngue'ạ xá nts'o yá mfeni ne hingui tsa da bạdi nda'ạ ra hño nda'ạ ra 'ñɯ.
16 Nu'ɯ́ mạ gue pạ Ajuạ, pe co yá ts'o'bɛfi dri hnequi gue hina, ngue'ạ ya ts'o'mɯi ne ya ts'o'yøde, ne hingui tsa da 'øt'e nú'ạ xá hño.

2

Ra hoga nt'utuate

1 Pe nu'í, nu'ạ gui mạ, mạ ngu nú'ạ udi ra hoga nt'utuate.
2 Zofo nuya zi tio pa hinda nti, dya 'ñequ'ei, ne da 'ño co ndunthi ra mfạdi, da 'mɯi xá hño ja ra jamfri, da mɛ'tsa ra hmạte, ne da zɛta nú'ạ da 'ñepi.
3 Nehe ya zi tia da 'ño xá hño co ra t'equ'ei, hindya gɯxa nc'uamba, hindya tixfani, da 'ñudi nú'ạ xá hño.
4 Da 'ñutuabi ya bạs'bɛhñạ gue da mạdi yá dạme ne yá bạtsi.
5 Da 'ñutuabi gue da 'ño co ndunthi ra mfạdi, da 'ño strá nt'axi yá mfeni, da bạdi da su yá ngu, dya hojạ'i, ne da 'øte yá dạme. Mahyoni da 'øt'a njabɯ pa ni 'na hinto da ñạma'ñɯ de rá noya Ajuạ.
6 Nehe zofo ya bạtsa'ñøhø gue da 'ño co ndunthi ra mfạdi.
7 Ne'i nzạntho gui 'yo xá hño pa njabɯ nu ma'ra da 'øt'a nehe ngu guí øt'e. Ora guí utuate, 'ñudi nú'ạ xi majuạni, ne 'ñudi ngu rí 'ñehe.
8 Nehe gui mạnga ya hoga noya nú'ɯ hinda za to da c'a'ts'a'i. 'Bɯ gui njabɯ da 'bɛta yá tsa nú'ɯ to'o ri ɯtsaguihɯ, ne hinda za da ñạma'ñɯ de guecjɯ.
9 Nehe zofo ya 'bɛgo gue da 'øta yá hmu, ne nzạntho da mɛfi con gatho yá mɯi nú'ạ dra 'bɛpi. Hindya dạdi.
10 Hinda bepi rá hmu, da supa nú'ạ te pɛ'tsa rá hmu, pa njabɯ ya 'bɛgo nzạntho da 'ñe'tsua rá nsu rá noya Ajuạ ma Pøhøtehɯ.
11 Ajuạ ya xa 'ñudi rá hñojạ'i pa gatho ra meximhai da za da mpøhø.
12 Ne co rá hñojạ'i'ạ utcahɯ gue ga 'uegueɯ de ya ts'oqui ne de yá ts'onc'at'i ra ximhai, ne utcahɯ ga 'bɯhɯ ngu rí 'ñehe de dí 'yohɯua nuya pabya, ne ga 'yohɯ co ndunthi ra mfạdi, ne ga øthɯ nú'ạ xá hño ja rá thandi'ạ.
13 Nehe utcahɯ ga ndø'mhɯ co ra johya nú'ạ ra pa da yopa 'ñehe ma zi Pøhøtehɯ ra Jesucristo co rá nsunda, ngu nú'ạ xa ñạtcaguihɯ. Y nú'ạ́

go guesɛ'ą Ajuą ja rá dąnga ts'ɛdi.
14 Nu'ą̃ go gue'ą bi unsɛhɛ rá te pa bi ñąngaguihʉ de gatho nú'ą xá nts'o. Bi du'ą pa bi xʉgaguihʉ de gatho ma ts'oquihʉ pa dyá mɛtiguihʉ'ą, nehe pa ga ja ga øthʉ nú'ą xá hño.
15 Nuna guehna gui mą, ne gui nzote y gui ntsʉte. Ne gui mą con gatho ra ts'ɛdi nú'ą xa 'ra'a Ajuą pa hinto da 'ñena gue hinte ri muui nú'ą guí mą.

3

Nú'ą rí 'ñepi da 'yøt'a ya gamfri

1 Nehe bembabi ya cu gue da 'yøta ya ndą ne gatho ma'ra nú'ʉ to'o hą ra ts'ʉtbi, hinda nø'tuabi, ne di 'bʉi pa da 'yøt'a gatho nú'ą xá hño.
2 Hinda ñąma'ñʉ de ni 'nayá miqu'eiui, hindya necatuhni, di ja yá hmąte, ne xi da nhyoją'i con gatho yá miqu'eiui.
3 Ngue'ą nujʉ ma'mɛt'o ndyá 'ñąmfenihʉ, ndyá ts'o'yødehʉ, hinduí øtehʉ Ajuą. Stí 'mɛdihʉ ja ya ts'oqui. Ndí pɛ'tshʉ ndunthi ya ts'onc'at'i ne ya ts'ojohya de ra ximhai. Ndí 'bʉhʉ ja ra nts'o'mʉi ne ndí hyøcuahʉ nú'ą te mi pɛ'tsa ma'ra. Ndyá nt'ʉtsahʉ ne ndrí 'ñʉtsahʉ 'na ngu ma'na.
4 Pe Ajuą ma zi Pøhøtehʉ bi 'ñutcahʉ rá hñoją'i ne rá dąnga hmąte nú'ą pɛscahʉ.
5 Hangue nu'ą̃ bi pøhøguihʉ. Hingue bi pøhøguihʉ por ma hoga 'bɛfihʉ nú'ą stá øthmąhʉ. Nu'ą̃ bi pøhøguihʉ ngue'ą bi huegaguihʉ ne bi xʉgaguihʉ de ma ts'oquihʉ nu ndá yopa 'bʉhʉ ma'ra'yo, ne bi 'racjʉ ra Mąca Ndąhi pa bi patca ma 'mʉihʉ.
6 Ajuą bá pɛncaguihʉ rá Mąca Ndąhi con gatho rá ts'ɛdi ngue'ą ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo bi pøhøguihʉ.
7 Hangue po rá dąnga hñoją'i Ajuą ya hinte ma ts'oqui dí tuhʉ, ne dí tø'mhʉ ra te pa nzą̃ntho nú'ą bi ñątcahʉ.
8 Nuya noya dí mą go guehya majuąni, hangue dí ne ja guetbʉ gui mą pa da ja da 'yøt'e'ʉ xá hño gatho to'o xa gamfri Ajuą. Go guehya ya noya xá hño, go 'nara hño pa gatho ya ją'i.
9 Oxqui hu'tsua nt'øde nuyá noya ya 'bɛmfeni gá ją'i, nixi nuyá 'bede xa zansɛ'ʉ de maya'bʉ. Oxqui mpamhyąui'ʉ nixi gui ntsanoyaui de rá ley ra Moise, ngue'ą gatho nuya 'bede'ʉ hinte rí hñąqui y nixi hinte ri muui.
10 'Bʉ 'na to'o 'ueca ya cu ne ya xcá zofo yo'qui o hñu'qui ne hinxa ne xa 'yøde, 'ueque'ą.
11 Ngue'ą nu'í guí pądi gue nú'ą ra ją'i'ą ya xa 'uegue de nú'ą majuąni ne øt'a ya ts'oqui, hangue po rá mfeni sɛhɛ'ą ya xa ncondena.

Ra Tito sipi da mats'i 'raya cu

12 Nu xcrá pɛhn'abʉ ra cu Artema o ra cu Tiquico, gui ja gui 'ñehe 'bestho pa Nicopoli pa ja grá nthɛuini, ngue'ą stá

beni gue ja ma grá ˈbʉhni nuya pa sta dagui ya tsɛ.

13 Bá nexa ra cu Sena núˈa̱ ra pønjya̱, ne ra cu Polo, ne umbabiˈʉ gatho núˈa̱ te da ˈyøˈtua ra ˈbɛdi má ˈñu.

14 Nehe numa zi cuhʉ bí ˈbʉi de guepʉ gui zofo pa da nza̱i da mpɛfi xá hño, hingue da ˈmʉtho, pa njabʉ da za da mfasteˈʉ habʉ mahyoni.

Rá nga̱tsˈi rá carta ra apostol Nsan Pablo ri yopa zɛnjua ya gamfri ne apa Ajua̱ por gueˈʉ

15 Ri fatˈaju̱aˈi gatho núyʉ dí ˈbʉˈbeua. Nehe fatˈaju̱abʉ gatho núˈʉ ma hma̱ca cuhʉ ja ra jamfri. Aju̱a̱ da ja̱pˈaˈihʉ grí gathohʉ. Njabʉ gueˈa̱.

RA FILEMÓN
RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'Ą BI 'YOPABI RA FILEMÓN

Ra apostol Nsan Pablo opabi ra Filemón

1 Núga drá Pablo dí jot'ua ja ra fadi po rá ngue ma zi Hmuhн ra Jesucristo. Zi cu Fili, ma zi hmąca cu'ihe ne ma compa'ihe de ja rá 'bεfi Ajuą, núga ne ra cu Timu dí op'a'ihe nuna carta.

2 Dí pεmpabihe ra nzεngua gatho ya cu nú'н ri munts'ibн ja ri ngu. Nehe dí pεmpahe ra nzεngua ra nju Apia, ne ra cu Arquipo, go gue'ą faxcahe pa dí ñąmbahe rá noya Ajuą.

3 Ajuą ma Dadahн ne ma zi Hmuhн ra Jesucristo da jąp'a'ihн ne da max'ahн pa gui 'bнhн te rá 'ñentho.

Rá jamfri ne rá hmąte ra Filemón

4 Ora dí apa Ajuą, nząntho dí beñ'a'i nehe, ne dí umba njamądi'ą

5 ngue'ą dí øde de nú'ą ra hmąte ne ra jamfri guí pε'tsua ma Zidadahн ra Jesu, ne de ra hmąte guí pε'tsua gatho nú'н xa gamfri Ajuą.

6 Nehe dí apabi Ajuą por nú'н to'o xa gamfri ngue'ą xa hyant'a'i ri jamfri, pa da hñąni'н gatho nú'н ya jąpi ri 'racjн ra Zidada Jesucristo.

7 Nu'i ma zi cu'i, xi xcá jaqui ga johya ne xcá hubga ma mнi, ngue'ą dí øde tengu ri hmąte, asta ma'ra ya cu xcá nupa yá mfeni.

Ra apostol Nsan Pablo apa 'nara favo ra Filemón pa ra Onesimo rá nząi'bεgo

8 Núga rá apostolgui ra Zidada Jesucristo, hangue dí hą ra ts'εdi pa ga 'bεp'a'ihmą gui 'yøt'e nú'ą rí 'ñep'a'i,

9 pe nu'ą ga øt'e, ma'na xá hño ga a'a'i 'nara favo co ra hmąte. Núga drá Pablo ya drá dąqu'ei y dí jot'ua ja ra fadi po rá ngue ra Zidada Jesucristo,

10 dí bąnte'i po ra cu Onesimo, núni ri 'bεgohmą, ya bi gamfri Ajuą ngue'ą dá zofo de guecua ja ra fadi, y dí øt'a ra uεnda gue ma t'н ngue'ą bi gamfri nú'ą dá xipi.

11 Ya pa xa thogui, nuni ra Onesimo himrá hoga 'bεgo himi pεp'a'i ngu rí 'ñehe, pe nubyá hą, go 'nara hoga 'bεgo pa gue'e ne pa gueque nehe.

12 Dí pεn'a'ibн pa da yopa 'mнpн ma'na'qui, hangue numahño, ja ra uεnda go gueque dá tsømbн, ngue'ą xi drí mądini.

13 Nuga ga nehmą ga tsąmi pa da mεpcaguiua ja ra fadi, pa nú'ą go gui pεpcahmą, go da mεpcani núbya de dí oua fadi po rá ngue ra mąca noya.

14 Pe hindí ne ga øt'a njabн nsinque ri nsεqui, ngue'ą hindí ja'i gui faxqui, pe 'bн gui faxqui, dí ne gue de ri pahasε.

15 Pøde Ajuą bi 'yøt'e pa bi 'ba't'a'i 'raya pa ra Onesimo,

pa njabʉ da yo menga ja ri
ngu pa gui 'bʉhui pa nzạntho,
16 ya hingue ngu 'nadra
'bɛgotho, nubyá ya go 'nara
hmạca cu. Nugá xi dí mạdini,
pe nu'í ma'na rí 'ñep'a'i gui
mạdi ngue'ạ nubyá hingo
hønsɛ ri 'bɛgotho, nehe go ri
cu de ja ma Zidadahʉ.
17 Nu'bʉ grí mạcagui ngu
'nara hoga compa ja rá
'bɛfi Ajuạ, nu'bʉ́ nu sta
zømbʉ ra cu Onesimo, xi da
numahño, 'yøt'a ra uɛnda gue
go guecagui dá tsømbʉ.
18 'Bʉ xa 'yø't'a'i 'nara
nts'o'mʉi, o 'bʉ tu'ạ 'nara thai,
go da tsogagui de ma uɛnda.
19 Núga drá Pablo dí huxa
ma thuhu co ma 'yɛsɛ gue go
ma ga ju't'a'i. Nugá hinga ma
ga eñ'a'i gue go guí tucagui
ngue'ạ go dá xi'a'i rá noya
Ajuạ.
20 Hangue dí bạnte'i gui
'yøt'a núna dí xi'i, ngue'ạ guí
camfri ra Zidada Jesucristo,
pa njabʉ gui jaqui ga johya,
ngue'ạ dí ncuhʉ ja ra Zidada
Jesu.
21 Dí op'a'i ngue'ạ dí pạdi
xá hño gue xi grá hoga'yøde,
ne dí pạdi gue ma'na ndun-
thi ma gui 'yøt'e que núna dí
xi'a'i.
22 Y nehe dí ne ga xi'a'i gui
hoqui habʉ ga tsaya, ngue'ạ
dí tø'mi gue nú'ạ xcá 'yaphʉ
Ajuạ ma da 'yøt'e pa ga mabʉ
ga tsøñ'ahʉ.

*Rá ngạts'i rá carta ra apos-
tol Nsan Pablo ri yopa zɛngua
ya gamfri ne apa Ajuạ por
gue'ʉ*

23 Pɛñ'a'i ra nzɛngua ra cu
Epafra núni jot'ua fadi nehe
mahyɛgui con gueque po rá
ngue ra Zidada Jesucristo.
24 Nehe pɛñ'a'i ra nzɛngua
ra cu Aristarco, ne ra cu
Dema, ne ra cu Luca, nuyʉ
go guehyʉ faxcagui ja rá 'bɛfi
Ajuạ.
25 Ma Zidadahʉ ra Je-
sucristo da jạp'a'ihʉ guí
gathohʉ. Njabʉ gue'ạ.

RA EBREO
RA CARTA NÚ'Ą BI 'BƐMPA YA EBREO

Ajuą bá pɛhna rá T'ʉ pa bi zocaguihʉ

1 Maya'bʉ Ajuą bi zofo ndu
ma xitahʉ ndunthi ya 'mi'qui
de 'rama'na'ño ya modo. Go
yá 'mɛhni bi xipabi rá noya
'na hangutho pa go bi zofo'ʉ
ndu ma xitahʉ.
2 Pe nubyá de yá ngąts'i ya
pa, Ajuą bá pɛhna rá T'ʉ pa bi
zocaguihʉ. Ajuą bi 'yɛnt'ua ja
rá 'yɛ'ą pa bi hyoca mahets'i
ne ra ximhai ne gatho nú'ą te
ja, ne xa dapabi'ą gatho nú'ą
te ja pa rá mɛti'ą.
3 Y nurá nsunda rá T'ʉ
Ajuą gue'ą rá nsunda rá Dada
nehe, y nurá 'mʉi rá T'ʉ
Ajuą gue'ą rá 'mʉi Ajuą ra
Dada. Gatho ya t'øt'e nú'ʉ
bí ja mahets'i ne nú'ʉ jaua
ja ra ximhai o ja rá 'yɛ ra
T'ʉ, ne nu'ą́ ri su'ʉ co rá
ts'ɛdi rá noya. Go gue'ą bi
du pa bi xʉgaguihʉ gatho
ma ts'oquihʉ, nepʉ bi ma
mahets'i ne bá hudi ja rá 'ñɛi
de habʉ bí hudi Ajuą rá Dada
to pɛ'tsa gatho ra ts'ɛdi.

Rá T'ʉ Ajuą ma'na hą ra ts'ɛdi que ya ɛnxɛ

4 Rá T'ʉ Ajuą ma'na hą ra
ts'ɛdi que ya ɛnxɛ, ne Ajuą
bi hñu'mbabi'ą 'nara thuhu
ma'na ja rá nsu que nú'ą
pɛ'tsa ya ɛnxɛ.
5 Ajuą hinhya'mʉ xa
'ñembabi 'nara ɛnxɛ ngu nuna
ra noya bi xipa rá T'ʉ, bi
'ñembi:
Nu'i go gue'e ma T'ʉ'i,
ne nubyá ri hnequi ja yá
thandi ya ją'i gue go ri
Dadagui.
Ajuą hinhya'mʉ bi mą de
'nara ɛnxɛ:
Nuga go gueque drá
Dadagui'ą,
ne nú'ą́ go di gue'ą ma T'ʉ.
6 Ha nu mbá pɛhna Ajuą rá
'ra T'ʉ ja ra ximhai, bi 'ñena
njaua:
Gatho ya ɛnxɛ dá nsundabi
ma T'ʉ.
7 Y de ya ɛnxɛ Ajuą bi 'ñena
njaua:
Ya ɛnxɛ nú'ʉ pɛpcagui ne dí
pɛhni, dí japi da nja
ngu ra ndąhi,
ne dí japi da nja ngu 'nara
tsibi.
8 Pe Ajuą bi 'ñemba njaua rá
T'ʉ:
Nu'i grá Ajuą, ma gui ndą pa
nzą̨ntho;
ne nuri hmanda gue'ą 'nara
hmanda dega hoga
ts'ʉtbi.
9 Xi grí ho 'bʉ t'øt'a ra hño, pe
hingrí ho 'bʉ t'øt'a ra
nts'o'mʉi;
hangue por gue'ą núga ri
Ajuągui stá hux'a'i,
ne stá 'ra'a ndunthi ra johya
que gatho ma'ra nú'ʉ
to'o 'bʉi con gue'e.
10 Nehe Ajuą bi 'ñemba njaua
rá T'ʉ:
Nu'i grá zi Hmu, go gue'e gá
hoca ra ximhai de mi
othotho gatho nú'ą te
ja;
ne go gue'e gá hoca mahets'i.
11 Gatho'ʉ ma da uadi, pe nu'í
ma gui 'bʉi pa nzą̨ntho.

Gatho'ʉ ma da thegue ngu
thegue 'nara dutu;
12 ma gui pants'i'ʉ ngu 'nara
he,
ne ma gui pati'ʉ ngu 'raya
zɛhe.
Pe nu'í go di gue'atho pa
nzạntho,
y nuri te hinhya'mʉ ma da
uadi.
13 Ajuạ hinhya'mʉ bi 'ñembabi
ni 'nara ɛnxɛ ngu nuna ra
noya bi xipa rá T'ʉ, bi 'ñembi:
Hñudiua ja ma 'ñɛi,
asta hinga tsogui ri ncontra rí
nga'ti ri ua.
14 Gatho ya ɛnxɛ go dega
ndạhitho ne pɛpabi Ajuạ, xuá
mɛhni pa da mɛpabi gatho ya
nthahni nú'ʉ ma da mpøhø.

2

Jamasuhʉ ra mpøhø

1 Hangue por gue'ạ mahy-
oni ga huxhʉ nt'øde de nú'ạ
stá ødehʉ, pa njabʉ hinga
'ueguehʉ de nú'ạ dí camfrihʉ.
2 Nú'ạ ra ley bi manda
Ajuạ maya'bʉ po ya ɛnxɛ bi
fạdi gue go gue'ạ majuạni,
ne Ajuạ bi castiga ngu mrí
'ñepi nuto bi 'øt'a ya ts'oqui
ngue'ạ himbi ne bi 'øte'ạ.
3 Nu'bʉ́ ¿hanja da za ga
mponthʉ rá cuɛ Ajuạ 'bʉ nújʉ
hindí huxhʉ nt'øde xá hño
nuya hoga noya xi di muui
ndunthi ne xicjʉ hanja da
za ga mpøhøhʉ? Nuya hoga
noya dega mpøhø go rá mʉdi
bi mạnsɛ ra Zidada Jesu, nepʉ
nú'ʉ to'o xi bi 'yøde nuya
noyaya bi xicjʉ gue go gue'ạ
majuạni.
4 Nehe Ajuạ bi damajuạni
mahyɛgui co nú'ʉ to'o bi
xicaguihʉ nuya ya noya,
ngue'ạ bi 'ñudi 'raya nt'udi,
ne bi 'øt'a ya dạnga milagro
ne ma'ra ya dạnga 'bɛfi, ne
bi 'racjʉ ra ts'ɛdi de ra Mạca
Ndạhi ngu tengu rá paha
Ajuạ pa ga pɛphʉ'ạ cada 'na
de guecjʉ.

Ra Zidada Jesucristo bi 'ñe
bi njạ'i ngu nújʉ yá cuguihʉ

5 Nehe Ajuạ hinxa hñuxa ya
ɛnxɛ pa go da ndạ ja nú'ạ ra
'ra'yo ximhai ma ga xi'ahʉ.
6 Nu'ạ xa 'øt'e, xa hñuxa
ya jạ'i pa go da ndạ'ʉ, ngu
mạnga 'na xɛni de ja ra Mạca
T'ofo ne ena:
Nu'i Ajuạ ma Dada'i, ¿te
ri muui ra jạ'i de ra
ximhai pa guí beni de
gue'ạ?
¿Te ri muui'ạ pa guí ne gui
fats'i?
7 Go 'raya patho ma'na xcá
umba yá nsu ya ɛnxɛ
que gue'ạ,
ne 'mɛfa gá umba ra nsu xi ra
dạngui ngu nú'ạ ra nsu
t'umbabi 'nara ndạ.
Ne xcá hñuts'i pa da manda
ya t'øt'e nú'ʉ xcá ho-
qui;
8 xcá hñuts'i'ạ pa da manda
gatho.
Njabʉ Ajuạ xa hñuxa ya jạ'i
pa da manda gatho nú'ạ te ja
ja ra ximhai ne himbi gotho
ni 'nara t'øt'e nú'ạ himbi
t'ɛnt'ua ja yá 'yɛ'ʉ. Pe nubyá
hinxa hnequitho gue ya jạ'i
dri ndạ de gatho ya t'øt'e.
9 Pe dí pạhʉ gue nura Zi-
dada Jesu hạ, ri ndạ de gatho
ya t'øt'e. Pe po 'raya patho
ma'na bi nja yá nsu ya ɛnxɛ

que gue'ą, y njabʉ bi du po
rá ngue gatho ya jąʼi po rá
hñojąʼi Ajuą. Pe nubyá ya xa
tʼumba 'nara nsu dega ndą,
ngueʼą bi sufri ne bi du por
guecjʉ.
10 Ajuą bi hyoca gatho ya
tʼøtʼe pa rá nsundaʼą, ne ri su.
Hangue bi 'ñepi bi mɛhna ra
Jesu pa bi sufri, pa njabʉ bi
nhyoga pøhøte pa da za da
zixa gatho núʼʉ yá bątsi Ajuą
pa da 'mʉhuiʼʉ ja rá nsundaʼą.
11 Ra zi Hmu Jesu go gueʼą
ri tʼaxca ya jąʼi de yá tsʼoqui.
Y núʼą́ ne núʼʉ toʼo xa tʼaxqui,
'nada yá Dada. Hangue ra zi
Hmu Jesu rá Tʼʉ Ajuą hindi
ntsa da 'ñena gue go gueʼʉ yá
cu.
12 Hangue enga ja ra Mąca
Tʼofo:
Núʼʉ ma cu ma ga xipabi de
gueʼe,
y con gueʼʉ ma ga tuʼtʼahe ya
jąhñą ja ra hmuntsʼi.
13 Nehe ena:
Ma ga huxa ma jamfri ja
Ajuą.
Nehe ena:
Ja dí 'bʉcua co nuyʉ yá bątsi
Ajuą xa 'yɛntcʼa ja ma
'yɛ.
14 Nuyá bątsi Ajuą go ya
meximhai pɛʼtsa ra ji co ra
ndoʼyo, hangue ra Zidada
Jesu bi 'ñe bi njąʼi nehe nguʼʉ
pa bi za bi du, ne co núʼą rá
du bi thoguiʼą bi za bi huatua
rá tsʼɛdi ra tsʼondąhi núʼą toʼo
mi hą ra tsʼɛdi de ra du.
15 Y njabʉ bi za bi 'bɛ ra ntsu
núʼʉ toʼo nzą́ntho mi tsu ra
du.
16 Dí pądihʉ gue ra Zidada
Jesu himbi 'ñehe pa e da
matsʼi ya ɛnxɛ. Nuʼą́ bi 'ñehe
pa e bi maxcaguihʉ nújʉ stí
'ñehehʉ de yá jąʼi ndu ra Abrá.
17 Y pa bi za bi maxcaguihʉ,
mahyoni bi thogui gatho
ngu núʼą dí thoguihʉ nújʉ
yá cuguihʉʼą. Hangue ja
rá nthecate con guecjʉ, ne
bi nhyoga ndą gá macją de
guecjʉ ja rá 'bɛfi Ajuą, ngueʼą
po núʼą ra du bi thogui, Ajuą
bi za bi punga ma tsʼoquihʉ.
18 Y nubyá nuʼą́ tsa da
maxa núʼʉ toʼo tho ya thogui,
ngueʼą nusɛʼą bi sufri ne bi
tho ya thogui nehe.

3

Ra Zidada Jesu maʼna ja rá nsuʼą que ra Moise

1 Hangue ma zi mąca
cuʼihʉ, núʼahʉ xa zohnaʼihʉ
Ajuą pa gui maha mahetsʼi, xi
da beñhʉ ra Zidada Jesucristo
núʼą rá 'mɛhni Ajuą pa bi
'ñutcahʉ núʼą dí camfrihʉ,
nehe go gueʼą ma ndą gá
macjąhʉ de ma jamfrihʉ.
2 Ajuą go bi hñutsʼiʼą pa da
ndą gá macją, y nuʼą́ xi pɛpabi
xá hño, nja ngu ra Moise bi
mɛpabi xá hño nu mí supa
gatho rá hnini Ajuą.
3 Y ra Zidada Jesu maʼna
rí 'ñepi da nja rá nsu que ra
Moise, nja ngu núʼą toʼo hoca
'nara ngu, maʼna ja rá nsuʼą
que ra ngu.
4 Ngueʼą 'nara ngu, 'bʉi toʼo
xa hyoqui, pe nu Ajuą go
gueʼą bi hyoca te gatho ja.
5 Xi majuąni ra Moise mi
gueʼą 'nara hoga 'bɛgo mi
supa rá hnini Ajuą, y núʼą
mrá 'bɛfiʼą mri damajuąni de

núˈą̱ mi ma da mą̱nga Ajuą̱
ˈmɛfa.
6 Pe ra zi Hmu Jesucristo
go gueˈą̱ ra ndą̱ de rá hnini
Ajuą̱, ngueˈą̱ go gueˈą̱ rá Tˈʉˈą̱,
y nuˈą́ nzą̱ntho øtˈa rá ˈbɛfi xá
hño. Y nujʉ́ go rá hniniguihʉ
Ajuą̱ ˈbʉ xi ga suhʉ ma jam-
frihʉ asta rá ngą̱tsˈi ra pa, ne
xi ga tøˈmhʉ co ˈnara johya
núˈą̱ ra nthøˈmate dí pɛˈtshʉ.

Ra tsaya pa rá hnini Ajuą̱

7 Ra Mą̱ca Ndą̱hi bi ˈñena ja
ra Mą̱ca Tˈofo:
ˈBʉ núbya gui ˈyøhʉ, núˈahʉ
zoˈahʉ Ajuą̱,
8 osti megui ri corasohʉ ngu
bi nja núˈʉ ya ją̱ˈi mri
ˈñoui ra Moise ja ra
mbonthi
ne bi nøˈtuabi Ajuą̱ y bi
tsøˈtua rá mʉi.
9 Nehe bi ˈñena Ajuą̱: Ndu
ri dadąhʉ xi mi
mfadaguiˈʉ,
masque xqui hyanda ya
dą̱nga ntˈudi stí øtˈa
ja yá thandi de núˈʉ
ñote njɛya bi ˈñoˈʉ ja ra
mbonthi.
10 Hangue por gueˈą̱ bi tsøtca
ma mʉiˈʉ,
ne dá ena: “Nuya ją̱ˈiˈʉ
nzą̱ntho ˈyo ˈnambʉ yá
mfeni,
ne hinxa neˈʉ xa ˈyøtˈa ngu
núˈą̱ stá xipabi.”
11 Hangue bi tsøtca ma mʉiˈʉ,
ne dá jurabi
gue hinda ma da ntsayaˈʉ con
gueque ja ma tsaya.
12 Ma zi cuˈihʉ, jamasuhʉ
gue ni ˈna de gueˈahʉ hinda
ntsˈoca ri mfenihʉ po ra
ˈñą̱jamfri núˈą̱ da jaˈahʉ gui
ˈueguehʉ de Ajuą̱ núˈą̱ te.
13 Nuˈą̱ gui ˈyøthʉ, ˈna pa
ngu ˈna pa gui nupa mfenihʉ
ˈna ngu maˈna de núbya zocjʉ
Ajuą̱, pa ni ˈna de gueˈahʉ
hinda hyaˈahʉ ya tsˈonthate
de ya tsˈoqui ne da jaˈahʉ da
megui ri corasohʉ.
14 Ngueˈą̱ ˈbʉ ga siguihʉ ga
camfrihʉ asta rá ngą̱tsˈi ra pa,
ne hinga ˈueguehʉ de núˈą̱
stá camfrihʉ desde rá mʉdi,
nuˈbʉ́ hą, ga johyahʉ ga ˈbʉhʉ
mahyɛgui co ra Zidada Jesu-
cristo pa nzą̱ntho.
15 Beñhʉ núˈą̱ ra xɛni habʉ
ena:
ˈBʉ núbya gui ˈyøhʉ, núˈahʉ
zoˈahʉ Ajuą̱,
osti megui ri corasohʉ ngu
bi nja núˈʉ ya ją̱ˈi mri
ˈñoui ra Moise ne bi
nøˈtuabi Ajuą̱ y bi
tsøˈtua rá mʉi.
16 ¿Toˈo núˈʉ bi ˈyøde rá noya
Ajuą̱ nepʉ bi nøˈtuabi? ¿Ha
gue hingo gueˈʉ núˈʉ bá pønga
de Egipto, núˈʉ bá tsi ra
Moise? Hą̱hą, go gueˈʉ.
17 Ne ¿xi con toˈo bi bø rá cuɛ
Ajuą̱ gatho núˈʉ ñote njɛya?
¿Ha gue hingue co núˈʉ bi
ˈyøtˈa ya tsˈoqui, hangue ja bi
du de guehni ja ra mbonthi
ne ja bi gohini yá ndoˈyoˈʉ?
Hą̱hą, go gueˈʉ.
18 Ne ¿xi toˈo núˈʉ bi mą̱ Ajuą̱
gue xi majuą̱ni hinda ma da
ntsayaui Ajuą̱ ja rá tsaya? ¿Ha
gue hingo núˈʉ bi ntsˈoˈyøde?
Hą̱hą, go gueˈʉ.
19 Hangue dí pą̱hʉ xá hño
gue nuˈʉ́ himbi za bi ntsayaui
Ajuą̱ ja núˈą̱ rá tsaya ngueˈą̱
himbi ne bi gamfriˈʉ.

4

1 Nubyá jatho núʼa̱ ra tsaya
xquí hña̱ʼtuabi núʼʉ ya ja̱ʼi
mri ʼñoui ra Moise, y go gueʼa̱
ri ña̱tcaguihʉ Ajua̱. Hangue
mahyoni xi ga nsuhʉ pa ni ʼna
de guecaguihʉ hinga ʼbɛhʉ
núʼa̱ ra tsayaʼa̱.
2 Ngueʼa̱ núʼa̱ ra hoga noya
bi sipabi núʼʉ ya ja̱ʼiʼʉ hinte bi
muui pa gueʼʉ ngueʼa̱ himbi
gamfriʼʉ.
3 Pe nújʉ dyá gamfrihʉ ha̱,
ma ga cʉthʉ ja rá tsaya Ajua̱
pa ga tsayahʉ con gueʼa̱, pe
núʼʉ toʼo mri ʼñoui ra Moise,
himbi ntsayaʼʉ ja rá tsaya
Ajua̱, ngueʼa̱ Ajua̱ bi ʼñena:

Núʼʉ ya ja̱ʼiʼʉ bi tsøtca ma mʉi,
ne dá jurabi
gue hinda ma da ntsayaʼʉ con
gueque ja ma tsaya.

Nuʼʉ́ himbi yʉtʼi ja rá tsaya
Ajua̱ masque ya mi ja núʼa̱
ra tsayaʼa̱ desde mi uadi bi
hyoca ra ximhai, hangue ja bi
ntsayaʼa̱.
4 Ngueʼa̱ ja ra Ma̱ca Tʼofo ma̱
de rá yoto ma pa, habʉ ena
njaua:

Rá yoto ma pa Ajua̱ hinte ma
ʼbɛfi bi ʼyøtʼe, ngueʼa̱ ya
xqui ua gatho rá ʼbɛfi,
hangue bi ntsaya.

5 Ne maʼna ra xɛni de ra Ma̱ca
Tʼofo ena:

Núʼʉ ya ja̱ʼiʼʉ hinda ma da
ntsayaʼʉ con gueque ja
ma tsaya.

6 Núʼʉ toʼo rá mʉdi bi ʼyøde ya
hoga noya himbi yʉtʼiʼʉ habʉ
da ntsayaʼʉ con gueʼa̱, ngueʼa̱
myá tsʼoʼyøde̱ʼʉ, hangue
nubyá jatho ra hña̱ʼti pa to da
yʉtʼi da ntsaya con gueʼa̱.
7 Ngueʼa̱ Ajua̱ bi hñuxa maʼna
ra pa pa to da yʉtʼi da ntsaya
con gueʼa̱, y núʼa̱ ra pa bi ma̱
go guepya ya paya. De ya
xqui thogui ndunthi ya jɛya
Ajua̱ bi zocaguihʉ po yá noya
ndu ra Davi. Nuʼá̱ bi ma̱ ja
ra Ma̱ca Tʼofo ja núʼa̱ ra xɛni
habʉ stá ma̱ñhʉ, ne ena:

ʼBʉ núbya gui ʼyøhʉ, núʼahʉ
zoʼahʉ Ajua̱,
osti megui ri corasohʉ.

8 ʼBʉ ra Josue xa zixhma̱
núʼʉ mri ʼñoui ra Moise pa
xa ntsayahma̱ʼʉ, nuʼbʉ́ Ajua̱
hinxa yopa ma̱hma̱ de maʼna
ra pa.
9 Hangue dí pa̱hʉ gue jatho
ʼnara tsaya pa gatho rá hnini
Ajua̱, ʼnara tsaya hinhyaʼmʉ
ma da uadi.
10 Ngueʼa̱ nuʼʉ tóʼo ya xa yʉtʼa
ja núʼa̱ ra tsayaʼa̱, ya tsaya de
gatho yá ʼbɛfi, ngu bi ntsaya
Ajua̱ de gatho rá ʼbɛfiʼa̱.
11 Hangue nujʉ́ ga øthʉ ra
tsʼɛdi pa ga cʉthʉ ja núʼa̱
ra tsayaʼa̱. Xi ga nsuhʉ
gue ni ʼna de guecjʉ hinga
ntsʼoʼyødehʉ ngu núʼʉ mri
ʼñoui ra Moise, hangue himbi
za bi yʉtʼa habʉ mi ne Ajua̱ xa
ntsayauihma̱ʼʉ.
12 Ma ga nsuhʉ, ngueʼa̱
rá noya Ajua̱ ja rá te, ne
pɛʼtsa ndunthi rá tsʼɛdi,
ne pa̱tcahʉ asta mbo ma
mfenihʉ. Nuʼá̱ maʼna ja rá
tsʼɛdi que nuʼa̱raza ra huai
dega yo filo. ʼNara huai tsa da
yʉtʼa ja ya tøcandoʼyo ne tsa
da hyeca ya ndoʼyo, pe nurá
noya Ajua̱ maʼna ja rá tsʼɛdi,
núʼá̱ tsa da xenga gatho ya
mfeni pa da japi da hnequi
gatho núʼa̱ benga ja rá mfeni

'na, ne hanja ne da 'yøt'e núʼą̱ beni da 'yøt'e.

13 Ajuą̱ handi ne pą̱di gatho núʼą̱ dí øthʉ ne dí beñhʉ, ngueʼą̱ nuʼą́ gatho go xa hyoqui ne pą̱di gatho núʼą̱ te ja. Ne hinda za te da t'ą̱cuabi nixi te da jømbabiʼą̱, ngueʼą̱ nuʼą́ ya pą̱di gatho, y go gueʼą̱ ma ga daphʉ nguɛnda de gatho núʼą̱ stá øthʉ.

Ra Zidada Jesu go gueʼą̱ ra ndą̱ gá macją̱

14 Ra Zidada Jesucristo rá T'ʉ Ajuą̱ gueʼą̱ ma dą̱nga ndą̱ gá macją̱hʉ y bi ma bí 'bʉi ja rá thandi Ajuą̱. Hangue por gueʼą̱ mahyoni ga siguihʉ xá hño ja ma jamfrihʉ.

15 Ngueʼą̱ numa ndą̱ gá macją̱hʉ pą̱di gue otho ma tsʼɛdihʉ ora dí thohʉ ya tsʼothogui o ra ora ne da thacjʉ pa ga øthmą̱hʉ 'nara tsʼoqui, hangue nuʼą́ pɛscahʉ ra nthecate, ngueʼą̱ neʼą̱ bi thogui njabʉ ngu núʼą̱ dí thohʉ nehe, pe nuʼą́ hinhyaʼmʉ bi 'yøt'a 'nara tsʼoqui.

16 Hangue hinga ntsuhʉ ga joñhʉ ja rá thandi Ajuą̱ núʼą̱ ra hojąʼi, ne ga xiphʉ gatho núʼą̱ dí thoguihʉ, y nuʼą́ da huegaguihʉ, ne da maxcaguihʉ ora dí homfʉ rá mfatsʼi, ngueʼą̱ nuʼą́ xi ra dą̱ngui rá hñojąʼi pa guecaguihʉ.

5

1 Cada 'nara ndą̱ gá macją̱ de ja ra ndą̱xjua ley xa thahni de ja ya jąʼi, ne xa thutsʼi pa da mɛpabi Ajuą̱ po rá ngue ya jąʼi. Nuʼʉ́ xa thutsʼi pa da umbabi Ajuą̱ núʼʉ ya 'baha hą̱xa ya jąʼi, ne gatho ya hñą̱ʼti dega mboʼoni núʼʉ umbabi Ajuą̱ pa da pumba yá tsʼoqui.

2 Núʼʉ ya ndą̱ gá macją̱ ja yá tsʼoqui nehe. Hangue por gueʼą̱ tsa da zofo co ra nthecate nuya jąʼi øt'a ya tsʼoqui ne hingui pą̱di núʼą̱ øt'eʼʉ.

3 Hangue ya ndą̱ gá macją̱ pɛʼtsi da hyo ya mboʼoni pa da umba Ajuą̱, hingue høns̄ɛ pa yá tsʼoqui ya jąʼi, nehe pa yá tsʼoqui de guesɛʼʉ.

4 Y hingui tsa de guesɛ 'na da gʉ ra nsu dega ndą̱ gá macją̱. Ngueʼą̱ Ajuą̱ go huansɛʼą̱ núʼą̱ toʼo da mɛ núʼą̱ ra 'bɛfiʼą̱, njabʉ ngu ra Aarón, Ajuą̱ go bi huansɛʼą̱.

5 Ra Zidada Jesucristo bi njabʉ nehe. Nuʼą́ himbi hñuxasɛ rá nsu dega ndą̱ gá macją̱, nu Ajuą̱ go gueʼą̱ bi umbabi núʼą̱ ra nsuʼą̱. Xqui 'ñembabi ja ra Mą̱ca T'ofo:

Nu'i go gue'e ma T'ʉ'i;
ne nubyá ri hnequi ja yá thandi ya jąʼi gue go ri Dadagui.

6 Nehe ja ma'na ra xɛni de ra Mą̱ca T'ofo, Ajuą̱ bi xipabi rá T'ʉ, bi 'ñembi:

Nu'i go gue'e grá macją̱ pa nzą̱ntho
ngu bi macją̱ ra Melquisede.

7 Nu de mi 'bʉcua ra Zidada Jesucristo ja ra ximhai, bi 'yapabi Ajuą̱ rá Dada núʼą̱ mi tsahmą̱ xa ñą̱niʼą̱ pa hinxa duhmą̱. Xi mi apabi rá Dada con gatho rá mʉi asta mi zoniʼą̱. Y nurá Dada bi 'yøtua rá nt'adiʼą̱, ngueʼą̱ ra Jesu

nzạntho mi ø'tua gatho rá paha rá Dada.
8 Pe nu'ạ́ masque go guesɛ'ạ rá T'ʉ Ajuạ, pe ma'na mi 'yo mi pạdi da 'yø'tua rá paha Ajuạ po nú'ạ bi sufri.
9 Hangue nu de mi pạdi da 'yø'tua gatho rá paha'ạ, nu'bʉ́ nu'ạ́ bi za bi pøhø nú'ʉ gatho to'o øte'ạ.
10 Y Ajuạ bi umbabi ra nsu dega ndạ gá macjạ ngu bi macjạ ra Melquisede.

Xá nts'o pa to'o da 'uegue de rá jamfri

11 Dí pɛ'tsa ndunthi te ga xi'ahʉ de guehna, masque xá hñei ga xi'ahʉ xá hño ngue'ạ hinxcá nehʉ da zo ja ri mfenihʉ xá hño rá noya Ajuạ.
12 Ya øt'a ndunthi ya pa xcá camfrihʉ. Y nubyá ya go gri xahnatehʉ hmạhạ pa ma'ra, pe hinxa za te xcá 'øthʉ. Nu'ahʉ mahyoni to da yopa 'ñu't'ahʉ ma'na'qui nú'ʉ ya mʉdi nt'utuate hingui hei de ra Mạca T'ofo. Xcá yopa njahʉ ngu ya bạtsi nú'ʉ tsʉtho, otho yá ts'ɛdi.
13 Hangue mahyoni da t'u't'a'ihʉ co ya noya hingui hei, ngu ra t'ʉca bạtsi nú'ạ hønsɛ ra 'ba tsi, ne hingui pạdi da zi ma'ra ya nzaqui, ngue'ạ nu'ahʉ hinguí pạhʉ tengu ra hoga te de ja rá noya Ajuạ.
14 Pe nú'ʉ ma'ra ya nza-qui, gue'ʉ pa ya dạnga jạ'i, njabʉtho nehe nú'ʉ ya nt'utuate ma'na xá hñei gue'ʉ pa nú'ʉ to'o ya ja yá mfeni xá hño pa da bạdi nda'ạ ra hño nda'ạ ra 'ñʉ.

6

1 Hangue hinga ñạhʉ hmạhạ de nuya ya mʉdi nt'utuate de ra jamfri de ra Zidada Jesucristo, ma ga ndạnga jạ'ihʉ ja ma jamfrihʉ. Ya hinga yopa mạñhʉ gue mahyoni ga ñobrihʉ de gatho nuya 'bɛfi tsixcahʉ ja ra du, y gue mahyoni ga camfrihʉ Ajuạ.
2 Nixi ga yopa mạñhʉ de nura sistehe, nixi de nú'ạ dí hu'tsuahʉ ma 'yɛhʉ nú'ʉ xa gamfri, nixi de nú'ạ ma da yopa nte nú'ʉ xa du, nixi de ra nsʉca uɛnda nú'ạ ma da nja rá ngạts'i ra pa, pa da hñạnga cada 'na rá njut'i pa nzạntho.
3 Nu'ạ ga øthʉ, co rá mfats'i Ajuạ, ma'na ga pạhʉ nú'ạ da maxcahʉ pa ma'na da nte ma jamfrihʉ.
4 Nu'ʉ tó'o ya bi hñạni ra hyats'i de rá noya Ajuạ, ne xa bạdi tengu nú'ạ ra 'baha dega te bí ja mahets'i, ne xa bạdi tengu ra jạpi ri unga ra Mạca Ndạhi,
5 ne xa bạdi tengu ra hño de rá noya Ajuạ, y co nuya dạnga nt'udi xa hyandi xa bạdi'ʉ tengu rá nsunda nú'ạ ra te ma da nja 'mɛfa,
6 pe masque gatho nuya bi bạdi'ʉ, nu'ʉ́ himbi ne bi sigui, hangue bi 'uegue'ʉ de rá 'ñu Ajuạ, y ya njabʉ hinda za da yopa mengui pa da ñobri'ʉ. Ngue'ạ go gue'ʉ ngu ri yopa pont'ua rá T'ʉ Ajuạ co yá 'yɛ sɛhɛ'ʉ, ne ri 'bɛtua rá tsa ja yá thandi ya jạ'i.
7 Gatho ya jạ'i nja ngu ra hai ri 'ñuni co nura 'ye 'uại. 'Bʉ

núˈa̱ ra hai da umbabi ˈnara hoga sofo núˈa̱ toˈo pɛfiˈa̱, nuˈbɨ́ ja ri hnequini rá ja̱pi Ajua̱.

8 Pe nuˈbʉ́ núˈa̱ ra hai da unga ˈnara sofo dega ˈmini ne dega tsˈonda̱po, nuˈbɨ́ hinte ri muuiˈa̱, hønsɛ ra tsˈone tøˈmi ne ra tsibi pa da nzø.

Ra nthøˈmate núˈa̱ faxcaguihʉ pa hinga ˈuegueh̶ʉ de núˈa̱ dí camfrihʉ

9 Pe nuˈahʉ, ma zi hma̱di cuˈihe, masque stá xiˈahe gatho nuya noyaya, dí pa̱he xá hño gue nuˈahʉ hinxcá ˈuehʉ de rá ˈñu Ajua̱ ngu xa nja núˈʉ maˈra. Dí camfrihe gue ma gui hña̱ñhʉ gatho ya ja̱pi de ra mpøhø.

10 Ajua̱ xi ra hoja̱ˈi, hinda ma da pumfri de nuri ˈbɛfihʉ xcá pɛfihʉ dega hma̱te ja rá thuhuˈa̱. Xcá faxhʉ ya cu y astabya guí sigui guí faxhʉˈʉ.

11 Pe nuˈa̱ xi dí nehe, dí nehe gue cada ˈna de gueˈahʉ mahyɛgui ngu guí øthʉ ra tsˈɛdi guí faxhʉ maˈra ya cu, nehe gui øthʉ ra tsˈɛdi gui pɛˈtshʉ xá hño asta rá nga̱tsˈi ra pa núˈa̱ ra nthøˈmate guí pɛˈtshʉ, pa njabʉ gui hña̱ñhʉ núˈa guí tøˈmhʉ.

12 Hindí nehe da zʉˈahʉ ra nda̱hñei. ˈYøthʉ ngu bi ˈyøtˈa núˈʉ bi gamfri xá hño ne bi døˈmi asta himbi hña̱ni núˈa̱ xqui ña̱ˈtua Ajua̱.

13 Ajua̱, nu mi ña̱ˈtuabi ya ja̱pi ra Abrá, bi jurasɛ da umba núˈa̱ bi ña̱ˈtuabi. Himbi jura de maˈna, bi jura de rá thuhusɛˈa̱, ngueˈa̱ go guesɛˈa̱ ra da̱ngui de gatho maˈra.

14 Hangue nuˈá̱ bi ˈñena: “Ma xi ga ja̱pˈaˈi pa da nxa̱nda ndunthi ri ˈbɛto ne ri mbongˈbɛto.”

15 Ra Abrá bi døˈma ndunthi ya pa asta himbi hña̱nga núˈa̱ xqui hña̱ˈtuabi.

16 Ya ja̱ˈi di jura co ˈnara thuhu núˈa̱ pa̱di gue maˈna ra da̱ngui de gueˈʉ, pa da jamfri núˈa̱ ma̱ñˈʉ, ne njabʉ hinda za toˈo da ˈñembi gue hinga maju̱ani núˈa̱ ma̱ñˈʉ.

17 Hangue por gueˈa̱ Ajua̱ bi jurabi núˈʉ toˈo xqui ña̱ˈtua ra hña̱ˈti, pa da ˈñutuiˈʉ gue nuˈá̱ hinda ma da pata núˈa̱ xqui beni.

18 Hangue ga pa̱hʉ gue núˈa̱ ra hña̱ˈti bi ña̱tcahʉ Ajua̱ ne núˈa̱ bi juraˈa̱, gueˈʉ yoho ya noya hinda za da mpadi, ngueˈa̱ Ajua̱ hingui tsa da nhyate de núˈa̱ xa ma̱. Hangue co núˈʉ ya noyaˈʉ Ajua̱ ˈracjʉ ˈnara da̱nga humʉi nújʉ stá joñhʉ con gueˈa̱ pa da sugaguihʉ, ne dí tøˈmhʉ ga ha̱ñhʉ nuna ra hña̱ˈti dega hoga nthøˈmate bi ˈracjʉˈa̱.

19 Y nuna nthøˈmatena̱ faxcahʉ ndunthi pa hinga ˈuegueh̶ʉ de Ajua̱. Nja ngu núˈa̱ ra bøja̱ rá thuhu ra ancla di tˈɛntˈa ja ra ndehe pa tsa̱ma ra barco pa hinda ˈuegue de habʉ ˈbaiˈa̱, njabʉ nehe numa nthøˈmatehʉ xa zøni asta ra Ma̱ca Luga habʉ bí ˈbʉ Ajua̱.

20 Nuni ja bí ˈbʉhni nehe ra Zidada Jesu. Núˈá̱ bi ˈmɛtˈo de guecjʉ pa bi xogahʉ ra ˈñu, ne pa bi nda̱ gá macja̱ pa nza̱ntho ngu bi nda̱ gá macja̱ ra Melquisede.

7

Ra Zidada Jesu bi thuts'i dega macja̱ ngu bi macja̱ ra Melquisede

1 Nura Melquisede mrá nda̱ de ra hnini Salé, ne mrá macja̱ de Ajua̱ nú'a̱ bí 'bʉi mahets'i. Bi ma bá tha̱di ra Abrá pa bá ja̱pi nu de ya mbá pengui bá ntunhui 'raya nda̱ ne bá nta̱te'a̱.

2 Nepʉ nura Abrá bi umba ra Melquisede 'nara 'rɛt'a parte de gatho nú'a̱ bá ha̱nga ja ra tuhni. Nura thuhu Melquisede ne da 'ñena "ra hoga nda̱", y nura noya Salé ne da 'ñena "ra hoga'mʉi". Hangue nura Melquisede mrá hoga nda̱ ne mrá nda̱ dega hoga'mʉi.

3 Nú'á̱ hingui ma̱nga ja ra Ma̱ca T'ofo to'o mrá dada nixi to'o mrá na̱na̱, y nixi habʉ bá ehe. Nehe hingui ma̱ de rá 'bʉi, nixi hingui ma̱ ua bi du. Hangue go gue'a̱ 'nara nt'udi de rá T'ʉ Ajua̱ nú'a̱ to'o ra macja̱ pa nza̱ntho.

4 Pa̱hʉ gue nura Melquisede xi mrá da̱ngui rá nsu. Hangue nura Abrá nú'a̱ mrá dada de ya xodyo bi umba ra Melquisede 'nara 'rɛt'a parte de gatho nú'a̱ bá ha̱nga ja ra tuhni.

5 Nú'ʉ yá t'ʉ ra Leví bi thuts'i dega macja̱ bi hmandabi ngu ma̱nga rá ley ra Moise gue da 'yapabi gatho ya ja̱'i de ra hnini 'nara 'rɛt'a parte de ra nthebe, y gatho ra hnini mi ncu con gue'ʉ, ngue'a̱ gatho ya ja̱'i de ra hnini mahyɛgui co ya macja̱ bá ehe de ra Abrá.

6 Masque nura Melquisede hinte myá njaui nuya Levita, pe nura Abrá bi umbabi ra Melquisede 'nara 'rɛt'a parte de ra nthebe, ha ra Melquisede bi ja̱pa ra Abrá nú'a̱ to'o ya xqui ña̱'tuabi yá ja̱pi Ajua̱.

7 Y dí pa̱hʉ xá hño gue nu'a̱ tó'o ri unga ra ja̱pi, ma'na ra da̱ngui rá nsu que nú'a̱ to'o ha̱ni.

8 Ya Levita mi t'umbabi 'nara 'rɛt'a parte de ra nthebe, pe bi du'ʉ. Ha ra Melquisede nehe'a̱ bi t'umbabi 'nara 'rɛt'a parte de ra nthebe, pe nu'á̱ ja ra uɛnda tetho, ngue'a̱ hingui ma̱nga ja ra Ma̱ca T'ofo ua bi du.

9 Ra Leví ne gatho yá t'ʉ nú'ʉ bi macja̱ mi t'umbabi'ʉ ra 'rɛt'a parte de ra nthebe, ne da za ga ma̱ñhʉ gue nehe'ʉ bi umbabi ra Melquisede ra 'rɛt'a parte de ra nthebe nú'bʉ mi øt'a njabʉ nehe ra Abrá.

10 Masque ra Leví himi 'bʉitho nu mi ma ra Melquisede bá tha̱di ra Abrá, pe ja ra uɛnda ya mi 'bʉi'a̱, ngue'a̱ nu'á̱ mi 'bʉitho ja rá ndo'yo ra Abrá.

11 Ya Levita mi utuabi ya me Israel te mi mahyoni da 'øt'e pa da 'øt'a nú'a̱ mi ma̱nga ra ley, ngue'a̱ nu'ʉ́ go myá macja̱'ʉ. 'Bʉ co yá 'bɛfi ya Levita mi tsa da 'mʉhma̱ xá hño ya me Israel co Ajua̱, nu'bʉ́ ya himi mahyoni xa thuxhma̱ha̱ ma'na'ño ra macja̱. Pe bi thuts'i ma'na'ño

ra macja̱, y nura macja̱'a̱ bi thuts'i dega macja̱ ngu bi macja̱ ra Melquisede, hingue ngu ra Aarón.

12 'Bʉ da mpadi ya macja̱, mahyoni da 'bata ra ley nehe.

13 Bi ma̱nga ja ra Ma̱ca T'ofo gue ma Zidadahʉ ra Jesucristo mi ma da macja̱ ngu bi macja̱ ra Melquisede. Ra Zidada Jesucristo hinte myá njaui ya Levita, y nú'ʉ mi ja te yá njaui'a̱ hinhya'mʉ xqui macja̱'ʉ.

14 Ngue'a̱ xa fa̱di xá hño gue numa Zidadahʉ bá ehe de yá ja̱'i ra Judá. Ne ra Moise nu mi ma̱ de ya macja̱, hinhya'mʉ bi ma̱ gue da 'mʉi ya macja̱ de yá t'ʉ ra Judá.

15 Nu mi thuxa ma'na'ño ra macja̱ nú'a̱ di ngu ra Melquisede, nu'bʉ́ ma'na bi fa̱di gue nuya Levita mi pɛ'tsi te da 'bati.

16 Nura macja̱'a̱ himbi thuts'i ngu ma̱nga ja ra ley gue mahyoni di ja te dyá njaui ra Leví pa da za da macja̱, pe nu'á̱ bi thuts'i ngue'a̱ pɛ'tsa rá te nú'a̱ hinhya'mʉ da uadi.

17 Hangue Ajua̱ bi ma̱ de gue'a̱ ne bi 'ñena:

Nu'i go gue'e grá macja̱ pa nza̱ntho,

ngu bi macja̱ ra Melquisede.

18 Bri 'bata ra nda̱xjua ley nú'a̱ mi ja, ngue'a̱ bi 'ñotho rá ts'ɛdi ne hinte bi mfaste,

19 ne himbi za bi patua yá mfeni ya ja̱'i pa bi 'mʉi xá hño co Ajua̱. Pe nubyá dí pɛ'tshʉ 'nara hoga nthø'mate ma'na xá hño, ngue'a̱ po ra Zidada Jesucristo da za ga 'bʉhʉ xá hño co Ajua̱.

20 Ajua̱ bi jura nu mi hñuxa ra Zidada Jesucristo dega macja̱.

21 Nu mi thuxa ya Levita dega macja̱, himbi 'mʉi to'o mri jura por gue'ʉ. Pe nu mi thuxa ra Zidada Jesucristo ha̱, Ajua̱ bi jura por gue'a̱, ngue'a̱ ja ra Ma̱ca T'ofo bi 'ñena njaua:

Ajua̱ bi jura, ne hinda pata nú'a̱ bi ma̱ñ'a̱ ne bi 'ñena:

“Nu'i go gue'e grá macja̱ pa nza̱ntho,

ngu bi macja̱ ra Melquisede.”

22 Hangue ra Zidada Jesucristo go ra nda̱ gá macja̱ ne bí 'bʉi ja rá thandi Ajua̱, hangue dí pa̱hʉ xá hño gue ma da t'øt'e nú'a̱ ra cohi dí pɛ'tshʉ co Ajua̱, nú'a̱ ma'na xá hño que nú'a̱ ra mʉdi.

23 Ja ra nda̱xjua ley mi mahyoni da mpadi ya macja̱ ngue'a̱ nza̱ntho mi tu'ʉ.

24 Pe nura Zidada Jesu go gue'a̱ 'bʉibya pa nza̱ntho, y hinhya'mʉ dra patua rá nsu dega macja̱.

25 Hangue nu'á̱ tsa da pøhø pa nza̱ntho gatho nú'ʉ to'o ri joni co Ajua̱ po rá thuhu'a̱, ngue'a̱ nu'á̱ go gue'a̱ 'bʉi pa nza̱ntho pa da 'yapabi Ajua̱ por gue'ʉ.

26 Hangue ra Zidada Jesu gue'a̱ ra da̱nga nda̱ gá macja̱ ndí hoñhʉ, ngue'a̱ xá nt'axi, hingrá hyate, himbi 'øt'a ni 'nara ts'oqui masque xi bi 'ñouiua ya 'øt'ats'oqui, ne 'mɛfa bri 'ueque de gue'ʉ, ne

bri ts'its'i pa mañą mahets'i habн bi t'umba rá nsu.
27 Nu'ą́ hinga mahyoni da hyo ya mbo'oni hyastho ngu mi øt'a ya ndą gá macją ja ra ndąxjua ley. Nu'ы́ 'mɛt'o mi ho ya mbo'oni pa dra sнcua yá ts'oqui de guesɛ'н, nepн 'mɛfa mi ho ya mbo'oni pa dra sнcua yá ts'oqui ma'ra ya ją'i. Pe ma Zidadahн ra Jesucristo hingui njabн, ngue'ą nu'ą́ 'na'quitho bi unsɛ rá te pa da xнcua yá ts'oqui ya ją'i.
28 Nuya ndą gá macją mi thuts'i ngu mąnga ra ley, myá 'ñøhø dega 'yøt'ats'oqui. Pe 'mɛfa de ra ley, Ajuą bi jura ne bi hñuxa rá T'н pa bi ndą gá macją, nú'ą́ bi nhyoga ndą gá macją pa nzą̨ntho.

8

Ma zi Hmuhн ra Jesu go gue'ą bi maxcahн pa dá hąñhн ya hñą'ti de ra 'ra'yo cohi

1 Nú'ą xi dí ne ga xi'ahн go guehna núna ma ga mą, gue dí pɛ'tshн 'nama ndą gá macją̨hн nú'ą bí hudi nuni mahets'i ja rá 'ñɛi de habн bí hudi Ajuą ra Dada to'o pɛ'tsa gatho ra ts'ɛdi.
2 Go gue'ą pɛ ra 'bɛfi dega macją nuni mahets'i habн bí ja nú'ą ra Mąca Luga bi hyocsɛ Ajuą, hingo bi hyoca ya ją'i.
3 Gatho ya ndą gá macją xa thuts'i pa da umba Ajuą ya 'baha ne da hyo ya mbo'oni pa da umbabi'ą, hangue ne ma Zidadahн ra Jesucristo mi pɛ'tsi da uni te da uni nehe.
4 Nu'bн nú'ą di 'bнcua thoho hmąhą ja ra ximhai, hindi tsa da macją'ą de guecua, ngue'ą ya 'bнiua ya macją nú'н ri unga ya 'baha ngu mąnga ja rá ley ra Moise.
5 Nuya macją 'bнiua pɛ ra 'bɛfi dega macją pe nú'ą pɛfi'н gue'ą 'nara nt'uditho de nú'ą bí t'øt'a nuni mahets'i. Hangue Ajuą xqui xipabi ra Moise ante da mнdi da hyoca ra nija dega carpa, ne xqui 'ñembabi: "Beni gui 'yøt'a gatho ya t'øt'e ngu nú'ą dá u't'a'i nuni ja ra t'øhø Sinaí."
6 Pe numa ndą gá macją̨hн bí øt'a 'nara 'bɛfi nú'ą ma'na xá nsunda, ngue'ą po nú'ą bi 'yøt'e'ą, Ajuą bi 'yøt'a 'nara cohi con guecjн nú'ą ma'na xá hño que nú'ą mi ja ja ra ndąxjua ley, y nuna 'ra'yo cohiną bi mнdi co ma'ra ya hñą'ti ma'na xá hño.
7 Nu'bн nú'ą ra mнdi cohi xa bøni xá hño hmąhą, nu'bы́ ya himi mahyoni xa njahmą nuna ma'na ra cohi.
8 Pe Ajuą bi hyandi gue hinxmá hño nú'ą mi øt'a ya ją'i co nura mнdi cohi, hangue Ajuą bi mą de gue'н ja ra Mąca T'ofo, ne bi 'ñena njaua:

Núga drá Ajuą dí ena: Ma da zø ra pa ra ora
ga pɛ'tsa 'nara 'ra'yo cohi co ya me Israel ne ya me Judá.
9 Hingá ngu nú'ą ra cohi dá pɛ'tsua ndu yá xita'н
nu ndá pɛ'tsua ra nthecate de duá tsi de Egipto;
nu'ы́ himbi 'yøt'a nú'ą ra cohi dá pɛ'tsi con gue'н,

hangue nugá dá hɛpʉ'ʉ, njabʉ ena Ajuạ.
10 Nuna guehna ra cohi ma ga pɛ'tsi co ya me Israel nu sta thogui ya pa de ra mʉdi cohi, njabʉ ena Ajuạ:
Ma ga huxa 'nara 'ra'yo mfeni ja yá mfeni'ʉ pa da 'øtca ma hmanda.
Y numa ley ma da 'mʉi ja yá coraso'ʉ pa njabʉ nura ley'ạ ma da 'øt'e'ʉ con gatho yá paha.
Nepʉ ma da bạdi'ʉ gue go drá Ajuạ de gue'ʉ,
y nu'ʉ́ go ma hnini'ʉ.
11 Nuya pa'ʉ ni 'na hinda 'ñutuabi rá miqu'eiui
y nixi 'nará cu, pa da 'mʉi con gueque,
ngue'ạ gatho'ʉ mahyɛgui ma da 'mʉi con gueque,
ngu ya dạngui ngu ya notsi.
12 Ngue'ạ ma ga pumbabi'ʉ yá ts'ot'øt'e,
ne hinhya'mʉ ma ga yopa benbabi yá ts'oqui.
13 Nu mi mạ Ajuạ de nura 'ra'yo cohi, nu'bʉ́ nu'ạ́ ya bi zogui dega ndạxjua nura mʉdi cohi. Hangue nú'ạ ya bi ts'ogui dega ndạxjua, ne 'yo rí ndạxjua, nú'ạ́ 'bestho ma da 'mɛdi.

9

Ra Mạca Luga habʉ mi ja ra søcambeni nuua ja ra ximhai, ne nú'ạ bí ja mahets'i

1 Ja nura mʉdi cohi mi ja ya hmanda pa hanja da søcambeni Ajuạ, nehe mi ja 'nara nijạ nuua ja ra ximhai.
2 Nú'ạ ra nijạ'ạ xqui thoqui dega carpa, y madetho de nura nijạ xqui jot'i co 'nara xʉni dutu mrá thuhu ra cortina. Nura mʉdi ngu mi thu'mbi ra Mạca Luga, ne ja mi jani ra mfoxyo, ne ra mexa habʉ mi cʉxa ya thuhme nú'ʉ mi thuts'i ja rá thandi Ajuạ.
3 Y de mbo habʉ mi jot'i co nú'ạ ra cortina'ạ, ja mi jani nú'ạ rá ñoho ra ngu mi thu'mbi ra Mạca Luga Xá Nsunda.
4 Ne mbo de guehni ja mi jani ra ata dega oro pa ja mi ts'ạtni ra t'uts'i, ne ja mi jani ra caha de ra cohi nú'ạ mi tu ra oro maxøgue, y de mbo ra caha'ạ ja mi jani ra t'ʉca ts'øe dega oro habʉ mi 'bɛ'tsa ra maná. Nehe ja mi 'bɛ'tsini de mbo ra caha nurá ts'ʉt'o ra Aarón xqui 'roho. Ne ja mi 'bɛ'tsini nú'ʉ ya xingdo habʉ mi nt'ofo nú'ʉ 'rɛt'a ya mandamiento de ra mʉdi cohi.
5 Y mañạ de ra caha'ạ ja mi tøhni yoho ya ɛnxɛ xqui thoqui dega oro, y nuni ja guehni mri hnequi rá nsunda Ajuạ. Nuya ɛnxɛ mi co'ma co yá hua nú'ạ ra caha dega oro habʉ mi joxa ra ji pa ra pumbate. Y ya dá gue'ạ dá xi'ahʉ, ngue'ạ nubyá hinda za ga xi'ahʉ gatho de guehna.
6 Y ya de mi ja gatho nuya t'øt'eya, nuya macjạ nzạntho mi cʉt'a ja ra mʉdi ngu pa mi pɛ yá 'bɛfi dega macjạ.
7 Pe nurá ñoho ra ngu hønsɛ ra ndạ gá macjạ mi cʉt'ini 'na'quitho ra jɛya. Y nura ora mi cʉt'ini'ạ, gue'bʉ mi hạxa ra ji dega mbo'oni pa mi umbabi Ajuạ, pa 'mɛt'o dra

sʉcuabi yá ts'oqui'ą, nepʉ pa yá ts'oqui ya jąʼi.

8 Con guehna utcahʉ ra Mąca Ndąhi gue nú'ą ra Mąca Luga Xá Nsunda hinxqui xoguitho pa to da yʉt'ini nú'bʉ mi t'øt'etho ra søcambeni ja ra mʉdi ngu.

9 Nú'ą ra nijąʼą dega carpa gue'ą 'nara nt'udi pa nújʉ dí xøcambenihʉ Ajuą núbya mapaya. Nuni ja t'uni ya 'baha ne tho ya mbo'oni ngu mąnga ra ndąxjua ley. Pe hinga co nuya t'øt'e'ʉ da za da t'axca yá mfeni nú'ʉ to'o øt'a ya søcambeni njabʉ.

10 Ngue'ą nuya søcambeni'ʉ gue'ʉ hønsɛ dega hñuni, ne dega ts'ithe, ne dega nsʉqui. Nú'ʉ ya hmanda mi øt'ʉ gue'ʉ hønsɛ pa mi t'axca yá ndo'yo. Nú'ʉ ya hmanda'ʉ bi nja rá ts'ɛdi asta nú'ą ra pa bri pata ra ndąxjua cohi pa bi nja 'nara 'ra'yo cohi nú'ą ma'na xá hño.

11 Y nubyá ya xa zøhø ra Zidada Jesucristo y go gue'ą ra ndą gá macją de gatho nú'ʉ ya hoga t'øt'e øt'a nura 'ra'yo cohi jabya. Nú'ą ra Mąca Luga Xá Nsunda nú'ą bí ja nuni mahets'i habʉ bí 'bʉi dega macją ma Zidadahʉ, hingo xa hyoca ya jąʼi y gue'ą ma'na xá hño que habʉ mi øt'a yá søcambeni ya macją nuua ja ra ximhai.

12 Ra Zidada Jesucristo 'na'quitho bi yʉt'a nuni ja ra Mąca Luga Xá Nsunda mahets'i. Ne himbi unga yá ji ya t'ąxi, nixi ya t'ʉntfani, ngue'ą nu'ą́ go bi unsɛ rá mąca ji, pa njabʉ da za da unga ra mpøhø pa nząntho.

13 Ma'mɛt'o co ra jintfani ne ra ji'yo ne rá 'bospi ra t'ʉntfani nú'ą mi ts'ąt'a ja ra ata, mi hnąxa nú'ʉ ya jąʼi xqui nts'oqui pa mri yopa t'axca yá ndo'yo, pa da 'mʉi xá hño ma'na'qui.

14 ¡Pe nubyá, xi ma'na ndunthi di muui rá ji ra Zidada Jesucristo! Ngue'ą nu'ą́ po rá ndąhi'ą nú'ą pɛ'tsi pa nząntho, bi unsɛ rá te ngu 'nara hñąʼti pa Ajuą, y nsinque ni 'nara ts'oqui mi tu. Y njabʉ nurá ji'ą xʉgaguihʉ gatho ma mfenihʉ pa hinga siguihʉ ga øthʉ ya 'bɛfi nú'ʉ da za da zixcahʉ ja ra du, y njabʉ da za ga pɛpabihʉ Ajuą nú'ą te.

15 Hangue po rá du ma Zidadahʉ ra Jesu bi nja ra 'ra'yo cohi, pa njabʉ gatho nú'ʉ to'o bi zohna Ajuą da hñąnga pa nząntho gatho nú'ą xa ñąʼtuabi Ajuąʼʉ ngu 'nara tsogui. Ngue'ą ra Zidada Jesucristo bi du pa njabʉ Ajuą bi za bi pumbabi yá ts'oqui nú'ʉ to'o mi 'bʉi ja ra ndąxjua cohi.

16 Dí pąhʉ gue pa da muui 'nara tsogui, mahyoni 'mɛt'o da du nú'ą to'o tsogui ra tsogui.

17 Pe hinte di muui nú'ą ra tsogui 'bʉ tetho nú'ą to'o tsogui ra tsogui.

18 Hangue nu mi t'øt'e ra mʉdi cohi mi mahyoni da hnąʼma ra ji pa bi mʉdi.

19 Ra Moise nu mi hñe'ta gatho ya hmanda de ra ley pa bi 'yøde gatho ya jąʼi, bi

gʉ 'nará 'yɛ 'nara ndạpo rá thuhu ra isopo, ne mi thu'ta ja rá ñạni co ra thɛnga xi'yo, ne bi thint'a ja ra jintfani ne ra ji'yo nthạnts'i co ra dehe, nepʉ bi nạxa habʉ mi nt'ofo ra ley, nepʉ bi nạxa gatho ya jạ'i.

20 Nu mi 'yøt'a njabʉ ra Moise bi 'ñena: "Nuna go guehna ra ji pa da mʉdi ra cohi nú'ạ bi 'yøt'a Ajuạ con guecjʉ."

21 Nehe bi nạxa ra ji ja ra nijạ dega carpa ne gatho ja ya t'øt'e mi jani pa mri mpɛfi ja rá 'bɛfi Ajuạ de mbo nú'ạ ra nijạ'ạ.

22 Hangue mạnga ra ley gue casi gatho mahyoni da nt'axqui co ra ji, y nu'bʉ hindra hnạ'ma ra ji hinda za da thạca ya ts'oqui.

Ra Zidada Jesu bi unsɛ rá te'ạ 'na'quitho pa bi hñạca gatho ya ts'oqui

23 Hangue co yá ji ya mbo'oni mi pɛ'tsi dra t'axca ra nijạ dega carpa ne gatho ya t'øt'e mi jani, nú'ʉ́ gue'ʉ 'nara nt'udi de nú'ạ bí ja mahets'i. Pe gatho nú'ạ bí ja mahets'i ma'na di muui que nuya t'øt'e'ʉ. Por gue'ạ mi mahyoni da nt'axqui nú'ạ bí ja mahets'i co ma'na ra ji nú'ạ ma'na di muui que yá ji ya mbo'oni.

24 Ngue'ạ ra Zidada Jesucristo himbi yʉt'a ja 'nara mạca luga nú'ạ xa hyoca ya jạ'i, ngue'ạ nú'ạ ra luga habʉ mi cʉt'a ya macjạ pa da hñạxa ra ji gue'ạ 'nara nt'uditho de nú'ạ bí ja mahets'i. Ra Zidada Jesucristo bi yʉt'a ja ra Mạca Luga nuni mahets'i, y nuni ja bí 'bʉhni'ạ ja rá thandi Ajuạ pa bí adi por guecjʉ.

25 Nu'ạ́ himbi manga rá ji ndunthi ya 'mi'qui. Pe nú'ạ ra ndạ gá macjạ nuua ja ra ximhai tat'a jɛya mi cʉt'a ja ra Mạca Luga Xá Nsunda ne mi hạxa ra ji, pe hingo rá jisɛ'ạ.

26 Nu'bʉ ra Zidada Jesucristo mi pɛ'tsi xa manga rá ji ndunthi ya 'mi'qui, nu'bʉ́ mi pɛ'tsi xa du hmạhạ ndunthi ya 'mi'qui desde mi thoca ra ximhai. Pe nu'ạ bi 'yøt'e'ạ, de yá ngạts'i ya pa bá ehe ja ra ximhai pa bi unsɛ rá te'ạ 'na'qui thoho pa bi hñạca gatho ya ts'oqui.

27 Ajuạ xa hñuts'i gue pɛ'tsi te da du 'na'qui nuya jạ'i, nepʉ de gue'ạ da thạ'mba nguɛnda'ʉ.

28 Njabʉ nehe ra Zidada Jesucristo 'na'quitho bi du pa bi hñạ'tsua yá ts'oqui ya jạ'i. Y nurá ño'qui ma da menguiua ma'na'qui, ma da mengui pe ya hingue pa da yopa hñạ'tsua yá ts'oqui ya jạ'i, ngue'ạ 'na'quitho bi 'yøt'e. Nu'ạ́ ma da mengui hønsɛ pa da zixa nú'ʉ to'o tø'mi'ạ.

10

1 Ra ndạxjua ley mi gue'ạ 'nara nt'uditho de nuya jạpi mi ma da nja 'mɛfa. Nura ley'ạ hingo xi mi gue'ạ majuạni. Nura ley'ạ co nuyá ji ya mbo'oni mi tho nzạntho tat'a jɛya himbi za bi t'axca yá ts'oqui ya jạ'i pa xa za xa 'mʉi xá hño co Ajuạ.

2 'Bʉ majuạni co yá ji ya
mbo'oni xa za xa xʉcua yá
ts'oqui gatho, nu'bʉ́ ya hinxa
sigui xa thohmạ ya mbo'oni,
nu'bʉ́ co 'na'quithohmạ.
'Bʉ xi majuạni xa t'axca yá
ts'oqui nú'ʉ to'o mi hopa
ya mbo'oni Ajuạ, nu'bʉ́ ya
hinxa behmạ'ʉ gue mi tuda
yá ts'oqui.
3 Pe co nuya mbo'oni mi
ho'ʉ tat'a jɛya, ma'na mi
beni'ʉ de yá ts'oqui mi tu,
4 ngue'ạ hinda za da thạca
ya ts'oqui co ya jintfani nixi
co ya ji'yo.
5 Hangue nu mi zøhø ma
zi Hmuhʉ ra Jesu nuua ja
ra ximhai bi 'ñembabi Ajuạ
njaua:
Ma Dada'i, nu'i hingá ne gá
hạni yá ji ya mbo'oni
nixi ma'ra ya 'baha;
hangue gá hogagui co ma
ndo'yo.
6 Nixi gá ho nú'ʉ ya mbo'oni
tho pa da ts'ạt'i, nixi
nú'ʉ tho pa da hñạca ya
ts'oqui.
7 Hangue nugá dá ena: "Ajuạ
ma Dada'i, stá eheua
pa ga ø't'a'i ri paha,
ngu nú'ạ xa t'ofo ja ra Mạca
T'ofo gue ga øt'e."
8 Rá mʉdi, ra Zidada Jesu bi
'ñena: "Nu'i hingá ne gá hạni
yá ji ya mbo'oni nixi ma'ra
ya 'baha, nixi hingá ne nú'ʉ
ya mbo'oni tho pa da ts'ạt'i,
nixi nú'ʉ tho pa da hñạca ya
ts'oqui. Hingá ho gatho nuya
t'øt'eya." Njabʉ bi mạ ra Zi-
dada, y gatho nuya t'øt'e'ʉ
gue'ʉ ri manda nura ndạxjua
ley.
9 Nepʉ bi 'ñena: "Ajuạ ma
Dada'i, stá eheua pa ga ø't'a'i
ri paha." Nú'ʉ ya noya bi
mạnga ma zi Hmuhʉ ra Jesu
ne da 'ñena gue nu'ạ́ bi 'ñe bi
hñạca nú'ʉ tho ya mbo'oni pa
go bi unsɛ rá te'ạ pa da xʉcua
yá ts'oqui ya jạ'i.
10 Hangue go rá paha Ajuạ
pa bi xʉgaguihʉ ngue'ạ
'na'quitho bi unga rá ndo'yo
ma Zidadahʉ ra Jesucristo pa
gathoguihʉ.
11 Gatho ya macjạ de ya
xodyo hyastho mi pɛ yá 'bɛfi
dega macjạ, mi ho ya mbo'oni
nzạntho y guet'ʉ ya hñạ'ti mi
uni nzạntho. Mi sigui mi
øt'a njabʉ'ʉ masque co nuya
mbo'oni mi ho'ʉ hinhya'mʉ
bi za bi xʉca ya ts'oqui.
12 Pe nura Zidada Jesu-
cristo 'na'quitho bi unsɛ rá
te pa bi xʉca ya ts'oqui pa
nzạntho. Nepʉ de mi uadi bi
'yøt'a njabʉ'ạ bi ma bá hudi
ja rá mạca 'ñɛi Ajuạ.
13 Y nubyá ja bí 'bʉhnitho
tø'mi asta hinda 'mʉi gatho
yá ncontra de nga'ti ja yá
ua'ạ.
14 Ngue'ạ nu'ạ́ bi unga rá te
'na'quitho pa njabʉ bi t'axca
yá mfeni pa nzạntho nú'ʉ to'o
xa xʉcuabi yá ts'oqui.
15 Nehe ra Mạca Ndạhi
damajuạni de guehna, ne
ena:
16 Nu sta thogui ya pa de ra
mʉdi cohi ma ga pɛ'tsa
ma'na ra 'ra'yo cohi
con gue'ʉ, njabʉ ena
Ajuạ:
Ma ga huxa ma ley ja yá
coraso'ʉ pa njabʉ nura

ley'ą ma da 'yøt'e'ʉ con gatho yá paha.
Nehe ma ga huxa 'nara 'ra'yo mfeni ja yá mfeni'ʉ pa da 'yøtca ma hmanda.
17 Nehe ena:
Hinhya'mʉ ma ga yopa ben-babi yá ts'oqui nixi yá ts'ot'øt'e.
18 Hangue nu'ą tó'o ya bri punduabi yá ts'oqui, ya hingue mahyoni da hyo ya mbo'oni pa da thącua yá ts'oqui.

Ga jonihʉ ja rá thandi Ajuą pa ga aphʉ te ga aphʉ

19 Hangue zi cuhʉ, dí pąhʉ xá hño gue nubyá da za ga cʉthʉ ja ra Mąca Luga Xá Nsunda nuni mahets'i ngue'ą bi manga rá ji ra Zidada Jesu por guecjʉ, hangue hinga ntsahʉ nixi ga ntsuhʉ ga joñhʉ ja rá thandi Ajuą pa ga aphʉ te ga aphʉ.
20 Ngue'ą ma Zidadahʉ ra Jesucristo po rá ndo'yosɛ bi xogaguihʉ 'nara 'ra'yo 'ñu pa da za ga cʉthʉ ja ra Mąca Luga Xá Nsunda nuni mahets'i, ngue'ą nu mi du'ą bi ntʉnga nú'ą ra xʉni dutu mi cot'a ra Mąca Luga Xá Nsunda nuni ja yá niją ya xodyo, y nura xʉni dutu'ą gue'ą 'nara nt'udi de rá ndo'yo ra Zidada Jesucristo nú'ą bri sʉnbabi.
21 Ra Zidada Jesu go gue'ą ma ndą gá macjąhʉ, ne go gue'ą ri sugaguihʉ gatho nújʉ rá hniniguihʉ Ajuą.
22 Hangue ma ga jonihʉ co Ajuą con gatho ma mʉihʉ, ne con gatho ma jamfrihʉ, ne co ma mfenihʉ strá nt'axi, ngue'ą go guesɛ ma Zidadahʉ ra Jesucristo xa nąxcasɛhʉ rá ji pa njabʉ ya hinte ma ts'oqui dí tuhʉ, ja ra uɛnda xa sʉga ma ndo'yohʉ co 'nara dehe xi xá nt'axi.
23 Hinga 'ueguehʉ de nú'ą stá camfrihʉ nixi de nú'ą ra nthø'mate dí pɛ'tshʉ, y hinga dʉhʉhʉ, ngue'ą Ajuą xa ñątcaguihʉ nú'ą dí tø'mhʉ, y nu'ą́ hinda pata rá noya.
24 Ne ga beñhʉ hanja da za ga nupa mfenihʉ 'na ngu ma'na pa ga mą́dihʉ ne pa ga øthʉ ya hoga 'bɛfi.
25 Ne hinhya'mʉ ga 'ueguehʉ de ma hmunts'ihʉ, masque 'ra xa nząi hingui pa. Nujʉ́, nu'ą ga øthʉ, ga nzofohʉ 'na ngu ma'na. Y nubyá ma'na mahyoni ga øthʉ njabʉ ngue'ą dí hanthʉ ya 'bʉi guetbʉ ra pa de rá yo'ehe ma Zidadahʉ ra Jesucristo.
26 'Bʉ stá pądihʉ xá hño te mąnga rá noya Ajuą ne dí siguihʉ dí øthʉ ya ts'oqui, ya otho ma'na con te da za da put'a ma ts'oquihʉ.
27 'Bʉ ga sigui ga øthʉ ya ts'oqui, ya hinte dí tø'mhʉ. Nu'ą dí tø'mhʉ, hønsɛ 'nara castigo xi xá nts'o de rá cuɛ Ajuą, ne ra tsibi nú'ą ma da tsąt'i ne da huata gatho nú'ʉ to'o yá ncontra Ajuą.
28 Nu'bʉ 'nara ją'i bi nts'o'yøde de rá ley ra Moise, ne 'bʉ mi 'bʉi yoho o hñu to'o bi damajuąni de nú'ą xqui 'yøt'e, nú'ą ra ją'i'ą mi pɛ'tsi te da du nsinque to da huequi.
29 ¡Xihmą nú'ą to'o ri ʉtsabi rá T'ʉ Ajuą! Handi ngu hinte

di muui nú'ą ra ji bi mfani pa
bi nja ra 'ra'yo cohi, ne con
gue'ą ra ji'ą bi sʉcua rá mfeni
nú'ą ra jąʼi'ą, ne da zani ra
Mąca Ndąhi nú'ą utcahʉ rá
hmąte Ajuą. ¿Ha gue hinguí
beñhʉ gue nura jąʼi'ą ma'na rí
'ñepabi dra dąngui rá castigo?
30 Nujʉ́ dí pąhʉ gue Ajuą bi
'ñena: "Nuga go ma uɛnda ga
øt'a ra ts'ʉtbi, ne ga ju'tuabi
ngu rí 'ñepabi." Nehe bi
'ñena'ą: "Nuga ma ga hąʼmba
nguɛnda ma hnini."
31 ¡Xi xá nts'o pa 'nara
'øt'ats'oqui nu sta zo ja rá
'yɛ Ajuą nú'ą te!
32 Nu'ahʉ, beñhʉ de nurá
mʉdi gá pąhʉ rá noya Ajuą gá
tsɛthʉ gatho nuya thogui gá
thohʉ.
33 'Ra de gue'ahʉ mi
ts'añ'ahʉ ne xi mi t'ʉtsa'ihʉ ja
yá thandi ya jąʼi. Ha nu ma'ra
de gue'ahʉ gá ma gá faxhʉ
nú'ʉ mi thogui ya ts'othogui.
34 Gá faxhʉ nú'ʉ mi ofadi.
Nehe gá johyathohʉ nu mi
thąn'ahʉ nú'ą te nguí pɛ'tshʉ,
ngue'ą guí pąhʉ gue guí
pɛ'tshʉ nuni mahets'i ma'ra
ya hño ma'na xá hño nú'ʉ
hinda ma da thąn'ahʉ.
35 Hangue ogrí 'bɛ ri jam-
frihʉ, ngue'ą con gue nura
jamfri'ą ma dí t'a'ahʉ 'nara
dąnga thąhą.
36 Mahyoni gui tsɛthʉ ne gui
'yø'tuahʉ rá paha Ajuą, pa da
'ra'a'ihʉ nú'ą xa ñąt'a'ihʉ'ą.
37 Ngue'ą Ajuą mąnga ja ra
Mąca T'ofo ne ena:
Ya mero da zøhø nú'ą to'o ma
da 'ñehe.
Ya ts'ʉtho ya pa ri 'bɛdi pa da
zøhø'ą.
38 Nu'ą tó'o 'bʉi xá hño con
gueque ma da mɛ'tsa
ra te po ra jamfri.
Pe nu'bʉ da 'uegue de
gueque, hindrí ho
njabʉ.
39 Pe nujʉ́ ma ga pɛ'tshʉ ma
jamfrihʉ pa ga mpøhøhʉ,
hingue ma ga 'ueguehʉ pa ga
'mɛdihʉ.

11

Ra jamfri

1 Co ra jamfri dí pąhʉ gue xi
majuąni ma ga hąñhʉ nú'ą dí
tø'mhʉ. Nehe co ra jamfri dí
pąhʉ xá hño gue xi majuąni ja
nú'ą hingui hnequi.
2 Ajuą bi ñąmahño de ndu
ma xitahʉ ngue'ą nu'ʉ́ bi
mɛ'tsa ra jamfri.
3 Po ra jamfri dí pąhʉ gue
Ajuą bi mą pa bi nja mahets'i
ne ra ximhai. Hangue gatho
nuya t'øt'e dí hanthʉbya,
ma'mɛt'o mi othotho, pe
'mɛfa bi thoqui de nú'ą
hinhya'mʉ xqui hnequi.
4 Po ra jamfri ra Abé bi
hyo 'nara mbo'oni pa bi
umbabi Ajuą dega 'baha, y
nura 'baha'ą gue'ą ma'na
xá hño que nú'ą bi unga ra
Caí. Y Ajuą bi 'ñudi gue ra
Abé mi 'bʉi xá hño ngue'ą
bi hñąnba nú'ą rá 'baha
bi uni. Masque ya xa du
ra Abé, pe gue'ą zocaguihʉ
thoho, ngue'ą nú'ą rá jamfri
bi mɛ'tsi'ą utcaguihʉbya.
5 Po ra jamfri ra Enoc bi
ts'ixa mahets'i ne hinxa du.
Bi thoniua'ą pe himbi ts'ʉdi
ngue'ą Ajuą ya xqui zits'i pa
mahets'i. Pe ante da ts'its'i'ą

de guecua bi hmą gue bi 'yøt'e
nú'ą ri ho Ajuą.
6 Pe nu'ą tó'o hingui pɛ'tsa
ra jamfri hingui tsa da 'yøt'a
nú'ą ri ho Ajuą, ngue'ą nu'ą
tó'o ne da joni co Ajuą pɛ'tsi
da gamfri gue 'bʉi Ajuą, ne da
gamfri gue ma da hñąni 'nara
hño nú'ą to'o da hyoni'ą.
7 Ra Noé bi gamfri nú'ą
bi xipabi Ajuą de nú'ą mi
ma da nja, masque ni 'nara
señą hinxqui hyandi de nú'ą
ra dąnga nzøthe bi ñu'tsa ra
ximhai. Pe ra Noé bi 'yøde
nú'ą bi 'bɛpabi Ajuą, hangue
bi hyoca ra arca pa bi yʉt'i
con gatho ya mengu de rá
ngu, pa njabʉ himbi jąt'i'ʉ ja
ra dehe. Y co nú'ą bi 'yøt'e ra
Noé po ra jamfri, ja bi hnecni
gue nu'ą́ mi 'bʉi xá hño que
gatho nuya 'yøt'ats'oqui bi du
ja ra dehe. Y Ajuą bi mą gue
ra Noé ya hinte ma ts'oqui mi
tu ngue'ą xqui gamfri'ą.
8 Po ra jamfri ra Abrá bi
'yøte Ajuą nu mi xipabi gue
da zogui nú'ą ra hai habʉ mi
'bʉi'ą pa da ma da 'mʉi ja nú'ą
ra hai mi ma da t'umbi dega
tsogui. Hangue ra Abrá bi
ma, masque himi pądi habʉ
mri ma.
9 Po ra jamfri bi 'mʉi
ngu 'nara nzøhø nuni ja ra
hai habʉ xqui ñą'tua Ajuą.
Ja bi hyocni rá ngu dega
carpa, ne ja bi 'mʉhni co ra
Isaac ne ra Cobo, nehe ja bá
hocni'ʉ yá ngu dega carpa,
y nehe bi 'mʉhni'ʉ ngu 'raya
nzøhø, masque gatho'ʉ xqui
hñą'tuabi nú'ą ra hai'ą.
10 Ra Abrá mi tø'mi gue da
ma da 'mʉi nuni ja ra dąhni
habʉ nthoqui xá hño y hinda
za to da huati. Y go guesɛ Ajuą
bi beni hanja da hyoca nura
hnini'ą, y go bi hyocsɛ'ą.
11 Nehe ra Sara hinxqui za
xqui mɛ'tsa ra bątsi, nu'ą́ bi
gamfri gue Ajuą himi tsa da
pata rá noya nú'ą xqui xi-
pabi'ą, hangue po nú'ą ra
jamfri'ą bi t'umba ra ts'ɛdi pa
bi 'mʉi 'nará bątsi masque ya
mrá zi tia.
12 Hangue ra Abrá masque
nehe ya mrá zi ndąxjua, pe
bi 'mʉi 'nará t'ʉ, y co nú'ą
ra t'ʉ'ą bi nxąnda ndunthi ya
ją'i, y nubya ya hingui tsa
to da mede, ngu yá ndunthi
ya tsø, ne ngu rá ndunthi ra
'bomu nú'ą 'bonga ja rá hyo
ra ndehe.
13 Ra Abrá ne gatho yá ją'i
bi du, y himbi hñąni nú'ą xqui
hñą'tuabi'ʉ de ante da du.
Pe nu'ʉ́ bi gamfri Ajuą gue
ma da umbabi 'mɛfa gatho
nú'ą xqui ñą'tuabi'ʉ, hangue
nu'ʉ́ bi dø'mi co ra johya.
Hangue njabʉ mi mąñ'ʉ gue
ngu myá ne'ñu ngue'ą himi
ma da nzągua ja ra ximhai.
14 Nu'ʉ tó'o mąnga njabʉ,
mą gue honga ma'na ra hai
pa habʉ da 'mʉi'ʉ.
15 Nu'bʉ nú'ʉ mi behmąhą
nú'ą ra hai de habʉ bá ehe
ra mʉdi, nu'bʉ́ xa zahmą xa
mengui'ʉ pa guehni.
16 Pe nu'ʉ́ mi honga ma'na
ra hai ma'na xá hño, y nura
hai mi hoñ'ʉ go gue'ą nú'ą
bí ja mahets'i. Hangue Ajuą
hindi ntsa pa da mą gue go
gue'ą ra Ajuą de gue'ʉ, ne
nu'ą́ xa hoca 'nara hnini pa
gue'ʉ.

17 Po ra jamfri ra Abrá bi
'yøte Ajuạ nu mi tsapi ua
xi mi ja rá jamfri. Hangue
bi zixa ra Isaac nú'ạ rá 'ra
t'ʉ pa xa hyohmạ pa xa
umba Ajuạ ngu 'nara 'baha,
masque Ajuạ xqui ñạ'tuabi
gue de ra Isaac mi ma da
nxạnda ndunthi ya jạ'i, ne
xqui 'ñembi:
18 “Go dri 'bɛto yá bạtsi ra
Isaac.”
19 Ra Abrá mi camfri gue
Ajuạ ja rá ts'ɛdi pa xa japi xa
yopa nte ra Isaac. Y ra Abrá
bi 'yøt'a ra uɛnda gue bi yopa
nte ra Isaac ngue'ạ ya mi 'bʉi
pa da du, pe Ajuạ bi ñạni'ạ ne
bi umbabi ra Abrá ma'na'qui.

20 Po ra jamfri ra Isaac
bi jạpabi nú'ʉ yoho yá t'ʉ,
'na mrá thuhu ra Cobo y nu
ma'na ra Esaú, masque ya
jạpi mri 'bɛtho da nja.
21 Po ra jamfri ra Cobo nu
ya de mi ma da du bi jạpabi
nú'ʉ yoho yá t'ʉ ra Jose, y
nú'ạ ra ora mri jạpabi mi
xøcambeni Ajuạ, xqui ntø'tse
co rá bordo.
22 Ra Jose nu de ya pa da
du bi mạ co ra jamfri gue ya
me Israel mi pɛ'tsi da bøni de
Egipto. Ne bi xipabi'ʉ gue
ra pa'ạ da bøni de guehni'ʉ,
da hñạ'tsua rá ndo'yo'ạ pa da
nt'agui habʉ mi ma da 'mʉi'ʉ.

23 Po ra jamfri nu mi 'mʉi
ra Moise, rá dada ne rá nạnạ
himbi zu nú'ạ ra dạnga ndạ
de Egipto, masque nu'ạ́ xqui
manda pa da tho ya zi t'ʉca
ts'ʉnt'ʉ. Nu'ʉ́ bi hyandi gue
ra Moise mrá zi hoga ts'ʉnt'ʉ,
hangue bi 'ñạgui'ʉ hñu nzạnạ.

24 Po ra jamfri, nu de ya mi
ndạngui ra Moise, ya himbi
ne'ạ bi t'embabi gue go mrá
nạnạ nurá t'ixu ra ndạ de
Egipto.
25 Ra Moise ma'na bi ho bi
sufri mahyɛgui co rá hnini
Ajuạ que xqui gohi ja rá ngu
ra ndạ pa xa johyahmạ co
nuya ts'ot'øt'e nú'ʉ da uadi ne
da thogui.
26 Nú'ạ́ bi gamfri gue nu'bʉ
da thogui ya nt'ʉtsate ngu
nú'ʉ mi ma da thogui ra
Zidada Jesucristo, nu'bʉ́
mi ma da t'umbabi ma'na
ndunthi ya dạnga hño de
gatho nuya hño mi ja nuni
Egipto, ngue'ạ nú'ạ́ mi tø'ma
'nara hoga thạhạ nú'ạ mi ma
da umbabi Ajuạ.
27 Po ra jamfri ra Moise bi
bøni de Egipto ne himbi zu-
pabi rá cuɛ nú'ạ ra ndạ de
guehni. Ne bi sigui co nú'ạ
xqui beni da 'yøt'e ngue'ạ
mi camfri gue mi 'ñoui Ajuạ
masque himi handi.
28 Po ra jamfri ra Moise
bi 'yøt'a nú'ạ ra ngo dega
pascua, bi manda bi tho ya
dɛti, y nuyá ji'ʉ bi hnạxa ja
ya gosthingu pa njabʉ nu mi
thogui rá ɛnxɛ Ajuạ pa da hyo
yá mʉdi t'ʉ de cada 'naya ngu
de Egipto, bi thoguitho ja yá
ngu ya me Israel, y hinte bi
ja'ʉ.
29 Po ra jamfri ya me Israel
bi 'raxa ja ra ndehe rá thuhu
ra Thɛnga Ndehe. Bi hyegue
ra dehe pa bi net'i ra 'yonhyai
ne bi thogui'ʉ, y de mi ma
da thogui njabʉ nú'ʉ ya me
Egipto, bi jạt'i gatho'ʉ.
30 Po ra jamfri ya me Israel

bi thexa yoto ma pa gatho ja
rá nthets'i ra hnini de Jericó
mi jot'i dega dạnga jạdo. Y co
yá jamfri'ʉ bi daguisɛ ya jạdo.
31 Ra Raab mi 'nara
ts'o'bɛhñạ'ạ, pe co rá jamfri'ạ
himbi tho ngu bi tho gatho
nú'ʉ ya 'ñạgamfri mi 'bʉhni
ja ra hnini Jericó, ngue'ạ nura
Raab xqui umba ntsaya nú'ʉ
to'o xqui 'mɛt'o da c'ạ'tsa nú'ạ
ra hai'ạ.

32 ¿Te ja ma'na ga mạ?
Hinga juadi ga mạ, 'bʉ ga
mạ de ra Gedeó, de ra Barac,
de ra Samso, de ra Jefté, de
ra Davi, de ra Samue, ne de
ma'ra yá 'mɛhni Ajuạ.
33 Nú'ʉ́ go gue'ʉ co ra jamfri
bi ntạte'ʉ de ma'ra ya hnini,
y bi 'yøt'a ra hoga ts'ʉtbi, y
bi hñạñ'ʉ nú'ạ ra mfats'i xqui
ñạ'tua Ajuạ. Co ra jamfri
hinte bi ja nú'ʉ bi t'ɛnt'ua ya
zate.
34 Nehe hinte bi ja nú'ʉ bi
t'ɛnt'a ja 'nara tsibi xi mi zø
nts'ɛdi. Nehe ma'ra himbi
za to bi hyo'ʉ co ra mahuai.
Po ra jamfri mi t'umbabi ra
ts'ɛdi ora mi othobi'ʉ. Himi
tsu'ʉ nura ora mi 'yo ja ra
tuhni, hangue mi japi mi
nest'ihi gatho yá ncontra.
35 Po ra jamfri 'raya 'bɛhñạ
bi hyandi gue bi yopa nte 'ra
de yá jạ'i xqui du.

Ha nu ma'ra bi t'ø'tuabi
ndunthi ya ts'ot'øt'e pa xa
ncøhmạ de Ajuạ, pe masque
bi tho'ʉ himbi ncøni, ngue'ạ
bi gamfri'ʉ gue mi ma da
yopa nte'ʉ pa da mɛ'tsa 'nara
te ma'na xá hño.
36 Nu ma'ra bi zɛta ya
nt'ʉtsate ne ya mfɛi, ha nu
ma'ra asta bi njot'a fadi ne
bri thạt'i co ya cadena.
37 Nu ma'ra bi tho dega
nc'ahni. Nu ma'ra bi thɛcuabi
madetho yá ndo'yo. 'Ra bri
tsapi pa xa 'uehmạ de yá jam-
fri. Ha nu ma'ra bi tho co ra
huai. Ha nu ma'ra mri maua
mri mani mi he ya xifri dega
dɛti ne dega t'ạxi ngue'ạ mi
otho te da hye, ne xi mi thogui
ra nhyoya, ya ʉgui, ne ma'ra
ya ts'othogui.
38 Masque nú'ʉ́ go mri
'ñepabi 'raya t'øt'e ma'na xá
hño que gatho nú'ʉ ja ja ra
ximhai, pe nu'ʉ́ mi naxni ja
ya mbonthi ne ja ya t'øhø, ne
mri 'ñạgui ja ya ma'ye ne ja
ya hñạdo.
39 Gatho nú'ʉ to'o bi sufri
njabʉ, hmạ xá hño de gue'ʉ
ngue'ạ bi gamfri xá hño Ajuạ.
Pe nu'ʉ́ himbi za bi hyanda
gatho nú'ạ xqui ñạ'tuabi
Ajuạ,
40 ngue'ạ Ajuạ xqui beni
de guecjʉ nújʉ dyá gamfrihʉ,
gue da 'racjʉ 'nara jạpi ma'na
xá hño que nú'ạ bi hñạni'ʉ, pa
nú'ʉ ya 'bɛt'o gamfri da dø'mi
pa njabʉ ngu'ʉ ne ngujʉ ga
hạñhʉ mahyɛgui gatho nú'ạ
xa ñạtcahʉ Ajuạ, ne ga 'bʉhʉ
xá hño ja rá thandi'ạ.

12

Ga huxa ma thandihʉ ja ra Zidada Jesu

1 Hangue nujʉ́ dí pạhʉ gue
bi 'mʉi ndunthi nú'ʉ to'o bi
gamfri, y nú'ʉ́ utcahʉ gue xi
bi 'ño xá hño ja yá jamfri.
Hangue ma ga tsohʉbʉ gatho
nú'ạ hindi hocaguihʉ ga
ø'tuahʉ rá paha Ajuạ. Nehe

ga 'uegueheʉ de ra ts'oqui
drí duhʉ, pa njabʉ hinda
zạmgahʉ. Ga njahʉ ngu nú'ʉ
pa ra tạhạ dega 'rihi, ga tsɛthʉ
gatho asta ga tsøñhʉ habʉ drá
maha.
2 Ma ga huxa ma thandihʉ
ja ma Zidadahʉ ra Jesucristo
nú'ạ xa 'racjʉ ma jamfrihʉ,
ne go gue'ạ faxcaguihʉ pa ga
camfrihʉ xi xá hño. Nú'ạ́ xi
bi sufri ja ra pont'i, pe himbi
jamasu gatho nuya nt'ʉtsate
de nú'ạ ra du dega 'bɛtsa
bi thogui'ạ, ngue'ạ mi pạdi
gue 'mɛfa de gatho nú'ạ xqui
thogui mi ma da mɛ'tsa ndun-
thi ra johya. Hangue nubyá
ya bí hudi ja ra 'ñɛi de habʉ bí
hudi Ajuạ rá Dada.
3 Beñhʉ de gatho nú'ạ bi
zɛta ra Zidada Jesu, pa hinda
zabi'ihʉ de nú'ạ guí thohʉ,
nixi da du ri mʉihʉ. Nu'ạ́
bi zɛta gatho ya ts'ot'øt'e bi
'yø'tuabi ya 'yøt'ats'oqui gá
jạ'i.
4 Nu'ahʉ, masque grí
ntunhʉ nzạntho co ra ts'oqui,
pe ni 'na de gue'ahʉ hinxa
tho'ahʉ.
5 ¿Ha gue ya xcá pumfrihʉ
nú'ạ ra ts'ofo bi 'ra'ahʉ Ajuạ
nú'ahʉ gyá bạtsihʉ de gue'ạ?
Ja ra Mạca T'ofo enga njaua:
Ma zi t'ʉ'i, ogrí ʉtsabi rá ts'ofo
Ajuạ,
nixi hinda du ri mʉi nú'bʉ
tsʉ'a'i'ạ.
6 Ngue'ạ Ajuạ zofo nú'ʉ to'o
mạdi'ạ,
nehe ri castiga nú'ʉ to'o ri
jabạtsi nú'bʉ hinda
'yøt'e xá hño'ʉ.
7 Ogrí ʉhʉ rá ts'ofo Ajuạ.
Nu'ạ́ ri su'a'ihʉ ngue'ạ gyá
bạtsihʉ de gue'ạ. Dí pạhʉ gue
gatho ya dada hạcuabi nú'ạ
ra maña di pɛ'tsa yá bạtsi, ¿ha
ngue hạ?
8 Gatho ya bạtsi t'umba ra
ts'ofo 'bʉ hingui øde. Hangue
'bʉ Ajuạ hingui 'ra'ahʉ ra
ts'ofo, nu'bʉ́ hingue xi gyá
bạtsihʉ de gue'ạ.
9 Nú'bʉ ndyá notsihʉ, numa
dadahʉ mi tsʉcaguihʉ 'bʉ
hinduí øtehʉ, y nujʉ́ ndí
umfʉ ra t'equ'ei. Nu'bʉ́
¿hanja hingo ma'na ga umfʉ
ndunthi ra t'equ'ei nú'ạ
ma Dadahʉ bí 'bʉ mahets'i,
pa njabʉ da nja ma tehʉ
nzạntho?
10 Nú'bʉ ndyá notsithohʉ,
numa dadahʉ bi 'racjʉ ra
ts'ofo po 'raya zi patho y ngu
nú'ạ bi ne'ʉ. Pe nu Ajuạ ri
'racjʉ ra ts'ofo pa ma hñohʉ
pa nzạntho, pa njabʉ ga 'bʉhʉ
xá nt'axi ngu 'bʉ'ạ.
11 Xi majuạni, ni 'nara jạ'i
hindi johya nura ora di ncas-
tiga. Tu rá mʉi, hạ. Pe nu'ạ
tó'o da hñạnga ra ts'ofo, 'mɛfa
ma da mɛ'tsa 'nara hoga te ne
da 'mʉi te rá 'ñentho.

Xá nts'o ma da thogui nú'ʉ to'o hingui ne da 'yøde rá noya Ajuạ

12 Hangue nú'ahʉ guí tu ri
mʉihʉ, dá nuhu ri mfenihʉ ne
'yøthʉ ra ts'ɛdi pa gui siguihʉ
co Ajuạ.
13 Ne 'yohʉ xá hño, pa njabʉ
nú'ʉ ya cu hingui 'yo xá hño ja
rá 'ñu Ajuạ, da 'ño xá hño, ne
da zɛ yá jamfri.
14 'Yøthʉ gatho nú'ạ da za
pa gui 'bʉhʉ 'nara hoga'mʉi
con gatho. Nehe nsuhʉ pa

strá nt'axi ri tehʉ, ngue'ą̱ nú'ʉ hinstrá nt'axi yá te, hinda ma da hyandi Ajuą̱.

15 Nsuhʉ xá hño pa ni 'na de gue'ahʉ hingui 'bɛhʉ nú'ʉ ya jąpi ri 'racjʉ Ajuą̱. Y nsuhʉ pa hinda te ya ts'omfeni madetho de gue'ahʉ, pa hinda ts'ocua yá mfeni gatho ma'ra, ngu 'nara ts'ondą̱po xá nju.

16 Nu'ą̱ ma gui 'yøthʉ, gui jamasuhʉ pa ni 'na de gue'ahʉ hingui hñuxhʉ co ya 'bɛhñą̱ nú'ʉ hingo xi ri 'bɛhñą̱hʉ, nixi ya 'bɛhñą̱ hinda hñuxui ya 'ñøhø nú'ʉ hingo xi yá dąme. Nehe jamasuhʉ gue ni 'na de gue'ahʉ hingui ʉtsahʉ gatho nú'ą̱ di muui ja rá thandi Ajuą̱, ngu bi 'yøt'a ra Esaú bi unga rá jąpiønsɛ po 'nara hñuni bi t'umbabi, y nura jąpi'ą̱ xqui umbahmą̱ Ajuą̱ ngue'ą̱ gue'ą̱ mrá mʉdi t'ʉ de ra Isaac.

17 Guí pą̱hʉ gue ra Esaú nu mi nehmą̱ da yopa hñą̱nga ra jąpi de rá dada, ya himbi za bi t'umbi ma'na'qui. Masque xi bi nzoni ra Esaú, pe ya himbi za bi pata ra cohi pa xa yopa t'umba nura jąpi'ą̱.

18 Nujʉ́ hindí njahʉ ngu nú'ʉ ya me Israel nu mi umbabi Ajuą̱ nura ley. Nu'ʉ́ bi zøni asta ra t'øhø Sinaí nú'ą̱ tsa to da net'i. Nura t'øhø'ą̱ mi zø, ne mi jani ra 'bɛxuui ne ra bʉnthi.

19 Nu'ʉ́ bi 'yøde nú'ą̱ ra trompeta bi nzʉni, nehe bi 'yøde rá noya Ajuą̱ mi zofo'ʉ. Nu mi 'yøde'ʉ nura noya'ą̱, bi bą̱ntebi'ʉ ra Moise pa da xipabi Ajuą̱ gue ya hinda sigui da zofo njabʉ'ʉ.

20 Ngue'ą̱ himbi za bi zɛta nú'a ra hmanda bi xipabi'ʉ Ajuą̱ ne bi 'ñena: “Asta 'nara mbo'oni, 'bʉ da net'a nuna t'øhøną̱, pɛ'tsi da tho co ya nc'ahni o co ra lansa.”

21 Xi mi unga ra ntsu nú'ą̱ mri hnequini, asta ra Moise bi 'ñena nehe: “Asta ri 'raca ra huą̱t'i co ra ntsu.”

22 Pe nujʉ́ nu de dá camfrihʉ Ajuą̱ ya stá jonihʉ ja nú'ą̱ ra t'øhø rá thuhu Sion habʉ bí ja rá hnini Ajuą̱ nú'ą̱ te, y nú'ą́ go gue'ą̱ ra Jerusale nú'ą̱ bí ja mahets'i habʉ bí 'bʉ ya 'motho dega ɛnxɛ.

23 Nú'ʉ́ xa munts'i pa brí nsunda Ajuą̱. Ne stá muntshʉni con gatho ma'ra ya bą̱tsi de Ajuą̱ nú'ʉ ya xa t'opa yá thuhu nuni mahets'i mahyɛgui con guecjʉ, y stá hą̱ñhʉ yá jąpi Ajuą̱ ngu t'umba nuya mʉdi t'ʉ. Ne stá tsøhʉ ja rá thandi Ajuą̱ nú'ą̱ to'o ra Nzaya de gatho. Stá tsøhøhʉ habʉ bí 'bʉi nú'ʉ bi hño ją̱'i, nú'ʉ ya xa zits'i Ajuą̱ pa da 'mʉi xá hño ja rá thandi'ą̱ pa nzą̱ntho.

24 Ne stá jonihʉ ja ra Zidada Jesu nú'ą̱ to'o po rá du bi nja ra 'ra'yo cohi, y stá mpøhøhʉ po rá ji bi mfani nú'ą̱ utcaguihʉ nú'ą̱ ma'na xá hño que rá ji nú'ą̱ ra mbo'oni bi hyo ra Abé dega hñą̱'ti.

25 Por gue'ą̱ jamasuhʉ gui 'yøtehʉ Ajuą̱ nú'ą̱ zo'a'ihʉ. Nú'ʉ to'o himbi 'yøte rá noya Ajuą̱ nú'ą̱ bi mą̱nga ra Moise nuua ja ra ximhai, nu'ʉ́ himbi mpont'ui rá cuɛ Ajuą̱. Xigaguihʉ, 'bʉ hinga øtehʉ

núˈa̱ bá ehe de mahetsˈi pa e bi zocaguihʉ, maˈna hinga mponthʉ rá cuɛ Ajua̱.

26 Ajua̱ co rá noya bi japi bi mbi ra hai núˈa̱ ra pa bi unga ra ley. Pe nubyá ena njaua: “Ma ga japi da mbi ra hai maˈnaˈquitho, nehe mahetsˈi ma ga japi da mbi.”

27 Nu mi ˈñena “maˈnaˈquitho”, xicjʉ gue ma da ˈmɛdi gatho nuya tˈøtˈe xa hyoqui ne ri mpadi, pa go da gohi núˈʉ ya tˈøtˈe hingui tsa da mpadi.

28 Hangue ma ga umfʉ njama̱di Ajua̱ gue nurá hninia̱ habʉ ma ga maha hingui tsa da mpadi. Ma ga pɛphʉ Ajua̱ co ndunthi ra tˈequˈei ne co ndunthi ra ntsu ngu núˈa̱ neˈa̱.

29 Ngueˈa̱ Ajua̱ ma da huata gatho ya tsˈoqui, nja ngu ˈnara tsibi ri huata gatho núˈa̱ ja.

13

Hanja da za ga øthʉ núˈa̱ ne Ajua̱

1 Siguihʉ gui mpɛˈtsua hma̱tehʉ ˈna ngu maˈna.

2 Ne oxqui pumfrihʉ gui umfʉ ntsaya núˈʉ tsøñˈahʉ ja ri nguhʉ, ngueˈa̱ bi njabʉ ˈra bi umba ntsaya ˈraya ɛnxɛ masque himi pa̱diˈʉ ua myá ɛnxɛ.

3 Ne oxqui pumfrihʉ ya ˈyofadi, ˈøthʉ ra uɛnda gue go guí ohʉ fadi. Nehe oxqui pumfrihʉ núˈʉ thogui ya ntˈʉtsate, ngueˈa̱ neˈahʉ guí ˈyothʉua ja ra ximhai.

4 Gathoˈihʉ cumplihʉ nura cohi gá pɛˈtshʉ nu ngá nthatihʉ. Xi da nsuhʉ pa hingui tsˈoca ri nthatihʉ, ngueˈa̱ Ajua̱ ma da hña̱ˈmba nguɛnda núˈʉ ya zinga medinthati ne núˈʉ ya ˈñeˈbɛhña̱.

5 Odi oda ri mfenihʉ ra boja̱. Dá hñu ri mʉihʉ co núˈa̱ ya guí pɛˈtshʉ. Ngueˈa̱ Ajua̱ ena: “Hinhyaˈmʉ ga tsocˈathohʉ, nixi ga hɛcˈathohʉ.”

6 Hangue co ma jamfrihʉ da za ga eñhʉ:

Ajua̱ go gueˈa̱ faxcagui;
hangue hinga tsu ni ˈnara
ja̱ˈi de núˈa̱ beni te da
ˈyøtcagui.

7 Oxqui pumfrihʉ núˈʉ ri maˈyohʉ bi zoˈahʉ de rá noya Ajua̱. Pa̱hʉ xá hño de yá teˈʉ ne de yá hoga ˈbɛfi. Tɛnhʉ núˈa̱ ra jamfri xa mɛˈtsʉ.

8 Ra Zidada Jesucristo go gueˈa̱ de mande, de nubya, ne pa nza̱ntho.

9 Hangue oxqui hophʉ to da zixˈaˈihʉ pa gui tɛnhʉ maˈra ya ntˈutuate núˈʉ ˈnaˈño. Maˈna xá hño ga hoñhʉ rá mfatsˈi Ajua̱ que ga tɛnhʉ ya nza̱i dega hñuni núˈʉ tˈøtˈe pa Ajua̱, ngueˈa̱ nuya hñuniˈʉ hingui faxa núˈʉ toˈo ri dɛniˈʉ pa da za da ˈmʉi xá hño co Ajua̱.

10 Ya macja̱ de ya xodyo núˈʉ pɛpabi Ajua̱ ja yá nija̱ˈʉ, ho ya mboˈoni pa umbabi Ajua̱ dega hña̱ˈti, nepʉ nura ngø go tsiˈʉ. Pe nura hña̱ˈti bi tˈøtˈe por guecjʉ, ˈnaˈño. Y nuya macja̱ˈʉ, pa gueˈʉ hinte ri muui núˈa̱ ra hña̱ˈti bi tˈøtˈe por guecjʉ ˈbʉ siguiˈʉ ho ya mboˈoni dega hña̱ˈti.

11 Nuyá ji nuya mboˈoni tho, hąxa ya ndą gá macją pa mbo ra Mąca Luga Xá Nsunda pa da hñąca ya tsˈoqui. Y nuyá ngø nuya mboˈoniˈʉ tsˈątˈa møte ra hnini.
12 Hangue nehe ra Zidada Jesu bi du møte ra hnini pa bi xʉgaguihʉ co rá mąca jiˈą.
13 Hangue ma ga tɛnhʉ ra Zidada Jesu, ne ga tsohʉ gatho ma ndąxjua jamfrihʉ, ga øthʉ ra uɛnda gue necjʉ ya stá pøñhʉ de ra hnini pa ga sufrihʉ ra ntˈʉtsate mahyɛgui co ra Zidada Jesu.
14 Ngueˈą nujʉ́ hindí pɛˈtshʉ ˈnara hnini de guecua ja ra ximhai habʉ ga ˈbʉhʉ pa nząntho. Nujʉ́ dí hoñhʉ ˈnara hnini núˈą ma da hnequi ˈmɛfa.
15 Hangue po rá thuhu ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ma ga xøcambenihʉ Ajuą nząntho. Nuna søcambeninąą guehna ngu ˈnara hñąˈti pa Ajuą núˈą rí ˈñepi ga umfʉ co ma nehʉ.
16 Nehe oxqui pumfrihʉ gui ˈyøˈtuahʉ ra hño maˈra, ne gui faxhʉ núˈʉ toˈo hinte pɛˈtsi. Nuˈbʉ gui ˈyøthʉ njabʉ, gueˈą ngu ˈnara hñąˈti guí umfʉ Ajuą, y núˈą́ gueˈą ri hoˈą.
17 ˈYøte ri maˈyohʉ. ˈYøthʉ núˈą da xiˈaˈihʉˈʉ, ngueˈą go gueˈʉ ri suˈaˈihʉ ne go gueˈʉ pɛˈtsi ma da dapa nguɛnda Ajuą. ˈYøtehʉˈʉ pa da za da mpɛfi co ra johya, hingue co ra dumʉi. Nuˈbʉ co ra dumʉi ri mpɛfiˈʉ, nuˈbʉ́ hinte ma gui hąñhʉ.
18 ˈYaphʉ Ajuą por guecje. Nuje dí camfrihe gue dí ˈbʉhe xá hño, ne dí nehe gue nząntho ga ˈyohe xá hño de gatho núˈą dí øthe.
19 Y nehe xi dí bąnteˈihʉ gui ˈyaphʉ Ajuą pa ˈnihi ga pengui ga tsøñˈahʉ.

Rá ngątsˈi ra carta habʉ ˈbɛnpabi ra nzɛngua ya gamfri ne tˈapa Ajuą por gueˈʉ

20 Ajuą núˈą unga ra hogaˈmʉi bi japi bi yopa nte de ja ya du ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, núˈą́ go gueˈą ma dąnga Maˈyohʉ, y po rá jiˈą bi nja núˈą ra cohi pa nząntho.
21 Ajuą da ˈraˈahʉ ra tsˈɛdi pa gui ˈbʉhʉ xá hño pa da za gui ˈyøˈtuahʉ rá pahaˈą, ne pa njabʉ co rá mfatsˈi ma Zidadahʉ ra Jesucristo gui ˈbʉhʉ ngu núˈą neˈą. ¡Drá nsunda ra Zidada Jesucristo pa nząntho! Njabʉ gueˈą.
22 Dí bąnteˈihʉ zi cuhʉ, gue osti tsabiˈihʉ gui ˈyødehʉ xá hño nuna ra tsˈofo dí ˈraˈahʉ, ngueˈą himbi za dá xiˈahʉ gatho núˈą ndí ne ga xiˈahʉ.
23 Ne dí ne ga xiˈahʉ gue ma zi cuhʉ ra Timu ya bøni de ja ra fadi. ˈBʉ ˈnihi da zøhø de guecuaˈą ga mɛˈbebʉ pa ma ga cˈąˈtsˈaˈihe.
24 Fatˈajuąhʉbʉ gatho núˈʉ toˈo suˈaˈihʉ, ne gatho núˈʉ ma cuhʉ de ra jamfri. Ne ri fatˈajuąˈihʉ ya cu me Italia.
25 Ajuą da maxˈaˈihʉ guí gathohʉ. Njabʉ gueˈą.

RA SANTIAGO
RA CARTA NÚ'Ą BI 'YOFO RA SANTIAGO

Ra Santiago opabi ya gamfri nú'ʉ xa bøni de yá hai ne habʉraza 'bʉi'ʉ

1 Núga drá Yɛgo dí pɛpabi Ajuą ne ra zi Hmu Jesucristo. Dí zɛngua'ihʉ gatho nú'ahʉ xcá ehehʉ de nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá t'ʉ ra Israel, xcá pøñhʉ de ri haihʉ ne habʉraza guí 'bʉhʉ.

Ra mfądi nú'ą bí ehe de Ajuą

2 Ma zi cu'ihʉ, xi da johyahʉ ora guí thohʉ ya thogui.

3 Ngue'ą guí pądihʉ gue nura ora guí thohʉ ya thogui gue'bʉ ma'na da zɛ ri jamfrihʉ pa ma'na gui tsɛthʉ.

4 Hangue osta zabi'ihʉ gui tsɛtihʉ, pa njabʉ ma'na da nja ri jamfrihʉ, ne hinte gui 'bɛdihʉ pa xi gui 'bʉhʉ xá hño ja rá thandi Ajuą.

5 'Bʉ 'na de gue'ahʉ grí 'bɛhʉ ra mfądi, 'yaphʉ Ajuą y nú'ą da 'ra'ahʉ, ngue'ą nu'ą umba gatho nú'ʉ to'o da 'yapabi'ą ne uni ndunthi, ne hingui uni dega cuɛ.

6 Pe nuto adi ra mfądi, dá 'yadi co ra jamfri, hinda dʉhʉ. Ngue'ą nu'ą tó'o di dʉhʉ, nurá mfeni'ą nja ngu ra dehe nú'ą ent'a ra ndąhi rí mąua rí mani.

7 Hangue nu'ą tó'o njabʉ rá mfeni, odi hu rá mʉi gue da ma da hñąni te da hñąni de Ajuą. Nú'ą hinte ma da hñąni'ą.

8 Ngue'ą nu'ą tó'o di yohna rá mfeni, hingui pądi nda'ą da 'yøt'e.

9 'Bʉ 'nara gamfri hinte pɛ'tsi ne othobi ni 'nara nsu, dá johya'ą ngue'ą Ajuą e'tsuabi rá nsu.

10 Ha nu'bʉ 'nara gamfri pɛ'tsa ndunthi ya hño, dá johya'ą 'bʉ da bądi gue nú'ą pɛ'tsi hinte di muui ja rá thandi Ajuą. Ngue'ą nuya rico tu, nja ngu yá døni ya ndąpo, hinte tsɛti'ʉ.

11 Nurá døni ra ndąpo, sta c'onts'a ra hyadi ne sta pat'i, da 'yot'a rá 'bai, ne da hyøe yá døni, ya ja bi uahni gatho ra døni, y ya hingui hnequi mahotho. Njabʉ thoho 'nara rico co rá nsu ne yá ndunthi yá hño, di mpɛfi y sta dąmfri da uadi gatho.

Ya ts'othogui ne ya ts'omfeni

12 Njąpi nú'ą to'o tsɛta ya thogui, ngue'ą nu'bʉ da zɛti, Ajuą ma da umbabi ra te pa nzątho ngu 'nara corona dega thąhą nú'ą xa ñą'tui da umba nú'ʉ to'o di mądi'ą.

13 'Bʉ 'na benga 'nara ts'omfeni pa te da 'yøt'e, odi mą gue nú'ą ra ts'omfeni beni'ą gue xqui 'ñehe de Ajuą, ngue'ą Ajuą hingui beni ni 'nara ts'omfeni y nixi japa 'nara ją'i da benga 'nara ts'omfeni.

14 Pe rá ts'onc'at'i cada 'na ja eheni ya ts'omfeni ne di hñat'asɛ'ą, y go gue'ʉ japi da 'yøt'a ya ts'oqui.

15 'Bʉ rá ts'onc'at'i 'na japi da beni te da 'yøt'e xá nts'o, nepʉ da 'yøt'a nú'ą beni, nu'bʉ́ ya xa 'yøt'a 'nara ts'oqui, ne nura ts'oqui'ą japi da 'mɛdi.
16 Hangue ma zi hmądi cu'ihʉ, oguí hopa ri mfenihʉ da hya'a'ihʉ.
17 Ajuą nú'ą bí 'bʉi mahets'i, nú'ą to'o bi hyoca ra hyadi ne ra zą̃ną̃ ne ya tsø, go gue'ą di 'racjʉ gatho ya hño. Ra hyadi ne ra zą̃ną̃ ne ya tsø di mpadi, pe Ajuą hinhya'mʉ xa pata rá 'mʉi y nixi hinhya'mʉ ma da pati.
18 Ajuą po rá paha sɛhɛ bi 'yøt'e pa dá mbątsihʉ de gue'ą nu ndá camfrihʉ rá noya nú'ą majuą̃ni. Y njabʉ go guecaguihʉ dyá mʉdi sofohʉ de nú'ʉ bi hyoca Ajuą.

Ra jamfri nú'ą majuą̃ni

19 Hangue ma zi hmądi cu'ihʉ, hñuxhʉ nt'øde xá hño nú'ą guí ødehʉ. Beñhʉ xá hño nú'ą ma gui mąñhʉ, ne oguí ncuɛhʉ 'bestho.
20 Ngue'ą 'bʉ 'nara ją'i xi ri ncuɛ, hingui tsa da 'yøt'a nú'ą ri ho Ajuą.
21 Hangue tsohʉbʉ gatho ya ts'ot'øt'e ne gatho nú'ą xá nts'o. Camfrihʉ con gatho ri mʉihʉ rá noya Ajuą nú'ą ya xa 'bot'i ja ri corasohʉ. Nura noya'ą ja rá ts'ɛdi pa da pøhø'ihʉ.
22 'Yøthʉ nú'ą xi'ahʉ rá noya Ajuą, hingue hønsɛ gui 'yødehʉ, ngue'ą nu'bʉ hingui 'yøt'ehʉ nú'ą guí ødehʉ, njabʉ guí hñat'asɛhʉ.
23 Ngue'ą nu'ą to da 'yøde rá noya Ajuą ne hinda 'yøt'a nú'ą mą̃, nu'bʉ́ nja ngu 'nara ją'i nú'ą di yot'a rá hmi ja ra hñe.
24 Ha ngu bi uadi bi yot'a rá hmi, 'bestho bi pumfri mi tengu rá hmi.
25 Pe nuto da hñuxa nt'øde nú'ą te mą̃nga rá noya Ajuą ne hinda pumfri, ne da 'yøt'e nú'ą mą̃, nu'bʉ́ Ajuą da ją̃pi. Rá noya Ajuą nja ngu 'nara ley nú'ą dí øthʉ co ma pahahʉ pa da nja ma hoga tehʉ.
26 'Bʉ 'na de gue'ahʉ guí beñhʉ gue guí pɛphʉ Ajuą, ne hinguí handa nú'ą guí mąñhʉ, guí hu ri mʉihʉ gue guí pɛphʉ xá hño Ajuą, pe hina.
27 Nuna guehna ra hoga 'bɛfi nú'ą ri ho Ajuą ma Dadahʉ: Gue nu 'na da maxa ya hyoya bątsi nú'ʉ jo'o yá nąną̃ ni yá dada, ne nuya hyoya viuda, ne da nsu pa hinda nts'oqui co ya ts'ot'øt'e de ra ximhai.

2

Hinga xʉ́cjʉ nú'ʉ to'o ga numansuhʉ

1 Ma zi cu'ihʉ, 'bʉ majuą̃ni guí camfrihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo xá nsunda, oguí xʉ́cjʉ 'mɛt'o nú'ʉ to'o gui numansuhʉ.
2 Nu'bʉ da yʉt'i habʉ guí øt'a ri hmunts'ihʉ 'nara ją'i xi dri hñe xá hño y dri hñą̃ ya mfo'yɛ dega oro, ha nehe da yʉt'a 'nara hyoya di he ya zi zɛdutu,
3 y nú'ą to'o dri hñe xá hño go gui umfʉ ntsaya co ra t'equ'ei ne gui 'ñembabihʉ: "'Yøtcahe ra mąte grí 'ñecua

gui hñudi”, ha nura zi hy-
oya gui 'ñemfʉ: “Nu'í ja da
'bahmạbʉ”, o gui 'ñemfʉ, “Ja
da hñupʉ ja ra hai.”
4 ¿Hanja guí øthʉ njabʉ gue
guí hạ'mdahʉ nú'ʉ to'o guí
numansuhʉ? Hingui ho nú'ạ
ri mfeni gue guí xʉ́ctahʉ ya
jạ'i.
5 Ma zi hmạdi cu'ihʉ,
'yødehʉ: ¿Ha hinguí pạhʉ gue
go Ajuạ xa huahna ya hyoya
nuua ja ra ximhai pa go gue'ʉ
da hñạni ya jạpi de mahets'i
po yá jamfri? Nehe go gue'ʉ
xa huahna Ajuạ pa da ma dí
'mʉhuini habʉ bí manda'ạ,
nehe xa hñạ'tuabi gue da
'mʉhuini gatho nú'ʉ to'o ri
mạdi'ạ.
6 Pe nu'ahʉ́ guí numa'ñʉhʉ
ya hyoya, ha nuya rico go
guí numansuhʉ. Pe ¿ha gue
hinguí pạhʉ gue go ya rico
ha'a'ihʉ ne tsix'ahʉ ja ra
ts'ʉtbi?
7 ¿Ha hingo gue'ʉ tsani nurá
hoga thuhu ma zi Hmuhʉ
ra Jesucristo nú'ạ to'o po rá
thuhu'ạ xa thump'a'ihʉ gyá
gamfrihʉ?
8 Ra Mạca T'ofo ena njaua:
“Mạdi ri miqu'eiui ne gui su
ngu grí nsu sɛhɛ.” Nu'bʉ
xi majuạni guí øthʉ nuna ra
mạca hmanda, nu'bʉ́ hạ, guí
øthʉ xá hño.
9 Pe nu'bʉ guí xʉ́ctahʉ hønsɛ
nú'ʉ to'o guí mạdihʉ, nu'bʉ́
guí øthʉ 'nara ts'oqui, y nurá
ndạxjua ley ra Moise mạ gue
guí tuxhʉ ra ts'oqui ngue'ạ
hingá øthʉ nuna ra mạca
hmandanạ.
10 Ngue'ạ nu'ạ tó'o øt'a
gatho nú'ạ mạnga ra ndạxjua
ley, pe 'bʉ da 'mɛdi 'nara
hmanda hinda 'yøt'e, nu'bʉ́
nura jạ'i'ạ ya bi duxa ra
ts'oqui de gatho nú'ạ mạnga
ra ndạxjua ley.
11 Ngue'ạ Ajuạ bi mạnga ja
ra ndạxjua ley ne bi 'ñena:
“Oxqui nzinga medinthạti”,
nehe bi 'ñena: “Oxqui hote.”
Nde'bʉ, 'bʉ hingrá zinga
medinthạti pe 'bʉ grá hyote,
njabʉ ya hinxcá øt'e ngu nú'ạ
mạnga gatho ra ndạxjua ley.
12 Pe nujʉ́ dí camfrihʉ ra
'ra'yo ley nú'ạ dí øthʉ co ma
pahahʉ, hangue ga ñạhʉ ngu
rí 'ñehe ne ga øthʉ gatho nú'ạ
xá hño, ngue'ạ Ajuạ ma da
hñạbgahʉ nguɛnda ua stá
øthʉ nú'ạ mạnga nuna ra
'ra'yo ley ua hina.
13 Nú'ạ ra pa Ajuạ ma
da hñạ'mba nguɛnda ya
jạ'i hinda ma da huequi
nú'ʉ to'o himbi hueca yá
miqu'eiui. Pe nu'ʉ tó'o ri
hueca yá miqu'eiui, Ajuạ ma
da huequi'ʉ nú'ạ ra pa'ạ.

'Bʉ da nja ra hoga jamfri da nja ya hoga 'bɛfi

14 Ma zi cu'ihʉ, ¿te di muui
'bʉ 'nara jạ'i da 'ñena gue
camfri, pe hingui øt'e nú'ạ xá
hño? ¿Ha gue nú'ạ rá jamfri'ạ
tsa da pøhø'ạ? Hina, hinda
za.
15 'Bʉ 'nara cu o 'nara nju
otho te da hye ni te da zi,
16 y 'na de gue'ahʉ
gui 'ñemfʉ: “Nde, ga
nzɛnguathohʉ, rí ma te rá
'ñentho y Ajuạ da max'a'i”,
pe nu'bʉ hingui umfʉ nú'ạ
honi nura cu'ạ, nu'bʉ́ hinte
bi muui nú'ạ gá xiphʉ'ạ.

17 Nehe njabʉ ma jamfrihʉ.
Nu'bʉ høⁿsɛ ra jamfri dí
pɛ'tshʉ ne hindí øthʉ xá hño,
nu'bʉ́ hinte di muui nú'ą ra
jamfri dí pɛ'tshʉ.

18 Da za njaua ga xiphʉ
'nara cu: "Nu'í høⁿsɛ guí cam-
fri, y nugá go dí øt'a nú'ą xá
hño. Guí nehmą gui 'ñutca
ri jamfri pe hinguí øt'a nú'ą
xá hño, ha nugá ga u't'a'i ma
jamfri ngue'ą dí øt'a nú'ą xá
hño.
19 Nu'í guí camfri gue 'nat'a
Ajuą 'bʉi, y xá hño guí cam-
fri njabʉ. Nehe ya ts'ondąhi
camfri gue 'nat'a Ajuą 'bʉi, pe
nu'ʉ́ di huąt'i co ra ntsu.
20 Nu'í grá 'bɛmfeni. ¿Ha
hinguí pądi gue hinte di muui
ri jamfri 'bʉ nehe hinguí øt'e
xá hño?"
21 Ndu ma dadahʉ ra Abrá
bi zixa rá t'ʉ mrá thuhu ra
Isaac pa xa hyohmą ja ra
ata, hangue Ajuą bi mą gue
hinte ma ts'oqui mi tu ra Abrá
ngue'ą nu'ą́ bi 'øt'a nú'ą bi
xipabi Ajuą.
22 Hangue njabʉ ya dí pąhʉ
gue rá jamfri ra Abrá mi pɛui
mahyɛgui nú'ą ra hoga 'bɛfi bi
'øt'e nehe. Y co nú'ą ra hoga
'bɛfi bi 'øt'e bi 'ñudi gue xi mi
ja rá jamfri.
23 Hangue bi njabʉ ngu
nú'ą mąnga ra Mąca T'ofo,
ne ena: "Ra Abrá bi gamfri
Ajuą, hangue Ajuą bi mą gue
ra Abrá ya hinte ma ts'oqui
mi tu." Nehe Ajuą bi mą gue
mrá amigo'ą.

24 Hangue dí pąhʉ xá hño
gue Ajuą mą gue ya hinte
ma ts'oqui dí tuhʉ ngue'ą
hingue høⁿsɛ dí camfrithohʉ,
pe nehe dí øthʉ nú'ą xá hño.
25 Nehe ra Raab masque mi
'nara ts'o'bɛhñą'ą, pe Ajuą bi
mą gue ya hinte ma ts'oqui
mi tu'ą ngue'ą xqui 'øt'e
xá hño nu mi umba ntsaya
yá 'mɛhni ra Josue, nehe bi
mats'i'ʉ pa bi bøⁿi pa ma'na
ra 'ñu pa bi mengui'ʉ habʉ
xqui 'ñehe.
26 Hangue njabʉ numa jam-
frihʉ, 'bʉ hindí øthʉ nú'ą xá
hño, hinte di muui, nja ngu
ma ndo'yohʉ, 'bʉ ya xa du, ya
hinte di muui.

3

Ya noya nú'ʉ dí mąñhʉ

1 Ma zi cu'ihʉ, hinxá hño
gue ndunthi de gue'ahʉ guí
ne gui nxahnatehʉ ja ya niją,
ngue'ą dí pąhʉ gue ma'na ma
da thąbgahʉ ra uɛnda nújʉ
dyá xahnatehʉ.
2 Ngue'ą gathoguihʉ xi dí
øthʉ ndunthi ya t'øt'e xá nts'o
ne hingui tsa da 'mʉtho ma
nehʉ. Pe nu'bʉ 'nara cu pądi
da zą̨ma rá ne, nu'bʉ́ nura
cu'ą pądi da zą̨ma gatho rá
ndo'yo nehe, ne xi øt'e gatho
nú'ą xá hño.
3 Ngu 'nara fani ga
hu'tsuahʉ 'nara frenu pa ga
tsąmbahʉ rá ne pa da 'yøde,
nu'bʉ́ da za ga tsąmbahʉ
gatho maxøgue rá ndo'yo.
4 O ngu 'nara barco,
masque xi dra dąngui ne xi
di tsɛdi 'nara bʉnthi pa da
'yent'i, pe 'nara jąi da za da
'yɛt'a nura barco'ą co 'nara
t'ʉca bøją, ne da zits'i habʉ go
da ne'ą.

5 Njabʉ ma nehʉ nehe, masque xi ra notsi pe da za da japi da nja ndunthi ya ts'ot'øt'e. Nja ngu 'nara zi xɛca tsibi, ¡hangu rá ndạngui hmạhạ 'nara mboza tsa da nzø!

6 Hangue njabʉ ma nehʉ, tsa da 'yøt'a ndunthi ya ts'ocate, y nja ngu ra ximhai nehe xi xá nts'o, ngue'ạ ma nehʉ ri ts'oga gatho ma ndo'yohʉ co nú'ạ te mạ. Co ma nehʉ da za da nts'oca ma hoga'mʉihʉ, ne 'bʉ te dí mạñhʉ xá nts'o, nuya noya'ʉ bí ehe de ja ra nidu.

7 Ra jạ'i tsa da mạx'o gatho nu'ạraza ra mbạnga zu'ue, ngu ya ts'ints'ʉ, ngu nú'ʉ ya zu'ue jʉt'a yá mʉi ja ra hai, ne ngu nú'ʉ ya zu'ue 'bʉi ja ra ndehe, ne ya xa mạx'o'ʉ.

8 Pe numa nehʉ hingui tsa ga tsạmihʉ, ngue'ạ xi xá nts'o, nja ngu rá ne ra qu'eñạ hote.

9 Co ma nehʉ dí xøcambenihʉ Ajuạ ma Dadahʉ, y co ma nehʉ dí tsañhʉ ma miqu'eihʉ masque gathoguihʉ xa hyógaguihʉ Ajuạ ngu rá 'bai'ạ.

10 Hangue co ma nehʉ dí xøcambenihʉ Ajuạ, y co ma nehʉ dí tsantehʉ nehe. Ma zi cu'ihʉ, hindí 'ñepcahʉ ga øthʉ njabʉ.

11 ¿Ha gue da za 'nada ra øthe da bøhø ra t'asdehe mahyɛgui co ra uxcadehe? Hina, hinda za.

12 Ma zi cu'ihʉ, ¿ha gue da za 'na 'bai ra igo da unga ya olivo? ¿O 'nara 'bai gá obxi da unga ya igo? Hina, hinda za. Nixi 'nara øthe hingui tsa da bøhø ra ts'othe ne ra t'asdehe.

Ra mfạdi nú'ạ majuạni

13 ¿To'o 'na de gue'ahʉ ra nimfeni ne ra bạmhyạ? Nu'ạ tó'o ra bạmhyạ ne ra nimfeni dá 'ñudi rá hoga'mʉi co ya hoga 'bɛfi, ne hinda 'ñets'i co nura mfạdi pɛ'tsi, ngue'ạ nu'ạ tó'o pɛ'tsa ra hoga mfạdi hingrá 'ñets'i.

14 Pe nu'bʉ gyá ndustehʉ ne guí ne gui nsɛhɛhʉ, ogyá 'ñets'ihʉ gui 'ñeñhʉ gue xi guí pɛ'tshʉ ra hoga mfạdi, ngue'ạ gue'ạ 'nara nc'uamba.

15 Ngue'ạ nú'ạ ra mfạdi guí pɛ'tshʉ gue'ạ dega ximhai, ne dega jạ'i, ne dega ts'ondạhi, hingo de Ajuạ.

16 Ngue'ạ nu habʉ ja ra nduste ne habʉ ne da nsɛhɛ 'na, nuni ja guehni ja ra tuhni ne gatho ya ts'ot'øt'e.

17 Pe nu'ʉ tó'o pɛ'tsa nú'ạ ra mfạdi bí ehe de mahets'i, gue'ʉ xá nt'axi yá mfeni ne hingyá 'yøt'atuhni. Nu'ʉ́ ya hojạ'i, ya hoga'yøde ne xi ja yá huecate ne nzạntho øt'e xá hño. Hingui yohna yá mfeni, nixi hingyá yohmi.

18 Nu'ʉ tó'o 'bʉi te rá 'ñentho, ne hingyá 'yøt'atuhni, nu'ʉ́ udi 'nara hoga'mʉi pa nehe ma'ra da 'mʉ 'nara hoga'mʉi, nja ngu 'nara 'bot'i nú'ạ 'bot'i pa 'mɛfa da nja 'nara hoga sofo.

4

Mahyoni hinga mạdihʉ ya ts'ot'øt'e de ra ximhai

1 ¿Hanja grí ntsʉihʉ ne grí ntuñhʉ 'na ngu ma'na? Nu'ahʉ́ grí ntuñhʉ ngue'ạ guí pɛ'tshʉ ya ts'onc'at'i y nuya

ts'onc'at'i'ʉ gue'ʉ ja'ahʉ gui ntuñhʉ.
2 Guí nehmąhʉ te gui pɛ'tshʉ, pe hingui tsa te gui pɛ'tshʉ, hangue guí ne gui hñotehʉ. Gyá ndustehʉ pe hingui tsa gui pɛ'tshʉ nú'ą guí nehʉ, hangue asta grí ntuñhʉ pa gui pɛ'tshmąhʉ nú'ą guí nehʉ. Hingui tsa te gui pɛ'tshʉ ngue'ą hinguí aphʉ Ajuą.
3 Hąhą, guí adihʉ, pe hingui t'a'ahʉ nú'ą guí adihʉ ngue'ą hinguí adihʉ ngu rí 'ñehe. Guí adihʉ hønsɛ pa gui johyahʉ ja ya ts'ot'øt'e de ra ximhai.
4 ¡Nú'ahʉ guí mądihʉ ya ts'ot'øt'e de ra ximhai ne hinguí mądihʉ Ajuą, guí njahʉ ngu ra zinga medinthąti! ¿Ha hinguí pądihʉ gue 'bʉ grí mądihʉ ya ts'ot'øt'e de ra ximhai, nu'bʉ́ grí ʉtsahʉ Ajuą? Hangue nu'ą tó'o xi ne da mądi ya t'øt'e de ra ximhai, nú'ą́ ya ri ʉtsa Ajuą.
5 ¿Ha guí beñhʉ gue hinte ri muui ra Mąca T'ofo nu habʉ ena?: "Nurá Mąca Ndąhi Ajuą bá pɛhni pa da 'mʉ ja ma corasohʉ, nú'ą́ go gue'ą mądiguihʉ, y nu'ą́ ne gue xi ga mądihʉ Ajuą."
6 Nehe Ajuą go gue'ą ri 'racjʉ ra dąnga mfats'i. Nu ja ra Mąca T'ofo ena njaua: "Ajuą hingui faxa nú'ʉ to'o ri 'ñets'i ne ri nøt'e, pe nu'ʉ tó'o hingyá nøt'e ne hingyá 'ñets'i, nú'ʉ́ hą, fats'i."
7 Hangue 'yøtehʉ Ajuą, ne nø'tuahʉ ra ts'ondąhi y nú'ą́ da 'uegue de gue'ahʉ.
8 Jonihʉ co Ajuą y nú'ą́ da joni con gue'ahʉ. Nú'ahʉ guí øthʉ ya ts'oqui, 'uegue hʉ de gue'ʉ pa strá nt'axi ri tehʉ. Ha nú'ahʉ guí yohna ri mfenihʉ, ntsø'mhʉ de nú'ą guí øthʉ, pa njabʉ da za da t'axca ri corasohʉ.
9 Ntsø'mhʉ de ri ts'oquihʉ, ne dá du ri mʉihʉ de gatho nú'ą xcá 'yøthʉ, ne nzoñhʉ. Nuri thedehʉ, dá mpʉnga ts'oni, y nuri johyahʉ, dá mpʉnga dumʉi.
10 Ogrí 'ñexhʉ ja rá thandi ra Zidada. Ñobrihʉ y nu'ą́ go da 'ñex'a'ihʉ 'mɛfa.

Hiní 'ñepi ga 'yøhʉ ma cuhʉ

11 Ma zi cu'ihʉ, ogrí nøñhʉ 'na ngu ma'na. Nu'ą tó'o nøni rá cu o ri 'yø de nú'ą te øt'e, nú'ą́ ja ra uɛnda go nøma'ñʉ ra ley ne ri 'yø. Nu'ą tó'o ri 'yø ra ley, ya hingo øt'a ngu nú'ą mąnga ra ley, ngue'ą ya ri 'ñet'a nzayasɛ.
12 Ajuą go bi hyoca ra ley y go gue'ą ra nzaya. Y nu'ą́ go gue'ą tsa da ñąnga ya ją'i, nehe tsa da mɛhna to da mɛhna ja ra tsibi. Pe xi'a'i, ¿to'o'igue pa gui 'yø ri miqu'eiui?

Hinto pądi te da nja rixudi ndamąni

13 Nú'ahʉ guí eñhʉ njaua: "Núbya rapaya o rixudi ga maha ja nú'ą ra hnini dí mąñhʉ, y ja grá 'bʉhʉni 'na njɛya, ne grá ntuquihʉ ne grá mpahʉ pa grá tąhąhʉ ra boją."
14 Njabʉ guí beñhʉ, pe nixi guí pądihʉ te grá haxhʉ xudi. Nujʉ́ hindí pąhʉ hangu ya pa ma ga ntehʉua, ngue'ą dí njahʉ ngu ra 'bønguui ri

hnequi ne hints'ʉ ya'ą̱ da 'mɛtho.
15 Hangue ma'na xá hño gui 'ñeñhʉ njaua: "'Bʉ Ajuą̱ gue'ą̱ rá paha, ne 'bʉ da 'racjʉ ra te ne ra nsɛqui, nu'bʉ́ hą̱, ga øthʉ gatho nú'ą̱ dí beñhʉ."
16 Pe nu'ahʉ́ grí 'ñets'ihʉ co ri mfeni sɛhɛhʉ. Y nu gatho ri nt'ets'ihʉ xi xá nts'o.
17 Ne nu'ą̱ tó'o pą̱di da 'yøt'e nú'ą̱ xá hño pe hingui øt'e, nú'ą́ go gue'ą̱ 'nara ts'oqui.

5

Ra ts'ofo pa ya rico

1 ¡Nú'ahʉ ricohʉ 'yødehʉ! Mamts'onihʉ ngue'ą̱ ma gui thohʉ ya dą̱nga ʉgui.
2 Ma da 'ya gatho nú'ą̱ te guí pɛ'tshʉ, ne ma da zip'ahʉ ra zu'ue gatho ri hoga hehʉ.
3 Ma da boxcua gatho ri bojąhʉ ngu ra t'axi ne ra oro nú'ą̱ xcá muntshʉ ne xcá pɛ'tsthohʉ, ne ja da hnequini gue hinxá hño nú'ą̱ xcá øthʉ gue xcá pɛ'tsthohʉ. Ne'ahʉ ma gui njahʉbʉ ngu ri bojąhʉ gue ma gui juadihʉ, y nuri ts'onc'at'ihʉ pa xcá pɛ'tshʉ ri bojąhʉ, gue'ą̱ ngu 'nara tsibi ma da juat'ahʉ. Ja nuya ya paya xcá muntshʉ ndunthi ri bojąhʉ, y ya yá gą̱ts'i ya pa.
4 Ya xa nt'øde yá ts'oni ri mɛfihʉ nú'ʉ to'o xa xop'ahʉ ri huąhihʉ. Nu'ʉ́ zoni ngue'ą̱ xcá hyathʉ ne hinxcá ju'tuahʉ ngu rí 'ñepabi'ʉ. Pe ma Zidadahʉ nú'ą̱ to'o ra ndą̱ de gatho ya ɛnxɛ mahets'i, ya xa 'yøtuabi yá ts'oni nú'ʉ ri mɛfihʉ.
5 Nuua ja ra ximhai guí øthʉ nú'ą̱ go ri pahasɛhʉ, ne hinte grí 'bɛhʉ, pe guí njahʉ ngu 'nara mbo'oni nú'ą̱ xa hnoqui pa da tho.
6 Nu'ahʉ́ guí høxhʉ ra thai nú'ʉ hinte ma thai tu, ne guí hohʉ'ʉ masque hinte xa 'yøt'e, y nu'ʉ́ hingui nø't'ahʉ.

Rí 'ñepi ga tsɛthʉ gatho ya ts'othogui ne ga aphʉ Ajuą̱ da maxcahʉ

7 Pe nu'ahʉ ma zi cu'ihʉ, tsɛthʉ gatho nú'ą̱ da 'ñep'ahʉ mientra da zøhø ma Zidadahʉ. Njahʉ ngu ra mot'i nú'ą̱ tø'ma ra mʉdi 'ye ne ra 'bɛfa 'ye pa njabʉ da za da gʉxa 'nara hoga sofo.
8 Ne'ahʉ ndø'mhʉ, ne zɛdihʉ ri jamfrihʉ ngue'ą̱ ya 'nitho ma da zøhø ma Zidadahʉ.
9 Ma zi cu'ihʉ, ogrí hñøxa thaihʉ 'na ngu ma'na pa hingui tuxhʉ ya ts'oqui. Beñhʉ gue ma Zidadahʉ to'o ra nzaya, ya ts'ʉtho ya pa di 'bɛdi pa da zøhø'ą̱.
10 Ma zi cu'ihʉ, tsɛthʉ gatho nú'ą̱ te guí thohʉ, ngu bi zɛta yá 'mɛhni Ajuą̱ nú'ʉ bi 'mʉ maya'bʉ ne bi mą̱mba rá noya'ą̱.
11 Dí pąhʉ gue Ajuą̱ jąpi nú'ʉ to'o tsɛta gatho ya thogui nú'ʉ thogui'ʉ. Stá øhʉ de ra Job, hangu ya thogui himbi zɛthmą̱'ą̱. Pe 'mɛfa Ajuą̱ xi bi jąpi'ą̱ ngue'ą̱ Ajuą̱ xi ja ndunthi rá huecate ne ja ndunthi rá hmąte.
12 Ma zi cu'ihʉ, jamasuhʉ oxqui jurahʉ, nixi por mahets'i, nixi po ra ximhai, nixi por ma'ra ya t'øt'e. Mą̱ñhʉ nú'ą̱ majuąni; nu'bʉ hą̱, gui mą̱ñhʉ "Hą̱", y nu'bʉ hina,

"Hina", pa njabʉ Ajuạ hinda castiga'ihʉ.

13 'Bʉ 'na de gue'ahʉ grí sufrihʉ, 'yaphʉ Ajuạ pa da max'ahʉ. O 'bʉ grí johyahʉ, tuthʉ ya jạhñạ.

14 'Bʉ 'na de gue'ahʉ grí hñenihʉ, zoñhʉ ya ndạ de ra nijạ pa da 'yapa Ajuạ por gue'ahʉ, ne da gox'ahʉ ra aceite de rá thuhu ma Zidadahʉ.

15 Y 'bʉ gui 'yadihʉ con gatho ri jamfrihʉ, nu'bʉ́ gui ñạnihʉ y ra Zidada da 'ra'ahʉ ra nzaqui, y 'bʉ xcá 'yøthʉ 'nara ts'oqui, nu'ạ́ da puñ'ahʉ.

16 Hangue njuạ́nihʉ de ri ts'oquihʉ 'na ngu ma'na, ne mfaxhʉ 'na ngu ma'na gui 'yaphʉ Ajuạ da puñ'a'ihʉ, y pa njabʉ nu'ạ́ da 'yøthe'ihʉ nehe. Ajuạ øtuabi rá nt'adi nú'ạ to'o 'bʉi xá hño con gue'ạ ne apabi con gatho rá mʉi.

17 Nura bạdi Elía 'namrá jạ'i nehe ngujʉ, y nú'ạ́ xi bi 'yapa Ajuạ pa hinda 'uại, hangue himbi 'uại hñu njɛya made.

18 Nepʉ ma'na'qui bi yopa 'yapabi Ajuạ pa da 'uại y bi 'uại, y nu'bʉ́ xi bi hogui ndunthi ra sofo ma'na'qui.

19 Ma zi cu'ihʉ, 'bʉ 'nara cu da 'uegue de rá noya Ajuạ, nepʉ 'na de gue'ahʉ gui zofohʉ'ạ pa da yopa mengui, y nu'ạ́ da mengui,

20 nu'bʉ́ pạdihʉ gue nu'ạ tó'o da co'tsa 'nara 'yøt'ats'oqui de ja rá ts'o'ñu, nu'ạ́ bi ñạnga 'nara 'yøt'ats'oqui pa hinda ma ja ra nidu, y Ajuạ go gue'ạ bi pumbabi yá ts'oqui nú'ạ ra 'yøt'ats'oqui'ạ masque xi ndunthi yá ts'oqui.

RÁ MƱDI RA PEDRO
RA MƱDI CARTA NÚ'Ą BI 'YOFO RA APŌSTOL NSAN PEDRO

Ra apostol Pedro opabi nú'ʉ ya gamfri xa nxani habʉraza

1 Núgui drá Pedro, rá apostolgui ra Zidada Jesucristo. Dí op'ahʉ nuna carta nú'ahʉ gyá gamfrihʉ xcá pøñhʉ de ri haihʉ ne xcá nxañhʉ habʉraza ma'ra ya hai, 'ra de gue'ahʉ guí 'bʉhʉ Mponto, ma'ra Galacia, nu ma'ra Capadocia, nu ma'ra Asia, ha nu ma'ra Bitinia.

2 Ajuą ma Dadahʉ bi huancahʉ ngu nú'ą xqui beni desde rá mʉdi pa dá camfrihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Y po rá Mąca Ndąhi bi t'axca ma mfenihʉ pa ga øtehʉ ra Zidada Jesu co 'nara mfeni xá nt'axi, y co rá mąca ji'ą xa xʉga ma ts'oquihʉ. Ajuą da jąp'a'ihʉ ndunthi ne da max'a'ihʉ pa gui 'bʉhʉ te rá 'ñentho.

Ya gamfri pɛ'tsa 'nara nthø'mate de ra te pa nzą̨ntho

3 Ga xøcambenihʉ Ajuą nú'ą to'o ma Dadahʉ ne go gue'ą rá Dada ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Nú'ą́ xi ja ndunthi rá huecate pa guecaguihʉ, hangue xa 'racjʉ 'nara 'ra'yo te. Ne nubyá dí tø'mhʉ gue ma ga yopa ntehʉ ngue'ą ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo bi du nepʉ bi yopa nte ma'na'qui'ą.

4 Nehe dí tø'mhʉ ga hąñhʉ nú'ą ra tsogui bí pɛscaguihʉ Ajuą nuni mahets'i nú'ą hinda za da nhuati, nixi hinhya'mʉ da nts'oqui, nixi hinhya'mʉ ma da 'mɛdi ngu yá xi ya za.

5 Ajuą xi sugaguihʉ co rá ts'ɛdi ngue'ą dí camfrihʉ'ą. Nú'ą́ sugaguihʉ asta nú'ą ra pa da ñąngaguihʉ nuua ja ra ximhai pa dí 'racjʉ nuni mahets'i gatho nuya jąpi de ma mpøhøhʉ nú'ʉ 'bɛscaguihʉ ne ma da hnequi rá ngąts'i ra pa.

6 Hangue por gue'ą xi drí johyahʉ masque dí thohʉbya ya ts'othogui nuua ja ra ximhai ngue'ą go gue'ą rá paha Ajuą, pe nuya thogui'ʉ 'bestho ma da uadi ngue'ą 'raya patho ma da njabʉ.

7 Nubya dí thohʉ ya ts'othogui pa ma'na da zɛdi ma jamfrihʉ, pa njabʉ nu stua yopa penga ra Zidada Jesucristo, Ajuą ma xi da 'ñesca ma nsuhʉ ne da johya'ą ngue'ą xa zɛdi ma jamfrihʉ. Nja ngu ra oro 'rani ja ra tsibi pa ma'na da hogui, nújʉ nehe dí thohʉ ya ts'othogui pa ma'na da zɛdi ma jamfrihʉ. Nura oro masque huadi ne thogui, pe 'rani ja ra tsibi pa ma'na da hogui, y numa jamfrihʉ ma'na ri muui que ra oro.

8 Nu'ahʉ́ grí mądihʉ ma Zidadahʉ ra Jesucristo masque hinxcá hyanthʉ, ne guí camfrihʉ'ą masque nubyá hinguí hanthʉ'ą, hangue xi grí johyahʉ co 'nara dąnga johya xi

xá nsunda.
9 Y nurá ngạts'i ra pa, ngue'ạ xcá camfrihʉ, ma gui tsøñhʉ mahets'i hạbʉ ma dí t'a'ahʉ gatho ya jạpi de ri mpøhøhʉ.
10 Maya'bʉ nuyá 'mɛhni Ajuạ bi mạ gue nujʉ́ ndí ma ga mpøhøhʉ po rá hñojạ'i Ajuạ. Nuya 'mɛhni'ʉ himbi za bi bạdi de nuna mpøhø xa 'racjʉ Ajuạ nubya. Nu'ʉ́ xi mi øt'a ra ts'ɛdi pa xa bạdihmạ te rí bønga nú'ạ bi mạñ'ʉ, pe himbi za.
11 Nu'ʉ́ bi mạ ngu nú'ạ mi xipa rá Mạca Ndạhi Ajuạ gue ra Zidada Jesucristo mi ma da thogui ya ʉgui asta rá du, pe 'mɛfa mi ma da t'umba ra nsunda. Pe nu'ʉ́ himbi za bi bạdi ha'mʉ mi ma da njabʉ, nixi hanja mi ma da nja.
12 Nuya 'mɛhni'ʉ bi sipi gue himi ma da hyanda nú'ạ mi mạñ'ʉ, pe nujʉ́ hạ. Pe bi sipabi'ʉ gue mi pɛ'tsi da nja gatho nú'ạ mi mạñ'ʉ, pe asta 'mɛfa. Dí pạhʉ gue nuya pabya xa nja gatho nú'ạ bi mạñ'ʉ, ne gue'ạ ya xa xi'a'ihʉ nú'ʉ to'o mạnba rá noya Ajuạ ne hạnpa rá ts'ɛdi ra Mạca Ndạhi nú'ạ xuá 'bɛhna de mahets'i. Ne nuna mpøhønạ xi xá nsunda, hangue asta ya ɛnxɛ da nehmạ da bạdi nehe.

Ajuạ ne ga pɛ'tshʉ 'nara te strá nt'axi

13 Hangue beñhʉ xá hño de nú'ạ te gatho gui 'yøthʉ, ne nsuhʉ xá hño, ne xi da tø'mhʉ nú'ʉ ya jạpi ma da 'ra'ahʉ Ajuạ po rá hñojạ'i nu stua yopa penga ma Zidadahʉ ra Jesucristo.
14 Nubyá ya yá bạtsi'ihʉ Ajuạ ne guí øtehʉ'ạ, hangue oxqui beñhʉ gui 'yøt'ehʉ ya ts'ot'øt'e ngu nú'ʉ nguí øthʉ ma'mɛt'o ante gui camfrihʉ ra Zidada.
15 'Yohʉ co ri mfenihʉ strá nt'axi ngu rá nt'axi Ajuạ nú'ạ xa huahn'ahʉ pa da pøhø'ihʉ.
16 Ngue'ạ Ajuạ xicaguihʉ ja ra Mạca T'ofo ne ena: "'Bʉhʉ xá nt'axi, ngue'ạ nugui xá nt'axigui."
17 Ajuạ go gue'ạ ma Dadahʉ nú'ạ to'o dí aphʉ ma nt'adihʉ, y nú'ạ́ go gue'ạ nehe ma da hñạbgahʉ nguɛnda de gatho nú'ạ te stá øthʉ. Nú'ạ́ hinda ma da xʉ́ctho nú'ʉ to'o ma da hñạ'mba nguɛnda, hangue mahyoni ga 'yohʉ co rá ntsu Ajuạ gatho nú'ʉ ya pa ga 'bʉhʉua ja ra ximhai.
18 Dí pạhʉ gue Ajuạ bi 'uegaguihʉ de ma nts'o'mʉihʉ nú'ạ xqui 'ñutca ndu ma dadahʉ. Nu'ạ́ bi pøhøguihʉ, pe hingue co ra t'axi nixi co ra oro nú'ạ juadi ne thogui.
19 Bi pøhøguihʉ co rá mạca ji ra Zidada Jesucristo nú'ạ bi mani nu mi tho'ạ, nja ngu 'nara zi t'ʉca dɛti xá nt'axi ne hinte ja.
20 Nú'ạ́ de ante da thoca ra ximhai ya xqui t'eque pa da du ne pa da pøhøguihʉ, pe hinga 'bestho bi 'ñehe, asta nuya pabya ja bi 'ñehe pa bi pøhøguihʉ.
21 Nujʉ́ dí camfrihʉ Ajuạ ngue'ạ bá pɛncahʉ'ạ ra Zidada Jesucristo pa bi du por guecjʉ, y 'mɛfa de gue'ạ Ajuạ bi japi bi yopa nte

ma'na'qui, ne bá umba rá nsunda. Hangue dí camfrihʉ Ajuą, ne dí tø'mhʉ da zixcahʉ ja rá nsunda nehe.

22 Y stá camfrihʉ rá noya Ajuą ne ya stá nxʉcjʉ de ma ts'oquihʉ pa xa za stá mpɛ'tsua hmątehʉ 'na ngu ma'na, hangue xi ma ga mądihʉ 'na ngu ma'na con gatho ma mʉihʉ.

23 Nubyá ya stá yopa 'bʉhʉ ma'ra'yo ngue'ą ya stá camfrihʉ rá noya Ajuą nú'ą hinhya'mʉ ma da uadi. Nuna ra te dí pɛ'tshʉ de guecua ja ra ximhai ma da uadi da thogui, pe nuna ra 'ra'yo te stá hąñhʉbya hinhya'mʉ ma da uadi.

24 Ra Mąca T'ofo ena njaua:

Rá te ra jąi nja ngu 'nara ndąpo,
ha nú'ą gatho te pɛ'tsa nura jąi'ą nja ngu 'nara døni.
Nura ndąpo da du y nura døni da hyøe,
25 pe nurá noya Ajuą hinhya'mʉ da uadi.
Y nura noya'ą go gue'ą ra mąca noya ya xa si'ahʉ.

2

1 Hangue ya hñącjʉ gatho nú'ą xá nts'o, ngu ra nthate, ra ñohmi, ra nduste, ra nt'etsate, guehya dí xi'ahʉ ya hingui 'yøthʉ.

2 Njahʉ ngu 'nara zi bątsi xi tsʉ ra thuhu dega 'ba, ne ne da zi ndunthi pa da niñą, ne'ahʉ dá zʉ'ahʉ ra thuhu de rá noya Ajuą, pa njabʉ ma'na da ndąngui ri jamfrihʉ,

3 ngue'ą nu'ahʉ ya xcá pątuahʉ rá hñoją'i ra Zidada.

Ra Zidada Jesucristo gue'ą ra mʉdi do bi mɛgui Ajuą ja rá niją nú'ą te

4 Jonihʉ co ra Zidada Jesu nú'ą to'o ra mʉdi do bi mɛgui Ajuą ja rá niją'ą nú'ą te, y nú'ą ra niją'ą go guecjʉ nújʉ stá camfrihʉ. Nja ngu nú'ą ra mʉdi do bi ʉtsa ya gądo ne bi føte'ʉ, njabʉ bi t'ʉtsa nehe ma Zidadahʉ ra Jesucristo asta bi tho ja ra ponza. Pe ja rá thandi Ajuą xi ri muui, ne bi hñuts'i'ą dega mʉdi do.

5 Y nújʉ nehe dí njahʉ ngu 'raya do nú'ʉ t'ets'i ja ra jądo pa rí te rá niją Ajuą, y Ajuą go gue'ą ra gądo. Nujʉ go guecjʉ dyá macjąhʉ majuąni ngue'ą dí pɛphʉ'ą. Hangue ma ga umfʉ ma tehʉ'ą ngu 'nara hñą'ti, ngue'ą gue'ą ri ho Ajuą ga umfʉ de rá thuhu ra Zidada Jesucristo.

6 Ngue'ą Ajuą mi mąnga de ra Zidada Jesu ja ra Mąca T'ofo, ne ena njaua:

Nugui dí pɛgui ja ma hnini Sion nuna ra mʉdi do pa ma niją,
ngue'ą guehna stá huts'i ne xi ri muui ndunthi;
y nuto gatho da gamfri, hinda ma da 'bɛ yá tsa.

7 Hangue nújʉ dí camfrihʉ ra Zidada Jesu, dí pąhʉ gue xi xá nsunda, pe nú'ʉ to'o hingui camfri'ą, hingui pądi ua xá nsunda. Ja ra Mąca T'ofo mą njaua de ra Zidada Jesucristo, ne ena:

Nú'ą ra do bi føthmąbʉ 'na lado nuya hyøngu,

nubya gueˈa̱ ra mʉdi do de rá
nija̱ Ajua̱.
8 Ra Ma̱ca Tˈofo sigui ma̱ de ra
Zidada Jesucristo ne ena:
Ya ja̱ˈi da za da mfeˈtse ja nura
doˈa̱, ne da dagui.
Y nuˈʉ tóˈo ri mfeˈtse, ri
mfeˈtse ngueˈa̱ hingui camfri
rá noya Ajua̱. Núˈʉ́ ma da
dagui pa da ˈmɛdi ngueˈa̱ bi
ma̱nga Ajua̱ da njabʉ.

Ya gamfri gueˈa̱ rá hnini
Ajua̱

9 Pe nujʉ́ go guecjʉ
rá hniniguihʉ Ajua̱ xa
huancahʉ ne xá ntˈaxiguihʉ,
ne dyá nda̱ gá macja̱hʉ dí
pɛphʉ Ajua̱ ra da̱nga nda̱, ne
dí ma̱ñhʉ de yá da̱nga ˈbɛfi
núˈa̱ toˈo bá tsicjʉ de ja ra
ˈbɛxuui pa ga ˈbʉhʉ ja rá ma̱ca
ñɔtˈiˈa̱, y núˈá̱ go guesɛ Ajua̱.
10 Maˈmɛtˈo himrá
hniniguihʉ Ajua̱, pe nubyá
ha̱, ya rá hniniguihʉˈa̱.
Maˈmɛtˈo hinstí tsʉhʉ ra
huecate, pe nubyá ha̱, Ajua̱
xa huegaguihʉ.

Pɛphʉ Ajua̱ co ri tehʉ

11 Ma zi hma̱di cuˈihʉ,
núˈahʉ gyá nzøhøhʉ de
guecua ja ra ximhai, dí xiˈahʉ
gue oxqui beñhʉ ya tsˈomfeni
de ra ximhai, ngueˈa̱ nuya
tsˈomfeniˈʉ go gueˈʉ da za da
tsˈocˈa ri ˈraˈyo tehʉ.
12 ˈYohʉ xá hño ja yá thandi
núˈʉ hingyá gamfri. Núˈʉ́
ri numaˈñʉˈihʉ, ne eñˈahʉ
gue gyá tsˈoja̱ˈihʉ, pe nu sta
hyanda ri hogaˈmʉihʉ, neˈʉ
ma da xøcambeni Ajua̱ núˈa̱ ra
paˈa̱ da tha̱ˈmba nguɛndaˈʉ.
13 ˈYøtehʉ gatho nuya ja̱ˈi
ha̱ ra tsˈʉtbi, ngueˈa̱ guí cam-
frihʉ ra Zidada. ˈYøtehʉ nuri
da̱nga nda̱hʉ,
14 ne gatho nuyá mfatsˈiˈa̱
núˈʉ xa thutsˈi pa da castiga
núˈʉ hingui øtˈe xá hño, ha
nehe pa da ña̱mahño de núˈʉ
øtˈe xá hño.
15 Ajua̱ gueˈa̱ rá paha gui
ˈyøthʉ gatho núˈa̱ xá hño, pa
njabʉ gui coˈtuahʉ yá ne núˈʉ
ya ja̱ˈi ña̱maˈñʉ de gueˈahʉ ne
hinte yá fa̱di.
16 Nubyá ya hinguí ˈbʉhʉ
ja rá hmanda ra nda̱xjua
ley, pe hingue ngueˈa̱ ya
hinguí ˈbʉhʉ ja rá hmanda
ra nda̱xjua ley ma gui ˈyøthʉ
ya tsˈocate. Nubyá maˈna
mahyoni gui ˈyøthʉ ra hño,
ngueˈa̱ gyá ˈbɛgohʉ de Ajua̱.
17 Hangue mahyoni gui
umfʉ ra tˈequˈei gatho ya ja̱ˈi
ngu rí ˈñepi cada ˈna de gueˈʉ,
ne xi gui ma̱dihʉ gatho ya
cu, ne gui ˈyohʉ co rá ntsu
Ajua̱, ne gui umfʉ ndunthi ra
tˈequˈei ri da̱nga nda̱hʉ.

Ra Zidada Jesucristo bi
zɛta ya tsˈothogui, y njabʉ ga
tsɛthʉ nehe

18 Nuˈbʉ núˈahʉ guí ˈbʉhʉ
dega ˈbɛgo, ˈyøta ri hmuhʉ co
ndunthi ra tˈequˈei, hingue
hønsɛ núˈʉ ja yá hma̱te ne
ya hoja̱ˈi, nehe núˈʉ xi ya
tsˈoˈmʉi.
19 ˈBʉ guí tsɛthʉ gatho ra
ntsˈoˈmʉi tˈøˈtˈahʉ masque
hinte go xcá øthʉ, hønsɛ
ngueˈa̱ xcá camfrihʉ Ajua̱,
nuˈbʉ́ ha̱, guí øthʉ xá hño ja
rá thandi Ajua̱.
20 Pe nuˈbʉ dra castigaˈihʉ
ngueˈa̱ guí øthʉ núˈa̱ hingui

ho, ne guí tsɛtathohʉ, xí njabʉ, ¿ha gue da t'e'ts'a ri nsuhʉ? Hina, hinda za. Pe nu'bʉ guí sufrihʉ ngue'ą guí øthʉ ra hño ne gatho guí tsɛtathohʉ, nu'bʉ́ hą, guí øthʉ xá hño ja rá thandi Ajuą.

21 Ajuą bi huancahʉ pa ga tsɛthʉ ya ts'othogui ngu nú'ą bi zɛta ra Zidada Jesucristo. Nú'ą́ xi bi zɛta ya ts'othogui nsinque te ma ts'oqui mi tu, hønsɛ po rá nguecjʉ, hangue rí 'ñepcahʉ ga tsɛthʉ nehe ngu bi zɛti'ą.

22 Nu'ą́ hinhya'mʉ bi 'yøt'a ni 'nara ts'oqui, nixi to bi hyat'i.

23 Ora mi ts'ani'ą, nu'ą́ himi thądi. Ora mi hna'mbabi, nu'ą́ himbi nøt'e. Nu'ą mi øt'e, hønsɛ mi tsocuatho ja rá 'yɛ Ajuą ngue'ą go gue'ą pądi da 'yøt'a ra ts'ʉtbi ngu rí 'ñehe.

24 Ma Zidadahʉ ra Jesu bi hñąsca gatho ma ts'oquihʉ nuni ja ra pont'i habʉ bi du'ą. Bi du'ą pa bi 'uegaguihʉ de ra ts'oqui pa da za ga 'bʉhʉ xá nt'axi. Nú'ą́ xi bi thogui 'raya dąnga ʉgui pa go bi hñąsca ma ʉguihʉ.

25 Nujʉ́ ndí njahʉ ngu 'raya dɛti xqui nxani habʉraza, pe nubyá ya stá yopa penguihʉ co ma hoga Ma'yohʉ nú'ą to'o ri supca ma tehʉ.

3

'Nara ts'ofo pa ya medinthąti

1 Nú'ahʉ 'bɛhñąhʉ, 'yøta ri dąmehʉ, pa njabʉ nu'bʉ ri dąmehʉ hingyá gamfri, da za da gamfri'ʉ nsinque gui zofohʉ, hønsɛ ngue'ą da hyanda ri hoga'mʉihʉ.

2 Da gamfri'ʉ ngue'ą da hyandi gue guí 'yohʉ xá nt'axi, ne ngue'ą xi di ja ri t'equ'eihʉ.

3 Odi oda ri mfenihʉ ra nthoqui de ri stąhʉ, nixi de nú'ą ra oro gui hñuxhʉ, ne nixi de nú'ą ra he gui hñuxhʉ pa da hnequi mahotho'ihʉ.

4 Nu'ą mahyoni gui 'yøthʉ, go da beñhʉ gui nhyocjʉ de mbo ja ri corasohʉ co 'nara nthoqui nú'ą hinda ma da ts'oqui. Gui hñojąʼihʉ ne gui 'bʉhʉ co 'nara hoga'mʉi, ngue'ą guehna ri ho Ajuą.

5 Njahʉ nehe ngu bi nja nú'ʉ ya hoga 'bɛhñą mi 'bʉ maya'bʉ, xi mri hñoqui xá hño mbo ja yá coraso, mi camfri Ajuą ne mi øta yá dąme.

6 Ngu ra Sara, xi bi 'yøta rá dąme nú'ą mrá thuhu ra Abrá, ne xi bi jamasu'ą, y asta mi embi gue go mi gue'ą rá hmu. Nu'ahʉ da za gui njahʉ ngu nú'ą ra 'bɛhñą'ą 'bʉ gui 'yohʉ xá hño, ne hingui tsuhʉ gatho nú'ą da 'ñehe.

7 Nú'ahʉ 'ñøhøhʉ, 'bʉhʉ xá hño co ri 'bɛhñąhʉ ngu nú'ą ri manda Ajuą, ngue'ą Ajuą xa 'ra'ahʉ 'nada ra te mahyɛgui con gue'ʉ, ne ngue'ą hinga mahyɛgui yá ts'ɛdi con gue'ahʉ. Hangue numansuhʉ'ʉ pa njabʉ Ajuą da 'yøde nú'ą gui 'yapabihʉ.

Mahyoni da sufri nú'ą to'o øt'a ra hño

8 Nubyá, nú'ahʉ grí gathohʉ, pɛ'tshʉ 'nada ra

mfeni, hñu'mbahʉ yá mʉi
nú'ʉ to'o tu yá mʉi, mą́dihʉ
'na ngu ma'na, pɛ'tshʉ ra
nthecate 'na ngu ma'na, ne
oxqui 'ñexhʉ 'na ngu ma'na.
9 Oxqui ø'tuahʉ ra
nts'o'mʉi nú'ʉ to'o ø't'ahʉ ra
nts'o'mʉi, nixi gui tsañhʉ nú'ʉ
to'o tsañ'ahʉ. Nu'ą gui 'yøthʉ,
'yaphʉ Ajuą da jąpabi'ʉ,
ngue'ą Ajuą xa huahn'a'ihʉ
pa gui 'yøthʉ njabʉ, ne pa da
jąp'a'ihʉ'ą.
10 Xa nt'ofo ja ra Mąca T'ofo
ne ena njaua:
Nu'ą tó'o ne da 'mʉ 'nara
hoga'mʉi gatho ya pa
de rá te,
dá su rá ne pa hinda nhyate,
ne hinda mąnga ya ts'onoya.
11 Dá 'uegue de ya ts'oqui ne
dá 'yøt'a ra hño.
Dá 'yøt'a ra ts'ɛdi pa da 'mʉ
te rá 'ñentho, ne hindra
necatuhni.
12 Ngue'ą Ajuą ri jąpa nú'ʉ
to'o øt'a ra hño,
ne øtuabi yá nt'adi'ʉ.
Pe nuya ts'o'mʉi, hini
jąpabi'ą.
13 ¿To'o gue'ą da 'yø't'ahʉ
'nara nts'o'mʉi 'bʉ guí øthʉ ra
hño? Jo'o.
14 Pe nu'bʉ guí sufrihʉ
ngue'ą guí øthʉ ra hño, nu'bʉ́
guí njąpihʉ. Hangue oxqui
tsuhʉ te da t'ø't'ahʉ, nixi da
du ri mʉihʉ.
15 Xøcambenihʉ ma Zi-
dadahʉ ra Jesucristo ja ri
corasohʉ, ne gui ja gui pąhʉ
hanja gui thątuahʉ nú'ʉ to'o
da 'yan'ahʉ de ri jamfrihʉ.
Hąhą, gui thądihʉ, pe co
'nara t'equ'ei ne hingue dega
nt'ets'i.
16 Hangue 'yohʉ xá hño
co ri mfenihʉ strá nt'axi, pa
njabʉ da 'bɛ yá tsa gatho
nú'ʉ to'o ñąma'ñʉ de gue'ahʉ.
Nu'ʉ́ ñąma'ñʉ de gue'ahʉ
ngue'ą guí tɛnbahʉ rá 'mʉi ra
Zidada Jesucristo.
17 'Bʉ Ajuą go rá paha pa
gui sufrihʉ, ma'na xá hño gui
sufrihʉ ngue'ą guí øthʉ nú'ą
xá hño, pe hingue gui sufrihʉ
po 'nara nts'o'mʉi gui 'yøthʉ.
18 Nehe ra Zidada Je-
sucristo bi sufri. Nú'ą́
'na'quitho bi du pa bi hñąsca
ma ts'oquihʉ. Nú'ą́ hinte
ma ts'oqui mi tu pe bi
du por guecjʉ nújʉ dyá
'yøt'ats'oquihʉ. Bi njabʉ pa
bi za dá jonihʉ co Ajuą. Dí
pąhʉ gue xi majuąni bi thopa
rá ndo'yo, pe rá zi ndąhi hina.
19 Ha nu mi du, bi ma bá ñą
ja yá thandi nú'ʉ to'o ya mi
jot'a ja ra nidu.
20 'Ra de gue nú'ʉ ya ją'i'ʉ
go gue'ʉ mi 'bʉi de nú'ʉ ya
pa mi 'bʉ ra Noé. Nuya
ją'i'ʉ himbi ne bi 'yøte Ajuą,
y nú'bʉ mi hoca ra arca ra
Noé, Ajuą bi mɛ'tsa ndun-
thi ra pacencia pa 'bʉ xa
ntsø'mahmą'ʉ, pe himbi ne.
Hangue hønsɛ hñąto ya ją'i bi
bongui de ra nzøthe ngue'ą
hønsɛ gue'ʉ xqui 'yøte Ajuą,
hangue himbi jąt'a ja ra dehe
ngue'ą bi yʉt'a ja ra arca.
21 Ha nu mi nhyaxa ja ra
dehe nú'ʉ ya ją'i mi 'bʉ mbo
ra arca, gue'ą 'nara nt'udi
de nú'ą ra sistehe t'øt'ebya.
Nura sistehe'ą hingo gue'ą
pa da t'axca ma ndo'yohʉ,
nú'ą́ go gue'ą pa da t'axca ma

mfenihʉ, ne go gue'a̱ 'nara nt'udi de ma mpøhøhʉ. Stá mpøhøhʉ ngue'a̱ bi du ne bi yopa nte ma Zidadahʉ ra Jesucristo.
22 Nepʉ nú'á̱ bi yopa mengui pa mahets'i, ne bí huhnibya ja rá 'ñɛi Ajua̱. Ne bí o ja rá 'yɛ gatho ya ɛnxɛ nú'ʉ ha̱ ra ts'ʉtbi ne ha̱ ra ts'ɛdi.

4

Pɛphʉ Ajua̱ co nú'a̱ ra mfa̱di ne ra ts'ɛdi xa 'ra'ahʉ'a̱

1 Ra Zidada Jesucristo xi bi sufri, hangue ne'ahʉ rí 'ñep'ahʉ gui hña̱ñhʉ gatho nú'a̱ da 'ñep'ahʉ ne gui sufrihʉ ngu bi nja'a̱. Ngue'a̱ nu'a̱ tó'o xa sufri, go gue'a̱ ya xa 'uegue de ra ts'oqui.
2 De gui 'bʉhʉua ja ra ximhai, mahyoni gui 'ueguehʉ de ya ts'oqui, pa njabʉ da za gui 'yø'tuahʉ rá paha Ajua̱, y hingo gui 'yø'tuahʉ rá paha ri ndo'yohʉ.
3 Ma'mɛt'o nguí øthʉ nehe ngu nú'a̱ øtbya nú'ʉ hingyá gamfri. Nguí øthʉ ya ts'ot'øt'e, nguí beñhʉ ya ts'omfeni pa nguí øthʉ gatho nú'a̱ xi xá nts'o, nguí 'yohʉ ja ra ntixfani ne ja ra nts'o'yo. Nguí øt'atuhnihʉ habʉ ngrí ntihʉ. Nguí xøcambenihʉ ya c'oi nú'ʉ ni ts'ʉ hiní 'ñepi dra søcambeni. Pe nubyá ya dá gue'a̱ xcá 'yøthʉ.
4 Nubyá nuya ja̱'i hingyá gamfri hingui tsa da ba̱di hanja ya hingrí 'ñohʉ'ʉ ja yá ts'ot'øt'e nú'ʉ øt'e'ʉ, hangue nubyá ña̱ma'ñʉ'ʉ de gue'ahʉ.
5 Pe nuya ja̱'i'ʉ pɛ'tsi te ma da dapa nguɛnda Ajua̱ nú'a̱ to'o ma da hña̱'mba nguɛnda gatho nú'ʉ te, ne nú'ʉ ya xa du.
6 Nehe nú'ʉ ya xa du, ne'ʉ ya xqui ts'ofo de rá noya Ajua̱, pa njabʉ masque ya xa du yá ndo'yo'ʉ, ma da yopa mɛ'tsa ma'na ra 'ra'yo te nú'a̱ ma go da umbabisɛ Ajua̱.
7 Ya ts'ʉtho ya pa ri 'bɛdi pa da nja ra nga̱xhmai, hangue xi da nsuhʉ xá hño, ne oguí tsayahʉ gui 'yapabihʉ Ajua̱.
8 Nu'a̱ xi mahyoni gui 'yøthʉ, má̱dihʉ 'na ngu ma'na, ngue'a̱ co ra hma̱te da za gui mpunba ts'oquihʉ 'na ngu ma'na.
9 Nehe 'ñumba ntsayahʉ 'na ngu ma'na ja ri nguhʉ ne ote guí ma̱ñhʉ.
10 Cada 'na de gue'ahʉ pɛhʉ nú'a̱ ra 'bɛfi xa 'ra'ahʉ Ajua̱ co nú'a̱ ra ts'ɛdi ne ra mfa̱di xa 'ra'ahʉ, pa njabʉ da za gui mfaxhʉ 'na ngu ma'na ne gui nhyoga mɛfihʉ de hangutho ya 'bɛfi xa 'ra'ahʉ Ajua̱ po rá hñoja̱'i.
11 'Bʉ 'na xa t'umba ra 'bɛfi pa da nzote, dá nzote xá hño ngu nú'a̱ ma̱nga rá noya Ajua̱. Ha nu'bʉ 'na xa t'umba ra 'bɛfi pa da mfaste, dá mfaste co nú'a̱ ra ts'ɛdi xa umbabi Ajua̱. 'Yøthʉ njabʉ pa da hnequi rá nsunda Ajua̱ ja ri 'mʉihʉ de rá thuhu ra Zidada Jesucristo, ngue'a̱ nu'á̱ go rá mɛti ra nsunda ne go ri manda'a̱ pa nza̱ntho. Njabʉ gue'a̱.

Ya gamfri mahyoni da sufri

12 Ma zi hmạdi cu'ihʉ, odi
tu ri mʉihʉ ngue'ạ guí thohʉ
ya ts'othogui. Nixi gui beñhʉ
gue ngue'ạ gyá gamfrihʉ
hinda za gui thohmạhʉ
njabʉ, pe mahyoni gui thohʉ
njabʉ pa ma'na da zɛdi ri
jamfrihʉ.
13 Nu'ạ gui 'yøthʉ, johyahʉ,
ngue'ạ grí sufrihʉ ngu bi sufri
ma Zidadahʉ ra Jesucristo.
Ngue'ạ nu'bʉ grí sufrihʉ,
ma xi gui johyahʉ nu xcrí
hyanthʉ stua yopa penga
ra Zidada Jesu con gatho rá
nsunda'ạ.
14 'Bʉ tsañ'ahʉ ya jạ'i ngue'ạ
xcá camfrihʉ ma Zidadahʉ
ra Jesucristo, pạdihʉ gue
guí njạpihʉ, ngue'ạ ra Mạca
Ndạhi 'bʉi con gue'ahʉ ne
fax'ahʉ. Xi majuạni, nuya jạ'i
tsani Ajuạ, pe pa gue'ahʉ ri
hnequi rá nsunda Ajuạ ja ri
'mʉihʉ.
15 Pe ni 'na de gue'ahʉ
oxqui sufrihʉ po 'nara
nthote, nixi po 'nara mfe,
nixi po 'nara nts'o'mʉi, nixi
por gui hñøthʉ habʉ hiní
'ñep'ahʉ.
16 Pe nu'bʉ grí sufrihʉ hønsɛ
ngue'ạ gyá gamfrihʉ, hinga
'nara 'bɛtsa'ạ. Xøcambenihʉ
Ajuạ hạ, ngue'ạ gyá gam-
frihʉ.
17 Ya bi zø ra ora gue rá
ts'ʉtbi Ajuạ ma dí mʉdi co
ya gamfri. Hangue nu'bʉ rá
ts'ʉtbi Ajuạ ma dí mʉdi con
guecaguihʉ, ¿xihmạ nú'ʉ to'o
ri ʉtsabi rá noya Ajuạ, tengu
sta thạ'mba nguɛnda'ʉ?
18 Nu'bʉ ya hojạ'i xá hñei
pa da mpøhø'ʉ, ¿xihmạ nú'ʉ ya
ts'o'mʉi ne ya 'yøt'ats'oqui gá
jạ'i, tengu xi ma da thogui'ʉ?
19 Hangue 'bʉ dí sufrihʉ
ngue'ạ dí ø'tuahʉ rá paha
Ajuạ, ma ga siguihʉ ga
øthʉ nú'ạ xá hño ne ga
tsocuathohʉ gatho ja rá
'yɛ Ajuạ, ngue'ạ go bi hyo-
gaguihʉ'ạ, y nu'ạ́ hinda ma
da hyɛgasɛhʉ.

5

'Nara ts'ofo pa ya gamfri

1 Nú'ahʉ gyá ndạhʉ de ya
nijạ, dí zo'ahʉbya. Nugui drá
ndạ nehe de rá nijạ Ajuạ, ne
dá handi ne dí damajuạni
de nú'ʉ ya ts'othogui bi
thogui ra Zidada Jesucristo. Y
ngugui ngu'ahʉ ma ga 'bʉhʉ
mahyɛgui con gue'ạ ja rá
nsunda nú'ạ ma da hnequi
nu stua yopa pengui'ạ.
2 Jamasuhʉ nú'ʉ ya gamfri
xa 'ra'ahʉ Ajuạ gui suhʉ, ngu
'raya hoga ma'yo xi ri jamasu
xá hño yá dɛti. Suhʉ con
gatho ri pahahʉ ngu nú'ạ ri
ho Ajuạ. Pɛhʉ nura 'bɛfi'ạ con
gatho ri mʉihʉ, hingue gui
mpɛfihʉ pa gui tø'mhʉ gue da
t'a'ahʉ ra bojạ.
3 Oxqui ma gui ndạnguihʉ
de nú'ʉ grí suhʉ. Nu'ạ gui
'yøthʉ, 'yohʉ xá hño, pa njabʉ
da dɛn'a ri 'mʉihʉ'ʉ.
4 Y nu stua yopa pengui
nú'ạ ra ndạ de gatho ya
ma'yo, ma da 'ra'ahʉ 'nara
thạhạ xi xá nsunda, ne
hinhya'mʉ da thegue.
5 Nehe nu'ahʉ bạsjạ'ihʉ,
dí xi'ahʉ gue gui 'yøtehʉ ya
ndạ de ra nijạ. Y gatho'ihʉ,
'ñøtehʉ 'na ngu ma'na, ne
oxqui 'ñets'ihʉ nixi gui

nøt'ehʉ, ngue'ą rá noya Ajuą ena njaua:

Ajuą hingui faxa nú'ʉ to'o ri 'ñets'i ne ri nøt'e,
pe nu'ʉ tó'o hingyá nøt'e ne hingyá 'ñets'i, nu'ą́ hą, fats'i.

6 Hangue ogrí 'ñets'ihʉ, nixi gui nøt'ehʉ. Nu'ą gui 'yøthʉ, hąnithohʉ gatho nú'ą bí pɛhn'ahʉ Ajuą nú'ą hą ra ts'ɛdi, pa njabʉ nu'ą́ ma da 'ñe'ts'a ri nsuhʉ 'mɛfa nu sta zø ra ora.

7 Gatho ri dumʉihʉ go da tsocuahʉ Ajuą, ngue'ą go gue'ą ri su'ahʉ ne hup'a ri mʉihʉ.

8 Xi da nsuhʉ, ngue'ą nura ts'ondąhi go gue'ą ma ncontrahʉ ne 'yo gatho ja rá ngʉni ra ximhai honi to'o da hyat'i. Nu'ą́ nja ngu 'nara dumanthuhu gá zate mafi ne 'yo honi to'o da za.

9 Hangue dá zɛdi ri jamfrihʉ ne gui nø'tuahʉ ra ts'ondąhi. Beñhʉ gue nuya thogui guí thohʉ, gue'ʉ thogui nehe nú'ʉ ma'ra ya cu 'bʉi gatho ja rá ngʉni ra ximhai.

10 Pe hinga nząntho ma gui thohʉ ya ts'othogui, hangue odi tu ri mʉihʉ, ngue'ą Ajuą ra dąngui rá hñojąi pa gue'ahʉ, y nu'ą́ go gue'ą da 'ra'ahʉ ra ts'ɛdi pa ma'na da nja ri jamfrihʉ, ne pa gui tsɛtihʉ ya ts'othogui, pa njabʉ gui 'bʉhʉ xá hño. Nu'ą́ po rá hñojąi xa huahn'ahʉ pa gui 'bʉhʉ ja rá nsunda pa nząntho ngue'ą guí 'nathohʉ co ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

11 Ajuą go rá mɛti ra nsunda, ne go ri manda'ą pa nząntho. Njabʉ gue'ą.

Ya nzɛnjua pɛhna ra apostol Pedro nu mi uadi rá carta

12 Dí pɛhn'ahʉbʉ nuna carta co nuni ma hoga cuhʉ ra Silvano. Hinga ndunthi ya noya dí op'ahʉ, pe dí op'ahʉ pa ga nup'a ri mfenihʉ, ne pa ga xi'ahʉ gue nú'ą ra mąca noya xcá camfrihʉ go gue'ą xi majuąni rá noya Ajuą, ne go gue'ą xicjʉ de rá hmąte'ą, hangue dí xi'ahʉ gui sigui gui camfrihʉ xá hño.

13 Ri fat'ajuą'ihʉ nuya cu 'bʉcua ja ra niją nuua ra hnini xa thu'mbabi Babilonia. Nuyʉ guehyʉ ya cu xa huahna Ajuą ngu xa huahn'a'ihʉ nehe. Nehe ri fat'ajuą'ihʉ ra cu Marco núni dí ja ra uɛnda gue ma t'ʉ.

14 Nubyá, go dí xi'ahʉ gui nzɛnjuahʉ 'na ngu ma'na co 'nara nthʉfi dega hmąte.

Gui 'bʉhʉ te rá 'ñentho gatho nú'ahʉ guí camfrihʉ ma Zidadahʉ ra Jesucristo. Njabʉ gue'ą.

RÁ ÑOHO RA PEDRO
RÁ ÑOHO RA CARTA NÚ'Ạ BI 'YOFO RA APŌSTOL NSAN PEDRO

Ra apostol Pedro opabi ya gamfri

1 Núgui drá Simu Pedro, rá 'bɛgogui ra Zidada Jesucristo ne drá apostol de gue'ạ. Dí op'ahʉ núʼahʉ guí pɛ'tshʉ núʼạ ra jamfri xi xá nsunda ngu núʼạ dí pɛ'tshe nehe, ngue'ạ Ajuạ ma Zidadahʉ ra Jesucristo núʼạ to'o ma Pøhøtehʉ øt'e gatho núʼạ xá hño ne xa 'racjʉ nuna ra jamfri dí pɛ'tshʉ.

2 Ajuạ da jạp'a'ihʉ ndunthi ne da max'ahʉ pa gui 'bʉhʉ te rá 'ñentho ngue'ạ rí te ri mfạdihʉ de Ajuạ ra Dada ne ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

Te mahyoni da 'yøt'a ya gamfri

3 Ajuạ co rá mạca ts'ɛdi xa 'racjʉ ma 'ra'yo tehʉ, ne xa 'racjʉ gatho núʼạ te dí hoñhʉ pa da za ga 'bʉhʉ xá hño ja ma 'ra'yo tehʉ, ne xa 'racjʉ ra mfạdi pa dá pạhʉ núʼạ to'o xa zoncahʉ po rá nsunda ne po rá ts'ɛdi.

4 Núʼá po rá nsunda ne rá ts'ɛdi bi 'racjʉ gatho nuya jạpi xa ñạtcahʉ, núʼú xi ya dạngui, ne xi ri muui ndunthi. Y co núʼʉ ya jạpiʼʉ faxcahʉ pa ga 'bʉhʉ ngu rá 'mʉiʼạ, ne pa ga 'ueguehʉ de gatho nuya ts'ot'øt'e jaua ja ra ximhai, núʼʉ bí ehe de yá ts'onc'at'i ya jạ'i.

5 Hangue por gue'ạ 'yøthʉ ra ts'ɛdi pa gui 'yohʉ xá hño, hingue hønsɛ gui cam-frithohʉ. Y hingue hønsɛ gui 'yohʉ xá hño, mahyoni gui pạtuahʉ xá hño rá noya Ajuạ nehe.

6 Y hingue hønsɛ gui pạtuahʉ rá noya Ajuạ, mahy-oni gui nsusɛhʉ nehe. Y hingue hønsɛ gui nsusɛhʉ, mahyoni gui tsɛthʉ nehe gatho núʼạ da 'ñehe de gue'ahʉ. Y hingue hønsɛ gui tsɛthʉ núʼạ da 'ñehe de gue'ahʉ, nehe mahyoni gui 'yø'tuahʉ rá paha Ajuạ.

7 Y hingue hønsɛ gui 'yø'tuahʉ rá paha Ajuạ, nehe mahyoni gui mpɛ'tsua t'equ'eihʉ 'na ngu ma'na. Y hingue hønsɛ'ạ, nehe mahyoni gui mạ́dihʉ 'na ngu ma'na.

8 Nu'bʉ gui 'yøthʉ gatho nuya ya t'øt'eya con gatho ri mʉihʉ, nu'bʉ́ hạ, guí pɛphʉ xá hño Ajuạ, ne hinda ma 'mɛditho núʼạ xcá pạhʉ de ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

9 Pe nu'bʉ hingui 'yøthʉ gatho nuya ya t'øt'eya, nu'bʉ́ ja ra uɛnda gyá godahʉ, ne otho ri mfenihʉ, ne ya xcá pumfrihʉ gue bri sʉc'a ri ts'oquihʉ núʼʉ nguí øthʉ ma'mɛt'o.

10 Hangue zi cuhʉ, xi da 'yøthʉ ra ts'ɛdi pa da hnequi ja ri 'mʉihʉ gue xi majuạni bi huahn'ahʉ Ajuạ pa bi pøhø'ihʉ. Nu'bʉ gui 'yøthʉ njabʉ, nu'bʉ́ hạ, hinhya'mʉ

gui 'uegueheʉ de gue'ą.
11 Nehe nu'bʉ gui 'yøtheʉ
njabʉ, nu'bʉ́ Ajuą co rá dąnga
hmąte ma dí 'ra'aheʉ 'nara
hoga tsaya nuni mahets'i,
nuni habʉ ma grá 'bʉheʉ pa
nzątho co ma Zidadaheʉ
ra Jesucristo nú'ą to'o bi
pøhøguiheʉ.
12 Hangue por gue'ą nugui
hinga tsaya ga ben'aheʉ nuya
ya t'øt'eya, masque ya guí
pąheʉ, ne ya xi xa zɛdi ri jam-
frihʉ ja rá noya Ajuą nú'ą xa
t'u't'aheʉ.
13 Hangue mientra dí te,
nugui rí 'ñepqui ga nup'a ri
mfenihʉ co ndunthi ra ts'ofo.
14 Ngue'ą dí pądi gue
'nitho ma ga tsocua nuna ma
ndo'yo, ngu bi xicagui ma
Zidadaheʉ ra Jesucristo.
15 Nehe ma ga ja ga ben'aheʉ
gatho nú'ą stá xi'aheʉ, pa
hinhya'mʉ gui pumfrihʉ,
masque ya gra jo'oua ja ra
ximhai.

*Hñʉ de ya apostol bi hyan-
dua rá nsunda ra Zidada Jesu-
cristo*

16 Nú'ą dá xi'ahe de rá ts'ɛdi
ma Zidadaheʉ ra Jesucristo,
ne de rá yo'ehe, hingue 'nara
'bedetho xa zana ya ją'i. Nuje
dá xi'ahe nú'ą dá hanthe
ngue'ą nucsɛhe co ma hmi
ma dahe dá handuahe rá
nsunda'ą.
17 Ajuą ra Dada go gue'ą bi
'yøt'e pa bi hnequi rá nsunda
ma zi Hmuheʉ ra Jesu ne bi
'ñe'tsua rá nsu, ngue'ą nú'ą́
bá ñą desde mahets'i ne bi
'ñena: "Nuni go guehni ma
hmąca T'ʉ, ne xi drí johya con
guehni."
18 Nuje dá øhe nuya ya noya
bá ehe desde mahets'i ngue'ą
ndí 'bʉheni co ma zi Hmuheʉ
ra Jesu nuni ja ra mąca t'øhø
habʉ bi pata rá 'bai'ą.
19 Hangue dí pąheʉ gue
nú'ą bi mąnga yá 'mɛhni
Ajuą maya'bʉ go gue'ą
majuąni. Hangue xá hño
hinga pumfrihʉ nú'ą bi
mąñ'ʉ, ngue'ą nú'ą bi mąñ'ʉ
gue'ą ri yotc'aheʉ nuua ja ra
ts'oximhai, nja ngu 'nara
ñot'i ri yot'i ja ra 'bɛxuui.
Pe dí tø'mheʉ gue ma da
nja ra hyats'i nu sta yot'a
ma Zidadaheʉ ra Jesucristo
nuua ja ra ximhai. Nú'bʉ́
hą, gue'bʉ ma ga pɛ'tsheʉ
maxøgue ra hyats'i'ą ja ma
corasoheʉ.
20 Mahyoni ga beñheʉ xá hño
gue hingui tsa ga pąheʉ de
guecsɛheʉ te rí bønga nú'ą bi
mąnga yá 'mɛhni Ajuą ne bi
'yofo ja ra Mąca T'ofo.
21 Ngue'ą ni 'na xɛni de ra
Mąca T'ofo himbi 'yofo de rá
mfenisɛ 'nara ją'i. Pe nuya
mąca hoga 'mɛhni de Ajuą mi
hąnpa rá ts'ɛdi Ajuą ne mi
mąñ'ʉ ngu nú'ą mi xipa ra
Mąca Ndąhi.

2

*Ya hyate xahnate
(Juda 4-13)*

1 Maya'bʉ ja ra hnini de
Israel mi 'bʉi 'raya ją'i mi
'ñet'a 'mɛhni de Ajuą. Nehe
núbya mapaya ma da 'mʉi
'raya 'ñet'a xahnate made-
tho de gue'aheʉ. Nu'ʉ́ ma
da 'ñʉ't'aheʉ mant'ągui 'raya
nt'udi xá nts'o nú'ʉ da za da
ts'oc'a ri mfenihʉ. Nehe ma

da gøni ra Zidada núˈą̱ toˈo bi du pa da pøhøhmą̱ˈʉ. Hangue Ajuą̱ ma da huati ˈbestoˈʉ po yá tsˈoˈbɛfiˈʉ.

2 Ndunthi to ma da dɛnba nuyá tsˈotˈøtˈe ma da ˈyøtˈe. Y po yá tsˈoqui núˈʉ bi cadiˈʉ, ndunthi toˈo ma da ñą̱maˈñʉ de núˈą̱ ra ntˈutuate majuą̱ni, y núˈą́ go gueˈą̱ rá hoga noya Ajuą̱.

3 Nuya ˈñetˈa xahnateˈʉ po yá ncˈatˈa boją̱ ma da ˈñuˈtˈahʉ ˈraya noya núˈʉ ˈñena xi majuą̱ni, pe hønsɛ pa da hñą̱nˈa ri bojąhʉ. Pe nuyá castigoˈʉ hinda ma da mpontˈui, ngueˈą̱ ya mayaˈbʉ mi mą̱ Ajuą̱ gue ma da huatiˈʉ, y ya ma da zøhø ra pa pa da njabʉ.

4 Ngu núˈʉ ya tsˈoˈɛnxɛ bi ˈyøtˈa ya tsˈoqui mayaˈbʉ nehe, Ajuą̱ himbi pumbabiˈʉ, hangue bi mɛhni pa ja ra nidu ne bi gotˈa ja ra ˈbɛxuui, y ja bí jotˈiniˈʉ asta hinda zøhø núˈą̱ ra pa da tˈøtˈa ra tsˈʉtbi.

5 Ajuą̱ himbi pumbabi nehe núˈʉ ya tsˈojąˈi mi ˈbʉi núˈą̱ ra paˈą̱ bi nja ra dą̱nga nzøthe. Hangue co núˈą̱ ra nzøtheˈą̱, Ajuą̱ bi huata gatho ya ˈyøtˈatsˈoqui gá jąˈi mi ˈbʉcua ja ra ximhai. Hønsɛ ra Noé núˈą̱ toˈo bi zofo ya jąˈi pa xa ˈuehmą̱ de yá tsˈoqui, hønsɛˈą̱ bi ñą̱ni Ajuą̱ mahyɛgui co núˈʉ má yoto ya jąˈi.

6 Nehe Ajuą̱ bi huata ra hnini Sodoma ne Gomorra, y hønsɛ ra ˈbospi bi gohi. Ajuą̱ bi ˈyøtˈa njabʉ pa da ntsu núˈʉ maˈra ya tsˈojąˈi bra ˈbɛfa.

7 Pe Ajuą̱ bi ñą̱ni ra Lot núˈą̱ mi ˈbʉhni Sodoma. Núˈą́ mi ˈnara hojąˈi, y xi mi tu rá mʉi ngueˈą̱ mi handua yá tsˈotˈøtˈe nuya tsˈojąˈi mi ˈbʉi de guehni.

8 Núˈą̱ ra hojąˈiˈą̱ mi ˈbʉ madetho de nuya tsˈojąˈi. Hangue nzą̱ntho xi mri ˈñʉnga rá mfeni por núˈą̱ mi øde ne mi handi mi øtˈa núˈʉ ya tsˈojąˈi de guehni.

9 Hangue dí pą̱dihʉ gue Ajuą̱ ja rá tsˈɛdi pa da ñą̱ni de gatho ya tsˈothogui núˈʉ toˈo ya hojąˈi. Nehe ja rá tsˈɛdi pa da ˈueca gatho ya tsˈojąˈi ne da castiga núˈą̱ ra pa sta ˈyøtˈa ra tsˈʉtbiˈą̱.

10 Y maˈna ma dra castiga núˈʉ toˈo xi ri ˈñɛntˈi pa da ˈyøtˈa gatho núˈą̱ go da ne, ne ri nøˈtuabi gatho núˈʉ toˈo hą̱ ra tsˈʉtbi, ne hinte tsutho, xi ya necio. Ne hingui tsu pa da ñą̱maˈñʉ de núˈʉ toˈo hą̱ ˈnara dą̱nga tsˈʉtbi.

11 Pe nuya ɛnxɛ bí ˈbʉ mahetsˈi, masque maˈna ja yá tsˈɛdi ne yá nsu que nuya tsˈojąˈiˈʉ, pe hinhyaˈmʉ xa mą̱nbabi ja rá thandi Ajuą̱.

12 Nuya tsˈojąˈiˈʉ nzą̱ntho ñą̱maˈñʉ pe nixi pą̱di núˈą̱ mą̱. Ngueˈą̱ nuˈą́ nja ngu ya mboˈni otho yá mfeni, ne xa ˈmʉi hønsɛ pa dra jʉ ne da tho. Nuya jąˈiˈʉ po yá tsˈoquisɛ ma da ˈmɛdi pa nzą̱ntho.

13 Y ma da hñą̱nga yá thąhą̱ po yá tsˈoˈbɛfi øtˈe. Hyastho xi ri johya ja yá tsˈoncˈatˈi. ˈBʉi con gueˈahʉ pe hønsɛ ri ˈbɛˈtˈa ri tsahʉ. Masque ˈbʉi ne ri ñuni con gueˈahʉ ˈñena xi ya cu, pe hønsɛ oda ja yá mfeni

yá ts'onc'at'i, y ha'ahʉ eñ'ahʉ gue xá hño núˈa̱ øt'e.

14 Nza̱ntho oda yá mfeni núˈʉ ya ts'oqui ne da 'yøt'e co ya 'bɛhña̱. Hingui tsaya da 'yøt'a ya ts'oqui, y hinhya'mʉ tsʉ yá nc'at'i. Nuya ja̱'i'ʉ cadi núˈʉ hingui pa̱di ua ra hño øt'e ua ra 'ñʉ. Xi ya c'at'aboja̱. Pe hinda ma da mpont'ui rá cuɛ Ajua̱.

15 Núˈʉ́ xa 'uegue de rá 'ñu Ajua̱, ne xa dɛnba rá nts'o'mʉi ra Balaam núˈa̱ mrá t'ʉ ra Beor. Nura Balaam xi mi nehma̱ da da̱hma̱ ra boja̱ co yá ts'o'bɛfi.

16 Hangue Ajua̱ bi zʉi'a̱ po núˈa̱ mi beni da 'yøthma̱. 'Nara pa Ajua̱ bi japi bi ña̱ nurá burru ngu ña̱ 'nara ja̱'i, ne bi zofo ra Balaam. Hangue njabʉ ra Balaam bri japi bi pumfri núˈa̱ ra ts'omfeni mi beni'a̱.

17 Nuya hyate ja̱'i'ʉ nja ngu 'nara pøthe núˈa̱ xa xa. Nehe nja ngu ya guui ri du ra bʉnthi. Ya xa t'eque'ʉ pa da ma da 'mʉ ja ra nidu habʉ bí ja 'nara da̱nga 'bɛxuui pa nza̱ntho.

18 Núˈʉ́ ma̱nga ya da̱nga noya, pe hinte ri muui núˈa̱ ma̱ñ'ʉ. Y co yá ts'ot'øt'e cadi núˈʉ ya 'ra'yo gamfri ya xqui 'ueguehma̱ de ja ya ts'oqui, cadi pa da 'yøt'e ngu núˈa̱ øt'e'ʉ.

19 Nehe xipabi gue da za da 'yøt'a gatho núˈa̱ go da ne'ʉ, ngue'a̱ ya hinto ri manda'ʉ. Pe go guesɛ'ʉ ya 'bɛgo de ra ts'oqui, hangue hingui mandasɛ'ʉ, ngue'a̱ 'bʉ 'nara ja̱'i da 'bɛdi, go gue'a̱ da 'mɛgo de núˈa̱ to'o da da̱pabi.

20 Xi maju̱ani, 'bʉ 'nara ja̱'i xa ba̱di ma Zidadahʉ ra Jesucristo núˈa̱ to'o bi pøhøguihʉ, ne xa 'uegue de ya ts'oqui, pe 'mɛfa da yopa mengui da 'yøt'a ya ts'oqui pa go da nta̱te ra ts'oqui, nu'bʉ́ nura ja̱'i'a̱ ya ma'na strá nts'o pa gue'a̱ que rá mʉdi ante da gamfri.

21 Ma'na xá hño hinxa ba̱tuahma̱ rá 'ñu Ajua̱, que núˈa̱ bi ba̱di ne bi yopa menga ma'na'qui ja ra ts'oqui ne bi 'uegue de rá ma̱ca noya Ajua̱ núˈa̱ xqui sipabi.

22 Nura ja̱'i'a̱ bi nja ngu ra tsat'yo ne ra ts'ʉdi hma̱ ne t'ena: “Ra tsat'yo bi yopa zi núˈa̱ xqui zogui, y nura ts'ʉdi xmá nt'axihma̱, pe bi yopa nxa ja ra bøhai.”

3

Ma Zidadahʉ ya ma da zøhø

1 Ma zi hma̱di cu'ihʉ, nuna guehna rá ñoho ra carta dí op'a'ihʉ. Nu'a̱ rá mʉdi ra carta dá op'ahʉ ja guehni dá ben'ahʉ núˈa̱ xcá pa̱dihʉ, ne dá nup'a ri mfenihʉ. Y nepya dí yopa ben'ahʉ de gue'a̱ pa njabʉ hingui pumfrihʉ núˈa̱ xcá pa̱dihʉ.

2 Dí ben'ahʉ núˈa̱ bi ma̱nga yá ma̱ca 'mɛhni Ajua̱ maya'bʉ, nehe dí ben'ahʉ núˈa̱ bi ma̱nga ma Zidadahʉ núˈa̱ to'o bi pøhøguihʉ. Y núˈá̱ go gue'a̱ bá pɛncahe núje dyá apostolhe pa dá xi'a'ihe núˈa̱ bi ma̱ñ'a̱.

3 Pa̱hʉ gue nuyá nga̱ts'i ya pa ma da 'mʉ 'raya 'yøtbuhla

gá jạ'i nú'ʉ dya zistema ne di øt'a nú'ạ go da ne'ʉ.

4 Nu'ʉ́ ma da 'ñena: "¿Habʉ ja nú'ạ bi mạnga ra Jesu gue ma da yopa 'ñehe?" Nu'ʉ́ ma da 'ñena gue ya hinda ma da 'ñehe ma Zidadahʉ, ngue'ạ ma da 'ñeñ'ʉ gue desde mi 'bʉ ndu ma xitahʉ asta mapaya, desde mi thoca ra ximhai guet'atho ngu nzại.

5 Nuya jạ'i'ʉ ya hinda ma da ne da gamfri gue Ajuạ go gue'ạ bi hyoca mahets'i ne ra ximhai desde maya'bʉ, ne hindi camfri gue hønsɛ co rá noya Ajuạ bi mạ bi nja 'bestho ra ximhai, mi o mbo ja ra dehe, ne ja bi bøhøni.

6 Nepʉ nura ximhai'ạ 'nara pa bi go'ma ra dehe ne bi nhuati'ạ.

7 Pe nubyá nura ximhai ne mahets'i ja mapaya, Ajuạ xa 'yɛ'mbabi da tsøgue. Y de da zø ra ora da nzø, Ajuạ ri su hmạhạ, y nú'ạ ra pa'ạ da nja ra nsʉca uɛnda ne dra huata gatho ya ts'o'mʉi gá jạ'i.

8 Pe nu'ahʉ́, ma zi hmạdi cu'ihʉ, oxqui pumfrihʉ gue pa ma Zidadahʉ, nu'ạ 'na pa gue'ạ ngu 'na 'mo njɛya, ha nu'ạ 'na 'mo njɛya pa gue'ạ ngu 'na patho.

9 Ra Zidada hinxa pumfri da 'yøt'a nú'ạ xa ñạtcahʉ gue ma da yopa 'ñehe, ngu mạnga 'ra gue ya xa pumfri. Hina, hinxa pumfri. Pe nu'ạ́ pɛscahʉ ra pacencia, ne hingui ne'ạ gue ni 'nara jạ'i hinda 'mɛdi. Nú'ạ́ ne gue gatho da ñobri.

10 Pe dí pạhʉ gue nura Zidada ma da yopa 'ñehe, y sta dạmfri ya jạ'i ma da zø ra pa de rá yo'ehe ngu ra ora tsøhø 'nara be. Nu'bʉ́ mahets'i ne gatho nú'ʉ te bí jani ma da nhuati co ra tsibi asta dri ñʉni. Nehe nuna ximhai ma da zạt'i con gatho nú'ʉ te jaua.

11 Hangue nu'ahʉ́, mahyoni gui 'yohʉ xá hño ne gui pɛpabihʉ Ajuạ, ngue'ạ gatho nú'ạ jaua ja ra ximhai ne mahets'i ma da nhuati gatho.

12 Hangue xi da ndø'mhʉ, ne gui dạma mpɛfihʉ ja rá 'bɛfi Ajuạ pa 'nihi dua yopa pengui ma Zidadahʉ. Y nú'ạ ra pa'ạ gue'bʉ ma da zạt'a mahets'i ne da nhuati, nehe gue'bʉ ma da zạt'a gatho nú'ʉ te jaua.

13 Pe Ajuạ xa mạ gue ma da yopa hyoca mahets'i ne ra ximhai ma'ra'yo nú'ạ habʉ ma da nja hønsɛ ra hño, ne hinhya'mʉ ma da nja ra ts'oqui. Hangue nujʉ́ dí tø'mhʉ gue ma da njabʉ.

14 Hangue ma zi hmạdi cu'ihʉ, de gui tø'mhʉ da zø ra ora da yopa 'ñehe ra Zidada, 'yøthʉ ra ts'ɛdi pa strá nt'axi'ihʉ pa hinto da ñạp'ahʉ nu sta 'yøt'a ra nsʉca uɛnda ra Zidada, pa njabʉ gui 'bʉhʉ xá hño ja rá thandi'ạ.

15 Pạhʉ gue ma Zidadahʉ pɛscahʉ ndunthi ra pacencia, hangue hinxa 'ñehetho ngue'ạ tø'mi gue da mpøhø ndunthi ya jạ'i. Nehe ma zi cuhʉ ra Pablo co nura mfạdi xa umbabi Ajuạ, ya xa 'yop'ahʉ de rá yo'ehe ma Zidadahʉ, ngu núna dí op'ahʉ nehe.

16 Y ja nú'ạ ra carta bi

'yop'a'ihʉ'ą, ne gatho nú'ʉ ma'ra ya carta xa 'yofo'ą, mahyɛgui nú'ą mą. Y 'raya xɛni de nuya t'ofo'ʉ xi xá hñei pa da zo rá mfeni 'na. Hangue nú'ʉ hingui pątua rá noya Ajuą ne nú'ʉ ri yohna yá mfeni, 'na'ño ra mfeni beni'ʉ de nú'ą mąnga yá t'ofo ra cu Pablo, nehe de nú'ą mąnga nú'ʉ ma'ra ya xɛni de ra Mąca T'ofo. Hangue nu'ʉ́ pɛ'tsi te da 'mɛdi.

17 Ma zi hmądi cu'ihʉ, ya gá pąhʉ nú'ą stá xi'ahʉ te ma da nja. Hangue nsuhʉ pa hinda ca'ahʉ nú'ʉ ya ts'oją'i, ngue'ą nu'bʉ da ca'ahʉ, ma gui 'uegueh ʉ de ri jamfrihʉ.

18 'Yøthʉ ra ts'ɛdi pa ma'na gui pądihʉ ma Zidadahʉ ra Jesucristo nú'ą to'o bi pøhøguihʉ, ne pa gui pɛ'tshʉ ma'na ndunthi rá hmąte ja ri corasohʉ. ¡Nu'ą́ rí 'ñepi ga nsundahʉ nubya ne pa nzą̄ntho! Njabʉ gue'ą.

RÁ MƱDI RA XUUA
RA MƱDI CARTA NÚ'Ạ BI 'YOFO RA APOSTOL NSANJUA

Ya noya dega te

1 Ma ga xi'ahʉ de ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo nú'ạ to'o go guesɛ rá Noya Ajuạ ne ri unga ra 'ra'yo te. Nú'ạ́ ya mi 'bʉi desde rá mʉdi, y go guet'ạ dá hanthe ne dá ødehe nú'ạ te bi mạ, dá nhyandahmihe con gue'ạ ne dá thanihe'ạ.

2 Nú'ạ́ mbi 'bʉhui Ajuạ ra Dada, nepʉ bá e bi njạ'iua ja ra ximhai ne bi za to bi hyandi. Y go guecsɛhe dá hanthe, ne nubyá dí damajuạnihe de gue'ạ nú'ạ to'o nzạntho ja rá te.

3 Nú'ạ dá hanthe, ne nú'ạ dá øtuahe rá noya, go gue'ạ dí xi'ahe, pa nu'ahʉ nehe gui pạdihʉ'ạ ngu nuje dá pạhe'ạ, ne pa njabʉ ga 'bʉhʉ mahyɛgui co 'nada ra mfeni co Ajuạ ma Dadahʉ ne ra zi Hmu Jesucristo rá T'ʉ.

4 Hangue dí op'a'ihʉ nuya noyaya pa xi ga johyahʉ mahyɛgui.

Ajuạ go gue'ạ ra ñot'i

5 Nuje dí xi'ahe nú'ạ bi xicje ma Zidadahʉ ra Jesucristo, gue Ajuạ xá nt'axi nja ngu 'nara hyats'i ri yot'i, ne habʉ 'bʉi'ạ otho ra 'bɛxuui.

6 'Bʉ dí eñhʉ gue dí 'nada ra mfenihʉ co Ajuạ, pe 'bʉ dí 'yohʉ ja ra 'bɛxuui ne dí øthʉ ya ts'oqui, nu'bʉ́ 'nadyá c'uambahʉ ngue'ạ hindí øthʉ nú'ạ xá hño.

7 Pe 'bʉ dí 'yohʉ ja ra hyats'i ngu nja'ạ 'bʉi ja ra hyats'i, nu'bʉ́ dí pɛ'tshʉ 'nada ra mfeni, y co rá ji ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo rá T'ʉ Ajuạ xʉgaguihʉ gatho ma ts'oquihʉ.

8 'Bʉ dí eñhʉ gue hindyá 'yøt'ats'oquihʉ, dí nhyat'asɛhʉ ne hinxa yʉt'a ja ma mfenihʉ nú'ạ majuạni.

9 'Bʉ ga daphʉ ma ts'oquihʉ Ajuạ, nu'ạ́ da pungaguihʉ, ne da xʉgaguihʉ gatho ma ts'oquihʉ, ngue'ạ nu'ạ́ øt'e gatho nú'ạ xá hño ne øt'e gatho nú'ạ mạ.

10 'Bʉ dí eñhʉ gue hinstá øthʉ ya ts'oqui, nu'bʉ́ ja ra uɛnda dí ec'uambahʉ Ajuạ, y rá noya'ạ hinxa yʉt'a ja ma mfenihʉ.

2

Ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo go gue'ạ ñạngaguihʉ

1 Ma zi bạtsi'ihʉ, dí op'a'ihʉ nuya ya noya pa hingui 'yøthʉ ni 'nara ts'oqui. Pe 'bʉ 'na de guecjʉ ga øthʉ 'nara ts'oqui, ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo da ñạngaguihʉ ja rá thandi Ajuạ ra Dada, ngue'ạ nu'ạ́ hinte ma ts'oqui tu.

2 Nu'ạ́ bi unsɛ rá te ngu 'nara hñạ'ti pa bi gutca ma ts'oquihʉ; y hingue hønsɛguihʉ, nehe gatho ya jạ'i de ra ximhai bi gu'tua yá ts'oqui.

3 'Bʉ dí øtehʉ nú'ą ri manda Ajuą, nu'bʉ́ hą, majuąni stá pąhʉ'ą.
4 Nu'ą tó'o ena gue pądi Ajuą, pe hønsɛ mąntho, ne hingui øt'e nú'ą ri manda Ajuą, nu'bʉ́ nú'ą́ go gue'ą 'nara c'uamba, ne hingui pądi nú'ą majuąni.
5 Pe 'bʉ núju dí øtehʉ nú'ą mąnga Ajuą, nu'bʉ́ xi majuąni dí mądihʉ'ą, ne njabʉ dí pądihʉ gue dí 'bʉhʉ xá hño con gue'ą.
6 'Bʉ dí eñhʉ gue dí 'bʉhʉ co ra Zidada Jesucristo, nu'bʉ́ rí 'ñepcahʉ ga tɛmbahʉ rá 'mʉi.

Ra 'ra'yo hmanda

7 Ma zi cu'ihʉ, nura hmanda dí op'a'ihʉ hinga 'nara 'ra'yo hmanda. Gue'ą 'nara ndąxjua hmanda nú'ą xcá pądihʉ desde ra mʉdi gá camfrihʉ, gue gui mą́dihʉ 'na ngu ma'na.
8 Go guet'atho rá hmanda Ajuą dí yopa xi'ahʉ, pe nubyá gue'ą ngu 'nara 'ra'yo hmanda, ngue'ą rá hmąte ra Zidada Jesu himi fądi ma'mɛt'o, ne nixi ri hmątehʉ himi fądi. Nubyá dí pądi gue guí mą́dihʉ 'na ngu ma'na ngu bi mącaguihʉ ra Zidada Jesu, ngue'ą nu'ą́ ya 'yo rí yot'a ri mfenihʉ ne ya hinguí 'bʉhʉ ja ra 'bɛxuui.
9 Nu'ą tó'o ena gue 'bʉi ja ra ñot'i pe ʉtsa rá cu, gue'ą 'bʉta ja ra 'bɛxuui.
10 Nu'ą tó'o mądi rá cu 'bʉi ja rá ñot'i Ajuą, ne ni 'nara t'øt'e hinda zʉ rá ts'ɛdi pa da 'ueque de rá 'ñu Ajuą.
11 Pe nu'ą tó'o ʉtsa rá cu, gue'ą 'bʉi ja ra 'bɛxuui. Nú'ą́ 'yo ja ra 'bɛxuui ne hingui pądi habʉ 'yo ngue'ą ra 'bɛxuui xa pu'tua rá mfeni.
12 Nu'ahʉ bątsihʉ, dí op'a'ihʉ pa ga ben'a'ihʉ gue Ajuą ya xa pun'ahʉ ri ts'oquihʉ. Xa pun'ahʉ ri ts'oquihʉ ngue'ą xcá camfrihʉ ra Zidada Jesucristo.
13 Nu'ahʉ dadahʉ, dí op'a'ihʉ nguetho xcá pądihʉ nú'ą 'bʉi nzątho. Nu'ahʉ bątsa'ñøhøhʉ, dí op'a'ihʉ nguetho xcá ntątehʉ de ra ts'ondąhi.

Nu'ahʉ bątsihʉ, dí op'a'ihʉ nguetho xcá pądihʉ ra Dada.
14 Nu'ahʉ dadahʉ, dí op'a'ihʉ nguetho ya xcá pądihʉ nú'ą 'bʉi nzątho. Nu'ahʉ bątsa'ñøhøhʉ, dí op'a'ihʉ nguetho ja ri ts'ɛdihʉ ne guí pądihʉ xá hño rá noya Ajuą, ne xcá ntątehʉ de ra ts'ondąhi.
15 Oxqui mądihʉ ya t'øt'e nú'ʉ ja ja ra ximhai, nixi gui ne gui 'yøthʉ ngu nú'ą øt'a ya ts'ojąi. Ngue'ą nu'ą tó'o ri mądi nú'ą ja ja ra ximhai, nu'ą́ hingui mądi Ajuą ra Dada.
16 Oxqui mądihʉ ya t'øt'e de ra ximhai, ngue'ą gatho nú'ą ja ja ra ximhai, ngu gatho ya ts'onc'at'i nú'ą benga ya ją'i ne nú'ą handi, ne ra nt'ets'i, gatho'ʉ go gue'ʉ yá hmanda ra ts'oximhai, hingo gue'ą rá hmanda Ajuą.
17 Ra ximhai ma da uadi da thogui, nehe yá ts'onc'at'i ya meximhai. Pe nu'ą tó'o

ø'tuabi rá paha Ajuạ gue'ạ ma da 'mʉi pa nzạntho.

Nú'ạ majuạni ne nú'ạ go ra nc'uamba

18 Ma zi bạtsi'ihʉ, ya xa zøhø ra ora de yá ngạts'i ya pa. Y ngu nú'ạ xa si'ahʉ gue ma da 'ñehe 'na to'o ma da ncontraui ra Zidada Jesucristo, hangue nubyá dí hanthʉ gue ya 'bʉi ndunthi de gue'ʉ. Hangue por gue'ạ dí pạhʉ gue ya xa zøhø ra ora de yá ngạts'i ya pa.

19 Nú'ʉ́ go gue'ʉ xa 'uegue de guecjʉ ngue'ạ himbi gamfri xi majuạni ngu stá camfrihʉ. 'Bʉ nú'ʉ xqui gamfrihmạ xi majuạni ngujʉ, nu'bʉ́ hinxa 'uehmạ'ʉ de guecjʉ. Nú'ʉ́ bi 'uegue, y por gue'ạ stá pạhʉ gue majuạni hingyá gamfri ngu nújʉ dyá gamfrihʉ.

20 Pe nu'ahʉ xa t'a'ahʉ rá Mạca Ndạhi Ajuạ ngu xa t'acje nehe, hangue guí pạhʉ gatho nú'ạ majuạni.

21 Dí op'a'ihʉ, hingue dí ena gue hinguí pạdihʉ nú'ạ majuạni. Xi majuạni guí pạdihʉ xá hño. Ne guí pạdihʉ gue ni 'nara nc'uamba hingui mạnga majuạni.

22 ¿To'o ra c'uamba? ¿Ha gue hingue nú'ạ to'o mạ gue ma zi Hmuhʉ ra Jesu hingo ra Cristo nú'ạ bá pɛhna Ajuạ? Nu'ạ tó'o ri ncontraui ra zi Hmu Jesucristo go gue'ạ mạ gue Ajuạ hingo rá Dada ra zi Hmu Jesucristo, ne mạ gue nu'ạ́ hingo rá T'ʉ Ajuạ.

23 Nu'ạ tó'o mạ gue ma zi Hmuhʉ ra Jesu hingo rá T'ʉ Ajuạ, nu'ạ́ nehe hingui camfri nú'ạ bi mạnga ra zi Hmu Jesu de rá Dada. Ha nu'ạ tó'o damajuạni gue ra zi Hmu Jesu go rá T'ʉ Ajuạ, nu'ạ́ hạ, go gue'ạ xa bạtuabi rá Dada.

24 Hangue nu'ahʉ dá 'yoda ri mfenihʉ xá hño de nú'ạ xcá pạdihʉ desde rá mʉdi. 'Bʉ da 'yoda ri mfenihʉ xá hño, nu'bʉ́ ma gui 'bʉhʉ xá hño co ra T'ʉ ne co ra Dada.

25 Y ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo go gue'ạ xa ñạtcaguihʉ da 'racjʉ ra te pa nzạntho.

26 Dí op'a'ihʉ ngue'ạ dí ne ga xi'ahʉ te øt'e nú'ʉ to'o ne da hya'a'ihʉ.

27 Pe nu'ahʉ xcá hạnihʉ ra Mạca Ndạhi nú'ạ xa 'ra'ahʉ ra Zidada Jesucristo, ne nu'ạ́ 'bʉi con gue'ahʉ, y hingue mahyoni ma'na to da 'ñu't'a'ihʉ nú'ạ majuạni, ngue'ạ nura Mạca Ndạhi go gue'ạ u't'a'ihʉ. Go gue'ạ mạnga majuạni, hingui mạnga ra nc'uamba. Hangue 'bʉhʉ xá hño co ma Zidadahʉ ngu nú'ạ u't'a'ihʉ ra Mạca Ndạhi.

28 Hangue nubyá ma zi cu'ihʉ, 'bʉhʉ xá hño co ma Zidadahʉ pa nu stí 'ñehe xi da 'ñesca ma nsuhʉ dí gathohʉ ne hinga 'bɛ ma tsahʉ.

29 Dí pạhʉ gue nu'ạ́ øt'e nú'ạ xá hño, hangue nehe dí pạhʉ gue gatho nú'ʉ to'o yá mɛti'ạ øt'e xá hño nehe.

3

Nújʉ dyá gamfrihʉ yá bạtsiguihʉ Ajuạ

1 Benihʉ gue Ajuạ xa mạdiguihʉ ndunthi, ne xa

hñubgaguihɯ yá bạtsiguihɯ'ạ. Y majuạni go guecjɯ yá bạtsiguihɯ'ạ. Y nu'ɯ tó'o hinxa gamfri Ajuạ, hingui camfri'ɯ gue yá bạtsiguihɯ Ajuạ ngue'ạ nu'ɯ́ hinxa bạdi Ajuạ ma Dadahɯ.

2 Ma zi hmạdi cu'ihɯ, nubyá ya yá bạtsiguihɯ Ajuạ. Hønsɛ nu'ạ hinxa sicaguihɯ, nú'ạ tengu ma ga 'bɯhɯ 'mɛfa. Pe nu'ạ dí pạdihɯ gue nu stí 'ñehe ma zi Hmuhɯ ra Jesucristo ma ga 'bɯhɯ ngu rá 'mɯi'ạ, ngue'ạ ma ga handuabihɯ rá 'mɯi.

3 Hangue nújɯ dí tø'mhɯ gue ma ga 'bɯhɯ ngu rá 'mɯi ma zi Hmuhɯ ra Jesucristo, ma ga øthɯ ra ts'ɛdi pa ga 'bɯhɯ xá nt'axi ngu ra zi Hmu Jesu 'bɯi xá nt'axi.

4 'Bɯ dí øthɯ ya ts'oqui, ya hindí ø'tuahɯ rá hmanda Ajuạ, ngue'ạ nu'ạ tó'o øt'a ya ts'oqui, hingui ø'tua yá hmanda Ajuạ.

5 Guí pạdihɯ gue ma Zidadahɯ ra Jesu bá e bi njạ'iua ja ra ximhai pa bi putca gatho ma ts'oquihɯ. Nu'ạ́ hinte ma ts'oqui tu.

6 Nu'ạ tó'o 'bɯi xá hño co ma Zidadahɯ ra Jesucristo, hingui øt'a ya ts'oqui. Ha nu'ạ tó'o xi øt'a ya ts'oqui hinxa bạdi to'o gue'ạ ra Zidada Jesucristo nixi hinxa gamfri'ạ.

7 Ma zi bạtsi'ihɯ, oxqui hophɯ to'o da hya'ahɯ. Ngue'ạ nu'ạ tó'o øt'e xá hño go gue'ạ xá nt'axi rá coraso ngu rá nt'axi ma zi Hmuhɯ ra Jesucristo.

8 Nu'ạ tó'o xi øt'a ya ts'oqui, ya go rá mɛti ra ts'ondạhi. Ngue'ạ ra ts'ondạhi go gue'ạ bi fɯta ra ts'oqui desde maya'bɯ, ne ri siguitho øt'e. Hangue ringue'ạ bá e rá T'ɯ Ajuạ bi njạ'iua pa bi huatua yá 'bɛfi ra ts'ondạhi.

9 Nu'ạ tó'o xa yopa 'mɯi ma'ra'yo ya hingui øt'a ya ts'oqui ngue'ạ nurá 'mɯi'ạ ya ngu rá 'mɯi Ajuạ, ne ya hingui tsa da sigui da 'yøt'a ya ts'oqui ngue'ạ ya xa yopa 'mɯi de Ajuạ.

10 Hangue njaua da za ga pạdihɯ ndañ'ɯ yá bạtsi Ajuạ ne ndañ'ɯ yá bạtsi ra ts'ondạhi, ngue'ạ nu'ạ tó'o xi hingui øt'e xá hño ne nixi hingui mạdi yá cu, nú'ạ́ hingo rá bạtsi Ajuạ.

Ga mạ́dihɯ 'na ngu ma'na

11 Nguetho guehna rá hmanda Ajuạ stá ødehɯ desde rá mɯdi nu ndá camfrihɯ, gue ga mạ́dihɯ 'na ngu ma'na.

12 Hinga øthɯ ngu bi 'yøt'a ra Caí nú'ạ mrá bạtsi ra ts'ondạhi. Nu'ạ́ bi hyo rá cu. ¿Y pa te bi hyo'ạ? Ngue'ạ nurá cu mi øt'a xá hño, ha nura Caí mi øt'a nú'ạ xá nts'o.

13 Ma zi cu'ihɯ, oxqui 'yøhɯ 'bɯ ya meximhai da ɯtsa'ihɯ.

14 Nujɯ́ stá yopa 'bɯhɯ ne ya hindí njahɯ ngu ma'mɛt'o stí 'mɛdihɯ. Ne dí pạdihɯ gue ya stá yopa 'bɯhɯ ngue'ạ dí mạdihɯ ma cuhɯ. Ngue'ạ nu'ạ tó'o hingui mạ rá cu, nu'ạ́ xa 'mɛditho.

15 Nu'ạ tó'o ɯtsa rá cu, ja ra uɛnda bi hyo, ne dí pạhɯ gue 'nara hyote hinxa yopa

'mɨitho ne hingui pɛ'tsta ra te pa nzạntho.

16 Ra Zidada Jesucristo bi 'ñutcahɨ nda'ạ ra hmạte majuạni ngue'ạ nu'ạ́ bi du por guecjɨ. Nehe nujɨ́ dí 'ñepi ga tuhɨ po rá ngue ma cuhɨ.

17 Nu'ạ tó'o tsɨpabi ne hingui faxa rá cu nú'ạ 'bɛpabi, nu'ạ́ otho rá hmạte ne nixi hingui mạdi Ajuạ.

18 Ma zi cu'ihɨ, hingui ho ga mạ́dihɨ høns̄ɛ dega netho. Nujɨ́ mahyoni ga mạ́dihɨ con gatho ma mfenihɨ ne ga mfaxhɨ.

Hinga ntsuhɨ ga jonihɨ ja Ajuạ pa ga aphɨ te ga aphɨ

19 Ne 'bɨ majuạni ja ma hmạtehɨ, njabɨ ga pạhɨ gue majuạni drí dɛnihɨ nú'ạ majuạni, y ga pạhɨ nehe gue dí 'bɨhɨ xá hño ja rá thandi Ajuạ.

20 Pe 'bɨ ga tu ma mɨihɨ gue hindí 'bɨhɨ xá hño ja rá thandi Ajuạ, nu'bɨ́ Ajuạ da hñubga ma mɨihɨ ngue'ạ nu'ạ́ pạdi gatho, ne pạtca ma mfenihɨ.

21 Ma zi hmạdi cu'ihɨ, 'bɨ dí beñhɨ ja ma corasohɨ gue dí 'bɨhɨ xá hño ja rá thandi Ajuạ, nu'bɨ́ hinga ma ga ntsuhɨ ga jonihɨ ja gue'ạ ne ga aphɨ te ga aphɨ.

22 Ne nu'ạraza ma t'adi ga aphɨ'ạ, nu'ạ́ da 'racjɨ nguetho dí øthɨ nú'ạ di manda'ạ, ne dí øthɨ ya t'øt'e ngu di ho'ạ.

23 Ne nu'ạ́ bi manda ga camfribihɨ ra zi Hmu Jesucristo rá T'ɨ, ne ga mạ́dihɨ 'na ngu ma'na ngu xqui manda nehe ma zi Hmuhɨ ra Jesucristo.

24 Y nu'ạ tó'o ø'tuabi yá hmanda Ajuạ, nu'ạ́ 'bɨi xá hño co Ajuạ, ne Ajuạ 'bɨi con gue'ạ. Ajuạ bi 'racjɨ ra Mạca Ndạhi nú'ạ utcaguihɨ gue Ajuạ 'bɨi con guecjɨ.

4

Rá Mạca Ndạhi Ajuạ ne ra ndạhi nú'ạ rá ncontra ma zi Hmuhɨ ra Jesucristo

1 Ma zi hmạdi cu'ihɨ, oxqui camfrihɨ gatho nú'ạ da si'ahɨ. Pạdihɨ xá hño ua go gue'ạ xi majuạni xa mạ Ajuạ, pa go gue'ạ gui camfrihɨ. Ngue'ạ ndunthi ya hyate bạdi 'yo ja ra ximhai, nu'ɨ́ 'yobɨ mạ gue ñạ co rá ts'ɛdi ra Mạca Ndạhi, pe nuya noya mạñ'ɨ hingo mahyɛgui ngu nú'ạ mạ Ajuạ.

2 Ma ga xi'ahɨ hanja da za gui pạdihɨ nú'ạ to'o ñạ co rá ts'ɛdi ra Mạca Ndạhi. Nuto mạ gue ma zi Hmuhɨ ra Jesucristo rá T'ɨ Ajuạ bi 'ñe bi njạ'i, nú'ɨ́ go gue'ɨ hạmpa rá ts'ɛdi ra Mạca Ndạhi.

3 Pe nu to'o mạ gue ma zi Hmuhɨ ra Jesucristo hingo rá T'ɨ Ajuạ bi 'ñe bi njạ'iua ja ra ximhai, nú'ɨ́ hingui hạmpa rá ts'ɛdi ra Mạca Ndạhi. Nú'ɨ́ hạmpa rá ts'ɛdi nú'ạ to'o ma da 'ñehe da ncontraui ra zi Hmu Jesucristo. Ya xcá 'yødehɨ ma da 'ñehe ja ra ximhai nú'ạ ra ncontra'ạ, y ya 'yo rí mpɛfi nú'ɨ to'o hạmpa rá ts'ɛdi'ạ.

4 Ma zi cu'ihɨ, yá bạtsiguihɨ Ajuạ, ne ya stá ntạtehɨ de ya hyate jạ'i, ngue'ạ Ajuạ to'o

'bʉi con guecjʉ ma'na ja rá ts'ɛdi'ą̱ que nurá ncontra'ą̱ to'o di manda ya ts'o'mʉi ją̱'i ja ra ximhai.

5 Nuya hyate ją̱'i pɛpabi nú'ą̱ to'o di manda ya ts'o'mʉi ją̱'i ja ra ximhai, hangue mą̱ de nú'ą̱ ja ja ra ximhai, ne ya ts'o'mʉi ją̱'i de ra ximhai øde nú'ą̱ te mą̱ñ'ʉ.

6 Pe nujʉ́ yá bą̱tsiguihʉ Ajuą̱, y gatho nú'ʉ to'o pą̱di'ą̱, nu'ʉ́ øtcaguihʉ nú'ą̱ dí mą̱ñhʉ. Ha nu'ʉ tó'o hingyá bą̱tsi Ajuą̱, hingui ne da 'yøtcaguihʉ. Hangue ringue'ą̱ tsa ga pą̱hʉ to'o mą̱nga nú'ą̱ majuą̱ni, ne to'o mą̱nga nú'ą̱ hinga majuą̱ni.

Ajuą̱ xi ra mą̱te

7 Ma zi hmą̱di cu'ihʉ, ga mą́dihʉ 'na ngu ma'na, ngue'ą̱ Ajuą̱ ri mą̱caguihʉ. Nu'ą̱ tó'o mą̱di rá miqu'eiui, go gue'ą̱ ya rá bą̱tsi Ajuą̱, ne nu'ą́ pą̱di xá hño Ajuą̱.

8 Nu'ą̱ tó'o ʉtsa rá miqu'eiui, nu'ą́ hingui pą̱di Ajuą̱, ngue'ą̱ rá 'mʉi Ajuą̱ xi ra mą̱te nzą̱ntho.

9 Ajuą̱ bi 'ñutcaguihʉ gue xi majuą̱ni nu'ą́ mą̱diguihʉ ngue'ą̱ bá pɛhna rá 'ra T'ʉ ja ra ximhai pa da 'racjʉ ra 'ra'yo te.

10 Ma ga xi'ahʉ nda'ą̱ ra hmą̱te majuą̱ni: Nujʉ hinstí mą̱dihʉ Ajuą̱, pe nu'ą́ xi mą̱diguihʉ, hangue bá pɛncahʉ rá T'ʉ nú'ą̱ bi unga rá te pa bi gutca ma ts'oquihʉ.

11 Ma zi hmą̱di cu'ihʉ, Ajuą̱ xi bi mą̱diguihʉ asta habʉ bi za. Hangue nujʉ́ dí 'ñepcaguihʉ ga mą́dihʉ 'na ngu ma'na.

12 Ni 'nara ją̱'i hinhya'mʉ xa hyanda Ajuą̱. Pe 'bʉ ga mą́dihʉ 'na ngu ma'na, nu'bʉ́ hą̱, Ajuą̱ 'bʉi con guecjʉ, y njabʉ ma'na ga pą̱hʉ tengu rá hmą̱te'ą̱.

13 Nujʉ dí pą̱hʉ gue dí 'bʉhʉ co Ajuą̱ ne Ajuą̱ 'bʉi con guecjʉ nguetho nu'ą́ xa 'racjʉ rá Mą̱ca Ndą̱hi.

14 Nuje stá hanthe rá T'ʉ Ajuą̱ bá pɛhna Ajuą̱ ra Dada pa da pøhø ya meximhai, ne dí damajuą̱nihe njabʉ.

15 'Bʉ 'na to'o da damajuą̱ni gue ma zi Hmuhʉ ra Jesu go gue'ą̱ rá T'ʉ Ajuą̱, Ajuą̱ 'bʉi con gue'ą̱ ne nu'ą́ 'bʉi co Ajuą̱.

16 Ya dí pą̱hʉ gue ri mą̱cjʉ Ajuą̱, ne gue'ą̱ dí camfrihʉ ngue'ą̱ nu'ą́ 'bʉi con guecjʉ. Nurá 'mʉi Ajuą̱ xi ra mą̱te nzą̱ntho, y nu'ą̱ tó'o mą̱di rá miqu'eiui, go gue'ą̱ 'bʉi co Ajuą̱ ne Ajuą̱ 'bʉi con gue'ą̱.

17 Dí mą̱dihʉ Ajuą̱ ne dí mą̱dihʉ ma miqu'eihʉ, hangue hinga ntsuhʉ nú'ą̱ ra pa'ą̱ de ra nsʉca uɛnda, ngue'ą̱ numa 'mʉihʉua ja ra ximhai gue'ą̱ ngu rá 'mʉi ma zi Hmuhʉ ra Jesu.

18 'Bʉ dí mą̱dihʉ Ajuą̱ con gatho ma mʉihʉ, hinga ntsuhʉ nú'ą̱ da 'yøtcahʉ'ą̱. Ngue'ą̱ nura ntsu go gue'ą̱ rá 'ñoui ra castigo, y nu'ą̱ tó'o tsu ra nsʉca uɛnda, tsu ngue'ą̱ hinxa mą̱di Ajuą̱.

19 Ajuą̱ go rá mʉdi bi mą̱diguihʉ, hangue nujʉ́ go dí mą̱dihʉbya'ą̱.

20 Nu'ą̱ tó'o ena gue ri mą̱di

Ajuą, pe nu'ą́ ʉtsa rá cu, nu'ą́ go 'nara c'uamba. Ngue'ą 'bʉ 'na ʉtsa rá cu nú'ą xa nhyandahmiui, nu'bʉ́ ¿hanja da za da mądi Ajuą nú'ą hinxa hyandi?

21 Nuna go guehna ra hmanda xa xicjʉ Ajuą ga øthʉ: Nu'ą tó'o mądi Ajuą, mahyoni nehe da mądi rá cu.

5

Stá ntątehʉ de ya ts'ot'øt'e de ra ximhai

1 Nu'ą tó'o camfri gue ma zi Hmuhʉ ra Jesu go gue'ą ra Cristo nú'ą bá pɛhna Ajuą, nú'ą́ go gue'ą rá bątsi Ajuą. Y nu'ą tó'o ri mądi Ajuą ra Dada, go gue'ą da mądi nú'ʉ to'o yá bątsi Ajuą nehe.

2 'Bʉ majuąni dí mądihʉ Ajuą, ne 'bʉ dí ø'tuahʉ yá hmanda'ą, nu'bʉ́ dí pądihʉ gue dí mątuahʉ yá bątsi Ajuą.

3 Ngue'ą 'bʉ dí ø'tuahʉ yá hmanda Ajuą, nu'bʉ́ xi majuąni dí mądihʉ'ą, ne nuyá hmanda Ajuą hingui hei ga øt'ehʉ.

4 Ngue'ą nu'ą tó'o rá bątsi Ajuą xa dąpa gatho ya ts'ot'øt'e de ra ximhai. Nujʉ́ stá ntątehʉ de ya ts'ot'øt'e de ra ximhai ngue'ą dí camfrihʉ Ajuą.

5 ¿To'o xa dąpa ya ts'ot'øt'e de ra ximhai? Nu'ą tó'o camfri gue ma zi Hmuhʉ ra Jesu go gue'ą rá T'ʉ Ajuą, go gue'ą xa dąpa ya ts'ot'øt'e de ra ximhai.

Nú'ʉ to'o damajuąni de rá T'ʉ Ajuą

6 Ra Zidada Jesucristo bá eheua ja ra ximhai, bi nxistehe ne bi ną'ma rá ji bi du. Hingue hønsɛ bi nxistehe, pe nehe bi du'ą. Ha nura Mąca Ndąhi xicjʉ de gue'ą ne nu'ą́ mąnga majuąni.

7 Nuni mahets'i 'bʉi hñu nú'ʉ to'o 'nat'a mą gue ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo go rá T'ʉ Ajuą. 'Na go ra Dada, ma'na go gue'ą nú'ą to'o xa thu'mbabi gue go gue'ą ra Noya, ha nu ma'na go rá Mąca Ndąhi Ajuą. Gatho'ʉ 'nat'a mą.

8 Nehe nuua ja ra ximhai rá Mąca Ndąhi Ajuą utcaguihʉ gue ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo go gue'ą rá T'ʉ Ajuą. Y nu mi nxistehe'ą, Ajuą bi mą gue go rá T'ʉ'ą. Ne dí mąñhʉ gue go gue'ą rá T'ʉ Ajuą, ngue'ą bi ną'ma rá ji ne bi du po rá nguecjʉ. Gatho dí mąñhʉ mahyɛgui gue ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo go gue'ą rá T'ʉ Ajuą.

9 'Bʉ ga camfrihʉ nú'ą damajuąni ya ją'i, ma'na mathoni ndunthi ga camfrihʉ nú'ą mąnga Ajuą ra Dada, ngue'ą nu'ą́ go guesɛ'ą mą gue ma zi Hmuhʉ ra Jesu go gue'ą rá T'ʉ'ą.

10 Nuto camfribi rá T'ʉ Ajuą, nu'ą́ ya xa bądi ja rá coraso nú'ą majuąni. Pe nu'ą tó'o hingui camfri Ajuą, ja ra uɛnda ec'uamba'ą, ngue'ą hinxa gamfri nú'ą bi mąñ'ą de rá T'ʉ.

11 Ne nuna guehna nú'ą xa xicaguihʉ Ajuą, gue bi 'racjʉ 'nara 'ra'yo te nú'ą da nja pa nząntho. Dí pɛ'tshʉ nura

'ra'yo te'ą ngue'ą rá T'ʉ Ajuą 'bʉi ja ma corasohʉ.

12 Nu'ą tó'o 'bʉi co rá T'ʉ Ajuą, pɛ'tsa ra 'ra'yo te; pe nu'ą tó'o hingui 'bʉi co rá T'ʉ Ajuą, hingui pɛ'tsa ra 'ra'yo te.

Ya ngąxa noya dega ts'ofo

13 Dí op'a'ihʉ pa da za gui pądihʉ gue guí pɛ'tshʉ ra te pa nzą̨ntho nguetho guí camfrihʉ gue ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo go gue'ą rá T'ʉ Ajuą.

14 Y nújʉ dyá gamfrihʉ da za ga aphʉ Ajuą nú'ą ga ne ga aphʉ, y nu'bʉ gue'ą rá paha'ą, nu'bʉ́ da 'yøde ma nt'adihʉ.

15 Y 'bʉ øde ma nt'adihʉ, nu'bʉ́ da 'racaguihʉ nú'ą dí aphʉ.

16 'Bʉ gui pąhʉ gue 'nara cu xa 'yøt'a 'nara ts'oqui, ne 'bʉ nú'ą ra ts'oqui'ą hinda japi da 'mɛdi pa nzą̨ntho, da za gui 'yapabihʉ Ajuą por gue'ą, y Ajuą da japi da ñobri. Ja 'nara ts'oqui nú'ą japi da 'mɛdi pa nzą̨ntho nú'ą to'o øt'e'ą. Nú'ą́ hindí xi'ahʉ gue gui 'yaphʉ Ajuą por gue'ą.

17 Cada ra 'mi'qui 'nara jąʼi øt'e nú'ą hingo rá paha Ajuą, nu'ą́ øt'a 'nara ts'oqui. Pe hinga gatho ya ts'oqui japi da 'mɛdi pa nzą̨ntho nú'ą to'o øt'e.

18 Dí pądihʉ gue nu'ą tó'o rá bą̨tsi Ajuą, hingui sigui øt'a ya ts'oqui, ngue'ą rá T'ʉ Ajuą su'ą pa hinte da za da 'yø'tuabi ra ts'ondąhi.

19 Ne dí pądihʉ gue nujʉ yá mɛtiguihʉ Ajuą, ha nuya ts'ojąʼi ja ra ximhai o ja rá 'yɛ ra ts'ondąhi.

20 Ne dí pądihʉ gue rá T'ʉ Ajuą xa 'ñeheua ja ra ximhai. Y nu'ą́ bi 'ñutcaguihʉ pa ga pądihʉ to'o gue'ą Ajuą majuąni. Dí 'bʉhʉ co Ajuą nú'ą majuąni ngue'ą dí 'bʉhʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo nurá T'ʉ'ą. Nú'ą́ gue'ą Ajuą majuąni ne 'racaguihʉ ra te pa nzą̨ntho.

21 Ma zi bą̨tsi'ihʉ, oxqui ma gui camfrihʉ ni 'nara c'oi nú'ʉ t'embi gue go gue'ʉ Ajuą, nixi gui xøcambenihʉ'ʉ. Hønsɛ Ajuą bí 'bʉi mahets'i go gue'ą gui xøcambenihʉ. Njabʉ gue'ą.

RÁ ÑOHO RA XUUA
RÁ ÑOHO RA CARTA NÚ'Ą BI 'YOFO RA APOSTOL NSANJUA

Nú'ą majuąni ne ra hmąte

1 Núga drá Xuua ya drá ndąxjua, dí op'a'i co ri bątsi nú'i ma zi nju'i, xa huahn'ahʉ Ajuą. Dí mądi'ihʉ ngue'ą nujʉ́ mahyɛgui dí tɛñhʉ nú'ą majuąni. Ne hingue hønsɛgui dí mą'ahʉ, nehe gatho nú'ʉ to'o xa bądi nú'ą majuąni ri mądi'ihʉ, ngue'ą nu'ahʉ́ guí pądihʉ nú'ą majuąni.

2 Nu'ahʉ́ dí mądi'ihʉ ngue'ą gathoguihʉ dí pądihʉ nú'ą majuąni ne hinhya'mʉ ma ga pumfrihʉ'ą.

3 Ajuą ra Dada ne ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo rá T'ʉ, ma da jąp'a'ihʉ ne da mɛ'ts'ahʉ ra nthecate, ne da max'ahʉ pa gui 'bʉhʉ te rá 'ñentho ngue'ą guí camfrihʉ nú'ą majuąni ne grí mądihʉ Ajuą.

4 Dá johya ndunthi nú'ą ra ora dá nthɛ'be 'ra de nuri bątsi nú'ʉ 'yo xá hño ngu nú'ą bi xicaguihʉ Ajuą ra Dada gue ga 'yohʉ.

5 Nubyá ma zi nju'i, xi dí ne ga xi'a'i gue pɛ'tsi ga mą́dihʉ 'na ngu 'na. Dí op'a'ihʉ nuna ra ndąxjua hmanda nú'ą stá ødehʉ desde ra mʉdi ndá camfrihʉ.

6 Ne ¿hanja da za ga mą́dihʉ 'na ngu 'na? Ga øthʉ gatho nú'ą xicjʉ Ajuą ga øthʉ, nu'bʉ́ njabʉ da za ga mą́dihʉ 'na ngu 'na. Ne go gue'ą bi sicjʉ desde ra mʉdi ndá camfrihʉ gue nząntho ga mą́dihʉ 'na ngu 'na.

Ya hyate

7 Guehna dí xi'ahʉ ngue'ą ndunthi ya hyate 'yo'ʉ habʉraza ja ra ximhai. Nu'ʉ́ mą gue himbi nją'i ra Zidada Jesucristo nú'ą rá 'mɛhni Ajuą. Pe nu'ʉ tó'o mą njabʉ gue'ʉ ya hyate ne yá ncontra ra Zidada Jesu.

8 Nsusɛhʉ pa hinto da hya'a'ihʉ, pa hingui 'bɛthʉ nú'ą ra 'bɛfi xcá 'yøthʉ, pa njabʉ gui hąñhʉ ra thąhą nú'ą ne da 'ra'ahʉ Ajuą.

9 Nu'ą tó'o hingui øte nú'ą mąnga Ajuą, nu'ą́ hingui camfri nú'ą bi 'ñudi ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ne nu'ą́ hingui pądi Ajuą. Pe nu'ą tó'o camfri nú'ą bi 'ñudi ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, nu'ą́ pądi ra Dada ne ra T'ʉ.

10 Nu'bʉ 'nara ją'i da zøñ'a'ihʉ ne da xi'ahʉ 'nara nt'udi nú'ą hinxa 'ñudi ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, oxqui ma gui umfʉ ntsaya ja ri nguhʉ, nixi gui zɛnguahʉ y nixi gui 'ñemfʉ: “Ajuą da max'a'i.”

11 'Bʉ 'na to'o da zɛngua 'na de nuya ją'i'ʉ o da 'ñembi: “Ajuą da max'a'i”, go gue'ą di mfaxui yá ts'o'bɛfi nuya ją'i'ʉ.

Ya ngąxa noya

12 Dí pɛ'tshmą ndunthi te ga xi'ahʉ, pe hønsɛ dí xi'ahʉ nuya ya noya dí op'a'ihʉ, ngue'ą dí beni ga tsøñ'a'ihʉ

ne ga hñandahmihн pa ga
ña̱hн, pa njabн xi ga johyahн.
13 Pɛñ'a'ihн ya nzɛngua
yá ba̱tsi ri cu nú'a̱ to'o xa
huahna Aju̱a̱ nehe. Njabн
gue'a̱.

RÁ HÑU RA XUUA
RÁ HÑU RA CARTA NÚ'Ą BI 'YOFO RA APOSTOL NSANJUA

Mi hmą xá hño de ra Gayo

1 Núga drá Xuua ya drá ndąxjua, dí op'a'i ma zi hmądi cu Gayo nú'i dí mą'i ngue'ą mahyɛgui dí camfrihʉ nú'ą majuąni.

2 Ma zi cu'i, dí apa Ajuą da bøni xá hño gatho nú'ą guí øt'e. Ngu ri coraso 'bʉi xá hño co Ajuą, njabʉ nehe dí ne gui 'bʉi xá hño ja ri te.

3 Dá johya ndunthi nu mi zøhøua 'raya cu ne bi xicagui'ʉ gue xi guí 'yo xá hño ne guí øt'e nú'ą majuąni ngu nú'ą ri manda Ajuą.

4 Nú'ʉ to'o xa gamfri nú'ą dá uti, nú'ʉ́ dí øt'a ra uɛnda gue ma bątsi, ne xi dí johya ndunthi nura ora dí øde gue ri sigui øt'e nú'ą majuąni ngu ri manda Ajuą.

5 Ma zi cu'i, nu'í guí øt'e 'nara hoga 'bɛfi ngue'ą guí umba ra mfats'i ya cu masque hinguí pądi'ʉ.

6 Nura ora ndí munts'iheua ja ra niją, nuya cu bi zøhøua bi metcahe de nú'ą ra hmąte xcá umbabi'ʉ. Xá hño gui sigui gui fats'i'ʉ ne gui umbi'ʉ nú'ą mathoni pa da 'ño da mąmba rá noya Ajuą, ngue'ą nu'ʉ́ pɛpabi Ajuą.

7 Nu'ʉ́ xa zogui yá ngu ne 'yo zofo ya ją'i de ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ne hinxa hñąni'ʉ ni 'nara mfats'i de nú'ʉ hingyá cu.

8 Por gue'ą nujʉ mathoni ga faxhʉ'ʉ. Ga mfaxhʉ 'na ngu ma'na pa da ntʉnga rá noya Ajuą.

Rá nts'o'mʉi ra Diótrefe

9 Dá pɛñ'a'ihʉbʉ 'nara carta ja ri hmunts'ihʉ, pe nura cu Diótrefe nú'ą to'o di 'ñets'isɛ pa da ndą de ya cu ja ri nijąhʉ, hingui ne da 'yøt'e nú'ą dí mąñhe.

10 Hangue nu xcrá mabʉ ga tsøñ'a'ihʉ, ma ga xi'a'ihʉ ja ri hmunts'ihʉ te øt'a ra cu Diótrefe. Nu'ą́ nønje ne mą nú'ą hinga majuąni pa hinda 'yøtcaguihe ya cu. Nú'ą́ ne gue go da t'øte'ą. Ne hinga hønsɛ'ą øt'e, nehe hingui umba ntsaya nú'ʉ ya cu tsøñ'a'ihʉ, ne hącuabi ya cu gue hinda umba ntsaya nehe'ʉ. Nu'ą tó'o ri unga ntsaya, ra cu Diótrefe ɛni de ra niją.

11 Ma zi hmądi cu'i, oxqui ma gui øt'e ngu øt'a ya ts'o'mʉi gá ją'i. Ma'na xá hño tɛmba yá 'mʉi nú'ʉ to'o øt'e xá hño. Nu'ą tó'o øt'e xá hño, gue'ą rá bątsi Ajuą, ha nu'ą tó'o hingui øt'e xá hño, hinxa bądi Ajuą.

Hmą mi øt'e xá hño ra Demetrio

12 Numa cuhʉ ra Demetrio, gatho ya cu ñą xá hño de gue'ą, ngue'ą nu'ą́ øt'e nú'ą majuąni. Necje nehe, dí mąñhe gue nu'ą́ øt'e xá hño. Ne guí pądi gue nú'ą dí mąñhe gue'ą majuąni.

Ya ngąxa noya

13 Ja ndunthi te ga xi'i, pe hindí ofoua gatho.
14 Ngue'ą dí beni ga mabʉ 'bestho pa ga hñandahmihʉ ne ga ñąhʉ.
15 Ma zi cu Gayo, Ajuą da maxʼaʼi. Gatho ma mpądihʉ nú'ʉ 'bʉcua pɛñ'a'i ra nzɛngua. 'Yøtca ra mąte gui fat'ajuą cada 'nama mpądihʉ nú'ʉ bí 'bʉi de guepʉ. Njabʉ gue'ą.

RA JUDA

RA CARTA NÚ'Ạ BI 'YOFO RA APOSTOL NSAN JUDA

Ra apostol Juda opabi yá nthahni Ajuạ

1 Núga drá Juda rá cugui ra Cobo ne rá 'bɛgogui ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Dí op'a'ihʉ gatho nú'ahʉ xa huahn'ahʉ Ajuạ. Ajuạ ma Dadahʉ xi ri mạdi'ihʉ, ne ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo su'a'ihʉ.

2 Ajuạ da mɛ'ts'ahʉ ndunthi ra nthecate ne ra hmạte, ne da max'ahʉ pa gui 'bʉhʉ te rá 'ñentho.

Nú'ʉ to'o udi ya nc'uamba (2 Pedro 2:1-17)

3 Ma zi hmạdi cu'ihʉ, ndí beni ga op'a'ihʉ hmạhạ de nú'ạ stá camfrihʉ pa ga mpøhøhʉ. Pe nubyá dí beni mathoni ga op'a'ihʉ pa ga xi'ahʉ gue oxqui hophʉ to'o da 'uec'a'ihʉ de nú'ạ xcá camfrihʉ. Gui njahʉ ngu 'nara hoga soldado, xi gui ñạnihʉ nú'ạ xcá camfrihʉ, nguetho Ajuạ ya xa 'yɛntc'a ja ma 'yɛhʉ nuna ra jamfri dí pɛ'tshʉ nújʉ yá mɛtiguihʉ'ạ.

4 'Raya ts'ojạ'i ya xa yʉt'a mant'ạgui habʉ 'bʉi ya cu. Nu'ʉ́ øt'a ya ts'o'bɛfi ne eñ'ʉ: "Ajuạ xi ja rá nthecate hangue hinte da 'yøtcahʉ de nú'ạ dí øthʉ." Njabʉ mạñ'ʉ, pe hingo majuạni. De maya'bʉ bi t'ofo gue mi ma da 'mʉi ya ts'ojạ'i ngu'ʉ, ne Ajuạ xa 'yɛ'mbi pa da castiga'ʉ. Nú'ʉ ya ts'ojạ'i'ʉ gue'ʉ cønga Ajuạ ma Hmuhʉ ne ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

5 Dí ne ga ben'a'ihʉ de nú'ạ ya guí pạdihʉ, gue Ajuạ bi ñạnga ya me Israel pa bi bøni'ʉ de Egipto, pe 'mɛfa nu'ʉ himbi ne bi gamfri'ạ, bi huati'ʉ.

6 Nehe dí ne ga ben'a'ihʉ de nú'ʉ ya ɛnxɛ mbi 'bʉ ma-hets'i ne bi nts'o'yøde ngue'ạ nu'ʉ́ mi ne ma'na ra ts'ɛdi xa t'umbi pa da ndạ, ne bi zogui'ʉ yá mạca 'mʉi habʉ mi 'bʉi'ʉ. Hangue Ajuạ bi mɛhni'ʉ pa ja ra 'bɛxuui habʉ thạt'i co ya tøcbøjạ asta ra pa'ạ Ajuạ da hñạ'mba nguɛnda ne da castiga'ʉ.

7 Nehe dí ne ga ben'a'ihʉ nú'ạ te bi tho ya me Sodoma ne ya me Gomorra, ne ma'ra ya hnini guetbʉ de gue'ʉ. Nuya jạ'i mengu de guehni bi nts'o'yøde nehe ngu ya ts'o'ɛnxɛ. Nuya jạ'i'ʉ toraza mi hñuxui'ʉ, y nuya 'ñøhø mri hñuxui yá mi'ñøhøui, ha nuya 'bɛhñạ mri hñuxui yá mi'bɛhñạui. Hangue Ajuạ bi mɛmpabi'ʉ ra tsibi pa bi zạt'i'ʉ. Guehna 'nara nt'udi pa gatho nujʉ, hinga nts'o'yødehʉ pa hindra castigaguihʉ ja ra tsibi nú'ạ zø pa nzạntho.

8 Nuya ts'ojạ'i to'o xa yʉt'a ja ya hmunts'i, gue'ʉ ri nhyɛcuaui ngu nú'ʉ ya ts'o'ɛnxɛ ne nú'ʉ ma'ra ya ts'ojạ'i. Hingui tsạma yá mfeni, 'ñena 'ui'thạ, ne ri ts'onga yá ndo'yo co ya ts'ot'øt'e øt'e. Hingui ne'ʉ to

da manda, ne ña̱ma'ñн de yá ɛnxɛ Ajua̱ nú'н to'o ha̱ ra ts'ɛdi.
9 Pe nurá da̱nga ɛnxɛ Ajua̱ nú'a̱ rá thuhu ra Migue himbi 'øt'e ngu øt'e'н. Nu mi ntsanoyaui ra ts'onda̱hi pa himbi hopi bi hña̱'tsua rá ndo'yo ndu ra Moise, himbi ne bi zнi de nú'a̱ xqui 'øt'e'a̱, nu'a̱ bi 'øt'e, bi zofo co ya noya xá hño, ne hønsɛ bi 'ñembabi: "Ra Zidada go gue'a̱ da hña̱n'a nguɛnda."
10 Pe nuya ts'oja̱'i'н øtbuhlatho de nú'a̱ hingui pa̱di'н. Hinte yá fa̱di nja ngu ya mbo'oni. Nu'ń øt'e nu'a̱raza go da ne'н, hangue njabн ma'na rí nts'ocsɛ'н.
11 ¡Tengu ya ts'othogui ma da thogui'н! Nú'ń gue'н ya ts'o'yøde ngu ra Caí nú'a̱ to'o himbi ne bi 'øt'a nú'a̱ bi ma̱ Ajua̱. Nehe nu'ń nja ngu ra Balaam nú'a̱ to'o mi øt'a nú'a̱ xá nts'o pa da da̱ ra boja̱. Nehe nu'ń nja ngu ra Coré nú'a̱ to'o bi nø'tuabi ra Moise. Hangue nú'á̱ ne gatho nú'н to'o mri dɛni'a̱, bi dut'a ra hai, bi du'н.
12 Nuya ts'oja̱'i'н pa ja ri ngohн, ne ri ñuni con gue'ahн, ne xi ya ts'o'yo'н, ne ri japi da ts'oca ri ngohн. Nu'ń nja ngu ya guui 'ñena ma da 'ua̱i, pe di duda ra nda̱hi, njabнtho nuya ts'oja̱'i di hyatc'ua di hyat'ni. Nú'ń nja ngu ya 'bai gá fruta thø'mi da unga ra fruta pe otho. Njabнtho'н. Nu'ń nja ngu ya 'bai gá fruta xa du, xra c'нtsi con gatho yá 'yн. Nu'ń ma̱ gue ma da 'øt'a ndunthi, pe hinte øt'e.
13 Nú'ń gue'н nja ngu ra ndehe 'yonga ra nda̱hi asta rá fнgui tsøni ja ra ñanthe ne ja bí tsohni yá paxi. Njabн ri hnequi yá ts'o'bɛfi'н. Nehe nu'ń nja ngu ya tsø xa ponga yá 'ñu ne xa 'mɛdi'н ja ra 'bɛxuui. Njabн nehe nuya ts'oja̱'i'н ma da 'mɛdi pa nza̱ntho.
14 Nura Enoc go gue'a̱ rá 'bɛto de yá 'bɛto ra Adá asta rá cнt'a, maya'bн bi ma̱ de nuya ts'oja̱'i, ne bi 'ñena: "'Yøhн gue ma da 'ñepн ra Zidada co ya 'motho gá ɛnxɛ.
15 Ma da 'ñehe pa da hña̱'mba nguɛnda gatho ya meximhai, ne pa da castiga ya ts'oja̱'i de ya ts'ot'øt'e xa 'øt'e'н, ne ma da castiga nú'н ya nønte xa nønga Ajua̱."
16 Nuya ja̱'i'н te yá zɛya, y hinte ri ho'н. Nú'ń øt'e nu'a̱raza ra ts'oqui go da ne'н, te yá 'ñets'i, y xi ho'ta ya ja̱'i pa ne te da t'umbi'н.

Ra ts'ofo pa ya gamfri pa da jamasu te øt'e'н

17 Pe nu'ahń ma hma̱di cu'ihн, beñhн nú'a̱ bi ma̱nga ma'mɛt'o nuya apostol nuyá 'mɛhni ma Zidadahн ra Jesucristo.
18 Nu'ń bi xi'ahн gue ma da 'mнi nú'н to'o da 'ñøtbuhlatho de Ajua̱ nu de yá nga̱ts'i ya pa. Nú'ń hønsɛ ri ho da 'øt'a yá ts'onc'at'i.
19 Ne 'ueca ya cu, ne hingui øt'e'н ngu nú'a̱ ri manda Ajua̱, hønsɛ øt'e nú'a̱ go da ne'н. Nu'ń hingui 'bнhui ra Ma̱ca Nda̱hi.
20 Pe nu'ahн ma hma̱di cu'ihн, dá nja ri ts'ɛdihн

de nú'ą̱ ra mą̱ca jamfri xcá hąnihʉ xá nsunda, ne 'yapabihʉ Ajuą̱ ngu nú'ą̱ da 'ñu't'a'ihʉ ra Mą̱ca Ndąhi.
21 Nsusɛhʉ pa gui 'bʉhʉ xá hño ja rá hmą̱te Ajuą̱. Hñu'mba mʉihʉ. Tø'mhʉ nú'ą̱ ra te ma da t'a'ahʉ pa nzą̱ntho ngue'ą̱ ma Zidadahʉ ra Jesucristo bi yo rá mʉi con gue'ahʉ.
22 Zohʉ nú'ʉ to'o ri dʉhʉ. 'Ñutuahʉ pa ma'na da bą̱di'ʉ nú'ą̱ majuą̱ni ne da gamfri'ʉ xá hño.
23 Nehe zohʉ nú'ʉ ma'ra øt'a ya ts'oqui pa ya hinda sigui da 'øt'e, ja ra uɛnda 'na guí hanthʉ xa zo ja ra tsibi ne gui dą̱ma jʉcjʉ. Huequihʉ nú'ʉ to'o xi 'bʉi ja yá ts'oqui, ne zohʉ'ʉ. Pe jamasuhʉ pa hinda ja'ahʉ gui 'øthʉ ya ts'oqui nehe. Ʉtsabihʉ yá nts'o'mʉi'ʉ, 'øthʉ ra uɛnda ngu 'nara ts'odutu ni pa to da dat'i.

Ya ngą̱xa noya dega jąhñą̱

24 Ajuą̱ ja rá ts'ɛdi, nu'ą̱ da su'a'ihʉ pa hingui 'ueguehʉ de nú'ą̱ xcá camfrihʉ. Ma da 'bap'a'ihʉ ja rá thandi'ą̱ habʉ da za gui hyanduahʉ rá nsunda'ą̱ ngue'ą̱ ya hinte ma ts'oqui gri tuhʉ, ne xi ma gui johyahʉ ndunthi.
25 Nubya ne pa nzą̱ntho ga nsundahʉ Ajuą̱ nú'ą̱ to'o bi pøhøguihʉ ngue'ą̱ bá pɛhna ma Zidadahʉ ra Jesucristo pa bi du po rá nguecjʉ. Ajuą̱ xi ra dą̱ngui'ą̱, ne xi ja rá ts'ɛdi ne hą̱ ra ts'ʉtbi, ne ri manda'ą̱ desde rá mʉdi, asta nubya, ne pa nzą̱ntho. Njabʉ gue'ą̱.

RA APOCALIPSI
RA LIBRO NÚ'Ą BI 'YOFO RA APOSTOL NSANJUA DE NÚ'Ą
TE BÁ HANDI NE BÁ ØDE NUNI MAHETS'I

Ra Zidada Jesucristo bi 'ñutua ra apostol Xuua gatho nú'ą te ma da nja

1 Nuna ra noyaną bi mą Ajuą ra Dada, bi xipabi ma zi Hmuhн ra Jesucristo pa njabн nehe'ą bi 'ñutcaguihн nújн dí pɛpabihн'ą. Nú'ą́ bi 'ñutcaguihн nú'н ya t'øt'e ma da nja 'bestho. Hangue bá pɛhna rá ɛnxɛ pa bi 'ñutcagui núga drá Xuua dí pɛpabi'ą.

2 Nuga dí damajuąni de rá noya Ajuą ne de nú'ą xa xicagui ra Zidada Jesucristo, ne de gatho nú'ą stá handi.

3 Njąpi nú'н to'o da hñe'ti ne nú'н to'o da 'yøde nuya ya noya de nú'ą ma da nja, ne da 'øt'a nuya ya t'øt'e xa t'ofo, ngue'ą ya ma da nja gatho.

Ra apostol Xuua opabi ya gamfri nú'н ri munts'a gatho nú'н yoto ya niją

4 Núga drá Xuua dí op'a'ihн nú'ahн gyá gamfrihн grí muntshн gatho nú'н yoto ya niją nuni Asia. Ajuą nú'ą 'bнi, ne nząntho xa 'mнi, ne ma da 'mнi pa nząntho, da jąp'a'ihн ne da max'ahн pa gui 'bнhн te rá 'ñentho. Nehe da jąp'a'ihн nú'н yoto ya ndąhi 'bнi ja rá thandi Ajuą habн bí hudi'ą.

5 Nehe da jąp'a'ihн ra Zidada Jesucristo nú'ą to'o nząntho mąnga nú'ą majuąni. Nú'ą́ go gue'ą xi rá mнdi bi yopa nte de gatho nú'н xa du, y nú'ą́ di manda gatho nú'н ya ndą de ja ra ximhai. Nú'ą́ mącaguihн y co rá ji'ą xa xнgaguihн ma ts'oquihн.

6 Ne xa hñuxcaguihн'ą ngu dyá ndąhн ne ngu dyá macjąhн pa ga pɛpabihн Ajuą rá Dada. ¡Drá nsunda'ą ngue'ą ja rá ts'ɛdi pa nząntho! Njabн gue'ą.

7 ¡Pąhн gue nu'ą́ ma da 'ñehe ja ya guui, y gatho ya ją'i ma da hyandi'ą! Nehe di 'bнhni nú'н to'o bi sнni'ą pa bi du, hangue nehe'н ma da hyandi'ą. Gatho ya ją'i de gatho rá ngнni ra ximhai ma da nzoni co ra dumнi nu stí hyandi da zøhø'ą. Ma da njabн, njabн gue'ą.

8 "Nuga go gueque rá mнdigui ne asta rá gąts'i, ngu ya letra fнdi desde ra A asta ra Zeta", njabн ena Ajuą nú'ą 'bнi, ne nząntho xa 'mнi, ne ma da 'mнi pa nząntho. Go gue'ą pɛ'tsa gatho ra ts'ɛdi.

Ra apostol Xuua bi hyanda ra Zidada Jesucristo xá nsunda

9 Núga drá Xuua ri cuguihн, ne mahyɛgui drí sufrihн ya ts'othogui. Pe da za ga tsɛthн ngue'ą mahyɛgui ma mfenihн co ra Zidada Jesucristo nú'ą to'o faxcaguihн pa da za ga 'bнhн con gue'ą habн di ndą'ą. Nuga ndí 'bнi ja 'nara zi hai rá thuhu

Patmo, nura hai'ą o madetho de ra ndehe. Ja guehni bá ts'ogagui, ja ra uɛnda ndí jot'a fadi, ngue'ą ndí mąmbabi rá noya Ajuą ne ndí damajuąni de ra Zidada Jesucristo.

10 'Nará pa ra Zidada, dá handa 'nara thedi bi 'ñutca ra Mąca Ndąhi, ne dá øde 'nara noya de møte ma xɧtha ngu rá nzɧni 'nara trompeta,

11 ne mi ena:

—Nuga go gueque rá mɧdigui ne asta rá gąts'i, ngu ya letra fɧdi desde ra A asta ra Zeta. 'Yofo ja 'nara hɛ'mi gatho nú'ą guí handi, nepɧ gui pɛhni pa Asia nuni habɧ bí ja nú'ɧ yoto ya nijąą, nu'ą rá mɧdi rá thuhu ra Efeso, nepɧ Esmirna, nepɧ Pergamo, nepɧ Tiatira, nepɧ Sardi, nepɧ Filadelfia, nepɧ Laodicea.

12 'Mɛfa dá mpɧnts'i pa dá handi to'o nú'ą mi zocagui. Y nu ndá mpɧnts'i, dá handa yoto ya mfoxyo dega oro mi jani.

13 Y madetho de nú'ɧ yoto ya mfoxyo dá handa 'nara 'ñøhø mi 'bahni ngu nú'ą bi 'ñe bi njąą'i. Mi he 'nara he xmá ma, y asta mi tsønga ja yá ua, ne mi ngɧt'a 'nara ngɧt'i dega oro, y asta mi tsønga ja rá tiñą.

14 Ha nuyá stą xi xmá nt'axi ngu ra t'axa xi'yo o ngu ra tsɛ. Nuyá da mi zø 'ñena ra tsibi.

15 Nuyá ua asta mri huɛxqui ngu 'nara hoga c'ast'a bøją rá thuhu ra bronse xa t'ɛnt'a ja ra tsibi ne xá coni. Nurá noya mri nt'øde nts'ɛdi 'ñena ri nhyahni ra nzøthe.

16 Ne mri hñą ja rá 'yɛ ra 'ñɛi yoto ya tsø, y de ja rá ne mi pønga 'nara mahuai dega yo filo. Nurá hmi mi yot'i co rá nsunda sɛhɛ'ą 'ñena mi zø ra hyadi con gatho rá ts'ɛdi.

17 Nu ndá handi'ą, 'bestho ra ora'ą dá tagui ja yá ua, ne dá hødu, y nu'ą́ bi dɧngagui co rá 'yɛ ra 'ñɛi ne bi 'ñengagui:

—Oguí tsu, nuga go gueque rá mɧdigui ne asta rá gąts'i.

18 Nuga dí te. Dá tuhmą, pe nubyá stá yopa nte pa nzątho. Ne go drí manda nú'ɧ xa du ne dí hą ya nsoqui de habɧ jot'i'ɧ.

19 'Yofo gatho nú'ą xcá hyandi, ne nú'ɧ jabya, ne nú'ɧ ma da nja 'mɛfa de guehya.

20 Nú'ɧ yoto ya tsø xcá hyandi ndí hą ja ma 'ñɛi, ne nú'ɧ yoto ya mfoxyo dega oro xcá hyandi, ma ga xi'i te rí bøni'ɧ: nú'ɧ yoto ya tsø gue'ɧ yoto ya ɛnxɛ de nú'ɧ yoto ya nijąą, ha nú'ɧ yoto ya mfoxyo xcá hyandi go gue'ɧ nú'ɧ yoto ya nijąą.

2

Ya noya pa nú'ɧ yoto ya nijąą, y rá mɧdi Efeso

1 'Yopabi njaua nú'ą ra ɛnxɛ de ra nijąą nuni Efeso, ne 'ñembabi: "Nú'ą to'o hą ja rá 'yɛ ra 'ñɛi nú'ɧ yoto ya tsø, go gue'ą nú'ą to'o 'bɧ madetho de nú'ɧ yoto ya mfoxyo dega oro, nu'ą́ bi mąnga njaua:

2 Nuga dí pądi de gatho nú'ą guí øthɧ, xcá mpɛfihɧ ndunthi, ne xi xcá tsɛthɧ

gatho ya ts'othogui, ne hinxcá ntsixhʉ ya ts'o'mʉi gá ja̱'i, ne nú'ʉ to'o ena gue go gue'ʉ yá 'mɛhni Ajua̱ pe hinga majua̱ni, xcá unga nguɛnda nú'a̱ te øt'e'ʉ gue hinga majua̱ni yá 'mɛhni Ajua̱, ngue'a̱ gue'ʉ 'raya c'uamba ja̱'i.

3 Xcá sufrihʉ ne xcá tsɛthʉ ne xcá mpɛfihʉ ndunthi po rá ngueque ne hinxa zabi'ihʉ.

4 Pe stá unga nguɛnda gue hingrí ma̱caguihʉ ngu gá ma̱caguihʉ rá mʉdi.

5 Hangue beñhʉ hangu rá ndunthi gá ma̱caguihʉ rá mʉdi. Nubyá ñobrihʉ, ne pɛfihʉ ya hoga 'bɛfi ngu rá mʉdi. Nu'bʉ hingui ne gui ñobrihʉ, 'bestho ma ga mabʉ ne ga ha̱c'ahʉ ri mfoxyohʉ de habʉ ja'a̱, nú'á̱ gue'a̱ ga ha̱c'ahʉ nú'a̱ ra 'bɛfi stá 'ra'ahʉ.

6 Xá hño gue xcá ʉtsahʉ yá ts'o'bɛfi ya nicolaita ngue'a̱ nequi drí ʉtsa'ʉ nehe.

7 Nu'a̱ tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'a̱ ma̱nga ra Ma̱ca Ndа̱hi pa zofo ya nija̱. Y nu'a̱ tó'o da nta̱te de nú'a̱ hingui ho, ga umba nsɛqui da zipabi rá fruta nú'a̱ ra 'bai gá za bí 'bai nuni mahets'i habʉ bí 'bʉ Ajua̱. Nura 'bai gá za'a̱ ri umba ra te pa nza̱ntho nú'a̱ to da zipa rá fruta."

Ya noya pa nú'a̱ ra nija̱ rá thuhu Esmirna

8 Nehe 'yopabi nú'a̱ ra ɛnxɛ de ra nija̱ Esmirna, y xipabi njaua: "Nú'a̱ to'o gue'a̱ rá mʉdi ne asta rá ga̱ts'i, nú'a̱ to'o bi du pe bi yopa nte, go gue'a̱ bi xicagui gue ga xi'ahʉ njaua:

9 Nuga dí pa̱di ri 'bɛfihʉ ne hanja xa t'ʉtsa'ihʉ. Gyá hyoyahʉ dega boja̱, pe gyá ricohʉ co Ajua̱. Nú'ʉ ya ja̱'i ri 'ñɛt'a xodyo, dí pa̱di gue nu'ʉ́ xa ña̱ma'ñʉ de gue'ahʉ, ngue'a̱ gue'ʉ 'raya ja̱'i de ra Satá.

10 Oguí tsuhʉ de nú'a̱ te ma gui thoguihʉ. Pa̱hʉ gue ra ts'onda̱hi ma da got'ahʉ fadi 'ra de gue'ahʉ pa ja da hnecni ua xi ja ri jamfrihʉ. 'Rɛt'a ma pa ma gui thoguihʉ nú'ʉ ya ts'othogui'ʉ. Pe dá zɛdi ri jamfrihʉ asta ri duhʉ, y nuga ma ga 'ra'ahʉ ra te pa nza̱ntho ngu 'nara corona dega tha̱ha̱.

11 Nu'a̱ tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'a̱ ma̱nga ra Ma̱ca Ndа̱hi pa zofo ya nija̱. Y nu'a̱ tó'o da nta̱te de nú'a̱ hingui ho, hinda ma ja ra nidu habʉ bí ja rá ñoho ra du."

Ya noya pa nú'a̱ ra nija̱ rá thuhu Pergamo

12 Nehe 'yopabi nú'a̱ ra ɛnxɛ de ra nija̱ nuni Pergamo, 'yopabi njaua: "Nú'a̱ to'o ha̱ ra mahuai dega yo filo, nú'á̱ gue'a̱ xi'ahʉ njaua:

13 Nuga dí pa̱di ri 'bɛfihʉ ne dí pa̱di habʉ guí 'bʉhʉ. Guí 'bʉhʉ habʉ ri manda ra Satá, pe masque ja guí 'bʉhʉni, nu'ahʉ́ xcá camfriguihʉ xi xá hño, ne hinxcá c

̱ngaguihʉ, nixi nu mi tho ra Antipa nú'a̱ bi damaju̱ni xá hño de gueque. Nu'á̱ bi tho nuni habʉ guí 'bʉhʉ, habʉ ri manda ra Satá.

14 Pe nuga dí pa̱di gue 'bʉi
'ra de gue'ahʉ to'o camfri
nú'a̱ te mi udi ra Balaam, y
nuga hindrí ho njabʉ. Ra
Balaam bi 'ñutua ra Balac
hanja bi za bi japa ya me
Israel da 'yøt'a ya ts'oqui. Bi
'ñutuabi'ʉ da zi nú'ʉ ya ngø
t'umbi dega hña̱'ti nuya c'oi,
nehe bi 'ñutuabi da hñuxui
nu'a̱raza ra 'bɛhña̱.
15 Ne 'bʉi 'ra de gue'ahʉ
nú'ʉ to'o camfribi yá
nt'utuate ya nicolaita, nú'ʉ
ya nt'utuate'ʉ gue'ʉ drí ʉtsa
nehe.
16 Hangue ñobrihʉ ne
'ueguehʉ de gue'ʉ. Nu'bʉ
hina, 'bestho ma ga mabʉ
pa nú'ʉ to'o øt'a njabʉ ma ga
castiga co nú'ʉ ya noya pønga
de ja ma ne, gue'a̱ ngu 'nara
mahuai dega yo filo.
17 Nu'a̱ tó'o ne da 'yøde, dá
'yøde nú'a̱ ma̱nga ra Ma̱ca
Nda̱hi pa zofo ya nija̱. Y nu'a̱
tó'o da nta̱te de nú'a̱ hingui
ho, ma ga umbi da zi nú'a̱ ra
maná xa t'a̱gui, ne ga umba
'nara zi t'axa do, y de ja nú'a̱
ra t'axa do'a̱ xa t'ofo 'nara
'ra'yo thuhu, y hønsɛ nú'a̱ to'o
ma da hña̱ni'a̱, go gue'a̱ ma da
ba̱di te di bønga nú'a̱ ra thuhu
di huxni."

Ya noya pa nú'a̱ ra nija̱ rá thuhu Tiatira

18 Nehe 'yopabi nura ɛnxɛ
de ra nija̱ nuni Tiatira,
'yopabi njaua: "Rá T'ʉ Aju̱a̱
nú'a̱ to'o zø yá da ngu 'nara
tsibi ne di huɛxca yá ua ngu
'nara bronse xá coni, gue'a̱
ma̱ njaua:
19 Nuga dí pa̱di te gatho guí
øt'ehʉ, ne tengu rá nda̱ngui
ri hma̱tehʉ ne ri jamfrihʉ, ne
grí mfaxhʉ 'na ngu ma'na,
ne hinxcá tsayahʉ guí øthʉ
ya hoga 'bɛfi. Nehe dí pa̱di
gue nú'a̱ ri 'bɛfihʉ ma'na xa
ndunthibya que rá mʉdi.
20 Pe dí pa̱di gue guí øt'ehʉ
ma'ra ya t'øt'e nú'ʉ hindrí ho.
Guí hoptahʉ nú'a̱ ra 'bɛhña̱
rá thuhu ra Jesabe da hyat'a
nú'ʉ to pɛpcagui, ngue'a̱ nu'á̱
ena gue go gue'a̱ 'nara 'mɛhni
de Aju̱a̱, pe hinga maju̱a̱ni,
ngue'a̱ nu'á̱ 'nara hyate. Nu'á̱
utuabi nú'ʉ to'o pɛpcagui gue
da hñuxui nu'a̱raza ra 'bɛhña̱,
nehe utuabi da zi nú'ʉ ya ngø
t'umbi dega hña̱'ti nuya c'oi.
21 Nú'a̱ ra 'bɛhña̱'a̱ stá
tsocuabi 'raya pa pa da ñobri,
pe hinxa ne xa ñobri de nú'a̱
ra ts'o'bɛfi pɛfi.
22 Pa̱hʉ gue nú'a̱ ra 'bɛhña̱'a̱
ma ga japi da 'mɛnga ja
ra mfidi co 'nara hñeni, pa
da thogui ndunthi ya ʉgui.
Nehe ma ga japi da thogui
ya ts'othogui gatho nú'ʉ to'o
xa hñuxui'a̱ 'bʉ hinda ñobri'ʉ
nehe de yá ts'o'bɛfi'ʉ.
23 Nura 'bɛhña̱'a̱ nehe ma
ga japi da du yá ba̱tsi. Y
njabʉ da ba̱di gatho ya nija̱
gue go gueque dí pa̱tuabi yá
mfeni ne yá coraso gatho ya
ja̱'i, hangue ngu rá 'bɛfi cada
'nara ja̱'i, gue'a̱ ma da njabʉ
rá njut'i nehe.
24 Ha nu'ahʉ guí 'bʉhʉbʉ
Tiatira ne hinxcá camfrihʉ
nuya ya ts'ont'utuate hinga
maju̱a̱ni, y nixi hinxcá ne
xcá pa̱hʉ nú'a̱ ra nt'utuate'a̱,
ngue'a̱ nú'ʉ to'o udi ma̱ñ'ʉ
gue gue'a̱ rá nt'utuate ra Satá,
y ma̱ñ'ʉ gue xi xá hñei pa to

da bạdi, dí xi'ahʉ gue oxqui øthʉ nú'ʉ ya ts'oqui stá xi'ahʉ; y hinte ma'na drí 'bɛp'ahʉ.

25 Nu'ạ gui 'øthʉ, siguihʉ co nú'ạ xcá camfrihʉ asta hinga yopa pengui.

26 Y nu'ʉ tó'o da ntạte de nú'ạ hingui ho, ne da 'øt'e nú'ạ ra 'bɛfi stá manda asta rá gạts'i, nuga ma ga umbabi ra ts'ɛdi pa da ndạ ja gatho ya hai de ra ximhai,

27 njabʉ ngu xa 'raca ra ts'ɛdi ma Dada pa ga ndạ. Ne nu'ʉ́ ma da ndạ con gatho ra ts'ɛdi, ja ra uɛnda di hạ 'nara ts'ʉt'o dega bøjạ pa da huata ya hnini de gatho ya hai de ra ximhai asta hinda gohi ngu 'raya dohmi xa dehmi.

28 Y nuga ga umbabi'ʉ nú'ạ ra hyats'i ngu rá hyats'i ra haxatsø.

29 Nu'ạ tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'ạ mạnga ra Mạca Ndạhi pa zofo ya nijạ."

3

Ya noya pa nú'ạ ra nijạ rá thuhu Sardi

1 Nehe 'yopabi nú'ạ ra ɛnxɛ de ra nijạ nuni Sardi, 'yopabi njaua: "Nú'ạ to'o pɛ'tsua nú'ʉ yoto yá ndạhi Ajuạ, ne nú'ʉ yoto ya tsø, mạnga njaua: Nuga dí pạdi ri 'bɛfihʉ, ri hnequi gue guí tehʉ, pe xcá tuhʉ de ja ra ts'oqui.

2 Nuhuhʉ pa gui nsuhʉ, ne 'uehʉ de ja ra ts'oqui, ne ma'na dá nja ri jamfrihʉ nú'ạ ya mi ja pa xcá 'bɛhmạhʉ, ngue'ạ stá pạdi gue hingui ho ri 'bɛfihʉ ja rá thandi ma Dada.

3 Hangue beñhʉ de nú'ạ xcá hạñhʉ. Camfrihʉ'ạ xá hño, ne ñobrihʉ. Nu'bʉ hingui nsuhʉ, xcrí dạmfrihʉ ga tsømbʉ ngu ra ora tsønga 'nara be.

4 Pe 'bʉi 'ra de gue'ahʉ núbʉ Sardi nú'ʉ to'o hinxa hopi da ts'oca yá jamfri co nú'ʉ ya ts'o'bɛfi guí øthʉ, nú'ʉ́ gue'ʉ xa su yá t'axa he nú'ʉ he pa hinxa nts'oni. Go gue'ʉ ma ga 'ño'be ne ga nhyehe mahyɛgui dega t'axa he ngue'ạ dí 'ñepi da hñe njabʉ'ʉ.

5 Y nu'ʉ tó'o da ntạte de nú'ạ hingui ho, ma da hñe dega t'axi, y hinga ma ga hạcuabi yá thuhu de ja ra libro habʉ huxa yá thuhu nú'ʉ to ma da mɛ'tsa ra te pa nzạntho, nehe ga xipa ma Dada ne yá ɛnxɛ'ạ gue dí pạdi'ʉ.

6 Nu'ạ tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'ạ mạnga ra Mạca Ndạhi pa zofo ya nijạ."

Ya noya pa nú'ạ ra nijạ rá thuhu Filadelfia

7 Nehe 'yopabi nú'ạ ra ɛnxɛ de ra nijạ Filadelfia, 'yopabi njaua: "Nú'ạ to'o gue'ạ Ajuạ xá nsunda ne hønsɛ go gue'ạ øt'a gatho nú'ạ majuạni, nú'ạ to'o gue'ạ ngu rá mpøte ndu ra Davi pa da ndạ, go gue'ạ hạ ra nsoqui, hangue gatho nú'ạ ra gosthi da xoqui'ạ, hinda za to da got'i, y gatho nú'ạ ra gosthi da got'i, hinda za to da xoqui, nu'ạ́ ena njaua:

8 Nuga dí pạdi ri 'bɛfihʉ, ne stá xoc'ahʉ 'nara gosthi pa gui zofohʉ ma'ra, y hinda za to da got'i. Ngue'ạ masque

hinguí pɛ'tshʉ ndunthi ra ts'ɛdi, pe xcá 'øthʉ nú'ą̱ mą̱nga ma noya, ne hinxcá ntsuhʉ xcá mą̱ñhʉ de gueque.

9 'Bʉi 'ra ena gue ya xodyo, pe hinga majuą̱ni, nu'ʉ́ hate, ngue'ą̱ nu'ʉ́ go gue'ʉ yá ją̱'i ra Satá. Pą̱hʉ gue nuga ma ga hą̱cuabi'ʉ yá nt'ets'i pa da ndandiñą̱hmu ja ri uahʉ, pa da bą̱di'ʉ gue drí mą̱'ahʉ.

10 Ngue'ą̱ nu'ahʉ́ xcá tsɛthʉ gatho nú'ą̱ te xcá thohʉ ngu nú'ą̱ dá xi'ahʉ, hangue nuga ma ga su'ahʉ pa hingui thohʉ nuya ts'othogui ma da nja maxøgue ja ra ximhai. Ma da 'ñehe nú'ʉ ya ts'othogui'ʉ pa dra tsapi gatho ya ją̱'i 'bʉ ja ra ximhai, pa ja da hnecni to'o nú'ʉ ma da zɛti, to'o hina.

11 Beñhʉ gue nuga ma ga ehe 'bestho. Siguihʉ gui camfriguihʉ xá hño, pa ni 'na hinda za to da hñą̱n'a ri thą̱hą̱hʉ.

12 Y nu'ʉ tó'o da ntą̱te de nú'ą̱ hingui ho, ga japi da nja ngu 'nara 'røts'e de ja ra mą̱ca luga habʉ 'bʉ ma Dada, y hinhya'mʉ da bøni de guehni. Nehe ga opabi rá thuhu Ajuą̱ ma Dada ja gue'ʉ, ne rá thuhu de rá hnini'ą̱. Nura hnini'ą̱ go gue'ą̱ ra 'ra'yo hnini de Jerusale nú'ą̱ dua cą̱i de mahets'i po rá ts'ɛdi'ą̱. Nehe ja ga ofo ma 'ra'yo thuhu ja nuto xa ntą̱te, ngue'ą̱ go dua mɛti'ʉ.

13 Nu'ą̱ tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'ą̱ mą̱nga ra Mą̱ca Ndą̱hi pa zofo ya niją̱."

Ya noya pa nú'ą̱ ra niją̱ rá thuhu Laodicea

14 Nehe 'yopabi nú'ą̱ ra ɛnxɛ de ra niją̱ Laodicea, 'yopabi njaua: "Go gueque dí mą̱nga nú'ą̱ majuą̱ni y nixi drí mpadi, go gueque rá mʉdigui de gatho nú'ą̱ bi hyoca Ajuą̱ ma Dada, dí xi'ahʉ njaua:

15 Nuga dí pą̱di ri 'bɛfihʉ gue hingrí ʉtsaguihʉ y nixi grí mą̱caguihʉ. ¡Dí ne gue strá tsɛ'ahʉ o strá pa'ahʉ!

16 Ngue'ą̱ guí njahʉ ngu ra dehe nú'ą̱ hinxá pa nixi xá tsɛ pe xá ndumapa, hangue dá gohi njabʉ.

17 Ngue'ą̱ nu'ahʉ́ guí eñhʉ gue gyá ricohʉ, ja ri bojąhʉ, ne hinte ø't'ahʉ ra 'bɛdi. Pe huecate'ihʉ ngue'ą̱ hinte guí pɛ'tshʉ, gyá hyoyahʉ, hinguí pą̱hʉ gue de ja rá thandi Ajuą̱ ngu gyá godahʉ ne gyá c'axfanihʉ.

18 Hangue dí xi'ahʉ tamgahʉ ra oro nú'ą̱ xa 'ranga ja ra tsibi, pa njabʉ gui nricohʉ. Tamgahʉ ya he dega t'axi pa gui hñehʉ ne hingui ntsahʉ ngue'ą̱ gyá c'axfanihʉ. Nehe tamgahʉ ra 'ñethi pa gui coxa ja ri dahʉ pa njabʉ gui hyanthʉ.

19 Nuga dí tsʉi ne dí japi da tho ya ʉgui gatho nú'ʉ to drí mą̱di. Hangue beñhʉ hanja gui 'yøthʉ ra hño, ne ñobrihʉ.

20 Nehe pą̱hʉ gue nuga dí 'ba ja ra gosthi dí zote. Nu'ą̱ tó'o da 'yøtca ma noya ne da xoga ra gosthi, nuga ga cʉt'i ne ga nt'oxi con gue'ą̱, ha nu'ą̱́ con gueque.

21 Nu'ą̱ tó'o da ntą̱te de nú'ą̱ hingui ho, ga umba nsɛqui da hñudi con gueque habʉ

gra hudi, njabʉ ngu stá ntạte nehe, ne dí hu'be ma Dada habʉ bí hudi.
22 Nu'ạ tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'ạ mạnga ra Mạca Ndạhi pa zofo ya nijạ.”

4

Gatho nú'ʉ to'o bí 'bʉ mahets'i ri xøcambeni Ajuạ

1 'Mɛfa de dá handa nú'ʉ ya t'øt'e, dá handi nuni mahets'i 'nara gosthi mi xogui. Ne dá yopa øde nú'ạ ra noya xqui zocagui desde rá mʉdi, y nu mi ñạ bi nt'øde ngu mrá nzʉni 'nara trompeta, y bi 'ñengagui:
—Bá pøts'e grí 'ñecua pa ga u't'a'i núyʉ te ma da nja 'mɛfa.
2 Y 'bestho nura ora'ạ ra Mạca Ndạhi bi 'ñutqui dega thedi 'na mi hudi ja 'nara hudi nuni mahets'i,
3 y nú'ạ to mi huhni mri hnequi ngu 'nara t'axa do nú'ạ t'embi ra jaspe, nehe mri hnequi ngu 'nara thɛnga do rá thuhu ra cornalina, xi mi huɛxqui nts'ɛdi. Y de ja rá nthets'i nú'ạ ra hudi'ạ mi 'bahni 'nara 'bɛjri asta mi huɛxqui, ne mi hnequi ngu 'ñena 'nara c'angdo rá thuhu esmeralda.
4 Nuni thoho ja rá nthets'i nú'ạ ra hudi dá handi mi jani má 'natemagoho ya hudi, y de ja nuya hudi'ʉ dá handi mi huhni 'natemagoho ya ndạ mri hñe dega t'axi ne mi hu'tsa yá corona dega oro.
5 Y nú'ạ ra hudi mi ja madetho, ja mi pønini ya huɛi, ne ja mri nt'ødeni ya ñʉni ne ya ngani. Nehe mi zøni yoto ya ñot'i dega tsibi, gue'ʉ yoto yá ndạhi Ajuạ. Nuya ñot'i'ʉ mi nhyandui nú'ạ ra hudi mi ja madetho.
6 Nura hudi'ạ mri nhyandui nehe ngu 'nara ndehe dega xito mi hnequitho nú'ạ te mi ja mbo.
Nehe guetbʉ de nura hudi'ạ ne ja rá nthets'i mi 'bahni goho ya dạ'ɛnxɛ xi mi pɛ'tsa ndunthi yá da ja yá hmi ne de rí møte.
7 Nu'ạ rá mʉdi ra dạ'ɛnxɛ mri hnequi ngu 'ñena 'nara zate. Nu'ạ rá ñoho ra dạ'ɛnxɛ mri hnequi ngu 'nara ndạmfri. Nu'ạ rá hñu ra dạ'ɛnxɛ mri hnequi rá hmi ngu rá hmi 'nara jạ'i. Ha nu'ạ rá ngoho ra dạ'ɛnxɛ mi ngu 'nara nxʉni ri nhyats'i.
8 Y gatho nú'ʉ goho ya dạ'ɛnxɛ, mi pɛ'tsa 'rato yá hua cada 'na de gue'ʉ, y de mbo yá hua ne de møte mi pɛ'tsa ndunthi yá da. Y ma pa ra xuui himi tsaya mi ena'ʉ:

Xá nsunda'i, ma mạca Ajuạ'ihe ne ma Hmu'ihe,
nu'i guí pɛ'tsa gatho ra ts'ɛdi,
nu'i go gue'e guí 'bʉi, ne nzạntho xcá 'bʉi, ne ma gui 'bʉi pa nzạntho.

9 Y nú'ʉ ya dạ'ɛnxɛ'ʉ ngu da nsunda ne da 'ñe'tsua rá nsu ne da umba njamạdi nú'ạ to'o mi hudi ja rá hudi, nú'ạ to'o 'bʉi pa nzạntho,
10 nehe nú'ʉ 'natemagoho ya ndạ mi huhni mi ndandiñạhmu'ʉ ne mri xøcambeni nú'ạ mi hudi ja nú'ạ ra hudi mi ja madetho, nú'ạ to'o 'bʉi pa nzạntho, ne mi hạca yá corona ne mi

huxa ja rá ua nú'ą to mi hudi
ja nura hudi'ą, ne mi ena'ʉ:
11 Ma Hmu'ihe ne ma Ajuą'ihe,
rí 'ñepi dra nsunda'i, ne da t'e'ts'a ri nsu, ne da hmą gue go grá ndą,
ngue'ą go gue'e gá hoca gatho nú'ą te ja,
y po ri paha bi njabʉ.

5

Ra 'bants'a hɛ'mi, ne ra T'ʉca Dɛti nú'ą rá T'ʉ Ajuą

1 Nepʉ dá handa 'nara 'bants'a hɛ'mi mi hą ja rá 'yɛ ra 'ñɛi nú'ą to hudi ja rá hudi, ne xqui t'ofo de mbo ne de møte, ne xqui seyo co yoto ya seyo.

2 De guehni dá handa 'nara ɛnxɛ xi mi ja rá ts'ɛdi ne mi ñą nts'ɛdi mi ena:

—¿Ha gue di 'bʉi to'o di pɛ'tsa ra nsɛqui da xø'tsa ya seyo ne da tʉnts'a ra 'bants'a hɛ'mi?

3 Pe mi jo'o ni 'na de gue nú'ʉ bí 'bʉ mahets'i nixi de nú'ʉ mi 'bʉcua ja ra ximhai, nixi de nú'ʉ xa du, himbi za to bi tʉnts'a nú'ą ra 'bants'a hɛ'mi, nixi himbi za to bi hyandi'ą.

4 Nuga xi dá nzoni ngue'ą himbi ts'ʉdi ni 'na nú'ą to'o mri 'ñepi da tʉnts'a nú'ą ra 'bants'a hɛ'mi'ą pa da hñe'ti y nixi pa da hyandi.

5 Nepʉ 'na de nú'ʉ ya ndą bi 'ñengagui:

—Oguí zoni, 'bʉi 'na xi ja rá ts'ɛdi ngu 'nara zate, nú'ą̃ xqui 'ñehe de yá ją'i ra Judá ne de ra ndą Davi. Nú'ą̃ hą, go gue'ą xa ntąte, hangue nú'ą̃ go dí 'ñepabi da xø'tsa nú'ʉ yoto ya seyo pa da za da tʉnts'a nú'ą ra 'bants'a hɛ'mi.

6 Nepʉ de guehni dá handi madetho de nú'ą ra hudi 'nara T'ʉca Dɛti nú'ą rá T'ʉ Ajuą, mi hnequi ngu xqui tho, mi 'bahni madetho de nú'ʉ goho ya dą'ɛnxɛ ne de nú'ʉ ya ndą. Y nú'ą ra T'ʉca Dɛti'ą mi pɛ'tsa yoto yá ndąni ne yoto yá da. Y nú'ʉ yoto yá da mi pɛ'tsi, gue'ʉ nú'ʉ yoto yá ndąhi Ajuą nú'ʉ xa mɛhni ja gatho rá ngʉni ra ximhai.

7 Nú'ą ra T'ʉca Dɛti'ą bi joni pa bi hñąnga nú'ą ra 'bants'a hɛ'mi mi hą ja rá 'yɛ ra 'ñɛi nú'ą to'o mi hudi ja rá hudi.

8 Y nu mi hñąnga nú'ą ra hɛ'mi'ą, nú'ʉ goho ya dą'ɛnxɛ ne nú'ʉ 'natemagoho ya ndą, bi ndandiñąhmu'ʉ ja rá thandi ra T'ʉca Dɛti. Gatho nú'ʉ ya ndą mi hą ya arpa ne ya njʉspi dega oro mi ñuts'i co ra t'uts'i; nura t'uts'i'ą gue'ą yá søcambeni ya gamfri.

9 Nehe mi tuti'ʉ 'nara 'ra'yo thuhu mi ena:

Nu'i go dí 'ñep'a'i gui hñąnga ra 'bants'a hɛ'mi, ne gui xø'tsa nú'ʉ yoto ya seyo pɛ'tsi,
ngue'ą nu'i go bi tho'a'i ne xcá tangaguihe co ri mąca ji, pa njabʉ bi za gue Ajuą bi 'yøtc'aguihe yá mɛtiguihe'ą
núje stí 'ñehehe de gatho ya 'mʉi gá ją'i, ne de gatho ya hñąqui, ne de gatho ya hnini, ne de gatho ya hai de maxøgue ra ximhai.

10 Ne xcá hñuxcahe dega ndạ
ne dega macjạ de ja rá
'bɛfi Ajuạ,
nehe ma ga ndạhe ja ra
ximhai.
11 Nepн dá øde 'ra mi ñạ,
y de guehni dá handa ya
'motho ya ɛnxɛ, ya 'mo dega
'motho, ne xqui got'atho de
habн mi hudi Ajuạ, ne habн
mi 'bн núʼн goho ya dạ'ɛnxɛ
ne núʼн ya ndạ,
12 ne mi ñạʼн ntsʼɛdi, ne mi
ena:
Ra T'нca Dɛti núʼạ bi tho,
dí 'ñepi da ndạ, ne dí 'ñepi da
hñạni gatho ya hño,
ne ra mfạdi, ne ra tsʼнtbi,
ne dí 'ñepiʼạ dra t'e'tsua rá
nsu, ne dra nsunda, ne
dra søcambeni.
13 Nehe dá øde bi ñạ gatho
núʼн to bí 'bн mahetsʼi ne
ja ra ximhai, ne de njaʼti ra
ximhai, ne de ja ra ndehe, ne
de mbo ra ndehe, gatho mi
enaʼн:
Drá søcambeni Ajuạ núʼạ toʼo
hudi ja rá hudi, nehe
drá søcambeni ra T'нca
Dɛti.
Drá t'e'tsua rá nsu, ne drá
nsunda, ne dá hmạ gue
pɛʼtsa ra tsʼɛdi
pa nzạntho ne pa nzạntho.
14 Nepн núʼн goho ya
dạʼɛnxɛ mi ena:
—¡Njabн gueʼạ!
Y núʼн 'natemagoho ya
ndạ bi ndandiñạhmu ne bi
xøcambeniʼн núʼạ toʼo 'bнi pa
nzạntho.

6

Núʼн yoto ya seyo

1 'Mɛfa dá handa ra T'нca
Dɛti ora mi xøʼtsa 'na de núʼн
ya seyo, ne dá øde 'na de
núʼн goho ya dạʼɛnxɛ bi ñạ
ntsʼɛdi ngu 'nara ngani, ne bi
'ñengagui:
—¡Bá ehe pa gui hyandi!
2 Nepн de guehni dá handa
'nara tøgue mri tøgue 'nara
t'axfani, y mi hạ 'nara flecha
pa ra tuhni, ne bi t'umbabi
'nara corona. Y nu'ạ́ bi ma ja
ra tuhni, y nzạntho bi ntạte.
3 Nu mi xøʼtsa rá ñoho ra
seyo núʼạ ra T'нca Dɛti, dá
øde rá ñoho ra dạʼɛnxɛ bi
'ñengagui:
—¡Bá ehe pa gui hyandi!
4 Ne de guehni bi bøni 'nara
tøgue mri tøgue 'nara thɛnga
fani, ne bi t'umba ra tsʼɛdi
pa da japi da nja ya tuhni
ja ra ximhai, ne da japi da
nhyosɛ ya jạʼi, ne bi t'umba
'nara dạnga huai.
5 Nu mi xøʼtsa rá hñu ra
seyo ra T'нca Dɛti, dá øde rá
hñu ra dạʼɛnxɛ bi 'ñengagui:
—¡Bá ehe pa gui hyandi!
De guehni dá handa 'nara
tøgue mri tøgue 'nara 'bofri,
ne mi hạ 'nara mbɛxo.
6 Ne dá øde 'nara noya
mạdetho de habн mi 'ba núʼн
goho ya dạʼɛnxɛ, mi ena:
—'Na huada ra trigo o hñu
huada ra cebada da 'ba pa rá
thạhạ 'nara mɛmapa. Pe oguí
huata ya 'bai gá olivo nixi ya
uạʼobxi.
7 Nu mi xøʼtsa rá ngoho ra
seyo núʼạ ra T'нca Dɛti, dá
øtuabi rá noya rá ngoho ra
dạʼɛnxɛ, bi 'ñengagui:
—¡Bá ehe pa gui hyandi!
8 Nepн de guehni dá handa
'nara tøgue rá thuhu ra Du
mri tøgue 'nara c'astʼa fani, ne
mri 'bɛfa 'na núʼạ xqui 'ñehe

de habʉ 'bʉi nú'ʉ xa du. Bi t'umba ra ts'ɛdi pa da hyo 'na de goho parte ya ja̱'i nú'ʉ 'bʉ ja ra ximhai, pa da hyo dega huai, ne dega thuhu, ne dega ts'ohñeni, ne co ya mba̱nga zu'ue 'yo ja ra ximhai.

9 Nu mi xø'tsa rá ncʉt'a ra seyo nú'a̱ ra T'ʉca Dɛti, de nja'ti ra ata dá handa nú'ʉ ya ja̱'i xqui tho po rá noya Ajua̱ ngue'a̱ mi damajua̱ni'ʉ de yá jamfri.

10 Y mi ña̱ nts'ɛdi ne mi ena:

—Nu'i Ajua̱ ma Hmu'ihe, xá nsunda'i ne guí øt'a gatho nú'a̱ guí ma̱, ¿asta ha'mʉ ma gui hña̱'mba nguɛnda ya meximhai ne gui co'tsuabi de nú'a̱ xa 'øtcahe gue bi hyogaguihe?

11 Nepʉ nu'ʉ́ bi t'umbabi ya t'axa he, ne bi t'embabi gue da dø'mahma̱ asta hinda zʉdi ra 'bede de nú'ʉ ya cu xqui mpɛhui mahyɛgui, ngue'a̱ ri 'bɛtho da tho ma'ra ngu xqui tho'ʉ.

12 'Mɛfa dá handi nu mi xø'tsa rá 'rato ra seyo nú'a̱ ra T'ʉca Dɛti, ne bi nja 'nara da̱nga mbimhai, ne bi 'mɛxuui nura hyadi ngu 'nara 'bohe dega behe, ne bi thɛnga ra za̱na̱ ngu ra ji.

13 Nuya tsø bi dagui ngu ora ta yá fruta 'nara 'bai gá igo nú'ʉ hingui ta̱, sta nja ra bʉnthi.

14 Ha nu mahets'i bi 'ñotho, ngue'a̱ bi mpants'i ngu 'nara 'bants'a hɛ'mi, ne gatho ya t'øhø ne ya t'ʉca hai o madetho ja ya ndehe bi 'mɛdi de habʉ mi ja.

15 Y nú'ʉ mi 'bʉi dega nda̱ ja ra ximhai, ne nú'ʉ mi pɛ'tsa ndunthi ra nsu, ne ya rico, ne nuya nda̱ gá soldado, ne nú'ʉ to mi ja yá ts'ɛdi, bi ma'ʉ bá 'ña̱gui ja ya ma'ye. Nehe ya 'bɛgo ne nú'ʉ himyá 'bɛgo, gatho'ʉ bi ma bá 'ña̱gui.

16 Gatho nú'ʉ́ mi emba ya t'øhø ne ya do:

—Yøt'ehʉ gui cobgahe pa ga 'ña̱guihe de rá thandi Ajua̱ nú'a̱ to hudi ja rá hudi, ne de rá cuɛ ra T'ʉca Dɛti pa hinte da 'yøtcahe.

17 Ngue'a̱ ya bi zø ra pa da hneca rá cuɛ Ajua̱, ne jo'o to'o da za da zɛti.

7

Bri seyo 'raya ja̱'i de ya me Israel

1 'Mɛfa de gue'a̱ dá handa goho ya ɛnxɛ mi 'bai 'na cada rá ña̱ni ra ximhai pa mi tsa̱mi nú'ʉ goho ya nda̱hi pa hinda mbʉ ja ra hai nixi ja ra ndehe y nixi da hma̱na ni 'nara 'bai gá za.

2 Nehe dá handa ma'na ra ɛnxɛ xqui 'ñe de bøxhyadi, ne mi ha̱mpa rá seyo Ajua̱ nú'a̱ te, ne bi 'ñembabi nts'ɛdi nú'ʉ goho ya ɛnxɛ to xqui t'umba ra ts'ɛdi pa da japi da nja ya ts'othogui ja ra hai ne ja ra ndehe, ne bi 'ñembabi'a̱:

3 —Ote xqui ø'tuahma̱ ra hai ne ra ndehe nixi ya 'bai gá za ngue'a̱ ri 'bɛdi ga seyohe nú'ʉ to pɛpabi ma Aju̱ahʉ.

4 Ne bi sicagui hangu yá ndunthi nú'ʉ xcrí seyo, mi tsøxa 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo de gatho nú'ʉ

ya ja̱'i xqui 'ñehe de ya ja̱'i de
Israel.
5 De nú'ʉ xqui 'ñehe de
yá ja̱'i ra Judá, mi tsøxa
'rɛt'amayoho 'mo nú'ʉ xcrí
seyo, y de nú'ʉ xqui 'ñehe
de yá ja̱'i ra Rubé, mi tsøxa
'rɛt'amayoho 'mo, y de nú'ʉ
xqui 'ñehe de yá ja̱'i ra Gad,
mi tsøxa 'rɛt'amayoho 'mo,
6 y de nú'ʉ xqui 'ñehe de
yá ja̱'i ra Aser, mi tsøxa
'rɛt'amayoho 'mo, y de nú'ʉ
xqui 'ñehe de yá ja̱'i ra Neftalí,
mi tsøxa 'rɛt'amayoho 'mo,
y de nú'ʉ xqui 'ñehe de yá
ja̱'i ra Manase, mi tsøxa
'rɛt'amayoho 'mo,
7 y de nú'ʉ xqui 'ñehe de
yá ja̱'i ra Simiu, mi tsøxa
'rɛt'amayoho 'mo, y de nú'ʉ
xqui 'ñehe de yá ja̱'i ra Leví,
mi tsøxa 'rɛt'amayoho 'mo, y
de nú'ʉ xqui 'ñehe de yá ja̱'i ra
Isacar, mi tsøxa 'rɛt'amayoho
'mo,
8 y de nú'ʉ xqui 'ñehe de
yá ja̱'i ra Sabuló, mi tsøxa
'rɛt'amayoho 'mo, y de nú'ʉ
xqui 'ñehe de yá ja̱'i ra Jose,
mi tsøxa 'rɛt'amayoho 'mo,
y de nú'ʉ xqui 'ñehe de yá
ja̱'i ra Benjami, mi tsøxa
'rɛt'amayoho 'mo.

Ra apostol Xuua bi hyanda 'nara hmunts'a ja̱'i xqui hñe dega t'axi

9 'Mɛfa de guehna dá handa
'nara da̱nga hmunts'a ja̱'i
nixi himi tsa to da mede.
Nuya ja̱'i'ʉ xqui 'ñehe de
gatho ya hnini, ne de gatho
ya hai, ne de gatho ya hña̱qui,
ne de gatho ya 'mʉi gá ja̱'i. Mi
'bai'ʉ ja rá thandi Ajua̱ habʉ
mi hudi'a̱ ne ja rá thandi ra
T'ʉca Dɛti, mi hñe'ʉ dega t'axi,
ne mi ha̱ ya dɛnthi.
10 Ne mi ña̱ nts'ɛdi, mi
ena'ʉ:
Ajua̱ ma Dadahʉ nú'a̱ to'o
hudi ja rá hudi,
ne ra T'ʉca Dɛti,
go guesɛ'ʉ bi za bi pøhø ya ja̱'i.
11 Nehe gatho nú'ʉ ya ɛnxɛ
mi 'bai ja rá nthets'i ra hudi
ne habʉ 'bʉ nú'ʉ ya nda̱
ne nú'ʉ goho ya da̱'ɛnxɛ, bi
ndandiña̱hmu asta bi mɛgui
yá hmi manjua̱ntho ja ra
hudi ne mi xøcambeni Ajua̱,
12 ne mi eñ'ʉ:
¡Njabʉ gue'a̱! Drá søcambeni
Ajua̱ ma Dadahʉ, ne
drá nsunda, ngue'a̱ go
gue'a̱ ja rá mfa̱di.
Nehe dá t'umba ra jama̱di
ne dá t'e'tsua rá nsu,
ngue'a̱ nu'á̱ ja rá ts'ɛdi,
ne go gue'a̱ ra nda̱.
Dá njabʉ pa nza̱ntho ne pa
nza̱ntho. Njabʉ gue'a̱.
13 Nepʉ 'na de nú'ʉ ya nda̱
bi 'yangagui ne bi 'ñengui:
—Xi núyʉ 'bahni ri hñe
dega t'axi, ¿to'oyʉ ne habʉ
xqui 'ñeheyʉ?
14 Nuga dá tha̱di ne dá em-
babi:
—Nuga hindí pa̱di, nu'i go
guí pa̱di.
Nu'bʉ́ nu'á̱ bi 'ñengagui:
—Nuyʉ go guehyʉ xqui
'ñehe de nuni habʉ mbi ja ya
ts'othogui ne xuá t'axca yá he
co rá ji ra T'ʉca Dɛti.
15 Hangue nubyá nuyʉ́ 'bai
ja rá thandi Ajua̱ habʉ hudi'a̱,
ne pɛpabi ma pa ra xuui nuua
ja ra ma̱ca luga habʉ 'bʉ'a̱. Y

nu Ajuạ hudi ja rá hudi 'bнi con guehyн ne ri suyн.

16 Y ya hinhya'mн ma da zн ra thuhuyн ngu nú'bн mbá 'bн ja ra ximhai, nixi ra nduthe, nixi ra pahyadi, nixi ma'ra ya ts'othogui.

17 Ngue'ạ nuni ra T'нca Dɛti 'bai habн hudi Ajuạ, go guehni ra ma'yo pa da suyн ne da 'ñutuabiyн habн ja ya pøthe de ra dehe dega te. Y nu Ajuạ ma da hñu'mba yá mнi ne da ducuabi yá guida de ja yá da.

8

Ra apostol Xuua bi hyanda rá yoto ra seyo ne 'nara njнspi dega oro

1 Nepн de bi xø'tsa nú'ạ rá yoto ra seyo ra T'нca Dɛti, bi nja ra hmetho y 'besthó hinte bi nt'øde, ngu made ra ora himbi nt'øde ni 'nara noya nuni mahets'i.

2 Nepн dá handa yoto ya ɛnxɛ mi 'bai ja rá thandi Ajuạ, ne bi t'umba 'ra 'nara trompeta.

3 Nepн bi zøhø ma'na ra ɛnxɛ mi hạ 'nara njнspi dega oro, ne bi 'mai ja ra ata. Nura ɛnxɛ'ạ bi t'umba ndunthi ra t'uts'i pa bi umbabi Ajuạ mahyɛgui co yá søcambeni ya gamfri ja ra ata dega oro mri nhyandui nú'ạ ra hudi habн mi hudi Ajuạ.

4 Y de ja rá 'yɛ ra ɛnxɛ bi bøxa ja rá thandi Ajuạ nurá 'bifi ra t'uts'i mahyɛgui co yá søcambeni nuya gamfri.

5 Y nura ɛnxɛ'ạ bi gн ra njнspi, ne bi hñạca ts'н ra tsibi nú'ạ mi zø ja ra ata pa bi ñu'tsa rá njнspi, nepн bi føte pa ja ra ximhai. Y nu mi 'yøt'a njabн'ạ, bi nja ya ngani ne ya huɛi ne ra mbimhai asta mi ñнni.

Ya trompeta

6 Nepн nú'н yoto ya ɛnxɛ mi hạ ya trompeta bi nhyoqui'н pa da mist'i'н.

7 Y nu mi mist'a rá trompeta nú'ạ ra mнdi ɛnxɛ, bi dagui pa ja ra ximhai ya ndo co ra tsibi mi nthạnts'i co ra ji. Y nu mi njabн bi zạt'a 'na de hñu parte ra hai, ne bi zạt'a 'na de hñu parte ya za, ne gatho ya ndạpo nú'н xmá nc'ami bi zạt'i.

8 Nu mi mist'a rá trompeta nurá ñoho ra ɛnxɛ, 'bestho bi zo ja ra ndehe 'na ngu ra dạnga t'øhø mi zø, ne bi nji 'na de hñu parte ra ndehe.

9 Ne bi du 'na de hñu parte ya zu'ue nú'н mi 'bн mbo ra ndehe, ne bi yнi 'na de hñu parte ya motsa.

10 Nu mi mist'a rá trompeta nurá hñu ra ɛnxɛ, 'bestho bi dagui de mahets'i 'nara dạnga tsø ja 'na de hñu parte ya dạthe ne ya pøthe. Nura tsø'ạ mri yot'i ne mi zø,

11 y mrá thuhu ra Ajenjo. Ne bi mpнnga ajenjo 'na de hñu parte ya dehe, y co rá nju nura ajenjo'ạ bi ju'tsa ya dehe, ne bi du ndunthi ya jạ'i co rá nju nura dehe.

12 Nu mi mist'a rá trompeta nurá ngoho ra ɛnxɛ, 'bestho bi 'mɛxuui 'na de hñu parte ra hyadi ne ra zạnạ ne ya tsø. 'Na de hñu parte ra pa bi 'ñotho ra ñot'i de ra hyadi, ne 'na de hñu parte ra xuui bi

ˈñotho ra ñotˈi de ra zạnạ nixi de ya tsø.

13 Nepʉ dá handa ˈnara nxʉni mri nhyatsˈi madetho de mahetsˈi, ne dá øde mi ñạ ntsˈɛdi ne mi ena:

—¡Huecate núˈʉ to ˈbʉi ja ra ximhai, ngueˈạ ri ˈbɛtho da mistˈa yá trompeta má hñu ya ɛnxɛ!

9

1 Y nu mi mistˈa rá trompeta nurá ncʉtˈa ra ɛnxɛ, dá handa ˈnara tsø xqui dagui de mahetsˈi pa ja ra ximhai, y nura tsøˈạ bi tˈumbabi ra nsoqui pa bi xoqui ne bi xoˈtsua rá ne núˈạ ra oˈtsi otho habʉ bí cˈa.

2 Y nu mi xoˈtsa núˈạ ra oˈtsiˈạ, bi bøtsˈe de guehni ˈnara ˈbifi ngu rá ˈbifi ˈnara dạnga utˈi, ne bi juta ra hyadi asta bi ˈmɛxuui co núˈạ ra ˈbifi mi ˈyo ja ra ndạhi.

3 Y ja ra ˈbifi ja mbra ehni ˈraya ncˈoto, nepʉ bi nxaniˈʉ ja ra ximhai ne bi tˈumba ra tsˈɛdi ngu yá tsˈɛdi ya penzʉ pa da ntsate.

4 Nuya ncˈotoˈʉ bi sipi gue hinda zi ni ˈnara cˈama ndạpo, nixi ya za. Nuˈʉ́ bi sipi gue da za hønsɛ núˈʉ ya jạˈi hingui pɛˈtsua rá seyo Ajuạ ja yá de.

5 Bi tˈumba nsɛqui da ˈyøtˈa njabʉ høns ɛ pa da japi da sufri ya jạˈi cʉtˈa zạnạ, pe hingue pa da hyo. Y nuyá ˈñʉ yá ne núˈʉ ya ncˈoto ngu rá ˈñʉ rá ne ˈnara tsˈo penzʉ ora tsa ˈnara jạˈi.

6 Nuya paˈʉ ya jạˈi da nehmạ da du, pe ma da ˈñotho ra du pa gueˈʉ.

7 Núˈʉ ya ncˈotoˈʉ mi hnequi ngu ˈraya fani xa hñoqui pa ra tuhni, y mi huˈtsa ja yá ñạxuˈʉ ngu ˈnara corona dega oro, y nuyá hmi mi ngu yá hmi ya jạˈi.

8 Ne xi xmá ma yá stạ ngu yá stạ ya ˈbɛhñạ, y nuyá tsˈi mi ngu yá tsˈi ya zate.

9 Y de ja yá ndoˈyo mi pɛˈtsa ˈnara nthaqui ngu dega bøjạ, ne nuyá mbʉni de yá hua mi ngu rá mbʉni ya carro núˈʉ ri gʉtˈa ya fani ˈyo ja ra tuhni.

10 Y yá cola mi nja ngu yá cola ya penzʉ co ya ˈbite, y nuyá ˈbite mi pɛˈtsa ra tsˈɛdi pa da japi da sufri ya meximhai cʉtˈa zạnạ.

11 Y núˈạ ra tsˈoˈɛnxɛ ˈbʉ ja ra oˈtsi núˈạ otho habʉ bí cˈa go gueˈạ mrá ndạ de nuya ncˈotoˈʉ. Nura ɛnxɛˈạ dega ebreo rá thuhu ra Abado, y dega griego ra Apolyo núˈạ rí bøni da ˈñena ra hyote.

12 Nurá mʉdi ra tsˈothogui ya bi uadi, pe ri ˈbɛdi má yoho.

13 Y nu mi mistˈa rá trompeta nurá ˈrato ra ɛnxɛ, ˈbestho dá øde ˈnara noya mi øni de ja núˈʉ goho ya ndạhi de ra ata dega oro núˈạ mi ja de ja rá thandi Ajuạ.

14 Y núˈạ ra noyaˈạ bi ˈñembabi núˈạ rá ˈrato ra ɛnxɛ to mi hạ ra trompeta:

—Xoˈta núˈʉ goho ya ɛnxɛ thạtˈa ja rá hyo ra dạthe Eufrate.

15 Y bi soˈta núˈʉ goho ya ɛnxɛ xqui hñoqui xqui dø'mi pa ˈbestho ra oraˈạ da hyo ˈna de hñu parte ya jạˈi de ra ximhai.

16 Y dá øde hangu yá ndunthi nú'ʉ yá soldado mi tøgue yá fani, dá øde gue mi yo nthebe 'mo ya 'mo.

17 Njaua dá handi gatho nú'ą bi 'ñutca ra Mąca Ndąhi dega thedi: Nu'ʉ tó'o mi tøgue yá fani, mi hą yá nthaqui ja yá tiñą, ne xi mi huɛxqui dega thɛni ne dega c'angui ne dega c'ast'i. Ne nuyá ñąxu ya fani mi ngu yá ñąxu ya zate, y de ja yá ne'ʉ mi pøni ra tsibi ne ra 'bifi ne ra asufre.

18 Nu'ą ra tsibi ne ra 'bifi ne ra asufre mi pønga ja yá ne'ʉ, bi japi bi nja ya ts'othogui asta bi du 'na de hñu parte ya ją'i de ra ximhai.

19 Hangue nú'ʉ ya fani'ʉ mi ho ya ją'i co yá ne ne co yá cola, ha nuyá cola mi ngu 'nara qu'eñą mi ja rá ñąxu ne mi tsate, y njabʉ mi ø'tua ra 'ñʉ ya ją'i.

20 Y nu'ʉ ya ją'i himbi du co nuya ts'othogui'ʉ, himbi ne bi ñobri'ʉ. Bi siguitho bi xøcambeni ya ts'ondąhi ne nú'ʉ ya c'oi dega oro, dega t'axi, dega bronse, dega do, ne dega za, nú'ʉ hingui handi, nixi øde, nixi ri 'yo.

21 Nixi himbi ne bi ñobri'ʉ de nú'ą mi øt'ʉ, ngu ra nthote, ne ya nt'ete, ne de ra nt'e'bɛhñą, ne de ya mfe.

10

Ra ɛnxɛ mi hą 'nara t'ʉca libro

1 Nepʉ dá handa ma'na ra ɛnxɛ mi pɛ'tsa ndunthi rá ts'ɛdi bi gąi de mahets'i, ne mi pa madetho ja 'nara guui, ne mi ja 'nara 'bɛjri ja rá ñąxu. Rá hmi xi mri yot'i nts'ɛdi ngu ra hyadi, y nuyá ua mi zø ngu ra faspi.

2 Ne mi hą 'nara zi t'ʉca libro y bi xo'tsi. De guehni bi 'ba'ma rá ua ra 'ñɛi ja ra ndehe, ha nurá ua ra ngąhą bi 'ba'ma ja ra hai.

3 Nepʉ bi dø 'nara hmafi xi nts'ɛdi ngu rá hmafi 'nara zate ora mafi, y nu mi mafi'ą bi nt'øde yoto ya ngani.

4 Y nu ndá øde nuya ngani'ʉ, ndí ma ga ofo nú'ą te mi mąñ'ʉ. Pe dá øde 'nara noya de mahets'i, bi 'ñengagui:

—Dá gohitho njabʉ nú'ą bi mąnga nú'ʉ yoto ya ngani, oguí ofo pa hinda fądi.

5 Nepʉ 'mɛfa, nú'ą ra ɛnxɛ dá handi xqui 'ba'ma rá ua ja ra ndehe ne ja ra hai, bi gʉxa rá 'yɛ ra 'ñɛi pa mahets'i,

6 ne bi jura de rá thuhu nú'ą to'o 'bʉi pa nząntho, nú'ą bi hyoca mahets'i ne ra ximhai ne gatho ra ndehe ne gatho nú'ą te ja, ne bi 'ñena:

—Ya ts'ʉtho ya pa di 'bɛdi pa da uadi gatho.

7 Pe nu stí mʉdi da mist'a rá trompeta rá yoto ra ɛnxɛ, nuya pa'ʉ ma da uadi nú'ą bi beni da 'yøt'a Ajuą ne himi fądi, nú'ą bi xipabi yá 'mɛhni'ą nú'ʉ to'o bi mɛpabi.

8 Y nú'ą ra noya dá øde de mahets'i bi zocagui ma'na'qui ne bi 'ñengagui:

—Grí ma ne gui jʉ nú'ą ra t'ʉca libro xa xo'tsa ja rá 'yɛ ra ɛnxɛ nú'ą 'bai ja ra ndehe ne ja ra hai.

9 Nepʉ dá ma habʉ mi 'ba ra ɛnxɛ ne dá embabi:

—'Racagui ra t'ʉca libro.

Ne nu'ą́ bi 'ñengagui:

—Nąą, ne tsi. Ja ri ne ma gui tsa strá 'ñu ngu ra t'afi, pe nu ja ri mʉi ma gui tsa strá nju.

10 Nu'bʉ́ dá hąnga ra t'ʉca libro de rá 'yɛ ra ɛnxɛ, ne dá tsi. Ne dá tsa ja ma ne xi xmá 'ñu ngu ra t'afi, pe nu ndá tsi xi xmá nju de mbo ma mʉi.

11 Y nu'ą́ bi 'ñengagui:

—Mahyoni gui yopa mąnga ma'na'qui nú'ą te ma da t'ø'tuabi ya jąą'i de gatho ya hñąqui ja gatho ya hai, ne ja gatho ya hnini, ne yá ndąą.

11

Mi 'bʉi yoho to bi dama-juąni

1 Nepʉ bi t'aca 'nara xithi pa ra t'ɛni, ne bi t'engagui:

—Grí ma gui 'yɛni rá nijąą Ajuąą ne ra ata, ne gui pede nú'ʉ 'bʉhni ri xøcambeni Ajuąą.

2 Pe nura patio nú'ą ja de møte rá nijąą Ajuąą, oxqui ɛni, ngue'ą nura patio'ą xa t'umba nú'ʉ ya jąą'i hingyá xodyo, y nu'ʉ́ ma da net'a ra mąca hnini ñotemayoho nząną.

3 Y ma ga pɛhna nú'ʉ yoho ma 'mɛhni pa da mąnga ma noya 'na 'mo ne yo nthebe hñu'rate ma pa, y ma da hye yá he dega behe.

4 Nú'ʉ ya 'mɛhni'ʉ gue'ʉ ngu nú'ʉ yo 'bai ya olivo ne ngu nú'ʉ yoho ya mfoxyo 'bai ja rá thandi Ajuąą nú'ą to'o ra ndąą de ra ximhai.

5 'Bʉ da ne to'o te da 'yø'tuabi'ʉ, da bønga ya tsibi de yá ne'ʉ pa da hyo nú'ʉ yá ncontra. Y njabʉ da du nú'ʉ to'o da ne te da 'yø'tua'ʉ.

6 Nu'ʉ́ pɛ'tsa ra ts'ɛdi pa hinda hopi da 'uąąi nú'ʉ ya pa ma da xipa ya jąą'i de nú'ą ma da nja. Nehe pɛ'tsa ra ts'ɛdi pa da japi da nji ya dehe, ne da japi da nja ya ts'othogui habʉraza ja ra ximhai. Y nu'ʉ́ da 'yøt'a njabʉ nú'ʉ ya 'mi'qui da ne'ʉ.

7 Pe nu stí uadi da mąnga nú'ą te ma da nja, ma da bøxa 'nara mbąnga zu'ue de ja ra o'tsi nú'ą otho habʉ bí c'a pa da ntunhui'ʉ, y ma da ntąte nú'ą ra mbąnga zu'ue, hangue da hyo'ʉ.

8 Nuyá ndo'yo'ʉ ma da gohi di 'boni habʉraza ja ya 'ñu de ra dąnga hnini nuni habʉ bri pont'a ma Zidadahʉ. Nura hnini'ą da za ga hyɛcuahʉ co ra hnini Sodoma ne de Egipto, y ja rá thandi Ajuąą xi xá nts'o nuya hnini'ʉ.

9 Ya jąą'i de gatho ya hnini, de gatho ya 'mʉi gá jąą'i, de gatho ya hñąqui, ne de gatho ya hai, ma da hyandua yá ndo'yo nú'ʉ yoho ya 'mɛhni da 'moni hñu pa made, pe hinda thopi to da 'yagui'ʉ.

10 Y nuya meximhai da johya'ʉ ne da 'ñumba 'baha sɛhɛ'ʉ ngue'ą ya xqui tho nú'ʉ yoho ya 'mɛhni to'o xi xqui 'yøt'a ra xuhña pa gatho ya meximhai.

11 Pe 'mɛfa de nú'ʉ hñu pa made, Ajuąą bi japi bi yopa nte, nepʉ bi nangui'ʉ, y nú'ʉ to bi hyandi'ʉ xi bi ntsu.

12 Nepʉ bi nt'øde 'nara noya de mahets'i mi ñąą nts'ɛdi ne bi 'ñembabi nú'ʉ to'o xqui yopa

nte:
—Bá pøxhʉ grí 'ñehʉua.
Nepʉ ja 'nara guui bi ts'its'i'ʉ pa mahets'i. Y nú'ʉ yá ncontra'ʉ bi hyandi.
13 Nura ora'ą bi nja 'nara dąnga mbimhai, ne bi yunt'a 'na de 'rɛt'a parte de ra hnini co nú'ą ra mbimhai, ne bi du yoto 'mo ya jąi, ha nu'ʉ tó'o himbi du xi bi ntsu, ne bi nsunda Ajuą nú'ą 'bʉi mahets'i.
14 Nurá ñoho ra ts'othogui ya bi uadi, pe 'bestho ma da nja nú'ą rá hñu.

Rá yoto ra trompeta

15 Y nu mi mist'a rá trompeta nurá yoto ra ɛnxɛ, 'bestho bi nt'øde 'raya noya de mahets'i mi ñą nts'ɛdi, mi ena:
Nubyá gatho nuya hmanda mi ja ja ra ximhai,
ya go o rá 'yɛ ma Ajuąhʉ ne ra Zidada Jesucristo
nuto xa hñuts'i'ą pa da ndą pa nzątho.
16 Y nú'ʉ 'natemagoho ya ndą mi hudi ja yá hudi de ja rá thandi Ajuą, bi ndandiñąhmu'ʉ ne bi xøcambeni'ą,
17 ne mi ena'ʉ:
Nu'i Ajuą ma Hmu'ihe,
go gue'e guí pɛ'tsa gatho ra ts'ɛdi,
go gue'e guí 'bʉi, ne nzątho xcá 'bʉi, ne ma gui 'bʉi pa nzątho.
Dí 'ra'a'ihe njamądi
ngue'ą ya xi gá ndą.
18 Ya jąi de ra ximhai xi xa bø yá cuɛ'ʉ con gue'e,
pe ya bi zø ra pa pa da hnequi ri cuɛ,
ne ma gui hñą'mba nguɛnda gatho nú'ʉ xa du,
ne ma gui umba yá thąhą nú'ʉ ri 'mɛhni bi mɛp'a'i,
ne gatho ya gamfri, ne gatho nú'ʉ to'o bi xøcambeni'i,
ngu ya notsi ngu ya dąngui.
Nehe ya bi zø ra pa pa gui huata nú'ʉ to xa ts'oca ra ximhai.
19 'Mɛfa de gue'ą bi xogui ra mąca luga nuni mahets'i habʉ 'bʉ Ajuą, y ja bi hnequini ra arca de ra cohi, ne xi mri yot'a ya huɛi, ne mri nt'øde ya ngani, ne xi bi dagui ndunthi ya ndo ne bi nja 'nara mbimhai.

12

Ra 'bɛhñą ne ra mbąnga zu'ue

1 'Mɛfa bi hnequi ja mahets'i 'nara dąnga nt'udi, y nú'ą mi 'nara 'bɛhñą mri hñe co ra hyadi ne mi 'bai ja ra zącą y mi hu'tsa 'nara corona mi tøgue 'rɛt'amayoho ya tsø.
2 Mi da'thi ne mi zoni nts'ɛdi co ya ʉgui ngue'ą mi ma da 'mʉi rá bątsi.
3 Nepʉ bi hnequi ma'na ra nt'udi ja mahets'i, y nú'ą mi 'nara dąnga thɛnga zu'ue mi ngu 'nara qu'eñą. Y mi pɛ'tsa yoto yá ñąxu ne 'rɛt'a yá ndąni y cada 'nará ñąxu mi hu'tsa 'nara corona.
4 Y co rá cola bi gʉt'a 'na de hñu parte ya tsø de mahets'i, nepʉ bi føte pa ja ra ximhai. Nepʉ nura zu'ue'ą bi 'mai ja rá thandi nú'ą ra 'bɛhñą, pa ngu da 'mʉi rá bątsi, da zipabi.

5 Nepʉ bi 'mʉi rá bạtsi mrá ts'ʉnt'ʉ, y nú'ạ́ con gatho rá ts'ɛdi ma da ndạ de gatho ya hai, ja ra uɛnda di hạ 'nara ts'ʉt'o dega bøjạ, y 'bestho bi ts'its'i pa habʉ bí hudi Ajuạ.

6 Y ra 'bɛhñạ bi ma bi 'bat'i pa ja 'nara mbonthi habʉ xqui hyoca Ajuạ pa gue'ạ, pa ja da 'mʉhni ne ja da t'inini pa 'rɛt'amayoho nthebe hñu'rate ma pa.

7 'Mɛfa bi nja 'nara dạnga tuhni nuni mahets'i, y ra ndạ gá ɛnxɛ nú'ạ rá thuhu ra Migue, mahyɛgui co yá ɛnxɛ'ạ bi ntunhui ra dạnga mbạnga zu'ue ne yá ts'o'ɛnxɛ.

8 Y nura dạnga mbạnga zu'ue ne yá ɛnxɛ himbi ntạte'ʉ y nixi ya himbi thopi dua 'bʉhni mahets'i.

9 Hangue brá juui ne brá føte de mahets'i pa ja ra ximhai con gatho yá ts'o'ɛnxɛ. Nú'ạ ra dạnga mbạnga zu'ue'ạ go gue'ạ ra ndạxjua qu'eñạ xa thu'mbabi ra ts'ondạhi ne ra Satá, ne go gue'ạ hat'a gatho ya jạ'i de ra ximhai.

10 Nepʉ dá øde 'nara noya nuni mahets'i mi ena:

—Nubyá hạ, ya bi zø ra ora de ra mpøhø, ngue'ạ ya bi ntạte Ajuạ nú'ạ to'o ra ndạ ne ja rá ts'ɛdi, y nehe ya bi umba rá nsu ma Zidadahʉ ra Jesucristo pa da ndạ, ngue'ạ ya xra juui ne xra føte de mahets'i pa ja ra ximhai nú'ạ to'o mi mạmbabi ya cu ma pa ra xuui ja rá thandi Ajuạ.

11 Nehe ya cu ya xa ntạte de ra ts'ondạhi ngue'ạ bi mani rá ji ra T'ʉca Dɛti, nehe xa ntạte'ʉ ngue'ạ xa damajuạni de rá noya Ajuạ, y himi tsu da du, ne himbi 'uegue de nú'ạ bi gamfri.

12 Hangue johyahʉ nú'ahʉ ya guí 'bʉhʉua mahets'i. Pe huecate'ihʉ nú'ahʉ guí 'bʉthʉbʉ ja ra ximhai ne ja ra ndehe, ngue'ạ ra ts'ondạhi xa juui xqui mabʉ habʉ guí 'bʉhʉ, ne xi ja rá cuɛ ngue'ạ pạdi gue ts'ʉtho ya pa ri 'bɛdi pa dra huati'ạ.

13 Y nu mbrá føte de mahets'i pa ja ra ximhai nú'ạ ra dạnga mbạnga zu'ue, nu'bʉ́ nu'ạ́ bi hyonga nú'ạ ra 'bɛhñạ xqui 'mʉi rá t'ʉ pa xa 'yø't'ua ra nts'o'mʉi.

14 Pe ra 'bɛhñạ bi t'umbabi yoho ya hua dega nxʉni pa bi za bi nhyats'i, ne bi 'ba't'uabi nú'ạ ra dạnga mbạnga zu'ue, nepʉ bi ma bá 'bʉ ja nú'ạ ra mbonthi habʉ bi t'ini'ạ hñu njɛya made.

15 Nepʉ nura dạnga mbạnga zu'ue bi zogui ra dehe de ja rá ne pa bi nja ngu 'nara dạthe. Bi 'yøt'a njabʉ'ạ pa nura dehe'ạ bi dɛna nú'ạ ra 'bɛhñạ pa xa duts'i hmạhạ.

16 Pe ra hai bi xogui pa bi yʉi nú'ạ ra dạthe xqui zogui de ja rá ne nú'ạ ra dạnga mbạnga zu'ue, y njabʉ ra hai bi mats'i ra 'bɛhñạ.

17 Nepʉ nú'ạ ra dạnga mbạnga zu'ue xi bi bø rá cuɛ co nú'ạ ra 'bɛhñạ, ne bi ma pa da ntunhui nú'ʉ yá 'bɛto yá mbong'bɛto nú'ạ ra 'bɛhñạ, nú'ʉ to'o ø't'uabi yá hmanda Ajuạ ne camfri ra Zidada Jesucristo.

13

Yoho ya ts'ozu'ue

1 Ndí 'bai ja rá ña̱ni ra ndehe y dá handi bi c'onts'i de mbo ra ndehe 'nara mba̱nga zu'ue mi pɛ'tsa yoto yá ña̱xu ne 'rɛt'a yá nda̱ni, ne cada 'nará nda̱ni mi tøgue 'nara corona, y cada 'nará ña̱xu xqui t'ofo 'nara thuhu dega ts'one nú'a̱ mi ña̱ma'ñʉ de Ajua̱.

2 Nú'a̱ ra zu'ue dá handi, mi hnequi ngu 'nara tigre, yá ua mi ngu yá ua 'nara 'muhu, y rá ne mi ngu rá ne 'nara zate. Nú'a̱ ra da̱nga mba̱nga zu'ue ngu ra qu'eña̱ mi umbabi rá ts'ɛdi ne ra nsɛqui pa da nda̱ ja rá luga'a̱.

3 Y dá handa 'na de nú'ʉ yá ña̱xu xqui ts'ɛni ngu pa da du, pe bi ña̱ni rá nts'ɛni, y gatho ya ja̱'i de ra ximhai bi hyandi ne bi 'yø'ʉ ne bi dɛni'a̱.

4 Nepʉ nu'ʉ́ bi xøcambeni nú'a̱ ra da̱nga mba̱nga zu'ue ngu ra qu'eña̱ ngue'a̱ xqui umba ra ts'ɛdi nú'a̱ ma'na ra zu'ue. Nehe bi xøcambeni'ʉ nú'a̱ ra zu'ue ne mi ena'ʉ:

—¿Toʼo ngu nuni ra zu'ue? Ne ¿toʼo ja rá ts'ɛdi pa da ntunhuini?

5 Ne bi t'umba nsɛqui pa bi nøt'e ne pa bi ña̱ma'ñʉ de Ajua̱. Nehe bi t'umbabi ra ts'ɛdi pa bi manda ñotemayoho nza̱na̱.

6 Bi njabʉ, bi ña̱ma'ñʉ de Ajua̱ y bi zanbabi rá thuhu, nehe bi zanga ra ma̱ca luga habʉ bí 'bʉ Ajua̱, ne gatho nú'ʉ toʼo 'bʉhni.

7 Nehe bi t'umba nsɛqui pa da ntunhui ya gamfri ne da nta̱te'a̱. Ne bi t'umba ra ts'ɛdi pa bi nda̱ ja gatho ya 'mʉi gá ja̱'i, ja gatho ya hnini, ja gatho ya hña̱qui, ne ja gatho ya hai.

8 Nu'ʉ toʼo ante da thoca ra ximhai bi t'opa yá thuhu ja ra libro habʉ xa thu'tsua yá thuhu nú'ʉ to ma da nte pa nza̱ntho, nu'ʉ́ hinda ma da xøcambeni nura zu'ue'a̱. Pe nu ma'ra ya ja̱'i ha̱, gatho'ʉ ma da xøcambeni'a̱. Nura libro habʉ huxa yá thuhu nú'ʉ toʼo ma da nte pa nza̱ntho go rá mɛti ra T'ʉca Dɛti nú'a̱ bi du.

9 Nu'a̱ toʼo ne da ba̱di, dá ba̱di nú'a̱ ma ga ofobya.

10 Nu'ʉ toʼo tsiste nts'a̱hni, nehe'ʉ da ts'ixa nts'a̱hni. Y nu'ʉ toʼo hote co ra huai, nehe'ʉ da tho co ra huai. Hangue nuya gamfri dí 'ñepabi da zɛdi yá jamfri, pa hinte da 'yøt'e masque da ts'ixa fadi o da tho.

11 'Mɛfa dá handa ma'na ra mba̱nga zu'ue bi c'onts'i de mbo ra hai mi pɛ'tsa yoho yá nda̱ni ngu yá nda̱ni 'nara dɛti, pe rá noya mri nt'øde ngu 'nara da̱nga mba̱nga zu'ue 'ñena 'nara qu'eña̱.

12 Y gatho nú'a̱ mi øt'e'a̱, mi øt'e co nú'a̱ ra ts'ɛdi xqui umbabi nú'a̱ rá mʉdi ra mba̱nga zu'ue, ne mri mpɛfi ja rá thandi'a̱, ne mi japa gatho ya ja̱'i de ra ximhai da xøcambeni nú'a̱ ra mʉdi zu'ue nú'a̱ xqui mɛ'tsa 'nara nts'ɛni ne xqui ña̱ni.

13 Nehe mi øt'a ndunthi ya da̱nga nt'udi, y asta mi japi da dagui ya tsibi de mahets'i pa ja ra ximhai ja yá thandi ya ja̱'i.

14 Y co ya nt'udi nú'ʉ xqui thopi da 'yøt'e ja rá thandi nú'ą ra mʉdi zu'ue, mi hat'a ya meximhai. Nepʉ bi 'bɛpabi ya ją'i da hyoca 'nara c'oi de nú'ą ra mʉdi zu'ue xqui ts'ɛni co 'nara mahuai pe himbi du.

15 Nehe bi t'umba ra ts'ɛdi pa bi japi bi nte nurá c'oi nú'ą ra mʉdi zu'ue, pa bi za bi ñą ne pa bi manda da tho gatho nú'ʉ to'o himbi ne bi xøcambeni nura c'oi'ą.

16 Nehe bi manda da thu'tsuabi 'nara seña ja yá 'ñɛi o ja yá de gatho ya ją'i, ngu ya notsi ngu ya dąngui, ngu ya rico ngu ya hyoya, ngu ya 'bɛgo ne ngu nú'ʉ hingyá 'bɛgo.

17 Y nu'ʉ tó'o mi pɛ'tsa ra hmeya o rá thuhu ra zu'ue o rá numero rá thuhu, hønsɛ'ʉ mi tsa te da dai ne te da pa. Pe nu'ʉ ma'ra, hina.

18 Pa da za to da bądi te dí bønga núna bi t'utcagui, mahyoni di ja ndunthi rá mfądi pa da za da mede nura numero pɛ'tsa nura zu'ue, ngue'ą nura numero'ą gue'ą ngu rá thuhu 'nara 'ñøhø, y nura numero'ą gue'ą 'rato nthebe ne hñu'rate ne 'rato.

14

Ra thuhu nú'ą bi duta nú'ʉ 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo ya gamfri

1 'Mɛfa dá handa ra T'ʉca Dɛti mi 'bai ja ra t'øhø nuni Sion, y mi 'bahuini'ą 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo ya ją'i nú'ʉ xqui t'opabi ja yá de rá thuhu ra T'ʉca Dɛti ne rá thuhu Ajuą rá Dada.

2 Nepʉ dá øde 'nara noya nuni mahets'i. Nura noya'ą bi nt'øde ngu yá nhyahni ndunthi ya dąthe ne ngu 'nara ngani xi nts'ɛdi, ne ngu 'ra to'o mi pɛi ya arpa.

3 Ne mi tuti'ʉ 'nara 'ra'yo thuhu ja rá thandi Ajuą habʉ bí hudi'ą, ne ja yá thandi nú'ʉ goho ya dą'ɛnxɛ ne nú'ʉ ya ndą. Pe hønsɛ nú'ʉ 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo nú'ʉ to bi mpøhø ja ra ximhai bi za bi bądi nú'ą ra thuhu bi nt'øde, ma'ra hina.

4 Nú'ʉ 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo gue'ʉ hinxa 'mʉhui ni 'nara 'bɛhñą, y nixi mi jo'o yá 'bɛhñą. Nu'ʉ́ di dɛna ra T'ʉca Dɛti, y pɛui habʉraza pa'ą. Nú'ʉ́ gue'ʉ bi mpøhø de gatho ma'ra ya ją'i pa ra mʉdi sofo pa Ajuą ne pa ra T'ʉca Dɛti.

5 Ne nu'ʉ́ hinxa mąnga ya nc'uamba nixi hinte ma ts'oqui pɛ'tsi ja rá thandi Ajuą.

Ya hoga noya nú'ʉ bi mąnga nú'ʉ hñu ya ɛnxɛ

6 Nepʉ dá handa ma'na ra ɛnxɛ mi nhyats'i madetho mahets'i, ne mi xipabi ya ją'i de rá noya Ajuą nú'ą ma da nja pa nzątho y mą hanja da za da mpøhø 'na. Bá ehe'ą pa bi zofo gatho ya 'mʉi gá ją'i ja yá hñąqui, ja gatho ya hnini ne gatho ya hai maxøgue ra ximhai.

7 Ne bi 'ñena nts'ɛdi:

—Tsuhʉ Ajuą ne nsundahʉ'ą ngue'ą ya bi zø ra ora pa da hñą'mba nguɛnda ya ją'i. Xøcambenihʉ nú'ą to bi

hyoca mahets'i ne ra ximhai,
ra ndehe ne ya pøthe.
8 Nepн bi sigui ma'na ra
ɛnxɛ bi 'ñena:
—Ya bi 'mɛdi ya me Ba-
bilonia nú'ą ra dąnga hnini,
ngue'ą xa japabi gatho ya jąʼi
de ra ximhai da nts'oqui ngu
xa nts'oqui'н, nja ngu 'na to
japa ma'na da zi ra vinu asta
hinda nti.
9 Nepн bi sigui rá hñu ra
ɛnxɛ bi ñą nts'ɛdi ne bi 'ñena:
—Nu'ą tó'o da xøcambeni ra
mbąnga zu'ue o nú'ą rá c'oi,
ne da hotho da thu'tsua rá
seña ja rá de o ja rá 'yɛ,
10 hinda za da mpont'ui
rá cuɛ Ajuą nú'ą tø'mi, y yá
mfɛi'ą xi xá nts'o. Nehe ja rá
thandi ra T'нca Dɛti, ne ja yá
thandi ya mąca ɛnxɛ, ma da
ntsaui ya нgui ja ra tsibi faspi
co ra asufre.
11 Y ma da c'onts'i pa
nzą̄ntho nurá 'bifi nú'ą ra
tsibi'ą habн ma da nzø'н, y
hinda mɛ'tsa ra tsaya ma pa
ra xuui nú'н to da xøcambeni
ra mbąnga zu'ue o rá c'oi y da
hotho da thu'tsua rá hmeya.
12 Hangue nu'н tó'o yá
mɛti Ajuą, ne ø'tuabi yá
hmanda'ą, ne camfri xá
hño ra Zidada Jesucristo,
mahyoni da zɛdi yá jamfri pa
da zɛta gatho nú'ą da 'ñehe.
13 Nepн dá øde 'nara noya
de mahets'i bi 'ñengagui:
—'Yofo njaua: “Njąpi nú'н
to tu ne xa gamfri ra Zidada
Jesucristo.” Ra Mąca Ndąhi
ena, hąhą xi majuąni njąpi
ngue'ą ma da ntsaya'н de yá
'bɛfi, ne yá hoga 'bɛfi ma da
fądi nuni mahets'i.

Ra sofo ja ra ximhai

14 'Mɛfą dá handa 'nara
t'axa guui, y ja nura guui'ą
mi hudini 'na 'ñena nú'ą e
bi njąʼi, ne mi hu'tsa 'nara
corona dega oro, ne mi hą
'nara t'ɛxн xi xmá hño yá ts'i.
15 Nepн bi bøni de ja ra
mąca luga habн bí 'bн Ajuą
ma'na ra ɛnxɛ bi ñą nts'ɛdi ne
bi 'ñembabi nú'ą to mi hudi ja
ra guui:
—Jн ri t'ɛxн bá xa ra trigo
ngue'ą ya bi zø ra ora de ra
sofo ja ra ximhai ne ya bi
ñąts'i.
16 Nepн nú'ą to mi hudi ja
ra guui bi ga'tsa rá t'ɛxн ja ra
ximhai pa bi nja ra sofo ja ra
ximhai.
17 'Mɛfa bi bøni ma'na ra
ɛnxɛ de ja ra mąca luga nuni
mahets'i habн bí 'bн Ajuą, mi
hą nehe 'nara t'ɛxн xi xmá
hño yá ts'i.
18 Nepн bi bøni ma'na ra
ɛnxɛ de ra ata, nú'ą to mi su
ra tsibi, ne bi zofo nts'ɛdi nú'ą
ra ɛnxɛ to mi hą ra t'ɛxн, ne bi
'ñembabi:
—Jн ri t'ɛxн, bá hɛca ya
nzнdi gá obxi ja ra ximhai,
ngue'ą ya bi dą.
19 Nu'bн ra ɛnxɛ bi ga'tsa
rá t'ɛxн ja ra ximhai, ne bi
hyɛca ya obxi, nepн bi 'yнt'a
ja ra dąnga nthɛ'ma'obxi.
Bi 'yøt'a njabн ngue'ą gue'ą
'nara nt'udi de nú'ą ma da
'yøt'a Ajuą co nú'н ma da mfɛi
co rá dąnga cuɛ'ą.
20 Nura nthɛ'ma'obxi'ą mi
ja møte de ra hnini, y nu mi
thɛ'ma ya obxi bi bøni ngu yá
ji ya jąʼi, y co rá ndunthi ra ji
bi 'ño hñu nthebe kilometro

rá yabʉ y asta bi zøxa ja yá frenu ya fani.

15

Ya ɛnxɛ co nú'ʉ yoto yá ngạts'i ya ʉgui

1 Nepʉbya, dá handa nuni mahets'i ma'na ra nt'udi xi mrá dạngui, y xi dá 'yø. Mi yoto ya ɛnxɛ mi hạ 'ra 'nara mfɛi pa da mfɛi ya meximhai, mi gue'ʉ yá ngạts'i ya ʉgui, ngue'ạ ya gue'ạ rá ngạts'i rá cuɛ Ajuạ.

2 Nehe dá handa nú'ạ ra ndehe dega xito mi nthạnts'i co ra tsibi, ne nú'ʉ to'o xqui ntạte de ra mbạnga zu'ue ne rá c'oi, ne himbi xøcambeni'ʉ nixi himbi hotho bi thu'tsuạ rá hmeya ni rá numero de rá thuhu nura zu'ue'ạ, mi 'bai'ʉ ja nú'ạ ra ñạnga ndehe dega xito, mi hạ'ʉ ya arpa nú'ʉ xqui umbabi Ajuạ.

3 Nehe mi tuti'ʉ nú'ạ ra thuhu mi tuta ra Moise nú'ạ mi pɛpabi Ajuạ, ne go guet'ạ ra thuhu tuta ra T'ʉca Dɛti, ne mi ena'ʉ:

Nu'i Ajuạ ma Hmu'ihe, go gue'e guí pɛ'tsa gatho ra ts'ɛdi.
Xi xá nsunda ne xi ya dạngui nú'ʉ ri 'bɛfi guí øt'e.
Y guí øt'e gatho nú'ạ majuạni ne nú'ạ xá hño.
Nu'i go gue'e grá ndạ de gatho ya hai de ra ximhai.

4 Ma zi Hmu'ihe, ¿to'o gue'ạ hinda zu'a'i nú'bʉ hinda 'øt'e nú'ạ guí mạ?
Ne ¿to'o gue'ạ hinda xøcambeni'i ri thuhu?
Ngue'ạ hønsɛ'i grá mạca Ajuạ, hangue gatho ya jạ'i de gatho ya hai de rá ngʉni ra ximhai da 'ñe da nsunda'i,
ngue'ạ xa hyandi'ʉ gue xi guí øt'e gatho nú'ạ xá hño.

5 'Mɛfa dá handa nuni mahets'i mi xogui nú'ạ ra mạca luga habʉ 'bɛ'tsa nuya xingdo habʉ xa t'ofo yá hmanda Ajuạ.

6 Y nuni ra mạca luga'ạ ja bi bønini nú'ʉ yoto ya ɛnxɛ mi hạ nú'ʉ yoto ya mfɛi, ne mi hñe co ya dutu dega linu xi xmá nt'axi ne mi huɛxqui, ne mi ngʉt'a 'nara ngʉt'i dega oro asta mi tsøxa ja yá tiñạ.

7 Nepʉ 'na de nú'ʉ goho ya dạ'ɛnxɛ bi umba gatho nú'ʉ yoto ya ɛnxɛ 'ra 'nara 'bada dega oro mi ñuts'i co ya ʉgui nú'ʉ ma da uni Ajuạ co rá cuɛ, go gue'ạ Ajuạ to 'bʉi pa nzạntho.

8 Nu'bʉ́ nuni ja ra mạca luga bi ñuxa ra 'bifi nú'ạ mi ehe de rá nsunda ne rá ts'ɛdi Ajuạ. Y himi tsa to da yʉt'ini asta himbi uadi nú'ʉ yoto ya ʉgui mri hñạ nú'ʉ yoto ya ɛnxɛ.

16

Rá cuɛ Ajuạ ma da zʉdi nú'ʉ to'o hinxa gamfri

1 Nepʉ dá øde bi ñạ 'nara noya xi nts'ɛdi mbo ra mạca luga, ne bi 'ñemba nú'ʉ yoto ya ɛnxɛ:

—Grí maha gui xañhʉ ja ra ximhai nú'ʉ yá mfɛi Ajuạ xa mɛ'tsa ja nú'ʉ yoto ya 'bada.

2 Nu'bʉ́ bi ma nú'ạ ra mʉdi ɛnxɛ bá xanga ja ra ximhai nú'ạ mi 'bɛ'tsa ja nú'ạ ra 'bada mi hạ, hangue nú'ʉ ya

jạ'i to mi pɛ'tsa ra hmeya de ra mbạnga zu'ue ne mi xøcambeni rá c'oi'ạ, bi c'onts'a ja yá ndo'yo 'raya sạsi xi xmá nts'o ne xi xmá 'ñʉ.

3 Nepʉ rá ñoho ra ɛnxɛ bá xanga ja ra ndehe nú'ạ mi 'bɛ'tsa ja nú'ạ ra 'bada mi hạ, y nura ndehe'ạ bi nji ngu rá ji 'na nú'ạ xa tho, ne bi du gatho nú'ʉ mi 'bʉ mbo ra ndehe.

4 Y rá hñu ra ɛnxɛ bá xanga ja ya dạthe ne ya pøthe nú'ạ mi 'bɛ'tsa ja nú'ạ ra 'bada mi hạ, nepʉ nu'ʉ́ bi nji'ʉ.

5 Nepʉ dá øde nú'ạ ra ɛnxɛ mi su ya dehe, mi ena:

—Nu'i ma mạca Ajuạ'i ne ma zi Hmu'i, go gue'e gá 'bʉi desde ra mʉdi ne asta nubya guí 'bʉi. Nu'i hinte guí tugue ngue'ạ xcá 'yøt'a ra ts'ʉtbi xá hño.

6 Ngue'ạ xcá castiga núyʉ to bi mamba yá ji nú'ʉ bi gamfri'i, ne nú'ʉ bi mạnga ri noya. Hangue ngu bi 'yøt'e'ʉ njabʉ gá ø'tuabi nehe. Y dí 'ñepi da njabʉ'ʉ.

7 Nehe dá øde ma'na ra ɛnxɛ mi ñạ mbo ja ra mạca luga habʉ ja ra ata, ne mi ena:

—Nu'i Ajuạ ma zi Hmu'i, go gue'e guí pɛ'tsa gatho ra ts'ɛdi. Guí øt'a ra hoga ts'ʉtbi ne nú'ạ majuạni.

8 Nepʉ rá ngoho ra ɛnxɛ bi xanga ja ra hyadi nú'ạ mi 'bɛ'tsa ja nú'ạ ra 'bada mi hạ, y co rá ts'ɛdi ra hyadi bi zạt'a ya jạ'i.

9 Pe masque xi bi zạt'a ya jạ'i, nu'ʉ́ himbi ne bi ntsø'mi de yá ts'oqui, nixi bi nsunda Ajuạ. Nu'ạ bi 'yøt'e'ʉ, bi ñạma'ñʉ de rá thuhu Ajuạ nú'ạ ja rá ts'ɛdi pa bi mɛhna nuya ya mfɛi.

10 Nepʉ rá ncʉt'a ra ɛnxɛ bá xanga nú'ạ mi 'bɛ'tsa ja nú'ạ ra 'bada mi hạ, bá xanga ja rá hudi nú'ạ ra mbạnga zu'ue, ne bi 'mɛxuui habʉ gatho mi ndạ'ạ. Y nuya jạ'i mi 'bʉ ja rá hmanda'ạ asta mi tsa yá jạne co ya dạnga ʉgui mi thogui.

11 Pe himbi ne bi ntsø'mi'ʉ de yá ts'oqui. Nu'ạ mi øt'e'ʉ, mi tsani Ajuạ nú'ạ bí 'bʉ mahets'i, ngue'ạ mi tsama'ñʉ ya dạnga ʉgui.

12 Nepʉ rá 'rato ra ɛnxɛ bá xanga ja ra dạnga dạthe Eufrate nú'ạ mi 'bɛ'tsa ja nú'ạ ra 'bada mi hạ, y nura dạthe'ạ bi 'yot'i pa bi nja ra 'ñu pa bá ehe ya ndạ me bøxhyadi.

13 Nehe dá handa hñu ya ts'ondạhi nú'ʉ mi hnequi ngu 'nara tsạn'uɛ. 'Na bi bøni de ja rá ne ra mbạnga zu'ue nú'ạ ngu 'nara qu'eñạ, nu'ạ ma'na bi bøni de ja rá ne nú'ạ ma'na ra zu'ue mi ja yoto yá ñạxu ne 'rɛt'a yá ndạni, ha nu'ạ ma'na bi bøni de ja rá ne ra hyate bạdi.

14 Nú'ʉ́ go gue'ʉ ya ts'ondạhi mi øt'a ya nt'udi, ne mi pa'ʉ ja ya ndạ de gatho ra ximhai pa da munts'i'ʉ mahyɛgui co yá soldado pa da 'ñøt'a tuhni'ʉ nú'ạ ra pa da hñạnga nguɛnda Ajuạ nú'ạ to pɛ'tsa gatho ra ts'ɛdi.

15 Ra Zidada Jesu bi 'ñena: “Pạhʉ gue nuga sta dạmfri ya jạ'i ga tsøhø ngu 'nara be. Xi da johya nú'ạ to ga tsʉdi di ndø'mi ne di he yá he pa hinda 'ño nsinque yá he, nixi hinda ntsa ja rá thandi Ajuạ.”

16 Y gatho nú'ʉ ya ndą̱ bi munts'i'ʉ ja nú'ą̱ ra luga rá thuhu Armagedo de ra hñą̱qui ebreo.

17 Nepʉ rá yoto ra ɛnxɛ bá xanga ja ra ndąhi nú'ą̱ mi 'bɛ'tsa ja nú'ą̱ ra 'bada mi hą̱, ne bi nt'øde 'nara noya de mbo ra mąca luga nuni mahets'i habʉ mi hudi Ajuą̱, ne bi 'ñena:

—Nubyá hą̱, ya xa uadi.

18 Nu'bʉ́ bi nja ya huɛi ne ya ngani ne 'nara dąnga mbimhai. Y de gatho ya pa xa 'mʉ ya ją̱'i ja ra ximhai hinhya'mʉ xa nja 'nara dąnga mbimhai ngu nú'ą̱ bi nja nura pa'ą̱, ngue'ą̱ xi bi nja nts'ɛdi.

19 Y nura dąnga hnini bi 'øøt'a hñu hegue, y gatho ma'ra ya hnini de gatho ra ximhai bi ñunt'i'ʉ, y Ajuą̱ bi beni de ra dąnga hnini Babilonia gue mi pɛ'tsi da zʉdi rá cuɛ'ą̱.

20 Y gatho nuya hai mi o madetho de ra ndehe bi go'ma ra dehe, ne ya t'øhø bi 'mɛdi.

21 Nehe bi dagui ya dąnga ndo de mahets'i ne bi zʉdi ya ją̱'i. Xi myá dąta'ʉ, y xi xmá hñʉ, mi pɛ'tsa ngu ñote kilo. Ya ją̱'i mi tsani Ajuą̱ po nuya ndo bá pɛhni'ą̱, ngue'ą̱ nu'ą́ mi gue'ą̱ 'nara dąnga ʉgui pa gue'ʉ.

17

Ra ts'o'bɛhñą̱ ma da 'mɛdi pa nzą̱ntho

1 Nepʉ bi 'ñe bi zʉcagui 'na de nú'ʉ yoto ya ɛnxɛ mi hą̱ 'ra 'nara 'bada habʉ mi 'bɛ'tsa yá mfɛi Ajuą̱, ne bi 'ñengagui:

—Bá ehe pa ga u't'a'i nú'ą̱ ra castigo ma da t'umbabi nú'ą̱ ra ts'o'bɛhñą̱ bí hudi mañą̱ de ya ndehe.

2 Ya ndą̱ de ra ximhai xa 'øøt'a ya ts'oqui co nú'ą̱ ra ts'o'bɛhñą̱, nehe xa cadi gatho ma'ra ya ją̱'i nú'ą̱ ra ts'o'bɛhñą̱ pa xi xa 'øøt'a ya ts'oqui'ʉ, nja ngu 'na to cadi ma'na pa da japi da zi ra vinu asta hinda nti.

3 Nepʉ ja nú'ą̱ ra thedi bi 'ñutca ra Mąca Ndąhi, nú'ą̱ ra ɛnxɛ bi zixcagui ja 'nara mbonthi, y ja dá handini nú'ą̱ ra ts'o'bɛhñą̱ mi tøgue 'nara thɛnga zu'ue habʉ mi huxa ndunthi ya thuhu nú'ʉ mi ñąma'ñʉ de Ajuą̱. Nú'ą̱ ra zu'ue'ą̱ mi ja yoto yá ñą̱xu ne 'rɛt'a yá ndąni.

4 Y nú'ą̱ ra 'bɛhñą̱ mi he 'nará he mi nthąnts'a morado co ra thɛni, y xqui tøtua ya oro, ne 'raya hothodo ne 'raya hoga t'axa do yá thuhu ya perhla. Nehe mi hą̱ ja rá 'yɛ 'nara 'bada dega oro mi ñuts'i de ya t'øt'e xá nts'o ne de yá ts'oqui nú'ą̱ ra ts'o'bɛhñą̱.

5 Y ja rá de xqui t'opabi 'nara thuhu nú'ą̱ hinto bi bą̱di te rí bøni, pe mi ena: “Ra dąnga Babilonia, go gue'ą̱ ra nąną̱ de ya ts'o'bɛhñą̱, go gue'ą̱ bi 'ñudi da t'øt'e ja ra ximhai gatho nú'ą̱ xá nts'o.”

6 Nepʉ dá handa nú'ą̱ ra 'bɛhñą̱ ngu mri ti ngue'ą̱ xqui hyo ndunthi yá mɛfi Ajuą̱ ne nú'ʉ bi dɛna ra Zidada Jesucristo ne bi damajuą̱ni de

gueˈą̱. Ne nu ndá handiˈą̱ xi dá ˈyø ntsˈɛdi.

7 Nuˈbɨ́ ra ɛnxɛ bi ˈñengagui:

—¿Hanja guí ˈyø? Nuga ma ga xiˈi núˈą̱ hinto xa bą̱di de núˈą̱ ra tsˈoˈbɛhñą̱ ne de núˈą̱ ra zuˈue ri tøgueˈą̱, núˈą̱ pɛˈtsa yoto yá ñą̱xu ne ˈrɛtˈa yá ndą̱ni.

8 Núˈą̱ ra zuˈue gá handi mi ˈbɨi, pe nubyá ya joˈo, pe ˈmɛfa ma da cˈontsˈi de ja ra oˈtsi núˈą̱ otho habɨ bí cˈa, nepɨ da ma habɨ da thogui ya ɨgui pa nzą̱ntho, y nuni ja guehni rá gą̱tsˈi. Ya mex-imhai núˈɨ toˈo desde ra mɨdi ra ximhai hinxqui tˈopabi yá thuhu ja ra libro habɨ huxa yá thuhu núˈɨ toˈo ma da nte pa nzą̱ntho, nuya ją̱ˈiˈɨ ma da ˈyø nu stí hyandiˈɨ da bøtsˈe núˈą̱ ra zuˈue de ja núˈą̱ ra oˈtsiˈą̱, ngueˈą̱ nuˈą́ mi ˈbɨi nepɨ bi njoˈo, pe ma da ˈmɨi maˈnaˈqui.

9 Pa da za to da zo rá mfeni núna ma ga mą̱, mahyoni di ja rá mfą̱di. Núˈɨ yoto ya ñą̱xu, gueˈɨ ngu yoto ya tˈøhø habɨ hudi núˈą̱ ra ˈbɛhñą̱.

10 Nehe núˈɨ yoto ya ñą̱xu gueˈɨ ngu yoto ya ndą̱. Cɨtˈa de gueˈɨ ya xa thą̱cua yá tsˈɛdi. ˈNa go gueˈą̱ ra ndą̱bya, ha nu maˈna hinxa tˈumtho rá ˈbɛfi, pe nu stí ndą̱ˈą̱, ˈna tɨi ya pa ma da ndą̱.

11 Núˈą̱ ra zuˈue mi ˈbɨi maˈmɛtˈo pe nubyá ya joˈo, go gueˈą̱ ma da ˈna de núˈɨ yoto ya ndą̱, pe ja ra uɛnda go gueˈą̱ ma drá hñą̱to ra ndą̱, y ˈmɛfa ma da ma habɨ ma dra huati pa nzą̱ntho.

12 Y núˈɨ ˈrɛtˈa ya ndą̱ni xcá hyandi gueˈɨ ngu ˈrɛtˈa ya ndą̱ hinxa thutsˈitho dega ndą̱. Pe ma da tˈumbabiˈɨ da ndą̱ ˈna ora mahyɛgui co ra mbą̱nga zuˈue.

13 Núˈɨ ˈrɛtˈa ya ndą̱ ˈnadra mfeni ma da mɛˈtsiˈɨ, hangue ma da umba ra tsˈɨtbi nura mbą̱nga zuˈue.

14 Ne da ntuhniˈɨ co ra Tˈɨca Dɛti, y nura Tˈɨca Dɛti go gueˈą̱ ma da ntą̱te, ngueˈą̱ go gueˈą̱ ra Hmu de gatho ya hmu, ne ra Ndą̱ de gatho ya ndą̱. Y núˈɨ toˈo ˈbɨi co ra Tˈɨca Dɛti ma da ntą̱teˈɨ, y núˈɨ́ go gueˈɨ xa huahna Ajuą̱ pa da gamfri, y nuˈɨ́ xa gamfri xá hño.

15 Nehe bi ˈñengagui ra ɛnxɛ:

—Núˈɨ ya dehe xcá hyandi habɨ hudi ra tsˈoˈbɛhñą̱, go gueˈɨ ngu nuya ją̱ˈi de gatho ya hñą̱qui ˈbɨi ja gatho ya hnini ne ja gatho ya hai.

16 Y núˈɨ ˈrɛtˈa ya ndą̱ xcá hyandi co ra mbą̱nga zuˈue, nuˈɨ́ ma da ɨtsa ra tsˈoˈbɛhñą̱, ne da hñą̱cuabi gatho yá hño, ne da zogui sinque rá he, ne da zipa rá ngø, y nuyá ndoˈyo da tsą̱ˈtuabi.

17 Ngueˈą̱ Ajuą̱ xa umbabi yá mfeniˈɨ pa da ˈyøˈtua rá pahaˈą̱, hangue ˈnatˈa bi mą̱ñˈɨ pa bi umba ra tsˈɨtbi núˈą̱ ra zuˈue asta hinda nja núˈą̱ xa mą̱ Ajuą̱.

18 Y núˈą̱ ra ˈbɛhñą̱ xcá hyandi gueˈą̱ ra dą̱nga hnini habɨ ˈbɨi ˈna toˈo di manda ya ndą̱ de ra ximhai.

18

Ra dą̱ta hnini Babilonia bi yøtˈe

1 'Mɛfa de guehna dá handa
ma'na ra ɛnxɛ bi gại de ma-
hets'i, xi mi ja rá ts'ɛdi, ne bi
yot'a ra ximhai co rá nsunda.
2 Ne bi ñạ nts'ɛdi, bi 'ñena:
—Ra dạnga hnini Babilonia
ya xa 'bɛdi rá nsu, nubyá ja
'bʉhni gatho 'rama'na'ño ya
ts'ondạhi, nehe ja jani yá 'bafi
nú'ʉ ya ts'ints'ʉ xá nts'o ne xi
t'ʉtsa.
3 Ra Babilonia bi cadi ya
jạ'i de gatho ya hai de ra
ximhai pa bi nts'oqui'ʉ, nehe
gatho ya ndạ de ra ximhai
xa nts'oqui'ʉ con gue'ạ, y
gatho ya ma ne ya duqui xa
nrico'ʉ co yá ts'ot'øt'e øt'a
nura hnini'ạ.
4 Ne dá øde ma'na ra noya
de mahets'i mi ena:
—Nú'ahʉ ma hnini'ihʉ,
pøñhʉ de nura ts'ohnini'ạ
pa hingui 'yøthʉ ya ts'oqui
ngu øt'e'ʉ, ne pa hinda zʉ'ahʉ
nú'ʉ ya mfɛi ma da zʉdi'ʉ.
5 Ngue'ạ xi xa ndạngui yá
ts'oqui'ʉ y co yá ndạngui asta
ya xa zøxa nuua mahets'i,
y Ajuạ hinxa pumfri de ya
ts'ot'øt'e øt'e'ʉ.
6 'Yø'tuabihʉ nura hnini'ạ
ngu nú'ạ xa 'yøt'e'ạ pa
ma'ra, ne co'tsuahʉ yo'qui
rá ndunthi de nú'ạ xa 'yøt'e.
Thạntshʉ yo'qui nú'ạ ma
da t'umbi'ạ ngu nú'ạ xi xa
'yøt'e'ạ co ma'ra.
7 Japhʉ da zama'ñʉ ne da
tho ya ts'othogui ngu nú'ạ xa
'yøt'e'ạ co rá nt'ets'i ngue'ạ
xi pɛ'tsa ndunthi ya hño,
ngue'ạ nu'ạ́ nja ngu 'nara
'bɛhñạ ri ndạ, hangue ena:
"Nuga dí hucua drá 'bɛhñạ
dí ndạ, hinxa du ma dạme,
nixi hinga ma ga thogui ya
dumʉi."
8 Por gue'ạ 'na patho ma da
t'umba ya mfɛi, y nuya mfɛi'ʉ
go gue'ạ ra du ne ya dumʉi
ne ra thuhu, ne da zạt'a nura
hnini'ạ, ngue'ạ xi ja rá ts'ɛdi
Ajuạ ma Hmuhʉ nú'ạ to'o da
hñạ'mba nguɛnda'ạ.
9 Ne ya ndạ de ra ximhai
nú'ʉ to'o xa 'yøt'a ya ts'oqui
co ra hnini'ạ ne xa johyaui
ja ya ts'ot'øt'e øt'e'ʉ, nú'ʉ ya
ndạ'ʉ ma xi da nzoni ne ma
da du yá mʉi nu sta hyandua
rá 'bifi nú'ạ ra ts'ohnini ma
da zạt'i.
10 Nú'ʉ ya ndạ ma da 'mai
yabʉ ngue'ạ da ntsu de nú'ạ
ma da nja, ne ma da 'ñena'ʉ:
—¡A, huecate'ihʉ nú'ahʉ
guí 'bʉhʉbʉ ja ra dạnga hnini
Babilonia! Nu'ahʉ́ mi ja ri
ts'ɛdihʉ, pe 'na oratho xa
zʉ'ahʉ rá castigo Ajuạ.
11 Ya ma ne ya duqui de ra
ximhai ma da nzoni'ʉ ne da
du yá mʉi de nú'ạ bi nja co ra
hnini'ạ ngue'ạ ya ma da njo'o
to da dambi nú'ạ da pa'ʉ.
12 Mi hạts'i'ʉ da pa ja ra
hnini'ạ ya t'øt'e dega oro ne
dega t'axi, ne ya hoga do
ne ya perhla, ne ya hoga
dutu dega linu ne dega seda,
ne nú'ʉ ya hoga dutu dega
morado ne dega thɛni. Nehe
mi hạts'i 'rama'na'ño ya za
nú'ʉ yʉni xá cʉhi, ne ya hoga
t'øt'e xa thoqui dega marfi,
ya hoga za, ra marmo, ne ya
bøjạ, 'na rá thuhu ra bronse,
ha nu ma'na ra yerro.
13 Mi hạts'i nehe ya canela,
ya hoga ndạpo yʉni xá cʉhi,
ra t'uts'i, ra mirra, ne ya dehe

núˈʉ xi yʉni xá cʉhi, ra vinu, ra aceite, ra hoga arina, ne ra trigo. Nehe mi tsixa ya mboˈoni, ngu ya dɛti ne ya fani. Nehe mi tsixa ya carro, ne asta ya ˈbɛgo, y gueˈʉ ya ja̱ˈi mi paˈʉ ngu ya mboˈoni.

14 Ya ma ne ya duqui ma da ˈñembabi núˈa̱ ra hnini:

—¡Ya otho'i núˈʉ ya hoga fruta ngrí ho, y ya gá ˈbɛdi pa nza̱ntho gatho núˈʉ ya hño ne ya ntˈetsˈi nguí pɛˈtshma̱!

15 Núˈʉ ya ma ne ya duqui xa nrico ngueˈa̱ xa pa yá tˈøtˈe ja nura da̱nga hnini, ma da ˈmai yabʉ ngueˈa̱ ma da zu núˈa̱ ra castigo ma da nja. Ma da nzoniˈʉ ne da du yá mʉi,

16 ne da ˈñenaˈʉ:

—¡A, hyøctho nuni ra da̱hni! Ngueˈa̱ mi ngu ˈnara ˈbɛhña̱ mi he ya hoga dutu dega linu ne dega morado ne dega thɛni, nehe xqui nhyoqui dega oro ne dega hoga do ne dega perhla.

17 ¡ˈNa oratho bi uadi gatho yá ndunthi nuyá hño mi pɛˈtsi!

Nehe gatho núˈʉ toˈo mi manda ya motsa, ne núˈʉ toˈo mi ɛtˈi, ne núˈʉ maˈra mri mpɛfini, ne núˈʉ toˈo mi pani, gathoˈʉ ma da ˈmai yabʉ,

18 y nu sta hyandua rá ˈbifi núˈa̱ ra da̱nga hnini ma da za̱tˈi, da ña̱ ntsˈɛdiˈʉ ne da ˈñena:

—Mi otho maˈna ra hnini xi mrá da̱ngui ngu nuni.

19 Nehe da hyøxa ya hai ja yá ña̱xu ngueˈa̱ da du yá mʉiˈʉ, ne da nzoniˈʉ co ra dumʉi, ne da ña̱ ntsˈɛdi ne da ˈñena:

—¡A, hyøctho nuni ra da̱nga hnini! Ngueˈa̱ xi mrá da̱ngui rá tai, y ja xqui nriconi gatho núˈʉ to mi pɛˈtsa yá motsa ja ra ndehe. ¡Pe ˈna oratho bi za̱tˈa gatho nuni ra hninini!

20 Pe núˈahʉ gyá gamfrihʉ ne gatho núˈahʉ yá ˈmɛhniˈihʉ Aju̱a, ne gatho núˈahʉ maˈra guí ˈbʉhʉ mahetsˈi, johyahʉ de núˈa̱ bi nja ja núˈa̱ ra da̱nga hnini, ngueˈa̱ Aju̱a xa hña̱ˈmba nguɛnda nuya ja̱ˈi mi ˈbʉhni, ne xa tˈøˈtuabiˈʉ ngu núˈa̱ xqui ˈyøˈtˈaˈihʉ nehe.

21 Nepʉ ˈnara ɛnxɛ xi mi ja rá tsˈɛdi bi gʉ ˈnara da̱nga do núˈa̱ maˈna xmá hñʉ que ˈnara da̱nga jʉni, ne bi ˈyɛntˈa ja ra ndehe ne bi ˈñena:

—Njaua ma da yʉi nehe ra Babilonia núˈa̱ ra da̱nga hnini, ne ya hinhyaˈmʉ ma da hnequi maˈnaˈqui.

22 Nixi ya hinhyaˈmʉ ma da yopa ntˈøde maˈnaˈqui ya nzʉni de ya arpa, nixi de ya thʉza, nixi de ya trompeta ja nura hninˈi a̱. Ni ˈnara mɛfi de nuˈa̱raza ra ˈbɛfi hinda yopa ˈmʉi ja nura hninˈi a̱, nixi da yopa mpɛfi ˈnara jʉni.

23 Ni ˈnara ñotˈi ya hinda hnequini, nixi hinhyaˈmʉ da nja maˈnaˈqui ya ngo dega nthati. Núˈʉ ya ma ne ya duqui to mi mpa ne mi ntai ja nura hninˈi a̱, xi bi nja yá tsˈɛdi ja ra ximhai, y co yá ntˈete nuya mengu de guehni mi hatˈa ya ja̱ˈi de gatho ya hai de ra ximhai, pe ya bi uadi yá tsˈɛdiˈʉ.

24 Nura hninˈi a̱ ya bi hnequi gue go xi tu ra

ts'oqui'ą de nú'ʉ ya gamfri ne yá 'mɛhni Ajuą xa tho, ne de gatho nú'ʉ ma'ra xa tho ja ra ximhai.

19

1 'Mɛfa dá øde mi ñą ntsˈɛdi ndunthi ya jąˈi nuni mahetsˈi, mi enaˈʉ:

¡Drá nsunda Ajuą! Ngueˈą xá nsunda ne ja rá tsˈɛdi ne bi za bi pøhø ya jąˈi.

2 Ngueˈą nuˈą́ øtˈa ra hoga tsˈʉtbi ne núˈą majuąni.

Nuˈą́ xa umba ra mfɛi nura tsˈoˈbɛhñą

núˈą mi japa ya jąˈi da 'yøtˈa ya tsˈoqui.

Ajuą bi coˈtsuabiˈą núˈą bi 'yøtˈe gue bi hyo núˈʉ toˈo mi pɛpabi Ajuą.

3 Nepʉ bi yopa 'ñenaˈʉ maˈnaˈqui:

—¡Drá nsunda Ajuą! Ngueˈą hinhyaˈmʉ ma da ntsaya da bøxa rá 'bifi núˈą ra hnini bi zątˈi.

4 Nuˈbą́ núˈʉ 'natemagoho ya ndą ne núˈʉ goho ya dąˈɛnxɛ bi ndandiñąhmuˈʉ, ne bi xøcambeni Ajuą núˈą bí hudi ja rá hudi, ne mi enaˈʉ:

—¡Njabʉ gueˈą! ¡Drá nsunda Ajuą!

5 Nepʉ bi ntˈøde maˈna ra noya de habʉ mi hudi Ajuą, ne bi 'ñena:

Nsundahʉ Ajuą,

gatho núˈahʉ guí pɛphʉ

ne guí tsuhʉˈą,

ngu ya notsi ngu ya dąngui.

Ra ngo de rá nthąti ra T'ʉca Dɛti

6 Nepʉ dá øde 'nara ñąhni de 'nara dąnga hmuntsˈa jąˈi, 'ñena mri nhyahni ndunthi ya dehe, ne 'ñena 'raya ngani, ne mi ena:

¡Drá nsunda Ajuą! Ngueˈą núˈą́ go gueˈą ma Hmuhʉ pɛˈtsa gatho ra tsˈɛdi, ne go gueˈą ra Ndą de gatho ra ximhai.

7 Johyahʉ ne nsundahʉˈą,

ngueˈą ya bi zø ra pa de rá nthąti ra T'ʉca Dɛti.

Ra nąvia ya xa nhyoqui,

8 ya xa hye núˈą ra hoga dutu xqui tˈumbi xá ntˈaxi y ri huɛxqui.

Nura tˈaxa dutuˈą gueˈą yá te xá ntˈaxi núˈʉ toˈo xa gamfri Ajuą.

9 Nepʉ ra ɛnxɛ bi 'ñengagui:

—ˈYofo nuya ya noya: “Dá johya núˈʉ to da sipabi pa da ma ra ngo de rá nthąti ra T'ʉca Dɛti.”

Nehe bi 'ñengagui:

—Nuya guehya yá noya Ajuą, y guehya xi majuąni.

10 Nepʉ nuga dá ndandiñąhmu ja rá ua ra ɛnxɛ pa ga nsundaˈą, pe nuˈą́ bi 'ñengagui:

—Oguí øtˈa njabʉ, ngueˈą necagui ne maˈra ri cu dyá 'bɛgohʉ mahyɛgui de Ajuą, ne dí mąñhʉ rá noya ra Zidada Jesu. Go da xøcambeni Ajuą.

Nuˈʉ tóˈo mąmba rá noya Ajuą gueˈʉ damajuąni nehe de núˈą xa mą ra Zidada Jesucristo.

'Nara tøgue mri tø 'nara t'axfani

11 Nepʉ dá handa mahetsˈi mi xogui, ne dá handa 'nara tøgue mri tø 'nara tˈaxfani, y núˈą ra tøgueˈą xa thuˈmbabi

ˈnara thuhu núˈą rí bøni da ˈñena: Núˈą xa mą, nzą̃ntho da ˈyøtˈe. Ne maˈna ra thuhu rí bøni da ˈñena: Majuą̃ni. Ngueˈą nuˈą́ xi ra hoga ndą, øtˈe xá hño, ne øtˈa ya tuhni ngu rí ˈñepi.

12 Yá da ˈñena mi zø ya tsibi, ne mi huˈtsa ndunthi ya corona, y nehe xqui tˈopabi ˈnara thuhu núˈą hinto mi pą̃di te mi ne da mą, hønsɛˈą̃ go mi pą̃ˈą.

13 Ne mi he ˈnara dutu xqui ˈbobo co ra ji, y rá thuhu gueˈą̃ Rá Noya Ajuą.

14 Ne mri dɛniˈą ndunthi ya memahetsˈi núˈɥ øtˈa ya tuhni, mri hñeˈɥ dega hoga linu xi xmá ntˈaxi, ne mri tøgue ya tˈaxfani nehe.

15 Nuˈą ra mɥdi tøgue mi pøni de rá ne ˈnara mahuai dega yo filo. Con gueˈą ma da naˈmbabi ya jąˈi de gatho ya hai de ra ximhai, ne ma da ndą de gueˈɥ con gatho rá tsˈɛdi, ja ra uɛnda di hą ˈnara tsˈɥtˈo dega bøją. Ne ngu ˈnara jąˈi netˈa ya obxi pa da thɛˈmi, njabɥˈą ma da huata ya jąˈi nuto yá ncontra Ajuą núˈą to pɛˈtsa gatho ra tsˈɛdi ne pø rá cuɛ con gueˈɥ.

16 Ne ja rá he de ja rá xinthe xqui tˈofo ˈnara thuhu ena: “Ra Ndą de gatho ya ndą ne ra Hmu de gatho ya hmu.”

17 Nepɥ dá handa ˈnara ɛnxɛ mi ˈbai ja ra hyadi, ne bi mafi ntsˈɛdi pa bi maˈta gatho ya tsˈintsˈɥ di nhyatsˈi, ne bi ˈñembiˈɥ:

—Bá ehɥ gui muntsˈihɥ pa gui tsihɥ núˈą ra dą̃nga hñuni ma da ˈraˈahɥ Ajuą.

18 Ma da tˈaˈahɥ gui tsihɥ yá ngø ya dą̃nga ndą ne ya ndą gá soldado, ne yá ngø núˈɥ to xi mi jahmą yá tsˈɛdi. Ma gui tsiphɥ yá ngø ya fani ne núˈɥ to mi tøgueˈɥ. Xi ma gui tsiphɥ yá ngø gatho ya jąˈi, ngu ya ˈbɛgo ne núˈɥ hingyá ˈbɛgo, ngu ya notsi ne ya dą̃ngui.

19 Nepɥ dá handa ra mbą̃nga zuˈue ne ya ndą de ra ximhai xqui muntsˈiˈɥ co yá soldado pa da ntunhui núˈą to mi tøgue ra tˈaxfani ne núˈɥ to mi dɛniˈą.

20 Núˈą ra mbą̃nga zuˈue bri jɥ co núˈą ra hyate bą̃di to xqui ˈyøtˈa ya ntˈudi ja rá thandi núˈą ra mbą̃nga zuˈue. Co nuyá ntˈudi ra hyate bą̃di xqui hyatˈa ya jąˈi núˈɥ xqui thuˈtsua rá hmeya núˈą ra mbą̃nga zuˈue ne xqui xøcambeniˈɥ rá cˈoiˈą. Núˈɥ ri yoho bi tˈɛntˈa ma tetho ja ra ndehe dega tsibi núˈą faspi co ra asufre.

21 Y núˈą to mi tøgue ra tˈaxfani bi hyo núˈɥ maˈra to mri dɛna ra mbą̃nga zuˈue ne ra hyate bą̃di. Bi hyoˈɥ co núˈą ra mahuai mi øni de rá ne, y gatho ya tsˈintsˈɥ xi bi niñą co yá ngøˈɥ.

20

ˈNa ˈmo ya jɛya

1 Nepɥ dá handa ˈnara ɛnxɛ bi gąi de mahetsˈi mi hą ra nsoqui de ra oˈtsi núˈą otho habɥ bí cˈa, nehe mi hą ˈnara dą̃nga cadena.

2 Ne bi gɥ ra dą̃nga zuˈue núˈą́ go gueˈą ra ndą̃xjua quˈeñą mi ˈbɥi desde mayaˈbɥ, núˈą rá thuhu ra

ts'ondạhi ne ra Satá. Ne bi dạt'i pa 'na 'mo njɛya,
3 y ngu bi dạt'i bi 'yɛnt'a mbo ja nú'ạ ra o'tsi'ạ, ne bi got'i ne bi hñu'tsua 'nara seyo pa ya hinda za da hyat'a ma'ra ya jạ'i asta hinda uadi nú'ʉ 'na 'mo njɛya. 'Mɛfa ma dra thøgue pa 'raya patho.
4 Nepʉ dá handa 'raya hudi, y ja mi huhni nú'ʉ to'o xqui t'umba ra ts'ɛdi pa da 'yøt'a ra ts'ʉtbi. Nehe dá handa nú'ʉ xqui thɛcua yá 'yʉga ngue'ạ xqui damajuạni de ra Zidada Jesucristo ne xqui mạmba rá noya Ajuạ, ne hinxqui xøcambeni ra mbạnga zu'ue nixi rá c'oi'ạ, nixi hinxqui hopi to da meya'ʉ ja yá de o ja yá 'yɛ co rá hmeya ra zu'ue. Dá handi bi yopa nte'ʉ ne bi ndạ co ra Zidada Jesucristo pa nú'ʉ 'na 'mo njɛya.
5 Nú'ʉ́ go gue'ʉ xi ya mʉdi bi yopa nte de nú'ʉ xqui du. Y nu'ʉ ma'ra himbi yopa nte'ʉ asta himbi zøxa nú'ʉ 'na 'mo njɛya.
6 Njạpi ne xá nt'axi nú'ʉ to xa yopa nte ra mʉdi. Y rá ñoho ra du nú'ạ ma da nja ja ra nidu, hinda za te da 'yø'tuabi'ʉ. Gatho'ʉ da macjạ ja rá thandi Ajuạ ne ra Zidada Jesucristo, ne da ndạ'ʉ co ra Zidada Jesucristo pa nú'ʉ 'na 'mo njɛya.
7 Y nu sta uadi nú'ʉ 'na 'mo njɛya, ra Satá ma dra thøgue de habʉ xa jot'i.
8 Nu'ạ́ ma da bøni pa da hyat'a ya jạ'i 'bʉ ja gatho ya hai de ra ximhai. Da ma pa da hyat'a ra Gog ne ra Magog, nú'ʉ́ gue'ʉ yá ncontra ra Zidada Jesucristo, ne da hyat'i'ʉ pa da munts'i pa da 'ñøt'a tuhni, y nuyá ndunthi'ʉ ngu rá ndunthi ra 'bomu ja ja ra ñạnthe.
9 Gatho nuya jạ'i'ʉ dá handi bi ma'ʉ ja rá ngʉni ra ximhai pa bá thets'i'ʉ habʉ mi ja rá hmạca hnini Ajuạ ne mi 'bʉ ya gamfri. Pe Ajuạ bi mɛhna ra tsibi de mahets'i pa bi zạt'i'ʉ.
10 Ne ra ts'ondạhi nú'ạ to mi hat'a ya jạ'i bi t'ɛnt'a ja ra ndehe dega tsibi nú'ạ faspi co ra asufre, habʉ xqui t'ɛnt'i nehe ra mbạnga zu'ue ne nú'ạ ra hyate bạdi. Nuni ja guehni ma pa ra xuui da zama'ñʉ'ʉ ya ʉgui pa nzạntho.

Ma da nja 'nara nsʉca uɛnda ja rá thandi Ajuạ

11 Nepʉ dá handa 'na mi hudi ja 'nara dạnga hudi xmá nt'axi. Y ngu bi hnequi'ạ, 'bestho bi 'mɛtho mahets'i ne ra ximhai, y nixi bi fạdi habʉ bi ma.
12 Nehe dá handi nú'ʉ xqui du, gue notsi ndạngui mi 'bahni ja rá thandi Ajuạ. Nepʉ bi so'tsa ya libro, y nehe bi so'tsa nú'ạ ra libro habʉ huxa yá thuhu nú'ʉ to'o ma da nte pa nzạntho. Y nú'ʉ to xqui du bi thạ'mba nguɛnda de nuya t'øt'e xqui 'yøt'a ja ra ximhai, y nuya t'øt'e'ʉ xqui t'ofo ja nuya libro'ʉ.
13 Nú'ạ ra luga habʉ mi 'bʉ nú'ʉ xqui du, nura luga'ạ xqui da nú'ʉ mi 'bʉhni, ra ndehe xqui da nuya jạ'i xqui zo de guehni, y ra nt'agui xqui da nú'ʉ xqui nt'aguini,

y cada 'na de nuya jạ'i'ʉ bi thạ'mba nguɛnda de nuya t'øt'e xqui 'yøt'e'ʉ.

14 Nepʉ ra nt'agui ne ra luga habʉ mi 'bʉ nú'ʉ xqui du ya bi 'ñotho, ngue'ạ bi t'ɛnt'a ja ra ndehe dega tsibi faspi. Y ra castigo ja nuna ndehe dega tsibi go gue'ạ rá ñoho ra du.

15 Hangue bi t'ɛnt'a ja ra ndehe dega tsibi nú'ʉ to'o hinxqui t'opabi yá thuhu ja nú'ạ ra libro habʉ xqui thu'tsua yá thuhu nú'ʉ to'o ma da nte pa nzạntho.

21

Ma da nja ma'ra'yo ra ximhai ne mahets'i

1 Nepʉ dá handi xqui nja ma'ra'yo ra ximhai ne mahets'i, nguetho nú'ạ ra mʉdi ximhai mi ja ne nú'ạ mahets'i bi 'mɛtho'ʉ. Nehe ya mi otho ra ndehe.

2 Núga drá Xuua, dá handa ra mạca hnini Jerusale nú'ạ xqui nja ma'ra'yo. Dá handi bi gại de mahets'i po rá ts'ɛdi Ajuạ ne mi hnequi mahotho ngu 'nara nạvia ya xa hñe pa da nthạtui nú'ạ ma drá dạme.

3 Ne dá øde 'nara noya de mahets'i mi ñạ nts'ɛdi, mi ena:

—Ndi, Ajuạ 'bʉhui ya jạ'i, y ma da 'mʉi con gue'ʉ pa nzạntho, y nú'ʉ́ go gue'ʉ rá hnini'ạ. Ajuạ go guesɛ'ạ ma da 'mʉhui'ʉ ngue'ạ go gue'ạ yá Ajuạ'ʉ.

4 Ne Ajuạ ma da ducuabi gatho yá guida'ʉ. Ya hinda nja ra du, ni ya ts'oni, ni ya dumʉi, nixi ya ʉgui, ngue'ạ nuya t'øt'e mi ja ma'mɛt'o, nubyá ya otho.

5 Nepʉ nú'ạ to'o bí hudi mahets'i ja rá hudi bi 'ñena:

—Pạdi gue nuga dí japi gatho ya t'øt'e da nja ma'ra'yo.

Nehe bi 'ñengagui:

—'Yofo nú'ạ stá xi'i, ngue'ạ nuya ya noya go guehya majuạni ne ma da nja ngu stá mạ.

6 Ne bi 'ñengagui:

—Ya xa t'øt'e. Nuga go gueque rá mʉdigui ne asta rá gạts'i, ngu ya letra fʉdi desde ra A asta ra Zeta. Nu'ạ tó'o da zʉ ra nduthe, ga umbi da zi nú'ạ ra dehe dega te pøhø ja ra pøthe ne t'untho.

7 Y gatho ya t'øt'e go dyá mɛti nú'ʉ to ma da ntạte. Nú'ʉ́ go yá Ajuạgui'ʉ, y nuga go ma bạtsi'ʉ.

8 Pe nuya zusɛ, ya 'ñạgamfri, ya ts'ojạ'i, ya hyote, ya 'ñejạ'i, ya 'ñete, ne nú'ʉ to xøcambeni ya c'oi, ne gatho ya c'uamba, gatho'ʉ ma da t'ɛnt'a ja ra ndehe dega tsibi nú'ạ faspi co ra asufre. Nú'ạ́ go gue'ạ rá ñoho ra du.

Ra 'ra'yo Jerusale

9 Nepʉ bi 'ñe bi zʉcagui 'na de nú'ʉ yoto ya ɛnxɛ mi hạ 'ra 'nara 'bada habʉ mi 'bɛ'tsa nú'ʉ yoto yá ngạts'i yá mfɛi Ajuạ. Ne bi 'ñengagui:

—Bá ecua pa ga u't'a'i ra nạvia nú'ạ ma da nthạtui ra T'ʉca Dɛti.

10 Nepʉ ja nú'ạ ra thedi bi 'ñutca ra Mạca Ndạhi, nú'ạ ra ɛnxɛ xqui zocagui bi zixcagui ja 'nara dạnga t'øhø xi xmá hñets'i, ne bi 'ñutcagui ra

dạnga mạca hnini Jerusale mi cại de mahets'i po rá ts'εdi Ajuạ.

11 Nú'ạ ra hnini'ạ xi mri yot'i co rá nsunda Ajuạ, ne ngu 'nara hothodo xi mri huεxqui, ngu nú'ạ ra hoga do rá thuhu jaspe, ngu ra xito nú'ạ di hya'tsi.

12 Mi jot'i co 'nara dạnga jạdo xi xmá hñets'i, y mi pε'tsa 'rεt'amayoho ya gosthi y mi 'ba 'nara εnxε cada ra gosthi. Ja nuya gosthi'ʉ xqui t'ofoni yá thuhu nú'ʉ 'rεt'amayoho ya 'mʉi gá jạ'i xqui 'ñehe de nú'ʉ 'rεt'amayoho yá t'ʉ ra Israel.

13 Mi ja hñu ya gosthi de bøxhyadi, y má hñu de yʉhyadi, má hñu de mahuifi, y má hñu de mac'angui.

14 Ra jạdo de nura hnini'ạ mi pε'tsa 'rεt'amayoho ya mʉdi do, y ja nuya do'ʉ xqui t'ofoni yá thuhu nú'ʉ 'rεt'amayoho yá apostol ra T'ʉca Dεti.

15 Nú'ạ ra εnxε to'o ndí ñạ'be mi hạ 'nara t'εni dega oro mri hnequi ngu 'nara xithi pa mi εnga nura hnini'ạ ne rá jạdo ne yá gosthi.

16 Ra hnini mi mahyεgui rá ma ne rá nxidi ne rá hñets'i. Ra εnxε bi 'yεni ra hnini co nú'ạ ra t'εni mi hạ, rá ma bi zʉdi 'natemagoho nthebe kilometro, nehe rá hñets'i ne rá nxidi bi zʉdi mahyεgui.

17 Ne bi 'yεni ra jạdo y bi zʉdi hñu'rate ne goho metro, go gue'ạ ra t'εni pạdi ya jạ'i, hangue bi cupa ra εnxε.

18 Ra jạdo xqui thoqui dega jaspe, ne ra hnini xqui thoqui 'ra'tho dega oro, y mi hya'tsi ngu ra xito.

19 Nehe ya mʉdi do de rá jạdo ra hnini gatho mi tu ya hoga do. Rá mʉdi ra do mi tu nú'ạ ra t'axa do rá thuhu ra jaspe, rá ñoho mi tu nú'ạ ra ixca do rá thuhu ra safiro, rá hñu mi tu nú'ạ ra c'anga do rá thuhu ra agate, rá ngoho mi tu nú'ạ ra cʉhʉ do rá thuhu ra esmeralda.

20 Rá ncʉt'a do mi tu nú'ạ ra do nthạnts'i ra t'axi co ra thεni rá thuhu ra onice. Rá 'rato mi tu nú'ạ ra do xá nthεni rá thuhu ra coralina. Rá yoto ra do mi tu nú'ạ ra do xá nc'ast'i rá thuhu ra crisolito. Rá hñạto mi tu nú'ạ ma'na ra c'anga do rá thuhu ra berilo. Rá gʉto mi tu nú'ạ ra do xá nc'ast'i nthạnts'i ra c'angui rá thuhu ra topacio. Rá 'rεt'a mi tu nú'ạ ma'na ra c'anga do rá thuhu ra crisoprasa. Rá 'rεt'ama'ra mi tu nú'ạ ra do ra 'bothεni rá thuhu ra jacinto. Ne rá 'rεt'amayoho mi tu nú'ạ ra do ra nzạt'a thεni rá thuhu ra amatista.

21 Nú'ʉ 'rεt'amayoho ya gosthi xqui thoqui co nú'ạ ra t'axa do rá thuhu ra perhla. Cada 'nara gosthi mi gue'ạ 'nara perhla. Y nura 'ñu de mbo ra hnini mi 'ra'tho dega oro ne mri hya'tsi ngu ra xito.

22 Nuni ja ra mạca hnini hindá handini ni 'nara nijạ, ngue'ạ go guesε Ajuạ ma Hmuhʉ 'bʉhni nú'ạ to pε'tsa gatho ra ts'εdi. Nehe ja 'bʉhni ra T'ʉca Dεti.

23 Nehe hinga mahyonini ra hyadi nixi ra zạnạ pa

da yot'a ra hnini, ngue'ą̱ rá nsunda Ajuą̱ ne ra T'ʉca Dɛti go guesɛ'ʉ ri yot'a nura hnini'ą̱.

24 Y gatho ya gamfri de maxøgue rá ngʉni ra ximhai ma da 'ño'ʉ ja ra ñot'i'ą̱, nehe ya ndą̱ de ra ximhai nú'ʉ xa gamfri ma da zøni ja nura hnini'ą̱, ne da hñą̱xa yá nsu pa da zogui ja nura hnini'ą̱.

25 Ne ya gosthi hinhya'mʉ jot'i, nehe hinhya'mʉ ja ra 'bɛxuui.

26 Nehe ya gamfri de maxøgue rá ngʉni ra ximhai ma da hñą̱xa yá nsu ja nura hnini'ą̱.

27 Pe hinda ma da yʉt'ini nú'ʉ to'o hinxá nt'axi, nixi nú'ʉ to'o øt'e xá nts'o, nixi nú'ʉ mą̱nga ya nc'uamba. Nuni ma da yʉt'ini hønsɛ nú'ʉ to'o xa t'opabi yá thuhu ja rá libro ra T'ʉca Dɛti, habʉ huxa yá thuhu nú'ʉ to'o ma da nte pa nzą̱ntho.

22

1 Nepʉ ra ɛnxɛ bi 'ñutcagui 'nara dą̱the xi xá nt'axi y nura dehe'ą̱ gue'ą̱ ra dehe dega te. Mi hnequitho nú'ą̱ te mi ja mbo ngu nja ra xito, ne mi øni de habʉ mi hudi Ajuą̱ ne ra T'ʉca Dɛti.

2 Madetho de rá 'ñu ra hnini ne ja yá ñą̱ni ra dą̱the mi 'bahni nú'ą̱ ra za dega te, ne ri unga yá fruta 'rɛt'amayoho 'mi'qui ra jɛya, tat'a zą̱ną̱ uni yá fruta, y nuyá xi ra 'ñethi pa bi ñą̱ni nú'ʉ ya ją̱'i xqui 'ñe de gatho rá ngʉni ra ximhai.

3 Nehe da 'ñothoni ni 'nara t'øt'e xá nts'o. Nuni ja ma da njani ra hudi habʉ hudi Ajuą̱ ne ra T'ʉca Dɛti, y nu'ʉ tó'o pɛpabi Ajuą̱ ma da xøcambeni'ą̱.

4 Nu'ʉ́ ma da hyanduabi rá hmi Ajuą̱, y rá thuhu'ą̱ ma da t'ofo ja yá de'ʉ.

5 Nuni ma da 'ñothoni ra 'bɛxuui, nixi hinga mahyoni rá ñot'i ra hyadi nixi ma'na ra ñot'i pa da yot'i nuto gatho ma da 'mʉhni, ngue'ą̱ Ajuą̱ go gue'ą̱ ma da yot'i'ʉ, y nú'ʉ́ ma da ndą̱ pa nzą̱ntho.

'Bʉi guetbʉ rá yo'ehe ra Zidada Jesucristo

6 Nepʉ ra ɛnxɛ bi 'ñengagui:

—Nuya ya noya go guehya xi majuą̱ni, ne ma da nja ngu xa hmą̱. Ajuą̱ ma Hmuhʉ nú'ą̱ ri umba ra mfą̱di yá 'mɛhni, go gue'ą̱ bi mɛhna rá ɛnxɛ pa da 'ñutuabi nú'ʉ to pɛpabi de nuya t'øt'e ma da nja 'bestho.

7 —¡Beñhʉ gue nuga ma ga ehe 'bestho!

Dá johya nú'ą̱ to da hñuxa nt'øde nuna rá noya Ajuą̱ xa t'ofo ja nuna libro.

8 Nuga go gueque drá Xuua, dá øde ne dá handi gatho nuya t'øt'eya. Y ngu dá juadi dá øde ne dá handi dá ndandiñą̱hmu ja rá ua nú'ą̱ ra ɛnxɛ xqui 'ñutcagui gatho nuya ya t'øt'e pa ga nsunda'ą̱.

9 Pe nu'ą́ bi 'ñengagui:

—Oguí øt'a njabʉ, dyá 'bɛgohʉ mahyɛgui co nú'ʉ ma'ra ri cu mą̱mba rá noya Ajuą̱ ne nú'ʉ to'o huxa nt'øde nú'ą̱ xa t'ofo ja nuna ra libro. Go da xøcambeni Ajuą̱.

10 Nehe bi 'ñengagui:

—Oxqui ạgui nuya ya t'øt'e xcá 'yofo ja nuna ra libro, ngue'ạ ya ma da zøhø ra pa pa da nja nuya ya t'øt'eya.

11 Ya ts'o'mнi dá sigui da nts'o'mнi, nu'н xá nts'o dá sigui da nts'oni, ha nu'н to ya hojạ'i, dá sigui da hñojạ'i, y nu'н tó'o øte Ajuạ, dá sigui da 'yøte.

12 —Xi majuạni, ma ga ehe 'bestho ne ga ju'tuabi cada 'na ngu nú'ạ xa mεfi.

13 Nuga go gueque rá mнdigui ne asta rá gạts'i, ngu ya letra fнdi desde ra A asta ra Zeta.

14 Njạpi nú'н to'o xa t'axca yá dutu pa da t'umba nsεqui da yнt'a ja ra mạca hnini ne da zipa rá fruta nú'ạ ra za dega te.

15 Pe ma da gohi rí møte de ra mạca hnini nú'н ya 'ñạgamfri, ya 'ñete, ya 'ñejạ'i, ya hyote, ne nú'н to'o xøcambeni ya c'oi, ne gatho nú'н to'o di ho da mạnga ya nc'uamba.

16 —Núga drá Jesu, stá pεhn'ahнbн ma εnxε pa da xi'ahн gatho nuya ya noya nú'ahн guí camfriguihн. Núga drá Hmu de ra ndạ Davi, y stí 'ñehe de yá jạ'i'ạ. Go gueque dí ngu nú'ạ ra haxatsø ri huεxqui.

17 Ra Mạca Ndạhi ne ra nạvia nú'ạ ma da nthạtui ra T'нca Dεti eñ'н:

—Bá ehe.

Nehe nu'н tó'o øde nuna ra noyanạ dá 'ñena nehe'н:

—Bá ehe.

Nu'н tó'o tsн ra nduthe ne ne da ntsithe, dá 'ñehe da zi ra dehe dega te nú'ạ t'untho.

18 Gatho'ihн dí xi'ahн gue nu'н tó'o da 'yøde nuya ya noya xa t'ofoua ja nuna ra libro, ne da hñu'tsa ma'ra ya noya nú'н hinxa t'ofoua, pạhн gue Ajuạ ma da umba ya mfεi nuya jạ'i'н, ngu nú'н xa t'ofoua.

19 Nehe nu'н tó'o da hñạca 'raya noya de nú'н xa t'ofo ja nuna ra libro, Ajuạ ma da hñạcuabi nehe yá thuhu nuya jạ'i'н de ja ra libro habн huxa yá thuhu nú'н ma da nte pa nzạntho, nehe nuya jạ'i'н hinda yнt'a ja ra mạca hnini, nixi da hñạnga nú'н ya jạpi xa t'ofoua.

20 Go ra Zidada Jesucristo nú'ạ to'o bi mạnga nuya ya noya, ne bi 'ñena:

—Xi majuạni ma ga ehe 'bestho.

Y nujн dí thạdihн ne dí eñhн:

—Njabн gue'ạ. ¡Bá ehe, ma Zidada'ihe!

21 Ma Zidadahн ra Jesucristo da maxʼahн grí gathohн. Njabн gue'ạ.